अंशं षोडक्षमामनन्ति रजनीभर्तुः कलां वृत्तयत्व्येनं पञ्चदशैव ताः प्रतिपदाद्याराकवर्धिष्णवः । या शेषा पुनरुद्धृता तिथिमृते सा किं हरालंकृतिस्तस्याः स्थानबिलं कलङ्कमिह किं पश्यामि सश्यामिकम् ॥ नैषधीयचरितम्२२.१४२ ॥
अंशुकं हृतवता तनुबाहुस्वस्तिकापिहितमुग्धकुचाग्रा । भिन्नशङ्खवलयं परिणेत्रा पर्यरम्भि रभसादचिरोढा ॥
अंशुपाणिभिरतीव पिपासुः पद्मजं मधु भृशं रसयित्वा । क्षीबतां इव गतः क्षितिं एष्यंल्लोहितं वपुरुवाह पतङ्गः ।।
अंशे हिरण्याक्शरिपोः स जाते हिरण्यनाभे तनये नयज्ञः । द्विषां असह्यः सुतरां तरूणां हिरण्यरेता सानिलोऽभूथ् ॥
अंशे हिरण्याक्शरिपोः स जाते हिरण्यनाभे तनये नयज्ञः । द्विषां असह्यः सुतरां तरूणां हिरण्यरेता सानिलोऽभूथ् ॥
अंसलम्बिकुटजार्जुनस्रजस्तस्य नीपरजसाङ्गरागिणः । प्रावृषि प्रमदबर्हिणेष्वभूत्कृतिमाद्रिषु विहारविभ्रमः ॥ रघुवंशम्
अंसस्थलैः केचिदभिन्नधैर्याः स्कन्धेषु संश्लेषवतां तरूणां । मदेन मीलन्नयनाः सलीलं नागा इव स्रस्तकरा निषेदुः ।।
अंसावष्टब्धनतौ समाधिः शिरोधराया रहितप्रयासः । धृता विकारांस्त्यजता मुखेन प्रसादलक्ष्मीः शशलाञ्छनस्य ।।
अकचटतपयशवर्गाः खगेशमार्जारसिंहशुनाम् । सर्पाखुमृगावीनां निजपञ्चमवैरिणामष्टौ ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ३६॥
अकरुणत्वमकारणविग्रहः परधने परयोषिति च स्पृहा । सुजनबन्धुजनेष्वसहिष्णुता प्रकृतिसिद्धमिदं हि दुरात्मनाम् ।।
अकरुणादव सूनशरादसून्सहजयापदि धीरतयात्मनः । असव एव ममाद्य विरोधिनः कथमरीन्सखि रक्षितुमात्थ माम् ॥
अकरोत्स तदौर्ध्वदैहिकं पितृभक्त्या पितृकार्यकल्पविथ् । न हि तेन पथा तनुत्यजस्तनयावर्जितपिण्डकाङ्क्षिणः ॥ रघुवंशम्
अकरोदचिरेश्वरः क्षितौ द्विषदारम्भफलानि भस्मसाथ् । अपरो दहने स्वकर्मणां ववृते ज्ञानमयेन वह्निना ॥ रघुवंशम्
अकर्णधाराशुगसंभृशाङ्गतां गतैररित्रेण विनास्य वैरिभिः । विधाय यावत्तरणेर्भिदामहो निमज्ज्य तीर्णः समरे भवार्णवः ॥ नैषधीयचरितम्१२.७१ ॥
अकर्णनासस्रपते मुखं ते पश्यन्न सीतास्यमिवाभिरामम् । रक्तोस्रवर्षी बत लक्ष्मणाभिभूतः शशी शूर्पणखामुखाभः ॥
अकलाधिपभृत्यदर्शितं शिवं उर्वीधरवर्त्म सम्प्रयान् । हृदयानि समाविवेश स क्षणं उद्बाष्पदृशां तपोभृतां ।।
अकाण्डमेवात्मभुवार्जितस्य भूत्वा पि मूलं मयि वीरणस्य । भवान्न मे किं नलदत्वमेत्य कर्ता हृदश्चन्दनलेपकृत्यम् ॥
अकारि तेन श्रवणातिथिर्गुणः क्षमाभुजा भीमनृपात्मजालयः । तदुच्चधैर्यव्ययसंहितेषुणा स्मरेण च स्वात्मशरासनाश्रयः ॥
अकारि नीहारनिभं प्रभञ्जनादधूपि यच्चागुरुसारदारुभिः । निपीय भृङ्गारकसङ्गि तत्र तैरवर्णि वारि प्रतिवारमीदृशम् ॥
अकार्यचिन्तासमकालं एव प्रादुर्भवंश्चापधरः पुरस्ताथ् । अन्तःशरीरेष्वपि यः प्रजानां प्रत्यादिदेशाविनयं विनेता ॥
अकाले बोधितो भ्रात्रा प्रियस्वप्नो वृथा भवान् । रामेषुभिरितीवासौ दीर्घनिद्रां प्रवेशितः ॥ रघुवंशम् १२.८१ ।।
अकिंचनः सन्प्रभवः स संपदां त्रिलोकनाथः पितृसद्मगोचरः। स भीमरूपः शिव इत्युदीर्यते न सन्ति याथार्थ्यविदः
अकिञ्चनैः कल्पतरुप्रभीकृतः, स्वयं विडौजा इति वीरवन्दितः । धृतोऽरिभिः काल इव स्व-मानसे स कल्कि - कल्पः कलित कलौ जनैः ॥ प्रतापविजयः-४० ॥
अकृत परभृतः स्तुहिस्तुहीति श्रुतवचनस्रगनूक्तिचुञ्चुचञ्चुः । पठितनलनुतिं प्रतीव कीरं तमिव नृपं प्रति जातनेत्ररागः ॥
अकृतस्वसद्मगमनादरः क्षणं लिपिकर्मनिर्मित इव व्यतिष्ठत । गतमच्युतेन सह शून्यतां गतः प्रतिपालयन्मन इवाङ्गनाजनः
अकृत्रिमप्रेमरसाभिरामं रामार्पितं दृष्टिविलोभि दृष्टं । मनःप्रसादाञ्जलिना निकामं जग्राह पाथेयं इवेन्द्रसूनुः ।।
अकृत्वा हेलया पादमुच्चैर्मूर्धसु विद्विषाम् । कथंकारमनालम्बा कीर्तिर्द्यामधिरोहति ॥ शिशुपाल २.५२ ॥
अक्रमातिशयोक्तिश्चेद् युगपत्कार्यकारणे । आलिङ्गन्ति समं देव ज्यां शराश्च पराश्च ते ॥ चन्द्रालोकः५.४१ ।।
अक्रोधं शिक्षयन्त्यन्यैः क्रोधना ये तपोधनाः । निर्धनास्ते धनायैव धातुवादोपदेशिनः ॥ नैषधीयचरितम्१७.८ ॥
अक्षभीजवलयेन निबभौ दक्षिणश्रवणसंस्थितेन यः । क्षत्रियान्तकरणैकविंशतेर्व्याजपूर्वगणनां इवोद्वहन् ॥ रघुवंशम्
अक्षभीजवलयेन निबभौ दक्षिणश्रवणसंस्थितेन यः । क्षत्रियान्तकरणैकविंशतेर्व्याजपूर्वगणनामिवोद्वहन् ॥ रघुवंशम्
अक्षय्यान्तर्भवननिधयः प्रत्यहं रक्तकण्ठैर उद्गायद्भिर धनपतियशः किंनरैर यत्र सार्धम वैभ्राजाख्यं विबुधवनितावारमुख्यसहाया बद्धालापा बहिरुपवनं कामिनो निर्विशन्ति॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.१०॥
अक्षसूत्रगतपुष्करबीजश्रेणिरस्य करसंकरमेत्य । शौरिमुक्तजपितुः पुनरापत्पद्मसद्मचिरवासविलासम् ॥
अक्षितारासु विव्याध द्विषतः स तनुत्रिणः । दानेषु स्थूललक्ष्यत्वं न हि तस्य शरासने ॥ शिशुपाल१९.९९ ।।
अखण्डमाखण्डलतुल्यधामभिश्चिरं धृता भूपतिभिः स्ववंशजैः । त्वया स्वहस्तेन मही मदच्युता मतङ्गजेन
अखण्डितं प्रेम लभस्व पत्युरित्युच्यते ताभिरुमा स्म नम्रा । तया तु तस्यार्धशरीरभाजा पश्चात्कृताः स्निग्धजनाशिषोऽपि॥

अखानि सिन्धुः समपूरि गङ्गया कुले किलास्य प्रसभं स भन्त्स्यते । विलङ्घ्यते चास्य यशःशतैरहो सतां महत्संमुखधावि पौरुषम् ॥ नैषधीयचरितम्१२.८ ॥
अखिध्यतासन्नमुदग्रतापं रविं दधानेऽप्यरविन्दधाने । भृङ्गावलिर्यस्य तटे निपीतरसा नमत्तामरसा न मत्ता ॥ शिशुपाल
अखिलं इदं अमुष्य गैरीगुरोस्त्रिभुवनं अपि नैति मन्ये तुलां । अधिवसति सदा यदेनं जनैरविदितविभवो भवानीपतिः ।।
अखिलं विदुषामनाविलं सुहृदा च स्वहृदा च पश्यताम् । सविधेऽपि नसूक्ष्मसाक्षिणीवदनालंकृतिमात्रमक्षिणी ॥
अगच्छदाश्रयान्वेषी नलद्वेषी स निःश्वसन् । अभिरामं गृहारामं तस्य रामसमश्रियः ॥ नैषधीयचरितम्१७.२०८ ॥
अगम्यार्थं तृणप्राणाः पृष्ठस्थीकृतभीह्रियः । शम्भलीभुक्तसर्वस्वा जना यत्पारिपार्श्विकाः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१५ ॥
अगस्त्यचिह्नादयनात्समीपं दिगुत्तरा भास्वति संनिवृत्ते । आनन्दशीतं इव भाष्पवृष्टिं हिमस्रुतिं हैमवतीं ससर्ज ॥ रघुवंशम्
अगूढं कलयेदर्थान्तरसंक्रमितादिकम् । विस्मृतः किमपां नाथ स त्वया कुम्भसम्भवः ॥ चन्द्रालोकः८.३ ।।
अगूढसद्भावमितीङ्गितज्ञया निवेदितो नैष्ठिकसुन्दरस्तया । अयीदमेवं परिहास इत्युमामपृच्छदव्यञ्जितहर्षलक्षणः
अगूढहासस्फुटदन्तकेसरं मुखं स्विदेतद्विकसन्नु पङ्कजं । इति प्रलीनां नलिनीवने सखीं विदांबभूवुः सुचिरेण योषितः ।।
अग्निं हुत्वा देवतां पूजयित्वा नत्वा विप्रानर्चयित्वा दिगीशम् । दत्त्वा दानं ब्राह्मणेभ्यो दिगीशं ध्यात्वा चित्ते भूमिपालोऽधिगच्छेत् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ८३॥
अग्निवर्णम् अभिषिच्य राघवः स्वे पदे तनयम् अग्नितेजसम् । शिश्रिये श्रुतवताम् अपश्चिमः पश्चिमे वयसि नैमिषं वशी ॥
अग्निहोत्रं त्रयीतन्त्रं त्रिदण्डं भस्मपुण्ड्रकम् । प्रज्ञापौरुषानिःस्वानां जीवो जल्पति जीविका ॥ नैषधीयचरितम्१७.३९ ॥
अग्नेर्दिशं नृप इयान्पुरुहूतदिग्भैरेवं प्रदक्षिणगता विदिशोऽथ कृत्ये । आवश्यकेऽपि परिघं प्रविलङ्घ्य गच्छेच्छूलं विहाय यदि दिक्तनुशुद्धिरस्ति ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ३७॥
अग्न्याहिता नित्यमुपासते यां देदीप्यमानां तनुमष्टामूर्तेः । आशापतिस्ते दमयन्ति सोऽपि स्मरेण दासीभवितुं न्यदेशि ॥
अग्रगतेन वसतिं परिगृह्य रम्यां आपात्यसैनिकनिराकरणाकुलेन । यान्तोऽन्यतः प्लुतकृतस्वरमाशु दूरादुद्वाहुना जुहुवविरे मुहुरात्मवर्ग्याः ॥ शिशुपाल५.१५ ।।
अग्रजेन प्रयुक्ताशीस्तदा दाशरथी रथी । ययौ वन्स्तह्लिः पश्यन्पुष्पिताः सुरभीरभीः ॥ रघुवंशम् १५.८ । ।
अग्रसानुषु नितान्तपिशङ्गैर्भूरुहान्मृदुकरैरवलम्ब्य । अस्तशैलगहनं नु विवस्वानाविवेश जलधिं नु महीं नु ।।
अघौषभाराज्जनता नताऽधुना वधू-जने चापि विलासिताऽसिता । अहो दुरन्तः किल काल-चक्रमः, यदद्य सर्वत्र
अङ्कं अङ्कपरिवर्तनोचिते तस्य निन्य्तुरशून्यतां उभे । वल्लकी च हृदयंगमस्वना वल्गुवागपि च वामलोचना ॥ रघुवंशम्
अङ्कचुम्बिधनचन्दनपङ्कं यत्र गारुडशिलाजममत्रम् । प्राप केलिकवलीभवदिन्दोः सिंहिकासुतमुखस्य सुखानि ॥
अङ्काद्ययावङ्कमुदीरिताशीः सा मण्डनान्मण्डनमन्वभुङ्क्त । संबन्धिभिन्नोऽपि गिरेः कुलस्य स्नेहस्तदेकायतनं जगाम॥
अङ्काधिरोपितमृगश्चन्द्रमा मृगलाञ्छनः । केसरी निष्ठुरक्षुण्णमृगपूगो मृगाधिपः ॥ शिशुपाल २.५३ ॥
अङ्के विदर्भेन्द्रपुरस्य शङ्के न संममौ नैष तथा समाजः । यथा पयोराशिरगस्त्यहस्ते यथा जगद्वा जठरे मुरारेः ॥
अङ्केणनाभेर्विषकृष्णकण्ठः सुधाप्तशुद्धः कटभस्मपाण्डुः । अर्हन्नपीन्दोर्निजमौलिधानान्मृडः कलामर्हति षोडशीं न ॥
अङ्गं चन्दनपाण्डुपल्लवमृदुस्ताम्बूलताम्राधरो धारायन्त्रजलाभिषेककलुषे धौताञ्जने लोचने । अन्तःपुष्पसुगन्धिरार्द्रकवरी सर्वाङ्गलग्नाम्बरं रोमाणां रमणीयतां विदधति ग्रीष्मापराह्वागमे ॥अमरुशतकम्-५९॥
अङ्गदं चन्द्रकेतुं च लक्ष्मणोऽप्यात्मसंभवौ । शासनाद्रघुनाथस्य चक्रे कारापथेशावरौ ॥ रघुवंशम् १५.९० । ।
अङ्गभङ्गोल्लसल्लीला तरुणी स्मरतोरणम् । तर्ककर्कशपूर्णोक्ति-प्राप्तोत्कटधियां वृथा ॥ चन्द्रालोकः६.२७ ।।
अङ्गसत्त्ववचनाश्रयं मिथः स्त्रीषु नृत्यं उपधाय दर्शयन् । स प्रयोगनिपुणैः प्रयोक्तृभिः संजघर्ष सह मित्रसंनिधौ ॥ रघुवंशम्
अङ्गानामतितानवं कथमिदं कम्पश्च कस्मात्कुतो मुग्धे पाण्डुकपोलमाननमिति प्राणेश्वरे पृच्छति । तन्व्या सर्वमिदं स्वभावजमिति व्याहृत्य पक्ष्मान्तर व्यापी बाष्पभरस्तया चलितया निःश्वस्य मुक्तोऽन्यतः ॥अमरुशतकम्-४५॥
अङ्गीकरोति यः काव्यं शब्दार्थावनलङ्कृती । असौ न मन्यते कस्मादनुष्णमनलं कृती ॥ चन्द्रालोकः१.८ ।।
अङ्गुलीकिसलयाग्रतर्जनं भ्रूविभङ्गकुटिलं च वीक्षितं । मेखलाभिरसकृच्च बन्धनं वञ्चयन्प्रणयिनीरवाप सः ॥ रघुवंशम्
अङ्गुलीचलनलोचनभङ्गिभ्रूतरङ्गविनिवेदितदानम् । रत्नमन्यनृपढौकितमन्ये तत्प्रसादमलभन्त नृपास्तत् ॥
अङ्गुष्ठमूर्ध्ना विनिपीडिताया मध्येन भागेन च मध्यमायाः । आस्फोटि भैमीमवलोक्य तत्र न तर्जनी केन जनेन नाम ॥

अङ्गेन केनापि विजेतुमस्या गवेष्यते किं चलपत्त्रपत्त्रम् । न चेद्विशेषादितरच्छदेभ्यस्तस्यास्तु कम्पस्तु कुतो भयेन ॥
अङ्गेनाङ्गं प्रतनु तनुना गाढतप्तेन तप्तं सास्त्रेणाश्रुद्रुतम अविरतोत्कण्ठम उत्कण्ठितेन उष्णोच्छ्वासं समधिकतरोच्छ्वासिना दूरवर्ती संकल्पैस तैर विशति विधिना वैरिणा रुद्धमार्गः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.४२॥
अङ्घ्रिस्थारुणिमेष्टकाविसरणैः शोणे कृपाणः स्फुटं कालोऽयं विधिना रथाङ्गमिथुनं विच्छेत्तुमन्विच्छता । रश्मिग्राहिगरुत्मदग्रजसमारब्धाविरामभ्रमौ दण्डभ्राजिनि भानुशाणवलये संसज्य किं निज्यते ॥ नैषधीयचरितम्२१.१४९
अचकथदथ बन्दिसुन्दरी द्वाःसविधमुपेत्य नलाय मध्यमह्नः । जय नृप दिनयौवनोष्मतप्ताप्लवनजलानि पिपासति क्षितिस्ते ॥ नैषधीयचरितम्२०.१५८ ॥
अचकमत सपल्लवां धरित्रीं मृदुसुरभिं विरहय्य पुष्पशय्यां । भृशं अरतिं अवाप्य तत्र चास्यास्तव सुखशीतं उपैतुं अङ्कं इच्छा ।। किरातार्जुनीयम्१०.४९ ।।
अचित्ततायां अपि नाम युक्तां अनूर्ध्वतां प्राप्य तदीयकृच्छ्रे । महीं गतौ ताविषुधी तदानीं विवव्रतुश्चेतनयेव योगं ।।
अचिन्तितानि दुःखानि यथैवायान्ति देहिनाम् । सुखान्यपि तथा मन्ये दैवमत्रातिरिच्यते ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१५९ ॥
अचिराज्जितमीनकेतनो विलसन्वृष्णिगणैर्नमस्कृतः । क्षितिपः क्षयितोद्धतान्तको हरलीलां स विडम्बयिष्यति ॥
अचिरादुपकर्तुराचरेदथवात्मौपयिकीमुपक्रियाम् । पृथुरित्थमथाणुरस्तु सा न विशेषे विदुषामिह ग्रहः ॥
अचिराद्वज्वभिर्भागं कल्पितं विधिवत्पुनः । मायाविभिरनालीढं आदास्यध्वे मिशाचरैः ॥ रघुवंशम् १०.४६ ।।
अचिरान्मया सह गतस्य समरमुरगारिलक्ष्मणः । तीक्ष्णविशिखमुखपीतमसृक्पततां गणैः पिबतु सार्धमुर्वरा ॥
अचिरेण परस्य भूयसीं विपरीतां विगणय्य चात्मनः । क्षययुक्तिं उपेक्षते कृती कुरुते तत्प्रतिकारं अन्यथा ।।
अचीकरच्चारु हयेन या भ्रमीर्निजातपत्त्रस्य तलस्थले नलः । मरुकिमद्यापि न तासु शिक्षते वितत्य वात्यामयचक्रचङ्क्रमान्
अचुम्बि या चन्दनबिन्दुमण्डली नलीयवक्त्रेण सरोजतर्जिना । श्रियं श्रिता काचन तारकासखी कृता शशाङ्कस्य तयाङ्कवर्तिनी ॥ नैषधीयचरितम्१५.६९ ॥
अच्छिन्नामलसंतानाः समुद्रोर्म्यनिवारिताः। पुनन्ति लोकान्पुण्यत्वात्कीर्तयः सरितश्च ते॥ कुमारसंभवम्६.६९॥
अजगणन्गणशः प्रियमग्रतः प्रणतमप्यभिमानितया न याः । सति मधावभवन्मदनव्यथा विधुरिता धुरिताः कुकुरस्त्रियः ॥
अजन्मा पुरुषस्तावद्गतासुस्तृणं एव वा । यावन्नेषुभिरादत्ते विलुप्तं अरिभिर्यशः ।। किरातार्जुनीयम्११.७० ।।
अजयदेकरथेन स मेदिनीं उदधिनेमिं अधिज्यशरासनः । जयं अघोषयदस्य तु केवलं गजवती जवतीरहया चमूः ॥ रघुवंशम्
अजरामरवत्प्राज्ञो विद्यामर्थं च चिन्तयेत् । गृहीत इव केशेषु मृत्युना धर्ममाचरेत् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.३ ॥
अजस्य गृह्णतो जन्म निरीहस्य हतद्विषः । स्वपतो जागरूकस्य याथात्म्यं वेद कस्तव ॥ रघुवंशम् १०.२५ ।।
अजस्रभूमीतटकुट्टनोत्थितैरुपास्यमानं चरणेषु रेणुभिः । रयप्रकर्षाध्ययनार्थमागतैर्जनस्य चेतोभिरिवाणिमाङ्कितैः ॥
अजस्रमभ्यासमुपेयुषा समं मुदैव देवः कविना बुधेन च । दधौ पटीयान्समयं नयन्नयं दिनेश्वरश्रीरुदयं दिने दिने ॥
अजस्रमारोहसि दूरदीर्घां संकल्पसोपानततिं तदीयाम् । श्वासान्स वर्षत्यधिकं पुनर्यद्ध्यानात्तव त्वन्मयतां तदाप्य ॥
अजस्रमास्फालितवल्लकीगुण क्षतोज्ज्वलांगुष्ठनखांशुभिन्नया । पुरः प्रवालैरिव पूरितार्द्धया विभान्तमच्छस्फटिकाक्षमालया
अजातमृतमूर्खाणां वरमाद्यौ न चान्तिमः । सकृद्दुःखकरावाद्यावन्तिमस्तु पदे पदे ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.10 ॥
अजातविच्छेदलवैः स्मरोद्धवैरगस्त्यभासा दिशि निर्मलत्विषि । धुतावधिं कालममृत्युशङ्किता निमेषवत्तेन नयस्व केलिभिः ॥ नैषधीयचरितम्९.५७ ॥
अजानती कापि विलोकनोत्सुका समीरधूतार्धमपि स्तनांशुकम् । कुचेन तस्मै चलतेऽकरोत्पुरः पुराङ्गना मङ्गलकुम्भसंभृतिम् ॥ नैषधीयचरितम्१५.८ ॥
अजानतीवेदमवोचदेनामाकूतमस्यास्तदवेत्य देवी । भावस्त्रपोर्मिप्रतिसीरया ते न दीयते लक्षयितुं ममापि ॥
अजिताधिगमाय मन्त्रिभिर्युयुजे नीतिविशरदैरजः । अनपायिपदोपलब्धये रघुराप्तैः समियाय योगिभिः ॥ रघुवंशम् ८.१७
अजिनदण्डभृतं कुशमेखलां यतगिरं मृगशृङ्गपरिग्रहां । अधिवसंस्तनुं अध्वरदीक्षितां असमभासं अभासयदीश्वरः ॥
अजीयतावर्तशुभंयुनाभ्यां दोर्भ्यां मृणालं किमु कोमलाभ्याम् । निसूत्रमाष्ते घनपङ्कमृत्सु मूर्तासु नाकीर्तिषु तन्निमग्नम् ॥
अजैकपादहिर्बुध्न्यशक्रमित्रानिलान्तकैः । समन्दैर्मन्दवारे स्याद्रक्षोभूतयुतं गृहम् ॥ मुहूर्त.वास्तुप्रकरणम् २८॥
अज्ञः सुखमाराध्यः सुखतरमाराध्यते विशेषज्ञः । ज्ञानलवदुर्विदग्धं ब्रह्माऽपि च तं नरं न रञ्जयति ।। नीतिशतकम्३ ।।

अज्ञातकुलशीलस्य वासो देयो न कस्यचित् । मार्जारस्य हि दोषेण हतो गृध्रो जरद्गवः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.५६ ॥
अज्ञातदोषैर्दोषज्ञैरुद्दूष्यो भयवेतनैः । भेद्याः शत्रोरभिव्यक्तशासनैः सामवायिकाः ॥ शिशुपाल २.११३ ॥
अज्ञानेन पराङ्मुखीं परिभवाद् आश्लिष्य मां दुःखितां किं लब्धं चटुल त्वयेह नयता सौभाग्यमेतां दशाम् । पश्यैतद् दयिताकुचव्यतिकरोन् मृष्टाङ्गरागारुणं वक्षस्ते मलतैलपङ्कशवलैर्वेणीपदैरङ्कितम् ॥अमरुशतकम्-१४॥
अटाट्यमानो ह्यटवीषु सन्ततं, स्वतन्त्रतार्थी, सकलत्रपुत्रकः । अवाप दुखं न हि किं व्यथाऽऽकुलः स वीरतायास्तनयो
अणिमादिगुणोपेतमस्पृष्टपुरुषान्तरम् । शब्दमीश्वर इत्युच्चैः सार्धचन्द्रं बिभर्ति यः॥ कुमारसंभवम्६.७५॥
अणीयसे विश्वविधारिणे नमो नमोऽन्तिकस्थाय नमो दवीयसे । अतीत्य वाचां मनसां च गोचरं स्थिताय ते तत्पतये नमो नमः ।। किरातार्जुनीयम्१८.४१ ।।
अणुरप्युपहन्ति विग्रहः प्रभुं अन्तःप्रकृतिप्रकोपजः । अखिलं हि हिनस्ति भूधरं तरुशाखान्तनिघर्षजोऽनलः ।।
अत आहर्तुमिच्छामि पार्वतीमात्मजन्मने । उत्पत्तये हविर्भोक्तुर्यजमान इवारणिम् ॥ कुमारसंभवम्६.२८ ॥
अतथ्यमारोपयितुं तथ्यापास्तिरपह्नुतिः । नायं सुधांशुः किं तर्हि व्योमगङ्गासरोरुहम् ॥ चन्द्रालोकः५.२४ ।।
अतनुकुचभरानतेन भूयः श्रमजनितानतिना शरीरकेण । अनुचितगतिसादनिःसहत्वं कलभकरोरुभिरूरुभिर्दधानैः ॥
अतनुना नवमम्बुदमाम्बुदं सुतनुरस्त्रमुदस्तमवेक्ष्य सा । उचितमायतनिःश्वसितच्छलाच्छ्वसनशस्त्रममुञ्चदमुं प्रति ॥
अतन्द्रिता सा स्वयमेव वृक्षकान् घटस्तनप्रस्रवणैर्व्यवर्धयत् | गुहोऽपि येषां प्रथमाप्तजन्मनां न पुत्रवात्सल्यमपाकरिष्यति
अतिकॣअलमेकतोन्यतः सरसाम्भोरुहवृन्तकर्कशं । वहति स्फुटमेकमेव ते वचनं शाकपलाशदेश्यतां ॥ शिशुपाल१६.१८ ।।
अतितमां समपादि जडाशयं स्मितलवस्मरणेऽपि तदाननम् । अजनि पङ्गुरपाङ्गनिजाङ्गणभ्रमिकणेऽपि तदीक्षणखञ्जनः
अतिथिं नाम काकुत्स्थात्पुत्रं आपकुमुद्वती । पश्चिमाद्यामिनीयामात्प्रसादं इव चेतना ॥ रघुवंशम् १७.१ ।।
अतिथिर्यस्य भग्नाशो गृहात्प्रतिनिवर्तते । स दत्त्वा दुष्कृतं तस्मै पुण्यमादाय गच्छति ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.६३ ॥
अतिथीनां पदाम्भोभिरिमं प्रत्यतिपिच्छिले । अङ्गणे गृहिणां तत्र खलेनानेन चस्खले ॥ नैषधीयचरितम्१७.१६७ ॥
अतिपातितकालसाधना स्वशरीरेन्द्रियवर्गतापनी । जनवन्न भवन्तं अक्षमा नयसिद्धेरपनेतुं अर्हति ।।
अतिप्रबन्धप्रहितास्त्रवृष्टिभिस्तम् आश्रयं दुष्प्रसहस्य तेजसः । शशाक निर्वापयितुं न वासवः स्वतश्च्युतं वह्निं
अतियपरिणाह्ववान्वितेने बहुतरमर्पितकिङ्किणीकः । अलघुनि जघनस्थलेऽपरस्या ध्वनिमधिकं कलमेखलाकलापः ॥
अतिरक्तभावमुपगम्य कृतमतिरमुष्य साहसे । दृष्टिरगणितभयासिलतामलम्बते स्म सभया सखीमिव ॥ शिशुपाल१५.९ ।।
अतिविस्मयनीयकर्मणो नृपतेर्यस्य विरोधि किञ्चन । यदुमुक्तनयो नयत्यसावहितानां कुलमक्षयं क्षयं ॥ शिशुपाल१६.६६ ।।
अतिवृत्तः स वृत्तान्तस्त्रिजगद्युवगर्वनुत् । आगच्छतामपादानं स स्वयंवर एव नः ॥ नैषधीयचरितम्१७.११८ ॥
अतिशयितवनान्तरद्युतीनां फलकुसुमावचयेऽपि तद्विधानां । ऋतुरिव तरुवीरुधां समृद्ध्या युवतिजनैर्जगृहे मुनिप्रभावः ।।
अतिशरव्ययता मदनेन तां निखिलपुष्पमयस्वशरव्ययात् । स्फुटमकारि फलान्यपि मुञ्चता तदुरसि स्तनतालयुगार्पणम् ॥
अतिष्ठत्प्रत्ययापेक्षसंततिः स चिरं नृपः । प्राङ्मन्थादनभिव्यक्तरत्नोत्पत्तिरिवार्णवः ॥ रघुवंशम् १०.३ ।।
अतिसुरभिभाजि पुष्पश्रियामतुनुतरतयेष सन्तानकः । तरुणपरभृतः स्वनं रागिणामतनुत रतये वसन्तानकः ॥
अतुहिनरुचिनासौ केवलं नोदयाद्रिः क्षणमुपरिगतेन क्ष्माभृतः सर्व एव । नवकरनिकरेण स्पष्टबन्धूकसूनस्तबकरचितमेते शेखरं बिभ्रतीव ॥ शिशुपाल११.४६ ।।
अतोऽयम् अश्वः कपिलानुकारिणा पितुस्त्वदीयस्य मयापहारितः । अलं प्रयत्नेन तवात्र मा निधाः पदं पदव्यां सगरस्य
अतोत्र किंचिद्भवतीं बहुक्षमा द्विजातिभावादुपपन्नचापलः । अयं जनः प्रष्टुमनास्तपोधने ! न चेद्रहस्यं प्रतिवक्तुमर्हसि ॥
अत्प्रत्युत त्वन्मृदुबाहुवल्लीस्मृतिस्रजं गुम्फति दुर्विनीता । ततो विधत्तेऽधिकमेव तापं तेन श्रिता शैत्यगुणा मृणाली ॥
अत्यन्तविमुखे दैवे व्यर्थे यत्ने च पौरुषे । मनस्विनो दरिद्रस्य वनादन्यत्कुतः सुखम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१२४ ॥
अत्यन्तातिशयोक्तिस्तत्-पौर्वापर्यव्यतिक्रमे । अग्रे मानो गतः पश्चादनुनीता प्रियेण सा ॥ चन्द्रालोकः५.४२ ।।
अत्यर्थं दुरुपसदादुपेत्य दूरं पर्यन्तादहिममयूखमण्डलस्य । आशानां उपरचितां इवैकवेणीं रम्योर्मीं त्रिदशनदीं ययुर्बलानि
अत्याजिलब्धविजयप्रसरस्त्वया किं विज्ञायते रुचिपदं न महीमहेन्द्रः । प्रत्यर्थिदानवशताहितचेष्टयासौ जीमूतवाहनधियं न करोति कस्य ॥ नैषधीयचरितम्१३.२८ ॥
अत्युक्तिरद्भुतातथ्य-शौर्यौदार्यादिवर्णनम् । त्वयि दातरि राजेन्द्र याचकाः कल्पशाखिनः ॥ चन्द्रालोकः५.११६ ।।

अत्र चैष सकलेऽपिभाति मां प्रत्यशेषगुणबन्धुरर्हति । भूमिदेवनरदेवसङ्गमे पूर्वदेवरिपुरर्हणां हरिः ॥ शिशुपाल१४.५८ ।।
अत्रानुगोदं मृगयानिवृत्तस्तरङ्गवातेम विनीतखेदः । रहस्त्वदुत्सङ्गनिषण्णमूर्धा स्मरामि वानीरगृहेषु सुप्तः ॥ रघुवंशम्
अत्राभिषेकाय तपोधनानां सप्तर्शिहस्तोद्धृतहेमपद्मां । प्रवर्तयां आस किल्ऽ आनुसूया त्रिस्रोतसं त्र्यम्बकमौलिमालां ॥
अत्रावियुक्तानि रथाङ्गनाम्नां अन्योन्यदत्तोत्पलकेसराणि । द्वन्द्वानि दूरान्तरवर्तिना ते मया प्रिये सस्पृहं ईक्षितानि ॥
अत्रैव वाणीमधुना तवापि श्रोतुं समीहे मधुनः सनाभिम् । इति प्रियप्रेरितया तयाथ प्रस्तोतुमारम्भि शशिप्रशस्तिः ॥
अत्रैव वीरजन शोणित-शोण-गङ्गा, भूत्वा सहस्रपथगा गतिमाततान। यद्दशनिन रसनेन च मज्जनेन देवैः सहैव ऋषयः पितरोऽपि तृप्ताः ॥ प्रतापविजयः-१६९ ।।
अत्रैव वीरजनमौलिमहार्हरत्नं, धीराग्रणीरगणितव्रणवान् स 'झाला' । राणाऽर्थमेव हहहा! समरेऽसहायः प्राणाञ्जहौ न तु पलायनतत्परोऽभूत् ॥ प्रतापविजयः-१६६ ।।
अत्स्यामि पत्रपुटके न पुनर्न हैमे, वत्स्यामि वर्ण-भवने विजने न हर्म्ये । स्थास्याम्यहं भुवि तृणासनकेषु तेषु, न त्वच्छ-रत्न-रचितेषु नृपासनेषु ।। प्रतापविजयः-५२ ।।
अथ कनकपतत्रस्तत्र तां राजपुत्रीं सदसि सदृशभासां विस्फुरन्तीं सखीनाम् । उडुपरिषादि मध्यस्थायिशीतांशुलेखानुकरणपटुलक्ष्मीमक्षिलक्षीचकार ॥ नैषधीयचरितम्२.१०७ ॥
अथ कले कलय श्वसिति स्फुटं चलति पक्ष्म चले परिभावय । अधरकम्पनमुन्नय मेनके किमयि जल्पति कल्पलते शृणु ॥
अथ काश्चिदजव्यपेक्षया गमयित्वा सम्दर्शनः समाः । तमसः परं आपदव्ययं पुरुषं योगसमाधिना रघुः ॥ रघुवंशम् ८.२४ । ।
अथ किल कथिते सखीभिरत्र क्षणमपरेव ससंभ्रमा भवन्ती । शिथिलितकुसुमाकुलाग्रपाणिः प्रतिपदसंयमितांशुकावृताङ्गी
अथ कृतकविलोभनं विधित्सौ युवतिजने हरिसूनुदर्शनेन । प्रसभं अवततार चित्तजन्मा हरति मनो मधुरा हि यौवनश्रीः ।।
अथ क्षमां एव निरस्तसाधनश्चिराय पर्येषि सुखस्य साधनं । विहाय लक्ष्मीपतिलक्ष्म कार्मुकं जटाधरः सञ्जुहुधीह पावकं ।।
अथ गौरवेण परिवादमपरिगणयंस्तमात्मनः । प्राह मुररिपुतिरस्करणक्षुभितः स्म वाचमिति जाह्नवीसुतः ॥
अथ चेदवधिः प्रतीक्ष्यते कथं आविष्कृतजिह्मवृत्तिना । धृतराष्ट्रसुतेन सुत्यज्याश्चिरं आस्वाद्य नरेन्द्रसम्पदः ।।
अथ जयाय नु मेरुमहीभृतो रभसया नु दिगन्तदिदृक्षया । अभिययौ स हिमाचलं उच्छ्रितं समुदितं नु विलङ्घयितुं नभः ।।
अथ जातु रुरोर्गृहीतवर्त्मा विपिने पार्श्वचरैरलक्ष्यमाणः । श्रमफेनमुचा तपस्विगाढां तमसां प्राप नदीं तुरंगमेण ॥ रघुवंशम्
अथ जानपदो विप्रः शिशुं अप्राप्तयौवनं । अवतार्यऽ आङ्कशय्यास्थं द्वारि चक्रन्द भूपतेः ॥ रघुवंशम् १५.४२ । ।
अथ तं सवनाय दिषितः प्रणिधानाद्गुरुराश्रमस्थितः । अभिषङ्गजडं विजज्ञिवानिति शिष्येण किलान्वबोधयथ् ॥
अथ तस्य कथंचिदङ्कतः स्वजनस्तां अपनीय सुन्दरीं । विससर्ज कृतान्त्यमण्डनां अनलायऽ आगुरुचन्दनदिहसे ॥ रघुवंशम्
अथ तस्य विवाहकौतुकं ललितं बिभ्रत एव पार्थिवः । वसुधां अपि हस्तगामिनीं अकरोदिन्दुमतीं इवापरां ॥ रघुवंशम् ८.१
अथ तस्य विशांपत्युरन्ते काम्यस्य कर्मणः । पुरुषः प्रबभूवाग्नेर्विस्मयेन सहर्त्विजां ॥ रघुवंशम् १०.५१ । ।
अथ ते मुनयो दिव्याः प्रेक्ष्य हैमवतं पुरम् । स्वर्गाभिसंधिसुकृतं वञ्चनामिव मेनिरे ॥ कुमारसंभवम्६.४७ ॥
अथ तेन दशाहतः परे गुणशेषां उपदिष्य गेहिनीं । विदुषा विधयो महर्द्धयः पुर एवोपवने समापिताः ॥ रघुवंशम् ८.७३ । ।
अथ तैः परिदेविताक्षरैर्हृदये दिग्ध शरैरिवाहतः । रतिमभ्युपपत्तुमातुरां मधुरात्मानमदर्शयत्पुरः ॥ कुमारसंभवम् ४.२५ ॥
अथ दीपितवारिवाहवर्त्मा रववित्रासितवारणादवार्यः । निपपात जवादिषु पिनाकान्महतोऽभ्रादिव वैद्युतः कृशानुः ।।
अथ दीर्घतमं तमः प्रवेक्ष्यन्सहसा रुग्णरयः स सम्भ्रमेण । निपतन्तं इवोष्णरश्मिं उर्व्यां वलयीभूततरुं धरां च मेने ।।
अथ धूमाभिताम्राक्षं वृक्षाखावलम्बिनं । ददर्श कंचिदैक्श्वाकस्तपस्यन्तं अधॐउखं ॥ रघुवंशम् १५.४९ । ।
अथ नभस्य इव त्रिदशायुधं कनकपिङ्गतडिद्गुणसंयुतं । धनुरधिज्यं अनाधिरुपाददे नरवरो रवरोषितकेसरी ॥ रघुवंशम्
अथ नयनसमुत्थं ज्योतिरत्रेरिव द्यौः सुरसरिदिव तेजो वह्निनिष्ठ्यूतं ऐशं । नरपतिकुलभूत्यै गर्भं आधत्त राज्ञी गुरुभिरभिनिविष्टं लोकपालानुभावैः ॥ रघुवंशम् २.७५ । ।
अथ नलस्य गुणं गुणमात्मभूः सुरभि तस्य यशःकुसुमं धनुः । श्रुतिपथोपरतं सुमनस्तया तमिषुमाशु विधाय जिगाय तान् ॥
अथ पथि गमयित्वा क्लृप्तरम्योपकार्ये कतिचिदवनिपालः शर्वरीः शर्वकल्पह् । पुरमविशदयोध्यां मैथिलीदर्शनीनां कुवलयितगवाक्षां लोचनैरङ्गनानाम् । ।रघुवंशम् ११.९३ । ।

अथ पथि गमयित्वा क्लृप्तरम्योपकार्ये कतिचिदवनिपालः शर्वरीः शर्वकल्पः । पुरं अविशदयोध्यां मैथिलीदर्शनीनां कुवलयितगवाक्षां लोचनैरङ्गनानां ॥ रघुवंशम् ११.९३ ।।
अथ परिमलजां अवाप्य लक्ष्मीं अवयवदीपितमण्डनश्रियस्ताः । वसतिं अभिविहाय रम्यहावाः सुरपतिसूनुविलोभनाय जग्मुः ।। किरातार्जुनीयम्१०.१ ।।
अथ प्रकाशं निभृतस्मिता सती सतीकुलस्याभरणं किमप्यसौ । पुनस्तदाभाषणविभ्रमोन्मुखं मुखं विदर्भाधिपसंभवा दधौ ॥
अथ प्रजानामधिपः प्रभाते जायाप्रतिग्राहितगन्धमाल्यां । वनाय पीतप्रतिबद्धवत्सां यशोधनो धेनुमृषेर्मुमोच ॥ रघुवंशम्
अथ प्रदोषे दोषज्ञः संवेशाय विशांपतिं । सूनुः सूनृतवाक्स्रष्टुर्विससर्जोर्जित श्रियं ॥ रघुवंशम् १.९३ ।।
अथ प्रभावोपनतैः कुमारं कल्पद्रुमोत्थैरवकीर्य पुष्पैः । उवाच वाग्मी दशनप्रभाभिः संवर्धितोरःस्थलतारहारः ॥ रघुवंशम्
अथ प्रयत्नोन्नमितानमत्फणैर्धृते कथंचित्फणिनां गणैरधः । न्यधायिषातामभिदेवकीसुतं सुतेन धातुश्चरणौ भुवस्तले ॥
अथ प्राचेतसोपज्ञं रामायणं इतस्ततः । मैथिलेयौ कुशलवौ जगतुर्गुरुचोदितौ ॥ रघुवंशम् १५.६३ ।।
अथ प्रियासादनशीलनादौ मनोरथः पल्लवितः पुरा यः । विलोकनेनैव स राजपुत्र्याः पत्या भुवः पुर्णवदभ्यमानि ॥
अथ भीमजया जुष्टं व्यलोकत कलिर्नलम् । दुष्टदृग्भिर्दुरालोकं प्रभयेव प्रभाप्रभुम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.२०५ ॥
अथ भीमभुजेन पालिता नगरी मञ्चुरसौ धराजिता । पतगस्य जगाम दृक्पथं हरशैलोपमसौधराजिता ॥
अथ भीमभुवैव रहोऽभिहितां नतमौलिरपत्रपया स निजाम् । अमरैः सह राजसमाजगतिं जगतीपतिरभ्युपगत्य ययौ ॥
अथ भीमसुतावलोकनैः सफलं कर्तुमहस्तदेव सः । क्षितिमण्डलमण्डनायितं नगरं कुण्डिनमण्डजो ययौ ॥
अथ भूतभव्यभवदीशं अभिमुखयितुं कृतस्तवाः । तत्र महसि ददृशुः पुरुषं कमनीयविग्रहं अयुग्मलोचनं ।।
अथ भूतानि वार्त्रघ्न- शरेभ्यस्तत्र तत्रसुः । भेजे दिशः परित्यक्त- महेष्वासा च सा चमूः ।। किरातार्जुनीयम्१५.१ ।।
अथ मदगुरुपक्षैर्लोकपालद्विपानां अनुगतं अलिवृन्दैर्गण्डभित्तीर्विहाय । उपनतमणिबन्धे मूर्ध्नि पौलस्त्यशत्रोः सुरभि सुरविमुक्तं पुष्पवर्षं पपात ॥ रघुवंशम् १२.१०२ ।।
अथ मधु वनितां नेत्रनिर्वेशनीयं मनसिजतरुपुष्पं रागबन्धप्रवालं । अकृतकविधि सर्वाङ्गीणं आकल्पजातं विलसितपदं आद्यं यौवनं स प्रपेदे ॥ रघुवंशम् १८.५२ ।।
अथ मीनलग्न उत वा तदंशके चलितस्य वक्रमिह वर्त्म जायते । जनिलग्रजन्मभपती शुभग्रहौ भवतस्तदा तदुदये शुभो गमः
अथ मुहुर्बहुनिन्दितचन्द्रया स्तुतविधुं तुदया च तया मुहुः । पतितया स्मरतापमये गदे निजगदेऽश्रुविमिश्रमुखी सखी ॥
अथ मोहपरायणा सती विवशा कामवधूर्विबोधिता । विधिना प्रतिपादयिष्यता नववैधव्यमसह्यवेदनम् ॥ कुमारसंभवम्
अथ मौलिगतस्येन्दोर्विशदैर्दशनांशुभिः । उपचिन्वन्प्रभां तन्वीं प्रत्याह परमेश्वरः ॥ कुमारसंभवम्६.२५ ॥
अथ यथासुखं आर्तवं उत्सवं समनुभूय विलासवतीसखः । नरपतिश्चकमे मृगयारतिं स मधुमन्मधुमन्मथसंनिभः ॥ रघुवंशम्
अथ यन्तारमादिष्य धुर्यान्विश्रमयेति सः । तामवारोपयत्पत्नीं रथादवततार च ॥ रघुवंशम् १.५४ ।।
अथ रथचरणौ विलोक्य रक्तावतिविरहासहताहताविवास्रैः । अपि तमकृत पद्मसुप्तिकालं श्वसनविकीर्णसरोजसौरभं सा ॥
अथ रामशिरश्छेददर्शनोद्भ्रान्तचेतनां । सीतां मायेति शंसन्ती त्रिजटा समजीवयथ् ॥ रघुवंशम् १२.७४ ।।
अथ रिरंसुममुं युगपद्गिरौ कृतयथास्वतरुप्रसवश्रिया । ऋतुगणेन निषेवितुमादधे भुवि पदं विपदन्तकृतं सतां ॥
अथ रोधसि दक्षिणोदधेः श्रित गोकर्णनिकेतं ईश्वरं । उपवीणयितुं ययौ रवेरुदगावृत्तिपथेन नारदः ॥ रघुवंशम् ८.३३ ।।
अथ लक्ष्मणागतकान्तवपुर्जलधिं विलङ्घ्य शशिदाशरथिः । परिवारितः परित ऋक्षगणैस्तिरौघराक्षसकुलं बिभिदे ॥
अथ वक्ष्ॐअणिच्छायाच्छुरितापीतवाससा । स्फुरदिन्द्रधनुर्भिन्नतडितेव तडित्वता ॥ शिशुपाल१९.८३ ।।
अथ वा कृतवाग्द्वारे वंशेऽस्मिन्पूर्वसूरिभिः । मणौ वज्रसमुत्कीर्णे सूत्रस्येवास्ति मे गतिः ॥ रघुवंशम् १.४ ।।
अथ वा मम भाग्यविप्लवादशनिः कल्पित एष वेधसा । यदनेन तरुर्न पातितस्क्षपिता तद्विटपाश्रितलता ॥ रघुवंशम्
अथ वा मृदु वस्तु हिंसितुं मृदुनैवारभते प्रजान्तकः । हिमसेकविपत्तिरत्र मे नलिनी पूर्वनिदर्शनं मता ॥ रघुवंशम् ८.४५ ।।
अथ वाल्मीकिशिष्येण पुण्यं आवर्जितं पयः । आचम्योदीरयां आस सीता सत्यां सरस्वतीं ॥ रघुवंशम् १५.८० ।।
अथ वासवस्य वचनेन रुचिरवदनस्त्रिलोचनं । क्लान्तिरहितं अभिराधयितुं विधिवत्तपांसि विदधे धनंजयः ।।
अथ विधिं अवसाय्य शास्त्रदृष्टं दिवसमुखोचितं अञ्चिताक्षिपक्ष्मा । क्षितिपसमाजं अगात्स्वयंवरस्थम् ॥ रघुवंशम् ५.७६ ।।

अथ विबुधगणांस्तानिन्दुमौलिर्विसृज्य क्षितिधरपतिकन्या माददानः करेण कनककलशयुक्तं भक्तिशोभासनाथं क्षितिविरचितशय्यं कौतुकागारमागात्॥ कुमारसंभवम्७.९४॥
अथ विश्वात्मने गौरी संदिदेश मिथः सखीम्। दाता मे भूभृतां नाथः प्रमाणीक्रियतामिति ॥ कुमारसंभवम्६.१ ॥
अथ विहितविधेयैराशु मुक्ता वितानैरसितनगनितम्बश्यामभासां घनानां। विकसदमलधाम्नां प्राप नीलोत्पलानां श्रियं अधिकविशुद्धां वह्निदाहादिव द्यौः ।। किरातार्जुनीयम्१६.६२ ।।
अथ वीक्स्य रघुः प्रतिष्ठितं प्रकृतिष्वात्मजं आत्मवत्तया। विषयेषु विनाशधर्मसु त्रिदिवस्तेष्वपि निःस्पृहोऽभवथ् ॥
अथ वेलासमासन्नशैलरन्ध्रानुनादिना। स्वरेणोवाच भगवान्परिभूतार्णवध्वनिः ॥ रघुवंशम् १०.३६ ।।
अथ व्यवस्थापितवाक्कथंचित्स्ॐइत्रिरन्तर्गतबाष्पकण्ठः। औत्पातिको मेघ इवाश्मवर्षं महीपतेः शासनं उज्जगार ॥
अथ शशधरमौलेरभ्यनुज्ञां अवाप्य त्रिदशपतिपुरोगाः पूर्णकामाय तस्मै। अवितथफलं आशिर्वादं आरोपयन्तो विजयि विविधं अस्त्रं लोकपाला वितेरुः ।। किरातार्जुनीयम्१८.४६ ।।
अथ श्रिया भर्त्सितमत्स्यलाञ्छनः समं वयस्यैः स्वरहस्यवेदिभिः। पुरोपकण्ठोपवनं किलेक्षिता दिदेश यानाय निदेशकारिणः ॥ नैषधीयचरितम्१.५६ ॥
अथ स ललितयोषिद्भ्रूलताचारुशृङ्गं रतिवलयपदाङ्के चापमासज्य कण्ठे। सहचरमधुहस्तन्यस्तचूताङ्कुरास्त्रः शतमखमुपतस्थे प्राञ्जलिः पुष्पधन्वा ॥ कुमारसंभवम् २.६४ ॥
अथ स विषयव्यावृत्तात्मा यथाविधि सूनवे नृपतिककुदं दत्त्वा यूने सितातपवारणम्। मुनिवनतरुच्छायां देव्या तया सह शिश्रिये गलितवयसां इक्ष्वाकूणामिदं हि कुलव्रतम् ॥ रघुवंशम् ३.७० ।।
अथ समाववृते कुसुमैर्नवैस्तं इव सेवितु एकनराधिपं। यमकुबेरजलेश्वरवज्रिणां समधुरं मधुरञ्चितविक्रमं ॥ रघुवंशम् ८.२४
अथ सर्वस्व धातारं ते सर्वे सर्वतोमुखम्। वागीशं वाग्भिराभिः प्रणिपत्योपतस्थिरे ॥ कुमारसंभवम् २.३ ॥
अथ सर्वोद्भिदासत्तिपूरणाय स रोपितम्। बिभीतकं ददर्शैकं कुटं धर्मेऽप्यकर्मठम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.२११ ॥
अथ सस्मितवीक्षितादवज्ञाचलितैकोन्नमितभ्रु माधवेन। निजकेतुशिरःश्रितः सुपर्णादुदपप्तन्नयुतानि पक्षिराजां ॥
अथ सा पुनरेव विह्वला वसुधालिङ्गनधूसरस्तनी। विललाप विकीर्णमूर्धजा समदुःखामिव कुर्वती स्थलीम्॥
अथ सान्द्रसान्ध्यकिरणारुणितं हरिहेतिहूति मिथुनं पततोः। पृथगुत्पपात विरहार्तिदलद्धृदयस्रुतासृगनुलिप्तमिव ॥
अथ सावरजो रामः प्राचेतसं उपेयिवान्। उरिकृत्यात्मनो देहं राज्यं अस्मै न्यवेदयथ् ॥ रघुवंशम् १५.७० ।।
अथ स्तुते बन्दिभिरन्वयज्ञैः स्ॐआर्कवंश्ये नरदेवलोके। संचारिते च्ऽ आगारुसारयोनौ धूपे समुत्सर्पति वैजयन्तीः ॥
अथ स्फुरन्मीनविधूतपङ्कजा विपङ्कतीरस्खलितोर्मिसंहतिः। पयोऽवगाढुं कलहंसनादिनी समाजुहावेव वधूः सुरापगा ।।
अथ स्मराज्ञामवधीर्य धैर्यादूचे स तद्वागुपवीणितोऽपि। विवेकधाराशतधौतमन्तः सतां न कामः कलुषीकरोति ॥
अथ स्वपृष्ठनिष्ठायाः शृण्वत्या निषधाभिधाः। नलमौलिमणौ तस्या भावमाकलयत्कला ॥ नैषधीयचरितम्२०.१०६ ॥
अथ स्वमादाय ह्बयेन मन्थनाच्चिरत्नरत्नाधिकमुच्चितं चिरात्। निलीय तस्मिन्निव सन्नपांनिधिर्वने तडाको ददृशेऽवनीभुजा ॥ नैषधीयचरितम्१.१०७ ॥
अथ स्वमायाकृतमन्दिरोज्ज्वलं ज्वलन्मणि व्य्ॐअसदां सनातनं। सुराङ्गना गोपतिचापगोपुरं पुरं वनानां विजिहीर्षया
अथ हिमशुचिभस्मभूषितं शिरसि विराजितं इन्दुलेखया। स्ववपुरतिमनोहरं हरं दधतं उदीक्ष्य ननाम पाण्डवः ।।
अथतत्र पाण्डुतनयेन सदसि विहितं मुरद्विषः। मानमसहत न चेदिपतिः परवृद्धिमत्सरि मनो हि मानिनां ॥
अथवा न धर्ममसुबोधसमयमवयात बालिशाः। खाममयमिह वृथापालितो हतबुद्धिरप्रणिहितः सरित्सुतः ॥
अथवा भवतः प्रवर्तना न कथं पिष्टमियं पिनष्टि नः। स्वत एव सतां परार्थता ग्रहणानां हि यथा यथाऋथता ॥
अथवाध्वमेव खलु यूयमगणितमरुद्गणौजसः। वस्तु कियदिदमयं न मृधे मम केवलमस्य मुखमीक्षितुं क्षमः ॥
अथवाभिनिविष्टबुद्धिषु व्रजति व्यर्थकतां सुभाषितं। रविरागिषु शीतरोचिषः करजालं कमलाकरेष्विव ॥
अथवैष कृतज्ञयेव पूर्वं भृशं आसेवितया रुषा न मुक्तः। अवधूय विरोधिनीः किं आरान्मृगजातीरभियाति मां जवेन ।।
अथसूर्यरुचीव तस्य दृष्टावुद्भूत्कौस्तुभदर्पणं गतायां। पटुः धाम ततो न चाद्भुतं तद्विभुरिन्द्रर्कविलोचनः किलासौ ॥
अथाऽथर्वनिधेस्तस्य विजितारिपुरः पुरः। अर्थ्यामर्थपतिर्वाचमाददे वदतां वरः ॥ रघुवंशम् १.५९ ।।
अथाख्यायि कलासख्या कुप्य मे दमयन्ति मा। कर्णाद्द्वितीयतोऽप्यस्याः संगोप्यैव यदब्रवम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.१२१ ॥

अथाग्रमहिषी राज्ञः प्रसूतिसमये सती । पुत्रं तमोऽपहं लेभे नक्तं ज्योतिरिवौषधिः ॥ रघुवंशम् १०.६७ । ।
अथाग्रहस्ते मुकुलीकृताङ्गुला समर्पयन्ती स्फटिकाक्ष मालिकाम् । कथंचिदद्रस्तनया मिताक्षरं चिरव्यवस्थापितवागभाषत
अथाग्रहो मे भवते पुनः पुनः सहैब नेयो भगिनीश्वरोऽपि सः । रणे हि दृष्ट्वा भवतः पराक्रमं प्रसन्नचेता स महान्
अथाग्रे हसता साचि- स्थितेन स्थिरकीर्तिना । सेनान्या ते जगदिरे किंचिदायस्तचेतसा ।। किरातार्जुनीयम्१५.७ ।।
अथाङ्गुलिभ्यां हरितालमार्द्रं माङ्गल्यमादाय मनःशिलां च। कर्णावसक्तामलदन्तपत्त्रं माता तदीयं मुखमुन्नमय्य॥
अथाङ्गदाश्लिष्टभुजं भुजिष्या हेमाङ्गदं नाम कलिङ्गनाथं । आसेदुषीं सादितशत्रुपक्षं बालां अबालेन्दुमुखीं बभाषे ॥
अथाङ्गराजादवतार्य चक्षुर्याह्जन्यां अवदत्कुमारी । नासौ न काम्यो न च वेद सम्यग्द्रष्टुं न सा भिन्नरुचिर्हि लोकः ॥
अथाङ्गिरसमग्रण्यमुदाहरणवस्तुषु । ऋषयो नोदयामासुः प्रत्युवाच स भूधरम्॥ कुमारसंभवम्६.६५॥
अथाजिनापाढधरः प्रगल्भवाग्ज्वलन्निव ब्रह्ममयेन तेजसा | विवेश कश्चिज्जटिलस्तपोवनं शरीरबद्धः प्रथमाश्रमो यथा
अथात्मनः शब्दगुणं गुणज्ञः पदं विमानेन विगाहमानः । रत्नाकरं वीक्ष्य मिथः स जायां रामाभिधानो हरिरित्युवाच ॥
अथाद्भुतेनास्तनिमेषमुद्रमुन्निद्रलोमानममुं युवानम् । दृशा पपुस्ताः सुदृशः समुस्ताः सुता च भीमस्य महीमघोनः ॥
अथाधिकस्निग्धविलोचनेन मुखेन सीता शरपाण्डुरेण । आनन्दयित्री परिणेतुरासीदनक्षरव्यञ्जितदोहदेन ॥ रघुवंशम्
अथाधिगन्तुं निषधेश्वरं सा प्रसादनामाद्रियतामराणाम् । यतः सुराणां सुरभिर्नृणां तु सा वेधसासृज्यत कामधेनुः ॥
अथाधिगम्याभुवराजकल्पं पतिं पुरस्योरुगपूर्वनाम्नः । आचारपूतोभयवंशदीपं शुद्धान्तरक्ष्या जगदे कुमारी ॥ रघुवंशम्
अथाधिशिश्ये प्रयथः प्रदोषे रथं रघुः कल्पितशस्त्रगर्भं । सामन्तसंभावनयैव धीरः कैलासनाथं तरसा जिगीषुः ॥ रघुवंशम्
अथानाथाः प्रकृतयो मातृबन्धुनिवासिनं । मौलैरानाययां आसुर्भर्त स्तम्भिताश्रुभिः ॥ रघुवंशम् १२.१२ । ।
अथानुकूलश्रवणप्रतीतां अत्रस्नुभिर्युक्तधुरं तुरंगैः । रथं सुमन्त्र प्रतिपन्नरश्मिं आरोप्य वैदेहसुतां प्रतस्थे ॥ रघुवंशम् १४.४७
अथानुपोढार्गलं अप्यगारं छायां इवादर्शतलं प्रविष्टां । सविस्मयो दाशरथेस्तनूजः प्रोवाच पूर्वार्धविषृटतल्पः ॥ रघुवंशम्
अथानुरूपाभिनिवेशतोपिणा कृताभ्यनुज्ञा गुरुणा गरीयसा । प्रजासु पश्चात्प्रथितं तदाख्यया जगाम गौरीशिखरं
अथान्तरेणावटुगामिनाध्वना निशीथिनीनाथमहःसहोदरैः । निगालगाद्देवमणेरिवोत्थितैर्विराजितं केसरकेशरश्मिभिः ॥
अथान्धकारं गिरिगह्वराणां दंष्ट्रामयूखैः शकलानि कुर्वन् । भूयः स भूतेश्वरपार्श्ववर्ती किंचिद्विहस्यार्थपतिं बभाषे ॥
अथान्यमुद्दिश्य नृपं कृपामयी मुखेन तद्दिङ्मुखसंमुखेन सा । दमस्वसारं वदति स्म देवता गिरामिलाभूवदतिस्मरश्रियम् ॥
अथापदां उद्धरणक्षमेषु मित्रेष्विवास्त्रेषु तिरोहितेषु । धृतिं गुरुश्रीर्गुरुणाभिपुष्यन्स्वपौरुषेणेव शरासनेन ।।
अथापरिवृढा सोढुं मूर्खतां मुखरस्य ताम् । चक्रे गिरा शराघातं भारती सारतीव्रया ॥ नैषधीयचरितम्१७.१३३ ॥
अथाभिपश्यन्निव विद्विषः पुरः पुरोधसारोपितहेतिसंहतिः । बभार रम्योऽपि वपुः स भीषणं गतः क्रियां मन्त्र इवाभिचारिकीं ।। किरातार्जुनीयम्३.५६ ।।
अथाभिलिख्येव समर्प्यमाणां राजिं निजस्वीकरणाक्षराणाम् । दूर्वाङ्कुराढ्यां नलकण्ठनाले वधूर्मधूकस्रजमुत्ससर्ज ॥
अथाभिषेकं रघुवंशकेतोः प्रारब्धं आनन्दजलैर्जनन्योः । निर्वर्तयां आसुरमात्यवृद्धास्तीर्थाहृतैः काञ्चनकुम्भतोयैः ॥ रघुवंशम्
अथाभ्यर्च्य विधातारं प्रयतौ पुत्रकाम्यया । तौ दंपती वसिष्ठस्य गुरोर्जग्मतुराश्रमं ॥ रघुवंशम् १.३५ । ।
अथामर्षान्निसर्गाच्च जितेन्द्रियतया तया । आगजामाश्रमं जिष्णोः प्रतीतः पाकशासनः ।। किरातार्जुनीयम्११.१ ।।
अथायमुत्थाय विसार्य दोर्युगं मुदा प्रतीयेष तमात्मजन्मनः । सुरस्रवन्त्या इव पात्रमागतं भृताभितोवीचिगतिः सरित्पतिः
अथायान्तमवैक्षन्त ते जनौघमसित्विषम् । तेषां प्रत्युद्गमप्रीत्या मिलद्व्योमेव मूर्तिमत् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१३ ॥
अथारभ्य वृथाप्रायं धरित्रीधावनश्रमम् । सुराः सरस्वदुल्लोललीला जग्मुर्यथागतम् ॥ नैषधीयचरितम्१७. १॥
अथार्धरात्रे स्तिमितप्रदीपे शय्यागृहे सुप्तजने प्रबुद्धः । कुशः प्रवासस्थकलत्रवेषां अदृष्टपूर्वां वनितां अपश्यथ् ॥ रघुवंशम्
अथावदद्दूतमुखः स नैषधं कुलं च बाला च ममानुकम्प्यताम् । स पल्लवत्वद्य मनोरथाङ्कुरश्चिरेण नस्त्वच्चरणोदकैरिति
अथावदद्भीमसुतेङ्गितात्सखी जनैरकीर्तिर्यदि वास्य नेष्यते । मयापि सा तत्खलु नेष्यते परं सभाश्रवःपूरतमालवल्लिताम् ॥ नैषधीयचरितम्१२.१०५ ॥
अथावलम्ब्य क्षणमेकपादिकां तदा निदद्रावुपपल्वलं खगः । स तिर्यगावर्जितकंधरः शिरः पिधाय पक्षेण रतिक्लमालसः ॥
अथासावभिसृत्यास्था रतिप्रागल्भ्यशंसिनी । सख्या लीलाम्बुजाघातमनुभूयालपन्नृपम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.६६ ॥
अथास्य गोदानविधेरनन्तरं विवाहदीक्षां निरवर्तयद्गुरुः । नरेन्द्रकन्यास्तं अवाप्य सत्पतिं तमोनुदं दक्षसुता इवाबभुः ॥

अथास्य रत्नग्रथितोत्तरीयं एकान्तपाण्डुस्तनलम्बिहारं । निःश्वासहार्यांशुकं आजगाम घर्मः प्रिया वेषं इवोपदेष्टुं ॥ रघुवंशम्
अथाह वर्णी विदितो महेश्वरस्तदर्थिनी त्वं पुनरेव वर्तसे | अमङ्गलाभ्यासर् तिं विचिन्त्य तं तवानुवृत्तिं न च कर्तुमुत्सहे ॥
अथाहूय कलां नाम पाणिना स प्रियासखीम् । पुरस्ताद्वेशितामूचे कर्तुं नर्मणि साक्षिणीम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.२६ ॥
अथेतरे सप्त रघुप्रवीरा ज्येष्ठं पुरोजन्मतया जुणैश्च । चक्रुः कुशं रत्नविशेषभाजं सौभ्रात्रं एषां हि कुलानुसारि ॥ रघुवंशम्
अथेत्थमेव प्रविधाय दुष्कृतिं, महादयालोर्दयया वशीकृतः । तदीय-सैन्याऽधिपतिस्तदाऽभवत् स मानसिंहो महितो महीतले
अथेन्द्रियक्षोभमयुग्मनेत्रः पुनर्वशित्वाद्द्धलवन्निगृह्य । हेतुं स्वचेतोविकृतेर्दिदृक्षुर्दिशामुपान्तेषु ससर्ज दृष्टिम् ॥
अथेप्सितं भर्तुरुपस्थितोदयं सखीजनोद्वीक्षणकौमुदीमुखम् । निदानं इक्ष्वाकुकुलस्य संततेः सुदक्षिणा दौर्हृदलक्षणं दधौ ॥
अथेश्वरेण क्रथकैशिकानां स्वयंवरार्थं स्वसुरिन्दुमत्याः । आप्तः कुमारानयनोत्सुकेन भोजेन दूतो रघवे विसृष्टः ॥ रघुवंशम्
अथैकधेनोरपराधचण्डाद्गुरोः कृशानुप्रतिमाद्बिभेषि । शक्योऽस्य मन्युर्भवता विनेतुं गाः कोटिशः स्पर्शयता घटोध्नीः ॥
अथैतदुर्वीपतिवर्णनाद्भुतं न्यमीलदास्वादयितुं हृदीव सा । मधुस्रजा नैषधनामजापिनी स्फुटीभवद्ध्यानपुरःस्फुरन्नला ॥
अथोच्चकैरासनतः परार्ध्यादुद्यन्स धूतारुणवल्कलाग्रः । रराज कीर्णाकपिशांशुजालः शृङ्गात्सुमेरोरिव तिग्मरश्मिः ।।
अथोच्चकैर्जरठकपोतकन्धरातनूरुहप्रकरविपाण्डुरद्युति । वलैश्चलच्चरणविधूतमुच्चरद्धनावलीरुदचरत क्षमारजः ॥
अथोच्चकैस्तोरणसङ्गभङ्गभयावनम्रीकृतकेतनानि । क्रियाफलानीव सुनीतिभाजं सैन्यानि सोमान्वयमन्वयुस्तम् ॥
अथोत्तस्थे रणाटव्यामसुहृद्वेणुदारिणा । नृपाङ्घ्रिपौघसंघर्षादग्निवद्वेणुदारिणा ॥ शिशुपाल१९.१ ।।
अथोद्भ्रमन्ती रुदती गतक्षमा ससंभ्रमा लुप्तरतिः स्खलन्मतिः । व्यधात्प्रियप्राप्तिविघातनिश्चयान्मृदूनि दूना परिदेवितानि
अथोपकार्या निषधावनीपतिर्निजामयासीद्वरणस्रजाञ्चितः । वसूनि वर्षन्सुबहूनि बन्दिनां विशिष्यभैमीगुणकीर्तनाकृताम् ॥
अथोपकार्याममरेन्द्रकार्यात्कक्षासु रक्षाधिकृतैरदृष्टः । भैमीं दिदृक्षुर्बहुदिक्षु चक्षुर्दिशन्नसौ तामविशद्विशङ्कः ॥
अथोपचारोद्धुरचारुलोचना विलासनिर्वासितधैर्यसंपदः । स्मरस्य शिल्पं वरवर्गविक्रिया विलोककं लोकमहासयन्मुहुः ॥
अथोपनिन्ये गिरिशाय गौरी तपस्विने ताम्ररुचा करेण । विशोषितां भानुमतो मयूखैर्मन्दाकिनीपुष्करवीजमालाम् ॥
अथोपनीतं विधिवद्विपश्चितो विनिन्युरेनं गुरवो गुरुप्रियम् । अवन्ध्ययत्नाश्च बभूवुरर्भके ततार विद्याः पवनातिपातिभिर् ॥
अथोपपत्तिं छलनापरो परामवाप्य शैलूष इवैष भूमिकाम् । तिरोहितात्मा शिशुपालसंज्ञया प्रतीयते संप्रति सो प्यसः परैः
अथोपयन्त्रा सदृशेन युक्तां स्कन्देन साक्षादिव देवसेनां । स्वसारं आदाय विदर्भनाथः पुरप्रवेशाभिमुखो बभूव ॥ रघुवंशम्
अथोपरिष्टाद्भ्रमरैर्भ्रमद्भिः प्राक्सूचितान्तःसलिलप्रवेशः । निर्धौत दानामलगण्डभित्तिर्यन्यः सरित्तो गज उन्ममज्ज ॥
अथोपवदने भैम्याः स्वकर्णोपनयच्छलात् । संनिधाप्य श्रुतौ तस्या निजास्यं सा जगाद ताम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.६२ ॥
अथोपशल्ये रिपुमग्नशल्यस्तस्याः पुरः पौरसखः स राजा । कुलध्वजस्तानि चलध्वजानि निवेशयां आस बली बलानि ॥
अथोराख्यस्य पुरस्य नाथं दौवारिकी देवसरूपं । इतश्चकोराक्षि विलोकयेति पूर्वानुशिष्टां निजगाद भोज्यां ॥ रघुवंशम्
अथोरुदेशादवतार्य पादमाक्रान्तिसंभावितपादपीठम् । संकल्पितार्थे विवृतात्मशक्तिमाखण्डलः काममिदं बभाषे ॥
अथोर्मिलोलोन्मदराजहंसे रोधोलतापुष्पवहे सरय्वाः । विहर्तुं इच्छा वनितासखस्य तस्याम्भसि ग्रीष्मसुखे बभूव ॥
अथोषधीनामधिपस्य वृद्धौ तिथौ च जामित्रगुणान्वितायाम् । समेतबन्धुर्हिमवान्सुताया विवाहदीक्षाविधिमन्वतिष्ठत्॥
अथोष्ट्रवामीशतवाहितार्थं प्रजेष्वरं प्रीतमना महर्षिः । स्पृषन्करेणानतपूर्वकायं संप्रस्थितो वाचं उवाच कौत्सः ॥ रघुवंशम्
अथोष्णभासेव सुमेरुकुञ्जान्विहीयमानानुदयाय तेन । बृहद्द्युतीन्दुःखकृतात्मलाभं तमः शनैः पाण्डुसुतान्प्रपेदे ।।
अदः शरण्यं शरभङ्गनाम्नस्तपोवनं पावनं आहिताग्नेः । चिराय संतर्प्य समिधिरग्निं यो मन्त्रपूतां तनुं अप्यहौषीथ् ॥
अदःसमित्संमुखवीरयौवतत्रुटद्भुजाकम्बुमृणालहारिणी । द्विषद्गणस्त्रैणदृगम्बुनिर्झरे यशोमरालावलिरस्य खेलति ।
अदयमिव कराग्रैरेष निपीड्य सद्यः शशधरमहरादौ रागवानुष्णरश्मिः । अवकिरति नितान्तं कान्तिनिर्यासमब्द- स्रुतनवजलपाण्डुं पुण्डरीकोदरेषु ॥ शिशुपाल११.६२ ।।
अदरेष्वलक्तकरसः सुदृशां विशदं कपोलभुवि लोध्ररजः । नवमञ्जनं नयनपङ्कजयोर्बिभिदे न शङ्खनिहितात्पयसः ॥
अदस्तदाकर्णि फलाढ्यजीवितं दृशोर्द्वयं नस्तदवीक्षि चाफलम् । इति स्म चक्षुःश्रवसां प्रिया नले स्तुवन्ति निन्दन्ति हृदा तदात्मनः ॥ नैषधीयचरितम्१.२८ ॥
अदाहि यस्तेन दशार्धबाणः पुरापुरारेर्नयनालयेन । न निर्दहंस्तं भवदक्षिवासी न वैरशुद्धेरधुनाधमर्णः ॥
अदिकमरुणिमानमुद्वहद्भिर्विकसदशीतमरीचिरशमिजालैः । परिचितपरिचुम्बनाभियोगादपगतकुङ्कुमरेणुभिः कपोलैः ॥

अदीपितं वैद्युतजातवेदसा सिताम्बुदच्छेदतिरोहितातपं । ततान्तरं सान्तरवारिशीकरैः शिवं नभोवर्त्म सरोजवायुभिः ।।
अदूरवर्तिनीं सिद्धिं राजन्विगणयात्मनः । उपस्थितेयं कल्याणी नाम्नि कीर्तित एव यत् ॥ रघुवंशम् १.८७ ।।
अदृश्यमाना क्वचिदीक्षिता क्वचिन्ममानुयोगे भवतः सरस्वती । क्वचित्प्रकाशां क्वचिदस्फुटार्णसं सरस्वतीं जेतुमनाः सरस्वतीं
अदृष्टिदानं कृतपूर्वनाशनम् आननं दुश्चरितानुकीर्तनम् । कथाप्रसङ्गेन च नामविस्मृतिर् विरक्तभावस्य जनस्य लक्षणम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.११६ ॥
अदो निगद्यैव नतास्यया तया श्रुतौ लगित्वाभिहितालिरालपत् । प्रविश्य यन्मे हृदयं ह्रियाह तद्विनिर्यदाकर्णय
अदोऽयमालप्य शिखीव शारदो बभूव तूष्णीमहितापकारकः । अथास्यरागस्य दधा पदेपदे वचांसि हंसीव विदर्भजाददे ॥
अदोषतामेव सतां विवृण्वते द्विषां मृषादोषकणाधिरोपणाः । न जातु सत्ये सति दूषाणे भवेदलीकमाधातुमवद्यमुद्यमः ॥
अद्धा श्रियं पालितसंगराय प्रत्यर्पयिष्यत्यनघां स साधुः । हत्वा निवृत्ताय मृधे खरादीन्संरक्षितां त्वां इव लक्ष्मणो मे ॥
अद्भुतो विस्मयस्थायी मायादिकविभावभूः । रोमाञ्चाद्यनुभावोऽयं स्तम्भादिव्यभिचारिकः ॥ चन्द्रालोकः६.१२ ।।
अद्य क्रियाः कामदुघाः क्रतूनां सत्याशिषः सम्प्रति भूमिदेवाः । आ संसृतेरस्मि जगत्सु जातस्त्वय्यागते यद्बहुमानपात्रं ।।
अद्यप्रभृति भूतानामधिगम्योऽस्मि शुद्धये । यदध्यासितमर्हद्भिस्तद्धि तीर्थं प्रचक्षते॥ कुमारसंभवम्६.५६॥
अद्यप्रभृत्यवनताङ्गि! तवास्मि दासः क्रीतस्तपोभिरिति वादिनि चन्द्रमौलौ । अह्नाय सा नियमजं क्लममुत्ससर्ज क्लेशः फलेन हि पुनर्नवतां विधत्ते ॥ कुमारसंभवम् ५.८६ ॥
अद्ययावदपि येन निबद्धौ न प्रभू विचलितुं बलिविन्ध्यौ । आस्थितावितथतागुणपाशस्त्वादृशा स विदुषा दुरपासः ॥
अद्यापि कोपविमुखीकृतगन्तुकामा नोक्तं वचः प्रतिददाति यदैव वक्त्रम् । चुम्बामि रोदिति भृशं पतितो अस्मि पादे दासस् तव प्रियतमे भज मं स्मरामि ॥ चौरपंचाशिका ३६ ॥
अद्यापि तत् कनककुण्डलघृष्टगण्डम् आस्यं स्मरामि विपरीतरताभियोगे । आन्दोलनश्रमजलस्फुटसान्द्रबिन्दु मुक्ताफलप्रकरविच्छुरितं प्रियायाः ॥ चौरपंचाशिका १२ ॥
अद्यापि तत् कनकगौरकृताङ्गरागं प्रस्वेदबिन्दुविततं वदनं प्रियायाः । अन्ते स्मरामि रतिखेदविलोलनेत्रं राहूपरागपरिमुक्तम् इवेन्दुबिम्बम् ॥ चौरपंचाशिका १० ॥
अद्यापि तत् कनकरेणुघनोरुदेशे न्यस्तं स्मरामि नखरक्षतलक्ष्म तस्याः । आकृष्टहेमरुचिराम्बरम् उत्थिताया लज्जावशात् करधृतं च ततो व्रजन्त्याः ॥ चौरपंचाशिका १५ ॥
अद्यापि तत् कमलरेणुसुगन्धगन्धि तत्प्रेमवारि मकरध्वजपातकारि । प्राप्नोम्य् अहं यदि पुनः सुरतैकतीर्थं प्राणांस् त्यजामी नियतं तदवाप्तिहेतोर् ॥ चौरपंचाशिका ४२ ॥
अद्यापि तत्प्रणयभङ्गगुरुदृष्टिपातं तस्याः स्मरामि रतिविभ्रमगात्रभङ्गम् । वस्त्राञ्चलस्खलतचारुपयोधरान्तं दन्तच्छदं दशनखण्डनमण्डनं च ॥ चौरपंचाशिका १३ ॥
अद्यापि तत्सुरतकेलिनिरस्त्रयुद्धं बन्धोपबन्धपतनोत्थितशून्यहस्तम् । दन्तौष्ठपीडननखक्षतरक्तसिक्तं तस्या स्मरामि रतिबन्धुरनिष्ठुरत्वम् ॥ चौरपंचाशिका ४८ ॥
अद्यापि तद्वदनपङ्कजगन्धलुब्ध भ्राम्यद्द्विरेफचयचुम्बितगण्डदेशाम् । लीलावधूतकरपल्लवकङ्कणानां क्वाणो विमूर्च्छति मनः सुतरां मदीयम् ॥ चौरपंचाशिका ३४ ॥
अद्यापि तन्नयनकज्जलम् उज्ज्वलास्यं विश्रान्तकर्णयुगलं परिहासहेतोः । पश्ये तवात्मनि नवीनपयोधराभ्यां क्षीणां वपुर् यदि विनश्यति नो न दोषः ॥ चौरपंचाशिका ४० ॥
अद्यापि तन्मनसि संपरिवर्तते मे रात्रौ मयि क्षुतवति क्षितिपालपुत्र्या । जीवेति मङ्गलवचः परिहृत्य कोपात् कर्णे कृतं कनकपत्रम् अनालपन्त्या ॥ चौरपंचाशिका ११ ॥
अद्यापि तां कनककान्तिमदालसाङ्गीं व्रीडोत्सुकां निपतिताम् इव चेष्टमानाम् । अगांगसंगपरिचुम्बनजातमोहां तां जीवनौषधिम् इव प्रमदां स्मरामि ॥ चौरपंचाशिका ४७ ॥
अद्यापि तां कनकचम्पकदामगौरीं फुल्लारविन्दवदनां तनुरोमराजीम् । सुप्तोत्थितां मदनविह्वललालसाङ्गीं विद्यां प्रमादगुणिताम् इव चिन्तयामि ॥ चौरपंचाशिका १ ॥

अद्यापि तां क्षणवियोगविषोपमेयां सङ्गे पुनर्बहुतराममृताभिषेकाम् । तां जीवधारणकरीं मदनातपत्राम् उद्वृत्तकेशनिवहां सुदतीं स्मरामि ॥ चौरपंचाशिका ३० ॥
अद्यापि तां क्षितितले वरकामिनीनां सर्वाङ्गसुन्दरतया प्रथमैकरेखाम् । शृङ्गारनाटकरसोत्तमपानपात्रीं कान्तां स्मरामि कुसुमायुधबाणखिन्नाम् ॥ चौरपंचाशिका २४ ॥
अद्यापि तां गमनमित्युदितं मदीयं श्रुत्वैव भीरुहरिणीमिव चञ्चलाक्षीम् । वाचः स्खलद्विगलदाश्रुजलाकुलाक्षीं संचिन्तयामि गुरुशोकविनम्रवक्त्राम् ॥ चौरपंचाशिका २८ ॥
अद्यापि तां गलितबन्धनकेशपाशां स्रस्तस्रजं स्मिरसुधामधुराधरौष्ठीम् । पीनोन्नतस्तनयुगोपरिचारुचुम्बन् मुक्तावलीं रहसि लोलदृशं स्मरामि ॥ चौरपंचाशिका १७ ॥
अद्यापि तां चाटुशतदुर्ललितोचितार्थं तस्याः स्मरामि सुरतक्लमविह्वलायाः । अव्यक्तनिःस्वनितकातरकथ्यमान संकीर्णवर्णरुचिरं वचनं प्रियायाः ॥ चौरपंचाशिका २१ ॥
अद्यापि तां जगति वर्णयितुं न कश्चिच्शक्नोत्य्दृष्टसदृशीं च परिग्रहं मे । दृष्टं तयोर् सदृशयोर्खलु येन रूपं शक्तो भवेद् यदि सैव नरो न चान्यः ॥ चौरपंचाशिका ३८ ॥
अद्यापि तां धवलवेश्मनि रत्नदीप मालामयूखपटलैर् दलितान्धकारे । प्राप्तोद्यमे रहसि संमुखदर्शनार्थं लज्जाभयार्थनयनामनुचिन्तयामि ॥ चौरपंचाशिका १८ ॥
अद्यापि तां न खलु वेद्मि किम् ईशपत्नी शापं गता सुरपतेर् अथ कृष्णलक्ष्मी । धात्रैव किं नु जगतः परिमोहनाय सा निर्मिता युवतिरत्नदिदृक्षयाद् वा ॥ चौरपंचाशिका ३९ ॥
अद्यापि तां नखपदं स्तनमण्डले यद् दत्तं मयास्यमधुपानविमोहितेन । उद्भिन्नरोमपुलकैर् बहुभिर् समन्ताज् जागर्ति रक्षति विलोकयति स्मरामि ॥ चौरपंचाशिका ३५ ॥
अद्यापि तां निजवपुः कृशवेदिमध्याम् उत्तुंगसंभृतसुधास्तनकुम्भयुग्माम् । नानाविचित्रकृतमण्डमण्डिताङ्गी सुप्तोत्थितां निशि दिवा न हि विस्मरामि ॥ चौरपंचाशिका ४६ ॥
अद्यापि तां निधुवनक्लमनिःसहाङ्गीमापाण्डुगण्डपतितालककुन्तलालिम् । ङ प्रच्छन्नपापकृतमन्थरमावहन्तीं कण्ठावसक्तबाहुलतां स्मरामि ॥ चौरपंचाशिका ४ ॥
अद्यापि तां निधुवने मधुपानरक्ताम् लीलाधरां कृशतनुं चपलायताक्षीम् । काश्मीरपङ्कमृगनाभिकृताङ्गरागां कर्पूरपूगपरिपूर्णमुखीं स्मरामि ॥ चौरपंचाशिका ९ ॥
अद्यापि तां नृपती शेखरराजपुत्रीं संपूर्णयौवनमदालसघूर्णनेत्रीम् । गन्धर्वयक्षसुरकिंनरनागकन्यां स्वर्गाद् अहो निपतिताम् इव चिन्तयामि ॥ चौरपंचाशिका ४५ ॥
अद्यापि तां प्रणयिनीं मृगशावकाक्षीं पीयूषपुर्णकुचकुम्भयुगं वहन्तीम् । पश्याम्य् अहं यदि पुनर्दिवसावसाने स्वर्गापवर्गनरराजसुखं त्यजामि ॥ चौरपंचाशिका २३ ॥
अद्यापि तां प्रथमतो वरसुन्दरीणां स्नेहैकपात्रघटितामवनीशपुत्रीम् । हंहोजना मम वियोगहुताशनो ऽयं सोढुं न शक्यतेति प्रतिचिन्तयामि ॥ चौरपंचाशिका २६ ॥
अद्यापि तां मसृणचन्दनपङ्कमिश्र. कस्तूरिकापरिमलोत्थविसर्पिगन्धाम् । अन्योन्यचञ्चुपुटचुम्बनलग्नपक्ष्म युग्माभिरामनयनां शयने स्मरामि ॥ चौरपंचाशिका ८ ॥
अद्यापि तां यदि पुनः कमलायताक्षीं पश्यामि पीवरपयोधरभारखिन्नाम् । संपीड्य बाहुयुगलेन पिबामि वक्त्रमुन्मत्तवन्मधुकरः कमलं यथेष्टम् ॥ चौरपंचाशिका ३ ॥
अद्यापि तां यदि पुनः श्रवणायताक्षीं पश्यामि दीर्घविरहज्वरिताङ्गयष्टिम् । अङ्गैरहं समुपगुह्य ततो ऽतिगाढं नोन्मीलयामि नयने न च तां त्यजामि ॥ चौरपंचाशिका ६ ॥
अद्यापि तां विधृतकज्जललोलनेत्रां पृथ्वीं प्रभूतकुसुमाकुलकेशपाशाम् । सिन्दूरसंलुलितमौक्तिकदन्तकान्तिम् आबद्धहेमकटकां रहसि स्मरामि ॥ चौरपंचाशिका १६ ॥
अद्यापि तां विरहवह्निनिपीडिताङ्गीं तन्वीं कुरङ्गनयनां सुरतैकपात्रीम् । नानाविचित्रकृतमण्डनम् आवहन्तीं तां राजहंसगमनां सुदतीं स्मरामि ॥ चौरपंचाशिका १९ ॥

अद्यापि तां विहसितां कुचभारनम्रां मुक्ताकलापधवलीकृतकण्ठदेशाम् । तत् केलिमन्दरगिरौ कुसुमायुधस्य कान्तां स्मरामि रुचिरोज्ज्वलपुष्पकेतुम् ॥ चौरपंचाशिका २० ॥
अद्यापि तां शशिमुखीं नवयौवनाढ्यां पीनस्तनीं पुनरहं यदि गौरकान्तिम् । पश्यामि मन्मथशरानलपीडिताङ्गीं गात्राणि संप्रति करोमि सुशीतलानि ॥ चौरपंचाशिका २ ॥
अद्यापि तां सुनिपुणं यतता मयापि दृष्टं न यत् सदृशतोवदनं कदाचित् । सौन्दर्यनिर्जितरति द्विजराजकान्ति कान्ताम् इहातिविमलत्वमहागुणेन ॥ चौरपंचाशिका २९ ॥
अद्यापि तां सुरतघूर्णनिमीलिताक्षीं स्रस्ताङ्गयष्टिगलितांशुककेशपाशाम् । शृङ्गारवारिरुहकाननराजहंसीं जन्मान्तरे ऽपि निधने ऽप्य् अनुचिन्तयामि ॥ चौरपंचाशिका २२ ॥
अद्यापि तां सुरतजागरघूर्णमान तिर्यग्वलत्तरलतारकम् आयताक्षीम् । शृङ्गारसारकमलाकरराजहंसीं व्रीडाविनम्रवदनाम् उषसि स्मरामि ॥ चौरपंचाशिका ५ ॥
अद्यापि तां सुरतताण्डवसूत्रधारीं पूर्णेन्दुसुन्दरमुखीं मदविह्वलाङ्गीम् । तन्वीं विशालजघनस्तनभारनम्रां व्यालोलकुन्तलकलापवतीं स्मरामि ॥ चौरपंचाशिका ७ ॥
अद्यापि तां स्तिमितवस्त्रम् इवाङ्गलग्नां प्रौढप्रतापमदनानलतप्तदेहम् । बालाम् अनाथशरणामनुकम्पनीयां प्राणाधिकां क्षणमहं न हि विस्मरामि ॥ चौरपंचाशिका २५ ॥
अद्यापि ताम् अवहितां मनसाचलेन संचिन्तयामि युवतीं मम जीविताशाम् । नान्योपभुक्तनवयौवनभारसारां जन्मान्तरे ऽपि मम सैव गतिर् यथा स्यात् ॥ चौरपंचाशिका ३३ ॥
अद्यापि धवति मनः किम् अहं करोमि सार्धं सखीभिर् अपि वासगृहं सुकान्ते । कान्ताङ्गसंगपरिहासविचित्रनृत्ये क्रीडाभिरामेति यातु मदीयकालः ॥ चौरपंचाशिका ३७ ॥
अद्यापि निर्मलशरच्शशिगौरकान्ति चेतो मुनेरपि हरेत् किमुतास्मदीयम् । वक्त्रं सुधामयमहं यदि तत् प्रपद्ये चुम्बन् पिबाम्यविरतं व्यधते मनो मे ॥ चौरपंचाशिका ४१ ॥
अद्यापि नोज्झति हरः किल कालकूटं कूर्मो बिभर्ति धरणीं खलु पृष्टभागे । अम्भोनिधिर् वहति दुःसहवडवाग्निम् अङ्गीकृतं सुकृतिनः परिपालयन्ति ॥ चौरपंचाशिका ५० ॥
अद्यापि पश्यतु जगद्रघुवंश-वीर्य, ग्रन्थेषु मत्कृत इदं विलिखन्तु विज्ञाः । एकोऽपि कोपिततमः कतमः परेण, दिल्लीश्वरेण समरं समरीरचद्यत् ॥ प्रतापविजयः-१०५ ॥
अद्यापि मे निशि दिवाट् हृदयं दुनोति पूर्णेन्दुसुन्दरमुखं मम वल्लभायाः । लावण्यनिर्जितरतिक्षतिकामदर्पं भूयः पुरः प्रतिपदं न विलोक्यते यत् ॥ चौरपंचाशिका ३२ ॥
अद्यापि यत्र जननी मम हन्त 'राणा' 'राणा' विरौति विकला नु 'कुहू' च्छलेन । अद्यापि धारयति नैव कदापि शोभां नूनञ्च तद्विरहिणी प्रकृतिर्वधूटी ॥ प्रतापविजयः-१५९ ॥
अद्यापि यत्र सुमधुव्रत - झङ्कृतानि, लोलाक्षखञ्जनञ्जनाञ्चित - नर्तनानि । सत्कूजितान्यनुदिनं शुक- शावकानां तौयत्रिकं जयति किञ्चन देवतानाम् ॥ प्रतापविजयः-१६० ।।
अद्यापि वासगृहतो मयि नीयमने दुर्वारभीषणकरैर्यमदूतकल्पैर्- । किं किं तया बहुविधं न कृतं मदर्थे वक्तुं न पार्यतेति व्यथते मनो मे ॥ चौरपंचाशिका ३१ ॥
अद्यापि विस्मयकरीं त्रिदशान् विहाय बुद्धिर्बलाच्चलति मे किम् अहं करोमि । जानन्न् अपि प्रतिमुहूर्तम् इहान्तकाले कान्तेति वल्लभतरेति ममेति धीरा ॥ चौरपंचाशिका २७ ॥
अद्यापि सा मम मनस्तटिनी सदास्ते रोमाञ्चवीचिविलसद्विपुलस्वभावा । कादम्बकेशररुचिः क्षतवीक्षणं मां गात्रक्लमं कथयती प्रियराजहंसी ॥चौरपंचाशिका ४४ ॥
अद्याप्य् अशोकनवपल्लवरक्तहस्तां मुक्ताफलप्रचयचुम्बितचूचुकाग्राम् । अन्तः स्मितोच्छ्वसितपाण्डुरगण्डभित्तिं तां वल्लभामलसहंसगतिं स्मरामि ॥ चौरपंचाशिका १४ ॥
अद्याप्य् अहं वरवधूसुरतोपभोगं जीवामि नान्यविधिनाट् क्षणम् अन्तरेण । तद् भ्रातरो मरणम् एव हि दुःख शान्त्यै विज्ञापयामि भवतस् त्वरितं लुनीध्वम् ॥ चौरपंचाशिका ४९ ॥

अद्याप्य् अहो जगति सुन्दरलक्षपूर्णे ऽन्यान्यम् उत्तमगुणाधिकसंप्रपन्ने । अन्याभिरप्युपमितुं न मया च शक्यं रूपं तदीयम् इति मे हृदये वितर्कः ॥ चौरपंचाशिका ४३ ॥
अद्यारभ्य यदि प्रिये पुनरहं मानस्य वाऽन्यस्य वा गृह्णीयां शठदुर्नयेन मनसा नामापि संक्षेपतः । तत्तेनैव विना शशाङ्कधवलाः स्पष्टाट्टहासा निशा एको वा दिवसः पयोदमलिनो यायान्मम प्रावृषि ॥अमरुशतकम्-९९॥
अद्राक्षीत्तत्र किंचिन्न कलिः परिचितं क्वचित् । भैमीनलव्यलीकाणुप्रश्नकामः परिभ्रमन् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१९२ ॥
अद्राक्षुराजिहानं ते स्मरमग्रेसरं सुराः । अक्षाविनयशिक्षार्थं कलिनेव पुरस्कृतम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१४ ॥
अद्रीन्दुकुञ्चचरकुञ्जरगण्डकाष-संक्रान्तदानपयसो वनपादपस्य । सेनागजेन मथितस्य निजप्रसूनैर्मम्ले यथागतमगामि
अद्रेः शृङ्गं हरति पवनः किं स्विद इत्य उन्मुखीभिर दृष्टोत्साहश चकितचकितं मुग्धसिद्धाङ्गनाभिः स्थानाद अस्मात सरसनिचुलाद उत्पतोदङ्मुखः खं दिङ्नागानां पथि परिहरन स्थूलहस्तावलेपान॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.१४॥
अधःप्रस्थापिताश्वेन समावर्जितकेतुना । सहस्ररश्मिना साक्षात्सप्रणाममुदीक्षिताः ॥ कुमारसंभवम्६.७ ॥
अधरं किल बिम्बनामकं फलमस्मादिति भव्यमन्वयम् । लभतेऽधरबिम्बमित्यदः पदमस्या रदनच्छदं वदत् ॥
अधरामृतपानेन ममास्यमपराध्यतु । मूर्ध्ना किमपराद्धं यः पादौ नाप्नोति चुम्बितुम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.५९ ॥
अधरीचकार च विवेकगुणादगुणेषु तस्य धियं अस्तवतः । प्रतिघातिनीं विषयसङ्गरतिं निरुपप्लवः शमसुखानुभवः ।।
अधारि पद्मेषु तदङ्घ्रिणा घृणा क्व तच्छयच्छायलवोऽपि पल्लवे । तदास्यदास्येऽपि गतोऽधिकारितां न शारदः पार्विकशर्वरीश्वरः ॥ नैषधीयचरितम्१.२ ॥
अधारि यः प्राङ्नहिषासुरद्विषा कृपाणमस्मै तमदत्त कूकुदः । अहायि तस्या हि धवार्धमज्जिना स दक्षिणार्धेन पराङ्गदारणः ॥ नैषधीयचरितम्१६.१९ ॥
अधावत्क्वापि गां वीक्ष्य हन्यमानामयं मुदा । अतिथिभ्यस्तथा बुद्ध्वा मन्दो मन्दं न्यवर्तत ॥ नैषधीयचरितम्१७.२ ॥
अधिकं बोध्यमाधारादाधेयाधिकवर्णनम् । यया व्याप्तं जगत्तस्यां वाचि मान्ति न ते गुणाः ॥ चन्द्रालोकः५.८३ ।।
अधिकं शुशुभे शुभंयुना द्वितयेन द्वयं एव संगतं । पदं ऋद्धं अजेन पैतृकं विनयेनास्य नवं च यौवनं ॥ रघुवंशम् ८.६ । ।
अधिकोन्नमद्घनपयोधरं मुहुः प्रचलत्कलापिकलशङ्खकस्वना । अभिकृष्णमङ्गुलिमुखेन काचन द्रुतमेककर्णविवरं व्यघट्टयथ्
अधिगतं विधिवद्यदपालयत्प्रकृतिमण्डलं आत्मकुलोचितं । अभवदस्य ततो गुणवत्तरं सनगरं नगरन्ध्रकरौजसः ॥ रघुवंशम्
अधिगतपरमार्थान् पण्डितान् मावमंस्थाः तृणमिव लघु लक्ष्मीर्नैव तान् संरुणद्धि । अभिनवमदलेखाश्यामगण्डस्थलानां न भवति विसतन्तुर्वारणं वारणानाम् ।। नीतिशतकम्१७ । ।
अधिगत्य जगत्यधीश्वरादथ मुक्तिं पुरुषोत्तमात्ततः । वचसामपि गोचरो न यः स तमानन्दमविन्दत द्विजः ॥
अधिगत्येदृगेतस्या हृदयं मृदुतामुचोः । प्रतीम एव वैमुख्यं कुचयोर्युक्तवृत्तयोः ॥ नैषधीयचरितम्२०.३६ ॥
अधिगम्य गुह्यकगणादिति तन्मनसः प्रियं प्रियसुतस्य तपः । निजुगोप हर्षं उदितं मघवा नयवर्त्मगाः प्रभवतां हि धियः ।।
अधिगम्य च रन्ध्रमन्तरा जनयन्मण्डलभेदमन्यतः । खनति क्षतसंहति क्षणादपि मूलानि महान्ति कस्यचिथ् ॥
अधिजानु बाहुमुपधाय नमत्करपल्लवार्पितकपोलतलं । उदकण्ठि कण्ठपरिवर्तिकलस्वरसून्यगानपयापरया ॥
अधिज्यं आयुधं कर्तुं मुक्तवर्त्मा सुदुःसहः । स्वं धनुः शङ्कितेनेव संजह्रे शतमन्युना ॥ रघुवंशम् ४.१५* । ।
अधित कापि मुखे सलिलं सखी प्यधित कापि सरोजदलैः स्तनौ । व्यधित कापि हृदि व्यजनानिलं व्यधित कापि हिमं सुतनोस्तनौ ॥ नैषधीयचरितम्४.११२ ॥
अधिनागं प्रजविनो विकसत्पिच्छचारवः । पेतुर्बर्हिणदेशीयाः शङ्कवः प्राणहारिणः ॥ शिशुपाल१९.४५ ।।
अधिरजनि जगाम धाम तस्याः प्रियतमयेति रुषा स्रजावनद्धः । पदमपि चलितुं युवा न सेहे किमिव न शक्तिहरं
अधिरजनि वधूभिः पीतमैरेयरिक्तं कनकचषकमेतद्रोचनालोहितेन । उदयदहिमरोचिर्ज्योतिषाक्रान्तमन्तर्मधुन इव तथैवापूर्णमद्यापि भाति ॥ शिशुपाल११.५१ ।।
अधिरात्रि यत्र निपतन्नभोलिहां कलधौतधौतशिलावेश्मनां रुचौ । पुनरप्यवापदिव
अधिरुक्ममन्दिरगवाक्षमुल्लसत्सदृशो रराज मुरजिद्दिदृक्षया । वदनारविन्दमुदयाद्रिकन्दराविवरोदरस्थतमिवेन्दुमण्डलं ॥
अधिरुह्य पुष्पभरनम्रशिखैः परितः परिष्कृततलां तरुभिः । मनसः प्रसत्तिं इव मूर्ध्नि गिरेः शुचिं आससाद स वनान्तभुवं ।।
अधिरुह्यतामिति महीभृतोदितः कपिकेतुनार्पितकरो रथं हरिः । अवलम्बितैलविलपाणिपल्लवः श्रयति स्म मेघमिव

अधिरूढया निजनिकेतमुच्चकैः पवनावधूतवसनान्तयैकया । विहितोपशोभमुपयाति माधवे नगरं व्यरोचत पताकयेव तथ्
अधिलवङ्गममी रजसाधिकं मलिनिताः सुमनोदलतालिनः । स्फुटमिति प्रसवेन पुरोऽहसत्सपदि कुन्दलता दलतालिनः ॥
अधिवह्निपतङ्गतेजसो नियतस्वान्तसमर्थकर्मणः । तव सर्वविधेयवर्तिनः प्रणतिं बिभ्रति केन भूभृतः ॥ शिशुपाल१६.५ ।।
अधीतपञ्चाशुगबाणवञ्चने स्थिता मदन्तर्बहिरेषि चेदुरः । स्मराशुगेभ्यो हृदयं बिभेतु न प्रविश्य तत्त्वन्मयसंपुटे मम ॥
अधीतिबोधाचरणप्रचारणैर्दशाश्चतस्रः प्रणयन्नुपाधिभिः । चतुर्दशत्वं कृतवान्कुतः स्वयं न वेद्मि विद्यासु चतुर्दशस्वयम् ॥
अधुनीत खगः स नैकधा तनुमुत्फुल्लतनूरुहीकृताम् । करयन्त्रणदन्तुरान्तरे व्यलिखच्चञ्चुपुटेन पक्षती ॥
अधृत थद्विरहोष्मणि मज्जितं मनसिजेन तदूरुयुगं तदा । स्पृशति तत्कदं कदलीतरुर्यदि मरुज्वलदूषरदूषितः ॥
अधोविधानात्कमलप्रवालयोः शिरुःसु दानादखिलक्षमाभुजाम् । पुरेदमूर्ध्वं भवतीति वेधसा पदं किमस्याङ्कितमूर्ध्वरेखया
अध्यध्वमारूढवतैव केनचित्प्रतीक्षमाणेन जनं मुहुर्धृतः । दाक्ष्यं हि सद्यः फलदं यदग्रतश्चखाद दासेरयुवा वनावलीः ॥
अध्यापितस्योशनसापि नीतिं प्रयुक्तरागप्रणिधिर्द्विषस्ते । कस्यार्थधर्मौ वद पीडयामि सिन्धोस्तटावोघ इव प्रवृद्धः ॥
अध्यासामासुरुत्तुङ्गहेमपीठानि यान्यमी । तैरुहे केसरिक्रान्तत्रिकूटशिखरोपमा ॥ शिशुपाल २.५ ॥
अध्यासिते वयस्याया भवता महता हृदि । स्तनावन्तरसंमान्तौ निष्क्रान्तौ ब्रूमहे बहिः ॥ नैषधीयचरितम्२०.४८ ॥
अध्यास्य चाम्भःपृषतोक्षितानि शैलेयगन्धीनि शिलातलानि । कलापिनां प्रावृषि पश्य नृत्यं कान्तासु गोवर्धनकन्दरासु ॥
अध्याहारः स्मरहरशिरश्चन्द्रशेषस्य शेषस्याहेर्भूयः फणसमुचितः काययष्टीनिकायः । दुग्धाम्भोधेर्मुनिचुलकनत्रासनाशाभ्युपायः कायव्यूहः क्व जगति न जागर्त्यदःकीर्तिपूरः ॥ नैषधीयचरितम्१२.५७ ॥
अध्वाग्रजाग्रन्निभृतापदन्धुर्बन्धुर्यदि स्यात्प्रतिबन्धुमर्हः । जोषं जनः कार्यविदस्तु वस्तु प्रच्छया निजेच्छा पदवीं मुदस्तु ॥
अनङ्गचिह्नं स विना शशाक नो यदासितुं संसदि यत्नवानपि । क्षणं तदारामनिहारकैतवान्निषेवितुं देशमियेष निर्जनम् ॥
अनङ्गतापप्रशमाय तस्य कदर्थ्यमाना मुहुरामृणालम् । मधौमधौ नाकनदीनलिन्यो वरं वहन्तां शिशिरेऽनुरागम् ॥
अनङ्गलीलाभिरपाङ्गधाविनः कनीनिकानीलमणेः पुनः पुनः । तमिस्रवंशप्रभवेन रश्मिना स्वपद्धतिः सा किमरञ्जि नाञ्जनैः ॥ नैषधीयचरितम्१५.३५ ॥
अनतिचिरोज्झितस्य जलदेन चिर- स्थितबुद्ध्युदयस्य पयसोऽनुकृतिं । विरलविकीर्णवज्रशकला सकला मिह विदधाति धौतकलधौतमही ॥ शिशुपाल ४.४१॥
अनतिशिथिले पुंभावेन प्रगल्भबलाः खलु प्रसभमलयः पाथोजास्ये निविश्य निरित्वराः । किमपि मुखतःकृत्वानीतं वितीर्य सरोज्नीमधुरसमुषोयोगे जायां नवान्नमचीकरन् ॥ नैषधीयचरितम्१९.२७ ॥
अनन्तरं तामवदन्नृपान्तरं तदध्वदृक्कारतरङ्गरङ्गणा । तृणीभवत्पुष्पशरं सरस्वती स्वतीव्रतेजःपरिभूतभूतलम् ॥
अनन्तरत्नप्रभवस्य यस्य हिमं न सौभाग्यविलोपि जातम् । एको हि दोषो गुणसंनिपाते निमजतीन्दोः किरणेष्विवाङ्कः ॥
अनन्यगुर्व्यास्तव केन केवलः पुराणमूर्तेर्महिमावगम्यते । मनुष्यजन्मापि सुरासुरान् गुणैर्भवान् भवेच्छेदकरैः करोत्यधः ॥
अनन्यभाजं पतिमाप्नुहीति सा तथ्यमेवाभिहिता भवेन । न हीश्वरव्याहृतयः कदाचित्पुष्णन्ति लोके विपरीतमर्थम् ॥
अनन्यसाक्षिकाः साक्षात्तदाख्याय रहःक्रियाः । शङ्कातङ्कं तुदैतस्या यदि त्वं तत्त्वनैषधः ॥ नैषधीयचरितम्२०.७२ ॥
अनपेक्ष्य गुणागुणौ जनः स्वरुचिं निश्चयतोनुधावति । अपहाय महीशमर्चिचत्सदति त्वां ननु भीमपूर्वजः ॥
अनम्राणां समुद्धर्तुस्तस्मात्सिन्धुरयादिव । आत्मा संरक्षितः सुह्मैर्वृत्तिं आश्रित्य वैतसीं ॥ रघुवंशम् ४.३५ । ।
अनयत्प्रभुशक्तिसंपदा वशं एको नृपतीननन्तरान् । अपरः प्रणिधानयोग्यया मरुतः पञ्च शरीरगोचरान् ॥ रघुवंशम् ८.१९
अनया तव रूपसीमया कृतसंस्कारविबोधनस्य मे । चिरमप्यवलोकिताद्य सा स्मृतिमारूढवती शुचिस्मिता ॥
अनया सुरकाम्यमानया सह योगः सुलभस्तु न त्वया । घनसंवृतयाम्बुदागमे कुमुदेनेव निशाकरत्विषा ॥
अनर्घ्यरत्नैघमयेन मण्डितो रराज राज मुकुटेन मूर्धति । वनीपकानां स हि कल्पभूरुहस्ततो विमुञ्चन्निव मञ्जुमञ्जरीम् ॥
अनर्घ्यरत्नौघमयेन मण्डितो रराज राजा मुकुटेन मूर्धनि । वनीपकानां स हि कल्पभूरुहस्ततो विमुञ्चन्निव मञ्जुमञ्जरीम् ॥
अनलभावमियं स्वनिवासिनो न विरहस्य रहस्यमबुध्यत । प्रशमनाय विधाय तृणान्यमूञ्ज्वलति तत्र यदुज्झितुमैहत ॥
अनलसान्यभृताऽनलसान्मनः कमलधूलिभृता मरुतेरिता । कुसुमभारनताध्वगयोषितां असमशोकं अशोकलताऽकरोथ् ॥
अनलैः परिवेषमेत्य या ज्वलदर्कोपलवप्रजन्मभिः । उदयं लयमन्तरा रवेरवहद्वाणपुरीपरार्ध्यताम् ॥ नैषधीयचरितम्२.८७
अनल्पत्वात् प्रधानत्वादंशस्येवेतरे स्वराः । विजिगीषोर्नृपतयः प्रयान्ति परिवारताम् ॥ शिशुपाल २.९० ॥

अनल्पदग्धारिपुरानलोज्ज्वलैर्निजप्रतापैर्वलयज्ज्वलद्भुवः । प्रदक्षिणीकृत्य जयाय सृष्टया रराज नीराजनया स राजघः ॥
अनल्प-रूक्षाक्षर-जल्पनाऽऽकुलः, तपल्ललाटन्तपवन्मुखाऽरुणः। जगाद शैच्येण हयोपरि स्थितः, स मानसिंहोऽपि गिरङ्गरीयसीम् ॥प्रतापविजयः-७५॥
अनवद्यवाद्यलयगामि कुॐअलं नवगीतमप्यनवगीततां दधथ् । स्फुटसात्विकाङ्गिकमनृत्यदुज्ज्वलं सविलासलासिकविलासनीजनः ॥ शिशुपाल१३.६६ ।।
अनवरतरसेन रागभाजा करजपरिक्षतिलब्धसंस्तवेन । सपदि तरुणपल्लवेन वध्वा विगतदयं खलु खण्डितेन मम्ले ॥
अनवाप्तं अवाप्तव्यं न ते किंचन विद्यते । लोकानुग्रह एवैको हेतुस्ते जन्मकरमणोः ॥ रघुवंशम् १०.३२ । ।
अनश्रुवानेन युगोपमानं अबद्धमौर्वीकिणलाञ्छनेन । अस्पृष्टखड्गत्सरुणापि चासीद्रक्षावती तस्य भुजेन भूमिः ॥ रघुवंशम्
अनाकृष्टस्य विषयैर्विद्यानां पारदृश्वनः । तस्य धर्मरतेरासीद्वृद्धत्वं जरसा विना ॥ रघुवंशम् १.२३ । ।
अनाचरत्तथ्यमृषाविचारणां तदाननं कर्णलतायुगेन किम् । बबन्ध जित्वा मणिकुण्डले विधू द्विचन्द्रबुद्ध्या कथितावसूयकौ ॥ नैषधीयचरितम्१५.४१ ॥
अनाथ-नारीजन-शोक-शोचनः, गवां द्विजानां गलदश्रुमोचनः । स एक एवाभवदार्थ रोचनः समुल्लसल्लोहित-लोल
अनादिधाविस्वपरम्पराया हेतुस्रजः स्रोतसि वेश्वरे वा । आयत्तधीरेष जनस्तदार्याः किमीदृशः पर्यनुयोगयोग्यः ॥
अनादिसर्गस्रजि वानुभूता चित्रेषु वा भीमसुता नलेन । जातेव यद्वा जितशम्बरस्य सा शाम्बरीशिल्पमलक्षि दिक्षु ॥
अनाप्तपुण्योपचयैर्दुरापा फलस्य निर्धूतरजाः सवित्री । तुल्या भवद्दर्शनसम्पदेषा वृष्टेर्दिवो वीतबलाहकायाः ।।
अनामृशन्तः क्वचिदेव मर्म प्रियैषिणानुप्रहिताः शिवेन । सुहृत्प्रयुक्ता इव नर्मवादाः शरा मुनेः प्रीतिकरा बभूवुः ।।
अनायि देशः कतमस्त्वयाद्य वसन्तमुक्तस्य दशां वनस्य । त्वदाप्तसंकेततया कृतार्था श्रव्यापि नानेन जनेन संज्ञा ॥
अनारतं तेन पदेषु लम्भिता विभज्य सम्यग्विनियोगसत्क्रियाम् । फलन्त्युपायाः परिबृंहितायतीरुपेत्य संघर्षमिवार्थसम्पदः
अनारतं यौ मणिपीठशायिनावरञ्जयद्राजशिरःस्रजां रजः ।निषीदतस्तौ चरणौ वनेषु ते मृगद्विजालूनशिखेषु बर्हिषां ।।
अनारतं रसति जयाय दुन्दुभौ मधुद्विषः फलदलघुप्रतिस्वनैः । विनिष्पतन्मृगपतिभिर्गुहामुखैर्गताः परां मुदमहसन्निवाद्रयः
अनार्यमप्याचरितं कुमार्या भवान्मम क्षाम्यतु सौम्य तावत् । हंसोऽपि देवांशतयासि वन्द्यः श्रीवत्सलक्ष्मेव हि मत्स्यमूर्तिः
अनाश्रवा वः किमहं कदापि वक्तुं विशेषः परमस्ति शेषः । ईतीरिते भीमजया न दूतीमालिङ्गदालीश्च मुदामियत्ता ॥
अनिग्रहत्रासविनीतसत्त्वं अपुष्पलिङ्गात्फलबन्धिवृक्षं । वनं तपःसाधनं एतदत्रेराविष्कृतोदग्रतरप्रभावं ॥ रघुवंशम्
अनित्याः शत्रवो बाह्या विप्रकृष्टाश्च ते यतः । अतः सोऽभ्यन्तरान्नित्यान्षट्पूर्वं अजयद्रिपून् ॥ रघुवंशम् १७.४५ । ।
अनिमिषमविरामा रागिणां सर्वरात्रं नवनिधुवनलीलाः कौतुकेनातिवीक्ष्य । इदमुदवसितानामस्फुटालोकसंपन्-नयनमिव सनिद्रं घूर्णते दैपमर्चिः ॥ शिशुपाल११.१८ ।।
अनिराकृततापसंपदं फलहीनां सुमनोभिरुज्झितां । खलतां खलतामिवासतीं प्रतिपद्येत कथं बुधो जनः ॥
अनिरूपिरूपसंपदस्तमसो वान्यभृतच्छदच्छवेः । तव सर्वगतस्य संप्रति क्षितिपः क्षिप्नुरभीशुमानिव ॥ शिशुपाल१६.५० ।।
अनिर्जयेन द्विषतां यस्यामर्षः प्रशाम्यति । पुरुषोक्तिः कथं तस्मिन्ब्रूहि त्वं हि तपोधन ।। किरातार्जुनीयम्११.७१ ।।
अनिर्लोठितकार्य्यस्य वाग्जालं वाग्मिनो वृथा । निमित्तादपराद्धेषोर्धानुश्कस्येव वल्गितम् ॥ शिशुपाल २.२८ ॥
अनिशान्तवैरदहनेन विरहितवतान्तरार्द्रतां । कोपमरुदभिहितेन भृशं नरकात्मजेन तरुणेव जज्वले ॥ शिशुपाल१५.५० ।।
अनिष्टादिष्टलाभेऽपि न गतिर्जायते शुभा । यत्रास्ते विषसंसर्गोऽमृतं तदपि मृत्यवे ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.६ ॥
अनीकिनीनां समरेऽग्रयायी तस्यापि देवप्रतिमः सुतोऽभूथ् । व्यश्रूयतानीकपदावसानं देवादि नाम त्रिदिवेऽपि यस्य ॥
अनीकिनीनां समरेऽग्रयायी तस्यापि देवप्रतिमः सुतोऽभूथ् । व्यश्रूयतानीकपदावसानं देवादि नाम त्रिदिवेऽपि यस्य ॥
अनुकूलं अस्य च विचिन्त्य गणपतिभिरात्तविग्रहैः । शूलपरशुशरचापभृतैर्महती वनेचरचमूर्विनिर्ममे ।।
अनुकूलपातिनं अचण्डगतिं किरता सुगन्धिं अभितः पवनं । अवधीरितार्तवगुणं सुखतां नयता रुचां निचयं अंशुमतः ।।
अनुकृतिशिखरौघश्रीभिरभ्यगतेऽसौ त्वयि सरभसमभ्युत्तिष्ठतीवाद्रिरुच्चैः । द्रुतमरुदुपनुन्नैरुन्नमद्भिः सहेलं हलधरपरिधानश्यामलैरम्बुवाहैः ॥ शिशुपाल ४.६८॥
अनुगिरमृतुभिर्वितायमानामथ स विलोकयितुं वनान्तलक्ष्मीं । निरगमदभिराद्धुमदृतानां भवति महत्सु न निष्फलः
अनुग्रहः केवलमेष मादृशे मनुष्यजन्मन्यपि यन्मनो जने । स चेद्विधेयस्तदमी तमेव मे प्रसद्य भिक्षां वितरीतुमीशताम् ॥

अनुग्रहप्रत्यभिनन्दिनीं तां वाल्मीकिरादाय दयार्द्रचेताः । सायं मृगाध्यासितवेदिपार्श्वं स्वं आश्रमं शान्तमृगं निनाय ॥
अनुग्रहादेव दिवौकसां नरो निरस्य मानुष्यकमेति दिव्यताम् । अयोविकारे स्वरितत्वमिष्यते कुतोऽयसां सिद्धरसस्पृशामपि
अनुचरेण धनाधिपतेरथो नगविलोकनविस्मितमानसः । स जगदे वचनं प्रियं आदरान्मुखरतावसरे हि विराजते ।।
अनुजगुरथ दिव्यं दुन्दुभिध्वानं आशाः सुरकुसुमनिपातैर्व्यॐनि लक्ष्मीर्वितेने । प्रियं इव कथयिष्यन्नालिलिङ्ग स्फुरन्तीं भुवं अनिभृतवेलावीचिबाहुः पयोधिः ।। किरातार्जुनीयम्३.६० ।।
अनुजानुमध्यमवसक्त- विततवपुषा महाहिना । लोकं अखिलं इव भूमिभृता रवितेजसां अवधिनाधिवेष्टितं ।।
अनुत्सूत्रपदन्यासा सद्वृत्तिः सन्निबन्धना । शब्दविद्येव नाभाति राजनीतिरपस्पशा ॥ शिशुपाल २.११२ ॥
अनुदेहमागतवतः प्रतिमां परिणायकस्य गुरुमुद्वहता । मुकुरेण वेपथुभृतोऽतिभरात्कथमप्यपाति न वधूकरतः ॥
अनुद्धताकारतया विविक्तां तन्वन्तं अन्तःकरणस्य वृत्तिं । माधुर्यविस्रम्भविशेषभाजा कृतोपसम्भाषं इवेक्षितेन ।।
अनुनयमगृहीत्वा व्याजसुप्ता पराची रुतमथ कृकवाकोस्तारमाकर्ण्य कल्पे ।कथमपि परिवृत्ता निद्रयान्धा किल स्त्री मुकुलितनयनैवा शिलिष्यति प्राणनाथं ॥ शिशुपाल११.९ ।।
अनुपालयतां उदेष्यतीं प्रभुशक्तिं द्विषतां अनीहया । अपयान्त्यचिरान्महीभुजां जननिर्वादभयादिव श्रियः ।।
अनुभवति शचीत्थं सा घृताचीमुखाभिर्न सह सहचरीभिर्नन्दनानन्दमुच्चैः । इति मतिरुदयासीत्पक्षिणः प्रेक्ष्य भैमीं विपिनभुवि सखीभिः सार्धमाबद्धकेलिम् ॥ नैषधीयचरितम्२.१०९ ॥
अनुभवन्नवदोलं ऋतूत्सवं पटुर्पै प्रियकण्ठजिगृक्षया । अनयदासनरज्जुपरिग्रहे भुजलतां जडतां अबलाजनः ॥ रघुवंशम्
अनुभाववता गुरु स्थिरत्वादविसंवादि धनुर्धनंजयेन । स्वबलव्यसनेऽपि पीड्यमानं गुणवन्मित्रं इवानतिं प्रपेदे ।।
अनुभावैः कटाक्षाद्यैरुन्मादाद्यैर्यथाक्रमम् । सम्भोगो विप्रलम्भश्च श्रृङ्गारो द्विविधो मतः ॥ चन्द्रालोकः६.५ ।।
अनुभूय वसिष्ठसंभृतैः सलिलैस्तेन सहाभिषेचनं । विशदोच्छ्वसितेन मेदिनी कथयां आस कृतार्थतां इव ॥ रघुवंशम् ८.३ ।
अनुममार न मार कथं नु सा रतिरतिप्रथितापि पतिव्रता । इयदनाथवधूवधपातकी दयितयापि तयासि किमुज्झितः ॥
अनुमानं च कार्यादेः कारणाद्यवधारणम् । अस्ति किञ्चिद्यदनया मां विलोक्य स्मितं मनाक् ॥ चन्द्रालोकः५.३६ ।।
अनुययौ विविधोपलकुण्डलद्युतिवितानकसंवलितांशुकं । धुततनुर्वलयस्य पयॐउचः शबलिमा बलिमानमुषो वपुः ॥
अनुरण्जयितुं प्रजाः प्रभुर्व्यहारासनं आददे नवः । अपरः शुचिविष्टरस्थितः परिचेतुं यतते स्म धारणाः ॥ रघुवंशम् ८.१८* ।
अनुरागवन्तमपि लोचनयोर्दधतं वपुः सुखमतापकरं । निरकासयद्रविमपेतवसुं वियदालयादपरदिग्गणिका ॥
अनुराधा द्वितीयायां पञ्चम्यां पित्र्यभं तथा । त्र्युत्तराश्च तृतीयायामेकादश्यां च रोहिणी ॥ मुहूर्तचिन्त.१२ ॥
अनुरूपमिमं निरूपयन्नथ सर्वेष्वपि पूर्वपक्षताम् । युवसु व्यपनेतुमक्षमस्त्वयि सिद्धान्तधियं न्यवेशयम् ॥
अनुलेपनानि कुसुमान्यबलाः कृतमन्यवः पतिषु धीपशिखाः ।समयेन तेन चिरसुप्तमनोभवबोधनं सममबोधिषत ॥
अनुवनं वनराजिवधूमुखे बहलरागजवाधरचारुणि । विकचबाणवलयोऽधिकं रुरुचिरे रुचिरेक्षणविभ्रमाः ॥
अनुवनमसितभ्रुवः सखीभिः सह पदवीमपरः पुरोगतायाः । उरसि सरसरागपदलेखाप्रतिमतयानुययावसंशयानः ॥
अनुवपुरपरेण बाहुमूलप्रहितभुजाकलितस्तनेन निन्ये । निहितदशनवाससा कपोले विषमवितीर्णपदं बलादिवान्या ॥
अनुशासतं इत्यनाकुलं नयवर्त्माकुलं अर्जुनाग्रजं । स्वयं अर्थ इवाभिवाञ्छितस्तं अभीयाय पराशरात्मजः ।।
अनुसन्ततिपातिनः पटुत्वं दधतः शुद्धिभृतो गृहीतपक्षाः । वदनादिव वादिनोऽथ शब्दाः क्षितिभर्तुर्धनुषः शराः प्रसस्रुः ॥
अनुसानु पुष्पितलतावितितिः फलितोरुभूरुहविविक्तवनः । धृतिं आततान तनयस्य हरेस्तपसेऽधिवस्तुं अचलां अचलः ।।
अनुसूयातिसृष्टेन पुण्यगन्धेन काननं । सा चकाराङ्गरागेण पुष्पोच्चलित षट्पदं ॥ रघुवंशम् १२.२७ ।।
अनुहेमवप्रं अरुणैः समतां गतं ऊर्मिभिः सहचरं पृथुभिः । स रथाङ्गनामवनितां करुणैरनुबध्नतीं अभिननन्द रुतैः ।।
अनृतां गिरं न गदसीति जगति पटहैर्विघुष्यसे । निन्द्यमथ च हरिमर्चयतस्तव कर्मणैव विकसत्यसत्यता ॥
अनेकराजन्यरथाश्वसंकुलं तदीयमास्थाननिकेतनाजिरं ।नयत्ययुग्मच्छदगन्धिरार्द्रतां भृशं नृपोपायनदन्तिनां मदः ।।
अनेकसंयोजनया तथाकृतेर्निकृत्य निष्पिष्य च तादृगर्जनात् । अमी कृताकालिकवस्तुविस्मयं जना बहु व्यञ्जनमभ्यवाहरन्
अनेकसंशयोच्छेदि परोक्षार्थस्य दर्शकम् । सर्वस्य लोचनं शास्त्रं यस्य नास्त्यन्ध एव सः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.7॥
अनेकस्यार्थयुग्मस्य सादृश्यं स्तबकोपमा । श्रितोऽस्मि चरणौ विष्णोर्भृङ्गस्तामरसं यथा ॥ चन्द्रालोकः५.१६ ।।
अनेन कथिता राज्ञो गुणास्तस्यान्यदुर्लभाः । प्रसूतिं चकमे तस्मिंस्त्रैलोक्यप्रभवोऽपि यथ् ॥ रघुवंशम् १०.५४ ।।

अनेन चेदिच्छसि गृह्यमाणं पाणिं वरेण्येन कुरु प्रवेशे । प्रासादवातायनसंश्रितानां नेत्रोत्सवं पुष्पपुराङ्गनानां ॥ रघुवंशम्
अनेन धर्मः सविशेषमद्य मे त्रिवर्गमारः प्रतिभाति भाविनि! । त्वया मनोनिर्विषयार्थकामया यदेक एव प्रतिगृह्य सेव्यते ॥
अनेन पर्यासयताश्रबिन्दून्मुक्ताफलस्थूलतमान्स्तनेषु । प्रत्यर्पिताः शत्रुविलासिनीनां उन्मुच्य सूत्रेण विनैव हाराः ॥ रघुवंशम्
अनेन पाणौ विधिवद्गृहीते महाकुलीनेन महीव गुर्वी । रत्नानुविद्धार्णवमेखलाया दिशः सपत्नी भव दक्षिणस्याः ॥
अनेन भैमीं घटयिष्यतस्तथा विधेरवन्ध्येच्छतया व्यलासि तत् । अभेदि तत्तादृगनङ्गमार्गणैर्यदस्य पौष्पैरपि धैर्यकञ्चुकम्
अनेन यूना सह पार्थिवेन रम्भोरु कच्चिन्मनसो रुचिस्ते । सिप्रातरङ्गानिलकम्पितासु विहर्तुं उद्यानपरंपरासु ॥ रघुवंशम्
अनेन योगेन विवृद्धतेजा निजां परस्मै पदवीं अयच्छन् । समाचराचारं उपात्तशस्त्रो जपोपवासाभिषवैर्मुनीनां ।।
अनेन राज्ञार्थिषु दुर्भगीकृतो भवन्धनध्वानजरत्नमेदुरः । तथा विदूराद्रिरदूरतां गमी यथा स गामी तव केलिशैलताम् ॥
अनेन वेधा विपरीतरूपविनिर्मिताङ्कोत्किरणाङ्गकेन । त्वदाननं दृश्यदृगाद्यलक्ष्यदृगादिनैवाकृत सञ्चकेन ॥
अनेन संबन्धमुपेत्य दिष्ट्या मनोरथप्रार्थितमीश्वरेण । मूर्धानमालि ! क्षितिधारणोच्चं मुच्चैस्तरं वक्ष्यति शैलराजः॥
अनेन सर्वार्थिकृतार्थताकृताहृतार्थिनौ कामगवीसुरद्रुमौ । मिथः पयःसेचनपल्लवाशने प्रदाय दानव्यसनं समाप्लुतः ॥
अनेन सार्धं तव यौवनेन कोटिं परामच्छिदुरोऽध्यरोहत् । प्रेमापि तन्वि त्वयि वासवस्य गुणोऽपि चापे सुमनःशरस्य ॥
अनेन सार्धं विहराम्बुराशेस्तीरेषु तालीवनमर्मरेषु । द्वीपानतरानीतलवङ्गपुष्पैरपाकृतस्वेदलवा मरुद्भिः ॥ रघुवंशम्
अनैषधायैव जुहोति तातः किं मां कृशानौ न शरीरऋअशेषाम् । ईष्टे तनूजन्मतनोः स नूनं मत्प्राणनाथस्तु नलस्तथापि ॥
अनौचित्यं कीर्तिलतां तरङ्गयति यः सदा । प्रसिद्ध्या विद्यया वाऽपि विरुद्धं द्विविधं मतम् ॥ चन्द्रालोकः२.३४ ।।
अन्तः सलक्ष्मीक्रियते सुधांशो रूपेण पश्ये हरिणेन पश्य । इत्येष भैमीमददर्शदस्य कदाचिदन्तं स कदाचिदन्तः ॥
अन्तःपुरान्तः स विलोक्य बालां कांचित्समालब्धुमसंवृतोरुम् । निमीलिताक्षः परया भ्रमन्त्या संघट्टमासाद्य चमच्चकार ॥
अन्तःपुरे विस्तृतवागुरोऽपि बालावलीनां वलितैर्गुणौघैः । न कालसारं हरिणं तदक्षिद्वयं प्रभुर्बन्द्धुमभून्मनोभूः ॥
अन्तःसंतोषबाष्पैः स्थगयति न दृशस्ताभिराकर्णयिष्यन्नङ्गे नानस्तिरोमा रचयति पुलकश्रेणिमानन्दकन्दाम् । न क्षोणीभङ्गभीरुः कलयति च शिरःकम्पनं तन्न विद्मः शृण्वन्नेतस्य कीर्तीः कथमुरगपतिः प्रीतिमाविष्करोति ॥
अन्तकः पर्यवस्थाता जन्मिनः संततापदः । इति त्याज्ये भवे भव्यो मुक्तावुत्तिष्ठते मनः ।। किरातार्जुनीयम्११.१३ ।।
अन्तकस्य पृथौ तत्र शयनीय इवाहवे । दशनव्यसनादीयुर्मत्कुणत्वं मतङ्गजाः ॥ शिशुपाल१९.७१ ।।
अन्तर्जलौघमवगाढवतः कपोलौ हित्वा क्षणं विततपक्षतिरन्तरीक्षे । द्रव्यश्रयेष्वपि गणेषु रराज नीलो वर्णः पृथग्गत इवालिगणो गजस्य ॥ शिशुपाल५.३८ ।।
अन्तिकान्तिकगतेन्दुविसृष्टे जिह्मतां जहति दीधितिजाले । निःसृतस्तिमिरभारनिरोधादुच्छ्वसन्निव रराज दिगन्तः ।।
अन्त्यनवांशे न च परिणेया काचन वर्गोत्तममिह हित्वा । नो चरलग्ने चरलवयोगं तौलिमृगस्थे शशभृति कुर्यात् ॥
अन्धाक्षं वसुपुष्यधातृजलभद्वीशार्यमान्त्याभिधं मन्दाक्षं रविविश्वमैत्रजलपाश्लेषाश्विचाद्रं भवेत् । मध्याक्षं शिवपित्रजैकचरणत्वाष्ट्रेन्द्रविध्यन्तकं स्वक्षं स्वात्यदितिश्रवोदहनभाहिर्बुध्यरक्षोभगम् ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् २२ ॥
अन्यकालपरिहार्यमजस्रं तद्द्वयेन विदधे द्वयमेव । धृष्टता रहसि भर्तृषु ताभिर्निर्दयत्वमितरैरबलासु ॥ शिशुपाल१०.७१ ।।
अन्यथैव हि सौहार्दं भवेत्स्वच्छान्तरात्मनः । प्रवर्ततेऽन्यथा वाणी शाठ्योपहतचेतसः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१०१ ॥
अन्यदा जगति राम इत्ययं शब्द उच्चरित एव मां अगाथ् । व्रीडं आवहति मे स संप्रति व्यस्तवृत्तिरुदयोन्मुखे त्वयि ॥
अन्यदा जगति राम इत्ययं शब्द उच्चरित एव मामगात् । व्रीडमावहति मे स संप्रति व्यस्तवृत्तिरुदयोन्मुखे त्वयि ॥
अन्यदा भूषणं पुंसः शमो लज्जेव योषितः । पराक्रमः परिव्हवे वैयात्यं सुरतेष्विव ॥ शिशुपाल २.४४ ॥
अन्यदीयविशिखे न केवलं निःस्पृहस्य भवितव्यं आहृते । निघ्नतः परनिबर्हितं मृगं व्रीडितव्यं अपि ते सचेतसः ।।
अन्यदुच्छृङ्खलं सत्त्वमन्यच्छास्त्रनियन्त्रितम् । सामानाधिकरण्यं हि तेजस्तिमिरयोः कुतः ॥ शिशुपाल २.६२ ॥
अन्यदोषं इव सः स्वकं गुणं ख्यापयेत्कथं अधृष्टताजडः । उच्यते स खलु कार्यवत्तया धिग्विभिन्नबुधसेतुं अर्थितां ।।
अन्यान्यवनितागतचित्तं चित्तनाथमभिशङ्कितवत्या । पीतभूरिसुरयापि नमेदे निर्वृतिर्हिमनसो मदहेतुः ॥
अन्यास्तिस्र इति व्यक्ता शक्तितः सा चतुर्विधा । इन्दुरेवैष तद्वक्त्रमुत्कर्षो लक्ष्यते मुखे ॥ चन्द्रालोकः९.६ ।।
अन्यूनं गुणममृतस्य धारयन्ती सम्फुल्लस्फुरितसरोरुहावतंसा । प्रेयोभिः सह सरसी निषेव्यमाणा रक्तत्वं व्यधित वधूदृशां

अन्यूनोन्नतयोऽतिमात्रपृथवः पृथ्वीधरश्रीभृत- स्तन्वन्तः कनकावलीभिरुपमां सौदामनीदामभिः । वर्षन्तः शममानयन्नुपलसच्छृङ्गारलेखायुधाः काले कालियकायकालवपुषः पांसून्गजाम्भ्ॐउचः ॥ शिशुपाल१७.६९ ।।
अन्येद्युरथ काकुत्स्थः संनिपात्य पुरौकसः । कविं आह्वाययां आस प्रस्तुतप्रतिपत्तये ॥ रघुवंशम् १५.७५ । ।
अन्येद्युरात्मानुचरस्य भावं जिज्ञासमाना मुनिहोमधेनुः । गङ्गाप्रपातान्तविरूढशष्पं गौरीगुरोर्गह्वरं आविवेश ॥ रघुवंशम्
अन्येन पत्या त्वयि योजितायां विज्ञत्वकीर्त्या गतजन्मनो वा । जनापवादार्णवमुत्तरीतुं विधा विधातुः कतमा तरीः स्यात्
अन्येन विदधेऽरीणामतिमात्रा विलासिना । उद्गूर्णेन चमूस्तूर्णमतिमात्राविलासिना ॥ शिशुपाल१९.५० ।।
अन्योन्यं नाम यत्र स्यादुपकारः परस्परम् । त्रियामा शशिना भाति शशी भाति त्रियामया ॥ चन्द्रालोकः५.८४ ।।
अन्योन्यदर्शनप्राप्तविक्रमावसरं चिराथ् । रामरावणयोर्युद्धं चरितार्थं इवाभवथ् ॥ रघुवंशम् १२.८७ । ।
अन्योन्यभाषानवबोधभीतेः संस्कृत्रिमाभिर्व्यवहारवत्सु । दिग्भ्यः समेतेषु नृपेषु तेषु सौवर्गवर्गो न जनैरचिह्नि ॥
अन्योन्यमन्यत्रवदीक्षमाणो परस्परेणाध्युषितेऽपि देशे । अलिङ्गितालीकपरस्परान्तस्तथ्यं मिथस्तौ परिषस्वजाते ॥
अन्योन्यरक्तमनसां अथ बिभ्रतीनां चेतोभुवो हरिसखाप्सरसां निदेशं । वैबोधिकध्वनिविभावितपश्चिमार्धा सा संहृतेव परिवृत्तिं इयाय रात्रिः ।। किरातार्जुनीयम्९.७४ ।।
अन्योन्यरागवशयोर्युवयोर्विलासस्वच्छन्दताच्छिदपयातु तदालिवर्गः । अत्याजयन्सिचयमाजिमकारयन्वा दन्तैर्नखैश्च मदनो मदनः कथं स्यात् ॥ नैषधीयचरितम्२१.१४१ ॥
अन्योन्यव्यतिकरचारुभिर्विचित्रै- रत्रस्यन्नवमणिर्जन्मभिर्मयूखैः । विस्मेरान्गगनसदः करोत्यमुष्मि- न्नाकाशेरचितमभित्ति चित्रकर्म ॥ शिशुपाल ४.५३॥
अन्योन्यसंगमवशादधुना विभातां तस्यापि तेऽपि मनसी विकसद्विलासे । स्रष्टुं पुनर्मनसिजस्य तनुं प्रवृत्तमादाविव द्व्यणुककृत्परमाणुयुग्मम् ॥ नैषधीयचरितम्३.१२५ ॥
अन्योन्यसूतोन्मथनादभूतां तावेव सूतौ रथिनौ च कौचिथ् । व्यश्वौ गदाव्यायतसंप्रहारौ बग्नायुधौ बाहुविमर्दनिष्ठौ ॥
अन्योन्येषां पुष्करैरामृशन्तो दानोद्भेदानुच्चकैभुग्नवालाः । उन्मूर्धानः सन्निपत्यपरान्तैः प्रायुध्यन्त स्पष्टदन्तध्वनीभाः ॥
अन्वग्राहि मया प्रेयान्निशि स्वोपनयादिति । न विप्रलभते तावदालीरियमलीकवाक् ॥ नैषधीयचरितम्२०.२८ ॥
अन्वयुर्द्युतिपयः पितृनाथास्तं मुदाथ हरितां कमितारः । वर्त्म कर्षतु पुरः परमेकस्तद्गतानुगतिको न महार्घः ॥
अन्वियेष सदृशीं स च स्नुषां प्राप चैनं अनुकूलवाग्द्विजः । सद्य एव सुकृतां हि पच्यते कल्पवृक्षफल धर्मि काङ्क्षितं ॥
अन्वियेष सदृशीं स च स्नुषां प्राप चैनमनुकूलवाग्द्विजः । सद्य एव सुकृतां हि पच्यते कल्पवृक्षफल धर्मि काङ्क्षितम् ॥
अन्वेतुकामोऽवमताङ्गुशग्रहस्तिरोगतं साङ्गुशमुद्वहञ्शिरः । स्थूलोच्चयेनागमदन्तिकगतां गजोऽग्रयाताग्रकरः करेणुकां ॥
अपः प्रति स्वामितयाऽपरः सुरः स ता निषेधेद्यदि नैषधक्रुधा । नलाय लोभात्ततपाणयेऽपि ते पिता कथं त्वां वद
अपगतनवयावकैश्चिराय क्षितिगमनेन पुनर्वितीर्णरागैः । कथमपि चरणोत्पलैश्चलद्भिर्भृशाविनिवेशात्परस्परस्य ॥
अपतुषारतया विशदप्रभैः सुरतराग परिश्रमनोदिभिः । कुसुमचापं अतेजयदंशुभिर्हिमकरो मकरोजितकेतनं ॥ रघुवंशम्
अपथेन प्रववृते न जातूपचितोऽपि सः । वृद्धौ नदीमुखेनैव प्रस्थानं लवणाम्भसः ॥ रघुवंशम् १७.५४ । ।
अपदान्तरं च परितः क्षितिक्षितामपतन्द्रुतभ्रमितहेमनेमयः । जविमारुताञ्चितपरस्परोपमक्षितिरेणुकेतुवसनाः पताकिनः ॥
अपनीतशिरस्त्राणाः शेषास्तं शरणं ययुः । प्रणिपातप्रतीकारः संरम्भो हि महात्मनां ॥ रघुवंशम् ४.६४ । ।
अपनेयं उदेतुं इच्छता तिमिरं रोषमयं धिया पुरः । अविभिद्य निशाकृतं तमः प्रभया नांशुमताप्युदीयते ।।
अपमेघोदयं वर्षमदृष्टकुसुमं फलम् । अतर्कितोपपन्नं वो दर्शनं प्रतिभाति मे॥ कुमारसंभवम्६.५४॥
अपयन्धनुषः शिवान्तिकस्थैर्विवरेसद्भिरभिख्यया जिहानः । युगपद्ददृशे विशन्वराहं तदुपोढैश्च नभश्चरैः पृषत्कः ।।
अपयातमितो धृष्टे धिग्वामश्लीलशीलताम् । इत्युक्ते चोक्तवन्तश्च व्यतिद्राते स्म ते भिया ॥ नैषधीयचरितम्२०.१३९ ॥
अपयाति सरोषया निरस्ते कृतकं कामिनि चुक्षुषे मृगाक्ष्या । कलयन्नपि सव्यथोऽवतस्थेऽशकुनेन स्खलितः किलेतरोऽपि ॥
अपरस्य रसादेश्चेदङ्गमन्यद्रसादिकम् । हा हा! मत्कुचकाश्मीर-लिप्तं भिन्नमुरः शरैः ॥ चन्द्रालोकः८.४ ।।
अपरागसमीरणेरितः क्रमशीर्णाकुलमूलसन्ततिः । सुकरस्तरुवत्सहिष्णुना रिपुरुन्मूलयितुं महानपि ।।
अपराद्धं भवद्वाणीश्राविणा पृच्छ किं मया । वीणाह परुषं यन्मां कलकण्ठी च निष्ठुरम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.६ ॥
अपराधशतक्षमं नृपः क्षमयात्येति भवन्तमेकया । हृतवत्यपि भीष्मकात्मजां त्वयि चक्षाम समर्थ एव यथ् ॥

अपराधीन इत्यादि विरुद्धमतिकृन्मतम् । अन्यसङ्गतमुत्तुङ्ग-हारशोभिपयोधरौ ॥ चन्द्रालोकः२.१४ ।।
अपराधो न मेऽस्तीति नैतद्विश्वासकारणम् । विद्यते हि नृशंसेभ्यो भयं गुणवतामपि ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.७६ ॥
अपराह्नशीतलतरेण शनैरनिलेन लोलितलताङ्गुलये । निलयाय शाखिन इवाह्वयते दुदुराकुलाः खगकुलानि गिरः ॥
अपरेऽपि दिशामीशा वाचमेतां शचीपतेः । अन्वमन्यन्त किंत्वेनां नादत्त युगयोर्युगम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१५२ ॥
अपवर्जितविप्लवे शुचय्हृदयग्राहिणि मङ्गलास्पदे । विमला तव विस्तरे गिरां मतिरादर्श इवाभिदृश्यते ।।
अपवादादभीतस्य समस्य गुणदोषयोः । असद्वृत्तेरहोवृत्तं दुर्विभावं विधेरिव ।। किरातार्जुनीयम्११.५६ ।।
अपशङ्कमङ्कपरिवर्तनोचिताश्चलिताः पुरः पतिमुपेतुमात्मजाः । अनुरोदितीव करुणेन पत्त्रिणां विरुतेन वत्सलतयैष
अपशुलं तं आसाद्य लवणं लक्ष्मणानुजः । रुरोध संमुखीनो हि जयो रन्ध्रप्रहारिणां ॥ रघुवंशम् १५.१७ ।।
अपशोकमनाः कुटुम्बिनीं अनुगृह्णीष्व निवापदत्तिभिः । स्वजनाश्रु किलात्रिसंततं दहति प्रेतं इति प्रचक्षते ॥ रघुवंशम्
अपश्यञ्जिनमन्विष्यन्नजिनं ब्रह्मचारिणा । क्षपणार्थी सदीक्षस्य स चाक्षपणमैक्षत ॥ नैषधीयचरितम्१७.१८९ ॥
अपश्यद्भिरिवेशानं रणान्निववृते गणैः । मुह्यतीव हि कृच्छ्रेषु सम्भ्रमज्वलितं मनः ।। किरातार्जुनीयम्१५.२ ।।
अपश्यद्यावतो वेदविदां ब्रह्माञ्जलीनसौ । उदडीयन्त तावन्तस्तस्यास्राञ्जलयो हृदः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१८३ ॥
अपहस्येऽथवा सद्भिः प्रमादो वास्तु मे धियः । अस्थानविहितायासः कामं जिह्रेतु वा भवान् ।। किरातार्जुनीयम्११.६८ ।।
अपह्नुतः स्वेदभरः करे तयोस्त्रपाजुषोर्दानजलैर्मिलन्मुहुः । दृशोरपि प्रस्तुतमस्तु सात्त्विकं घनैः समाधीयत धूमलङ्घनैः ॥
अपह्नुवानस्य जनाय यन्निजामधीरतामस्य कृतं मनोभुवा । अबोधि तज्जागरदुःखसाक्षिणी निशा च शय्या च शशाङ्ककोमला ॥ नैषधीयचरितम्१.४९ ॥
अपां विहारे तव हारविभ्रमं करोतु नीरे पृषदुत्करस्तरन् । कठोरपीनोच्चकुचद्वयीतटत्रुट्यत्तरः सारवसारवोर्मिजः ॥
अपाङ्गमप्याप दृशोर्न रश्मिर्नलस्य भैमीमभिलष्य यावत् । स्मराशुगः सुभ्रुवि तावदस्यां प्रत्यङ्गमापुङ्खशिखं ममज्ज ॥
अपाङ्गमालिङ्ग्य तदीयमुच्चकैरदीपि रेखा जनिताञ्जनेन या । अपाति सूत्रं तदिव द्वितीयया वयःश्रिया वर्धयितुं विलोचने
अपादि व्यापृतनयांस्तथा युयुधिरे नृपाः । आप दिव्या पृतनया विस्मयं जनता यथा ॥ शिशुपाल१९.६० ।।
अपार्थयन्याजकफूत्कृतिश्रमं ज्वलेद्रुषा चेद्वपुषापि नानलः । अलं नलः कर्तुमनग्निसाक्षिकं विधिं विवाहे तव सारसाक्षि कम्
अपास्तपाथेयसुधोपयोगैस्त्वच्चुम्बिनैव स्वमनोरथेन । क्षुधं च निर्वापयता तृषं च स्वादीयसाऽध्वा गमितः सुखं तैः ॥
अपास्तपाथोरुहि शायितं करे करोषि लीलाकमलं किमाननम् । तनोषि हारं कियदस्नुणः स्नवैरदोषनिर्वासितभूषणे हृदि ॥
अपि क्रियार्थं सुलभं समित्कुशं जलान्यपि स्नानविधिक्षमाणि ते | अपि स्वशक्त्या तपसि प्रवर्तसे शरीरमाद्यं खलु
अपि तुरगसमीपादुत्पतन्तं मयूरं न स रुचिरकलापं बाणलक्ष्यी चकार । सपदि गतमनस्कश्चित्रमाल्यानुकीर्णे रतिविगलितबन्धे केशपाशे प्रियायाः ॥ रघुवंशम् ८.६७ ।।
अपि त्वदावर्जितवारिसंभृतं प्रवालमासामनुबन्धि वीरुधाम् | चिरोज्झितालक्तकपाटलेन ते तुलां यदारोहति दन्तवाससा
अपि द्रढीयः शृणु मत्प्रतिशृउतं स पीडयेत्पाणिमिमं न चेन्नृपः । हुताशनोद्बन्धनवारिकारितां निजायुषस्तत्करवै स्ववैरिताम्
अपि द्विजिह्वाभ्यवहारपौरुषे मुखानुषक्तायतवल्गुवल्गया । उपेयिवांसं प्रतिमल्लतां रयस्मये जितस्य प्रसभं गरुत्मतः ॥
अपि धयन्नितरामरवत्सुधां त्रिनयनात्कथमापिथ तां दशाम् । भण रतेरधरस्य रसादरादमृतमाप्तघृणः खलु नापिबः ॥
अपि प्रभुः सानुशयोऽधुना स्यात्किं उत्सुकः शक्रजितोऽपि हन्ता । शशंस सीतापरिदेवनान्तं अनुष्ठितं शासनं अग्रजाय ॥
अपि प्रसन्नं हरिणेषु ते मनः करस्थदर्भप्रणयापहारिषु | य उत्पलाक्षि ! प्रचलैर्विलोचनैस्तवाक्षिसादृश्यमिव प्रयुञ्जते
अपि प्रसन्नेन महर्षिणा त्वं सम्यग्विनीयानुमतो गृहाय । कालो ह्ययं संक्रमितुं द्वितीयं सर्वोपकारक्षमं आश्रमं ते ॥ रघुवंशम्
अपि लोकयुगं दृशावपि श्रुतदृष्टा रमणीगुणा अपि । शृउतिगामितया दमस्वसुर्व्यतिभाते सुतरां धरापते ॥
अपि विधिः कुसुमानि तवाशुगान् स्मर विधाय न निर्वृतिमाप्तवान् । अदित पञ्च हि ते स नियम्य तांस्तदपि तैर्बत जर्जरितं जगत् ॥ नैषधीयचरितम्४.९ ॥
अपि विरहमनिष्टमाचरन्तावधिगमपूर्वकपूर्वसर्वचेष्टौ । इदमहह निदर्शनं विहंगौ विधिवशचेतनचेष्टनानुमाने ॥
अपि श्रोणिभरस्वैरां धर्तुं तामशकन्न सः । तदङ्गसङ्गजस्तम्भो गजस्तम्भोरुदोरपि ॥ नैषधीयचरितम्२०.१५५ ॥
अपि स्वमस्वप्नमसूषुपन्नमी परस्य दाराननवैतुमेव माम् ।स्वयं दुरध्वार्णवनाविकाः कथं स्पृशन्तु विज्ञाय हृदापि तादृशीम्
अपुत्रस्य गृहं शून्यं सन्मित्ररहितस्य च । मूर्खस्य च दिशः शून्याः सर्वशून्या दरिद्रता ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१२१ ॥

अपुष्टार्थो विशेष्ये चेन्न विशेषो विशेषणात् । विशन्ति हृदयं कान्ता-कटाक्षाः खञ्जनत्विषः ॥ चन्द्रालोकः२.२९ ।।
अपूर्वयेव तत्कालसमागमसकामया । दष्टेन राजन्वपुषा कटाक्षैर्विजयश्रिया ॥ शिशुपाल१९.८५ ।।
अप्य अन्यस्मिञ जलधर महाकालम आसाद्य काले स्थातव्यं ते नयनविषयं यावद अत्येति भानुः कुर्वन सन्ध्यावलिपटहतां शूलिनः श्लाघनीयाम आमन्द्राणां फलम अविकलं लप्स्यसे गर्जितानाम॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.३७॥
अप्यग्रणीर्मन्त्रकृतां ऋषीणां कुशाग्रबुद्धे कुशली गुरुस्ते । यतस्त्वया ज्ञानं अशेषं आप्तं लोकेन चैतन्यं इवोष्णरश्मेः ॥
अप्यनारभमाणस्य विनोरुत्पादिताः परैः । व्रजन्ति गुणतामर्थाः शब्दा इव विहायसः ॥ शिशुपाल २.९१ ॥
अप्यर्धमार्गे परबाणलूना धनुर्भृतां हस्तवतां पृषत्काः । संप्रापुरेवात्मजवानुवृत्त्या पूर्वार्धभागैः फलिभिः शरव्यं ॥ रघुवंशम्
अप्यवस्तुनि कथाप्रवृत्तये प्रश्नतत्परमनङ्गशासनम् । वीक्षितेन परिवीक्ष्य पार्वती मूर्धकम्पमयमुत्तरं ददौ॥
अप्रभूतमतनीयसि तन्वी काञ्चिधाम्निपिहितैकतरोरु । क्षॐअमाकुलकरा विचकर्ष कान्तापल्लवमभीष्टतमेन ॥
अप्रयुक्तं दैवतादिशब्दे पुंल्लिङ्गतादिकम् । असमर्थं तु हन्त्यादेः प्रयोगो गमनादिषु ॥ चन्द्रालोकः२.३ ।।
अप्रसन्नमपराद्धरि पत्यौ कोपदीप्तमुररीकृतधैर्यं । क्षालितं नु शमितं नु वधूनां द्रवितं नु हृदयं मधुवारैः ॥ शिशुपाल१०.१४
अप्रस्तुतप्रशंसा स्यात्सा यत्र प्रस्तुतानुगा । कार्यकारणसामान्य-विशेषादेरसौ मता ॥ चन्द्रालोकः५.६६ ।।
अप्राकृतस्याहवदुर्मदस्य निवार्यं अस्यास्त्रबलेन वीर्यं । अल्पीयसोऽप्यामयतुल्यवृत्तेर्महापकाराय रिपोर्विवृद्धिः ।।
अप्रियवचनदरिद्रैः प्रियवचनाढ्यैः स्वदारपरितुष्टैः । परपरिवादनिवृत्तैः क्वचित् क्वचिन्मण्डिता वसुधा ।। नीतिशतकम्१०४
अबलस्वकुलाशिनो झषान्निजनीडद्रुमपीडिनः खगान् । अनवद्यतृणार्दिनो मृगान्मृगयाघाय न भूभुजां घ्नताम् ॥
अबिषिषेणयिषुं भुवनानि यः स्मरमिवाख्यात लोध्ररचश्चयः । क्षुभितसैन्यपरागविपाण्डुरद्युतिरयं तिरयन्नुभूद्दिशः ॥
अबुधैः कृतमानसम्विदस्तव पार्थैः कुत एव योग्यता । सहसि प्लवगैरुपासितं न हि गुञ्जाफलमेति सोष्मतां ॥
अबोधि तत्त्वं दहनेऽनुरज्यसे स्वयं खलु क्षत्रियगोत्रजन्मनः । विना तमोजस्विनमन्यतः कथं मनोरथस्ते वलते विलासिनि
अबोधि नो ह्रीनिभृतं मदिङ्गितं प्रतीत्य वा नादृतवत्यसाविति । लुनाति यूनः स्म धियं कियद्दूता निवृत्य बालादरदर्शनेषुणा ॥ नैषधीयचरितम्१६.७२ ॥
अब्दायनर्तुतिथिमासभपक्षदग्ध तिथ्यन्धकाणबधिराङ्गमुखाश्च दोषाः । नश्यन्ति विद्गुरुसितेष्विह केन्द्रकोणे तद्वच्च पापविधुयुक्तनवांशदोषः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ८९॥
अब्रवीच्च भगवन्मतङ्गजैर्यद्बृहद्भिरपि कर्म दुष्करं । तत्र नाहं अनुमन्तुं उत्सहे मोघवृत्ति कलभस्य चेष्टितं ॥ रघुवंशम्
अब्रवीच्च भगवन्मतङ्गजैर्यद्बृहद्भिरपि कर्म दुष्करम् । तत्र नाहमनुमन्तुमुत्सहे मोघवृत्ति कलभस्य चेष्टितम् ॥ रघुवंशम्
अब्रवीत्तमनलः क्व नलेदं लब्धमुज्झसि यशः शशिकल्पम् । कल्पवृक्षपतिमर्थिनमित्थं नाप कोऽपि शतमन्युमिहान्यः ॥
अब्रवीदथ यमस्तमहृष्टं वीरसेनकुलदीप तमस्त्वाम् । यत्किमप्यभिबुभूषति तत्किं चन्द्रवंशवसतेः सदृशं ते ॥
अभग्नवृत्ताः प्रसभादाकृष्टा यौवनोद्धतैः । चक्रन्दुरुच्चकैर्मुष्टिग्राह्यमध्या धनुर्लताः ॥ शिशुपाल१९.३५ ।।
अभजत चिराभ्यासं देवः प्रतिक्षणदात्यये दिनमयमयं कालं भूयः प्रसूय तथा रविः । न खलु शकिता शीलं कालप्रसूतिरसौ पुरा यमयमुनयोर्जन्माधानेष्यनेन यथोज्झितुम् ॥ नैषधीयचरितम्१९.४६ ॥
अभवन्मतयोगः स्यान्न चेदभिमतोऽन्वयः । येन बद्धोऽम्बुधिर्यस्य रामस्यानुचरा वयम् ॥ चन्द्रालोकः२.२३ ।।
अभावि सिन्ध्वा सन्ध्याभ्रसदृग्रुधिरतोयया ।हते योद्धुं जनः पांशौ स दृग्रुधि रतो यथा ॥ शिशुपाल१९.७६ ।।
अभिचैद्यमगाद्रथोऽपि शौरेरवनिं जागुडकुङ्कुमाभिताम्रैः ।गुरुनेमिनिपीडनावदीर्णव्यसुदेहस्रुतशोणितैर्विलिम्पन् ॥
अभितः क्षुभिताम्बुराशिधीरध्वनिराकृष्टसमूलपादपौघः । जनयन्नभवद्युगान्तशङ्कामनिलो नागविपक्षपक्षजन्मा ॥
अभितः सदोऽथ हरिपाण्डवौ रथादमलांशुमण्डलसमुल्लसत्तनू । अवतेरतुर्नयननन्दनौ नभः शशिभार्गवावुदयपर्वतादिव ॥
अभितर्जयन्निव समस्तनृपगणमसावकम्पयथ् । लोलमुकुटमणिरश्मि शनैरशनैः प्रकम्पितजगत्त्रयं शिरः ॥ शिशुपाल१५.३
अभितस्तं पृथासूनुः स्नेहेन परितस्तरे । अविज्ञातेऽपि बन्धौ हि बलात्प्रह्लादते मनः ।। किरातार्जुनीयम्११.८ ।।
अभितापसंपदमथोष्णरुचिर्निजतेसामसहमान इव । पयसि प्रपित्सुरपराम्बुनिधेरधिरोढुमस्तगिरिमभ्यपतथ् ॥
अभितिग्मरश्मि चिरमविरमादवधानखिन्नमनिमेषतया । विगलन्नमधुव्रतकुलाश्रुजलं न्ममीलदब्जनयनं नलिनी ॥
अभिद्रोहेण भूतानां अर्जयन्गत्वरीः श्रियः । उदन्वानिव सिन्धूनां आपदां एति पात्रतां ।। किरातार्जुनीयम्११.२१ ।।
अभिधाय तदा तदप्रियं शिशुपालोऽनुशयं परं गतः । भवतोऽभिमनाः समीहते सरुषः कर्तुमुपेत्य माननां ॥ शिशुपाल१६.२

अभिधाय रूक्षमिति मा स्म गम इति पृथासुतेरितां । वाचमनुनयपरां स ततः सहसावकर्ण्य निरियाय संसदः ॥
अभिधास्ये रहस्यं ते यदश्रावि मयानयोः । वर्णयाकर्णितं मह्यमेह्यालि विनिमीयताम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.११३ ॥
अभिधित्सतः किमपि राहुवदनविकृतं व्यभाव्यत । ग्रस्तशशधरमिवोपलसत्सितदन्तपङ्क्ति मुखमुत्तमौजसः ॥
अभिनयमनसः सुराङ्गनाया निहितं अलक्तकवर्तनाभिताम्रं । चरणं अभिपपात षट्पदाली धुतनवलोहितपङ्कजाभिशङ्का ।। किरातार्जुनीयम्१०.४२ ।।
अभिनयान्परिचेतुं इवोद्यता मलयमारुतकम्पितपल्लवा । अमदयत्सहकारलता मनः सकलिका कलिकामजितां अपि ॥
अभिभवति मनः कदम्बवायौ मदमधुरे च शिखण्डिनां निनादे । जन इव न धृतेश्चचाल जिष्णुर्न हि महतां सुकरः समाधिभङ्गः ।। किरातार्जुनीयम्१०.२३ ।।
अभिभवोदितमन्युविदीपितः समभिसृत्य भृशं जवं ओजसा । भुजयुगेन विभज्य समाददे शशिकलाभरणस्य भुजद्वयं ।।
अभिभूय विभूतिं आर्तवीं मधुगन्धातिशयेन वीरुधां । नृपतेरमरस्रगाप सा दयितोरुस्तनकोटिसुस्थितिं ॥ रघुवंशम् ८.३६ ।
अभिमतमभितः कृताङ्गभङ्गा कुचयुगमुन्नतिवित्तमुन्नमय्य । तनुरभिलषितं क्लमच्छलेन व्यवृणुत वेल्लितबाहुवल्लरीका
अभिमानधनस्य गत्वरैरसुभिः स्थास्नु यशश्चिचीषतः । अचिरांशुविलासचञ्चला ननु लक्ष्मीः फलं आनुषङ्गिकं ।।
अभिमानवतो मनस्विनः प्रियं उच्चैः पदं आरुरुक्षतः । विनिपातनिवर्तनक्षमं मतं आलम्बनं आत्मपौरुषं ।।
अभिमानो विचारश्चेदूहितार्थनिषेधकृत् । इन्दुर्यदि कथं तीव्रः सूर्यो यदि कथं निशि ॥ चन्द्रालोकः३.३ ।।
अभिमुखपतितैर्गुणप्रकर्षादवजितमुद्धतिमुज्वलां दधानैः । तरुकिसलयजालमग्रहस्तैः प्रसभमनीयत भङ्गमङ्गनानां ॥
अभिमुखमुपयाति मा स्म किञ्चित्त्वमभिदधाः पटले मधुव्रतानां । मधुसुरभिमुखाब्जगन्धलब्धेरधिकमधित्वदनेन मा
अभिमुनि सहसा हृते परस्या घनमरुता जघनांशुकैकदेशे । चकितं अवसनोरु सत्रपायाः प्रतियुवतीरपि विस्मयं निनाय ।।
अभियाति नः सतृष एव चक्षुषो हरिरित्यखिद्यत नितम्बिनीजनः । न विवेद यः सततमेनमीक्षते न वितृष्णतां व्रजति खल्वसावपि ॥ शिशुपाल१३.४६ ।।
अभियोग इमान्महीभुजो भवता तस्य ततः कृतावधेः । प्रविघाटयिता समुत्पतन्हरिदश्वः कमलाकरानिव ।।
अभिरश्मिमालि विमलस्य धृतजयधृतेरनाशुषः । तस्य भुवि बहुतिथास्तिथयः प्रतिजग्मुरेकचरणं निषीदतः ।।
अभिलपति पतिं प्रति स्म भैमी सदय विलोकय कोकयोरवस्थाम् । मम हृदयमिमौ च भिन्दतीं हा क इव विलोक्य नरो न रोदितीमाम् ॥ नैषधीयचरितम्२१.१४६ ॥
अभिलषत उपायं विक्रमं कीर्तिलक्ष्म्योरसुगमं अरिसैन्यैरङ्कं अभ्यागतस्य । जनक इव शिशुत्वे सुप्रियस्यैकसूनोरविनयं अपि सेहे पाण्डवस्य स्मरारिः ।। किरातार्जुनीयम्१७.६४ ।।
अभिवर्त्म वल्लभतमस्य विगलदमलायतांशुका । भूमिनभसि रभसेन यती विरराज काचन समं महोल्कया ॥
अभिवर्षति योऽनुपालयन्विधिबीजानि विवेकवारिणा । स सदा फलशालिनीं क्रियां शरदं लोक इवाधितिष्ठति ।।
अभिवीक्ष्य विदर्भराजपुत्रीकुचकाश्मीरजचिह्नमच्युतोरः । चिरसेवितयापि चेदिराजः सहसावाप रुषा तदैव योगं ॥
अभिवीक्ष्य सामिकृतमण्डनं यतीः कररुद्धनीविगलदंशुकाः स्त्रियः । दधिरेऽधिभित्ति पटहप्रतिस्वनैः स्फुटमट्टहासमिव सौधपङ्क्त्यः ॥ शिशुपाल१३.३१ ।।
अभिशत्रु संयति कदाचिदविहितपराक्रमोऽपि यथ् । व्यॐनि कथमपि चकर्थ पदं व्यपदिश्यते जगति विक्रमीत्यतः ॥
अभीकमतिकेनेद्धे भीतानन्दस्यनाशने । कनत्सकामसेनाके मन्दकामकमस्यति ॥ शिशुपाल१९.७२ ।।
अभीक्ष्णमुष्णैरपि तस्य सोष्मणः सुरेन्द्रवन्दीश्वसितानिलैर्यथा । सचन्दनाम्भःकणकोमलैस्तथा वपुर्जलार्द्रापवनैर्न निर्ववौ ॥
अभीष्टविप्रयोगाश्रुपातग्लान्यादिभिः क्रमात् । विभावाद्यैर्युतः शोकस्थायी स्यात् करुणो रसः ॥ चन्द्रालोकः६.७ ।।
अभीष्टमासाद्य चिराय काले समुद्धृताशां कमनी चकाशे । योषिन्मनोजन्मसुखोदयेषु समुद्धृताशङ्गमनीचकाशे ॥
अभुक्तमूलं घटिकाचतुष्टयं ज्येष्ठान्त्यमूलादिभवं हि नारदः । वसिष्ठ एकद्विघटीमितं जगौ बृहस्पतिस्त्वेकघटीप्रमाणकम् ।॥
अभूत्पुरा भारत-भा-विभासकः, स एकलिङ्गस्य सदश्युपासकः । महाबली दुर्गचित्तोड़-शासकः, प्रतापसिंहः परताप
अभूदभूमिः प्रतिपक्षजन्मनां भियां तनूजस्तपनद्युतिर्दितेः । यमिन्द्रशब्दार्थनिसूदनं हरेर्हिरण्यपूर्वं कशिपुं प्रचक्षते ॥
अभ्यघानि मुनिचापलात्त्वया यन्मृगः क्षितिपतेः परिग्रहः । अक्षमिष्ट तदयं प्रमाद्यतां संवृणोति खलु दोषं अज्ञता ।।
अभ्यभूयत वाहानां चरतां गात्रशिञ्जितैः । वर्मभिः पवनोद्धूतराजतालीवनद्व्हवनैः ॥ रघुवंशम् ४.५६ ।।

अभ्यर्थनीयः स गतेन राजा त्वया न शुद्धान्तगतो मदर्थम् । प्रियास्यदाक्षिण्यबलात्कृतो हि तदोदयेदन्यवधूनिषेधः ॥
अभ्यागतैः कुण्डिनवासवस्य परोक्षवृत्तेष्वपि तेषु तेषु । जिज्ञासितस्वेप्सितलाभलिङ्गं स्वल्पोऽति नावापि नृपैर्विशेषः ॥
अभ्यागमन्मुखभुजामिह कोटिरेषा येषां पृथक्कथनमब्दशतातिपाति । अस्यां वृणीष्व मनसा परिभाव्य कंचिद्यं चित्तवृत्तिरनुधावति तावकीना ॥ नैषधीयचरितम्११.८ ॥
अभ्याजतोऽभ्यागततूर्णतर्णकान्निर्याणहस्तस्य पुरोदुधुक्षतः । वर्गाद्गवां हुंकृतिचारु निर्यतीमरिर्मधोरैक्षत ग्ॐअततल्लिकां
अभ्यायतः संततधूमधूम्रं व्यापि प्रभाजालं इवान्तकस्य । रजः प्रतूर्णाश्वरथाङ्गनुन्नं तनोति न व्य्ॐअनि मातरिश्वा ।।
अभ्यासनिगृहीतेन मनसा हृदयाश्रयं । ज्योतिर्मयं विचिन्वन्ति योगिनस्त्वां विमुक्तये ॥ रघुवंशम् १०.२४ ।।
अभ्युत्थिताग्निपिशुनैरतिथीनाश्रमोन्मुखान् । पुनानं पवनोद्धूतैर्धूमैराहुतिगन्धिभिः ॥ रघुवंशम् १.५३ ।।
अभ्युद्यतस्य क्रमितुं जवेन गां तमालनीला गिरां धृतायतिः । सीमेव सा तस्य पुरः क्षणं बभौ बलाम्बुराशेर्महतो महापगा ॥
अभ्रपुष्पमपि दित्सति शीतं सात्र्ऽथिना विमुखता यदभाजि । स्तोककस्य खलु चञ्चुपुटेन म्लानिरुल्लसति तद्धनसङ्घे ॥
अमतार्थान्तरं मुख्येऽमुख्येनार्थे विरोधकृत् । त्यक्तहारमुरःकृत्वा शोकेनालिङ्गिताऽङ्गना ॥ चन्द्रालोकः२.२८ ।।
अमदयन्मद्घुगन्धसनाथया किसलयाधरसंगतया मनः । कुसुमसंभ्ट्तया नवमल्लिका स्मितरुचा तरुचारुविलासिनी ॥
अमनोरमतां यती जनस्य क्षणमालोकपथान्नभः सदां वा । रुरुधे पिहिताहिमद्युतिर्धीर्विशिखैरन्तरिता च्युता धरित्री ॥
अमन्यतासौ कुसुमेषु गर्भगं परागमन्धंकरणं वियोगिनाम् । स्मरेण मुक्तेषु पुरा पुरारये तदङ्गभस्मेव शरेषु संगतम् ॥
अमर्षादात्मनो दोषात्तयोस्तेजस्वितागुणात् । स्प्रष्टुं दृशाप्यनीशस्तौ तस्मादप्यचलत्कलिः ॥ नैषधीयचरितम्१७.२०७ ॥
अमलात्मसु प्रतिफलन्नभितस्तरुणीकपोलफलकेषु मुहुः । विससार सान्द्रतरमिन्दुरुचामधिकावभासितदिशां निकरः ॥
अमहतितरास्तादृक्तारा न लोचनगोचरास्तरणिकिरणा द्यामञ्चन्ति क्रमादपरस्पराः । कथयति परिश्रार्तिं रात्री तमस्सहयुध्वनामयमपि दरिद्राणप्राणस्तमीदयितस्त्विषाम् ॥ नैषधीयचरितम्१९.४ ॥
अमानवं जातमजं कुले मनोः प्रभाविनं भाविनमन्तमात्मनः । मुमोच जानन्नपि जानकीं न यः सदाभ्मानैकघना हि मानिनः
अमितं मधु तत्कथा मम श्रवणप्राघुणकीकृता जनैः । मदनानलबोधने भवेत्खग धाय्या धिगधैर्यधारिणः ॥
अमी च कथमादित्याः प्रतापक्षतिशीतलाः । चित्रन्यस्ता इव गताः प्रकामालोकनीयताम् ॥ कुमारसंभवम् २.२४ ॥
अमी जनस्थानं अपोढविघ्नं मत्वा समारब्धनवोटजानि । अध्यासते चीरभृतो यथास्वं चिरोज्झितान्याश्रममण्डलानि ॥
अमी ततस्तस्य विभूषितं सितं जवेऽपि मानेऽपि च पौरुषाधिकम् । उपाहरन्नश्वमजस्रचञ्चलैः खुराञ्चलैः क्षोदितमन्दुरोदरम्
अमी तमीदृग्जगुरत्र मध्ये कस्यापि नोत्पत्तिरभूदिलायाम् । अदर्पकाः स्मः सविधे स्थितास्ते नासत्यतां नात्र बिभर्ति कश्चित् ॥ नैषधीयचरितम्१०.४६ ॥
अमी पृथुस्तम्बभृतः पिशङ्गतां गता विपाकेन फलस्य शालयः । विकासि वप्राम्भसि गन्धसूचितं नमन्ति निघ्रातुं इवासितोत्पलं ।। किरातार्जुनीयम्४.२६ ।।
अमी लसद्बाष्पमखण्डिताखिलं वियुक्तमन्योन्यममुक्तमात्र्ऽदवम् । रसोत्तरं गौरमपीवरं रसादभुञ्जतामोदनमोदनं जनाः ॥
अमी शिरीषप्रसवावतंसाः प्रभ्रंशिनो वारिविहारिणीनां । पारिप्लवाः स्रोतसि निम्नगायाः शैवाललोलांश्छलयन्ति मीनान्
अमी समीहैकपरास्तवामराः स्वकिंकरं मामपि कर्तुमीशिषे । विचार्य कार्यं सृज मा विधान्मुधा कृतानुतापस्त्वयि पार्ष्णिविग्रहम् ॥ नैषधीयचरितम्९.१३४ ॥
अमी समुद्धूतसरोजरेणुना हृता हृतासारकणेन वायुना । उपागमे दुश्चरिता इवापदां गतिं न निश्चेतुं अलं शिलीमुखाः ।।
अमी हि वीर्यप्रभवं भवस्य जयाय सेनान्यमुशन्ति देवाः । स च त्वदेकेषुनिपातसाध्यो ब्रह्माङ्गभूर्ब्रह्मणि योजितात्मा ॥
अमीभिराकण्ठमभोजि तद्गृहे तुषारधारामृदितेव शर्करा । हयद्विषद्रुष्कयणीपयःसुतं सुधाह्रदात्पङ्कमिवोद्धृतं दधि ॥
अमीषु तथ्यानृतरत्नजातयोर्वराटराट्चारुनितान्तचारुणोः । स्वयं गृहाणैकमिहेत्युदीर्य तद्द्वयं ददौ शेषजिघृक्षवे हसन् ॥
अमुं पुरः पश्यसि देवदारुं पुत्रीकृतोऽसौ वृषभध्वजेन । यो हेमकुम्भस्तननिःसृतानां स्कन्दस्य मातुः पयसां रसज्ञः ॥
अमुं सहासप्रहितेक्षणानि व्याजार्धसंदर्शितमेखलानि । नालं विकर्तुं जनितेन्द्रशङ्कं सुराङ्गनाविभ्रमचेष्टितानि ॥ रघुवंशम्
अमुञ्जदाकण्ठमसौ सुधासु प्रियं प्रियाया वचनं निपीय । द्विषन्मुखेऽपि स्वदते स्तुतिर्या तन्मि(न्मृ)ष्टता नेष्टमुखे त्वमेया ॥
अमुना ननु ! पार्श्ववर्तिना जगदाज्ञां ससुरासुरं तव । बिसतन्तुगुणस्य कारितं धनुपः पेलवपुष्पपत्रिणः॥ कुमारसंभवम्

अमुष्मिन्नारामे सततनिपतद्दोहदतया प्रसूनैरुन्निद्रैरनिशममृतांशुप्रतिभटे । असौ बद्धालम्बः कलिरजनि कादम्बविहगच्छदच्छायाभ्यङ्गोचितरुचितया लाञ्छनमृगः ॥ नैषधीयचरितम्१७.२२ ॥
अमुष्य दोर्भ्यामरिदुर्गलुण्ठने ध्रुवं गृहीतार्गलदीर्घपीनता । उरःश्रिया तत्र च गोपुरस्फुरत्कपाटदुर्धर्षतिरःप्रसारिता ॥
अमुष्य धीरस्य जयाय साहसी तदा खलु ज्यां विशिखैः सनाथयन् । निमज्जयामास यशांसि संशये स्मरस्त्रिलोकीविजयार्जितान्यपि ॥ नैषधीयचरितम्१.४५ ॥
अमुष्य विद्या रसनाग्रनर्तकी त्रयीव नीताङ्गगुणेन विस्तरम् । अगाहताष्टादशतां जिगीषया नवद्वयद्वीपपृथग्जयश्रियाम् ॥
अमुष्योर्वीभर्तुः प्रसृमरचमूसिन्धुरभवैरवैमि प्रारब्धे वमथुभिरवश्यायसमये । न कम्पन्तामन्तः प्रतिनृपभटा म्लायतु न तद्वधूवक्त्राम्भोजं भवतु न स तेषां कुदिवसः ॥ नैषधीयचरितम्१२.८२ ॥
अमूनि गच्छन्ति युगानि न क्षणः कियत्सहिष्ये न हि मृत्युरस्ति मे । न मां तु कान्तः स्फुटमन्तरुज्झिता न तं मनस्तच्च न कायवायवः ॥ नैषधीयचरितम्९.९४ ॥
अमूनि मन्येऽमरनिर्झरिण्या यादांसि गोधा मकरः कुलीरः । तत्पूरखेलत्सुरभीतिदूरो मग्नान्यधः स्पष्टमितः प्रतीमः ॥
अमूर्विमानान्तरलम्बिनीनां श्रुत्वा स्वनं काञ्चनकिङ्किणीनां । प्रत्युद्व्रजन्तीव खं उत्पतन्त्यो गोदावरीसारसपङ्क्तयस्त्वां
अमृतं नाम यत्सन्तो मन्त्रजिह्वेषु जुह्वति । शोभैव मन्दरक्षुब्धक्षुभिताम्भोधिवर्णना ॥ शिशुपाल २.१०७ ॥
अमृतं सूक्तमित्यादौ लक्ष्यस्थमतिहृद्यता । आभिमुख्यात्संनिधानात्तथाकारप्रतीतितः ॥ चन्द्रालोकः९.८ ।।
अमृतदीधितिरेष विदर्भजे भजसि तापममुष्य किमंशुभिः । यदि भवन्ति मृताः सखि चन्द्रिकाः शशभृतः क्व तदा ॥
अमृतद्युतिलक्ष्म पीतया मिलितं यद्वलभीपताकया । वलयायितशेषशायिनः सखितामादित पीतवाससः ॥
अमृतद्रवैर्विदधब्जदृशाममपमार्गमोषधिपतिः स्म करैः । परितो विसर्पि परितापि भृशं वपुषोऽवतारयति मानविषं ॥
अमेयो मितलोकस्त्वं अनर्थी प्रार्थनावहः । अजितो जिष्णुरत्यन्तं अव्यक्तो व्यक्तकारणम् ॥ रघुवंशम् १०.१८ । ।
अमेलयद्भीमनृपः परं न नाकर्षदेतान्दमनस्वसैव । इदं विधातापि विचिन्त्य यूनः स्वशिल्पसर्वस्वमदर्शयन्नः ॥
अमोघं संदधे चास्मै धनुष्यकेअद्धुर्धरः । ब्राह्मं अस्त्रं प्रियाशोकशल्यनिष्कर्षणौषधं ॥ रघुवंशम् १२.९७ । ।
अमोघभावेन सनाभितां गताः प्रसन्नगीर्वाणवरक्षरस्रजाम् । ततः प्रणम्राधिजगाम सा ह्रिया गुरुर्गुरुब्रह्मपतिव्रताशिषः ॥
अमोघभावेन सनाभितां गताः प्रसन्नगीर्वाणवराक्षरस्रजाम् । ततः प्रणम्राधिजगाम सा ह्रिया गुरुर्गुरुब्रह्मपतिव्रताशिषाः ॥
अमोच्यं अश्वं यदि मन्यसे प्रभो ततः समाप्ते विधिनैव कर्मणि । अजस्रदीक्षाप्रयतः स मद्गुरुः क्रतोरशेषेण फलेन युज्यताम्
अम्बरं विनयतः प्रियपाणेर्योषितस्य करयोः कलहस्य । वारणमिव विधातुमभीक्ष्णं कक्ष्यया च वलयैश्च शिशिञ्जे ॥
अम्बां प्रणत्योपनता नताङ्गी नलेन भैमी पथि योगमाप । स भ्रान्तिभैमीषु न तां व्यविक्त सा तं च नादृश्यतया ददर्श ॥
अम्बुनः शम्बरत्वेन मायैवाविरभूदियम् । यत्पटावृतमप्यङ्गमनयोः कथयत्यदः ॥ नैषधीयचरितम्२०.१३ ॥
अम्भश्च्युतः कोमलरत्नराशीन् अपांपतिः फेनपिनद्धभासः । यत्रातपं दातुमिवोपतल्पं विसारयामास तरङ्गहस्तैः ॥
अम्भांसि जलजन्तूनां दुर्गं दुर्गनिवासिनाम् । स्वभूमिः श्वापदादीनां राज्ञां सैन्यं परं बलम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१८६ ॥
अम्भोजगर्भरुचिराथ विदर्भसुभ्रूस्तं गर्भरूपमपि रूपजितत्रिलोकम् । वैराग्यरूक्षमवलोकयति स्म भूपं दृष्टिः पुरत्रयरिपोरिव पुष्पचापम् ॥ नैषधीयचरितम्११.८ ॥
अम्भोजिनीवनविहारविलासमेव हंसस्य हन्ति नितरां कुपितो विधाता । न त्वस्य दुग्धजलभेदविधौ प्रसिद्धां वैदग्ध्यकीर्तिमपहर्तुमसौ समर्थः ।। नीतिशतकम्१८ । ।
अम्भोबिन्दुग्रहणचतुरांश चातकान वीक्षमाणाः श्रेणीभूताः परिगणनया निर्दिशन्तो बलाकाः त्वाम आसाद्य स्तनितसमये मानयिष्यन्ति सिद्धाः सोत्कम्पानि प्रियसहचरीसंभ्रमालिङ्गितानि॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.२२॥
अम्लानिरामोदभरश्च दिव्यः पुष्पेषु भूयाद्भवदङ्गसङ्गात् । दृष्टं प्रसूनोपमया मयान्यन्न धर्मशर्मोभयकर्मठं यत् ॥
अयं अच्युतश्च वचनेन सरसिरुहजन्मनः प्रजाः । पातुं असुरनिधनेन विभू भुवं अभ्युपेत्य मनुजेषु तिष्ठतः ।।
अयं असौ भगवानुत पाण्डवः स्थितं अवाङ्मुनिना शशिमौलिना । समधिरूढं अजेन नु जिष्णुना स्विदिति वेगवशान्मुमुहे गणैः ।। किरातार्जुनीयम्१८.९ ।।
अयं एव मृगव्यसत्त्रकामः प्रहरिष्यन्मयि मायया शमस्थे । पृथुभिर्ध्वजिनीस्रवैरकार्षीच्चकितोद्भ्रान्तमृगाणि काननानि ।।
अयं क इत्यन्यनिवारकाणां गिरा विभुर्द्वारि विभुज्य कण्ठम् । दृशं ददौ विस्मयनिस्तरङ्गां स लङ्घितायामपि राजसिंहः

अयं किलायात् इतीरिपौरवाग्भयादयादस्य रिपुर्वृथा वनम् । श्रुताष्तदुत्स्वापगिरस्तदक्षाराः पठद्भिरत्रासि शुकैर्वनेऽपि सः ॥ नैषधीयचरितम्१२.२५ ॥
अयं गुणौघैरनुरज्यदुत्कलो भवन्मुखालोकरसोत्कलोचनः । स्पृशन्तु रूपामृतवापि नन्वमुं तवापिदृक्तारतरङ्गभङ्गयः ॥
अयं निजः परो वेति गणना लघुचेतसाम् । उदारचरितानां तु वसुधैव कुटुम्बकम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.७१ ॥
अयं प्रमत्तमधुपस्त्वन्मुखं वेद पङ्कजम् । पङ्कजं वा सुधांशुर्वेत्यस्माकं तु न निर्णयः ॥ चन्द्रालोकः५.३२ ।।
अयं वः क्लैब्यं आपन्नान्दृष्टपृष्ठानरातिना । इच्छतीशश्च्युताचारान्दारानिव निगोपितुं ।। किरातार्जुनीयम्१५.१९ ।।
अयं सुजातोऽनुगिरं तमालः प्रवालं आदाय सुगन्धि यस्य । कर्णार्पितेन्ऽ ठाकरवं कपोलं अपार्थ्यकालागुरुपत्त्रलेखं Vथ् ॥
अयःशङ्कुचितां रक्षः शतघ्नीं अथ शत्रवे । हृतां वैवस्वतस्येव कूटशाल्मलिं अक्षिपथ् ॥ रघुवंशम् १२.९५ ।।
अयथार्थक्रियारम्भैः पतिभिः किं तवेक्षितैः । अरुध्येतां इतीवास्या नयने बाष्पवारिणे ।। किरातार्जुनीयम्११.५२ ।।
अयनर्क्षमासतिथिकालवासरोद्भवशूलसम्मुखसितज्ञदिक्पाः । भृगुवक्रतादिपरिघाख्यदण्डको युवतीरजोऽप्यशुचितोत्सवादिकम् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ११०॥
अयमतिजरठाः प्रकामगुर्वीरलघुविलम्बिपयोधरोपरुद्धाः । सततमसुगतामगम्यरूपाः परिणतदिक्करिकास्तटीर्बिभर्ति ॥
अयमयोगिवधूवधपातबैर्भ्रमिमवाप्य दिवः खलु पात्यते । शितिनिशादृषदि स्फुटदुत्पतत्कणगणाधिकतारकिताम्बरः ॥
अयमुग्रसेनतनयस्य नृपशुरपरः पशूनवन् । स्वमिवधमसुकरं पुरुषैः कुरुते स्म यत्परममेतदद्भुतं ॥ शिशुपाल१५.३८ ।।
अयमेकतमेन पक्षतेरधिमध्योर्ध्वगजङ्घमङ्घ्रिणा । स्खलनक्षण एव शिश्रिये द्रुतकण्डूयितमौलिरालयम् ॥
अयमेत्य तडाकनीडजैर्लघु पर्यव्रियताथ शाङ्कितैः । उदडीयत वैकृतात्करग्रहजादस्य विकस्वरस्वरैः ॥
अयशोभिदुरालोके कोपधाम-रणादृते । अयशोभिदुरा लोके कोपधा मरणादृते ॥ शिशुपाल१९.५८ ।।
अयाचितोपस्थितमम्बु केवलं रसात्मकस्योडपतेश्च रश्मयः | बभूव तस्याः किल पारणाविधिर्न वृक्षवृत्तिव्यतिरिक्तसांधनः
अयि जीवितनाथ ! जीवसीत्यभिधायोत्थितया तया पुरः । ददृशे पुरुषाकृति क्षितौ हरकोपानलभस्म केवलम् ॥
अयि तद्वपुषि प्रसर्पतोर्गमिते कान्तिझरैरगाधताम् । स्मरयौवनयोः खलु द्वयोः प्लवकुम्भौ भवतः कुचावुभौ ॥
अयि प्रिये कस्य कृते विलप्यते विलिप्यते हा मुखमश्रुबिन्दुभिः । पुरस्त्वयालोकि नमन्नयं न किं तिरश्चलल्लोचनलीलया नलः ॥ नैषधीयचरितम्९.१०३ ॥
अयि ममैष चकोरशिशुर्मुनेर्व्रजति सिन्धुपिबस्य न शिष्यताम् । अशितुमब्धिमधीतवतोऽस्य च शशिकराः पिबतः कति शीकराः ॥ नैषधीयचरितम्४.५८ ॥
अयि लेखनि लिख्यतां तथा, वरवीरस्य यथा यथा कथा । क्रियतां च तथा विचारणा, प्रभवेदद्य यया सुधारणा ।।
अयि विधुं परिपृच्छ गुरोः कुतः स्फुटमशिक्ष्यत दाहवदान्यता । ग्लपितशंभुगलाद्गरलात्त्वया किमुदधौ जड वा वडवानलात्
अयि शपे हृदयाय अवैव तद्यदि विधोर्न रुचेरसि गोचरः । रुचिफलं सखि दृश्यत एव तज्ज्वलयति त्वचमुल्ललयत्यसून् ॥
अयि संप्रति देहि दर्शनं स्मर ! पर्युत्सुक एष माधवः । दयितास्वनवस्थितं नृणां न खलु प्रेम चलं सुहृज्जने ॥ कुमारसंभवम्
अयि स्वयूथ्यैरशनिक्षतोपमं ममाद्य वृत्तान्तमिमं बतोदिता । मुखानि लोलाक्षि दिशामसंशयं दशापि शून्यानि विलोकयिष्यसि ॥ नैषधीयचरितम्१.१३९ ॥
अयुक्तरूपं किमतः परं वद त्रिनेत्रवक्षः सुलभं तवापि यत् । स्तनद्वयेऽस्मिन्हरिचन्दनास्पदे पदं चिताभस्मरजः करिष्यति ॥
अये कियद्यावदुपैषि दूरं व्यर्थं परिश्राम्यसि वा किमित्थम् । उदेति ते भीरपि किं नु बाले विलोकयन्त्या न घना वनालीः ॥
अये दरिद्रो भवितेति वैधसीं लिपिं ललाटेऽर्थिजनस्य जाग्रतीम् । मृषां न चक्रेऽल्पितकल्पपादपः प्रणीय दारिद्र्यदरिद्रतां नृपः ॥ नैषधीयचरितम्१.१५ ॥
अये ममोदासितमेव जिह्वया द्वयेऽपि तस्मिन्ननतिप्रयोजने । गरौ गिरः पल्लवनार्थलाघवे मितं च सारं च वचो हि
अये मयात्मा किमनिह्नुतीकृतः किमत्र मन्ता स तु मां शतक्रतुः । पुरः स्वभक्त्याथ नमन्ह्रियाविलो विलोकिताहे न तदिङ्गितान्यपि ॥ नैषधीयचरितम्९.१२२ ॥
अये! स्वदेशोन्नतये धृतासवोऽस्त्ययं जनो वक्तुमना मनागत । 'हृदि स्वकीये विलिखन्तु मद्वचः, स्वशक्तिराद्या
अयोगजामन्वभवं न वेदनां हिताय मेऽभूदियमुन्मदिष्णुता । उदेति दोषादपि दोषलाघवं कृशत्वमज्ञानवशादिवैनसः ॥
अयोगभाजोऽपि नृपस्य पश्यता तदेव साक्षादमृतांशुमाननम् । पिकेन रोषारुणचक्षुषा मुहुः कुहूरुताहूयत चन्द्रवैरिणी ॥

अयोगे सुयगोऽपि चेत्स्यात्तदानीमयोगं निहत्यैष सिद्धिं तनोति । परे लग्नशुद्ध्या कुयोगादिनाशं दिनार्धोत्तरं विष्टिपूर्वं च
अयोधि तद्धैर्यमनोभवाभ्यां तामेव भैमीमवलम्ब्य भूमिम् । आह स्म यत्र स्मरचापमन्तश्छिन्नं भ्रुवौ तज्जयभङ्गवार्ताम् ॥
अयोध्यादेवताश्चैनं प्रशस्तायतनार्चिताः । अनुदध्युरनुध्येयं सांनिध्यैः प्रतिमागतैः ॥ रघुवंशम् १७.३६ ।।
अरण्यबीजाञ्जलिदानलालितास्तथा च तस्यां हरिणा विशश्वसुः | यथा तदीयैर्नयनैः कुतूहलात्पुरः सखीनाममिमीत लोचने
अरमयन्भवनादचिरद्युतेः किल भयादमपयातुमनिच्छवः । यदुनरेन्द्रगणं तरुणागणास्तमथ मन्मथमन्थरभाषिणः ॥
अरातिभिर्युधि सहयुध्वनो हताञ्जिघृक्षवः श्रुतरणतूर्यनिःस्वनाः । अकुर्वत प्रथमसमागमोचितं चिरोज्झितं सुरगणिकाः
अराधि यन्मीनमृगाजपत्त्रिजैः पलैर्मृदु स्वादु सुगन्धि तेमनम् । अशाकि लोकैः कुत एव जेमितुं न तत्तु संख्यातुमपि स्म शक्यते ॥ नैषधीयचरितम्१६.८७ ॥
अरावप्युचितं कार्यमातिथ्यं गृहमागते । छेत्तुमप्यागते छायां नोपसंहरते द्रुमः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.५९ ॥
अरावली' यां समवाप्य सुन्दरी, सुहल्दिघाटी प्रथिता रणस्थली । परस्परं सा भुवि योद्धुकामतः, प्रवर्तमानोभय पक्षतोऽभवत् ।।प्रतापविजयः- १०९ ।।
अरिष्टशय्यां परितो विसारिणा सुजन्मनस्तस्य निजेन तेजसा । निशीथदीपाः सहसा हतत्विषो बभूवुरालेख्यसमर्पिता इव
अरुणकिरणे वह्नौ लाजानुदूनि जुहोति या परिणयति तां संध्यामेतामवैमि मणिर्दिवः । इयमिव स एवाग्निभ्रान्तिं करोति पुरा यतः करमपि न कस्तस्यैवोत्कः सकौतुकमीक्षितुम् ॥ नैषधीयचरितम्१९.२ ॥
अरुणजलजराजीमुग्धहस्ताग्रपादा बहुलमधुपमालाकज्जलेन्दीवराक्षी । अनुपतति विरावैः पत्रिणां व्याहरन्ती रजनिमचिरजाता पूर्वसन्ध्या सुतेव ॥ शिशुपाल११.४० ।।
अरुणरागनिषेधिभिरंशुकैः श्रवणलब्धपदैश्च यवाङ्कुरैः । परभृताविरुतैश्च विलासिनः स्मरबलैरबलैकरसाः कृताः ॥
अरुणिताखिशैलवना मुहुर्विदधती पथिकान्परितापिनः ।विकचकिंशुकसंहतिरुच्चकैरुदवहद्दवहव्यवहश्रियं ॥
अरुन्धतीकामपुरंध्रिलक्ष्मीजम्भद्विषद्दारनवाम्बिकानाम् । चतुर्दशीयं तदिहोचितैव गुल्फद्वयाप्ता यददृश्यसिद्धिः ॥
अर्कतर्कत्रितिथिषु प्रदोषः स्यात्तदग्रिमैः । रात्र्यर्धसार्धप्रहरयाममध्यस्थितैः क्रमात् ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ५५॥
अर्कादिवारे सङ्क्रान्तौ कर्कस्याब्दविंशोपकाः । दिशो नखा गजाः सूर्या धृत्योऽष्टादश सायकाः ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम्
अर्काय पत्ये खलु तिष्ठमाना भृङ्गैर्मितामक्षिभिरम्बुकेलौ । भैमीमुखस्य श्रियमम्बुजिन्यो याचन्ति विस्तारितपद्महस्ताः ॥
अर्काल्लग्नात्सायनाद्भोग्यभुक्तैर्भागैर्निघ्नात्स्वोदयात्खाग्निभक्तात् । भोग्यं भुक्तं चान्तरालोदयाढ्यं षष्ट्या भक्तं स्वेष्टनाड्यो भवेयुः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् १०५॥
अर्घनिःस्वमणिमाल्यविमिश्रैः स्मेरजातिमयदामसहस्रैः । तं पिधाय विदधे बहुरत्नक्षीरनीरनिधिमग्रमिवैषः ॥
अर्घ्यं अर्घ्यं इति वादिनं नृपं सोऽनवेक्ष्य भरताग्रजो यतः । क्षत्रकोपदहनार्चिषं ततः संदधे दृशं उदग्रतारकां ॥ रघुवंशम्
अर्घ्यमर्घ्यमिति वादिनं नृपं सोऽनवेक्ष्य भरताग्रजो यतः । क्षत्रकोपदहनार्चिषं ततः संदधे दृशमुदग्रतारकाम् ॥ रघुवंशम्
अर्चनाभिरुचितोच्चतराभिश्चारु तं सदकृतातिथिमिन्द्रः । यावदर्हकरणं किल साधोः प्रत्यवायधुतये न गुणाय ॥
अर्चयन्हरकरं स्मितभाजा नागकेसरतरोः प्रसवेन । सोयमापयदतिर्यगवाग्दिक्पालपाण्डुरकपालविभूषाम् ॥
अर्चिता तस्य कौसल्या प्रिया केकयवंशजा । अतः संभावितां ताभ्यां सुमित्रां ऐच्छदीश्वरः ॥ रघुवंशम् १०.५६ ।।
अर्थना मयि भवद्भिरिवास्ये कर्तुमर्हति मयापि भवत्सु । भीमजार्थपरयाचनचाटौ यूयमेव गुरवः करणीयाः ॥
अर्थनाशं मनस्तापं गृहे दुश्चरितानि च । वञ्चनं चापमानं च मतिमान्न प्रकाशयेत् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१२७ ॥
अर्थश्लेषोऽर्थमात्रस्य यद्यनेकार्थसंश्रयः । कुटिलाः श्यामला दीर्घाः कटाक्षाः कुन्तलाश्च ते ॥ चन्द्रालोकः५.६५ ।।
अर्थाः पादरजोपमा गिरिनदीवेगोपमं यौवनम् आयुष्यं जलबिन्दुलोलचपलं फेनोपमं जीवनम् । धर्मं यो न करोति निश्चलमतिः स्वर्गार्गलोद्घाटनं पश्चात्तापहतो जरापरिणतः शोकाग्निना दह्यते ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१४८ ॥
अर्थागमो नित्यमरोगिता च प्रिया च भार्या प्रियवादिनी च । वश्यश्च पुत्रोऽर्थकरी च विद्या षड्जीवलोकस्य सुखानि राजन् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.14 ॥
अर्थापत्तिः स्वयं सिध्येत्पदार्थान्तरवर्णनम् । स जितस्त्वन्मुखेनेन्दुः का वार्ता सरसीरुहाम् ॥ चन्द्रालोकः५.३७ ।।
अर्थिताः प्रथमतो दमयन्तीं यूयमन्वहमुपास्य मया यत् । ह्रीर्न चेद्व्यतियतामपि तद्वः सा ममापि सुतरां न तदस्तु ॥
अर्थिनां त्वयि गतेषु सुरेषु म्लानदानजनिजोरुयशःश्रीः । अद्य पाण्डु गगनं सुरशाखी केवलेन कुसुमेन विधत्ताम् ॥

अर्थिनामहृषिताखिललोमा स्वं नृपः स्फुटकदम्बकदम्बम् । अर्चनार्थमिव तच्चरणानां स प्रणामकरणादुपनिन्ये ॥
अर्थिने न तृणवद्धनमात्रं किं तु जीवनमपि प्रतिपाद्यम् । एवमाह कुशवज्जलदापी द्रव्यदानविधिरुक्तिविदग्धः ॥
अर्थिनो वयममी समुपेमस्त्वां नलेति फलितार्थमवेहि । अध्वनः क्षणमपास्य च खेदं कुर्महे भवति कार्यनिवेदम् ॥
अर्थिभ्रंशबहूभवत्फलभरव्याजेन कुब्जायितः सत्यस्मिन्नतिदानभाजि कथमप्यास्तां स कल्पद्रुमः । आस्ते निर्व्ययरत्नसंपदुदयोदग्रः कथं याचकश्रेणीवर्जनदुर्यशोनिबिडितत्रीडस्तु रत्नाचलः ॥ नैषधीयचरितम्१२.६७ ॥
अर्थी सर्वसुपर्वणां पतिरसावेतस्य यूनः कृते पर्यत्याजि विदर्भराजसुतया युक्तं विशेषज्ञया । अस्मिन्नाम तया वृते सुमनसः सन्तोऽपि यन्निर्जरा जाता दुर्मनसो न सोढुमुचिता तेषां तु साऽनौचिती ॥ नैषधीयचरितम्१५.९ ॥
अर्थेन तु विहीनस्य पुरुषस्याल्पमेधसः । क्रिया सर्वा विनश्यन्ति ग्रीष्मे कुसरितो यथा ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.११९ ॥
अर्थो विनैवाऋथनयोपसीदन्नाल्पोऽपि धीरैरवधीरणीयः । मान्येन मन्ये विधिना वितीर्णः स प्रीतिदायो बहु मन्तुमर्हः ॥
अर्धचक्रवपुषार्जुनबाहून्योऽलुनात्परशुनाथ सहस्रम् । तेन किं सकलचक्रविलूने बाणबाहुनिचयेऽञ्चति चिक्रम् ॥
अर्धाचिता सत्वरं उत्थितायाः पदे पदे दुर्निमिते गलन्ती । कस्याश्चिदासीद्रशना तदानीं अङ्गुष्ठमाउलार्पितसूत्रशेषा ॥
अर्धाचिता सत्वरमुत्थितायाः पदे पदे दुर्निमिते गलन्ती । कस्याश्चिदासीद्शसना तदानीमङ्गुष्ठमूलार्पितसूत्रशेषा॥
अर्धान्तरपदापेक्षिक्रीडानृत्येषु सस्मितम् । मोघारम्भं स्तुमः शम्भुमर्धरम्भोरुविग्रहम् ॥ चन्द्रालोकः२.२२ ।।
अर्पितं रसितवत्यपि नामग्राहमन्ययुवतेर्दयितेन । उज्झति स्म मदमप्यपिबन्ती वीक्ष्य मद्यमितरा तु ममाद ॥
अर्पितस्तिमितदीपदृष्टयो गर्भवेश्मसु निवातकुक्षिषु । तस्य सर्वसुरतान्तरक्षमाः साक्षितां शिशिररात्रयो ययुः ॥ रघुवंशम्
अलं एष विलोकितः प्रजानां सहसा संहतिं अंहसां विहन्तुं । घनवर्त्म सहस्रधेव कुर्वन्हिमगौरैरचलाधिपः शिरोभिः ।।
अलं नलं रोद्धुममी किलाभवन्गुणा विवेकप्रमुखा न चापलम् । स्मरः स रत्यामनिरुद्धमेव यत्सृजत्ययं सर्गनिसर्ग ईदृशः ॥
अलं महीपाल तव श्रमेण प्रयुक्तम् अप्यस्त्रम् इतो वृथा स्यात् । न पादपोन्मूलनशक्ति रंहः शिलोच्चये मूर्च्छति मारुतस्य ॥
अलं विलङ्घ्य प्रियविज्ञ याCजां कृत्वापि वाम्यं विविधं विधेये । यशः पथादाश्रवतापदोत्थात्खलु स्खलित्वास्तखलोक्तिखेलात् ॥ नैषधीयचरितम्३.८४ ॥
अलं विलम्ब्य त्वरितुं हि वेला कार्ये किल स्थैर्यसहे विचारः । गुरूपदेशं ग्रतिभेव तीक्ष्णा प्रतिईक्षते जातु न कालमर्तिः ॥
अलं विवादेन यथा श्रुतस्त्वया तथाविधस्तावदशेषमस्तु सः । ममात्र भावैकरसं मनः स्थितं न कामवृत्तिर्वचनीयमीक्षते ॥
अलं सजन्धर्मविधौ विधाता रुणद्धि मौनस्य मिषेण वाणीम् । तत्कण्ठमालिङ्ग्य रसस्य तृप्तां न वेद तां वेदजडः स वक्राम्
अलं ह्रिया मां प्रति यन्मुहूर्तं दयापरोऽभुः प्रहरन्नपि त्वं । तस्मादुपच्छन्दयति प्रयोजं मयि त्वया न प्रतिशेधरौक्ष्यं ॥
अलंकृताङ्गाद्भुतकेवलाङ्गीं स्तवाधिकाध्यक्षनिवेद्यलक्ष्मीम् । इमां विमानेन सभां विशन्तीं पपावपाङ्गैरथ राजराजिः ॥
अलंकृतानां ऋजुतागुणेन गुरूपदिष्टां गतिं आस्थितानां । सतां इवापर्वणि मार्गणानां भङ्गः स जिष्णोर्धृतिं उन्ममाथ ।।
अलंकृतासन्नमहीविभागैरयं जनस्तैरमरैर्भवत्याम् । अवापितो जङ्गमलेखलक्ष्मीं निक्षिप्य संदेशमयाक्षराणि ॥
अलकामतिवाह्यै४व वसतिं वसुसंपदाम् । स्वर्गाभिष्यन्दवमनं कृत्वेवोपनिवेशितम् ॥ कुमारसंभवम्६.३७॥
अलक्षि विद्युत्फलकोपमः परैरतर्कि तर्केकधनैर्यमोऽपरैः । अमानि कैश्चिच्च पलायनेपरैः सुदर्शनो दर्शनमात्र कातरैः॥
अलक्षिताऽशान्त गतागतिः सदा, रणाग्निमध्ये तृण-पुञ्ज-दायकः । ननर्त वैरि-व्रज-मौलि-मण्डले, स मूर्तिधारी
अलक्ष्यत क्षणदलिताङ्गदे गदे करोदरप्रहितनिजांसधामनि । समुल्लसच्छकलितपाटलोपलैः स्फुलिङ्गवान्स्फुटमिव
अलघूपलपङ्क्तिशालिनीः परितो रुद्धनिरन्तराम्बराः । अधिरूढनितम्बभूमयो न विमुञ्चन्ति चिराय मेखलाः ॥
अलङ्कारः परिकरः साभिप्राये विशेषणे । सुधांशुकलितोत्तंसस्तापं हरतु वः शिवः ॥ चन्द्रालोकः५.३९ ।।
अलङ्कारप्रधानेषु दधानेष्वपि साम्यताम् । वैलक्षण्यं प्रतिव्यक्ति प्रतिभाति मुखेष्विव ॥ चन्द्रालोकः५.१२४ ।।
अलङ्कारेषु तथ्येषु यद्यनास्था मनीषिणाम् । तदर्वाचीनभेदेषु नाम्नां नाम्नाय इष्यताम् ॥ चन्द्रालोकः५.१२५ ।।
अलङ्कृतिर्नैव रसो, गुणोऽथवा न रीतिरत्रास्ति तथाप्यसौ कृतिः । न कस्य मोदं वितनोत्यदूषणं विभूषणाऽप्यङ्क-गता
अलङ्घ्यं तत्तदुद्वीक्ष्य यद्यदुच्चैर्महीभृतां । प्रियतां ज्यायसीं मा गान्महतां केन तुङ्गता ।। किरातार्जुनीयम्११.६० ।।
अलङ्घ्यत्वाज्जनैरन्यैः क्षुभितोदन्वदूर्जितं । औदार्यादर्थसम्पत्तेः शान्तं चित्तं ऋषेरिव ।। किरातार्जुनीयम्११.४० ।।
अलभ्यशोकाभिभवेयमाकृतिर्विमानना सुभ्रु ! कुतः पितुर्गृहे । पराभिमर्शो न तवास्ति कः करं प्रसारयेत्पन्नगरत्नसूचये ॥
अलभ्यशोकाभिभवेयमाकृतिर्विमानना सुभ्रु ! कुतः पितुर्गृहे । प राभिमर्शो न तवास्ति कः करं प्रसारयेत्पन्नगरत्नसूचये ॥

अलर्कवत्केसरिणः पदान्तिके, वराक। अल्पस्यलमग्रतो मुषा । तृणायतस्त्वद्बलत कदाप्यहो ! ममाग्निरूपस्य कथम्भयम्भवत्
अलसपदमनोरमं प्रकृत्या जितकलहंसवधूगति प्रयातं । स्थितं उरुजघनस्थलातिभारादुदितपरिश्रमजिह्मितेक्षणं वा ।।
अलसवलितैः प्रेमार्द्रार्द्रैर्मुहुर्मुकुलीकृतैः क्षणमभिमुखैर्लज्जालोलैर्निमेषपराङ्मुखैः । हृदयनिहितं भावाकूतं वमद्भिरिवेक्षणैः कथय सुकृती कोऽयं मुग्धे त्वयाद्य विलोक्यते ॥ अमरुशतकम्-४॥
अलसैर्मदेन सुदृशः शरीरकैः स्वगृहान्प्रति प्रतिययुः शनैः शनैः । अलघुप्रसारित विलोचनाञ्जलिद्रुतपीतमाधवरसौघनिर्भरैः
अलिपङ्क्तिरनेकशस्त्वया गुणकृत्ये धनुषो नियोजिता । विरुतैः करुणस्वनैरियं गुरुशोकामनुरोदितीव माम् ॥ कुमारसंभवम्
अलिभिरञ्जनबिन्दुमओहरैः कुसुमपङ्क्तिनिपातिभिरङ्कितः । न खलु शोबहयित्स्म वनस्थलीं न तिलकस्तिलकः प्रमदां इव
अलीकभैमीसहदर्शनान्न तस्यान्यकन्याप्सरसो रसाय । भैमीभ्रमस्यैव ततः प्रसादाद्भैमीभ्रमस्तेन न तास्वलम्भि ॥
अल्पप्रयोजनकृतोरुतरप्रयातसैरुद्गूर्णलोष्टगुडैः परितोऽनुविद्धं । उद्यातमुद्रतमनोकहझालमध्यादन्याः
अल्पाक्षरा विचित्रार्थ-ख्यातिरक्षर-संहतिः । उषाकान्तेनानुगतः शूरः शौरिरयं पुनः ॥ चन्द्रालोकः३.१ ।।
अल्पाङ्कपङ्का विधुमण्डलीयं पीयूषानीरा सरसी स्मरस्य । पानात्सुधानामजलेऽप्यमृत्युं चिह्नं बिभर्त्यत्रभवं स मीनम् ॥ नैषधीयचरितम्२२.१२७ ॥
अल्पानामपि वस्तूनां संहतिः कार्यसाधिका । तृणैर्गुणत्वमापन्नैर्बध्यन्ते मत्तदन्तिनः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.३५ ॥
अल्पायां वृष्टौ दोषोऽल्पो भूयस्यां दोषो भूया- ञ्ञीभूतानां निर्घोषे वृष्टौ वा जातायां भूपः । सूर्येन्द्वोर्बिम्बे सौवर्णे कृत्वा विप्रेभ्यो दद्याद् दुःशाकुन्ये साज्यं स्वर्णं दत्वा गच्छेत्स्वेच्छाभिः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ९९॥
अवकाशं किलोदन्वान्रामायाभ्यर्थितो ददौ । अपरान्तमहीपालव्याजेन रघवे करं ॥ रघुवंशम् ४.५८ । ।
अवगच्छति मूढचेतनः प्रियनाशं हृदि शल्यं अर्पितं । स्थिरधीस्तु तदेव मन्यते कुशलद्वारतया समुद्धृतं ॥ रघुवंशम् ८.८८ ।
अवगम्य कथीकृतं वपुः प्रियबन्धोस्तव निष्फलोदयः। बहुलेऽपि गते निशाकरस्तनुतां दुःखमनङ्ग ! मोक्ष्यति ॥
अवचयपरिभोगवन्ति हिंस्रैः सहचरितान्यमृगाणि काननानि । अभिदधुरभितो मुनिं वधूभ्यः समुदितसाध्वसविक्लवं च चेतः ।। किरातार्जुनीयम्१०.५ ।।
अवचितकुसुमा विहाय वल्लीर्युवतीषु कॐअलमाल्यमालिनीषु । पदमुपदधिरे कुलान्यलीनां न परिचयो मलिनात्मनां
अवच्छटा कापि कटाक्षणस्य सा तथैव भङ्गी वचनस्य काचन । यथा युवभ्यामनुनाथने मिथः कृशोऽपि दूतस्य न शेषितः श्रमः ॥ नैषधीयचरितम्१६.६४ ॥
अवजानासि मां यस्मादतस्ते न भविष्यति । मत्प्रसूतिमनाराध्य प्रजेति त्वां शशाप सा ॥ रघुवंशम् १.७७ । ।
अवजितमधुना तवाहमक्ष्णो रुचितयेत्यवनम्य लज्जयेव । श्रवणकुवलयं विलासवत्या भ्रमररुतैरुपकर्णमाचचक्षे ॥
अवज्ञया यदहसदुच्चकैर्बलः समुल्लसद्दशनमयूखमण्डलः । रुषारुणीकृतमपि तेन तत्क्षणं निजं वपुः पुनरयन्निजां रुचिं ॥
अवज्ञा वर्ण्यते वस्तु गुणदोषाक्षमं यदि । म्लायन्ति यदि पद्मानि का हानिरमृतद्युतेः ॥ चन्द्रालोकः५.१०७ ।।
अवतमसभिदायै भास्वताम्युद्गतेन प्रसभमुडुगणोऽसौ दर्शनीयोऽप्यपास्तः । निरसितुमरिमिच्छोर्ये तदीयाश्रयेण श्रियमधिगतवन्तस्तेऽपि हन्तव्यपक्षे ॥ शिशुपाल११.५७ ।।
अवद्यन्पत्रिणः शम्भोः सायकैरवसायकैः । पाण्डवः परिचक्राम शिक्षया रणशिक्षया ।। किरातार्जुनीयम्१५.३७ ।।
अवधानपरे चकार सा प्रलयान्तोन्मिषिते विलोचने । न विवेद तयोरतृप्तयोः प्रियमत्यन्तविलुप्तदर्शनम् ॥ कुमारसंभवम्
अवधार्य कार्यगुरुतामभवन्न भयाय सान्द्रतमसन्तमसं । सुतनोः स्तनौ च दयितोपगमे तनुरॐअराजिपथवेपथवे ॥
अवधीज्जनङ्गम इवैष यदि हतवृषो वृषं ननु । स्पर्शमशुचिवपुरर्हति न प्रतिमाननां तु नितरां नृपोचितां ॥
अवधीर्य धैर्यकलिता दयितं विदधे विरोधमथ तेन सह । तव गोप्यते किमिव कर्तुमिदं न सहास्मि साहसमसाहसिकी ॥
अवधूतपङ्कजपरागकणास्तनुजाह्नवीसलिलवीचिभिदः । परिरेभिरेऽभिमुखं एत्य सुखाः सुहृदः सखायं इव तं मरुतः ।।
अवधूयारिभिर्नीता हरिणैस्तुल्यवृत्तितां । अन्योन्यस्यापि जिह्लीमः किं पुनः सहवासिनां ।। किरातार्जुनीयम्११.५८ ।।
अवधृत्य दिवोऽपि यौवतैर्न सहाधीतवतीमिमामहम् । कतमस्तु विधातुराशये पतिरस्या वसतीत्यचिन्तयम् ॥
अवनदवदनेन्दुरिच्छतीव व्यवधिमधीरतया यदस्थितास्मै । अहरत सुतरामतोऽस्य चेतः स्फुटमभिभूषयति स्त्रियस्त्रपैव ॥
अवनम्य वक्षसि निमग्नकुचद्वितयेन गाढमुपगूढवता । दयितेन तत्क्षणचलद्रशनाकलकिङ्किणीरवमुदासि वधूः ॥
अवनिं एकरथेन वरूथिना जितवतः किल तस्य धनुर्भृतः । विजयदुन्दुभितां ययुरर्णवा घनरवा नरवाहनसंपदः ॥ रघुवंशम्

अवनीभृतां त्वमपहाय गणमतिजडः समुन्नतं । नीचि नियतमिह यच्चपलो निरतः स्फुटं भवसि निम्नगासुतः ॥
अवन्तिनाथोऽयं उदग्रबाहुर्विशालवक्षास्तनुवृत्तमध्यः । आरोप्य चक्रभ्रह्मं उष्णतेजास्त्वष्ट्रेव यत्नोल्लिखितो विभाति ॥
अवन्ध्यकोपस्य निहन्तुरापदां भवन्ति वश्याः स्वयं एव देहिनः । अमर्षशून्येन जनस्य जन्तुना न जातहार्देन न विद्विषादरः
अवभृतप्रयतो नियतेन्द्रियः सुरसमाजसमाक्रमणोचितः । नमयति स्म स केवलं उन्नतं वनमुचे नमुचेररये शिरः ॥ रघुवंशम्
अवरुग्णतुङ्गसुरदारुतरौ निचये पुरः सुरसरित्पयसां । स ददर्श वेतसवनाचरितां प्रणतिं बलीयसि समृद्धिकरीं ।।
अवलम्ब्य दिदृक्षयाम्बरे क्षणमाश्चर्यरसालसं गतम् । स विलासवनेऽवनीभृतः फलमैक्षिष्ट रसालसंगतम् ॥
अवलीढसनाभिरश्वसेनः प्रसभं खाण्डवजातवेदसा वा । प्रतिकर्तुं उपागतः समन्युः कृतमन्युर्यदि वा वृकोदरेण ।।
अवलोक एव नृपतेः स्म दूरतो रभसाद्रथादवतरीतुमिच्छतः । अवतीर्णवान्प्रथममात्मना हरिर्विनयं विशेषयति सम्भ्रमेण
अवलोकनाय सुरविद्विषां द्विषः पटहप्रणादविहितोपहूतयः । अवधीरितान्यकरणीयसत्वराः प्रतिरथ्यमीयुरथ पौरयोषितः
अवशेन्द्रियचित्तानां हस्तिस्नानमिव क्रिया । दुर्भगाभरणप्रायो ज्ञानं भारः क्रियां विना ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१८ ॥
अवश्यभव्येष्वनवग्रहग्रहा यया दिशा धावति वेधसः स्पृहा । तृणेन वात्येव तयानुगम्यते जनस्य चित्तेन भृशावशात्मना ॥
अवसमधिगम्य तं हरन्तयो हृदयमयत्नकृतोज्वलस्वरूपाः । अवनिषु पदमङ्गनास्तदानीं न्यदधत विभ्रमसम्पदोऽङ्गनासु ॥
अवसितललितक्रियेण बाह्वोर्ललिततरेण तनीयसा युगेन । सरसकिसलयानुरञ्जितैर्वा करकमलैः पुनरुक्तभाभिः ॥
अवस्तुनिर्बन्धपरे ! कथं नु ते करोऽयमामुक्तविवाहकौतुकः । करेण शंभोर्वलयीकृताहिना सहिष्यते तत्प्रथमावलम्बनम् ॥
अवहितहृदयो विधाय स अर्हां ऋषिवदृषिप्रवरे गुरूपदिष्टां । तदनुमतं अलंचकार पश्चात्प्रशम इव श्रुतं आसनं नरेन्द्रः ।।
अवाकिरन्वयोवृद्धास्तं लाजैः पौरयोषितः । पृषतैर्मन्दरोद्धूतैः क्षीरोर्मय इवाच्युतं ॥ रघुवंशम् ४.२७ । ।
अवादि भैमी परिधाप्य कुण्डले वयस्ययाभ्यामभितः समन्वयः । त्वदाननेन्दोः प्रियकामजन्मनि श्रयत्ययं दौरुधरीं धुरं ध्रुवम् ॥ नैषधीयचरितम्१५.४२ ॥
अवाप सापत्रपतां स भूपतिर्जितेन्द्रियाणां धुरि कीर्तितस्थितिः । असंवरे शंबरवैरिविक्रमे क्रमेण तत्र स्फुटतामुपेयुषि ॥
अवापितायाः शुचिवेदिकान्तरं कलासु तस्याः सकलासु पण्डिताः । क्षणेन सख्यश्चिरशिक्षणैः स्फुटं प्रतिप्रतीकं प्रतिकर्म निर्ममुः ॥ नैषधीयचरितम्१५.२६ ॥
अवाप्यते वा किमियद्भवत्या चितैकपद्यामपि विद्यते यः । यत्रान्धकारः किल चेतसोऽपि जिह्मेतरैर्ब्रह्म तदप्यवाप्यम् ॥
अवामावामार्धे सकलमुभयाकारघटनाद्विधाभूतं रूपं भगवदभिधेयं भवति यत् । तदन्तर्मन्त्रं मे स्मरहरमयं सेन्दुममलं निराकारं शश्वज्जप नरपते सिध्यतु सते ॥ नैषधीयचरितम्१४.८८ ॥
अवारितं गतमुभयेषु भूरिशः क्षमाभृतामथ कटकान्तरेष्वपि । मुहुर्युधि क्षतसुरशत्रुशोणितप्लुतप्रधिं रथमधिरोहति स्म सः
अवारितद्वारतया तिरश्चामन्तः पुरे तस्य निविश्य राज्ञः । गतेषु रम्येष्वधिकं विशेषमध्यापयामः परमाणुमध्याः ॥
अविग्रहस्याप्यतुलेन हेतुना समेतभिन्नद्वयमूर्ति तिष्ठतः । तवैव नान्यस्य जगत्सु दृश्यते विरुद्धवेषाभरणस्य कान्तता ।।
अविचालितचारुचक्रयोरनुरागादुपगूढयोः श्रिया । युवयोरिदमेव भिद्यते यदुपेन्द्रस्त्वमतीन्द्र एव सः ॥ शिशुपाल१६.७० ।।
अविज्ञातप्रबन्धस्य वचो वाचस्पतेरिव । व्रजत्यफलतां एव नयद्रुह इवेहितं ।। किरातार्जुनीयम्११.४३ ।।
अवितृप्ततया तथापि मे हृदयं निर्णयं एव धावति । अवसाययितुं क्षमाः सुखं न विधेयेषु विशेषसम्पदः ।।
अविन्दतासौ मकरन्दलीलां मन्दाकिनी यच्चरणारविन्दे । अत्रावतीर्णा गुणवर्णनाय राज्ञां तदाज्ञावशगास्मि कापि ॥
अविभावितनिष्क्रमप्रयाणः शमितायाम इवातिरंहसा सः । सह पूर्वतरं नु चित्तवृत्तेरपतित्वा नु चकार लक्ष्यभेदं ।।
अविभावितेषुविषयः प्रथमं मदनोऽपि नूनमभवत्तमसा । उदिते दिशः प्रकटयत्यमुना यदधर्मधाम्नि धनुराचकृषे ॥
अविभाव्यतारकमदृष्टहिमद्युतिबिम्बमस्तमितभानु नभः । अवसन्नतापमतमिस्त्रमभादपदोषतैव विगुणस्य गुणः ॥
अविमृष्टविधेयांशः समासपिहिते विधौ । विशन्ति विशिखप्रायाः कटाक्षाः कामिनां हृदि ॥ चन्द्रालोकः२.१३ ।।
अविमृष्य एतदभिलष्यति स द्विषतां वधेन विषयाभिरतिं । भववीतये न हि तथा स विधिः क्क शरासनं क्क च विमुक्तिपथः
अविरतकुसुमावचायखेदान्निहितभुजालतयैकयोपकण्ठं । विपुलतरनिरन्तरालग्नस्तनपिहितप्रियवक्षसा ललम्बे ॥
अविरतदयिताङ्गासङ्गसञ्चरितेन छुरितमभिनवासृक्कान्तिना कुङ्कुमेन । कनकनिकषरेखा क्ऽँअलं कामिनीनां भवति वपुरवाप्तच्छायमेवातपेऽपि ॥ शिशुपाल११.५५ ।।

अविरतरतलीलायाःसजातश्रमाणां उपशममुपयान्तं निःसहेऽङ्गेऽङ्गनानां । पुनरुषसि विविक्तैमर्मातरिश्वावचूर्ण्य ज्वलयति मदनाग्निं मालतीनां रजोभिः ॥ शिशुपाल११.१७ ।।
अविरतोज्झितवारिविपाण्डुभिर्विरहितैरचिरद्युतितेजसा । उदितपक्षं इवारतनिःस्वनैः पृथुनितम्बविलम्बिभिरम्बुदैः ।।
अविरलं अलसेषु नर्तकीनां द्रुतपरिषिक्तं अलक्तकं पदेषु । सवपुषां इव चित्तरागं ऊहुर्नमितशिखानि कदम्बकेसराणि ।।
अविरलपुलकः सह व्रजन्त्याः प्रतिपदमेकतरः स्तनस्तरुण्याः । घटितविघटितः प्रियस्य वक्षस्तटभुवि कन्दुकविभ्रमं बभार
अविरलफलिनीवनप्रसूनः कुसुमितकुन्दसुगन्धिगन्धवाहः । गुणं असमयजं चिराय लेभे विरलतुषारकण्.अस्तुषारकालः ।।
अविलङ्घ्यविकर्षणं परैः प्रथितज्यारवकर्म कार्मुकं । अगतावरिदृष्टिगोचरं शितनिस्त्रिंशयुजौ महेषुधी ।।
अविवक्षितवाच्यस्य द्वौ भेदौ वाच्यमेव चेत् । अर्थान्तरे संक्रमितमत्यन्तं वा तिरस्कृतम् ॥ चन्द्रालोकः७.३ ।।
अविवेकवृथाश्रमाविवार्थं क्षयलोभाविव संश्रितानुरागं । विजिगीषुं इवानयप्रमादाववसादं विशिखौ विनिन्यतुस्तं ।।
अविषह्यतमे कृताधिकारं वशिना कर्मणि चेदिपार्थिवेन । अरसद्धनुरुच्चकैदृढार्तिप्रसभाकर्षणवेपमानजीवं ॥
अवृष्टिसंरम्भमिवाम्बुवाहमपामिवाधारमनुत्तरंगम् । अन्तश्चराणां मरुतां निरोधानिवातनिष्कम्पमिव प्रदीपम् ॥
अवेक्षितानायतवल्गमग्रे तुरङ्गिभिर्यत्ननिरुद्धवाहैः । प्रक्रीडितान् रेणुभिरेत्य तूर्णं निन्युर्जनन्यः पृथुकान् पथिभ्यः ॥
अवेक्ष्य रामं ते तस्मिन्न प्रजह्रुः स्वतेजसा । त्राणाभावे हि शापास्त्राः कुर्वन्ति तपसो व्ययं ॥ रघुवंशम् १५.३ । ।
अवैमि कमलाकरे निखिलयामिनीयामिकश्रियं श्रयति यत्पुरा विततपत्त्रनेत्रोदरम् । तदेव कुमुदं पुनर्दिनमवाप्य नर्भभ्रमद्द्विरेफरवघोरणाघनमुपैति निद्रामुदम् ॥ नैषधीयचरितम्१९.६० ॥
अवैमि कार्यान्तरमानुषस्य विष्णोः सुताख्यां अपरां तनुं त्वां । सोऽहं कथं नाम तवाचरेयं आराधनीयस्य धृतेर्विभातं ॥
अवैमि चैनां अनघेति किं तु लोकापवादो बलवान्मतो मे । छाया हि भूमेः शशिनो मलत्वेनारोपिता शुद्धिमतः प्रजाभिः ॥
अवैमि ते सारमतः खलु त्वां कार्ये गुरुण्यात्मसमं नियोक्ष्ये । व्यादिश्यते भूधरतामवेक्ष्य कृष्णेन देहोद्वहनाय शेषः ॥
अवैमि पूतमात्मानं द्वयेनैव द्विजोत्तमाः ! । मूर्ध्नि गङ्गाप्रपातेन धौतपादाम्भसा च वः॥ कुमारसंभवम्६.५७॥
अवैमि वादिप्रतिवादिगाढखपक्षरागेण विराजमाने । ते पूर्वपक्षोत्तरपक्षशास्त्रे रदच्छदौ भूतवती यदीयौ ॥
अवैमि सौभाग्यमदेन वञ्चिनं तव प्रियं यश्चतुरावलोकिनः । करोति लक्ष्यं चिरमस्य चक्षुषो न वक्त्रमात्मीयमरालपक्ष्मणः
अवैमि हंसावलयो वलक्षास्त्वत्कान्तिकीर्तेश्चपलाः पुलाकाः । उड्डीय युक्तं पतिताः स्रवन्तीवेशन्तपूरं परितः प्लवन्ते ॥
अवोचत ततस्तन्वीं निषधानामधीश्वरः । तदपाङ्गचलत्तारझलत्कारवशीकृतः ॥ नैषधीयचरितम्२०.१७ ॥
अव्यक्तयोगनिर्योग-योगाभासैस्त्रिधादिमः । ते च वृक्षादिभूवादि-मण्डपाद्या यथाक्रमम् ॥ चन्द्रालोकः१.१० ।।
अव्याकुलं प्रकृतमुत्तरधेयकर्म धाराः प्रसाधयितुव्यतिकीर्णरूपाः । सिद्धं मुखे नवसु वाथिषु कश्चिदश्वं वल्गाविभागकुशलो गमयांबभूव ॥ शिशुपाल५.६० ।।
अव्याहतक्षिप्रगतैः समुच्छ्रितताननुज्झितद्रामबिर्गरीयसः । नाव्यं पयःकेचिदतारिषुर्भुजैः क्षिपद्भिरूर्मीनपरैरिवोर्मिभिः ॥
अशिथिलमपरावसज्य कण्ठे दृढपरिरब्धबृहद्बहिस्तनेन । हृषिततनुरुहा भुजेन भर्तुर्मृदुममृदु व्यतिविद्धमेकबाहुं ॥
अशुभखगैरनवाष्टमदस्थैर्हिबुकसहोदरलाभगृहस्थः । कविरिह केन्द्रगगीष्पतिदृष्टो वसुचयलाभकरः खलु योगः ॥
अशून्यतीरां मुनिसंनिवेशैस्तमोऽपहन्त्रीं तमसां विगाह्य । तत्सैकतोत्सङ्गबलिक्रियाभिः संपत्स्यते ते मनसः प्रसादः ॥
अशेषतीर्थोपहृताः कमण्डलोर्निधाय पाणावृषिणाभ्युदीरिताः । अघौघविध्वंसविधौ पटीयसीर्नतेन मूर्ध्ना हरिरग्रहीदपः ॥
अशोकनिर्भर्हितपद्मरागमाकृष्टहेमद्युतिकर्णिकारम् । मुक्ताकलापीकृतसिन्दुवारं वसन्तपुष्पाभरणं वहन्ती ॥
अशोकमर्थान्वितनामताशया गताञ्शरण्यं गृहशोचिनोऽध्वगान् । अमन्यतावन्तमिवैष पल्लवैः प्रतीष्टकामज्वलदस्त्रजालकम् ॥ नैषधीयचरितम्१.१०१ ॥
अशक्नुवन् सोढुमधीरलोचनः सहस्ररश्मेरिव यस्य दर्शनम् । प्रविश्य हेमाद्रिगुहागृहान्तरं निनाय बिभ्यद् दिवसानि कौशिकः
अश्रान्तश्रुतिपाठपूतरसनाविर्भूतभूरिस्तवाजिह्मब्रह्ममुखौघविघ्नितनवस्वर्गक्रियाकेलिना । पूर्वं गाधिसुतेन सामिघटिता मुक्ता नु मन्दाकिनी यत्प्रासाददुकूलवल्लिरनिलान्दोलैरखेलद्दिवि ॥ नैषधीयचरितम्२.१०२ ॥
अश्रावि भूमिपतिभिः क्षणवीतनिद्रैरश्वन्पुरो हरितकं मुदमादधानः । ग्रीवाग्रलोलकलकिङ्किणीकानिनाद मिश्रं दधद्दशनचर्चुरशब्दमश्वः ॥ शिशुपाल५.५८ ।।
अश्रौषमिन्द्रादरिणीर्गिरस्ते सतीव्रतातिप्रतिलोमतीव्राः । स्वं प्रागहं प्रादिषि नामराय किंनाम तस्मै मनसा नराय ॥

अश्लीलं त्रिविधं व्रीडा-जुगुप्सा मङ्गलात्मना । आह्लादसाधनं वायुः कान्तानाशे भवेत्कथम् ॥ चन्द्रालोकः२.८ ।।
अश्वः क्वचित्पतति मर्दित-मुग्ध-मुण्डः, दन्ती क्वचित्रदति कर्तित- दीर्घ- शुण्डः । एवं रिपून् स पशुमारममारयद्यः, द्वाकृति प्रकट सङ्गर- सङ्गचण्डः ॥ प्रतापविजयः-१४१ ।।
अश्विन्यभ्युपयोर्हयो निगदितः स्वात्यर्कयोः कासरः सिंहो वस्वजपाद्भयोः समुदितो याम्यान्त्ययोः कुञ्जरः । मेषो देवपुरोहितानलभयोः कर्णाम्बुनोर्वानरः स्याद्वैश्वाभिजितोस्तथैव नकुलश्चान्द्राब्जयोन्योरहिः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् २५॥
अष्टौ तदाष्टासु हरित्सु दृष्टीः सदो दिदृक्षुर्निदिदेश देवः । लैङ्गीमदृष्ट्वापि शिरःश्रियं यो दृष्टौ मृषावादितकेतकीकः ॥
असंपदस्तस्य वृषेण गच्छतः प्रभिन्नदिग्वारणवाहनो वृषा । करोति पादावुपगम्य मौलिना विनिद्रमन्दाररजोरुणाङ्गुली ॥
असंपादयतः कश्चिदर्थं जतिक्रियागुणैः । यदृच्छाश्ब्दवत् पुंसः संज्ञाहै जन्म केवलम् ॥ शिशुपाल २.४७ ॥
असंभवं हेममृगस्य जन्म तथापि रामो लुलुभे मृगाय । प्रायः समापन्नविपत्तिकाले धियोऽपि पुंसां मलिना भवन्ति ॥
असंभवोऽर्थनिष्पत्तावसंभाव्यत्ववर्णनम् । को वेद गोपशिशुकः शैलमुत्पाटयिष्यति ॥ चन्द्रालोकः५.७६ ।।
असंभोगकथारम्भैर्वञ्चयेथे कथं नु माम् । हन्त सेयमनर्हन्ती यन्न विप्रलभे युवाम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.११९ ॥
असंमतः कस्तव मुक्तिमार्गं पुनर्भवक्लेशभयात्प्रपन्नः। बद्धश्चिरं तिष्ठतु सुन्दरीणामारेचितभ्रूचतुरैः कटाक्षैः॥
असंविदानस्य ममेश संविदां तितिक्षितुं दुश्चरितं त्वं अर्हसि । विरोध्य मोहात्पुनरभ्युपेयुषां गतिर्भवानेव दुरात्मनापि ।।
असंशयं न्यस्तं उपान्तरक्ततां यदेव रोद्धुं रमणीभिरञ्जनं । हृतेऽपि तस्मिन्सलिलेन शुक्लतां निरास रागो नयनेषु न श्रियं
असंशयं स त्वयि हंस एव मां शशंस न त्वद्विरहाप्तसंशयाम् । क्व चन्द्रवंशस्य वतंस मद्वधान्नृशंसता संभविनी भवादृशे ॥
असंशयं सा गुणदीर्घभावकृता दधाना विततिं यदीया । विधायिका शब्दपरम्पराणां किं वारचि व्याकरणेन काञ्ची ॥
असंशयं सागरभागुदस्थात्पृथ्वीधरादेव मथः पुरायम् । अमुष्य यस्मादधुनापि सिन्धौ स्थितस्य शैलादुदयं प्रतीमः ॥
असंशयालोचितकार्यनुन्नः प्रेम्णा समानीय विभज्यमानः । तुल्याद्विभागादिव तन्मनोभिर्दुःखातिभारोऽपि लघुः स मेने ।।
असंहार्योत्साहं जयिनं उदयं प्राप्य तरसा धुरं गुर्वीं वोढुं स्थितं अनवसादाय जगतः । स्वधाम्ना लोकानां तं उपरि कृतस्थानं अमरास्तपोलक्ष्म्या दीप्तं दिनकृतं इवोच्चैरुपजगुः ।। किरातार्जुनीयम्१८.४७ ।।
असकलकलिकाकुलीकृतालिस्खलनविकीर्णविकासिकेशराणां । मरुदवनिरुहां रजो वधूभ्यः मुपहरन्विचकार कोरकाणि ॥
असकलनयनेक्षितानि लज्जा गतं अलसं परिपाण्डुता विषादः । इति विविधं इयाय तासु भूषां प्रभवति मण्डयितुं वधूरनङ्गः ।। किरातार्जुनीयम्१०.५९ ।।
असकृदेकरथेन तरस्विना हरिहयाग्रसरेण धनुर्भृता । दिनकराभिमुखा रणरेणवो रुरुधिरे रुधिरेण सुरद्विषां ॥ रघुवंशम्
असकृद्गृहीतबहुदेहसम्भवस्तदसौ विभक्तनवगोपुरान्तरं । पुरुषः पुरं प्रविशति स्म पञ्चभिः सममिन्द्रियैरिव नरेन्द्रसूनुभिः
असक्तमाराधयतो यथायथं विभज्य भक्त्या समपक्षपातया । गुणानुरागादिव सख्यमीयिवान्न बाधतेऽस्य त्रिगणः परस्परम्
असङ्गं अद्रिष्वपि सारवत्तया न मे त्वदन्येन विसोढं आयुधम् । अवेहि मां प्रीतं ऋते तुरंगमात्किं इच्छसीति स्फुटं आह
असज्जनेन काकुत्स्थः प्रयुक्तं अथ दूषणं । न चक्षमे शुभाचारः स दूषणं इवात्मनः ॥ रघुवंशम् १२.४६ ।।
असन्तो नाभ्यर्थ्याः सुहृदपि न वाच्यः कृशधनः, प्रिया न्याय्या वृत्तिर्मलिनमसुभङ्गेऽप्यसुकरम् । विपद्युच्चैः स्थेयं पदमनुविधेयं च महताम् सतां केनोद्दिष्टं विषममसिधाराव्रतमिदम् ।। नीतिशतकम्२८ ।।
असमये मतिरुन्मिषति ध्रुवं करगतैव गता यदियं कुहूः । पुनरुपैति निरुध्य निवास्यते सखि मुखं न विधोः पुनरीक्ष्यते ॥
असमापितकृत्यसम्पदां हतवेगं विनयेन तावता । प्रभवन्त्यभिमानशालिनां मदं उत्तम्भयितुं विभूतयः ।।
असमाप्तविधिर्यतो मुनिस्तव विद्वानपि तापकारणं । न भवन्तं उपस्थितः स्वयं प्रकृतौ स्थापयितुं कृतस्थितिः ॥ रघुवंशम्
असम्भोगेन सामान्यं कृपणस्य धनं परैः । अस्येदमिति सम्बन्धो हानौ दुःखेन गम्यते ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१५४ ॥
असह्यपीडं भगवन्नृणमन्त्यमवेहि मे । अरुंतुदमिवालानमनिर्वाणस्य दन्तिनः ॥ रघुवंशम् १.७१ ।।
असह्यहुंकारनिवर्तितः पुरा पुरारिमप्राप्तमुखः शिलीमुखः । इमां हृदि व्यायतपातम क्षिणोद्विशीर्णमूर्तेरपि पुष्पधन्वनः ॥
असाधना वित्तहीना बुद्धिमन्तः सुहृन्मताः । साधयन्त्याशु कार्याणि काककूर्ममृगाखुवत् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.२ ॥
असाम यन्नाम तवेह रूपं स्वेनाधिगत्य श्रितमुग्धभावाः । तन्नो धिगाशापतितान्नरेन्द्र धिक्चेदमस्मद्विबुधत्वमस्तु ॥
असावनास्थापरयावधीरितः सरोरुहिण्या शिरसा नमन्नपि । उपैति शुष्यन्कलमः सहाम्भसा मनोभुवा तप्त इवाभिपाण्डुतां
असावसाम्याद्वितनोः सखा नो कर्पूरमिन्दुः खलु तस्य मित्रम् । दग्धौ हि तौ द्वावपि पूर्वरूपाद्यद्वीर्यवत्तामधिकां दधाते ॥

असिं भवान्याः क्षतकासरासुरं वराय भीमः स्म ददाति भासुरम् । ददे हि तस्मै धवनामधारिणे स शंभुसंभोगनिमग्नयानया
असिच्यत प्रशमितपांशुभिर्मही मदाम्बुभिर्धृतनवपूर्णकुम्भया । अवाद्यत श्रवणसुखं समुन्नमत्पयोधरध्वनिगुरु तूर्यमाननैः ॥
असितमेकसुराशितमप्यभून्न पुनरेष विधुर्विशदं विषम् । अपि निपीय सुरैर्जनितक्षयं स्वयमुदेति पुनर्नवमार्णवम् ॥
असिस्वदद्यन्मधुपर्कमर्पितं स तद्व्यधात्तर्कमुदर्कदर्शिने । यदेष पास्यन्मधु भीमजाधरं मिषेण पुण्याहविधिं तदाकृत ॥
असुन्दरं यदि व्यङ्ग्यं स्याद्वाच्यादमनोहरम् । सरस्यामीलदम्भोजे चक्रः कान्तां विलोकते ॥ चन्द्रालोकः८.९ ।।
असुरस्त्वया न्यवधि कोऽपि मधुरिति कथं प्रतीयते । दण्डदलितसरघः प्रथसे मधुसूदनस्त्वमिति सूदयन्मधु ॥
असुरहितमप्यादित्योत्थां विपत्तिमुपागतं दितिसुतगुरुः प्राणैर्योक्तुं न किं कचवत्तमः । पठति लुठतीं कण्ठे विद्यामयं मृतजीवनीं यदि न वहते संध्यामौनव्रतव्ययभीरुताम् ॥ नैषधीयचरितम्१९.१५ ॥
असूत सद्यः कुसुमान्यशोकः स्कन्धात्प्रभृत्येव सपल्लवानि । पादेन नापैक्षत सुन्दरीणां संपर्कमासिञ्जितनू पुरेण ॥
असृग्जनोऽस्त्रक्षतिमानवमज्जवसादनं । रक्षःपिशाचं मुमुदे नवमज्जवसादनं ॥ शिशुपाल१९.७८ ।।
असृङ्नदीनां उपचीयमानैर्विदारयद्भिः पदवीं ध्वजिन्याः । उच्छ्रायं आयान्ति न शोणितौघैः पङ्कैरिवाश्यानघनैस्तटानि
असेवि यस्त्यक्तदिवा दिवानिशं श्रियः प्रियेणानणुरामणीयकः । सहामुना तत्र पयः पयोनिधौ कृशोदरि क्रीड
असेवितेश्वरद्वारमदृष्टविरहव्यथम् । अनुक्तक्लीबवचनं धन्यं कस्यापि जीवनम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१३९ ॥
असेविषातां सुषमां विदर्भजादृशाववाप्याञ्जनरेखयाऽन्वयम् । भुजद्वयज्याकिणपद्धतिस्पृशोः स्मरेण बाणीकृतयोः पयोजयोः ॥ नैषधीयचरितम्१५.३६ ॥
असौ कुमारस्तं अजोऽनुजातस्त्रिविष्टपस्येव पतिं जयन्तः । गुर्वीं धुरं यो भुवनस्य पित्रा धुर्येण दम्यः सदृशं बिभर्ति ॥
असौ पुरस्कृत्य गुरुं पदातिः पश्चादवस्थापितवाहिनीकः । वृद्धैरमात्यैः सह चीरवासा मां अर्घ्यपाणिर्भरतोऽभ्युपैति ॥
असौ महाकालनिकेतनस्य वसन्नदूरे किल चन्द्रमौलेः । तमिस्रपक्षेऽपि सह प्रियाभिर्ज्योत्स्नावतो निर्विशति प्रदोषान् ॥
असौ महीभृद्बहुधातुमण्डितस्तया निजोपत्यकयेव कामपि । भुवा कुरङ्गक्षणदन्तिचारयोर्बभार शोभां कृतपादसेवया ॥
असौ महेन्द्रद्विपदानगन्धी त्रिमार्गगावीचिविमर्दशीतः । आकाशवायुर्दिनयौवनोत्थानाचामति स्वेदलवान्मुखे ते ॥ रघुवंशम्
असौ महेन्द्राद्रिसमानसारः पतिर्महेन्द्रस्य महोदधेश्च । यस्य क्षरत्सैन्यगजच्छलेन यात्रासु यातीव पुरो महेन्द्रः ॥ रघुवंशम्
असौ मुहुर्जातजलाभिषेचना क्रमाद्दुकूलेन सितांशुनोज्ज्वला । द्वयस्य वर्षाशरदां तदातनीं सनाभितां साधु बबन्ध संध्यया
असौ शरण्यः शरणोन्मुखानां अगाधसत्त्वो मगधप्रतिष्ठः । राजा प्रजारञ्जनलब्धवर्णः परंतपो नाम यथार्थनामा ॥ रघुवंशम्
अस्तं याते गुरुदिवसे सौरे सार्के लग्नान्मृत्यौ रिपुभवने लग्ने चेन्दौ । कन्यानाशस्तनुमदमृत्युस्थे भौमे वोढुर्लाभे धनसहजे चन्द्रे सौख्यम् ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् १०१॥
अस्ताचलेऽस्मिन्निकषोपलाभे संध्याकषोल्लेखपरीक्षितो यः । विक्रीय तं हेलिहिरण्यपिण्डं तारावराटानियमादित द्यौः ॥
अस्ताद्रिचूडालयपक्कणालिच्छेकस्य किं कुक्कुटपेटकस्य । यामान्तकूजोल्लसितैः शिखौघैर्दिग्वारुणी द्रागरुणीकृतेयम् ॥
अस्ति द्विचन्द्रमतिरस्ति जनस्य तत्र भ्रान्तौ दृगन्तचिपिटीकरणादिरादिः । स्वच्छोपसर्पणमपि प्रतिमाभिमाने भेदभ्रमे पुनरमीषु न मे निमित्तम् ॥ नैषधीयचरितम्१३.४२ ॥
अस्तु त्वया साधितमन्नमीनरसादि पीयूषरसातिशायि । यद्भूप विद्मस्तव सूपकारक्रियासु कौतूहलशालि शीलम् ॥
अस्ते निशाप्रहरकेषु पिशाचकादीन् नक्तंचरानपि नटान् पशुपालकांश्च । सूर्योदये सकललिङ्गिजनं च सौम्ययाम्यायनं मकरकर्कटयोर्निरुक्तम् ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् ३॥
अस्ते वर्ज्यं सिंहनक्रस्थजीवे वर्ज्यं केचिद्वक्रगे चातिचारे । गुर्वादित्ये विश्वघस्रेऽपि पक्षे प्रोचुस्तद्वद्दन्तरत्नादिभूषाम् ॥
अस्तोतुः स्तूयमानस्य, वन्द्यस्यानन्यवन्दिनः । सुतासंबन्धविधिना भव विश्वगुरोर्गुरुः॥ कुमारसंभवम्६.८३॥
अस्त्युत्तरस्यां दिशि देवतात्मा हिमालयो नाम नगाधिराजः । पूर्वापरौ तोय]निधी व गाह्य स्थितः पृथिव्या इव मानदण्डः
अस्त्रं हरादाप्तवता दुरापं येनेन्द्रलोकाव जयाय दृप्तः । पुरा जनस्थानविमर्दशङ्की संधाय लःकाधिपतिः प्रतस्थे ॥ रघुवंशम्
अस्त्रवेदं अधिगम्य तत्त्वतः कस्य चेह भुजवीर्यशालिनः । जामदग्न्यं अपहाय गीयते तापसेषु चरितार्थं आयुधं ।।
अस्त्रवेदविदयं महीपतिः पर्वतीय इति मावजीगणः । गोपितुं भुवं इमां मरुत्वता शैलवासं अनुनीय लम्भितः ।।
अस्त्रैः समानां अतिरेकिणीं वा पश्यनीषूणां अपि तस्य शक्तिं । विषादवक्तव्यबलः प्रमाथी स्वं आललम्बे बलं इन्दुमौलिः ।।
अस्फुटं चार्थनिष्ठत्वात्तटस्थत्वादपि द्विधा । लक्ष्यलक्षकनिष्ठत्वादर्थसंस्थमपि द्विधा ॥ चन्द्रालोकः९.४ ।।

अस्मत्किल श्रोत्रसुधां विधाय रम्भा चिरं भामतुलां नलस्य । तत्रानुरक्ता तमनाप्य भेजे तन्नामगन्धान्नलकूबरं सा ॥
अस्मदाद्यविषयेऽपि विशेषे रामनाम तव धाम गुणानाम् । अन्वबन्धि भवतैव तु कस्मादन्यथा ननु जनुस्त्रितयेऽपि ॥
अस्माकमध्यासितमेतदन्तस्तावद्भवत्या हृदयं चिराय । बहिस्त्वयालंक्रियतामिदानीमुरो मुरं विद्विषतः श्रियेव ॥
अस्माकमुक्तिभिरवैष्यथ एव बुद्धेर्गाधं युवामतिमती स्तुमहे तथापि । ज्ञानं हि वागवसरावचनाद्भवद्भ्यामेतावदप्यनवधारितमेव न स्यात् ॥ नैषधीयचरितम्२१.१३१ ॥
अस्मिंस्तु निर्गुणं गोत्रे नापत्यमुपजायते । आकरे पद्मरागानां जन्म काचमणेः कुतः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.४३ ॥
अस्मिञ्जयन्ति जगतीपतयः सहस्रमस्रास्रुसार्द्ररिपुतद्वनितेषु तेषु । रम्भोरु चारु कतिचित्तव चित्तबिन्धिरूपान्निरूपय मुदाहमुदाहरामि ॥ नैषधीयचरितम्११.८७ ॥
अस्मिञ्शिशौ न स्थित एव रङ्कुर्यूनि प्रियाभिर्विहितोपदायम् । आरण्यसंदेश इवौषधीभिरङ्के स शङ्के विधुना न्यधायि
अस्मिन्दिग्विजयोद्यते पतिरयं मे स्तादिति ध्यायिनी कम्पं सात्त्विकभावमञ्चति रिपुक्षोणीन्द्रदारा धरा । अस्यैवाभिमुखं निपत्य समरे यास्यद्भिरूर्ध्वं निजः पन्था भास्वति दृश्यते बिलमयः प्रत्यर्थिभिः पार्थिवैः ॥ नैषधीयचरितम्१२.२९ ॥
अस्मिन्न विस्मापयतेऽयमस्मांश्चक्षुर्बभूवैष यदादिपुंसः । तदत्रिनेत्रादुदितस्य तन्वि कुलानुरूपं किल रूपमस्य ॥
अस्मिन्नगृह्यत पिनाकभृता सलीलं आबद्धवेपथुरधीरविलोचनायाः । विन्यस्तमङ्गलमहौषधिरीश्वरायाः स्रस्तोरगप्रतिसरेण करेण पाणिः ।। किरातार्जुनीयम्५.३३ ।।
अस्मिन्यशःपौरुषलोलुपानां अरातिभिः प्रत्युरसं क्षतानां । मूर्छान्तरायं मुहुरुच्छिनत्ति नासारशीतं करिशीकराम्भः ।।
अस्मिन्समाजे मनुजेश्वरेण तां खञ्जनाक्षीमंवलोक्य केन । पुनः पुनर्लोलितमौलिना न भ्रुवोरुदक्षेपितरां द्वयी वा ॥
अस्मै करं प्रवितरन्तु नृपा न कस्मादस्यैव तत्र यदभूत्प्रतिभूः कृपाणः । दैवाद्यदा प्रवितरन्ति न ते तदैव नेदंकृपा निजकृपाणकरग्रहाय ॥ नैषधीयचरितम्११.१२६ ॥
अस्य क्षोणिपतेः परार्द्धपरया लक्षीकृताः संख्यया प्रज्ञाचक्षुरवेक्ष्यमाणतिमिरप्रख्याः किलाकीर्तयः । गीयन्ते स्वरमष्टमं कलयता जातेन वन्ध्योदरान्मूकानां प्रकरेण कूर्मरमणीदुग्धोदधे रोधसि ॥ नैषधीयचरितम्१२.१०६ ॥
अस्य प्रयाणेषु समग्रशक्तेरग्रेसरैर्वाजिभिरुत्थितानि । कुर्वन्ति सामन्तशिखामणीनां प्रभाप्ररोहास्तमयं रजांसि ॥ रघुवंशम्
अस्यर्थहेतिपटुताकवलीभवत्तत्तत्पार्थिवाधिकरणप्रभवाऽस्य भूतिः । अप्यङ्गरागजननाय महेश्वरस्य संजायते रुचिरकर्णि तपस्विनोऽपि ॥ नैषधीयचरितम्१३.११ ॥
अस्या भवन्तमनिशं भवतस्तथैनां कामः श्रमं न कथमृच्छति नाम गच्छन् । छायैव वामथ गतागतमाचरिष्णोस्तस्याध्वजश्रमहरा मकरध्वजस्य ॥ नैषधीयचरितम्२१.१३७ ॥
अस्या भुजाभ्यां विजिताद्बिसात्किं पृथक्करोऽगृह्यत तत्प्रसूनम् । इहेष्यते तन्न गृहाः श्रियः कैर्न गीयते वा कर एव लोकैः ॥
अस्या मुखश्रीप्रतिविम्बमेव जलाच्च तातान्मुकुराच्च मित्रात् । अभ्यर्थ्य धत्तः खलु पद्मचन्द्रौ विभूषणं याचितकं कदाचित् ॥
अस्या मुखस्यास्तु न पुर्णमास्यं पूर्णस्य जित्वा महिमा हिमांशुम् । भूलक्ष्म खण्डं दधदर्धमिन्दुर्भालस्तृतीयः खलु यस्य भागः
अस्या मुखेनैव विजित्य नित्यस्पर्धी मिलत्कुङ्कुमरोषाभासा । प्रसह्य चन्द्रः खलु नह्यमानः स्यादेव तिष्ठत्परिवेषपाशः ॥
अस्या मुखेन्दावधरः सुधाभूबिम्बस्य युक्तः प्रतिबिम्ब एषः । तस्याथवा श्रीर्द्रुमभाजि देशे संभाव्यमानस्य तु विद्रुमे सा ॥
अस्या यदष्टादश संविभज्य विद्याः श्रुती दध्रतुरर्धमर्धम् । कर्णान्तरुत्कीर्णगभीररेखः किं तस्य संख्यैव नवानवाङ्कः ॥
अस्या यदास्येन पुरस्तिरश्च तिरस्कृतं शीतरुचान्धकारम् । स्फुटस्फुरद्भङ्गिकचच्छलेन तदेव पश्चादिदमस्ति बद्धम् ॥
अस्यां मुनीनामपि मोहमूहे भृगुर्महान्यत्कुचशैलशीली । नानारदाह्लादि मुखं श्रियोरुर्व्यासो महाभारतसर्गयोग्यः ॥
अस्यां वपुर्व्यूहविधानविद्यां किं द्योतयामास नवां स कामः । प्रत्यङ्गसङ्गस्फुटलब्धभूमा लावण्यसीमा यदिमामुपास्ते ॥
अस्याः कचानां शिखिनश्च किंनु विधिं कलापौ विमतेरगाताम् । तेनायमेभिः किमपूजि पुष्पैरभर्त्सि दत्त्वा स किमर्धचन्द्रम्
अस्याः करस्पर्धनगर्धनर्द्धिर्बालत्वमापत्खलु पल्लवो यः । भूयोऽपि नामाधरसाम्यगर्वं कुर्वन्कथं वास्तु न स प्रवालः ॥
अस्याः खलु ग्रन्थिनिबद्धकेशमल्लीकदम्बप्रतिबिम्बवेषात् । स्मरप्रशस्ती रजताक्षरेयं पृष्ठस्थलीहाटकपट्टिकायाम् ॥
अस्याः पदौ चारुतया महान्तावपेक्ष्य सौक्ष्म्याल्लवभावभाजः । जाता प्रवालस्य महीरुहाणां जानीमहे पल्लवशब्दलब्धिः
अस्याः पीनस्तनव्याप्ते हृदयेऽस्मासु निर्दये । अवकाशलवोऽप्यस्ति नात्र कुत्र बिभर्तु नः ॥ नैषधीयचरितम्२०.३५ ॥
अस्याः स चारुर्मधुरेव कारुः श्वासं वितेने मलयानिलेन । अमूनि सूनैर्विदधेऽङ्गकानि चकार वाचं पिकपञ्चमेन ॥

अस्याः सपक्षैकविधोः कचौघः स्थाने मुखस्योपरि वासमाप । पक्षस्थतावद्बहुचन्द्रकोऽपि कलापिनां येन जितः कलापः ॥
अस्याः सुराधीशदिशः पुरासीद्यदम्बरं पीतमिदं रजन्या । चन्द्रांशुचूर्णव्यतिचुम्बितेन तेनाधुना नूनमलोहितायि ॥
अस्याङ्कलक्ष्मीर्भव दीर्घबाहोर्माहिष्मतीवप्रनितम्बकाञ्चीं । प्रासादजालैर्जलवेणिरम्यां रेवां यदि प्रेक्षितुं अस्ति कामः ॥
अस्याधिशय्य पुरमुज्जयिनीं भवानी जागर्ति या सुभगयौवतमौलिमाला । पत्याऽर्धकायघटनाय मृगाक्षि तस्याः शिष्या भविष्यसि चिरं वरिवस्ययापि ॥ नैषधीयचरितम्११.९ ॥
अस्यारिप्रकरः शरश्च नृपतेः संख्ये पतन्तावुभौ सीत्कारं च न संमुखौ रचयतः कम्पं च न प्राप्नुतः । तद्युक्तं न पुनर्निवृत्तिरुभयोर्जागर्ति यन्मुक्तयोरेकस्तत्र भिनत्ति मित्रमपरश्चामित्रमित्यद्भुतम् ॥ नैषधीयचरितम्१२.९८ ॥
अस्यासिर्भुजगः स्वकोशसुषिराकृष्टः स्फुरत्कृष्णिमा कम्पोन्मीलदराललीलवलनस्तेषां भिये भूभुजाम् । सङ्ग्रामेषु निजाङ्गुलीमयमहासिद्धाषधीवीरुधः पर्वास्ये विनिवेश्य जाङ्गुलिकता यैर्नाम नालम्बिता ॥ नैषधीयचरितम्१२.९६ ॥
अस्यैव सर्गाय भवत्करस्य सरोजसृष्टिर्मम हस्तलेखः । इत्याह धाता हरिणेक्षणायां किं हस्तलेखीकृतया तयास्याम् ॥
अस्यैव सेवार्थमुपागतानामास्वादयन्पल्लवमोषधीनाम् । धयन्नमुष्यैव सुधाजलानि सुखं वसत्येष कलङ्करङ्कुः ॥
अस्योत्कण्ठितकण्ठलोठिवरणस्रक्साक्षिभिर्दिग्भटैः स्वं वक्षः स्वयमस्फुटन्न किमदः शस्त्रादपि स्फोटितम् । व्यावृत्योपनतेन हा शतमखेनाद्य प्रसाद्या कथं भैम्यां व्यर्थमनोरथेन च शची साचीकृतास्याम्बुजा ॥ नैषधीयचरितम्१५.९१ ॥
अस्योर्वीरमणस्य पार्वणविधुद्वैराज्यसज्जं यशः सर्वाङ्गोज्ज्वलशर्वपर्वतसितश्रीगर्वनिर्वासि यत् । तत्कम्बुप्रतिबिम्बितं किमु शरत्पर्जन्यराजिश्रियः पर्यायः किमु दुग्धसिन्धुपयसां सर्वानुवादः किमु ॥ नैषधीयचरितम्१२.६५ ॥
अहं एव मतो महीपतेरिति सर्वः प्रकृतिष्वचिन्तयथ् । उदधेरिव निमगाशतेष्वभवन्नास्य विमानना क्वचिथ् ॥ रघुवंशम्
अहं तेनाहूता किमपि कथयामीति विजने समीपे चासीना सरसहृदयत्वादवहिता । ततः कर्णोपान्ते किमपि वदताघ्राय वदनं गृहीता धर्मिल्ले सखि स च मया गाढमधरे ॥अमरुशतकम्-१०२॥(९८)
अहमेत्य पतङ्गवर्त्मना पुनरङ्काश्रयणी भवामि ते । चतुरैः सुरकामिनीजनैः प्रिय ! यावन्न विलोभ्यसे दिवि ॥
अहर्निशा वेति रताय पृच्छति क्रमोष्णशीतान्नकरार्पणाद्विटे । ह्रिया विदग्धा किल तन्निषेधिनी न्यधत्त संध्यामधुरेऽधरेऽङ्गुलिम् ॥ नैषधीयचरितम्१६.७८ ॥
अहह सह मघोना श्रीप्रतिष्ठासमाने निलयमभि नलेऽथ स्वं प्रतिष्ठासमाने । अपतदमरभर्तुर्मूर्तिबद्धेव कीर्तिर्गलदलिमधुबाष्पा पुष्पवृष्टिर्नभस्तः ॥ नैषधीयचरितम्१४.९८ ॥
अहितादनपत्रपस्त्रसन्नतिमात्रोज्झितभीरनास्तिकः । विनयोपहितस्त्वया कुतः सदृशोन्यो गुणवानविस्मयः ॥
अहितानभि वाहिन्या स मानी चतुरङ्गया । चचाल वल्ल्गत्कलभसमानीचतुरङ्गया ॥ शिशुपाल१९.२५ ।।
अहीनगुर्नाम स गां समग्रां अहीनबाहुद्रविणः शशास । यो हीन संसर्गपराङ्मुखत्वाद्माधुर्यं ईष्टे हरिणान्ग्रहीतुं ॥ रघुवंशम्
अहीनगुर्नाम स गां समग्रां अहीनबाहुद्रविणः शशास । यो हीन संसर्गपराङ्मुखत्वाद्माधुर्यं ईष्टे हरिणान्ग्रहीतुं ॥ रघुवंशम्
अहो अनौचितीयं ते हृदि शुद्धेऽप्यशुद्धवत् । अङ्कः खलैरिवाकल्पि नखैस्तीक्ष्णमुखैर्मम ॥ नैषधीयचरितम्२०.१४७ ॥
अहो अहोभिर्महिमा हिमागमेऽप्यभिप्रपेदे प्रति तां स्मरार्दिताम् । तपर्तुपूर्तावपि मेदसां भरा विभावरीभिर्बिभरांबभूविरे ॥
अहो तपः कल्पतरुर्नलीयस्त्वत्पाणिजाग्रस्फुरदङ्कुरश्रीः । त्वद्भ्रूयुगं यस्य खलु द्विपत्री तवाधरो रज्यति यत्कलम्बः ॥
अहो नापत्रपाकं ते जातरूपमिदं मुखम् । नातितापार्जनेऽपि स्यादितो दुर्वर्णनिर्गमः ॥ नैषधीयचरितम्२०.१४१ ॥
अहो मनस्त्वामनु तेऽपि तन्वते त्वमप्यमीभ्यो विमुखीति कौतिकम् । क्व वा निधिर्निर्धनमेति किंच तं स वाक्कवाटं घटयन्निरस्यति ॥ नैषधीयचरितम्९.३९ ॥
अहो मयि रहोवृत्तं धूर्ते किमपि नाभ्यधाः । आस्स्व सभ्यमिमं तत्ते भूपमेवाभिधापये ॥ नैषधीयचरितम्२०.६३ ॥
अहो महःसहायानां संभूता भवतामपि । क्षमैवास्मै कलङ्काय देवस्येवामृतद्युतेः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१३ ॥
अहो महेन्द्रस्य कथं मयौचिती सुराङ्गनासंगमशोमिताभृतः । ह्रदस्य हंसावलिमांसलश्रियो वलाकयेव प्रबला विडम्बना ॥
अहो स्थिरः कोऽपि तवेप्सितो युवा चिराय कर्णोत्पलशून्यतां गते। उपेक्षते यः श्लथलम्बिनीर्जटाः कपोलदेशे कलमाग्रपिङ्गलाः ॥ कुमारसंभवम् ५.४७ ॥
अहो! मदीया जड-लौह-लेखनी, कथा तदीया कथमत्र कथ्यताम् । क्षणेन सा यच्छटया 'अरावली' ददी दरीदृश्यत एकदाऽरुणा ॥ प्रतापविजयः-१३९ ।।

अह्नाय यावन्न चकार भूयसे निषेदिवानासनबन्धमध्वने । तीव्रोत्थितास्तावदसह्यरंहसो विशृङ्खलं शृङ्खलकाः प्रतस्थिरे
आः स्वभावमधुरैरनुभावैस्तावकैरतितरां तरलाः स्मः । द्यां प्रशाधि गलितावधिकालं साधु साधु विजयस्व बिडाउजः ॥
आकम्पाग्रैः केतुभिः सन्निपातं तारोदीर्णग्रैवनादं व्रजन्तः । मग्नानङ्गे गाढमन्यद्विपानां दन्तान्दुःखादुत्खनन्ति स्म नागाः ॥
आकर्ण्य तुल्यमखिलां सुदती लगन्तीमाखण्डलेऽपि च नलेऽपि च वाचमेताम् । रूपं समानमुभयत्र विगाहमाना श्रोत्रान्न निर्णयमवापदसौ न नेत्रात् ॥ नैषधीयचरितम्१३.८ ॥
आकर्षतेवोर्ध्वमपि क्रशीयानत्युन्नतत्वात् कुचमण्डलेन । ननाम मध्यो तिगुरुत्वभाजा नितान्तमाक्रान्त इवाङ्गनानाम् ॥
आकल्पविच्छेदविवर्जितो यः स धर्मशास्त्रव्रज एव यस्याः । पश्यामि मूर्धा श्रुतिमूलशाली कण्ठस्थितः कस्य मुदे न वृत्तः ॥
आकस्मिकः पक्षपुटाहतायाः क्षितेस्तदा यः स्वन उच्चचार । द्रागन्यविन्यस्तदृशः स तस्याः संभ्रान्तमन्तः करणं चकार ॥
आकारं आशंसितभूरिलाभं दधानं अन्तःकरणानुरूपं । नियोजयिष्यन्विजयोदये तं तपःसमाधौ मुनिरित्युवाच ।।
आकारसदृशप्रज्ञः प्रज्ञया सदृशागमः । आगमैः सदृशारम्भ आरम्भसदृशोदयः ॥ रघुवंशम् १.१५ ।।
आकीटमाकैटभवैरि तुल्यः स्वाभीष्टलाभात्कृतकृत्यभावः । भिन्नस्पृहाणां प्रति चार्थमर्थं द्विष्टत्वमिष्टत्वमपव्यवस्थम् ॥
आकीर्णं ऋषिपत्नीनां उटजद्वाररोधिभिः । अपत्यैरिव नीवारभागधेयोचितैर्मृगैः ॥ रघुवंशम् १.५० ।।
आकीर्णं बलरजसा घनारुणेन प्रक्षोभैः सपदि तरङ्गितं तटेषु । मातङ्गोन्मथितसरोजरेणुपिङ्गं माञ्जिष्ठं वसनं इवाम्बु निर्बभासे ।। किरातार्जुनीयम्७.३६ ।।
आकीर्णा मुखनलिनैर्विलासिनीनां उद्भूतस्फुटविशदातपत्रफेना । सा तूर्यध्वनितगभीरं आपतन्ती भूभर्तुः शिरसि नभोनदीव रेजे ।। किरातार्जुनीयम्७.१८ ।।
आकुञ्चिताग्राङ्गुलिना ततोऽन्यः किंचित्समावर्जितनेत्रशोभः । तिर्यग्विसंसर्पिनखप्रभेण पादेन हैमं विलिलेख पीठं ॥
आकुञ्चिताभ्यामथ पक्षतिभ्यां नभोविभागात्तरसावतीर्य । निवेशदेशाततधूतपक्षः पपात भूमावुपभैमि हंसः ॥
आकुमारं उपदेष्टुं इच्छवः संनिवृत्तिं अपथान्महापदः । योगशक्तिजितजन्ममृत्यवः शीलयन्ति यतयः सुशीलतां ।।
आकुलश्चलपतत्रिकुलानां आरवैरनुदितौषसरागः । आययावहरिदश्वविपाण्डुस्तुल्यतां दिनमुखेन दिनान्तः ।।
आकृष्टवपुर्लतैस्तरदभिस्तस्याम्भस्तदथ सरॐअहार्णवस्य । अक्षोभि प्रसृतविलोबाहुपक्षैर्योषाणांमुरुभिरुरोजगण्डस्शैलैः ॥
आकृष्य सारमखिलं किमु वल्लकीनां तस्या मृदुस्वरमसर्जि न कण्ठनालम् । तेनान्तरं तरलभावमवाप्य वीणा ह्रीणा न कोणममुचत्किमु वालयेषु ॥ नैषधीयचरितम्२१.१२९ ॥
आक्रम्याजेरग्रिमस्कन्धमुच्चैरास्थायाथो वीतशङ्कं शिरश्च । हेलालोला वर्त्म गत्वातिमर्त्यं द्यामारोहन्मानभाजः सुखेन ॥
आक्रम्यैकामग्रपादेन जङ्घामन्यामुच्चैराददानः करेण । संस्थितस्वानं दारुवद्दारुणात्मा कश्चिन्मध्यात्पाटयामास दन्ती ॥
आक्षिप्तचापावरणेषुजालश्छिन्नोत्तमासिः स मृधेऽवधूतः । रिक्तः प्रकाशश्च बभूव भूमेरुत्सादितोद्यान इव प्रदेशः ।।
आक्षिप्तसम्पातं अपेतशोभं उद्वह्नि धूमाक्कुलदिग्विभागं । वृतं नभो भोगिकुलैरवस्थां परोपरुद्धस्य पुरस्य भेजे ।।
आक्षिप्यमाणं रिपुभिः प्रमादान्नागैरिवालूनसटं मृगेन्द्रं । त्वां धूरियं योग्यतयाधिरूढा दीप्त्या दिनश्रीरिव तिग्मरश्मिं ।।
आक्षेपस्तु प्रयुक्तस्य प्रतिषेधो विचारणात् । चन्द्र संदर्शयात्मानमथवास्ति प्रियामुखम् ॥ चन्द्रालोकः५.७२ ।।
आखण्डलो दण्डधरः कृशानुः पाशीति नाथैः ककुभां चतुर्भिः । भैम्येव बद्ध्वा स्वगुणेन कृष्टैः स्वयंवरे तत्र गतं न शेषैः ॥
आख्यातुमक्षिव्रजसर्वपीतां भैमीं तदेकाङ्गनिखातदृक्षु । गाथासुधाश्लेषकलाविलासैरलंचकाराननचन्द्रमिन्द्रः ॥
आख्याते भिन्नदेशत्वे कार्यहेत्वोरसंगतिः । त्वद्भक्तानां नमत्यङ्गं भङ्गमेति भवक्लमः ॥ चन्द्रालोकः५.७९ ।।
आगच्छतोऽनूचिगजस्य घण्डयोः स्वनं समापकर्ण्य समाकुलाङ्गनाः । दूरापवर्तितभारवाहणाः पथोऽपसस्रुस्त्वरितं चमूचराः
आगच्छदुर्विन्द्रचमूसमुत्थैर्भूरेणुभिः पाण्डुरिता मुखश्रीः । विस्पष्टमाचष्ट हरिद्वधूनां रूपं पतित्यागदशानुरूपम् ॥
आगच्छन्भणतामुषाः क्षाणमथातिथ्यं दृशोरानशे स्वर्गङ्गाम्बुनि बन्दिनी कृतदिनारम्भाप्लुतिर्भूपतिः । आनन्दादतिपुष्पकं रथमधिष्ठाय प्रियायौतके प्राप्तं तैरवरागतैरविदितप्रासादतो निर्गमः ॥ नैषधीयचरितम्१९.६७ ॥
आगताद्व्यवसितेन चेतसा सत्त्वसम्पदविकारिमानसः । तत्र नाभवदसौ महाहवे शात्रवादिव पराङ्मुखोऽर्थिनः ॥
आगतानगणितप्रतियातान्वल्लभानभिसिसारयिषूणां । प्रापि चेतसि सविप्रतिसारे सुभ्रुवामवसरः सरकेण ॥
आगश्शतं विदधतोऽपि समिद्धकामा नाधीयते परुषामक्षरमस्य वामाः । चान्द्री न तत्र हरमौलिशयालुरेकानध्यायहेतुतिथिकेतुरपैति लेखा ॥ नैषधीयचरितम्११.९२ ॥

आग्नेयत्वाष्ट्रजलपपित्र्यवासवरौद्रभे । मूलब्राह्माजपादर्क्षे पित्र्यमूलाजभे क्रमात् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् २८॥
आघट्टयामास गतागताभ्यां सावेगं अग्राङ्गुलिरस्य तूणौ । विधेयमार्गे मतिरुत्सुकस्य नयप्रयोगाविव गां जिगीषोः ।।
आघूर्णितं पक्ष्मलमक्षिपद्मं प्रान्तद्युतिश्वैत्यजितामृतांशु । अस्या इवास्याश्चलदिन्द्रनीलगोलामलश्यामलतारतारम् ॥
आघ्राय क्षणं अतितृष्यतापि रोषादुत्तीरं निहितविवृत्तलोचनेन । सम्पृक्तं वनकरिनां मदाम्बुसेकैर्नाचेमे हिमं अपि वारि वारणेन ।। किरातार्जुनीयम्७.३४ ।।
आचूडाग्रममज्जयज्जयपटुर्यच्छल्यदण्डानयं संरम्भे रिपुराजकुञ्जरघटाकुम्भस्थलेषु स्थिरान् । सा सेवास्य पृथुः प्रसीदति तया नास्मै कुतस्त्वत्कुचस्पर्धागर्धिषु तेषु तान्धृतवते दण्डान्प्रदण्डानपि ॥ नैषधीयचरितम्१२.४ ॥
आच्छादितायतदिगम्बरमुच्चकैर्गा- माक्रम्य संस्थितमुदग्रविशालशृङ्गम् । मूर्ध्निस्खलत्तुहिनदीधितिकोटिमेन- मुद्वीक्ष्य को भुवि न विस्मयते नगेशम् ॥ शिशुपाल ४.१९॥
आच्छाद्य पुष्पपटमेव महान्तमन्त- रावर्तिभिर्गृहकपोतशिरोधराभैः । शस्वङ्गानि धूमरुचिमागुरवीं दधानै- र्धूपायतीव पटलैर्नीरदानां ॥ शिशुपाल ४.५२॥
आच्छिद्य योधसार्थस्य प्राणसर्वस्वमाशुगाः । ऐकागारिकवद्भूमौ दूराज्जग्मुरदर्शनं ॥ शिशुपाल१९.१११ ।।
आजानेयखुरक्षुण्णपङ्कैलाक्षेत्रसंभवं । व्यानशे सपदि व्य्ॐअ त्रिपदीछेदिनां अपि ॥ रघुवंशम् ४.४७* ।।
आजिघ्रति प्रणतमूर्धनि बाह्लजेऽश्वे तिस्याङ्गसङ्गमसुखानुभवोत्सुकायाः । नासाविरोकपवनोल्लसितं तनीयो र्ॐआञ्चतामिव जगाम रजः पृथिव्याः ॥ शिशुपाल५.५४ ।।
आज्ञया च पितुरज्ञभिया च श्रीरहीयत महीप्रभवा द्विः । लङ्घितश्च भवता किमु नद्विर्वारिराशिरुदकाङ्कगलङ्कः ॥
आज्ञा कीर्तिः पालनं ब्राह्मणानां दानं भोगो मित्रसंरक्षणं च । येषामेते षड्गुणा न प्रवृत्ताः कोऽर्थस्तेषां पार्थिवोपाश्रयेण ।।
आज्ञां तदीयामनु कस्य नाम नकारपारुष्यमुपैतु जिह्वा । प्रह्वा तु तां मूर्ध्नि विधाय मालां बालापराध्यामि विशेषवाग्भिः
आज्ञापय ज्ञातविशेष ! पुंसां लोकेषु यत्ते करणीयमस्ति । अनुग्रहं संस्मरणप्रवृत्तमिच्छामि संवर्धितमाज्ञया ते ॥
आज्यं तिलौदनं मत्स्यं पयश्चापि यथाक्रमम् । भक्षयेद्दोहदं दिश्यमाशां पूर्वादिकां व्रजेत् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ८६॥
आततज्यं अकरोत्स संसदा विस्मयस्तिमितनेत्रं ईक्षितः । शैलसारं अपि नातियत्नतः पुष्पचापं इव पेशलं स्मरः ॥ रघुवंशम्
आततज्यमकरोत्स संसदा विस्मयस्तिमितनेत्रमीक्षितः । शैलसारमपि नातियत्नतः पुष्पचापमिव पेशलं स्मरः ॥ रघुवंशम्
आतन्वद्भिर्दिक्षु पत्राग्रनादं प्राप्तैर्दूरादाशु तीक्ष्णैर्मुखाग्रैः । आदौ रक्तं सैनिकानामजीवैर्जीवैः पश्चात्पत्रिपूगैरपायि ॥
आतपात्ययसंक्शिप्तनीवारासु निषादिभिः । मृगैर्वर्तितरोमन्थं उटजाङ्गनभूमिषु ॥ रघुवंशम् १.५२ ।।
आतपे धृतिमता सह वध्वा यामिनीविरहिणा विहगेन । सेहिरे न किरणा हिमरश्मेर्दुःखिते मनसि सर्वं असह्यं ।।
आताम्राभा रोषभाजः कटान्तादाशूत्खाते मार्गणे धूर्गतेन । निश्च्योतन्ती नागराजस्य जज्ञे दानस्याहो लोहितस्येव धारा ॥
आतिथेयीं अथासाद्य सुतादपचितिं हरिः । विश्रम्य विष्टरे नाम व्याजहारेति भारतीं ।। किरातार्जुनीयम्११.९ ।।
आतुर्यमासप्तमं च यथेष्टैरष्टमादिभिः । समासः स्यात्पदैर्न स्यात्समासः सर्वथापि च ॥ चन्द्रालोकः६.२१ ।।
आत्तशस्त्रस्तदध्यास्य प्रतिस्थः स रघूद्वहः । उच्चचार पुरस्तस्य गूढरूपा सरस्वती ॥ रघुवंशम् १५.४६ ।।
आत्मनीनं उपतिष्ठते गुणाः सम्भवन्ति विरमन्ति चापदः । इत्यनेकफलभाजि मा स्म भूदर्थिता कथं इवार्यसंगमे ।।
आत्मनैव गुणदोषकोविदः किं न वेत्सि करणीयवस्तुषु । यत्तथापि न गुरून्नपृच्छसि त्वं क्रमोऽयमिति तत्र कारणं ॥
आत्मन्यस्य समुच्छ्रितीकृतगुणस्याहोतरामौचिती यद्घाट्रान्तरवर्जनादजनयद्भूजानिरेष द्विषाम् । भूयोऽहं क्रियते स्म येन च हृदा स्कन्धो न यश्चानमत्तन्मर्माणि दलंदलं समिदलंकर्मीणबाणव्रजः ॥ नैषधीयचरितम्१२.८३ ॥
आत्मलाभपरिणामनिरोधैर्भूतसंघ इव न त्वं उपेतः । तेन सर्वभुवनातिग लोके नोपमानं असि नाप्युपेमयः ।।
आत्मानमात्मना वेत्सि सृजस्यात्मानमात्मना । आत्मना कृतिना च त्वमात्मन्येव प्रलीयसे ॥ कुमारसंभवम् २.१० ॥
आत्मानमालोक्य च शोभमानमादर्शबिम्बे स्तिमितायताक्षी । हरोपयाने त्वरिता बभूव, स्त्रीणां प्रियालोकफलो हि वेषः॥
आत्मानमेव जलधेः प्रतिबिम्बिताङ्गं ऊर्मौ महत्यभिमुखापातितं निरीक्ष्य । क्रोधादधावदपभीरभिहन्तुमन्य-नागाभियुक्त इव युक्तमहो महेभः ॥ शिशुपाल५.३२ ।।
आत्मैव तातस्य चतुर्भुजस्य जातश्चतुर्दोरुचितः स्मरोऽपि । च्चापयोः कर्णलते भ्रुवोर्ज्ये वंशत्वगंशौ चिपिटे किमस्याः ॥
आत्मोदयः अरज्यानिर्द्वयं नीतिरितीआटि । तदूरीकृत्य कृतिभिर्वाचस्पत्यं प्रतायते ॥ शिशुपाल २.३० ॥

आदत्त दीप्रं मणिमम्बरस्य दत्त्वा यदस्मै खलु सायधूर्तः । रज्यत्तुषारद्युतिकूटहेम तत्पाण्डु जातं रजतं क्षणेन ॥
आदधीचि किल दातृकृतार्घं प्राणमात्रपणसीम यशो यत् । आददे कथमहं प्रियया तत् प्राणतः शतगुणेन पणेन ॥
आदर्शतां स्वच्छतया प्रयासि सतां स तावत्खलु दर्शनीयः । आगः पुरस्कुर्वति सागसं मां यस्यात्मनीदं प्रतिबिम्बितं ते ॥
आदर्शदृश्यत्वमपि श्रितोऽयमादर्शदृश्यां न बिभर्ति मूर्तिम् । त्रिनेत्रभूरप्ययमत्रिनेत्रादुत्पादमासादयति स्म चित्रम् ॥
आदर्शाञ्जनधौतवस्त्ररजका मीनाज्यसिंहासनं । शावं रोदनवर्जितं ध्वजमधुच्छागास्त्रगोरोचनम् । भारद्वाजनृयानवेदनिनदा माङ्गल्यगीताङ्कुशा दृष्टाः सत्फलदाः प्रयाणसमये रिक्तो घटः स्वानुगः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् १०१॥
आदातुं दयितमिवावगाढमारादूर्मीणां ततिभिरभिप्रसार्यमाणः । कस्याश्चिद्वितततचलच्छिखाङ्गुलीको लक्ष्मीवान्सरसि रराज केशहस्तः ॥ शिशुपाल८.२७ ।।
आदाय दण्डं सकलासु दिक्षु योऽयं परिभ्राम्यति भानुभिक्षुः । अब्धौ निमज्जन्निव तापसोऽयं संध्याभ्रकाषायमधत्त सायम् ॥
आदितामजननाय देहिनामन्ततां च दधतेऽनपायिने । बिभ्रते भुवमधः सदाथ च ब्रह्मणोऽप्युपरि तिष्ठते नमः ॥
आदिदेशाथ शत्रुघ्नं तेषां क्षेमाय राघवः । करिष्यन्निव नामास्य यथार्थं अरिनिग्रहाथ् ॥ रघुवंशम् १५.६ ।।
आदिष्टवर्त्मा मुनिभिः स गच्छंस्तपतां वरः । विरराज रथपृष्ठैर्वालखिल्यैरिवांशुमान् ॥ रघुवंशम् १५.१० ।।
आदृता नखपदैः परिरम्भाश्चुम्बितानि घनदन्तनिपातैः । सौकुमार्यगुणसम्भृतकीर्तिर्वाम एव सुरतेष्वपि कामः ।।
आदृष्टिप्रसरात्प्रियस्य पदवीमुद्वीक्ष्य निर्विण्णया विच्छिन्नेषु पथिष्वहःपरिणतौ ध्वान्ते समुत्सर्पति । दत्तैकं सशुचा गृहं प्रति पदं पान्थस्त्रियास्मिन्क्षणे मा भूदागत इत्यमन्दवलितग्रीवं पुनर्वीक्षितम् ॥अमरुशतकम्-७४॥
आदेशितामप्यवलोक्य मन्दं मन्दं नलस्यैव दिशा चलन्तीम् । भूयः सुरानर्धपथादथासौ तानेव तां नेतुमना नुनोद ॥
आदेहदाहं कुसुमायुधस्य विधाय सौन्दर्यकथादरिद्रम् । त्वदङ्गशिल्पात्पुनरीश्वरेण चिरेण जाने जगदन्वकम्पि ॥
आदौ सम्पूज्य रत्नादिभिरथ गणकं वेदयेत्स्वस्थचित्तं कन्योद्वाहं दिगीशानलहयविशिखे प्रश्नलग्नाद्यदीन्दुः । दृष्टो जीवेन सद्यः परिणयनकरो गोतुलाकर्कटाख्यं वा स्यात्प्रश्नस्य लग्नं शुभखचरयुतालोकितं तद्विदध्यात् ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् २॥
आद्यं रजः शुभं माघमार्गराधेषफाल्गुने । ज्येष्ठश्रावणयोः शुक्ले सद्वारे सत्तनौ दिवा ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् १ ॥
आद्यं विधोर्जन्म स एष भूमौ द्वैतं युवासौ रतिवल्लभस्य । नासत्ययोर्मूर्तितृतीयतायमिति स्तुतस्तैः कृतमत्सरैः सः ॥
आद्यकोलतुलितां प्रकम्पनैः कम्पितां मुहुरनीदृगात्मनि । वाचिरोपितवतामुना महीं राजकाय विषया विभेजिरे ॥
आद्यगर्भसुतकन्ययोर्द्वयोर्जन्ममासभतिथौ करग्रहः । नोचितोऽथ विबुधैः प्रशस्यते चेद् द्वितीयजनुषोः सुतप्रदः ॥
आद्ये पिता नाशमुपैति मूल पादे द्वितीये जननी तृतीये । धनं चतुर्थोऽस्य शुभोऽथ शान्त्या सर्वत्र सत्स्यादहिभे विलोमम् ॥
आद्ये बद्धा विरहदिवसे या शिखा दाम हित्वा शापस्यान्ते विगलितशुचा तां मयोद्वेष्टनीयाम स्पर्शक्लिष्टाम अयमितनखेनासकृत्सारयन्तीं गण्डाभोगात कठिनविषमाम एकवेणीं करेण॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.३२॥
आद्येऽपशकुने स्थित्वा प्राणानेकादश व्रजेत् । द्वितीये षोडश प्राणांस्तृतीये न क्वचिद्व्रजेत् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् १०८॥
आधारबन्धप्रमुखैः प्रयत्नैः संवर्धितानां सुतनिर्विशेषं । कच्चिन्न वाय्वादिरुपप्लवो वः श्रमच्छिदं आश्रमपादपानां ॥ रघुवंशम्
आधावन्तः सम्मुखं धारितानामन्यैरन्ये तीक्ष्णकौक्षेयकाणां । वक्षःपीठैरात्सरोरात्मनैव क्रोधेनान्धाः प्रविशन्पुष्कराणि ॥
आधिक्षामां विरहशयने संनिषण्णैकपार्श्वां प्राचीमूले तनुम इव कलामात्रशेषां हिमांशोः नीता रात्रिः क्षण इव मया सार्धम इच्चारतैर या ताम एवोष्णैर विरहमहतीम अश्रुभिर यापयन्तीम॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.२९॥
आधूय शाखाः कुसुमद्रुमाणां स्पृष्ट्वा च शीतान्सरयूतरङ्गान् । तं क्लान्तसैन्यं कुलराजधान्याः प्रत्युज्जगामोपवनान्तवायुः
आधोरणानां गजसंनिपाते शिरांसि चक्रैर्निशितैः क्षुराग्रैः । हतान्यपि आयेननखाग्रकोटिव्यासक्तकेशानि चिरेण पेतुः ॥
आध्याय श्रमजमनिन्द्यबन्धुं निश्वासश्वसनमसक्तमङ्गनानां । आरण्याः सुमनस ईषिरे न भृङ्गैरौचित्यं गणयति को
आननन्द निरीक्ष्यायं पुरे तरात्मघातिनम् । सर्वस्वारस्य यज्वानमेनं दृष्ट्वाथ विव्यथे ॥ नैषधीयचरितम्१७.२०२ ॥
आननेन शशिनः कलां दधद्दर्शनक्षयितकामविग्रहः । आप्लुतः स विमलैर्जलैरभूदष्टमूर्तिधरमूर्तिरष्टमी ॥ शिशुपाल१४.१८ ।।
आननैर्विचकसे हृषिताभिर्वल्लभानभि तनूभिरभावि । आर्द्रतां हृदयमाप च रोषो लोलति स्म वचनेषु वधूनां ॥
आनन्दं दधति मुखे करोदकेन श्यामाया दयिततमेन सिच्यमाने । ईर्ष्यन्त्या
आनन्दं हठमाहरन्निव हरध्यानार्चनादीक्षणस्यासत्तावपि भूपतिः प्रियतमाविच्छेदखेदालसः । पक्षद्वारदिशं प्रति प्रति मुहुर्द्राङ्गिर्गतप्रेयसीप्रत्यासत्तिधिया दिशन्दृशमसौ निर्गन्तुमुत्तस्थिवान् ॥ नैषधीयचरितम्२०.१६१ ॥

आनन्दजः शोकजं अश्रु बाष्पस्तयोरशीतं शिशिरो बिभेद । गङ्गासरय्वोर्जलं उष्णतप्तं हिमाद्रिनिस्यन्द इवावतीर्णः ॥
आनन्दजाश्रुभिरनुस्रियमाणमार्गान्प्राक्शोकनिर्गमितनेत्रपयःप्रवाहान् । चक्रे स चक्रनिभचङ्क्रमणच्छलेन नीराजनां जनयतां निजबान्धवानाम् ॥ नैषधीयचरितम्१.१४४ ॥
आनन्दयेन्द्रमथ मन्मथमग्नमग्निं केलीभिरुद्धर तनूदरि नूतनाभिः । आसादयोदितदयं शमने मनो वा नो वा यदीत्थमथ तद्वरुणं वृणीथाः ॥ नैषधीयचरितम्८.१०८ ॥
आनन्दाख्यः कालदण्डश्च धूम्रो धाता सौम्यो ध्वांक्षकेतू क्रमेण । श्रीवत्साख्यो वज्रकं मुद्गरश्च छत्रं मित्रं मानसं पद्मलुम्बौ ॥
आनन्दोत्थं नयनसलिलम्यत्र नान्यैर निमित्तैर नान्यस तापं कुसुमशरजाद इष्टसंयोगसाध्यात नाप्य अन्यस्मात प्रणयकलहाद विप्रयोगोपपत्तिर वित्तेशानां न च खलु वयो यौवनाद अन्यद अस्ति॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.४॥
आनाभेः सरसि नतभ्रुवावगाढे चापल्यादथ पयसस्तरङ्गहस्तैः । उच्छ्रायिस्तनयुगमध्यरोहि लब्धस्पर्शानां भवति कुतोऽथवाव्यवस्था ॥ शिशुपाल८.२२ ।।
आनासि ह्रीभयव्यग्रा यन्नवे मन्मथोत्सवे । सामिभुक्तैव मुक्तासि मृद्वि खेदभयान्मया ॥ नैषधीयचरितम्२०.७५ ॥
आपतन्तममुन्दूरादूरीकृतपराक्रमः । बलोऽवलोकयामास मातङ्गमिव केसरी ॥ शिशुपाल१९.२ ।।
आपत्सु मित्रं जानीयाद्रणे शूरमृणे शुचिम् । भार्यां क्षीणेषु वित्तेषु व्यसनेषु च बान्धवान् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.७३ ॥
आपदर्थे धनं रक्षेद्दारान् रक्षेद्धनैरपि । आत्मानं सततं रक्षेद्दारैरपि धनैरपि ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.४२ ॥
आपदामापतन्तीनां हितोऽप्यायाति हेतुताम् । मातृजङ्घा हि वत्सस्य स्तम्भीभवति बन्धने ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.३० ॥
आपस्काराल्लूनगात्रस्य भूमिं निःसाधारं गच्छतोपाङ्मुखस्य । लब्धायामं दन्तयोर्युग्ममेव स्वं नागस्य प्रापदुत्तम्भनत्वं ॥
आपादपद्मप्रणताः कलमा इव ते रघुं । फलैः संवर्धयां आसुरुत्खातप्रतिरोपिताः ॥ रघुवंशम् ४.३७ ।।
आपिञ्जरा बद्धरजःकणत्वान्मञ्जर्युदाराशुशुभेऽर्जुनस्य । दग्ध्वापि देहं गिरिशेन रोषात्खण्डीकृता ज्येव मनोभ्वस्य ॥
आपीनभारोद्वहनप्रयत्नाद्गृष्टिर्गुरुत्वाद्वपुषो नरेन्द्रः । उभावलंचक्रतुरञ्चिताभ्यां तपोवनावृत्तिपथं गताभ्याम् ॥ रघुवंशम्
आपृच्छस्व प्रियसखम अमुं तुङ्गम आलिङ्ग्य शैलं वन्द्यैः पुंसां रघुपतिपदैर अङ्कितं मेखलासु काले काले भवति भवतो यस्य संयोगम एत्य स्नेहव्यक्तिश चिरविरहजं मुञ्चतो बाष्पमुष्णम्॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.१२॥
आप्तकाम सृजसि त्रिजगत्किं किं भिनत्सि यदि निर्मितमेव । पासि चेदमवतीर्य मुहुः किं स्वात्मनापि यदवश्यविनाश्यम् ॥
आप्यायनाद्वा रुचिभिः सुधांशोः शैत्यात्तमःकाननजन्मनो वा । यावन्निशायामथ घर्मदुःस्थस्तावद्व्रजत्यह्नि न शब्दपान्थः ॥ नैषधीयचरितम्२२.११ ॥
आप्लुतास्तीरमन्दारकुसुमोत्किरवीचिषु । व्योमगङ्गाप्रवाहेषु दिङ्नागमदगन्धिषु ॥ कुमारसंभवम्६.५॥
आबद्धप्रचुरपरार्घ्यकिङ्किणीको रामाणामनवरतोदगाहभाजां । नारावं व्यतनुत मेखलाकलापः कस्मिन्वा सजलगुणे गिरां
आबाधामरणभयार्चिषा चिराय प्लुष्टेभ्यो भव महता भवानलेन । निर्वाणं समुपगमेन यच्छते ते बीजानां प्रभव नमोऽस्तु जीवनाय ।। किरातार्जुनीयम्१८.३९ ।।
आभजन्ति गुणिनः पृथक्पृथक्पार्थ सत्कृतिमकृत्रिमाममी । एक एव गुणवत्तमोऽथवापूज्य इत्ययमपीष्यते विधिः ॥
आभिर्मृगेन्द्रोदरि कौमुदीभिः क्षीरस्य धाराभिरिव क्षाणेन । अक्षालि नीली रुचिरम्बरस्था तमोमयीयं रजनीरजक्या ॥
आभ्यां कुचाभ्यामिभकुम्भयोः श्रीरादीयतेऽसावनयोर्न ताभ्याम् । भयेन गोपायितमौक्तिकौ तौ प्रव्यक्तमुक्ताभरणाविमौ
आमत्तभ्रमरकुलाकुलानि धुन्वन्नुद्भूतग्रथितरजांसि पङ्कजानि । कान्तानां गगननदीतरङ्गशीतः संतापं विरमयति स्म मातरिश्वा ।। किरातार्जुनीयम्७.१० ।।
आमन्त्र्य तेन देव त्वां तद्वैयर्थ्यं समर्थये । शपथः कर्कशोदर्कः सत्यं सत्योपि दैवतः ॥ नैषधीयचरितम्२०.११८ ॥
आमुक्ताभरणः स्रग्वी हंसचिह्नदुकूलवान् । आसीदतिशयप्रेक्ष्यः स राज्यश्रीवधूवरः ॥ रघुवंशम् १७.२५ ।।
आमूलान्तात्सायकेनायतेन स्यूते बाहौ मण्डुकश्लिष्टमुष्टेः । प्रप्यासह्यां वेदनामस्तधैर्यादप्यभ्रश्यच्चर्म नान्यस्य पाणेः ॥
आमृशद्भिरभितो वलिवीचिर्लोलमानविततङ्गुलिहस्तैः । सुभ्रुवामनुभवात्प्रतिपेदे मुष्टिमेयमिति मध्यमभीष्टैः ॥
आमृष्टस्तिलकरुचः स्रजो निरस्ता नीरक्तं वसनमपाकृतोङ्गरागः । कामः स्त्रीरनुशायवानिव स्वपक्षव्याघातादिति सुतरां चकार चारूः ॥ शिशुपाल८.६१ ।।
आमेखलं संचरतां घनानां छायामधःसानुगतां निषेव्य । उद्वेजिता वृष्टिभिराश्रयन्ते शृङ्गाणि यस्यातपवन्ति सिद्धाः॥

आमोदवासितचलाधरपल्लवेषु निद्राकषायितविपाटललोचनेषु । व्यामृष्टपत्रतिलकेषु विलासिनीनां शोभां बबन्ध वदनेषु मदावशेषः ।। किरातार्जुनीयम्९.७७ ।।
आम्रणान्ताः प्रणयाः कोपाश्च क्षणभङ्गुराः । परित्यागाश्च निःसङ्गा न भवन्ति महात्मनाम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-
आयताङ्गुलिरभूदतिरिक्तः सुभ्रुवां कृशिमशालिनि मध्ये । श्रोणिषु प्रियकरः पृथुलासु स्पर्शमाप सकलेन तलेन ॥
आयन्तीनामविरतरयंराजकानीकिनीना- मित्थं सैन्यैः सममलघुभिः श्रीपतेरूर्मिमद्भिः । आसीदोघैर्मुहुरिव महद्वारिधेरापगानां दोलायुद्धं कृतगुरुतरध्वानमौद्धत्यभाजां ॥ शिशुपाल१८.८० ।।
आयस्तः सुरसरिदोघरुद्धवर्त्मा सम्प्राप्तुं वनगजदानगन्धि रोधः । मूर्धानं निहितशिताङ्कुशं विधुन्वन्यन्तारं न विगणयांचकार नागः ।। किरातार्जुनीयम्७.३२ ।।
आयातु स प्रकटयम् बलमत्युदारं कर्तुं समर्थ इह यो व्रतमासिधारम् । क्रीडास्थलीय किल यः समरस्थली स्यात्, किं वा विषाद इह यस्य कृते प्रसादः ।। प्रतापविजयः-१०० ।।
आयातु स प्रबलवानिह साऽभिमानं, कृत्वा स्वदेश-चरणे मृदु-मौलि-दानम् । वक्षः क्षताज्जनितशोणित-बिन्दुभिर्यः, निश्शङ्कमङ्कयतु गौरव-गर्वगानम् ।। प्रतापविजयः-१०१ ।।
आयाते दयिते मनोरथशतैर्नीत्वा कथंचिद्दिनं वैदग्ध्यापगमाज्जडे परिजने दीर्घां कथां कुर्वति । दष्टास्मीत्यभिधाय सत्वरपदं व्याधूय चीनांशुकं तन्वङ्ग्या रतिकातरेण मनसा नीतः प्रदीपः शमम् ॥अमरुशतकम्-७५॥
आयान्त्यां निजयुवतौ वनात्सशङ्कं बर्हाणामपरशिखण्डिनीं भरेण । आलोक्य व्यवदधतं पुरो मयूरं कामिन्यः
आयामवद्भिः करिणां घटाशतैरधःकृताट्टालसपङ्क्तिरुच्चकैः । दूष्यैर्जितोदग्रगृहाणि सा चमूरतीत्य भूयांसि पुराण्यवर्तत ॥
आयासादलघुतरस्तनैः स्वनद्भिः श्रान्तानामविकचलोचनारविन्दैः । अभ्यम्भः कथमपि योषितां
आयास्तमैक्षत जनश्चटुलाग्रपादं गच्छन्तमुच्चलितचामरचारुमश्वं । नागं पुनर्मृदु सलीलनिमीलिताक्षं सर्वःप्रयः खलु भवतयनुरूपचेष्टः ॥ शिशुपाल५.६ ।।
आयाहि रे ! रे ! मुगलवंशकलङ्किसुनो! पूर्णोऽद्य मे भगवतः कृपयाऽभिलाषः । दग्धो भव, प्रतप कोवकुशानुमध्ये, श्वासं गृहाण, नु सलीम ! भुवि क्षणार्धम् ॥ प्रतापविजयः-१४४ ।।
आयुः कर्म च वित्तं च विद्या निधनमेव च । पञ्चैतानि हि सृज्यन्ते गर्भस्थस्यैव देहिनः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.18 ॥
आयो वारोंऽशको द्रव्यमृणमृक्षं तिथिर्युतिः । आयुश्चाथ गृहेशर्क्षं गृहभैक्यं मृतिप्रदम् ॥ मुहूर्त.वास्तुप्रकरणम् १२॥
आयोधने कृष्णगतिं सहायं अवाप्य यः क्षत्रियकालरात्रिं । धारां शितां रामपरश्वधस्य संभावयत्युत्पलपत्त्रसारां ॥ रघुवंशम्
आरक्षमग्नमवमत्य सृणिं शिताग्रं एकः पलायत जवेन कृतार्तनादः । अन्यपुनर्मुहुरुदप्लवतास्तभारं अन्योन्यतः पथि बताबिभातमिभोष्ट्रौ ॥ शिशुपाल५.५ ।।
आरभन्ते ल्पमेवाज्ञाः कामं व्यग्रा भवन्ति च । महारम्भाः कृतधियस्तिष्ठन्ति च निराकुलाः ॥ शिशुपाल २.७९ ॥
आरम्भगुर्वी क्षयिणी क्रमेण लघ्वी पुरा वृद्धिमती च पश्चात् । दिनस्य पूर्वार्धपरार्धभिन्ना छायेव मैत्री खलसज्जनानाम् ।।
आराद्यैनं शरवणभवं देवम उल्लङ्घिताध्वा सिद्धद्वन्द्वैर जलकणभयाद वीणिभिर मुक्तमार्गः व्यालम्बेथाः सुरभितनयालम्भजां मानयिष्यन स्रोतोमूर्त्या भुवि परिणतां रन्तिदेवस्य कीर्तिम॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.४८॥
आराध्य विश्वेश्वरं ईश्वरेण तेन क्षितेर्विश्वसहोऽधिजज्ञे । पातुं सहो विश्वसखः समग्रां विश्वंभरां आत्मजमूर्तिरात्मा ॥
आराध्य विश्वेश्वरं ईश्वरेण तेन क्षितेर्विश्वसहोऽधिजज्ञे । पातुं सहो विश्वसखः समग्रां विश्वंभरां आत्मजमूर्तिरात्मा ॥
आरूढं अद्रीनुदधीन्वितीर्णं भुजंगमानां वसतिं प्रविष्टं । ऊर्ध्वं गतं यस्य न चानुबन्धि यशः परिच्छेत्तुं इयत्तयालं ॥ रघुवंशम्
आरूढः पतित इति स्वसम्भवोऽपि स्वच्छानां परिहरणीयतामुपैति । कर्णेभ्यश्च्युतमसितोल्पलं वधूनां वीचिभिस्तटमनु यन्निरासुरापः ॥ शिशुपाल८.५४ ।।
आरोढुः समवनतस्य पीतशेषे साशङ्कं पयसि समीरिते करेण । संमार्जन्नरुणमदस्रुती कपोलौ सस्यन्दे मद इव शीकरः करेणोः ।। किरातार्जुनीयम्७.३३ ।।
आरोप्यते चेदिह केतकत्वमिन्दौ दलाकारकलाकलापे । तत्संवदत्यङ्कमृगस्य नाभिकस्तूरिका सौरभवासनाभिः ॥
आरोहणाय तव सज्ज इवास्ति तत्र सोपानशोभिवपुरश्मवलिच्छटाभिः । भोगीन्द्रवेष्टशतघृष्टिकृताभिरब्धिक्षुब्धाचलः कनककेतकगोत्रगात्रि ॥ नैषधीयचरितम्११.६१ ॥

आर्द्रत्वदतिशायिनीमुपेयिवद्भिः संसक्तिं भृशमपि भूरिशोवधूतैः । अङ्गेभ्यः कथमपि वामलोचनां विश्लेषो बत नवरक्तकैः
आर्याप्यरुन्धती तत्र व्यापारं कर्तुमर्हति । प्रायेणैंवविधे कार्ये पुरन्ध्रीणां प्रगल्भता ॥ कुमारसंभवम्६.३२ ॥
आर्ये विचार्यालमिहेति कापि योग्यं सखि स्यादिति काचनायि । ओंकार एवोत्तरमस्तु वस्तु मङ्गल्यमत्रेति च काप्यवोचत्
आलप्यालमिदं बभ्रोर्यत् स दारानपाहरत् । कथापि खलु पापानामलमश्रेयसे यतः ॥ शिशुपाल २.४० ॥
आलम्बनोद्दीपनात्मा विभावः कारणं द्विधा । कार्योऽनुभावो भावश्च सहायो व्यभिचार्यपि ॥ चन्द्रालोकः६.१ ।।
आलम्ब्याङ्गणवाटिकापरिसरे चूतद्रुमे मञ्जरीं सर्पत्सान्द्रपरागलम्पटरटद्भृङ्गाङ्गनाशोभिनीम् । मन्ये स्वां तनुमुत्तरीयशकलेनाच्छाद्य बाला स्फुरत्- कण्ठध्वाननिरोधकम्पितकुचश्वासोद्गमा रोदिति ॥अमरुशतकम्-७६॥
आलस्यं हि मनुष्याणां शरीरस्थो महान् रिपुः । नास्त्युद्यमसमो बन्धुः कुर्वाणो नावसीदति ।। नीतिशतकम्८६ ।।
आलापि कलयापीयं पतिर्नालपति क्वचित् । रहस्येऽसौ रहस्यं तत्सभ्ये विस्रभ्यमीदृशि ॥ नैषधीयचरितम्२०.१२३ ॥
आलापैस्तुलितरवाणि माधवीनां माधुर्यादमलपतत्रिणां कुलानि । अन्तर्धामुपययुरुत्पलावलीषु प्रादुष्कात्क इव जितः पुरः
आलिख्य सख्याः कुचपत्रभङ्गीमध्ये सुमध्या मकरीं करेण । यत्रालपत्तामिदमालि यानं मन्ये त्वदेकावलिनाकनद्याः ॥
आलिङ्गितः कमलवत्करकस्त्वयाऽयं श्यामः सुमेरुशिखयेव नवः पयोदः । कन्दर्पमूर्धरुहमण्डनचम्पकस्रग्दामत्वदङ्गरुचिकञ्चुकितश्चकास्तु ॥ नैषधीयचरितम्११.९८ ॥
आलिङ्ग्यालिङ्ग्य तन्वङ्गि मामित्यर्धगिरं प्रियम् । स्मित्वा निवृत्य पश्यन्ती द्वारपारमगादसौ ॥
आलिमात्मसुभगत्वसगर्वा कापि शृण्वति मघोनि बभाषे । वीक्षणेऽपि सघृणासि नृणां किं यासि न त्वमपि सार्त्रथगुणेन ॥
आलोकतृतीकृतलोक यस्त्वामसूत पीयूषमयूखमेनम् । कः स्पर्धितुं धावति साधु सार्धमुदन्वता नन्वयमन्ववायः ॥
आलोकमाना वरलोकलक्ष्मीं तात्कालिकीमप्सरसो रसोत्काः । जनाम्बुधौ यत्र निजाननानि वितेनुरम्भोरुहकाननानि ॥
आलोकमार्गं सहसा व्रजन्त्या कयाचिदुद्वेष्टनवान्तमाल्यः । बद्धुं न संभावित एव तावत्करेण रुद्धोऽपि हि केशपाशः ॥
आलोकमार्गं सहसा व्रजन्त्या कयाचिदुद्वेष्टनवान्तमाल्यः। बद्धुं न संभावित एव तावत्करेण रुद्धोऽपि च केशपाशः॥
आलोकयामास हरिर्महीधरानधिश्रयन्तीर्गजताः परःशताः । उत्पातवातप्रतिकूलपातिनीरुपत्यकाभ्यो बृहतीः शिला इव ॥
आलोके ते निपतति पुरा सा बलिव्याकुला वा मत्सादृश्यं विरहतनु वा भावगम्यं लिखन्ती पृच्छन्ती वा मधुरवचनां सारिकां पञ्जरस्थां कच्चिद भर्तुः स्मरसि रसिके त्वं हि तस्य प्रियेति॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.२५॥
आलोक्य प्रियतममंशुके विनीवौ यत्तस्थे नामितमुखेन्दु मानवत्या । तन्नूनं पदमवलोकयांबभूवे मानस्य
आलोक्य भाविविधिकर्तृकलोकसृष्टिकष्टानि रोदिति पुरा कृपयैव रुद्रः । नामेच्छयेति मिषमात्रमधत्त यत्तां संसारतारणतरीमसृजत्पुरीं सः ॥ नैषधीयचरितम्११.११५ ॥
आलोचनान्तं श्रवणे वितत्य पीतं गुरोस्तद्वचनं भवान्या । निदाघकालोल्वणतापयेव माहेन्द्रमम्भः प्रथमं पृथिव्या॥
आलोलपुष्करमुखोल्लसितैरभीक्ष्ण-मुक्षांबभूवुरभितोवपुरम्बुवर्षैः । स्वेदायत श्वसितनिरस्तवेगमुग्ध-मूर्धन्यरत्ननिकरैरिव हास्तिकानि ॥ शिशुपाल५.३० ।।
आलोलामलकावलीं विलुलितां बिभ्रच्चलत्कुण्डलं किञ्चिन्मृष्टविशेषकं तनुतरैः खेदाम्भसां शीकरैः । तन्व्या यत्सुरतान्ततान्तनयनं वक्त्रं रतिव्यत्यये तत्त्वां पातु चिराय किं हरिहरब्रह्मादिभिर्दैवतैः ॥ अमरुशतकम्- ३॥
आवर्जितजटामौलिविलम्बिशशिकोटयः। रुद्राणामपि मूर्धानः क्षतहुंकारशंसिनः ॥ कुमारसंभवम् २.२६ ॥
आवर्जिता किंचिदिव स्तनाभ्यां वासो वसाना तरुणार्करागम् । पर्याप्तपुष्पस्तबकावनम्रा संचारिणी पल्लविनी लतेव ॥
आवर्ज्य शाखाः सदयं च यासां पुष्पाण्युपात्तानि विलासिनीभिः । वन्यैः पुलिन्दैरिव वानरैस्ताः क्लिश्यन्त उद्यानलता
आवर्तशोभा नतनाभिकान्तेर्भङ्ग्यो भ्रुवां द्वन्द्वचराःस्तनानां । जातानि रूपावयवोपमानान्यदूरवर्तीनि विलासिनीनां ॥
आवर्तिनः शुभफलप्रदशुक्तियुक्ताः संपन्नदेवमणयो भृतरन्ध्रभागाः । अश्वाः प्यधुर्वसुमतीमतिरोचमानास्तूर्णं पयोधय इवोर्मिभिरापततन्तः ॥ शिशुपाल५.४ ।।
आवाहितां द्विजैस्तत्र गायत्रीमर्कमण्डलात् । स संनिदधतीं पश्यन्दृष्टनष्टोऽभवद्भिया ॥ नैषधीयचरितम्१७.१७४ ॥
आवृण्वतो लोचनमार्गमाजौ रजोऽन्धकारस्य विजृम्भितस्य । शस्त्रक्षताश्वद्विपवीरजन्मा बालारुणोऽभूद्रुधिरप्रवाहः ॥
आवृतान्यपि निरन्तरमुच्चैर्योषितामुरसिजद्वतयेन । रागिणामित इतो विमृशद्भिः पाणिभिर्जगृहिरे हृदयानि ॥
आवृत्तवर्णसम्पूर्णं वृत्त्यनुप्रासवद्वचः । अमन्दानन्दसन्दोह-स्वच्छन्दास्पद-मन्दिरम् ॥ चन्द्रालोकः५.३ ।।

आवृत्तवर्णस्तबकं स्तवकन्दाङ्कुरं कवेः । यमकं प्रथमा धुर्य-माधुर्यवचसो विदुः ॥ चन्द्रालोकः५.८ ।।
आवृत्ते दीपकपदे भवेदावृत्तिदीपकम् । दीप्याग्निर्भाति भातीन्दुः कान्त्या भाति रविस्त्विषा ॥ चन्द्रालोकः५.५४ ।।
आशंसता बाणगतिं वृषाङ्के कार्यं त्वया नः प्रतिपन्नकल्पम् । निबोध यज्ञांशभुजामिदानीमुच्चैर्द्विषामीप्सितमेतदेव ॥
आशंसितापचितिचारु पुरः सुराणां आदेशं इत्यभिमुखं समवाप्य भर्तुः । लेभे परां द्युतिं अमर्त्यवधूसमूहः सम्भावना ह्यधिकृतस्य तनोति तेजः ।। किरातार्जुनीयम्६.४६ ।।
आशङ्क्य प्रणतिं पटान्तपिहितौ पादौ करोत्यादरात्व्याजेनागतमावृणोति हसितं न स्पष्टमुद्वीक्षते । मय्यालापवति प्रतीपवचनं सख्या सहाभाषते तस्यास्तिष्ठतु निर्भरप्रणयिता मानोऽपि रम्योदयः ॥अमरुशतकम्-४२॥(४७)
आशयस्य विवृतिः क्रियते किं दित्सुरस्मि हि भवच्चरणेभ्यः । विश्वमित्यभिहितो बलिनास्मान्वामन प्रणतपावन पायाः ॥
आशास्यं अन्यत्पुनरुक्तभूतं श्रेयांसि सर्वाण्यधिजग्मुषस्ते । पुत्रं लभस्वात्मगुणानुरूपं भवन्तं ईडं भवतः पितेव ॥ रघुवंशम्
आशीविषेण रदनच्छददंशदानमेतेन ते पुनरनर्थतया न गण्यम् । बाधां विधातुमधरे हि न तावकीने पीयूषसारघटिते घटतेऽस्य शक्तिः ॥ नैषधीयचरितम्११.२ ॥
आशु कान्तं अभिसारितवत्या योषितः पुलकरुद्धकपोलं । निर्जिगाय मुखं इन्दुं अखण्डं खण्डपत्रतिलकाकृति कान्त्या ।।
आशु लङ्घितवतीष्टकराग्रे नीवीमर्धमुकुलीकृतदृष्ट्या । रक्तवैणिक हताधरतन्त्रीमण्डलक्वणितचारु चुकूजे ॥
आश्चर्यमस्य ककुभामवधीनवापदाजानुगाद्भुजयुगादुदितः प्रतापः । व्यापत्सदाशयविसारितसप्ततन्तुजन्मा चतुर्दश जगन्ति यशःपटश्च ॥ नैषधीयचरितम्११.१ ॥
आश्लिष्टभूमिं रसितारमुच्चैर्लोलद्भुजाकारबृहत्तरङ्गम् । फेनायमानं पतिमापगानामसावपस्मारिणमाशशङ्के ॥ शिशुपाल
आश्लेषलग्नगिरिजाकुचकुङ्कुमेन यः पट्टसूत्रपरिरम्भणशोणशोभः । यज्ञोपवीतपदवीं भजते स शंभोः सेवासु वासुकिरयं प्रसितः सितश्रीः ॥ नैषधीयचरितम्११.१७ ॥
आश्लेषलोलुपवधूस्तनकार्कश्यसाक्षिनीम् । म्लापयन्नभिमानोष्णैर्वनमालां मुखानिलैः ॥ शिशुपाल २.१७ ॥
आश्वास्य रामावरजः सतीं तां आख्यातवाल्मीकिनिकेतमार्गः । निघ्नस्य मे भर्तृनिदेशरौक्ष्यं देवि क्षमस्वेति बभूव नम्रः ॥
आश्वास्यैवं प्रथमविरहोदग्रशोकां सखीं ते शैलाद आशु त्रिनयनवृषोत्खातकूटान निवृत्तः साभिज्ञानप्रहितकुशलैस तद्वचोभिर ममापि प्रातः कुन्दप्रसवशिथिलं जीवितं धारयेथाः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.५३॥
आसक्तबाहुलतया सार्धमु[३]द्धृतया भुवा । महावराहदंष्ट्रायां विश्रान्ताः प्रलयापदि ॥ कुमारसंभवम्६.८ ॥
आसक्तभरनीकाशैरङ्गैः परिकृशैरपि । अद्यूनः सद्गृहिण्येव प्रायो यष्ट्यावलम्बितः ।। किरातार्जुनीयम्११.५ ।।
आसक्ता धूरियं रूढा जननी दूरगा च मे । तिरस्करोति स्वातन्त्र्यं ज्यायांश्चाचारवान्नृपः ।। किरातार्जुनीयम्११.७७ ।।
आसते शतमधिक्षिति भूपास्तोयराशिरसि ते खलु कूपाः । किं ग्रहा दिवि न जाग्रति ते ते भास्करस्य कतमस्तुलयास्ते ॥
आसन्नद्विपपदवीमदानिलाय क्रुध्यन्तो धियं अवमत्य धूर्गतानां । सव्याजं निजकरिणीभिरात्तचित्ताः प्रस्थानं सुरकरिणः कथंचिदीषुः ।। किरातार्जुनीयम्७.२४ ।।
आससाद मिथिलां स वेष्टयन् पिडितोपवनपादपां बलैः । प्रीतिरोधमसहिष्ट सा पुरी स्त्रीव कान्तपरिभोगमायतम् ॥
आससाद मिथिलां स वेष्टयन्पिडितोपवनपादपां बलैः । प्रीतिरोधं असहिष्ट सा पुरी स्त्रीव कान्तपरिभोगं आयतं ॥ रघुवंशम्
आससाद मुनिरात्मनस्ततः शिष्यवर्गपरिकल्पितार्हणं । बद्धपल्लवपुटाञ्जलिद्रुमं दर्शनोन्मुख मृगं तपोवनं ॥ रघुवंशम्
आससाद मुनिरात्मनस्ततः शिष्यवर्गपरिकल्पितार्हणम् । बद्धपल्लवपुटाञ्जलिद्रुमं दर्शनोन्मुख मृगं तपोवनम् ॥ रघुवंशम्
आसां जलास्फालनतत्पराणां मुक्ताफलस्पर्धिषु शीकरेषु । पयोधरोत्सर्पिषु शीर्यमाणाः संलक्ष्यते न च्छिदुरोऽपि हारः ॥
आसादितस्य तमसा नियतेर्नियोगा- दाकाङ्क्षतःपुनरपक्रमणेन कालम् । पत्युस्त्वषामिह महौषधयः कलत्र स्थानं परैननभिभूतममूर्वहन्ति ॥ शिशुपाल ४.३४॥
आसादिता तत्प्रथमं प्रसह्य प्रगल्भतायाः पदवीं हरन्ती । सभेव भीमा विदधे गणानां निद्रा निरासं प्रतिभागुणस्य ।।
आसारसिक्तक्षितिबाष्पयोगान्मां अक्षिणोद्यत्र विभिन्नकोशैः । विडम्ब्यमाना नवकन्दलैस्ते विवाहधूमारुणलोचनश्रीः ॥
आसीदथर्वा त्रिवलित्रिवेदी मूलाद्विनिर्गत्य वितायमाना । नानाभिचारोचितमेचकश्रीः श्रुतिर्यदीयोदररोमरेखा ॥
आसीदसौ तत्र न कोऽपि भूपस्तन्मूर्तिरूपोद्भवदद्भुतस्य । उल्लेसुरङ्गानि मुदा न यस्य विनद्ररोमाङ्कुरदन्तुराणि ॥

आसीदासीमभूमीवलयमलयजालेपनेपथ्यकीर्तिः सप्ताकूपारपारीसदनजनघनोद्गीतचापप्रतापः । वीरादस्मात्परः कः पदयुगयुगपत्पातिभूपातिभूयश्चूडारत्नोडुपत्नीकरपरिचरणामन्दनन्दन्नखेन्दुः ॥ नैषधीयचरितम्१२.१८ ॥
आसीद्धर्मपुरे षडङ्गनिगमाध्येतृद्विजैर्मण्डिते ज्योतिर्वित्तिलकफणीन्द्र रचिते भाष्ये कृतातिश्रमः। तज्जातक संहिता गणितकृन्मान्यो महाभूभुजां तर्कालङ्कृतिवेदवाक्यविलसद्बुद्धिः स चिन्तामणिः ॥ मुहूर्त.गृहप्रवेशप्रकरणम् ८॥
आसीद्यथाज्यौतिषमेष गोलः शशी समक्षं चिपिटस्तथोऽभूत् । स्वर्भानुदंष्ट्रायुगयन्त्रकृष्टपीयूषपिण्याकदशावशेषः ॥
आसीद्वरः कण्टकितप्रकोष्टः स्विन्नाङ्गुलिः संववृते कुमारी । वृत्तिस्तयोः पाणिसमागमेन समं विभक्तेव मओभवस्य ॥
आसीना तटभुवि सस्मितेन भर्त्रा रम्भोरुवतिरुतं सरस्यनिच्छुः । धुन्वाना करयुगमीक्षितुं विलासाञ्शीतालुः सलिलगतेन सिच्यते स्म ॥ शिशुपाल८.१९ ।।
आसीनानां सुरभितशिलं नाभिगन्धैर मृगाणां तस्या एव प्रभवम अचलं प्राप्य गौरं तुषारैः वक्ष्यस्य अध्वश्रमविनयेन तस्य शृङ्गे निषण्णः शोभां शुभ्रां त्रिनयनवृषोत्खातपङ्कोपमेयम॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.५५॥
आसुत्राममपासनान्मखभुजां भैम्यैव राजव्रजे तादर्थ्यागमनानुरोधपरया युक्तार्जि लज्जामृजा । आत्मानं त्रिदशप्रसादफलताम् पत्ये विधायानया ह्रीरोषापयशःकथानवसरः सृष्टं सुराणामपि ॥ नैषधीयचरितम्१५.९७ ॥
आसुरे लोकवित्रास- विधायिनि महाहवे । युष्माभिरुन्नतिं नीतं निरस्तं इह पौरुषं ।। किरातार्जुनीयम्१५.२८ ।।
आसेदुषां गोत्रभिदोऽनुवृत्त्या गोपायकानां भुवनत्रयस्य । रोचिष्णुरत्नावलिभिर्विमानैर्द्यौराचिता तारकितेव रेजे ।।
आस्कन्दन्कथमपि योषितो न यावद्भीमत्यः प्रियकरधार्यमाणहस्ताः । औत्सुक्यात्त्वरितममूस्तदम्बु तावत्संक्रान्तप्रतिमतया दधाविवान्तः ॥ शिशुपाल८.१६ ।।
आस्तां तदप्रस्तुतचिन्तयालं मयासि तन्वि श्रमितातिवेलम् । सोऽहं तदागः परिमार्ष्टुकामः किमीप्सितं ते विदधेऽभिधेहि ॥
आस्तामनङ्गीकरणाद्भवेन दृश्यः स्मरो नेति पुराणवाणी । तवैव देहं श्रितया श्रियेति नवस्तु वस्तु प्रतिभातिवादः ॥
आस्तिक्यशुद्धं अवतः प्रियधर्म धर्मं धर्मात्मजस्य विहितागसि शत्रुवर्गे । सम्प्राप्नुयां विजयं ईश यया समृद्ध्या तां भूतनाथ विभुतां वितराहवेषु ।। किरातार्जुनीयम्१८.४३ ।।
आस्तीर्णतल्परचितावासथः क्षणेन वेशयाजनः कृतनवकर्मकाम्यः । खिन्नानखिन्नमतिरापततो मनुष्यान्प्रत्यग्रहीच्चिरनिविष्ट इवोपचारैः ॥ शिशुपाल५.२७ ।।
आस्तृतेऽभिनवपल्लवपुष्पैरप्यनारतरताभिरताभ्यः । दीयते स्म शयितुं शयनीये न क्षणः क्षणदयापि वधूभ्यः ॥
आस्ते दामदोरीयामियमुदरदरीं यावलम्ब्य त्रिलोकी संमातुं शक्नुवन्ति प्रथिमभरवशादत्र नैतद्यशांसि । तामेनां पूरयित्वा निरगुरिव मधुध्वंसिनः पाण्डुपद्मच्छद्मापन्नानितानिद्विपदशनसनाभीनि नाभीपथेन ॥ नैषधीयचरितम्१२.९५ ॥
आस्ते प्रताप इह भारत-भूमि - वीरः हे पान्थ ! हिन्दुरसि चेत्सकृदानतः स्याः । सम्प्रत्यपि प्रतिवदन्निव किन्नु धीरं, धीरं ह्यधीरयति धीर-जनं समीरः ॥ प्रतापविजयः-१५६ ॥
आस्थदृदृष्टेराच्छदं च प्रमत्तो यन्ता यातुः प्रत्यरीभं द्विपस्य । भग्नस्योच्चैर्बर्हभारेण शङ्कोरवन्नाते वीक्षणे च क्षणेन ॥
आस्थां आलम्ब्य नीतेषु वशं क्षुद्रेष्वरातिषु । व्यक्तिं आयाति महतां माहात्म्यं अनुकम्पया ।। किरातार्जुनीयम्१५.४ ।।
आस्थितः स्थगितवारिदपङ्क्त्या संध्यया गगनपश्चिमभागः । सोर्मिविद्रुमविन्तानविभासा रञ्जितस्य जलधेः श्रियं ऊहे ।।
आस्फालितं यत्प्रमदाकराग्रैर्मृदङ्गधीरध्वनिं अन्वगच्छथ् । वन्यैरिदानीं महिषैस्तदम्भः शृङ्गाहतं क्रोशति दीर्घिकाणां ॥
आस्माकी युवतिदृशामसौ तनोति च्छायेव श्रियमनपायिनीं किमेभिः । मत्वैवं स्वगुणपिधानसाभ्यसूयैः पनीयैरिति विदधाविरेऽञ्जनानि ॥ शिशुपाल८.५० ।।
आस्यं शीतमयूखमण्डलगुणानाकृष्य ते निर्मितं शङ्के सुन्दरि शर्वरीपरिवृढस्तेनैष दोषाकरः । आदायेन्दुमृगादपीह निहिते पश्यामि सारं दृशौ त्वद्वक्त्रे सति वा विधौ धृतिमयं दध्यादनन्धः कुतः ॥ नैषधीयचरितम्२२.१४७ ॥
आस्यसौन्दर्यमेतस्याः शृणुमो यदि भाषसे । तद्धि लज्जानमन्मौलेः परोक्षमधुनापि नः ॥ नैषधीयचरितम्२०.३ ॥
आस्ये या तव भारती वसति तल्लीलारविन्दोल्लसद्वासे तत्कलवैणनिक्वणमिलद्वाणीविलासामृते । तत्केलिभ्रमणार्हगैरिकसुधानिर्माणहर्म्याधरे तन्मुक्तामणिहार एव किमयं दन्तस्रजौ राजतः ॥ नैषधीयचरितम्२१.१५५ ॥
आस्वादवद्भिः कवलैस्तृणानां कण्डूयनैर्दंशनिवारणैश्च । अव्याहतैस्स्वैरगतैस्स तस्याः सम्राट् समाराधनतत्परोऽभूत् ॥
आह स्म तद्गिरा ह्रीणां प्रियां नतमुखीं नलः । ईदृग्भण्डसखी कापि निस्त्रपा न मनागपि ॥ नैषधीयचरितम्२०.१४ ॥

आह स्मैषा नलादन्यं न जुषे मनसेति यत् । यौवनानुमितेनास्यास्तन्मृषाभून्मनोभुवा ॥ नैषधीयचरितम्२०.२९ ॥
आहतं कुचतटेन तरुण्याः साधु सोढममुनेति पपात । त्रुट्यतः प्रियतमोरसि हारात्पुष्पवृष्चटरिव मौक्तिकवृष्टिः ॥
आहारनिद्राभयमैथुनानि सामान्यमेतत्पशुभिर्नराणाम् । ज्ञानं नराणामधिको विशेषो ज्ञानेन हीनाः पशुभिः समानाः ॥
आहिते नु मधुना मधुरत्वे चेष्टितस्य गमिते नु विकासं । आबभौ नव इवोद्धतरागः कामिनीष्ववसरः कुसुमेषोः ।।
इक्षुच्छायनिषादिन्यस्तस्य गोप्तुर्गुणोदयं । आकुमारकथोद्घातं शालिगोप्यो जगुर्यशः ॥ रघुवंशम् ४.२० । ।
इक्ष्वाकुवंशगुरवे प्रयतः प्रणम्य स भ्रातरं भरतं अर्घ्यपरिग्रहान्ते । पर्यश्रुरस्वजत मूर्धनि चोपजघ्रौ तद्भक्त्यपोढपितृराज्यमहाभिषेके ॥ रघुवंशम् १३.७० । ।
इक्ष्वाकुवंशप्रभवः कथं त्वां त्यजेदकस्मात्पतिरार्यवृत्तः । इति क्षितिः संशयितेव तस्यै ददौ प्रवेशं जननी न तावथ् ॥
इक्ष्वाकुवंशप्रभवो यदा ते भेत्स्यत्यजः कुम्भं अय्ॐउखेन । संयोक्ष्यसे स्वेन वपुर्महिम्ना तदेत्यवोचत्स तपोनिधिर्मां ॥
इक्ष्वाकुवंश्यः ककुदं नृपाणां ककुत्स्थ इत्याहितलक्षणोऽभूथ् । काकुत्स्थशब्दं यत उन्नतेच्छाः श्लाघ्यं दधत्युत्तरकोसलेन्द्राः ॥
इच्छतां सह वधूभिरभेदं यामिनीविरहिणां विहगानां । आपुरेव मिथुनानि वियोगं लङ्घ्यते न खलु कालनियोगः ।।
इच्छाविभूत्योरनुरुपमद्रिस्तस्याः कृती कृत्यमशेषयित्वा । सभ्यः सभायां सुहृदास्थितायां तस्थौ वृषाङ्कागमनप्रतीक्षः॥
इज्याऽध्ययनदानानि तपः सत्यं धृतिः क्षमा । अलोभ इति मार्गोऽयं धर्मस्याष्टविधः स्मृतः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.८ ॥
इज्येव देवव्रजभोज्यऋद्धिः शुद्धा सुधादीधितिमण्डलीयम् । हिंसां यथा सैव तथाङ्गमेषा कलङ्कमेकं मलिनं बिभर्ति ॥
इतः परं मान-मतं विचार्य सः, युगान्तकालाग्निसमः समुज्ज्वलन् । समस्त-सामन्तजने- जनेश्वरः समुज्ज्वलद्वह्नि-शिखोपमोऽब्रवीत् ॥ प्रतापविजयः-८८ ।।
इतः परानर्भकहार्यशस्त्रान्वैदर्भि पश्यानुमता मयासि । एवंविधेनाहवचेष्टितेन त्वं प्रार्थ्यसे हस्तगता ममभिः ॥ रघुवंशम्
इतः स दैत्यः प्राप्तश्रीर्नेत एवार्हति क्षयम् । विपवृक्षोऽपि संवर्ध्य स्वयं छेत्तुमसांप्रतम् ॥ कुमारसंभवम् २.५५ ॥
इतः स्वपिति केशवः कुलमितस्तदीयद्विषा- मितश्च शरणार्थिनां शिखरिणां गणाः शेरते । इतोऽपि बडवानलः सह समस्तसंवर्तकै- रहो विततमूर्जितं भरसहं सिन्धोर्वपुः ।। नीतिशतकम्७७ । ।
इतरनलतुलाभागेष शेषाः सुधाभिः स्नपयति मम चेतो नैषधः कस्य हेतोः । प्रथमचरमयोर्वा शब्दयोर्वर्णसख्ये विलसति चरमेऽनुप्रासभासां विलासः ॥ नैषधीयचरितम्१३.५४ ॥
इतराण्यपि रक्षांसि पेतुर्वानरकोटिषु । रजांसि समरोत्थानि रच्छोणितनन्दीष्विव ॥ रघुवंशम् १२.८२ । ।
इतरानपि क्षितिभुजोऽनुजन्मनः प्रमनाः प्रमोदपरिफुल्लचक्षुषः । स यथोचितं जनसभाजनोचितः प्रसभोद्धृतासुरसभोऽसभाजयथ् ॥ शिशुपाल१३.१४ ।।
इतरेऽपि रघोर्वंश्यास्त्रयस्त्रेताग्नितेजसः । तद्योगात्पतिवत्नीषु पत्नीष्वासन्द्विसूनवः ॥ रघुवंशम् १५.३५ । ।
इतरेतरत्सन्निकर्षजन्मा गलसंघट्टविकीर्णविस्फुलिङ्गः । पटलानि लिहन्वलाहकानामपरेषु क्षणमज्ज्वलत्कृशानुः ॥
इतरेतरानभिभवेन मृगास्तं उपासते गुरुं इवान्तसदः । विनमन्ति चास्य तरवः प्रचये परवान्स तेन भवतेव नगः ।।
इतस्ततःऽस्मिन्विलसन्ति मेरोः समानवप्रेमणिसानुरागाः । स्त्रियशच पत्यौ सुरसुन्दरीभिः समा नवप्रेमणिसानुरागाः ॥
इतस्ततश्च वैदेहीं अन्वेष्टुं भर्तृचोदिताः । कपयश्चेरुरार्तस्य रामस्येव मनोरथाः ॥ रघुवंशम् १२.५९ । ।
इतस्त्रसद्विद्रुतभूभृदुज्झिता प्रियाथ दृष्टा वनमानवीजनैः । शशंस पृष्टाद्भुतमात्मदेशजं शशित्विषः शीतलशीलतां किल ॥
इति कथयति तत्र नातिदूरादथ ददृशे पिहितोष्णरश्मिबिम्बः । विगलितजलभारशुक्लभासां निचय इवाम्बुमुचां नगाधिराजः ।। किरातार्जुनीयम्४.३७ ।।
इति कियद्वचसैव भृशं प्रियाधरपिपासु तदाननमाशु तत् । अजनि पांशुलमप्रियवाग्ज्वलन्मदनशोषणबाणहतेरिव ॥
इति क्रमात्प्रयुञ्जानो राज नीर्तिं चतुर्विधां । आ तीर्थादप्रतीघातं स तस्याः फलं आनशे ॥ रघुवंशम् १७.६८ । ।
इति क्षितीशो नवर्तिं नवाधिकां महाक्रतूनां महनीयशासनः । समाररुरुक्षुर्दिवं आयुषः क्षये ततान सोपानपरंपरां इव ॥
इति गदन्तमनन्तरमङ्गना भुजयुगोन्नमनोच्चतरस्तनी । प्रणयिनं रभसादुदरश्रिया वलिभयादलिभयादिव सस्वजे ॥
इति गदितवती रुषा जघान स्फुरितमनोरमपक्ष्मकेशरेण । श्रवणनियमितेन कान्तमन्या सममसिताम्बुरुहेण चक्षुषा च ॥
इति गन्तुमिच्छुमभिधाय पुरः क्षणदृष्टिपातविकसद्वदनां । स्वकरावलम्बनविमुक्तगलत्कलकाञ्चि काञ्चिदरुणत्तरुणः ॥
इति गां विधाय विरतेषु मुनिषु वचनं समाददे । भिन्नजलधिजलनादगुरु ध्वनयन्दिशां विवरं अन्धकान्तकः ।।

इति चक्रुधे भृशमनेन ननु महदवाप्य विप्रियं । याति विकृतिमपि संवृतिमत्किमु यन्निसर्गनिरवग्रहं मनः ॥
इति चालयन्नचलसानु- वनगहनजानुमापतिः । प्राप मुदितहरिणीदशन- क्षतवीरुधं वसतिं ऐन्द्रसूनवीं ।।
इति चेदिमहीभृता तदानीं तदनीकं दनुसूनुसूदनस्य । वयसमिव चक्रमक्रियाकं परितोऽरोधि विपाटपञ्जरेण ॥
इति चैनमुवाच दुःखिता सुहृदः पश्य वसन्त ! किं स्थितम् । तदिदं कणशो विकीर्यते पवनैर्भस्म कपोतकर्बुरम् ॥
इति जित्वा दिषो जिष्णुर्न्यवर्तत रथोद्धतं । रजो विश्रामयन्राज्ञां छत्त्रशून्येषु मौलिषु ॥ रघुवंशम् ४.८५ । ।
इति जोषमवस्थितं द्विषः प्रणिधिं गामभिधाय सात्यकिः । वदति स्म वचोऽथ चोदितश्चलितैकभ्रू रथाङ्गपाणिना ॥
इति तं स विसृज्य धैर्यवान्नृपतिः सूनृतवाग्बृहस्पतिः । अविशद्वनवेश्म विस्मितः स्मृतिलग्नैः कलहंसशंसितैः ॥
इति तत्तदा विकृतरूपमभजत्तदविभिन्नचेतसं । मारबलमिव भयङ्करतां हरिबोधिसत्वमभि राजमण्डलं ॥
इति तत्सुप्रयुक्तत्वनिह्नुतीकृतकैतवाम् । वाचमाकर्ण्य तद्भावे संशयालुः शशंस सः ॥ नैषधीयचरितम्२०.७३ ॥
इति तस्मिन्वदत्येव देवाः स्यन्दनमन्दिरम् । कलिमाकलयांचक्रुर्द्वापरं चापरं पुरः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१०९ ॥
इति तस्या रहस्यानि प्रिये शंसति सान्तरा । पाणिभ्यां पिदधे सख्याः श्रवसी ह्रीवशीकृता ॥ नैषधीयचरितम्२०.९७ ॥
इति तानुदारं अनुनीय विषमहरिचन्दनालिना । घर्मजनितपुलकेन लसद्- गजमौक्तिकावलिगुणेन वक्षसा ।।
इति तेन विचिन्त्य चापनाम प्रथमं पौरुषचिह्नं आललम्बे । उपलब्धगुणः परस्य भेदे सचिवः शुद्ध इवाददे च बाणः ।।
इति तेभ्यः स्तुतीः श्रुत्वा यथार्था हृदयंगमाः । प्रसादाभिमुखो वेधाः प्रत्युवाच दिवौकसः॥ कुमारसंभवम् २.१६ ॥
इति त्रिलोकीतिलकेषु तेषु मनोभुवो विक्रमकामचारः । अमोघमस्त्रं भवतीमवाप्य मदान्धतानर्गलचापलस्य ॥
इति दर्शितविक्रियं सुतं मरुतः कोपपरीतमानसं । उपसान्त्वयितुं महीपतिर्द्विरदं दुष्टं इवोपचक्रमे ।। किरातार्जुनीयम्२.२५
इति द्विकृत्वः शुचिमृष्टभोजिनां दिनानि तेषां कतिचिन्मुदा ययुः । द्विरष्टसंवत्सरवारसुन्दरीपरीष्टिभिस्तुष्टिमुपेयुषां निशि ॥ नैषधीयचरितम्१६.११२ ॥
इति द्विजातौ प्रतिकूलवादिनि प्रवेपमानावरलक्ष्यकोपया । विकुञ्चितभ्रूलतमाहिते तया विलोचने तिर्यगुपान्तलोहिते ॥
इति धृतसुरसार्थवाचिकस्त्रङ्गिनजरसनातलपत्त्रहारकस्य । सफलय मम दूततां वृणीष्व स्वयमवधार्य दिगीशमेकमेषु ॥
इति धौतपुरन्ध्रिमत्सरान्सरसिमज्जनेन श्रियमाप्तवतोऽतिशायिनीमपमलाङ्गभासः । अवलोक्य तदैव यादवानपरवारिराशेः शिसिरेतररोचिषाप्यपां ततिषु मङ्क्तुमीषे ॥ शिशुपाल८.७१ ।।
इति नरपतिरस्त्रं यद्यदाविश्चकार प्रकुपित इव रोगः क्षिप्रकारी विकारं । भिषगिव गुरुदोषच्छेदिनोपक्रमेण क्रमविदथ मुरारिः प्रत्यहंस्तत्तदाशु ॥ शिशुपाल२०.७६ ।।
इति निगदितवन्तं सूनुं उच्चैर्मघोनः प्रणतशिरसं ईशः सादरं सान्त्वयित्वा । ज्वलदनलपरीतं रौद्रं अस्त्रं दधानं धनुरुपपदं अस्मै वेदं अभ्यादिदेश ।। किरातार्जुनीयम्१८.४४ ।।
इति निश्चितप्रियतमागतयः सितदीधितावदयवत्यबलाः । प्रतिकर्म कर्तुमुचक्रमिरे समये हि सर्वमुपकारि कृतं ॥
इति पठति शुके मृषा ययुस्ता बहु नृपकृत्यमवेत्य सांधिवेलम् । कुपितनिजसखीदृशार्धदृष्टाः कमलतयेव तदा निकोचवत्यः ॥ नैषधीयचरितम्२१.१४२ ॥
इति पूर इवोदकस्य यः सरितां प्रवृषिजस्तटद्रुमैः । क्वचनापि महानखण्डितप्रसरः क्रीडति भूभृतां गणैः ॥ शिशुपाल१६.७५
इति प्रगल्भं पुरुसाधिराजो मृगाधिराजस्य वचो निशम्य । प्रत्याहतास्त्रो गिरिशप्रभावादात्मन्यवज्ञां शिथिलीचकार ॥
इति प्रगल्भं रघुणा समीरितं वचो निशम्याधिपतिर्दिवौकसाम् । निवर्तयां आस रथं सविस्मयः प्रचक्रमे च प्रतिवक्तुं उत्तरम्
इति प्रतिश्रुते राज्ञा जानकीं आस्रमान्मुनिः । शिष्यैरानाययां आस स्वसिद्धिं नियमैरिव ॥ रघुवंशम् १५.७४ । ।
इति प्रतीत्यैव मयावधीरिते तवापि निर्बन्धरसो न शोभते । हरित्पतीनां प्रतिवाचिकं प्रति श्रमो गिरां ते घटते हि संप्रति ॥
इति प्रविश्याभिहिता द्विजन्मना मनोगतं सा न शशाक शंसितुम् । अथो वयस्यां परिपार्श्ववर्तिनीं विवर्तितानञ्जननेत्रमैक्षत
इति प्रसादयां आसुस्तव संह्रियते वचः । भूतार्थव्याहृतिः सा हि न स्तुतिः परमेष्ठिनः ॥ रघुवंशम् १०.३४ । ।
इति प्रियाकाकुभिरुन्मिषन्भृशं दिगीशदूत्येन हृदि स्थिरीकृतः । नृपं स योगेऽपि वियोगमन्मथः क्षणं तमुद्भ्रान्तमजीजनत्पुनः ॥ नैषधीयचरितम्९.१०१ ॥
इति ब्रुवन्तं तमुवाच स व्रती न वाच्यमित्थं पुरुषोत्तम त्वया । त्वमेव साक्षात्करणीय इत्यतः किमस्ति कार्य्यं गुरु
इति ब्रुवाणेन महेन्द्रसूनुं महर्षिणा तेन तिरोबभूवे । तं राजराजानुचरोऽस्य साक्षात्प्रदेशं आदेशं इवाधितस्थौ ।।

इति मदमदनाभ्यां रागिणः स्पष्टरागननवरतरतश्रीसङ्गिनस्तानवेक्ष्य । अभजत परिवृत्तिं साथ पर्यस्तहस्ता रजनिरवनतेन्दुर्लज्जयाध्ॐउखीव ॥ शिशुपाल१०.९१ ।।
इति मनसि विकल्पानुद्यतः संत्यजन्ती क्वचिदपि दमयन्ती निर्णयं नाससाद । मुखमथ परितापास्कन्दितानन्दमस्या मिहिरविरचितावस्कन्दमिन्दुं निनिन्द ॥ नैषधीयचरितम्१३.५५ ॥
इति मुद्रितकण्ठेऽस्मिन्सोल्लुण्ठमभिधाय ताम् । दमयन्तीमुखाधीतस्मितयाऽसौ तया जगे ॥ नैषधीयचरितम्२०.३७ ॥
इति वदति सखीजने निमीलद्द्विगुणितसान्द्रतराक्षिपक्ष्ममाला । अपदतलिभयेन भर्तुरङ्गं भवति हि विक्लवता
इति वदति सखीजनेऽनुरागाद्दयिततमामपरश्चिरं प्रतीक्ष्य । तदनुगमवशादनायतानि न्यधित मिमान इवावनिं पदानि ॥
इति वादिन एवास्य होतुराहुतिसाधनं । अनिन्द्या नन्दिनी नाम धेनुराववृते वनात् ॥ रघुवंशम् १.८२ । ।
इति विज्ञापितो राज्ञा ध्यानस्तिमितलोचनः । क्षणमात्रं ऋषिस्तस्थौ सुप्तमीन इव ह्रदः ॥ रघुवंशम् १.७३ । ।
इति विधोर्विविधोक्तिविगर्हणं व्यवहितस्य वृथेति विमृश्य सा । अतितरां दधती विरहज्वरं हृदयभाजमुपालभत स्मरम् ॥
इति विरचितवाग्भिर्बन्दिपुत्रैः कुमारः सपदि विगतनिद्रस्तल्पं उज्झां चकार । मदपटु निनदद्भिर्बोधितो राजहंसैः सुरगज इव गाङ्गं सैकतं सुप्रतीकः ॥ रघुवंशम् ५.७५ । ।
इति विविधं उदासे सव्यसाची यदस्त्रं बहुसमरनयज्ञः सादयिष्यन्नरातिं । विधिरिव विपरीतः पौरुषं न्यायवृत्तेः सपदि तदुपनिन्ये रिक्ततां नीलकण्ठः ।। किरातार्जुनीयम्१६.६३ ।।
इति विशकलितार्थामौद्दवीं वाचमेना-मनुगतनयमार्गामर्गलां दुर्नयस्य । जनितमुदस्थादुच्चकैरुच्छ्रितोरः-स्थलनियतनिषण्णश्रीश्रुतां शुश्रुवान् सः ॥ शिशुपाल २.११८ ॥
इति विषमितचक्षुषाभिधाय स्फुरदधरोष्ठं असूयया कयाचित् । अगणितगुरुमानलज्जयासौ स्वयं उरसि श्रवणोत्पलेन जघ्ने ।। किरातार्जुनीयम्१०.५६ ।।
इति विस्मृतान्यकरणीयं आत्मनः सचिवावलम्बितधुरं नराधिपं । परिवृद्धरागं अनुभन्धसेवया मृगया जहार चतुरेव
इति व्याहृत्य विबुधान्विश्वयोनिस्तिरोदधे । मनस्याहितकर्तव्यास्तेऽपि देवा दिवं ययुः ॥ कुमारसंभवम् २.६२ ॥
इति व्युत्तिष्ठमानायां तस्यामूचे नलः प्रियाम् । भण भैमि बहिः कुर्वे दुर्विनीते गृहादमुम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.१२४ ॥
इति शत्रुषु चेन्द्रियेषु च प्रतिषिद्धप्रसरेषु जाग्रतौ । प्रसितावुदयापवर्गयोरुभयीं सिद्धिं उभाववापतुः ॥ रघुवंशम् ८.२३ । ।
इति शासति सेनान्यां गच्छतस्ताननेकधा । निषिध्य हसता किंचित्तत्र तस्थेऽन्धकारिणा ।। किरातार्जुनीयम्१५.२९ ।।
इति शिरसि स वामं पादं आधाय राज्ञां उदवहदनवद्यां तां अवद्यादपेतह् । रथतुरगरजोभिस्तस्य रूक्षालकाग्रा समरविजयलक्ष्मीः सैव मूर्ता बभूव ॥ रघुवंशम् ७.७० । ।
इति श्रुतिस्वादिततद्गुणस्तुतिः सरस्वतीवाङ्मयविस्मयोत्थया । शिरस्तिरःकम्पनयैव भीमजा न तं मनोरन्वयमन्वमन्यत
इति श्रुतेऽस्या वचसैव हास्यात्कृत्वा सलास्याधरमास्यबिम्बम् । भ्रूविभ्रमाकूतकृताभ्यनुज्ञेष्वेतेषु तां साथ नलाय निन्ये ॥
इति श्रुत्वा स रोषान्धः परमश्चरमं युगम् । जगन्नाशनिशारुद्रमुद्रस्तानुक्तवानदः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१२१ ॥
इति स चिकुरादारभ्यैनां नखावधि वर्णयन्हरिणरमणीनेत्रां चित्राम्बुधौ तरदन्तरः । हृदयभरणोद्वेलानन्दः सखीवृतभीमजानयनविषयीभावे भावं दधार धराधिपः ॥ नैषधीयचरितम्७.१०९ ॥
इति स विधुमुखीमुखेन मुग्धालपितसुधासवमर्पितं निपीय । स्मितशबलवलन्मुखोऽवदत्तां स्फुटमिदमीदृशमीदृशं यथात्थ ॥
इति संतर्ज्य शत्रुघ्नं राक्षसस्तज्जिघांसया । प्रांशुं उत्पाटयां आस मुस्तास्तम्बं इव द्रुमं ॥ रघुवंशम् १५.१९ । ।
इति संरम्भिणो वाणीर्बलस्यालेख्यदेवताः । सभाभित्तिप्रतिध्वानैर्भयादन्ववदन्निव ॥ शिशुपाल २.६७ ॥
इति सा मोचयांचक्रे कर्णौ सख्याः करग्रहात् । पत्युराश्रवतां यान्त्यामुधायासनिषेधिनः ॥ नैषधीयचरितम्२०.११ ॥
इति स्तुवन्हुंकृतिवर्गणाभिर्गन्धर्ववर्गेण स गायतैव । ओंकारभूम्ना पठतैव वेदान्महर्षिवृन्देन तथाऽन्वमानि ॥
इति स्तुवानः सविधे नलेन विलोकितः शङ्कितमानसेन । व्याकृत्य मर्त्योचितमर्थमुक्तेराखण्डलस्तस्य नुनोद शङ्काम् ॥
इति स्फुटं तद्वचसस्तयादरात्सुरस्पृहारोपविडम्बनादपि । कराङ्कसुप्तैककपोलकर्णया श्रुतं च तद्भाषितमश्रुतं च तत् ॥
इति स्मरः शीघ्रमतिश्चकार तं वधूं च रोमाञ्चभरेण कर्कशौ । स्खलिष्यति स्निग्धतनुः प्रियादियं म्रदीयसी पीडनभीरुदोर्युगात् ॥ नैषधीयचरितम्१६.११५ ॥
इति स्वयं मोहमहोर्मिनिर्मितं प्रकाशनं शोचति नैषधे निजम् । तथाव्यथामग्नतदुद्दिधीर्षया दयालुरागाल्लघु हेमहंसराट् ॥

इति स्वसुर्भोजकुलप्रदीपः संपाद्य पाणिग्रहणं स राजा । महीपतीनां पृथगर्हणार्थं समादिदेशाधिकृतानधिश्रीः ॥ रघुवंशम्
इतिकृतवचनायाः कश्चिदभेत्य बिभ्यद्गलितनयनवारेर्याति पादावनामं । करुणमपि समर्थं मानिनां मानभेदे रुदितमुदितमस्त्रं योषितां विग्रहेषु ॥ शिशुपाल११.३५ ।।
इतिभीष्मभाषितवचोऽर्थमधिगतवतामिव क्षणाथ् । क्षोभमगमदतिमात्रमथो शिशुपालपक्षपृथिवीभृतां गणः ॥
इतियस्य ससंपदः पुरा यदवापुर्भवनेष्वरिस्त्रियः । स्फुटमेव समस्तमापदा तदिदानीमवनीध्रमूर्धसु ॥ शिशुपाल१६.७८ ।।
इतिवाचमुद्धतमुदीर्य सपदि सह वेणुदारिणा । सोढरिपुबलभरोऽसहनः स जहास दत्तकरतालमुच्चकैः ॥ शिशुपाल१५.३९ ।।
इतीदृशैस्तं विरचय्य वाङ्मयैः सचित्रवैलक्ष्यकृपं नृपं खगः । दयासमुद्रे स तदाशयेऽतिथीचकार कारुण्यरसापगा गिरः ॥
इतीन्द्रदूत्याः प्रतिवाचमर्धे प्रत्युह्य सैषाभिदधे वयस्याः । किंचिद्विवक्षोल्लसदोष्ठलक्ष्मीजितापनिद्रद्दलपङ्कजास्याः ॥
इतीयमक्षिभ्रुवविभ्रमेङ्गितस्फुटामनिच्छां विवरीतुमुत्सुका । तदुक्तिमात्रश्रवणेच्छयाशृणोद्दिगीशसंदेशगिरं न गौरवात् ॥
इतीयमालेख्यगतेऽपि वीक्षिते त्वयि स्मरव्रीडसमस्ययानया । पदे पदे मौनमयान्तरीपिणी प्रवर्तिता सारघसारसारणी ॥
इतीरयित्वा गिरमात्तसत्क्रिये गतेऽथ पत्यौ वनसंनिवासिनाम् । प्रविश्य कृष्णा सदनं महीभुजा तदाचचक्षेऽनुजसन्निधौ
इतीरयित्वा विरतां स तां पुनर्गिरानुजग्राहतरां नराधिपः । विरुत्य विश्रान्तवतीं तपात्यये घनाघनश्चातकमण्डलीमिव ॥
इतीरयित्वा विरराम पत्री स राजपुत्रीहृदयं बुभुत्सुः । ह्रदे गभीरे हृदि चावगाढे शंसन्ति कार्यावतरं हि सन्तः ॥
इतीरिणापृच्छ्य नलं विदर्भजामपि प्रयातेन खगेन सान्त्वितः । मृदुर्बभाषे भगिनीं दमस्य स प्रणम्य चित्तेन हरित्पतीन्नृपः
इतीरिता तच्चरणात्परागं गीर्वाणचूडामणिमृष्टशेषम् । तस्य प्रसादेन सहाज्ञयासावादाय मूर्ध्नादरिणी बभार ॥
इतीरिता पत्त्ररथेन तेन ह्रीणा च हृष्टा च बभाण भैमी । चेतो नलङ्कामयते मदीयं नान्यत्र कुत्रापि च साभिलाषम् ॥
इतीरिते वचसि वचस्विनामुना युगक्षयक्षुभितमरुद्गरीयसि । प्रचक्षुभे सपदि तदम्बुराशिना समं महाप्रलयसमुद्यतं सदः ॥
इतीरिते विश्वसितां पुनस्तामादाय पाणौ दिविषत्सु देवी । कृत्वा प्रणम्रां वदति स्म सा तान् भक्तेयमर्हत्यधुनानुकम्पाम् ॥
इतीरितैर्नैषधसूनृतामृतैर्विदर्भजन्मा भृशमुल्ललास सा । ऋतोरधिश्रीः शिशिरानुजन्मनः पिकस्वरैर्दूरविकस्वरैर्यथा ॥
इतीष्टगन्धाढ्यमटन्नसौ वनं पिकोपगीतोऽपि शुकस्तुतोऽपि च । अविन्दतामोदभरं बहिश्चरं विदर्भसुभ्रूविरहेण नान्तरम् ॥
इतो गमिष्याम्यथवेति वादिनी चचाल बाला स्तनभिन्नवल्कला । स्वरूपमास्थाय च तां कृतस्मितः समाललम्बे वृषराजकेतनः ॥ कुमारसंभवम् ५.८४ ॥
इतो भिया भूपतिभिर्वनं वनादटद्भिरुच्चैरटवीत्वमीयुषी । निजापि सावापि चिरात्पुनः पुरी पुनः स्वमध्यासि विलासमन्दिरम् ॥ नैषधीयचरितम्१२.१७ ॥
इतो मुखाद्वागियमाविरासीत्पीयूषधारामधुरेति जल्पन् । अचुम्बदस्याः स मुखेन्दुबिम्बं संवावदूकश्रियमम्बुजानाम् ॥
इतोऽपि किं वीरयसे न कुर्वतो नृपान्धनुर्बाणगुणैर्वशंवदान् । गुणेन शुद्धेन विधाय निर्भरं तमेनमुर्वीवलयोर्वशी वशम् ॥
इत्थं क्षितीशेन वसिष्ठधेनुर्विज्ञापिता प्रीततरा बभूव । तदन्विता हैमवताच्च कुक्षेः प्रत्याययावाश्रमं अश्रमेण ॥ रघुवंशम्
इत्थं गते गतघृणः किं अयं विधत्तां वध्यस्तवेत्यभिहिते वसुधाधिपेन । एधान्हुताशनवतः स मुनिर्ययाचे पुत्रं परासुं अनुगन्तुमनाः सदारः ॥ रघुवंशम् ८.८१ ।।
इत्थं गिरः प्रियतमा इव सोऽव्यलीकः शुश्राव सूततनयस्य तदा व्यलीकाः । रन्तुं निरन्तरमियेष ततोऽवसाने तासां गिरौ च वनराजिपटं वसाने ॥ शिशुपाल५.१ ।।
इत्थं जनितरागासु प्रकृतिष्वनुवासरं । अक्षोभ्यः स नवोऽप्यासीद्दृढमूल इव द्रुमः ॥ रघुवंशम् १७.४४ ।।
इत्थं द्विजेन द्विजराकान्तिरावेदितो वेदविदां वरेण । एनोनिवृत्तेन्द्रियवृत्तिरेनं जगाद भूयो जगदेकनाथः ॥ रघुवंशम् ५.२३
इत्थं नागस्त्रिभुवनगुरोरौरसं मैथिलेयं लब्ध्वा बन्धुं तं अपि च कुशः पञ्चमं तक्षकस्य । एकः शङ्कां पितृवधरिपोरत्यजद्वैनतेयाच्छान्तव्यालां अवनिं अपरः पौरकान्तः शशास ॥ रघुवंशम् १६.८८ ।।
इत्थं नारीर्घटयितुमलं कामिभिः काममासन्प्रालेयांशोः सपदि रुचयः शान्तमानान्तरायाः । आचार्यत्वं रतिषु विलसन्मन्मथश्रीविलासा ह्रीप्रत्यूहप्रशमकुशलाः शीधवश्चक्रुरासां ॥ शिशुपाल९.८७ ।।
इत्थं पुनर्वागवकाशनाशान्महेन्द्रदूत्यामपयातवत्याम् । विवेश लोलं हृदयं नलस्य जीवः पुनः क्षीबमिव प्रबोधः ॥
इत्थं प्रतीपोक्तिमर्तिं सखीनां विलुप्य पाण्डित्यबलेन बाला । अपि श्रुतस्वर्पतिमन्त्रिसूक्तिं दूतीं बभाषेऽद्भुतलोलमौलिम् ॥
इत्थं प्रयुज्याशिषं अग्रजन्मा राज्ञे प्रतीयाय गुरोः सकाशं । राजापि लेभे सुतं आशु तस्मादालोकं अर्कादिव जीवलोकः ॥

इत्थं मधूत्थं रसमुद्गिरन्ती तदोष्ठबन्धूकधनुर्विसृष्टा । कर्णात्प्रसूनाशुगपञ्चबाणी वाणीमिषेणास्य मनो विवेश ॥
इत्थं यथेह मदभाग्यमनेन मन्ये कल्पद्रुमोऽपि स मया खलु याच्यमानः । संकोचसंज्वरदलाङ्गुलिपल्लवाग्रपाणीभवन्भवति मां प्रति बद्धमुष्टिः ॥ नैषधीयचरितम्१३.५१ ॥
इत्थं रथाश्वेभनिषादिनां प्रगे गणो नृपाणामथ तोरणाद्बहिः । प्रस्थानकालक्षमवेषकल्पनाकृतक्षणक्षेपमुदैक्षताच्युतं ॥
इत्थं वितीर्य वरमम्बरमाश्रयत्सु तेषु क्षणादुदलसद्विपुलः प्रणादः । उत्तिष्ठतां परिजनालपनैर्नृपाणां स्वर्वासिवृन्दहतदुन्दुभिनादसान्द्रः ॥ नैषधीयचरितम्१४.९५ ॥
इत्थं विधिज्ञेन पुरोहितेन प्रयुक्तपाणिग्रहणोपचारौ । प्रणेमतुस्तौ पितरौ प्रजानां पद्मासनस्थाय पितामहाय॥
इत्थं विहृत्य वनिताभिरुदस्यमानं पीनस्तनोरुजघनस्थलशालिनीभिः । उत्सर्पितोर्मिचयलङ्घिततीरदेशं औत्सुक्यनुन्नं इव वारि पुरः प्रतस्थे ।। किरातार्जुनीयम्८.५५ ।।
इत्थं व्रतं धारयतः प्रजार्थं समं महिष्या महनीयकीर्तेः । सप्त व्यतीयुस्त्रिगुणानि तस्य दिनानि दीनोद्धरणोचितस्य ॥
इत्थं ह्रिया वर्णनजन्मनेव संध्यामपक्रान्तवतीं प्रतीत्य । तारातमोदन्तुरमन्तरिक्षं निरीक्षमाणः स पुनर्बभाषे ॥
इत्थमत्र विततक्रमे क्रतौ वीक्ष्य धर्ममथ घर्मजन्मना । अर्घदानमनुचोदितो वचः सभ्यमभ्यधित शन्तनोः सुतः ॥
इत्थममुं विलपन्तममुञ्चद्दीनदयालुतयावनिपालः । रूपमदर्शि धृतोऽसि यदर्थं गच्छ यथेच्छमथेत्यभिधाय ॥
इत्थमाकर्ण्य दुर्वर्णं शक्रः सक्रोधतां दधे । अवोचदुच्चैः कस्कोयं धर्ममर्माणि कृन्तति ॥ नैषधीयचरितम्१७.८४ ॥
इत्य आख्याते पवनतनयं मैथिलीवोन्मुखी सा त्वाम उत्कण्ठोच्छ्वसितहृदया वीक्ष्य सम्भाव्य चैव श्रोष्यत्य अस्मात परम अवहिता सौम्य सीमन्तिनीनां कान्तोदन्तः सुहृदुपनतः संगमात किंचिद ऊनः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.४०॥
इत्यद्भुतैकप्रभवः प्रभावात्मसिद्धनेपथ्यविधेर्विधाता । आत्मानमासन्नगणोपनीते खड्गे निषक्तप्रतिमं ददर्श॥
इत्यधीरतया तस्य हठवृत्तिविशङ्किनी । झटित्युत्थाय सोत्कण्ठमसावन्वसरत्सखीः ॥ नैषधीयचरितम्२०.१५३ ॥
इत्यध्वनः कैश्चिदहोभिरन्ते कूलं समासाद्य कुशः सरय्वाः । वेदिप्रतिष्ठान्विततताध्वराणां यूपानपश्यच्छतशो रघूणां ॥
इत्यपास्तमखविघ्नयोस्तयोः सांयुगीनं अभिनन्द्य विक्रमं । ऋत्विजः कुलपतेर्यथाक्रमं वाग्यतस्य निरवर्तयन्क्रियाः ॥
इत्यपास्तमखविघ्नयोस्तयोः सांयुगीनमभिनन्ध्य विक्रमम् । ऋत्विजः कुलपतेर्यथाक्रमं वाग्यतस्य निरवर्तयन् क्रियाः ॥
इत्यमी वसुमतीं कमितारः सादरस्त्वदतिथीभवितुं न । भीमभूसुरभुवोरभिलाषे दूरमन्तरमहो नृपतीनाम् ॥
इत्यर्घ्यपात्रानुमितव्ययस्य रघोरुदारां अपि गां निशम्य । स्वार्थोपपत्तिं प्रति दुर्बलाशस्तं इत्यवोचद्वरतन्तुशिष्यः ॥
इत्यवेत्य मनसात्मविधेयं किंचन त्रिविबुधी बुबुधे न । नाकनायकमपास्य तमेकं सा स्म पश्यति परस्परमास्यम् ॥
इत्यवेत्य वसुना बहुनापि प्राप्नुवन्न मुदमर्चनया सः । सूक्तिमौक्तिकमयैरथ हारैर्भक्तिमैहत हरेरुपहारैः ॥
इत्यसौ कलया सूक्तैः सिक्तः पीयूषवर्षिभिः । ईदृगेवेति पप्रच्छ प्रियामुन्नमिताननाम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.५ ॥
इत्याकर्ण्य क्षितीशस्त्रिदशपरिषदस्ता गिरश्चाटुगर्भा वैदर्भीकामुकोऽपि प्रसभविनिहितं दूत्यभारं बभार । अङ्गीकारं गतेऽस्मिन्नमरपरिवृढः संभृतानन्दमूचे भूयादन्तर्धिसिद्धेरनुविहितभवच्चित्तता यत्र तत्र ॥ नैषधीयचरितम्५.१३७ ॥
इत्यादि लक्षणं भूरि काव्यस्याहुर्महर्षयः । स्वर्णभ्राजिष्णुभालत्व-प्रभृतीव महीभुजः ॥ चन्द्रालोकः३.११ ।।
इत्याप्तवचनाद्रामो विनेष्यन्वर्णविक्रियां । दिशः पपात पत्त्रेण वेगनिष्कम्पकेतुना ॥ रघुवंशम् १५.४८ । ।
इत्याप्रसादादस्यास्त्वं परिचर्यापरो भव । अविघ्नं अस्तु ते स्थेयाः सायं प्रतुदव्रजेदपि ॥ रघुवंशम् १.९० । ।
इत्यारोपितपुत्रास्ते जननीनां जनेश्वराः । भर्तृलोकप्रपन्नानां निवापान्विदधुः क्रमाथ् ॥ रघुवंशम् १५.९१ । ।
इत्यालपत्यथ पतत्त्रिणि तत्र भैमीं सख्यश्चिरात्तदनुसंधिपराः परीयुः । शर्मास्तु ते विसृज मामिति सोऽप्युदीर्य वेगाज्जगाम निषधाधिपराजधानीम् ॥ नैषधीयचरितम्३.१२९ ॥
इत्यालिङ्गतामालोक्य जयलक्ष्म्या झषध्वजं । क्रुद्धयेव क्रुधा सद्यः प्रपेदे चेदिभूपतिः ॥ शिशुपाल१९.२४ ।।
इत्यालेपुरनुप्रतीकनिलयालंकारसारश्रियाहंकुर्वत्तनुरामणीयकममूरालोक्य पौरप्रियाः । सानन्दाः कुरुविन्दसुन्दरकरस्यानन्दनं स्यन्दनं तस्याध्यास्य यतः शतक्रतुहरित्क्रीडाद्रिमिन्दोरिव ॥ नैषधीयचरितम्१५.९८ ॥
इत्युक्तवत्या निहितादरेण भैम्या गृहीता मघवत्प्रसादः । स्रक्पारिजातस्य ऋते नलाशां वासैरशेषामपुपूरदाशाम् ॥
इत्युक्तवत्या यदलोपि लज्जा सानौचिती चेतसि नश्चकास्तु । स्मरस्तु साक्षी तददोषतायामुन्माद्य यस्तत्तदवीवदत्ताम् ॥
इत्युक्तवन्तं जनकात्मजायां नितान्तरूक्षाभिनिवेशं ईशं । न कश्चन भ्रातृषु तेषु शक्तो निषेद्धुं आसीदनुवर्तितुं वा ॥

इत्युक्तवन्तं परिरभ्य दोर्भ्यां तनूजं आविष्कृतदिव्यमूर्तिः । अघोपघातं मघवा विभूत्यै भवोद्भवाराधनं आदिदेश ।।
इत्युक्तवन्तं व्रज साधयेति प्रमाणयन्वाक्यं अजातशत्रोः । प्रसेदिवांसं तं उपाससाद वसन्निवान्ते विनयेन जिष्णुः ।।
इत्युक्तवानुक्तिविशेषरम्यं मनः समाधाय जयोपपत्तौ । उदारचेता गिरं इत्युदारां द्वैपायनेनाभिदधे नरेन्द्रः ।।
इत्युक्तिशेषे स वधूं बभाषे सूक्तिश्रुतासक्तिनिबद्धमौनाम् । मुखाभ्यसूयानुशयादिवेन्दौ केयं तव प्रेयसि मूकमुद्रा ॥
इत्युक्त्वा मैथिलीं भर्तुरङ्के निर्विशतीं भयाथ् । रूपं शूर्पणखा-नाम्नः सदृशं प्रत्यपद्यत ॥ रघुवंशम् १२.३८ । ।
इत्युक्त्वा सपदि हितं प्रियं प्रियार्हे धाम स्वं गतवति राजराजभृत्ये । सोत्कण्ठं किं अपि पृथासुतः प्रदध्यौ संधत्ते भृशं अरतिं हि सद्वियोगः ।। किरातार्जुनीयम्५.५१ ।।
इत्युदीरितगिरं नृपस्त्वयि श्रेयसि स्थितवति स्थिरा मम । सर्वसम्पदिति शौरिमुक्तवानुद्वहन्मुदमुदस्थित क्रतौ ॥
इत्युदीर्य मघवा विनयर्धिं वर्धयन्नवहितत्वभरेण । चक्षुषां दशशतीमनिमेषां तस्थिवान्मुनिमुखे प्रणिधाय ॥
इत्युदीर्य स ययौ मुनिरुर्वीं स्वर्पतिं प्रतिनिवर्त्य बलेन । वारितोऽप्यनुजगाम सयत्नं तं कियन्त्यपि पदान्यपराणि ॥
इत्युदीर्य स हरिं प्रति संप्रज्ञातवासिततमः समपादि । भावनाबलविलोकितविष्णौ प्रीतिभक्तिसदृशानि चरिष्णुः ॥
इत्युद्गताः पौरवधूमुखेभ्यः शृण्वन्कथाः श्रोतसुखाः कुमारः । उद्भासितं मङ्गलसंविधाभिः संबन्धिनः सद्म समाससाद ॥
इत्यूचिवांस्तमेवार्थं गुहामुखविसार्पिणा । द्विरिव प्रतिशब्देन व्याजहार हिमालयः॥ कुमारसंभवम्६.६४॥
इत्यूचिवानुपहृताभरणः क्षितीशं श्लाघ्यो भवान्स्वजन इत्यनुभाषितारं । संयोजयां विधिवदास समेतबन्धुः कन्यामयेन कुमुदः कुलभूषणेन ॥ रघुवंशम् रघुवंशम् १६.८६ । ।
इत्येतस्याः पदासत्त्यै पत्यैष प्रेरितौ करौ ।रुद्ध्वा सकोपं सातङ्कं तं कटाक्षैरमूमुहत् ॥ नैषधीयचरितम्२०.१६ ॥
इत्येवं बोद्धृवैचित्र्याद्वक्तृस्यूतं चतुर्विधम् । उपेक्षानिह्नवाभ्यां च द्विधा स्वाङ्कुरितं मतम् ॥ चन्द्रालोकः७.१५ ।।
इत्योषधिप्रस्थविलासिनीनां शृण्वन्कथाः श्रोत्रसुखास्त्रिनेत्रः। केयूरचूर्णीकृतलाजमुष्टिं हिमालयस्यालयमाससाद॥
इदं ईदृग्गुणोपेतं लब्धावसरसाधनं । व्याकुर्यात्कः प्रियं वाक्यं यो वक्ता नेदृगाशयः ।। किरातार्जुनीयम्११.४१ ।।
इदं उच्छ्वसितालकं मुखं विश्रान्तकथं दुनोति मां । निशि सुप्तं इवैकपङ्कजं विरताभ्यन्तरषट्पदस्वनं ॥ रघुवंशम् ८.५५ ।
इदं कृष्णं कृष्णं प्रियतम तनु श्वेतमथ किं गमिष्यामो यामो भवतु गमनेनाथ भवतु । पुरा येनावं मे चिरमनुसृता चित्तपदवी स एवान्यो जातः सखि परिचिताः कस्य पुरुषाः ॥अमरुशतकम्-१००॥(९४)
इदं निगद्य क्षितिभर्तरि स्थिते तयाभ्यधायि स्वगतं विदग्धया । अधिस्त्रि तं दूतयतां भुवः स्मरं मनो दधत्या नयनैपुणव्यये
इदं महत्तेऽभिहितं हितं मया विहाय मोहं दमयन्ति चिन्तय । सुरेषु विघ्नैकपरेषु को नरः करस्थमप्यर्थमवाप्तुमीश्वरः ॥
इदं यदि क्ष्मापतिपुत्रि तत्त्वं पश्यामि तन्न स्वविधेयमस्मिन् । त्वामुच्चकैस्तापयता नृपं च पञ्चेषुणैवाजनि योजनेयम् ॥
इदंनृपप्रार्थिभिरुज्झितोऽर्थिभिर्मणिप्ररोहेण विवृध्य रोहणः । कियद्दिनैरम्बरमावरिष्यते मुधा मुनिर्विन्ध्यमरुन्ध भूधरम् ॥
इदंयशांसि द्विषतः सुधारुचः किमङ्कमेतद्द्विषातः किमाननम् । यशोभिरस्याखिललोकधाविभिर्विभीषिता धावति तामसी मसी ॥ नैषधीयचरितम्१२.८९ ॥
इदमत्रोत्तरं न्याय्यमिति बुद्ध्या बिमृश्य सः । आददे वचसामन्ते मङ्गलालंकृतां सुताम्॥ कुमारसंभवम्६.८७॥
इदमपास्य विरागि परागीरलिकदम्बकमम्बुरुहां ततीः । स्तनभरेण जितस्तबकानमन्नवलते वलतेऽभिमुखं तव ॥
इदमयुक्तमहो महदेव यद्वरतनोः स्मरयत्यनिलोऽन्यदा । स्मृसयौवनसोष्मपयोधरान्सतुहिनस्तु हिनस्तु वियोगिनः ॥
इदमिदमिति भूरुहां प्रसूनैर्मुहुरतिलोभयता पुरःपुरोऽन्या । अनुरहसमनायि नायकेन त्वरयति रन्तुमहो जनं मनोभूः ॥
इदमुदीर्य तदैव मुमूर्च्छ सा मनसि मूर्च्छितमन्मथपावका । क्व सहतामवलम्बलवच्छिदामनुपपत्तिमतीमतिदुःखिता ॥
इन्दीवरश्यामतनौर्नृपोऽसौ त्वं रोचनागौरशरीरयष्टिः । अन्योन्यशोभापरिवृद्धये वां योगस्तडित्तोयदयोरिवास्तु ॥ रघुवंशम्
इन्दुं मुखाद्बहुतृणं तव यद्गृणन्ति नैनं मृगस्त्यजति तन्मृगतृष्णयेव । अत्येति मोहमहिमा न हिमांशुबिम्बलक्ष्मीविडम्बिमुखि वित्तिषु पाशवीषु ॥ नैषधीयचरितम्२२.१३७ ॥
इन्दोरगतयः पद्मे सूर्यस्य कुमुदेऽंशवः । गुणास्तस्य विपक्षेऽपि गुणिनो लेभिरेऽन्तरं ॥ रघुवंशम् १७.७५ । ।
इन्दोर्भ्रमेणोपगमाय योग्ये जिह्वा तवास्ये विधुवास्तुमन्तम् । गीत्या मृगं कर्षतु भन्त्स्यता किं पाशीबभूवे श्रवणद्वयेन ॥
इन्द्रप्रस्थगमस्तावत् कारि मा सन्तु चेदयः । आस्माकदन्तिसांनिध्यवामनीभूतभूरुहः ॥ शिशुपाल २.६३ ॥

इन्द्राग्निदक्षिणदिगीश्वरपाशिभिस्तां वाचं नले तरलिताथ समां प्रमाय । सा सिन्धुवेणिरिव वाडववीतिहोत्रं लावण्यभूः कमपि भीमसुताप तापम् ॥ नैषधीयचरितम्१३.३५ ॥
इन्द्राद्वृष्टिर्नियमितगदोद्रेकवृत्तिर्यमोऽभूद्यादोनाथः शिवजलपथः कर्मणे नौचराणां । पूर्वापेक्षी तदनु विदधे कोशवृद्धिं कुबेरस्तस्मिन्दण्डोपनतचरितं भेजिरे लोकपालाः ॥ रघुवंशम् १७.८१ ।।
इन्द्रियार्थपरिशून्यं अक्षमर्ः सोढुं एकं अपि स क्षणातरं । अन्तरे च विहरन्दिवानिशं न व्यपैक्षत समुत्सुकाः प्रजाः ॥ रघुवंशम्
इभकुम्भतुङ्गकठिनेतरेतरस्तनभारदूरविनिवारितोदराः । परिफुल्लगण्डफलकाः परस्परं परिरेभिरे कुकुरकौरवस्त्रियः ॥
इमं परित्यज्य परं रणादरिः स्वमेव भग्नः शरणं मुधाविशत् । न वेत्ति यत्रातुमितः कृतस्मयो न दुर्गया शैलभुवापि शक्यते
इमा गिरस्तस्य विचिन्त्य चेतसा तथेति संप्रत्ययमाससाद सा । निवारितावग्रहनीरनिर्झरे नभोनभस्यत्वमलम्भयद्दृशौ ॥
इमां अहं वेद न तावकीं धियं विचित्ररूपाः खलु चित्तवृत्तयः । विचिन्तयन्त्या भवदापदं परां रुजन्ति चेतः प्रसभं ममाधयः
इमां तताशोकलतां च तन्वीं स्तनाभिरामस्तबकाभिनम्रां । त्वत्प्राप्तिबुद्ध्या परिरिप्समानः स्ॐइत्रिणा सास्रं अहं निषिद्धः
इमां न मृद्वीमसृजत्कराभ्यां वेधा कुशाध्यासनकर्कशाभ्याम् । शृङ्गारधारां मनसा न शान्तिविश्रान्तिधन्वाध्वमहीरुहेण ॥
इमां स्वसारं च यवीयसीं मे कुमुद्वतीं नार्हसि नानुमन्तुं । आत्मापराधं नुदतीं चिराय शुश्रूषया पार्थिव पादयोस्ते ॥
इमान्यमूनीत्यपवर्जिते शनैर्यथाभिरामं कुसुमाग्रपल्लवे । विहाय निःसारतयेव भूरुहान्पदं वनश्रीर्वनितासु संदधे ।।
इयं अप्रतिबोधशायिनीं रशना त्वां प्रथमा रहःसखी । गतिविभ्रमसाद नीरवा न शुचा नानुमृतेव लक्ष्यते ॥ रघुवंशम् ८.५८
इयं इष्टगुणाय रोचतां रुचिरार्था भवतेऽपि भारती । ननु वक्तृविशेषनिःस्पृहा गुणगृह्या वचने विपश्चितः ।।
इयं कियच्चारुकुचेति पश्यते पयःप्रदाया हृदयं समावृतम् । ध्रुवं मनोज्ञा व्यतरद्युदुत्तरं भिषेण भृङ्गारधृते करद्वयी ॥
इयं च तेऽन्या पुरतो विडम्बना यदूढया वारणराजहार्यया । विलोक्य वृद्धोक्षमधिष्ठितं त्वया महाजनः स्मेरमुखो भविष्यति
इयं च दुर्वारमहारथानां आक्षिप्य वीर्यं महतां बलानां । शक्तिर्ममावस्यति हीनयुद्धे सौरीव ताराधिपधाम्नि दीप्तिः ।।
इयं न ते नैषाध दृक्पथातिथिस्त्वदेकतानस्य जनस्य यातना । ह्रदे ह्रदे हा न कियद्व्वेषितः स वेधसाऽगोपि खगोऽपि वक्ति यः ॥ नैषधीयचरितम्९.९७ ॥
इयं शिवाया नियतेरिवायतिः कृतार्थयन्ती जगतः फलैः क्रियाः । जयश्रियं पार्थ पृथूकरोतु ते शरत्प्रसन्नाम्बुरनम्बुवारिदा ।।
इयच्चिरस्यावदधन्ति मत्पथे किमिन्द्रनेत्राण्यशनिर्न निर्ममौ । धिगस्तु मां सत्वरकार्यमन्थरं स्थितः परप्रेष्यगुणोऽपि यत्र न
इयत्कृतं केन महीजगत्यामहो महीयः सुकृतं जनेन । पादौ यमुद्दिश्य तवापि पद्मारजःसु पद्मस्रजमारभेते ॥
इयमनङ्गशरावलिपन्नगक्षतविसारिवियोगविषावशा । शशिकलेव खरांशुकरार्दिता करुणनीरनिधौ निदधौ न कम् ॥
इयमसौ तरलायतलोचना गुरुसमुन्नतपीनपयोधरा । पृथुनितम्बभरालसगामिनी प्रियतमा मम जीवितहारिणी
इयमियमधिरथ्यं याति नेपथ्यमञ्जुर्विशतिविशति वेदीमुर्वशी सेयमुर्व्याः । इति जनजनितैः सानन्दनादैर्विजघ्ने नलहृदि परभैमीवर्णनाकर्णनाप्तिः ॥ नैषधीयचरितम्१०.१३७ ॥
इयेष सा कर्तुमवन्ध्यरूपतां समाधिमास्थाय तपोभिरात्मनः । अवाप्यते वा कथमन्यथा द्वयं तथाविधं प्रेम पतिश्च तादृशः
इवादिकपदाभावे गूढोत्प्रेक्षां प्रचक्षते । त्वत्कीर्तिर्विभ्रमश्रान्ता विवेश स्वर्गनिम्नगाम् ॥ चन्द्रालोकः५.३० ।।
इषमासि सिता दशमी विजया शुभकर्मसु सिद्धिकरी कथिता । श्रवणर्क्षयुता सुतरां शुभदा नृपतेस्तु गमे जयसन्धिकरी ॥
इषुवर्षमनेकमेकवीरस्तदरिप्रच्युतमच्युतः पृषत्कैः । अथ वादिकृतं प्रमाणमन्यैः प्रतिवादीव निराकरोत्प्रमाणैः ॥
इष्टं कृत्वार्थं पत्रिणः शाङ्र्गपाणेरेत्याधॐउख्यं प्रविशन्भूमिमाशु । शुद्धया युक्तानां वैरिवर्गस्य मध्ये भर्त्रा क्षिप्तानामेतदेवानुरूपं ॥ शिशुपाल१९.११९ ।।
इष्टं न प्रति ते प्रतिश्रुतिरभूद्याद्य स्वराह्लादिनी धर्मार्थां सृज तां श्रुतिप्रतिभटीकृत्यान्विताख्यापदाम् । त्वत्कीर्तिः पुनती पुनस्त्रिभुवनं शुभ्राद्वयादेशनाद्द्रव्याणां शितिपीतलोहितहरिन्नामान्वयं लुम्पतु ॥ नैषधीयचरितम्५.१३५ ॥
इष्टदारविरहौर्वपयोधिस्त्वं शरण्य शरणं स ममैधि । लक्ष्मणक्षाणवियोगकृशानौ यः स्वजीविततृणाहुतियज्वा ॥
इष्टेन पूर्तेन नलस्य वश्याः स्वर्भोगमत्रापि सृजन्त्यमर्त्याः । महीरुहा दोहदसेकशक्तेराकालिकं कोरकमुद्गिरन्ति ॥
इह किमुषसि पृच्छाशंसिकिंशब्दरूपप्रतिनियमितवाचा वायसेनैष पृष्टः । भण फणिभवशास्त्रे तातणः स्थानिनौ काविति विहिततुहीवागुत्तरः कोकिलोऽभूत् ॥ नैषधीयचरितम्१९.६१ ॥
इह दुरधिगमैः किंचिदेवागमैः सततं असुतरं वर्णयन्त्यन्तरं । अमुं अतिविपिनं वेद दिग्व्यापिनं पुरुषं इव परं पद्मयोनिः परं

इह न कतमश्चित्रं धत्ते तमिस्रततीर्दिशामपि चतसृणामुत्सङ्गेषु शृङ्गता धयतां क्षणात् । तरुशरणतामेत्य च्छायामयं निवसत्तमः शमयितुमभूदानैश्वर्यं यदर्यमरोचिषाम् ॥ नैषधीयचरितम्१९.४९ ॥
इह मुहुर्मुदितैः कलभै रवः प्रतिदिशं क्रियते कलभैरवः । स्फुरति चानुवनं चमरीचयः कनकरत्नभुवां च मरीचयः ॥
इह वीतभयास्तपोनुभावाज्जहति व्यालमृगाः परेषु वृत्तिं । मयि तां सुतरां अयं विधत्ते विकृतिः किं नु भवेदियं नु माया ।।
इह सनियमयोः सुरापगायां उषसि सयावकसव्यपादरेखा । कथयति शिवयोः शरीरयोगं विषमपदा पदवी विवर्तनेषु ।।
इहाविशेद्येन पथातिवक्रः शास्त्रौघनिष्यन्दसुधाप्रवाहः । सोऽस्याः श्रवःपत्त्रयुगे प्रणालीरेखैव धावत्यभिकर्णकूपम् ॥
ईदृशस्य भवतः खतमेतल्लाघवं मुहुरतीव रतेषु । क्षिप्तमायतमदर्शयदुर्व्या काञ्चिदाम जघनस्य महत्वं ॥ शिशुपाल१०.७७
ईदृशानि गदितानि तदानीमाकलय्य स नलस्य बलारिः । शंसति स्म किमपि स्मयमानः स्वानुगाननविलोकनलोलः ॥
ईदृशानि मुनये विनयाब्धिस्तस्थिवान्स वचनान्युपहृत्य । प्रांशुनिःश्वसितपृष्ठचरी वाग्नारदस्य निरियाय निरोजाः ॥
ईदृशीं गिरमुदीर्य बिडौजा जोषमास न विशिष्य बभाषे । नात्र चित्रमभिधाकुशलत्वे शैशवावधिगुरुर्गुरुरस्य ॥
ईप्सितं तदवज्ञानाद्विद्धि सार्गलमात्मनः । प्रतिबध्नाति हि श्रेयः पूज्यपूजाव्यतिक्रमः ॥ रघुवंशम् १.७९ । ।
ईप्सितार्थक्रियोदारं तेऽभिनन्द्य गिरेर्वचः । आशीर्भिरेधयामासुः पुरःपाकाभिरम्बिकाम्॥ कुमारसंभवम्६.९०॥
ईर्ष्यया रक्षतो नारीर्धिक्कुलस्थितिदाम्भिकान् । स्मरान्धत्वाविशेषेऽपि तथा नरमरक्षतः ॥ नैषधीयचरितम्१७.४२ ॥
ईर्ष्यी घृणी त्वसन्तुष्टः क्रोधनो नित्यशङ्कितः । परभाग्योपजीवी च षडेते नित्यदुःखिताः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.२५ ॥
ईशः कुशेशयसनाभिशये कुशेन द्वीपस्य लाञ्छिततनोर्यदि वाञ्छितस्ते । ज्योतिष्मता सममनेन वनीघनासु तत्त्वं विनोदय घृतोदतटीषु चेतः ॥ नैषधीयचरितम्११.५८ ॥
ईशा दिशां नलभुवं प्रतिपद्य लेखा वर्णिश्रियं गुणवतामपि वः कथं वा । मूर्खान्धकूपपतनादिव पुस्तकानामस्तं गतं बत परोपकृतिव्रतत्वम् ॥ नैषधीयचरितम्१३.४९ ॥
ईशाणिमैश्वर्य विवर्तमध्ये लोकेशलोकेशयलोकमध्ये । तिर्यञ्चमप्यञ्च मृषानभिज्ञरसज्ञतोपज्ञसमज्ञमज्ञम् ॥
ईशार्थं अम्भसि चिराय तपश्चरन्त्या यादोविलङ्घनविलोलविलोचनायाः ।आलम्बताग्रकरं अत्र भवो भवान्याः श्च्योतन्निदाघसलिलाङ्गुलिना करेण ।। किरातार्जुनीयम्५.२९ ।।
ईश्वरस्य जगत्कृत्स्नं सृष्टिमाकुलयन्निमाम् । अस्ति योऽस्त्रीकृतस्त्रीकस्तस्य वैरं स्मरन्निव ॥ नैषधीयचरितम्१७.१७ ॥
ईषत्स्मितक्षालितसृक्कभागा दृक्संज्ञया वारिततत्तदालिः । स्रजा नमस्कृत्य तयैव शक्रं तां भीमभूरुत्तरयांचकार ॥
उक्तिर्व्याजस्तुतिर्निन्दा-स्तुतिभ्यां स्तुतिनिन्दयोः । कस्ते विवेको नयसि स्वर्गं पातकिनोऽपि यत् ॥ चन्द्रालोकः५.७१ ।।
उचितस्वपनोऽपि नीरराशौ स्वबलाम्भोनिधिमध्यगस्तदीनीं । भुवनत्रयकार्यजागरूकः स परं तत्र परः पुमानजागः ॥
उच्चाटनीयः करतालिकानां दानादिदानीं भवतीभिरेषः । यान्वेति मां द्रुह्यति मह्यमेव सात्रेत्युपालम्भि तयालिवर्गः ॥
उच्चारणज्ञेऽथ गिरा दधानमुच्चा रणत्पक्षिगणास्तटीस्तम् । उत्कं धरं द्रष्टुमवेक्ष्य शौरिणुत्कन्धरं दारुक इत्युवाच ॥ शिशुपाल
उच्चैमहारजतराजिविराजितासौ दुर्वर्णभित्तिरिह सान्द्रसुधासवर्णा । अभ्येति भस्मपरिपाण्डुरितस्मरारे-रुद्वह्निलोचनललामललाटलीलां ॥ शिशुपाल ४.२८॥
उच्चैरस्यति मन्दतामरसतां जाग्रत्कलङ्कैरव-ध्वंसं हस्तयते च या सुमनसामुल्लासिनी मानसे । दुष्टोद्यन्मदनाशनार्चिरमला लोकत्रयीदर्शिका सा नेत्रत्रितयीव खण्डपरशोर्वाग्देवता दीव्यतु ॥ चन्द्रालोकः१.१ ।।
उच्चैरुच्चैःश्रवास्तेन हयरत्नमहारि च । देहबद्धमिवेन्द्रस्य चिरकालार्जितं यशः ॥ कुमारसंभवम् २.४७ ॥
उच्चैरूचेऽथ ता राजा सखीयमिदमाह वः । श्रुतं मर्म ममैताभ्यां दृष्टं तत्तु मयानयोः ॥ नैषधीयचरितम्२०.१३४ ॥
उच्चैर्गतामस्खलितां गरीयसीं तदातिदूरादपि तस्य गच्छतः । एके समूहुर्बलरेणुसंहतिं शिरोभिराज्ञामपरे महीभृतः ॥
उच्चैस्तरादम्बरशैलमौलेश्च्युतो रविर्गैरिकगण्डशैलः ।तस्यैव पातेन विचूर्णितस्य संध्यारजोराजिरिहोज्जिहीते ॥
उच्छिद्य विद्विष इव प्रसभं मृगेन्द्रानिन्द्रानुजाचरभूतपतयोऽध्यवात्सुः । वन्येभमस्तकनिखातनखाग्रयमुक्तमुक्ताफलप्रकरभाञ्जि गुहागृहाणि ॥ शिशुपाल५.१२ ।।
उच्यतां स वचनीयं अशेषं नेश्वरे परुषता सखि साध्वी । आनयैनं अनुनीय कथं वा विप्रियाणि जनयन्ननुनेयः ।।
उज्जिहानसुकृताङ्कुरशङ्का यत्र धर्मगहने खलु तेने । भूरिशर्करकरम्भबलीनामालिभिः सुगतसौधसखानाम् ॥
उज्झती शुचं इवाशु तमिस्रां अन्तिकं व्रजति तारकराजे । दिक्प्रसादगुणमण्डनं ऊहे रश्मिहासविशदं मुखं ऐन्द्री ।।

उज्झत्सु संहार इवास्तसंख्यं अह्नाय तेजस्विषु जीवितानि । लोकत्रयास्वादनलोलजिह्वं न व्याददात्याननं अत्र मृत्युः ।।
उडुपरिवृढः पत्या मुक्तामयं यदपीडयद्यदपि बिसिनीं भानोर्जायां जहास कुमुद्वती । तदुभयमतः शङ्के सङ्कोचितं निजशङ्कया प्रसरति नवार्के कर्कन्धूफलारुणरोचिषि ॥ नैषधीयचरितम्१९.५१ ॥
उडुपरिषदः किं नार्हत्वं निशः किमु नौचिती पतिरिह न यद्दृष्टस्ताभ्यां गणेयरुचीगणः । स्फुटमुडुपतेराश्मं वक्षः स्फुरन्मलिनाश्मनश्छवि यदनयोर्विच्छेदेऽपि द्रुतं बत न द्रुतम् ॥ नैषधीयचरितम्१९.१९ ॥
उत्कण्टका विलसदुज्ज्वलपत्रराजिरामोदभागनपरागतराऽतिगौरी । रुद्रक्रुधस्तदरिकामधिया नले सा वासार्थितामधृत काञ्चनकेतकी वा ॥ नैषधीयचरितम्१२.११ ॥
उत्कण्ठयन्पृथगिमां युगपन्नलेषु प्रत्येकमेषु परिमोहयमाणबाणः । जानीवहे निजशिलीमुखशीलिसंख्यासाफल्यमाप स तदा यदि पञ्चबाणः ॥ नैषधीयचरितम्१३.३८ ॥
उत्क्रान्तानामामिषायोपरिष्टादध्याकाशं बभ्रमुः पत्रवाहाः । मूर्ताः प्राणाः नूनमद्याप्यवेक्षामासुः कायं त्यजिताः दारुणास्त्रैः
उत्क्षप्तपटकान्तरलीयमानं अन्दानिलप्रशमितश्रमघर्मतोयैः । दुर्वाप्रतानसहजास्तरणेषु भेजे निद्रसुखं वसनसद्मसु राजदारैः
उत्क्षप्योच्चैः प्रस्फुरन्तं रदाभ्यामीषादन्तः कुञ्जरं शात्रवीयं । शृङ्गप्रोतप्रावृषेण्याम्बुदस्य स्पष्टं प्रापत्साम्यमुर्वीधरस्य ॥
उत्क्षिप्तगात्रः स्म विडम्बयन्नभः समुत्पतिष्यन्तमगेन्द्रमुच्चकैः । आकुञ्चितप्रोहनिरूपितक्रमं करेणुरारोहयते निषादिनं ॥
उत्क्षिप्तमुच्छ्रितसितांशुकरावलम्बै-रुत्तम्भितोडुभिरतिवतरां शिरोभिः । श्रद्धेयनिर्झरजलव्यपदेशमस्य विष्वक्तटेषु पतति स्फुटमन्तरीक्षं ॥ शिशुपाल ४.२५॥
उत्क्षिप्तस्फुटितसरोरुहार्घ्यमुच्चैः सस्नेहं विहगरुतैरिवालपन्तो । नारीणामथ सरसी सफेनहासा प्रीत्येव व्यतनुत
उत्खाय दर्पचलितेन सहैव रज्ज्वा कीलं प्रयत्नपरमानवदुर्ग्रहेण । आकुल्यकारि कटकस्तुरगेण तूर्णं अश्वेति
उत्तमं स महति स्म महीभृत्पूरुषं पुरुषसूक्तविधानैः । द्वादशापि च स केशवमूर्तीर्द्वादशाक्षरमुदीर्य ववन्दे ॥
उत्तमस्यापि वर्णस्य नीचोऽपि गृहमागतः । पूजनीयो यथायोग्यं सर्वदेवमयोऽतिथिः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.११४ ॥
उत्तमस्यापि वर्णस्य नीचोऽपि गृहमागतः । पूजनीयो यथायोग्यं सर्वदेवमयोऽतिथिः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.६४ ॥
उत्तरात्रयरोहिण्यो भास्करश्च ध्रुवं स्थिरम् । तत्र स्थिरं बीजगेहशान्त्यारामादि सिद्धये ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् २॥
उत्तरीयविनयात्त्रपमाणा रुन्धती किल तदीक्षणमार्गं । आचरिष्ट विकटेन विवोढुर्वक्षसैव कुचमण्डलमन्या ॥
उत्तस्थुषः शिशिरपल्वलपङ्कमध्यान्मुस्ताप्ररोहकवलावयवानुकीर्णं । जग्राह स द्रुतवराहकुलस्य मार्गं सुव्यक्तं आर्द्रपदपङ्क्तिभिरायताभिः ॥ रघुवंशम् ८.५९ ।।
उत्तानमेवास्य वलक्षकुक्षिं देवस्य युक्तिः शशमङ्कमाह । तेनाधिकं देवगवेष्वपि स्यां श्रद्धालुरुत्तानगतौ शृउतायाम् ॥
उत्तालतालीवनसंप्रवृत्तसमीरसीमन्तितकेतकीकाः । आसेदिरे लावणसैन्धवीनां चमूचरैः कच्छभुवां प्रदेशाः ॥ शिशुपाल
उत्तिष्ठ वत्से ननु सानुजोऽसौ दशान्तरं तत्र समं प्रपन्ने । अपश्यतां दाशरथी जनन्यौ छेदादिवोपघ्नतरोर्व्रतत्यौ ॥ रघुवंशम्
उत्तिष्ठ वत्से ननु सानुजोऽसौ वृत्तेन भर्ता शुचिना तवैव । कृच्छ्रं महत्तीर्ण इति प्रियार्हां तां ऊचतुस्ते प्रियं अप्यमिथ्या ॥
उत्तिष्ठ वत्सेत्यमृतायमानं वचो निशम्योत्थितं उत्थितः सन् । ददर्श राजा जननीं इव स्वां गां अग्रतः प्रस्रविणीं न सिंहम् ॥
उत्तिष्ठमानस्तु परो नोपेक्ष्यः पथ्यमिच्छता । समौ हि शिष्टैराम्नातौ वर्त्स्यन्तावामयः स च ॥ शिशुपाल २.१० ॥
उत्तीर्णभारलघुनाप्यलघूलपौघ-सौहित्यनिःसहतरेण तरोरधस्ताथ् । र्ॐअन्थमन्थरचलद्गुरुसास्नमासां-चक्रे नीमीलदलसेक्षणमौक्षकेण ॥ शिशुपाल५.६२ ।।
उत्तुङ्गमङ्गलमृदङ्गनिनादभङ्गीसर्वानुवादविधिबोधितसाधुमेधाः । सौधस्रजः प्लुतपताकतयाभिनिन्युर्मन्ये जनेषु निजताण्डवपण्डितत्वम् ॥ नैषधीयचरितम्११.६ ॥
उत्तुङ्गादनिलचलांशुकास्तटान्ताच्चेतोभिः सह भयदर्शितनां प्रियाणां । श्रेणिभिर्गुरुभिरतूर्णमुत्पतन्तयस्तोयेषु द्रुततरमङ्गना निपेतुः ॥ शिशुपाल८.३१ ।।
उत्थातुमिच्छन्विधृतः पुरो बलान्निधीयमाने भरभाजि यन्त्रके । अर्धोज्झितोद्गारविझर्झरस्वरः स्वनाम निन्ये रवणः
उत्थापितः संयति रेणुरश्वैः सान्द्रीकृतः स्यन्दनवंशचक्रैः । चिस्तारितः कुञ्जरकर्णतालैर्नेत्रक्रमेणोपरुरोध सूर्यं ॥ रघुवंशम्
उत्थायोत्थाय बोद्धव्यं किमद्य सुकृतं कृतम् । आयुषः खण्डमादाय रविरस्तं गमिष्यति ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.४ ॥

उत्पश्यामि त्वयि तटगते स्निग्धभिन्नाञ्जनाभे सद्यः कृत्तद्विरददशनच्छेदगौरस्य तस्य शोभाम अद्रेः स्तिमितनयनप्रेक्षणीयां भवित्रीम अंसन्यस्ते सति हलभृतो मेचके वाससीव॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.६२॥

उत्पश्यामि द्रुतमपि सखे मत्प्रियार्थं यियासोः कालक्षेपं ककुभसुरभौ पर्वते पर्वेते ते शुक्लापाङ्गैः सजलनयनैः स्वागतीकृत्य केकाः प्रत्युद्यातः कथम अपि भवान गन्तुम आशु व्यवस्येत॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.२३॥

उत्पाट्य मेरुशृङ्गाणि क्षुण्णानि हरितां खुरैः । आक्रीडपर्वतास्तेन कल्पिताः स्वेषु वेश्मसु ॥ कुमारसंभवम् २.४३ ॥

उत्पातसृत्यू किल काणसिद्धी शुभोऽमृताख्यो मुसलो गदश्च । मातङ्गरक्षश्चरसुस्थिराख्यप्रवर्धमानाः फलदाः स्वनाम्ना॥

उत्पातान्सह पातदग्धतिथिभिर्दुष्टांश्च योगांस्तथा चन्द्रेज्योशनसामथास्तमयनं तिथ्याः क्षयर्द्धी तथा । गण्डान्तं च सविष्टिसंक्रमदिनं तन्वंशपास्तं तथा तन्वंशेशविधूनथाष्टरिपुगान् पापस्य वर्गांस्तथा ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् १०७॥

उत्प्रेक्षोन्नीयते यत्र हेत्वादिर्निह्नुतिं विना । त्वन्मुखश्रीकृते नूनं पद्मैर्वैरायते शशी ॥ चन्द्रालोकः५.२९ ।।

उत्प्लुत्यारादर्धचन्द्रेण लूने वक्त्रेऽन्यस्य क्रोधदष्टोष्ठदन्ते । सैन्यैः कण्ठच्छेदलीने कबन्धाद्भूयो बिभ्ये वल्गतः सासिपाणेः ॥

उत्फुल्लस्थलनलिनीवनादमुष्मादुद्धूतः सरसिजसम्भवः परागः । वात्याभिर्वियति विवर्तितः समन्तादाधत्ते कनकमयातपत्रलक्ष्मीं ।। किरातार्जुनीयम्५.३९ ।।

उत्सङ्गे वा मलिनवसने सौम्य निक्षिप्य वीणां मद्गोत्राङ्कं विरचितपदं गेयम उद्गातुकामा तन्त्रीम आर्द्रां नयनसलिलैः सारयित्वा कथंचिद भूयो भूयः स्वयम अपि कृतां मूर्च्छनां विस्मरन्ती॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.२६॥

उत्सङ्गे समविषमे समं महाद्रेः क्रान्तानां वियदभिपातलाघवेन । आ मूलादुपनदि सैकतेषु लेभे सामग्री खुरपदवी तुरङ्गमाणां ।। किरातार्जुनीयम्७.२१ ।।

उत्सर्जिताम्भःकणिको नभस्वानौदन्वतः स्वेदलवान् ममार्ज । तस्यानुवेलं व्रजतोऽतिवेलमैलालतास्फालनलब्धगन्धः ॥

उत्सर्पिणी न किल तस्य तरिङ्गिणी या त्वन्नेत्रयोरहह तत्र विपाशि जाता ।नीराजनाय नवनीरजराजिरास्तामत्राञ्जसानुरज राजनि राजमाने ॥ नैषधीयचरितम्११.७७ ॥

उत्सवे व्यसने प्राप्ते दुर्भिक्षे शत्रुसङ्कटे । राजद्वारे श्मशाने च यस्तिष्ठति स बान्धवः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.७४ ॥

उत्साहसंपन्नमदीर्घसूत्रं क्रियाविधिज्ञं व्यसनेष्वसक्तम् । शूरं कृतज्ञं दृढसौहृदं च लक्ष्मीः स्वयं वाञ्छति वासहेतोः ॥

उत्साहाख्यस्थायिभावः प्रभावादिविभावभूः । वीरोऽनुभावैः स्थैर्याद्यैर्भावैर्गर्वादिभिर्युतः ॥ चन्द्रालोकः६.९ ।।

उत्सुकश्च सुतदारकर्मणा सोऽभवद्गुरुरुपागतश्च तं । गौतमस्य तनयोऽनुकूलवाक्प्रार्थितं हि सुकृतां अकालहृथ् ॥ रघुवंशम्

उत्सुकश्च सुतदारकर्मणा सोऽभवद्गुरुरुपागतश्च तम् । गौतमस्य तनयोऽनुकूलवाक्प्रार्थितं हि सुकृतामकालहृत् ॥ रघुवंशम्

उत्सृज्य साम्राज्यमिवाथ भिक्षां तारुण्यमुल्लङ्घ्य जरामिवारात् । तं चारुमाकारमुपेक्ष्य यान्तं निजां तनूमाददिरे दिगीशाः

उत्सृष्टध्वजकुथकङ्कटा धरित्रीं आनीता विदितनयैः श्रमं विनेतुं । आक्षिप्तद्रुमगहना युगान्तवातैः पर्यस्ता गिरय इव द्विपा विरेजुः ।। किरातार्जुनीयम्७.३० ।।

उत्सेधनिर्धूतमहीरुहां ध्वजैर्जनावरुद्धोद्धतसिन्धुरंहसां । नागैरधिक्षिप्तमहाशिलं मुहुर्बलं बभूवोपरि तन्महीभृतां ॥

उथ्कातलोकत्रयकण्टकेऽपि सत्यप्रतिज्ञेऽप्यविकत्थनेऽपि । त्वां प्रत्यकस्मात्कलुषप्रवृत्तावस्त्येव मन्युर्भरताग्रजे मे ॥ रघुवंशम्

उदक्प्रतस्थे स्थिरधीः सानुजोऽग्निपुरःसरः । अन्वितः पतिवात्सल्याद्गृहवर्जं अयोध्यया ॥ रघुवंशम् १५.९८ । ।

उदधेरिव रत्नानि तेजांसीव विवस्वतः । स्तुतिभ्यो व्यतिरिच्यन्ते दूरेण चरितानि ते ॥ रघुवंशम् १०.३१ । ।

उदमज्जि कैटभजितः शयनादपनिद्रपाण्डुरसरोजरुचा । प्रथमप्रबुद्धनदराजसुतावदनेन्दुनेव तुहिनद्युतिना ॥

उदयं अस्तमयं च रघूद्वहादुभयं आनशिरे वसुधाधिपाः । स हि निदेशं अलङ्घयतां अभूत्सुहृदयोहृदयः प्रतिगर्जतां ॥

उदयति स्म तदद्भुतमालिभिर्धरणिभृद्भुवि तत्र विमृश्य यत् । अनुमितोऽपि च बाष्पनिरीक्षणाद्व्यभिचचार न तापकरो नलः ॥ नैषधीयचरितम्४.१८ ॥

उदयतिविततरःध्वरशमिरज्जावहिमरुचौ हिमधाम्नि याति चास्तम् । वहति गिरिरयं विलम्बिधणटाद्वयपरिवारितवारणेन्द्रलीलाम् ॥ शिशुपाल ४.२०॥

उदयमुदितदीप्तिर्याति यः संगतौ मे पतति न वरमिन्दुः सोऽपरामेष गत्वा । स्मितरुचिरिव सद्यः साभ्यसूयं प्रभेति स्फुरति विशदमेषा पूर्वकाष्ठाङ्गनायाः ॥ शिशुपाल११.१२ ।।

उदयशिखरिप्रस्थान्यह्ना रणेऽत्र निशः क्षणे दधति विहरत्पूषाण्यूष्मद्रुताश्मजतुस्रवान् । उदयदरुणप्रह्वीभावादरादरुणानुजे मिलति किमु तत्सङ्गाच्छङ्क्या नवेष्टकवेष्टना ॥ नैषधीयचरितम्१९.१६ ॥
उदयशिखरिप्रस्थावस्थायिनी खनिरक्षाया शिशुतरमहोमाणिक्यानामहर्मणिमण्डली । रजनिदृषदं ध्वान्तश्यामां विधूय पिधायिकां न खलु कतमेनेयं जाने जनेन विमुद्रिता ॥ नैषधीयचरितम्१९.४२ ॥
उदयशिखरिशृङ्गप्राङ्गणेष्वेव रिङ्गन्सकमलमुखहासं वीक्षितः पद्मिनीभिः । विततमृदुकराग्रः शब्दयन्त्या वयोभिः परिपतति दिवोऽङ्गके हेलया बालसूर्यः ॥ शिशुपाल११.४७ ।।
उदयाद्रिमूर्ध्नि युगपच्चकासतोर्दिननाथपूर्णशशिनोरसम्भवां । रुचिमासने रुचिरधाम्नि बिभ्रतावलघुन्यथ न्यषदतां
उदये मदवाच्यं उज्झता श्रुतं आविष्कृतं आत्मवत्तया । मनसस्तदुपस्थिते ज्वरे पुनरक्लीबतया प्रकाश्यतां ॥ रघुवंशम्
उदये रविर्यदि सौरिररिगः शशी दशमेऽपि । वसुधापतिर्यदि याति रिपुवाहिनी वशमेति ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ६४॥
उदर एव धृतः किमुदन्वता न विषमो वडवानलवद्विधुः । विषवदुज्झितमप्यमुना न स स्मरहरः किममुं बुभुजे विभुः ॥
उदरं नतमध्यपृष्टतास्फुटदङ्गुष्ठपदेन मुष्टिना । चतुरङ्गुलमध्यनिर्गतत्रिवलिभ्राजि कृतं दमस्वसुः ॥ नैषधीयचरितम्२.३४
उदरं परिमाति मुष्टि्षना कुतुकी कोऽपि दमस्वसुः किमु । धृततच्चतुरङ्गुलीव यद्वलिभिर्भाति सहेमकाञ्चिभिः ॥
उदस्य कुम्भीरथ शातकुम्भजाश्चतुष्कचारुत्विषि वेदिकोदरे । यथाकुलाचारमथावनीन्द्रजां पुरन्ध्रिवर्गः स्नपयांबभूव ताम् ॥
उदस्य धैर्यं दयितेन सादरं प्रसादितायाः करवारिवारितं । मुखं निमीलन्नयनं नतभ्रुवः श्रियं सपत्नीवदनादिवाददे ।।
उदात्तमृद्धिश्चरितं श्लाघ्यं चान्योपलक्षणम् । सानौ यस्याभवद् युद्धं तद्धूर्जटिकिरीटिनोः ॥ चन्द्रालोकः५.११५ ।।
उदायुधानापततस्तान्दृप्तान्प्रेक्ष्य राघवः । निदधे विजयाशंसां चापे सीतां च लक्ष्मणे ॥ रघुवंशम् १२.४४ ।।
उदारकीर्तेरुदयं दयावतः प्रशान्तबाधं दिशतोऽभिरक्षया । स्वयं प्रदुग्धेऽस्य गुणैरुपस्नुता वसूपमानस्य वसूनि मेदिनी ।।
उदारता तु वैदग्ध्यमग्राम्यत्वात् पृथङ्मता । मानं मुञ्च प्रिये किंचिल्लोचनान्तमुदञ्चय ॥ चन्द्रालोकः४.९ ।।
उदारसारश्चेद्भाति भिन्नोऽभिन्नतया गुणः । मधुरं मधु पीयूषं तस्मात्तस्मात्कवेर्वचः ॥ चन्द्रालोकः५.९१ ।।
उदासितारं निगृहीतमानसैर्गृहीतमध्यात्मदृशा कथंचन । बहिर्विकारं प्रकृतेः पृथग्विदुः पुरातनं त्वां पुरूषं पुराविदः ॥
उदासितेनैव मयेदमुच्यसे भिया न तेभ्यः स्मरतानवान्न वा । हितं यदि स्यान्मदसुव्ययेन ते तदा तव प्रेमणि शुद्धिलब्धये ॥
उदासिरे पवनविधूतवाससस्ततस्ततो गगनलिहश्च केतवः । यतः पुरः प्रतिरिपु शार्ङ्गिणः स्वयं व्यधीयत द्विपघटयेति
उदाहरणं आशीःषु प्रथमे ते मनस्विनां । शुष्केऽशनिरिवामर्षो यैररातिषु पात्यते ।। किरातार्जुनीयम्११.६५ ।।
उदितं प्रियां प्रति सहार्दमिति श्रदधीयत प्रियतमेन वचः । विदितेङ्गिते हि पुर एव जने सपदीरिताः खलु लगन्ति गिरः ॥
उदितोपलस्खलनसंवलिताः स्फुटहंससारसविरावयुजः । मुदं अस्य माङ्गलिकतूर्यकृतां ध्वनयः प्रतेनुरनुवप्रं अपां ।।
उदितोरुसादमतिवेपथुमत्सुदृशोऽभिभर्तृ विधुरं त्रपया । वपुरादरातिशयशंसि पुनः प्रतिपत्तिमूढमपि वाढमभूथ् ॥
उदीरितां तां इति याज्ञसेन्या नवीकृतोद्गाहितविप्रकारां । आसाद्य वाचं स भृशं दिदीपे काष्ठां उदीचीं इव तिग्मरश्मिः ।।
उदीरितो भो जन! भोजनाय वै स मानसिंहोऽमरसिंहवर्म्मणा न वीक्ष्य तस्मिन्समयेऽपि तन्नृपं व्यभाषतैवं परितापतोऽपरम्
उदीर्णरागप्रतिरोधकं जनैरभीक्ष्णमक्षुण्णतयातिदुर्गमम् । उपेयुषो मोक्षपथं मनस्विनस्त्वमग्रभूमिर्निपायसंश्रया ॥ शिशुपाल
उदेति यस्यां दिशि यत्र याति गोलभ्रमाद्वाऽथ ककुब्भसङ्घे । त्रिधोच्यते सम्मुख एव शुक्रो यत्रोदितस्तां तु दिशं न यायात्
उदेतुमत्यजन्नीहां राजसु द्वादशस्वपि । जिगीषुरेको दिनकृदादित्येष्विव कल्पते ॥ शिशुपाल २.८१ ॥
उद्गतेन्दुं अविभिन्नतमिस्रां पश्यति स्म रजनीं अवितृप्तः । व्यंशुकस्फुटमुखीं अतिजिह्मां व्रीडया नववधूं इव लोकः ।।
उद्देशपर्वण्यपि लक्षणेऽपि द्विधोदितैः षोडशभिः पदार्थैः । आन्वीक्षिकीं यद्दशनद्विमालीं तां मुक्तिकामाकलितां प्रतीमः ॥
उद्धतान्द्विषतस्तस्य निघ्नतो द्वितयं ययुः । पानार्थे रुधिरं धातौ रक्षार्थे भुवनं शराः ॥ शिशुपाल१९.१०३ ।।
उद्धतैरिव परस्परसङ्गादीरितान्युभयतः कुचकुम्भैः । योषितामतिमदेन जुघूर्णुर्विभ्रमातिशयपुंसि वपूंषि ॥
उद्धतैर्निभृतमेकमनेकैश्छदवन्मृगदृशामविरामैः । श्रूयते स्म मणितं कलकाञ्चीनूपुरध्वनिभिरक्षतमेव ॥ शिशुपाल१०.७६ ।।
उद्घातः प्रणवो यासां न्यायैस्त्रिभिरुदीरणम् । कर्म यज्ञः फलं स्वर्गस्तासां त्वं प्रभवो गिराम् ॥ कुमारसंभवम् २.१२ ॥
उद्धूतमुच्चैर्ध्वजिनाभिरंशुभिः प्रतप्तमभ्यर्णतयाविवस्वतः । आह्लादिकह्लारसमीरणाहते पुरः पपाताम्भसि यमुने रजः ॥
उद्धूतिस्खलदिलापरिरम्भाल्लोमभिर्बहिरितैर्बहुहृष्टैः । ब्राह्ममण्डमभवद्बलिनीपं केलिकोल तव तत्र न मातः ॥

उद्धृत्य प्रथमत एव दक्षिणांध्रिं द्वात्रिंशत्पदमधिगत्य दिश्ययानम् । आरोहेत्तिलघृतहेमताम्रपात्रं दत्त्वाऽऽदौ गणकवराय च प्रगच्छेत् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ८९॥
उद्धृत्य मेघैस्तत एव तोयमर्थं मुनीन्द्रैरिव संप्रणीताः । आलोकयामाअ हरिः पतन्तीर्नदीः स्मृतीर्वेदमिवाम्बुराशिम् ॥
उद्बद्धकेशश्च्युतपत्त्ररेखो विश्लेषिमुक्ताफलपत्त्रवेष्टः । मनोज्ञ एव प्रमदामुखानां अम्भोविहाराकुलितोऽपि वेषः ॥ रघुवंशम्
उद्भवाजतनुजादज कामं विश्वभूषण न दूषणमत्र । दूषणप्रशमनाय समर्थं येन देव तव वैभवमेव ॥ नैषधीयचरितम्२१.७ ॥
उद्भासिताखिलखलस्य विशृङ्खलस्य प्राग्जातविस्तृतनिजाधमकर्मवृत्तेः । दैवादवाप्तविभवस्य गुणद्विषोऽस्य नीचस्य गोचरगतैः सुखमाप्यते कैः ॥ ५९ ।। नीतिशतकम्
उद्भिद्भिरचितावासः कपोतादिव तत्र सः । राज्ञः साग्रेर्द्विजादस्मात्संतापं प्राप दीक्षितात् ॥ नैषधीयचरितम्१७.२१५ ॥
उद्भ्रमामि विरहात्खलु यस्या मोहमेमि च मुहूर्तमहं यः । ब्रूत वः प्रभवितास्मि रहस्यं रक्षितुं स कथमीदृगवस्थः ॥
उद्यच्छमाना गमनाय पश्चात्पुरो निवेशे पथि च व्रजन्ती । सा यत्र सेना ददृषे नृपस्य तत्रैव सामग्र्यमतिं चकार ॥ रघुवंशम्
उद्यतैकभुजयष्टिं आयतीं श्रोणिलम्बिपुरुषान्त्रमेखलां ।तां विलोक्य वनितावधे घृणां पत्त्रिणा सह मुमोच राघवः ॥
उद्यतैकभुजयष्टिमायतीं श्रोणिलम्बिपुरुषान्त्रमेखलाम् । तां विलोक्य वनितावधे घृणां पत्त्रिणा सह मुमोच राघवः ॥
उद्यन्नादं धन्विभिर्निष्ठुराणि स्थूलान्युच्चैर्मण्डलत्वं दधन्ति । आस्फाल्यन्ते कार्मुकाणि स्म कामं हस्त्यारोहैः कुञ्जराणां
उद्यमेन हि सिध्यन्ति कार्याणि न मनोरथैः । नहि सुप्तस्य सिंहस्य प्रविशन्ति मुखे मृगाः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.३६ ॥
उद्योगिनं पुरुषसिंहमुपैति लक्ष्मीर् दैवेन देयमिति कापुरुषा वदन्ति । दैवं निहत्य कुरु पौरुषमात्मशक्त्या यत्ने कृते यदि न सिध्यति कोऽत्र दोषः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.३३ ॥
उद्दत्कृशानुशकलेषु सुराभिघातादभूमीसमायातशिलाफलकाचितैषु । पर्न्तवर्त्मसु व्चक्रमिरे महाश्वाः शैलस्य दर्दुरपुटानिव वादयन्तः ॥ शिशुपाल५.९ ।।
उद्वर्तयन्त्या हृदये निपत्य नृपस्य दृष्टिर्न्यवृतद्द्रुतैव । वियोगिवैरात्कुचयोर्नखाङ्कैरर्धेन्दुलीलैर्गलहस्तितेव ॥
उद्वीक्ष्य प्रियकरकुड्मलापविद्धैर्वक्षोजद्वयमभिषिक्तमन्यनार्याः । अम्भोभिर्मुहुरसिचद्वधूरमर्षदात्मीयं पृथुतरनेत्रयुगममुक्तैः ॥
उद्वेजयत्यङ्गुलिपार्ष्णिभागान्मार्गे शिलीभूतहिमेऽपि यत्र । न दुर्वहश्रोणिपयोधरार्ता भिन्दन्ति मन्दां गतिमश्वमुख्यः ॥
उद्वोढुं कनकविभूषणान्यशक्तः सध्रीचा वलयितपद्मनालसूत्रः । आरूढप्रतिवनिताकटाक्षभारः साधीयो
उन्नतेन स्थितिमता धुरमुद्वहता भुवः । तेन योजितसंबन्धं वित्त मामप्यवञ्चितम् ॥ कुमारसंभवम्६.३० ॥
उन्नमन्सपदि धूम्रयन्दिशः सान्द्रतां दधदधःकृताम्बुदः । द्यामियाय दहनस्य केतनः कीर्तयन्निव दिवौकसां प्रियं ॥
उन्नम्रताम्रपटमण्डपमण्डितं तदानीलननागकुलसंकुलमाबभासे । संध्याशुभिन्नघनकर्बुरितान्तरीक्ष-लक्ष्मीविडम्बि शिविरं शिवकीर्तनस्य ॥ शिशुपाल५.६८ ।।
उन्नाभ इत्युदगतस्नामधेयस्तस्यायथार्थोन्नतनाभ्हिरन्ध्रः । सुतोऽभवत्पङ्कजनाभकल्पः कृत्स्नस्य नाभिर्नृपमण्डलस्य ॥
उन्नाभ इत्युदगतस्नामधेयस्तस्यायथार्थोन्नतनाभ्हिरन्ध्रः । सुतोऽभवत्पङ्कजनाभकल्पः कृत्स्नस्य नाभिर्नृपमण्डलस्य ॥
उन्निद्रप्रियकमनोरमं रमण्याः संरेजे सरसि वपुः प्रकाशमेव । युक्तानां विमलतया तिरस्क्रियायै नाक्रामन्नपि हि भवत्यलं
उन्मज्जन्मकर इवामारापगाया वेगेन प्रतिमुखं एत्य बाणनद्याः । गाण्डीवी कनकशिलानिभं भुजाभ्यां आजघ्ने विषं अविलोचनस्य वक्षः ।। किरातार्जुनीयम्१७.६३ ।।
उन्मत्तमासाद्य हरः स्मरश्च द्वावप्यसीमां मुदमुद्वहेते । पूर्वः परस्पर्धितया प्रसूनं नूनं द्वितीयो विरहाधिदूनम् ॥
उन्मीलद्गुडपाकतन्तुलतया रज्ज्वा भ्रमीरर्जयन्दानान्तःश्रुतशक्रकराचलमथः स्वेनामृतान्धाः स्मरः । नव्यामिक्षुरसोदधेर्यदि सुधामुत्थापयेत्सा भवज्जिह्वायाः कृतिमाह्वयेत परमां मत्कर्णयोः पारणाम् ॥
उन्मीलल्लीलनीलोत्पलदलदलनामोदमेदस्विपूरक्रोडक्रीडद्द्विजालीगरुदुदितमरुत्स्फालवाचालवीचिः । एतेनाखानि शाखानिवहनवहरित्पर्णपूर्णद्रुमालीव्यालीढोपान्तशान्तव्यथपथिकदृशां दत्तरागस्तडागः ॥ नैषधीयचरितम्१२.१०१ ॥
उन्मुखः सपदि लक्ष्मणाग्रजो बाणं आश्रयमुखात्समुद्धरन् । रक्षसां बलं अपश्यदम्बरे गृध्रपक्षपवनेरितध्वजं ॥ रघुवंशम्
उन्मुखः सपदि लक्ष्मणाग्रजो बाणमाश्रयमुखात्समुद्धरन् । रक्षसां बलमपश्यदम्बरे गृध्रपक्षपवनेरितध्वजम् ॥ रघुवंशम्
उन्मूलितालानबिलाभनाभिश्छिन्नस्खलच्छृङ्खलरोमराजिः । मत्तस्य सेयं मदनद्विपस्य प्रस्वापवप्रोच्चकुचास्तु वास्तु ॥
उपकर्त्रारिणा संधिर्न मित्रेणापकारिणा । उपकारापकारौ हि लक्ष्यं लक्षणमेतयोः ॥ शिशुपाल २.३७ ॥

उपकार इवासति प्रयुक्तः स्थितिं अप्राप्य मृगे गतः प्रणाशं । कृतशक्तिरवाङ्मुखो गुरुत्वाज्जनितव्रीड इवात्मपौरुषेण ।।
उपकारकं आयतेर्भृशं प्रसवः कर्मफलस्य भूरिणः । अनपायि निबर्हणं द्विषां न तितिक्षासमं अस्ति साधनं ।।
उपकारपरः स्वभावतः सततं सर्वजनस्य सज्जनः । असतामनिशं तथाप्यहो गुरुहृद्रोगकरी तदुन्नतिः ॥ शिशुपाल१६.२२ ।।
उपकारिणि विश्रब्धे शुद्धमतौ यः समाचरति पापम् । तं जनमसत्यसन्धं भगवति वसुधे कथं वहसि ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-
उपकूलं स कालिन्द्याः पुरीं पौरुषभूषणः । निर्ममे निर्ममोऽर्थेषु मथुरां मधुराकृतिः ॥ रघुवंशम् १५.२८ ।।
उपगतोऽपि च मण्डलनाभितां अनुदितान्यसितातपवारणः । अजितं अस्ति नृपास्पदं इत्यभूदनलसोऽनलस्ॐअसमद्युतिः ॥
उपगूढवेलमलघूर्मिभुजैः सरितामचुक्षुपदधीशमपि । रजनीकरः किमिव चित्रमदो यदुरागिणां गणमनङ्गलघुं ॥
उपग्रहर्क्षं कुरुबाह्लिकेषु कलिङ्गवङ्गेषु च पातितं भम् । सौराष्ट्रशाल्वेषु च लत्तितं मं त्यजेत्तु विद्धं किल सर्व देशे ॥
उपचचार चिरं मृदुशीतलैर्जलजनालमृणालजलादिभिः । प्रियसखीनिवहः स तथा क्रमादियमवाप यथा लघु चेतनम् ॥
उपचितावयवा शुचिभिः कणैरलिकदम्बकयोगं उपेयुषी । सदृशकान्तिरलक्ष्यत मञ्जरी तिलकजाऽलकजालकमौक्तिकैः ॥
उपचितेषु परेष्वसमर्थतां व्रजति कालवशाद्बलवानपि । तपसि मन्दगभस्तिरभीषुमान्नहि महाहिमनिकरोऽभवथ् ॥
उपजापः कृतस्तेन तानाकोपवतस्त्वयि । आशु दीपयिताल्पो पि साग्नीनेधानिवानिलः ॥ शिशुपाल २.९९ ॥
उपजापसहान्विलङ्घयन्स विधाता नृपतीन्मदोद्धतः । सहते न जनोऽप्यधःक्रियां किं उ लोकाधिकधाम राजकं ।।
उपजीवति स्म सततं दधतः परिमुग्धतां वणिगिवोडुपतेः । घनवीथवीथिमवतीर्णवतो निधिरम्भसामुपचयाय कलाः ॥
उपतप्यमानमलघूष्णिभिः श्वसितैः सितेतरसरोजदृशः । द्रवतां न नेतुमधरं क्षमते नवनागवल्लिदलरागरसः ॥
उपनतमुडुपुष्पजातमास्ते भवतु जनः परिचारकस्तवायम् । तिलतिलकितपर्पटाभमिन्दुं वितर निवेद्यमुपास्स्व पञ्चबाणम् ॥ नैषधीयचरितम्२२.१४९ ॥
उपनम्रमयाचितं हितं प्रतिहर्तुं न तवापि सांप्रतम् । करकल्पजनान्तराद्विधेः शुचितः प्रापि स हि प्रतिग्रहः ॥
उपनीय बिन्दुसरसो मयेन या मणिदारु चारु किल वार्षपर्वणं । विदधेऽवधूतसुरसद्मसम्पदं समुपासदत्सपदि संसदं स तां ॥
उपनेतुमुन्नतिमतेव दिवं कुचयोर्युगेन तरसा कलितां । रभसोत्थितामुपगतः सहसा परिरभ्य कञ्चन वधूमरुधथ् ॥
उपपत्तिरुदाहृता बलादनुमानेन न चागमः क्षतः । इदं ईदृगनीदृगाशयः प्रसभं वक्तुं उपक्रमेत कः ।। किरातार्जुनीयम्२.२८
उपपन्नं ननु शिवं सप्तस्वङ्गेषु यस्य मे । दैवीनां मानुषीणां च प्रतिहर्ता त्वं आपदां ॥ रघुवंशम् १.६० ।।
उपपन्नमिदं सर्वमतः परमपि त्वयि । मनसः शिखराणां च सदृशी ते समुन्नतिः॥ कुमारसंभवम्६.६६॥
उपप्लुतं पातुमदो मदोद्धतैस्त्वमेव विश्वंभर विश्वमीशिषे । ऋते रवेः क्षालयितुं क्षमेत कः क्षपातमस्काण्डमलीमसं नभः ॥
उपमा यत्र सादृश्य-लक्ष्मीरुल्लसति द्वयोः । हृदये खेलतोरुच्चैस्तन्वङ्गीस्तनयोरिव ॥ चन्द्रालोकः५.११ ।।
उपमानमभूद्विलासिनां करणं यत्तव कान्तिमत्तया । तदिदं गतमीदृशीं दशां न विदीर्ये कठिनाः खलु स्त्रियः॥ कुमारसंभवम्
उपमानमलाभि लोलपक्षक्षणविक्षिप्तमहाम्बुवाहमत्स्यैः । गगनार्णवमन्तरासुमेरोः कुलजानां गरुडैरिलाधराणां ॥
उपमाने तु लीलादि-पदाढ्ये ललितोपमा । त्वन्नेत्रयुगलं धत्ते लीलां नीलाम्बुजन्मनोः ॥ चन्द्रालोकः५.१५ ।।
उपमानोपमेयत्वे यत्रैकस्यैव जागृतः । इन्दुरिन्दुरिवेत्यादौ भवेदेवमनन्वयः ॥ चन्द्रालोकः५.१२ ।।
उपमेयोपमानादावर्थानुप्रास इष्यते । चन्दनं खलु गोविन्द-चरणद्वन्द्ववन्दनम् ॥ चन्द्रालोकः५.६ ।।
उपययौ तनुतां मधुखण्डिता हिमकरोदयपाण्डुमुखच्छविः । सदृशं इष्टसमागमनिर्वृतिं वनितयाऽनितया रजनीवधूः ॥
उपरिजतरुजानि याजमानां कुशलतया परिरम्भलोलुपोऽन्यः । प्रथितपृथुपयोधरां गृहाण स्वयमिति मुग्धवधूमुदास दोर्भ्यां
उपलभ्य चञ्चलतरङ्गहृतं मदगन्धं उत्थितवतां पयसः । प्रतिदन्तिनां इव स सम्बुबुधे करियादसां अभिमुखान्करिणः ।।
उपलाहतोद्धततरङ्गधृतं जविना विधूतविततं मरुता । स ददर्श केतकशिखाविशदं सरितः प्रहासं इव फेनं अपां ।।
उपवनपवनानुपातदक्षैरलिभिरलाभि यदङ्गनाजनस्य । परिमलविषयस्तदुन्नतानामनुगमने खलु सम्पदोऽग्रतःस्थाः ॥
उपशल्यनिविष्टैस्तैश्चतुर्द्वारमुखी बभौ । अयोध्या सृष्टलोकेव सद्यः पैतामही तनुः ॥ रघुवंशम् १५.६० ।।
उपसंध्यमास्त तनु सानुमतः शिखरेषु तत्क्षणमशीतरुचः । करजालमस्तमयेऽपि सतामुचितं खलूच्चतरमेव पदं ॥
उपस्थितविमानेन तेन भक्तानुकम्पिना । चक्रे त्रिदिवनिःश्रेणिः सरयूरनुयायिनां ॥ रघुवंशम् १५.१०० ।।
उपस्थितां पूर्वं अपास्य लक्ष्मीं वनं मया सार्धं असि प्रपन्नः । तदास्पदं प्राप्य तयातिरोषात्सोढास्मि न त्वद्भवने वसन्ती ॥
उपहरन्ति न कस्य सुपर्वणः सुनमसः कति पञ्च सुरद्रुमाः । तव तु हीनतया पृथगेकिकां धिगियतापि न तेऽङ्ग विगर्हणा ॥

उपहितं शिशिरापगमश्रिया मुकुलजालं अशोभत किंशुके । प्रणयिनीव नखक्षतमण्डनं प्रमदया मदयापितलज्जया ॥
उपहृतमधिगङ्गमम्बु कम्बुच्छवि तव वाञ्छति केशभङ्गिसङ्गात् । अनुभवितुमनन्तरं तरङ्गासमशमनस्वसृमिश्रभावशोभाम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.१५९ ॥
उपात्तवर्णे चरिते पिनाकिनः सबाष्पकण्ठस्खलितैः पदैरियम् । अनेकशः किंनरराजकन्यका वनान्तसंगीतसखीररोदयत् ॥
उपात्तविद्यं विधिवद्गुरुभ्यस्तं यौवनोद्भेदविशेषकान्तं । श्रीर्गन्तुकामापि गुरोरनुज्ञां धीरेव कन्या पितुराचकाङ्क्ष ॥
उपाददे तस्य सहस्ररश्मिस्त्वष्ट्रा नवं निर्मितमातपत्रम् । स तद्दुकूलादविदूरमौलिर्बभौ पतद्गङ्ग इवोत्तमाङ्गे॥
उपादानार्पणद्वारे द्वे चान्ये इति षड् विधा । कुन्ता विशन्ति गङ्गायां घोषो निवसतीति च ॥ चन्द्रालोकः९.१३ ।।
उपाधत्त सपत्नेषु कृष्णाया गुरुसंनिधौ । भावं आनयने सत्याः सत्यंकारं इवान्तकः ।। किरातार्जुनीयम्११.५० ।।
उपान्तयोर्निष्कुषितं विहंगैराक्षिप्य तेभ्यः पिशितप्रियापि । केयूरकोटिक्षततालुदेशा शिवा भुजच्छेदं अपाचकार ॥
उपान्तवानीरवनोपगूधान्यालक्ष्यपारिप्लवसारसानि । दूरावतीर्णा पिबतीव खेदादमूनि पम्पासलिलानि दृष्टिः ॥ रघुवंशम्
उपायमास्थितस्यापि नश्यत्यर्थः प्रमाद्यतः । हन्ति नोपशयस्थो पि शयालुर्मृगयुर्मृगान् ॥ शिशुपाल २.८० ॥
उपायेन हि यच्छक्यं न तच्छक्यं पराक्रमैः । काकी कनकसूत्रेण कृष्णसर्पमघातयत् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१८७ ॥
उपारताः पश्चिमरात्रिगोचरादपारयन्तः पतितुं जवेन गां । तं उत्सुकाश्चक्रुरवेक्षणोत्सुकं गवां गणाः प्रस्नुतपीवरौधरसः ।।
उपासनामेत्य पितुः स्म रज्यते दिने दिने सावसरेषु बन्दिनाम् । पठत्सु तेषु प्रतिभूपतीनलं विनिद्ररोमाजनि शृण्वती नलम्
उपास्य सांध्यं विधिमन्तिमाशारागेण कान्ताधरचुम्बिचेताः । अवाप्तवान्सप्तमभूमिभागे भैमीधरं सौधमसौ धरेन्द्रः ॥
उपास्यमानाविव शिक्षितुं ततो मृदुत्वमप्रौढमृणालनालया । विरेजतुर्माङ्गलिकेन संगतौ भुजौ सुदत्या वलयेन कम्बुनः ॥
उपाहितैर्वपुषि निवातवर्मभिः स्फुरन्मणिप्रसृतमरीचिसूचिभिः । निरन्तरं नरपतयो रणाजिरे रराजिरे शरनिकराचिता इव
उपेत्य मुनिवेषोऽथ कालः प्रोवाच राघवं । रहःसंवादिनौ पास्येदावां यस्तं त्यजेरिति ॥ रघुवंशम् १५.९२ ।।
उपेत्य सा दोहददुःखशीलतां यदेव वव्रे तदपश्यदाहृतम् । न हीष्टं अस्य त्रिदिवेऽपि भूपतेरभूदनासाद्यं अधिज्यधन्वनः ॥
उपेत्यच स्वनगुरुपक्षमारुतं दिवस्त्विषा कपिशितदूरदिङ्मुखः । प्रकम्पितस्थिरतरयष्टि तत्क्षणं पतत्पतिः पदमधिकेतनं
उपेयिवांसि कर्तारः पुरीमाजातशात्रवीन् । राजन्यकान्युपायज्ञैरेकार्थानि चरैस्तव ॥ शिशुपाल २.११४ ॥
उपेयुषीणां बृहतीरधित्यका मनांसि जह्रुः सुरराजयोषितां । कपोलकाषैः करिणां मदारुणैरुपाहितश्यामरुचश्च चन्दनाः ।।
उपेयुषो वर्त्म निरन्तराभिरसौ निरुच्छ्वासमनीकिनीभीः । रथस्य तस्यां पुरि दत्तचक्षुर्विद्वान् विदामास शनैर्न यातम् ॥
उपैति सस्यं परिणामरम्यता नदीरनौद्धत्यं अपङ्कता महीं । नवैर्गुणैः सम्प्रति संस्तवस्थिरं तिरोहितं प्रेम घनागमश्रियः ।।
उपैतुकामैस्तत्पारं निश्चितैर्योगिभिः परैः । देहत्यागकृतोद्योगैरदृश्यत परः पुमान् ॥ शिशुपाल१९.८७ ।।
उपैत्यनन्तद्युतिरप्यसंशयं विभिन्नमूलोऽनुदयाय संक्षयं । तथा हि तोयौघविभिन्नसंहतिः स हव्यवाहः प्रययौ पराभवं ।।
उपोढकल्याणफलोऽभिरक्षन्वीरव्रतं पुण्यरणाश्रमस्थः । जपोपवासैरिव संयतात्मा तेपे मुनिस्तैरिषुभिः शिवस्य ।।
उत्पित्सवोऽन्तर्नदभर्तुरुच्चकैर्गरीयसा निःश्वसितानिलेन । पयांसि भक्त्या गरूडध्वजस्य ध्वजानिवोच्चिक्षिपिरे फणीन्द्राः ॥
उभयं एव वदन्ति मनीषिणः समयवर्षितया कृतकर्मणां । वलनिषूदनं अर्थपतिं च तं श्रमनुदं मनुदण्डहरान्वयं ॥ रघुवंशम्
उभयं युगपन्मयोदितं त्वरया सान्त्वमथेतरच्च ते । प्रविभज्य पृथङ्मनीषया स्वगुणं यत्किल तत्करिष्यसि ॥
उभयी प्रकृतिः कामे सज्जेदिति मुनेर्मनः । अपवर्गे तृतीयेति भणतः पाणिनेरपि ॥ नैषधीयचरितम्१७.७ ॥
उभयोरपि पार्श्ववर्तिनां तुमु लेनार्तरवेण वेजिताः । विहगाः कमलाकरालयाः समदुःखा इव तत्र चुक्रुशुः ॥ रघुवंशम् ८.३९
उभयोर्न तथा लोकः प्रावीण्येन विसिष्मिये । नृपतेः प्रीतिदानेषु वीतस्पृहतया यथा ॥ रघुवंशम् १५.६८ ।।
उभावुभाभ्यां प्रणतौ हतारी यथाक्रमं विक्रमशोभिनौ तौ । विस्पष्टमस्रान्धतया न दृष्टौ ज्ञातौ सुतस्पर्शसुखोपलम्भात् ॥
उभे एव क्षमे वोढुमुभयोर्बीजमाहितम् । सा वा शंभोस्तदीया वा मूर्तिर्जलमयी मम ॥ कुमारसंभवम् २.६० ॥
उभौ यदि व्योम्नि पृथक् प्रवाहावाकाशगङ्गापयसः पतेताम् । तनोपमीयेत तमालनीलमामुक्तमुक्तालतमस्य वक्षः ॥
उमा वधूर्भवान्दाता, याचितार इमे वयम् । वरः शंभुरलं ह्येष त्वत्कुलोद्भूतये विधिः ॥ कुमारसंभवम्६.८२॥
उमापतिं पाण्डुसुतप्रणुन्नाः शिलीमुखा न व्यथयांबभूवुः । अभ्युत्थितस्याद्रिपतेर्नितम्बं अर्कस्य पादा इव हैमनस्य ।।
उमापि नीलालकमध्यशोभि विस्रंसयन्ती नवकर्णिकारम् । चकार कर्णच्युतपल्लवेन मूर्ध्ना प्रणामं वृषभध्वजाय ॥
उमारूपेण ते यूयं संयमस्तिमितं मनः । शंभोर्यतध्वमाक्रष्टुमयस्कान्तेन लोहवत् ॥ कुमारसंभवम् २.५९ ॥

उमावृषाङ्कौ शरजन्मना यथा यथा जयन्तेन शचीपुरंदरौ । तथा नृपः सा च सुतेन मागधी ननन्दतुस्तत्सदृशेन तत्समौ ॥
उमास्तनोद्भेदमनुप्रवृद्धो मनोरथो यः प्रथमं बभूव । तमेव मेना दुहितुः कथञ्चिद्विवाहदीक्षातिलकं चकार॥
उरगेन्द्रमूर्धरुहरत्नसन्निधेर्मुहुरुन्नतस्य रसितैः पयॐउचः । अभवन्यदङ्गणभुवः समुच्छवसन्नववालवायजमणिस्थलाङ्कुराः
उरसा विततेन पातितांसः स मयूराञ्चितमस्तकस्तदानीं । क्षणमालिखितो नु सौष्ठवेन स्थिरपूर्वापरमुष्टिराबभौ वा ॥
उरसि निहितस्तारो हारः कृता जघने घने कलकलवती काञ्ची पादौ क्वणन्मणिनूपुरौ । प्रियमभिसरस्येवं मुग्धे समाहतडिण्डिमा यदि किमधिकत्रासोत्कम्पं दिशः समुदीक्षसे ॥अमरुशतकम्-२८॥
उरसि शूलभृतः प्रहिता मुहुः प्रतिहर्तिं ययुरर्जुनमुष्टयः । भृशरया इव सह्यमहीभृतः पृथुनि रोधसि सिन्धुमहोर्मयः ।।
उरस्यपर्याप्तभागा प्रौढीभविष्यन्तं उदीक्षमाणा । संजातलज्जेव तं आतपत्रच्छहायाछलेनोपजुगूह लक्ष्मीः ॥ रघुवंशम्
उरु सत्त्वं आह विपरिश्रमता परमं वपुः प्रथयतीव जयं । शमिनोऽपि तस्य नवसंगमने विभुतानुषङ्गि भयं एति जनः ।।
उरोभुवा कुम्भयुगेन जृम्भितं नवोपहारेण वयस्कृतेन किम् । त्रपासरिद्दुर्गमपि प्रतीर्य सा नलस्य तन्वी हृदयं विवेश यत् ॥
उर्वशी गुणवशीकृतविश्वा तत्क्षणस्तिमितभावनिभेन । शक्रसौहृदसमापनसीमस्तम्भकार्यमपुषद्वपुषैव ॥
उल्मुकेन द्रुमं प्राप्य संकुचत्पत्रसंपदं । तजः प्रकिरता दिक्षु सप्रतापमदीप्यत ॥ शिशुपाल१९.८ ।।
उल्लसत्तनुतां नीतेऽनन्ते पुलककण्टकैः । भीतया मानवत्यैव श्रियाश्लिष्टं हरिं स्तुमः ॥ चन्द्रालोकः४.२ ।।
उल्लासोऽन्यमहिम्ना चेद्दोषो ह्यन्यत्र वर्ण्यते । तदभाग्यं धनस्यैव यन्नाश्रयति सज्जनम् ॥ चन्द्रालोकः५.१०१ ।।
उल्लास्य धातुस्तुलिता करेण श्रोणौ किमेषा स्तनयोर्गुरुर्वा । तेनान्तरालैस्त्रिभिरङ्गुलीनामुदीतमध्यत्रिवलीविलासा ॥
उल्लास्यतां स्पृष्टनलाङ्गमङ्गं तासां नलच्छायपिबापि दृष्टिः । अश्मैव रत्यास्तदनर्ति पत्या छेदेऽप्यबोधं यदहर्षि रोम ॥
उल्लिख्य हंसेन दले नलिन्यास्तस्मै यथादर्शि तथैव भैमी । तेनाभिलिख्योपहृतस्वहारा कस्या न दृष्टाजनि विस्मयाय ॥
उवाच चैनं परमार्थतो हरं न वेत्सि नूनं यत एवमात्थ माम् । अलोकसामान्यमचिन्त्यहेतुकं द्विषन्ति मन्दाश्चरितं
उवाच धात्र्या प्रथमोदितं वचो ययौ तदीयां अवलम्ब्य चाङ्गुलिम् । अभूच्च नम्रः प्रणिपातशिक्षया पितुर्मुदं तेन ततान
उवाच वाचं महितः स मत्पिता नितान्तवान्तोऽस्ति 'शिरोव्यथा 'हतः । ततोऽशनं वै भवता समं विभो!, न शक्यते तेन विधातुमन्ततः ।। प्रतापविजयः-६८ ।।
उवास वैदर्भगृहेषु पञ्चषा निशाः कृशाङ्गीं परिणीय तां नलः । अथ प्रतस्थे निषधान्सहानया रथेन वार्ष्णेयगृहीतरश्मिना ॥ नैषधीयचरितम्१६.११३ ॥
उवाह यः सान्द्रतराङ्गकाननः स्वशौर्यसूर्योदयपर्वतव्रतम्। सनिर्झरः शाणनधौतधारया समूढसंध्यः क्षतशत्रुजासृजा ॥
उषःकालो विना पूर्वां गोधूलिः पश्चिमां विना । विनोत्तरां निशीथः सन् याने याम्यां विनाऽभिजित् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम्
उषसि स गजयूथकर्णतालैः पटुपटधवनिभिर्विनीतनिद्रः । अरमत मधुराणि तत्र शृण्वन्विहगविकूजितबन्दिमङ्गलानि ॥
उष्णोष्णशीकरसृजः प्रबलोष्मणोऽन्तर्-उत्फुल्लनीलनलिनोदरतुल्यभासः । एकान्वशालशिरसो हरिचन्दनेषु नागान्बबन्धुरपारान्मनुजा निरासुः ॥ शिशुपाल५.४५ ।।
ऊचिवानुचितमक्षरमेनं पाशपाणिरपि पाणिमुदस्य । कीर्तिरेव भवतां प्रियदारा दाननीरझरमौक्तिकहारा ॥
ऊचे पुनर्भगवती नृपमन्यमस्यै निर्दिश्य दृश्यतमतावमताश्विनेयम् । आलोक्यतामयमये कुलशीलशाली शालीनतानतमुदस्य निजास्यबिम्बम् ॥ नैषधीयचरितम्११.३५ ॥
ऊरुप्रकाण्डद्वितयेन तन्व्याः करः पराजीयत वारणीयः । युक्तं ह्रिया कुण्डलनच्छलेन गोपायति स्वं मुखपुष्करं सः ॥
ऊरुमूलचपलेक्षणमग्नन्यैर्वतंसकुसुमैः प्रियमेताः । चक्रिरे सपदि तानि यथार्थं मन्मथस्य कुसुमायुधनाम ॥ शिशुपाल१०.६७
ऊर्ध्वं तिरश्चीनं अधश्च कीर्णैर्ज्वालासटैर्लङ्घितमेघपङ्क्तिः । आयस्तसिंहाकृतिरुत्पपात प्राण्यन्तं इच्छन्निव जातवेदाः ।।
ऊर्ध्वं धृतं व्योम सहस्ररश्मेर्दिवा सहस्रेण करैरिवासीत् । पतत्तदेवांशुमता विनेदं नेदिष्ठतामेति कुतस्तमिस्रम् ॥
ऊर्ध्वदिक्कदलनां द्विरकार्षीः किं तनुं हरिहरीभवनाय । किं च तिर्यगभिनो नृहरित्वे कः स्वतन्त्रमनु नन्वनुयोगः ॥
ऊर्ध्वस्ते रदनच्छदः स्मरधनुर्बन्धूकमालामयं मौर्वी तत्र तवाधराधरतटाधःसीमलेखालता । एषा वागपि तावकी ननु धनुर्वेदः प्रिये मान्मथः सोऽयं कोणधनुष्मतीभिरुचितं वीणाभिरभ्यस्यते ॥ नैषधीयचरितम्२१.१५८ ॥
ऊर्ध्वार्पितन्युब्जकटाहकल्पे यद्व्योम्नि दीपेन दिनाधिपेन । न्यधायि तद्भूममिलद्गुरुत्वं भूमौ तमः कज्जलमस्खलत्किम् ॥
ऋक्षाणि क्रूरविद्धानि क्रूरभुक्तादिकानि च । भुक्त्वा चन्द्रेण मुक्तानि शुभार्हाणि प्रचक्षते ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ५८॥

ऋजुतां नयतः स्मरामि ते शरमुत्सङ्गनिषण्णधन्वनः । मधुना सह सस्मितां कथां नयनोपान्तवि लोकितं च यत् ॥
ऋजुताफलयोगशुद्धिभाजां गुरुपक्षाश्रयिणां शिलीमुखानां । गुणिना नतिमागतेन सन्धिः सह चापेन समञ्जसो बभूव ॥
ऋजुत्वमौनश्रुतिपारगामिता यदीयमेतत्परमेव हिंसितुम् । अतीव विश्वासविधायि चेष्टितं बहुर्महानस्य स दाम्भिकः ॥
ऋजुदृशः कथयन्ति पुराविदो मधुभिदं खलु राहुशिरश्छिदम् । विरहिमूर्धभिदं निगदन्ति न क्व न शशी यदि तज्जठरानलः ॥
ऋज्वीर्दधानैरवतत्य कन्धराश्चलावचूडाः कलाघर्घररारवैः । भूमिर्महत्यप्यविलम्बितक्रमं क्रमेलकैस्तक्षणमेव चिच्छिदे ॥
ऋणीकृता किं हरिनीभिरासीदस्याः सकाशान्नयनद्वयश्रीः । भूयोगुणेयं सकला बलाद्यत्ताभ्योऽनयाऽलभ्यत बिभ्यतीभ्यः ॥
ऋतुमत्याः सूतिकायाः सूनोश्चौलादि नाऽऽचरेत् । ज्येष्ठापत्यस्य न ज्येष्ठे कैश्चिन्मार्गेऽपि नेष्यते ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम्
ऋत्विजः स तथानर्च दक्षिणाभिर्महाक्रतौ । यथा साधारणीभूतं नामास्य धनदस्य च ॥ रघुवंशम् १७.८० ।।
ऋद्धापणं राजपथं स पश्यन्विगाह्यमानां सरयूं च नौभिः । विलासिभिश्चाध्युषितानि पौरैः पुरोपकण्ठोपवनानि रेमे ॥
ऋषिदेवगणस्वधाभुजां श्रुतयागप्रस्वैः स पार्थिवः । अनृणत्वं उपेयिवान्बभौ परिधेर्मुक्त इवोष्णदीधितिः ॥ रघुवंशम् ८.३०
ऋषिवंशजः स यदि दैत्यकुले यदि वान्वये महति भूमिभृतां । चरतस्तपस्तव वनेषु सदा न वयं निरूपयितुं अस्य गतिं ।।
ऋषीणां स बृसीः पाणौ पश्यन्नाचामतामपः । मेने घनैरमी हन्तुं शस्तुं मामद्भिरुद्यताः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१७९ ॥
ऋषीन्विसृज्य यज्ञान्ते सुहृदश्च पुरस्कृतान् । रामः सीतागतं स्नेहं निदधे तदपत्ययोः ॥ रघुवंशम् १५.८६ ।।
ऋष्यशृङ्गादयस्तस्य सन्तः संतानकाङ्क्षिणः । आरेभिरे जितात्मानः पुत्रीयां इष्टिं ऋत्विजः ॥ रघुवंशम् १०.४ ।।
एक एव वसु यद्ददौ नृपस्तत्समापकमतर्क्यत क्रतोः । त्यागशालिनि तपःसुते ययुः सर्वपार्थिवधनान्यपि क्षयं ॥
एक एव सुसखैष सुन्वतां शौरिरित्यभिनयादिवोच्चकैः । यूपरूपकमनीनमद्भुजं भूश्वषालतुलिताङ्गुलीयकं ॥
एक एव सुहृद्धर्मो निधनेऽप्यनुयाति यः । शरीरेण समं नाशं सर्वमन्यधि गच्छति ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.६६ ॥
एकं मे चुम्बनं देहि तव दास्यामि कञ्चुकम् । ब्रूत किं सेव्यतां चन्द्रमुखीचन्द्रकिरीटयोः ॥ चन्द्रालोकः२.३३ ।।
एकं संदिग्धयोस्तावद्भावि तत्रेष्टजन्मनि । हेतुमाहुः स्वमन्त्रादीनसङ्गानन्यथा विटाः ॥ नैषधीयचरितम्१७.५५ ॥
एकः कारणतस्तां तां अवस्थां प्रतिपद्यसे । नानात्वं रागसंयोगात्स्फटिकस्य्ऽएव ते स्मृतम् ॥ रघुवंशम् १०.१९ ।।
एकः पिपासुः प्रवहानिलस्य च्युतो रथाद्वाहनरङ्कुरेषः । अस्त्यम्बरेऽनम्बुनि लेलिहास्यः पिबन्नमुष्यामृतबिन्दुवृन्दम् ॥
एकः प्रभावमयमेति परेतराजौ तज्जीवितेशधियमत्र निधत्स्व मुग्धे । भूतेषु यस्य खलु भूरियमस्य वश्यभावं समाश्रयति दस्रसहोदरस्य ॥ नैषधीयचरितम्१३.१९ ॥
एकः सुधांशुर्न कथंचन स्यात्तृप्तिक्षमस्त्वन्नयनद्वयस्य ।त्वल्लोचनासेचनकस्तदस्तु नलास्यशीतद्युतिसद्वितीयः ॥
एकचित्ततितिरद्वयवादिन्नत्रयीपरिचितोऽथ बुधस्त्वम् । पाहि मां विधुतकोटिचतुष्कः पञ्चबाणविजयी षडभिज्ञः ॥
एकतां इव गतस्य विवेकः कस्यचिन्न महतोऽप्युपलेभे । भास्वता निदधिरे भुवनानां आत्मनीव पतितेन विशेषाः ।।
एकत्र स्फटिकतटांशुभिन्ननीरा नीलाश्मद्युतिभिदुराम्भसोऽपरत्र । कालिन्दीजलजनितश्रियः श्रयन्ते वैदग्धीमिह सरितः सुरापगायाः ॥ शिशुपाल ४.२६॥
एकत्रासनसंस्थितिः परिहृता प्रतुद्गमाद् दूरतस्ताम्बूलानयनच्छलेन रभसाशेल्षोऽपि संविघ्नितः । आलापोऽपि न मिश्रितः परिजनं व्यापारयन्त्यान्तिके कान्तं प्रत्युपचारतश्चतुरया कोपः कृतार्थीकृतः ॥अमरुशतकम्-१५॥
एकद्विकरणे हेतू महापातकपञ्चके । न तृणे मन्यते कोपकामौ यः पञ्च कारयन् ॥ नैषधीयचरितम्१७.२७ ॥
एकस्मिञ्शयने पराङ्मुखतया वीतोत्तरं ताम्यतोरन्योन्यस्य हृदि स्थितेऽप्यनुनये संरक्षतोर्गौरवम् । दम्पत्योः शनकैरपाङ्गवलनान् मिश्रीभवच्चक्षुषोर्भग्नो मानकलिः सहासरभसं व्यासक्तकण्ठग्रहम् ॥अमरुशतकम्-१९॥
एकस्मिञ्शयने विपक्षरमणीनामग्रहे मुग्धया सद्यः कोपपराङ्मुखं शयितया चाटूनि कुर्वन्नपि । आवेगादवधीरितः प्रियतमस्तूष्णीं स्थितस्तत्क्षणात्मा भूस्सुप्त इवैष मन्दवलितग्रीवं पुनर्वीक्षितः ॥अमरुशतकम्-८३॥
एकस्य दुःखस्य न यावदन्तं गच्छाम्यहं पारमिवार्णवस्य । तावद्द्वितीयं समुपस्थितं मे छिद्रेष्वनर्था बहुलीभवन्ति ॥
एकस्य विश्वपापेन तापेऽनन्ते निमज्जतः । कः श्रौतस्यात्मनो भीरो भारः स्याद्दुरितेन ते ॥ नैषधीयचरितम्१७.५६ ॥
एकस्यास्तपनकरैः करालितया बिभ्राणः सपदि सितोष्णावरणत्वं । सेवायै वदनसरोजनिर्जितश्रीरागस्य प्रियमिव
एकाकिभावेन पुरा पुरारिर्यः पञ्चतां पञ्चशरं निनाय । तद्भीसमाधानममुष्य काय निकायलीलाः किममी युवानः ॥
एकातपत्रं जगतः प्रभुत्वं नवं वयः कान्तं इदं वपुश्च । अल्पस्य हेतोर्बहु हातुं इच्छन्विचारमूढः प्रतिभासि मे त्वम् ॥

एकादशैकादशरुद्रमौलीनस्तं यतो यान्ति कलाः किमस्य । प्रविश्य शेषास्तु भवन्ति पञ्चपञ्चेषुतूणीमिषवोऽर्धचन्द्राः ॥
एकार्गलोपग्रहवातलत्ताजामित्रकर्तर्युदयास्तदोषाः । नश्यन्ति चन्द्रार्कबलोपपन्ने लग्ने यथार्काभ्युदये तु दोषा ॥
एके सत्पुरुषाः परार्थघटकाः स्वार्थं परित्यज्य ये, सामान्यास्तु परार्थमुद्यमभृतः स्वार्थाविरोधेन ये । तेऽमी मानुषराक्षसाः परहितं स्वार्थाय निघ्नन्ति ये, ये तु घ्नन्ति निरर्थकं परहितं ते के न जानीमहे ।। नीतिशतकम्७५ । ।
एकेन पर्यक्षिपदात्मनाद्रिं चक्षुर्मुरारेरभवत्परेण । तैर्द्वादशात्मा दशभिस्तु शेषैर्दिशो दशालोकत लोकपूर्णाः ॥
एकेनापि हि शूरेण पादाक्रान्तं महीतलम् । क्रियते भास्करेणैव स्फारस्फुरिततेजसा ।। नीतिशतकम्१०७ । ।
एकेषुणा सङ्घतिथान्द्विषो भिन्दन्द्रुमानिव । स जन्मान्तररामस्य चक्रे सदृशमात्मनः ॥ शिशुपाल१९.१०७ ।।
एकैकमद्भुतगुणं धुतदूषणं च हित्वान्यमन्यमुपगत्य परित्यजन्तीम् । एनां जगाद जगदञ्चितपादपद्मा पद्मामिवाच्युतभुजान्तरविच्युतां सा ॥ नैषधीयचरितम्११.५७ ॥
एकैकमेते परिरभ्य पीनस्तनोपपीडं त्वयि संदिशन्ति । त्वं मूर्च्छतां नः स्मरभिल्लशल्यैर्मुदे विशल्यौषधिवल्लिरेधि ॥
एकैकमैक्षत मुहुर्महतादरेण भेदं विवेद न च पञ्चसु कंचिदेषा । शङ्काशतं वितरता हरता पुनस्तदुन्मादिनेव मनसेयमिदं तदाह ॥ नैषधीयचरितम्१३.४१ ॥
एकैकवृत्तेः प्रतिलोकपालं पतिव्रतात्वं जगृहुर्दिशां याः । वेद स्म गाथा मिलितास्तदासावाशा इवैकस्य नलस्य वश्याः ॥
एकैव तारा मुनिलोचनस्य जाता किलैतज्जनकस्य तस्य । ताताधिका संपदभूदियं तु सप्तान्विता विंशतिरस्य यत्ताः ॥
एकैव मूर्तिर्बिभिदे त्रिधा सा सामान्यमेषां प्रथमावरत्वम् । विष्णोर्हरस्तस्य हरिः कदाचिद्वेधास्तयोस्तावपि धातुराद्यौ॥
एकैव सत्यामपि पुत्रपङ्क्तौ चिरस्य दृष्टेव मृतोत्थितेव । आसन्नपाणिग्रहणेति पित्रोरुमा विशेषोच्छ्वसितं बभूव॥
एको दाशरथी रामो यातुधानाः सहस्रशः । ते तु यावन्त एवाजौ तावांश्च ददृशे स तैः ॥ रघुवंशम् १२.४५ । ।
एको देवः केशवो वा शिवो वा, ह्येकं मित्रं भूपतिर्वा यतिर्वा । एको वासः पत्तने वा वने वा ह्येका भार्या सुन्दरी वा दरी वा
एको नलः किमयमन्यतमः किमैलः कामोऽपरः किमु किमु द्वयमाश्विनेयौ । किं रूपधेयभरसीमतया समेषु तेष्वेव नेह नलमोहमहं वहे वा ॥ नैषधीयचरितम्१३.४४ ॥
एकोनितेष्टर्क्षहताद्वितिथ्यो रूपोनितेष्टायहतेन्दुनागैः । युक्ता घनै १७ श्चापि युता विभक्ता भूपाश्विभिः शेषमितो हि पिण्डः
एणः स्मरेणाङ्कमयः सपत्राकृतो भवद्भ्रूयुगधन्वना यः । मुखे तवेन्दौ लसता स तारा पुष्पालिबाणानुगतो गतोऽयम् ॥
एतं नलं तं दमयन्ति पश्य त्यजार्तिमित्या लिकुलप्रबोधान् । श्रुत्वा स नारीकरवर्तिसारीमुखात्स्वमाशङ्कत यत्र दृष्टम् ॥
एतत्कीर्तिविवर्तधौतनिखिलत्रैलोक्यनिर्वासितैर्विश्रान्तिः कलिता कथासु जगतां श्यामैः समग्रैरपि । जज्ञे कीर्तिमयादहो भयभरैरस्मादकीर्तिः पुनः सायन्नास्य कथापथेऽपि मलिनच्छाया बबन्ध स्थितिम् ॥ नैषधीयचरितम्१२.१०४ ॥
एतत्कुचस्पर्धितया घटस्य ख्यातस्य शास्त्रेषु निदर्शनत्वम् । तस्माच्च शिल्पान्मणिकादिकारी प्रसिद्धनामाजनि कुम्भकारः ॥
एतत्कृत्वा प्रियमनुचितप्रार्थनावर्तिनो मे सौहार्दाद्वा विधुर इति वा मय्यनुक्रोशबुद्ध्या । इष्टान्देशाञ्जलद विचर प्रावृषा संभृतश्रीर्मा भूदेवं क्षणमपि च ते विद्युता विप्रयोगः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.५५॥
एतत्तरुस्तरुणि राजति राजजम्बूः स्थूलोपलानिव फलानि विमृश्य यस्याः । सिद्धस्त्रियः प्रियमिदं निगदन्ति दन्तियूथानि केन तरुमारुरुहुः पथेति ॥ नैषधीयचरितम्११.८५ ॥
एतत्पुरःपठदपश्रमबन्दिवृन्दवाग्डम्बरैरनवकाशतरेऽम्बरेऽस्मिन् । उत्पत्तुमस्ति पदमेव न मत्पदानामर्थोऽपि नाऋथपुनरुक्तिषु पातुकानाम् ॥ नैषधीयचरितम्११.३६ ॥
एतद्गन्धगजस्तृषाम्भसि भृशं कण्ठान्तमज्जत्तनुः फेनैः पाण्डुरितः स्वदिक्करिजयक्रीडायशःस्पर्धिभिः । दन्तद्वन्द्वजलानुबिम्बनचतुर्दन्तः कराम्भोवमिव्याजादभ्रमुवल्लभेन विरहं निर्वापयत्यम्बुधेः ॥ नैषधीयचरितम्१२.८५ ॥
एतद्गिरेर्मालयवतः पुरस्तादाविर्भवत्यम्बर्लेखि शृङ्गं । नवं यत्र घनैर्मया च त्वद्विप्रयोगाश्रु समं विसृष्टं ॥ रघुवंशम् १३.२६
एतद्गुणश्रवणकालविजृम्भमाणतल्लोचनाञ्चलनिकोचनसूचितस्य । भावस्य चक्ररुचितं शिबिकाभृतस्ते तामेकतः क्षितिपतेरपरं नयन्तः ॥ नैषधीयचरितम्११.७१ ॥
एतद्दत्तासिघातस्रवदसृगसुहृद्वंशसार्द्रेन्धनैतद्दोरुद्दामप्रतापज्वलदनलमिलद्भूमधूमभ्रमाय । एतद्दिग्जैत्रयात्रासमसमरभरं पश्यतः कस्य नासीदेतन्नासीरवाजिव्रजखुरजरजोराजिराजिस्थलीषु ॥ नैषधीयचरितम्१२.७३ ॥

एतद्दन्तिबलैर्विलोक्य निखिलामालिङ्गिताङ्गीं भुवं सङ्ग्रामाङ्गणसीम्नि जङ्गमगिरिस्तोमभ्रमाधायिभिः । पृथ्वीन्द्रः पृथुरेतदुग्रसमरप्रेक्षोपनम्रामरश्रेणीमध्यचरः पुनः क्षितिधरक्षेपाय धत्ते धियम् ॥ नैषधीयचरितम्१२.२ ॥
एतद्बलैः क्षणिकतामपि भूखुराग्रस्पर्शायुषां रयरसादसमापयद्भिः । दृक्पेयकेवलनभःक्रमणप्रवाहैर्वाहैरलुप्यत सहस्रदृगर्वगर्वः ॥ नैषधीयचरितम्११.१२७ ॥
एतद्भीतारिनारी गिरिबिलविगलद्वासरा निःसरन्ती स्वक्रीडाहंसमोहग्रहिलशिशुभृशप्रार्थितोन्निद्रचन्द्रा । आक्रन्दद्भूरि यत्तन्नयनजलमिलच्चन्द्रहंसानुबिम्बप्रत्यासत्तिप्रहृष्यत्तनयविहसितैराश्वसीन्न्यश्वसीच्च ॥ नैषधीयचरितम्१२.२८ ॥
एतद्भुजारणिसमुद्भवविक्रमाग्निचिह्नं धनुर्गुणकिणः खलु धूमलेखा । जातं ययारिपरिषन्मशकाकृथयाश्रुविश्राणनाय रिपुदारदृगम्बुजेभ्यः ॥ नैषधीयचरितम्११.१०५ ॥
एतद्यशःक्षीरधिपूरगाहि पतत्यगाधे वचनं कवीनाम् । एतद्गुणानां गणनाङ्कपातः प्रत्यर्थिकीर्तीः खटिकाः क्षिणोति ॥
एतद्यशो नवनवं खलु हंसवेषं वेशन्तसंतरणदूरगमक्रमेण । अभ्यासमर्जयति संतरितुं समुद्रान्गन्तुं च निःश्रममितः सकलान्दिगन्तान् ॥ नैषधीयचरितम्११.५४ ॥
एतद्यशोभिरखिलेऽम्बुनि सन्तु हंसा दुग्धीकृते तदुभयव्यतिभेदमुग्धाः । क्षीरे पयस्यपि पदे द्वयवाचिभूयं नानार्थकोषविषयोऽद्य मृषोद्यमस्तु ॥ नैषधीयचरितम्११.७८ ॥
एतद्यशोभिरमलानि कुलानि भासां तथ्यं तुषारकिरणस्य तृणीकृतानि । स्थाने ततो वसति तत्र सुधाम्बुसिन्धौ रङ्कुस्तदङ्कुरवनीकवलाभिलाषात् ॥ नैषधीयचरितम्११.९७ ॥
एतद्वरं स्यामिति राजकेन मनोरथातिथ्यमवापिताय । सखीमुखायोत्सृजतीमपाङ्गात्कर्पूरकस्तूरिकयोः प्रवाहम् ॥
एतन्मदीयमतिवञ्चकपञ्चकस्थे नाथे कथं नु मनुजस्य चकास्तु चिह्नम् । लक्ष्माणि तानि किममी न वहन्ति हन्त बर्हिर्मुखा धुतरजस्तनुतामुखानि ॥ नैषधीयचरितम्१३.४७ ॥
एतन्मुखा विबुधसंसदसावशेषा माध्यस्थ्यमस्य यमतोऽपि महेन्द्रतोऽपि । एनं महस्विनमुपेहि सदारुणोच्चैर्येनामुना पितृमुखि ध्रियते करश्रीः ॥ नैषधीयचरितम्१३.१२ ॥
एतन्मुनेर्मानिनि शातकर्णेः पञ्चाप्सरो नाम विहारवारि । आभाति पर्यन्तवनं विदूरान्मेघान्तरालक्ष्यं इवेन्दुबिम्बं ॥
एतस्मान मां कुशलिनम अभिज्ञानदानाद विदित्वा मा कौलीनाद असितनयने मय्य अविश्वासिनी भूः स्नेहान आहुः किम अपि विरहे ध्वंसिनस ते त्व अभोगाद इष्टे वस्तुन्य उपचितरसाः प्रेमराशीभवन्ति॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.५२॥
एतस्मिन्नधिकपयःश्रियं वहन्त्यः संक्षोभं पवनभुवा जवेन नीताः । वाल्मीकेररहितरामलक्ष्मणानां साधर्म्यं दधति गिरां महासरस्यः ॥ शिशुपाल ४.५९॥
एतस्य सावनिभुजः कुलराजधानी काशी भवोत्तरणधर्मतरिः स्मरारेः । यामागता दुरितपूरितचेतसोऽपि पापं निरस्य चिरजं विरजीभवन्ति ॥ नैषधीयचरितम्११.११४ ॥
एता गुरुश्रोणिपयोधरत्वादात्मानं उद्वोहुढुं अशक्कुवन्त्यः । गाढाङ्गदैर्बाहुभिरस्पु बालाः क्लेशोत्तरं रागवशात्प्लवन्ते ॥
एतां कुमारनिपुणां पुनरप्यभाणीद्वाणी सरोजमुखि निर्भरमारभस्व । अस्मिन्नसंकुचितपङ्कजसख्यशिक्षानिष्णातदृष्टिपरिरम्भविजृम्भितानि ॥ नैषधीयचरितम्११.१०२ ॥
एतां धरामिव सरिच्छविहारिहारामुल्लासितस्वमिदमाननचन्द्रभासा । बिभ्रद्विभासि पयसामिव राशिरन्तर्वेदिश्रियं जनमनः प्रियमध्यदेशाम् ॥ नैषधीयचरितम्२१.१३४ ॥
एताः करोत्पीडितवारिधारा दर्पात्सखीभिर्वदनेषु सिक्ताः । वक्रेतराग्रैरलकैस्तरुण्यश्चूर्णारुणान्वारिलवान्वमन्ति ॥ रघुवंशम्
एतादृशीमथ विलोक्य सरस्वती तां संदेहचित्रभयचित्रितचित्तवृत्तिम् । देवस्य सूनुमरविन्दविकासिरश्मेरुद्दिश्य दिक्पतिमुदीरयितुं प्रचक्रे ॥ नैषधीयचरितम्१३.१५ ॥
एतादृशोरम्बुरुहैर्विशेषं भृङ्गौ जनः पृच्छतु तद्गुणज्ञौ । इतीव धाताकृत तारकालिस्त्रीपुंसमाध्यस्थ्यमिहाक्षियुग्मे ॥
एतावदुक्तवति दाशरथौ तदीयां इच्छां विमानं अधिदेवतया विदित्वा । ज्योतिष्पथादवततार सविस्मयाभिरुद्वीक्षितं प्रकृतिभिर्भरतानुगाभिः ॥ रघुवंशम् १३.६८ । ।
एतावदुक्त्वा तनयामृषीनाह महीधरः । इयं नमति वः सर्वास्त्रिलोचनवधूरिति॥ कुमारसंभवम्६.८९॥
एतावदुक्त्वा प्रतियातुकामं शिष्यं महर्षेर्नृपतिर्निषिध्य । किं वस्तु विद्वन्गुरवे प्रदेयं त्वया कियद्वेति तं अन्वयुङ्क्त ॥

एतावदुक्त्वा विरते मृगेन्द्रे प्रतिस्वनेनास्य गुहागतेन । शिलोच्चयोऽपि क्षितिपालं उच्चैः प्रीत्या तं एवार्थं अभाषतेव ॥
एते वयं सैकतभिन्नशुक्तिपर्यस्तमुक्तापटलं पयोधेः । प्राप्ता मुहूर्तेन विमानवेगात्कूलं फलावर्जितपूगमालं ॥ रघुवंशम्
एते वयममी दाराः, कन्येयं कुलजीवितम् । ब्रूत येनात्र वः कार्यमनास्था बाह्यवस्तुषु॥ कुमारसंभवम्६.६३॥
एतेन ते विरहपावकमेत्य तावत्कामं स्वनाम कलितान्वयमन्वभावि । अङ्गीकरोषि यदि तत्तव नन्दनाद्यैर्लब्धान्वयं स्वमपि नन्वयमातनोतु ॥ नैषधीयचरितम्११.४५ ॥
एतेन ते स्तनयुगेन सुरेभकुम्भौ पाणिद्वयेन दिविषद्द्रुमपल्लवानि । आस्येन स स्मरतु नीरधिमन्थनोत्थं स्वच्छन्दमिन्दुमपि सुन्दरि मन्दराद्रिः ॥ नैषधीयचरितम्११.६३ ॥
एतेन संमुखमिलत्करिकुम्भमुक्ताः कौक्षेयकाभिहतिभिर्विबभुर्विमुक्ताः । एतद्भुजोष्मभृशनिःसहया विकीर्णाः प्रस्वेदबिन्दव इवारिनरेन्द्रलक्ष्म्या ॥ नैषधीयचरितम्११.९९ ॥
एतेनोत्कृत्तकण्ठप्रतिसुभटनटारब्धनाट्याद्भुतानां कष्टं द्रष्टैव नाभूद्भुवि समरसमालोकिलोकास्पदेऽपि । अश्वैरस्वैरवेगैः कृतखुरखुरलीमङ्क्षुविक्षुद्यमानक्ष्मापृष्ठोत्तिष्ठदन्धंकरणरणधुरारेणुधारान्धकारात् ॥ नैषधीयचरितम्१२.१ ॥
एनं स बिभ्रद्विधुमुत्तमाङ्गे गिरीन्द्रपुत्रीपतिरोषधीशम् । अश्नाति घोरं विषमब्धिजन्म धत्ते भुजङ्गं च विमुक्तशङ्कः ॥
एनसानेन तिर्यक्स्यादित्यादिः का बिभीषिका । राजिलोऽपि हि राजेव स्वैः सुखी सुखहेतुभिः ॥ नैषधीयचरितम्१७.७२ ॥
एभिः साधो हृदयनिहितैर लक्षणैर लक्षयेथा द्वारोपान्ते लिखितवपुषौ शङ्खपद्मौ च दृष्ट्वा क्षामच्छायां भवनम अधुना मद्वियोगेन नूनं सूर्यापाये न खलु कमलं पुष्यति स्वामभिख्याम॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.२०॥
एवं आत्तरतिरात्मसंभवांस्तान्निवेश्य चतुरोऽपि तत्र सः । अध्वसु त्रिषु विसृष्टमैथिलः स्वां पुरीं दशरथो न्यवर्तत ॥
एवं आप्तवचनात्स पौरुषं काकपक्षकधरेऽपि राघवे । श्रद्दधे त्रिदशगोपमात्रके दाहशक्तिं इव कृष्णवर्त्मनि ॥ रघुवंशम्
एवं इन्द्रियसुखानि निर्विशन्नन्यकार्यविमुखः स पार्थिवः । आत्मलक्षणनिवेदितानृतूनत्यवाहयदनङ्गवाहितः ॥ रघुवंशम्
एवं उक्तवति भीमदर्शने भार्गवे स्मितविकम्पिताधरः । तद्धनुर्ग्रहणं एव राघवः प्रत्यपद्यत समर्थं उत्तरं ॥ रघुवंशम् ११.७९
एवं उक्ते तया साध्व्या रन्ध्रात्सद्योभवाद्भुवः । शातह्रदं इव ज्योतिः प्रभामण्डलं उद्ययौ ॥ रघुवंशम् १५.८२ ।।
एवं उद्यन्प्रभावेण शास्त्रनिर्दिष्टवर्त्मना । वृषेव देवो देवानां राज्ञां राजा बभूव सः ॥ रघुवंशम् १७.७७ ।।
एवं तयोक्ते तं अवेक्ष्य किंचिद्विस्रंसिदूर्वाङ्कमधूकमाला । ऋजुप्रणामक्रिययैव तन्वी प्रत्यादिदेशैनं अभाषमाणा ॥ रघुवंशम्
एवं तयोरध्वनि दैवयोगादासेदुषोः सख्यं अचिन्त्यहेतु । एको ययौ चैत्ररथपदेशान्सौराज्यरम्यानपरो विदर्भान् ॥ रघुवंशम्
एवं प्रतापमपि वीक्ष्य रणे स-तापं, टङ्कारितं प्रतिविषाय महोग्र - चापम् । राणा शिरो-मुकुटमात्म-गतं च 'झाला माना' विधाय यवनाऽऽहनने प्रसक्तः ॥ प्रतापविजयः-१५० ।।
एवं प्रतिद्वन्द्विषु तस्य कीर्तिं मौलीन्दुलेखाविशदां विधास्यन् । इयेष पर्यायजयावसादां रणक्रियां शम्भुरनुक्रमेण ।।
एवं महासमर- कर्म्मणि जायमाने, मानेरितं युधि सलीममलं स वीक्ष्य । सद्यः सचेतक गतिः सविधे तदीये, सैन्यावलीं नृपतिरुल्ललयाञ्चकार ॥ प्रतापविजयः- १४३ ।।
एवं यदात्थ भगवन्नामृष्टं नः परैः पदम् । प्रत्येकं विनियुक्तात्मा कथं न ज्ञास्यसि प्रभो ॥ कुमारसंभवम् २.३१ ॥
एवं यद्वदता नृपेण तनया नापृच्छि लज्जास्पदं यन्मोहः स्मरभूरकल्पि वपुषः पाण्डुत्वतापादिभिः । यच्चाशीः कपटादवादि सदृशी स्यात्तत्र या सान्त्वना तन्मत्वालिजनो मनोब्धिमतनोदानन्दमन्दाक्षयोः ॥ नैषधीयचरितम्४.१२३ ॥
एवं वाच्यः स कन्यार्थमिति वो नोपदिश्यते । भवत्प्रणीतमाचारमामनन्ति हि साधवः ॥ कुमारसंभवम्६.३१॥
एवं सुलग्ने स्वगृहं प्रविश्य वितानपुष्पश्रुतिघोषयुक्तम् । शिल्पज्ञदैवज्ञविधिज्ञपौरान् राजार्चयेद्भूमिहिरण्यवस्त्रैः ॥
एवंवादिनि देवर्षौ पार्श्वे पितुरधोमुखी । लीलाकमलपत्राणि गणयामास पार्वती॥ कुमारसंभवम्६.८४॥
एवमात्तरतिरात्मसंभवांस्तान्निवेश्य चतुरोऽपि तत्र सः । अध्वसु त्रिषु विसृष्टमैथिलः स्वां पुरीं दशरथो न्यवर्तत ॥ रघुवंशम्
एवमादि स विचिन्त्य मुहूर्तं तानवोचत पतिर्निषधानाम् । अर्थिदुर्लभमवाप्य सहर्षान्याच्यमानमुखमुल्लसितश्रि ॥
एवमाप्तवचनात्स पौरुषं काकपक्षकधरेऽपि राघवे । श्रद्दधे त्रिदशगोपमात्रके दाहशक्तिमिव कृष्णवर्त्मनि ॥ रघुवंशम्
एवमालि निगृहीतसाध्वसं शंकरो रहसि सेव्यतामिति । सा सखीभिरुपदिष्टमाकुला नास्मरत्प्रमुखवर्तिनी प्रिये॥
एवमिन्द्रियसुखस्य वर्त्मनः सेवनादनुगृहीतमन्मथः। शैलराजभवने सहोमया मासमात्रमवसद् वृषध्वजः॥
एवमुक्तवति देवऋषीन्द्रे द्रागभेदि मघवाननमुद्रा । उत्तरोत्तरशुभो हि विभूनां कोऽपि मञ्जुलतमः क्रमवादः ॥

एवमुक्तवति भीमदर्शने भार्गवे स्मितविकम्पिताधरः ।तद्धनुर्ग्रहणमेव राघवः प्रत्यपद्यत समर्थमुत्तरम् ॥ रघुवंशम् ११.७९
एवमुक्तवति वीतविशङ्के वीरसेनतनये विनयेन । वक्रभावविषमामथ शक्रः कार्यकैतवगुरुर्गिरमूचे ॥
एष दाशरथिभूयमेत्य च ध्वंसितोद्धतदशाननामपि । राक्षसीमकृत रक्षितप्रजस्तेजसाधिकविभीषणां पुरीं ॥
एष नैषाध स दण्डभृदेष ज्वालजालजटिलः स हुताशः । यादसां स पतिरेष च शेषं शासितारमधिगच्छ सुराणाम् ॥
एष प्रतापनिधिरुद्गतिमान्सदाऽयं किं नाम् नार्जितमनेन धनंजयेन । हेम प्रभूतमधिगच्छ शुचेरमुष्मानास्येव कस्यचन भास्वररूपसंपत् ॥ नैषधीयचरितम्१३.१ ॥
एषा त्वया पेशलमध्ययापि घटाम्बुसंवर्धितबालचूता । आह्लादयत्युन्मुखकृष्णसारा दृष्ट चिरात्पञ्चवटी मनो मे ॥
एषा प्रसन्नस्तिमितप्रवाहा सरिद्विदूरान्तरभावतन्वी । मन्दाकिनी भाति नगोपकण्ठे मुक्तावली कण्ठगतेव भूमेः ॥ रघुवंशम्
एषा रतिः स्फुरति चेतसि कस्य यस्याः सूते रतिं द्युतिरथ त्वयि वा तनोति । त्रैयक्षवीक्षणखिलीकृतनिर्जरत्वसिद्धायुरध्वमकरध्वजसंशयं कः ॥ नैषधीयचरितम्२१.१३३ ॥
एषां गिरेः सकलरत्नफलस्तरुः स प्राग्दुग्धभूमिसुरभेः खलु पञ्चशाखः । मुक्ताफलं फलनसान्वयनाम तन्वन्नाभाति बिन्दुभिरिव च्छुरितः पयोधेः ॥ नैषधीयचरितम्११.१ ॥
एषां त्वदीक्षणरसादनिमेषतैषा स्वाभाविकानिमिषतामिलिता यथाभूत् । आस्ये तथैव तव नन्वधरोपभोगैर्मुग्धे विधावमृतपानमपि द्विधाष्तु ॥ नैषधीयचरितम्११.९ ॥
एषामकृत्वा चरणप्रणाममेषामनुज्ञामनवाप्य सम्यक् । सुपर्ववैरे तव वैरसेनिं वरीतुमीहा कथमौचितीयम् ॥
एषुत्रयेणैव जगत्त्रयस्य विनिर्जयात्पुष्पमयाशुगेन । शेषा द्विबाणी सफलीकृतेयं प्रियादृगम्भोजपदेऽभिषिच्य ॥
एषोऽक्षमालावलयं मृगाणां कण्डूयितारं कुशसूचिलावं । सभाजने मे भुजं ऊर्ध्वबाहुः सव्येतरं प्राध्वं इतः प्रयुङ्क्ते ॥
एष्यन्ति यावद्गणनाद्दिगन्तान्नृपाः स्मराताः शरणे प्रवेष्टुम् ।इमे पदाब्जे विधिनापि सृष्टास्तावत्य एवाङ्गुलयोऽत्र लेखाः ॥
एहि विश्वात्मने वत्से ! भिक्षासि परिकल्पिता । अर्थिनो मुनयः प्राप्तं गृहमेधिफलं मया॥ कुमारसंभवम्६.८८॥
ऐन्द्रं अस्त्रं उपादाय शत्रुघ्नेन स ताडितः । सिकताभ्योऽपि हि परां प्रपेदे परमाणुतां ॥ रघुवंशम् १५.२२ ।।
ऐन्द्रिः किल नखैस्तस्या विददार स्तनौ द्विजः । प्रियोपभोगचिह्नेषु पौरोभाग्यं इवाचरन् ॥ रघुवंशम् १२.२२ ।।
ऐरावतास्फालनविश्लथं यः संघट्टयन्नङ्गदं अङ्गदेन । उपेयुशः स्वां अपि मूर्तिं अग्र्यां अर्धासनं गोत्रभिदोऽधितष्ठौ ॥
ऐश्वर्यस्य विभूषणं सुजनता शौर्यस्य वाक्संयमो ज्ञानस्योपशमः श्रुतस्य विनयो वित्तस्य पात्रे व्ययः । अक्रोधस्तपसः क्षमा प्रभवितुर्धर्मस्य निर्व्याजता सर्वेषामपि सर्वकारणमिदं शीलं परं भूषणम् ।। नीतिशतकम्८३ ।।
ओजः स्यात्प्रौढिरर्थस्य संक्षेपो वाऽतिभूयसः । रिपुं हत्वा यशः कृत्वा त्वदसिः कोशमाविशत् ॥ चन्द्रालोकः४.७ ।।
ओजसापि खलु नूनं अनूनं नासहायं उपयाति जयश्रीः । यद्विभुः शशिमयूखसखः सन्नाददे विजयि चापं अनङ्गः ।।
ओजस्विवर्णोज्वलवृत्तशालिनः प्रसादिनोऽनुज्झित गोत्रसंविदः । श्लोकानुपेन्द्रस्य पुरः स्म भूयसो गुणान्समुद्दिश्य पठन्ति
ओजो महौजाः कृत्वाधस्तत्क्षणादुत्तमौजसः । कुर्वन्नाजावमुख्यत्वमनमन्नाम मुख्यतां ॥ शिशुपाल१९.१६ ।।
ओजोभाजां यद्रणे संस्थितानामादत्तीव्रं सार्धमङ्गेन नूनं । ज्वालाव्याजादुद्वमन्ती तदन्तस्तेजस्तारं दीप्तजिह्वा ववाशे ॥
ओमित्युक्तवतो थ शार्ङ्गिण इति व्याहृत्य वाचं नभ- स्तस्मिन्नुत्पतितं पुरः सुरमुनाविन्दोः श्रियं बिभ्रति । शत्रूणामनिशं विनाशपिशुनः क्रुद्धस्य चैद्यं प्रति व्योम्नीव भृकुटिच्छलेन वदने केतुश्चकारास्पदम् ॥ शिशुपाल १.१.७५ ॥
ओषामासे मत्सरोत्पातवाताश्लिष्यद्दन्तक्ष्मारुहां घर्षणोत्थैः । योगान्तैर्वा वह्निभिर्वारणानामुच्चैर्मूर्धव्यॐनि नक्षत्रमाला ॥
ओष्ठपल्लवविदंशरुचीनां हृद्यतां उपययौ रमणानां । फुल्ललोचनविनीलसरोजैरङ्गनास्यचषकैर्मधुवारः ।।
औज्झि प्रियाङ्गैर्घृणयैव रूक्षा न वारिदुर्गात्तु वराटकस्य । न कण्टकैरावरणाच्च कान्तिर्धूलीभृता काञ्चनकेतकस्य ॥
औदास्यसंविदवलम्बितशून्यमुद्रामस्मिन्दृशोर्निपतितामवगम्य भैम्याः । स्वेनैव जन्यजनतान्यमजीगमत्तां सुज्ञं प्रतीङ्गितविभावनमेव वाचः ॥ नैषधीयचरितम्११.१०१ ॥
औरसं कृतसम्बन्धं तथा वंशक्रमागतम् । रक्षकं व्यसनेभ्यश्च मित्रं ज्ञेयं चतुर्विधम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१८५ ॥
औषसातपभयादपलीनं वासरच्छविविरामपटीयः । संनिपत्य शनकैरिव निम्नादन्धकारं उदवाप समानि ।।
कंचिद्दूरादायतेन द्रढीयःप्रासप्रोतस्रोतसान्तःक्षतेन । हस्ताग्रेण प्राप्तमप्यग्रतोऽभूदानैश्वर्यं वारणस्य ग्रहीतुं ॥
कंदर्प एवेदमविन्दत त्वां पुण्येन मन्ये पुनरन्यजन्म । चण्डीशचण्डाक्षिहुताशकुण्डे जुहाव यन्मन्दिरमिन्द्रियाणाम् ॥

कः कुलेऽजनि जगन्मुकुटे वः प्रार्थकेप्सितमपूरि न येन । इन्दुरादिरजनिष्ट कलङ्की कष्टमत्र स भवानपि मा भूत् ॥
कः शमः क्रियतां प्राज्ञाः प्रियाप्रीतौ परिश्रमः । भस्मीभूतस्य भूतस्य पुनरागमनं कुतः ॥ नैषधीयचरितम्१७.६९ ॥
कः स्मरः कस्त्वमत्रेति संदेहे शोभयोभयोः । त्वय्येवार्थितया सेयं धत्ते चित्तेऽथवा युवाम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.४३ ॥
ककुदे वृषस्य कृतबाहुं अकृशपरिणाहशालिनि । स्पर्शसुखं अनुभवन्तं उमा- कुचयुग्ममण्डल इवार्द्रचन्दने ।।
ककुब्भिकन्यावक्त्रान्तर्वासलब्धाधिवासया । मुखामोदं मदिरया कृतानुव्याधमुद्वमन् ॥ शिशुपाल २.२० ॥
ककुभः कृतनादमास्तृणन्तस्तिरयन्तः पटलानि भानुभासं । उदनंसिषुरभ्रमभ्रसङ्घाः सपदि श्यामलिमानमानयन्तः ॥
ककुभां मुखानि सहसोज्ज्वलयन्दधदाकुलत्वमधिकं रतये । अदिदीपदिन्दुरपरो दहनः कुसुमेषुमत्रिनयनप्रभवः ॥
कङ्कणस्य तु लोभेन मग्नः पङ्के सुदुस्तरे । वृद्धव्याघ्रेण सम्प्राप्तः पथिकः सम्मृतः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.५ ॥
कच्चित सौम्य व्यवसितम इदं बन्धुकृत्यं त्वया मे प्रत्यादेशान न खलु भवतो धीरतां कल्पयामि निःशब्दो ऽपि प्रदिशसि जलं याचितश चातकेभ्यः प्रत्युक्तं हि प्रणयिषु सताम ईप्सितार्थक्रियैव॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.५४॥
कच्छान्ते सुरसरितो निधाय सेनां अन्वतिः सकतिपयैः किरातवर्यैः । प्रच्छन्नस्तरुगहनैः सगुल्मजालैर्लक्ष्मीवाननुपदं अस्य सम्प्रतस्थे ।। किरातार्जुनीयम्१२.५४ ।।
कटकानि भजन्ति चारुभिर्नवमुक्ताफलभूषणैर्भुजैः । नियतं दधते च चित्रकैरवियोगं पृथुगण्डशैलतः ॥ शिशुपाल१६.७७ ।।
कटाक्षकपटारब्धदूरलङ्घनरंहसा । दृशा भीत्या निवृत्तं ते कर्णकूपं निरूप्य किम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.१८ ॥
कटाक्षणाज्जन्यजनैर्निजप्रजाः क्वचित्परीहारसमचीकर्त्तराम् । धराप्सरोभिर्वरयात्रयागतानभोजयद्भोजकुलाङ्कुरः क्वचित् ॥
कटुनापि चैद्यवचनेन विकृतिमगमन्न माधवः । सत्यनियतवचसं वचसा सुजनं जनाश्चलयितुं क ईशते ॥ शिशुपाल१५.४०
कण्ठः किमस्याः पिकवेणुवीणास्तिस्रो जिताः सूचयति त्रिरेखः । इत्यन्तरस्तूयत यत्र कापि नलेन बाला कलमालपन्ती ॥
कण्ठसक्तमृदुबाहुबन्धनं न्यस्तपादतलं अग्रपादयोः । प्रार्थयन्त शयनोत्थितं प्रियास्तं निशात्ययविसर्गचुम्बनं ॥ रघुवंशम्
कण्ठावसक्तमृदुबाहुलतातुरङ्गाद्राजावरोधनवधूरवतारयन्तः । आलिङ्गनान्यधिकृताः स्फुटमापुरेव गण्डस्थलीः शुचितया न चुचुम्बुरासां ॥ शिशुपाल५.१८ ।।
कण्ठे वसन्ती चतुरा यदस्याः सरस्वती वादयते विपञ्चीम् । तदेव वाग्भूय मुखे मृगाक्ष्याः श्रोतुः श्रुतौ याति सुधारसवम् ॥
कण्डूयतः कटुभुवं करिणो मदेन स्कन्धं सुगन्धिमनुलीनवता नगस्य । स्थूलेन्द्रनीलशकलावलिक्ॐअलेन कणठेगुणत्वमलीनां वलयेन भेजे ॥ शिशुपाल५.४६ ।।
कण्डूयमानेन कटं कदाचिद्वन्यद्विपेनोन्मथिता त्वगस्य । अथैनं अद्रेस्तनया शुशोच सेनान्यं आलीढं इवासुरास्त्रैः ॥ रघुवंशम्
कतिपयदिवसैर्वयस्यया वः स्वयमभिलष्य वरिष्यते वरीयान् । ऋशिमशमनयानया तदासुं रुचिरुचिताथ भविद्विधाविधाभिः ॥ नैषधीयचरितम्४.१२२ ॥
कतिपयसहकारपुष्परम्यस्तनुतुहिनोऽल्पविनिद्रसिन्दुवारः । सुरभिमुखहिमागमान्तशंसी समुपययौ शिशिरः स्मरैकबन्धुः ।।
कथं इव तव संमतिर्भवित्री समं ऋतुभिर्मुनिनावधीरितस्य । इति विरचितमल्लिकाविकासः स्मयत इव स्म मधुं निदाघकालः ।। किरातार्जुनीयम्१०.३६ ।।
कथं कथंचिन्निषधेश्वरस्य कृत्वास्यपद्मं दरवीक्षितश्रि । वाग्देवताया वदनेन्दुबिम्बं त्रपावती साकृत सामिदृष्टम् ॥
कथं न मन्ये किल तं मनोजवं मनोजवं म्लेच्छ-रणे समागतम् । अघो न चोच्चैर्न पुरो न पृष्ठतः ददर्श कोऽपि नरो न
कथं नु तेषां कृपयापि वागसावसावि मानुष्यकलाञ्छने जने । स्वभावभक्तिप्रवणं प्रतीश्वराः कया न वाचा मुदमुद्गिरन्ति
कथं नु शक्योऽनुनयो महर्षेर्विश्राणनाच्चान्यपयस्विनीनां । इमां अनूनां सुरभेरवेहि रुद्रौजसा तु प्रहृतं त्वयास्याम् ॥
कथं वादीयतां अर्वाङ्मुनिता धर्मरोधिनी । आश्रमानुक्रमः पूर्वैः स्मर्यते न व्यतिक्रमः ।। किरातार्जुनीयम्११.७६ ।।
कथं विधातर्मयि पाणिपङ्कजात्तव प्रियाशैत्यमृदुत्वशिल्पिनः । वियोक्ष्यते वल्लभयेति निर्गता लिपिर्ललाटंतपनिष्ठुराक्षरा
कथमपि कृतप्रत्याख्याने प्रिये स्खलितोत्तरे विरहकृशया कृत्वा व्याजं प्रकल्पितमश्रुतं । असहनसखीश्रोत्रप्राप्तिप्रमादससंभ्रमं विगलितदृशा शून्ये गेहे समुच्छ्वसितं पुनः ॥अमरुशतकम्-७३॥
कथमपि सखि क्रीडाकोपाद् व्रजेति मयोदिते कठिनहृदयस्त्यक्त्वा शय्यां बलाद् गत एव सः । इति सरभसं ध्वस्तप्रेम्णि व्यपेतघृणे जने पुनरपि हतव्रीडं चेतः प्रयाति करोमि किम् ॥अमरुशतकम्-१२॥
कथमेदलम्प्रभा - रतं, भुवनेऽभूदधूना प्रभा - हतम् । कवि-कल्पलते! विलिख्यता मिति सर्व सुविविच्य निर्भयम् ॥

कथाप्रसङ्गेन जनैरुदाहृतादनुस्मृताखण्डलसूनुविक्रमः । तवाभिधानाद्व्यथते नताननः स दुःसहान्मन्त्रपदादिवोरगः ।।
कथाप्रसङ्गेषु मिथः सखीमुखात्तृणेऽपि तन्व्या नलनामनि श्रुते । द्रुतं विधूयान्यदभूयतानया मुदा तदाकर्णनसज्जकर्णया ॥
कथावशेषं तव सा कृते गतेत्युपैष्यति श्रोत्रपथं कथम् न ते । दयाणुना मां समनुग्रहीप्यसे तदापि तावद्यदि नाथ नाधुना ॥
कथासु शिष्यै वरमद्य न ध्रिये ममावगन्तासि न भावमन्यथा । त्वदर्थमुक्तासुतया सुनाथ मां प्रतीहि जीवाभ्यधिकं त्वदेकिकाम् ॥ नैषधीयचरितम्९.१४९ ॥
कथितं पुनरुक्ता वाक्श्यामाब्जश्यामलोचना । विकृतं दूरविकृतैरैयरुः कुञ्जराः पुरम् ॥ चन्द्रालोकः२.१९ ।।
कथ्यते न कतमः स इति त्वं मां विवक्षुरसि किं चलदोष्ठः । अर्धवर्त्मनि रुणत्सि न पृच्छां निर्गमेण न परिश्रमयैनाम् ॥
कदर्थितस्यापि हि धैर्यवृत्तेर्न शक्यते धैर्यगुणः प्रमार्ष्टुम् । अधोमुखस्यापि कृतस्य वह्नेर्नाधः शिखा याति कदाचिदेव ।।
कदलीप्रकाण्डरुचिरोरुतरौ जघनस्थलीपरिसरे महति । रशनाकलापकगुणेन वधूर्मकरध्वजद्विरदमाकलयथ् ॥
कदाचिदासन्नसखीमुखेन सा मनोरथज्ञं पितरं मनस्विनी । अयाचतारण्यनिवासमात्मनः फलोदयान्ताय तपःसमाधये ॥
कदास्रभे त्वाष्ट्रवायू विश्वेज्यौ भगवासवौ । वैश्वश्रुती पाशिपौष्णे अजपादग्निपित्र्यभे ॥ मुहूर्तचिन्त.१४ ॥
कनकभङ्गपिशङ्गदलैर्दधे सरजसारुणकेशरचारुभिः । प्रियविमानितमानवतीरुषां निरसनैरसनैरवृथार्थता ॥
कनकाङ्गदद्युतिभिरस्य गमितमरुचत्पिशङ्गतां । क्रोधमयशिखिशिखापटलैः परितः परीतमिव बाहुमण्डलं ॥
कन्यर्क्षाद्वरभं यावत् कन्याभं वरभादपि । गणयेन्नवहृच्छेषे त्रीष्वद्रिभमसत्स्मृतम् ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् २४॥
कन्यान्तः पुरबाधनाय यदधीकारान्न दोषा नृपं द्वौ मन्त्रिप्रवरश्च तुल्यमगदंकारश्च तावूचतुः । देवाकर्णय सुश्रुतेन चरकस्योक्तेन जानेऽखिलं स्यादस्या नलदं विना न दलने तापस्य कोऽपि क्षमः ॥ नैषधीयचरितम्४.११७ ॥
कपाटविस्तीर्णमनोरमोरःस्थलश्रीललनस्य तस्य । आनन्दिताशोषजना बभूव सर्वाङ्गसङ्गिन्यपरैव लक्ष्मीः ॥ शिशुपाल
कपालनेत्रान्तरलब्धमार्गैर्ज्योतिःप्ररोहैरुदितैः शिरस्तः । मृणालसूत्राधिकसौकुमार्यां बालस्य लक्ष्मीं ग्लपयन्तमिन्दोः॥
कपोलकण्डूः करिभिर्विनेतुं विघट्टितानां सरलद्रुमाणाम् । यत्र स्रुतक्षीरतया प्रसूतः सानूनि गन्धः सुरभीकरोति ॥
कपोलपत्रान्मकरात्सकेतुभूभ्यां जिगीषुर्धनुषा जगन्ति । इहावलम्ब्यास्ति रतिं मनोभू रज्यद्द्वयस्यो मधुनाधरेण ॥
कपोलपालीजनिजानुबिम्बयोः समागमात्कुण्डलमण्डलद्वयी । नलस्य तत्कालमवाप चित्तभूरथ स्फुरच्चक्रचतुष्कचारुताम् ॥
कपोलसंश्लेषि विलोचनत्विषा विभूषयन्तीं अवतंसकोत्पलं । सुतेन पाण्डोः कलमस्य गोपिकां निरीक्ष्य मेने शरदः कृतार्थता
कपोले पत्राली करतलनिरोधेन मृदिता निपीतो निःश्वासैरयममृतहृद्योऽधररसः । मुहुः कण्ठे लग्नस्तरलयति बाष्पः स्तनतटं प्रियो मन्युर्जातस्तव निरनुरोधे न तु वयम् ॥अमरुशतकम्-८७॥
कमपि स्मरकेलिं तं स्मर यत्र भवन्निति । मया विहितसंबुद्धिर्व्रीडिता स्मितवत्यसि ॥ नैषधीयचरितम्२०.९३ ॥
कमलकुशलाधाने भानोरहो पुरुषाव्रतं यदुपकुरुते नेत्राणि श्रीगृहत्वविवक्षुभिः । कविभिरुपमानादप्यम्भोजतां गमितान्यसावपि यदतथाभावान्मुञ्चत्युलूकविलोचने ॥ नैषधीयचरितम्१९.४ ॥
कमलैः कमलावासैः किं किं नासादि सुन्दरम् । अप्यम्बुधेः परं पारं प्रयान्ति व्यवसायिनः ॥ चन्द्रालोकः५.६७ ।।
कमाद्द्वीयसां तेषां तदानीं समदृश्यत । स्पष्टमष्टगुणैश्वर्यात्पर्यवस्यन्निवाणिमा ॥ नैषधीयचरितम्१७.५ ॥
कम्पेन मूर्ध्नः शतपत्रयोनिं, वाचा हरिं, वृत्रहणं स्मितेन । आलोकमात्रेण सुरानशेषान्संभावयामास यथाप्रधानम्॥
कम्रं तत्रोपनम्राया विश्वस्या वीक्ष्य तुष्टवान् । स मम्लौ तं विभाव्याथ वामदेव्याभ्युपासकम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१९४ ॥
कयाचिदालोक्य नलं ललज्जे कयापि तद्धासि हृदा ममज्जे । तं कापि मेने स्मरमेव कन्या भेजे मनोभूवशभूयमन्या ॥
कयापि क्रीडतु ब्रह्मा दिव्याः स्त्रीर्दीव्यत स्वयम् । कलिस्तु चरतु ब्रह्म प्रैतु वातिप्रियाय वः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१२२ ॥
कयापि वीक्षाविमनस्कलोचने समाज एवोपपतेः समीयुषः । घनं सविघ्नं परिरम्भसाहसैस्तदा तदालोकनमन्वभूयत ॥
कयासि कामिन् ! सुरतापराधात्पादानतः कोपनयावधूतः । यस्याः करिष्यामि दृढानुतापं प्रवालशय्याशरणं शरीरम् ॥
करः स्रजा सज्जतरस्तदीयः प्रियोन्मुखः सन्विरराम भूयः । प्रियाननस्यार्धपथं ययौ च प्रत्याययौ चातिचलः कटाक्षः ॥
करकिसलयं धूत्वा धूत्वा विमार्गति वाससी क्षिपति सुमनोमालाशेषं प्रदीपशिखां प्रति । स्थगयति मुहुः पत्युर्नेत्रे विहस्य समाकुला सुरतविरता रम्या तन्वी मुहुर्मुहुरीक्षते ॥अमरुशतकम्-९६॥
करकुड्मलेन निजमूरुमुरुतरनगाश्मकर्कशं । त्रस्तचपलचलमानजनश्रुतभीमनादमयमाहतोच्चकैः ॥ शिशुपाल१५.१० ।।
करग्रहे वाम्यमधत्त यस्तयोः प्रसाद्य भैम्यानु च दक्षिणीकृतः । कृतः पुरस्कृत्य ततो नलेन स प्रदक्षिणस्तत्क्षणमाशुशुक्षणिः ॥

करजदशनचिह्नं निशमङ्गेऽन्यनारी-जनितमिति सरोषमीर्ष्यया शङ्कमानां । स्मरसि न खलु दत्तं मत्तयैतत्त्वयैव स्त्रियमनुनयतीत्थं व्रीडमानां विलासी ॥ शिशुपाल११.३७ ।।
करणशृङ्खलनिःसृतयोस्तयोः कृतभुजध्वनि वल्गु विवल्गतोः । चरणपातनिपातितरोधरसः प्रससृपुः सरितः परितः स्थलीः ।। किरातार्जुनीयम्१८.११ ।।
करदीकृतभूपालो भ्रातृभिर्जित्वरैर्दिशाम् । विनाप्यस्मदलंभूष्णुरिज्यायै तपसः सुतः ॥ शिशुपाल २.९ ॥
करपदाननलोचननामभिः शतदलैः सुतनोर्विरहज्वरे । रविमहो बहुपीतचरं चिरादनिशतापमिषादुदसृज्यत ॥
करप्रचेयामुत्तुङ्गः प्रभुशक्तिं प्रथीयसीम् । प्रज्ञाबलबृहन्मूलः फलत्युत्साहपादपः ॥ शिशुपाल २.८३ ॥
करयुग्मपद्ममुकुलापवर्जितैः प्रतिवेश्म लाजकुसमैरवाकिरन् । अवदीर्णशुक्तिपुटमुक्तमौक्तिकप्रकरैरिव प्रियरथाङ्गमङ्गनाः
कररुद्धनीवि दयितोपगतौ गलितं त्वराविरहितासनया । क्षणदृष्टहाटकशिलासदृशस्फुरदूरुभित्ति वसनं ववसे ॥
करस्थताम्बूलजिघत्सुरेकिका विलोकनैकाग्रविलोचनोत्पला । मुखे निचिक्षेप मुखद्विराजतारुषेव लीलाकमलं विलासिनी ॥
कराग्रजाग्रच्छतकोटिरर्थी ययोरिमौ तौ तुलयेत्कुचौ चेत् । सर्वं तदा श्रीफलमुन्मदिष्णु जातं वटीमप्यधुना न लब्धुम् ॥
कराभिघातोत्थितकन्दुकेयं आलोक्य बालातिकुतूहलेन । जवात्पतज्ज्योतिरिवान्तरिक्षादादत्त जत्राभरणं त्वदीयं ॥
करिष्यसे यत्र सुदुश्चराणि प्रसत्तये गोत्रभिदस्तपांसि । शिलोच्चयं चारुशिलोच्चयं तं एष क्षणान्नेष्यति गुह्यकस्त्वां ।।
करिष्यसे यद्यत एव दूषणादुपायमन्यं विदुषी स्वमृत्यवे । प्रियातिथिः स्वेन गृहागता कथं न धर्मराजं चरितार्थयिष्यसि ॥
करिष्येऽवश्यमित्युक्तिः करिष्यन्नपि दुष्यसि । दृष्टादृष्टा हि नायत्ताः कार्यीया हेतवस्तव ॥ नैषधीयचरितम्१७.१४७ ॥
करुणं अभिहितं त्रपा निरस्ता तदभिमुखं च विमुक्तं अश्रु ताभिः । प्रकुपितं अभिसारणेऽनुनेतुं प्रियं इयती ह्यबलाजनस्य भूमिः ।। किरातार्जुनीयम्१०.५८ ।।
करे विधृत्येश्वरया गिरां सा पान्था पथीन्द्रस्य कृता विहस्य । वामेति नामैव बभाज सार्धं पुरन्ध्रिसाधारणसंविभागम् ॥
करे श्लाघ्यस्त्यागः शिरसि गुरुपादप्रणयिता, मुखे सत्या वाणी विजयि भुजयोर्वीर्यमतुलम् । हृदि स्वच्छा वृत्तिः श्रुतिमधिगतं च श्रवणयो- र्विनाऽप्यैश्वर्येण प्रकृतिमहतां मण्डनमिदम् ।। नीतिशतकम्६५ । ।
करेण मीनं निजकेतनं दधद्द्रुमालवालाम्बुनिवेशशङ्कया । व्यतर्कि सर्वर्तुघने वने मधुं स मित्रमत्रानुसरन्निव स्मरः ॥
करेण वाञ्छेव विधुं विधर्तुं यमित्थमात्थादरिणी तमर्थम् । पातुं शृउतिभ्यामपि नाधिकुर्वे वर्णं शृउतेर्वर्ण इवान्तिमः किम् ॥
करेण वातायनलम्बितेन स्पृष्टस्त्वया चण्डि कुतूहलिन्या । आमुञ्चतीवाभरणं द्वितीयं उद्भिन्नविद्युद्वलयो घनस्ते ॥ रघुवंशम्
करेणुः प्रस्थितोऽनेको रेणुर्घण्टाः सहस्रशः । करेणुः शीकरो जज्ञे रेणुस्तेन शमं ययौ ॥ शिशुपाल१९.३६ ।।
करोति कंसादिमहीभृतां वधाज्जनो मृगाणामिव यत्त्व स्तवम् । हरेर्हिरण्याक्षपुरःसरासुरद्विपद्विषः प्रत्युत सा तिरस्क्रिया
करोति योऽशेषजनातिरिक्तां सम्भावनां अर्थवतीं क्रियाभिः । संसत्सु जाते पुरुषाधिकारे न पूरणी तं समुपैति संख्या ।।
करोषि नेमं फलिनं मम श्रमं दिशोऽनुगृह्णासि न कंचन प्रभुम् । त्वमित्थमर्हासि सुरानुपासितुं रसामृतस्नानपवित्रया गिरा
करौ धुनाना नवपल्लवाकृती पयस्यगाधे किल जातसम्भ्रमा । सखीषु निर्वाच्यं अधार्ष्ट्यदूषितं प्रियाङ्गसंश्लेषं अवाप मानिनी ।। किरातार्जुनीयम्८.४८ ।।
करौ धुनाना नवपल्लवाकृती वृथा कृथा मानिनि मा परिश्रमं । उपेयुषी कल्पलताभिशङ्कया कथं न्वितस्त्रस्यति षट्पदावलिः ।। किरातार्जुनीयम्८.७ ।।
कर्णशक्तिमफलां खलु कर्तुं सज्जितार्जुनरथाय नमस्ते । केतनेन कपिनोरसि शक्तिं लक्ष्मणं कृतवता हृतशल्यम् ॥
कर्णाक्षिदन्तच्छदबाहुपाणिपादादिनः स्वाखिलतुल्यजेतुः । उद्वेगभागद्वयताभिमानादिहैव वेधा व्यधित द्वितीयं ॥
कर्णार्पितो लोध्रकषायरुक्षे गोरोचनाक्षेपनितान्तगौरे । तस्याः कपोले परभागलाभाद्बबन्ध चक्षूँषि यवप्ररोहः॥
कर्णे कर्णे ततः सख्यौ श्रुतमाचख्यतुर्मिथः । मुहुर्विस्मयमाने च स्मयमाने च ते बहु ॥ नैषधीयचरितम्२०.१२ ॥
कर्णोत्पलेनापि मुखं सनाथं लभेत नेत्रद्युतिनिर्जितेन । यद्येतदीयेन ततः कृतार्था स्वचक्षुषी किं कुरुते कुरङ्गी ॥
कर्णौ पीडयती सख्या वीक्ष्य नेत्रासितोत्पले । अप्यपीडयतां भैमीकरकोकनदे तु (नु) तौ ॥ नैषधीयचरितम्२०.९८ ॥
कर्तव्यं वो न पश्यामि स्याच्चेत्किं नोपपद्यते । मन्ये मत्पावनायैव प्रस्थानं भवतामिह॥ कुमारसंभवम्६.६१॥
कर्तव्यः सञ्चयो नित्यं न तु कार्योऽतिसञ्चयः । अतिसञ्चयशीलोऽयं धनुषा जम्बुको हतः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१५७ ॥

कर्तुं यच्च प्रभवति महीम उच्छिलीन्ध्राम अवन्ध्यां तच्च श्रुत्वा ते श्रवणसुभगं गर्जितं मानसोत्का: आ कैलासाद बिसकिसलयच्छेदपाथेयवन्तः संपत्स्यन्ते नभसि भवतो राजहंसाः सहायाः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.११॥
कर्तुं शशाकाभिमुखं न भैम्या मृगं दृगम्भोरुहतर्जितम् यत् । अस्या विवाहाय ययौ विदर्भांस्तद्वाहनस्तेन न गन्धवाहः ॥
कर्मायत्तं फलं पुंसां बुद्धिः कर्मानुसारिणी । तथाऽपि सुधिया भाव्यं सुविचार्यैव कुर्वता ।। नीतिशतकम्८९ ।।
कलं अन्यभृतासु भाषितं कलहंसीषु गतं मदालसं । पृटतीषु विलोलं ईक्षितं पवनाधूतलतासु विभ्रमः ॥ रघुवंशम् ८.५९ ।।
कलकलः स तदालिजनाननादुदलसद्विपुलस्त्वरितेरितैः । यमधिगम्य सुतालयमीय्वान्धृतदरः स विदर्भपुरंदरः ॥
कलत्रनिन्दागुरुणा किलैवं अभ्याहतं कीर्तिविपर्ययेण । अयोघनेनाय इवाभितप्तं वैदेहिबन्धोर्हृदयं विदद्रे ॥ रघुवंशम्
कलत्रभारेण विलोलनीविना गलद्दुकूलस्तनशालिनोरसा । बलिव्यपायस्फुटरॐअराजिना निरायतत्वादुदरेण ताम्यता ।।
कलत्रवन्तं आत्मानं अवरोधे महत्यपि । तया मेने मनस्विन्या लक्ष्म्या च वसुधाधिपः ॥ रघुवंशम् १.३२ ।।
कलत्रवानहं बाले कनीयांसं भजस्व मे । इति रामो वृषस्यन्तीं वृषस्कन्धः शशास तां ॥ रघुवंशम् १२.३४ ।।
कलया तुषारकिरणस्य पुरः परिमन्दभिन्नतिमिरौघजटं । क्षणमभ्यपद्यत जनैर्न मृषा गगनं गणादिपतिमूर्तिरिति ॥
कलसे निजहेतुदण्डजः किमु चक्रभ्रमकारितागुणः । स तदुच्चकुचौ भवन्प्रभाझरचक्रभ्रममातनोति यत् ॥
कला दधानः सकलाः स्वभाभिरुद्भासयन् सौधसिताभिराशाः । यां रेवतीजानिरियेष ह्युतुं न रौहिणेयो नच रोहिणीशः ॥
कलासमग्रेणा गृहानमुञ्चता मनस्विनीरुत्कयितुं पटीयसा । विलासिनस्तस्य वितन्वता रतिं न नर्मसाचिव्यमकारि नेन्दुना ॥
कलिं प्रति कलिं देवा देवान्प्रत्येकशः कलिः । सोपहासं समैर्वर्णैरित्थं व्यररचन्मिथः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१५३ ॥
कलितान्योन्यसामर्थ्यैः पृथिव्यादिभिरात्मभिः । येनेदं ध्रियते विश्वं धुर्यैर्यानमिवाध्वनि॥ कुमारसंभवम्६.७६॥
कल्पद्रुमान्परिमला इव भृङ्गमालामात्माश्रयामखिलनिन्दनशाखिवृन्दात् । तां राजकादपगमय्य विमानधुर्या निन्युर्नलाकृतिधरानथ पञ्चवीरान् ॥ नैषधीयचरितम्१३.१ ॥
कल्प्यमानममुनाचमनाअर्थं गाङ्गमम्बु चुलुकोदरचुम्बि । निर्मलत्वमिलितप्रतिबिम्बद्यामयच्छदुपनीय करे नु ॥
कल्याणबुद्धेरथ वा तवायं न कामचारो मयि शङ्कनीयः । ममैव जन्मान्तरपातकानां विपाकविस्फूर्जथुरप्रसह्यः ॥
कल्याणि कल्यानि तवाङ्गकानि कच्चित्तमां चित्तमनाविलं ते । अलं विलम्बेन गिरं मदीयामाकर्णयाकर्णतटायताक्षि ॥
कल्लोलजालचलनोपनतेन पीवा जीवातुनानवरतेन पयोरसेन । अस्मिन्नखण्डपरिमण्डलितोरुमूर्तिरध्यास्यते मधुभिदा भुजगाधिराजः ॥ नैषधीयचरितम्११.४१ ॥
कवचं स बिभ्रदुपवीत- पदनिहितसज्यकार्मुकः । शैलपतिरिव महेन्द्रधनुः- परिवीतभीमगहनो विदिद्युते ।।
कवित्वगानप्रियवादसत्यान्यस्या विधाता व्यधिताधिकण्ठम् । रेखात्रयन्यासमिषादमीषां वासाय सोऽयं विबभाज सीमाः
कवीज्यचन्द्रलग्नपा रिपौ मृतौ व्रतेऽधमाः । व्ययेऽब्जभार्गवौ तथा तनौ मृतौ सुते खलाः ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ४१॥
कवीज्यास्तचैत्राधिमासे न पौषे जलं पूजयेत्सूतिका मासपूर्त्तौ । बुधेन्द्वीज्यवारे विरिक्ते तिथौ हि श्रुतीज्यादितीन्द्वर्कनैर्ऋत्यमैत्रैः ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् १६॥
कश्चिच्छस्त्रापातमूढोऽपवोढुर्लब्ध्वा भूयश्चेतनामाहवाय । व्यावर्तिष्ट क्रोशतः सख्युरुच्चैस्त्यक्तश्चात्मा का च लोकानुवृत्तिः ॥
कश्चित्कराभ्यां उपगूढनालं आलोलपत्राभिहतद्विरेफं । रजोभिरन्तः परिवेषबन्धि लीलारविन्दं भ्रमयां चकार ॥ रघुवंशम्
कश्चित्कान्ताविरहगुरुणा स्वाधिकारात्प्रमत्तः शापेनास्तंगमितमहिमा वर्षभोग्येण भर्तुः यक्षश्चक्रे जनकतनयास्नानपुण्योदकेषु स्निग्धच्छायातरुषु वसतिं रामगिर्याश्रमेषु॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.१॥
कश्चित्साधारणः कश्चिदामन्त्र्य प्रतिबोधितः । कश्चित्तटस्थः कश्चिच्च बोधितप्रतिबोधितः ॥ चन्द्रालोकः७.१४ ।।
कश्चिद्द्विषत्खड्गहृतोत्तमाङ्गः सद्यो विमानप्रभुतां उपेत्य । वामाङ्गसंसक्तसुराङ्गनः स्वं नृत्यत्कबन्धं समरे ददर्श ॥
कश्चिद्यथाभागं अवस्थितेऽपि स्वसंनिवेशाद्व्यतिलङ्घिनीव । वज्रांशुगर्भाङ्गुलिरन्ध्रं एकं व्यापारयां आस करं किरीटे ॥
कश्चिन्मूर्च्छामेत्य गाढप्रहारः सिक्तः शीतैः शीकरैर्वारणस्य । उच्छ्वास प्रस्थिता तं जिघृक्षुर्व्यर्थाकूता नाकनारी मुमूर्च्छ ॥
कश्मीरजै रश्मिभिरौपसंध्यैर्मृष्टं धृतध्वान्तकुरङ्गनाभि । चन्द्रांशुना चन्दनचारुणाङ्गं क्रमात्समालम्भि दिगङ्गनाभिः ॥
कषणकम्पनिरस्तमहाहिभिः क्षणविमत्तमतङ्गजवर्जितैः । इह मदस्नपितैरनुमीयते सुरगजस्य गतं हरिचन्दनैः ।।
कष्टः स्पष्टावबोधार्थमक्षमो वाच्यसन्निभः । व्याहतश्चेद्विरोधः स्यान्मिथः पूर्वापरार्थयोः ॥ चन्द्रालोकः२.३० ।।
कस्त्वं कुतो वेति न जातु शेकुस्तं प्रष्टुमप्यप्रतिभातिभारात् । उत्तस्थुरभ्युत्थितिवाञ्छयेव निजासनान्नेकरसाः कृशाङ्ग्यः ॥

कस्मादस्माकमब्जास्य वयस्या दयते न ते । आसक्ता भवतीष्वन्यं मन्ये न बहु मन्यते ॥ नैषधीयचरितम्२०.२७ ॥
कस्मिन्नपि मते सत्ये हताः सर्वमतत्यजः । तद्दृष्ट्या व्यर्थतामात्रमनर्थस्तु न धर्मजः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१ ॥
कस्यचित्समदनं मदनीयप्रेयसीवदनपानपरस्य । स्वादितः सकृदिवासव एव प्रत्युत क्षणविदंशपदेऽभूत् ॥ शिशुपाल१०.१०
कस्याप्यतिशयस्योक्तेरित्यन्वर्थविचारणात् । प्रायेणामी ह्यलङ्कारा भिन्ना नातिशयोक्तितः ॥ चन्द्रालोकः५.१२३ ।।
कस्याश्चिन्मुखमनु धौतपत्रलेखं व्यातेने सलिलभरावलम्बिनीभिः । किञ्जल्कव्यतिकरपिञ्जरान्तराभिश्चित्रश्रीरलमलकाग्रवल्लरीभिः ॥ शिशुपाल८.५६ ।।
का त्वं शुभे कस्य परिग्रहो वा किं वा मदभ्यागमकारणं ते । आचक्ष्व मत्वा वशिनां रघूणां मनः परस्त्रीविमुखप्रवृत्ति ॥
कां नामन्त्रयते नाम नामग्राहमियं सखीम् । कले नलेति नास्माकीं स्पृशत्याह्वां न जिह्वया ॥ नैषधीयचरितम्२०.३४ ॥
कांसीकृतासीत्खलु मण्डलीन्दोः संसक्तरश्मिप्रकरा स्मरेण । तुला च नाराचलता निजैव मिथोनुरागस्य समीकृतौ वाम् ॥
काकतालीयवत्प्राप्तं दृष्ट्वापि निधिमग्रतः । न स्वयं दैवमादत्ते पुरुषार्थमपेक्षते ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.35 ॥
काकुस्थं प्रणतोऽम्भोधिरद्य माद्यतु रावणः । इत्यष्टधा गुणीभूत-व्यङ्ग्यमङ्गीकृतं बुधैः ॥ चन्द्रालोकः८.१० ।।
काचः काञ्चनसंसर्गाद्धत्ते मारकतीर्द्युतीः । तथा सत्सन्निधानेन मूर्खो याति प्रवीणताम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.४० ॥
काचित्कीर्णा रजोभिर्दिवमनुविदधे भिन्नवक्त्रेन्दुलक्ष्मी- रश्रीकाः काश्चिदन्तर्दिश इव दधिरे दाहमुद्भ्रान्तसत्वाः । भ्रेमुर्वात्या इवान्याः प्रतिपदमपरा भूमिवत्कम्पमापुः प्रस्थाने पार्थिवानामशिवमिति पुरो भावि नार्यः शशंसुः ॥ शिशुपाल१५.९६ ।।
काञ्च्या गाढतरावरुद्धवसनप्रान्ता किमर्थं पुनर्मुग्धाक्षी स्वपितीति तत्परिजनं स्वैरं प्रिये पृच्छति । मातः स्वप्तुमपीह वारयति मामित्याहितक्रोधया पर्यस्य स्वपितिच्छलेन शयने दत्तोऽवकाशस्तया ॥अमरुशतकम्-१८॥
काठिन्यं स्थावरे काये भवता सर्वमर्पितम् । इदं तु ते भक्तिनम्रं सतामाराधनं वपुः॥ कुमारसंभवम्६.७३॥
कातरोऽसि यदि वोद्गतार्चिषा तर्जितः परशुधारया मम । ज्यानिघातकठिनाङ्गुलिर्वृथा बध्यतां अभययाचनाञ्जलिः ॥
कातरोऽसि यदि वोद्गतार्चिषा तर्जितः परशुधारया मम । ज्यानिघातकठिनाङ्गुलिर्वृथा बध्यतामभययाचनाञ्जलिः ॥
कातर्यं केवला नीतिः शौर्यं श्वापदचेष्टितं । अतः सिद्धिं समेताभ्यां उभाभ्यां अन्वियेष सः ॥ रघुवंशम् १७.४७ । ।
कानुजे मम निजे दनुजारौ जाङ्गति स्वशरणे रणचर्चा । यद्भुजाङ्कमुपधाय जयाङ्कं शर्मणा स्वपिमि वीतविशङ्कः ॥
कान्तकान्तवदनप्रतिबिम्बे भग्नबालसहकारसुगन्धौ । स्वादुनि प्रणदितालिनि शीते निर्विवार मधुनीन्द्रियवर्गः ॥
कान्तदूत्य इव कुङ्कुमताम्राः सायमण्डलं अभि त्वरयन्त्यः । सादरं ददृशिरे वनिताभिः सौधजालपतिता रविभासः ।।
कान्तया सपदि कोऽप्युपगूढः प्रौढपाणिरपनेतुमियेष । संहतस्तनतिरस्कृतदृष्टिर्भ्रष्टमेव न दुकूलमपश्यथ् ॥
कान्तवेश्म बहु संदिशतीभिर्यातं एव रतये रमणीभिः । मन्मथेन परिलुप्तमतीनां प्रायशः स्खलितं अप्युपकारि ।।
कान्तसंगमपराजितमन्यौ वारुणीरसनशान्तविवादे । मानिनीजन उपाहितसंधौ संदधे धनुषि नेषुं अनङ्गः ।।
कान्ताकटाक्षविशिखा न लुनन्ति यस्य, चित्तं न निर्दहति कोपकृशानुतापः । कर्षन्ति भूरिविषयाश्च न लोभपाशै-र्लोकत्रयं जयति कृत्स्नमिदं स धीरः ।। नीतिशतकम्१०६ । ।
कान्ताजनं सुरतखेदनिमीलिताक्षं संवाहितुं समुपयानिव मन्दमन्दं । हर्म्येषु माल्यमदिरापरिभोगगन्धानाविश्चकार रजनीपरिवृत्तिवायुः ।। किरातार्जुनीयम्९.७६ ।।
कान्ताजनेन रहसि प्रसभं गृहीत- केशे रते स्मरसहासवतोपितेन । प्रेम्णा मनस्तु रजनीष्वपि हैमनीषु के शेरते स्म रसहासवतोपितेन ॥ शिशुपाल६.७७ ।।
कान्तानां कुवलयमप्यपास्तमक्ष्णोः शोभाभिर्न मुखरुचाहमेकमेव । संहर्षादलिविरुतैरितीव गायल्लोलोर्मौ पयसि महोत्पलं
कान्तानां कृतपुलकः स्तनाङ्गरागे वक्त्रेषु च्युततिलकेषु मौक्तिकाभस् । सम्पेदे श्रमसलिलोद्गमो विभूषा रम्याणां विकृतिरपि श्रियं तनोति ।। किरातार्जुनीयम्७.५ ।।
कान्तिमन्ति विमानानि भेजिरे भासुराः सुराः । स्फटिकाद्रेस्तटानीव प्रतिबिम्बा विवस्वतः ॥ नैषधीयचरितम्१७.३ ॥
कान्ते कत्यपि वासराणि गमय त्वं मीलयित्वा दृशौ स्वस्ति स्वस्ति निमीलयामि नयने यावन् न शून्या दिशः। आयाता वयमागमिष्यति सुहृद्वर्गस्य भाग्योदयैः सन्देशो वद कस्तवाभिलषितस्तीर्थेषु तोयाञ्जलिः ॥अमरुशतकम्-२५॥
कान्ते तल्पमुपागते विगलिता नीवी स्वयं बन्धनाद् वासो विश्लथमेखलागुणधृतं किंचिन्नितम्बे स्थितम् । एतावत्सखि वेद्मि साम्प्रतमहं तस्याङ्गसङ्गे पुनः कोऽयं कास्मि रतं नु वा कथमिति स्वल्पापि मे न स्मृतिः ॥अमरुशतकम्-१०४॥

कान्ते सागसि शायिते प्रियसखीवेशं विधायागते भ्रान्त्यालिङ्ग्य मया रहस्यमुदितं तत्सङ्गमाकाङ्क्षया । मुग्धे दुष्करमेतद् इत्यतितरामुक्त्वा सहासं बलाद् आलिङ्ग्य छलितास्मि तेन कितवेनाद्य प्रदोषागमे ॥अमरुशतकम्-४१॥
कान्तेन्दुकान्तोपलदुट्टिमेषु प्रतिक्षपं हर्म्यतलेषु यत्नः । उच्चैरधःपातिपयोमुचो पि समूहमूहुः पयसां प्रणाल्यः ॥ शिशुपाल
कापि कामपि बभाण बुभुत्सुं शृण्वति त्रिदशभर्तरि किंचित् । एष कश्यपसुतामभिगन्ता पश्य कश्यपसुतः शतमन्युः ॥
कापि प्रमोदास्फुटनिर्जिहानवर्णेव या मङ्गलगीतिरासाम् । सैवाननेभ्यः पुरसुन्दरीणामुच्चैरुलूलुध्वनिरुच्चचार ॥
कापिशायनसुगन्धि विघूर्णन्नुन्मदोऽधिशयितुं समशेत । फुल्लदृष्टि वदनं प्रमदानामब्जचारु चषकं च षडङ्घ्रिः ॥
काप्यभिख्या तयोरासीद्व्रजतोः शुद्धवेषयोः । हिमनिर्मुक्तयोर्योगे चित्राचन्द्रमसोरिव ॥ रघुवंशम् १.४६ । ।
काभिर्न तत्राभिनवस्मराज्ञा विश्वासनिक्षेपवणिक् त्रियेऽहम् । जिह्लेति यन्नैव कुतोऽपि तिर्यक्कश्चित्तिरश्चस्त्रपते न तेन ॥
कामं कर्णान्तविश्रान्ते विशाले तस्य लोचने । चक्षुष्मत्ता तु शास्त्रेण सूक्ष्मकार्यार्थदर्शिना ॥ रघुवंशम् ४.१३ । ।
कामं जीवति मे नाथ इति सा विजहौ शुचं । प्राङ्मत्वा सत्यं अस्यान्तं जीवितास्मीति लज्जिता ॥ रघुवंशम् १२.७५ । ।
कामं ण्पाः सन्तु सहरशोऽन्ये राजन्वतीं आहुरनेन भूमिं । नक्षत्रताराग्रहसंकुलापि ज्योतिष्मती चन्द्रमसैव रात्रिः ॥
कामं न सोऽकल्पत पैतृकस्य सिंहासनस्य प्रतिपूरणाय । तेज्ॐअहिम्ना पुनरावृतात्मा तद्व्याप चामीकरपिञ्जरेण ॥ रघुवंशम्
कामं प्रकृतिवैराग्यं सद्यः शमयितुं क्षमः । यस्य कार्यः प्रतीकारः स तन्नैवोदपादयथ् ॥ रघुवंशम् १७.५५ । ।
कामः कौसुमचापदुर्जयममुं जेतुं नृपं त्वां धनुर्वल्लीमव्रणवंशजामधिगुणामासाद्य माद्यत्यसौ । ग्रीवालंकृतिपट्टसूत्रलतया पृष्टे कियल्लम्बया भ्राजिष्णुं कषरेखयेव निवसत्सिन्दूरसौन्दर्यया ॥ नैषधीयचरितम्३.१२६ ॥
कामतोऽस्य ददृशुर्दिवौकसो दूरमूरुमलिनीलमायतं । व्य्ॐनि दिव्यसरिदम्बुपद्धतिस्पर्धयेव यमुनौघमुत्थितं ॥
कामदेवविशिखैः खलु नेशं माऋपयज्जनकजामिति रक्षः । दैवतादमरणे वरवाक्यं तथ्ययत्स्वमपुनाद्ध्वदस्त्रैः ॥
कामनीयकमधः कृतकामं काममक्षिभिरवेक्ष्य तदीयम् । कौशिकः स्वमखिलं परिपश्यन्मन्यते स्म खलु कौशिकमेव ॥
कामरूपेश्वरस्तस्य हेमपीठाधिदेवतां । रत्नपुष्पोपहारेण च्छायां आनर्च पादयोः ॥ रघुवंशम् ४.८४ । ।
कामस्तु बाणावसरं प्रतीक्ष्य पतङ्गवद्वह्निमुखं विविक्षुः । उमासमक्षं हरबद्धलक्ष्यः शरासनज्यां मुहुराममर्श ।।३.६४ ॥
कामानुशासनशते सुतरामधीती सोऽयं रहो नखपदैर्महतु स्तनौ ते । रुष्टाद्रिजाचरणकुङ्कुमपङ्करागसंकीर्णशंकरशशाङ्ककलाङ्ककारैः ॥ नैषधीयचरितम्११.१२२ ॥
कामिनः कृतरतोत्सवकालक्षेपमाकुलवधूकरसङ्गि । मेखलागुणविलग्नमसूयां दीर्घसूत्रमकरोत्परिधानं ॥ शिशुपाल१०.६१
कामिनामसकलानि विभुग्नैः स्वदवारिमृदुभिः करजाग्रैः । आक्रियन्त कठिनेषु कथञ्चित्कामिनीकुचतटेषु पदानि ॥
कामिनीव भवेत्खड्ग-लेखा चारुकरालिका । काश्मीरसेका रक्ताङ्गी शत्रुकण्ठान्तिकाश्रिता ॥ चन्द्रालोकः५.१० ।।
कामिनीवर्गसंसर्गैर्न कः संक्रान्तपातकः । नाश्नाति स्नाति हा मोहात्कामक्षामव्रतं जगत् ॥ नैषधीयचरितम्१७.४१ ॥
कामिनीसहचरस्य कामिनस्तस्य वेश्मसु मृदङ्गनादिषु । ऋद्धिमन्तं अधिकर्द्धिरुत्तरः पूर्वं उत्सवं अपोहदुत्सवः ॥ रघुवंशम्
कामेकपत्नीव्रतदुःखशीला लोलं मनश्चारुतया प्रविष्टाम् । नितम्बिनीमिच्छसि मुक्तलज्जां कण्ठे स्वयंग्राहनिषक्तबाहुम् ॥
काम्बोजाः समरे सोढुं तस्य वीर्यं अनीश्वराः । गजालानपरिक्लिष्टैरक्षोटैः सार्धं आनताः ॥ रघुवंशम् ४.६९ । ।
कायः संनिहितापायः सम्पदः पदमापदाम् । समागमाः सापगमाः सर्वमुत्पादि भङ्गुरम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१९७ ॥
कायेन वाचा मनसापि शश्वद्यत्संभृतं वासवधैर्यलोपि । आपाद्यते न व्ययं अन्तरायैः कच्चिन्महर्षेस्त्रिविधं तपस्तथ् ॥
कारं कारं तथाकारमूचे साऽशृणवंतमाम् । मिथ्या वेत्थ गिरश्चैतद्व्यर्थाः स्युर्मम देवताः ॥ नैषधीयचरितम्२०.१०८ ॥
कारण्डवोत्सृष्टमृदुप्रतानाः पुलिन्दयोषाम्बुविहारकाञ्चीः । कर्षन्स शैवाललता नदीषः स्कन्धावलग्नास्तटं उत्ससर्प ॥
कारिष्यते परिभवः कलिना नलस्य तां द्वापरस्तु सुतनूमदुनोत्पुरस्तात् । भैमीनलोपयमनं पिशुनौ सहेते न द्वापरः किल कलिश्च युगे जगत्याम् ॥ नैषधीयचरितम्१३.३७ ॥
कार्तवीर्यभिदुरेण दशास्ये रैणुकेय भवता सुखनाश्ये । कालभेदविरहादसमाधिं नौमि रामपुनरुक्तिमहं ते ॥
कार्त्तिकीषु सवितानहर्म्यभाग्यामिनीषु ललिताङ्गनासखः । अन्वभुङ्क्त सुरतश्रमापहां मेघमुक्तविशदां स चन्द्रिकां ॥
कार्मुकतौलिककन्यायुग्मलवे झषगे वा । यर्हि भवेदुपयामस्तर्हि सती खलु कन्या ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ८४॥
कार्यं फलोपलम्भश्चेद्व्यापाराद्वस्तुतोऽथ वा । असावुदेति शीतांशुर्मानच्छेदाय सुभ्रुवाम् ॥ चन्द्रालोकः३.१० ।।
कार्यकारणभावात् सा वाच्यवाचकभावतः । इत्येवमादेः सम्बन्धात् किंचान्यस्माच्चतुष्टयात् ॥ चन्द्रालोकः९.९ ।।

कार्याद्यैः प्रस्तुतैरुक्ते पर्यायोक्तिं प्रचक्षते । तृणान्यङ्कुरयामास विपक्षनृपसद्मसु ॥ चन्द्रालोकः५.७० ।।
कार्याद्यैरिह गमनस्य चेद्विलम्बा भूदेवादिभिरुपवीतमायुधं च । क्षौद्रं चामलफलमाशु चालनीयं सर्वेषां भवति यदेव हृत्प्रियं वा ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ९२॥
कार्येषु चैककार्यत्वादभ्यर्थ्योऽस्मि न वज्रिणा । स्वयं एव हि वातोऽग्नेः सारथ्यं प्रतिपद्यते ॥ रघुवंशम् १०.४१ । ।
कार्ष्णेन पत्त्रिना शत्रुः स भिन्नहृदयः पतन् । आनिनाय भुवः कम्पं जहाराश्रमवासिनां ॥ रघुवंशम् १५.२४ । ।
कालः किरातः स्फुटपद्मकस्य वधं व्यधाद्यस्य दिनद्विपस्य । तस्येव संध्या रुचिरास्रधारा ताराश्च कुम्भस्थलमौक्तिकानि ॥
कालान्तरश्यामसुधेषु नक्तं इतस्ततो रूढतृणाङ्कुरेषु । त एव मुक्तागुणशुद्धयोऽपि हर्म्येषु मूर्छन्ति न चन्द्रपादाः ॥ रघुवंशम्
कालीयकक्षोदविलेपनश्रियं दिशद्दिशमुल्लसदंशुमद्द्युति । खातं खुरैमुद्भुजां विपप्रते गिरेरधः काञ्चनभूमिजं रजः ॥
काव्यवित्प्रवरैश्चित्रं खड्गबन्धादि लक्ष्यते । तेष्वाद्यमुच्यते श्लोकद्वयी सज्जनरञ्जिका ॥ चन्द्रालोकः५.९ ।।
काव्यशास्त्रविनोदेन कालो गच्छति धीमताम् । व्यसनेन तु मूर्खाणां निद्रया कलहेन वा ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१ ॥
काव्ये नाट्ये च कार्ये च विभावाद्यैर्विभावितः । आस्वाद्यमानैकतनुः स्थायी भावो रसः स्मृतः ॥ चन्द्रालोकः६.३ ।।
काश्चिन्निर्माय चक्षुःप्रसृतिचुलुकितं तास्वशङ्कन्त कान्ता मौग्ध्यादाचूडमोघैर्निचुलितमिव तं भूषणानां मणीनाम् । साहस्रीभिर्निमेषाकृतमतिभिरयं दृग्भिरालिङ्गितः किं ज्योतिष्टोमादियज्ञश्रुतिफलजगतीसार्वभौमभ्रमेण ॥
काषायपरिवीतेन स्वपदार्पितचक्षुषा । कविं आह्वाययां आस शान्तेन वपुषैव सा ॥ रघुवंशम् १५.७७ । ।
काषायी गुडतक्रपङ्कविधवाकुब्जाः कुटुम्बे कलि- वस्त्रादेः स्खलनं लुलायसमरं कृष्णानि धान्यानि च । कार्पासं वमनं च गर्दभरवो दक्षेऽतिरुट् गर्भिणी मुण्डार्द्राम्बरदुर्वचोऽन्धबधिरोदक्यो न दृष्टाः शुभाः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् १०३॥
किं अत्र चित्रं यदि कामसूर्भूर्वृत्ते स्थितस्याधिपतेः प्रजानां । अचिन्तनीयस्तु तव प्रभावो मनीषितं द्यौरपि येन दुग्धा ॥
किं अप्यहिंस्यस्तव चेन्मतोऽहं यशःशरीरे भव मे दयालुः । एकान्तविध्वंसिषु मद्विधानां पिण्डेष्वनास्था खलु भौतिकेषु ॥
किं अवेक्ष्य फलं पयोधरान्ध्वनतः प्रार्थयते मृगाधिपः । प्रकृतिः खलु सा महीयसः सहते नान्यसमुन्नतिं यया ।।
किं असामयिकं वितन्वता मनसः क्षोभं उपात्तरंहसः । क्रियते पतिरुच्चकैरपां भवता धीरतयाधरीकृतः ।।
किं आत्मनिर्वादकथां उपेक्षे जायां अदोषां उत संत्यजामि । इत्येकपक्षाश्रयविक्लवत्वादासीत्स दोलाचलचित्तवृत्तिः ॥
किं उपेक्षसे कथय नाथ न तव विदितं न किंचन । त्रातुं अलं अभयदार्हसि नस्त्वयि मा स्म शासति भवत्पराभवः ।।
किं क्रमिष्यति किलैष वामनो यावदित्थमहसन्न दानवाः । तावदस्य न ममौ नभस्तले लङ्घितार्कशशिमण्डलः क्रमः ॥
किं गतेन न हि युक्तं उपैतुं कः प्रिये सुभगमानिनि मानः । योषितां इति कथासु समेतैः कामिभिर्बहुरसा धृतिरूहे ।।
किं घनस्य जलधेरथवैवं नैव संशयितुमप्यलभन्त । स्यन्दनं परमदूरमपश्यन्निःस्वनश्रुतिसहोपनतं ते ॥
किं चायरिदुर्वारः पाणौ पाशः प्रचेतसः । मत्रेण हतवीर्यस्य फणिनो दैन्यमाश्रितः ॥ कुमारसंभवम् ॥ कुमारसंभवम्२.२१ ॥
किं तावत्सरसि सरोजमेतदाहोस्विन्मुखमवभासते युवत्याः । संशय्य क्षणमिति निश्चिकाय कश्चिद्विब्योकैर्बकसहवासिनां
किं तु वध्वां तवैतस्यां अदृष्टसदृशप्रजं । न मां अवति सद्वीपा रत्नसूरपि मेदिनी ॥ रघुवंशम् १.६५ । ।
किं ते तथा मतिरमुष्य यथाशयः स्यात्त्वत्पाणिपीडनविनिर्मितयेऽनपाशः । कान्मानवानवति नो भुवनं चरिष्णून्नासावमुत्र नरता भवतीति युक्तम् ॥ नैषधीयचरितम्१३.३१ ॥
किं ते वृन्तहृतात्पुष्पात्तन्मात्रे हि फलत्यदः । न्यस्य तन्मूर्ध्न्यनन्यस्य न्यास्यमेवाश्मनो यदि ॥ नैषधीयचरितम्१७.५७ ॥
किं तेन हेमगिरिणा रजताद्रिणा वा, यत्राश्रिताश्च तरवस्तरवस्त एव । मन्यामहे मलयमेव यदाश्रयेण कङ्कोलनिम्बकटुजा अपि चन्दनाः स्युः ।। नीतिशतकम्८० । ।
किं त्यक्तापास्तदेवत्व- मानुष्यकपरिग्रहैः । ज्वलितान्यगुणैर्गुर्वी स्थिता तेजसि मान्यता ।। किरातार्जुनीयम्१५.२१ ।।
किं न द्रुमा जगति जाग्रति लक्षसंख्यास्तुल्योपनीतपिककाकफलोपभोगाः । स्तुत्यस्तु कल्पविटपी फलसंप्रदानं कुर्वन्स एष विबुधानमृतैकवृत्तीन् ॥ नैषधीयचरितम्११.१२५ ॥
किं नर्मदाया मम सेयमस्या दृश्याभितो बाहुलतामृणाली । कुचौ किमुत्तस्थतुरन्तरीपे स्मरोष्मशुष्यत्तरबाल्यवारः ॥
किं नाक्ष्णि नोऽपि क्षणिकोऽणुकोऽयं भानस्ति तेजोमयबिन्दुरिन्दुः । अत्रेस्तु नेत्रे घटते यदासीन्मासेन नाशी महतो महीयान्
किं नु चित्रमधिवेदि भूपतिर्दक्षयन्द्विजगणानपूयत । राजतः पुपुविरे निरेनसः प्राप्य तेऽपि विमलं प्रतिग्रहं ॥
किं योगिनीयं रजनी रतीशं याजीजिवत्पद्ममम्रमूहुच्च । योगर्द्धिमस्या महतीमलग्नमिदं वदत्यम्बरचुम्बि कम्बु ॥

किं वा तनोति मयि नैषध एव कावव्यूहं विधाय परिहासमसौ विलासी । विज्ञानवैभवभृतः किमु तस्य विद्या सा विद्यते न तुरगाशयवेदितेव ॥ नैषधीयचरितम्१३.४३ ॥
किं वा तवात्यन्तवियोगमोघे कुर्यां उपेक्षां हतजीवितेऽस्मिन् । स्याद्रक्षणीयं यदि मे न तेजस्त्वदीयं अन्तर्गतं अन्तरायः ॥
किं वित्तं दत्त तुष्टेयमदातरि हरिप्रिया । दत्त्वा सर्वं धनं मुग्धो बन्धनं लब्धवान्बलिः ॥ नैषधीयचरितम्१७.८१ ॥
किं विधेयमधुनेति विमुग्धं स्वानुगाननमवेक्ष्य ऋभुक्षाः । शंसति स्म कपटे पटुरुच्चैर्वञ्चनं समभिलष्य नलस्य ॥
किं विधेयमनया विधीयतां त्वत्प्रसादजितयार्थसम्पदा । शाधि शासक जगत्त्रयस्य मामाश्रवोऽस्मि भवतः सहानुजः ॥
किंच प्रभावनमिताखिलराजतेजा देवः पिताम्बरमणी रमणीयमूर्तिः । उत्क्रान्तिदा कमनु न प्रतिभाति शक्तिः कृष्णत्वमस्य च परेषु गदान्नियोक्तुः ॥ नैषधीयचरितम्१३.१८ ॥
किंचित्तिरश्चीनविलोलमौलिर्विचिन्त्य वाच्यं मनसा मुहूर्तम् । पतत्रिणं सा पृथिवीन्द्रपुत्री जगाद वक्त्रेण तृणीकृतेन्दुः ॥
किंचित्प्रकाशस्तिमितोग्रतारैर्भ्रूविक्रियायां विरतप्रसङ्गैः । नेत्रैरविस्पन्दितपक्ष्ममालैर्लक्ष्यीकृतघ्राणमधोमयूखैः ॥
किमन्यदद्यापि यदस्त्रतापितः पितामहो वारिजमाश्रयत्यहो । स्मरं तनुच्छायतया तमात्मनः शशाक शङ्के स न लङ्घितुं नलः ॥ नैषधीयचरितम्१.४७ ॥
किमलम्बताम्बरविलग्नमधः किमवर्धतोर्ध्वमवनीतलतः । विससार तिर्यगथ दिग्भ्य इति प्रचुरीभवन्न निरधारि तमः ॥
किमसुभिर्ग्लपितैर्जड मन्यसे मयि निमज्जतु भीमसुतामनः । मम किल श्रुतिमाह तदर्थिकां नलमुखेन्दुपरां विबुधः स्मरः ॥
किमस्य लोम्नां कपटेन कोटिभिर्विधिर्न लेखाभिरजीगणद्गुणान् । न रोमकूपौघमिषाज्जगत्कृता कृताश्च किं दूषणशून्यबिन्दवः ॥ नैषधीयचरितम्१.२१ ॥
किमहो नृपाः सममममीभिरुपपतिसुतैर्न पञ्चभिः । वध्यमभिहत भुजिष्यममुं सह चानया स्थविरराजकन्यया ॥
किमालियुग्मार्पितदर्पणद्वये तदास्यमेकं बहु चान्यदम्बुजम् । हिमेषु निर्वाप्य निशासमाधिभिस्तदीयसालोक्यमितं व्यलोक्यत ॥ नैषधीयचरितम्१५.५२ ॥
किमित्यपास्याभरणानि यौवने धृतं त्वया वार्धकशोभि वल्कलम् । वद प्रदोषे स्फुटचन्द्रतारका विभावरी यद्यरुणाय
किमिदं द्युतिमात्मीयां न बिभ्रति यथा पुरा । हिमक्लिष्टप्रकाशानि ज्योतींषीव मुखानि वः ॥ कुमारसंभवम् २.१९ ॥
किमिवाखिललोककीर्तितं कथयत्यात्मगुणं महामनाः । वदिता न लघीयसोऽपरः स्वगुणं तेन वदत्यसौ स्वयं ॥
किमु तदन्तरुभौ भिषजौ दिवः स्मरनलौ विशतः स्म विगाहितुम् । तदभिकेन चिकित्सतुमाशु तां मखभुजामधिपेन नियोजितौ ॥ नैषधीयचरितम्४.५ ॥
किमु भवन्तमुमापतिरेककं मदमुदान्धमयोगिजनान्तकम् । यदजयत्तत एव न गीयते स भगवान्मदनान्धकमृत्युजित् ॥
कियच्चिरं श्राम्यसि गौरि ! विद्यते ममापि पूर्वाश्रमसंचितं तपः । तदर्धभागेन लभस्व काङ्क्षितं वरं तमिच्छामि च साधु वेदितुम् ॥ कुमारसंभवम् ५.५० ॥
कियच्चिरं दैवतभाषितानि निह्नोतुमेनं प्रभवन्तु नाम । पलालजालैः पिहितः स्वयं हि प्रकाशमासादयतीक्षुडिम्भिः ॥
कियतापि च कालेन कालः कलिरुपेयिवान् । भैमीभर्तुरहंमानी राजधानीं महीभुजः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१६२ ॥
कियत्त्यजन्नोदनमानयन्कियत्करस्य पप्रच्छ गतागतेन याम् । अहं किमेष्यामि किमेष्यसीति सा व्यधत्त नम्रं किल लज्जयाननम् ॥ नैषधीयचरितम्१६.८ ॥
कियद्बहु व्यञ्जनमेतदर्प्यते ममेति तृप्तैर्वदतां पुनःपुनः । अमूनि संख्यातुमसावढौकि तैश्छलेन तेषां कठिनीव भूयसी ॥
कियान्यथानेन वियद्विभागस्तमोनिरासाद्विशदीकृतोयम् । अद्भिस्तथा लावणसैन्धवीभिरुल्लासिताभिः शितिरप्यकारि ॥
किसलयशकलेष्ववाचनीयाः पुलकिनि केवलमङ्गकेनिधेयाः । नखपदलिपयोऽपि दीपितार्थाः प्रणिदधिरे
कीटोऽपि सुमनःसङ्गादारोहति सतां शिरः । अश्मापि याति देवत्वं महद्भिः सुप्रतिष्ठितः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.४४ ॥
कीर्णं शनैरनुकपोलमनेकपानां हस्तौर्विगाढमदतापरुजः शमाय । आकर्णमुल्लसितमम्बु विकाशिकाश-नीकाशमाप समतां सितचामरस्य ॥ शिशुपाल५.३५ ॥
कीर्णा रेजे साजिभूमिः समन्तादप्राणद्भिः प्राणभाजां प्रतीकैः । बह्वारम्भैरर्धसंयोजितैर्वा रूपैः स्रष्टुः सृष्टिकर्मान्तशाला ॥
कीर्तिं भैमीं वरं चास्मै दातुमेवागमन्नमी । न लीढे धीरवैदग्धीं धीरगम्भीरगाहिनी ॥ नैषधीयचरितम्१७.१३४ ॥
कुचौ दोषोज्झितावस्याः पीडितौ व्रणितौ त्वया । कथं दर्शयतामास्यं बृहन्तावावृतौ ह्रिया ॥ नैषधीयचरितम्२०.४९ ॥

कुजशुक्रसौम्यशशिसूर्यचन्द्रजाः कविभौमजीवशनिसौरयो गुरुः । इह राशिपाः क्रियमृगास्यतौलिकेन्दुभतो नवांशविधिरुच्यते बुधैः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ३९॥
कुटजानि वीक्ष्य शिखिभिः शिखरीन्द्रं समयावनौ घनमदभ्रमराणि । गगनं च गीतनिनदस्य गिरोच्चैः समया
कुड्मलमुच्चशेखरं निपीय चाम्पेयमधीरया धिया । स धूमकेतुं विपदे वियोगिना मुदीतमातङ्कितवानशङ्कत ॥
कुण्डिनेन्द्रसुतया किल पूर्वं मां वरीतुमुररीकृतमास्ते । व्रीडमेष्यति परं मयि दृष्टे स्वीकरिष्यति न सा खलु युष्मान् ॥
कुतः कृतैवं वरलोकमागतं प्रति प्रतिज्ञाऽनवलोकनाय ते । अपीयमेनं मिथिलापुरंदरं निपीय दृष्टिः शिथिलास्तु ते वरम् ॥
कुतूहलेनेव जवादुपेत्य प्राकारभित्त्या सहसा निषिद्धः । रसन्नगदाद् भृशमम्बुवर्षव्याजेन यस्यां बहिरम्बुवाहः ॥ शिशुपाल
कुन्तेनोच्चैः सादिना हन्तुमिष्टान्नाजानेयो दन्तिनस्त्रस्यति स्म । कर्मोदारं कीर्तये कर्तुकामान्किंवा जात्याः स्वामिनोह्लेपयन्ति
कुपिताकृतिं प्रथममेव हसितमशनैरसूचयथ् । क्रुद्धमशनिदलिताद्रितटध्वनि दन्तवक्रमरिचक्रभीषणं ॥ शिशुपाल१५.५२ ।।
कुपितेषु राजषु तथापि रथचरणपाणिपूजया । चित्तकलितकलहागमनो मुदमाहुकिः सुहृदिवाधिकां दधौ ॥
कुप्यताशु भवतानतचित्ताः कोपितांश्च वरिवस्यत यूनः । इत्यनेक उपदेश इव स्म स्वाद्यते युवतिभिर्मधुवारः ।।
कुबेरगुप्तां दिशमुष्णरश्मौ गन्तुं प्रवृत्ते समयं विलङ्घ्य । दिग्दक्षिणा गन्धवह मुखेन व्यलीकनिश्वासमिवोत्ससर्ज ॥
कुबेरस्य मनःशल्यं शंसतीव पराभवम् । अपविद्धगदो बाहुर्भग्नशाख इव द्रुमः ॥ कुमारसंभवम् ॥ कुमारसंभवम्२.२२ ।।
कुमारभृत्याकुशलैरनुष्ठिते भिषग्भिराप्तैरथ गर्भभर्मणि । पतिः प्रतीतः प्रसवोन्मुखीं प्रियां ददर्श काले दिवं अभ्रीतं इव ॥
कुमाराः कृतसंस्कारास्ते धात्रिस्तन्य पायिनः । आनन्देनाग्रजेनेव समं ववृधिरे पितुः ॥ रघुवंशम् १०.७९ । ।
कुमुदमुदमुदेष्यतीमसोढा रविरविलम्बितुकामतामतानीत् । प्रतितरु विरुवन्ति किं शकुन्ताः स्वहृदि निवेशितकोककाकुकुन्ताः ॥ नैषधीयचरितम्२१.१४७ ॥
कुमुदवनमपश्रि श्रीमदम्भोजषण्डं त्यजति मुदमुलूकः प्रीतिमाश्चक्रवाकः । उदयमहिमरश्मिर्याति शीतांशुरस्तं हतविधिलसितानां ही विचित्रो विपाकः ॥ शिशुपाल११.६४ ।।
कुम्भकर्कद्वये मर्त्ये स्वर्गेऽब्जेऽजात्त्रयेऽलिगे । स्त्रीधनुर्जूकनक्रेऽधो भद्रा तत्रैव तत्फलम् ॥ मुहूर्तचिन्त.४५ ॥
कुम्भकर्णः कपीन्द्रेण तुल्यावस्थः स्वसुः कृतः । रुरोध रामं शृङ्गीव टङ्कच्छिन्नमनःशिलः ॥ रघुवंशम् १२.८० । ।
कुम्भकुम्भांशकौ त्याज्यौ सर्वथा यत्नतो बुधैः । तत्र प्रयातुर्नृपतेरर्थनाशः पदे पदे ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ४३॥
कुम्भपूरणभवः पटुरुच्चैरुच्चचार नन्दोऽम्भसि तस्याः । तत्र स द्विरदबृंहितशङ्की शब्दपातिनं इषुं विससर्ज ॥ रघुवंशम्
कुम्भयोनिरलंकारं तस्मै दिव्यपरिग्रहं । ददौ दत्तं समुद्रेण पीतेनेवात्मनिष्क्रयं ॥ रघुवंशम् १५.५५ । ।
कुम्भेऽर्के फाल्गुने प्रागपरमुखगृहं श्रावणे सिंहकर्क्योः पौषे नक्रे च याम्योत्तरमुखसदनं गोऽजगेऽर्के च राधे । मार्गे जूकालिगे सद्ध्रुवमृदुवरुणस्वातिवस्वर्कपुष्यैः सूतीगेहं त्वदित्यां हरिभविधिभयोस्तत्र शस्तः प्रवेशः ॥ मुहूर्त.वास्तुप्रकरणम् १५॥
कुयोगास्तिथिवारोत्थास्तिथिभोत्था भवारजाः । हुणवङ्गखशेष्वेव वर्ज्यास्त्रितयजास्तथा ॥ मुहूर्तचिन्त.३१ ॥
कुररीगणः कृतरवस्तरवः कुसुमानताः सकमलं कमलं । इह सिन्धवश्च वरणावरणाः करिणां मुदे सनलदानलदाः ।।
कुरु करे गुरुमेकमयोघनं बहिरतो मुकुरं च कुरुष्व मे । विशति तत्र यदैव विधुस्तदा सखि सुखादहितं जहि तं द्रुतम् ॥
कुरु तन्मतिं एव विक्रमे नृप निर्धूय तमः प्रमादजं । ध्रुवं एतदवेहि विद्विषां त्वदनुत्साहहता विपत्तयः ।।
कुरु तात तपांस्यमार्गदायी विजयायेत्यलं अन्वशान्मुनिर्मां । बलिनश्च वधादृतेऽस्य शक्यं व्रसंरक्षणं अन्यथा न कर्तुं ।।
कुरुध्वं कामदेवाज्ञां ब्रह्माद्यैरप्यलङ्घिताम् । वेदोऽपि देवकीयाज्ञा तत्राज्ञाः काधिकार्हणा ॥ नैषधीयचरितम्१७.५९ ॥
कुरुष्व तावत्करभोरु पश्चान्मार्गे मृगप्रेक्षिणि दृष्टिपातं । एषा विदूरीभवतः समुद्रात्सकानना निष्पततीव भूमिः ॥
कुरुसैन्यं हरेणेव प्रागलज्जत नार्जुनः । हतं येन जयन्कामस्तमोगुणजुषा जगत् ॥ नैषधीयचरितम्१७.३४ ॥
कुर्वञ्ज्योत्स्नाविप्रुषां तुल्यरूपस्तारस्ताराजालसारामिव द्यां । खड्गाघातैर्दारिताद्दन्तिकुम्भादाभाति स्म
कुर्वता मुकुलिताक्षियुगानामङ्गसादमवसादितवगचां । ईर्ष्ययेव हरता ह्रियमासां तद्गुणः स्वयमकारि मदेन ॥
कुर्वद्भिर्मुखरुचिमुज्ज्वलामजस्रं यैस्तोयैरसिचत वल्लभां विलासी । तैरेव प्रतियुवतेरकारि दूरात्कालुष्यं शशधरदीधितिच्छटाच्छैः ॥ शिशुपाल८.३८ ।।
कुर्वद्भिरात्मभवसौरभसंप्रदानं भूपालचक्रचलचामरमारुतौघम् । आलोकनाय दिवि संचरतां सुराणां तत्रार्चनाविधिरभूदधिवासधूपैः ॥ नैषधीयचरितम्११.४ ॥

कुर्वन्तमित्यतिभरेण नगानवाचः पुष्पैविराममलिनां च न गानवाचः । श्रीमान्समस्तमनुसानु गिरौविहर्तु बिभ्रत्यचोदि स मयूरगिरा विहर्तुं ॥ शिशुपाल६.७९ ।।
कुर्वाणानां साम्परायान्तरायं भूरेणूनां मृत्युना मार्जनाय । सम्मार्जन्यो नूनमुद्धूयमाना भान्ति स्मोच्चैः केतनानां पताका ॥
कुलं च शीलं च बलं च यूनां जानासि नानाभुवनागतानाम् । एषामतस्त्वं भव वावदूका मूकायितुं कः समयस्तवायम् ॥
कुलाचारजनाचारैरतिशुद्धः प्रतापवान् । धार्मिको नीतिकुशलः स स्वामी युज्यते भुवि ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१८८ ॥
कुलिकः कालवेला च यमघण्टश्च कण्टकः । वाराद्विघ्ने क्रमान्मन्दे बुधे जीवे कुजे क्षणः ॥ मुहूर्तचिन्त.३७ ॥
कुले प्रसूतिः प्रथमस्य वेधसस्त्रिलोकसौन्दर्यमिवोदितं वपुः । अमृग्यमैश्वर्यसुखं नवं वयस्तपःफलं स्यात्किमतः परं वद ॥
कुलेन कान्त्या वयसा नवेन गुणैश्च तैस्तैर्विनयप्रधानैः । त्वं आत्मनस्तुल्यं अमुं वृणीष्व रत्नं समागच्छतु काञ्चनेन ॥
कुल्माषांस्तिलतण्डुलानपि तथा माषांश्च गव्यं दधि त्वाज्यं दुग्धमथैणमांसमपरं तस्यैव रक्तं तथा तद्वत्पायसमेव चाषपललं मार्गं च शाशं तथा षाष्टिक्यं च प्रियंगवपूपमथवा चित्राण्डजान् सत्फलम् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ८४॥
कुशलं खलु तुभ्यमेव तद्वचनं कृष्ण यदभ्यधामहं । उपदेशपराः परेष्वपि स्वविनाशाभिमुखेषु साधवः ॥ शिशुपाल१६.४१
कुशशयैरत्र जलाशयोषिता मुदा रमन्ते कलभा विकस्वरैः । प्रगीयते सिद्धगणैश्च योषितामुदारम कलभाविकस्वरैः ॥
कुशावतीं श्रोत्रियसात्स कृत्वा यात्रानुकूलेऽहनि सावरोधः । अनुद्रुतो वायुरिवाभ्रवृन्दैः सैन्यैरयोध्याभिमुखः प्रतस्थे ॥
कुशेशयाताम्रतलेन कश्चित्करेण रेखाध्वजलाञ्छनेन । रत्नाङ्गुलीयप्रभयानुविद्धानुदीरयां आस सलीलं अक्षान् ॥ रघुवंशम्
कुसुमं एव न केवलं आर्तवं नवं अशोकतरोः स्मरदीपनं । किसलयप्रसवोऽपि विलासिनां मदयिता दयिताश्रवणार्पितः ॥
कुसुमं कृतदोहदस्त्वया यदशोकोऽयं उदीरयिष्यति । अलकाभरणं कथं नु तत्तव नेष्यामि निवापलाल्यतां ॥ रघुवंशम्
कुसुमकार्मुककार्मुकसंहितद्रुतशिलीमुखखण्डितविग्रहाः । मरणमप्यपराः प्रतिपेदिरे किमु मुहुर्मुहुर्गतभर्तृकाः ॥
कुसुमचापजतापसमाकुलं कमलकोमलमैक्ष्यत तन्मुखम् । अहरहर्वहदभ्यधिकाधिका रविरुचिग्लपितस्य विधोर्विधाम् ॥
कुसुमजन्म ततो नवपल्लवास्तदनु षट्पदकोकिलकूजितं । इति यथाक्रमं आविरभून्मधुर्द्रुमवतीं अवतीर्य वनस्थलीं ॥
कुसुमनगवनान्युपैतुकामा किसलयिनीं अवलम्ब्य चूतयष्टिं । क्वणदलिकुलनूपुरा निरासे नलिनवनेषु पदं वसन्तलक्ष्मीः ।।
कुसुममप्यतिदुर्णयकारि ते किमु वितीर्य धनुर्विधिरग्रहीत् । किमकृतैष तवैकतदास्पदे द्वयमभूदधुना हि नलभुवौ ॥
कुसुमयन्फलिनीरवैमर्दविकासिभिरहितहुंकृतिः । उपवनं निरभर्सयत प्रियान्वियुवतीर्युवतीः शिशिरानिलः ॥
कुसुमस्तबकस्येव द्वयी वृत्तिर्मनस्विनः । मूर्ध्नि वा सर्वलोकस्य शीर्यते वने एव वा ।। नीतिशतकम्३३ । ।
कुसुमस्तवकस्येव द्वे वृत्ती तु मनस्विनः । सर्वेषां मूर्ध्नि वा तिष्ठेद्विशीर्येत वनेऽथवा ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१२६ ॥
कुसुमादपि स्मितदृशः सुतरां सुकुमारमङ्गमिति नापरथा । अनिशं निजैरकरुणः करुणं कुसुमेषुरुत्तपाति यद्विशिखैः ॥
कुसुमानि यदि स्मरेषवो न तु वज्रं विषवल्लिजानि तत् । हृदयं यदमूमुहन्नमूर्मम यच्चातितरामतीतपन् ॥
कुसुमान्यपि गात्रसंगमात्प्रभवन्त्यायुरपोहितुं यदि । न भविष्यति हन्त साधनं किं इवानयत्प्रहरिष्यतो विधेः ॥ रघुवंशम्
कुसुमितं अवलम्ब्य चूतं उच्चैस्तनुरिभकुम्भपृथुस्तनानताङ्गी । तदभिमुखं अनङ्गचापयष्टिर्विसृतगुणेव समुन्ननाम काचित्
कुसुमैर्ग्रथितां अपार्थिवैः स्रजं आतोद्यशिरोनिवेशितां । अहरत्किल तस्य वेगवानधिवासस्पृहयेव मारुतः ॥ रघुवंशम् ८.३४
कुसुमोत्कचितान्वलीमतश्चलयन्भृङ्गरुचस्तवालकान् । करभोरु करोति मारुतस्त्वदुपावर्तनशङ्कि मे मनः ॥ रघुवंशम्
कूजायुजा बहुलपक्षशितिम्नि सीम्ना स्पष्टं कुहूपदपदार्थमिथोऽन्वयेन । तिर्यग्धृतस्फटिकदण्डकवर्तिनैका तामन्ववर्तत पिकेन मदाधिकेन ॥ नैषधीयचरितम्२१.१२४ ॥
कूटकायमपहाय नो वपुर्बिभ्रतस्त्वमसि वीक्ष्य विस्मिता । आस्तुमाकृतिमतो मनीषितां विद्यया हृदि तवाप्युदीयताम् ॥
कूटयुद्धविधिज्ञेऽपि तस्मिन्सन्मार्गयोधिनि । भेजेऽभिसारिकावृत्तिं जयश्रीर्वीरगामिनी ॥ रघुवंशम् १७.६९ । ।
कूपे वास्तोर्मध्यदेशेऽर्थनाशस्त्वैशान्यादौ पुष्टिरैश्वर्यवृद्धिः । सूनोर्नाशःस्त्रीविनाशो मृतिश्च सम्पत्पीडा शत्रुतःस्याच्च सौख्यम् ॥ मुहूर्त.वास्तुप्रकरणम् २०॥
कृच्छ्रं गतस्यापि दशाविपाकं धर्मान्न चेतः स्खलतु त्वदीयम् । अमुञ्चतः पुण्यमनन्यभक्तेः स्वहस्तवास्तव्य इव त्रिवर्गः ॥
कृच्छ्रलब्धं अपि लब्धवर्णभाक्तं दिदेश मुनये सलक्ष्मणं । अप्यसुप्रणयिनां रघोः कुले न व्यहन्यत कदाचिदर्थिता ॥ रघुवंशम्
कृच्छ्रलब्धमपि लब्धवर्णभाक्तं दिदेश मुनये सलक्ष्मणम् । अप्यसुप्रणयिनां रघोः कुले न व्यहन्यत कदाचिदर्थिता ॥
कृतं पुरुषशब्देन जातिमात्रावलम्बिना । योऽङ्गीकृतगुणैः श्लाघ्यः सविस्मयं उदाहृतः ।। किरातार्जुनीयम्११.७२ ।।

कृतं यदन्यत्करणोचितत्यजा दिदृक्षु चक्षुर्यदवारि बालया । हृदस्तदीयस्य तदेव कामुके जगाद वार्तामखिलां खलुं खलु ॥
कृतः प्रजाक्षेमकृता प्रजासृजा सुपात्रनिक्षेपनिराकुलात्मना । सदोपयोगे पि गुरुस्त्वमक्षतिर्निधिः श्रुतीनां धनसंपदामिव ॥
कृतः प्रयत्नो न च देव लब्धं मग्नं पयस्याभरणोत्तमं ते । नागेन लौल्यात्कुमुदेन नूनं उपात्तं अन्तर्ह्रदवासिना तथ् ॥ रघुवंशम्
कृतकृतकरुषा सखीमपास्य त्वमकुशलेति कयाचिदात्मनैव । अभिमतमभि साभिलाषमाविष्कृतभुजमूलमबन्धि मूर्ध्नि माला
कृतकेशविडम्बनैर्विहायो विजयं तत्क्षणमिच्छुभिश्छलेन । अमृताग्रभुवः पुरेव पुच्छं बडवाभर्तुरवारि काद्रवेयैः ॥
कृतगुरुतरहारच्छेदमालिङ्ग्य पत्यौ परिशिथिलितगात्रे गन्तुमापृच्छमाने । विगलितनवमुक्तास्थूलभाष्पाम्बुबिन्दु स्तनयुगमबलायास्तत्क्षणं रोदितीव ॥ शिशुपाल११.३८ ।।
कृतगोपवधूरतेर्घ्नतो वृषमुग्रे नरकेऽपि संप्रति । प्रतिपत्तिरधःकृतैनसो जनताभिस्तव साधु वर्ण्यते ॥ शिशुपाल१६.८ ।।
कृतण्डः स्वयं राज्ञा लेभे शूद्रः सतां गतिं । तपसा दुश्चरेणापि न स्वमार्गविलङ्घिना ॥ रघुवंशम् १५.५३ । ।
कृतदाहमुदर्चिषः शिखाभिः परिषिक्तं मुहुरम्भसा नवेन । विहिताम्बुधरव्रणं प्रपेदे गगनं तापितपायितासिलक्ष्मीं ॥
कृतधवलिमभेदैः कुङ्कुमेनेव किञ्चिन्मलयरुहरजोभिर्भूषयन्पश्चिमाशां । हिमरुचिररुणिम्ना राजते रज्यमानैर्जरठकमलकन्दच्छेदगौरैर्मयूखैः ॥ शिशुपाल११.१४ ।।
कृतधृति परिवन्दितेनोच्चकैर्गणपतिभिरभिन्नर्ॐओद्गमैः । तपसि कृतफले फलज्यायसी स्तुतिरिति जगदे हरेः सूनुना ।।
कृतप्रणामस्य महीं महीभुजे जितां सपत्नेन निवेदयिष्यतः । न विव्यथे तस्य मनो न हि प्रियं प्रवक्तुमिच्छन्ति मृषा
कृतप्रतिकृतप्रीतैस्तयोर्मुक्तां सुरासुरैः । परस्परं शरव्राताः पुष्पवृष्टिं न सेहिरे ॥ रघुवंशम् १२.९४ । ।
कृतभयपरितोषसन्निपातं सचकितसस्मितवक्त्रवारिजश्रीः । मनसिजगुरुतत्क्षणोपदिष्टं किमपि रासेन रसन्तरं भजन्ती ॥
कृतमण्डलबन्धमुल्लसद्भिः शिरसि प्रत्युरसं विलम्बमानैः । व्यरुचज्जनता भुजङ्गभोगैर्दलितेन्दीवरमालभारिणीव ॥
कृतमदं निगदन्त इवाकुलीकृतजगत्त्रयमूर्जमतङ्गजं । ववुरयुक्छदगुच्छसुगन्धयः सततगास्ततगानगिरोऽलिभिः ॥
कृतवत्यसि नावधीरणां अपराध्हेऽपि यदा चिरं मयि । कथं एकपदे निरागसं जनं आभाष्यं इमं न मन्यसे ॥ रघुवंशम्
कृतवानन्यदेहेषु कर्ता च विधुरं मनः । अप्रियैरिव संयोगो विप्रयोगः प्रियैः सह ।। किरातार्जुनीयम्११.२६ ।।
कृतवानसि विप्रियं न मे प्रतिकूलं न च ते मया कृतम् । किमकारणमेव दर्शनं विलपन्त्यै रतये न दीयते ॥ कुमारसंभवम्
कृतसकलजगद्विबोधोऽवधूतान्धकारोदयः क्षयितकुमुदतारकश्रीर्वियोगं नयन्कामिनः । बहुतरगुणदर्शनादभ्युपेताल्पदोषः कृती तव वरद करोतु सुप्रातमह्नामयं नायकः ॥ शिशुपाल११.६७ ।।
कृतसन्निधानमिव तस्य पुनरपि तृतीयचक्षुषा । क्रूरमजनि कुटिलभ्रु गुरुभ्रुकुटीकठोरितललाटमाननं ॥ शिशुपाल१५.८ ।।
कृतसीतापरित्यागः स रत्नाकरमेखलाम् । बुभूजे पृथिवीपालः पृथिवीं एव केवलाम् ॥ रघुवंशम् १५.१ । ।
कृतस्य सर्वक्षितिपैर्विजयाशंसया पुरः । अनेकस्य चकारासौ बाणैर्बाणस्य खण्डनं ॥ शिशुपाल१९.१४ ।।
कृताञ्जलिस्तत्र यदम्ब सत्यान्नाभ्रश्यत स्वर्गफलाद्गुरुर्नः । तच्चिन्त्यमानं सुकृतं तवेति जहार लज्जां भरतस्य मातुः ॥
कृतात्र देवी वचनाधिकारिणी त्वमुत्तरंदासि ददासि कासती । इतीरिणस्तन्नृपपारिपार्श्विकान्स्वभर्तुरेव भ्रुकुटिर्न्यवर्तयत् ॥
कृतानतिर्व्याहृतसान्त्ववादे जातस्पृहः पुण्यजनः स जिष्णौ । इयाय सख्याविव सम्प्रसादं विश्वासयत्याशु सतां हि योगः ।।
कृतान्तदुर्वृत्त इवापरेषां पुरः प्रतिद्वन्द्विनि पाण्डवास्त्रे । अतर्कितं पाणितलान्निपेतुः क्रियाफलानीव तदायुधानि ।।
कृतापचारो पि परैरनाविष्कृतविक्रियः । असाध्यः कुरूते कोपं प्राप्ते काले गदो यथा ॥ शिशुपाल २.८६ ॥
कृतापराधः सुतनोरनन्तरं विचिन्त्य कान्तेन समं समागमम् । स्फुटं सिषेव कुसुमेषुपावकः स रागचिह्नश्चरणौ न यावकः
कृताभिषेकां हुतजातवेदसं त्वगुत्तरासङ्गवतीमधीनिनीम् | दिदृक्षवस्तामृषयोऽभ्युपागमन्न धर्मवृद्धेषु वयः समीक्ष्यते
कृताभिषेकैर्दिव्यायां त्रिस्रोतसि च सप्तभिः । ब्रह्म र्षिभिः परं ब्रह्म गृणद्भिरुपतस्थिरे ॥ रघुवंशम् १०.६४ । ।
कृतारिषड्वर्गजयेन मानवीमगम्यरूपां पदवीं प्रपित्सुना । विभज्य नक्तंदिवमस्ततन्द्रिणा वितन्यते तेन नयेन पौरुषम् ।।
कृतार्थनश्चाटुभिरिङ्गितैः पुरा परासि यः किंचनकुञ्चितभुवा । क्षिपन्मुखे भोजनलीलयाङ्गुलीः पुनः प्रसन्नाननयान्वकम्पि सः ॥ नैषधीयचरितम्१६.८८ ॥
कृतार्थयन्नर्थिजनाननारतं बभूव तस्यामरभूरुहः करः । तदीयमूले निहितं द्वितीयवद्ध्रुवं दधे कङ्कणमालवालताम् ॥
कृतावधानं जितबर्हिणध्वनौ सुरक्तगोपीजनगीतनिःस्वने । इदं जिघत्सां अपहाय भूयसीं न सस्यं अभ्येति मृगीकदम्बकं ।।
कृतावरोहस्य हयादुपानहौ ततः पदे रेजतुरस्य बिभ्रती । तयोः प्रवालैर्वनयोस्तथाम्बुजैर्नियोद्धुकामे किमु बद्धवर्मणी ॥

कृतास्पदा भूमिभृतां सहस्रैरुदन्वदम्भःपरिवीतमूर्तिः । अनिर्विदा या विदधे विधात्रा पृथ्वी पृथिव्याः प्रतियातनेव ॥
कृतिः स्मरस्यैव न धातुरेषा नास्या हि शिल्पीतरकारुजेयः । रूपस्य शिल्पे वयसाऽपि वेधा निजीयते स स्मरकिङ्करेण ॥
कृतो दूरादेव स्मितमधुरमभ्युद्गमविधिः शिरस्याज्ञा न्यस्ता प्रतिवचनवत्याનतिमति । न दृष्टेः शैथिल्यं मिलन इति चेतो दहति मे निगूढान्तःकोपात्कठिणहृदये संवृतिरियम् ॥अमरुशतकम्-८२॥
कृतोरुवेगं युगपद्व्यजिगीषन्त सैनिकाः । विपक्षं बाहुपरिघैर्जङ्घाभिरितरेतरं ॥ शिशुपाल१९.३२ ।।
कृतोर्मिरेखं शिथिलत्वं आयता शनैः शनैः शान्तरयेण वारिणा । निरीक्ष्य रेमे स समुद्रयोषितां तरङ्गितक्षॐअविपाण्डु
कृत्तैः कीर्णा मही रेजे दन्तैर्गात्रैश्च दन्तिनां । क्षुण्णलोकासुभिर्मृत्योर्मुसलोलूखलैरिव ॥ शिशुपाल१९.८१ ।।
कृत्वा कृत्यविदस्तीर्थैरतः प्रणिधयः पदम् । विदांकुवन्तु महतस्तलं विद्विषदम्भसः ॥ शिशुपाल २.१११ ॥
कृत्वा दृशौ ते बहुवर्णचित्रे किं कृष्णसारस्य तयोर्मृगस्य । अदूरजाग्रद्विदरप्रणालीरेखामयच्छद्विधिरर्धचन्द्रम् ॥
कृत्वा शिनेः शाल्वचमूं सप्रभावा चमूर्जितां । ससर्ज वक्त्रैः फुल्लाब्जसप्रभा वाचमूर्जितां ॥ शिशुपाल१९.७ ।।
कृत्वापुंवत्पादमुच्चैर्भृगुभ्यो मूर्ध्नि ग्राव्णां जर्जरा निर्झरौघाः । कुर्वन्ति द्यामुत्पतन्तः स्मरार्तस्वर्लोकस्त्रीगात्रनिर्णमत्र ॥
कृपा नृपाणामुपरि क्वचिन्न ते नतेन हा हा शिरसा रसादृशाम् । भवन्तु तावत्तव लोचनाञ्चला निपेयनेपालनृपालपालयः ॥
कृपाण - कुन्तादिकशस्त्र - झकृता, सदैव वीरोचितहुकृताऽङ्किता । प्रताडिताऽराति-ततिस्तदङ्कगा विभाति मेवाड़ मही महीयसी ।। प्रतापविजयः-२८ ।।
कृमिकुलचितं लालाक्लिन्नं विगन्धि जुगुप्सितं निरुपमरसं प्रीत्या खादन्नरास्थि निरामिषम् । सुरपतिमपि श्वा पार्श्वस्थं विलोक्य न शङ्कते न हि गणयति क्षुद्रो जन्तुः परिग्रहफल्गुताम् ।। नीतिशतकम्९ ।।
कृशानुरपधूमत्वात्प्रसन्नत्वात्प्रभाकरः । रक्षिविप्रकृतावास्तां अपविद्धशुचाविव ॥ रघुवंशम् १०.७५ ।।
कृष्णद्वैपायनादेशाद्बिभर्मि व्रतं ईदृशं । भृशं आराधने यत्तः स्वाराध्यस्य मरुत्वतः ।। किरातार्जुनीयम्११.४६ ।।
कृष्णे पक्षे सौरिकुजार्केऽपि च वारे वर्ज्ये नक्षत्रे यदि वा स्यात् करपीडा । सङ्कीर्णानां तर्हि सुतायुर्धनलाभ-प्रीतिप्राप्त्यै सा भवतीह स्थितिरेषा ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ९४॥
कृष्णे प्रदोषेऽनध्याये शनौ निश्यपराह्णके । प्राक्सन्ध्यागर्जिते नेष्टो व्रतबन्धो गलग्रहे ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ४८॥
केदारभाजा शिशिरप्रवेशात्पुण्याय मन्ये मृतमुत्पलिन्या । जाता यतस्तत्कुसुमेक्षणेयं यातश्च तत्कोरकदृक्चकोरः ॥
केनचितन्मधुरमुल्बणरागं बाष्पतप्तमधिकं विरहेषु । ओष्ठपल्लवमवाप्य मुहूर्त सुभ्रुवः सरसमक्षि चुचुम्बे ॥
केनचित्स्वासिनान्येषां मण्डलाग्रानवद्यता । प्रापे कीर्तिप्लुतमहीमण्डलाग्रानवद्यत ॥ शिशुपाल१९.४८ ।।
केनापि बोधिसत्त्वेन जातं सत्त्वेन हेतुना । यद्वेदमर्मभेदाय जगदे जगदस्थिरम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.३८ ॥
केनाभ्यसूया पदकाङ्क्षिणा ते नितान्तदीर्घैर्जनिता तपोभिः । यावद्भवत्याहितसायकस्य मत्कार्मुकस्यास्य निदेशवर्ती ॥
केन्द्रत्रिकोणसहजेषु शुभैः खशुद्धे लग्ने त्रिलाभरिपुगैश्च वदन्ति पापैः । लग्नाष्टषष्ठरहितं शशिनं प्रशस्तं मैत्राम्बुपानिलजनुर्भमसच्च केचित् ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् १८॥
केन्द्रत्रिकोणेषु शुभैश्च पापैस्त्र्यायारिगैः पुंग्रहदृष्टलग्ने । ओजांशगेऽब्जेऽपि च युग्मरात्रौ चित्रादितीज्याश्विषु मध्यमं स्यात् ॥
केन्द्रे कोणे जीव आये रवौ च लग्ने चन्द्रे वाऽपि वर्गोत्तमे वा । सर्वे दोषा नाशमायान्ति चन्द्रे लाभे तद्वद्दुर्मुहूर्तांशदोषाः ॥
केन्द्रे कोणे सौम्यखेटाः शुभाः स्युर्याने पापास्त्र्यायषट्खेषु चन्द्रः । नेष्टो लग्नान्त्यारिरन्ध्रे शनिःखेऽस्ते शुक्रो लग्नेट् नगान्त्यारिरन्ध्रे ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ५६॥
केन्द्रे दिगधीशे गच्छेदवनीशः । लालाटिनि तस्मिन्नेयादरिसेनाम् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ५०॥
केयमर्धभवता भवतोहे मायिना ननु भवः सकलस्त्वम् । शेषतामपि भजन्तमशेषं वेद वेदनयनो हि जनस्त्वाम् ॥
केयूरा न विभूषयन्ति पुरुषं हारा न चन्द्रोज्ज्वला न स्नानं न विलेपनं न कुसुमं नालङ्कृता मूर्धजाः । वाण्येका समलङ्करोति पुरुषं या संस्कृता धार्यते क्षीयन्ते खलु भूषणानि सततं वाग्भूषणं भूषणम् ।। नीतिशतकम्१९ ।।
केवलं दधति कर्तृवाचिनः प्रत्ययानिह न जातु कर्मणि । धातवः सृजतिसंहृशास्तयः स्तौतिरत्र विपरीतकारकः ॥
केवलं स्मरणेनैव पुनासि पुरुषं यतः । अनेन वृत्तयः शेषा निवेदितफलास्त्वयि ॥ रघुवंशम् १०.३० ।।
केशप्रचुरलोकस्य पर्यस्कारि विकासिना । शेखरेणेव युद्धस्य शिरः कुसुमलक्ष्मणा ॥ शिशुपाल१९.२२ ।।
केशान्तं षोडशे वर्षे चौलोक्तदिवसे शुभम् । व्रतोक्तदिवसादौ हि समावर्तनमिष्यते ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ६०॥

केशान्धकारादथ दृश्यभालस्थलार्धचन्द्रा स्फुटमष्टमीयम् । एनां यदासाद्य जगज्जयाय मनोभुवा सिद्धिरसाधि साधु ॥
केषाञ्चिदस्तु कमला कमलाऽऽयताक्षी, केषाञ्च शम्भुसुमुखी सुमुखीषु मान्या । अस्मत्कृते तु जननी जननि ! त्वमेका, यत्पाययेः शमकरं मकरन्दबिन्दुम्॥ प्रतापविजयः-३॥
कैकेय्यास्तनयो जज्ञे भरतो नाम शीलवान् । जनयित्रीं अलंचक्रे यः प्रश्रय इव श्रियं ॥ रघुवंशम् १०.७१ ।।
कैटभारिपदयोर्नितमूर्ध्ना सज्जिता विचकिलस्रगनेन । जह्नुजेव भुवनप्रभुणाऽभात्सेवितानुनयतायतमाना ॥
कैतवापह्नुतिर्व्यक्ते व्याजाद्यैर्निह्नवे पदैः । निर्यान्ति स्मरनाराचाः कान्तादृक्पातकैतवात् ॥ चन्द्रालोकः५.२८ ।।
कैतवेन शयिते कुतूहलात्पार्वति प्रतिमुखं निपातितम् । चक्षुरुन्मिषति सस्मितं प्रिये विद्युदाहतमिव न्यमीलयत्॥
कैलासगौरं वृषं आरुरुक्षोः पादार्पणानुग्रहपूतपृष्टं । अवेहि मां किंकरं अष्टमूर्तेः कुम्भोदरं नाम निकुम्भमित्रम् ॥ रघुवंशम्
कैश्चिन्मेषरवौ मधौ वृषभगे ज्येष्ठे शुचौ कर्कटे भाद्रे सिंहगते घटेश्वयुजि चोर्जेऽलौ मृगे पौषके । माघे नक्रघटे शुभं निगदितं गेहं तथोर्जो न सत् कन्यायां च तथा धनुष्यपि न सत्कृष्णादिमासाद्भवेत् ॥ मुहूर्त.वास्तुप्रकरणम् १६॥
को धर्मो भूतदया किं सौख्यं नित्यमरोगिना जगति । कः स्नेहः सद्भावः किं पाण्डित्यं परिच्छेदः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-
को न्विमं हरितुरङ्गं आयुध- स्थेयसीं दधतं अङ्गसंहर्तिं । वेगवत्तरमृते चमूपतेर्हन्तुं अर्हति शरेण दंष्ट्रिणं ।।
को लाभो गुणिसङ्गमः किमसुखं प्राज्ञेतरैः सङ्गतिः का हानिः समयच्युतिर्निपुणता का धर्मतत्त्वे रतिः । कः शूरो विजितेन्द्रियः प्रियतमा का अनुव्रता किं धनं विद्या किं सुखमप्रवासगमनं राज्यं किमाज्ञाफलम् ।। नीतिशतकम्१०३ ।।
को वीरस्य मनस्विनः स्वविषयः को वा विदेशः स्मृतः यं देशं श्रयते तमेव कुरुते बाहुप्रतापार्जितम् । यद्दंष्ट्रानखलाङ्गुलप्रहरणः सिंहो वनं गाहते तस्मिन्नेव हतद्विपेन्द्ररुधिरैस्तृष्णां छिन्नत्त्यात्मनः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-
को हि वेदास्त्यमुष्मिन्वा लोक इत्याह या श्रुतिः । तत्प्रामाण्यादमुं लोकं लोकः प्रत्येतु वा कथम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.६२
कोऽपवादः स्तुतिपदे यदशीलेषु चञ्चलाः । साधुवृत्तानपि क्षुद्रा विक्षिपन्त्येव सम्पदः ।। किरातार्जुनीयम्११.२५ ।।
कोऽर्थः पुत्रेण जातेन यो न विद्वान्न धार्मिकः । कथञ्चित्स्वोदरभराः किन्न शूकरशावकाः ॥नीतिसंग्रहस्य मित्र-०. 9 ॥
कोपवत्यनुनयानगृहीत्वा प्रागथो मधुमदाहितमोहा । कोपितं विरहखेदितचित्ता कान्तमेव कलयन्त्यनुनिन्ये ॥
कोपात्कोमललोलबाहुलतिकापाशेन बद्ध्वा दृढं नीत्वा केलिनिकेतनं दयितया सायं सखीनां पुरः । भूयोऽप्येवमिति स्खलन् मृदुगिरा संसूच्य दुश्चेष्टितं धन्यो हन्यत एव निह्नुतिपरः प्रेयान् रुदत्या हसन् ॥अमरुशतकम्- ८॥
कोपो यत्र भ्रूकुटिरचना निग्रहो यत्र मौनं यत्रान्योन्यस्मितमनुनयो यत्र दृष्टिः प्रसादः । तस्य प्रेम्णस्तद् इदमधुना वैषमं पश्य जातं त्वं पादान्ते लुठसि नहि मे मन्युमोक्षः खलायाः ॥अमरुशतकम्-३४॥
कोशातकीपुष्पगुलुच्छकान्तिभिर्मुखैर्विनिद्रोल्बणबाणचक्षुषः । ग्रामीणवध्वस्तमलक्षिता जनैश्चिरं मृतानामुपरि व्यलोकयन्
कोशेनाश्रयणीयत्वं इति तस्यार्थसंग्रहः । अम्बुगर्भो हि जीमूतश्चातकैरभिनन्द्यते ॥ रघुवंशम् १७.६० ।।
कौबीरदिग्भागमपास्य मार्गमागस्त्यमुष्णांशुरिवावतीर्णः । अपेतयुद्धाभिनिवेशसौम्यो हरिर्हरिप्रस्थमथ प्रतस्थे ॥ शिशुपाल
कौबेरीतो वैपरीत्येन कालो वारेऽर्काद्ये सम्मुखे तस्य पाशः । रात्रावेतौ वैपरीत्येन गण्यौ यात्रायुद्धे सम्मुखे वर्जनीयौ ॥
कौमारगन्धीनि निवारयन्ती वृत्तानि रोमावलिवेत्रचिह्ना । सालिख्य तेनैक्ष्यत यौवनीयद्वाःस्थामवस्थां परिचेतुकामा ॥
कौमारमारभ्य गणा गुणानां हरन्ति ते दिक्षु धृताधिपत्यान् । सुराधिराजं सलिलाधिपं च हुताशनं चर्यमनन्दनं च ॥
कौर्भं सारिकगोधिकं च पललं शाल्यं हविष्यं हया- द्यृक्षे स्यात्कृसरान्नमुद्गमपि वा पिष्टं यवानां तथा । मत्स्यान्नं खलु चित्रितान्नमथवा दध्यन्नमेवं क्रमा- द्भक्ष्याभक्ष्यमिदं विचार्य मतिमान् भक्षेत्तथाऽऽलोकयेत् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ८५॥
कौशिकेन स किल क्षितीश्वरो रामं अध्वरविघातशान्तये । काकपक्षधरं एत्य याचितस्तेजसां हि न वयः समीक्ष्यते ॥
कौशिकेन स किल क्षितीश्वरो राममध्वरविघातशान्तये । काकपक्षधरमेत्य याचितस्तेजसां हि न वयः समीक्ष्यते ॥
कौसल्य इत्युत्तरकोसलानां पत्युः पतंगान्वयभूषणस्य । तस्यौरसः स्ॐअसुतः सुतोऽभून्नेत्रोत्सवः स्ॐअ इव द्वितीयः ॥
कौसल्य इत्युत्तरकोसलानां पत्युः पतंगान्वयभूषणस्य । तस्यौरसः स्ॐअसुतः सुतोऽभून्नेत्रोत्सवः स्ॐअ इव द्वितीयः ॥
कौसल्य इत्युत्तरकोसलानां स ब्रह्मभूयं गतिं आजगाम । ब्रह्मिष्ठं आधाय निजेऽधिकारे ब्रह्मिष्ठं एव स्वतनुप्रसूतं ॥ रघुवंशम्
कौसल्य इत्युत्तरकोसलानां स ब्रह्मभूयं गतिं आजगाम । ब्रह्मिष्ठं आधाय निजेऽधिकारे ब्रह्मिष्ठं एव स्वतनुप्रसूतं ॥ रघुवंशम्
क्ësपुष्पशयनांल्लतागृहानेत्य दूतिकृतमार्गदर्शनः । अन्वभूत्परिजनाङ्गनारतं सोऽवरोधभयवेपथूत्तरं ॥ रघुवंशम् १९.२३

क्रतुपाणिपीडमृतिबन्धमोक्षणे क्षुरकर्म च द्विजनृपाज्ञयाचरेत् । शववाहतीर्थगमसिन्धुमज्जनक्षुरमाचरेन्न खलु गर्भिणीपतिः ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ३५॥
क्रतुषु तेन विसर्जितमौलिना भुजसमाहृतदिग्वसुना कृताः । कनकयूपसमुच्छ्रयशोभिनो वितमसा तमसारस्यूतटाः ॥
क्रतोः कृते जाग्रति वेत्ति कः कति प्रभोरपां वेश्मनि कामधेनवः । त्वदर्थमेकामपि याचते स चेत्प्रचेतसः पाणिगतैव वर्तसे ॥
क्रतौ महाव्रते पश्यन्ब्रह्मचारीत्वरीरतम् । जज्ञे यज्ञक्रियामज्ञः स भण्डाकाण्डताण्डवम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.२०३ ॥
क्रथकैशिकवंशसंभवा तव भूत्वा महिषी चिराय सा । उपलब्धवती दिवश्च्युतं विवशा शापनिवृत्तिकारणं ॥ रघुवंशम्
क्रमाच्छुभो विद्ध इति ग्रहः स्यात् पितुः सुतस्यात्र न वेधमाहुः । दुष्टोऽपि खेटो विपरीतवेधाच्छुभो द्विकोणे शुभदः सितेऽजः ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् ४ ॥
क्रमाधिकामुत्तरमुत्तरं श्रियं पुपोष यां भूषणचुम्बनैरियम् । पुरः पुरस्तस्थुषि रामणीयके तया बबाधेऽवधिबुद्धिधोरणिः ॥
क्रमेण कूरं स्पृशतोष्मणः पदं सितां च शीतां चतुरेण वीक्षिता । दधौ विदग्धारुणितेऽधरेऽङ्गुलीमनौचितीचिन्तनविस्मिता किल ॥ नैषधीयचरितम्१६.७९ ॥
क्रमेण निस्तीर्य च दोहदव्यथां प्रचीयमानावयवा रराज सा । पुराणपत्रापगमादनन्तरं लतेव संनद्धमनोज्ञपल्लवा ॥
क्रमेलकं निन्दति कोमलेच्छुः क्रमेलकः कण्टकलम्पटस्तम् । प्रीतौ तयोरिष्टभुजोः समायां मध्यस्थता नैकतरोपहासः ॥
क्रमोद्गता पीवरताधिजङ्घं वृक्षाधिरूढं विदुषी किमस्याः । अपि भ्रमीभङ्गिभिरावृताङ्गं वासो लतावेष्टितकप्रवीणम् ॥
क्रयर्क्षे विक्रयो नेष्टो विक्रयर्क्षे क्रयोऽपि न । पौष्णाम्बुपाश्विनीवातश्रवश्चित्राः क्रये शुभाः ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् १६ ॥
क्रव्यात्पूगैः पुष्कराण्यनकानां प्रत्याशाभिर्मेदसो दारितानि । आभीलानि प्राणिनः प्रत्यवस्यन्कालो नूनं व्यददावाननानि ॥
क्रान्तं रुचा काञ्चनवप्रभाजा नवप्रभाजालभृतां मणीनाम् । श्रितं शिलाश्यामलताभिरामं लताभिरामनत्रितषट्पदाभिः ॥
क्रान्तानां ग्रहचरितात्पथो रथानां अक्षाग्रक्षतसुरवेश्मवेदिकानां । निःसङ्गं प्रधिभिरुपाददे विवृत्तिः सम्पीडक्षुभितजलेषु तोयदेषु ।। किरातार्जुनीयम्७.१२ ।।
क्रामद्भिर्घनपदवीं अनेकसंख्यैस्तेजोभिः शुचिमणिजन्मभिर्विभिन्नः । उस्राणां व्यभिचरतीव सप्तसप्तेः पर्यस्यन्निह निचयः सहस्रसंख्यां ।। किरातार्जुनीयम्५.३४ ।।
क्रामन्दन्तौ दन्तिनः साहसिक्यादीषादण्डौ मृत्युशय्यातलस्य । सैन्यैरन्यस्तत्क्षणादाशशङ्के स्वर्गस्योच्चैरर्धमार्गाधिरूढः ॥
क्रियतां कथमन्त्यमण्डनं परलोकान्तरितस्य ते मया । सममेव गतोऽस्यतर्कितां गतिमङ्गेन च जीवितेन च ॥ कुमारसंभवम्
क्रियते धवलः खलूच्चकैर्धवलैरेव सितेतरैरधः । शिरसौधमधत्त शङ्करः सुरसिन्धोर्मधुजित्तमङ्घ्रिणा ॥ शिशुपाल१६.४६ ।।
क्रियां प्राह्णेतनीं कृत्वा निषेधन्पाणिना सखीम् । कराभ्यां पृष्ठगस्तस्या न्यमिमीलदसौ दृशौ ॥ नैषधीयचरितम्२०.११ ॥
क्रियाकलापप्रतिपत्तिहेतुं संक्षिप्तसारार्थविलासगर्भम् । अनन्तदैवज्ञसुतः स रामो मुहूर्तचिन्तामणिमातनोति ॥
क्रियानिमित्तेष्वपि वत्सलत्वादभग्नकामा मुनिभिः कुशेषु । तदङ्कशय्याच्युतनाभिनाला कच्चिन्मृगीणां अनघा प्रसूतिः ॥
क्रियाप्रबन्धादयं अध्वराणां अजस्रं आहूतसहस्रनेत्रः । शच्याश्चिरं पाण्डुकपोललम्बान्मन्दारशून्यानलकांश्चकार ॥ रघुवंशम्
क्रियासु युक्तैर्नृप चारचक्षुषो न वञ्चनीयाः प्रभवोऽनुजीविभिः । अतोऽर्हसि क्षन्तुमसाधु साधु वा हितं मनोहारि च दुर्लभं
क्रियेत चेत्साधुविभक्तिचिन्ता व्यक्तिस्तदा सा प्रथमाभिधेया । या स्वौजसां साधयितुं विलासैस्तावत्क्षमानामपदं बहु
क्रीडापतत्रिणोऽप्यस्य पञ्जरस्थाः शुकादयः । लब्धमोक्षास्तदादेशाद्यथेष्टगतयोऽभवन् ॥ रघुवंशम् १७.२० ।।
क्रीणीष्व मज्जीवितमेव पण्यमन्यन्नचेदस्ति तदस्तु पुण्यम् । जीवेशदातर्यदि ते न दातुं यशोऽपि तावत्प्रभवामि गातुम् ॥
क्रुध्यन्गन्धादन्यनागाय दूरादारोढारं धूतमूर्धावमत्य । घोरारावध्वनिताशेषदिक्के विष्के नागः पर्याणंसीत्स्व एव ॥
क्रूराक्रान्तविमुक्तभं ग्रहणभं यत्क्रूरगन्तव्यभं त्रेधोत्पातहतं च केतुहतभं सन्ध्योदितं भं तथा । तद्वच्च ग्रहभिन्नयुद्धगतभं सर्वानिमान्सन्त्यजे- दुद्वाहे शुभकर्मसु ग्रहकृतान् लग्नस्य दोषानपि ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् १०९॥
क्रूरारिकारि कीरेककारकः कारिकाकरः । कोरकाकारकरकः करीरः कर्करोर्ऽकरुक् ॥ शिशुपाल१९.१०४ ।।
क्रूरो जडो भवेत्पापः पटुः षट्कर्मकृद्वटुः । यज्ञार्थभाक् तथा मूर्खो रव्याद्यंशे तनौ क्रमात् ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ४९॥
क्रोधं प्रभो! संहर संहरेति यावद्गिरः खे मरुतां चरन्ति । तावत्स वह्निर्भवनेत्रजन्मा भस्मावशेषं मदनं चकार ॥
क्रोधस्थायी रसो रौद्रो विभावाद्यैः समन्वितः । मात्सर्यहस्तनिष्पेष-संमोहाद्यैर्यथाक्रमम् ॥ चन्द्रालोकः६.८ ।।

क्रोधानलो दहति हा हृदयं मदीयं, हस्तच संस्फुरति वैरि-वधे स-सङ्गः। भूयश्च लौहकवचाऽऽकुलमस्ति वक्षो यद्देश एष मम वैरि-जनेन विद्धः ॥प्रतापविजयः-५८॥
क्रोधान्धकारान्तरितो रणाय भ्रूभेदरेखाः स बभार तिस्रः। घनोपरुद्धः प्रभवाय वृष्टेरूर्ध्वांशुराजीरिव तिग्मरश्मिः ।।
क्रोशार्धं प्रकृतिपुरःसरेण गत्वा काकुत्स्थः स्तिमितजवेन पुष्पकेण। शत्रुघ्नप्रतिविहितोपकार्यं आर्यः साकेतोपवनं उदारं अध्युवास ॥ रघुवंशम् १३.७९।।
क्रौञ्चदुःखमपि वीक्ष्य शुचा यः श्लोकमेकमसृजत्कविराद्यः। स त्वदुत्थकरुणः खलु काव्यं श्लोकसिन्धुमुचितं प्रबबन्ध ॥
क्लमं ययौ कन्दुकलीलयापि या तया मुनीनां चरितं व्यगाह्यत | ध्रुवं वपुः काञ्चनपद्मनिर्मितं मृदु प्रकृत्या च ससारमेव च
क्लान्तोऽपि त्रिदशवधूजनः पुरस्ताल्लीनाहिश्वसितविलोलपल्लवानां। सेव्यानां हतविनयैरिवावृतानां सम्पर्कं परिहरति स्म चन्दनानां ।। किरातार्जुनीयम्७.२९ ।।
क्लिन्नीकृत्याम्भसा वस्त्रं जैनप्रव्रजितीकृते। सख्यौ सक्षौमभावेऽपि निर्विघ्नस्तनदर्शने ॥ नैषधीयचरितम्२०.१२९ ॥
क्लिष्टमर्थो यदीयोऽर्थ-श्रेणिनिःश्रेणिमृच्छति। हरिप्रियापितृवधू-प्रवाहप्रतिमं वचः ॥ चन्द्रालोकः२.१२ ।।
क्लृप्तोपचारां चतुरस्रवेदीं तावेत्य पश्चात्कनकासनस्थौ। जायापती लौकिकमेषणीयमार्द्राक्षतारोपणमन्वभूताम्॥
क्लेशावहा भर्तुरलक्षणाहं सीतेति नाम स्वं उदीरयन्ती। स्वर्गप्रतिष्ठस्य गुरोर्महिष्यावभक्तिभेदेन वधूर्ववन्दे ॥ रघुवंशम्
क्लेशेन महता निद्रां त्याजितं रणदुर्जयं। रावणः प्रेषयां आस युद्धायानुजं आत्मनः ॥ रघुवंशम् १२.७९आ।।
क्व चिराय परिग्रहः श्रियां क्व च दुष्टेन्द्रियवाजिवश्यता। शरदभ्रचलाश्चलेन्द्रियैरसुरक्षा हि बहुच्छलाः श्रियः ।।
क्व नु ते हृदयंगमः सखा कुसुमायोजितकार्मुको मधुः। न खलूग्ररुषा पिनाकिना गमितः सोऽपि सुहृद्गतां गतिम् ॥
क्व नु मां त्वदधीनजीवितां विनिकीर्य क्षणभिन्नसौहृदः। नलिनीं क्षतसेतुबन्धनो जलसंघात इवासि विद्रुतः ॥ कुमारसंभवम्
क्व प्रयास्यसि नलेत्यलमुक्त्वा यात्रयात्र शुभयाजनि यन्नः। तत्तयैव फलसत्वरया त्वं नाध्वनोऽर्धनोऽर्धमिदमागमितः किम्
क्व प्रस्थितासि करभोरु घने निशीथे प्राणाधिको वसति यत्र जनः प्रियो मे। एकाकिनी वद कथं न बिभेषि बाले नन्वस्ति पुङ्खितशरो मदनः सहायः ॥अमरुशतकम्-६९॥(७१)
क्व प्राप्यते स पतगः परिपृच्छ्यते यः प्रत्येमि तस्य हि पुरेव नलं गिरेति। सस्मार सस्मरमतिः प्रति नैषधीयं तत्रामरालयमरालमरालकेशी ॥ नैषधीयचरितम्१३.४ ॥
क्व लक्षशो भारतभाररूपिणः, प्रकामचाराः यवना मदोद्धताः। क्व जन्मभू-भार-निवारणे रतः जनाः कियन्तो घृत-सङ्गर-व्रताः ॥ प्रतापविजयः-११० ॥
क्व सूर्यप्रभवो वंशः क्व चाल्पविषया मतिः। तितीर्षुर्दुस्तरं मोहादुडुपेनास्मि सागरम् ॥ रघुवंशम् १.२।।
क्वचन सत्प्रतिभाप्रकाशो, भासोऽथवाऽमरमणिः कविकालिदासः। तन्मे पुनर्जननि सर्जनमर्जयन्ती, किम्मन्यसे न भविता कविता- विकास॥ प्रतापविजयः-२॥
क्वचिच्च कृष्णोरगभूषणेव भस्माङ्गरागा तनुरीश्वरस्य। पश्यानवद्याङ्गि विभाति गङ्गा भिन्नप्रवाहा यमुनातरङ्गैः ॥
क्वचिज्जलापायविपाण्डुराणि धौतोत्तरीयप्रतिमच्छवीनि। अभ्राणि बिभ्रामुमाङ्गसङ्गविभक्तभस्मानमिव स्मरारिं ॥
क्वचित्खगानां प्रियमानसानां कादम्बसंसर्गवतीव। अन्यत्र शुभ्रा शरदभ्रलेखा भक्तिर्भुवश्चन्दनकल्पितेव ॥ रघुवंशम्
क्वचित्तदालेपनदानपण्डिता कमप्यहंकारमगात्पुरस्कृता। अलम्भि तुङ्गासनसंनिवेशनादपूपनिर्माणविदग्धयादरः ॥
क्वचित्पथा संचरते सुराणां क्वचिद्घनानां पततां क्वचिच्च। यथाविधो मे मन्सोऽभिलाषः प्रवर्तते पश्य तथा विमानं ॥
क्वचित्पृथ्वीशय्या क्वचिदपि च पर्यङ्कशयनम्, क्वचिच्छाकाहारः क्वचिदपि च शल्योदनरुचिः। क्वचित्कन्थाधारी क्वचिदपि च दिव्याम्बरधरो, मनस्वी कार्यार्थी न गणयति दुःखं न च सुखम् ।। नीतिशतकम्८२।।
क्वचित्प्रभा चान्द्रमसी तमोभिश्छायाविलीनैः शबलीकृतेव। अन्यत्र शुभ्रा शरदभ्रलेखा रन्ध्रेष्विवालक्ष्यनभःप्रदेशा ॥
क्वचित्प्रभा चान्द्रमसी तमोभिश्मुक्तामयी यष्टिरिवानुविद्धा। अन्यत्र माला सितपङ्कजानां इन्दीवरैरुत्खचितान्तरेव ॥
क्वचिल्लसद्घननिकुरम्बकर्बुरः क्वचिद्धिरण्मयकणपुञ्जपिञ्जरः। क्वचिच्छरच्छशधरखण्डपाण्डुरः खुरक्षतक्षितितलरेणुरुद्ययौ ॥
क्वापि नापश्यदन्विष्यन्हिंसामात्मप्रियामसौ। स्वमित्रं तत्र न प्राप्नोदपि मूर्खमुखे कलिम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१७६ ॥
क्वापि प्रतारणमल ललनाजनानां, दृष्ट्वा क्वचित् सुरजनप्रतिमाऽपमानम्। हिन्दून्विलोक्य च पशूनिव हन्यमानान्, हा!! हृत्तलं भवति मे शतधा विदीर्णम् ॥प्रतापविजयः-५६॥

क्वापि यन्नभसि धूपजधूमैर्मेचकागुरुभवैर्भ्रमराणाम् । भूयते स्म सुमनःसुमनःस्रग्दामधामपटले पटलेन ॥
क्वापि सर्वैरवैमत्यात्पातित्यादन्यथा क्वचित् । स्थातव्यं श्रौत एव स्याद्धर्मे शेषेऽपि तत्कृतेः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१०१ ॥
क्वैतावान्नर्ममर्माविद्विद्यते विधिरद्य ते । इति तं मनसा रोषादवोचद्वचसा न सा ॥ नैषधीयचरितम्२०.७ ॥
क्षणं प्राप्य सदस्येव नृणां विमनितेक्षणम् । दर्शिताधरमद्दंशा ध्याय यन्मामतर्जयः ॥ नैषधीयचरितम्२०.८५ ॥
क्षणं यदन्तःकरणेन वृक्षाः फलन्ति कल्पोपदास्तदेव । अध्यूषुषस्तामभवन् जनस्य याः संपदस्ता मनसो प्यभूमिः ॥
क्षणनीरवया यया निशि श्रितवप्रावलियोगपट्टया । मणिवेश्ममयं स्म निर्मलं किमपि ज्योतिरबाह्यमिज्यते ॥
क्षणमतुहिनधाम्नि प्रेष्य भूयः पुरस्तादुपगतवति पाणिग्राहवद्दिग्वधूनां । द्रुततरमुपयाति स्रंसमानांशुकोऽसावुपपातिरिरिति नीचैः पश्चिमान्तेन चन्द्रः ॥ शिशुपाल११.६५ ।।
क्षणमयमुपविष्टः क्ष्मातलन्यस्तपादः प्रणतिपरमवेक्ष्य प्रीतमह्नाय लोकं । भुवनतलमशेषं प्रत्यवेक्षिष्यमाणः क्षितिधरपीठादुत्थितः सप्तसप्तिः ॥ शिशुपाल११.४८ ।।
क्षणमात्ररोधि चलितेन कतिपयपदं नतभ्रुवः । स्रस्तभुजयुगगलद्वलयस्वनितं प्रतिक्षुतमिवोपशुश्रुवे ॥ शिशुपाल१५.९१ ।।
क्षणमात्रसखीं सुजातयोः स्तनयोस्तां अवलोक्य विहला । निमिमील नरोत्तमप्रिया हृतचन्द्रा तमसेव कुॐउदी ॥ रघुवंशम्
क्षणमाश्लिषद्घटितशैलशिखरकठिनांसमण्डनः । स्तम्भमुपहितविधूतिमसावधिकावधूनितसमस्तसंसदं ॥ शिशुपाल१५.६
क्षणमीक्षतः पथि जनेन किमिदमिति जल्पता मिथः । प्राप्य शिबिरमविशङ्किमनाः समनीनहद्द्रुतमनीकिनीमसौ ॥
क्षणविच्छेदकादेव विधेर्मुग्धे विरज्यसि । विच्छेत्ता न चिरं त्वेति हृदाह स्म तदा कलिः ॥ नैषधीयचरितम्२०.८ ॥
क्षणशयितविबुद्धाः कल्पयन्तः प्रयोगानुदधिमहति राज्ये काव्यवद्दुर्विगाहे । गहनमपररात्रप्राप्तबुद्धिप्रसादाः कवय इव महीपाश्चिन्तयन्त्यर्थजातं ॥ शिशुपाल११.६ ।।
क्षणादथैष क्षणदापतिप्रभः प्रभञ्जनाध्येयजवेन वाजिना । सहैव ताभिर्जनदृष्टिवृष्टिभिर्बहिः पुरोऽभूत्पुरुहूतपौरुषाः ॥
क्षणे क्षणे यस्य रणे रतिर्भवेत्, पदे पदे यो विनिपातयेदरीन् । तदद्य किं विस्मय-कारणं बुधाः !, गृहे गृहे सम्प्रति चेत्स
क्षणेन च प्रतिमुखतिग्मदीधितिप्रतिप्रभास्फुरदसिदुःखदर्शना । भयङ्करा भृशमपि दर्शनीयतां ययावसावसुरचमूश्च भूभृतां
क्षतात्किल त्रायत इत्युदग्रः क्षत्रस्य शब्दो भुवनेषु रूढः । राज्येन किं तद्विपरीतवृत्तेः प्राणैरुपक्रोशमलीमसैर्वा ॥ रघुवंशम्
क्षत्त्रजातिरुदियाय भुजाभ्यां या तवैव भुवनं सृजतः प्राक् । जामदग्न्यवपुषस्तव तस्यास्तौ लयार्थमुचितौ विजयेताम् ॥
क्षत्त्राणि रामः परिभूय रामात्क्षत्त्राद्यथाभज्यत स द्विजेन्द्रः । तथैव पद्मानभिभूय सर्वांस्त्वद्वक्त्रपद्मात्परिभूतिमेति ॥
क्षत्रजातं अपकारि वैरि मे तन्निहत्य बहुशः शमं गतः । सुप्तसर्प इव दण्डघट्टनाद्रोषितोऽस्मि तव विक्रमश्रवाथ् ॥ रघुवंशम्
क्षत्रजातमपकारि वैरि मे तन्निहत्य बहुशः शमं गतः । सुप्तसर्प इव दण्डघट्टनाद्रोषितोऽस्मि तव विक्रमश्रवात् ॥ रघुवंशम्
क्षत्रियस्तनयः पाण्डोरहं पार्थो धनंजयः । स्थितः प्रास्तस्य दायादैर्भ्रातुर्ज्येष्ठस्य शासने ।। किरातार्जुनीयम्११.४५ ।।
क्षत्रियान्तकरणोऽपि विक्रमस्तेन मां अवति नाजिते त्वयि । पावकस्य महिमा स गण्यते कक्षवज्ज्वलति सागरेऽपि यः ॥
क्षत्रियान्तकरणोऽपि विक्रमस्तेन मामवति नाजिते त्वयि । पावकस्य महिमा स गण्यते कक्षवज्ज्वलति सागरेऽपि यः ॥
क्षन्तुं मन्तुं दिनस्यास्य वयस्येयं व्यवस्यतात् । निशीव निशिधात्वर्थं यदाचरति नात्र नः ॥ नैषधीयचरितम्२०.५४ ॥
क्षययुक्तं अपि स्वभावजं दधतं धाम शिवं समृद्धये । प्रणमन्त्यनपायं उत्थितं प्रतिपच्चन्द्रं इव प्रजा नृपं ।।
क्षान्तिश्चेद्वचनेन किं किमरिभिः क्रोधोऽस्ति चेद्देहिनाम् ज्ञातिश्चेदनलेन किं यदि सुहृद् दिव्यौषधैः किं फलम् । किं सर्पैर्यदि दुर्जनाः किमु धनैर्विद्याऽनवद्या यदि व्रीडा चेत्किमु भूषणैः सुकविता यद्यस्ति राज्येन किम् ।। नीतिशतकम्२१ ।।
क्षितिगर्भधराम्बरालयैस्तलमध्योपरिपूरिणां पृथक् । जगतां किल याखिलाद्भुताजनि सारैर्निजचिह्नधारिभिः ॥
क्षितितटशयनान्तादुत्थितं दानपङ्गप्लुतबहुलशरीरं शाययत्येष भूयः । मृदुचलदपरान्तोदीरितान्दूनिनादं गजपतिमधिरोहः पक्षकव्यत्ययेन ॥ शिशुपाल११.७ ।।
क्षितिनभःसुरलोकनिवासिभिः कृतनिकेतं अदृष्टपरस्परैः । प्रथयितुं विभुतां अभिनिर्मितं प्रतिनिधिं जगतां इव शम्भुना ।।
क्षितिप्रतिष्ठोऽपि मुखारबिन्दैर्वधूजनश्चन्द्रमधश्चकार । अतीतनक्षत्रपथानि यत्र प्रासादशृङ्गाणि मुधाध्यरोहत् ॥ शिशुपाल
क्षितिरिन्दुमती च भामिनी पतिं आसाद्य तं अग्र्यपौरुषं । प्रथमा बहुरत्नसूरभूदपरा वीरं अजीजनत्सुतं ॥ रघुवंशम् ८.२८ ।
क्षिपति योऽनुवनं विततां बृहद्बृहतिकां इव रौचनिकीं रुचं । अयं अनेकहिरण्मयकंदरस्तव पितुर्दयितो जगतीधरः ।।

क्षिप्तं पुरो न जगृहे मुहुरिक्षुकाण्डं नापेक्षते स्म निकटोपगतां करेणुं । सस्मार वारणपतिः परिमीलिताक्षं इच्छाविहारवनवासमहोत्सवनां ॥ शिशुपाल५.५० ।।
क्षिप्तो हस्तावलग्नः प्रसभमभिहतोऽप्याददानोंशुकान्तं गृह्णन् केशेष्वपास्तश्चरणनिपतितो नेक्षितः सम्भ्रमेण । आलिङ्गन् योऽवधूतस्त्रिपुरयुवतिभिः साश्रुनेत्रोत्पलाभिः कामीवार्द्रापराधः स दहतु दुरितं शाम्भवो वः शराग्निः ॥ अमरुशतकम् -२॥
क्षिप्रध्रुवान्त्यचरमैत्रमघासु शस्तं स्याच्छान्तिकं च सह मङ्गलपौष्टिकाभ्याम् । खेऽर्के विधौ सुखगते तनुगे गुरौ नो मौढ्यादिदुष्टसमये शुभदं निमित्ते ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ३४ ॥
क्षिप्रध्रुवाहिचरमूलमृदुत्रिपूर्वा- रौद्रेऽर्कविद्गुरुसितेन्दुदिने व्रतं सत् । द्वित्रीषुरुद्ररविदिक्प्रमिते तिथौ च कृष्णादिमत्रिलवकेऽपि न चापराह्णे ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ४०॥
क्षिप्रान्त्यवस्विन्दुमरूज्जलेशा-दित्येष्वरिक्तारदिने प्रशस्तम् । स्याद्वाजिकृत्यं त्वथ हस्तिकार्यं कुर्यान्मुदुक्षिप्रचरेषु विद्वान् ॥
क्षिप्राहिमूलेन्द्रहरीशवायुभे प्रेतक्रिया स्याज्झषकुम्भगे विधौ । प्रेतस्य दाहं यमदिग्गमं त्यजेच्छय्यावितानं गृहगोपनादि च ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ४८॥
क्षिप्रे मैत्रे वित्सितार्केज्यवारे सौम्ये लग्नेऽर्के कुजे वा खलाभे । योनेर्मैत्र्यां राशिपोश्चापि मैत्र्यां सेवा कार्या स्वामिन: सेवकेन ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् २६॥
क्षीणचन्द्रकुजसौरिभास्करैर्मृत्युशस्त्रमृतिपङ्गुताज्वराः । स्युः क्रमेण बुधजीवभार्गवैः केन्द्रगैश्च शुभमिष्टतारया ॥
क्षीणयावकरसोऽप्यतिपानैः कान्तदन्तपदसम्भृतशोभः । आययावतितरां इव वध्वाः सान्द्रतां अधरपल्लवरागः ।।
क्षीणेन मध्येऽपि सतोदरेण यत्प्राप्यते नाक्रमणं वलिभ्यः । सर्वाङ्गशुद्धौ तदनङ्गराज्यविजृम्भितं भीमभुवीह चित्रम् ॥
क्षीणेन्दुपूर्णचन्द्रेज्यज्ञभौमार्काऽर्किभार्गवैः । त्रिकोणव्ययकेन्द्राष्टस्थितैरुक्तं फलं ग्रहैः ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् १९॥
क्षीबतामनुगतास्वनुवेलं तासु रोषपरितोषवतीषु । अग्रहीन्न सशरं धनुरुज्झामास नूज्झितनिषङ्गमनङ्गः ॥
क्षीरनीरधिराकाश-पङ्कजं तेन सिद्ध्यति । विभक्त्यन्तं पदं वाक्यं तद्व्यूहोऽर्थसमाप्तितः ॥ चन्द्रालोकः१.१३ ।।
क्षीरार्णवस्तवकटाक्षरुचिच्छटानामन्वेतु तत्र विकटायितमायताक्षि । वेलावनीवनततिप्रतिबिम्बचुम्बिकिर्मीरितोर्मिचयचारिमचापलाभ्याम् ॥ नैषधीयचरितम्११.४ ॥
क्षीरेणात्मगतोदकाय हि गुणा दत्ताः पुरा तेऽखिलाः क्षीरो त्तापमवेक्ष्य तेन पयसा स्वात्मा कृशानौ हुतः । गन्तुं पावकमुन्मनस्तदभवद्दृष्ट्वा तु मित्रापदम् युक्तं तेन जलेन शाम्यति सतां मैत्री पुनस्त्वीदृशी ।। नीतिशतकम्७६ ।।
क्षीरोदन्वदपाः प्रमथ्य मथितादेशेऽमरैर्निर्मिते स्वाक्रम्यं सृजतस्तदस्य यशसः क्षीरोदसिंहासनम् । केषां नाजनि वा जनेन जगतामेतत्कवित्वामृतस्रोतःप्रोतपिपासुकर्णकलसीभाजाभिषेकोत्सवः ॥ नैषधीयचरितम्१२.७४ ॥
क्षीरोदवेलेव सफेनपुञ्जा पर्याप्तचन्द्रेव शरत्त्रियामा । नवं नवक्षौमनिवासिनी सा भूयो बभौ दर्पणमादधाना॥
क्षुत्क्षामोऽपि जराकृशोऽपि शिथिलप्राणोऽपिकष्टां दशा- मापन्नोऽपि विपन्नदीधितिरपि प्राणेषु नश्यत्स्वपि । मत्तेभेन्द्रविभिन्नकुम्भपिशितग्रासैकबद्धस्पृहः किं जीर्णं तृणमत्ति मानमहतामग्रेसरः केसरी ।। नीतिशतकम्२९ ।।
क्षुभितस्य महीभृतस्त्वयि प्रशमोपन्यसनं वृथा मम । प्रलयोल्लसितस्य वारिधेः परिवाहो जगतः करोति किं ॥
क्षुभिताभिनिःसृतविभिन्न- शकुनिमृगयूथनिःस्वनैः । पूर्णपृथुवनगुहाविवरः सहसा भयादिव ररास भूधरः ।।
क्षोणीभृतामतुलकर्कशविग्रहाणामुद्दामदर्पहरिकुञ्जरकोटिभाजाम् । पक्षच्छिदामयमुदग्रबलो विधाय मग्नं विपज्जलनिधौ जगदुज्जहार ॥ नैषधीयचरितम्१३.५ ॥
क्षोभेण तेनाथ गणाधिपानां भेदं ययवाकृतिरीश्वरस्य । तरङ्गकम्पेन महाह्लदानां छायामयस्येव दिनस्य कर्तुः ।।
खचरैः क्षयमक्षयेऽहिसैन्ये सुकृतैर्दुष्कृतवत्तदोपनीते । अयुगाचिरिव ज्वलन्नुषाथो रिपुरौदर्चिषमाजुहाव मन्त्रं ॥
खड्गेन खण्डयति कोऽपि विपक्षि-पक्ष, कश्चित्करोति कुटिलच्छुरिका-प्रहारम् । कश्चिद् भिनत्ति किल सिंहनखेन कश्चित्, कश्चित् कृपाणफलकेन खलं छिनत्ति ।।१४२ ॥
खड्गो दण्डशरासतोमरमथो कुन्तश्च पाशोऽङ्कुशो- ऽस्त्रं बाणस्त्वथ भक्ष्यमत्रपरमान्नं भक्षपक्वान्नकम् । दुग्धं दध्यपि चित्रितान्नगुडमध्वाज्यं तथा शर्कर- थो लेपो मृगनाभिकुङ्कुममथो पाटीरमृद्रोचनम् ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् १५ ॥
खण्डः किमु त्वद्गिर एव खण्डः किं शर्करा तत्पथशर्करैव । कृशाङ्गि तद्भङ्गिरसोत्थकच्छतृणं न दिक्षु प्रथितं तदिक्षुः ॥

खण्डक्षोदमृदि स्थले मधुपयःकादम्बिनीतर्पणात्कृष्टे रोहति दोहदेन पयसां पिण्डेन चेत्पुण्ड्रकः । स द्राक्षाद्रवसेचनैर्यदि फलं धत्ते तदा त्वद्गिरामुद्देशाय ततोऽप्युदेति मधुराधारस्तमप्प्रत्ययः ॥ नैषधीयचरितम्२१.१५३ ॥
खण्डश्लेषः पदानां चेदेकैकं पृथगर्थता । उच्छलद्भूरिकीलालः शुशुभे वाहिनीपतिः ॥ चन्द्रालोकः५.६३ ।।
खण्डिताशंसया तेषां पराङ्मुखतया तया । आविवेश कृपा केतौ कृतोच्चैर्वानरं नरं ।। किरातार्जुनीयम्१५.३ ।।
खण्डितेन्द्रभवनाद्यभिमानाल्लङ्घते स्म मुनिरेष विमानान् । अर्थितोऽप्यतिथितामनुमेने नैव तत्पतिभिरङ्घ्रिविनम्रैः ॥
खनिभिः सुषुवे रत्नं क्षेत्रैः सस्यं वनैर्गजान् । दिदेश वेतनं तस्मै रक्षासदृशं एव भूः ॥ रघुवंशम् १७.६६ । ।
खरामतो ३० ऽन्त्यादितिवह्निपित्र्यभे खवेदतः ४० के रदत ३२ श्च सार्पभे । खबाणतो ५० ऽश्वे धृतितो १८ ऽर्यमाम्बुपे कृते २० र्भगत्वाष्ट्रभविश्वजीवभे ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ४९॥
खर्जूरीस्कन्धनद्धानां मदोद्गारसुगन्धिषु । कटेषु करिणां पेतुः पुंनागेभ्यः शिलीमुखाः ॥ रघुवंशम् ४.५७ । ।
खल्वाटो दिवसेश्वरस्य किरणैः सन्तापितो मस्तके, वाञ्छन्देशमनातपं विधिवशात्तालस्य मूलं गतः । तत्राप्यस्य महाफलेन पतता भग्नं सशब्दं शिरः, प्रायो गच्छति यत्र भाग्यरहितस्तत्रैव यान्त्यापदः ।। नीतिशतकम्९० । ।
खुराग्रभागेण विदारयन् भुवं, निशामयँश्चाप्रियभैरवं स्वम् । क्षणप्रभोत्पात-निपात चञ्चलः, न कं चकाराऽऽर्ततरं स
खे खेलगामी तमुवाह वाहः सशब्दचामीकरकिङ्किणीकः। तटाभिघातादिव लग्नपङ्के धुन्वन्मुहुः प्रोतघने विषाणे॥
गगनादवतीर्णा सा यथावृद्धपुरस्सरा । तोयान्तर्भास्करालीव रेजे मुनिपरम्परा ॥ कुमारसंभवम्६.४९ ॥
गङ्गां भगीरथेनेव पूर्वेषां पावनक्षमां । इच्छता संततिं न्यस्ता तेन मन्त्रिषु कोसला ॥ रघुवंशम् १.३४ । ।
गङ्गास्रोतःपरिक्षिप्तं वप्रान्तर्ज्वलितौषधि । बृहन्मणिशिलासालं गुप्तावपि मनोहरम् ॥ कुमारसंभवम्६.३८ ॥
गच्छन्तीनां रमाणवसतिं योषितां तत्र नक्तं रुद्धालोके नरपतिपथे सूचिभेद्यैस तमोभिः सौदामन्या कनकनिकषस्निग्धया दर्शयोर्वी तोयोत्सर्गस्तनितमुहरो मा च भूर्विक्लवास्ताः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.४०॥
गच्छता पथि विनैव विमानं व्योम तेन मुनिना विजगाहे । साधने हि नियमोऽन्यजनानां योगिनां तु तपसाखिलसिद्धिः ॥
गच्छतापि गगनाग्रमुच्चकैर्यस्य भूधरगरीयसाङ्घ्रिणा । क्रान्तकन्धर इवाबलो बलिः स्वर्गभर्तुरगमत्सुबन्धतां ॥
गच्छन्तीरलसमवेक्ष्य विस्मयिन्यस्तास्तन्वीर्न विदधिरे गतानि हंस्यः । बुद्ध्वा वा जितमपरेण काममाष्कुर्वीत स्वगुणमपत्रपः क एव ॥ शिशुपाल८.७ ।।
गजकदम्बकमेचकमुच्चकैर्नभसि वीक्ष्य नवाम्बुदमम्बरे । अभिससार न वल्लभमङ्गना न चकमे च कमेकरसं रहः ॥
गजद्वयसीरपि हैमनस्तुहिनयन्सरितः पृषतां पतिः । सलिलसन्ततिमध्वगयोषितामतुनतातनुतापकृतं दृशां ॥
गजव्रजाक्रमणभरावनम्रया रसातलं यदखिलमानशे भुवा । नभस्तलं भहुलतरेण रेणुना ततोऽगमत्त्रिजगदिवैकतां स्फुटं ॥
गणेशविष्णुवाग्रमाः प्रपूज्य पञ्चमाब्दके तिथौ शिवार्कदिग्द्विषट्शरत्रिके रवावुदक् । लघुश्रवोऽनिलान्त्यभादितीशतक्षमित्रभे चरोनसत्तनौ शिशोर्लिपिग्रहः सतां दिने ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ३७॥
गण्डभित्तिषु पुरा सदृशीषु व्याञ्जि नाञ्जितदृशां प्रतिमेन्दुः । पानपाटलितकान्तिषु पश्चाल्लोध्रचूर्णतिलकाकृतिरासीथ् ॥
गण्डान्तं त्रिविधं त्यजेन्निधनजन्मर्क्षे च मूलान्तकं दास्रं पौष्णमथोपरागदिवसं पातं तथा वैधृतिम् । पित्रोः श्राद्धदिनं दिवा च परिघाद्यर्धं स्वपत्नीगमे भान्युत्पातहतानि मृत्युभवनं जन्मर्क्षतः पापभम् ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ५॥
गण्डान्तेन्द्रभशूलपातपरिघव्याघातगण्डावमे सङ्कान्तिव्यतिपातवैधृतिसिनीवालीकुहूदर्शके । वज्रे कृष्ण चतुर्दशीषु यमघण्टे दग्धयोगे मृतौ विष्टौ सोदरभे जनिर्न पितृभे शस्ता शुभा शान्तितः ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ५७॥
गण्डूषमुज्झितवता पयसः सरोषं नागेन लब्धपरवारणमारुतेन । अम्भोधिरोधसि पृथुप्रतिमानभाग-रुद्धोरुदन्तमुसलप्रसरं
गण्डोज्वलामुज्वनाभिचक्रया विराजमानां नवयोदरश्रिया । कश्चित्सुखं प्राप्तुमनाः सुसारथी रथीं युयोजाधिधुरां वधूमिव
गत एव न ते निवर्तते स सखा दीप इवानिलाहतः । अहमस्य दर्शव पश्य मामविषह्यव्यसनेन धूमिताम् ॥ कुमारसंभवम्
गतं तिरश्चीनमनूरुसारथेः प्रसिद्धमूर्ध्वं ज्वलनम हविर्भुजः । पतत्यधो धाम विसारि सर्वतः किमेतदित्याकुलमीक्षितं जनैः ॥
गतचरदिनस्यायुर्भ्रंशे दयोदयसंकुचत्कमलमुकुलक्रोडान्नीडप्रवेशमुपेयुषाम् । इह मधुलिहां भिन्नेष्वम्भोरुहेषु समायतां सह सहचरैरालोक्यन्तेऽधुना मधुपारणाः ॥ नैषधीयचरितम्१९.३ ॥
गतधृतिरवलम्बितुं बतासूननलमनालपनादहं भवत्याः । प्रणयति यदि न प्रसादबुद्धिर्भव मम मानिनि जीविते दयालुः ॥

गतमनुगतवीणैरेकतां वेणुनादैः कलमविकलतालं गायकैर्बोधहेतोः । असकृदनवगीतं गीतमाकर्णयन्तः सुखमुकुलितनेत्रा यान्ति निद्रां नरेन्द्राः ॥ शिशुपाल११.१० ।।
गतया निरन्तरनिवासमध्युरः परिनाभि नूनमवमुच्य वारिजं । कुरराजनिर्दय निपीडनाभयान्मुखमध्यरोहि मुरविद्विषः
गतया पुरः प्रतिगवाक्षमुखं दधती रतेन भृशमुत्सुकतां । मुहुरन्तारालभुवमस्तगिरेः सवितुश्च योषिदमिमीत दृशा ॥
गतयोरभेदमिति सैन्ययोस्तयोरथ भानुतजह्नुतनयाम्भसोरिव । प्रतिनादितामरविमानमानकैर्नितरां मुदा परमयेव दध्वने
गतवतामपि विस्मयमुच्चकैरसकलामलपल्लवलीलया । मधुकृतामसकृद्गिरमावली रसकलामलपल्लवलीलया ॥
गतवति नखलेखालक्ष्यतां अङ्गरागे समददयितपीताताम्रबिम्बाधराणां । विरहविधुरं इष्टा सत्सखीवङ्गनानां हृदयं अवललम्बे रात्रिसम्भोगलक्ष्मीः ।। किरातार्जुनीयम्९.७८ ।।
गतवत्यराजत जपाकुसुमस्तबकद्युतौ दिनकरेऽवनर्तिं । बहलानुरागकुरुविन्ददलप्रतिबद्धमध्यमिव दिग्वलयं ॥
गतस्पृहो प्यागमनप्रयोजनं वदेति वक्तुं व्यवसीयते यया । तनोति नस्तामुदितात्मगौरवो गुरुस्तवैवागम एष धृष्टताम् ॥
गता न या सप्तशताब्दकाऽवधि, प्रतापिनीत्वात् परिपन्थि वश्यताम् । इयं पुरी सैव महामनस्विनी, ध्वजावती, तच्छिरसा नमस्यताम् ॥प्रतापविजयः-३३॥
गता यदुत्सङ्गतले विशालतां द्रुमाः शिरोभिः फलगौरवेण ताम् । कथं न धात्रीमतिमात्रनामितैः स वन्दमानानभिनन्दति स्म तान् ॥ नैषधीयचरितम्१.९८ ॥
गतानुगतिको लोकः कुट्टनीमुपदेशिनीम् । प्रमाणयति नो धर्मे यथा गोघ्नमपि द्विजम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१० ॥
गतान्पशूनां सहजन्मबन्धुतां गृहाश्रयं प्रेम वनेषु बिभ्रतः । ददर्श गोपानुपधेनु पाण्डवः कृतानुकारानिव गोभिरार्जवे ।।
गते प्रेमाबन्धे प्रणयबहुमाने विगलिते निवृत्ते सद्भावे जन इव जने गच्छति पुरः । तद् उत्प्रेक्ष्योत्प्रेक्ष्य प्रियसखि गतांस्तांश्च दिवसान्न जाने को हेतुर्दलति शतधा यन् न हृदयम् ॥अमरुशतकम्-३८॥
गते मुखच्छदपटसादृशीं दृशः पथस्थिरो दधति घने रजस्यपि । मदानिलैरधिमधुचूतगन्धिभिर्द्विपा द्विपानभिययुरेव रंहसा
गतैः सहावैः कलहंसविक्रमं कलत्रभारैः पुलिनं नितम्बिभिः । मुखैः सरोजानि च दीर्घलोचनैः सुरस्त्रियः साम्यगुणान्निरासिरे ।। किरातार्जुनीयम्८.२९ ।।
गत्युत्कम्पाद अलकपतितैर यत्र मन्दारपुष्पैः पुत्रच्छेदैः कनककमलैः कर्णविस्रंशिभिश च मुक्ताजालैः स्तनपरिसरच्छिन्नसूत्रैश च हारैर नैशो मार्गः सवितुर उदये सूच्यते कामिनीनाम॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.११॥
गत्यूनमर्गगतयोऽपि गतोरुमार्गाः स्वैरं समाचकृषिरे भुवि वेल्लनाय । दर्पोदयोल्लसितफेनजलानुसार-संलक्ष्यपल्ययनवर्ध्रपदास्तुरङ्गाः ॥ शिशुपाल५.५३ ।।
गत्वा चोर्ध्वं दशमुखभुजोच्छ्वासितप्रस्थसंधेः कैलासस्य त्रिदशवनितादर्पणस्यातिथिः स्याः शृङ्गोच्छ्रायैः कुमुदविशदैर यो वितत्य स्थितः खं राशीभूतः प्रतिदिनम इव त्र्यम्बकस्यट्टहासः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.६१॥
गत्वा नूनं वैबुधं सद्म रम्यं मूर्च्छाभाजामाजगामान्तरात्मा । भूयो दृष्टप्रत्ययाः प्राप्तसंज्ञाः साधीयस्ते यद्रणायाद्रियन्ते ॥
गत्वा सद्यः कलभतनुतां शीघ्रसंपातहेतोः क्रीडाशैले प्रथमकथिते रम्यसानौ निषण्णः अर्हस्य अन्तर्भवनपतितां कर्तुम अल्पाल्पभासं खद्योतालीविलसितनिभां विद्युदुन्मेषदृष्टिम॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.२१॥
गत्वान्तरा नलं भैमीं नाकस्मात्त्वं प्रवेक्ष्यसि । षण्णां चक्रमसंयुक्तं पठ्यमानं डकारवत् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१५१ ॥
गत्वोद्रेकं जघनपुलिने रुद्धमध्यप्रदेशः क्रमन्नूरुद्रुमभुजलताः पूर्णनाभीह्रदान्ताः । उल्लङ्घ्योच्चैः कुचतटभुवं प्लावयन्रोकूपान्स्वेदपूरो युवतिसरितां व्याप गण्डस्थलानि ॥ शिशुपाल७.७४ ।
गन्धं उद्धतरजःकणवाही विक्षिपन्विकसतां कुमुदानां । आदुधाव परिलीनविहङ्गा यामिनीमरुदपां वनराजीः ।।
गन्धश्च धाराहतपल्वलानां कादम्बं अर्धोद्गतकेसरं च । स्निग्धाश्च केकाः शिखिनां बभूवुर्यस्मिनसह्यानि विना त्वया मे ॥
गभीरताविजितमृदङ्गनादया स्वनश्रिया हतरिपुहंसहर्षया । प्रमोदयन्नथ मुखरान्कलापिनः प्रतिष्ठते नवघनवद्रथः स्म सः
गम्भीरायाः पयसि सरितश चेतसीव प्रसन्ने चायात्मापि प्रकृतिसुभगो लप्स्यते ते प्रवेशम तस्माद अस्याः कुमुदविशदान्य अर्हसि त्वं न धैर्यान मोघीकर्तुं चटुलशफोरोद्वर्तनप्रेक्षितानि॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.४३॥
गम्यतां उपगते नयनानां लोहितायाति सहस्रमरीचौ । आससाद विरहय्य धरित्रीं चक्रवाकहृदयान्यभितापः ।।
गरीयसः प्रचुरमुखस्य रागिणो रजोऽभवद्व्यवहितसत्वमुत्कटं । सिसृक्षतः सरसिजजन्मनो जगद्बलस्य तु क्षयमपनेतुमिच्छतः

गरुडापातविश्लिष्टमेघनादास्त्रबन्धनः । दाशरथ्योः क्षणक्लेशः स्वप्नवृत्त इवाभवथ् ॥ रघुवंशम् १२.७६ । ।
गर्भं दधत्यर्कमरीचयोऽस्माद्विवृद्धिं अत्राश्नुवते वसूनि । अबिन्धनं वह्निं असौ बिभर्ति प्रह्लादनं ज्योतिरजन्यनेन ॥
गर्भमैणमदकर्दमसान्द्रं भाजनानि रजतस्य भजन्ति । यत्र साम्यमगमन्नमृतांशोरङ्करङ्कुकलुषीकृतकुक्षेः ॥
गलत्परागं भ्रमिभङ्गिभिः पतत्प्रसक्तभृङ्गावलि नागकेसरम् । स मारनाराचनिघर्षणस्खलज्ज्वलत्कणं शाणमिव व्यलोकयत् ॥ नैषधीयचरितम्१.९२ ॥
गलद्वेद्यान्तरोद् भेदं हृदयेष्वजडात्मनाम् । मिलन्मलयजालेप इवाह्लादं विकासयन् ॥ चन्द्रालोकः६.२ ।।
गवलासितकान्ति तस्य मध्यस्थितघोरायतबाहुदण्डनासं । ददृशे कुपितान्तकोन्नमद्भ्रूयुगभीमाकृति कार्मुकं जनेन ॥
गाढालिङ्गनवामनीकृतकुचप्रोद्भिन्नरोमोद्गमा सान्द्रस्नेहरसातिरेकविगलत्श्रीमन्नितम्बाम्बरा । मा मा मानद माति मामलमिति क्षामाक्षरोल्लापिनी सुप्ता किं नु मृता नु किं मनसि मे लीना विलीना नु किम् ॥अमरुशतकम्-३६॥
गाढाश्लेषविशीर्णचन्दनरजःपुञ्जप्रकर्षादियं शय्या सम्प्रति कोमलाङ्गि परुषेत्यारोप्य मां वक्षसि । गाढौष्ठग्रहपूर्वमाकुलतया पादाग्रसंदंशके- नाकृष्याम्बरमात्मनो यदुचितं धूर्तेन तत्प्रस्तुतम् ॥अमरुशतकम्-७२॥
गान्धर्वादिविवाहेऽर्काद्वेद-४ नेत्र-२ गुणे-३ न्दवः-१ । कु-१ युगा-४ ङ्गा-३ ग्नि-३ भू-१ रामा-३ स्त्रिपद्यां न शुभाः शुभाः ॥
गामधास्यत्कथं नागो मृणालमृदुभिः फणैः। आरसातलमूलात्त्वमवालम्बिष्यथा न चेत्॥ कुमारसंभवम्६.६८॥
गाम्भीर्यं दधदपिरन्तुमङ्गनाभिः संक्षोभं जधनविघट्टनेन नीतः । अम्भोधिविकसितवारिजाननोऽसौ मर्यादां सपदि विलङ्घयांबभूव ॥ शिशुपाल८.२६ ।।
गिरः श्रुता एव तव शृउवः सुधाः श्लथा भवन्नाम्नि तु न श्रुतिस्पृहा । पिपासुता शान्तिमुपैति वारिजा न जातु दुग्धान्मधुनोऽधिकादपि ॥ नैषधीयचरितम्९.५ ॥
गिरानुकम्पस्व दयस्व चुम्बनैः प्रसीद शुश्रूषयितुं मया कुचौ । निशेव चान्द्रस्य करोत्करस्य यन्मम त्वमेकासि नलस्य जीवितम् ॥ नैषधीयचरितम्९.१२ ॥
गिरिशभुजगमित्राः पित्र्यवस्वम्बुविश्वेऽभिजिदथ च विधाताऽपीन्द्र इन्द्रानलौ च । निरृतिरुदकनाथोऽप्यर्यमाथो भगः स्युः क्रमश इह मुहूर्ता वासरे बाणचन्द्राः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ५२॥
गीतान्तरेषु श्रमवारिलेशैः किंचित्समुच्छ्वासितपत्रलेखम् । पुष्पासवाघूर्णितनेत्रशोभि प्रियामुखं किंपुरुषश्चुचुम्बे ॥
गीर्देवतागीतयशःप्रशस्तिः श्रिया तडित्त्वल्ललिताभिनेता । मुदा तदाऽवैक्षत केशवस्तं स्वयंवराडम्बरमम्बरस्थः ॥
गीर्वाणाऽम्बुप्रतिष्ठापरिणयदहनाधानचौलोपवीत- क्षोणीपालाभिषेकोदवसितदिशनं नैव याम्यायने स्यात् । नो वा बाल्यास्तवार्द्धे सुरगुरुसितयोर्नैव केतूदये स्यात् पक्षं वार्द्धं च केचिज्जहति तमपरे यावदीक्षां तदुग्रे ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम्
गुच्छालयस्वच्छतमोदबिन्दुवृन्दाभमुक्ताफलफेनिलाङ्के । माणिक्यहारस्य विदर्भसुभूपयोधरे रोहति रोहितश्रीः ॥
गुणवत्सुतरोपितश्रियः परिणामे हि दिलीपवंशजाः । पदवीं तरुवल्कवाससां प्रयताः संयमिनां प्रपेदिरे ॥ रघुवंशम् ८.११ ।
गुणवदगुणवद्वा कुर्वता कार्यजातं परिणतिरवधार्या यत्नतः पण्डितेन । अतिरभसकृतानां कर्मणामाविपत्ते- र्भवति हृदयदाही शल्यतुल्यो विपाकः ।। नीतिशतकम्९९ । ।
गुणसम्पदा समधिगम्य परं महिमानं अत्र महिते जगतां । नयशालिनि श्रिय इवाधिपतौ विरमन्ति न ज्वलितुं औषधयः ।।
गुणा गुणज्ञेषु गुणा भवन्ति ते निर्गुणं प्राप्य भवन्ति दोषाः । आस्वाद्यतोयाः प्रवहन्ति नद्यः समुद्रमासाद्य भवन्त्युपेयाः ॥
गुणा हरन्तोऽपि हरेर्नरं मे न रोचमानं परिहापयन्ति । न लोकमालोकयथापवर्गात्त्रिवर्गमर्वाञ्चममुञ्चमानम् ॥
गुणानामायथातथ्यादर्थं विस्रावयन्ति ये । अमात्यव्यञ्जना राज्ञां दूष्यास्ते शत्रुसंहिताः ॥ शिशुपाल २.५६ ॥
गुणानामास्थानीं नृपतिलकनारीति विदितां रसस्फीतामन्तस्तव च तव वृत्ते च कवितुः । भवित्री वैदर्भीमधिकमधिकण्ठं रचयितुं परीरम्भक्रीडाचरणशरणामन्वहमहम् ॥ नैषधीयचरितम्१४.९१ ॥
गुणानुरक्तां अनुरक्तसाधनः कुलाभिमानी कुलजां नराधिपः । परैस्त्वदन्यः क इवापहारयेन्मनोरमां आत्मवधूं इव श्रियं ।।
गुणेन केनापि जनेऽनवद्ये दोषान्तरोक्तिः खलु तत्खलत्वम् । रूपेण तत्संसददूषितस्य सुरैर्नरत्वं यददूषि तस्य ॥
गुणैराराधयां आसुस्ते गुरुं गुरुवत्सलाः । तं एव चतुर्नतेशं रत्नैरिव महार्णवाः ॥ रघुवंशम् रघुवंशम् १०.८६ । ।
गुणौ पयोधेर्निजकारणस्य न हानिवृद्धी कथमेतु चन्द्रः । चिरेण सोऽयं भजते तु यत्ते न नित्यमम्भोधिरिवात्र चित्रम् ॥
गुप्तं ददृशुरात्मानं सर्वाः स्वप्नेषु वामनैः । जलजासिगदाशार्ङ्गचक्रलाञ्छितमूर्तिभिः ॥ रघुवंशम् १०.६१ । ।

गुम्फः कारणमाला स्याद्यथा प्राक्प्रान्तकारणैः । नयेन श्रीः श्रिया त्यागस्त्यागेन विपुलं यशः ॥ चन्द्रालोकः५.८७ ।।
गुम्फो गिरां शमननैषाधयोः समानः शङ्कामनेकनलदर्शनजातशङ्के । चित्ते विदर्भवसुधाधिपतेः सुताया यन्निर्ममे खलु तदेष पिपेष पिष्टम् ॥ नैषधीयचरितम्१३.२ ॥
गुरवोऽपि निषद्य यन्निदद्ध्युर्धनुषि क्ष्मापतयो न वाच्यमेतथ् । क्षयितापदि जाग्रतोऽपि नित्यं ननु तत्रैव हि तेऽभवन्निषण्णाः
गुरुकोपरुद्धपदमापदसितयवनस्य रोद्रतां । व्यात्तमशितुमिव सर्वजगद्विकरालमास्यकुहरं विवक्षतः ॥ शिशुपाल१५.५६ ।।
गुरुतरकलनूपुरानुनादं सललितनर्तितवामपादपद्मा । इतरदतिलोलमादधाना पदमथ मन्मथमन्थरं जगाम ॥
गुरुतल्पगतौ पापकल्पनां त्यजत द्विजाः । येषां वः पत्युरत्युच्चैर्गुरुदारग्रहे ग्रहः ॥ नैषधीयचरितम्१७.४४ ॥
गुरुतापविशुष्यदम्बुशुभ्राः क्षणमालग्नकृशानुताम्रभासः । स्वमसारतया मषीभवन्तः पुनराकारमवापुराम्बुवाहाः ॥
गुरुनिःश्वसन्नथ विलोलसदवथुवपुर्वचोविषं । कीर्णदशनकिरणाग्निकणः फणवानिवैष विससर्ज चेदिपः ॥ शिशुपाल१५.६२
गुरुनिबिडनितम्बबिम्बभाराक्रमणनिपीडितमङ्गनाजनस्य । चरणयुगमसुस्रुवत्पदेषु स्वरसमसक्तमलक्तकच्छलेन ॥
गुरुभिः प्रतिपादितां वधूमपहृत्य स्वजनस्य भूपतेः । जनकोऽसि जनार्दन स्फुटं हतधर्मार्थतया मनोभुवः ॥
गुरुरग्निर्द्विजातीनां वर्णानां ब्राह्मणो गुरुः । पतिरेको गुरुः स्त्रीणां सर्वत्राभ्यागतो गुरुः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.११३ ॥
गुरुरीढावलीढः प्रागभून्नमितमस्तकः । स त्रिशङ्कुरिवाक्रान्ततेजसेव बिडौजसः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१११ ॥
गुरुर्लग्नकोणे कुजोऽरौ सितः खे स राजा सदा मोदते राजलक्ष्म्या । तृतीयायगौ सौरिसूर्यौ खबन्धवोर्गुरुश्चेद्धरित्री स्थिरा स्यान्नृपस्य ॥ मुहूर्त.राजाभिषेकप्रकरणम् ४॥
गुरुवेगविराविभिः पतत्रैरिषवः काञ्चनपिङ्गलभासः । विनतासुतवत्तलं भुवः स्म व्यथितभ्रान्तभुजङ्गमं विशन्ति ॥
गुरुशुद्धिवशेन कन्यकानां समवर्षेषु षडब्दकोपरिष्टात् । रविशुद्धिवशाच्छुभो वराणामुभयोश्चन्द्रविशुद्धितो विवाहः ॥
गुरुस्थिराण्युत्तमवंशजत्वाद्विज्ञातसाराण्यनुशीलनेन । केचित्समाश्रित्य गुणान्वितानि सुहृत्कुलानीव धनूंषि तस्थुः ।।
गुरून्कुर्वन्ति ते वंश्यानन्वर्था तैर्वसुंधरा । येषां यशांसि शुभ्राणि ह्रेपयन्तीन्दुमण्डलं ।। किरातार्जुनीयम्११.६४ ।।
गुरूभयस्मै गुरुणोरुभयोरथ कार्ययोः । हरिर्विप्रतिषेधं तमाचचक्षे विचक्षणः ॥ शिशुपाल २.६ ॥
गुरोः स चानन्तरं अन्तर्ज्ञः पुंसां पुमानाद्य इवावतीर्णः । उपक्रमैरस्खलितैश्चतुर्भिश्चतुर्दिगीशश्चतुरो बभूव ॥ रघुवंशम्
गुरोः स चानन्तरं अन्तर्ज्ञः पुंसां पुमानाद्य इवावतीर्णः । उपक्रमैरस्खलितैश्चतुर्भिश्चतुर्दिगीशश्चतुरो बभूव ॥ रघुवंशम्
गुरोः सदारस्य निपीड्य पादौ समाप्य सान्ध्यञ्च विधिं दिलीपः । दोहावसाने पुनरेव दोग्ध्रीं भेजे
गुरोर्नियोगाच्च नगेन्द्रकन्या स्थाणुं तपस्यन्तमधित्यकायाम् । अन्वास्त इत्यप्सरसां मुखेभ्यः श्रुतं मया मत्प्रणिधिः स वर्गः ॥
गुरोरपीमां भणदोष्टकण्ठं निरुक्तिगर्वच्छिदया विनेतुम् । श्रमः स्मरस्यैव भवं विहाय मुक्तिं गतानामनुतापनाय ॥
गुरोर्नियोगाद्वनितां वनान्ते साध्वीं सुमित्रातनयो विहास्यन् । अवार्यतेवोत्थितवीचिहस्तैर्जह्नोर्दुहित्रा शितया पुरस्ताथ् ॥
गुरोर्यियक्षोः कपिलेन मेध्ये रसातलं संक्रमिते तुरंगे । तदर्थं उर्वी अवदारयद्भिः पूर्वैः किलायं परिवर्धितो नः ॥ रघुवंशम्
गुर्वर्थं अर्थी श्रुतपारदृश्वा रघोः सकाशादनवाप्य कामं । गतो वदायान्तरं इत्ययं मे मा भूत्परीवादनवावतारः ॥ रघुवंशम्
गुर्वीरजस्रं दृषदः समन्तादुपर्युपर्यम्बुमुचां वितानैः । विन्ध्यायमानं दिवसस्य भर्तुर्मार्गं पुना रोद्धुमिवोन्नमद्भिः ॥ शिशुपाल
गूढाक्षेपो विधौ व्यक्ते निषेधे चास्फुटे सति । हर सीतां सुखं किं तु चिन्तयान्तकढौकनम् ॥ चन्द्रालोकः५.७३ ।।
गूढोऽपि वपुषा राजन्धाम्ना लोकाभिभाविना । अंशुमानिव तन्वभ्र- पटलच्छन्नविग्रहः ।। किरातार्जुनीयम्११.६ ।।
गृहप्रवेशे यात्रायां विवाहे च यथाक्रमम् । भौमाश्विनीं शनौ ब्राह्मं गुरौ पुष्यं विवर्जयेत् ॥ मुहूर्तचिन्त.२२ ॥
गृहमागताय कृपया च कथमपि निसर्गदक्षिणाः । क्षान्तिमहितमनसो जननीस्वसुरात्मजाय चुकुपुर्न पाण्डवाः ॥
गृहिणी सचिवः सखी मिथः प्रियशिष्या ललिते कलाविधौ । करुणाविमुखेन मृत्युना हरता त्वां वद किं न मे हृतं ॥
गृहीतप्रतिमुक्तस्य स धर्मविजयी नृपः । श्रियं महेन्द्रनाथस्य जहार न तु मेदिनीं ॥ रघुवंशम् ४.४३ ।।
गृहीतमुक्तरीत्यर्थ-श्रेणिरेकावली मता । नेत्रे कर्णान्तविश्रान्ते कर्णौ दोर्मूलदोलिनौ ॥ चन्द्रालोकः५.८८ ।।
गृहेशतत्स्त्रीसुतवित्तनाशोऽर्केन्द्वीज्यशुक्रे विबलेऽस्तनीचे । कर्तुः स्थितिर्नो विधुवास्तुर्नोभे पुरःस्थिते पृष्ठगते खनिः स्यात् ॥
गेये केन विनीतौ वां कस्य चेयं कवेः कृतिः । इति राज्ञा स्वयं पृष्टौ तौ वाल्मीकिं अशंसतां ॥ रघुवंशम् १५.६९ ।।
गेहाद्गेहान्तरमपि गमस्तर्हि यात्रेति गर्गः सीम्नः सीमन्तरमपि भृगुर्बाणविक्षेपमात्रम् । प्रस्थानं स्यादिति कथयतेऽथो भरद्वाज एवं यात्रा कार्या बहिरिह पुरात्स्याद्वसिष्ठो ब्रवीति ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ९३॥

गेहाद्यारम्भेऽर्कभाद्वत्सशीर्षे रामैर्दाहो वेदभैरग्रपादे । शून्यं वेदैः पृष्ठपादे स्थिरत्वं रामैः पृष्ठे श्रीर्युगैर्दक्षकुक्षौ ॥
गोत्रानुकूलत्वभवे विवाहे तत्प्रातिकूल्यादिव गोत्रशत्रुः । पुरश्चकार प्रवरं वरं यमायन्सखायं ददृशे तया सः ॥
गोदानाग्रयणप्रपाप्रथमकोपाकर्मवेदव्रतं नीलोद्वाहमथातिपन्नशिशुसंस्कारान् सुरस्थापनम् ।॥ मुहूर्तचिन्त.४६॥
गोधाजाहकसूकराहिशशकानां कीर्तनं शोभनं नो शब्दो न विलोकनं च कपिऋक्षाणामतो व्यत्ययः । नद्युत्तारभयप्रवेशसमरे नष्टार्थसंवीक्षणे व्यत्यस्ताः शकुना नृपेक्षणविधौ यात्रोदिताः शोभनाः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् १०४॥
गोपानसीषु क्षणमास्थितानामालम्बिभिश्चन्द्रकिणां कलापैः । हरिन्मणिश्यामतृणाभिरामैर्गृहाणि नीध्रैरिव यत्र तेजुः ॥
गोप्तारं सुरसैन्यानां यं पुरस्कृत्य गोत्रभित् । प्रत्यानेष्यति शत्रुभ्यो बन्दीमिव जयश्रियम् ।।कुमारसंभवम् २. ५२ ।।
गोवर्धनाचलकलापिचयप्रचारनिर्वासिताहिनि घने सुरभिप्रसूनैः । तस्मिन्ननेन सह निर्विश निर्विशङ्कं वृन्दावने वनविहारकुतूहलानि ॥ नैषधीयचरितम्११.१०७ ॥
गोष्ठेषु गोष्ठीकृतमण्डलासनान्सनादमुत्थाय मुहुः स वल्गतः । ग्राम्यानपश्यत्कपिशं पिपासतः
गोसिंहनक्रमिथुनं निवसेन्न मध्ये ग्रामस्य पूर्वककुभोऽलिझषाङ्गनाश्च । कर्को धनुस्तुलभमेषघटाश्च तद्व-द्वर्गाः स्वपञ्चमपरा बलिनः स्युरैन्द्याः ॥ मुहूर्त.वास्तुप्रकरणम् २॥
गोस्त्रीझषे धाततिथिस्तु पूर्णा भद्रा नृयुक्कर्कटकेऽथ नन्दा । कौर्प्याजयोर्नक्रधटे च रिक्ता जया धनुःकुम्भहरौ न शस्ताः ॥
गौणं सारोपमुद्दिष्टमिन्दुर्मुखमितीदृशम् । गौणं साध्यवसानं स्यादिन्दुरेवेदमीदृशम् ॥ चन्द्रालोकः९.११ ।।
गौरवाद्यदपि जातु मन्त्रिणां दर्शनं प्रकृतिकाङ्क्षितं ददौ । तद्गवाक्षविवरावलम्बिना केवलेन चरणेन कल्पितं ॥ रघुवंशम्
गौरीव पत्या सुभगा कदाचित्कर्तेयमप्यर्धतनूसमस्याम् । इतीव मध्ये विदधे विधाता रोमावलीमेचकसूत्रमस्याः ॥
गौरीश्रवः केतकपत्रभंगमाकृष्य हस्तेन ददन्मुखाग्र । विघ्नं मुहूर्ताकलितद्वितीयदंतप्ररोहो हरतु द्विपास्यः ॥ मुहूर्तचिन्त.१ ॥
गौरे प्रिये भातितमां तमिस्रा ज्यौत्स्नी च नीले दयिता यदस्मिन् । शोभाप्तिलोभादुभयोस्तयोर्वा सितासितां मूर्तिमयं बिभर्ति ॥ नैषधीयचरितम्२२.९७ ॥
गौर्नीलः पाचको दण्डी डित्थः कंस इति क्रमात् । कं संहिनस्ति कंसारिर्नरं च कं समाश्रितम् ॥ चन्द्रालोकः१०.३ ।।
ग्रथितमौलिरसौ वनमालया तरु पलाशसवर्णतनुच्छदः । तुरगवल्गनचण्चलकुण्डलो विरुरुचे रुरुचेष्टितभूमिषु ॥ रघुवंशम्
ग्रन्थग्रन्थिरिह क्वचित्क्वचिदपि न्यासि प्रयत्नान्मया प्राज्ञंमन्यमना हठेन पठिती मास्मिन्खलः खेलतु । श्रद्धाराद्धगुरुश्लथीकृतदृढग्रन्थिः समासादयत्वेतत्काव्यरसोर्मिमज्जनसुखव्यासज्जनं सज्जनः ॥ नैषधीयचरितम्२२.१५४ ॥
ग्रन्थिमुद्ग्रथयितुं हृदयदेशे वाससः स्पृशति मानधनायाः । भ्रूयुगेण सपदि प्रतिपेदे रॐअभिश्च सममेव विभेदः ॥
ग्रसमानं इवौजांसि सदसा गौरवेरितं । नाम यस्याभिनन्दन्ति द्विषोऽपि स पुमान्पुमान् ।। किरातार्जुनीयम्११.७३ ।।
ग्रहविमानगणानभितो दिवं ज्वलयतौषधिजेन कृशानुना । मुहुरनुस्मरयन्तं अनुक्षपं त्रिपुरदाहं उपापतिसेविनः ।।
ग्रहैस्ततः पञ्चभिरुच्चसंश्रयैरसूर्यगैः सूचितभाग्यसंपदम् । असूत पुत्रं समये शचीसमा त्रिसाधना शक्तिरिवार्थं अक्षयम् ॥
ग्रामेष्वात्मविषृटेषु यूपचिह्नेषु यज्वनां । अमोघाः प्रतिगृह्णन्तावर्घ्यानुपदं आशिषः ॥ रघुवंशम् १.४४ । ।
ग्राम्यभावमपहातुमिच्छवो योगमार्गपतितेन चेतसा । दुर्गमेकमपुनर्निवृत्तये यं विशन्ति वशिनं मुमुक्षवः ॥
ग्रावोन्मज्जनवद्यज्ञफलेति श्रुतिसत्यता । का श्रद्धा तत्र धीवृद्धाः कामाध्वा यत्खिलीकृतः ॥ नैषधीयचरितम्१७.३७ ॥
ग्रीवाद्भुतैवावटुशोभितापि प्रसाधिता माणवकेन सेयम् । आलिङ्ग्यतामप्यवलम्बमाना सुरूपताभागखिलोर्ध्वकाया ॥
ग्लानिच्छेदि क्षुत्प्रबोधाय पीत्वा रक्तारिष्टं शोषिताजीर्णशेषं । स्वादुंकारं कालखण्डोपदंशं क्रोष्टा डिम्बं व्यष्वणद्व्यस्वनञ्च ॥
घटो झषो गौर्मिथुनं मेषकन्यालितौलिनः । धनुः कर्को मृगः सिंहश्चैत्रादौ शून्यरशयः ॥ मुहूर्तचिन्त.१६ ॥
घण्डानादो निस्वनो डिण्डिमानां ग्रैवेयाणामारवो बृंहितानि । आमेतीव प्रत्यवोचन्गजानामुत्साहार्थं वाचमाधोरणस्य ॥
घनं विदार्यार्जुनबाणपूगं ससारबाणोऽयुगलोचनस्य । घनं विदार्यार्जुनबाणपूगं ससार बाणोऽयुगलोचनस्य ।।
घनजालनिभैर्दुरासदाः परितो नागकदम्बकैस्तव । नगरेषु भवन्तु वीथयः परिकीर्णा वनजैर्मृगादिभिः ॥ शिशुपाल१६.१०
घनपत्रभृतोऽनुगामिनस्तरसाकृष्य करोति कांश्चन । दृढमप्यपरं प्रतिष्ठितं प्रतिकूलं नितरां निरस्यति ॥ शिशुपाल१६.७४ ।।
घनपोत्रविदीर्णशालमूलो निबिडस्कन्धनिकाषरुग्णवप्रः । अयं एकचरोऽभिवर्तते मां समरायेव समाजुहूषमाणः ।।
घनसंतमसैर्जवेन भूयो यदुयोधैर्युधि रेधिरे द्विषन्तः । ननु वारिधरोपरोधमुक्तः सुतरामुत्तपते पतिः प्रभाणां ॥
घनानि कामं कुसुमानि बिभ्रतः करप्रचेयान्यपहाय शाखिनः । पुरोऽभिसस्रे सुरसुन्दरीजनैर्यथोत्तरेच्छा हि गुणेषु कामिनः

घने समस्तापघनावलम्बिनां विभूषणानां मणिमण्डले नलः । स्वरूपरेखामवलोक्य निष्फलीचकार सेवाचणदर्पणार्पणाम्
घनैरमीषां परिवेषकैर्जनैरवर्षि वर्षोपलगोलकावली । चलद्भुजाभूषणरत्नरोचिषा धृतेन्द्रचापैः श्रितचान्द्रसौरभा ॥
घर्मार्तं न तथा सुशीतलजलैः स्नानं न मुक्तावली न श्रीखण्डविलेपनं सुखयति प्रत्यङ्गमप्यर्पितम् । प्रीत्यै सज्जनभाषितं प्रभवति प्रायो यथा चेतसः सद्युक्त्या च परिष्कृतं सुकृतिनामाकृष्टिमन्त्रोपमम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.९८ ॥
घस्ने तुलाली बधिरौ मृगाश्वौ रात्रौ च सिंहाजवृषा दिवान्धाः । कन्यानृयुक्कर्कटका निशान्धा दिने घटोऽन्त्यो निशि पङ्गुसंज्ञः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ८१॥
घातितार्कसुतकर्णदयालुर्जैत्रितेन्दुकुलपार्थकृतार्थः । अर्धदुःखसुखमभ्यनयस्त्वं सास्रुभानुविहसद्विधुनेत्रः ॥
घुसृणसुमनःशृएणीश्रीणामनादरिभिः सरःपरिसरचरैर्भासां भर्तुः कुमारतरैः करैः । अजनि जलजामोदानन्दोत्पतिष्णुमधुव्रता बलिशबलनादुगुञ्जापुञ्जश्रियं हृगयालुभिः ॥ नैषधीयचरितम्१९.३८ ॥
घूर्णयन् मदिरास्वादमदपाटलितद्युती । रेवतीदशनोच्छिष्टपरिपूतपुटे दृशौ ॥ शिशुपाल २.१६ ॥
घृतप्लुते भोजनभाजने पुरः स्फुरत्पुरंध्रिप्रतिबिम्बिताकृतेः । युवा निधायोरसि लड्डुकद्वयं नखैर्लिलेखाथ ममर्द निर्दयम् ॥
घोरार्कसङ्क्रमणमुग्ररवौ हि शूद्रान् ध्वाङ्क्षी विशो लघुविधौ च चरर्क्षभौभे । चौरान् महोदरयुता नृपतीन् ज्ञमैत्रे मन्दाकिनी स्थिरगुरौ सुखयेच्च मन्दा ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् १॥
धौतेऽपि कीर्तिधाराभिश्चरिते चारुणि द्विषः । मृषामषीलवैर्लक्ष्म लेखितुं के न शिल्पिनः ॥ नैषधीयचरितम्२०.१३६ ॥
घ्राणकान्तमधुगन्धकर्षिणीः पानभूमिरचनाः प्रियासखः । अभ्यपद्यत स वासितासखः पुष्पिताः कमलिनीरिव द्विपः ॥
चकम्पे तीर्णलौहित्ये तस्मिन्प्राग्ज्योतिषेश्वरः । तद्गालानतां प्राप्तैः सह कालागुरुद्रुमैः ॥ रघुवंशम् ४.८१ ।।
चकास्ति बिन्दुच्युतकातिचातुरी घनास्रुबिन्दुस्रुतिकैतवात्तव । मसारताराक्षि ससारमात्मना तनोषि संसारमसंशयं यतः ॥
चकोरनेत्रैणदृगुत्पलानां निमेषयन्त्रेण किमेष कृष्टः । सारः सुधोद्गारमयः प्रयत्नैर्विधातुमेतन्नयने विधातुः ॥
चक्राऽऽभ-वक्र वदनः स विशालभाल:, दोर्दण्ड- चण्ड- परिचालित शस्त्रजाल: । निक्षिप्तवान् प्रहत- मोगल सैन्य मल्लं, भल्लं नृपार्कवर सूनु-सलीम-मौलौ ॥ प्रतापविजयः-१४६ ।।
चक्रुरेव ललनोरुषु राजीः स्पर्शलोभवशलोलकराणां । कामिनामनिभृतान्यपि रम्भास्त म्भक्ॐअलतलेषु नखानि ॥
चक्रे शक्रादिनेत्राणां स्मरः पीतनलश्रियाम् । अपि दैवतवैद्याभ्यामचिकित्स्यमरोचकम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१८ ॥
चक्रेण विश्Vअं युधि मत्स्यकेतुः पितुर्जितं वीक्ष्य सुदर्शनेन । जगज्जिगीषत्यमुना नितम्बमयेन किं दुर्लभदर्शनेन ॥
चक्षुःप्रीतिप्रसक्ते मनसि परिचये चिन्त्यमानाभ्युपाये रागे यातेऽतिभूमिं विकसति सुतरां गोचरे दूतिकायाः । आस्तां दूरेण तावत्सरभसदयितालिङ्गनानन्दलाभस्तद्गेहोपान्तरथ्याभ्रमणमपि परां निर्वृतिं सन्तनोति ॥अमरुशतकम्-१०३॥
चञ्चलं वसु नितान्तं उन्नता मेदिनीं अपि हरन्त्यरातयः । भूधरस्थिरं उपेयं आगतं मावमंस्त सुहृदं महीपतिं ।।
चण्डालस्ते विषामविशिखः स्पृश्यते दृश्यते न ख्यातोऽनङ्गस्त्वयि जयति यः किंनु कृत्ताङ्गुलीकः । कृत्वा मित्रं मधुमधिवनस्थानमन्तश्चरित्वा सख्याः प्राणान्हरति हरितस्त्वद्यशस्तज्जुषन्ताम् ॥ नैषधीयचरितम्९.१५६ ॥
चतसृष्वपि ते विवेकिनी नृप विद्यासु निरूढिं आगता । कथं एत्य मतिर्विपर्ययं करिणी पङ्कं इवावसीदति ।।
चतुःसमुद्रीपरिखे नृपाणामन्तः पुरे वासितकीर्तिदारे । दानं दया सूनृतमातिथेयी चतुष्टयी रक्षणसौविदल्ला ॥
चतुरम्बुधिगर्भधीरकुक्षेर्वपुषः सन्धिषु लीनसर्वसिन्धोः । उदगुः सलिलात्मनस्त्रिधाम्नो जलवाहावलयः शिरोरुहेभ्यः ॥
चतुर्थोपायसाध्ये पि रिपौ सान्त्वमपक्रिया । स्वेद्यमामज्वरं प्राज्ञः को म्भसा परिषिञ्चति ॥ शिशुपाल २.५४ ॥
चतुर्दिगन्तीं परिपूरयन्ती ज्योत्स्नैव कृत्स्ना सुरसिन्धुबन्धुः । क्षीरोदपूरोदरवासहार्दवैरस्यमेतस्य निरस्यतीयम् ॥
चतुर्भुजांशप्रभवः स तेषां दानप्रवृत्तेरनुपारतानां । सुरद्विपानां इव सामयोनिर्भिन्नोऽष्ठदा विप्रससार वंशः ॥ रघुवंशम्
चतुर्वर्गफलं ज्ञानं कालावस्था चतुर्युगा । चतुर्वर्णमयो लोकस्त्वत्तः सर्वं चतुर्मुखात् ॥ रघुवंशम् १०.२३ ।।
चतुष्कपुष्पप्रकरावकीर्णयोः परोऽपि को नाम तवानुमन्यते । अलक्तकाङ्कानि पदानि पादयोर्विकीर्णकेशासु परेतभूमि षु॥
चतुष्पथे तं विनिमीलिताक्षं चतुर्दिगेताः सुखमग्रहीष्यन् । संघट्ट्य तस्मिन्भृशभीनिवृत्तास्ता एव तद्वत्म न चेददास्यन् ॥
चत्वारो वस्त्वलङ्कारं अलङ्कारस्तु वस्तु यत् । अलङ्कारमलङ्कारो वस्तु वस्तु व्यनक्ति तत् ॥ चन्द्रालोकः७.७ ।।
चन्दनेनाङ्गरागं च मृगनाभिसुगन्धिना । समापय्य ततश्चक्रुः पत्रं विन्यस्तरोचनं ॥ रघुवंशम् १७.२४ ।।
चन्द्राधिकैतन्मुखचन्द्रिकाणां दरायतं तत्किरणाद्धनानाम् । पुरःसरस्रस्तपृषद्द्वितीयं रदावलिद्वन्द्वति बिन्दुवृन्दम् ॥

चन्द्राभमाभ्रं तिलकं दधाना तद्वन्निजास्येन्दुकृतानुबिम्बम् । सखीमुखे चन्द्रसमे ससर्ज चन्द्रनवस्थामिव कापि यत्र ॥
चन्द्रे सूर्यादिसंयुक्ते दारिद्र्य मरणं शुभम् । सौख्यं सापत्न्यवैराग्ये पापद्वययुते मृतिः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ४५॥
चन्नोपान्तः परिणतफलद्योतिभिः काननाम्रैस त्वय्य आरूढे शिखरम अचलः स्निग्धवेणीसवर्णे नूनं यास्यत्य अमरमिथुनप्रेक्षणीयाम अवस्थां मध्ये श्यामः स्तन इव भुवः शेषविस्तारपाण्डुः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.१८॥
चपलातिशयोक्तिस्तु कार्ये हेतुप्रसक्तिजे । यामीति प्रियपृष्टाया वलयोऽभवदूर्मिका ॥ चन्द्रालोकः५.४३ ।।
चमरान्परितः प्रवर्तिताश्वः क्वचिदाकर्णविकृष्टभल्लवर्षी । नृपतीनिव तान्वियोज्य सद्यः सितवालव्यजनैर्जगाम शान्तिं ॥
चमरीगणैर्गणबलस्य बलवति भयेऽप्युपस्थिते । वंशविततिषु विषक्तपृथु- प्रियबालवालधिभिराददे धृतिः ।।
चमूः समस्ता जडताङ्गता सकृत् निष्कम्पमभूद्रणाङ्गणम् । निवात नमः स्थलाच्चङ्क्रमणं विधाय गां, यदा तरस्वी स जगर्ज वाजि - राट् ॥ प्रतापविजयः-१३४ ॥
चमूचरास्तस्य नृपस्य सादिनो जिनोक्तिषु श्राद्धतयैव सैन्धवाः । विहारदेशं तमवाप्य मण्डलीमकारयन्भूरितुरंगमानपि ॥
चयस्त्विषामित्यवधारितं पुरस्ततः शरीरिति विभाविताकृतिम् । विभुर्विभक्तावयवं पुमानिति क्रमादमुं नारद इत्यबोधि
चयानिवाद्रीनिव तुङ्गशृङ्गान्क्वचित्पुराणीव हिरण्मयानि । महावनानीव च किंशुकानां अत्तान वह्निः पवनानुवृत्त्या ।।
चरच्चिरं शैशवयौवनीयद्वैराज्यभाजि त्वयि खेदमेति । तेषां रुचश्चौरतरेण चित्तं पञ्चेषुणा लुण्ठितधैर्यवित्तम् ॥
चरणपतनं सख्यालापा मनोहरचाटवः कृशतरतनोर्गाढाश्लेषो हठात्परिचुम्बनम् । इति हि चपलो मानारम्भस्तथापि हि नोत्सह हृदयदयितः कान्तः कामं किमत्र करोम्यहम् ॥अमरुशतकम्-१०१॥(९५)
चरणपतनप्रत्याख्यानात्प्रसादपराङ्मुखे निभृतकितवाचारेत्युक्त्वा रुषा पुरुषीकृते । व्रजति रमणे निःश्वस्योच्चैः स्तनस्थितहस्तया नयनसलिलच्छन्ना दृष्टिः सखीषु निवेशिता ॥अमरुशतकम्-१७॥
चरणयोर्नखरागसमृद्धिभिर्मुकुटरत्नमरीचिभिरस्पृशन् । स धनुषा युधि सायकवर्षिणा शतमखं तं अखण्डितपौरुषं ॥
चरणेन हन्ति सुबलः स्म शिथिलितमहीध्रबन्धनां । तीरतरलजलराशिजलामवभुग्नभोगिफणमण्डलां भुवं ॥
चरतः किल दुश्चरं तपस्तृणबिन्दोः परिशङ्कितः पुरा । प्रजिघाय समाधिबेदिनीं हरिरस्मै हरिणीं सुराङ्गनां ॥ रघुवंशम्
चरेदथौजहायने घटालिमेषगे रवौ रवीज्यशुद्धियोगतः शुभग्रहस्य वासरे । नृयुग्ममीनकन्यकातुलावृषे विलग्नके द्विरागमं लघुध्रुवे चरेऽस्रपे मृदूडुनि ॥ मुहूर्त.द्विरागमनप्रकरणम् १॥
चर्म वर्म किल यस्य न भेद्यं यस्य वज्रमयमस्थि च तौ चेत् । स्थायिनाविह न कर्णदधीची तन्न धर्ममवधीरय धीर ॥
चर्येव कतमेयं वः परस्मै धर्मदेशिनाम् । स्वयं तत्कुर्वतां सर्वं श्रोतुं यद्विभितः श्रुती ॥ नैषधीयचरितम्१७.१२३ ॥
चलत्पदस्तत्पदयन्त्रणेङ्गितस्फुटाशयामासयति स्म राजके । शृअमं गता यानगतावपीयमित्युदीर्य धुर्यः कपटाज्जनीं जनः ॥
चलत्येकेन पादेन तिष्ठत्येकेन बुद्धिमान् । नासमीक्ष्य परं स्थानं पूर्वमायतनं त्यजेत् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१०६ ॥
चलनेऽवनिश्चलति तस्य करणनियमे सदिङ्मुखं । स्तम्भं अनुभवति शान्तमरुद्- ग्रहतारकागणयुतं नभस्तलं ।।
चलन्नलंकृत्य महारयं हयं स्ववाहवाहोचितवेषपेशलः । प्रमोदनिःस्पन्दतराक्षिपक्ष्मभिर्व्यलोकि लोकैर्नगरालयैर्नलः ॥
चलाङ्गुलीकिसलयमुद्धतैः करैरनृत्यत स्फुटकृतकर्णतालया । मदोदकद्रवकटभित्तिसङ्गिभिः कलस्वरं मधुपगणैरगीयत ॥
चलाचलप्रोथतया महीभृते स्ववेगदर्पानिव वक्तुमुत्सुकम् । अलं गिरा वेद किलायमाशयं स्वयं हयस्येति च मौनमास्थितम्
चलितं ततोऽनभिहतेच्छमवनिपतियज्ञभूमितः । तूर्णमथ ययुमिवानुययुर्दमघोषसूनुमवनीशसूनवः ॥ शिशुपाल१५.६९ ।।
चलितानकदुन्दुभिः पुरः सबलस्त्वं सह सारणेन तं । समितौ रभसादुपागतः सगदः संप्रतिपत्तुमर्हसि ॥ शिशुपाल१६.१३ ।।
चलितोद्धतधूमकेतनोऽसौ रभसादम्बररोहिरोहिताश्वः । द्रुतमारुतसारथिः शिखावान्कनकस्यन्दनसुन्दरश्चचाल ॥
चलितोर्ध्वकबन्धसम्पदो मकरव्यूहनिरूद्धवर्त्मनः. अतरत्स्वभुजौजसा मुहुर्महतः सङ्गरसागरानसौ ।। १६.६७ ॥ शिशुपाल
चलीकृता यत्र तरङ्गरिङ्गणैरबालशैवाललतापरम्पराः । ध्रुवं दधुर्वाडवहव्यवाडवस्थितिप्ररोहत्तमभूमधूमताम् ॥
चापान्त्यगे गोघटगे पतङ्गे कर्काजगे स्त्रीमिथुने स्थिते च । सिंहालिगे नक्रध्टे समाः स्युस्तिथ्यो द्वितीयाप्रमुखाश्च दग्धाः ॥
चापे जीवे तनुस्थे वा मेषे भौमेऽम्बरे द्युने । षट्त्र्यायेऽब्जे रवौ वा स्याज्जाताग्निर्यजति ध्रुवम् ॥ मुहूर्त.ग्न्याधानप्रकरणम् ३॥
चारचुञ्चुश्चिरारेची चञ्चच्चीररुचा रुचः । चचार रुचिरश्चारु चारैराचारचञ्चुरः ।। किरातार्जुनीयम्१५.३८ ।।
चारु नृत्यविगमे च तन्मुखं स्वेदभिन्नतिलकं परिश्रमाथ् । प्रेमदत्तवदनानिअः मनः सोऽन्वजीवदमरालकेश्वरौ ॥ रघुवंशम्
चारुता वपुरभूषयदासां तामनूननवयौवनयोगः । तं पुनर्मकरकेतनलक्ष्मीस्तां मदो दयितसंगमभूषः ॥ शिशुपाल१०.३३

चिकुरप्रकरा जयन्ति ते विदुषी मूर्धनि सा बिभर्ति यान् । पशुनाप्यपुरस्कृतेन तत्तुलनामिच्छतु चामरेण कः ॥
चिक्रंसया कृत्रिमपत्रिपंक्तेः कपोतपालीषु निकेतनानाम् । मार्जारमप्यानतनिश्चलाङ्गं यस्यां जनः कृत्रिममेव मेने ॥
चिचीषतां जन्मवतां अलघ्वीं यशोवतंसां उभयत्र भूतिं । अभ्यर्हिता बन्धुषु तुल्यरूपा वृत्तिर्विशेषेण तपोधनानां ।।
चित्तनिर्वृतिविधायि विविक्तं मन्मथो मधुमदः शशिभासः । संगमश्च दयितैः स्म नयन्ति प्रेम कां अपि भुवं प्रमदानां ।।
चित्तवानसि कल्याणी यत्त्वां मतिरुपस्थिता । विरुद्धः केवलं वेषः संदेहयति मे मनः ।। किरातार्जुनीयम्११.१४ ।।
चित्ते तदस्ति कच्चित्ते नखजं यत्क्रुधा क्षतम् । प्राग्भावाधिगमागस्थे त्वया शम्बाकृतं क्षतम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.८३ ॥
चित्रं चापैरपेतज्यैः स्फुरद्रक्तशतहृदं । पयोदजालमिव तद्वीराशंसनमाबभौ ॥ शिशुपाल१९.७९ ।।
चित्रं तदा कुण्डिनवेशिनः षा नलस्य मूर्तिर्विवृते न दृश्या । बभूव तच्चित्रतरं तथापि विश्वैकदृश्यैव यदस्य मूर्तिः ॥
चित्रकूटवनस्थं च कथितस्वर्गतिर्गुरोः । लक्ष्म्या निमन्त्रयां चक्रे तं अनुच्छिष्टसंपदा ॥ रघुवंशम् १२.१५ । ।
चित्रद्विपाः पद्मवनावतीर्णाः करेणुभिर्दत्तमृणालभङ्गाः । नखाङ्कुशाघातविभिन्नकुम्भाः संरब्धसिंहप्रहृतं वहन्ति ॥
चित्रमत्र विबुधैरपि यत्तैः स्वर्विहाय बत भूरनुसस्रे । द्यौर्न काचिदथवास्ति निरूढा सैव सा चलति यत्र हि चित्तम् ॥
चित्राद्वीशौ शिवाश्व्यर्काः श्रुतिमूले यमेन्द्रभे । चेत्रादिमासे शून्याख्यास्तारा वित्तविनाशदाः ॥ मुहूर्तचिन्त.१५॥
चित्राभिरस्योपरि मौलिभाजां भाभिर्मणीनामनणीयसीभिः । अनेकधातुच्छुरिताश्मराशेर्गोवर्धनस्याकृतिरन्वकारि ॥
चित्रीयमाणानतिलाघवेन प्रमाथिनस्तान्भवमार्गणानां । समाकुलाया निचखान दूरं बाणान्ध्वजिन्या हृदयेष्वरातिः ।।
चिन्तां कलत्रसुतयोर्न तयोर्विधाय, याचेऽभिलाषणमदो जगदीश्वराय । 'मेवाड़' मण्डल बलोन्नयनं वनं वा, म्लेच्छौघसैन्य-शरणं मरणं रणं वा ॥प्रतापविजयः-५७॥
चिन्तामोहविनिश्चलेन मनसा मौनेन पादानतः प्रत्याख्यानपराङ्मुखः प्रियतमो गन्तुं प्रवृत्तोऽधुना । सव्रीडैरलसैर्निरन्तरलुठद्बाष्पाकुलैर्लोचनैः श्वासोत्कम्पकुचं निरीक्ष्य सुचिरं जीवाशया वारितः ॥अमरुशतकम्-९०॥(८७)
चिरं अपि कलितान्यपारयन्त्या परिगदितुं परिशुष्यता मुखेन । गतघृण गमितानि सत्सखीनां नयनयुगैः समं आर्द्रतां मनांसि ।। किरातार्जुनीयम्१०.४८ ।।
चिरं युवाकूतशतैः कृताकृथनश्चिरं सरोषेङ्गितया च निर्धुतः । सृजन्करक्षालनलीलयाञ्जलीनसेचि किंचिद्विधुताम्बुधारया ॥ नैषधीयचरितम्१६.१०८ ॥
चिरनियमकृशोऽपि शैलसारः शमनिरतोऽपि दुरासदः प्रकृत्या । ससचिव इव निर्जनेऽपि तिष्ठन्मुनिरपि तुल्यरुचिस्त्रिलोकभर्तुः ।। किरातार्जुनीयम्१०.१४ ।।
चिरमतिरसलौल्याद्बन्धनं लम्भितानां पुनरयमुदयाय प्राप्य धाम स्वमेव । दलितदलकपाटः षट्पदानां सरोजे सरभस इव गुप्तिस्फोटमर्कः करोति ॥ शिशुपाल११.६० ।।
चिररतिपरिखेद प्राप्तनिद्रासुखानां चरममपि शयित्वा पूर्वमेव प्रबुद्धाः । अपरिचलितगात्राः कुर्वतेन प्रियाणामशिथिलभुजचक्राश्लेषभेदं तरुण्यः ॥ शिशुपाल११.१३ ।।
चिरविरहिणोरुत्कण्ठार्तिश्लथीकृतगात्रयोर् नवमिव जगज् जातं भूयश्चिराद् अभिनन्दतोः । कथमपि दिने दीर्घे याते निशामधिरूढयोः प्रसरति कथा बह्वी यूनोर्यथा न तथा रतिः ॥अमरुशतकम्-३९॥
चिरादनध्यायमवाङ्मुखी मुखे ततः स्म सा वासयते दमस्वसा । कृतायतश्वासविमोक्षणाथ तं क्षणाद्बभाषे करुणं विचक्षणा
चिरादपि बलात्कारो बलिनः सिद्ध्ये रिषु । छन्दानुवृत्तिदुःसाधाः सुहृदो विमनीकृताः ॥ शिशुपाल २.१०५ ॥
चिराद्ध एवं भवता विराद्धा बहुधा च नः । निर्वर्त्यते रिः क्रियया स श्रुतश्रवसः सुतः ॥ शिशुपाल २.४१ ॥
चिह्निताः कतिचिद्देवैः प्राचः परिचयादमी । अन्ये न केचनाचूडमेनः कञ्चुकमेचकाः ॥ नैषधीयचरितम्१७.३५ ॥
चिह्नैरमीभिर्नलसंविदस्याः संवादमाप प्रथमोपजाता । सा लक्षणव्यक्तिभिरेव देवप्रसादमासादितमप्यबोधि ॥
चुचुम्ब नोर्वीवलयोर्वशीं परं पुरोऽधिपारि प्रतिबिम्बितां विटः । पुनःपुनः पानकपानकैतवाच्चकार तच्चुम्बनचुंकृतान्यपि ॥
चुचुम्बास्यमसौ तस्या रसमग्नः श्रितस्मितम् । नभोमणिरिवाम्भोजं मधुमध्यानुबिम्बितः ॥ नैषधीयचरितम्२०.२५ ॥
चुम्बनादलकचूर्णदूषितं शंकरोऽपि नयनं ललाटजम् । उच्छ्वसत्कमलगन्धये ददौ पार्वतीवदनगन्धवाहिने॥
चुम्बने विपरिवर्तिताधरं हस्तरोधि रशनाविघट्टने । विघ्नितेच्छं अपि तस्य सर्वतो मन्मथेन्धनं अभूद्वधूरतं ॥ रघुवंशम्
चुम्बनेष्वधरदानवर्जितं सन्नहस्तमदयोपगूहनम् । क्लिष्टमन्मथमपि प्रियं प्रभोर्दुर्लभप्रतिकृतं वधूरतम्॥ कुमारसंभवम्७.८॥

चुलुकिततमःसिन्धोर्भृङ्गैः करादिव शुभ्यते नभसि बिसिनीबन्धोरन्ध्रच्युतैरुदविन्दुभिः । शतदलमधुस्रोतःकच्छद्वयीपरिरम्भणादनुपदमदःपङ्काशङ्काममी मम तन्वते ॥ नैषधीयचरितम्१९.३७ ॥
चूडा व्रतं चाऽपि विवाहतो व्रताच्चूडा च नेष्टा पुरुषत्रयान्तरे । वधूप्रवेशाच्च सुताविनिर्गमः षण्मासतो वाऽब्दविभेदतः शुभः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् १८॥
चूडाग्रचुम्बिमिहिरोदयशैलशीलस्तेनाः स्तनंधयसुधाकरशेखरस्य । तस्मिन्सुवर्णरसभूषणरम्यहर्म्यभूभृद्धटा घटय हेमघटावतंसाः ॥ नैषधीयचरितम्११.५२ ॥
चूडामणिः सकलभारत- भामिनीनां, पत्नी प्रतापनृपतेरमलाऽत्र शैले । प्राण-प्रदानमकरोत् पतिपादपद्मे किन्त्वेकवारमपि हा! नहि हाऽकरोत्सा ॥ प्रतापविजयः-१६४।।
चूडावर्षात्तृतीयात्प्रभवति विषमेऽष्टार्करिक्ताद्यषष्ठी- पर्वोनाहे विचैत्रोदगयनसमये ज्ञेन्दुशुक्रेज्यकानाम् । वारे लग्नांशयोश्चास्वभनिधनतनौ नैधने शुद्धियुक्ते शाक्रोपेतैर्विमैत्रैर्मृदुचरलघुभैरायषट्त्रिस्थपापैः ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् २९॥
चूताङ्कुरास्वादकषायकण्ठः पुंस्कोकिलो यन्मधुरं चुकूज । मनस्विनीमानविघातदक्षं तदेव जातं वचनं स्मरस्य॥
चूर्णबभ्रु लुलितस्रगाकुलं छिन्नमेखलं अलक्तकाङ्कितं । उत्थितस्य शयनं विलासिनस्तस्य विभ्रमर्तान्यपावृणोथ् ॥
चेच्चन्द्रिकाऽसि तदहं चटुलश्चकोरः, चेत्वं नवाम्बुदघटा तदहं मयूरः । कल्याणि! कल्पलतिकाऽसि तदाऽस्मि रेजो रन्वेषणातुर - तरो रस- रञ्जनोऽहम् ।। प्रतापविजयः-१५ ।।
चेतोनिमित्तशकुनैः खलु सुप्रशस्तैर्ज्ञात्वा विलग्नबलमुर्व्यधिपः प्रयाति । सिद्धिर्भवेदथ पुनः शकुनादितोऽपि चेतोविशुद्धिरधिका न च तां विनेयात् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ७८॥
चेतोभवस्य भवती कुचपत्त्रराजधानीयकेतुमकरा ननु राजधानी । अस्यां महोदयमहस्पृशिमीनकेतो के तोरणं तरुणि न ब्रुवते भ्रुवौ ते ॥ नैषधीयचरितम्२१.१३६ ॥
चेद्बिम्बप्रतिबिम्बत्वं दृष्टान्तस्तदलंकृतिः । स्यान्मल्लप्रतिमल्लत्वे सङ्ग्रामोद्दामहुङ्कृतिः ॥ चन्द्रालोकः५.५६ ।।
चेल्लग्नाऽर्कौ सायनावेकराशौ तद्विश्लेषघ्नोदयः खाग्निभक्तः । स्वेष्टः कालो लग्नमूनं यदाऽर्काद्रात्रेः शेषोऽर्कात्सषड्भान्निशायाम् ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् १०६॥
चेष्टा व्यनेशन्निखिलास्तदास्याः स्मरेषुवातैरिव ता विधूताः । अभ्यर्थ्य नीताः कलिना मुहूर्तं लाभाय तस्य बहु चेष्टितुं वा ॥
च्युते स तस्मिन्निषुधौ शरार्थाद्ध्वस्तार्थसारे सहसेव बन्धौ । तत्कालमोघप्रणयः प्रपेदे निर्वाच्यताकाम इवाभिमुख्यं ।।
च्योतन्मयूखेऽपि हिमद्युतौ मे ननिर्वृतं निर्वृतिमेति चक्षुः । समुज्झितज्ञातिवियोगखेदं त्वत्संनिधावुच्छ्वसतीव चेतः ।।
छदे सदैव च्छविमस्य बिभ्रतां न केकिनां सर्पविषं विसर्पति । न नीलकण्ठत्वमधास्यदत्र चेत् स कालकूटं भगवानभोक्ष्यत ॥
छद्ममत्स्यवपुषस्तव पुच्छास्फालनाज्जलमिवोद्धतमब्धेः । श्वैत्यमेत्य गगनाङ्गणसङ्गादाविरस्ति विबुधालयगङ्गा ॥
छद्मैव तच्छम्बरजं बिसिन्यास्तत्पद्ममस्यास्तु भुजाग्रसदम् । उत्कण्टकादुद्गमनेन नालादुत्कण्टकं शातशिखैर्नखैर्यत् ॥
छन्नेष्वपि स्पष्टतरेषु यत्र स्वच्छानि नारीकुचमण्डलेषु । आकाशसाम्यं दधुरम्बराणि न नामतः केवलमर्थतोऽपि ॥ शिशुपाल
छलयन्प्रजास्त्वमनृतेन कपटपटुरैन्द्रजालिकः । प्रीतिमनुभवसि नग्नजितः सुतयेष्टसत्य इति सम्प्रतीयसे ॥ शिशुपाल१५.२५
छली रिपुभरतवर्षभू-भुषां स कूटनीतौ प्रथितो भुवस्तले । यम-प्रतिस्पर्धि-विशुद्ध हैन्दवं, निनाय नाशं क्रमशः पराक्रमम्
छादितः कथमपि त्रपययान्तर्यः प्रियं प्रति चिराय रमण्याः । वारुणीमदविशङागमथाविश्चक्षुषोऽभवदसाविव रागाः ॥
छायां निजस्त्रीचटुलालसानां मदेन किञ्चिच्चटुलालसानां । कुर्वाणमुत्पिञ्जलजातपत्रैर्विहङ्गमानां जलजातपत्रैः ॥ शिशुपाल
छायां विनिर्धूय तम्ॐअयीं तां तत्त्वस्य संवित्तिरिवापविद्यां । ययौ विकासं द्युतिरिन्दुमौलेरालोकं अभ्यादिशती गणेभ्यः
छायामण्डललक्ष्येन तं अदृश्या किल स्वयं । पद्मा पद्मातपत्रेण भेजे साम्राज्यदीक्षितं ॥ रघुवंशम् ४.५ ।।
छायामपास्य महतीमपि वर्तमानां आगामिनीं जगृहिरे जनतास्तरूणां । सर्वो हि नोपागतमप्यपचीयमानं वर्धिष्णुमाश्रयमनागतमभ्युपैति ॥ शिशुपाल५.१४ ।।
छायामयः प्रैक्षि कयापि हारे निजे स गच्छन्नथ नेक्ष्यमाणः । तच्चिन्तयान्तर्निरचायि चारु स्वस्यैव तन्व्या हृदयं प्रविष्टः ॥
छायाविधायिभिरनुज्झितभूतिशोभैरुच्छ्रायिभिर्बहलपाटलधातुरागैः । दूष्यैरपि क्षितिभृतां द्विरदैरुदारतारावलीविरचनैर्व्यरुचन्निवासाः ॥ शिशुपाल५.२१ ।।
छायाविनीताध्वपरिश्रमेषु भूयिष्ठसंभाव्यफलेष्वमीषु । तस्यातिथीनां अधुना सपर्या स्थिता सुपुत्रेष्विव पादपेषु ॥ रघुवंशम्

छिक्करः पिक्कको भासः श्रीकण्ठो वानरो रुरुः । स्त्रीसञ्ज्ञकाः काकऋक्षश्वानः स्युर्दक्षिणाः शुभाः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम्

छिन्नोऽपि रोहति तरुर्क्षीणोऽप्युपचीयते पुनश्चन्द्रः । इति विमृशन्तः सन्तः सन्तप्यन्ते न दुःखेषु ।। नीतिशतकम्८७ । ।

छेकापह्नुतिरन्यस्य शङ्कया तथ्यनिह्नवे । प्रजल्पन्मत्पदे लग्नः कान्तः किं न हि नूपुरः ॥ चन्द्रालोकः५.२७ ।।

छेत्तुमिन्दौ भवद्वक्त्रबिम्बविभ्रमविभ्रमम् । शङ्के शशाङ्कमानङ्के भिन्नभिन्नविधिर्विधिः ॥ नैषधीयचरितम्२०.२ ॥

जंगमं प्रैष्यभावे वः स्थावरं चरणाङ्कितम् । विभक्तानुग्रहं मन्ये द्विरूपमपि मे वपुः॥ कुमारसंभवम्६.५८॥

जगज्जयं तेन च कोशमक्षयं प्रणीतवाञ्शैशवशेषवानयम् । सखा रतीशस्य ऋतुर्यथा वनं वपुस्तथालिङ्गदथास्य यौवनम् ॥

जगति तिमिरं मूर्च्छामब्जव्रजेऽपि चिकित्सतः पितुरिव निजाद्दस्रावस्मादधीत्य भिषाज्यतः । अपिच शमनस्यासौ तातस्ततः किमु नौचिती यदयमदयः कह्लाराणामुदेत्यपमृत्यवे ॥ नैषधीयचरितम्१९. ॥

जगति नैशमशीतकरः करैर्वियति वारिदवृन्दमयं तमः । जलजराजिषु नैन्द्रमदिद्रवन्न महतामहताः क्व च नारयः ॥

जगति मिथुने चक्रावेव स्मरागमपारगौ नवमिव मिथः संभुञ्जाते वियुज्य वियुज्य यौ । सततममृतादेवाहाराद्युदापदरोचकं तदमृतभुजां भर्ता शंभुर्विषां बुभुजे विभुः ॥ नैषधीयचरितम्१९.३४ ॥

जगति श्रिया विरहितोऽपि यदुदधिसुतामुपायथाः । ज्ञातिजनजनितनामपदां त्वमतः श्रियः पतिरिति प्रथामगाः ॥

जगतीशरणे युक्तो हरिकान्तः सुधासितः । दानवर्षीकृताशंसो नागराज इवाबभौ ।। किरातार्जुनीयम्१५.४५ ।।

जगत्त्रयीपण्डितमण्डितैषा सभा न भूता च न भाविनी च । राज्ञां गुणज्ञापनकैतवेन संख्यावतः श्रावय वाङ्मुखानि ॥

जगत्पवितैरपि तं न पादैः स्प्रष्टुं जगत्पूज्यमयुज्यतार्कः । यतो बृहत्पार्वणचन्द्रचारु तस्यातपत्रं बिभरांबभूवे ॥ शिशुपाल

जगत्प्रसूतिर्जगदेकपावनी व्रजोपकण्ठं तनयैरुपेयुषी । द्युतिं समग्रां समितिर्गवां असावुपैति मन्त्रैरिव संहिताहुतिः ।।

जगत्यपर्याप्तसहस्रभानुना न यन्नियन्तुं समभावि भानुना । प्रसह्य तेजोभिरसंख्यतां गतैरदस्त्वया नुत्तमनुत्तमं तमः ॥

जगदन्तकालसमवेतविषदविषमेरितारवं । धीरनिजरवविलीनगुरुप्रतिशब्दमस्य रणतूर्यमावधि ॥ शिशुपाल१५.७३ ।।

जगद्योनिरयोनिस्त्वं जगदन्तो निरन्तकः । जगदादिरनादिस्त्वं जगदीशो निरीश्वरः ॥ कुमारसंभवम् २.९ ॥

जगद्वधूमूर्धसु रूपदर्पाद्यदेनयादायि पदारविन्दम् । तत्सान्द्रसिन्दूरपरागरागैर्द्वयं प्रवालप्रबलारुणं तत् ॥

जगद्वशीकर्तुमिमाः स्मरस्य प्रभावनीके तनवै जयन्तीः । इत्यस्य तेने कदलीर्मधुश्रीः प्रभावनी केतनवैजयन्तीः ॥

जगाद चैनां अयं अङ्गनाथः सुराङ्गनाप्रार्थितयौवनश्रीः । विनीतनागः किल सूत्रकारैरैन्द्रं पदं भूमिगतोऽपि भुङ्क्ते ॥

जगाद भूयस्तदनन्तरं क्रुधा, प्रतापसिंहः किल सिंहविक्रमः । विधाय 'मान' धृतमौनमन्ततः स वीरराजस्फुरितोत्तराधरः ॥

जगादवदनच्छद्मपद्मपर्अन्तपातिनः । नयन् मधुलिहः श्वैत्यमुदंशुदशनांशुभिः ॥ शिशुपाल २.२१ ॥

जगृहुस्तस्य चित्तज्ञाः पदवीं हरिराक्षसाः । कदम्बमुकुलस्थूलैरभिवृष्टं प्रजाश्रुभिः ॥ रघुवंशम् १५.९९ । ।

जग्रन्थ सेयं मदनुग्रहेण वचःस्रजः स्पष्टयितुं चतस्रः । द्वे ते नलं लक्षयितुं क्षमेते ममैव मोहोऽयमहो महीयान् ॥

जघननिर्विषयीकृतमेखलाननुचिताश्रुविलुप्तविशेषकान् । स रिपुदारगणानकरोद्बलादनलकानलकाधिपविक्रमः ॥ रघुवंशम्

जघनमेलघपीवरोरु कृच्छ्रादुरुनिबिरीसनितम्बभारखेदि । दयितितमशिरोधरावलम्बिस्वभुजलताविभवेन काचिदूहे ॥

जघनस्तनभारगौरवाद्वियदालम्ब्य विहर्तुमक्षमाः । ध्रुवमप्सरसोऽवतीर्य यां शतमध्यासत तत्सखीजनः ॥

जघन्यभे संक्रमणे मुहूर्ताः शरेन्दवो १५ बाणकृता ४५ बृहत्सु । खराम ३० सङ्ख्याः समभे महर्धसमर्धसाम्यं विधुदर्शनेऽपि ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् ११ ॥

जघान स तदादेशात्कपीनुग्राननेकशः । विवेश च पुरीं लङ्कां समादाय हरीश्वरं ॥ रघुवंशम् १२.७९भ् । ।

जजौजोजाजिजिज्जाजी तं ततोऽतितताततुत् । भाभोऽभीभाभिभूभारारारिररिरीररः ॥ शिशुपाल१९.३ ।।

जज्ञे जनैर्मुकुलितताक्षमनाददाने संरब्धहस्तिपकनिष्टुरचोदनाभिः । गम्भीरवेदिनि पुरः कवलं करीन्द्रे मन्दोऽपि नाम न महानवगृह्य साध्यः ॥ शिशुपाल५.४९ ।।

जज्वाल ज्वलनः क्रोधादाचख्यौ चाक्षिपन्नमुम् । किमात्थ रे किमात्थेदमस्मदग्रे निरर्गलम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.९२ ॥

जटानां कीर्णया केशैः संहत्या परितः सितैः । पृक्तयेन्दुकरैरह्नः पर्यन्त इव संध्यया ।। किरातार्जुनीयम्११.३ ।।

जडीकृतश्रवणपथे दिवौकसां चमूरवे विशति सुराद्रिकन्दराः । अनर्थकैरजनि विदग्धकामिनीरतान्तरक्वणितविलासकौशलैः

जनतां भयशून्यधीः परैरभिभूतामवलम्बसे यतः । तव कृष्ण गुणास्ततो नरैरसमानस्य दधत्यगण्यतां ॥ शिशुपाल१६.६ ।।

जननराशितनू यदि लग्नगे तदधिपौ यदि वा तत एव वा । त्रिरिपुखायगृहं यदि वोदयो विजय एव भवेद्वसुधापतेः ॥

जनपदे न गदः पदं आदधावभिभवः कुत एव सपत्नजः । क्षितिरभूत्फलवत्यजनन्दने शमरतेऽमरतेजसि पार्थिवे ॥ रघुवंशम्
जनयन्त्यर्जने दुःखं तापयन्ति विपत्तिषु । मोहयन्ति च सम्पत्तौ कथमर्थाः सुखावहाः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१७३ ॥
जनस्य तस्मिन्समये विगाढे बभूवतुर्द्वौ सविशेषकान्तौ । तापापनोदक्षमपाद स चोदयस्थो नृपतिः शशी च ॥ रघुवंशम्
जनस्य साकेतनिवासिनस्तौ द्वावप्यभूतां अभिनन्द्यसत्त्वौ । गुरुप्रदेयाधिकनीःस्पृहोऽर्थी नृपोऽर्थिकामादधिकप्रदश्च ॥
जनाय शुद्धान्तचराय शंसते कुमारजन्मामृतसंमिताक्षरम् । अदेयं आसीत्रयं एव भूपतेः शशिप्रभं छत्रं उभे च चामरे ॥
जनास्तदालोकपथात्प्रतिसंहृतचक्षुषः । तस्थुस्तेऽवाङ्मुखाः सर्वे फलिता इव सालयः ॥ रघुवंशम् १५.७८ ।।
जनिताशनिशब्दशङ्कमुच्चैर्धनुरास्फालितमध्वनन्नृपेण । चपलानिलचोद्यमानकल्पक्षयकालाग्निशिखानिभस्फुरज्ज्यं ॥
जनुरधत्त सती स्मरतापिता हिमवतो न तु तन्महिमादृता । ज्वलति भालतले लिखितः सतीविरह एव हरस्य न लोचनम्
जनेन जनतास्मीति कायं नायं त्वमित्यसौ । त्याज्यते ग्राह्यते चान्यदहो श्रुत्यातिधूर्तया ॥ नैषधीयचरितम्१७.५४ ॥
जनैरुपग्रामं अनिन्द्यकर्मभिर्विविक्तभावेङ्गितभूषणैर्वृताः । भृशं ददर्शाश्रममण्डपोपमाः सपुष्पहासाः स निवेशवीरुधः ।।
जनैर्विदग्धैर्भवनैश्च मुग्धैः पदे पदे विस्मयकल्पवल्लीम् । तां गाहमानास्य चिरं नलस्य दृष्टिर्ययौ राजकुलातिथित्वम् ॥
जन्मनि क्लेशबहुले किं नु दुःखमतः परम् । इच्छासम्पद्यतो नास्ति यच्चेच्छा न निवर्तते ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१७७ ॥
जन्मप्रत्यरितारयोर्मृतिसुखान्त्येऽब्जे च कर्तुर्नसन् मध्यो मैत्रभगादितिध्रुवविशाखाद्वयङ्घ्रिभेज्ञेऽपि । श्रेष्ठोऽर्केज्यविधोर्दिने श्रुतिकरस्वात्यश्विपुष्ये तथा त्वाशौचात्परतो विचार्यमखिलं मध्ये यथासम्भवम् ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ५२॥
जन्मराशितनुतोऽष्टमेऽथवा स्वारिभाच्च रिपुभे तनुस्थिते । लग्नगास्तदधिपा यदाऽथवा स्युर्गतं हि नृपतेर्मृतिप्रदम् ॥
जन्मर्क्षमासतिथयो व्यतिपातभद्रा वैधृत्यमापितृदिनानि तिथिक्षयर्द्धी । न्यूनाधिमासकुलिकप्रहरार्धपात विष्कम्भवज्रघटिकात्रयमेव वर्ज्यम् ॥ मुहूर्तचिन्त.३४ ॥
जन्मर्क्षमासलग्नादौ व्रते विद्याधिको व्रती । आद्यगर्भेऽपि विप्राणां क्षत्रादीनामनादिमे ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ४५॥
जन्मर्क्षे निधनं ग्रहे जनिभतो घातः क्षतिः श्रीर्व्यथा चिन्ता सौख्यकलत्रदौस्थ्यमृतयः स्युर्माननाशः सुखम् । लाभोऽपाय इति क्रमात्तदशुभध्वस्त्यै जपः स्वर्णगो- दानं शान्तिरथो ग्रहं त्वशुभदं नो वीक्ष्यमाहुः परे ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् ६ ॥
जन्मलग्नभयोर्मृत्युशाशौ नेष्टः करग्रहः । एकाधिपत्ये राशीशमैत्र्ये वानैव दोषकृत् ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ४६॥
जन्मवेषतपसां विरोधिनीं मा कृथाः पुनरमूं अपक्रियां । आपदेत्युभयलोकदूषणी वर्तमानं अपथे हि दुर्मतिं ।।
जन्माख्यसम्पद्विपदः क्षेमप्रत्यरिसाधकाः । वध मैत्रातिमैत्राः स्युस्तारा नामसदृक्फलाः ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् १२ ॥
जन्मिनोऽस्य स्थितिं विद्वांल्लक्ष्मीं इव चलाचलां । भवान्मा स्म वधीन्न्याय्यं न्यायाधारा हि साधवः ।।
जन्मोत्थं च विलोक्य बालविधवायोगं विधाय व्रतं सावित्र्या उत पैप्पलं हि सुतया दद्यादिमां वा रहः । सल्लग्नेऽच्युतमूर्तिपिप्पलघटैः कृत्वा विवाहं स्फुटं दद्यात्तां चिरजीविनेऽत्र न भवेद्दोषः पुनर्भूभवः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम्
जन्यास्ततः फणभृतामधिपः सुरौघान्माञ्जिष्ठमञ्जिमवगाहिपदोष्ठलक्ष्मीम् । तां मानसं निखिलवारिचयान्नवीना हंसावलीमिव घना गमयांबभूवुः ॥ नैषधीयचरितम्११.१५ ॥
जपतः सदा जपं उपांशु वदनं अभितो विसारिभिः । तस्य दशनकिरणैः शुशुभे परिवेषभीषणं इवार्कमण्डलं ।।
जपतामक्षमालासु बीजाकर्षणदर्शनात् । स जीवाकृष्टिकष्टानि विपरीतदृगन्वभूत् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१९ ॥
जम्बालजालात्किमकर्षि जम्बूनद्या न हारिद्रनिभप्रभेयम् । अप्यङ्गयुग्मस्य न सङ्गचिह्नमुन्नीयते दन्तुरता यदत्र ॥
जय जय महाराज प्राभातिकीं सुषमामिमां सफलयत मां दानाडक्ष्णोर्दरालसपक्ष्मणी । प्रथमशकुनं शय्योत्थायं तवास्तु विदर्भजा प्रियजनमुखाम्भोजात्तुङ्गं यदङ्ग न मङ्गलम् ॥ नैषधीयचरितम्१९.२ ॥
जयं अत्रभवान्नूनं अरातिष्वभिलाषुकः । क्रोधलक्ष्म क्षमावन्तः क्वायुधं क्व तपोधनाः ।। किरातार्जुनीयम्११.१८ ।।
जयन्ति ते सुकृतिनो रससिद्धाः कवीश्वराः । नास्ति येषां यशः काये जरामरणजं भयम् ।। नीतिशतकम्२४ ।।
जयन्ति याज्ञिकश्रीमन्-महादेवाङ्गजन्मनः । सूक्तिपीयूषवर्षस्य जयदेवकवेर्गिरः ॥ चन्द्रालोकः१०.६ ।।
जयश्रियः संवननं यतस्तदामुक्तपूर्वं गुरुणा च यस्माथ् । सेहेऽस्य न भ्रंशं अतो न लोभात्स तुल्यपुष्पाभरणो हि धीरः ॥
जयाशा यत्र चास्माकं प्रतिघातोत्थितार्चिषा । हरिचक्रेण तेनास्य कण्ठे निष्कमिवार्पितम् ।।कुमारसंभवम् २.४९ ॥
जरतीं अपि बिभ्राणस्तनुं अप्राकृताकृतिः ।चकाराक्रान्तलक्ष्मीकः ससाध्वसं इवाश्रयं ।। किरातार्जुनीयम्११.७ ।।
जलं ददत्याः कलितानतेर्मुखं व्यवस्यता साहसिकेन चुम्बितम् । पदे पतद्वारिणि मन्दपाणिना प्रतीक्षितोऽन्येक्षणवञ्चनक्षणः

जलजभिदुरीभावं प्रेप्सुः करेण निपीडयत्यशिशिरकरस्ताराशङ्खप्रपञ्चविलोपकृत् । रजनिरमणस्यास्तक्षोणीधरार्धपिधावशाद्दधतमधुना बिम्बं कम्बुच्छिदः करपत्रताम् ॥ नैषधीयचरितम्१९.५८ ॥
जलजे रविसेवयेव ये पदमेतत्पदतामवापतुः । ध्रुवमेत्य रुतः सहंसकीकुरुतस्ते विधिपत्त्रदंपती ॥ नैषधीयचरितम्२.३८ ॥
जलदजालघनैरसिताश्मनां उपहतप्रचयेह मरीचिभिः । भवति दीप्तिरदीपितकंदरा तिमिरसंवलितेव विवस्वतः ।।
जलदपङ्क्तिरनर्तयदुन्मदंकलविलापि कलापिकदम्बकं । कृतसमार्जनमर्दलमण्डलध्वनिजया निजया स्वनसंपदा ॥
जलमग्निर्विषं शस्तं क्षुद्व्याधिः पतनं गिरेः । निमित्तं किञ्चिदासाद्य देही प्राणैर्विमुच्यते ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१५८ ॥
जलाधिपस्त्वामदिशन्मयि ध्रुवं परेतराजः प्रजिघाय स स्फुटम् । मरुत्वतैव प्रहितोऽसि निश्चितं नियोजितश्चोर्ध्वमुखेन
जलानलपरीक्षादौ संवादो वेदवेदिते । गलहस्तितनास्तिक्यां धिग्धियं कुरुतेऽनते ॥ नैषधीयचरितम्१७.८८ ॥
जलानि या तीरनिखातयूपा वहत्ययोध्यां अनु राजधानीं । तुरंगमेधावभृतवतीर्णैरिक्ष्वाकुभिः पुण्यतरीकृतानि ॥ रघुवंशम्
जलाशयारामसुरप्रतिष्ठा सौम्यायने जीवशशाङ्कशुक्रे । दृश्ये मृदुक्षिप्रचरध्रुवे स्यात् पक्षे सिते स्वर्क्षतिथिक्षणे वा ॥
जले जलदजालानां वज्रितज्रानुबिम्बनैः । जाने तत्कालजैस्तेषां जाताशनिसनाथता ॥ नैषधीयचरितम्१७.८ ॥
जलौघसंमूर्छनमूर्छितस्वनः प्रसक्तविद्युल्लसितैधितद्युतिः । प्रशान्तिं एष्यन्धृतधूममण्डलो बभूव भूयानिव तत्र पावकः ।।
जवाज्जातेन वातेन बलाकृष्टबलाहकैः । श्Vअसनात्स्वस्य शीघ्रत्वं रथैरेषामिवाकथि ॥ नैषधीयचरितम्१७.४ ॥
जवादवारीकृतदूरदृक्पथस्तथाक्षियुग्माय ददे मुदं न यः । ददद्दिदृक्षादरदासतां यथा तयैव तत्पांसुलकण्ठनालताम् ॥
जहातु नैनं कथं अर्थसिद्धिः संशय्य कर्णादिषु तिष्ठते यः । असाद्युयोगा हि जयान्तरायाः प्रमाथिनीनां विपदां पदानि ।।
जहार चान्येन मयूरपत्त्रिरिणा शरेण शक्रस्य महाशनिध्वजम् । चुकोप तस्मै स भृशं सुरश्रियः प्रसह्य केशव्यपरोपणादिव ॥
जहार चास्मादचिरेण वर्म ज्वलन्मणिद्योतितहैमलेखं । चण्डः पतङ्गान्मरुदेकनीलं तडित्वतः खण्डं इवाम्बुदस्य ।।
जहिहि कठिनतां प्रयच्छ वाचं ननु करुणामृदु मानसं मुनीनां । उपगतं अवधीरयन्त्यभव्याः स निपुणं एत्य कयाचिदेवं ऊचे ।। किरातार्जुनीयम्१०.५१ ।।
जहीहि कोपं दयितोऽनुगम्यतां पुरानुशेते तव चञ्चलं मनः । इति प्रियं कांचिदुपैतुं इच्छतीं पुरोऽनुनिन्ये निपुणः सखीजनः
जागर्ति तच्छायदृशां पुरा यः स्पृष्टे च तस्मिन्विससर्प कम्पः । द्रुते द्रुतं तत्पदशब्दभीत्या स्वहस्तितश्चारुदृशां परं सः ॥
जागर्ति तत्र संस्कारः स्वमुखाद्धवदानने । विक्षिप्यायाचिषं यत्ता न्यायात्ताम्बूलफालिकाः ॥ नैषधीयचरितम्२०.८२ ॥
जागर्ति मर्त्येषु तुलार्थमस्या योग्येति योग्यानुपलम्भनं नः । यद्यस्ति नाके भुवनेऽथ वाधस्तदा न कौतस्कुतलोकबाधः ॥
जाग्रतामपि निद्रा यः पश्यतामपि योऽन्धता । शृउते सत्यपि जाड्यं यः प्रकाशेऽपि च यस्तमः ॥ नैषधीयचरितम्१७.३३ ॥
जाज्वल्यमानकिरणोऽस्तु दिनेषु चन्द्रः, सूर्यः, समुल्लसतु पश्चिमदिक्प्रदेशात् । शुष्कः स्वतो भवतु कल्पतरुः परन्तु, व्यर्था भविष्यति न मद्विहिता प्रतिज्ञा ।। प्रतापविजयः-५३ ॥
जाज्वल्यमाना जगतः शान्तये समुपेयुषी । व्यद्योतिष्ट सभावेद्यामसौ नरशिखित्रयी ॥ शिशुपाल २.३ ॥
जाड्यं धियो हरति सिञ्चति वाचि सत्यं, मानोन्नतिं दिशति पापमपाकरोति । चेतः प्रसादयति दिक्षु तनोति कीर्तिं, सत्सङ्गतिः कथय किं न करोति पुंसाम् ।। नीतिशतकम्२३ । ।
जाड्यं ह्रीमति गण्यते व्रतरुचौ दम्भः शुचौ कैतवं शूरे निर्घृणता मुनौ विमतिता दैन्यं प्रियालापिनि । तेजस्विन्यवलिप्तता मुखरता वक्तर्यशक्तिः स्थिरे तत्को नाम गुणो भवेत्स गुणिनां यो दुर्जनैर्नाङ्कितः ।। नीतिशतकम्५४ । ।
जातं वंशे भुवनविदिते पुष्करावर्तकानां जानामि त्वां प्रकृतिपुरुषं कामरूपं मघोनः तेनार्थित्वं त्वयि विधिवशाद् दूरबन्धुर्गतोऽहं याच्ञा मोघा वरमधिगुणे नाधमे लब्धकामा:॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.६॥
जातं शातक्रतव्यां हरिति विहरतः काकतालीयमस्यामश्यामत्वैकमत्यस्थितसकलकलानिर्मितेर्निर्मलस्य । इन्दोरिन्दीवराभं बलविजयिगजग्रामणीगण्डपिण्डद्वन्द्वापादानदानद्रवलवलगनादङ्कमङ्के विशङ्के ॥ नैषधीयचरितम्२२.१४१
जातः कुले तस्य किलोरुकीर्तिः कुलप्रदीपो नृपतिर्दिलीपः । अतिष्ठदेकोनशतक्रतुत्वे शक्राभ्यसूयाविनिवृत्तये यः ॥ रघुवंशम्
जातः प्रतापविहितो न हि कुन्तघातः युद्धेऽशने, समभवन्नु निरभ्र-पातः । आमेडितं सकल- दिग्वलये तदाऽभूत् हा हा सलीम! नर-भीम! कुलैक - तात ॥ प्रतापविजयः-१४७ ।।
जातप्रीतिर्या मधुरेणानुवनान्तं कामे कान्ते सारसिकाकुरुतेन । तत्सम्पर्क प्राप्य पुरा मोहनलीलां कामेकान्ते सा रसिका का कुरुते न ॥ शिशुपाल६.७६ ।।

जाता नोत्कलिका स्तनौ न लुलितौ गात्रं न रोमाञ्चितं वक्त्रं स्वेदकणान्वित न सहसा यावच्छठेनामुना । दृष्टेनाव मनो हृतं धृतिमुषा प्राणेश्वरेणाद्य मे तत्केनात्र निरूप्यमाणनिपुणो मानः समाधीयताम् ॥अमरुशतकम्-८०॥
जातिद्रव्यबलानां च साम्यमेषां मया सह । मत्प्रभुत्वफलं ब्रूहि कदा किं तद्भविष्यति ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.४५ ॥
जातिमात्रेण किं कश्चिद्वध्यते पूज्यते क्वचित् । व्यवहारं परिज्ञाय वध्यः पूज्योऽथवा भवेत् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.५८ ॥
जातिर्यातु रसातलं गुणगणैस्तत्राप्यधो गच्छतां- शीलं शैलतटात्पतत्वभिजनः सन्दह्यतां वह्निना । शौर्ये वैरिणि वज्रमाशु निपतत्वर्थोऽस्तु नः केवलं येनैकेन बिना गुणास्तृणलवप्रायाः समस्ता इमे ।। नीतिशतकम्३९ ।।
जातौ न वित्ते न गुणे न कामः सौन्दर्य एव प्रवणः स वामः । स्वच्छस्वशैलेक्षितकुत्सबेरस्तां प्रत्यगान्न स्त्रितमां कुबेरः ॥
जात्यस्तेनाभिजातेन शूरः शौर्यवता कुशः । अमन्यतैकं आत्मानं अनेकं वशिना वशी ॥ रघुवंशम् १७.४ ।।
जात्या गुणेन क्रियया वस्तुयोगेन संज्ञया । निर्देशेन तथा प्राहुः षड् विधामभिधां बुधाः ॥ चन्द्रालोकः१०.२ ।।
जात्या च वृत्तेन च भिद्यमानं छन्दो भुजद्वन्द्वमभूद्यदीयम् । श्लोकार्धविश्रान्तिमयीभविष्णु पर्वद्वयीसन्धिसुचिह्नमध्यम् ॥
जाने विषृश्टां प्रणिधानतस्त्वां मिथ्यापवादक्षुभितेन भर्त्रा । तन्मा व्यथिष्ठा विषयान्तरस्थं प्राप्तासि वैदेहि पितुर्निकेतं ॥
जाने वो रक्षसाक्रान्तावनुभावपराक्रमौ । अङ्गिनां तमसेवोभौ गुणौ प्रथ्ममध्यमौ ॥ रघुवंशम् १०.३९ ।।
जाने सख्यास तव मयि मनः संभृतस्नेहमस्माद इत्थंभूतां प्रथमविरहे ताम अहं तर्कयामि वाचालं मां न खलु सुभगंमन्यभावः करोति प्रत्यक्षं ते निखिलम अचिराद भ्रातर उक्तं मया यत॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.३४॥
जानेऽतिरागादिदमेव बिम्बं बिम्बस्य च व्यक्तमितोऽधरत्वम् । द्वयोर्विशेषावगमाक्षमाणां नाम्नि भ्रमोऽभूदनयोर्जनानाम् ॥
जाम्बूनदं जगति विश्रुतिमेति मृत्स्ना कृत्स्नापि सा तव रुचा विजितश्रि । यस्याः तज्जाम्बवद्रवभवास्य सुधाविधाम्बुर्जम्बूसरिद्वहति सीमनि कम्बुकण्ठि ॥ नैषधीयचरितम्११.८६ ॥
जालान्तरप्रेषितदृष्टिरन्या प्रस्थानभिन्नां न बबन्ध नीवीं । नाभिप्रविष्टाभरणप्रभेण हस्तेन तस्थाववलम्ब्य वासः ॥
जालान्तरप्रेषितदृष्टिरन्या प्रस्थानभिन्नां न बबन्ध नीवीम् । नाभिप्रविष्टाभरणप्रभेण हस्तेन तस्थाववलम्ब्य वासः॥
जालोद्गीर्णैर उपचितवपुः केशसंस्कारधूपैर बन्धुप्रीत्या भवनशिखिभिर दत्तनृत्योपहारः हर्म्येष्व अस्याः कुसुमसुरभिष्व अधवखेदं नयेथा लक्ष्मीं पश्यंल ललितवनितापादरागाङ्कितेषु॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.३५॥
जाह्नवीजलजकौस्तुभचन्द्रान्पादपाणिहृदयेक्षणवृत्तीन् । उत्थिताब्धिसलिलात्त्वयि लोला श्रीःस्थिता परिचितान्परिचिन्त्य ॥ नैषधीयचरितम्२१.१०७ ॥
जिगमिषुर्धनदाध्युषितां दिशं रथयुजा परिवर्तितवाहनः । दिनमुखानि रविर्हिमनिर्ग्रहैर्विमलयन्मलयं नगं अत्यजथ् ॥
जितंजितं तत्खलु पाशपाणिना विनानलं वारि यदि प्रवेक्ष्यसि । तदा त्वदाख्यान्बहिरप्यसूनसौ पयःपतिर्वक्षसि
जितरोषरया महाधियः सपदि क्रोधजितो लघुर्जनः । विजितेन जितस्य दुर्मतेर्मतिमद्भिः सह का विरोधिता ॥
जितसिंहभया नागा यत्राश्वा बिलयोनयः । यक्षाः किंपुरुषाः पौरा योपितो वनदेवताः ॥ कुमारसंभवम्६.३९ ॥
जितस्तदास्येन कलानिधिर्दधे द्विचन्द्रधीसाक्षिकमायकायताम् । तथापि जिग्ये युगपत्सखीयुगप्रदर्शितादर्शबहूभविष्णुना ॥
जितस्तवास्येन विधुः स्मरः श्रिया कृतप्रतिज्ञौ मम तौ वधे कुतः । तवेति कृत्वा यदि तज्जितं मया न मोघसंकल्पधराः किलामराः ॥ नैषधीयचरितम्९.१४५ ॥
जितानजय्यस्तानेव कृत्वा रथपुरःसरान् । महार्णवं इवौराग्निः प्रविवेशोत्तरापथं ॥ रघुवंशम् ४.६६* ।।
जिह्वाशतान्युल्लसयन्त्यजस्रं लसत्तडिल्लोलविषानलानि । त्रासान्निरस्तां भुजगेन्द्रसेना नभश्चरैस्तत्पदवीं विवव्रे ।।
जीयन्तां दुर्जया देहे रिपवश्चक्षुरादयः । जितेषु ननु लोकोऽयं तेषु कृत्स्नस्त्वया जितः ।। किरातार्जुनीयम्११.३२ ।।
जीर्णे गृहेऽग्न्यादिभयान्नवेऽपि मार्गोर्जयोः श्रावणिकेऽपि सत्स्यात् । वेशोऽम्बुपेज्यानिलवासवेषु नावश्यमस्तादिविचारणाऽत्र ॥ मुहूर्त.गृहप्रवेशप्रकरणम् २॥
जीवार्कविच्छुक्रशनैश्चरेषु लग्नारिजामित्रसुखत्रिगेषु । स्थितिः शतं स्याच्छरदां सितार्करिज्ये तनुत्र्यङ्गसुते शते द्वे ॥
जीवार्कारदिने मृगेज्यनिर्ऋतिश्रोत्रादितिब्रध्नभै- रिक्तामार्करसाष्टवर्ज्यतिथिभिर्मासाधिपे पीवरे । सीमन्तोऽष्टमषष्ठमासि शुभदैः केन्द्रत्रिकोणे खलै- र्लाभारित्रिषु वा ध्रुवान्त्यसदहे लग्ने च पुंभांशके ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ८॥
जीवितावधि किमप्यधिकं वा यन्मनीषितमितो नरडिम्भात् । तेन वश्चरणमर्चतु सोऽयं ब्रूत वस्तु पुनरस्तु किमीदृक् ॥
जीवितावधि वनीयकमात्रैर्याच्यमानमखिलैः सुलभं यत् । अर्थिने परिवृढाय सुराणां किं वितीर्य परितुष्यतु चेतः ॥

जीवितेन कृतमप्सरसां तत्प्राणमुक्तिरिह युक्तिमती नः । इत्यनक्षरमवाचि घृताच्या दीर्घनिःश्वसितनिर्गमितेन ॥
जीवेऽन्त्यमैत्राश्व्यदितीज्यधिष्ण्यं शुक्रेऽन्त्यमैत्राश्व्यदितिश्रवोभम् । शनौ श्रुति ब्राह्मसमीरभानि सर्वार्थसिद्ध्यै कथितानि
जुगूह तस्याः पथि लक्ष्मणो यत्सव्येतरेण स्फुरता तदक्ष्णा । आख्यातं अस्यै गुरु भावि दुःखं अत्यन्तलुप्तप्रियदर्शनेन ॥
जुगोपात्मानमत्रस्तो भेजे धर्ममनातुरः । अगृध्नुराददे सोऽर्थमसक्तः सुखमन्वभूत् ॥ रघुवंशम् १.२१ ।।
जेतारं लोकपालानां स्वमुखैरर्चितेश्वरं । रामस्तुलितकैलासं अरातिं बह्वमन्यत ॥ रघुवंशम् १२.८९ ।।
जेतुं एव भवता तपस्यते नायुधानि दधते मुमुक्षवः । प्राप्स्यते च सकलं महीभृता संगतेन तपसः फलं त्वया ।।
जेतुं जैत्राः शेकिरे नारिसैन्यैः पश्यन्तोऽधो लोकमस्तेषुजालाः । नागारूढाः पार्वतानि श्रयन्तो दुर्गाणीव त्रासहीनास्त्रसानि
ज्ञराहुपूर्णेन्दुसिताः स्वपृष्ठे भं सप्तगोजातिशरैर्मितं हि । संलत्तयन्तेऽर्कशनीज्यभौमाः सूर्याष्टतर्काग्निमितं पुरस्तात् ॥
ज्ञानाधिकासि सुकृतान्यधिकाशि कुर्याः कार्यं किमन्यकथनैरपि यत्र मृत्योः । एकं जनाय सतताभयदानमन्यद्धन्ये वहत्यमृतसत्त्रमवारितार्थि ॥ नैषधीयचरितम्११.१२ ॥
ज्ञाने मौनं क्षमा शक्तौ त्यागे श्लाघाविपर्ययः । गुणा गुणानुबन्धित्वात्तस्य सप्रसवा इव ॥ रघुवंशम् १.२२ ।।
ज्याकृष्टिबद्धखटकामुखपाणिपृष्ठ- प्रेङ्खन्नखांशुचयसंवलितोऽम्बिकायाः । त्वां पातु मञ्जरितपल्लवकर्णपूर- लोभभ्रमद्भ्रमरविभ्रमभृत्कटाक्षः ॥ अमरुशतकम्- १॥
ज्याघातरेखे सुभुजो भुजाभ्यां बिभर्ति यश्चापभृतां पुरोगः । रिपुश्रियां साञ्जनभाष्पसेके बन्दीकृटानां इव पद्धती द्वे ॥
ज्यानिनिआदं अथ गृह्णती तयोः प्रादुरास बहूलक्षपा छविः । ताडका चलकपालकुण्डला कालिकेव निबिडा बलाकिनी ॥
ज्यानिनिआदमथ गृह्णती तयोः प्रादुरास बहूलक्षपा छविः । ताडका चलकपालकुण्डला कालिकेव निबिडा बलाकिनी ॥
ज्याबन्धनिष्पन्दभुजेन यस्य विनिश्वसद्वक्त्रपरंपरेण । कारागृहे निर्जितवासवेन लङ्केश्वरेणोषितं आ प्रसादाथ् ॥ रघुवंशम्
ज्येष्ठद्वन्द्वं मध्यमं सम्प्रदिष्टं त्रिज्येष्ठं चेन्नैव युक्तं कदापि । केचित्सूर्यं वह्निगं प्रोज्झ्य चाऽऽहुर्नैवाऽन्योन्यं ज्येष्ठयोः स्याद्विवाहः ॥ मुहुर्त.विवाहप्रकरणम् १५॥
ज्येष्ठापौष्णभसार्पभान्त्यघटिकायुग्मं च मूलाश्विनी- पित्र्यादौ घटिकाद्वयं निगदितं तद्भस्य गण्डान्तकम् । कर्काल्यण्डजभान्ततोऽर्धघटिका सिंहाश्वमेषादिगा पूर्णान्ते घटिकात्मकं त्वशुभदं नन्दातिथेश्चादिमम् ॥
ज्येष्ठाभिगमनात्पूर्वं तेनाप्यनभिनन्दिता । साभूद्रामाश्रया भूयो नदीवोभयकूलभाक् ॥ रघुवंशम् १२.३५ ।।
ज्येष्ठामैत्रभयोः कुरङ्ग उदितो मूलार्द्रयोः श्वा तथा मार्जारोऽदितिसार्पयोरथ मघायोन्योस्तथैवोन्दुरुः । व्याघ्रो द्वीशभचित्रयोरपि च गौरर्यम्णबुध्न्यर्क्षयो- र्योनिः पादगयोः परस्परमहावैरं भयोन्योस्त्यजेत् ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् २६॥
ज्येष्ठारौद्रार्यमाम्भःपतिभयुगयुगं दास्रभं चैकनाडी पुष्येन्दुत्वाष्ट्रमित्रान्तकवसुजलभं योनिबुध्ने च मध्या । वाय्वग्निव्यालविश्वोडुयुगयुगमथो पौष्णभं चापरास्या- द्म्पत्योरेकनाड्यां परिणयनमसन्मध्यनाड्यां हि मृत्युः ॥
ज्येष्ठे पतिज्येष्ठमथाधिके पतिं हन्त्यादिमे भर्तृगृहे वधूः शुचौ । श्वश्रूं सहस्ये श्वशुरं क्षये तनुं तातं मधौ तातगृहे विवाहतः ॥
ज्योतिर्लेखावलयि गलितं यस्य बर्हं भवानी पुत्रप्रेम्णा कुवलयदलप्रापि कर्णे करोति धौतापाङ्गं हरशशिरुचा पावकेस तं मयूरं पश्चाद अद्रिग्रहणगुरुभिर गर्जितैर नर्तयेथाः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.४७॥
ज्योतिर्विद्गणवन्दिताङ्घ्रिकमलस्तत्सूनुरासीत्कृती नाम्नाऽनन्त इति प्रथामधिगतो भूमण्डलाहस्करः। यो रम्यां जनिपद्धतिं समकरोद्दुष्टाशयध्वंसिनीं टीकां चोत्तमकामधेनुगणितेऽकार्षीत्सतां प्रीतये ॥ मुहूर्त.गृहप्रवेशप्रकरणम् ९॥
ज्योत्स्नापयःक्ष्मातटवास्तुवस्तुच्छायाछलच्छिद्रधरा धरायाम् । शुभ्रांशुशुभ्रांशकराः कलङ्कनीलप्रभामिश्रविभा विभान्ति
ज्योत्स्नामयं रात्रिकलिन्दकन्यापूरानुकारेऽपसृतेऽन्धकारे । परिस्फुरन्निर्मलदीप्तिदीपं व्यक्तायते सैकतमन्तरीपम् ॥
ज्योत्स्नामादयते चकोरशिशुना द्राघीयसी लोचने लिप्सुर्मूलमिवोपजीवितुमितः संतपर्णात्मीकृतात् । अङ्के रङ्कुमयं करोति च परिस्प्रष्टुं तदेवादृतस्त्वद्वत्त्रं नयनश्रियाप्यनधिकं मुग्धे विधित्सुर्विधुः ॥ नैषधीयचरितम्२२.१४३ ॥
ज्वलतः शमनाय चित्रभानोः प्रलयाप्लावमिवाभिदर्शयन्तः । ववृषुर्वृषनादिनो नदीनां प्रतटारोपितवारि वारिवाहाः ॥
ज्वलतस्तव जातवेदसः सततं वैरिकृतस्य चेतसि । विदधातु शमं शिवेतरा रिपुनारीनयनाम्बुसन्ततिः ।।
ज्वलति मन्मथवेदनया निजे हृदि तयार्द्रमृणाललतार्पिता । स्वजयिनोस्त्रपया सविधस्थयोर्मलिनतामभजद्भुजयोर्भृशम् ॥
ज्वलतोऽनलादनुनिशीथं अधिकरुचिरम्भसां निधेः । धैर्यगुणं अवजयन्विजयी ददृशे समुन्नततरः स शैलतः ।।
ज्वलदम्बरकोटरान्तरालं बहुलार्द्राम्बुदपत्रबद्धधूमं । परिदीपितदीर्घकाष्ठमुच्चैस्तरुवद्विश्वमुवोष जातवेदाः ॥

ज्वलन्मणिशिखाश्चैनं वासुकिप्रमुखा निशि । स्थिरप्रदीपतामेत्य भुजंगाः पर्युपासते कुमारसंभवम्॥२.३८ ॥
ज्वलितं न हिरण्यरेतसं चयं आस्कन्दति भस्मनां जनः । अभिभूतिभयादसूनतः सुखं उज्झन्ति न धाम मानिनः ।।
ज्वलितानललोलपल्लवान्ताः स्फुरदष्टापदपत्रपीतभासः । क्षणमात्रभवामभावकाले सुतरामापुरिवायतिं पताकाः ॥
तं अङ्कं आरोप्य शरीरयोगजैः सुखैर्निषिञ्चन्तं इवामृतं त्वचि । उपान्तसंमीलितलोचनो नृपश्चिरात्सुतस्पर्शरसज्ञतां ययौ ॥
तं अङ्कं आरोप्य शरीरयोगजैः स्थितेरभेत्ता स्थितिमन्तं अन्वयम् । स्वमूर्तिभेदेन गुणाग्र्यवर्तिना पतिः प्रजानां इव सर्गं
तं अतनुवनराजिश्यामितोपत्यकान्तं नगं उपरि हिमानीगौरं आसद्य जिष्णुः । व्यपगतमदरागस्यानुसस्मार लक्ष्मीं असितं अधरवासो बिभ्रतः सीरपाणेः ।। किरातार्जुनीयम्४.३८ ।।
तं अध्वराय मुक्ताश्वं रक्षःकपिनरेश्वराः । मेघाः सस्यं इवाम्भोभिरभ्यवर्षन्नुपायनैः ॥ रघुवंशम् १५.५८ । ।
तं अध्वरे विश्वजिति क्षितीशं निःशेषविश्राणितकोशजातं । उपात्तविद्यो गुरुदक्षिनार्थी कौत्सः प्रपेदे वरतन्तुशिष्यः ॥
तं अनतिशयनीयं सर्वतः सारयोगादविरहितं अनेकेनाङ्कभाजा फलेन । अकृशं अकृशलक्ष्मीश्चेतसाशंसितं स स्वं इव पुरुषकारं शैलं अभ्याससाद ।। किरातार्जुनीयम्५.५२ ।।
तं अनिन्द्यबन्दिन इवेन्द्रसुतं विहितालिनिक्वणजयध्वनयः । पवनेरिताकुलविजिह्मशिखा जगतीरुहोऽवचकरुः कुसुमैः ।।
तं अपहाय ककुत्स्थकुलोद्भवं पुरुषं आत्मभुवं च पतिव्रता । नृपतिं अन्यं असेवत देवता सकमला कं अलाघवं अर्थिषु ॥
तं अब्रवीत्सा गुरुणा नवद्या या नीतपौरा स्वपदोन्मुखेन । तस्याः पुरः संप्रति वीतनाथां जानीहि राजन्नधिदेवतां मां ॥
तं अभ्यनन्दत्प्रणतं लवणान्तकं अग्रजः । कालनेमिवधात्प्रीतस्तुराषाडिव शार्ङ्गिणं ॥ रघुवंशम् १५.४० । ।
तं अभ्यनन्दत्प्रथमं प्रबोधितः प्रजेश्वरः शासनहारिणा हरेः । परामृशन्हर्षजडेन पाणिना तदीयं अङ्गं कुलिशव्रणाङ्कितम्
तं अरण्यसमाश्रयोन्मुखं शिरसा वेष्टनशोभिना सुतः । पितरं प्रणिपत्य पादयोरपरित्यागं अयाचतात्मनः ॥ रघुवंशम् ८.१२
तं अर्चयित्वा विधिवद्विधिज्ञस्तपोधनं मानधनाग्रयायी । विशांपतिर्विष्टरभाजं आरात्कृताञ्जलिः कृत्यविदित उवाच ॥
तं अलभन्त पतिं पतिदेवताः शिखरिणां इव सागरं आपगाः । मगधकोसलकेकयशसिनां दुहितरोऽहितरोपितमार्गणं ॥
तं अशक्यं अपाक्रष्टुं निर्देशात्स्वर्गिणः पितुः । ययाचे पादुके पश्चात्कर्तुं राज्याधिदेवते ॥ रघुवंशम् १२.१७ । ।
तं अश्रु नेत्रावरणं प्रमृज्य सीता विलापाद्विरता ववन्दे । तस्यै मुनिर्दोहदलिङ्गदर्शी दाश्वान्सुपुत्राशिषं इत्युवाच ॥ रघुवंशम्
तं आतिथ्यक्रियाशान्तरथक्षोभपरिश्रमं । पप्रच्छ कुशलं राज्ये राज्याश्रममुनिं मुनिः ॥ रघुवंशम् १.५८ । ।
तं आत्मसंपन्नं अनिन्दितात्मा कृत्वा युवानं युवराजं एव । सुखानि सोऽभुङ्क्त सुखोपरोधि वृत्तं हि राज्ञां उपरुद्धवृत्तं ॥
तं आत्मसंपन्नं अनिन्दितात्मा कृत्वा युवानं युवराजं एव । सुखानि सोऽभुङ्क्त सुखोपरोधि वृत्तं हि राज्ञां उपरुद्धवृत्तं ॥
तं आदौ कुलविद्यानां अर्थं अर्थविदां वरः । पश्चात्पार्थिवकन्यानां पाणिं अग्राहयत्पिता ॥ रघुवंशम् १७.३ । ।
तं आधूतध्वजपटं व्यॐअगङ्गोर्मिवायुभिः । देवसूतभुजालम्बी जैत्रं अध्यास्त राघवः ॥ रघुवंशम् १२.८५ । ।
तं आपतन्तं नृपतेरवध्यो वन्यः करीति श्रुतवान्कुमारः । निवर्तयिष्यन्विशिखेन कुम्भे जघान नात्यायतकृष्टशार्ङ्गः ॥
तं आशु चक्षुःश्रवसां समूहं मन्त्रेण तार्क्ष्योदयकारणेन । नेता नयेनेव परोपजापं निवारयामास पतिः पशूनां ।।
तं आहितौत्सुक्यं अदर्शनेन प्रजाः प्रजार्थव्रतकर्शिताङ्गं । नेत्रैः पपुस्तृप्तिं अनाप्नुवद्भिर्नवोदयं नाथं इवौषधीनाम् ॥ रघुवंशम्
तं ईशः कामरूपाणां अत्याखण्डलविक्रमं । भेजे भिन्नकटैर्नागैरन्यानुपरुरोध यैः ॥ रघुवंशम् ४.८३ । ।
तं उदीरितारुणजटांशुं अधिगुणशरासनं जनाः । रुद्रं अनुदितललाटदृशं ददृशुर्मिमन्थिषुं इवासुरीः पुरीः ।।
तं उद्वहन्तं पथि भोजकन्यां रुरोध राजन्यगणः स दृप्तः । बलिप्रदिष्टं श्रियं आददानं त्रैविक्रमं पादं इवेन्द्रशत्रुः ॥ रघुवंशम्
तं ऋषिः पूजयां आस कुमारं क्लान्तवाहनं । तपःप्रभावसिद्धाभिर्विशेषप्रतिपत्तिभिः ॥ रघुवंशम् १५.१२ । ।
तं कथानुकथनप्रसृतायां दूरमालपनकौतुकितायाम् । भूभृतां चिरमनागतिहेतुं ज्ञातुमिच्छुरवदच्छतमन्युः ॥
तं कर्णभूषणनिपीडितपीवरांसं शय्योत्तरच्छदविमर्दकृशाङ्गरागं । सूतात्मजाः सवयसः प्रथितप्रबोधं) प्राबोधयन्नुषसि वाग्भिरुदारवाचः ॥ रघुवंशम् ५.६५ । ।
तं कर्णमूलं आगत्य रामे श्रीर्न्यस्यतां इति । कैकेयीशङ्कयेवाह पलितच्छद्मना जरा ॥ रघुवंशम् १२.२ । ।
तं कृतप्रणतयोऽनुजीविनः कॐअलात्मनखरागरूषितं । भेजिरे नवदिवाकरातपस्पृष्टपङ्कजतुलाधिरोहणं ॥ रघुवंशम्
तं कृपामृदुरवेक्ष्य भार्गवं राघवः स्खलितवीर्यं आत्मनि । स्वं च संहितं अमोघं आशुगं व्याजहार हरसूनसंनिभः ॥ रघुवंशम्
तं कृपामृदुरवेक्ष्य भार्गवं राघवः स्खलितवीर्यमात्मनि । स्वं च संहितममोघमाशुगं व्याजहार हरसूनसंनिभः ॥ रघुवंशम्

तं गृहोपवन एव संगताः पश्चिमक्रतुविदा पुरोधसा । रोगशान्तिं अपदिश्य मन्त्रिणः संभृते शिखिनि गूढं आदधुः ॥ रघुवंशम्
तं चेद वायौ सरति सरलस्कन्धसंघट्टजन्मा बाधेतोल्काक्षपितचमरीबालभारो दवाग्निः अर्हस्य एनं शमयितुम अलं वारिधारासहस्रैर आपन्नार्तिप्रशमनफलाः संपदो ह्यु उत्तमानाम॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.५६॥
तं जगाद गिरमुद्गिरन्निव स्नेहमाहितविकासया दृशा । यज्ञकर्मणि मनः समादधद्वाग्विदां वरमकमद्वदो नृपः ॥
तं तस्थिवांसं नगरोपकण्ठे तदागमारूढगुरुप्रहर्षः । प्रत्युज्जगाम क्रथकैशिकेन्द्रश्चन्द्रं प्रवृद्धोर्मिरिवोर्मिमाली ॥ रघुवंशम्
तं दधन्मैथिलीकण्ठनिर्व्यापारेण बाहुना । पश्चान्निववृते रामः प्राक्परासुर्द्विजात्मजः ॥ रघुवंशम् १५.५६ । ।
तं दह्यमानैरपि मन्मथैधं हस्तैरुपास्ते मलयः प्रवालैः । कृच्छ्रेऽप्यसौ नोज्झति तस्य सेवां सदा यदाशामवलम्बते यः ॥
तं देशमारोपितपुष्पचापे रतिद्वितीये मदने प्रपन्ने । काष्ठागतस्नेहरसानुविद्धं द्वन्द्वानि भावं क्रियया विवव्रुः ॥
तं धूपाश्यानकेशान्तं तोयनिर्णिक्तपाणयः । आकल्पसाधनैस्तैस्तैरुपसेदुः प्रसाधकाः ॥ रघुवंशम् १७.२२ । ।
तं नासत्ययुगं तां वा त्रेता स्पर्धितुमर्हति । एकप्रकाशधर्माणं न कलिद्वापरौ युवाम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१४६ ॥
तं न्यमन्त्रयत संभृतक्रतुर्मैथिलः स मिघिलां व्रजन् वशी । राघवावपि निनाय बिभ्रतौ तद्धनुःश्रवणजं कुतूहलम् ॥ रघुवंशम्
तं न्यमन्त्रयत संभृतक्रतुर्मैथिलः स मिघिलां व्रजन्वशी । राघवावपि निनाय बिभ्रतौ तद्धनुःश्रवणजं कुतूहलं ॥ रघुवंशम्
तं पयोधरनिषक्तचन्दनैर्मौक्तिकग्रथितचारुभूषणैः । ग्रीष्मवेषविधिभिः सिषेविरे श्रोणिलम्बिमणिमेखलाः प्रियाः ॥
तं पितुर्वधभवेन मन्युना राजवंशनिधनाय दीक्षितं । बालसूनुरवलोक्य भार्गवं स्वां दशां च विषसाद पार्थिवः ॥ रघुवंशम्
तं पितुर्वधभवेन मन्युना राजवंशनिधनाय दीक्षितम् । बालसूनुरवलोक्य भार्गवं स्वां दशां च विषसाद पार्थिवः ॥ रघुवंशम्
तं पूर्वाचार्यसूर्योक्ति-ज्योतिस्तोमोद्गमं स्तुमः । यं प्रस्तूय प्रकाशन्ते मद्गुणास्त्रसरेणवः ॥ चन्द्रालोकः१.४ ।।
तं प्रमत्तं अपि न प्रभावतः शेकुराक्रमितुं अन्यपार्थिवाः । आमयस्तु रतिरागसंभवो दक्षशाप इव चन्द्रं अक्षिणोथ् ॥ रघुवंशम्
तं प्राप्य सर्वावयवानवद्यं व्यावर्ततान्योपगमात्कुमारी । न हि प्रफुल्लं सहकारं एत्य वृक्सान्तरं काङ्क्षति षट्पदाली ॥
तं प्रीतिविशदैर्नेत्रैरन्वयुः पौरयोषितः । शरत्प्रसन्नैर्ज्योतिर्भिर्विभावर्य इव ध्रुवं ॥ रघुवंशम् १७.३५ । ।
तं भावार्थ प्रसवसमयाकाङ्क्षिणीनां प्रजानां अन्तर्गूढं क्षितिरिव बभौ बीजमुष्टिं दधाना । मौलैः सार्धं स्थविरसचिवैर्हेमसिंहासनस्था राज्ञी राज्यं विधिवदशिषर्तुरव्याहताज्ञा ॥ रघुवंशम् १९.५७ । ।
तं भूपतिर्भासुरहेमराशिं लब्धं कुबेरादभियास्यमानाथ् । दिदेश कौतस्य समस्तं एव पादं सुमेरोरिव वज्रभिन्नं ॥ रघुवंशम्
तं मातरो देवमनुव्रजन्त्यः स्ववाहनक्षोभचलावतंसाः। मुखैः प्रभामण्डलरेणुगौरैः पद्माकरं चक्रुरिवान्तरीक्षम्॥
तं यथात्मसदृशं वरं वधूरन्वरज्यत वरस्तथैव ताम् । सागरादनपगा हि जाह्नवी सोऽपि तन्मुखरसैक वृत्तिभाक्॥
तं रागबन्धिष्ववितृप्तं एव भोगेषु सौभाग्यविशेषभोग्यं । विलासिनीनां अरतिक्षमापि जरा वृथा मत्सरिणी जहार ॥
तं रागबन्धिष्ववितृप्तं एव भोगेषु सौभाग्यविशेषभोग्यं । विलासिनीनां अरतिक्षमापि जरा वृथा मत्सरिणी जहार ॥
तं राजवीथ्यां अधिहस्ति यान्तं आधोरणालम्बितं अग्र्यवेषं । षड्वर्षदेशियं अपि प्रभुत्वात्प्रैक्षन्त पौराः पितृगौरवेण ॥
तं लोकपालाः पुरुहूतमुख्याः श्रीलक्षणोत्सर्गविनीतवेषाः। दृष्टिप्रदाने कृतनन्दिसंज्ञास्तद्दर्शिताः प्राञ्जलयः प्रणेमुः॥
तं वदन्तमिति विष्टरश्रवाः श्रावयन्नथ समस्तभूभृतः । व्याजहार दशनांशुमण्डलव्याजहार शबलं दधद्वपुः ॥
तं वाहनादवनतोत्तरकायं ईषद्विध्यन्तं उद्धतसटाः प्रतिहन्तुं ईषुः । नात्मानं अस्य विविदुः सहसा वराहा वृकेषु विद्धं इषुभिर्जघनाश्रयेषु ॥ रघुवंशम् ८.६० । ।
तं विदर्भरमणीमणिसौधादुज्जिहानमनुदर्शितसेवैः । अपर्णान्निजकरस्य नरेन्द्रैरात्मनः करदता पुनरूचे ॥
तं विनिष्पिष्य काकुत्स्थौ पुरा दूषयति श्तलीं । गन्धेनाशुचिना चेति वसुधायां निचख्नतुः ॥ रघुवंशम् १२.३० । ।
तं विस्मितं धेनुरुवाच साधो मायां मयोध्भाव्य परीक्षितोऽसि । ऋषिप्रभावान्मयि नान्तकोऽपि प्रभुः प्रहर्तुं किं
तं वीक्ष्य वेपथुमती सरसाङ्गयष्टि- र्निक्षेपणाय पदमुद्धृतमुद्वहन्ती । मार्गाचलव्यतिकराकुलितेव सिन्धुः शैलाधिराजतनया न ययौ न तस्थौ ॥ कुमारसंभवम् ५.८५ ॥
तं वेधा विदधे नूनं महाभूतसमाधिना । तथा हि सर्वे तस्यासन्परार्थैकफला गुणाः ॥ रघुवंशम् १.२९ । ।
तं शम्भुराक्षिप्तमहेषुजालं लोहैः शरैर्मर्मसु निस्तुतोद । हृत्तोत्तरं तत्त्वविचारमध्ये वक्तेव दोषैर्गुरुभिर्विपक्षं ।।
तं शरैः प्रतिजग्राह खरतिशिरसौ च सः । ख्रमशस्ते पुनस्तस्य चापात्समं इवोद्ययुः ॥ रघुवंशम् १२.४७ । ।
तं श्रिया घनयानस्तरुचा सारतया तया । यातया तरसा चारुस्तनयानघया श्रितं ॥ शिशुपाल१९.८८ ।।

तं श्लाघ्यसंबन्धं असौ विचिन्त्य दारक्रियायोग्यदशं च पुत्रं । प्रस्थापयां आस ससैन्यं एनं ऋद्धां विदर्भाधिपराजधानीं ॥
तं स द्विपेन्द्रतुलितातुलतुङ्गशृङ्गमभ्युल्लसत्कदलिकावनराजिमुच्चैः । विस्ताररुद्धवसुधोऽन्वचलं चचाल लक्ष्मीं दधत्प्रतिगिरेरलघुर्बलौघः ॥ शिशुपाल५.२ ।।
तं सन्तः श्रोतुमर्हन्ति सदसद्व्यक्तिहेतवः । हेम्नः संलक्ष्यते ह्यग्नौ विशुद्धिः श्यामिकापि वा ॥ रघुवंशम् १.१० । ।
तं स्वसा नागराजस्य कुमुदस्य कुमुद्वती । अन्वगात्कुमुदानन्दं शशाङ्कं इव क्ॐउदी ॥ रघुवंशम् १७.६ । ।
तच्चात्मचिन्तासुलभं विमानं हृतं सुरारेः सह जीवितेन । कैलासनाथोद्वहनाय भूयः पुष्पं दिवः पुष्पकं अन्वमंस्त ॥ रघुवंशम्
तच्चित्रदत्ताचित्ताभ्यामुच्चैः सिचयसेचनम् । ताभ्यामलिम्भि दूरेऽपि नलेच्छापूरिभिर्जलैः ॥ नैषधीयचरितम्२०.१२६ ॥
तच्चिन्तनानन्तरमेव देवः सरस्वतीं सस्मितमाह स स्म । स्वयंवरे राजकगोत्रवृत्तवत्त्रीमिह त्वां करवाणि वाणि ॥
तच्चोदितः च तं अनुद्धृतशल्यं एव पित्रोः सकाशं अवसन्नदृशोर्निनाय । ताभ्यां तथागतं उपेत्य तं एकपुत्रं अज्ञानतः स्वचरितं नृपतिः शशंस ॥ रघुवंशम् ८.७७ । ।
तच्छायसौन्दर्यनिपीतधैर्याः प्रत्येकमालिङ्गदमू रतीशः । रतिप्रतिद्वन्द्वितमासु नूनं नामूषु निर्णीतरतिः कथंचित् ॥
तज्जः श्रमाम्बु सुरतान्तमुदा नितान्तमुत्कण्टके स्तनतटे तव संचरिष्णुः । खञ्जनप्रभञ्जनजनः पथिकः पिपासुः पाता कुरङ्गमदपङ्किलमप्यशङ्कम् ॥ नैषधीयचरितम्११.१०९ ॥
तज्जातकर्मादि शिशोर्विधेयं पर्वाख्यरिक्तोनतिथौ शुभेऽह्नि । एकादशे द्वादशकेऽपि घस्रे मृदुध्रुवक्षिप्रवरोडुषु स्यात् ॥
तटतरुखगश्रेणीसांराविणैरिव साम्प्रतं सरसि विगलन्निद्रामुद्राजनिष्ट सरोजिनी । अधरसुधया मध्ये मध्ये वधूमुखलब्धया धयति मधुपः स्वादुंकारं मधूनि सरोरुहाम् ॥ नैषधीयचरितम्१९.२९ ॥
तटान्तविश्रान्ततुरंगमच्छटास्फुटानुबिम्बोदयचुम्बनेन यः । बभौ चलद्वीचिकशान्तशातनैः सहस्रमुच्चैः श्रवसामिवाश्रयम् ॥
तडिदुज्ज्वलजातरूपपुङ्खैः खमयःश्याममुखैरभिध्वनद्भिः । जलदैरिव रंहसा पतद्भिः पिदधे संहतिशालिभिः शरौघैः ॥
तत उदग्र इव द्विरदे मुनौ रणं उपेयुषि भीमभुजायुधे । धनुरपास्य सबाणधि शंकरः प्रतिजघान घनैरिव मुष्टिभिः ।।
ततः कक्षान्तरन्यस्तं गजदन्तासनं शुचि । सोत्तरच्छदं अध्यास्त नेपथ्यग्रहणाय सः ॥ रघुवंशम् १७.२१ । ।
ततः किराताधिपतेरलघ्वीं आजिक्रियां वीक्ष्य विवृद्धमन्युः । स तर्कयामास विविक्ततर्कश्चिरं विचिन्वन्निति कारणानि ।।
ततः परं अभिव्यक्तास्ॐअनस्यनिवेदितैः । युयोज पाकाभिमुखैर्भृत्यान्विज्ञापनाफलैः ॥ रघुवंशम् १७.४० । ।
ततः परं तत्प्रभवः प्रपेदे ध्रुवोपमेयो ध्रुवसंधिरुर्वीं । यस्मिन्नभूज्ज्यायसि सत्यसंधे संधिर्ध्रुवः संनमतां अरीणां ॥ रघुवंशम्
ततः परं तेन मखाय यज्वना तुरंगं उत्सृष्टं अनर्गलं पुनः । धनुर्भृतां अग्रत एव रक्षिणां जहार शक्रः किल गूढविग्रहः ॥
ततः परं दुष्प्रसहं द्विषद्भिर्नृपं नियुक्ता प्रतिहारभूमौ । निदर्शयां आस विशेषदृश्यं इन्दुं नवोत्थानं इवेन्दुमत्यै ॥ रघुवंशम्
ततः परं वज्रधरप्रभावस्तदात्मजः संयति वज्रघोषः । बभूव वज्राकरभुषणायाः पतिः पृथिव्याः किल वज्रनाभः ॥ रघुवंशम्
ततः परं वज्रधरप्रभावस्तदात्मजः संयति वज्रघोषः । बभूव वज्राकरभुषणायाः पतिः पृथिव्याः किल वज्रनाभः ॥ रघुवंशम्
ततः परममित्युक्त्वा प्रतस्थे मुनिमण्डलम् । भगवानपि संप्राप्तः प्रथमोद्दिष्टमा२स्पदम् ॥ कुमारसंभवम्६.३५ ॥
ततः प्रकोष्ठे हरिचन्दनाङ्किते प्रमथ्यमानार्णवधीरनादिनीम् । रघुः शशाङ्कार्धमुखेन पत्रिणा शरासनज्यां
ततः प्रजानां चिरं आत्मना धृतां नितान्तगुर्वीं लघयिष्यता धुरम् । निसर्गसंस्कारविनीत इत्यसौ नृपेण चक्रे
ततः प्रतस्थे कौबेरीं भास्वानिव रघुर्दिशं । शरैरुस्रैरिवोदीच्यानुद्धरिष्यं रसानिव ॥ रघुवंशम् ४.६६ । ।
ततः प्रतीच्छ प्रहरेति भाषिणी परस्परोल्लासितशल्यपल्लवे । मृषा मृधं सादिबले कुतूहलान्नलस्य नासीरगते वितेनतुः ॥
ततः प्रत्युदगाद्भैमी कान्तमायान्तमन्तिकम् । प्रतीचीसिन्धुवीचीव दिनोंकारे सुधाकरम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.२ ॥
ततः प्रयात्यस्तमदावलेपः स जय्यतायाः पदवीं जिगीषोः । गन्धेन जेतुः प्रमुखागतस्य प्रतिद्विपस्येव मतङ्गजौघः ।।
ततः प्रसूने च फले च मञ्जुले स संमुखस्थाङ्गुलिना जनाधिपः । निवेद्यमानं वनपालपाणिना
ततः प्रहस्यापभयः पुरंदरं पुनर्बभाषे तुरगस्य रक्षिता । गृहाण शस्त्रं यदि सर्ग एष ते न खल्वनिर्जित्य रघुं कृती भवान् ॥
ततः प्रियोपात्तरसेऽधरोष्ठे निवेश्य दध्मौ जलं कुमारः । येन स्वहस्तार्जितं एकवीरः पिबन्यशो मूर्तं इवाभासे ॥ रघुवंशम्
ततः शरच्चन्द्रकराभिरामैरुत्सर्पिभिः प्रांशुं इवांशुजालैः । बिभ्राणं आनीलरुचं पिशङ्गीर्जटास्तडित्वन्तं इवाम्बुवाहं ।।
ततः स कूजत्कलहंसमेखलां सपाकसस्याहितपाण्डुतागुणां । उपाससादोपजनं जनप्रियः प्रियां इवासादितयौवनां भुवं ।।
ततः स कृत्वा धनुराततज्यं धनुर्धरः कोपविलोहिताक्षः । गारुत्मतं तीरगतस्तरस्वी भुजंगनाशाय समाददेऽस्त्रं ॥ रघुवंशम्

ततः स भैम्या ववृते वृते नृपैर्विनिःश्वसद्भिः सदसि स्वयंवरः । चिरागतैस्तर्कितदद्विरागितैः स्फुरद्भिरानन्दमहार्णवैर्नवैः ॥
ततः स सम्प्रेक्ष्य शरद्गुणश्रियं शरद्गुणालोकनलोलचक्षुषं । उवाच यक्षस्तं अचोदितोऽपि गां न ह्रीङ्गितज्ञोऽवसरेऽवसीदति ।। किरातार्जुनीयम्४.२० ।।
ततः सपत्नापनयस्मरणानुशयस्फुरा । ओष्ठेन रामो रामौष्ठबिम्बचुम्बनचुञ्चुना ॥ शिशुपाल २.१४ ॥
ततः सपर्यां सपशूपहारां पुरः परार्ध्यप्रतिमागृहायाः । उपोषितैर्वास्तुविधानविद्भिर्निर्वर्तयां आस रघुप्रवीरः ॥ रघुवंशम्
ततः समाज्ञापयदाशु सर्वानानायिनस्तद्विचये नदीष्णान् । वन्ध्यश्रमास्ते सरयूं विगाह्य तं ऊचुराम्लानमुखप्रसादाः ॥
ततः समानीय स मानितार्थी हस्तौ स्वहस्तार्जितवीरशब्दः । वंशस्य कर्तारं अनन्तकीर्तिं सुदक्षिणायां तनयं ययाचे ॥
ततः सुनन्दावचनावसाने लज्जां तनू कृत्य नरेन्द्रकन्या । दृष्ट्या प्रसादामलया कुमारं प्रत्यग्रहीत्संवरणस्रजेव ॥ रघुवंशम्
ततः सुपर्णव्रजपक्षजन्मा नानागतिर्मण्डलयञ्जवेन । जरत्तृणानीव वियन्निनाय वनस्पतीनां गहनानि वायुः ।।
ततश्चाभिज्ञाय स्फुरदरुणगण्डस्थलरुचा मनस्विन्या रूढप्रणयसहसोद्गद्गदगिरा । अहो चित्रं चित्रं स्फुटमिति निगद्याश्रुकलुषं रुषा ब्रह्मास्त्रं मे शरसि निहितो वामचरणः ॥ कठिनहृदये मुञ्च भ्रान्तिं व्यलीककथाश्रितां पिशुनवचनैर्दुखं नेतुं न युक्तमिमं जनम् । किमिदमथवा सत्यं मुग्धे त्वया हि विनिश्चितं यद् अभिरुचितं तन् मे कृत्वा प्रिये सुखमास्यताम्
ततस्ततधनुर्मौर्वीविस्फारस्फारिनिःस्वनैः । तूर्यैर्युगक्षये क्षुभ्यदकूपारानुकारिणी ॥ शिशुपाल१९.२६ ।।
ततस्तदप्रस्तुतभाषितोत्थितैः सदस्तदश्वेति हसैः सदःसदाम् । स्फुटाजनि म्लानिरतोऽस्य भूपतेः सिते हि जायेत शितेः सुलक्ष्यता ॥ नैषधीयचरितम्१२.२२ ॥
ततस्तदालोकनतत्पराणां सौधेषु चामीकरजालवत्सु । बभूवुरित्थं पुरसुन्दरीणां त्यक्तान्यकार्याणि विचेष्टितानि ॥ रघुवंशम्
ततस्तदुर्वीन्द्रगुणाद्भुतादिव स्ववक्त्रपद्मोऽङ्गुलिनालदायिनी । विधीयतामाननमुद्रणेति सा जगाद वैदग्ध्यमयेङ्गितैव ताम् ॥ नैषधीयचरितम्१२.३१ ॥
ततान विद्युता तेषां रथे पीतपताकताम् । लब्धकेतुशिखोल्लेखा लेखा जलमुचः क्वचित् ॥ नैषधीयचरितम्१७.६ ॥
ततो गणैः शूलभृतः पुरोगैरुदीरितो मङ्गलतूर्यघोषः। विमानश्रृङ्गाण्यवगाहमानः शशंस सेवावसरं सुरेभ्यः॥
ततो गौरीगुरुं शैलं आरुरोहाश्वसाधनः । वर्धयन्निव तत्कूटानुद्धूतैर्धातुरेणुभिः ॥ रघुवंशम् ४.७१ ।।
ततो धनुष्कर्षणमूढहस्तं एकांसपर्यस्तशिरस्त्रजालं । तस्थौ ध्वजस्तम्भनिषण्णदेहं निद्राविधेयं नरदेवसैन्यं ॥ रघुवंशम्
ततो धरित्रीधरतुल्यरोधसस्तडिल्लतालिङ्गितनीलमूर्तयः । अधॐउखाकाशसरिन्निपातिनीरपः प्रसक्तं मुमुचुः पयॐउचः ।। किरातार्जुनीयम्१६.५५ ।।
ततो निषङ्गादसमग्रं उद्धृतं सुवर्णपुङ्खद्युतिरञ्जिताङ्गुलिम् । नरेन्द्रसूनुः प्रतिसंहरन्निषुं प्रियंवदः प्रत्यवदत्सुरेश्वरम् ॥
ततो नृपाणां श्रुतवृत्तवंशा पुंवत्प्रगल्भा प्रतिहाररक्षी । प्राक्संनिकर्षं मगधेश्वरस्य नीत्वा कुमारीं अवदत्सुनन्दा ॥ रघुवंशम्
ततो नृपेनानुगताः स्त्रियस्ता भ्राजिष्णुना सातिशयं विरेजुः । प्रागेव मुक्ता नयनाभिरामाः प्राप्येन्द्रनीलं किं उतोन्मयूखं ॥
ततो बिभेद पौलस्त्यः शक्त्या वक्षसि लक्ष्मणं । रामस्त्वनाहतोऽप्यासीद्विदीर्णहृदयः शुचा ॥ रघुवंशम् १२.७७ ।।
ततो भुजंगाधिपतेः फणाग्रैरधः कथंचिद्धृतभूमिभागः । शनैः कृतप्राणविमुक्तिरीशः पर्यङ्कबन्धं निबिडं बिभेद ।। ३.५९ ॥
ततो मन्दानिलोद्भूतकमलाकरशोभिना । गुरुं नेत्रसहस्रेण नोदयामास वासवः ॥ कुमारसंभवम् २.२९ ॥
ततो मृगेन्द्रस्य मृगेन्द्रगामी वधाय वध्यस्य शरं शरण्यः । जाताभिषङ्गो नृपतिर्निषङ्गादुद्धर्तुं ऐच्छत्प्रसभोद्धृतारिः ॥
ततो यथावद्विहिताध्वराय तस्मै स्मयावेशविवर्जिताय । वर्णाश्रमाणां गुरवे स वर्णी विचक्षणः प्रस्तुतं आचचक्षे ॥ रघुवंशम्
ततो विशांपत्युरनन्यसंततेर्मनोरथं किंचिदिवोदयोन्मुखम् । अनन्यसौहार्दरसस्य दोहदं प्रिया प्रपेदे प्रकृतिप्रियंवदा ॥
ततो वेलातटेनैव फलवत्पूगमालिना । अगस्त्याचरितां आशां अनाशास्यजयो ययौ ॥ रघुवंशम् ४.४४ ।।
ततोऽग्रभूमिं व्यवसायसिद्धेः सीमानं अन्यैरतिदुस्तरं सः । तेजःश्रियां आश्रयं उत्तमासिं साक्षादहंकारं इवाललम्बे ।।
ततोऽनु देव्या जगदे महेन्द्रभूपुरंदरं सा जगदेकवन्द्यया । तदार्जवावर्जिततर्जनीकया जनी कयाचित्परचित्स्वरूपया ॥
ततोऽनु वार्ष्णेयनियन्तृकं रथं युधि क्षितारिक्षितिभृज्जयद्रथः । नृपः पृथासूनुरिवाधिरूढवान्स जन्ययात्रामुदितः किरीटवान्
ततोऽनुपूर्वायतवृत्तबाहुः श्रीमान्क्षरल्लोहितदिग्धदेहः । आस्कन्द्य वेगेन विमुक्तनादः क्षितिं विधुन्वन्निव पार्ष्णिघातैः ।।
ततोऽभिषङ्गानिलविप्रविद्धा प्रभ्रश्यमानाभरणप्रसूना । स्वमूर्तिलाभप्रकृतिं धरित्रीं लतेव सीता सहसा जगाम ॥
ततोऽवतीर्याशु करेणुकायाः स कामरूपेश्वरदत्तहस्तः । वैदर्भनिर्दिष्टं अथो विवेश नारीमनांसीव चतुष्कं अन्तः ॥ रघुवंशम्

तत्कर्णौ भारती दूनौ विरहाद्भीमजागिराम् । अध्वनि ध्वनिभिर्वैणिरनुकल्पैर्व्यनोदयत् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१२ ॥
तत्कालमानन्दमयीभवन्ती भवत्तरानिर्वचनीयमोहा । सा मुक्तसंसारिदशारसाभ्यां द्विस्वादमुल्लासमभुङ्क्त मिष्टम् ॥
तत्कालवेद्यैः शकुनस्वराद्यैराप्तामवाप्तां नृपतिः प्रतीत्य । तां लोकपालैकधुरीण एष तस्यै सपर्यामुचितां दिदेश ॥
तत्कुचे नखमारोप्य चमत्कुर्वंस्तयेक्षितः । सोऽवादीत्तां हृदिस्थं ते किं मामभिनदेष न ॥ नैषधीयचरितम्२०.१४६ ॥
तत्कृतानुग्रहापेक्षी तं मुहुर्दूतहारितैः । अनुकूलयतीन्द्रोऽपि कल्पद्रुमविभूषणैः ॥ कुमारसंभवम्२.३९ ॥
तत्तज्जनकृतावेशान्गयाश्राद्धादियाचिनः । भूताननुभवन्तोऽपि कथं श्रद्धत्थ न श्रुतीः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१०५ ॥
तत्तदर्यमरहस्यजपेषु स्त्रङ्नयः शयममुष्य बभाज । रक्तिमानमिव शिक्षितुमुच्चै रक्तचन्दनजबीजसमाजः ॥
तत्तदीयविशिखातिसर्जनादस्तु वां गुरु यदृच्छयागतं । राघवप्लवगराजयोरिव प्रेम युक्तं इतरेतराश्रयं ।।
तत्तद्दिग्जैत्रयात्रोद्धुरतुरगखुराग्रोद्धतैरन्धकारं निर्वाणारिप्रतापानलजमिव सृजत्येष राजा रजोभिः। भूगोलच्छायमायामयगणितविदुन्नेयकायोऽभियाभूदेतत्कीर्तिप्रतानैर्विधुभिरिव युधे राहुराहूयमानः ॥
तत्तद्भूमिपतिः पत्न्यै दर्शयन्प्रियदर्शनः । अपि लङ्घितमध्वानं बुबुधे न बुधोपमः ॥ रघुवंशम् १.४७ ।।
तत्तद्विरागमुदितं शिबिकाधरस्थाः साक्षाद्विदुः स्म न मनागपि यानधुर्याः । आसन्ननायकविषण्णमुखानुमेयभैमीविरक्तचरितानुमया तु जज्ञुः ॥ नैषधीयचरितम्११.१२ ॥
तत्तितिक्षितं इदं मया मुनेरित्यवोचत वचश्चमूपतिः । बाणं अत्रभवते निजं दिशन्नाप्नुहि त्वं अपि सर्वसम्पदः ।।
तत्पूर्वमंसद्वयसं द्विपाधिपाः क्षणं सहेलाः परितो जगाहिरे । सद्यस्ततस्तेरुरनारतस्रुतस्वदानवारिप्रचुरीकृतं पयः ॥
तत्प्रणीतमनसामुपेयुषां द्रष्टुमाहवनमग्रजन्मनां । आतिथेयमनिवारितातिथिः कर्तुमाश्रमगुरुः स नाश्रमथ् ॥
तत्प्रतीपपवनादि वैकृतं प्रेक्ष्य शान्तिं अधिकृत्य कृत्यविथ् । अन्वयुङ्क्त गुरुं ईश्वरः क्षितेः स्वन्तं इत्यलघयत्स तद्व्यथां ॥
तत्प्रतीपपवनादि वैकृतं प्रेक्ष्य शान्तिमधिकृत्य कृत्यवित् । अन्वयुङ्क्त गुरुमीश्वरः क्षितेः स्वन्तमित्यलघयत्स तद्व्यथाम् ॥
तत्प्रयातोषधिप्रस्थं सिद्धये हिमवत्पुरम् । महाकोशीप्रपाते स्मिन्संगमः पुनरेव नः ॥ कुमारसंभवम्६.३३ ॥
तत्प्रविष्टं सखीकर्णौ पत्युरालपितं ह्रिया । पिदधाविव वैदर्भी स्वरहस्याभिसंधिना ॥ नैषधीयचरितम्२०.९९ ॥
तत्प्रसीदत निधत्त न खेदं दूत्यमत्यसदृशं हि ममेदम् । हास्यतैव सुलभा न तु साध्यं तद्विधित्सुभिरनौपयिकेन ॥
तत्प्रसुप्तभुजगेन्द्रभीषणं वीक्ष्य दाशरथिराददे धनुः । विद्रुतक्रतुमृगानौसारिणं येन बाणं असृजद्वृषध्वजः ॥ रघुवंशम्
तत्प्रसुप्तभुजगेन्द्रभीषणं वीक्ष्य दाशरथिराददे धनुः । विद्रुतक्रतुमृगानौसारिणं येन बाणमसृजद्वृषध्वजः ॥ रघुवंशम्
तत्प्रार्थितं जवन्वाजिगतेन राज्ञा तूणीमुखोद्धृतशरेण विशीर्णपङ्क्ति । श्यामीचकार वनं आकुलदृश्टिपातैर्वतेरितोत्पलदलप्रकरैरिवाम्भः ॥ रघुवंशम् ८.५६ ।।
तत्र कार्मुकभृतं महाभुजः पश्यति स्म सहसा वनेचरं । संनिकाशयितुं अग्रतः स्थितं शासनं कुसुमचापविद्विषः ।।
तत्र जन्यं रघोर्घोरं पार्वतीयैर्गणैरभूथ् । नाराचक्षेपणीयाश्मनिष्पेषोत्पतितानलं ॥ रघुवंशम् ४.७७ ।।
तत्र तीर्थसलिलेन दीर्घिकास्तल्पं अन्तरितभूमिभिः कुशैः । सौधवासं उटजेन विस्मृतः संचिकाय फलनिःस्पृहस्तपः ॥
तत्र दीक्षितं ऋषिं रकषतुर्विघ्नतो दशरथात्मजौ शरैः । लोकं अन्धतमसात्क्रमोदितौ रशामिभिः शशिदिवाकराविव ॥
तत्र दीक्षितमृषिं रकषतुर्विघ्नतो दशरथात्मजौ शरैः । लोकमन्धतमसात्क्रमोदितौ रशामिभिः शशिदिवाकराविव ॥
तत्र नागफणोत्क्षिप्तसिंहासननिषेदुषी । समुद्ररशना साक्षात्प्रादुरासीद्वसुंधरा ॥ रघुवंशम् १५.८३ ।।
तत्र नित्यविहितोपहूतिषु प्रोषितेषु पतिषु द्युयोषितां । गुम्फिताः शिरसि वेणयोऽभवन्न प्रफुल्लसुरपादपस्रजः ॥
तत्र निश्चित्य कंदर्पमगमत् पाकशासनः । मनसा कार्यसंसिद्धौ स्वराद्विगुणरंहसा ॥ कुमारसंभवम् २.६३ ॥
तत्र पूर्वश्चतुर्वर्गो दम्भार्थमपि सेव्यते । उत्तरस्तु चतुर्वर्गो महात्मन्येव तिष्ठति ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.९ ॥
तत्र बाणाः सुपरुषः समधीयन्त चारवः । द्विषामभूत्सुपरुषस्तस्याकृष्टस्य चारवः ॥ शिशुपाल१९.९२ ।।
तत्र ब्रह्महणं पश्यन्नतिसंतोषामानशे । निर्वर्ण्य सर्वमेधस्य यज्वानं ज्वरति स्म सः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१८६ ॥
तत्र मन्त्रपवितं हविः क्रतावश्नतो न वपुरेव केवलं । वर्णसम्पदमतिस्फुटां दधन्नाम चोज्ज्वलमभूद्धविर्भुजः ॥
तत्र मारजयिनि त्वयि साक्षात्कुर्वति क्षणिकतात्मनिषेधौ । पुष्पवृष्टिरपतत्सुरहस्तात्पुष्पशस्त्रशरसंततिरेव ॥
तत्र मित्र ! न वस्तव्यं यत्र नास्ति चतुष्टयम् । ऋणदाता च वैद्यश्च श्रोत्रियः सजला नदी ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१११ ॥
तत्र यामीत्यसज्ज्ञानं राजसं सदिहास्यताम् । इति तर गतो मा गा राजसंसदि हास्यताम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१५ ॥

तत्र यावधिपती मखद्विषां तौ शरव्यं अकरोत्स नेतरान् । किं महोरगविसर्पिविक्रमो राजिलेषु गरुडः प्रवर्तते ॥ रघुवंशम्
तत्र यावधिपती मखद्विषां तौ शरव्यमकरोत्स नेतरान् । किं महोरगविसर्पिविक्रमो राजिलेषु गरुडः प्रवर्तते ॥ रघुवंशम्
तत्र वेत्रासनासीनान्कृतासनपरिग्रहः । इत्युवाचेश्वरान्वाचं प्राञ्जलिर्भूधरेश्वरः॥ कुमारसंभवम्६.५३॥
तत्र व्यक्तं दृषदि चरणन्यासम अर्धेन्दुमौलेः शश्वत सिद्धैर उपचितबलिं भक्तिनम्रः परीयाः यस्मिन दृष्टे करणविगमाद ऊर्ध्वम उद्धूतपापाः कल्पिष्यन्ते स्थिरगणपदप्राप्तये श्रद्दधानाः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.५८॥
तत्र सेकहृतलोचनाञ्जनैर्धौतरागपरिपाटलाधरैः । अङ्गनास्तं अधिकं व्यलोभयन्नर्पितप्रकृतिकान्तिभिर्मुखैः ॥ रघुवंशम्
तत्र सौधगतः पश्यन्यमुनां चक्रवाकिनीं । हेम भक्तिमतीं भूमेः प्रवेणीं इव प्रिपिये ॥ रघुवंशम् १५.३० । ।
तत्र स्कन्दं नियतवसतिं पुष्पमेघीकृतात्मा पुष्पासारैः स्नपयतु भवान व्योमगङ्गाजलार्द्रैः रक्षाहेतोर नवशशिभृता वासवीनां चमूनाम अत्यादित्यं हुतवहमुखे संभृतं तद धि तेयः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.४६॥
तत्र स्वयंवरसमाहृतराजलोकं कन्याललाम कमनीयं अजस्य लिप्सोः । भावावबोधकलुषा दयितेव रात्रौ निद्रा चिरेण नयनाभिमुखी बभूव ॥ रघुवंशम् ५.६४ । ।
तत्र स्वयंवरेऽलम्भि भुवः श्रीर्नैषाधेन सा । जगतो ह्रीस्तु युष्माभिर्लाभस्तुल्याभ एव वः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१२४ ॥
तत्र हूणावरोधानां भर्तृशु व्यक्तविक्रमं । कपोलपाटलादेशि बभूव रघुचेष्टितं ॥ रघुवंशम् ४.६८ । ।
तत्राक्षोभ्यं यशोराशिं निवेश्यावरुरोभ सः । पौलस्त्यतुलितस्याद्रेरादधान इव ह्रियं ॥ रघुवंशम् ४.८० । ।
तत्रागमद्वासुकिरीशभूषाभस्मोपदेहस्फुटगौरदेहः । फणीन्द्रवृन्दप्रणिगद्यमानप्रसीदजीवाद्यनुजीविवादः ॥
तत्रागारं धनपतिगृहान उत्तरेणास्मदीयं दूराल लक्ष्यं सुरपतिधनुश्चारुणा तोरणेन यस्योपान्ते कृतकतनयः कान्तया वर्धितो मे हस्तप्राप्यस्तवकनमितो बालमन्दारवृक्षः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.१५॥
तत्राद्रिरस्ति भवदङ्घ्रिविहारयाची क्रौञ्चः स्फुरिष्यति गुणानिव यस्त्वदीयान् । हंसावली कलकलप्रतिनादवाग्भिः स्कन्देषुवृन्दविवरैर्विवरीतुकामः ॥ नैषधीयचरितम्११.५ ॥
तत्रानुतीरवनवासितपस्विविप्रा शिप्रा तवोर्मिभुजया जलकेलिकाले । आलिङ्गनानि ददती भवता वयस्या हास्यानुबन्धिरमणीयसरोरुहास्या ॥ नैषधीयचरितम्११.८९ ॥
तत्रापि तत्रभवती भृशसंशयालोरालोक्य सा विधिनिषेधनिवृत्तिमस्याः । याथःपतिं प्रति धृताभिमुखाङ्गुलीकपाणिः क्रमोचितमुपाक्रमताभिधातुम् ॥ नैषधीयचरितम्१३.२१ ॥
तत्राभिषेकप्रयता वसन्ती प्रयुक्तपूजा विधिनातिथिभ्यः । वन्येन सा वल्कलिनी शरीरं पत्युः प्रजासंततये बभार ॥ रघुवंशम्
तत्रार्चितो भोजपतेः पुरोधा हुत्वाग्निं आज्यादिभिरग्निकल्पः । तं एव चाधाय विवाहसाक्ष्ये वधूवरौ संगमयां चकार ॥
तत्रावतीर्याच्युतदत्तहस्तः शरद्घनाद्दीधितिमानिवोक्ष्णः। क्रान्तानि पूर्वं कमलासनेन कक्ष्यान्तराण्यद्रिपतेर्विवेश॥
तत्रावनीन्द्रचयचन्दनचन्द्रलेपनेपथ्यगन्धवहगन्धवहप्रवाहम् । आलीभिरापतदनङ्गशरानुसारी संरुध्य सौरभमगाहत भृङ्गवर्गः ॥ नैषधीयचरितम्११.५ ॥
तत्रावश्यं वलयकुलिशोद्घट्टनोद्गीर्णतोयं नेष्यन्ति त्वां सुरयुवतयो यन्त्रधारागृहत्वम ताभ्यो मोक्षस तव यदि सखे घर्मलब्धस्य न स्यात क्रीडालोलाः श्रवणपरुषैर गर्जितैर भाययेस ताः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.६४॥
तत्रेश्वरेण जगतां प्रलयादिवोर्वीं वर्षात्ययेन रुचं अभ्रघनादिवेन्दोः । रामेण मैथिलसुतां दशकण्ठकृच्छ्रात्प्रत्युद्धृतां धृतिमतीं भरतो ववन्दे ॥ रघुवंशम् १३.७७ । ।
तत्रेश्वरो विष्टरभाग्यथावत्सरत्नमघ्र्यं मधुमच्च गव्यम् । नवे दुकूले च नगोपनीतं प्रत्यग्रहीत्सर्वममन्त्रवर्जम्॥
तत्रैनं हेमकुम्भेषु संभृतैस्तीर्थवारिभिः । उपतस्थुः प्रकृतयो भद्रपीठोपवेशितं ॥ रघुवंशम् १७.१० । ।
तत्रैव मग्ना यदपश्यदग्रे नास्यादृगस्थाङ्गमयास्यदन्यत् । नादास्यदस्यै यदि बुद्धिधारां विच्छिद्य विच्छिद्य चिरान्निमेष ॥
तत्रोद्गूर्ण इवार्णोधौ सैन्येऽभ्यर्णमुपेयुषि । कस्याप्याकर्णयामासुस्ते वर्णान्कर्णकर्कशान् ॥ नैषधीयचरितम्१७.३६ ॥
तत्सुराज्ञि भवति स्थिते पुनः कः क्रतुं यजतु राजलक्षणं । उद्धृतौ भवति कस्य वा भुवः श्रीवराहमपहाय योग्यता ॥
तथा किमाजन्मनिजाङ्कवर्धितां प्रहित्य पुत्रीं पितरौ विषेदतुः । विसृज्य तौ तं दुहितुः पतिं यथा विनीततालक्षगुणीभवद्गुणम् ॥ नैषधीयचरितम्१६.११६ ॥
तथा च सुग्रीवविभीषणादीनुपाचरत्कृत्रिमसंविधाभिः । संकल्पमात्रोदितसिद्धयस्ते क्रान्ता यथा चेतसि विस्मयेन ॥

तथा न तापाय पयोनिधीनामश्वामुखोत्थः क्षुधितः शिखावान् । निजः पतिः संप्रति वारिपोपि यथा हृदिस्थः स्मरतापदुःस्थः ॥ नैषधीयचरितम्८.८१ ॥
तथा न पूर्वं कृतभूषणादरः प्रियानुरागेण विलासिनीजनः । यथा जलार्द्रो नखमण्डनश्रिया ददाह दृष्टीश्च विपक्षयोषितां ।।
तथा पथि त्यागमयं वितीर्णवान्यथातिभाराधिगमेन मागधैः । तृणीकृतं रत्ननिकाय मुच्चकैश्चिकाय लोकश्चिरमुञ्छमुत्सुकः ॥
तथा वाच्यस्य सिद्ध्यङ्गं नौरर्थो वारिधेर्यथा । संश्रित्य तरणिं धीरास्तरन्ति व्याधिवारिधीन् ॥ चन्द्रालोकः८.५ ।।
तथा समक्षं दहता मनोभवं पिनाकिना भग्नमनोरथा सती । निनिन्द रूपं हृदयेन पार्वती प्रियेषु सौभाग्यफला हि चारुता
तथा सहेतुरतथा भेदभिन्ना च कुत्रचित् । सौन्दर्येणैष कन्दर्पः सा च मूर्तिमती रतिः ॥ चन्द्रालोकः९.१५ ।।
तथागतायां परिहासपूर्वं सख्यां सखी वेत्रधरा बभाषे । आर्ये व्रजामोऽन्यत इत्यथैनां वधूरसूयाकुटिलं ददर्श ॥ रघुवंशम्
तथाधिकुर्या रुचिरे चिरेप्सिता यथोत्सुकः सम्प्रति संप्रतीच्छति । अपाङ्गरङ्गस्थललास्यलम्पटाः कटाक्षधारास्त्व कीकटाधिपः ॥ नैषधीयचरितम्१२.८८ ॥
तथापि जातं समरं तथाविधं, यदद्यकालेऽपि तदुल्वण-प्रभाम् । विलिख्य मौनं स्वशिलातलेवलं, चिरादहो रौति 'अरावल' स्थली ॥ प्रतापविजयः-१११ ॥
तथापि जिह्मः स भवज्जिगीषया तनोति शुभ्रं गुणसम्पदा यशः । समुन्नयन्भूतिमनार्यसंगमाद्वरं विरोधोऽपि समं महात्मभिः
तथापि तावत्कस्मिंश्चिदाज्ञां मे दातुमर्हथ । विनियोगप्रसादा हि किंकराः प्रभविष्णुषु॥ कुमारसंभवम्६.६२॥
तथापि निघ्नं नृप तावकीनैः प्रह्वीकृतं मे हृदयं गुणौघैः । वीतस्पृहाणां अपि मुक्तिभाजां भवन्ति भव्येषु हि पक्षपाताः ।।
तथापि निर्बध्नति तेऽथवा स्पृहामिहानुरुन्धे मितया न किं गिरा । हिमांशुवंशस्य करीरमेव मां निशम्य किं नासि फलेग्रहिग्रहा ॥ नैषधीयचरितम्९.१२ ॥
तथापि यन्मय्यपि ते गुरुरित्येव गौरवम् । तत् प्रयोजककर्तउत्वमुपैति मम जल्पतः ॥ शिशुपाल २.७१ ॥
तथापि शस्त्रव्यवहारनिष्ठुरे बिपक्षभावे चिरं अस्य तस्थुषः । तुतोष वीर्यातिशयेन वृत्रहा पदं हि सर्वत्र गुणैर्निधीयते ॥
तथाभिधात्रीमथ राजपुत्रीं निर्णीय तां नैषधबद्धरागाम् । अमोचि चञ्चूपुट मौनमुद्रा विहायसा तेन विहस्य भूयः ॥
तथायनांशाः खरसाहताश्च स्पष्टार्कगत्या विहृता दिनाद्यैः । मेषादितः प्राक्चलसंक्रमाः स्युर्दाने जपादौ बहुपुण्यदास्ते ॥
तथालिमालपन्तीं तामभ्यधान्निषधाधिपः । आस्स्व तद्वञ्चितौ स्वश्चेन्मिथ्याशपथसाहसात् ॥ नैषधीयचरितम्२०.११५ ॥
तथावलोक्य लीलाब्जनालभ्रमणविभ्रमात् । करौ योजयताध्ये(धी)हि यन्मयासि प्रसादिता ॥ नैषधीयचरितम्२०.८६ ॥
तथाशनाय निरशेषि नो ह्रिया न सम्यगालोकि परस्परक्रिया । विमुक्तसंभोगमशायि सस्पृहं वरेण वध्वा च यथाविधि त्र्यहम् ॥ नैषधीयचरितम्१६.४७ ॥
तथेति कामं प्रतिशुश्रुवान्रघोर्यथागतं मातलिसारथिर्ययौ । नृपस्य नातिप्रमनाः सदोगृहं सुदक्षिनासूनुरपि न्यवर्तत ॥
तथेति गां उक्तवते दिलीपः सद्यः प्रतिष्टम्भविमुक्तबाहुः । स न्यस्त शस्त्रो हरये स्वदेहं उपानयत्पिण्डं इवामिषस्य ॥
तथेति तस्याः प्रणयं प्रतीतः प्रत्यग्रहीत्प्राग्रहरो रघूणां । पूरप्यभिव्यक्तमुखप्रसादा शरीरबन्धेन तिरोबभूव ॥ रघुवंशम्
तथेति तस्याः प्रतिगृह्य वाचं रामानुजे दृश्टिपथं व्यतीते । सा मुक्तकण्ठं व्यसनातिभाराच्चक्रन्द विग्ना कुररीव भूयः ॥
तथेति तस्य्ऽ आवितथं प्रतीतः प्रत्यग्रहीत्संगरं अग्रजन्मा । गां आत्तसारां रघुरप्यवेक्ष्य निष्कष्टुं अर्थं चकमे कुबेराथ् ॥
तथेति प्रतिजग्राह प्रीतिमान्सपरिग्रहः । आदेशं देशकालज्ञः शिष्यः शासितुरानतः ॥ रघुवंशम् १.९२ ।।
तथेति प्रतिपन्नाय विवृतात्मा नृपाय सः । आचख्यौ दिवं अध्यास्व शासनात्परमेष्ठिनः ॥ रघुवंशम् १५.९३ ।।
तथेति शेषामिव भर्तुराज्ञामादाय मूर्धा मदनः प्रतस्थे । ऐरावतास्फालनकर्कशेन हस्तेन पस्पर्श तदङ्गमिन्द्रः ॥
तथेत्युपस्पृश्य पयः पवित्रं स्ॐओध्बवायाः सरितो नृस्ॐअः । उदङ्मुखः सोऽस्त्रविदस्त्रमन्त्रं जग्राह तस्मान्निगृहीतशापाथ्
तथैव तत्कालमथानुजीविभिः प्रसाधनासजनशिल्पपारगैः । निजस्य पाणिग्रहणक्षणोचिता कृता नलस्यापि विभोर्विभूषणा ॥ नैषधीयचरितम्१५.६३ ॥
तथैव तत्कालमथानुजीविभिः प्रसाधनासञ्जनशिल्पपारगैः । निजस्य पाणिग्रहणक्षणोचिता कृता नलस्यापि विभोर्विभूषणा ॥ नैषधीयचरितम्१५.५७ ॥
तथोत्थितं भीमवचःप्रतिध्वनिं निपीय दूतस्य स वक्त्रगह्वरात् । व्रजामि वन्दे चरणौ गुरोरिति ब्रुवन्प्रदाय प्रजिघाय तं बहु

तदक्षरैः सस्मितविस्मिताननां निपीय तामीक्षणभङ्गिभिः सभाम् । इहास्य हास्यं किमभून्नवेति तं विदर्भजा भूपमपि न्यभालयत् ॥ नैषधीयचरितम्१२.१०७ ॥
तदक्षितत्कालतुलागसा नखं निखाय कृष्णस्य मृगस्य चक्षुषी । विधिर्यदुद्धर्तुमियेष तत्तयोरदूरवर्तिक्षतता स्म शंसति ॥
तदखिलमिह भूतं भूतगत्या जगत्याः पतिरभिलपति स्म स्वात्मदूतत्वतत्त्वम् । त्रिभुवनजनयावद्दृत्तवृत्तान्तसाक्षात्कृतिकृतिषु निरस्तानन्दमिन्द्रादिषु द्राक् ॥ नैषधीयचरितम्९.१५९ ॥
तदङ्गनिस्यन्दजलेन लोचने प्रमृज्य पुण्येन पुरस्कृतः सताम् । अतीन्द्रियेष्वप्युपपन्नदर्शनो बभूव भावेषु दिलीपनन्दनः ॥
तदङ्गभोगावलिगायनीनां मध्ये निरुक्तिक्रमकुण्ठितानाम् । स्वयं धृतामप्सरसां प्रसादं ह्रियं हृदो मण्डनमर्पयन्तीम् ॥
तदङ्गमुद्दिश्य सुगिन्ध पातुकाः शिलीमुखालीः कुसुमाद्गुणस्पृशः । स्वचापदुर्निर्गतमार्गणभ्रमात्स्मरः स्वनन्तीरवलोक्य लज्जितः ॥ नैषधीयचरितम्१.९३ ॥
तदङ्गम् अग्र्यं मघवन्महाक्रतोरमुं तुरंगं प्रतिमोक्तुम् अर्हसि । पथः श्रुतेर्दर्शयितार ईश्वरा मलीमसां आददते न पद्धतिम् ॥
तदङ्गसंसर्गमवाप्य कल्पते ध्रुवं चिताभस्मरजो विशुद्धये । तथा हि नृत्याभिनयक्रियाच्युतं विलिप्यते मौलिभिरम्बरौकसां
तदञ्जनक्लेदसमाकुलाक्षं प्रम्लानभीजाङ्कुरकर्णपूरं । वधूमुखं पाटलगण्डलेखं आचारधूमग्रहणाद्बभूव ॥ रघुवंशम् ७.२७ । ।
तदद्भुतं संसदि रात्रिवृत्तं प्रातर्द्विजेभ्यो नृपतिः शशंस । श्रुत्वा त एनं कुलराजधान्या साक्षात्पतित्वे वृतं अभयनन्दन् ॥
तदद्य विश्रम्य दयालुरेधि मे दिनं निनीषामि भवद्विलोकिनी । नखैः किलाख्यायि विलिख्य पक्षिणा तवैव रूपेण समः स मत्प्रियः ॥ नैषधीयचरितम्९.६६ ॥
तदद्य सार्धं मयका रणाङ्गणे, प्रमत्तभावाः समरे धृतायुषाः । विधाय मानङ्गतमान-मर्दनं, स्ववीरभूमिं कलयन्तु सर्वथा ।
तदध्ये (धी) हि मृषोद्यं मां हित्वा यत्त्वं गता सखीः । तत्रापि मे गतस्याग्रे लीलयैवाच्छिनस्तृणम् ॥
तदनघ तनुरस्तु सा सकामा व्रजति पुरा हि परासुतां त्वदर्थे । पुनरपि सुलभं तपोऽनुरागी युवतिजनः खलु नाप्यतेऽनुरूपः
तदनु स तनुजासखीरवादीत्तुहिनऋतौ गत एव हीदृशीनाम् । कुसुममपि शरायते शरीरे तदुचितमाचरतोपचारमस्याः ॥
तदन्तरन्तः सुषिरस्य बिन्दुभिः करम्बितं कल्पयता जगत्कृता । इतस्ततः स्पष्टमचोरि मायिना निरीक्ष्य तृष्णाचलजिह्वताभृता ॥ नैषधीयचरितम्१६.९४ ॥
तदन्यतस्तावदनन्यकार्यो गुर्वर्थं आहर्तुं अहं यतिष्ये । स्वस्त्यस्तु ते निर्गलिताम्बुगर्भं शरद्घनं नार्दति चातकोऽपि ॥ रघुवंशम्
तदन्वये शुद्धिमति प्रसूतः शुद्धिमत्तरः । दिलीप इति राजेन्दुरिन्दुः क्षीरनिधाविव ॥ रघुवंशम् १.१२ । ।
तदपोहितुं अर्हसि प्रिये प्रतिबोधेन विषादं आषु मे । ज्वलितेन गुहागतं तमस्तुहिनाद्रेरिव नतं ओषधिः ॥ रघुवंशम् ८.५४ ।
तदभूरिवासरकृतं सुकृतैरुपलभ्य वैभवं अनन्यभवं । उपतस्थुरास्थितविषादधियः शतयज्वनो वनचरा वसतिं ।।
तदयं समुपैति भूपतिः पयसां पूर इवानिवारितः । अविलम्बितमेधि वेतसस्तरुवन्माधव मा स्म भज्यथाः ॥
तदयुक्तमङ्ग तव विश्वसृजा न कृतं यदीक्षणसहस्रतयं । प्रकटीकृता जगति येन खलु स्फुटमिन्द्रताद्य मयि गोत्रभिदा ॥
तदर्थमध्याप्य जनेन तद्वने शुका विमुक्ताः पटवस्तमस्तुवन् । स्वरामृतेनोपजगुश्च सारिकास्तथैव तत्पौरुषगायनीकृताः ॥
तदर्पितामश्रुतवद्विधाय तां दिगीशसंदेशमयीं सरस्वतीम् । इदं तमुर्वीतलशीतलद्युतिं जगाद वैदर्भनरेन्द्रनन्दिनी ॥
तदर्हसीमां वसतिं विसृज्य मां अभ्युपैतुं कुलराजधानीं । हित्वा तनुं कारणमानुषीं तां यथा गुरुस्ते परमात्ममूर्तिं ॥
तदलं तदपायचिन्तया विपदुत्पत्तिमतां उपस्थिता । वसुधेयं अवेक्ष्यतां त्वया वसुमत्या हि नृपाः कलत्रिणः ॥ रघुवंशम्
तदलं प्रतिपक्षं उन्नतेरवलम्ब्य व्यवसायवन्ध्यतां । निवसन्ति पराक्रमाश्रया न विषादेन समं समृद्धयः ।।
तदलक्ष्यरत्नमयकुड्यमादरादभिधातरीत इत इत्यथो नृपे । धवलाश्मरश्मिपटलाविभावितप्रतिहारमाविशदसौ सदः शनैः
तदवितथमवादीर्यन्मम त्वं प्रियजनपरिभुक्तं यद्दुकूलं दधानः । मदधिवसतिमागाःकामिनां मण्डनश्रीर्व्रजति हि सफलत्वं वल्लभालोकनेन ॥ शिशुपाल११.३३ ।।
तदहं विदधे तथातथा दमयन्त्याः सविधे तव स्तवम् । हृदये निहितस्तया भवानपि नेन्द्रेण यथापनीयते ॥
तदा तदङ्गस्य बिभर्ति विभ्रमं विलेपनामोदमुचः स्फुरद्रुचः । दरस्फुरत्काञ्चनकेतकीदलात्सुवर्णमभ्यस्यति सौरभं यदि ॥
तदा निसस्वानतमां घनं घनं ननाद तस्मिन्नितरां ततं ततम् । अवापुरुच्चैः सुषिराणि राणितामममानमानद्धमियत्तयाध्वनीत्
तदा प्रभृत्युन्मदना पितुर्गृहे ललाटिकाचन्दनधूसरालका । न जातु बाला लभते स्म निर्वृतिं तुषारसंघातशिलातलेष्वपि ॥
तदा प्रभृत्येव वनद्विपानां त्रासार्थम् अस्मिन्नहम् अद्रिकुक्षौ । व्यापारितः शूलभृता विधाय सिंहत्वं अङ्कागतसत्त्ववृत्ति ॥

तदा रम्याण्यरम्याणि प्रियाः शल्यं तदासवः । तदैकाकी सबन्धुः सन्निष्टेन रहितो यदा ।। किरातार्जुनीयम्११.२८ ।।
तदागमनकार्यं नः श्रृणु कार्यं तवैव तत् । श्रेयसामुपदेशात्तु वयमत्रांशभागिनः॥ कुमारसंभवम्६.७४॥
तदात्तमात्मानमवेत्य संभ्रमात्पुनःपुनः प्रायसदुत्प्लवाय सः । गतो विरुत्योड्डयने निराशतां करौ निरोद्धुर्दशति स्म केवलम् ॥ नैषधीयचरितम्१.१२५ ॥
तदात्मज उदारधीर्विबुधनीलकण्ठानुजो गणेशपदपङ्कजं हृदि निधाय रामाभिधः । गिरीशनगरे वरे भुजभुजेषुचन्द्रेमिते शके विनिरमादिमं खलु मुहूर्त्तचिन्तामणिम् ॥ मुहूर्त.गृहप्रवेशप्रकरणम् १०॥
तदात्मसंभवं राज्ये मन्त्रिवृद्वाः समादधुः । स्मरन्तः पश्चिमां आज्ञां भर्तुः संग्राममयायिनः ॥ रघुवंशम् १७.८ । ।
तदाननं मृत्सुरभि क्षितीश्वरो रहस्युपाघ्राय न तृप्तिम् आययौ । करीव सिक्तं पृषतैः पयोमुचां शुचिव्यपाये वनराजिपल्वलम्
तदानन्दाय त्वत्परिहसितकन्दाय भवती निजालीनां लीनां स्थितिमिह मुहूर्तं मृगयताम् । इतिव्याजात्कृत्वालिषु चलितचित्तां सहचरीं स्वयं सोयं सायंतनविधिविधित्सुर्बहिरभूत् ॥ नैषधीयचरितम्२१.१६३ ॥
तदाशु कर्तुं त्वयि जिह्ममुद्यते विधीयतां तत्र विधेयमुत्तरम् । परप्रणीतानि वचांसि चिन्वतां प्रवृत्तिसाराः खलु मादृशां धियः ।। किरातार्जुनीयम्१.२५ ।।
तदाशु कुर्वन्वचनं महर्षेर्मनोरथान्नः सफलीकुरुष्व । प्रत्यागतं त्वास्मि कृतार्थं एव स्तनोपपीडं परिरब्धुकामा ।।
तदास्यहसिताज्जातं स्मितमासामभासत । आलोकादिव शीतांशोः कुमुदश्रेणिजृम्भणम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.१०२ ॥
तदिच्छामो विभो ! स्रष्टुं सेनान्यं तस्य शान्तये । कर्मबन्धच्छिदं धर्मं भवस्येव मुमुक्षवः॥ कुमारसंभवम् २.५१ ॥
तदिदं क्रियतामनन्तरं भवता बन्धुजनप्रयोजनम् । विधुरां ज्वलनातिसर्जनान्ननु ! मां प्रापय पत्युरन्तिकम् ॥ कुमारसंभवम्
तदिदं विशदं वचोमृतं परिपीयाभ्युदितं द्विजाधिपात् । अतितृप्ततया विनिर्ममे स तदुद्गारमिव स्मितं सितम् ॥
तदिन्द्रसंदिष्टमुपेन्द्र यद्वचः क्षणं मया विश्वजनीनमुच्यते । समस्तकार्येषु गतेन धुर्यतामहिद्विषस्तद्भवता निशम्यताम् ॥
तदिहानवधौ निमज्जतो मम कंदर्पशराधिनीरधौ । भव पोत इवावलम्बनं विधिनाकस्मिकसृष्टसंनिधिः ॥
तदीयमाक्रन्दितमार्तसाधोर्गुहानिबद्धप्रतिशब्ददीर्घम् । रश्मिष्विवादाय नगेन्द्रसक्तां निवर्तयामास नृपस्य दृष्टिम् ॥
तदीयमातङ्गघटाविघट्टितैः कटास्थलप्रोषितदानवारिभिः । गृहीतदिक्कैरपुनर्निवर्तिभिश्चिरस्य याथार्थ्यमलम्भि दिग्गजैः ॥
तदीयास्तोयदेष्वद्य पुष्करावर्तकादिषु । अभ्यस्यन्ति तटाघातं निर्जितैरावता गजाः ॥ कुमारसंभवम् २.५० ॥
तदीशितारं चेदीनां भवांस्तमवमंस्त मा । निहन्त्यरीनेकपदे स उदात्तः स्वरानिव ॥ शिशुपाल २.९५ ॥
तदीषदार्द्रारुणगण्डलेखमुच्छ्वासिकालाञ्जनरागमक्ष्णोः। वधूमुखं क्लान्तयवावतंसमाचारधूपग्रहणाद्बभूव॥
तदुपेत्य मा स्म तमुपालभथाः क्ल दोषमस्य न हि विद्म वयं । इति सम्प्रधार्य रमणाय वधूर्विहितागसेऽपि विससर्ज सखीं ॥
तदुपेत्य विघ्नयत तस्य तपः कृतिभिः कलासु सहिताः सचिवैः । हृतवीतरागमनसां ननु वः सुखसङ्गिनं प्रति सुखावजितिः
तदूदीधितिधारया रयाद्रुतया लोकविलोकनामसौ । छदहेम कषन्निवालसत्कषपाषाणनिभे नभस्तले ॥
तदेकदासीत्वपदादुदग्रे मदीप्सिते साधु विधित्सुता ते । अहेलिना किं नलिनी विधत्ते सुधाकरेणापि सुधाकरेण ॥
तदेकलुब्धे हृदि मेऽस्ति लब्धुं चिन्ता न चिन्तामणिमप्यनर्घ्यम् । चित्ते समैकः सकलत्रिलोकीसारो निधिः पद्ममुखं स एव ॥
तदेतदाजानुविलम्बिना ते ज्याघातरेखाकिण लाञ्छनेन । भुजेन रक्षापरिघेण भूमेरुपैतु योगं पुनरंसलेन ॥ रघुवंशम्
तदेनमुल्लङ्घितशासनं विधएर्विधेहि कीनाशनिवेशनातिथिम् । शुभेतराचारविपक्रिमापदो विपादनीया हि सतामसाधवः
तदेव किं न क्रियते नु का क्षतिर्यदेष तद्दूतमुखेन काङ्क्षति । प्रसीद काञ्चीमयमाच्छिनत्तु ते प्रसह्य काञ्चीपुरभूपुरंदरः ॥
तदेष सर्गः करुणार्द्रचित्तैर्न मे भवद्भिः प्रतिषेधनीयः । यद्यर्थिता निर्हृतवाच्यशल्यान्प्राणान्मया धारयितुं चिरं वः ॥
तदैव युद्धोदयकाल सूचकः, समुत्थितो दुर्धर-दुन्दुभि-ध्वनिः । क्षणेन सा सुन्दर-हल्दिघाटिकाऽतिभीमहुङ्कारमयी
तदैव सैन्ये रण- राष- लक्षणो, विलक्षणो वैरिचमूनिषूदनः । स वीरताया निकषोपलो मलो, ननाद वेगेन निसर्ग-निष्ठुरः ।।
तदैव सैन्ये सहसा समाविशत् तडिठाभः साहस एव मूर्तिमान्। जयेति शब्देन सरोष घोषणो, रवोऽभवच्छस्त्र-
तदैव हर्षेण गृहाद् विनिःसरन् स साहसी तं सहसा जनं हसन् । सहस्रनेत्र- प्रतिमो रिपुन्दमो महाद्युतिर्वाचमुवाच
तदोजसस्तद्यशसः स्थिताविमौ वृथेति चित्ते कुरुते यदा यदा । तनोति भानोः परिवेषकैतवात्तदा विधिः कुण्डलनां
तद् गौरवान्मङ्गलमण्डनश्रीः सा पस्पृशे केवलमीश्वरेण । स एव वेषः परिणेतुरिष्टं भावान्तरं तस्य विभोः प्रपेदे॥
तद्गच्छ सिद्ध्यै कुरु देवकार्यमर्थोऽयमर्थान्तरभाव्य एव । अपेक्षते प्रत्ययमुत्तमं त्वां बीजाङ्कुरः प्रागुदयादिवाम्भः ॥

तद्गुणा ददृशुर्भीमं चित्रसंस्था इवाचलाः । विस्मयेन तयोर्युद्धं चित्रसंस्था इवाचलाः ।। किरातार्जुनीयम्१५.३५ ।।
तद्गतिं मतिमतां वरेप्सितां पुण्यतीर्थगमनाय रक्ष मे । पीडयिष्यति न मां खिलीकृता स्वर्गपद्धतिरभोगलोलुपं ॥ रघुवंशम्
तद्गतिं मतिमतां वरेप्सितां पुण्यतीर्थगमनाय रक्ष मे । पीडयिष्यति न मां खिलीकृता स्वर्गपद्धतिरभोगलोलुपम् ॥
तद्गीतश्रवणैकाग्रा संसदश्रुमुखी बभौ । हिमनिस्यन्दिनी प्रातर्निर्वाग्तेव वनस्थली ॥ रघुवंशम् १५.६६ ।।
तद्गुणः स्वगुणत्यागादन्यतः स्वगुणोदयः । पद्मरागारुणं नासामौक्तिकं तेऽधराश्रितम् ॥ चन्द्रालोकः५.१०२ ।।
तद्गौरसारस्मितविस्मितेन्दुप्रभाशिरःकम्परुचोऽभिनेतुम् । विपाण्डुतामण्डितचामरालीनानामरालीकृतलास्यलीलाम् ॥
तद्दम्पतिश्रुतिमधून्यथ चाटुगाथा वीणास्तथा जगुरतिस्फुटवर्णबन्धम् । इत्थं यथा वसुमतीरतिगृह्यकस्ताः कीरः किरन्मुदमुदीरयति स्म विश्वाः ॥ नैषधीयचरितम्२१.१३ ॥
तद्दर्शिभिः स्ववरणे फणिभिर्निराशैर्निःश्वस्य तत्किमपि सृष्टमनात्मनीनम् । यत्तान्प्रयातुमनसोऽपि विमानवाहा हा हा प्रतीपपवनाशकुनान्न जग्मुः ॥ नैषधीयचरितम्११.२२ ॥
तद्बूत वत्साः ! किमितः प्रार्थयध्वं समागताः । मयि सृष्टिर्हि लोकानां रक्षा युष्मास्ववस्थिता ॥ कुमारसंभवम्२.२८ ॥
तद्भुजादतिवितीर्णसपर्याद्द्युद्रुमानपि विवेद मुनीन्द्रः । स्वःसहस्थितिसुशिक्षितया तान्दानपारमितयैव वदान्यात् ॥
तद्यशो हसति कम्बुकदम्बं शम्बुकस्य न किमम्बुधिचुम्बि । नामशेषितससैन्यदशास्यादस्तमाप यदसौ तव हस्तात् ॥
तद्रक्ष कल्याणपरंपराणां भोक्तारं ऊर्जस्वलं आत्मदेहं । महीतलस्पर्शनमात्रभिन्नं ऋद्धं हि राज्यं पदं ऐन्द्रं आहुः ॥ रघुवंशम्
तद्वर्णनासमय एव समेतलोकशोभावलोकनपरा तमसौ निरासे । मानी तया गुणविदा यदनादृतोऽसौ तद्भूभृतां सदसि दुर्यशसेव मम्लौ ॥ नैषधीयचरितम्११.१२८ ॥
तद्वल्गुना युगपदुन्मिषितेन तावत्सद्यः परपरतुलां अधिरोहतां द्वे । प्रस्पन्दमानपरुषेतरतारं अन्तश्चक्षुस्तव प्रचलितभ्रमरं च
तद्विमृज्य मम संशयशिल्पि स्फीतमत्र विषाये सहसाघम् । भूयतां भगवतः श्रुतिसारैरद्यवाग्भिरघमर्षणऋग्भिः ॥
तद्विस्फुरत्फणविलोकनभूतभीतेः कम्पं च वीक्ष्य पुलकं च ततोनु तस्याः । संजातसात्विकविकारधियः स्वभृत्यान्नृत्यान्न्यषेधदुरगाधिपतिर्विलक्षाः ॥ नैषधीयचरितम्११.२१ ॥
तद्वीपलक्ष्मपृथुशाल्मलितूलजालैः क्षोणीतले मृदुनि मारुतचारुकीर्णैः । लीलाविहारसमये चरणार्पणानि योग्यानि ते सरससारसकोशमृद्वि ॥ नैषधीयचरितम्११.७ ॥
तद्व्यॐनि दशधा भिन्नं ददृशे दीप्तिमन्मुखं । वपुर्महोरगस्येव करालफणमण्डलं ॥ रघुवंशम् १२.९८ ।।
तनुं अवजितलोकसारधाम्नीं त्रिभुवनगुप्तिसहां विलोकयन्त्यः । अवययुरमरस्त्रियोऽस्य यत्नं विजयफले विफलं तपोधिकारे ।। किरातार्जुनीयम्१०.१५ ।।
तनुत्यजां वर्मभृतां विकोशैर्बृहत्सु दन्तेष्वसिभिः पतद्भिः । रणक्षितिः शोणितमद्यकुल्या गजा विविग्राः करशीकरेण ॥
तनुत्विषा यस्य तृणं स मन्मथा कुलश्रिया यः पवितास्मदन्वयम् । जगत्त्रयीनायकमेलके वरं सुतां परं वेद विवेक्तुमीदृशम् ॥
तनुभिस्त्रिनेत्रनयनानवेक्षितस्मरविग्रहद्युतिभिरद्युतन्नराः । प्रमदाश्च यत्र खलु राजयक्ष्मणः परतो निशाकरमनोरमैर्मुखैः ॥
तनुरुहाणि पुरो विजितध्वनेर्धवलपक्षविहङ्गमकूजितैः । जगलुरक्षमयेव शिखण्डिनः परिभवोऽरिभवो हि सुदुःसहः ॥
तनुलताविनिवेशितविग्रहा भ्रमरसंक्रमितेक्षणवृत्तयः । ददृशुरध्वनि तं वनदेवताः सुनयनं नयनन्दितकोसलं ॥ रघुवंशम्
तनुवारभसो भास्वानधीरोऽविनतोरसा । चारुणा रमते जन्ये कोऽभीतो रसिताशिनि ।। किरातार्जुनीयम्१५.२३ ।।
तनूरलक्तारुणपाणिपल्लवाः स्फुरन्नखांशूत्करमञ्जरीभृतः । विलासिनीबाहुलता वनालयो विलेपनामोदहृताः सिषेविरे ।।
तनोत्यकीर्तिं कुसुमाशुगस्य सैषा बतेन्दीवरकर्णपूरौ । यतः श्रवःकुण्डलिकापराद्धशरं खलः ख्यापयिता तमाभ्याम् ॥
तनोरिष्टांशकात् पूर्वं नवांशा दशसंगुणाः । रामाप्ताः लब्धमंशाद्यं तनोर्वर्गादिसाधने ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् १०४॥
तनोषि मानं मयि चेन्मनागपि त्वयि श्रये तद्बहुमानमानतः । विनम्य वक्रं यदि वर्तसे कियन्नमामि ते चण्डि तदा पदावधि
तनौ जीव इन्दुर्मृतौ वैरिगोऽर्कः । प्रयातो महीन्द्रो जयत्येव शत्रून् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ६०॥
तनौ शनिकुजौ रविर्दशमभे बुधो भृगुसुतोऽपि लाभदशमे । त्रिलाभरिपुभेषु भूसुतशनी गुरुज्ञभृगुजास्तथा बलयुताः ॥
तन्त्रावापविदा योगैर्मण्डलान्यधिष्ठिता । सुनिग्रहा नरेन्द्रेण फणीन्द्रा इव शत्रवः ॥ शिशुपाल २.८२ ॥
तन्नालीकनले चलेतरमनाः साम्यान्मनागप्यभूदप्यग्रे चतुरः स्थितान्न चतुरा पातुं दृशा नैषधान् । आनन्दाम्बुनिधौ निमज्ज्य नितरां दूरं गता तत्तलालंकारीभवनाज्जनाय ददती पातालकन्याभ्रमम् ॥ नैषधीयचरितम्१२.१११ ॥

तन्निर्मलावयवभित्तिषु तद्विभूषारत्नेषु च प्रतिफलन्निजदेहदम्भात् । दृष्ट्या परं न हृदयेन न केवलं तैः सर्वात्मनैव सुतनौ युवभिर्ममज्जे ॥ नैषधीयचरितम्११.२ ॥
तन्नैषधानूढतया दुरापं शर्म त्वयास्मत्कृतचाटुजन्म । रसालवन्या मधुपानुविद्धं सौभाग्यमप्राप्तवसन्तयेव ॥
तन्न्यस्तमाल्यस्पृशि यन्नलस्य स्वेदं करे पञ्चशरश्चकार । भविष्यदुद्वाहमहोत्सवस्य हस्तोदकं तज्जनयांबभूव ॥
तन्मदीयं इदं आयुधं ज्यया संगमय्य सशरं विकृष्यतां । तिष्ठतु प्रधनं एवं अप्यहं तुल्यबाहुतरसा जितस्त्वया ॥ रघुवंशम्
तन्मदीयमिदमायुधं ज्यया संगमय्य सशरं विकृष्यताम् । तिष्ठतु प्रधनमेवमप्यहं तुल्यबाहुतरसा जितस्त्वया ॥ रघुवंशम्
तन्मध्ये च स्फटिकफलका काञ्चनी वासयष्टिर मूले बद्धा मणिभिर अनतिप्रौढवंशप्रकाशैः तालैः शिञ्जावलयसुभगैर नर्तितः कान्तया मे याम अध्यास्ते दिवसविगमे नीलकण्ठः सुहृद वः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.१९॥
तन्मातरं चाश्रुमुखीं दुहितृस्नेहविक्लवाम् । वरस्यानन्यपूर्वस्य विशोकामकरोद् गुणैः॥ कुमारसंभवम्६.९२॥
तन्मिश्रोऽन्योन्यसामान्य-विशेषपरिवर्तनात् । नीरधिः पङ्कजं सौधं सागरो भूरुहः शशी ॥ चन्द्रालोकः१.१२ ।।
तन्मुहूर्तमपि भीमतनूजाविप्रयोगमसहिष्णुरिवायम् । शूलिमौलिशशिभीततयाऽभूद्ध्यानमूर्च्छननिमीलितनेत्रः ॥
तन्वङ्ग्या गुरुसन्निधौ नयनजं यद् वारि संस्तम्भितं तेनान्तर्गलितेन मन्मथशिखी सिक्तोऽनुषङ्गोद्भवः । मन्ये तस्य निरस्यमानकिरणस्यैषा मुखेनोद्गता श्वासामोदसमाकुलालिनिकरव्याजेन धूमावलिः ॥अमरुशतकम्-९१॥
तन्वाः पुंसो नन्द गोपात्मजायाः कंसेनेव स्फोटितायाः गजेन । दिव्या मूर्तिर्व्य्ॐअगैरुत्पतन्ती वीक्षामासे
तन्वी श्यामा शिखरीदशना पक्वबिम्बाधरौष्ठी मध्ये क्षामा चकितहरिणीप्रेक्षणा निम्ननाभिः श्रोणीभाराद अलसगमना स्तोकनम्रा स्तनाभ्यां या तत्र स्याद युवतीविषये सृष्टिर आद्यैव धातुः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.२२॥
तन्वीमुखं द्रागधिगत्य चन्द्रं वियोगिनस्तस्य निमीलिताभ्याम् । द्वयं द्रढीयः कृतमीक्षणाभ्यां तदिन्दुता च स्वसरोजता च ॥
तपः स्वाध्याययज्ञानामकाण्डद्विष्टतापसः । स्वविद्विषां श्रियं तस्मिन्पश्यन्नुपततापं सः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१९३ ॥
तपःपरामर्शविवृद्धमन्योर्भ्रूभङ्गदुष्प्रेक्ष्यमुखस्य तस्य । स्फुरन्नुदर्चिः सहसा तृतीयादक्ष्णः कृशानुः किल निष्पपात ॥
तपःफलत्वेन हरेः कृपेयमिमं तपस्येव जनं नियुङ्क्ते । भवत्युपायं प्रति हि प्रवृत्तावुपेयमाधुर्यमधैर्यसर्जि ॥
तपखिनः स्थाणुवनौकसस्तामाकालिकीं वीक्ष्य मधुप्रवृत्तिम् । प्रयत्नसंस्तम्भितविक्रियाणां कथंचिदीशा मनसां बभूवुः ॥
तपति जगत एव मूर्ध्नि भूत्वा रविरधुना त्वमिवाद्भुतप्रतापः । पुरमथनमुपास्य पश्य पुण्यैरधरितमेनमनन्तरं त्वदीयैः ॥
तपनमण्डलदीतितं एकतः सततनैशतमोवृतं अन्यतः । हसितभिन्नतमिस्रचयं पुरः शिवं इवानुगतं गजचर्मणा ।।
तपनीयनिकर्षराजिगौरस्फुरदुत्तालतडिच्छटाट्टहासं । अनुबद्धसमुद्धताम्बुवाहध्वनिताडम्बरमम्बरं बभूव ॥
तपसा कृशं वपुरुवाह स विजितजगत्त्रयोदयं । त्रासजननं अपि तत्त्वविदां किं इवास्ति यन्न सुकरं मनस्विभिः ।।
तपसा तथा न मुदं अस्य ययौ भगवान्यथा विपुलसत्त्वतया । गुणसंहतेः समतिरिक्तं अहो निजं एव सत्त्वं उपकारि सतां ।।
तपसा निपीडितकृशस्य विरहितसहायसम्पदः । सत्त्वविहितं अतुलं भुजयोर्बलं अस्य पश्यत मृधेऽधिकुप्यतः ।।
तपस्तपोवीर्यसमुद्धतस्य पारं यियासोः समरार्णवस्य । महेषुजालान्यखिलानि जिष्णोरर्कः पयांसीव समाचचाम ।।
तपस्यतामम्बुनि कैरवाणां समाधिभङ्गे विबुधाङ्गनायाः । अवैमि रात्रेरमताधरोष्ठं मुखं मयूखस्मितचारुचन्द्रम् ॥
तपस्यनधिकारित्वात्प्रजानां तं अघावहं । शीर्षच्छेद्यं परिच्छिद्य नियन्ता शस्त्रं आददे ॥ रघुवंशम् १५.५१ । ।
तपस्विवेषक्रिययापि तावद्यः प्रेक्षणीयः सुतरां बभूव । राजेन्द्रनेपथ्यविधानशोभा रस्योदितासीत्पुनरुक्तदोषा ॥ रघुवंशम्
तपस्विसंसर्गविनितत्सत्त्वे तपोवने वीतभया वसास्मिन् । इतो भविष्यत्यनघप्रसूतेरपत्यसंस्कारमयो विधिस्ते ॥ रघुवंशम्
तपेन वर्षाः शरदा हिमागमो वसन्तलक्ष्म्या शिशिर समेत्य च । प्रसूनक्लृप्तं ददतः सदर्त्तवः पुरे स्य वास्तव्यदुटुम्बितां दधुः
तपो रक्षन्स विघ्नेभ्यस्तस्करेभ्यश्च संपदः । यथास्वं आश्रमैश्चक्रे वर्णैरपि षड्संशभाक् ॥ रघुवंशम् १७.६५ । ।
तपोनले जुह्वति सूरयस्तनूर्दिवे फलायान्यजनुर्भविष्णवे । करे पुनः कर्षति सैव विह्वला बलादिव त्वां वलसे न बालिशे ॥
तप्तानां उपदधिरे विषाणभिन्नाः प्रह्लादं सुरकरिणां घनाः क्षरन्तः । युक्तानां खलु महतां परोपकारे कल्याणी भवति रुजत्स्वपि प्रवृत्तिः ।। किरातार्जुनीयम्७.१३ ।।
तप्ते महाविरहवह्निशिखावलीभिर् आपाण्डुरस्तनतटे हृदये प्रियायाः । रथ्यालिवीक्षणनिवेशितलोलदृष्टेर् नूनं छ्नच्छ्निति बाष्पकणाः पतन्ति ॥अमरुशतकम्-८९॥(८६)
तमकुण्ठमुखाः सुपर्णकेतोरिषवः क्षिप्तमिषुव्रजं परेण । विभिदामनयन्त कृत्यपक्षं नृपतेर्नेतुरिवायथार्थवर्णाः ॥

तमङ्गदे मन्दरकूटकोटिव्याघट्टनोत्तेजनया मणीनाम् । वंहीयसा दीप्तिवितानकेअन चकासयामासतुरुल्लसन्ती ॥ शिशुपाल
तमन्वगिन्द्रप्रमुखाश्च देवाः सप्तर्षिपूर्वाः परमर्षयश्च । गणाश्च गिर्यालयमभ्यगच्छन्प्रशस्तमारम्भमिवोत्तमार्थाः॥
तमभ्यगच्छत्प्रथमो विधाता श्रीवत्सलक्ष्मा पुरुषश्च साक्षात् । जयेति वाचा महिमानमस्य संवर्धयन्तौ हविषेव वह्निम्॥
तमर्घ्यमर्घ्यादिकयादिपूरुषः सपर्यया साधु स पर्य्यपूपुजत् । गृहानुपैतुं प्रणयादभीप्सवो भवन्ति नापुण्यकृतां मनीषिणः ॥
तमर्चितुं मद्वरणस्रजा नृपं स्वयंवरः संभविता परेद्यवि । ममासुभिर्गन्तुमनाः पुरःसरैस्तदन्तरायः पुनरेष वासरः ॥
तमर्थमिव भारत्या सुतया योक्तुमर्हसि । अशोच्या हि पितुः कन्या सद्भर्तृप्रतिपादिता॥ कुमारसंभवम्६.७९॥
तमवेक्ष्य रुरोद सा भृशं स्तनसंबाधमुरो जघान च । स्वजनस्य हि दुःखमग्रतो विवृतद्वारमिवोपजायते ॥ कुमारसंभवम्
तमागतं वीक्ष्य युगान्तबन्धुमुत्सङ्गशय्याशयमम्बुराशिः । प्रत्युज्जगामेव गुरुप्रमोदप्रसारिओत्तुङ्गतरङ्गबाहुः ॥ शिशुपाल
तमातिथेयी बहुमानपूर्वया सपर्यया प्रत्युदियाय पार्वती | भवन्ति साम्येऽपि निविष्टचेतसां वपुर्विशेषेष्वतिगौरवाः क्रियाः
तमालम्बनमासाद्य वैदर्भीनिषाधेशयोः । कलुषं कलिरन्विष्यन्नवात्सीद्वत्सरान्बहून् ॥ नैषधीयचरितम्१७.२१७ ॥
तमालिरूचेऽथ विदर्भजेरिता प्रगाढमौनव्रतयैकया सखी । त्रपां समाराधयतीयमन्यया भवन्तमाह स्वरसज्ञया मया ॥
तमालोक्य प्रियाकेलिं नले सोत्प्रासहासिनि । आरात्तत्त्वमबुद्ध्वापि सख्यः सिष्मियिरेऽपराः ॥ नैषधीयचरितम्२०.१ ॥
तमाशु विघ्नं तपसस्तपस्वी वनस्पतिं वज्र इवावभज्य । स्त्रीसंनिकर्षं परिहर्तुमिच्छन्नन्तर्दधे भूतपतिः सभूतः ॥
तमिस्रया शुभ्रनिशेव भिन्ना कुन्दस्रगिन्दीवरमालयेव । कृत्तिर्हरेः कृष्णमृगत्वचेव भूतिः स्मरारेरिव कण्ठभासा ॥ रघुवंशम्
तमृद्धिमद्बन्धुजनाधिरुढैर्वृन्दैर्गजानां गिरिचक्रवर्ती । प्रत्युज्जगामागमनप्रतीतः प्रफुल्लवृक्षैः कटकैरिव स्वैः॥
तमेकदृश्यं नयनैः पिबन्त्यो नार्यो न जग्मुर्विषयान्तराणि । तथाहि शेषेन्द्रियवृत्तिरासां सर्वात्मना चक्षुरिव प्रविष्टा॥
तमेव लब्ध्वावसरं ततः स्मरः शरीरशोभाजयजातमत्सरः । अमोघशक्त्या निजयेव मूर्तया तया विनिर्जेतुमियेष नैषधम् ॥
तमोभुक्तताराः स्मृता विश्वसङ्ख्याः शुभो जीवपक्षो मृतश्चापि भोग्याः । तदाक्रान्तभं कर्तरीसंज्ञमुक्तं ततोऽक्षेन्दुसङ्ख्यं भवेद्भस्तनाम ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् १४॥
तमोमयीकृत्य दिशः परागैः स्मरेषवः शक्रदृशां दिशन्ति । कुहूगिरश्चञ्चुपुटं द्विजस्य राकारजन्यामपि सत्यवाचम् ॥
तम् आर्यगृह्यं निगृहीतधेनुर्मनुष्यवाचा मनुवंशकेतुं । विस्माययन्विस्मितम् आत्मवृत्तौ सिंहोरुसत्त्वं निजगाद सिंहः ॥
तया प्रतीष्टाहुतिधूमपद्धतिर्गता कपोले मृगनाभिशोभिताम् । ययौ दृशोरञ्जनतां श्रुतौ श्रिता तमाललीलामलिकेऽलकायिता ॥ नैषधीयचरितम्१६.४१ ॥
तया प्रवृद्धाननचन्द्रकान्त्या प्रफुल्लचक्षुःकुमुदः कुमार्या । प्रसन्नचेतःसलिलः शिवोऽभूत्संसृज्यमानः शरदेव लोकः॥
तया व्याहृतसंदेशा सा बभौ निभृता प्रिये । चूतयष्टिरिवाभ्याशे मधौ परभृतोन्मुखी ॥ कुमारसंभवम्६.२॥
तया स्रजा मङ्गलपुष्पमय्या विशालवक्षःस्थललम्बया सः । अमंस्त कण्ठार्पितबाहुपाशां विदर्भराजावरजां वरेण्यः ॥
तया हीनं विधातर्मां कथं पश्यन्न दूयसे । सिक्तं स्वयं इव स्नेहाद्वन्ध्यं आश्रमवृक्षकं ॥ रघुवंशम् १.७० ।।
तयेरितः प्राणसमः सुमुख्या गिरं परीहासरसोत्किरां सः । भूलोकसारः स्मितवाक् तुषारभानुं भणिष्यन्सुभगां बभाण ॥
तयोः समापत्तिषु कातराणि किंचिंद्यवस्थापितसंहृतानि । ह्रीयन्त्रणां तत्क्षणमन्वभूवन्नन्योन्यलोलानि विलोचनानि॥
तयोः सौहार्दसान्द्रत्वं पश्यञ्शल्यमिवानशे । मर्मच्छेदमिवानर्च्छ स तन्नर्मोर्मिभिर्मिथः ॥ नैषधीयचरितम्१७.२०६ ॥
तयोरपाङ्ग-प्रतिसारितानि क्रियासमापत्तिवर्तितानि । ह्रीयन्त्रणां आनशिरे मनोज्ञां अन्योन्यलोलानि विलोचनानि ॥
तयोरुपान्तस्थितसिद्धसैनिकं गरुत्मदाशीविषभीमदर्शनैः । बभूव युद्धं तुमुलं जयैषिणोरधोमुखैरूर्ध्वमुखैश्च पत्रिभिः ॥
तयोर्जगृहतुः पादान्राजा राज्ञी च मागधी । तौ गुरुर्गुरुपत्नी च प्रीत्या प्रतिननन्दतुः ॥ रघुवंशम् १.५७ ।।
तयोर्दिवस्पतेरासीदेकः सिंहासनार्धबाक् । द्वितीयापि सखी शच्याः पारिजातांशभागिनी ॥ रघुवंशम् १७.७ ।।
तयोर्यथाप्रार्थितं इन्द्रियार्थानासेदुषोः सद्मसु चित्रवत्सु । प्राप्तानि दुःखान्यपि दण्डकेषु संचिन्त्यमानानि सुखान्यभूवन् ॥
तयोश्चतुर्दशैकेन रामं प्राव्राजयत्समाः । द्वितीयेन सुतस्यैच्छद्वैधव्यैकफलां श्रियं ॥ रघुवंशम् १२.६ ।।
तयोस्त्रावणहृतां ताभ्यां पितृव्यापत्तिशोकयोः । पितरीवाग्निसंस्कारात्परा ववृतिरे क्रियाः ॥ रघुवंशम् १२.५६ ।।
तरङ्गिणी भूमिभृतः प्रभूता जानामि शृङ्गाररसस्य सेयम् । लावण्यपूरोऽजनि यौवनेन यस्यां तथोच्चैस्तनता घनेन ॥
तरङ्गिणीरङ्कजुषः स्ववल्लभास्तरङ्गरेखा बिभरांबभूव यः । दरोद्गतैः कोकनदौघकोरकैर्धृतप्रवालाङ्कुरसंचयश्च यः ॥
तरसा भुवनानि यो बिभर्ति ध्वनति ब्रह्म यतः परं पवित्रं । परितो दुरितानि यः पुनीते शिव तस्मै पवनातने नमस्ते ।।

तरसैव कोऽपि भुवनैक- पुरुष पुरुषस्तपस्यति । ज्योतिरमलवपुषोऽपि रवेरभिभूय वृत्र इव भीमविग्रहः ।।
तरुणतातरणिद्युतिनिर्मितद्रढिम तत्कुचकुम्भयुगं तदा । अनलसंगतितापमुपैतु नो कुसुमचापकुलाअलविलासजम् ॥
तरुमूरुयुगेन सुन्दरी किमु रम्भां परिणाहिना परम् । तरुणीमपि जुष्णुरेव तां धनदापत्यतपः फलस्तनीम् ॥
तर्का रदा यद्वदनस्य तर्क्या वादेऽस्य शक्तिः क्व तथाऽन्यथा तैः । पत्त्रं क्व दातुं गुणशालिपूगं क्व वादतः खण्डयितुं प्रभुत्वम् ॥
तर्काप्रतिष्ठया साम्यादन्योन्यस्य व्यतिघ्नताम् । नाप्रामाण्यं मतानां स्यात्केषां सत्प्रतिपक्षवत् ॥ नैषधीयचरितम्१७.७९ ॥
तर्कितालि त्वमित्यर्धवाणीका पाणिमोचनात् । ज्ञातस्पर्शान्तरा मौनमानशे मानसेविनी ॥ नैषधीयचरितम्२०.१३ ॥
तलं यथेयुर्न तिला विकीर्णाः सैन्यैस्तथा राजपथा बभूवुः । भैमीं स लब्धामिव तत्र मेने कः प्राप भूभृद्भवितुं पुरस्तात् ॥
तव कितव किमाहितैर्वृथा नः क्षितिरुहपल्लवपुष्पकर्णपूरैः । ननु जनविदितैर्भवद्व्यलीकैश्चिरपरिपूरितमेव कर्णयुग्मं ॥
तव दुग्धाब्धि-संभूतेः कथं जाता कलङ्किता । कवीनां समयाद्विद्या-विरुद्धोऽदोषतां गतः ॥ चन्द्रालोकः२.४३ ।।
तव धन्यतेयमपि सर्वनृपतितुलितोऽपि यत्क्षणं । क्लान्तकरतलधृताचलकः पृथिवीतले तुलितभूभृदुच्यसे ॥
तव धर्मराज इति नाम कथमिदमपष्ठु पठ्यते । भ्ॐअदिनमभिदधत्यथवा भृशमप्रशस्तमपि मङ्गलं जनाः ॥
तव निःश्वसितानुकारिभिर्बकुलैरर्धचितां समं मया । असमाप्य विलासमेखलां किं इदं किंनरकण्ठि सुप्यते ॥ रघुवंशम्
तव प्रवेशे सुकृतानि हेतुर्मन्ये मदक्षणोरपि तावदत्र । न लक्षितो रक्षिभटैर्यदाभ्यां पीतोऽसि तन्वा जितपुष्पधन्वा ॥
तव प्रसादात्कुसुमायुधोऽपि सहायमेकं मधुमेव लब्ध्वा । कुर्यां हरस्थापि पिनाकपाणेर्धैर्यच्युति के मम धन्विनोऽन्ये ॥
तव मन्त्रकृतो मन्त्रैर्दूरात्प्रशमितारिभिः । प्रत्यादिश्यन्त इव मे दृष्टलक्ष्यभिदः शराः ॥ रघुवंशम् १.६१ ।।
तव रूपमिदं तया विना विफलं पुष्पमिवावकेशिनः । इयमृद्धधना वृथावनी स्ववनी संप्रवदत्पिकापि ॥
तव वर्त्मनि वर्ततां शिवं पुनरस्तु त्वरितं समागमः । अयि साधय साधयेप्सितं स्मरणीयाः समये वयं वयः ॥
तव संमितिमेव केवलामिधगन्तुं धिगिदं निवेदितम् । ब्रुवते हि फलेन साधवो न तु कण्ठेन निजोपयोगिताम् ॥
तव सपदि समीपमानये तामहमिति तस्य मयाग्रतोऽभ्यधायि । अतिरभसाकृतालघुप्रतिज्ञामनृतगिरं गुणगौरि मा कृथा मां
तव सा कथासु परिघट्टयति श्रवणं यदङ्गुलिमुखेन मुहुः । घनतां ध्रुवं नयति तेन भवद्गुणपूगपूरितमतृप्ततया ॥
तवाऽगमनमेवार्हं वैरसेनौ तया वृते । उद्वेगेन विमानेन किमनेनापि धावता ॥ नैषधीयचरितम्१७.१५४ ॥
तवाधरस्पर्धिषु विद्रुमेषु पर्यस्तं एतत्सहसोर्मिवेगाथ् । ऊर्ध्वाङ्कुरप्रोतमुखं कथंचित्क्लेशदपक्रामति शङ्खयूथं ॥ रघुवंशम्
तवाधराय स्पृहयामि यन्मधुस्रवैः श्रवःसाक्षिकमाक्षिका गिरः । अधित्यकासु स्तनयोस्तनोतु ते ममेन्दुलेखाभ्युदयाद्भुतं नखः ॥ नैषधीयचरितम्९.११७ ॥
तवानने जातचरीं निपीय गीतिं तदाकर्णनलोलुपोऽयम् । हातुं नु जातु स्पृहयत्यवैमि विधुं मृगस्त्वद्वदनभ्रमेण ॥
तवापि हाहा विरहात्क्षुधाकुलाः कुलायकूलेषु विलुठ्य तेषु ते । चिरेण लब्धा बहुभिर्मनोरथैर्गताः क्षणेनास्फुटीतेक्षणा मम
तवार्हतो नाभिगमेन तृप्तं मनो नियोगक्रियोत्सुकं मे । अप्याज्ञया शासितुरात्मना वा प्राप्तोऽसि संभावयितुं वनान्मां ॥
तवास्मि मां घातुकमप्युपेक्षसे मृषामरं हाऽमरगौरवात्स्मरम् । अवेहि चण्डालमनङ्गमङ्ग तं स्वकाण्डकारस्य मधोः सखा हि सः ॥ नैषधीयचरितम्९.१५१ ॥
तवेत्ययोगस्मरपावकोऽपि मे कदर्थनात्यर्थतयागमद्दयाम् । प्रकाशमुन्माद्य यदद्य कारयन्मयात्मनस्त्वामनुकम्पते स्म सः ॥
तवेन्दुकीर्तिः श्वशुरः सखा मे सतां भवोच्छेदकरः पिता ते । धुरि स्थिता त्वं पतिदेवतानां किं तन्न येनासि ममानुकम्प्या ॥
तवोत्तरीयं करिचर्म साङ्गजं ज्वलन्मणिः सारशनं महानहिः । स्रगास्यपङ्क्तिः शवभस्म चन्दनं कला हिमांशोश्च समं चकासति ।। किरातार्जुनीयम्१८.३२ ।।
तवोपवाराणसि नामचिह्नं वासाय पारेसि पुरं पुरास्ति । निर्वातुमिच्छोरपि तत्र भैमीसंभोगसंकोचभियाधिकाशि ॥
तस्थेमुहूर्त हरिणीविलोचनैः सदृशि दृष्ट्वा नयनानि योषितां । त्वाथ सत्रासमनेकविभ्रमक्रियाविकाराणि मृगैः पलाय्यत ॥
तस्मात्पुरःसरविभीषणदर्शितेन सेवाविचक्षणहरीश्वरदत्तहस्तः । यानादवातरददूरमहीतलेन मार्गेण भङ्गिरचितस्फटिकेन रामः ॥ रघुवंशम् १३.६९ ।।
तस्मात्प्रदेशाच्च वितानवन्तं युक्तं मणिस्तम्भचतुष्टयेन। पतिव्रताभिः परिगृह्य निन्ये क्लृप्तासनं कौतुकवेदिमध्यम्॥
तस्मात्समुद्रादिव मथ्यमानादुद्वृत्तनक्रात्सहसोन्ममज्ज । लक्ष्म्येव सार्धं सुरराजवृक्षः कन्यां पुरस्कृत्य भुजंगराजः ॥

तस्माद गच्चेर अनुकनखलं शैलराजावतीर्णां जाह्नोः कन्यां सगरतनयस्वर्गसोपानपङ्क्तिम गौरीवक्त्रभ्रुकुटिरचनां या विहस्येव फेनैः शम्भोः केशग्रहणम अकरोद इन्दुलग्नोर्मिहस्ता॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.५३॥
तस्माददृश्यादपि नातिबिभ्युस्तच्छायरूपाहितमोहलोलाः । मन्यन्त एवादृतमन्मथाज्ञाः प्राणानपि स्वान्सुदृशस्तृणानि ॥
तस्मादधः किंचिदिवावतीर्णावसंस्पृशन्तौ तपनीयपीठं । सालक्तकौ भूपतयः प्रसिद्धैर्ववन्दिरे मौलिभिरस्य पादौ ॥
तस्मादिमां नरपतेरपनीय तन्वीं राजन्यमन्यमथ जन्यजनः स निन्ये । स्त्रीभावधावितपदामविमृश्य याच्ञामर्थी निवर्त्य विधनादिव वित्तवित्तम् ॥ नैषधीयचरितम्११.६५ ॥
तस्मादियं क्षितिपतिक्रमगम्यमानमध्वानमैक्षत नृपादवतारिताक्षी । तद्भावबोधबुधतां निजचेष्टयैव व्याचक्षते स्म शिबिकानयने नियुक्ताः ॥ नैषधीयचरितम्११.११२ ॥
तस्मान्मुच्ये यथा तात संविधातुं तथार्हसि । इक्ष्वाकूणां दुरापेऽर्थे त्वदधीना हि सिद्धयः ॥ रघुवंशम् १.७२ । ।
तस्मिन काले जलद यदि सा लब्धनिद्रासुखा स्याद अन्वास्यैनां स्तनितविमुखो याममात्रं सहस्व मा भूद अस्याः प्रणयिनि मयि स्वप्नलब्धे कथंचित सद्यः कण्ठच्युतभुजलताग्रन्थि गाढोपगूढम॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.३७॥
तस्मिन काले नयनसलिअं योषितां खण्डितानां शान्तिं नेयं प्रणयिभिर अतो वर्त्म भानोस त्यजाशु प्रालेयास्त्रं कमलवदनात सोऽपि हर्तुं नलिन्याः प्रत्यावृत्तस्त्वयि कररुधि स्यादनल्पभ्यसूयः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.४२॥
तस्मिन् गते विजयिनं परिरभ्य रामं स्नेहादमन्यत पिता पुनरेव जातम् । तस्याभवत्क्षणशुचः परितोषलाभः कक्षाग्निलङ्घिततरोरिव वृष्टिपातः ॥ रघुवंशम् ११.९२ ॥
तस्मिन्काले स्थापयेत्तत्पुरस्ताद्वस्त्रं शस्त्रं पुस्तकं लेखनीं च । स्वर्णं रौप्यं यच्च गृह्णाति बालस्तैराजीवैस्तस्य वृत्तिः प्रदिष्टा ॥
तस्मिन्क्षणे पालयितुः प्रजानां उत्पश्यतः सिंहनिपातं उग्रं । अवाङ्मुखस्य्ऽओपरि पुष्पवृष्टिः पपात विद्याधरहस्तमुक्ता ॥
तस्मिन्गते द्यां सुकृतोपलब्धां तत्संभवं शङ्खणं अर्णवान्ता । उत्खातशत्रुं वसुधोपतस्थे रत्नोपहारैरुदितैः खनिभ्यः ॥
तस्मिन्गते द्यां सुकृतोपलब्धां तत्संभवं शङ्खणं अर्णवान्ता । उत्खातशत्रुं वसुधोपतस्थे रत्नोपहारैरुदितैः खनिभ्यः ॥
तस्मिन्गते विजयिनं परिरभ्य रामं स्नेहादमन्यत पिता पुनरेव जातं । तस्याभवत्क्षणशुचः परितोषलाभः कक्षाग्निलङ्घिततरोरिव वृष्टिपातः ॥ रघुवंशम् ११.९२ । ।
तस्मिन्गुणैरपि भृते गणनादरिद्रैस्तन्वी न सा हृदयबन्धमवाप भूपे । दैवे निरुन्धति निबन्धनतां वहन्ति हन्त प्रयासपरुषाणि न पौरुषाणि ॥ नैषधीयचरितम्११.५५ ॥
तस्मिन्नद्रौ कतिचिदबलाविप्रयुक्तः स कामी नीत्वा मासान् कनकवलयभ्रंशरिक्तप्रकोष्ठः आषाढस्य प्रथमदिवसे मेघमाश्लिष्टसानुं वप्रक्रीडापरिणतगजप्रेक्षणीयं ददर्श॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.२॥
तस्मिन्नभिद्योतितबन्धुपद्मे प्रतापसंशोषितशत्रुपङ्के । बबन्ध सा नोत्तमसौकुमार्या कुमुद्वती भानुमतीव भावं ॥ रघुवंशम्
तस्मिन्नलोऽसाविति सान्वरज्यत्क्षणं क्षणं क्वेह स इत्युदास्त । पुनः स्म तस्यां वलतेऽस्य चित्तं दूत्यादनेनाथ पुनर्न्यवर्ति ॥
तस्मिन्नवसरे देवाः पौलस्त्योपप्लुता हरिं । अभिजग्मुर्निदाघार्ताश्छायावृक्षं इवाध्वगाः ॥ रघुवंशम् १०.५ । ।
तस्मिन्नात्मचतुर्भागे प्राङ्नाकं अधितस्थुषि । राघवः शिथिलं तस्थौ भुवि धर्मस्त्रिपादिव ॥ रघुवंशम् १५.९६ । ।
तस्मिन्नास्थदिषीकास्त्रं रामो रामावभोधितः । आत्मानं मुमुचे तस्मादेकनेत्रव्ययेन सः ॥ रघुवंशम् १२.२३ । ।
तस्मिन्नियं सेति सखीसमाजे नलस्य संदेहमथ व्युदस्यन् । अपृष्ट एव स्फुटमाचचक्षे स कोऽपि रूपातिशयः स्वयं ताम् ॥
तस्मिन्नुपायाः सर्वे नः क्रूरे प्रतिहतक्रियाः । वीर्यवन्त्यौपधानीव विकारे सांनिपातिके ॥ कुमारसंभवम् २.४८ ॥
तस्मिन्नेतेन यूना सह विहर पयःकेलिवेलासु बाले नालेनास्तु त्वदक्षिप्रतिफलनभिदा तत्र नीलोत्पलानाम् । तत्पाथोदेवतानां विशतु तव तनुच्छायमेवाधिकारे तत्फुल्लाम्भोजराज्ये भवतु च भवदीयाननस्याभिषेकः ॥
तस्मिन्प्रयाते परलोकयात्रां जेतर्यरीणां तनयं तदीयं । उच्चैःशिरस्त्वाज्जितपारियात्रं लक्ष्मीः सिषेवे किल पारियात्रं ॥
तस्मिन्प्रयाते परलोकयात्रां जेतर्यरीणां तनयं तदीयं । उच्चैःशिरस्त्वाज्जितपारियात्रं लक्ष्मीः सिषेवे किल पारियात्रं ॥
तस्मिन्मघोनस्त्रिदशान्विहाय सहस्रमक्ष्णां युगपत्पपात । प्रयोजनापेक्षितया प्रभूणां प्रायश्चलं गौरवमाश्रितेषु ॥
तस्मिन्मलिम्लुच इव स्मरकेलिजन्मघर्मोदबिन्दुमयमौक्तिकमण्डनं ते । जालैर्मिलन्दधिमहोदधिपूरलोलकल्लोलचामरमरुत्तरुणि छिनत्तु ॥ नैषधीयचरितम्११.५३ ॥
तस्मिन्मुहूर्ते पुरसुन्दरीणामीशानसंदर्शनलालसानाम् । प्रासादमालासु बभूवुरित्थं त्यक्तान्यकार्याणि विचेष्टितानि॥

तस्मिन्नामशरोत्कृत्ते बले महति रक्षसां । उत्थितं ददृशेऽन्यच्च कबन्धेभ्यो न किंचन ॥ रघुवंशम् १२.४९ ।।
तस्मिन्वने संयमिनां मुनीनां तपःसमाधेः प्रतिकूलवर्ती । संकल्पयोनेरभिमानभूतमात्मानमाधाय मधुर्जजृम्भे ॥
तस्मिन्विधानातिशये विधातुः कन्यामये नेत्रशतैकलक्ष्ये । निपेतुरन्तःकरणैर्नरेन्द्रा देहैः स्थिताः केवलं आसनेषु ॥ रघुवंशम्
तस्मिन्विप्रकृताः काले तारकेण दिवौकसः । तुरासाहं पुरोधाय धाम स्वायंभुवं ययुः ॥ कुमारसंभवम्२.१॥
तस्मिन्विमृश्यैव वृते हृदैषा मैन्द्री दया मामनुतापिकाभूत् । निर्वातुकामं भवसंभवानां धीरं सुखानामवधीरणेव ॥
तस्मिन्विषज्याऋधपथात्तपातं तदङ्गरागच्छुरितं निरीक्ष्य । विस्मेरतामापुरविस्मरन्त्यः क्षिप्तं मिथः कन्दुकमिन्दुमुख्यः ॥
तस्मिन्संघमिनामाये जाते परिणयो१न्मुखे । जहुः परिग्रहव्रीडां प्राजापत्यास्तपखिनः ॥ कुमारसंभवम्६.३४ ॥
तस्मिन्समावेशितचित्तवृत्तिं इन्दुप्रभां इन्दुमतीं अवेक्ष्य । प्रचक्रमे वक्तुं अनुक्रमज्ञा सविस्तरं वाक्यं इदं सुनन्दा ॥ रघुवंशम्
तस्मिन्सुराणां विजयाभ्युपाये तवैव नामास्त्रगतिः कृती त्वम् । अप्यप्रसिद्धं यशसे हि पुंसामनन्यसाधारणमेव कर्म ॥
तस्मिन्ह्रदः संहितमात्र एव क्षोभात्समाविद्धतरङ्गहस्तः । रोधांस्यभिघ्नन्नवपातमग्नः करीव वन्यः परुषं ररास ॥ रघुवंशम्
तस्मै कुशलसंप्रश्नव्यञ्जितप्रीतये सुराः । भयं अप्रलयोद्वेलादाचख्युर्नैरृतोदधेः ॥ रघुवंशम् १०.३५ ।।
तस्मै जयाशीः ससृजे पुरस्तात्सप्तर्षिभिस्तान्स्मितपूर्वमाह । विवाहयज्ञे विततेऽत्र यूयमध्वर्यवः पूर्ववृता मयेति॥
तस्मै निशाचरैश्वर्यं प्रतिशुश्राव राघवः । काले खलु समारब्धाः फलं बध्नन्ति नीतयः ॥ रघुवंशम् १२.६९ ।।
तस्मै विष्ज्योत्तरकोसलानां धर्मोत्तरस्तत्प्रभवे प्रभुत्वं । मृगैरजर्यं जरस्पोदैष्टं अदेहबन्धाय पुनर्बबन्ध ॥ रघुवंशम् १८.७ ।।
तस्मै विष्ज्योत्तरकोसलानां धर्मोत्तरस्तत्प्रभवे प्रभुत्वं । मृगैरजर्यं जरस्पोदैष्टं अदेहबन्धाय पुनर्बबन्ध ॥ रघुवंशम् १८.७ ।।
तस्मै शशंस प्रणिपत्य नन्दी शुश्रूषया शैलसुतामुपेताम् । प्रवेशयामास च भर्तुरेनां भ्रूक्षेपमात्रानुमतप्रवेशाम् ॥
तस्मै सभ्याः सभार्याय गोप्त्रे गुप्ततमेन्द्रियाः । अर्हणां अर्हते चक्रुर्मुनयो नयचक्षुषे ॥ रघुवंशम् १.५५ ।।
तस्मै हि भारोद्धरणे समर्थं प्रदास्यता बाहुं इव प्रतापं । चिरं विषेहेऽभिभवस्तदानीं स कारणानां अपि कारणेन ।।
तस्मै हिमाद्रेः प्रयतां तनूजां यतात्मने रोचयितुं यतस्व । योषित्सु तद्वीर्यनिषेकभूमिः सैव क्षमेत्यात्मभुवोपदिष्टम् ॥
तस्य कर्कशविहारसंभवं स्वेदं आननविलग्नजालकं । आचचाम सतुषारशीकरो भिन्नपल्लवपुटो वनानिलः ॥ रघुवंशम् ८.६८
तस्य कल्पितपुरस्क्रियाविधेः शुश्रुवान् वचनमग्रजन्मनः । उच्चचाल वलभितसखो वशी सैन्यरेणुमुषितार्कदीधितिः ॥
तस्य कल्पितपुरस्क्रियाविधेः शुश्रुवान्वचनं अग्रजन्मनः । उच्चचाल वलभितसखो वशी सैन्यरेणुमुषितार्कदीधितिः ॥
तस्य चीनसिचयैरपि बद्धा पद्धतिः पदयुगात्कठिनेति । तां प्यधत्त शिरसां खलु माल्यैराजराजिरभितः प्रणमन्ती ॥
तस्य जातु मरुतः प्रतीपगा वर्त्मसु ध्वजतरुप्रमाथिनः । चिक्लिशुर्भृशतया वरूथिनीं उत्तटा इव नदीरयाः स्थलीं ॥
तस्य जातु मरुतः प्रतीपगा वर्त्मसु ध्वजतरुप्रमाथिनः । चिक्लिशुर्भृशतया वरूथिनीमुत्तटा इव नदीरयाः स्थलीम् ॥
तस्य तापनभिया तपनः स्वं तावदेव समकोचयदर्चिः । यावदेव दिवसेन शशीव द्रागतप्यत न तन्महसैव ॥
तस्य दाक्षिण्यरुढेन नाम्ना मगधवंशजा । पत्नी सुदक्षिणेत्यासीदध्वरस्येव दक्षिणा ॥ रघुवंशम् १.३१ ।।
तस्य द्विपानां मदवारिसेकात्खुराभिघाताच्च तुरंगमाणां । रेणुः प्रपेदे पथि पङ्कभावं पङ्कोऽपि रेणुत्वं इयाय नेतुः ॥
तस्य निर्दयरतिश्रमालसाः कण्ठसूत्रं अपदिश्ययोषितः । अध्यशेरत बृहद्(?) भुजान्तरं पीवरस्तनविलुप्तचन्दनं ॥ रघुवंशम्
तस्य पाण्डुवदनाल्पभूषणा सावलम्बगमना मृदुस्वना । यक्ष्मणापि परिहानिराययौ कामयानसमवस्थया तुलां ॥ रघुवंशम्
तस्य पूर्वोदितां निन्दां द्विजः पुत्रसमागतः । स्तुत्या निवर्तयां आस त्रातुर्वैवस्वतादपि ॥ रघुवंशम् १५.५७ ।।
तस्य प्रभानिर्जितपुष्प-रागं पौष्यं तिथौ पुष्यं असूत पत्नी । यस्मिन्नपुष्यन्नुदिते समग्रां पुष्टिं जनाः पुष्य इव द्वितीये ॥
तस्य प्रयातस्य वरूथिनीनां पीडां अपर्याप्तवतीव सोढुं । वसुंधरा विष्णुपदं द्वितीयं अध्यारुरोहेव रजश्छलेन ॥ रघुवंशम्
तस्य प्रसह्य हृदयं किल शोकशङ्कुः प्लक्षप्ररोह इव सौधतलं बिभेद ।प्राणान्तहेतुं अपि तं भिषजां असाध्यं लाभं प्रियानुगमने त्वरया स मेने ॥ रघुवंशम् ८.९३ ।।
तस्य मार्गवशादेका बभूव वसतिर्यतः । रथस्वनोत्कण्ठमृगे वाल्मीकीये तपोवने ॥ रघुवंशम् १५.११ ।।
तस्य मित्राण्यमित्रास्ते ये च ये चोभये नृपाः । अभियुक्तं त्वयैनं गन्तारस्त्वामतः पते ॥ शिशुपाल २.१०१ ॥
तस्य वीक्ष्य ललितं वपुः शिशोः पार्थिवः प्रथितवंशजन्मनः । स्वं विचिन्त्य च धनुर्दुरानमं पीडितो दुहितृशुल्कसंस्थया ॥
तस्य वीक्ष्य ललितं वपुः शिशोः पार्थिवः प्रथितवंशजन्मनः । स्वं विचिन्त्य च धनुर्दुरानमं पीडितो दुहितृशुल्कसंस्थया ॥
तस्य संवृतमन्त्रस्य गूढाकारेङ्गितस्य च । फलानुमेयाः प्रारम्भाः संस्काराः प्राक्तना इव ॥ रघुवंशम् १.२० ।।

तस्य संस्तूयमानस्य चरितार्थैस्तपस्विभिः । शुशुभे विक्रमोदग्रं व्रीडयावनतं शिरः ॥ रघुवंशम् १५.२७ । ।
तस्य सन्मन्त्रपूताभिः स्नानं अद्भिः प्रतीच्छतः । ववृधे वैद्युतस्याग्नेर्वृष्टिसेकादिव द्युतिः ॥ रघुवंशम् १७.१६ । ।
तस्य सांख्यपुरुषेण तुल्यतां बिभ्रतः स्वयमकुर्वतः क्रियाः । कर्तृता तदुपलम्भतोऽभवद्वृत्तिभाजि करणे यथर्त्विजि ॥
तस्य सावरणदृष्टसंधयः काम्यवस्तुषु नवेषु सङ्गिनः । वल्लभाभिरुपसृत्य चक्रिरे सामिभुक्तविषयाः समागमाः ॥ रघुवंशम्
तस्य स्तनप्रणयिभिर्मुहुरेणशावैर्व्याहन्यमानहरिणीगमनं पुरस्तात् । आविर्बभूव कुशगर्भमुखं मृगाणां यूथं
तस्य स्थित्वा कथमपि पुरः कौतुकाधानहेतो रन्तर्बाष्पश्चिरमनुचरो राजराजस्य दध्यौ मेघालोके भवति सुखिनोऽप्यन्यथावृत्ति चेतः कण्ठाश्लेषप्रणयिनि जने किं पुनर्दूरसंस्थे॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.३॥
तस्य स्फुरति पौलस्त्यहसीतासंगमशंसिनि । निचखानाधिकक्रोधः शरं सव्येतरे भुजे ॥ रघुवंशम् १२.९० । ।
तस्य होमाज्यगन्धेन नासा नाशमिवागमत् । तथातत दृशौ नासौ क्रतुधूमकदर्थितः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१६६ ॥
तस्यः स रक्षार्थं अनल्पयोधं आदिष्य पित्र्यं सचिवं कुमारः । प्रत्यग्रहीत्पार्थिववाहिनीं तां ज्योतीरथां शोण इवोत्तरङ्गः ॥
तस्या हृदि व्रीडमनोभवाभ्यां दोलाविलासं समवाप्यमाने । स्थितं धृतैणाङ्ककुलातपत्रे शृङ्गारमालिङ्गदधीश्वरश्रीः ॥
तस्यां एवास्य यामिन्यां अन्तर्वत्नी प्रजावती । सुतावसूत संपन्नौ कोशदण्डाविव क्षितिः ॥ रघुवंशम् १५.१३ । ।
तस्यां मनोबन्धविमोचनस्य कृतस्य तत्कालमिव प्रचेताः । पाशं दधानः करबद्धवासं विभुर्बभावाप्यमवाप्य देहम् ॥
तस्यां रघोः सूनुरुपस्थितायां वृणीत मां नेति समाकुलोऽभूत् । वामेतरः संशयं अस्य बाहुः केयूरबन्धोच्छ्वसितैर्नुनोद ॥
तस्याः करं शैलगुरूपनीतं जग्राह ताम्राङ्गुलिमष्टमूर्तिः। उमातनौ गूढतनोः स्मरस्य तच्छङ्किनः पूर्वमिव प्ररोहम्॥
तस्याः किंचित करधृतम इव प्राप्तवाईरशाखं हृत्वा नीलं सलिलवसनं मुक्तरोधोनितम्बम प्रस्थानं ते कथम अपि सखे लम्बमानस्य भावि ज्ञातास्वादो विवृतजघनां को विहातुं समर्था॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.४४॥
तस्याः खुरन्यासपवित्रपांसुमपांसुलानां धुरि कीर्तनीया । मार्गं मनुष्येश्वरधर्मपत्नी श्रुतेरिवार्थं स्मृतिरन्वगच्छत् ॥ रघुवंशम्
तस्याः पातुं सुरगज इव व्योम्नि पश्चार्धलम्बी त्वं चेद अच्छस्फटिकविशदं तर्कयेस तिर्यग अम्भः संसर्पन्त्या सपदि भवतः स्रोतसि च्छाययासौ स्याद अस्थानोपगतयमुनासंगमेवाभिरामा॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.५४॥
तस्याः प्रकामं प्रियदर्शनोऽपि न स क्षितीशो रुचये बभूव । शरत्प्रमृष्टाम्बुधरोपरोधः शशीव पर्याप्तकलो नलिन्याः ॥
तस्याः प्रतिद्वन्द्विभवाद्विषादात्सद्यो विमुक्तं मुखं आबभासे । निश्वासबाष्पापगमात्प्रपन्नः प्रसादं आत्मीयं इवात्मदर्षाः ॥
तस्याः प्रसन्नेन्दुमुखः प्रसादं गुरुर्नृपाणां गुरवे निवेद्य । प्रहर्षचिह्नानुमितं प्रियायै शशंस वाचा पुनरुक्तयेव ॥ रघुवंशम्
तस्याः प्रियं चित्तमुपेतमेव प्रभूबभूवाक्षि न तु प्रयातुम् । सत्यः कृतः स्पष्टमभूत्तदानीं तयाक्ष्णि लज्जेति जनप्रवादः ॥
तस्याः स राजोपपदं निशान्तं कामीव कान्ताहृदयं प्रविश्य । यथार्हं अन्यैरनुजीविलोकं संभावयां आस गृहैस्तदीयैः ॥
तस्याः सखीभ्यां प्रणिपातपूर्व स्वहस्तलूनः शिशिरात्ययस्य । व्यकीर्यत त्र्यम्बकपादमूले पुष्पोच्चयः पल्लवभङ्गभिन्नः ॥
तस्याः सान्द्रविलेपनस्तनतटप्रश्लेषमुद्राङ्कितं किं वक्षश्चरणानतिव्यतिकरव्याजेन गोपाय्यते । इत्युक्ते क्व तद् इत्युदीर्य सहसा तत्सम्प्रमार्ष्टुं मया साश्लिष्टा रभसेन तत्सुखवशात्तन्व्यापि तद् विस्मृतम् ॥अमरुशतकम्-२२॥
तस्याः सुजातोत्पलपत्त्रकान्ते प्रसाधिकाभिर्नयने निरीक्ष्य । न चक्षुषोः कान्तिविशेषबुद्ध्या कालाञ्जनं
तस्याः स्पृष्टे मनुजपतिना साहचर्याय हस्ते माङ्गल्योर्णावलयिनि पुरः पावकस्योच्छिखस्य । दिव्यस्तूर्यध्वनिरुदचरद्व्यश्नुवानो दिगन्तान्गन्धोदग्रं तदनौ ववृषुः पुष्पं आश्चर्यमेघाः ॥ रघुवंशम् १६.८७ । ।
तस्यातसीसूनसमानभासो भ्राम्यन्मयूखावलिमण्डलेन । चक्रेण रेजे यमुनाजलौघः स्फुरन्महावर्त इवैकबाहुः ॥ शिशुपाल
तस्यातियत्नादतिरिच्यमाने पराक्रमेऽन्योन्यविशेषणेन । हन्ता पुरां भूरि पृषत्कवर्षं निरास नैदाघ इवाम्बु मेघः ।।
तस्यात्मा शितिकण्ठस्य सैनापत्यमुपेत्य वः। मोक्ष्यते सुरवन्दीनां वेणीवीर्यविभूतिभिः॥ कुमारसंभवम्२.६१ ॥
तस्यानलौजास्तनयस्तदन्ते वंशश्रियं प्राप नलाभिधानः । यो नड्वलानीव गजः परेषां बलान्यमृद्नान्नलिनाभवक्त्रः ॥
तस्यानलौजास्तनयस्तदन्ते वंशश्रियं प्राप नलाभिधानः । यो नड्वलानीव गजः परेषां बलान्यमृद्नान्नलिनाभवक्त्रः ॥
तस्यानीकैर्विसर्पद्भिरपरान्तजयोद्यतैः । रामास्त्रोत्सारितोऽप्यासीत्सह्यलग्न इवार्णवः ॥ रघुवंशम् ४.५३ । ।
तस्यानुमेने भगवान्विमन्युर्व्यापारमात्मन्यपि सायकानाम्। कालप्रयुक्ता खलु कार्यविद्भिर्विज्ञापना भर्तृषु सिद्धिमेति॥
तस्यान्वये भूपतिरेष जातः प्रतीप इत्यागमवृद्धसेवी । येन श्रियः संश्रयदोषरूढं स्वभावलोलेत्ययशः प्रमृश्टं ॥ रघुवंशम्
तस्यापनोदाय फलप्रवृत्तावुपस्थितायां अपि निर्व्यपेक्षः । त्यक्ष्यामि वैदेहसुतां पुरस्तात्समुद्रनेमिं पितुराज्ञयेव ॥ रघुवंशम्

तस्यापरेष्वपि मृगेषु शरान्मुमुक्षोः कर्णान्तं एत्य बिभिदे निबिडोऽपि मुष्टिः । त्रासातिमात्रचटुलैः स्मरयत्सु नेत्रैः प्रौढप्रियानयनविभ्रमचेष्टितानि ॥ रघुवंशम् ८.५८ । ।
तस्याभवत्सूनुरुदारशीलः शिलः शिलापट्टविशालवक्षाः । जितारिपक्षोऽपि शिलीमुखैर्यः शालीनतां अव्रजदीड्यमानः ॥
तस्याभवत्सूनुरुदारशीलः शिलः शिलापट्टविशालवक्षाः । जितारिपक्षोऽपि शिलीमुखैर्यः शालीनतां अव्रजदीड्यमानः ॥
तस्याभिषेकसंभारं कल्पितं क्रूरनिश्चया । दूषयां आस कैकेयी शोकोष्णैः पार्थिवाश्रुभिः ॥ रघुवंशम् १२.४ । ।
तस्यामात्मानुरूपायामात्मजन्मसमुत्सुकः । विलम्बितफलैः कालं स निनाय मनोरथैः ॥ रघुवंशम् १.३३ । ।
तस्यायं अन्तर्हितसौधभाजः प्रसक्तसंगीतमृदङ्गघोषः । वियद्गतः पुष्पकचन्द्रशालाः क्षणं प्रतिश्रुन्मुखराः करोति ॥
तस्यालं एषा क्षुधितस्य तृप्त्यै प्रदिष्टकाला परमेश्वरेण । उपस्थिता शोणितपारणा मे सुरद्विषश्चान्द्रमसी सुधेव ॥ रघुवंशम्
तस्यावदानैः समरे सहसा र्ॐअहर्षिभिः । सुरैरशंसि व्य्ॐअस्थैः सह सारो महर्षिभिः ॥ शिशुपाल१९.१९ ।।
तस्यावसाने हरिदश्वधामा पित्र्यं प्रपेदे पदं अश्विरूपः । वेलातटेषूषितसैनिकाश्वं पुराविदो यं ध्युषिताश्वं आहुः ॥ रघुवंशम्
तस्यावसाने हरिदश्वधामा पित्र्यं प्रपेदे पदं अश्विरूपः । वेलातटेषूषितसैनिकाश्वं पुराविदो यं ध्युषिताश्वं आहुः ॥ रघुवंशम्
तस्यास तिक्तैर वनगजमदैर वासितं वान्तवृष्टिर जम्बूकुञ्जप्रतिहतरयं तोयम आदाय गच्चेः अन्तःसारं घन तुलयितुं नानिलः शक्ष्यति त्वां रिक्तः सर्वो भवति हि लघुः पूर्णता गौरवाय॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.२०॥
तस्यास तीरे रचितशिखरः पेशलैर इन्द्रनीलैः क्रीडाशैलः कनककदलीवेष्टनप्रेक्षणीयः मद्गेहिन्याः प्रिय इति सखे चेतसा कातरेण प्रेक्ष्योपान्तस्फुरिततडितं त्वां तम एव स्मरामि॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.१७॥
तस्यास्तथाविधनरेन्द्रविपत्तिशोकादुष्णैर्विलोचनजलैः प्रथमाभितप्तः । निर्वापितः कनककुम्भमुखोज्झितेन वंशाभिषेकविधिना शिशिरेण गर्भः ॥ रघुवंशम् १९.५६ । ।
तस्याहवायासविलोलमौलेः संरम्भताम्रायतलोचनस्य । निर्वापयिष्यन्निव रोषतप्तं प्रस्नापयामास मुखं निदाघः ।।
तस्यै प्रतिश्रुत्य रघुप्रवीरस्तद्(?) ईप्सितं पार्श्वचरानुयातः । आलोकयिष्यन्मुदितां अयोध्यां प्रासादं अभ्रंलिहं आरुरोह ॥
तस्यै भर्तुरभिज्ञामं अङ्गुलीयं ददौ कपिः । प्रत्युद्गतं इवानुष्णैस्तदानन्दाश्रुभिन्दुभिः ॥ रघुवंशम् १२.६२ । ।
तस्यैकनागस्य कपोलभित्त्योर्जलावगाहक्षणमात्रशान्ता । वन्येतरानेकपदर्शनेन पुनर्दिदीपे मददुर्दिनश्रीः ॥ रघुवंशम् ५.४७
तस्यैकस्योच्छ्रितं छत्रं मूर्ध्नि तेनामलत्विषा । पूर्वराजवियोगौष्म्यं कृत्स्नस्य जगतो हृतं ॥ रघुवंशम् १७.३३ । ।
तस्यैव वा यास्यसि किं न हस्तं दृष्टं मनः केन विधेः प्रविश्य । अजातपाणिग्रहणासि तावद्रूपस्वरूपातिशयाश्रयश्च ॥
तस्योत्सङ्गे प्रणयिन इव स्रस्तगङ्गादुकूलां न त्वं दृष्ट्वा न पुनर अलकां ज्ञास्यसे कामचारिन या वः काले वहति सलिलोद्गारम उच्चैर विमाना मुक्ताजालग्रथितम अलकं कामिनीवाभ्रवृन्दम॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.६६॥
तस्योत्सृष्टनिवासेषु कण्ठरज्जुक्षत त्वचः । गजवर्ष्म किरातेभ्यः शशंसुर्देवदारवः ॥ रघुवंशम् ४.७६ । ।
तस्योदये चतुर्मूर्तेः पौलस्त्यचकितेश्वराः । विरजस्कैर्नभस्वद्भिर्दिश उच्छ्वसिता इव ॥ रघुवंशम् १०.७४ । ।
तस्योपकण्ठे घननीलकण्ठः कुतूहलादुन्मुखपौरदृष्टः। स्वबाणचिह्नादवतीर्य मार्गादासन्नभूपृष्ठमियाय देवः॥
तस्योपकार्यारचितोपकारा वन्येतरा जानपदोपदाभिः । मार्गे निवासा मनुजेन्द्रसूनोर्बभूवुरुद्यानविहारकल्पाः ॥ रघुवंशम्
तस्योपायनयोग्यानि रत्नानि सरितां पतिः । कथमप्यम्भसामन्तराऽऽनिष्पत्तेः प्रतीक्षते ॥ कुमारसंभवम् २.३७ ॥
तस्योल्लसत्काञ्चनकुण्डलाग्रप्रत्युप्तगारुत्मतरत्नभासा । अवाप बाल्योचितनीलकण्ठपिच्छावचूडाकलनामिवोरः ॥
तस्यौघमहती मूर्ध्नि निपतन्ती व्यरोचत । सशब्दं अभिषेकश्रीर्गङ्गेव त्रिपुरद्विषः ॥ रघुवंशम् १७.१४ । ।
तस्य्ऽ आधिकारपुरुषैः प्रणतैः प्रदिष्टां प्राग्द्वारवेदिविनिवेशितपूर्ण कुम्भां । मेने यथा तत्र जनः समेतो बाल्यात्परां इव दशां मदनोऽध्युवास ॥ रघुवंशम् ५.६३ । ।
ता इङ्गुदीस्नेहकृतप्रदीपं आस्तीर्णमेध्याजिनतल्पं अन्तः । तस्यै सपर्यानुपदं दिनान्ते निवासहेतोरुटजं वितेरुः ॥ रघुवंशम्
ता नराधिपसुता नृपात्मजैस्ते च ताभिरगमन् कृतार्थताम् । सोऽभवद्वरवधूसमागमः प्रत्ययप्रकृतियोग्संनिभः ॥ रघुवंशम्
ता नराधिपसुता नृपात्मजैस्ते च ताभिरगमन्कृतार्थतां । सोऽभवद्वरवधूसमागमः प्रत्ययप्रकृतियोग्संनिभः ॥ रघुवंशम्
ता बहिर्भूय वैदर्भीमूचुर्नीतावधीतिनि । उपेक्ष्ये ते पुनः सख्यौ मर्मज्ञे नाधुनाप्यमू ॥ नैषधीयचरितम्२०.१३३ ॥
ता राघवं दृष्टिभिरापिबन्त्यो नार्यो न जग्मुर्विषयान्तराणि । तथा हि शेषेन्द्रियवृत्तिरासां सर्वात्मना चक्षुरिव प्रविष्टा ॥
तां अग्रतस्तामरसान्तराभां अनूपराजस्य गुणैरनूनां । विधाय सृष्टिं ललितां विधातुर्जगाद भूयः सुदतीं सुनन्दा ॥ रघुवंशम्

तां अङ्कं आरोप्य कृशाङ्गयष्टिं वर्णान्तराक्रान्तपयोधराग्रां । विलज्जमानां रहसि प्रतीतः प्रप्रच्छ रामां रमणोऽभिलाषं ॥
तां अभ्यगच्छद्रुदितानुसारी कविः कुशेध्माहरणाय यातः । निषादविद्धाण्डजदर्शनोत्थः श्लोकत्वं आपद्यत यस्य शोकः ॥
तां अर्पयां आस च शोकदीनां तदागमप्रीतिषु तापसीषु । निर्विष्टसारां पितृभिर्हिमांशोरन्त्यां कलां दर्श इवौषधीषु ॥
तां एकभार्यां परिवादभीरोः साध्वीं अपि त्यक्तवतो नृपस्य । वक्षस्यसंघट्टसुखं वसन्ती रेजे सपत्नीरहितेव लक्ष्मीः ॥
तां ऐक्षन्त क्षणं सभ्या दुःशासनपुरःसरां । अभिसायार्कं आवृत्तां छायां इव महातरोः ।। किरातार्जुनीयम्११.५१ ।।
तां कस्यांचिद भवनवलभौ सुप्तपारावतायां नीत्वा रात्रिं चिरविलसनात खिन्नविद्युत्कलत्रः दृष्टे सूर्ये पुनरपि भवान वाहयेदध्वशेषं मन्दायन्ते न खलु सुहृदामभ्युपतार्थकृत्याः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.४१॥
तां कुण्डिनाख्यापदमात्रगुप्तामिन्द्रस्य भूमेरमरावतीं सः । मनोरथः सिद्धिमिव क्षणेन रथस्तदीयः पुरमाससाद ॥
तां जानीथाः परिमितकथां जीवितं मे द्वितीयं दूरीभूते मयि सहचरे चक्रवाकीम इवैकाम गाढोत्कण्ठां गुरुषु दिवसेष्व एषु गच्छत्सु बालां जातां मन्ये शिशिरमथितां पद्मिनीं वान्यरूपाम॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.२३॥
तां तां अवस्थां प्रतिपद्यमानं स्थितं दश व्याप्य दिशो महिम्ना । विष्णोरिवास्यानवधारणीयं ईदृक्तया रूपं इयत्तया वा ॥
तां दूर्वया श्यामलयातिवेलं शृङ्गारभाषंनिभया सुशोभाम् । मालां प्रसूनायुधपाशभासं कण्ठेन भूभृद्धिभरांबभूव ॥
तां दृष्टिविषये भर्तुर्मुनिरास्थितविष्टरः । कुरु निःसंशयं वत्से स्ववृत्ते लोकं इत्यशाथ् ॥ रघुवंशम् १५.७९ ।।
तां देवतापित्रतिथिक्रियार्थां अन्वग्ययौ मध्यमलोकपालः । बभौ च सा तेन सतां मतेन श्रद्धेव साक्षाद्विधिनोपपन्ना ॥
तां देवतामिव मुखेन्दुवसत्प्रसादामक्ष्णा रसादनिमिषेण निभालयन्तीम् । लाभाय चेतसि धृतस्य वरस्य भीमभूमीन्द्रजा तदनु राजसभां बभाज ॥ नैषधीयचरितम्११.१ ॥
तां पुण्यदर्शनां दृष्ट्वा निमित्तज्ञस्तपोनिधिः । याज्यमाशंसितावन्ध्यप्रार्थनं पुनरब्रवीत् ॥ रघुवंशम् १.८६ ।।
तां प्रङ्मुखीं तत्र निवेश्य तन्वीं क्षणं व्यलम्बन्त पुरो निषण्णाः। भूतार्थशोभाह्रियमाणनेत्राः प्रसाघने संनिहितेऽपि नार्यः॥
तां प्रणामादरस्रस्तजाम्बूनदवतंसकाम् । अङ्कमारोपयामास लज्जमानामरुन्धती॥ कुमारसंभवम्६.९१॥
तां प्रत्यभिव्यक्तमनोरथानां महीपतीनां प्रणयाग्रदूत्यः । प्रवालोशोभा इव पादपानां शृङ्गारचेष्ट विविधा बभूवुः ॥
तां भारती पुनरभाषत नन्वमुष्मिन्काश्मीरपङ्कनिभलग्नजनानुरागे । श्रीखण्डलेपमयदिग्जयकीर्तिराजिराजद्भुजे भज महीभुजि भैमि भावम् ॥ नैषधीयचरितम्११.७२ ॥
तां मत्स्यलाञ्छनदराञ्छितचापभासा नीराजितभ्रुवमभाषत भाषितेशा । व्रीडाजडे किमपि सूचय चेतसा चेत्क्रीडारसं वहसि गौडविडौजसीह ॥ नैषधीयचरितम्११.९६ ॥
तां लोध्रकल्केन हृताङ्गतैलामाश्यानकालेयकृताङ्गरागाम् । वासो वसानामभिषेकयोग्यं नार्यश्चतुष्काभिमुखं व्यनैषुः॥
तां वीक्ष्य सर्वावयवानवद्यां रतेरपि ह्रीपदमादधानाम् । जितेन्द्रिये शूलिनि पुष्पचापः खेकार्यसिद्धिं पुनराशशंसे ॥
तां शिल्पिसंघाः प्रभुणा नियुक्तास्तथागतां संभृतसाधनत्वाथ् । पुरं नवीचक्रुरपां विसर्गान्मेघा निदाघग्लपितां इवोर्वीं ॥
तां सैव वेत्रग्रहणे नियुक्ता राजान्तरं राजसुतां निनाय । समीरणोत्थेव तरङ्गलेखा पद्मान्तरं मानसराजहंसीं ॥ रघुवंशम्
ताः पूर्वं सचकितमागमय्य गाधं कृत्वाथो मृदु पदमन्तराविशन्त्यः । कामिन्यो मन इव कामिनः
ताः स्वं अङ्कं अधिरोप्य दोलया प्रेङ्खयन्परिजनापविद्धया । मुक्तरज्जु निबिडं भयच्छलात्कण्ठबन्धनं अवाप बाहुभिः ॥
ताः स्वचारित्रं उद्दिश्य प्रत्याययतु मैथिली । ततः पुत्रवतीं एनां प्रतिपत्स्ये तदाज्ञया ॥ रघुवंशम् १५.७३ ।।
तात नोदधिविलोडनं प्रति त्वद्विनाथ वयमुत्सहामहे । यः सुरैरिति सुरौघवल्लभो बल्लवैश्च जगदे जगत्पतिः ॥
तात शुद्धा समक्षं नः स्नुषा ते जातवेदसि । दौरात्म्याद्रक्षसस्तां तु नात्रत्याः श्रद्दधुः प्रजाः ॥ रघुवंशम् १५.७२ ।।
तादृग्दीर्घविरिञ्चिवासरविधौ जानामि यत्कर्तृतां शङ्के यत्प्रतिबिम्बमम्बुधिपयःपूरोदरे वाडवः । व्योमव्यापिविपक्षराजकयशस्ताराः पराभावुकः कासामस्य न स प्रतापतपनः पारं गिरां गाहते ॥ नैषधीयचरितम्१२.११
तानर्घ्यानर्घ्यमादाय दूरात्प्रत्युद्ययौ गिरिः। नमयन्सारगुरुभिः पादन्यासैर्वसुंधराम्॥ कुमारसंभवम्६.५०॥
तानसौ कुशलसूनृतसेकैस्तर्पितानथ पितेव विसृज्य । अस्त्रशस्त्रखुरलीषु विनिन्ये शैष्यकोपनमितानमितौजाः ॥
तानीन्द्रियाण्यविकलानि तदेव नाम सा बुद्धिरप्रतिहता वचनं तदेव । अर्थोष्मणा विरहितः पुरुषः स एव अन्यः क्षणेन भवतीति विचित्रमेतत् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१२३ ॥

तानीन्द्रियाण्यविकलानि तदेव नाम, सा बुद्धिरप्रतिहता वचनं तदेव । अर्थोष्मणा विरहितः पुरुषः क्षणेन, सोऽप्यन्य भवतीति विचित्रमेतत् ।। नीतिशतकम्४० । ।
तानीव गत्वा पितृलोकमेनमरञ्जयन्यानि स जामदग्न्यः । छित्त्वा शिरोस्त्राणि सहस्रबाहोर्विस्राणि विश्राणितवान्पितृभ्यः ॥
तान् कल्पना- गत-कला सकला व्रजन्ति, भावा गुणेन सहिता अपि तान्नु यन्ति । दासोपमा नव रसा अपि तान् भवन्ति, सर्व विहाय भवतीं भुवि ये यजन्ति ॥ प्रतापविजयः-४ ॥
तान्भूरिधाम्नश्चतुरोऽपि दूरं विहाय यामानिव वासरस्य । एकौघभूतं तदशर्म कृष्णां विभावरीं ध्वान्तं इव प्रपेदे ।।
तान्हत्वा गजकुलबद्धतीव्रवैरान्काकुत्स्थः कुटिलनखाग्रलग्नमुक्तान् । आत्मानं रणकृतकर्मणां गजानां आनृण्यं गतं इव
तापसोऽपि विभुतां उपेयिवानास्पदं त्वं असि सर्वसम्पदां । दृश्यते हि भवतो विना जनैरन्वितस्य सचिवैरिव द्युतिः ।।
ताभिर्गर्भः प्रजाभूत्यै दध्रे देवांशसम्भवः । सौरीभिरिव नाडीभिरमृताख्याभिरम्मयः ॥ रघुवंशम् १०.५९ । ।
ताभिर्दृश्यत एष यान्पथि महाज्यैष्ठीमहे मन्महे यदृग्भिः पुरुषोत्तमः परिचितः प्राग्मञ्चमञ्चन्कृतः । सा स्त्रीराट् पतयालुभिः शितिसितैः स्यादस्य दृक्चामरैः सस्ने माघमघातिघातियमुनागङ्गौघयोगे यया ॥ नैषधीयचरितम्१५.९५ ॥
ताभ्यस्तथाविधान्स्वप्नाञ्छ्रुत्वा प्रीतो हि पार्थिवः । मेने परार्ध्यं आत्मानं गुरुत्वेन जग्द्गुरोः ॥ रघुवंशम् १०.६५ । ।
ताभ्यामभूद्युगपदप्यभिधीयमानं भेदव्यपाकृति मिथः प्रतिघातमेव । श्रोत्रे तु तस्य पवतुर्नृपतेर्न किंचिद्वैम्यामनिष्टशतशङ्कितयाकुलस्य ॥ नैषधीयचरितम्४.११८ ॥
ताम आयुष्मन मम च वचनाद आत्मनश चोपकर्तुं ब्रूया एवं तव सहचरो रामगिर्याश्रमस्थः अव्यापन्नः कुशलम अबले पृच्छति त्वां वियुक्तः पूर्वाभाष्यं सुलभविपदां प्राणिनाम एतद एव॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.४१॥
ताम उत्तीर्य व्रज परिचितभ्रूलताविभ्रमाणां पक्ष्मोत्क्षेपाद उपरिविलसत्कृष्णशारप्रभाणाम कुन्दक्षेपानुगमधुकरश्रीमुषाम आत्मबिम्बं पात्रीकुर्वन दशपुरवधूनेत्रकौतूहलानाम॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.५०॥
ताम उत्थाप्य स्वजलकणिकाशीतलेनानिलेन प्रत्याश्वस्तां समम अभिनवैर जालकैर मालतीनाम विद्युद्गर्भः स्तिमितनयनां त्वत्सनाथे गवाक्षे वक्तुं धीरः स्तनितवचनैर मानिनीं प्रक्रमेथाः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.३८॥
तामगौरवभेदेन मुनींश्चापश्यदीश्वरः । स्त्री पुमानित्यनास्थैषा वृत्तं हि महितं सताम् ॥ कुमारसंभवम्६.१२ ॥
तामथैष हृदि न्यस्य ददौ तल्पतले तनुम् । निमिष्य च तदीयाङ्गसौकुमार्यमसिस्वदत् ॥ नैषधीयचरितम्२०.१४२ ॥
तामन्तिकन्यस्तबलिप्रदीपामन्वास्य गोप्ता गृहिणीसहायः । क्रमेण सुप्तामनुसंविवेश सुप्तोत्थितां प्रातरनूदतिष्ठत् ॥ रघुवंशम्
तामन्वगादशितबिम्बविपाकचञ्चोः स्पष्टं शलाटुपरिणत्युचितच्छदस्य । कीरस्य कापि करवारिरुहे वहन्ती सौन्दर्यपुञ्जमिव पञ्जरमेकमाली ॥ नैषधीयचरितम्२१.१२३ ॥
तामर्चिताभ्यः कुलदेवताभ्यः कुलप्रतिष्ठां प्रणमय्य माता । अकारयत्कारयितव्यदक्षा क्रमेण पादग्रहणं सतीनाम्॥
तामस्मदर्थे युष्माभिर्याचितव्यो हिमाल१यः। विक्रियायै न कल्पन्ते संबन्धाः सदनुष्ठिताः ॥ कुमारसंभवम्६.२९ ॥
तामिङ्गितैरप्यनुमाय मायामयं न भैम्या वियदुत्पपात । तत्पाणिमात्मोपरिपातुकं तु मोघं वितेने प्लुतिलाघवेन ॥
तामीक्षमाणः स पुरीं पुरस्तात् प्रापत् प्रतोलीमतुलप्रतापः । वज्रप्रभाक्रान्तसुरायुधश्रीर्या देवसेनेव परैरलङ्घ्या ॥ शिशुपाल
तामेव सा यत्र यगाद भूयः पयोधियादः कुचकुम्भयोस्ते । सेयं स्थिता तावकहृच्छयाङ्कप्रियास्तु विस्तारयशःप्रशस्तिः ॥
ताम्बूलदानमन्यस्तकरजं करपङ्कजे । मम न स्मरसि प्रायस्तव नैव स्मरामि तत् ॥ नैषधीयचरितम्२०.८७ ॥
ताम्बूलद्वयमासनं च लभते यः कान्यकुब्जेश्वराद्यः साक्षात्कुरुते समाधिषु परं ब्रह्म प्रमोदार्णवम् । यत्काव्यं मधुवर्षि धर्षितपरास्तर्केषु यस्योक्तयः श्रीश्रीहर्षकवेः कृतिः कृतिमुदे तस्याभ्युदीयादियम् ॥ नैषधीयचरितम्२२.१५५ ॥
ताम्बूलवल्लीपरिणद्धपूगास्वेलालतालिङ्गितचन्दनासु । तमालपत्रास्तरणासु रन्तुं प्रसीद शश्वन्मलयस्थलीषु ॥ रघुवंशम्
ताम्बूलीनां दलैस्तत्र रचितापानभूमयः । नलिकेरासवं योधाः शात्रवं च पपुर्यशः ॥ रघुवंशम् ४.४२ । ।
ताम्रपर्णीतटोत्पन्नैर्मौक्तिकैरिन्दुकुक्षिजैः । बद्धस्पर्धतरा वर्णाः प्रसन्नाः स्वादवस्तव ॥ नैषधीयचरितम्२०.२१ ॥
ताम्रपर्णीसमेतस्य मुक्तासारं महोदधेः । ते निपत्य ददुस्तस्मै यशः स्वं इव संचितं ॥ रघुवंशम् ४.५० । ।
ताम्रोदरेषु पैतं तरुपल्लवेषु निर्धौत हारगुलिकाविशदं हिमाम्भः । आभाति लब्धपरभागतयाधरोष्ठे लीलास्मितं सदशनार्चिरिव त्वदीयं ॥ रघुवंशम् ५.७० । ।
तारा रदानां वदनस्य चन्द्रं रुचा कचानां च नभो जयन्तीम् । आकण्ठमक्ष्णोर्द्वितयं मधूनि महीभुजः कस्य न भोजयन्तीम् ॥

ताराक्षरैर्यामसिते कठिन्या निशालिखद्व्योम्नि तमःप्रशस्तिम् । विलुप्य तामल्पयतोऽरुणेऽपि जातः करे पाण्डुरिमा हिमांशोः ॥ नैषधीयचरितम्२२.५४ ॥
तारातर्तिर्बीजमिवादमादमियं निरष्ठेवि यदस्थियूथम् । तन्निष्कुलाकृत्य रविं त्वगेषा संध्योज्झिता पाकिमदाडिमं वा ॥
तारादौष्ट्येऽब्जे त्रिकोणोच्चगे वा क्षौरं सत्स्यात्सौम्यमित्रस्ववर्गे । सौम्ये भेऽब्जे शोभने दुष्टतारा शस्ता ज्ञेया क्षौरयात्रादिकृत्ये ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ३२॥
ताराविहारभुवि चन्द्रमयीं चकार यन्मण्डलीं हिमभुवं मृगनाभिवासम् । तेनैव तन्वि सुकृतेन मते जिनस्य स्वर्लोकलोकतिलकत्वमवाप धाता ॥ नैषधीयचरितम्२२.१३६ ॥
ताराशङ्खविलोपकस्य जलजं तीक्ष्णत्विषो भिन्दतः सारम्भं चलता करेण निबिडां निष्पीडनां लम्भितः । छेदार्थापहृताम्बुकम्बुजरजोजम्बालपाण्डुभवच्छङ्खच्छित्करपत्त्रतामिह वहन्नस्तंगतार्धो विधुः ॥ नैषधीयचरितम्१९.५७
तारास्थिभूषा शशिजह्नुजाभृच्चन्द्रांशुपांशुच्छुरितद्युतिर्द्यौः । छायापथच्छद्मफणीन्द्रहारा स्वं मूर्तिमाह स्फुटमष्टमूर्तेः ॥
तारुण्यपुण्यामवलोकयन्त्योरन्योन्यमेणेक्षणयोरभिख्याम् । मध्ये मुहूर्तं स बभूव गच्छन्नाकस्मिकाच्छादनविस्मयाय ॥
तालं प्रभु स्याडनुकर्तुमेतावुत्थानसुस्थौ पतितं न तावत् । परं च नाश्रित्य तरुं महान्तं कुचौ कृशाङ्ग्याः स्वत एव तुङ्गौ ॥
तावकापरतनोः सितकेशस्त्वं हली किल स एव च शेषः । साध्वसाववतरस्तव धत्ते तज्जरच्चिकुरनालविलासः ॥
तावके हृदि निपात्य कृतेयं मन्मथेन दृढधैर्यतनुत्रे । कुण्ठनादतितमां कुसुमानां छत्त्रमित्त्रमुखतैव शराणाम् ॥
तावकोरसि लसद्वनमाले श्रीफलद्विफलशाखिकयेव । स्थीयते कमलया त्वदजस्रस्पर्शकण्टकितयोत्कुचया च ॥
तावत्पताकाकुलमिन्दुमौलिरुत्तोरणं राजपथं प्रपेदे । प्रासादशृङ्गाणि दिवापि कुर्वञ्ज्योत्स्नाभिषेकद्विगुणद्युतीनि॥
तावत्प्रकीर्णाभिनवोपचारं इन्द्रायुधद्योतिततोरणाङ्कं । वरः स वध्वा सह राजमार्गं प्राप ध्वजच्छायनिवारितोष्णं ॥
तावत्स-शस्त्र-यवनाः परितः प्रचेलुः, राणापनोदकृ युगपत्समस्ताः । सोऽपि क्षणाय विनिमीलित- लोचनोऽभूत्, सूर्यो यथा सजलसज्जलदप्रपञ्चे ॥ प्रतापविजयः-१४९ ।।
तावदाश्रीयते लक्ष्म्या तावदस्य स्थिरं यशः । पुरुषस्तावदेवासौ यावन्मानान्न हीयते ।। किरातार्जुनीयम्११.६१ ।।
तावद्द्युतिर्धृताटोपा पादयोस्तेन संहिता । न वेदपाठिकण्ठेभ्यो यावदअश्रावि संहिता ॥ नैषधीयचरितम्१७.१६५ ॥
तावद्भयस्य भेतव्यं यावद्भयमनागतम् । आगतं तु भयं वीक्ष्य नरः कुर्याद्यथोचितम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.५७ ॥
तावद्भवस्यापि कुबेरशैले तत्पूर्वपाणिग्रहणानुरुपम् । प्रसाधनं मातृभिरादृताभिर्न्यस्तं पुरस्तात्पुरशासनस्य॥
तावुभावपि परस्पर-स्थितौ वर्धमानपरिहीनतेजसौ । पश्यति स्म जनता दिनात्यये पार्वणौ शशिदिवाकराविव ॥ रघुवंशम्
तावुभावपि परस्परस्थितौ वर्धमानपरिहीनतेजसौ । पश्यति स्म जनता दिनात्यये पार्वणौ शशिदिवाकराविव ॥ रघुवंशम्
तासां च पश्चात्कनकप्रभाणां काली कपालाभरणा चकासे । बलाकिनी नीलपयोदराजी दूरं पुरःक्षिप्तशतह्रदेव॥
तासां मुखैरासवगन्धगर्भैर्व्याप्तान्तराः सान्द्रकुतूहलानां । विलोलनेत्रभ्रमरैर्गवाक्षाः सहस्रपत्राभरणा इवासन् ॥ रघुवंशम्
तासां मुखैरासवगन्धगर्भैर्व्याप्तान्तराः सान्द्रकुतूहलानाम् । विलोलनेत्रभ्रमरैर्गवाक्षाः सहस्रपत्राभरणा इवासन्॥
तासामभासत कुरङ्गदृशां विपञ्ची किंचित्पुरः कलितनिष्कलकाकलीका । भैमीतथामधुरकण्ठलतोपकण्ठे शब्दायितुं प्रथममप्रतिभावतीव ॥ नैषधीयचरितम्२१.१२६ ॥
तासु श्रिया राजपरंपरासु प्रभाविशेषोदयदुर्निरीक्ष्यः । सहस्रधात्मा व्यरुचद्विभक्तः पयॐउचां पङ्क्तिषु विद्युतेव ॥
तिथयो मासशून्याश्च शून्यलग्नानि यान्यपि । मध्यदेशे विवर्ज्यानि न दूष्याणीतरेषु तु ॥ मुहूर्तचिन्त.१८ ॥
तिथीशा वह्निकौ गौरी गणेशोऽहिर्गुहो रविः । शिवो दुर्गांतको विश्वे हरिः कामः शिवः शशी ॥ मुहूर्तचिन्त.३ ॥
तिथ्यर्काष्टाष्टिगोरुद्रशक्रे नामाक्षरं त्रयम् । भूद्व्यब्धोष्वङ्गदिग्वह्निविश्वेषु द्वौ नगाऽब्धयः ॥ मुहूर्त.वास्तुप्रकरणम् ९॥
तिथ्यृक्षवारयुतिरद्रिगजाग्नितष्टा स्थानत्रयेऽत्र वियति प्रथमेऽतिदुःखी । मध्ये धनक्षतिरथो चरमे मृतिः स्यात् स्थानत्रयेऽङ्कयुजि सौख्यजयौ निरुक्तौ ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् २४॥
तिमिरविरहात्पाण्डूयन्ते दिशः कृशतारकाः कमलहसितैः श्येनीवोन्नीयते सरसी न का । शरणमिलितध्वान्तध्वंसिप्रभादरधारणाद्गगनशिखरं नीलत्येकं निजैरयशोभरैः ॥ नैषधीयचरितम्१९.३१ ॥
तिरश्चामपि विश्वासो दृष्टः पुण्यैककर्मणाम् । सतां हि साधुशीलत्वात्स्वभावो न निवर्तते ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.८६ ॥
तिरस्कृतस्तस्य जनाभिभाविना मुहुर्महिम्ना महसां महीयसाम् । बभार वाष्पैर्द्विगूणीकृतं तनुस्तनूनपाद्धूमवितानमाधिजैः

तिरोवलद्वक्त्रसरोजनालया स्मिते स्मितं यत्खलु यूनि बालया । तया तदीये हृदये निखाय तद्व्यधीयतासंमुखलक्ष्यवेधिता ॥
तिरोहितान्तानि नितान्तं आकुलैरपां विगाहादलकैः प्रसारिभिः । ययुर्वधूनां वदनानि तुल्यतां द्विरेफवृन्दान्तरितैः सरोरुहैः
तिरोहितेन्दोरथ शम्भुमूर्ध्नः प्रणम्यमानं तपसां निवासैः । सुमेरुशृङ्गादिव बिम्बं आर्कं पिशङ्गं उच्चैरुदियाय तेजः ।।
तिर्यगूर्ध्वमधस्ताच्च व्यापको महिमा हरेः। त्रिविक्रमोद्यतस्यासीत्स तु स्वाभाविकस्तव॥ कुमारसंभवम्६.७१॥
तिलकमस्तकहर्म्यकृतास्पदैः कुसुममध्वनुषङ्गसुगन्धिभिः । कलं अगीयत भृङ्गविलासिनां स्मरयुतैरयुतैरबलासखैः ॥
तिलकाद्यमिव स्त्रीणां विदग्धहृदयङ्गमम् । व्यतिरिक्तमलङ्कारं प्रकृतेर्भूषणं गिराम् ॥ चन्द्रालोकः४.११ ।।
तिष्ठ भोस्तिष्ठ कण्ठोष्ठं कुण्ठयामि हठादयम् । अपष्ठु पठतः पाठ्यमधिगोष्ठि शठस्य ते ॥ नैषधीयचरितम्१७.९६ ॥
तिष्ठतां तपसि पुण्यं आसजन्सम्पदोऽनुगुणयन्सुखैषिणां । योगिनां परिणमन्विमुक्तये केन नास्तु विनयः सतां प्रियः ।।
तिष्ठद्भिः कथं अपि देवतानुभावादाकृष्टैः प्रजविभिरायतं तुरङ्गैः । नेमीनां असति विवर्तनई रथौघैरासेदे वियति विमानवत्प्रवृत्तिः ।। किरातार्जुनीयम्७.४ ।।
तिष्ठन्तं पयसि पुमांसमंसमात्रे तद्दघ्नं तदवयती किलात्मनोऽपि । अभ्येतुं सुतनुरभीरियेष मौग्ध्यादाश्लेषि द्रुतममुना
तिष्ठन्तु ते निज-गृहे ललना-विलासाः, ये वारुणी- विषय - वञ्चकतैकदासाः। जन्मनैव खल-कर्म समर्थयन्ति, प्रोच्चैर्बलं शुचि- कुलं च कदर्थयन्ति ।। प्रतापविजयः-११ ।।
तिसृभिस्त्वमवस्थाभिर्महिमानमुदीरयन् । प्रलयस्थितिसर्गाणामेकः कारणतां गतः॥ कुमारसंभवम् २.६ ॥
तिस्रस्त्रिलोकी प्रथितेन सार्धं अजेन मार्गे वसतीरुषित्वा । तस्मादपावर्तत कुण्डिनेशः पर्वात्यये स्ॐअ इवोष्णरश्मेः ॥
तीक्ष्णमिश्रध्रुवोग्रैर्यद्द्रव्यं दत्तं निवेशितम् । प्रयुक्तं च विनष्टं च विष्ट्यां पाते न चाप्यते ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् २४ ॥
तीक्ष्णा नारुन्तुदा बुद्धिः कर्म शान्तं प्रतापयत् । नोपतापि मनः सोष्म वागेका वाग्मिनः सतः ॥ शिशुपाल २.१०९ ॥
तीक्ष्णाजपादकरवह्निवसुश्रुतीन्दु- स्वातीमघोत्तरजलान्तकतक्षपुष्ये। मन्दाररिक्तरहिते विवसेऽतिशस्ता धान्यच्छिदा निगदिता स्थिरभं विलग्ने ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ३१॥
तीरस्थलीबर्हिभिरुत्कलापैः प्रस्निग्धकेकैरभिनन्द्यमानं । श्रोत्रेषु संमूर्छति रक्तं आसां गीतानुगं वारिमृदङ्गवाद्यं ॥ रघुवंशम्
तीरान्तराणि मिथुनानि रथाङ्गनाम्नां नीत्वा विलोलितसरोजवनश्रियस्ताः । संरेजिरे सुरसरिज्जलधौतहारास्तारावितानतरला इव यामवत्यः ।। किरातार्जुनीयम्८.५६ ।।
तीर्णः किमर्णोनिधिरेव नैष सुरक्षितेभूदिह यत्प्रवेशः । फलं किमेतस्य तु साहसस्य न तावदद्यापि विनिश्चिनोमि ॥
तीर्त्वा जनेनैव नितान्तदुस्तरां नदीं प्रतिज्ञामिव तां गरीयसीं । शृङ्गैरपस्कीर्णमहत्तटीभुवामशोभतोच्चैर्नदितं ककुद्मतां ॥
तीर्थे तदीये गजसेतुबन्धात्प्रतीपगां उत्तरतोऽस्य गङ्गां । अयत्नवालव्यजनीबभूवुर्हंसा नभोलङ्घनलोलपक्षाः ॥ रघुवंशम्
तीर्थे तोयव्यतिकरभवे जह्नुकन्यासरय्वोर्देहत्यागादमरगणनालेख्यं आसाद्य सद्यः । पूर्वाकाराधिकतररुचा संगतः कान्तयासौ लीलागारेष्वरमत पुनर्नन्दनाभ्यन्तरेषु ॥ रघुवंशम् ८.९५ ।।
तीव्रवेगधुतमार्गवृक्षया प्रेतचीवरवसा स्वनोग्रया । अभ्यभावि भरताग्रजस्तया वात्ययेव पितृकाननोत्थया ॥ रघुवंशम्
तीव्रवेगधुतमार्गवृक्षया प्रेतचीवरवसा स्वनोग्रया । अभ्यभावि भरताग्रजस्तया वात्ययेव पितृकाननोत्थया ॥ रघुवंशम्
तीव्राभिपङ्गप्रभवेण वृत्तिं मोहेन संस्तम्भयतेन्द्रियाणाम् । अज्ञातभर्तृव्यसना मुहूर्तं कृतोपकारेव रतिर्बभूव ॥
तुङ्गत्वमितरा नाद्रौ नेदं सिन्धावगाधता । अलङ्घनीयताहेतुरुभयं तन्मनस्विनि ॥ शिशुपाल २.४८ ॥
तुङ्गप्रासादवासादथ भृशकृशतामायतीं केलिकुल्यामद्राक्षोदर्कबिम्बप्रतिकृतिमणिना भीमजा राजमानाम् । वक्रं वक्रं व्रजन्तीं फणियुवतिरिति त्रस्नुभिर्व्यक्तमुक्तान्योन्यं विद्रुत्य तीरे रथपदमिथुनैः सूचितामर्तिरुत्या ॥
तुतोष पश्यन्कलमस्य स अधिकं सवारिजे वारिणि रामणीयकं । सुदुर्लभे नार्हति कोऽभिनन्दितुं प्रकर्षलक्ष्मीं अनुरूपसंगमे
तुरगशताकुलस्य परितं परमेकतुरङ्गजन्मनः प्रमथितभूभृतः प्रतिपथं मथितस्य भृशं महीभृता । परिचलतो बलानुजबलस्य पुरः सततं धृतश्रिय-श्चिरविगतश्रियो जलनिधेश्च तदाभवदन्तरं महत् ॥ शिशुपाल ३.८१ ॥
तुलयति स्म विलोचनतारकाः कुरबकस्तबकव्यतिषङ्गिणि । गुणवदाश्रयलब्धगुणोदये मालिनिमालिनि माधवयोषितां
तुल्यप्राधान्यमिन्दुत्वमिव वाच्येन साम्यभृत् । कान्ते त्वदाननरुचा म्लानिमेति सरोरुहम् ॥ चन्द्रालोकः८.८ ।।
तुल्यरूपं असितोत्पलं अक्ष्णोः कर्णगं निरुपकारि विदित्वा । योषितः सुहृदिव प्रविभेजे लम्भितेक्षणरुचिर्मदरागः ।।
तुल्यावयोर्मूर्तिरभून्मदीया दग्धा परं सास्य न ताप्यतेऽपि । इत्यभ्यसूयन्निव देहतापं तस्यातनुस्त्वद्विरहाद्विधत्ते ॥

तुल्ये पराधे अवर्भानुर्भानुमन्तं चिरेण यत् । हिमांशुमाशु ग्रसते तन्म्रदिम्नः स्फुटां फलम् ॥ शिशुपाल २.४९ ॥
तुषारनिःशेषितमब्जसर्गं विधातुकामस्य पुनर्विधातुः । पञ्चस्विहास्याङ्घ्रिकरेष्वभिख्याभिक्षाधुना मधुकरीसदृक्षा ॥
तुषारलेखाकुलितोत्पलाभे पर्यश्रुणी मङ्गलभङ्गभीरुः । अगूढभावापि विलोकने सा न लोचने मीलयितुं विषेहे ।।
तुषारसंघातशिला हिमाद्रेर्जात्याञ्जनप्रस्तरशोभयेव ।पतत्रिणां मनसगोचराणां ठ्श्रेणीव कादम्बविहंगपङ्क्त्या ॥ रघुवंशम्
तुहिनांशुममुं सुहृज्जनाः कलयन्त्युष्णकरं विरोधिनः । कृतिभिः कृतदृष्टिविभ्रमाः स्रजमेके भुजगं यथापरे ॥
तूर्णं प्रणेत्रा कृतनादमुच्चकैः प्रणोदितं वेसरयुग्मध्वनि । आत्मीयनेमिक्षतसान्द्रमेदिनीरजश्चयाक्रान्तभयादिवाद्रवथ् ॥
तूर्णं यावन्नापनिन्ये निषादी वासश्चक्षुर्वारणं वारणस्य । तावत्पूगैरन्यनागाधिरूढः कादम्बानामेकपातैरसीव्यथ् ॥
तूर्यारावैराहितोत्तालतालैर्गायन्तीभिः काहलं काहलाभिः । नृत्ते चक्षुःशून्यहस्तप्रयोगं काये कूजन्कम्बुरुच्चैर्जहास ॥
तूलेन तस्यास्तुलना मृदोस्तत्कम्प्राऽस्तु सा मन्मथबाणवातैः । चित्रीयितं तत्तु नलो यदुच्चैरभूत्स भूभृत्पृथुवेपथुस्तैः ॥
तृणवाञ्छया मुहुरवाञ्चितानानान्निचयेषु यत्र हरिताश्मवेश्मनां । रसनाग्रलग्नकिरणाङ्कुराञ्जनो
तृणानि भूमिरुदकं वाक्चतुर्थी च सूनृता । एतान्यपि सतां गेहे नोच्छिद्यन्ते कदाचन ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.६० ॥
तृणानीव घृणावादान्विधूनय वधूरनु । तवापि तादृशस्यैव का चिरं जनवञ्चना ॥ नैषधीयचरितम्१७.५८ ॥
तृणीकृतास्त्रः स तडित्ततिप्रभः तुरुष्कजान् तुच्छतमान्प्रताडयन् । त्विषामधीशस्तरसाऽथ ताण्डवे, त्रिलोचनस्यानुचराम आबभौ॥ प्रतापविजयः-१२२ ।।
तृप्तियोगः अरेणापिउ न महिम्ना महात्मनाम् । पूर्णचन्द्रोदयाकाङ्क्षी दृष्टान्तो त्र महार्णवः ॥ शिशुपाल २.३१ ॥
तृष्णां छिन्धि भज क्षमां जहि मदं पापे रतिं मा कृथाः सत्यं ब्रूह्यनुयाहि साधुपदवीं सेवस्व विद्वज्जनम् । मान्यान्मानय विद्विषोऽप्यनुनय प्रख्यापय प्रश्रयं कीर्तिं पालय दुःखिते कुरु दयामेतत्सतां चेष्टितम् ।। नीतिशतकम्७८ ।।
ते च प्रापुरुदन्वतं बुबुधे चादिपूरुषः । अव्याक्षेपो भविष्यन्त्याः कार्यसिद्धेर्हि लक्षणं ॥ रघुवंशम् १०.६ ।।
ते चतुर्थसहितास्त्रयो बभुः सूनवो नववधूपरिग्रहाः । सामदानविधिभेदविग्रहाः सिद्धिमन्त इव तस्य भूपतेः ॥ रघुवंशम्
ते चतुर्थसहितास्त्रयो बभुः सूनवो नववधूपरिग्रहाः । सामदानविधिभेदविग्रहाः सिद्धिमन्त इव तस्य भूपतेः ॥ रघुवंशम्
ते चा३काशमसिश्याममुत्पत्य परमर्पयः । आसेदुरोपधिप्रस्थं मनसा समरंहसः ॥ कुमारसंभवम्६.३६॥
ते तत्र भैम्याश्चरितानि चित्रे चित्राणि पौरैः पुरि लेखितानि । निरीक्ष्य निन्युर्दिवसं निशां च तत्स्वप्नसंभोगकलाविलासैः ॥
ते तस्य कल्पयां आसुरभिषेकाय शिल्पिभिः । विमानं नवं उद्वेदि चतुःस्तम्भप्रतिष्टं ॥ रघुवंशम् १७.९ ।।
ते तां ततोऽपि चकृषुर्जगदेकदीपादंसस्थलस्थितसमानविमानदण्डाः । चण्डद्युतेरुदयिनीमिव चन्द्रलेखां सोत्कण्ठकैरववनीसुकृतप्ररोहाः ॥ नैषधीयचरितम्११.८१ ॥
ते दशाहं द्वयोः प्रोक्ते कैश्चित्सप्तदिनं परैः । त्र्यहं त्वात्ययिकेऽप्यन्यैरर्द्धाहं च त्र्यहं विधोः ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् २८॥
ते निन्यिरे नृपतिमन्यमिमाममुष्मादंसावतंसशिबिकांशभृतः पुमांसः । रत्नाकरादिव तुषारमयूखलेखां लेखानुजीविपुरुषा गिरिशोत्तमाङ्गम् ॥ नैषधीयचरितम्११.५६ ॥
ते निरीक्ष्य निजावस्थां ह्रीणे निर्ययतुस्ततः । तयोर्वीक्षारसात्सख्यः सर्वा निश्चक्रमुः क्रमात् ॥ नैषधीयचरितम्२०.१३२ ॥
ते पुत्रयोर्नैरृतशस्त्रमार्गानार्द्रानिवाङ्गे सदयं स्पृशन्त्यौ । अपीप्सितं क्षत्रकुलाङ्गनानां न वीरसूशब्दं अकामयेतां ॥
ते प्रजानां प्रजानाथास्तेजसा प्रश्रयेण च । मनो जह्रुर्निदाघान्ते श्यामाभ्रा दिवसा इव ॥ रघुवंशम् १०.८४ ।।
ते प्रभामण्डलैर्व्योम द्योतयन्तस्तपोधनाः । सारुन्धतीकाः सपदि प्रादुरासन्पुरः प्रभोः ॥ कुमारसंभवम्६.४ ॥
ते प्रीतमनसस्तस्मै यां आशिषं उदीरयन् । सा तस्य कर्मनिर्वृत्तैर्दूरं पश्चात्कृता फलैः ॥ रघुवंशम् १७.१८ ।।
ते बहुज्ञस्य चित्तज्ञे पत्न्यौ पत्युर्महीषितः । चरोरर्धार्धभागाभ्यां तां अयोजयतां उभे ॥ रघुवंशम् १०.५७ ।।
ते रामाय वधोपायं आचख्युर्विबुधविषः । दुर्जयो लवणः शूली विशूलः प्रार्थ्यतां इति ॥ रघुवंशम् १५.५ ।।
ते रेकाध्वजकुलिशातपत्रैचिह्नं सम्राजश्चरणयुगं प्रसादलभ्यं । प्रस्थानप्रणतिभिरङ्गुलीषु
ते सख्यावाचचक्षाते न किंचिद् ब्रूवहे बहु । वक्ष्यावस्तत्परं यस्मै सर्वा निर्वासिता वयम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.१३७ ॥
ते सद्मनि गिरेर्वेगादुन्मुखद्वाःस्थवीक्षिताः । अवतेरुजटाभारैलिखितानलनिश्चलैः ॥ कुमारसंभवम्६.४८ ॥
ते सेतुवार्त्तागजबन्धमुख्यैरभ्युच्छ्रिताः कर्मभिरप्यवन्ध्यैः । अन्योन्यदेशप्रविभागसीमां वेलां समुद्रा इव न व्यतीयुः ॥
ते हरन्तु दुरितव्रततिं मे यैः स कल्पविटपी तव दोर्भिः । छद्मयादवतनोरुदपाटि स्पर्धमान इव दानमदेन ॥

ते हिमालयमामन्त्र्य पुनः प्राप्य च शूलिनम् । सिद्धं चास्मै निवेद्यार्थं तद्विसृष्टाः खमुद्ययुः॥ कुमारसंभवम्६.९४॥
तेऽ स्य मुक्तागुणोन्नद्धं मौलिं अन्तर्गतस्रजं । प्रत्यूपुः पद्मरागेण प्रभामण्डलशोभिना ॥ रघुवंशम् १७.२३ ।।
तेऽवज्ञाय तमस्योच्चैरहंकारमकारणम् । ऊचिरेऽतिचिरेणैनं स्मित्वा दृष्टमुखा मिथः ॥ नैषधीयचरितम्१७.११५ ॥
तेजः क्षमा वा नैकान्तः कालज्ञस्य महीपतेः । नैकमोजः प्रसादो वा रसभागविदः कवेः ॥ शिशुपाल २.८५ ॥
तेजः समाश्रित्य परैरहार्यं निजं महन्मित्रं इवोरुधैर्यं । आसादयन्नस्खलितस्वभावं भीमे भुजालम्बं इवारिदुर्गे ।।
तेजसः सपदि राशिरुत्थितः प्रादुरास किल वाहिनीमुखे । यः प्रमृज्य नयनानि सैनिकैर्लक्षणीयपुरुषाकृतिश्चिरात् ॥
तेजसः सपदि राशिरुत्थितः प्रादुरास किल वाहिनीमुखे । यः प्रमृज्य नयनानि सैनिकैर्लक्षणीयपुरुषाकृतिश्चिराथ् ॥
तेजस्वीमध्ये तेजस्वी दवीयानपि गण्यते । पञ्चमः पञ्चतपसस्तपनो जातवेदसाम् ॥ शिशुपाल २.५१ ॥
तेजोनिरोधसमतावहितेन यन्त्रा समयक्कशात्रयविचारवाता नियुक्तः । आराट्टजश्चटुलनिष्ठुरपातमुच्चैश्चित्रं चकार
तेन कार्मुकनिषक्तमुष्टिना राघवो विगतभीः पुरोगतः । अङ्गुलीविवरचारिणं शरं कुर्वता निजगदे युयुत्सुना ॥ रघुवंशम्
तेन कार्मुकनिषक्तमुष्टिना राघवो विगतभीः पुरोगतः । अङ्गुलीविवरचारिणं शरं कुर्वता निजगदे युयुत्सुना ॥ रघुवंशम्
तेन जाग्रदधृतिर्दिवमागां संख्यसौख्यमनुसर्तुमनु त्वाम् । यन्मृधं क्षितिभृतां न विलोके तन्निमग्नमनसां भुवि लोके ॥
तेन तेन वचसैव मघोनः स स्म वेद कपटं पटुरुच्चैः । आचरत्तदुचितामथ वाणीमार्जवं हि कुटिलेषु न नीतिः ॥
तेन दूतिविदितं निषेदुषा पृष्ठतः सुरतवाररात्रिषु । शुश्रुवे प्रियजनस्य कातरं विप्रलम्भपरिशङ्किनो वचः ॥ रघुवंशम्
तेन द्विपानां इव पुण्डरीको राज्ञां अजय्योऽजनि पुण्डरीकः । शान्ते पितर्याहृतपुण्डरीका यं पुण्डरीकाक्षं इवाश्रिता श्रीः ॥
तेन द्विपानां इव पुण्डरीको राज्ञां अजय्योऽजनि पुण्डरीकः । शान्ते पितर्याहृतपुण्डरीका यं पुण्डरीकाक्षं इवाश्रिता श्रीः ॥
तेन भूमिनिहितैककोटि तत्कार्मुकं च बलिनाधिरोपितं । निष्प्रभश्च रिपुरास भूभृतां धूमशेष इव धूमकेतनः ॥ रघुवंशम्
तेन भूमिनिहितैककोटि तत्कार्मुकं च बलिनाधिरोपितम् । निष्प्रभश्च रिपुरास भूभृतां धूमशेष इव धूमकेतनः ॥ रघुवंशम्
तेन मन्त्रप्रयुक्तेन निमेषार्धादपातयथ् । स रावणशिरःपङ्क्तिं अज्ञातव्रणवेदनां ॥ रघुवंशम् १२.९९ ।।
तेन व्यातेनिरे भीमा भीमार्जनफलाननाः । न नानुकम्प्य विशिखाः शिखाधरजवाससः ।। किरातार्जुनीयम्१५.४२ ।।
तेन सूरिरुपकारिताधनः कर्तुं इच्छति न याचितं वृथा । सीदतां अनुभवन्निवार्थिनां वेद यत्प्रणयभङ्गवेदनां ।।
तेन स्वर्देशसंदेशमर्षितं सा करोदरे । बभ्राजे बिभ्रती पद्मं पद्मेवोन्निद्रपद्मदृक् ॥ नैषधीयचरितम्२०.४ ॥
तेनातपत्रामलमण्डलेन प्रस्थापितः पूर्वनिवासभूमिं । बभौ बलौघः शशिनोदितेन वेलां उदन्वानिव नीयमानः ॥ रघुवंशम्
तेनातिमित्तेन तथा न पार्थस्तयोर्यथा रिक्ततयानुतेपे । स्वां आपदं प्रोज्झ्य विपत्तिमग्नं शोचन्ति सन्तो ह्युपकारिपक्षं ।।
तेनादृश्यन्त वीरघ्ना न तु वीरहणो जनाः । नापश्यत्सोऽभिनिर्मुक्ताञ्जीवन्मुक्तानवैक्षत ॥ नैषधीयचरितम्१७.१९७ ॥
तेनाधीतं श्रुतं तेन तेन सर्वमनुष्ठितम् । येनाशाः पृष्ठतः कृत्वा नैराश्यमवलम्बितम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१३८ ॥
तेनानुजसहायेन द्रौपद्या च मया विना । भृशं आयामियामासु यामिनीष्वभितप्यते ।। किरातार्जुनीयम्११.४८ ।।
तेनापि नापसर्पन्त्यौ दमयन्तीमयं ततः । हर्षेणादर्शयत्पश्य नन्विमे तन्वि मे पुरः ॥ नैषधीयचरितम्२०.१२८ ॥
तेनाभिघातरभसस्य विकृष्य पत्री वन्यस्य नेत्रविवरे महिषस्य मुक्तः । निर्भिद्य विग्रहं अशोणितलिप्तपुङ्खस्तं पातयां प्रथमं आस पपात पश्चाथ् ॥ रघुवंशम् ८.६१ ।।
तेनामरवधूहस्तैः सदयालूनपल्लवाः । अभिज्ञाश्छेदपातानां क्रियन्ते नन्दनद्रुमाः ॥ कुमारसंभवम्२.४१ ॥
तेनाम्भसां सारमयः पयोधेर्दध्रे मणिर्दीधितिदीपिताशः । अन्तर्वसन् बिम्बगतस्तदङ्गे साक्षादिवालक्ष्यत यत्र लोकः ॥
तेनार्थवांल्लोभपराङ्मुखेन तेन घ्नता विघ्नभयं क्रियावान् । तेनास लोकः पितृमान्विनेत्रा तेनैव शोकापनुदेन पुत्री ॥
तेनावतीर्य तुरगात्प्रथितान्वयेन पृष्टान्वयः स जलकुम्भनिषण्णदेहः । तस्मै द्विजेतरतपस्विसुतं स्खलद्भिरात्मानं अक्षरपदैः कथयां बभूव ॥ रघुवंशम् ८.७६ ।।
तेनावरोधप्रमदासखेन विगाहनानेन सरिद्वरां तां । आकाशगङ्गारतिरप्सरोभिर्वृतो मरुत्वाननुयातलीलः ॥ रघुवंशम्
तेनाष्टौ परिगमिताः समाः कथंचिद्बालत्वादवितथसूनृतेन सूनोः । सादृश्यप्रतिकृतिदर्शनैः प्रियायाः स्वप्नेषु
तेनोत्तीर्य पथा लङ्कां रोधयां आस पिङ्गलैः । द्वितीयं हेमप्राकारं कुर्वद्भिरिव वानरैः ॥ रघुवंशम् १२.७१ ।।
तेनोरुवीर्येण पिता प्रजायै कल्पिष्यमाणेन ननन्द यूना । सुवृष्टियोगादिव जीवलोकः सस्येन संपत्तिफलात्मकेन ॥ रघुवंशम्
तेनोरुवीर्येण पिता प्रजायै कल्पिष्यमाणेन ननन्द यूना । सुवृष्टियोगादिव जीवलोकः सस्येन संपत्तिफलात्मकेन ॥ रघुवंशम्

तेभ्यः परान्नः परिकल्पयस्व श्रिया विदूरीकृतकामदेवान् । अस्मिन्समाजे बहुषु भ्रमन्ती भैमी किलास्मासु घटिष्यतेऽसौ ॥
तेषां तदा लब्धुमनीश्वराणां श्रियं निजास्येन नलाननस्य । नालं तरीतुं पुनरुक्तिदोषं बर्हिर्मुखानामनलाननत्वम् ॥
तेषां दिक्षु प्रथितविदिशालक्षणां राजधानीं गत्वा सद्यः फलम अविकलं कामुकत्वस्य लब्धा तीरोपान्तस्तनितसुभगं पास्यसि स्वादु यस्मात सभ्रूभङ्गं मुखम इव पयो वेत्रवत्याश चलोर्मि॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.२५॥
तेषां द्वयोर्द्वयोरैक्यं बिभिदे न कदाचन । यथा वायुविभावस्वोर्यथा चन्द्रसमुद्रयोः ॥ रघुवंशम् १०.८३ ।।
तेषां मध्यगता साध्वी पत्युः पादार्पितेक्षणा । साक्षादिव तपःसिद्धिर्बभासे बह्वरुन्धती ॥ कुमारसंभवम्६.११ ॥
तेषां महार्हासनसंस्थितानां उदारनेपथ्यभृतां स मध्ये । रराज धाम्ना रघुसूनुरेव कल्पद्रुमाणां इव पारिजातः ॥ रघुवंशम्
तेषां सदश्वभूयिष्ठास्तुङ्गा द्रविणराशयः । उपदा विविशुः शश्वन्नोत्सेकाः कोसलेश्वरं ॥ रघुवंशम् ४.७० ।।
तेषामाविरभूद्ब्रह्मा परिम्लानमुखश्रियाम् । सरसा सुप्तपद्मानां प्रातर्दीधितिमानिव ॥ कुमारसंभवम् २.२ ॥
तेषामिदानीं किल केवलं सा हृदि त्वदाशा विलसत्यजस्रम् । आशास्तु नासाद्य तनूरुदाराः पूर्वादयः पूर्ववदात्मदाराः ॥
तेषु तद्विधवधूवरणार्हं भूषणं स समयः स रथाध्वा । तस्य कुण्डिनपुरं प्रतिसर्पन्भूपतेर्व्यवसितानि शशंसुः ॥
तैः कृतप्रकृतिमुख्यसंग्रहैराशु तस्य सहधर्मचारिणी । साधु दृष्टशुभगर्भलक्षणा प्रत्यपद्यत नराधिपश्रियं ॥ रघुवंशम् १९.५५
तैः शिवेषु वसतिर्गताध्वभिः सायं आश्रमतरुष्वगृह्यत । येषु दीर्घतपसः परिग्रहो वासवक्षणकलत्रतां ययौ ॥ रघुवंशम्
तैः शिवेषु वसतिर्गताध्वभिः सायमाश्रमतरुष्वगृह्यत । येषु दीर्घतपसः परिग्रहो वासवक्षणकलत्रतां ययौ ॥ रघुवंशम्
तैर्वजयन्तीवनराजिराजिभिर्गिरिप्रतिच्छन्दमहामतङ्गजैः । बह्व्यः प्रसर्पज्जनतानानदीशतैर्भुवो बलैरन्तरायामबभूविरे ॥
तैस्त्रयाणां शितैर्बाणैर्यथापूर्वविशुद्धिभिः । आयुर्देहातिगैः पीतं रुधिरं तु पतत्रिभिः ॥ रघुवंशम् १२.४८ ।।
तोरणं बलिनिभं च कुण्डलं सिंहपुच्छगजदन्तमञ्चकः । त्र्यस्त्रि च त्रिचरणाभमर्दलो वृत्तमञ्चयमलाभमर्दलाः ॥
तोषमेति वितथैः स्तवैः परस्ते च तस्य सुलभाः शरीरिभिः । अस्ति न स्तुतिवचोऽनृतं तव स्तोत्रयोग्यन च तेन तुष्यसि ॥
तौ दंपती त्रिः परिणीय वह्निमन्योन्यसंस्पर्शनिमीलिताक्षौ । स कारयामास वधूं पुरोधास्तस्मिन्समिद्धार्चिषि
तौ दंपती बहु विलप्य शिशोः प्रहर्त्रा शल्यं निखातं उदहारयतां उरस्तः । सोऽभूत्परासुरथ भूमिपतिं शशाप हस्तार्पितैर्नयन्वारिभिरेव वृद्धः ॥ रघुवंशम् ८.७८ ।।
तौ निदेशकरणोद्यतौ पितुर्धन्विनौ चरणयोर्निपेततुः । भूपतेरपि तयोः प्रवत्स्यतोर्नम्रयोरुपरि बाष्पबिन्दवः ॥ रघुवंशम्
तौ निदेशकरणोद्यतौ पितुर्धन्विनौ चरणयोर्निपेततुः । भूपतेरपि तयोः प्रवत्स्यतोर्नम्रयोरुपरि बाष्पबिन्दवः ॥ रघुवंशम्
तौ पितुर्नयनजेन वारिणा किंचिदुक्षितशिखण्डकावुभौ । धन्विनौ तं ऋषिं अन्वगच्छतां पौरदृष्टिकृतमार्गतोरणौ ॥
तौ पितुर्नयनजेन वारिणा किंचिदुक्षितशिखण्डकावुभौ । धन्विनौ तमृषिमन्वगच्छतां पौरदृष्टिकृतमार्गतोरणौ ॥ रघुवंशम्
तौ प्रणामचलकाकपक्षकौ भ्रातरावभृथाप्लुतो मुनिः । आशिषां अनुपदं समस्पृशद्दर्भपाटिततलेन पाणिना ॥ रघुवंशम्
तौ प्रणामचलकाकपक्षकौ भ्रातरावभृथाप्लुतो मुनिः । आशिषामनुपदं समस्पृशद्दर्भपाटिततलेन पाणिना ॥ रघुवंशम्
तौ बलातिबलयोः प्रभावतो विद्ययोः पथि मुनिप्रदिष्टयोः । मम्लतुर्न मणिकुट्टिमोचितौ मातृपार्श्वपरिवर्तिनाविव ॥
तौ बलातिबलयोः प्रभावतो विद्ययोः पथि मुनिप्रदिष्टयोः । मम्लतुर्न मणिकुट्टिमोचितौ मातृपार्श्वपरिवर्तिनाविव ॥
तौ विदेहनगरीनिवासिनां गां गताविव दिवः पुनर्वसू । मन्यते स्म पिबतां विलोचनैः पक्ष्मपातं अपि वञ्चनां मनः ॥
तौ विदेहनगरीनिवासिनां गां गताविव दिवः पुनर्वसू । मन्यते स्म पिबतां विलोचनैः पक्ष्मपातमपि वञ्चनां मनः ॥
तौ संधिषु व्यञ्जितवृत्तिभेदं रसान्तरेषु प्रतिबद्धरागम् । अपश्यतामप्सरसां मुहूर्तं प्रयोगमाद्यं ललिताङ्गहारम्॥
तौ समेत्य समयस्थितावुभौ भूपती वरुणवासवोपमौ । कन्यकातनयकौतुकक्रियां स्वप्रभावसदृशीं वितेनतुः ॥ रघुवंशम्
तौ समेत्य समयस्थितावुभौ भूपती वरुणवासवोपमौ । कन्यकातनयकौतुकक्रियां स्वप्रभावसदृशीं वितेनतुः ॥ रघुवंशम्
तौ सरांसि रसवद्भिरम्बुभिः कूजितैः श्रुतिसुखैः पतत्रिणः । वायवः सुरभिपुष्परेणुभिश्छायया च जलदाः सिषेविरे ॥
तौ सरांसि रसवद्भिरम्बुभिः कूजितैः श्रुतिसुखैः पतत्रिणः । वायवः सुरभिपुष्परेणुभिश्छायया च जलदाः सिषेविरे ॥
तौ सीतान्वेषिणौ गृध्रं लूनपक्षं अपश्यतां । प्राणैर्दशरथप्रीतेरनृणं कण्ठवर्तिभिः ॥ रघुवंशम् १२.५४ ।।
तौ सुकेतुसुतया खिलीकृते कौशिकाद्विदितशापया पथि । निन्यतुः स्थलनिवेशिताटनी लीलयैव धनुषी अधिज्यतां ॥
तौ सुकेतुसुतया खिलीकृते कौशिकाद्विदितशापया पथि । निन्यतुः स्थलनिवेशिताटनी लीलयैव धनुषी अधिज्यताम् ॥
तौ स्नातकैर्बन्धुमता च राज्ञा पुरंध्रिभिश्च क्रमशः प्रयुक्तं । कन्याकुमारौ कनकासनस्थावार्द्राक्षतारोपणं अन्वभूतां ॥

त्यक्तप्राणं संयुगे हस्तिनीस्था वीक्ष्य प्रेम्णा तत्क्षणादुद्गतासु । प्राप्याखण्डं देवभूयं सतीत्वादाशिश्लेष स्वैव कञ्चित्पुरन्ध्री ॥
त्यक्त्वा रणं नृपवरो न जगाम यावत् काञ्चिद्दशां कविमतिः स्वगिता नु तावत् । वृत्तं कथङ्कथमपि प्रकटं प्रवक्तुं, नाग्रे क्षमा हत-बला वत लेखनीयम् ॥ प्रतापविजयः-१५२।।
त्यक्त्वाष्टभूतशनिविष्टिकुजाञ्जनुर्भ- मासौ मृतौ रविविधू अपि भानिनाड्यः । द्व्यङ्गे चरे तनुलवे शशिजीवतारा शुद्धौ करादितिहरीन्द्रकपे परीक्षा ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ४३ ॥
त्यजत मानं अलं बत बिग्रहैर्न पुनरेति गतं चतुरं वयः । परभृताभिरितीव निवेदिते स्मरमते रमते स्म वधूजनः ॥ रघुवंशम्
त्यजति कष्टामसावचिरादसून्विरहवेदनयेत्यघशङ्गिभिः । प्रियतया गदितास्त्वयि बान्धवैरवितथा वितथाः सखि मा गिरः
त्यजेदेकं कुलस्यार्थे ग्रामस्यार्थे कुलं त्यजेत् । ग्रामं जनपदस्यार्थे आत्मार्थे पृथिवीं त्यजेत् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१४३ ॥
त्यज्यते न जलजेन करस्ते शिक्षितुं सुभगभूयमिवोच्चैः । आननं च नयनायितबिम्बः सेवते कुमुदहासकरांशुः ॥
त्यागं महेन्द्रादिचतुष्टस्य किमभ्यनन्दत्क्रमसूचिअस्य । किं प्रेरयामास नले च तन्मां सा सूक्तिरस्या मम कः प्रमोहः ॥
त्यागाय संभृतार्थानां सत्याय मितभाषिणाम् । यशसे विजिगीषुणां प्रजायै गृहमेन्धिनाम् ॥ रघुवंशम् १.७ । ।
त्याजितैः फलं उत्खातैर्भग्नैश्च बहुधा नृपैः । तस्यासीदुल्बणो मार्गः पादपैरिव दन्तिनः ॥ रघुवंशम् ४.३३ । ।
त्रपास्य न स्यात्सदसि स्त्रियान्वयात्कुतोऽतिरूपः सुखभाजनं जनः । अमूदृशी तत्कविबन्दिवर्णनैरवाक्कृता राजकरञ्जिलोकवाक् ॥ नैषधीयचरितम्१५.३ ॥
त्रस्तः समस्तजनहासकरः करेणोस्तावत्खरः प्रखरमुल्ललयाञ्चकार । यावच्चलासनविलोलनितम्बबिम्बविस्रस्तवस्त्रमवरोधवधूः पपात ॥ शिशुपाल५.७ ।।
त्रस्तेन तार्क्ष्यात्किल कालियेन मणिं विसृष्टं यमुनौकसा यः । वक्षःस्थलव्यापिरुचं दधानः सकौस्तुभं ह्रेपयतीव कृष्णं ॥
त्रस्तौ समासन्नकरेणुसूत्कृतान्नियन्तरि व्याकुलमुक्तरज्जुके । क्षिप्तावरोधाङ्गनमुत्पथेन गां विलङ्घ्य लघ्वीं करभौ बभञ्जतुः
त्रस्यन्ती चलशफरीविघट्टितोरूवामोरूरतिशयमाप विभ्रमस्य । क्षुभ्यन्ति पसभमहो विनापि हेतोर्लीलाभिः किमु सति कारणे रमण्यः ॥ शिशुपाल८.२४ ।।
त्रातुं पतिं नौषधयः स्वशक्त्या मन्त्रेण विप्राः क्षयिणं न शेकुः । एनं पयोधिर्मणिभिर्न पुत्रं सुधा प्रभावैर्न निजाश्रयं वा ॥
त्रासजिह्मं यतश्चैतान्मन्दं एवान्वियाय सः । नातिपीडयितुं भग्नानिच्छन्ति हि महौजसः ।। किरातार्जुनीयम्१५.६ ।।
त्रासश्चैव वितर्कश्च विज्ञेया व्यभिचारिणः । त्रयस्त्रिंशदिमे भावाः समाख्यातास्तु नामतः ॥ चन्द्रालोकः६.१८ ।।
त्रासाकुलः परिपतन्परितो निकेतान्पुंभिर्न कैश्चिदपि धन्वभिरन्वबन्धि । तस्थौ तथापि न मृगः क्वचिदङ्गनानां आकर्णपूर्णनयनेषुहतेक्षणश्रीः ॥ शिशुपाल५.२६ ।।
त्रिःसप्तकृत्वो जगतीपतीनां हन्ता गुरुर्यस्य स जामदग्न्यः । वीर्यावधूतः स्म तदा विवेद प्रकर्षं आधारवशं गुणानां ।।
त्रिकोणे कुज्ञात्सौरिशुक्रज्ञजीवा यदैकोऽपि वा नो गमोऽर्काच्छशी वा । बलीयांस्तु मध्ये तयोर्यो ग्रहः स्यात् स्वकीयां दिशं प्रत्युताऽसौ नयेच्च ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ६॥
त्रिकोणे केन्द्रे वा मदनरहिते दोषशतकं हरेत्सौम्यः शुक्रो द्विगुणमपि लक्षं सुरगुरुः । भवेदाये केन्द्रेऽङ्गप उत लवेशो यदि तदा समूहं दोषाणां दहन इव तूलं शमयति ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ९१॥
त्रित्र्यङ्गपञ्चाग्निकुवेदवह्नयः शरेषुनेत्राश्विशरेन्दुभूकृताः । वेदाग्निरुद्राश्वियमाग्निवह्नयोऽब्धयः शतं द्विद्विरदा भतारकाः ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ५८ ॥
त्रिदशगुरुस्तनुगो मदने हिमकिरणो रविरायगतः । सितशशिजावपि कर्मगतौ रविसुतभूमिसुतौ सहजे ॥
त्रिदशमिथुनक्रीडातल्पे विहायसि गाहते निधुवनधुतस्रग्भागश्रीभरं ग्रहसंग्रहः । मृदुतरकराकारैस्तूलोत्करैरुदरंभरिः परिहरति नाखण्डो गण्डोपधानविधां विधुः ॥ नैषधीयचरितम्१९.९ ॥
त्रिदिवोत्सुकयाप्यवेक्ष्य मां निहिताः सत्यं अमी गुणास्त्वया । विरहे तव मे गुरुव्यथं हृदयं न त्ववलम्बितुं क्षमाः ॥
त्रिधा शब्दार्थतद् युग्मशक्तिजन्मा स्फुटक्रमात् । रसभावतदाभास-प्रमुखस्त्वस्फुटक्रमात् ॥ चन्द्रालोकः७.५ ।।
त्रिनेत्रमात्रेण रुषा कृतं यत्तदेव योऽद्यापि न संवृणोति । न वेद रुष्टेऽद्य सहस्रनेत्रे गन्ता स कामः खलु कामवस्थाम् ॥
त्रिभागशेषासु निशासु च क्षणं निमील्य नेत्रे सहसा व्यबुध्यत । क्व नीलकण्ठ! व्रजसीत्यलक्ष्यवागसत्यकण्ठार्पितबाहुबन्धना
त्रिभिर्वर्षैस्त्रिभिर्मासैस्त्रिभिः पक्षैस्त्रिभिर्दिनैः । अत्युत्कटैः पापपुण्यैरिहैव फलमश्नुते ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.८४ ॥

त्रिलोकनाथेन सदा मखद्विषस्त्वया नियम्या ननु दिव्यचक्षुषा । स चेत्स्वयं कर्मसु धर्मचारिणां त्वं अन्तरायो भवसि च्युतो
त्रिसंध्यं तत्र विप्राणां स पश्यन्नघमर्षणम् । वरमैच्छदद्दृशोरेव निजयोरपकर्षणम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१९१ ॥
त्रेताग्निधूमाग्रं अनिन्द्यकीर्तेस्तस्येदं आक्रान्तविमानमार्गं । घ्रात्वा हविर्गन्धि रजोविमुक्तः समश्नुते मे लघिमानं आत्मा ॥
त्रैलोक्यनाथप्रभवं प्रभावात्कुशं द्विषां अङ्कुशं अस्त्रविद्वान् । मानोनन्तेनाप्यभिवन्द्य मूर्ध्ना मूर्धाभिषिक्तं कुमुदो बभाषे ॥
त्र्यम्बकस्य पदयोः कुसुमानि न्यस्य सैष निजशस्त्रनिभानि । दण्डवद्भुवि लुठन्किमु कामस्तं शरण्यमुपगम्य ननाम ॥
त्र्यायाष्टषट्सु रविकेतुतमोऽर्कपुत्रा- स्त्र्यायारिगः क्षितिसुतो द्विगुणायगोऽब्जः । सप्तव्ययाष्टरहितौ ज्ञगुरू सितोऽष्ट- त्रिद्यूनषड्व्ययगृहान् परिहृत्य शस्तः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ८७॥
त्र्याशं त्रिकोणं चतुरस्रमस्तं पश्यन्ति खेटाश्चरणाभिवृद्ध्या । मन्दो गुरुर्भूमिसुतः परे च क्रमेण सम्पूर्णदृशो भवन्ति ॥
त्वं अन्तकः स्थावरजङ्गमानां त्वया जगत्प्राणिति देव विश्वं । त्वं योगिनां हेतुफले रुणत्सि त्वं कारणं कारणकारणानां ।।
त्वं छिन्धि भिन्धि परिदारय ताडय त्वं, त्वं खण्डय ज्वलय कर्तय पातय त्वम् । आदेशयन्ननुपदं विपदङ्कमूर्तिः, युद्धे प्रतापनृपतिर्द्रढिमोत्कटोऽभूत् ॥ प्रतापविजयः-१४० ॥
त्वं पितॄणामपि पिता देवानामपि देवता । परतोऽपि परश्चासि विधाता वेधसामपि ॥ कुमारसंभवम् २.१४ ॥
त्वं मुग्धाक्षि विनैव कञ्चुलिकया धत्से मनोहारिणीं लक्ष्मीमित्यभिधायिनि प्रियतमे तद्वीटिकां संस्पृशि । शय्योपान्तनिविष्टसस्मितमुखीनेत्रोत्सवानन्दितो निर्यातः शनकैरलीकवचनोपन्यासमालीजनः ॥अमरुशतकम्-२३॥
त्वं याऽर्थिनी किल नले न शुभाय तस्याः क्क स्यान्निजार्पणममुष्य चतुष्टये ते । इन्द्रानलार्यमतनूजपयःपतीनां प्राप्यैकरूप्यमिह संसदि दीप्यमाने ॥ नैषधीयचरितम्१३.३३ ॥
त्वं रक्षसा भीरु यतोऽपनीता तं मार्गं एताः कृपया लता मे । अदर्शयन्वक्तुं अशक्नुवत्यः शाखाभिरावर्जितपल्लवाभिः ॥
त्वं हृद्गता भैमि बहिर्गतापि प्राणायिता नासिकयास्यगत्या । न चित्रमाक्रामति तत्र चित्रमेतन्मनो यद्भवदेकवृत्ति ॥
त्वक्साररन्ध्रपरिपूरणलब्धगीति- रस्मिन्नसौ मृदितपक्ष्मलरल्लकाङ्गः । कस्तूरिकामृगविमर्दसुगन्धिरेति रागीव सक्तिमधिकां विषयेषु वायुः ॥ शिशुपाल ४.६१॥
त्वचं स मेध्यां परिधाय रौरवीं अशिक्षतास्त्रं पितुरेव मन्त्रवत् । न केवलं तद्गुरुरेकपार्थिवः क्षितावभूदेकधनुर्धरोऽपि सः ॥
त्वचः समुत्तार्य दलानि रीत्या मोचात्वचः पञ्चषपाटनायाम् । सौरैर्गृहीतैर्विधिरुत्पलौघादस्यामभूदीक्षणरूपशिल्पी ॥
त्वच्चेतसः स्थैर्यविपर्ययं तु संभाव्य भाव्यस्मि तमज्ञ एव । लक्ष्ये हि बालाहृदि लोलशीले परापराद्धेषुरपि स्मरः स्यात् ॥
त्वत्कान्तिमस्माभिरयं पिपासन्मनोरथाश्वासनयैकयैव । निजः कटाक्षः खलु विप्रलभ्यः कियन्ति यावद्भ्रूण वासराणि ॥
त्वत्कुचार्द्रनखाङ्कस्य मुद्रामालिङ्गनोत्थिताम् । स्मरेः स्वहृदि यत्स्मेरसखीः शिल्पं तवाब्रवम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.७९
त्वत्तः श्रुतं नेति नले मयातः परं वदस्वेत्युदिताथ देव्या । ह्रीमन्मथद्वैरथरङ्गभूमी भैमी दृशा भाषितनैषधाभूत् ॥
त्वत्प्रापकात्त्रस्यति नैनसोऽपि त्वय्येष दास्येऽपि न लज्जते यत् । स्मरेण बाणैरतितक्ष्य तीक्ष्णैर्लूनः स्वभावोऽपि कियान्कमस्य ॥ नैषधीयचरितम्३.११ ॥
त्वदग्रसूच्या सचिवेन कामिनोर्मनोभवः सीव्यति दुर्यशः पटौ । टं स पत्त्रैः करपत्त्रमूर्तिभिर्वियोगिहृद्दारुणि दारुणायते ॥
त्वदबद्धबुद्धेर्बहिरिन्द्रियाणां तस्योपवासव्रतिनां तपोभिः । त्वामद्य लब्ध्वामृततृप्तिभाजां स्वदेवभूयंचरितार्थमस्तु ॥
त्वदर्थिनः सन्तु परस्सहस्राः प्राणास्तु नस्त्वच्चरणप्रसादः । विशङ्कसे कैतवनर्तितं चेदन्तश्चरः पञ्चशरः प्रमाणम् ॥
त्वदास्यनिर्यन्मदलीकदुर्यशोमषीमयं सल्लिपिरूपभागिव । श्रुतिं ममाविश्य भवद्दुरक्षरं सृजत्यदः कीटवदुत्कटा रुजः ॥
त्वदास्यलक्ष्मीमुकुरं चकोरैः स्वकौमुदीमादयमानमिन्दुम् । दृशा निशेन्दीवरचारुभासा पिबोरु रम्भातरुपीवरोरु ॥
त्वदितरोऽपि हृदा न मया धृतः पतिरितीव नलं हृदयेशयम् । स्मरहविर्भुजि बोधयति स्म सा विरहपाण्डुतया
त्वद्गिरः क्षीरपाथोधेः सुधयैव सहोत्थिताः । अद्ययावदहो धावद्दुग्धलेपलवस्मिताः ॥ नैषधीयचरितम्२०.२२ ॥
त्वद्गुच्छावलिमौक्तिकानि गुलिकास्तं राजहंसं विभोर्वेध्यं विद्धि मनोभुवः स्वमपि तां मञ्जुं धनुर्मञ्जरीम् । यन्नित्याङ्कनिवासलालिततमज्याभज्यमानं लसन्नाभीमध्यबिला विलासमखिलं रोमालिरालम्बते ॥
त्वद्गोचरस्तं खलु पञ्चबाणः करोति संताप्य तथा विनीतम् । स्वयं यथा स्वादिततप्तभूयः परं न संतापयिता स भूयः ॥
त्वद्रूपसंपदवलोकनजातशङ्का पादाब्जयोरिह कराङ्गुलिलालनेन । भूयाच्चिराय कमला कलितावधाना निद्रानुबन्धमनुरोधयितुं धवस्य ॥ नैषधीयचरितम्११.४२ ॥

त्वद्वाचः स्तुतये वयं न पटवः पीयूषमेव स्तुमस्तस्यार्थे गरुडामरेन्द्रसमरः स्थाने स जानेऽजनि । द्राक्षापानकमानमर्दनसृजा क्षीरे दृढावज्ञया यस्मिन्नाम धृतोऽनया निजपदप्रक्षालनानुग्रहः ॥ नैषधीयचरितम्२१.१६१ ॥
त्वन्निष्यन्दोच्छ्वसितवसुधागन्धसम्पर्करम्यः स्रोतोरन्ध्रध्वनितसुभगं दन्तिभिः पीयमानः नीचैर वास्यत्य उपजिगमिषोर देवपूर्वं गिरिं ते शीतो वायुः परिणमयिता काननोदुम्बराणाम॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.४५॥
त्वमभिधेहि विधुं सखि मद्गिरा किमिदमीदृगधिक्रियते त्वया । न गणितं यदि जन्म पयोनिधौ हरशिरः स्थितिभूरपि
त्वमशक्नुवन्न शुभकर्मनिरत! परिपाकदारुणं । जेतुमकुशलमतिर्नरकं यशसेऽधिलोकमजयः सुतं भुवः ॥ शिशुपाल१५.३१ ।।
त्वमिव कोऽपि परापकृतौ कृती न ददृशे न च मन्मथ शुश्रुवे । स्वमदहो दहनाज्ज्वलतात्मना ज्वलयितुं परिरभ्य जगन्ति यः
त्वमुचितं नयनार्चिषि शंभुना भुवनशान्तिकहोमहविः कृतः । तव वयस्यमपास्य मधुं मधुं हतवता हरिणा बत किं कृतम् ॥
त्वमेव चातकाधारोऽसीति केषां न गोचरः । किमम्भोदवरास्माकं कार्पण्योक्तं प्रतीक्षसे ।। नीतिशतकम्५० । ।
त्वमेव तावत्परिचिन्तय स्वयं कदाचिदेते यदि योगमर्हतः । वधूदुकूलं कलहंसलक्षणं गजाजिनं शोणितबिन्दुवर्षि च ॥
त्वमेव हव्यं होता च भोज्यं भोक्ता च शाश्वतः । वेद्यं च वेदिता चासि ध्याता ध्येयं च यत्परम् ॥ कुमारसंभवम् २.१५ ॥
त्वया जगत्युज्झितकान्तिसारे यदिन्दुनाशीलि शिलोञ्छवृत्तिः । आरोपि तन्माणवकोऽपि मौलौ स यज्वराज्येऽपि महेश्वरेण
त्वया निधेया न गिरो मदर्थाः कुधा कदुष्णे हृदि नैषधस्य । पित्तेन दूने रसने सितापि तिक्तायते हंसकुलावतंस ॥
त्वया पुरस्तादुपयाचितो यः सोऽयं वटः श्याम इति प्रतीतः । राशिर्मणीनां इव गारुडानां सपद्मरागः फलितो विभाति ॥
त्वया विधातर्यदकारि चामृतं कृतं च यज्जीवनमम्बु साधु तत् । वृथेदमारम्भि तु सर्वतोमुखस्तथोचितः कर्तुंिदंपिबस्तव ॥
त्वया विप्रकृतश्चैध्यो रुक्मिणीं हरता हरे । बद्धमूलस्य मूलं हि महद्वैरतरोः स्त्रियः ।। २.३८ ॥ शिशुपाल
त्वया साधु समारम्भि नवे वयसि यत्तपः । ह्रियते विषयैः प्रायो वर्षीयानपि मादृशः ।। किरातार्जुनीयम्११.१० ।।
त्वयान्याः क्रीडयन्मध्येमधुगोष्ठि रुषेक्षितः । वेत्सि तासां पुरो मूर्ध्ना त्वत्पादे यत्किलास्खलम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.८ ॥
त्वयापि किं शङ्कितविक्रियेऽस्मिन्नधिक्रिये वा विषये निधातुम् । इतः पृथक्प्रार्थयसे तु यद्यत्कुर्वे तदुर्वीपतिपुत्रि सर्वम् ॥
त्वयि न्यस्तस्य चित्तस्य दुराकर्षत्वदर्शनात् । शाङ्कया पङ्कजाक्षी त्वां दृगंशेन स्पृशत्यसौ ॥ नैषधीयचरितम्२०.४४ ॥
त्वयि पूजनं जगति जाल्म कृतमिदमपाकृते गुणैः । हासकरमघटते नितरां शिरसीव कङ्कतमपेतमूर्धजे ॥
त्वयि भक्तिमता न सत्कृतः कुरुराजा गुरुरेव चेदिपः । प्रियमांसमृगाधिपोज्झितः किमवद्यः करिकुम्भजो मणिः ॥
त्वयि भौमं गते जेतुमसोत्सीत् स पुरीमिमाम् । प्रोषितार्यमणं मेरोरन्धकारस्तटीमिव ॥ शिशुपाल २.३९ ॥
त्वयि वीर विराजते परं दमयन्तीकिलकिञ्चितं किल । तरुणीस्तन एव दीप्यते मणिहारावलिरामणीयकम् ॥
त्वयि स्मराधेः सततास्मितेन प्रस्थापितो भूमिभृतास्मि तेन ।आगत्य भूतः सफलो भवत्या भावप्रतीत्या गुणलोभवत्याः ॥
त्वयैकसत्या तनुतापशङ्कया ततो निवर्त्यं न मनः कथंचन । हिमोपमा तस्य परीक्षणक्षणे सतीषु वृत्तिः शतशो निरूपिता
त्वयैवं चिन्त्यमानस्य गुरुणा ब्रह्मयोनिना । सानुबन्धाः कथं न स्युः संपदो मे निरापदः ॥ रघुवंशम् १.६४ । ।
त्वय्य आदातुं जलम अवनते शार्ङ्गिणो वर्णचौरे तस्याः सिन्धोः पृथुम अपि तनुं दूरभावात प्रवाहम प्रेक्षिष्यन्ते गगनगतयो नूनम आवर्ज्य दृष्टिर एकं भुक्तागुणम इव भुवः स्थूलमध्येन्द्रनीलम॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.४९॥
त्वय्य आयत्तं कृषिफलम इति भ्रूविकारान अभिज्ञैः प्रीतिस्निग्धैर्जनपदवधूलोचनैः पीयमानः सद्यःसीरोत्कषणसुरभि क्षेत्रम आरुह्य मालं किंचित पश्चाद व्रज लघुगतिर भूय एवोत्तरेण॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.१६॥
त्वय्यावेशितचित्तानां त्वत्समर्पितकर्मणां । गतिस्त्वं वीतरागाणां अभूयःसंनिवृत्तये ॥ रघुवंशम् १०.२८ । ।
त्वरमाणशाङ्खिकसवेगवदनपवनाभिपूरितः । शैलकटकतटभिन्नरवः प्रणनाद सांनहनिकोऽस्य वारिजः ॥
त्वरस्व पञ्चेषुहुताशनात्मनस्तनुष्व मद्भस्ममयं यशश्चयम् । विधे परेहाफलभक्षणव्रती पताद्य तृप्यन्नसुभिर्ममाफलैः ॥
त्वष्टुः सदाभ्यासगृहीतशिल्पविज्ञानसंपद्प्रसरस्य सीमा । अदृश्यतादर्शतलामलेषु च्छायेव या स्वर्जलधेर्जलेषु ॥ शिशुपाल
त्वां चावश्यं दिवसगणनातत्पराम एकपत्नीम अव्यापन्नाम अविहतगतिर द्रक्ष्यसि भ्रातृजायाम आशाबन्धः कुसुमसदृशं प्रायशो ह्य अङ्गनानां सद्यः पाति प्रणयि हृदयं विप्रयोगे रुणद्धि॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.९॥
त्वाम आलिख्य प्रणयकुपितां धातुरागैः शिलायाम आत्मानं ते चरणपतितं यावद इच्छामि कर्तुम अस्रैस तावन मुहुर उपचितैर दृष्टिर आलुप्यते मे क्रूरस तस्मिन्न अपि न सहते संगमं नौ कृतान्तः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.४५॥

त्वाम आसारप्रशमितवनोपप्लवं साधु मूर्ध्ना वक्ष्यत्य अध्वश्रमपरिगतं सानुमान आम्रकूटः न क्षुद्रो ऽपि प्रथमसुकृतापेक्षया संश्रयाय प्राप्ते मित्रे भवति विमुखः किं पुनर यस तत्थोच्चैः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.१७॥
त्वामामनन्ति प्रकृतिं पुरुषार्थप्रवर्तिनीम् । तद्दर्शिनमुदासीनं त्वामेव पुरुषं विदुः॥ कुमारसंभवम् २.१३ ॥
त्वामारूढं पवनपदवीमुद्गृहीतालकान्ताः प्रेक्षिष्यन्ते पथिकवनिताः प्रत्ययादाश्वसन्त्यः कः संनद्धे विरहविधुरां त्वय्युपेक्षेत जायां न स्यादन्योऽप्यहमिव जनो यः पराधीनवृत्तिः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.८॥
त्विषं चकोराय सुधां सुराय कलामपि स्वावयवं हराय । ददज्जयत्येष समस्तमस्य कल्पद्रुमभ्रातुरथाल्पमेतत् ॥
त्विषां ततिः पाटलिताम्बुवाहा सा सर्वतः पूर्वसरीव संध्या । निनाय तेषां द्रुतं उल्लसन्ती विनिद्रतां लोचनपङ्कजानि ।।
दक्षिणं दोषं उद्यम्य राक्षसस्तं उपाद्रवथ् । एकताल इवोपातपवनप्रेरितो गिरिः ॥ रघुवंशम् १५.२३ ।।
दक्षिणां प्रणतदक्षिण मूर्तिं तत्त्वतः शिवकरीं अविदित्वा । रागिणापि विहिता तव भक्त्या संस्मृतिर्भव भवत्यभवाय ।।
दक्षिणीयमवगम्य पङ्क्तिशः पङ्क्तिपावनमथ द्विजव्रजं । दक्षिणः क्षितिपतिर्व्यशिश्रणद्दक्षिणाः सदसि राजसूयकीः ॥
दक्षिणेन पवनेन संभृतं प्रेक्ष्य चूतकुसुमं सपल्लवं । अन्वनैषुरवधूतविग्रहास्तं दुरुत्सहवियोगं अङ्गनाः ॥ रघुवंशम् १९.४३
दण्डं बिभर्त्ययमहो जगतस्ततः स्यात्कम्पाकुलस्य सकलस्य न पङ्कपातः । स्ववैद्ययोरपि मदव्ययदायिनीभिरेतस्य रुग्भिरमरः किमु कश्चिदस्ति ॥ नैषधीयचरितम्१३.१६ ॥
दण्डताण्डवनैः कुर्वन्स्फुलिङ्गालिङ्गितं नभः । निर्ममेऽथ गिरामूर्मीर्भिन्नमर्मेव धर्मराट् ॥ नैषधीयचरितम्१७.९५ ॥
दण्डवद्भुवि लुठन्स ननाम त्र्यम्बकं शरणभागिव कामः । आत्मशस्त्रविशिखासनबाणान्न्यस्य तत्पदयुगे कुसुमानि ॥
दत्तमात्तमदनं दयितेन व्याप्तमतिशाकेन रसेन । सस्वदे मुखसुरं प्रमदाभ्यो नाम रूढमपि च व्युदपादि ॥ शिशुपाल१०.२३
दत्तमिष्टतमया मधु पत्युर्बाढमाप पिबतो रसवत्तां । यत्सुवर्णमुकुटांशुभिरासाञ्चेतनाविरहितैरपि पत्नीम् ॥ शिशुपाल१०.६
दत्ते जयं जनितपत्त्रनिवेशनेयं साक्षीकृतेन्दुवदना मदनाय तन्वी । मध्यस्थदुर्बलतमत्वफलं किमेतद्भुक्तिर्यदत्र तव भर्त्सितमत्स्यकेतोः ॥ नैषधीयचरितम्२१.१३५ ॥
दत्तोऽस्याः प्रणयस्त्वयैव भवता चेयं चिरं लालिता दैवाद् अद्य किल त्वमेव कृतवान् अस्या नवं विप्रियम् । मन्युर्दुःसह एष यात्युपशमं नो सान्त्ववादैः स्फुटं हे निस्त्रंश विमुक्तकण्ठकरुणं तावत्सखी रोदितु ॥ अमरुशतकम-५॥
दत्वात्मजीवं त्वयि जीवदेऽपि शुध्यामि जीवाधिकदे तु कस्मै । विधेहि तन्मा त्वदृणान्यशोदधुमम्नुद्रदारिद्र्यसमुद्रमग्नाम् ॥ नैषधीयचरितम् ३.८६ ॥
ददतमन्तरिताहिमदीधितिं खगकुलाय कुलायनिलायितां । जलदकालमबोधकृतं दिशामपराथाप रथवयवायुधः ॥
ददाम किं ते सुधयाऽधरेण त्वदास्य एव स्वयमास्यते हि । चन्द्रं विजित्य स्वयमेव भावि त्वदाननं तन्मखभागभोजि ॥
ददासि मे तन्न रुचेर्यदास्पदं न यत्र रागः सितयापि किं तया । इतीरिणे बिम्बफलं फलेच्छलाददायि बिम्बाधरयारुचेञ्च तत् ॥ नैषधीयचरितम्१६.९५ ॥
ददृशे न जनेन यन्नसौ भुवि तच्छायमवेक्ष्य तत्क्षणात् । दिवि दिक्षु वितीर्णचक्षुषा पृथुवेगद्रुतमुक्तदृक्पथः ॥
ददृशेऽथ सविस्मयं शिवेन स्थिरपूर्णायतचापमण्डलस्थः । रचितस्तिसृणां पुरां विधातुं वधं आत्मेव भयानकः परेषां ।।
ददृशेऽपि भास्कररुचाह्नि न यः स तमीं तमोबिरभिगम्य ततां । द्युतिमग्रहीद्ग्रहगणो लघवः प्रकटीभवन्ति मलिनाश्रयतः ॥
ददेऽपि तुभ्यं कियतीः कदर्थनाः सुरेषु रागप्रसवावकेशिनीः । अदम्भदूत्येन भजन्तु वा दयां दिशन्तु वा दण्डममी ममागसाम् ॥ नैषधीयचरितम्९.१३१ ॥
ददौ पदेन धर्मस्य स्थातुमेकेन यत्कलिः । एकः सोऽपि तदा तस्य पदं मन्येऽमिलत्ततः ॥ नैषधीयचरितम्१७.२१४ ॥
ददौ रसात्पङ्कजरेणुगन्धि गजाय गण्डूपजलं करेणुः । अर्धोपमुक्तेन बिसेन जायां संभावयामास रथाङ्गनामा ॥
दधत इव विलासशालि नृत्यं मृदु पतता पवनेन कम्पितानि । इह ललितविलासिनीजनभ्रू- गतिकुटिलेषु पयःसु पङ्कजानि
दधतं आकरिभिः करिभिः क्षतैः समवतारसमैरसमैस्तटैः । विविधकामहिता महिताम्भसः स्फुटसरोजवना जवना नदीः ।।
दधतः शशाङ्कितशशाङ्करुचि लसदुरश्छदं वपुः । चक्रुरथ सह पुरन्धिजनैरयथार्थसिद्धिं सरकं महीभृतः ॥
दधतस्तनिमानमानपूर्व्या बभुरक्षिश्रवसो मुखे विशालाः । भरतज्ञकविप्रणीतकाव्यग्रथिताङ्का इव नाटकप्रपञ्चाः ॥
दधति क्षतीः परिणतद्विरदे मुदितालियोषिति मदस्रुतिभिः । अधिकां स रोधसि बबन्ध धृतिं महते रुजन्नपि गुणाय महान्
दधति सुमनसो वनानि बह्वीर्युवतियुता यदवः प्रयातुमीषुः । मनसिमहास्त्रमन्यथामी न कुसुमपञ्चकमलं विसोढुं ॥
दधति स्फुटं रत्पतेरिषवः शितता‍ं यदुत्पलपलाशदृशः । हृदयं निरन्तरबृहत्कठिनस्तनमणडलावरणमप्यभिदन् ॥

दधतिपरिपतन्त्यो जालवातायनेभ्यस्तरुणतपनभासो मन्दिराभ्यन्तरेषु । प्रणयिषु वनितानां प्रातरिच्छत्सु गन्तुं कुपितमदनमुक्तोत्तप्तनाराचलीलां ॥ शिशुपाल११.५० ।।
दधतो भयानकतरत्वमुपगतवतः समानतां । धूमपटलपिहितस्य गिरेः समवर्मयन्सपदि मेदिनीभृतः ॥ शिशुपाल१५.७५ ।।
दधतो मङ्गलक्ष्ॐए वसानस्य च वल्कले । ददृशुर्विस्मितास्तस्य मुखरागं समं जनाः ॥ रघुवंशम् १२.८ । ।
दधतोऽपि रणे भीममभीक्ष्णं भावमासुरं । हताः परैरभिमुखाः सुरभूयमुपाययुः ॥ शिशुपाल१९.७३ ।।
दधतोऽसुलभक्षयागमास्तनुमेकान्तरताममानुषीं । भुवि सम्प्रति न प्रतिष्ठिताः सदृशा यस्य सुरैररातयः ॥
दधत् संध्यारुणव्योमस्फुरत्तारानुकारिणीः । द्विषद्वेशोपरक्ताङ्गसङ्गिनीः स्वेदविप्रुषः ॥ शिशुपाल २.१८ ॥
दधत्युरोजद्वयमुर्वशीतलं भुवो गतेव स्वयमुर्वशी तलं । बभौ मुखेनाप्रतिमेन काचन श्रियाधिका तां प्रति मेनका च न ॥
दधदम्बुदनीलकण्ठतां वहदत्यच्छसुधोज्ज्वलं वपुः । कथमृच्छतु यत्र नाम न क्षितिभृन्मन्दिरमिन्दुमौलिताम् ॥
दधदसकलमेकं खण्डितामानमद्भिः श्रियमपरमपूर्णामुच्छ्वसद्भिः पलाशैः । कलरवमुपगीते षट्पदौघेन धत्तः कुमुदकमल षण्डे तुल्यरूपामवस्थां ॥ शिशुपाल११.१५ ।।
दधद्भिरभितस्तटौ विकचवारिजाम्बूनदै- र्विनोदितदिनक्लमाः कृतरुचश्च जाम्बूनदैः । निषेव्य मधु माधवाः सरसमत्र कादम्बरं हरन्ति रतये रहः प्रियतमाङ्गकादम्बरम् ॥ शिशुपाल ४.६६॥
दधाति च विकसद्विचित्रकल्प- द्रुमकुसुमैरभिगुम्फितानिवैताः । क्षणमलघुविलम्बिपिच्छदाभ्रः शिखरशिखाः
दधानमम्भोरुहकेसरद्युती र्जटाः शरच्चन्द्रमरीचिरोचिषम् । विपाकपिङ्गास्तुहिनस्थलीरुहो धराधरेन्द्रं व्रततीततीरिव ॥
दधानैर्घनसादृश्यं लसदायसदंशनैः । तत्र काञ्चनसच्छाया ससृजे तैः शराशनिः ॥ शिशुपाल१९.११ ।।
दधार गौरी हृदये देवं हिमकराङ्कितम् । अत्र श्लेषोदयान्नैव त्याज्यं हीति निरर्थकम् ॥ चन्द्रालोकः२.४४ ।।
दधुरम्बुधिमन्थनाद्रिमन्थभ्रमणायस्तफणीन्द्रपित्तजानां । रुचमुल्लसमानवैनतेयद्युतिभिन्नाः फणभारिणो मणीनां ॥
दध्नौ चलत्पृथुरसनं विवक्षया विदारितं विततबृहद्भुजालतः । विदूरथः प्रतिभयमास्यकन्दरं चलत्फणाधरमिव कोटरं तरुः
दनुजः स्विदयं क्षपाचरो वा वनजे नेति बलं बदस्ति सत्त्वे । अभिभूय तथा हि मेघनीलः सकलं कम्पयतीव शैलराजं ।।
दन्ताग्रनिर्भिन्नपयोदमुन्मुखाः शिलोच्चयानारुरुहुर्महीयसः । तिर्यक्कटप्लाविमदाम्बुनिम्नगाविपूर्यमाणश्रवणोदरमं द्विपाः ॥
दन्तानामधरमयावकं पदानि प्रत्यग्रास्तनुमविलेपनां नखाङ्गाः । आनिन्युः श्रियमधितोयमङ्गनानां शोभायै विपदि सदाश्रिता भवन्ति ॥ शिशुपाल८.५५ ।।
दन्तार्कभूपधृतिदिङ्मितवासरे स्याद्वारे शुभे मृदुलघुध्रुवभैः शिशूनाम् । दोलाधिरूढिरथ निष्क्रमणं चतुर्थ मासे गमोक्तसमयेऽर्कमितेऽह्नि वा स्यात् ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् १५॥
दन्तालिकाधरणनिश्चलपाणियुग्मं अर्धोदितो हरिरिवोदयशैलमूर्ध्नः । स्तोकेन नाक्रमत वल्लभपालमुच्चैः श्रीवृक्षकी पुरुषकोन्नमिताग्रकायः ॥ शिशुपाल५.५६ ।।
दन्तोज्ज्वलासु विमलोपलमेखलान्ताः सद्रत्नचित्रकटकासु बृहन्नितम्बाः । अस्मिन्भजन्ति घनक्ॐअलगण्डशैला नार्योऽनुरूपमधिवासमधित्यकासु ॥ शिशुपाल ४.४०॥
दन्तौश्चिच्छिदिरे कोपात्प्रतिपक्षं गजा इव । परनिस्त्रिंशनिर्लूनकरवालाः पदातयः ॥ शिशुपाल१९.५५ ।।
दमघोषसुतेन कश्चन प्रतिशिष्टः प्रतिभानवानथ । उपगम्यहरिं सदस्यदः स्फुटभिन्नार्थमुदाहरद्वचः ॥ शिशुपाल१६.१ ।।
दमनादमनाक्प्रसेदुषास्तनयां तथ्यगिरस्तपोधनात् । वरमाप स दिष्टविष्टपत्रितयानन्यसदृग्गुणोदयाम् ॥
दमयन्त्या वयस्याभिः सहास्याभिः समीक्षितः । प्रसृतिभ्यामिवायामं मापयन्प्रेयसीदृशोः ॥ नैषधीयचरितम्२०.१२ ॥
दमस्वसः सेयमुपैति तृष्णा हरेर्जगत्यग्रिमलेख्यलक्ष्मीम् । दृशां यदब्धिस्तव नाम दृष्टित्रिभागलोभार्तिमसौ बिभर्ति ॥
दमस्वसुः पाणिममुष्य गृह्णतः पुरोधसा संविदधेतरां विधेः । महर्षिणेवाङ्गिरसेन साङ्गता पुलोमजामुद्वहतः शतक्रतोः ॥
दमस्वसुश्चित्तमवेत्य हासिका जगाद देवीं कियदस्य वक्ष्यसि । भण प्रभूते जगति स्थिते गुणैरिहाप्यते संकटवासयातना ॥
दम्पत्योरुपरि प्रीत्या ता धराप्सरसस्तयोः । ववृषुः स्मितपुष्पाणि सुरभीणि मुखानिलैः ॥ नैषधीयचरितम्२०.१०१ ॥
दम्पत्योर्निशि जल्पतोर्गृहशुकेनाकर्णितं यद्वचस्तत्प्रातर्गुरुसन्निधौ निगदतस्तस्योपहारं वधूः । कर्णालङ्कृतिपद्मरागशकलं विन्यस्य चञ्चूपुटे व्रीडार्ता प्रकरोति दाडिमफलव्याजेन वाग्बन्धनम् ॥अमरुशतकम्-१३॥
दयस्व किं घातयसि त्वमस्माननङ्गचण्डालशरैरदृश्यैः । भिन्ना वरं तीक्ष्णकटाक्षबाणैः प्रेमस्तव प्रेमरसात्पवित्रैः ॥

दयितं प्रति यत्र संतता रतिहासा इव रेजिरे भुवः । स्फटिकोपलविग्रहा गृहाः शशभृद्धित्तनिरङ्कभित्तयः ॥
दयितया मानपरयापरया त्वरितं ययावगदितापि सखी । किमु चोदिताः प्रियहितार्थकृतः कृतिनो भवन्ति सुहृदः सुहृदां ॥
दयितां यदि तावदन्वगाद्विनिवृत्तं किं इदं तया विना । सहतां हतजीवितं मम प्रबलां आत्मकृतेन वेदनां ॥ रघुवंशम् ८.५०
दयिताय सासवमुदस्तमपतदवसादिनः कराथ् । कांस्यमुपहितसरोजपतद्भ्रमरौघभारगुरु राजयोषितः ॥ शिशुपाल१५.८१
दयिताहृतस्य युवभिर्मनसः परिमूढतामिव गतैः प्रथमं । उदिते ततः सपदि लब्धपदैः क्षणदाकरेऽनुपदिभिः प्रयये ॥
दयितैरिव खण्डिता मुरारेर्विशिखैः संमुखमुज्ज्वलाङ्गलेखैः । लघिमानमुपेयुषी पृथिव्यां विफला शत्रुशरावलिः पपात ॥
दयोदयश्चेतसि चेत्तवाभूदलंकुरु द्यां विफलो विलम्बः । भुवः स्वरादेशमथाचरामो भूमौ धृतिं यासि यदि स्वभूमौ ॥
दरिद्रान् भर कौन्तेय मा प्रयच्छेश्वरे धनम् । व्याधितस्यौषधं पथ्यं नीरुजस्य किमौषधैः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१५ ॥
दरीमुखैरासवरागताम्रं विकासि रुक्मच्छदधाम पीत्वा । जवानिलाघूर्णितसानुजालो हिमाचलः क्षीब इवाचकम्पे ।।
दर्पणनिर्मलासु पतिते घनतिमिरमुषि ज्योतिषि रौप्यभित्तिषु पुरः प्रतिफलति मुहुः । व्रीडमसंमुखोऽपि रमणैरपहृतवसनाः खाञ्चनकन्दरासु तरुणीरिह नयति रविः ॥ शिशुपाल ४.६७॥
दर्पणे च परिभोगदर्शिनी पृष्ठतः प्रणयिनो निषेदुषः। प्रेक्ष्य बिम्बमुपबिम्बमात्मनः कानि कानि न चकार लज्जया॥
दर्पणेषु परिभोगदर्शिनीर्नर्मपूर्वं अनुपृष्ठसंस्थितः । छायया स्मितमनोज्ञया वधूर्ह्रीनिमीलितमुखीश्चकार सः ॥ रघुवंशम्
दर्शनानुपदमेव कामतः स्वं वनीयकजनेऽधिगच्छति । प्रार्थनार्थरहितं तदाभवद्दीयतामिति वचोऽतिसर्जने ॥
दर्शस्य दर्शनात्कष्टमग्निष्टोमस्य चानशे । जुघूर्णे पौर्णमासेक्षी सोमं सोऽमनतान्तकम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१९६ ॥
दलपुष्पफलैर्देवद्विजपूजाभिसंधिना । स नलेनार्जितान्प्राप तत्र नाक्रमितुं द्रुमान् ॥ नैषधीयचरितम्१७.२१ ॥
दलितक्ॐअलपाटलकुड्मले निजवधूश्वसितानुविधायिनि । मरुति वाति विलासिभिरुन्मदभ्रमदलौ मदलौल्यमुपाददे ॥
दलितमौक्तिकचूर्णविपाण्डवः स्फुरितनिर्झरशीकरचारवः । कुटजपुष्पपरागकणाः स्फुटं विदधिरे दधिरेणुविडम्बनां ॥
दलोदरे काञ्चनकेतकस्य क्षणान्मसीभावुकवर्णलेखम् । तस्यैव यत्र स्वमनङ्गलेखं लिलेख भैमी नखलेखिनीभिः ॥
दशदिगन्तजिता रघुणा यथा श्रियं अपुष्यदजेन ततः परं । तं अधिगम्य तथैव पुनर्बभौ न न महीऽनं अहीनपराक्रमं ॥
दशनचन्द्रिकया व्यभासितं हसितं आसवगन्धि मधोरिव । बकुलपुष्पं असेव्यत षट्पदैः शुचिरसं चिरसंचितं ईप्सुभिः ॥
दशरास्मिशतोपमद्युतिं यशसा दिक्षु दशवपि श्रुतं । दशपूर्वरथं यं आख्यया दशकण्ठारिगुरुं विदुर्बुधाः ॥ रघुवंशम् ८.२९ ।।
दशशतचतुर्वेदीशाखाविवर्तनमूर्तयः सविधमधुनाऽलंकुर्वन्ति ध्रुवं रविरश्मयः । वदनकुहरेऽप्यध्येत्¯णामयं तदुदञ्चति श्रुतिपदभयस्तेषामेव प्रतिध्वनिरध्वनि ॥ नैषधीयचरितम्१९.१ ॥
दशाननकिरीटेभ्यस्तत्क्षणं राक्षसश्रियः । मणिव्याजेन पर्यस्ताः पृथिव्यां अश्रुबिन्दवः ॥ रघुवंशम् १०.७६ ।।
दशाननेनापि जगन्ति जित्वा योऽयं पुरापारि न जातु जेतुम् । म्लानिर्विधोर्मानिनि संगतेयं तस्य त्वदेकाननिर्जितस्य ॥
दष्टमुक्तमधरोष्ठमम्बिका वेदनाविधुतहस्तपल्लवा । शीतलेन निरवापयत्क्षणं मौलिचन्द्रशकलेन शूलिनः॥
दहति कण्ठमयं खलु तेन किं गरुडवद्द्विजवासनयोज्झितः । प्रकृतिरस्य विधुंतुद दाहिका मयि निरागसि का वद विप्रता ॥
दहनजा न पृथुर्दवथुव्यथा विरहजैव पृथुर्यदि नेदृशम् । दहनमाशु विशन्ति कथं स्त्रियः प्रियमपासुमुपासितुमुद्धुराः ॥
दहनमविशद्दीप्तिर्यास्तिं गते गतवासरप्रशमसमयप्राप्ते पत्यौ विवस्वति रागिणि । अधरभुवनात्सोद्धृत्यैषा हठात्तरणेः कृतामरपतिपुरप्राप्तिर्धत्ते सतीव्रतमूर्तिताम् ॥ नैषधीयचरितम्१९.४४ ॥
दाक्षिण्यं स्वजने दया परिजने शाठ्यं सदा दुर्जने प्रीतिः साधुजने नयो नृपजने विद्वज्जने चार्जवम् । शौर्यं शत्रुजने क्षमा गुरुजने कान्ताजने धृष्टता ये चैवं पुरुषाः कलासु कुशलास्तेष्वेव लोकस्थितिः ।। नीतिशतकम्२२ ।।
दाक्षीपुत्रस्य तन्त्रे ध्रुवमयमभवत्कोऽप्यधीती कपोतः कण्ठे शब्दौघसिद्धिक्षतबहुकठिनीशेषभूषानुयातः । सर्वं विस्मृत्य दैवात्स्मृतिमुषसि गतां घोषयन्यो घुसंज्ञां प्राक्संस्कारेण संप्रत्यपि धुवति शिरः पट्टिकापाठजेन ॥ नैषधीयचरितम्१९.६२ ॥
दातव्यमिति यद्दानं दीयतेऽनुपकारिणि । देशे काले च पात्रे च तद्दानं सात्त्विकं विदुः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१६ ॥
दाददो दद्दुद्दादी दादादो दूददीददोः । दुद्दादं दददे दुद्दे ददादददोऽददः ॥ शिशुपाल१९.११४ ।।
दानं प्रियवाक्सहितं ज्ञानमगर्वं क्षमान्वितं सौर्यम् । त्यागं सहितं च वित्तं दुर्लभमेतच्चतुर्भद्रम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-
दानं भोगो नाशस्तिस्रो गतयो भवन्ति वित्तस्य । यो न ददाति न भुङ्क्ते तस्य तृतीया गतिर्भवति ।। नीतिशतकम्४३ ।।

दानन्ददत्तयपि जलैः सहसाधिरूढे को विद्यमानगतिरासितुमुत्सहते । यद्दन्तिनः कटकटाहतटान्मिमङ्क्षोर्मङ्क्षूदपाति परितः पटलैरसीनां ॥ शिशुपाल५.३७ ।।
दानपात्रमधमर्णमिहैकग्राहि कोटिगुणितं दिवि दायि । साधुरेति सुकृतैर्यदि कर्तुं पारलौकिककुसीदमसीदत् ॥
दानवाद्यगहनप्रभवस्त्वं सिंह मामव रवैर्घनघोरैः । वैरिदारिदिविषत्सुकृतास्त्रग्रामसंभवभवन्मनुजार्धः ॥
दानवारिरसिकायविभूतेर्वश्मि तेऽस्मि सुतरां प्रतिपत्तिम् । इत्युदग्रपुलकं बलिनोक्तं त्वां नमामि कृतवामनमायम् ॥
दाने तपसि शौर्ये च यस्य न प्रथितं मनः । विद्यायामर्थलाभे च मातुरुच्चार एव सः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.12 ॥
दानोपभोगहीनेन धनेन धनिनो यदि । भवामः किं न तेनैव धनेन धनिनो वयम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१५२ ॥
दारा हरिहरादीनां तन्मग्नमनसो भृशम् । किं न मुक्ताःकुतः सन्ति कारागारे मनोभुवः ॥ नैषधीयचरितम्१७.७६ ॥
दारिद्र्य बधिरतनौ दिवान्धलग्ने वैधव्यं शिशुमरणं निशान्धलग्ने । पंग्वङ्गे निखिलधनानिनाशमीयुः सर्वत्राधिपगुरुदृष्टिभिर्न दोषः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ८३॥
दारिद्र्यदारिद्रविणौघवर्षैरमोघमेघव्रतमर्थिसार्थे । संतुष्टमिष्टानि तमिष्टदेवं नाथन्ति के नाम न लोकनाथम् ॥
दारिद्र्याद्ध्रियमेति ह्रीपरिगतः सत्त्वात्परिभ्रश्यते निःसत्त्वं परिभूयते परिभवान्निर्वेदमापद्यते । निर्विण्णः शुचमेति शोकफिहितो बुद्ध्या परित्यज्यते निर्बुद्धिः क्षयमेत्यहो निधनता सर्वापदामास्पदम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१२९ ॥
दारिद्र्यान्मरणाद्वापि दारिद्र्यमवरं स्मृतम् । अल्पक्लेशेन मरणं दारिद्र्यमतिदुःसहम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१२२ ॥
दारी दरदरिद्रोऽरिदारूदारोऽद्रिदूरदः । दूरादरौद्राददरद्रोदोरुद्दारुरादरी ॥ शिशुपाल१९.१०६ ।।
दारुणः कूटमाश्रित्य शिखी साक्षीभवन्नपि । नावहत्किं तदुद्वाहे कूटसाक्षिक्रियामयम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१२९ ॥
दासीषु नासीरचरीषु जातं स्फीतं क्रमेणालिषु वीक्षितासु । स्वाङ्गेषु रूपोत्थमथाद्भुताब्धिमुद्वेलयन्तीमवलोककानाम् ॥
दास्रादर्के मृगादिन्दौ सार्पाद्भौमे करादबुधे । मैत्राद्गुरो भृगौ वैश्वाद्गण्या मन्दे च वारुणात् ॥ मुहूर्तचिन्त.२५ ॥
दिक्कालाद्यनवच्छिन्नानन्तचिन्मात्रमूर्तये । स्वानुभूत्येकमानाय नमः शान्ताय तेजसे ।। नीतिशतकम्१ । ।
दिक्कालाद्यनवच्छिन्नानन्तचिन्मात्रमूर्तये । स्वानुभूत्यैकमानाय नमः शान्ताय तेजसे ।। पुरुषार्थोपदेशः-1।।
दिक्षु पूर्वादितः शाला ध्रुवा भूर्द्वौ कृता गजाः । शालाध्रुवाङ्कसंयोगः सैको वेश्मध्रुवादिकम् ॥ मुहूर्त.वास्तुप्रकरणम् ८॥
दिक्षु यत्खुरचतुष्टयमुद्रामभ्यवैमि चतुरोऽपि समुद्रान् । तस्य पोत्रिवपुषास्तव दंष्ट्रा तुष्टयेऽस्तु मम वाऽस्तु जगत्याः ॥
दिगन्तरेभ्यः पृथिवीपतीनामाकर्षकौतूहलसिद्धविद्याम् । ततः क्षितीशः स निजां तनूजां मध्येमहाराजकमाजुहाव ॥
दिगीशवृन्दांशविभूतिरीशिता दिशां स कामप्रसरावरोधिनीम् । बभार शास्त्राणि दृशं द्वयाधिकां निजत्रिनेत्रावतरत्वबोधिकाम् ॥ नैषधीयचरितम्१.६ ॥
दिगीश्वरार्थं न कथंचन त्वया कदर्थनीयास्मि कृतोऽयमञ्जलिः । प्रसद्यतां नाद्य निगाद्यमीदृशं दृशौ दधे बाष्परयास्पदे
दिग्भास्करा मनुमिताश्च शनौ शशिद्वि- नागा दिशो भवदिवाकरसम्मिताश्च । दुष्टः क्षणः कुलिककण्टककालवेलाः स्युश्चार्धयामयमघण्टगताः कलांशाः ॥ मुहूर्तचिन्त. ३९॥
दिग्भ्यो निमन्त्रिताश्चैनं अभिजग्मुर्महर्षयः । न भ्ॐआन्येव धिष्ण्यानि हित्वा ज्योतिर्मयान्यपि ॥ रघुवंशम् १५.५९ । ।
दिङ्नागहस्ताकृतिं उद्वहद्भिर्भोगैः प्रशस्तासितरत्ननीलैः । रराज सर्पावलिरुल्लसन्ती तरङ्गमालेव नभोर्णवस्य ।।
दिङ्मुखव्यापिनस्तीक्ष्णान्ह्लादिनो मर्मभेदिनः । चिक्षेपैकक्षणेनैव सायकानहितांश्च सः ॥ शिशुपाल१९.९५ ।।
दिदृक्षमाणाः प्रतिरथ्यमाययुर्मुररिमारादनघं जनौघाः । अनेकशः संस्तुतमप्यनल्पा नवं नवं प्रीतिरहो करोति ॥ शिशुपाल
दिदृक्षुरन्या विनिमेषावीक्षणां नृणामयोग्यां दधती तनुश्रियम् । पदाग्रमात्रेण यदस्पृशन्महीं न तावता केवलमप्सरोऽभवत्
दिनमिव दिवाकीर्तिस्तीक्ष्णैः क्षुरैः सवितु करैः स्तिमिरकबरीलूनां कृत्वा निशां निरदीधरत् । स्फुरति परितः केशस्तोमैस्ततः पतयालुभिर्ध्रुवमधवलं तत्तच्छायच्छलादवनीतलम् ॥ नैषधीयचरितम्१९.५५ ॥
दिनावसाने तरणेरकस्मान्निमज्जनाद्विश्वविलोचनानि । अस्य प्रसादादुडुपस्य नक्तं तमोविपद्द्वीपवतीं तरन्ति ॥
दिने दिने शैवलवन्त्यधस्तात्सोपानपर्वाणि विमुञ्चदम्भः । उद्दण्डपद्मं गृहदीर्घिकाणां नारीनितम्बद्वयसं बभूव ॥ रघुवंशम्
दिने मम द्वेषिणि कीदृगेषां प्रचार इत्याकलनाय चारीः । छाया विधाय प्रतिवस्तुलग्नाः प्रावेशयत्प्रष्टुमिवान्धकारः ॥
दिनेदिने त्वं तनुरेधि रेऽधिकं पुनः पुनर्मूर्च्छ च तापमृच्छ च । इतीव पान्थाञ्शपतः पिकान्द्विजान्सखेदमैक्षिष्ट स लोहितेक्षणान् अलिस्रजा ॥ नैषधीयचरितम्१.९ ॥

दिनेनास्या नुखस्येन्दुः सखा यदि तिरस्कृतः । तत्कृता शतपत्त्राणां तन्मित्त्राणामपि श्रियः ॥ नैषधीयचरितम्२०.५५ ॥
दिनेषु गच्छत्सु नितान्तपीवरं तदीयं आनीलमुखं स्तनद्वयम् । तिरश्चकार भ्रमराभिलीनयोः सुजातयोः पङ्कजकोशयोः
दिलीपसूनोः स बृहद्भुजान्तरं प्रविश्य भीमासुरशोणितोचितः । पपावनास्वादितपूर्वं आशुगः कुतूहलेनेव मनुष्यशोणितम्
दिलीपानन्तरं राज्ये तं निशम्य प्रतिष्ठितं । पूर्वं प्रदूमितो राज्ञां हृदयेऽग्निरिवोत्थितः ॥ रघुवंशम् ४.२ ।।
दिवं मरुत्वानिव भोक्ष्यते भुवं दिगन्तविश्रान्तरथो हि तत्सुतः । अतोऽभिलाषे प्रथमं तथाविधे मनो
दिवं यदि प्रार्थयसे वृथा श्रमः पितुः प्रदेशास्तव देवभूमयः । अथोपयन्तारमलं समाधिना न रत्नमन्विष्यति मृग्यते हि तत्
दिवं यदि प्रार्थयसे वृथा श्रमः पितुः प्रदेशास्तव देवभूमयः । अथोपयन्तारमलं समाधिना न रत्नमन्विष्यति मृग्यते हि तत् ॥
दिवमिन्युधा गन्तुं कुॐअलामलसम्पदं । दधौ दधानोऽसिलतां कोऽमलामलसम्पदं ॥ शिशुपाल१९.३१ ।।
दिवसं भृशोष्णरुचिपादहतां रुदतीमिवानवरतलिरुतैः । मुहुरामृशन्मृगधरोऽग्रकरैरुदशिस्वसत्कुमुदिनीवनितां ॥
दिवसोऽनुमित्रमगमद्विलयं किमिहास्यते बत मयाबलया । रुचिभर्तुरस्य विरहाधिगमादिति संध्ययापि सपदि व्यगमि ॥
दिवस्पतेरादरदर्शिनादरादढौकि यस्तं प्रति विश्वकर्मणा । तमेकमाणिक्यमयं महोन्नतं पतद्ग्रहं ग्राहितवान्नलेन सः ॥
दिवाकराद्रक्षति यो गुहासु लीनं दिवाभीतमिवान्धकारम् । क्षुद्रेऽपि नूनं शरणं प्रपन्ने ममत्वमुच्चैःशिरसां सतीव ॥
दिवापि निष्ठ्यूतमरीचिभासा बाल्यादनाविष्कृतलाञ्छनेन । चन्द्रेण नित्यं प्रतिभिन्नमौलेश्चूडामणेः किं ग्रहणं हरस्य ?॥
दिवारजन्यो रविसोमभीते चन्द्राम्बुजे निक्षिपतः स्वलक्ष्मीम् । आस्ये यदास्या न तदा तयोः शृईरेकश्रियेदं तु कदा न कान्तम् ॥ नैषधीयचरितम्७.५५ ॥
दिवो धवस्त्वां यदि कल्पशाखिनं कदापि याचेत निजाङ्गणालयम् । कथं भवेरस्य न जीवितेश्वरा न मोघयाच्ञः स हि भीरु भूरुहः ॥ नैषधीयचरितम्९.७४ ॥
दिवौकसं कामयते न मानवी नवीनमश्रावि तवाननादिदम् । कथं न वा दुर्ग्रहदोष एष ते हितेन सम्यग्गुरुणाऽपि शम्यते ॥
दिव्यकेसरिवपुः सुरद्विषो नैव लब्धशममायुधैरपि । दुर्निवाररणकण्डु कुॐअलैर्वक्ष एष निरदारयन्नखैः ॥ शिशुपाल१४.७२
दिव्यस्त्रीणां सचरणलाक्षारागा रागायाते निपतितपुष्पापीडाः । पीडाभाजः कुसुमचिताः साशंसं शंसन्त्यस्मिन्सुरतविशेषं शय्याः ।। किरातार्जुनीयम्५.२३ ।।
दिव्यानामपि कृतविस्मयां पुरस्तादम्भस्तः स्फुरदरविन्दचारुहस्तां । उद्वीक्ष्यश्रियमिव काञ्चिदुत्तरन्तींमस्मार्षीज्जलनिधिमन्मथनस्य शौरिः ॥ शिशुपाल८.६४ ।।
दिशः प्रसेदुर्मरुतो ववुः सुखाः प्रदक्षिणार्चिर्हविरग्निराददे । बभूव सर्वं शुभशंसि तत्क्षणं भवो हि लोकाभ्युदयाय तादृशाम् ॥
दिशमर्कमिवावाचीं मूर्च्छागतमपाहरथ् । मन्दप्रतापं तं सूतः शीघ्रमाजिविहायसः ॥ शिशुपाल१९.६ ।।
दिशामधीशांश्चतुरो यतः सुरानपास्य तं रागहृताः सिषेविरे । अवापुरारभ्य ततश्चला इति प्रवादमुच्चैरयशस्करं श्रियः ॥
दिशि दिशि गिरिग्रावाणः स्वां वमन्तु सरस्वतीं तुलयतु मिथस्तामापातस्फुरद्ध्वनिडम्बराम् । स परमपरः क्षीरोदन्वान्यदीयमुदीयते मथितुरमृतं खेदच्छेदि प्रमोदनमोदनम् ॥ नैषधीयचरितम्२२.१५३ ॥
दिशि मन्दायते तेजो दक्षिणस्यां रवेरपि । तस्यां एव रघोः पाण्ड्याः प्रतापं न विषेहिरे ॥ रघुवंशम् ४.४९ ।।
दिष्टान्तं आप्स्यति भवानपि पुत्रशोकादन्ते वयस्यहं इवेति तं उक्तवन्तं । आक्रान्तपूर्वं इव मुक्तविषं भुजंगं प्रोवाच कोसलपतिः प्रथमापराद्धः ॥ रघुवंशम् ८.७९ ।।
दीक्षामौञ्जिविवाहमुण्डनमपूर्वं देवतीर्थेक्षणं संन्यासाग्निपरिग्रहौ नृपतिसंन्दर्शाभिषेको गमम् । चातुर्मास्यसमावृती श्रवणयोर्वेधं परीक्षां त्यजेद्- वृद्धत्वास्तशिशुत्व इज्यसितयोर्न्यूनाधिमासे तथा ॥ मुहूर्तचिन्त.४७॥
दीनेषु सत्स्वपि कृताफलवित्तरक्षैर्यक्षैरदर्शि न मुखं त्रपयैव भैम्याम् । ते जानते स्म सुरशाखिपतिव्रतां किं तां कल्पवीरुधमधिक्षिति नावतीर्णाम् ॥ नैषधीयचरितम्११.१४ ॥
दीपकैकावलीयोगान्मालादीपकमुच्यते । स्मरेण हृदये तस्यास्तेन त्वयि कृता स्थितिः ॥ चन्द्रालोकः५.८९ ।।
दीपनिर्वाणगन्धं च सुहृद्वाक्यमरुन्धतीम् । न जिघ्रन्ति न शृण्वन्ति न प्श्यन्ति गतायुषः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.७७ ॥
दीपमुद्द्योतयेद्यावत्तावदभ्युदितो रविः । इष्यमाणविरुद्धार्थ-सम्प्राप्तिस्तु विषादनम् ॥ चन्द्रालोकः५.५० ।।
दीपमुद्द्योतयेद्यावत्तावन्निर्वाण एव सः । क्रियादिभिरनेकस्य तुल्यता तुल्ययोगिता ॥ चन्द्रालोकः५.५१ ।।
दीपयन्नथ नभः किरणौघैः कुङ्कुमारुणपयोधरगौरः । हेमकुम्भ इव पूर्वपयोधेरुन्ममज्ज शनकैस्तुहिनांशुः ।।

दीपितस्त्वं अनुभावसम्पदा गौरवेण लघयन्महीभृतः । राजसे मुनिरपीह कारयन्नाधिपत्यं इव शातमन्यवं ।।
दीपितस्मरमुरस्यपपीडं वल्लभे घनमभिष्वजमाने । वक्रतां न ययतुः कुचकुम्भौ सुभ्रुवः कठिनतातिशयेन ॥
दीप्तिनिर्जितविरोचनादयं गां विरोचनसुतादभीप्सतः । आत्मभूरवरजाखिलप्रजः स्वर्पतेरवरजत्वमाययौ ॥
दीर्घा वन्दनमालिका विरचिता हृष्ट्यैव नेन्दीवरैः पुष्पाणां प्रकरः स्मितेन रचितो नो कुन्दजात्यादिभिः । दत्तः स्वेदमुचा पयोधरयुगे नार्घ्यो न कुम्भाम्भसा स्वैरेवावयवैः प्रियस्य विशतस्तन्व्या कृतं मङ्गलम् ॥अमरुशतकम्-४०॥
दीर्घीकुर्वन पटु मदकलं कूजितं सारसानां प्रत्यूषेषु स्फुटितकमलामोदमैत्रीकषायः यत्र स्त्रीणां हरति सुरतग्लानिम अङ्गानुकूलः शिप्रावातः प्रियतम इव प्रार्थनाचाटुकारः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.३२॥
दीर्घेष्वमी नियमिताः पटमण्डपेषु निद्रां विहाय वनजाक्ष वनायुदेश्याः । वक्त्रोष्मणा मलिनयन्ति पुरोगतानि लेह्यानि सैन्धवशिलाशकलानि वाहाः ॥ रघुवंशम् ५.७३ ।।
दुःखेन भोजयितुमाशयिता शशाक तुङ्गाग्रकायमनमन्तमनादरेण । उत्क्षिप्तहस्ततलदत्तविधानपिण्ड-स्नेहस्नुति स्नपितबाहुरिभाधिराजं ॥ शिशुपाल५.५१ ।।
दुःशासनामर्षरजोविकीर्णैरेभिर्विनाथैरिव भाग्यनाथैः । केशैः कदर्थीकृतवीर्यसारः कच्चित्स एवासि धनंजयस्त्वं ।।
दुकूलवासाः स वधूसमीपं निन्ये विनीतैरवरोधदक्षैः। वेलासमीपं स्फुटफेनराजिर्नवैरुदन्वानिव चन्द्रपादैः॥
दुकूलवासाः स वधूसमीपं निन्ये विनीतैरवरोधरक्षैः । वेलासाक्शं स्फुटपेहराजिर्नवैरुदन्वानिव चन्द्रपादैः ॥ रघुवंशम्
दुग्धं त्याज्यं पूर्वमेव त्रिरात्रं क्षौरं त्याज्यं पञ्चरात्रं च पूर्वम् । क्षौद्रं तैलं वासरेऽस्मिन्वमिश्च त्याज्यं यत्नाद्भूमिपालेन नूनम्
दुधोह गां स यज्ञाय सस्याय मघवा दिवं । संपद्विनिमयेनोभौ दधतुर्भुवनद्वयं ॥ रघुवंशम् १.२६ ।।
दुरक्षान्दीव्यता राज्ञा राज्यं आत्मा वयं वधूः । नीतानि पणतां नूनं ईदृशी भवितव्यता ।। किरातार्जुनीयम्११.४७ ।।
दुरन्त 'मोहम्मद' मोहमर्दन, पुरा पुरारातिमयी चकार या । चितोड्नाम्नी किल तत्र वर्तते, पुरी सुधीरोरुण-वृन्दवन्दिता ।।
दुरासदवनज्यायान्गम्यस्तुङ्गोऽपि भूधरः । न जहाति महौजस्कं मानप्रांशुं अलङ्घ्यता ।। किरातार्जुनीयम्११.६३ ।।
दुरासदानरीनुग्रान्धृतेर्विश्वासजन्मनः । भोगान्भोगानिवाहेयानध्यास्यापन्न दुर्लभा ।। किरातार्जुनीयम्११.२३ ।।
दुरितं दर्शनेन घ्नंस्तत्त्वार्थेन नुदंस्तमः । प्रजाः स्वतन्त्रयां चक्रे शश्वत्सूर्य इवोदितः ॥ रघुवंशम् १७.७४ ।।
दुरितैरपि कर्तुं आत्मसात्प्रयतन्ते नृपसूनवो हि यथ् । तदुपस्थितं अग्रहीदजः पितुराज्ञेति न भोगतृष्णया ॥ रघुवंशम् ८.२ ।
दुरीक्षतामभजत मन्मथस्तथा यथा पुरा परिचितदाहधाष्र्ट्यया । ध्रुवं पुरः सशरममुं तृतीयया हरोऽपि न व्यसहत वीक्षितुं
दुरुद्वहाः क्षणमपरैस्तदन्तरे रणश्रवादुपचयमाशु बिभ्रति । महीभुजां महिमभृतां न संममुर्मुदोऽन्तरावपुषि बहिश्च कञ्चुकाः
दुर्गं कामाशुगेनापि दुर्लङ्घ्यमवलम्ब्य यः । दुर्वासोहृदयं लोकान्सेन्द्रानपि दिधक्षति ॥ नैषधीयचरितम्१७.२१ ॥
दुर्गाणि दुर्ग्रहाण्यासंस्तस्य रोद्धुरपि द्विषां । न हि सिंहो गजास्कन्दी भयाद्गिरिगुहाशयः ॥ रघुवंशम् १७.५२ ।।
दुर्जनः परिहर्तव्यो विद्ययाऽलङ्कृतोऽपि सन् । मणिना भूषितः सर्पः किमसौ न भयङ्करः ।। नीतिशतकम्५३ ।।
दुर्जनः परिहर्तव्यो विद्ययालङ्कृतोऽपि सन् । मणिना भूषितः सर्पः किमसौ न भयङ्करः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.९० ॥
दुर्जनः प्रियवादी च नैतद्विश्वासकारणम् । मधु तिष्ठति जिह्वाग्रे हृदि हालाहलं विषम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.८३ ॥
दुर्जनेन समं सख्यं वैरं चापि न कारयेत् । उष्णो दहति चाङ्गारः शीतः कृष्णायते करम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.८१ ॥
दुर्जातबन्धुरयं ऋक्षहरीश्वरो मे पौलस्त्य एष समरेषु पुरः प्रहर्ता । इत्यादृतेन कथितौ रघुनन्दनेन व्युत्क्रम्य लक्ष्मणं उभौ भरतो ववन्दे ॥ रघुवंशम् १३.७२ ।।
दुर्दुन्तमुपकृत्य निरस्तसादिनं सहासहाकारमलोकयज्जनः । पर्याणतः स्रस्तमुरोविलम्बिनस्तुरङ्गमं प्रद्रुतमेकया दिशा ॥
दुर्लभं दिगधिपैः किममीभिस्तादृशं कथमहो मदधीनम् । ईदृशं मनसिकृत्य विरोधं नैषधेन समशायि चिराय ॥
दुर्वचं तदथ मा स्म भून्मृगस्त्वावसौ यदकरिष्यदोजसा । नैनं आशु यदि वाहिनीपतिः प्रत्यपत्स्यत शितेन पत्त्रिणा ।।
दुष्क्रम-ग्राम्य-सन्दिग्धास्त्रयो दोषाः क्रमादमी । त्वद्भक्तः कृष्ण! गच्छेयं नरकं स्वर्गमेव वा ॥ चन्द्रालोकः२.३२ ।।
दुष्टे योगे हेम चन्द्रे च शङ्खं धान्यं तिथ्यर्द्धे तिथौ तण्डुलांश्च । वारे रत्नं भे च गां हेम नाड्यां दद्यात्सिन्धूत्थं च तारासु राजा ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् १८॥
दूते नलश्रीभृति भाविभावा कलङ्किनीयं जनि मेति नूनम् । न संव्यधान्नैषाधकायमायं विधिः स्वयंदूतमिमां प्रतीन्द्रम् ॥
दूत्याय दैत्यारिपतेः प्रवृत्तो द्विषां निषेद्धा निषाधप्रधानम् । स भीमभूमीपतिराजधानीं लक्षीचकाराथ रथस्य तस्य ॥

दूनास्तेऽरिबलादूना निरेभा बहु मेनिरे । भीताः शितशराभीताः शंकरं तत्र शंकरं ।। किरातार्जुनीयम्१५.३१ ।।
दूरं गौरगुणैरहंकृतिभृतां जैत्राङ्कककारे चरत्येतद्दोर्यशसि प्रयाति कुमुदं बिभ्यन्न निद्रां निशि । धम्मिल्ले तव मल्लिकासुमनसां माल्यं भिया लीयते पीयूषस्रवकैतवाद्धृतदरः शीतद्युतिः स्विद्यति ॥ नैषधीयचरितम्१२.८४ ॥
दूरतः स्तुतिरवाग्विषयस्ते रूपमस्मदभिधा तव निन्दा । तत्क्षमस्व यदहं प्रलपामीत्युक्तिपूर्वमयमेतदवोचत् ॥
दूरस्थितैर्वस्तुनि रक्तनीले विलोक्यते केवलनीलिमा यत् । शशस्य तिष्ठन्नपि पृष्ठलोम्नां तन्नः परोक्षः खलु रागभागः ॥
दूरादयश्चक्रनिभस्य तन्वी तमालतालीवनराजिनीला । आभाति वेला लवणाम्बुराशेर्धारानिबद्धेव कलङ्कलेखा ॥ रघुवंशम्
दूरादुत्सुकमागते विवलितं सम्भाषिणि स्फारितं संश्लिष्यत्यरुणं गृहीतवसने किञ्चिन् नतभ्रूलतम् । मानिन्याश्चरणानतिव्यतिकरे बाष्पाम्बुपूर्णेक्षणं चक्षुर्जातमहो प्रपञ्चचतुरं जातागसि प्रेयसि ॥अमरुशतकम्-४४॥
दूरादेव चमूर्भल्लैः कुमारो हन्ति स स्म याः । न पुनः सांयुगीं ताः स्म कुमारो हन्ति सस्मयाः ॥ शिशुपाल१९.१७ ।।
दूरान्नः प्रेक्ष्य यौष्माकी युक्तेयं वक्त्रवक्रणा । लज्जयैवासमर्थानां मुखमास्माकमीक्षितुम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१२५ ॥
दूरापवर्जितच्छत्रैस्तस्याज्ञां शासनार्पिताम् । दधुः शिरोभिर्भूपाला देवः पौरंदरीं इव ॥ रघुवंशम् १७.७९ । ।
दूरारूढस्तिमिरजलधेर्वाडवश्चित्रभानुर्भानुस्ताम्यद्वनरुहवनीकेलिवैहासिकोऽयम् । न स्वात्मीयं किमिति दधते भास्वरश्वेतिमानं द्यामद्यापि द्युमणिकरणश्रेणयः शोणयन्ति ॥ नैषधीयचरितम्१९.६५ ॥
दूरेऽपि तत्तावकगानपानाल्लब्धावधिः स्वादुरसोपभोगे । अवज्ञयैव क्षिपति क्षपायाः पतिः खलु स्वान्यमृतानि भासः ॥
दूरोत्क्षिप्तक्षिप्रचक्रेण कृत्तं मत्तो हस्तं हस्तिराजः स्वमेव । भीमं भूमौ लोलमानं सरोषः पादेनासृक्पङ्कपेषं पिपेष ॥
दूर्वाग्रजाग्रत्पुलकावलिं तां नलाङ्गमङ्गाद्भृशमुल्लसन्तीम् । मानेन मन्ये नमिताननना सा सासूयमालोकत पुष्पमालाम् ॥
दूर्वायवाङ्कुरप्लक्षत्वगभिन्नपुटोत्तरान् । ज्ञातिवृद्धैः प्रयुक्तान्स भेजे नीराजनाविधीन् ॥ रघुवंशम् १७.१२ । ।
दृगुपहत्यपमृत्युविरूपताः शमयतेऽपरनिर्जरसेविता । अतिशयान्ध्यवपुः क्षतिपाण्डुताः स्मर भवन्ति भवन्तमुपासितुः ॥
दृग्गोचरोऽभूदथ चित्रगुप्तः कायस्थ उच्चैर्गुण एतदीयः । ऊर्ध्वं तु पत्त्रस्य मषीद एको मषेर्ददञ्जोपरि पत्त्रमन्यः ॥
दृढभक्तिरिति ज्येष्ठे राज्यतृष्णापराङ्मुखः । मातुः पापस्य शुद्ध्यर्थं प्रायश्चित्तं इवाकरोथ् ॥ रघुवंशम् १२.१९ । ।
दृशा नलस्य श्रुतिचुम्बिनेषुणा करेऽपि चक्रच्छलनम्रकार्मुकः । स्मरः पराङ्गैरनुकल्प्य धन्वितां जनीमनङ्गः स्वयमार्दयत्ततः ॥ नैषधीयचरितम्१२.१०९ ॥
दृशापि सालिङ्गितमङ्गमस्य जग्राह नाग्रावगताङ्गहर्षैः । सङ्गान्तरेऽनन्तरमीक्षिते तु निवृत्य सस्मार न पूर्वदृष्टम् ॥
दृशास्य निर्दिश्य नरेश्वरान्तरं मधुस्वरा वक्तुमधीश्वरा गिराम् । अनूपयामास विदर्भजाश्रुती निजास्यचन्द्रस्य सुधाभिरुक्तिभिः ॥ नैषधीयचरितम्१२.६९ ॥
दृशोरपि न्यस्तमिवास्त राज्ञां रागाद्दृगम्बुप्रतिबिम्बिमाल्यम् । नृपस्य तत्पीतवतोरिवाक्ष्णोः प्रालम्ब्यमालम्बनयुक्तमन्तः
दृशोरमङ्गल्यमिदं मिलज्जलं करेण तावत्परिमार्जयामि ते । अथापराधं भवदङ्घ्रिपङ्कजद्वयीरजोमिः सममात्ममौलिना
दृशोर्द्वयी ते विधिनास्ति वञ्चिता मुखस्य लक्ष्मीं तव यन्न वीक्षते । असावपि श्वस्तदिमां नलानने विलोक्य साफल्यमुपैतु जन्मनः ॥ नैषधीयचरितम्९.६७ ॥
दृशोर्यथाकाममथोपहृत्य स प्रेयसीमालिकुलं च तस्याः । इदं प्रमोदाद्भुतसंभृतेन महीमहेन्द्रो मनसा जगाद ॥
दृशौ किमस्याश्चपलस्वभावे न दूरमाक्रम्य मिथो मिलेताम् । न चेत्कृतः स्यादनयोः प्रयाणे विघ्नः श्रवःकूपनिपातभीत्या ॥
दृशौ मृषा पातकिनो मनोरथाः कथं पृथू वामपि विप्रलेभिरे । प्रियश्रियः प्रेक्षणघाति पातकं स्वमश्रुभिः क्षालयतं शतं समाः
दृश्यतां अयं अनोकहान्तरे तिग्महेतिपृतनाभिरन्वितः । साहिवीचिरिव सिन्धुरुद्धतो भूपतिः समयसेतुवारितः ।।
दृश्यार्धया शारदमेघलेखा निर्धूतनिस्त्रिंशरुचा विशेव । गवाक्षकालागुरुधूमराज्या हर्म्यस्थलीलेपसुधा नवेव ॥ रघुवंशम्
दृषटोऽपि शैलः स मुहुर्मुरारेरपूर्ववद्विस्मयमाततान । क्षणे क्षणे यन्नवतामुपैति तदेव रूपं रमणीयतायाः ॥ शिशुपाल
दृष्टं दृष्टं महाराज त्वदर्थाभ्यर्थनक्रुधा । यत्ताडयति मामेवं यद्वा तर्जयति भ्रुवा ॥ नैषधीयचरितम्२०.६७ ॥
दृष्टः कातरनेत्रया चिर्तरं बद्धाञ्जलिं याचितपश्चादंशुकपल्लवेन विधृतो निर्व्याजमालिङ्गितः । इत्याक्षिप्य यदा समस्तमघृणो गन्तुं प्रवृत्तः शठः पूर्वं प्राणपरिग्रहो दयितया मुक्तस्ततो वल्लभः ॥अमरुशतकम्-८१॥
दृष्टदोषं अपि तन्न सोऽत्यजत्सङ्गवस्तु भिषजां अनाश्रवः । स्वादुभिस्तु विषयैर्हृतस्ततो दुःखं इन्द्रियगणो निवार्यते ॥
दृष्टसारं अथ रुद्रकार्मुके वीर्यशुल्कं अभिनन्द्य मैथिलः । राघवाय तनयां अयोनिजां रूपिणीं श्रियं इव न्यवेदयथ् ॥ रघुवंशम्

दृष्टसारमथ रुद्रकार्मुके वीर्यशुल्कमभिनन्द्य मैथिलः । राघवाय तनयामयोनिजां रूपिणीं श्रियमिव न्यवेदयत् ॥ रघुवंशम्
दृष्टा विचिन्वता तेन लङ्कायां राक्षसीवृता । जानकी विषवल्लीभिः परीतेव महौषधिः ॥ रघुवंशम् १२.६१ । ।
दृष्टान्तश्चेद्भवन्मूर्तिस्तन्मृष्टा दैवदुर्लिपिः । जाता चेत्प्राक्प्रभा भानोस्तर्हि याता विभावरी ॥ चन्द्रालोकः५.५७ ।।
दृष्टावदानाद्व्यथतेऽरिलोकः प्रध्वंसं एति व्यथिताच्च तेजः । तेजोविहीनं विजहाति दर्पः शान्तार्चिषं दीपं इव प्रकाशः ।।
दृष्टिप्रपातं परिहृत्य तस्य कामः पुरःशुक्रमिव प्रयाणे ।प्रान्तेषु संसक्तनमेरुशाखं ध्यानास्पदं भूतपतेर्विवेश ॥
दृष्टो निजां तावदियन्त्यहानि जयन्नयं पूर्वदशां शशाङ्कः । पूर्णस्त्वदास्येन तुलां गतश्चेदनन्तरं द्रक्ष्यसि भङ्गमस्य ॥
दृष्ट्वा दृश्यान्याचरणीयानि विधाय प्रेक्षाकारी याति पदं मुक्तं अपायैः । सम्यग्दृष्टिस्तस्य परं पश्यति यस्त्वां यश्चोपास्ति साधु विधेयं स विधत्ते ।। किरातार्जुनीयम्१८.२८ ।।
दृष्ट्वा पुरः पुरोडाशमासीदुत्त्रासदुर्मनाः । मन्वानः फणिनीस्तत्र स मुमोचास्रु च स्रुचः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१८१ ॥
दृष्ट्वेव निर्जतकलापभरामधस्ताद्व्याकीर्णमान्यकबरां कबरीं तरुण्याः । प्रादुद्रुवत्सपदि चन्द्रकवान्द्रुमाग्रात्संघर्षिणा सह गुणाभ्यधिकैर्दुरापं ॥ शिशुपाल५.१९ ।।
दृष्ट्वैकासनसंस्थिते प्रियतमे पश्चाद् उपेत्यादराद् एकस्या नयने पिधाय विहितक्रीडानुबन्धच्छलः । ईषद्वक्रिमकन्धरः सपुलकः प्रेमोल्लसन्मानसाम् अन्तर्हासलसत्कपोलफलकां धूर्तोऽपरां चुम्बति ॥ अमरुशतकम्-१६॥
देवः पतिर्विदुषि नैष धराजगत्या निर्णीयते न किमु न व्रियते भवत्या । नायं नलः खलु तवातिमहानलाभो यद्येनमुज्झसि वरः कतरः परस्ते ॥ नैषधीयचरितम्१३.३४ ॥
देवः स्वयं वसति तत्र किल स्वयंभूर्न्यग्रोधमण्डलतले हिमशीतले यः । स वां विलोक्य निजशिल्पमनन्यकल्पं सर्वेषु कारुषु करोतु करेण दर्पम् ॥ नैषधीयचरितम्११.२९ ॥
देवगुरौ वा शशिनि तनुस्थे वासरनाथे रिपुभवनस्थे । पञ्चमगेहे हिमकरपुत्रः कर्मणि सौरिः सुहृदि सितश्च ॥
देवगृहाद्वा गुरुसदनाद्वा स्वगृहान्मुख्यकलत्रगृहाद्वा । प्राश्य हविष्यं विप्रानुमतः पश्यच्छृण्वन्मङ्गलमेयात् ॥
देवद्व्यङ्कर्तवोऽष्टाष्टौ नाड्योऽङ्काः खनृपाः क्रमात् । वर्ज्याः सङ्क्रमणेऽर्कादेः प्रायोऽर्कस्यातिनिन्दिताः ॥
देवश्चेदस्ति सर्वज्ञः करुणाभागवन्ध्यवाक् । तत्किं वाग्व्ययमात्रान्नः कृतार्थयति नार्थिनः ॥ नैषधीयचरितम्१७.७७ ॥
देवाकानिनि कावादे वाहिकास्वस्वकाहि वा । काकारेभभरे काका निस्वभव्यव्यभस्वनि ।। किरातार्जुनीयम्१५.२५ ।।
देवानियं निषाधराजरुचस्त्यजन्ती रूपादरज्यत नले न विदर्भसुभ्रूः । जन्मान्तराधिगतकर्मविपाकजन्मैवोन्मीलति क्वचन कस्यचनानुरागः ॥ नैषधीयचरितम्१३.३९ ॥
देवालये गेहविधौ जलाशये राहोर्मुखं शम्भुदिशो विलोमतः । मीनार्कसिंहार्कमृगार्कतस्त्रिभे खाते मुखात्पृष्ठविदिक्छुभो भवेत् ॥ मुहूर्त.वास्तुप्रकरणम् १९॥
देवास्तदन्ते हरमूढभार्यं किरीटबद्धाञ्जलयो निपप्य। शापावसाने प्रतिपन्नमूर्तेर्ययाचिरे पञ्चशरस्य सेवाम्॥
देवी कथंचित्खलु तामदेवद्रीचीं भवन्तीं स्मितसिक्तसृक्का । आह स्म मां प्रत्यपि ते पुनः का शङ्का शशाङ्कादधिकाष्यबिम्बे
देवी च ते च जगदुर्जगदुत्तमाङ्गरत्नाय ते कथय कं वितराम कामम् । किंचित्त्वया नहि पतिव्रतया दुरापं भस्मास्तु यस्तव बत व्रतलोपमिच्छुः ॥ नैषधीयचरितम्१४.९३ ॥
देवी पवित्रितचतुर्भुजवामभागा वागालपत्पुनरिमां गरिमाभिरामाम् । अस्यारिनिष्कृपकृपाणसनाथपाणेः पाणिग्रहादनुगृहाण गणं गुणानाम् ॥ नैषधीयचरितम्११.६६ ॥
देवेन तेनैष च काश्यपिश्च साम्यं समीक्ष्योभयपक्षभाजौ । द्विजाधिराजौ हरिणाश्रितौ च युक्तं नियुक्तौ नयनक्रियायाम् ॥
देवैर्द्विजैः कृता ग्रन्थाः पन्था येषां तदादृतौ । गां नतैः किं न तैर्व्यक्तं ततोऽप्यात्माधरीकृतः ॥ नैषधीयचरितम्१७.६७ ॥
देव्याः करे वरणमाल्यमथार्पये वा यो वैरसेनिरिह तत्र निवेशयेति । सैषा मया मखभुजां द्विषती कृता स्यात्स्वस्मै तृणाय तु विहन्मि न बन्धुरत्नम् ॥ नैषधीयचरितम्१३.५२ ॥
देव्याः श्रुतौ नेति नलार्धनाम्नि गृहीत एव त्रपया निपीता । अथाङ्गुलीरङ्गुलिभिर्मृशन्ती दूरं सा नमयांचकार ॥
देव्यापि दिव्याऽनु तनुः प्रकाशीकृता मुदश्चक्रभृतः सृजन्ती । अनिह्नुतैस्तामवधार्य चिह्नैस्तद्वाचि बाला शिथिलाद्भुताभूत् ॥ नैषधीयचरितम्१४.६९ ॥

देव्याभ्यधायि भव भीरु धृतावधाना भूमीभुजो भजत भीमभुवो निरीक्षाम् । आलोकितामपि पुनः पिबतां दृशैनामिच्छा विगच्छति न वत्सरकोटिभिर्वा ॥ नैषधीयचरितम्११.२४ ॥
देशमेव ददंशासौ प्रियादन्तच्छदान्तिकम् । चकाराधरपानस्य तत्रैवालीकचापलम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.१५ ॥
देशवंशजनैकोऽपि कायवाकचेतसां चयैः। येन नोपकृतः पुंसा तस्य जन्म निरर्थकम् ।।नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.११ ।।
देशात्मविप्रकृष्टस्य दर्शनं भाविकच्छविः । त्वं वसन्हृदये तस्याः साक्षात्पञ्चेषुरीक्ष्यसे ॥ चन्द्रालोकः५.११४ ।।
देशैरन्तरिता शतैश्च सरितामुर्वीभृतां काननैर् यत्नेनापि न याति लोचनपथं कान्तेति जानन्नपि । उद्ग्रीवश्चरणार्धरुद्धवसुधः कृत्वाश्रुपूर्णां दृशं तामाशां पथिकस्तथापि किमपि ध्यायंश्चिरं वीक्षते ॥अमरुशतकम्-९३॥
देहिनेव यशसा भ्रमतोर्व्यां पाण्डुरेण रणरेणुभिरुच्चैः । विष्णुना जनयितुर्भवताभून्नाम विष्णुयशसश्च सदर्थम् ॥
दैत्यभर्तुरुदरान्धुनिविष्टां शक्रसंपदमिवोद्धरतस्ते । पातु पाणिशृणिपञ्चकमस्माञ्छिन्नरज्जुनिभलग्नतदन्त्रम् ॥
दैत्यस्त्रीगण्डलेखानां मदरागविलोपिभिः । हेतिभिश्चेतनावद्भिरुदीरितजयस्वनं ॥ रघुवंशम् १०.१२ । ।
दैत्येज्यो ह्यभिमुखदक्षिणे यदि स्याद् गच्छेयुर्न हि शिशुगर्भिणीनवोढाः । बालश्चेद्व्रजति विपद्यते नवोढा चेद्वन्ध्या भवति च गर्भिणी त्वगर्भा ॥ मुहूर्त.द्विरागमनप्रकरणम् २॥
दैन्यस्तैन्यमया नित्यमत्याहारामयाविनः । भुञ्जानजनसाकूतपश्या यस्यानुजीविनः ॥ नैषधीयचरितम्१७.२५ ॥
दैन्यस्यायुष्यमस्तैन्यमभक्ष्यं कुक्षिवञ्चना । स्वाच्छन्द्यमृच्छतानन्दकन्दलीकन्दमेककम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.८३ ॥
दोग्धा द्रोग्धा च सर्वोऽयं धनिनश्चेतसा जनः । विसृज्य लोभसंक्षोभमेकद्वा यद्युदासते ॥ नैषधीयचरितम्१७.८२ ॥
दोर्मूलमालोक्य कचं रुरुत्सोस्ततः कुचौ तावनुलेपयन्त्याः । नाभीमथैष श्लथवाससोऽनु मिमील दिक्षु क्रमकृष्टचक्षुः ॥
दोलारोहेऽर्कभात्पञ्चशरपञ्चेषुसप्तभैः । नैरुज्यं मरणं कार्श्यं व्याधिः सौख्यं क्रमाच्छिशोः ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् १४॥
दोषं नलस्य जिज्ञासुर्बभ्राम द्वापरः क्षितौ । अदोषः कोऽपि लोकस्य मुखेऽस्तीति दुराशया ॥ नैषधीयचरितम्१७.२१९ ॥
दोषमापतितं स्वान्ते प्रसरन्तं विश्रृङ्खलम् । निवारयति यस्त्रेधा दोषाङ्कुशशन्ति तम् ॥ चन्द्रालोकः२.४० ।।
दोषे गुणत्वं तनुते दोषत्वं वा निरस्यति । भवन्तमथवा दोषं नयत्यत्याज्यतामसौ ॥ चन्द्रालोकः२.४१ ।।
दौर्मन्त्र्यान्नृपतिर्विनश्यति यतिः सङ्गात्सुतो लालनात्- विप्रोऽनध्ययनात्कुलं कुतनयाच्छीलं खलोपासनात् । ह्रीर्मद्यादनवेक्षणादपि कृषिः स्नेहः प्रवासाश्रयान् मैत्री चाप्रणयात्समृद्धिरनयात्त्यागप्रमादाद्धनम् ।। नीतिशतकम्४२ । ।
द्यां निरुन्धदतिनीलघनाभं ध्वान्तं उद्यतकरेण पुरस्ताथ् । क्षिप्यमाणं असितेतरभासा शम्भुनेव करिचर्म चकासे ।।
द्यामन्तरा वसुमतीमपि गाधिजन्मा यद्यन्यमेव निरमास्यत नाकलोकम् । चारुः स यादृगभविष्यदभूद्विमानैस्तादृक्तदभ्रमवलोकितुमागतानाम् ॥ नैषधीयचरितम्११.३ ॥
द्युतिं वहन्तो वनितावतंसका हृताः प्रलोभादिव वेगिभिर्जलैः । उपप्लुतास्तत्क्षणशोचनीयतां च्युताधिकाराः सचिवा इवाययुः ।। किरातार्जुनीयम्८.३९ ।।
द्युवियद्गामिनी तार- संरावविहतश्रुतिः । हैमीषुमाला शुशुभे विद्युतां इव संहतिः ।। किरातार्जुनीयम्१५.४३ ।।
द्यूनाम्बरे यदैकोऽपि परांशस्थो ग्रहो गृहम् । अब्दान्तः परहस्तथं कुर्याच्चेद्वर्णपोऽबलः ॥ मुहूर्त.वास्तुप्रकरणम् २५॥
द्यूने चन्द्रे समुदयगेऽर्के जीवे शुक्रे विदि धनसंस्थे । ईदृग्योगे चलति नरेशो जेता शत्रून् गरुड इवाहीन् ॥
द्योतितान्तःसभैः कुन्दकुड्मलाग्रदतः स्मितः । स्नपितेवाभवत् तस्य शुद्धवर्णा सरस्वती ॥ शिशुपाल २.७ ॥
द्यौरुन्ननामेव दिशः प्रसेदुः स्फुटं विसस्रे सवितुर्मयूखैः । क्षयं गतायां इव यामवत्यां पुनः समीयाय दिनं दिनश्रीः ।।
द्रवः संघातकठिनः स्थूलः सूक्ष्मो लघुर्गुरुः । व्यक्तो व्यक्तेतरश्चासि प्राकाम्यं ते विभूतिषु ॥ कुमारसंभवम् २.११ ॥
द्रवत्वात्सर्वलोहानां निमित्ताद्मृगपक्षिणाम् । भयाल्लोभाच्च मूर्खाणां सङ्गतः दर्शनात्सताम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.९४
द्रागुपाह्रियत तस्य नृपैतद्दृष्टिदानबहुमानकृतार्थैः । स्वस्य दिश्यमथ रत्नमपूर्वं यत्नकल्पितगुणाधिकचित्रम् ॥
द्रागदृष्टयः क्षोणिभुजाममुष्मीन्नाश्चर्यपर्युत्सुकिता निपेतुः । अनन्तरं दन्तुरितभ्रुवां तु नितान्तमीर्ष्याकलुषा दृगन्ताः ॥
द्राधीयांस संहताः स्थेमभाजश्चारूदग्रास्तीक्ष्णतामत्यजन्तः । दन्ता दन्तैराहताः सामजानां भङ्गं जग्मुर्न स्वयं सामजाताः
द्रुततरकरदक्षाः क्षिप्तवैशखशैले दधति दधनि धीरानारवान्वारिणीव । शशिनमिव सुरौघाःसारमुद्धर्तुमेते कलशिमुदधिगुर्वी वल्लवा लोडयन्ति ॥ शिशुपाल११.८ ।।
द्रुतद्रवद्रथचरणक्षतक्षमातलोल्लसद्बहुलरजोऽवगुण्ठितं । युगक्षयक्षणनिरवग्रहे जगत्पयोनिधेर्जल इव मग्नमाबभौ ॥

द्रुतपदं अभियातुं इच्छतीनां गमनपरिक्रमलाघवेन तासां । अवनिषु चरणैः पृथुस्तनीनां अलघुनितम्बतया चिरं निषेदे ।।
द्रुतपदमिति मा वयस्य यासिर्ननु सुतनुं परिपालयानुयान्तीं । नहि न विदितखेदमेदतीयस्तनजघनोद्वहने तवापि चेतः ॥
द्रुतमध्वनन्नुपरि पाणिवृत्तयः पणवा इवाश्वचरणक्षता भुवः । ननृतुश्च वारिधरधीरवारणध्वनिहृष्टकूजितकलाः कलापिनः
द्रुतविगमितविप्रयोगचिह्नामपि तनयां नृपतिः पदप्रणम्राम् । अकलयदसमाशुगाधिमग्नां झटिति पराशयवेदिनो हि विज्ञाः ॥ नैषधीयचरितम्४.११९ ॥
द्रुतशातकुम्भनिभमंशुमतो वपुरर्धमग्नवपुषः पयसि । रुरुचे विरिञ्चिनखभिन्नबृहद्दण्डकैकतरखण्डमिव ॥ शिशुपाल९.९ ।।
द्रुतसमीरचलैः क्षणलक्षितव्यवहिता विटपैरिव मञ्जरी । नततमालनिभस्य नभस्तरोरचिररोचिररोचत वारिदैः ॥
द्रुतहेमरुचः खगाः खगेन्द्रादलघूदीरितनादमुत्पतन्तः । क्षणमैक्षिषतोच्चकैश्चमूभिर्ज्वलतः सप्तरुचेरिव स्फुलिङ्गाः ॥
द्रुमेषु सख्या कृतजन्ममु स्वयं फलं तपःसाक्षिषु दृष्टमेष्वपि । न च प्ररोहाभिमुखोऽपिदृश्यते मनोरथोऽस्याः
द्रोणः स तत्र वितरिष्यति भाग्यलभ्यसौभाग्यकाक्रमणमयीमुपदां गिरिस्ते । तद्वीपदीप इव दीप्तिभिरौषधीनां चूडामिलज्जलदकज्जलदर्शनीयः ॥ नैषधीयचरितम्११.६९ ॥
द्रोहं मोहेन यस्तस्मिन्नाचरेदचिरेण सः । तत्पापसंभवं तापमाप्नुयादनयात्ततः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१४८ ॥
द्रोहिणं द्रुहिणो वेत्तु त्वामाकर्ण्यावकीर्णिनम् । त्वज्जनैरपि वा धातुः सेतुर्लङ्घ्यस्त्वया न किम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.११७
द्वजाग्रधामा ददृशे थ शौरेः संक्रान्तमूर्तिर्मणिमेदिनीषु । फणावतस्त्रासयितुं रसायास्तलं विविक्षुरिव पन्नगारिः ॥ शिशुपाल
द्वयं गतं संप्रति शोचनीयतां समागमप्रार्थनया पिनाकिनः । कला च सा कान्तिमती कलावतस्त्वमस्य लोकस्य च
द्वयन्त्ये नवांऽऽशे द्विगुणे शिवाहौ शुक्रः कुनागे द्विनगेऽग्निरूपे । वेदाम्बरे पञ्चनिधौ गजेषौ नन्देशयोर्भानुरसे शिवाग्नौ ॥
द्वात्रिंशद् द्वादशैकः षट्सर्वसंकलितध्वनेः । भेदाः स्युरेकपञ्चाशत्संभिन्नास्तु सहस्रशः ॥ चन्द्रालोकः७.१२ ।।
द्वापरः साधुकारेण तद्विकारमदीदिपत् । प्रणीय श्रवणे पाणिमवोचन्नमुचे रिपुः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१४ ॥
द्वापरैकपरीवारः कलिर्मत्सरमूर्च्छितः । नलनिग्राहिणीं यात्रां जग्राह ग्रहिलः किल ॥ नैषधीयचरितम्१७.१५९ ॥
द्वारि चक्षुरधिपाणि कपोलौ कीवितं त्वयि कुतः कलहोऽस्याः । कामिनां इति वचः पुनरुक्तं प्रीतये नवनवत्वं इयाय ।।
द्विकुण्डली वृत्तसमाप्तिलिप्या कराङ्गुली काञ्चनलेखनीनाम् । कैश्यं मषीणां स्मितभा कठिन्याः काये यदीये निरमायि सारैः ॥ नैषधीयचरितम्१०.८७ ॥
द्विग्द्वारभे लग्नगते प्रशस्ता यात्रार्ऽथदात्री जयकारिणी च । हानिं विनाशं रिपुतो भयं च कुर्यात्तथादिक्प्रतिलोमलग्ने ॥
द्विजपतिग्रसनाहितपातकप्रभवकुष्ठसितीकृतविग्रहः । विरहिणीवदनेन्दुजिघत्सया स्फुरति राहुरयं न निशाकरः ॥
द्विजा झषालिकर्कटास्ततो नृपा विशोऽङ्घ्रिजाः । वरस्य वर्णतोऽधिका वधूर्न शस्यते बुधैः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् २२॥
द्वित्रैरेव तमस्तमालगहनग्रासे दवीभावुकैरुस्रैरस्य सहस्रपत्रसदसि व्यश्राणि घस्रोत्सवः । घर्माणां रयचुम्बितं वितनुते तत्पिष्टपिष्टीकृतक्ष्मादिग्व्योमतमोघमोघमधुना मोघं निदाघद्युतिः ॥ नैषधीयचरितम्१९.६४ ॥
द्विधा त्रिधा चतुर्धा च तमेकमपि शत्रवः । पश्यन्तः स्पर्धया सद्यः स्वयं पञ्चत्वमाययुः ॥ शिशुपाल१९.११७ ।।
द्विधा प्रयुक्तेन च वाङ्मयेन सरस्वती तन्मिथुनं नुनाव । संस्कारपूतेन वरं वरेण्यं वधूं सुखग्राह्यनिबन्धनेन॥
द्विरदवलक्षमलक्ष्यत स्फुरितभृङ्गमृच्छवि केतकं । घनघनौघविघट्टनया दिवः कृशसिखं शशिखण्डमिव च्युतं ॥
द्विरदानिव दिग्विभावितांश्चतुरस्तोयनिधीनिवायतः । प्रसहेत रणे तवानुजान्द्विषतां कः शतमन्युतेजसः ।।
द्विषतः परासिसिषुरेष सकलभुवनाभितापिनः । क्रान्तकुलिशकरवीर्यबलान्मदुपासनं विहितवान्महत्तपः ।।
द्विषता विहितं त्वयाथवा यदि लब्धा पुनरात्मनः पदं । जननाथ तवानुजन्मनां कृतं आविष्कृतपौरुषैर्भुजैः ।।
द्विषतां उदयः सुमेधसा गुरुरस्वन्ततरः सुमर्षणः । न महानपि भूतिं इच्छता फलसम्पत्प्रवणः परिक्षयः ।।
द्विषद्भिरेवास्य विलङ्घिता दिशो यशोभिरेवाब्धिरकारि गोष्पदम् । इतीव धारामवधीर्य मण्डलीक्रियाश्रियामण्डि तुरंगमैः स्थली ॥ नैषधीयचरितम्१.७२ ॥
द्विषद्विशसनच्छेदनिरस्तोरुयुगोऽपरः । सिक्तश्चास्रैरुभयथा बभूवारुणविग्रहः ॥ शिशुपाल१९.५३ ।।
द्विषन्निमित्ता यदियं दशा ततः समूलं उन्मूलयतीव मे मनः । परैरपर्यासितवीर्यसम्पदां पराभवोऽप्युत्सव एव मानिनां ।।
द्विषां विघाताय विधातुमिच्छतो रहस्यनुज्ञामधिगम्य भूभृतः । स सौष्ठवौदार्यविशेषशालिनीं विनिश्चितार्थामिति
द्विषां विषह्य काकुत्स्थस्तत्र नाराचदुर्दिनं । सन्मङ्गलस्नात इव प्रतिपेदे जयश्रियं ॥ रघुवंशम् ४.४१ ।।

द्विषां सम्पदमाच्छिद्य यः शत्रून्समपूरयत् । अस्थानस्थसमासं न विद्वज्जनमनोरमम् ॥ चन्द्रालोकः२.२४ ।।
द्वीपं द्विपाधिपति मन्दपदे प्रशास्ति प्लक्षोपलक्षितमयं क्षितिपस्तदस्य । मेधातिथेस्त्वमुरसि स्फुर सृष्टसौख्या साक्षाद्यथैव कमला यमलार्जुनारेः ॥ नैषधीयचरितम्११.७३ ॥
द्वीपस्य पश्य दयितं द्युतिमन्तमेनं क्रौञ्चस्य चञ्चलदृगञ्चलविभ्रमेण । यन्मण्डले स परिमण्डलसंनिवेशः पाण्डुश्चकास्ति दधिमण्डपयोधिपूरः ॥ नैषधीयचरितम्११.४९ ॥
द्वीपस्य शाल्मल इति प्रथितस्य नाथः पाथोधिना वलयितस्य सुराम्बुनायम् । अस्मिन्वपुष्मति न विस्मयसे गुणाब्धौ रक्ता तिलप्रसवनासिकि नासि किं वा ॥ नैषधीयचरितम्११.६७ ॥
द्वीपान्तरेभ्यः पुटभेदनं तत् क्षणादवापे सुरभूमिभूपैः । तत्कालमालम्बि न केन यूना स्मरेषुपक्षानिलतूललीला ॥
द्वीशात्तोयाद्वासवात्पौष्णभाच्च ब्राह्मात्पुष्यादर्यमर्क्षाद्युगर्क्षैः । स्यादुत्पातो मृत्युकाणौ च सिद्धिर्वारेऽर्काद्ये तत्फलं
द्वीशाद्यपादत्रयजा कन्या देवरसौख्यदा । मूलान्त्यपादसार्पाद्यपादजाते तयोः शुभौ ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् २०॥
द्वेधा कथं कथय ते कृपया कृपा यत् मेधाविनामनुपमो विहितः सवेधाः । प्रातःस्तवम्प्रकुरुतेऽनुदिनानि मातः ! जातः कथं न शिशुरेष तवाङ्क तातः ॥ प्रतापविजयः-५ ॥
द्वेष्याकीर्तिकलिन्दशैलसुतया नद्यास्य यद्दोर्द्वयी कीर्तिश्रेणिमयी समागममगाद्गङ्गा रणप्राङ्गणे । तत्तस्मिन्विनिमज्ज्य बाहुजभटैरारम्भि रम्भापरीरम्भानन्दनिकेतनन्दनवनक्रीडादराडम्बरः ॥ नैषधीयचरितम्१२.१२ ॥
द्वेष्योऽपि संमतः शिष्टस्तस्यार्तस्य यथौषधं । त्याज्यो दुष्टः प्रियोऽप्यासीदङ्गुलीवोरगक्षता ॥ रघुवंशम् १.२८ । ।
द्वौ द्वौ ज्ञभृग्वोः पञ्चेन्दौ रवौ सार्धत्रयो गुरौ । रामा मन्दागुकेत्वारे सार्धैकैकं विशोपकाः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ९२॥
द्वौ विवक्षितवाच्यस्य लक्ष्यालक्ष्यक्रमात्मकौ । चत्वारिंशद्युतैकेन भेदाः षट् चानयोः क्रमात् ॥ चन्द्रालोकः७.४ ।।
द्वौ स्तः सहचरा चारुविरुद्धान्योन्यसंगती । ध्वाङ्क्षाः सन्तश्च तनयं स्वं परं च न जानते ॥ चन्द्रालोकः२.३७ ।।
धत्ते नभस्तलं भास्वानरुणं तरुणैः करैः । एकाक्षरं विना भूभ्रू-क्ष्मादिकं खतलादिवत् ॥ चन्द्रालोकः२.७ ।।
धनं तावदसुलभं लब्धं कृच्छ्रेण पाल्यते । लब्धनाशो यथा मृत्युस्तस्मादेतन्न चिन्तयेत् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१७८ ॥
धनलुब्धो ह्यसन्तुष्टोऽनियतात्माजितेन्द्रियः । सर्वा एवापदस्तस्य यस्य तुष्टं न मानसम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१३५ ॥
धनवानिति हि मदस्ते किं गतविभवो विषादमुपयासि । करनिहतकन्दुकसमाः पातोत्पाता मनुष्याणाम् ॥ नीतिसंग्रहस्य
धनवान् बलवान् लोके सर्वः सर्वत्र सर्वदा । प्रभुत्वं धनमूलं हि राज्ञामप्युपजायते ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.११७ ॥
धनानि जीवितं चैव परार्थे प्राज्ञ उत्सृजेत् । सन्निमित्ते वरं त्यागो विनाशे नियते सति ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.४४ ॥
धनिकः श्रोत्रियो राजा नदी वैद्यस्तु पञ्चमः । पञ्च यत्र न विद्यन्ते तत्र वासं न कारयेत् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१०९ ॥
धनिदानाम्बुवृष्टेर्यः पात्रपाणाववग्रहः । स्वान्दासानिव हा निःस्वाद्विक्रीणीतेऽर्थवत्सु यः ॥ नैषधीयचरितम्१७.२६ ॥
धनुः प्रबन्धध्वनितं रुषेव सकृद्विकृष्टा विततेव मौर्वी । संधानं उत्कर्ष इव व्युदस्य मुष्टेरसम्भेद इवापवर्गे ।।
धनुःप्रदात्री जननी वसुन्धरा, जल-प्रवर्षा- मिषतो रणस्थले । निरीक्ष्य सूनून मरणाय तत्परान् सुतान् परावर्त्तयितुं
धनुर्भृतोऽप्यस्य दयार्द्रभावमाख्यातमन्तःकरणैर्विशङ्कैः । विलोकयन्त्यो वपुरापुरक्ष्णां प्रकामविस्तारफलं हरिण्यः ॥
धनुर्मधुस्विन्नकरोऽपि भीमजापरं परागैस्तव धूलिहस्तयन् । प्रसूनधन्वा शरसात्करोति मामिति क्रुधाक्रुश्यत तेन केतकम् ॥
धनुर्मेषसिंहेषु यात्रा प्रशस्ता शनिज्ञोशनोराशिगे चैव मध्या । रवौ कर्कमीनालिसंस्थेऽतिदीर्घा जनुःपञ्चसप्तत्रिताराश्च नेष्टाः
धनुषी रतिपञ्चबाणयोरुदिते विश्वजयाय तद्भ्रुवौ । नैलिकेन तदुच्चनासिके त्वयि नालीकविमुक्तिकामयोः ॥
धनेन किं यो न ददाति नाश्नुते बलेन किं यश्च रिपून्न याधत्ते । श्रुतेन किं यो न च धर्ममाचरेत् किमात्मना यो न जितेन्द्रियो भवेत् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१५३ ॥
धनेन बलवान् लोको धनाद्भवति पण्डितः । पश्यैनं मूषिकं पापं स्वजातिसमतां गतम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.११८ ॥
धन्याऽस्ति तेन जननी जनकोऽप्यनन्यो, वंशश्च तेन सुसमस्त समस्त तापः । कीर्तिश्च तस्य भुवने भुवनैकभूषा, प्राणान् समुत्सृजति यो निज- देश - हेतोः ॥ प्रतापविजयः-१०३ ॥
धन्यासि वैदर्भि गुणैरुदारैर्यया समाकृष्यत नैषधोऽपि ।इतः स्तुतिः का खलु चन्द्रिकाया यदब्धिमप्युत्तरलीकरोति ॥
धन्योऽसि यस्य हरिरेष समक्ष एव दूरादपि क्रतुषु यज्वभिरिज्यते यः । दत्वार्घमत्रभवते भुवनेषु यावत्संसारमण्डलमवाप्नुहि साधुवादं ॥ शिशुपाल१४.८७ ।।

धयतु नलिने माध्वीकं वा न वाभिनवागतः कुमुदमकरन्दौघैः कुक्षिंभरिर्भ्रमरोत्करः । इह तु लिहते रात्रीतर्षं रथाङ्गविहंगमा मधु निजवधूवक्त्राम्भोजेऽधुनाधरनामकम् ॥ नैषधीयचरितम्१९.३३ ॥

धरणिदेवोऽथवा कन्यकासोदरः शुभदिने गीतवाद्यादिभिः संयुतः । वरवृतिं वस्त्रयज्ञोपवीतादिना ध्रुवयुतैर्वह्निपूर्वात्रयैराचरेत् ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ११॥

धरणीधरेन्द्रहितुर्भयादसौविषमेक्षणः स्फुटममूर्न पश्यति । मदनेनवीतभयमित्यधिष्ठिताः क्षणमीक्षते स्म स पुरोविलासिनीः

धरस्योद्धर्तासित्वमितिननु सर्वत्र जगति प्रतीतस्तत्किं मामतिभरमधः प्रापिपायिषुः । उपालब्धेवोच्चैर्गिरिपतिरिति श्रीपतिमसौ बलाक्रान्तः क्रडद्विरदमथितोर्वीरुहरवैः ॥ शिशुपाल५.६९ ।

धरातुराषाहि मदर्थयाब्जा काऽऽत्र्यया न कार्यान्तरचुम्बिचित्ते । तदार्थितस्यानवबोधनिद्रा बिभर्त्यवज्ञाचरणस्य मुद्राम् ॥

धराधिराजं निजगाद भारती तदुन्मुखेषद्वलिताङ्गसूचितम् । दमस्वसारं प्रति सारवत्तरं कुलेन शीलेन च राजसूचितम् ॥

धरायां तस्य संरम्भं सीताप्रत्यर्पणैषिणैः । गुरुर्विधिबलापेक्षी शमयां आस धन्विनः ॥ रघुवंशम् १५.८५ । ।

धर्मं कश्चित्पुरस्कृत्य प्रायः शब्दः प्रवर्तते । ययार्थं स्पष्टमाचष्टे शब्दस्तामभिधां विदुः ॥ चन्द्रालोकः१०.१ ।।

धर्मगे भास्करे वित्तमोक्षे शशी वित्तगे धर्ममोक्षस्थितः शस्यते । कामगे धर्ममोक्षार्थगः शोभनो मोक्षगे केवलं धर्मगः प्रोच्यते

धर्मबीजसलिला सरिदङ्घ्रावर्थमूलमुरसि स्फुरति श्रीः । कामदैवतमपि प्रसवस्ते ब्रह्म मुक्तिदमसि स्वयमेव ॥

धर्मराजसलिलेशहुताशैः प्राणतां श्रितममुं जगतस्तैः । प्राप्य हृष्टचलविस्तृततापैश्चेतसा निभृतमेतदचिन्ति ॥

धर्मलोपभयाद्राज्ञीं ऋतुस्नातां इमां स्मरन् । प्रदक्षिणक्रियार्हायां तस्यां त्वं साधु नाचरः ॥ रघुवंशम् १.७६ । ।

धर्मात्मजो धर्मनिबन्धिनीनां प्रसूतिं एनःप्रणुदां श्रुतीनां । हेतुं तदभ्यागमने परीप्सुः सुखोपविष्टं मुनिं आबभाषे ।।

धर्माधर्मौ मनुर्जल्पन्नशक्यार्जनवर्जनौ । व्याजान्मण्डलदण्डार्थी शृअदधायि मुधा बुधैः ॥ नैषधीयचरितम्१७.६३ ॥

धर्मार्थकाममोक्षाणां प्राणाः संस्थितहेतवः । तान्निघ्नता किं न हतं रक्षता किं न रक्षितम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.४३ ॥

धर्मार्थकाममोक्षाणां यस्यैकोऽपि न विद्यते । अजागलस्तनस्येव तस्य जन्म निरर्थकम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.17 ॥

धर्मार्थं यस्य वित्तेहा वरं तस्य निरीहता । प्रक्षालनाद्धि पङ्कस्य दूरादस्पर्शनं वरम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१७४ ॥

धवेन सादर्शि वधूररुन्धतीं सतीमिमां पश्य गतामिवाणुताम् । कृतस्य पूर्वं हृदि भूपतेः कृते तृणीकृतस्वर्गपतेर्जनादिति ॥

धातारं तपसा प्रीतं ययाचे स हि राक्षसः । दैवात्सर्गादवध्यत्वं मर्त्येष्वास्थापराङ्मुखः ॥ रघुवंशम् १०.४४ । ।

धातुताम्राधरः प्रांशुर्देवदारुबृहद्भुजः। प्रकृत्यैव शिलोरस्कः सुव्यक्तो हिमवानिति॥ कुमारसंभवम्६.५१॥

धातुर्नियोगादिह नैषधीयं लीलासरः सेवितुमागतेषु । हैमेषु हंसेष्वहमेक एव भ्रमामि भूलोकविलोकनोत्कः ॥

धान्यस्थितिः शुभकरी गदिता ध्रुवेज्य- द्वीशेन्द्रदस्रचरभेषु च धान्यवृद्धिः ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ३३ ॥

धारासिक्तस्थलसुरभिणस त्वन्मुखस्यास्य बाले दूरीभूतं प्रतनुम अपि मां पञ्चबाणः क्षिणोति घर्मान्ते ऽस्मिन विगणय कथं वासराणि व्रजेयुर दिक्संसक्तप्रविततघनव्यस्तसूर्यातपानि॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.४५अ॥

धारास्वनोद्गारिदरीमुखोऽसौ शृङ्गाग्रलग्नाम्बुदवप्रपङ्कः । बध्नाति मे बन्धुरगात्रि चक्षुर्दृप्तः ककुद्मानिव चित्रकूटः ॥

धार्तराष्ट्रैः सह प्रीतिर्वैरं अस्मास्वसूयत । असन्मैत्री हि दोषाय कूलच्छायेव सेविता ।। किरातार्जुनीयम्११.५५ ।।

धार्यं लाजावर्त्तकं राहुकेत्वो रौप्यं शुक्रेन्द्वोश्च मुक्ता गुरोस्तु । लौहं मन्दस्यारभान्वोः प्रवालं तारा जन्मर्क्षात्त्रिरावृत्तितः स्यात् ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् ११ ॥

धार्यः कथंकारमहं भवत्या वियद्विहारी वसुधैकगत्या । अहो शिशुत्वं तव खण्डितं न स्मरस्य सख्या वयसाप्यनेन ॥

धार्ष्ट्यलङ्घितयथोचितभूमौ निर्दयं विलुलितालकमाल्ये । मानिनीरतिविधौ कुसुमेषुर्मत्तमत्त इव विभ्रमं आप ।।

धिक् तं विधेः पाणिमजातलज्जं निर्माति यः पर्वणि पूर्णमिन्दुम् । मन्ये स विशः स्मृततन्मुखश्रीः कृत्वार्धमौज्झद्धरमूर्ध्नि यस्तम् ॥ नैषधीयचरितम्३.३२ ॥

धिक्चापले वत्सिमवत्सलत्वं यत्प्रेरणादुत्तरलीभवन्त्या । समीरसङ्गादिव नीरभङ्ग्या मया तटस्यस्त्वमुपद्रुतोऽसि ॥

धिगस्तु तृष्णातरलं भवन्मनः समीक्ष्य पक्षान्मम हेमजन्मनः । तवार्णवस्येव तुषारसीकरैर्भवेदमीभिः कमलोदयः कियान् ॥

धिग्ब्राह्मणं तमथ यः श्रुति-मन्त्र हीन, धिक् क्षत्रियं तमथ यः समरेऽतिदीनः । धिग् वैश्यमर्थिजन शोषणमात्र- पीनं, शूद्रं च धिक् सुजनसेवकताविहीनम् ।।प्रतापविजयः- ९८ ।

धिनोति नास्माञ्जलजेन पूजा त्वयान्वहं तन्वि वितन्यमाना । तव प्रसादोपनते तु मौलौ पूजास्तु नस्त्वत्पदपङ्कजाभ्याम् ॥

धियः समग्रैः स गुणैरुदारधीः क्रमाच्चतस्रश्चतुरर्णवोपमाः । ततार विद्याः पवनातिपातिभिर्दिशो हरिद्भिर्हरितां इवेश्वरः ॥
धियात्मनस्तावदचारु नाचरं परस्तु तद्वेद स यद्वदिष्यति । जनावनायोद्यमिनं जनार्दनं क्षये जगज्जीवपिबं शिवं वदन् ॥
धीरं वारिधरस्य वारि किरतः श्रुत्वा निशीथे ध्वनिं दीर्घोच्छ्वासमुदश्रुणा विरहिणीं बालां चिरं ध्यायता । अध्वन्येन विमुक्तकण्ठमखिलां रात्रिं तथा क्रन्दितं ग्रामीणैर्व्रजतो जनस्य वसतिर्ग्रामे निषिद्धा यथा ॥अमरुशतकम्-११॥
धुतापतत्पुष्पशिलीमुखाशुगैः शुचेस्तदासीत्सरसी रसस्य सा । रयाय बद्धादरयाश्रुधारया सनालनीलोत्पललोललोचना ॥
धुरन्धरेण ध्वनिनाऽऽप्रधर्षिणा, चञ्चच्चलेनाऽऽचलनेन चारुणा विपक्ष पक्ष-क्षतिकारिणाऽङ्घ्रिणा, स चेतकोभूयुधि
धूतधौतासयः प्रष्ठाः प्रतिष्ठन्तक्षमाभृतां । शौर्यनुरागनिकषः सा हि वेलानुजीविनां ॥ शिशुपाल१९.३० ।।
धूतानां अभिमुखपातिभिः समीरैरायासादविशदलोचनोत्पलानां । आनिन्ये मदजनितां श्रियं वधूनां उष्णांशुद्युतिजनितः कपोलरागः ।। किरातार्जुनीयम्७.३ ।।
धूपोष्मणा त्याजितमार्द्रभावं केशान्तमन्तःकुसुमं तदीयम् । पर्याक्षिपत्काचिदुदारबन्धं दूर्वावता पाण्डुमधूकदाम्ना॥
धूमज्योतिःसलिलमरुतां संनिपातः क्व मेघः सन्देशार्थाः क्व पटुकरणैः प्राणिभिः प्रापणीयाः इत्यौत्सुक्यादपरिगणयन् गुह्यकस्तं ययाचे कामार्ता हि प्रकृतिकृपणाश्चेतनाचेतएषु॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.५॥
धूमधूम्रो वसाघन्धी ज्वालाबभ्रुशिरोरुहः । क्रव्याद्गणपरीवारश्चिताग्निरिव जङ्गमः ॥ रघुवंशम् १५.१६ । ।
धूमवत्त्वादिति यथा देवेत्यामन्त्रणं यथा । वाक्यान्येकार्थविश्रान्तान्याहुर्वाक्यकदम्बकम् ॥ चन्द्रालोकः१.१५ ।।
धूमाकारं दधति पुरः सौवर्णे वर्णेनाग्नेः सदृशि तटे पश्यामी । श्यामीभूताः कुसुमसमूहोऽलीनां लीनामालीमिह तरवो
धूमादग्नेः शिखाः पश्चादुदयादंशवो रवेः । सोऽतीत्य तेजसां वृत्तिं समं एवोत्थितो गुणैः ॥ रघुवंशम् १७.३४ । ।
धूमावलिश्मश्रु ततः सुपर्वा मुखं मखास्वादविदां तमूचे । कामं मदीक्षामयकामधेनोः पयायतामभ्युदयस्त्वदीयः ॥
धूर्भङ्गसंक्षोभविदारितोष्ट्रिका गलन्मधुप्लावितदूरवर्त्मनि । स्थाणौ निषङ्गिण्यनसि क्षणं पुरः शुशोच लाभाय कृतक्रयो
धूलीभिर्दिवमन्धयन्बधिरयन्नाशाः खुराणां रवैर्वातं संयति खञ्जयञ्जवजवैस्तोतॄन्गुणैर्मूकयन् । धर्माराधनसंनियुक्तजगता राज्ञामुनाधिष्ठितः सान्द्रोत्फालमिषाद्विगायति पदा स्प्रष्टुं तुरंगोऽपि गाम् ॥ नैषधीयचरितम्१२.९९ ॥
धृतं वतंसोत्पलयुग्ममेतया व्यराजदस्यां पतिते दृशाविव । मनोभुवान्ध्यं गमितस्य पश्यतः स्थिते लगित्वा रसिकस्य कस्यचित् ॥ नैषधीयचरितम्१५.३९ ॥
धृततुषारकणस्य नभस्वतस्तरुलताङ्गुलितर्जनविभ्रमाः । पृथु निरन्तरमिष्टभुजान्तरं वनितयानितया न विषेहिरे ॥
धृतप्रत्यग्रशृङ्गाररसरागरपि द्विपैः । सरोषसम्भ्रमैर्बभ्रे रौद्र एव रणे रसः ॥ शिशुपाल१९.३७ ।।
धृतबिसवलयावलिर्वहन्ती कुमुदवनैकदुकूलं आत्तबाणा । शरदमलतले सरोजपाणौ घनसमयेन वधूरिवाललम्बे ।।
धृतबिसवलये निधाय पाणौ मुखं अधिरूषितपाण्डुगण्डलेखं । नृपसुतं अपरा स्मराभितापादमधुमदालसलोचनं निदध्यौ ।।
धृतलाञ्छनगोमयाञ्चनं विधुमालेपनपाण्डुरं विधिः । भ्रमयत्युचितं विदर्भजानननीराजनवर्धमानकम् ॥
धृतवान्न चक्रमरिचक्रभयचकितमाहवे निजं । चक्रधर इति रथाङ्गमदः सततं बिभर्षि भुवनेषु रूढये ॥ शिशुपाल१५.२६ ।।
धृतहेतिरप्यधृतजिह्ममतिश्चरितैर्मुनीनधरयञ्शुचिभिः । रजयांचकार विरजाः स मृगान्कं इवेशते रमयितुं न गुणाः ।।
धृताङ्गरागे कलितद्युशोभां तस्मिन्सभां चुम्बति राजचन्द्रे । गता बताक्ष्णोर्विषयं विहाय क्व क्षात्त्रनक्षत्त्रकुलस्य कान्तिः ॥
धृताधृतेस्तस्य भवद्वियोगादन्यान्यशय्यारचनाय लूनैः । अप्यन्यदारिद्र्यहराः प्रवालैर्जीता दरिद्रास्तरवोऽमराणाम् ॥
धृताल्पकोपा हसिते सखीनां छायेव भास्वन्तमभिप्रयातुः । श्यामाथ हंसस्य करानवाप्तेर्मन्दाक्षलक्ष्या लगति स्म पश्चात् ॥
धृतिरस्तमिता रतिश्च्युता विरतं गेयं ऋतुर्निरुत्सवः । गतं आभरणप्रयोजनं परिशून्यं शयनीयं अद्य मे ॥ रघुवंशम् ८.६६ । ।
धृतैतया हाटकपट्टिकालिके बभूव केशाम्बुदविद्युदेव सा । मुखेन्दुसंबन्धवशात्सुधाजुषः स्थिरत्वमूहे नियतं तदायुषः ॥
धृतोत्पलापीड इव प्रियायाः शिरोरुहाणां शिथिलः कलापः । न बर्हभारः पतितस्य शङ्कोर्निषादिवक्षःस्थलं आतनोति ।।
धृत्वैकया रसनयामृतमीश्वरेन्दोरप्यन्यया त्वदधरस्य रसं द्विजिह्वः । आस्वादयन्युगपदेष परं विशेषं निर्णेतुमेतदुभयस्य यदि क्षमः स्यात् ॥ नैषधीयचरितम्११.१९ ॥
धैर्यमुल्बणमनोभवभवा वामतां च वपुरर्पितवत्यः । व्रीडितं ललित सौरतधार्ष्ट्यास्तेनिरेऽभिरुचितेषु तरुण्यः ॥
धैर्यावसादेन हृतप्रसादा वन्यद्विपेनेव निदाघसिन्धुः । निरुद्धबाष्पोदयसन्नकण्ठं उवाच कृच्छ्रादिति राजपुत्री ।।
धैर्येण विश्वास्यतया महर्षेस्तीव्रादरातिप्रभवाच्च मन्योः । वीर्यं च विद्वत्सु सुते मघोनः स तेषु न स्थानं अवाप शोकः ।।

ध्येयमेकमपथे स्थितं धियः स्तुत्यमुत्तममतीतवाक्पथं । आमनन्ति यमुपास्यमादराद्दूरवर्तिनमतीव योगिनः ॥
ध्रियते यावदेको पि रिपुस्तावत् कुतः शिवम् । पुरः क्लिश्नाति सोमं हि सैंहिकेयो सुरद्रुहाम् ।३५ ॥ शिशुपाल
ध्रियमाणमप्यगलदश्रु चलति दयिते नतभ्रुवः । स्नेहमकृतकरसं दधतामिदमेव युक्तमतिमुग्धचेतसां ॥ शिशुपाल१५.८९ ।।
ध्रुवं अस्मि शठः शुचिस्मिते विधितः कैतववत्सलस्तव । परलोकं असंनिवृत्तये यदनापृच्छ्य गतासि मां इतः ॥ रघुवंशम्
ध्रुवं विनीतः स्मितपूर्ववाग्युवा किमप्यपृच्छन्न विलोकयन्मुखम् । स्थितां पुरः स्फाटिककुट्टिमे वधूं तदङ्घ्रियुग्मावनिमध्यबद्धदृक् ॥ नैषधीयचरितम्१६.६७ ॥
ध्रुवक्षिप्रमृदुश्रोत्रवसुमूलमघानिले । वधप्रवेशः सन्नेष्टो रिक्तारार्के बुधे परैः ॥ मुहूर्त.वधूप्रवेशप्रकरणम् २॥
ध्रुवधान्ये जयनन्दौ खरकान्तमनोरमं सुमुखदुर्मुखोग्रं च । रिपुदं वित्तदं नाशं चाक्रन्दं विपुलविजयाख्यं स्यात् ॥
ध्रुवमधीतवतीयमधीरतां दयितदूतपतद्रुतवेगतः । स्थितिविरोधकरीं द्व्यणुकोदरी तदुदितः स हि यो यदनन्तरः ॥
ध्रुवमागताः प्रतिहर्तिं कठिने मदनेषवः कुचतटेमहति । इतराङ्गवन्न यदिदं गरिमग्लपितावलग्नमगमत्तनुतां ॥
ध्रुवावलोकाय तदुन्मुखभुवा निर्दिश्य पत्याभिदधे विदर्भजा । किमस्य न स्यादणिमाक्षिसाक्षिकस्तथापि तथ्यो महिमागमोदितः ॥ नैषधीयचरितम्१६.३८ ॥
ध्रुवेण भर्त्रा ध्रुवदर्शनाय प्रयुज्यमाना प्रियदर्शनेन । सा दृष्ट इत्याननमुन्नमय्य ह्रीसन्नकण्ठी कथमप्युवाच॥
ध्वंसेत हृदयं सद्यः परिभूतस्य मे परैः । यद्यमर्षः प्रतीकारं भुजालम्बं न लम्भयेथ् ।। किरातार्जुनीयम्११.५७ ।।
ध्वजपटं मदनस्य धनुर्भृतश्छविकरं मुखचूर्णं ऋतुश्रियः । कुसुमकेसररेणुं अलिव्रजाः सपवनोपवनोत्थितं अन्वयुः ॥
ध्वजांशुकैर्ध्रुवमनुकूलमारुतप्रसारितैः प्रसभकृतोपहूतयः । यदूनभि द्रुततरमुद्यतायुधाः क्रुधा परं रयमरयः प्रपेदिरे ॥
ध्वजादिकाः सर्वदिशि ध्वजे मुखं कार्यं हरौ पूर्वयमोत्तरे तथा । प्राच्यां वृषे प्राग्यमयोर्गजेऽथवा पश्चादुदक्पूर्वयमे द्विजादितः
ध्वनतो नितरां रयेण गुर्व्यस्तडिदाकारचलद्गुणादसंख्याः । इषवो धनुषः सशब्दमाशु न्यपतन्नम्बुधरादिवाम्बुधराः ॥
ध्वनयन्सभामथ सनीरघनरवगभीरवागभीः । वाचमवददतिरोषवशादतिनिष्ठुरस्फुटतराक्षरमसौ ॥ शिशुपाल१५.१३ ।।
ध्वनिरगविवरेषु नूपुराणां पृथुरशनागुणशिञ्जितानुयातः । प्रतिरववितततो वनानि चक्रे मुखरसं उत्सुकहंससारसानि ।।
ध्वांक्षे वज्रे मुद्गरे चेषुनाड्यो वर्ज्या वेदा: पद्मलुम्बे गदेऽश्वाः । धूम्रे काणे मौसले भूद्वयं द्वे रक्षोमृत्यूत्पातकालाश्च सर्वे ॥
ध्वान्तस्य तेन क्रियमाणयेत्थं द्विषाः शशी वर्णनयाऽथ रुष्टः । उद्यन्नुपाश्लोकि जपारुणश्रीर्नराधिपेनानुनयेच्छयेव ॥
ध्वान्तस्य वामोरु विचारणायां वैशेषिकं चारु मतं मतं मे । औलूकमाहुः खलु दर्शनं तत्क्षमं तमस्तत्त्वनिरूपणाय ॥
ध्वान्ते द्रुमान्तानभिसारिकास्त्वं शङ्कस्व सङ्केतनिकेतमाप्ताः । छायाच्छलादुज्झितनीलचेला ज्योत्स्नानुकूलैश्चरिता दुकूलैः ॥ नैषधीयचरितम्२२.४२ ॥
ध्वान्तैणनाभ्या शितिनाम्बरेण दिशः शरैः सूनशरस्य तारैः । मन्दाक्षलक्ष्या निशि मामनिन्दौ सेर्ष्या भवायान्त्यभिसारिकाभाः ॥ नैषधीयचरितम्२२.३३ ॥
न कश्चिच्चण्डकोपानामात्मीयो नाम भूभुजाम् । होतारमपि जुह्वानं स्पृष्टो दहति पावकः ।। नीतिशतकम्५७ । ।
न कश्चित्कस्यचिन्मित्रं न कश्चित्कस्यचिद्रिपुः । व्यवहारेण मित्राणि जायन्ते रिपवस्तथा ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.७२ ॥
न का निशि स्वप्नगतं ददर्श तं जगाद गोत्रस्खलिते च का न तम् । तदात्मताध्यातधवा रते च का चकार वा न स्वमनोभवोद्भवम् ॥ नैषधीयचरितम्१.३ ॥
न काकुवाक्यैरतिवाममङ्गजं द्विषत्सु याचे पवनं तु दक्षिणम् । दिशापि मद्भस्म किरत्वयं तया प्रियो यया वैरविधिर्वधावधिः ॥ नैषधीयचरितम्९.९३ ॥
न किं नु भूयो भविता समुनतिर्न दासता नस्त्वरितं गमिष्यति । यदन्तु शीघ्रं जननी च जन्मभूः न किं पुन सौख्यमयी
न किलानुययुस्तस्य राजानो रक्षितुर्यशः । व्यावृत्ता यत्परस्वेभ्यः श्रुतौ तस्करता स्थिता ॥ रघुवंशम् १.२७ । ।
न कृपणा प्रभवत्यपि वासवे न वितथा परिहासकथास्वपि । न च सपत्नजनेष्वपि तेन वागपरुषा परुषाक्षरं ईरिता ॥
न केवलं गच्छति तस्य काले ययुः शरीरावयवा विवृद्धिं । वंश्या गुणाः खल्वपि लोककान्ताः प्रारम्भसूक्ष्माः प्रथिमानं आपुः
न केवलं जनैस्तस्य लघुसंधायिनो धनुः । मण्डलीकृतमोकान्ताद्वलमैक्षि द्विषामपि ॥ शिशुपाल१९.९७ ।।
न केवलं दरीसंस्थं भास्वतां दर्शनेन वः। अन्तर्गतमपास्तं मे रजसोऽपि परं तमः॥ कुमारसंभवम्६.६०॥
न केवलं प्राणिवधो वधो मम त्वदीक्षणाद्विश्वसितान्तरात्मनः । विगर्हितं धर्मधनैर्निबर्हणं विशिष्य विश्वासजुषां द्विषामपि

न केवलं यः स्वतया मुरारेरनन्यसाधारणतां दधानः । अत्यर्थमुद्वेजयिता परेषां नाम्नापि तस्यैव स नन्दको भूत् ॥ शिशुपाल
न क्षमे चपलापाङ्गि सोढुं स्मरशरव्यथाम् । तत्प्रसीद प्रसीदेति स तां प्रीतामकोपयत् ॥ नैषधीयचरितम्२०.१५१ ॥
न खरो न च भूयसा मृदुः पवमानः पृथिवीरुहानिव । स पुरस्कृतमध्यमक्रमो नमयां आस नृपाननुद्धरन् ॥ रघुवंशम् ८.९ ।।
न खलु दूरगतोऽप्यधिवर्तते महमसाविति बन्धुतयोदितैः । प्रणयिनो निशमय्य वधूर्बहिः स्वरमृतैरमृतैरिव निर्ववौ ॥
न खलु मोहबशेन तदाननं नलमनः शशिकान्तमबोधि तत् । इतरथा शशिनोभ्युदये ततः कथमसुस्रुवदस्रुमयं पयः ॥
न खलु वयममुष्य दानयोग्याः पिबति च पाति च यासकौ रहस्त्वां । व्रज विचपममुं ददस्व तस्यै भवतु यतः सदृशोश्चिराय
न गणस्याग्रतो गच्छेत्सिद्धे कार्ये समं फलम् । यदि कार्यविपत्तिः स्यान्मुखरस्तत्र हन्यते ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.२९ ॥
न गर्वमेवं कुरु वीरताऽश्चितं, प्रदर्शय स्वं बलमेव सैन्यगम् । वदन्ति वीरा न कदापि किन्तु ते, स्वकर्म भीमं
न च मेऽवगच्छति यथा लघुतां करुणां यथा च कुरुते स मयि । निपुणं तथैनमुपगम्य वदेरभिदूति काचिदिति संदिदिशे ॥
न च सुतनु न वेद्मि यन्महीयानसुनिरसस्तव निश्चयः परेण । वितथयति न जानातु मद्वचोऽसाविति च तथापि सखीषु
न चतं तदेति शपमानमपि यदुनृपाः प्रचुक्रुधुः । शौरिसमयनिगृहीतधियः प्रभुचित्तमेव हि जनोऽनुवर्तते ॥
न चावदद्भर्तुरवर्णं आर्या निराकरिष्णोर्वृजिनादृतेऽपि । आत्मानं एव स्थिरदुःखबाजं पुनः पुनर्दुष्कृतिनं निनिन्द ॥ रघुवंशम्
न चिकीर्षति यः स्मयोद्धतो नृपतित्तच्चरणोपपगं शिरः । चरणं कुरुते गतस्मयः स्मसावेव तदीयमूर्धनि ॥ शिशुपाल१६.६८
न चोपलेभे पूर्वेषां ऋणनिर्मोक्षसाधनं । सुताभिधानं स ज्योतिः सद्यः शोकतमोपहम् ॥ रघुवंशम् १०.२ ।।
न जातरूपच्छदजातरूपताद्विजस्य दृष्टेयमिति स्तुवन्मुहुः । अवादि तेनाथ स मानसौकसा जनाधिनाथः करपञ्जरस्पृशा ॥
न जाने संमुखायाते प्रियाणि वदति प्रिये । सर्वाण्यङ्गानि मे यान्ति श्रोत्रतां किमु नेत्रताम् ॥अमरुशतकम्-६३॥
न ज्ञातं तात यत्नस्य पौर्वापर्यं अमुष्य ते । शासितुं येन मां धर्मं मुनिभिस्तुल्यं इच्छसि ।। किरातार्जुनीयम्११.४२ ।।
न तदद्भुतमस्य यन्मुखं युधि पश्यन्ति भिया न शत्रवः । द्रवतां ननु पृष्ठमीक्षते वदनं सोऽपि न जातु विद्विषां ॥
न तस्थौ भर्तृतः प्राप्तमानसम्प्रतिपत्तिषु । रणैकसर्गेषु भयं मानसं प्रति पत्तिषु ॥ शिशुपाल१९.३८ ।।
न तस्य मण्डले राज्ञो न्यस्तप्रणिधिदीधितेः । अदृष्टं अभवत्किंचिद्व्यभ्रस्येव विवस्वतः ॥ रघुवंशम् १७.४८ ।।
न तुलाविषये तवाकृतिर्न वचोवर्त्मनि ते सुशीलता । त्वदुदाहरणाकृतौ गुणा इति सामुद्रकसारमुद्रणा ॥
न तूणादुद्धारे न गुणघटने नाश्रुतिशिखं समाकृष्टौ दृष्टिर्न वियति न लक्ष्ये न च भुवि । नृणां पश्यत्यस्य क्वचन विशिखान्किं तु पतितद्विषद्वक्षःश्वभ्रैरनुमितिरसून्गोचरयति ॥ नैषधीयचरितम्१२.४९ ॥
न तेन वाहेषु विवाहदक्षिणीकृतेषु संख्यानुभवेऽभवत्क्षमः । न शातकुम्भेषु न मत्तकुम्भिषु प्रयत्नवान्कोऽपि न रत्नराशिषु ॥
न तेन सज्यं क्वचिदुद्यतं धनुर्न वा कृतं कोपविजिह्ममाननम् ।गुणानुरागेण शिरोभिरुह्यते नराधिपैर्माल्यमिवास्य शासनम्
न ददाह भूरुहवनानि हरितनयधाम दूरगं । न स्म नयति परिशोषं अपः सुसहं बभूव न च सिद्धतापसैः ।।
न दलति निचये तथोत्पलानां न च विषमच्छदगुच्छयूथिकासु । अभिरतुं उपलेभिरे यथासां हरितनयावयवेषु लोचनानि
न दूये सात्वतीसूनुर्यन्मह्यमपराध्यति । यतु ददह्यते लोकमतो दुःखाकरोति माम् ॥ शिशुपाल २.११ ॥
न देवाय न विप्राय न बन्धुभ्यो न चात्मने । कृपणस्य धनं याति वह्नितस्करपार्थिवैः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१५५ ॥
न दोषं विद्वेषादपि निरवकाशं गुणमये वरेण प्राप्तास्त्रे न समरसमारम्बसदृशम् । जगुः पुण्यश्लोकं प्रतिनृपतयः किंतु विदधुः स्वनिश्वासैर्भैमीहृदयमुदयन्निर्भरदयम् ॥ नैषधीयचरितम्१४.९६ ॥
न धर्मं अर्थकामाभ्यां बबाधे न च तेन तौ । नार्थं कामेन कामं वा सोऽर्थेन सदृशस्त्रिषु ॥ रघुवंशम् १७.५७ ।।
न धर्मशास्त्रं पठतीति कारणं न चापि वेदाध्ययनं दुरात्मनः । स्वभाव एवात्र तथातिरिच्यते यथा प्रकृत्या मधुरं गवां पयः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१७ ॥
न नवः प्रभुरा फलोदयात्स्थिरकर्मा विरराम कर्मणः । न च योगविधेर्नवेतरः स्थिरधीरा परमात्मदर्शनाथ् ॥ रघुवंशम्
न नीतमन्येन नतिं कदाचित् कर्णान्तिकप्राप्तगुणं क्रियासु । विधेयमस्याभवदन्तिकस्थं शार्ङ्गं धनुर्मित्रमिव द्रढीयः ॥
न नूनमारुढरुषा शरीरमनेन दग्धं कुसुमायुधस्य । व्रीजादमुं देवमुदीक्ष्य मन्ये संन्यस्तदेहः स्वयमेव कामः॥
न नोननुन्नोऽनुन्नेनो न ना नानानना ननु । नुन्नोऽनुन्नो न नुन्नेनो नानेनानुन्ननुन्न नुथ् ।। किरातार्जुनीयम्१५.१४ ।।
न पपात संनिहितपक्ति- सुरभिषु फलेषु मानसं । तस्य शुचिनि शिशिरे च पयस्यमृतायते हि सुतपः सुकर्मणां ।।
न पश्यामः कलेस्तस्मिन्नवकाशं क्षामाभृति । निचिताखिलधर्मे च द्वापरस्योदयं वयम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१४४ ॥

न पाण्ड्यभूमण्डनमेणलोचने विलोचनेनापि नृपं पिपाससि । शशिप्रकाशाननमेनमीक्षितुं तरङ्गयापाङ्गदिशा दृशोस्त्विषः ॥ नैषधीयचरितम्१२.१५ ॥
न पाहि पाहीति यदब्रवीरमुं ममौष्ठ तेनैवमभूदिति क्रुधा । रणक्षितावस्य विरोधिमूर्धभिर्विदश्य दन्तैर्निजमोष्ठमास्यते ॥
न पीयतां नाम चकोरजिह्वया कथंचिदेतन्मुखचन्द्रचन्द्रिका । इमां किमाचामयसे न चक्षुषी चिरं चकोरस्य भवन्मुखस्पृशी
न पूर्वदिशि शक्रभे न विधुसौरिवारे तथा न चाजपदभे गुरौ यमदिशीनदैत्येज्ययोः । न पाशिदिशि धातृभे कुजबुधेऽर्यमर्क्षे तथा न सौम्यककुभि व्रजेत्स्वजयजीवितार्थी बुधः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् १०॥
न पृथग्जनवच्छुचो वशं वशिनां उत्तम गन्तुं अर्हसि । द्रुमसानुमतां किं अन्तरं यदि वायौ द्वितयेऽपि ते चलाः ॥ रघुवंशम्
न प्रसादं उचितं गमिता द्यैर्नोद्धृतं तिमिरं अद्रिवनेभ्यः । दिङ्मुखेषु न च धाम विकीर्णं भूषितैव रजनी हिमभासा ।।
न प्रसेहे स रुद्धार्कं अधारावर्षदुर्दिनं । रथवर्त्म रजोऽप्यस्य कुत एव पताकिनीं ॥ रघुवंशम् ४.८२ ।।
न प्रहर्तुं अलं अस्मि निदयं विप्र इत्यभिभवत्यपि त्वयि । शंष किं गतिं अनेन पत्त्रिणा हन्मि लोकं उत ते मखार्जितं ॥
न प्रहर्तुमलमस्मि निदयं विप्र इत्यभिभवत्यपि त्वयि । शंष किं गतिमनेन पत्त्रिणा हन्मि लोकमुत ते मखार्जितम् ॥
न भ्रातुः किल देव्यां स व्यासः कामात्समासजत् । दासीरतस्तदासीद्यन्मात्रा तत्राप्यदेशि किम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.६६ ॥
न मनोरमास्वपि विशेषविदां निरचेष्ट योग्यमिदमिति । गृहमेष्यति प्रियतमे सुदृशां वसनाङ्गरागसुमनःसु मनः ॥
न मन्मथस्त्वं स हि नास्तिमूर्तिर्न चाश्विनेयः स हि नाद्वितीयः । चिह्नैः किमन्यैरथवा तवेयं श्रीरेव ताभ्यामधिको विशेषः
न ममौ कपाटतटविस्तृतं तनौ मुरवैरिमवक्ष उरसि क्षमाभुजः । भुजयोस्तथापि युगलेन दीर्घयोर्विकटीकृतेन
न मातरि न दारेषु न सोदर्ये न चात्मजे । विश्वासस्तादृशः पुंसां यादृङ्मित्रे स्वभावजे ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१९५ ॥
न मुमोच लोचनजलानि दयितजयमङ्गलैषिणि । यातमवनिभवसन्नभुजान्न गलद्विवेद वलयं विलासिनी ॥
न मृगः खलु कोऽप्ययं जिघांसुः स्खलति ह्यत्र तथा भृशं मनो मे । विमलं कलुषीभवच्च चेतः कथयत्येव हितैषिणं रिपुं वा ।।
न मृगयाभिरतिर्न दुरोदरं न च शशिप्रतिमाभरणं मधु । तं उदयाय न वा नवयौवना प्रियतमा यतमानं अपाहरा ॥
न मे ह्रिया शंसति किंचिदीप्सितं स्पृहावती वस्तुषु केषु मागधी । न हीष्टं अस्य त्रिदिवेऽपि
न यक्षलक्षैः किमलक्षि नो वा सिद्धैः किमध्यासि समाप्तशोभा । सा किंनरैः किं न रसादसेवि नादर्शि हर्षेण महर्षिभिर्वा ॥
न यस्य देशे, रतिरस्त्यनुत्तमा, न वा स्वधर्मव्यथयाऽऽकुलम्मनः । न तत्कृतेऽसौ सफलो मम श्रमः, किमस्ति मिष्टं कपये पयः क्वचित् ॥ प्रतापविजयः-२३ ॥
न या स्वकीयं विजहाति भारतं, मदानने नृत्यति चाऽप्यनारतम् । सरस्वती सा जननीव मद्वचः, कथं न कुर्यात् प्रतिभा प्रभारतम् ।। प्रतापविजयः-२० ॥
न यावदग्निभ्रममेत्युदूढतां नलस्य भैमीति हरेर्दुराशया । स बिन्दुरिन्दुः प्रहितः किमस्य सा न वेति भाले पठितुं लिपीमिव
न यावदेतावुदपश्यदुत्थितौ जनस्तुषारासाराञ्जनपर्वताविव । स्वहस्तदत्ते मुनिमासने मुनि श्चिरंतनस्तावदभिन्यवीविशत् ॥
न योगादेरायतनं न सङ्केतनिकेतनम् । वृत्त्या निर्देशशब्दोऽयं मुख्यया स्वाभिधेयया ॥ चन्द्रालोकः१०.४ ।।
न योजनशतं दूरं वाह्यमानस्य तृष्णया । सन्तुष्टस्य करप्राप्तेऽप्यर्थे भवति नादरः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१४० ॥
न रागि चेतः परमा विलासिता वधूः शरीरेऽस्ति न चास्ति मन्मथः । नमस्क्रिया चोषसि दातुरित्यहो निसर्गदुर्बोधं इदं तवेहितं ।। किरातार्जुनीयम्१८.३१ ।।
न राजिकाराद्धमभोजि तत्र कैर्मुखेन सीत्कारकृता दधद्दधि । धुतोत्तमाङ्गैः कटुभावपाटवादकाण्डकण्डूयितमूर्धतालुभिः ॥
न लङ्घयामास महाजनानां शिरांसि नैवोद्धतिमाजगाम । अचेष्टताष्टापदभूमिरेणुः खुराहतो यत्सदृशं गरिम्णः ॥ शिशुपाल
न लोकते यथेदानीं मामियं तेन कल्पये । योऽहं दूत्येऽनया दृष्टः सोऽपि व्यस्मारिषीड्दृशा ॥ नैषधीयचरितम्२०.३२ ॥
न वनं पथि शिश्रियेऽमुना क्वचिदप्युच्चतरद्रुचा रुतम् ॥ नैषधीयचरितम्न सगोत्रजमन्ववादि वा गतिवेगप्रसरद्रुचा रुतम् ॥
न वर्तसे मन्मथनाटिका कथं प्रकाशरोमावलिसूत्रधारिणी । तवाङ्गहारे रुचिमेति नायकः शिखामणिश्च द्विजराड्विदूषकः
न वासयोग्या वसुधेयमीदृशस्त्वमङ्ग यस्याः पतिरुज्झितस्थितिः । इति प्रहाय क्षितिमाश्रिता नभः खगास्तमाचुक्रुशुरारवैः खलु ॥ नैषधीयचरितम्१.१२८ ॥
न विदध्युरशङ्कमप्रियं महतः स्वार्थपराः परे कथं । भजते कुपितोऽप्युदारधीरनुनीतिं नतिमात्रकेण सः ॥

न विदुषितरा कापि त्वतस्ततो नियतक्रियापतनदुरिते हेतुर्भर्तुर्मनस्विनि मा स्म भूः । अनिशभवदत्यागादेनं जनः खलु कामुकीसुभगमभिधास्यत्युद्दामा पराङ्कवदावदः ॥ नैषधीयचरितम्१९.२४ ॥
न विभावयत्यनिशमक्षिगतामपि मां भवानतिसमीपतया । हृदयस्थितामपि पुनः परितः कथमीक्षते बहिरभीष्टतामां ॥
न विरोधिनी रुषं इयाय पथि मृगविहङ्गसंहतिः । घ्नन्ति सहजं अपि भूरिभियः समं आगताः सपदि वैरं आपदः ।।
न विसिस्मिये न विषसाद मुहुरलसतां नु चाददे । सत्त्वं उरुधृति रजस्तमसी न हतः स्म तस्य हतशक्तिपेलवे ।।
न वेद्मि म प्रार्थितदुर्लभः कदा सखीभि रस्रोत्तरमीक्षितामिमाम् । तपःकृशामभ्युपपत्स्यते सखीं वृपेव सीतां
न व्यहन्यत कदापि मुदं यः स्वःसदामुपनयन्नभिलाषः । तत्पदे त्वदभिषेककृतां नः स त्यजत्वसमतामदमद्य ॥
न शून्यतामगमदसौ निवेशभूः प्रभूततां दधति बले चलत्यपि । पयस्यभिद्रवति भुवं युगावधौ सरित्पतिर्न हि समुपैति
न श्रद्दधासि यदि तन्मम मौनमस्तु कथ्या निजाप्ततमयैव तवानुभूत्या । न स्यात्कनीयसितरा यदि नाम काश्या राजन्वती मुदिरमण्डनधन्वना भूः ॥ नैषधीयचरितम्११.११९ ॥
न श्वेततां चरतु वा भुवनेषु राजहंसस्य न प्रियतमा कथमस्य किर्तिः । चित्रं तु यद्विशदिमाद्वयमाविशन्ती क्षीरं च नाम्बु च मिथः पृथगातनोति ॥ नैषधीयचरितम्११.३१ ॥
न षड्विधः षिङ्गजनस्य भोजने तथा यथा यौवतविभ्रमोद्भवः । अपारशृङ्गारमयः समुन्मिषन्भृशं रसस्तोषमधत्त सप्तमः ॥ नैषधीयचरितम्१६.१०९ ॥
न षष्ठी न च द्वादशी नाऽष्टमी नो सिताद्या तिथिः पूर्णिमाऽमा न रिक्ता । हयादित्यमैत्रेन्दुजीवान्त्यहस्तश्रवोवासवैरेव यात्रा प्रशस्ता ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ९॥
न संनिधात्री यदि विघ्नसिद्धये पतिव्रता पत्युरनिच्छया शची । स एव राजव्रजवैशसात्कुतः परस्परस्पर्धिवरः स्वयंवरः ॥
न संयतस्तस्य बभूव रक्षितुर्विसर्जयेद्यं सुतजन्महर्षितः । ऋणाभिधानात्स्वयं एव केवलं तदा पितॄणां मुमुचे स बन्धनात् ॥
न संशयमनारुह्य नरो भद्राणि पश्यति । संशयं पुनरारुह्य यदि जीवति पश्यति ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.७ ॥
न समयपरिरक्षणं क्षमं ते निकृतिपरेषु परेषु भूरिधाम्नः । अरिषु हि विजयार्थिनः क्षितीशा विदधति सोपधि संधिदूषणानि
न सुखं प्रार्थये नार्थं उदन्वद्वीचिचञ्चलं । नानित्यताशनेस्त्रस्यन्विविक्तं ब्रह्मणः पदं ।। किरातार्जुनीयम्११.६६ ।।
न सुवर्णमयी तनुः परं ननु किं वागपि तावकी तथा । न परं पथि पक्षपातितानवलम्बे किमु मादृशेऽपि सा ॥
न स्म माति वपुषः प्रमदानामन्तरिष्टतमसङ्गमजन्मा । तद्बहुर्बहिरवाप्य विकासं व्यानशे तनुरुहाण्यपि हर्षः ॥
न स्रजो रुरुचिरे रमणीभ्यश्चन्दनानि विरहे मदिरा वा । साधनेषु हि रतेरुपधत्ते रम्यतां प्रियसमागम एव ।।
न स्वल्पमप्यध्यवसायभीरोः करोति विज्ञानविधिर्गुणं हि । अन्धस्य किं हस्ततलस्थितोऽपि प्रकाशयत्यर्थमिह प्रदीपः ॥
न स्वेदिनश्चामरमारुतैर्न निमेषनेत्राः प्रतिवस्तुचित्रैः । म्लानस्रजो नातपवारणेन देवा नृदेवा बिभिदुर्न तत्र ॥
नंदा च भद्रा च जया च रिक्ता पूर्णेति तिथ्योऽशुभमध्यशस्ताः । सितेऽसिते शस्तसमाधमाः स्युः सितज्ञभौमाकिगुरो च
नंदा भद्रा नंदिकाख्या जया च रिक्ता भद्रा चैव पूर्णा मृतार्कात् । याम्यं त्वाष्ट्रं वैश्वदेवं धनिष्ठार्यम्णं ज्येष्ठांत्यं रवेर्दग्धभं
नक्रे भौमो गोहरिस्त्रीषु मन्दश्चन्द्रा द्वन्द्वेऽर्कोऽजभे ज्ञश्च कर्के । शुक्रः कोदण्डालिमीनेषु कुम्भे जूके जीवो घातवारा न शस्ताः
नखपदवलिनाभीसन्धिभागेषु लक्ष्यः क्षतिषु च दशनानामङ्गनायाः सशेषः । अपि रहसि कृतानां वाग्विहीनोऽपिजातः सुरतविलसितानां वर्णको वर्णकोऽसौ ॥ शिशुपाल११.२९ ।।
नखरुचिरचिन्द्रचापं ललितगतेषु गतागतं दधाना । मुखरितवलयं पृथौ नितम्बे भुजलतिका मुहुरस्खलत्तरुण्याः ॥
नखांशुमञ्जरीकीर्णमसौतरुरिवोच्चकैः । बभौ विभ्रमद्धनुःशाखामधिरूढशिलीमुखां ॥ शिशुपाल१९.१२ ।।
नखेन कृत्वाधरसन्निभां निभाद्युवा मृदुव्यञ्जनमांसफालिकाम् । ददंश दन्तैः प्रशशंस तद्रसं विहस्य पश्यन्परिवेषिकाधरम् ॥
नगरप्रवेशविषयाद्युपद्रवे करपीडने विबुधतीर्थयात्रयोः । नृपपीडने नववधूप्रवेशने प्रतिभार्गवो भवति दोषकृन्न हि ॥
नतभ्रुवः स्वच्छनखानुबिम्बनच्छलेन कोऽपि स्फुटकम्पकण्टकः । पयो ददत्याश्चरणे भृशं क्षतः स्मरस्य बाणैः शरणे
नत्वा शिरोरत्नरुचापि पाद्यं संपाद्यमाचारविदातिथिभ्यः । प्रियाक्षरालीरसधारयापि वैधी विधेया मधुपर्कतृप्तिः ॥
नदत्सु तूर्येष्वविभाव्यवाचो नोदीरयन्ति स्म कुलोपदेशान् । बाणाक्षरैरेव परस्परस्य नामोर्जितं चापभृतः शशंसुः ॥
नदद्भिः स्निग्धगम्भीरं तूर्यैराहतपुष्करैः । अन्वमीयत कल्याणं तस्याविच्छिन्नसंतति ॥ रघुवंशम् १७.११ ।।
नदीनां शस्त्रपाणीनां नखिनां शृङ्गिणां तथा । विश्वासो नैव कर्तव्यः स्त्रीषु राजकुलेषु च ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१९ ॥

ननु सन्दिशेति सुदृशोदितया त्रपया न किञ्चन किलाभिदधे । नजमैक्षि मन्दमनिशं निशितैः कृशितं शरीरमशीरशरैः ॥
ननु हो मथना राघो घोरा नाथमहो नु न । तयदातवदा भीमा माभीदा बत दायत ।। किरातार्जुनीयम्१५.२० ।।
नन्व आत्मानं बहु विगणयन्न आत्मनैवावलम्बे तत्कल्याणि त्वम अपि नितरां मा गमः कातरत्वम कस्यात्यन्तं सुखम उपनतं दुःखम एकान्ततो वा नीचैर गच्छत्य उपरि च दशा चक्रनेमिक्रमेण॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.४९॥
नन्वत्र हव्य इति विश्रुतनाम्नि शाकद्वीपप्रशासिनि सुधीषु सुधीभवन्त्या । एतद्भुजाबिरुदबन्दिजयानयापि किं रागि राजनि गिराजनि नान्तरं ते शाकः ॥ नैषधीयचरितम्११.३७ ॥
नभश्चरैर्गीतयश्यामतनुं तनूजं नभस्तलश्यामतनुं तनूजं । ख्यातं नभःशब्दमयेन नाम्ना कान्तं नभ्ॐआसं इव प्रजानां ॥
नभश्चरैर्गीतयश्यामतनुं तनूजं नभस्तलश्यामतनुं तनूजं । ख्यातं नभःशब्दमयेन नाम्ना कान्तं नभ्ॐआसं इव प्रजानां ॥
नभसः कलभैरुपासितं जलदैर्भूरितरक्षुपं नगम् । स ददर्श पतङ्गपुंगवो विटपच्छन्नतरक्षुपन्नगम् ॥ नैषधीयचरितम्२.६७ ॥
नभसि जलदलक्ष्मीं सम्भृतां वीक्ष्य दिष्ट्या प्रसरसि यदि कान्तेत्यर्धमुक्त्वा कथञ्चित् । मम पटमवलम्ब्य प्रोल्लिखन्ती धरित्रीं तदनुकृतवती सा यत्र वाचो निवृत्ताः ॥अमरुशतकम्-५०॥
नभसि महसां ध्वान्तध्वाङ्क्षप्रमापणपत्त्रिणामिह विहरणैः श्यैनंपातां रवेरवधारयन् । शशविशसनत्रासादाशामयाच्चरमां शशी तदधिगमनात्तारापारापतैरुदडीयत ॥ नैषधीयचरितम्१९.१२ ॥
नभोनदीकूलकुलायचक्रीकुलस्य नक्तं विरहाकुलस्य । दृशोरपां सन्ति पृषन्ति ताराः पतन्ति तत्संक्रमणानि धाराः ॥
नभोनदीव्यतिकरधौतमूर्तिभिर्वियद्द्रुतैरनधिगतानि लेभिरे । चलच्चमूतुरगखुराहतोत्पतन्महीरजःस्नपनसुखानि दिग्गजैः ॥
नमः करेभ्योऽस्तु विधेर्न वास्तु स्पृष्टं धियाप्यस्य न किं पुनस्तैः । स्पर्शादिदं स्याल्लुलितं हि शिल्पं मनोभुवोऽनङ्गतयानुरूपम् ॥ नैषधीयचरितम्१०.१२६ ॥
नमस्त्रिमूर्तये तुभ्यं प्राक्सृष्टेः केवलात्मने । गुणत्रयविभागाय पश्चाद्भेदमुपेयुषे ॥ कुमारसंभवम् २.४ ॥
नमस्यामो देवान्नु हतविधेस्तेऽपि वशगा विधिर्वन्द्यः सोऽपि प्रतिनियतकर्मैकफलदः । फलं कर्मायत्तं यदि किममरगणैः किं च विधिना नमस्तत्कर्मेभ्यो विधिरपि न येभ्यः प्रभवति ।। नीतिशतकम्९४ ।।
नमो विश्वसृजे पूर्वं विश्वं तदनु बिभ्रते । अथ विश्वस्य संहर्त्रे तुभ्यं त्रेधास्थितात्मने ॥ रघुवंशम् १०.१६ ।।
नम्रत्वेनोन्नमन्तः परगुणकथनैः स्वान् गुणान् ख्यापयन्तः, स्वार्थान् सम्पादयन्तो विततपृथुतरारम्भयत्नाः परार्थे । क्षान्त्यैवाऽऽक्षेपरुक्षाक्षरमुखरमुखान् दुर्जनान् दूषयन्तः, सन्तः साश्चर्यचर्या जगति बहुमताः कस्य नाभ्यर्चनीयाः ।।
नम्रप्रत्यर्थिपृथ्वीपतिमुखकमलम्लानताभृङ्गजातच्छायान्तःपातचन्द्रायितचरणनखश्रेणिरैणेयनेत्रे । दृप्तारिप्राणवातामृतरसलहरीभूरिपानेन पीनं भूलोकस्यैष भर्ता भुजभुजगयुगं सांयुगीनं बिभर्ति ॥ नैषधीयचरितम्१२.५६
नय नयनयोर्द्राक्पेयत्वं प्रविष्टवतीरमूर्भवनवलभीजालान्नाला इवार्ककराङ्गुलीः । भ्रमदणुगणक्रान्ता भान्ति भ्रमन्त्य इवाशु याः पुनरपि धृता कुन्दे किंवा न वर्धकिना दिवः ॥ नैषधीयचरितम्१९.५४ ॥
नयगुणोपचितां इव भूपतेः सदुपकारफलां श्रियं अर्थिनः । अभिययुः सरसो मधुसंभृतां कमलिनीं अलिनीरपत्रिणः ॥
नयचक्षुरजो दिदृक्षया पररन्ध्रस्य ततान मण्डले । हृदये समरोपयन्मनः परमं ज्योतिरवेक्षितुं रघुः ॥ रघुवंशम् ८.१९* ।।
नयति द्रुतमुद्धतिश्रितः प्रसभं भङ्गमभङ्गुरोदयः । गमयत्यवनीतलस्फुरद्भुजशाखं भृशमन्यमुन्नतिं ॥ शिशुपाल१६.७२ ।।
नयति भगवानम्भोजस्याऽनिबन्धनबान्धवः किमपि मघवप्रासादस्य प्रघाणमुपघ्नताम् । अपसरदरिध्वान्तप्रत्यग्वियत्पथमण्डलीलगनफलदश्रान्तस्वर्णाचलभ्रमविभ्रमः ॥ नैषधीयचरितम्१९.११ ॥
नयनादिव शूलिनः प्रवृत्तैर्मनसोऽप्याशुतरं यतः पिशङ्गैः । विदधे विलसत्तडिल्लताभैः किरणैर्व्यॐअनि मार्गणस्य मार्गः ।।
नयनान्यरुणानि घूर्णयन्वचनानि स्खलयन्पदे पदे । असति त्वयि वारुणीमदः प्रमदानामधुना विडम्बना ॥ कुमारसंभवम्
नयविद्भिर्नवे राज्ञि सदसच्चोपदर्शितं । पूर्व एवाभवत्पक्षस्तस्मिन्नाभवदुत्तरः ॥ रघुवंशम् ४.१० ।।
नरकच्छिदमिच्छतीक्षितुं विधिना येन स चेदिभूपतिः । द्रुतमेतु न हापयिष्यते सदृशं तस्य विधातुमुत्तरं ॥
नरसुराब्जभुवामिव यावता भवति यस्य युगं यदनेहसा । विरहिणामपि तद्व्रतवद्युवक्षणमितं न कथं गणितागमे ॥
नरेन्द्रमूलायतनादनन्तरं तदास्पदं श्रीर्युवराजसंज्ञितम् । अगच्छदंशेन गुणाभिलाषिणी नवावतारं कमलादिवोत्पलम् ॥
नलं तदावेत्य तमाशये निजे घृणां विगानं च मुमोच भीमजा । जुगुप्समाना हि मनो धृतं तदा सतीधिया दैवतदूतधावि सा
नलं प्रत्यनपेतार्ति तार्तीयीकतुरीययोः । युगयोर्युगलं बुद्ध्वा दिवि देवा धियं दधुः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१५८ ॥

नलं स तत्पक्षरवोर्ध्ववीक्षिणं स एष पक्षीति भणन्तमभ्यधात् । नयादयैनामतिमानिराशतामसून्विहातेयमतः परं परम् ॥
नलप्रणालीमिलदम्बुजाक्षीसंवादपीयूषपिपासवस्ते । तदध्ववीक्षार्थमिवानिमेषा देशस्य तस्याभरणीबभूवुः ॥
नलभीमभुवोः प्रेम्णि विस्मितताया दधौ दिवः । पाशिपाशः शिरःकम्पस्रस्तभूषश्रवःश्रियम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१ ॥
नलभ्रमेणापि भजेत भैमी कदाचिदस्मानिति शेषिताशा । अभून्महेन्द्रादिचतुष्टयी सा चतुर्नली काचिदलीकरूपा ॥
नलविमस्तकितस्य रणे रिपुर्मिलति किं न कबन्धगलेन वा । मृतिभिया भृशमुत्पततस्तमोग्रहशिरस्तदसृग्दृढबन्धनम् ॥
नलस्य नासीरसृजां महीभुजां किरीटरत्नैः पुनरुक्तदीपया । अदीपि रात्रौ वरयात्रया तया चमूरजोमिश्रतमिस्रसंपदा ॥
नलस्य पश्यत्वियदन्तरं तैर्भैमीति भूपान्विधिराहृतास्यै । स्पर्धां दिगीशानपि कारयित्वा तस्यैव तेभ्यः प्रथिमानमाख्यत् ॥
नलस्य पृष्टा निषधागता गुणान्मिषेण दूतद्विजबन्दिचारणाः । निपीय तत्कीर्तिकथामथानया चिराय तस्थे विमनायमानया
नलस्य भाले मणिवीरपट्टिकानिभेन लग्नः परिधिर्विधोर्बभौ । तदा शशाङ्काधिकरूपतां गते तदानने मातुमशक्नुवन्निव ॥
नलात्स्ववैश्वस्त्यमनासुमानता नृपस्त्रियो भीममहोत्सवागताः । तदङ्घ्रिलाक्षामदधन्त मङ्गलं शिरःसु सिन्दूरमिव प्रियायुषे ॥ नैषधीयचरितम्१५.५५ ॥
नलात्स्ववैश्वस्त्यमनासुमानता नृपस्त्रियो भीममहोत्सवागताः । तदङ्घ्रिलाक्षामदधन्त मङ्गलं शिरःसु सिन्दूरमिव प्रियायुषे ॥ नैषधीयचरितम्१५.६१ ॥
नलानसत्यानवदत्स सत्यः कृतोपवेशान्सविधे सुवेषान् । नोभाविलाभूः किमु दर्पकश्च भवन्ति नासत्ययुतौ भवन्तः ॥
नलान्यवीक्षां विदधे दमस्वसुः कनीनिकागः खलु नीलिमालयः । चकार सेवां शुचिरक्ततोचितां मिलन्नपाङ्गः सविधे तु नैषधे ॥ नैषधीयचरितम्१२.१०८ ॥
नलाय वालव्यजनं विधुन्वती दमस्य दास्या निभृतं पदेऽर्पितात् । अहासि लोकैः सरटात्पटोज्झिनी भयेन जङ्घायतिलङ्घिरंहसः ॥ नैषधीयचरितम्१६.५२ ॥
नलाश्रयेण त्रिदिवोपभोगं तवानवाप्यं लभते बतान्या । कुमुद्वतीवेन्दुपरिग्रहेण ज्योत्स्नोत्सवं दुर्लभमम्बुजिन्या ॥
नलिनं मलिनं विवृण्वती पृषतीमस्पृशती तदीक्षणे । अपि खञ्जनमञ्जनाञ्चिते विदधाते रुचिगर्वदुर्विधम् ॥
नलिनान्तिकोपहितपल्लवश्रिया व्यवधाय चारु मुखमेकपाणिना । स्फुरिताङ्गुलीविवरनिःसृतोल्लसद्दशनप्रभाङ्गुरमजृम्भतापरा ॥ शिशुपाल१३.४३ ।।
नलिनी निगूढसलिला च यत्र सा स्थलमित्यधः पतति या सुयोधने । अनिलात्मजप्रहसनाकुलाखिलक्षितिपक्षयागमनिमित्ततां ययौ ॥ शिशुपाल१३.५९ ।।
नले निधातुं वरणस्रजं तां स्मरः स्म रामां त्वरयत्यथैनाम् । अपत्रपा तां निषिषेध तेन द्वयानुरोधं तुलितं दधौ सा ॥
नलेन ताम्बूलविलासितोज्झितैर्मुखस्य यः पूगकणैर्भृतो न वा । इति व्यवेचि स्वमयूखमण्डलादुदञ्चदुच्चारुणचारुणश्रिरात् ॥
नलेन भायाः शशिना निशेव त्वया स भायान्निशया शशीव । पुनःपुनस्तद्युगयुग्विधाता योग्यामुपास्ते नु युवां युयुक्षुः ॥
नलेष्टापूर्तसंपूर्तेर्दूरं दुर्गानमुं प्रति । निषेधन्निषधान्गान्तुं विघ्नः संजघटे घनः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१६ ॥
नवकदम्बजोऽरुणिताम्बरैरधिपुरन्ध्रि शिलीन्ध्रसुगन्धिभिः । मनसि रागवतामनुरागिता नवनवा वनवायुभिरादधे ॥
नवकनकपिशङ्गं वासराणां विधातुः ककुभि कुलिशपाणेर्भाति भासां वितानं । जनितभुवनदाहारम्भमम्भांसि दग्ध्वा ज्वलितमिव महाब्धेरूर्ध्वमौर्वानलार्चिः ॥ शिशुपाल११.४३ ।।
नवकुङ्कुमारुणपयोधरया स्वकरावसक्तरुचिराम्बरया । अतिसक्तिमेत्य वरुणस्य दिशा भृशमन्वरज्यदतुषारकरः ॥
नवकुमुदवनश्रीहासकेलिप्रसङ्गादधिकरुचिरशेषामप्युषां जागरित्वा । अयमपरदिशोऽङ्गे मुञ्चति स्रस्तहस्तः शिशयिषुरपि पाण्डुं म्लानमात्मानमिन्दुः ॥ शिशुपाल११.२२ ।।
नवगन्धवारिविरजीकृताः पुरो घनधूपधूम कृतरेणुविभ्रमाः । प्रचुरोद्धतध्वजविलम्बिवाससः पुरवीथयोऽथ हरिणातिपेतिरे
नवचन्द्रकाकुसुमकीर्णतमःकबरीभृतो मलयजार्द्रमिव । ददृशे ललाटतटहारि हरेर्हरितो मुखे तुहिनरश्मिदलं ॥
नवनखपदमङ्गं गोपयस्यंशुकेन स्थगयसि पुनरोष्ठं पाणिना दन्तदष्टं । प्रतिदिशमपरस्त्रीसङ्गशंसी विसर्पन्नवपरिमलगन्धः केन शक्यो वरीतुं ॥ शिशुपाल११.३४ ।।
नवनगवनलेखाश्याममध्याभिराभिः स्फटिककटकभूमिनाटयत्येष शैलः । अहिपरिकरभाजो भास्मनैरङ्गरागै-रधिगतधवलिम्नः शूलपाणेरभिख्याम् ॥ शिशुपाल ४.६५॥

नवपयःकणकुँअलमालतीकुसुमसंततिसंततसङ्गिभिः । प्रचलितोडुनिभैः परिपाण्डिमाः शुभरजोभरजोऽलिभिराददे ॥
नवपरिणयलज्जाभूषणां तत्र गौरीं वदनमपहरन्तीं तत्कृताक्षेपमीशः। अपि शयनसखीभ्यो दत्तवाचं कथंचि- त्प्रमथमुखविकारैर्हासयामास गूढम्॥ कुमारसंभवम्७.९५॥
नवपलाशपलाशवनं पुरः स्फुटस्फटपरागतपङ्गजं । मृदुलतान्तलतान्तमलोकयत्स सुरभिं सुमनोभरैः ॥ शिशुपाल६.२ ।।
नवपल्लवसंस्तरेऽपि ते मृदु दूयेत यदङ्गं अर्पितं । तदिदं विषहिष्यते कथं वद वामोरु चिताधिरोहणं ॥ रघुवंशम् ८.५७ । ।
नवपल्लवाञ्जलिभृतः प्रचये बृहतस्तरून्गमयतावनतिं । स्तृणता तृणैः प्रतिनिशं मृदुभिः शयनीयतां उपयतीं वसुधां ।।
नवभूम्यः शिववह्नयोऽक्षविश्वेऽर्ककृताः शक्ररसास्तुरङ्गतिथ्यः । द्विदिशोऽमावसवश्च पूर्वतः स्युस्तिथयः सम्मुखवामगा न शस्ताः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ३४॥
नवविनिद्रजपाकुसुमत्विषां द्युतिमतां निकरेण महाश्मनां । विहितसांध्यमयूखं इव क्वचिन्निचितकाञ्चनभित्तिषु सानुषु ।।
नवहाटकेष्टकचितं ददर्श स क्षितिपस्य पस्त्यमथ तत्र संसदि । गगनस्पृशां मणिरुचां चयेन यत्सदनान्युदयस्मयत
नवा लता गन्धवहेन चुम्बिता करम्बिताङ्गी मकरन्दशीकरैः । दृशा नृपेण स्मितशोभिकुड्मला दरादराभ्यां दरकम्पिनी पपे
नवातपालोहितं आहितं मुहुर्महानिवेशौ परितः पयोधरौ । चकासयन्तीं अरविन्दजं रजः परिश्रमाम्भःपुलकेन सर्पता ।।
नवानधोऽधो बृहतः पयोधरान् समूढकर्पूरपरागपाण्डुरम् । क्षणं क्षणोत्क्षिप्तगजेन्द्रकृत्तिना स्फुटोपमं भूतिसितेन शंभुना ॥
नवान्नं स्याच्चरक्षिप्रमृदुभे सत्तनौ शुभम् । विना नन्दाविषघटीमधुपौषाकिभूमिजान् ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ३७॥
नवौ युवानौ निजभावगोपिनावभूमिषु प्राग्विहितभ्रमिक्रमः । दृशोर्विधत्तः स्म यदृच्छया किल त्रिभागमन्योन्यमुखे पुनः पुनः ॥ नैषधीयचरितम्१६.७५ ॥
नस्यागृहीतोऽपि धुवन्विषाणयोर्युगं ससूत्कारविवर्तितत्रिकः । गोणीं जनन स्म निधातुमुद्धृतामनुक्षणं नोक्षतरः प्रतीच्छति
नाकलोकभिषाजोः सुषमा या पुष्पचापमपि चुम्बति सैव । वेद्मि तादृगभिषज्यदसौ तद्द्वारसंक्रमितवैद्यकविद्यः ॥
नाकेऽपि दीव्यत्तमदिव्यवाचि वचःस्रगाचार्यकवित्कविर्यः । दैतेयनीतेः पथि सार्थवाहः काव्यः स काव्येन सभामभाणीत् ॥
नाक्षराणि पठता किमपाठि प्रस्मृतः किमथवा पठितोऽपि । इत्थमर्थिचयसंशयदोलाखेलनं खलु चकार नकारः ॥
नागेषु सानुरागेषु पश्यत्सु दिविषत्सु च । भूमिपालं नरं भैमी वरं साऽववरद्वरम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.११९ ॥
नाञ्जसा निगदितुं विभक्तिभिर्व्यक्तिभिश्च निखिलाभिरागमे । तत्र कर्मणि विपर्यणीनमन्मन्त्रमूहकुशलः प्रयोगिणः ॥
नातिपर्याप्तं आलक्ष्य मत्कुक्षेरद्य भोजनं । दिष्ट्या त्वं असि मे धात्रा भीग्तेनेवोपपादितः ॥ रघुवंशम् १५.१८ । ।
नात्तगन्धमवधूय शत्रुभिश्छायया च शमितामरश्रमं । योऽभिमानमिव वृत्रविद्विषः पारिजातमुदमूलयद्दिवः ॥
नात्र चित्रमनु तं प्रययौ यत्पर्वतः स खलु तस्य सपक्षः । नारदस्तु जगतो गुरुरुच्चैर्विस्मयाय गगनं विललङ्घे ॥
नादं निषादमधुरं ततमुज्जगार साभ्यासभागवनिभृत्कुलकुञ्जरस्य । स्तम्बेरमीव कृतसश्रुतिमूर्धकम्पा वीणा विचित्रकरचापलमाभजन्ती ॥ नैषधीयचरितम्२१.१२८ ॥
नादातुमन्यकरिमुक्तमदाम्बुतिक्तं धूताङ्कुशेन न विहातुमपीच्छताम्भः । रुद्धे गजेन सरितः सरुषावतारे रिक्तोदपात्रकरमास्त चिरं जनौघः ॥ शिशुपाल५.३३ ।।
नाद्रव्ये निहिता काचित्क्रिया फलवती भवेत् । न व्यापारशतेनापि शुकवत्पाठ्यते बकः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.४२ ॥
नानवाप्तवसुनार्ऽथकाम्यता नाचिकित्सितगदेन रोगिणा । इच्छताशितुमनाशुषा न च प्रत्यगामि तदुपेयुषा सदः ॥
नानाजाववजानाना सा जनौघघनौजसा । परानिहऽहानिराप तान्वियाततयान्विता ॥ शिशुपाल१९.४० ।।
नानाप्रभेदा नियता क्वचित्प्रकरणादिना । अर्थेऽर्थमन्यं यं वक्ति तद्वाच्यव्यङ्ग्यमिष्यते ॥ चन्द्रालोकः७.१७ ।।
नानारत्नज्योतिषां संनिपातैश्छन्नेष्वन्तःसानु वप्रान्तरेषु । बद्धां बद्धां भित्तिशङ्कां अमुष्मिन्नावानावान्मातरिश्वा निहन्ति
नानाविधाविष्कृसामजस्वरः सहस्रवर्त्मा चपलैर्दुरध्ययः । गान्धर्वभूय्ष्ठतया समानतां स सामवेदस्य दधौ बलोदधिः ॥
नान्तरज्ञाः श्रियो जातु प्रियैरासां न भूयते । आसक्तास्तास्वमी मूढा वामशीला हि जन्तवः ।। किरातार्जुनीयम्११.२४ ।।
नान्दीश्राद्धोत्तरं मातुः पुष्पे लग्नान्तरे न हि । शान्त्या चौलं व्रतं पाणिग्रहः कार्योऽन्यथा न सत् ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम्
नापगेयमनयः सशरीरं द्यां वरेण नितरामपि भक्तम् । मा स भूत्सुरवधूसुरतज्ञो दिव्यपि व्रतविलोपभियेति ॥
नापचारमगमन्क्वचित्क्रियाः सर्वमत्र समपादि साधनं । अत्यशेरत परस्परं धियः सत्त्रिणां नरपतेश्चसंपदः ॥
नापराधी पराधीनो जनोऽयं नाकनायकाः । कालस्याहं कलेर्बन्दी तच्चाटुचटुलाननः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१०८ ॥

नाप्रायमभिवाञ्छन्ति नष्टं नेच्छन्ति शोचितुम् । आपत्स्वपि न मुह्यन्ति नराः पण्डितबुद्धयः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१६३
नाबुद्ध बाला विबुधेषु तेषु क्षोदं क्षितेरैक्षत नैषधे तु । पत्ये सृजन्त्याः परिरम्भमुर्व्याः संभूतसंभेदमसंशयं सा ॥
नाभिदेशनिहितः सकम्पया शंकरस्य रुरुधे तया करः। तद्दुकूलमथ चाभवत्स्वयं दूरमुच्छ्वसितनीविबन्धनम्॥
नाभिप्ररूढाम्बुरुहासनेन संस्तूयमानः प्रथमेन धात्रा । अमुं युगान्तोचितयोगन्दिरः संहृत्य लोकान्पुरुषोऽधिशेते ॥ रघुवंशम्
नाभियोक्तुं अनृतं त्वं इष्यते कस्तपस्विविशिखेषु चादरः । सन्ति भूभृति शरा हि नः परे ये पराक्रमवसूनि वज्रिणः ।।
नाभिह्रदैः परिगृहीतरयाणि निम्नैः सत्रीणांबृहज्जघनसेतुनिवारितानि । जग्मुर्जलानि जलमुड्डुकवाद्यवल्गु- वल्गद्धनस्तनतटस्खलितानि मन्दं ॥ शिशुपाल५.२९ ।।
नाभूदभूमिः स्मरसायकानां नासीदगन्ता कुलजः कुमारः । नास्थादपन्था धरणेः कणोऽपि व्रजेषु राज्ञां युगपद्व्रजत्सु ॥
नाभ्यधायि नृपते भवतेदं रोहिणीरमणवंशभुवैव । लज्जते न रसना तव वाम्यादर्थिषु स्वयमुरीकृतकाम्या ॥
नाम वल्लभजनस्य ते मया प्राप्य भाग्यं अपि तस्य काङ्क्ष्यते । लोलुपं बत मनो ममेति तं गोत्रविस्खलितं ऊचुरङ्गनाः ॥
नामधेयसमतासखमद्रेरद्रिभिन्मुनिमथाद्रियत द्राक् । पर्वतोऽपि लभतां कथमर्चां न द्विजः सविबुधप्रभुलम्भी ॥
नामभ्रमाद्यमं नीतानथ स्वतनुमागतान् । संवादवादिनो जीवान्वीक्ष्य मा त्यजत श्रुतीः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१०६ ॥
नामाक्षराणां मलना मा भूद्भर्तुरतः स्फुटं । अगृह्णत पराङ्गनामसूनस्रं न मार्गणाः ॥ शिशुपाल१९.११० ।।
नाम्भसां कमलशोभिनां तथा शाखिनां न च परिश्रमच्छिदां । दर्शनेन लघुना यथा तयोः प्रीतिं आपुरुभयोस्तपस्विनः ॥
नाम्भसां कमलशोभिनां तथा शाखिनां न च परिश्रमच्छिदाम् । दर्शनेन लघुना यथा तयोः प्रीतिमापुरुभयोस्तपस्विनः ॥
नारिकेलसमाकारा दृश्यन्ते हि सुहृज्जनाः । अन्ये बदरिकाकारा बहिरेव मनोहराः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.९५ ॥
नारीभिर्गुरुजघनस्थलानां आस्यश्रीविजितविकासिवारिजानां । लोलत्वादपहरतां तदङ्गरागसंजज्ञे स कलुष आशयो
नारे ग्राह्यमृणं तु संक्रमदिने वृद्धौ करेऽर्केऽह्नि य- त्तद्वंशेषु भवेदृणं न च बुधे देयं कदाचिद्धनम् ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम्
नार्यस्तन्वि हठाद्धरन्ति रमणं तिष्ठन्ति नो वारितास्तत्किं ताम्यसि किं च रोदिषि मुधा तासां प्रियं मा कृथाः । कान्तः केलिरुचिर्युवा सहृदयस्तादृक्पतिः कातरे किं नो बर्करकर्करैः प्रियशतैराक्रम्य विक्रीयते ॥अमरुशतकम्-७॥
नालम्बते दैष्टिकतां न निषीदति पौरुषे । शब्दार्थौ सत्कविरिव द्वयं विद्वानपेक्षते ॥ शिशुपाल २.८८ ॥
नाल्पभक्तबलिरन्ननिवेद्यैस्तस्य हारिणमदेन स कृष्णः । शङ्खचक्रजलजातवदर्चः शङ्खचक्रजलपूजनयाभूत् ॥
नावा स्मरः किं हरभीतिगुप्ते पयोधरे खेलति कुम्भ एव । इत्यर्धचन्द्राभनखाङ्कचुम्बिकुचा सखी यत्र सखीभिरूचे ॥
नाशङ्कनीयमेतेषां मतमेतेन दूष्यते । किं तु चक्षुर्मृगाक्षीणां कज्जलेनेव भूष्यते ॥ चन्द्रालोकः१.५ ।।
नासत्यवदनं देव त्वां गायन्ति जगन्ति यम् । प्रिया तस्य सरूपा स्यादन्यथालपना न ते ॥ नैषधीयचरितम्२०.४ ॥
नासत्यान्तकवह्निधातृशशभृद्रुदादितीज्योरगा ऋक्षेशाः पितरो भगोऽर्यमरवी त्वष्टाशुगाश्च क्रमात् । शक्राग्नी खलुमित्रशक्रनिरृतिक्षीराणि विश्वे विधि- र्गोविन्दो वसुतोयपाजचरणाहिर्बुध्न्यपूषाभिधाः ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् १ ॥
नासादसीया तिलपुष्पतूणं जगत्त्रयव्यस्तशरत्रयस्य । श्वासानिलामोदभरानुमेयां दधद्द्विबाणीं कुसुमायुधस्य ॥
नासीरसीमनि घनध्वनिरस्य भूयान्कुम्भीरवान्समकरः सहदानवारिः । उत्पद्मकाननसखः सुखमातनोति रत्नैरलंकरणभावमितैर्नदीनः ॥ नैषधीयचरितम्१३.२३ ॥
नासुरोऽयं न वा नागो धरसंस्थो न राक्षसः । ना सुखोऽयं नवाभोगो धरणिस्थो हि राजसः ।। किरातार्जुनीयम्१५.१२ ।।
नास्ति जन्यजनकव्यतिभेदः सत्यमन्नजनितो जनदेहः । वीक्ष्य वः खलु तनूममृतादं दृङ्निमज्जनमुपैति सुधायाम् ॥
नास्पर्शि दृष्टापि विमोहिकेयं दोषैरशेषैः स्वभियेति मन्ये । अन्येषु तैराकुलितस्तदस्यां वसत्यसापत्न्यसुखी गुणौघः ॥
नास्माकमस्मान्मदनापमृत्योस्त्राणाय पीयूषरसायनानि । प्रसीद तस्मादधिकं निजं तु प्रयच्छ पातुं रदनच्छदं नः ॥
नास्य द्विजेन्द्रस्य बभूव पश्य दारान्गुरोर्यातवतोऽपि पातः । प्रवृत्तयोऽप्यात्ममयप्रकाशान्नहन्ति न ह्यन्तिमदेहमाप्तान् ॥
नास्यामृक्षं न तिथिकरणं नैव लग्नस्य चिन्ता नो वा वारो न च लवविधिर्नो मुहूर्तस्य चर्चा । नो वा योगो न मृतिभवनं नैव जामित्रदोषो गोधूलिः सा मुनिभिरुदिता सर्वकार्येषु शस्ता ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ९९॥
निःशङ्कमङ्कुरिततां रतिवल्लभस्य देवः स्वचन्द्रकिरणामृतसेचनेन । तत्रावलोक्य सुदृशां हृदयेषु रुद्रस्तद्देहदाहफलमाह स किं न विद्वः ॥ नैषधीयचरितम्११.९१ ॥
निःशङ्कसंकोचितपङ्कजोऽयमस्यामुदीतो मुखमिन्दुबिम्बः । चित्रं तथापि स्तनकोकयुग्मं न स्तोकमप्यञ्चति विप्रयोगम् ॥

निःशेषं प्रशमितरेणु वारणानां स्रोतोभिर्मदजलं उज्झतां अजस्रं । आमोदं व्यवहितभूरिपुष्पगन्धो भिन्नैलासुरभिं उवाह गन्धवाहः ।। किरातार्जुनीयम्७.३८ ।।
निःशेषं शकलितवल्कलाङ्गसारैः कुर्वद्भिर्भुवं अभितः कषायचित्रां ।ईशानः सकुसुमपल्लवैर्नगैस्तैरातेने बलिं इव रङ्गदेवताभ्यः ।। किरातार्जुनीयम्१७.६२ ।।
निःशेषविक्षालितधातुनापि वप्रक्रियां ऋक्षवतस्तटेषु । नीलोर्ध्वरेखाशबलेन शंसन्दन्तद्वयेनाश्मविकुण्ठितेन ॥ रघुवंशम्
निःश्वासधूमं सह रत्नभाभिर्भित्त्वोत्थितं भूमिमिवोरगाणाम् । नीलोपलस्यूतविचित्रधातुमसौ गिरिं रैवतकं ददर्श ॥ शिशुपाल
निःश्वासधूमैः स्थगितांशुजालं फणावतां उत्फणमण्डलानां । गच्छन्निवास्तं वपुरभ्युवाह विलोचनानां सुखं उष्णरश्मिः ।।
निःश्वासा वदनं दहन्ति हृदयं निर्मूलमुन्मथ्यते निद्रा नेति न दृश्यते प्रियमुखं रात्रिन्दिवं रुद्यते । अङ्गं शोषमुपैति पादपतितः प्रेयांस्तथोपेक्षितः सख्यः कं गुणमाकलय्य दयिते मानं वयं कारिताः ॥अमरुशतकम्-९८॥
निःश्वासेनाधरकिसलयक्लेशिना विक्षिपन्तीं शुद्धस्नानात परुषमलकं नूनमागण्डलम्बम मत्संभोगः कथमुपनमेत स्वप्नजोऽपीति निद्राम आकाङ्क्षन्तीं नयनसलिलोत्पीडरुद्धावकाशम॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.३१॥
निःश्शेषमाक्रान्तमहीतलो जलैश्चलन्समुद्रोऽपि समुज्झति स्थितिं । ग्रामेषु सैन्यैरकरोदवारितैः किमव्यवस्थां चलितोऽपि
निकामतप्ता विविधेन वग्न्हिना नभश्चरेणेन्धनसंभृतेन मा | तपात्यये वारिभिरुक्षिता नवैर्भुवा सहोष्माणममुश्चदूर्ध्वगम्
निखिलामिति कुर्वतश्चिरायद्रुतचामीकरचारुतामिव द्यां । प्रतिघातसमर्थमस्त्रमग्नेरथ मेघङ्करमस्मरन्मुरारिः ॥
निगृह्य शोकं स्वयं एव धीमान्वर्णाश्रमावेक्षणजागरूकः । स भ्रातृसाधारणभोगं ऋद्धं राज्यं रजोरिक्तमनाः शशास ॥
निग्रहात्स्वसुराप्तानां वधाच्च धनदानुजः । रामेण निहतं मेने पदं दशसु मूर्धसु ॥ रघुवंशम् १२.५२ । ।
निचयिनि लवलीलताविकासे जनयति लोध्रसमीरणे च हर्षं । विकृतिं उपययौ न पाण्डुसूनुश्चलति नयान्न जिगीषतां हि चेतः ।। किरातार्जुनीयम्१०.२९ ।।
निजघ्निरे तस्य हरेषुजालैः पतन्ति वृन्दानि शिलीमुखानां । ऊर्जस्विभिः सिन्धुमुखागतानि यादांसि यादोभिरिवाम्बुराशेः
निजनिजगणमध्ये प्रीतिरत्युत्तमा स्यादमरमनुजयोः सा मध्यमा सम्प्रदिष्टा । असुरमनुजयोश्चेन्मृत्युरेव प्रदिष्टो दनुजविबुधयोः स्याद्वैरमेकान्ततोऽत्र ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ३०॥
निजपाणिपल्लवतलस्खलनादभिनासिकविवरमुत्पतितैः । अपरा परीक्ष्य शनकैर्मुमुदे मुखवासमास्यकमलश्वसनैः ॥
निजरजः पटवासमिवाकिरद्धृतपटोपमवारिमुचां दिशां । प्रियवियुक्तवधूजनचेतसामनवनी नवनीपवनावलिः ॥
निजसौख्यं निरुन्धानो यो धनार्जनमिच्छति । परार्थभारवाहीव स क्लेशस्यैव भाजनम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१५१ ॥
निजसौरभभ्रमितभृङ्गपक्षतिव्यजनानिलक्षयितघर्मवारिणः । अभिशौरि काचिदनिमेषदृष्टिना पुरदेवतेव वपुषा व्यभाव्यत
निजस्य वृत्तान्तमजानतां मिथो मुखस्य रोषात्परुषाणि जल्पतः । मृधं किमच्छत्त्रकदण्डताण्डवं भुजाभुजि क्षोणिभुजां दिदृक्षासे ॥ नैषधीयचरितम्९.७९ ॥
निजा मयूखा इव तीक्ष्णदीधितिं स्फुटारविन्दाङ्कितपाणिपङ्कजम् । तमश्ववारा जवनाश्वयायिनं प्रकाशरूपा मनुजेशमन्वयुः ॥ नैषधीयचरितम्१.६५ ॥
निजांशुनिर्दग्धमदङ्गभस्मभिर्मुधा विधुर्वाञ्छति लाञ्छनोन्मृजाम् । त्वदास्यता यास्यति तावतापि किं वधूवधेनैव पुनः कलङ्कितः ॥ नैषधीयचरितम्९.१४६ ॥
निजाक्षिलक्ष्मीहसितैणशावकामसावभाणीदपरं परंतपम् । पुरैव तद्दिग्वलनश्रियां भुवा भ्रुवा विनिर्दिश्य सभासभाजितम्
निजादनुव्रज्य स मण्डलावधेर्नलं निवृत्तौ चटुलापतां गतः । तडागकल्लोल इवानिलं तटाद्धृतानतिर्व्याववृते वराटराट् ॥
निजानुजेनातिथितामुपेतः प्राचीपतेर्वाहनवारणेन । सिन्दूरसान्द्रे किमकारि मूर्ध्नि तेनारुणश्रीरयमुज्जिहीते ॥
निजामृतोद्यन्नवनीतजाङ्गीमेतां क्रमोन्मीलितपीतिमानम् । कृत्वेन्दुरस्या मुखमात्मनाभून्निद्रालुना दुर्घटमम्बुजेन ॥
निजे सृजास्मासु भुजे भजन्त्यावादित्यवर्गे परिवेषवेषम् । प्रसीद निर्वापय तापमङ्गैरनङ्गलीलालहरीतुषारैः ॥
निजौजसोज्जासयितुं जगद्द्रुहामुपाजिहीथा न महीतलं यदि । समाहितैरप्यनिरूपितस्ततः पदं दृशः स्याः कथमीश
नितम्बगुर्वी गुरुणा प्रयुक्ता वधूर्विधातृप्रतिमेन तेन । चकार सा मत्तचकोरनेत्रा लज्जावती लाजविसर्गं अग्नौ ॥ रघुवंशम्
नितान्तशुद्धस्फुटिकाशयोगाद्वैडूर्यकान्त्या रशनावलीव । गङ्गा रवेरात्मजया समेता पुष्प्यत्युदारं परभागलेखा ॥ रघुवंशम्
नित्यं नियत्या परवत्यशेषे कः संविदानोऽप्यनुयोगयोग्यः । अचेतना सा च न वाचमर्हेद्वक्ता तु वक्त्रश्रमकर्म भुङ्क्ते ॥

नित्याया निजवसतेर्निरासिरे यद्रागेण श्रियमरविन्दतः कराग्रैः । व्यक्तत्वं नियतमनेन निन्युरस्याः सापत्न्यं क्षितिसुतविद्विषो महिष्यः ॥ शिशुपाल८.१५ ।।
निदधिरे दयितोरसि तत्क्षणस्पनवारितुषारभृतः स्तनाः । सरसचन्दनरेणुरनुक्षणं विचकरे च करेण वरोरुभिः ॥
निद्रावशेन भवताप्यनपेक्षमाणा पर्युत्सुकत्वं अबला निशि खण्डितेव । लक्ष्मीर्विनोदयति येन दिगन्तलम्बी सोऽपि त्वदाननरुचिं विजहाति चन्द्रः ॥ रघुवंशम् ५.६७ ।।
निद्राविनोदितनितान्तरतिक्लमानां आयामिमङ्गलनिनादविबोधितानां । रामासु भाविविरहाकुलितासु यूनां तत्पूर्वतां इव समादधिरे रतानि ।। किरातार्जुनीयम्९.७५ ।।
निधाघधामानमिवाधिदीधितिं मुदा विकासं यतिमभ्युपेयुषी । विलोचने बिभ्रदधिश्रितश्रिणी स पूण्डरीकाक्ष इति स्फुटो
निधानगर्भां इव सागराम्बरां शमीं इवाभ्यन्तरलीनपावकाम् । नदीं इवान्तःसलिलां सरस्वतीं नृपः ससत्त्वां महिषीं
निधिरनंशमभेद्यमवेक्ष्य ते जनमनः खलु लक्षमकल्पयत् । अपि स वज्रमदास्यत चेत्तदा त्वदिषुभिर्व्यदलिष्यदसावपि ॥
निध्वनज्जवहारीभा भेजे रागरसात्तमः । ततमानवजारासा सेना मानिजनाहवा ॥ शिशुपाल१९.३४ ।।
निनाय सात्यन्तहिमोत्किरानिलाः सहस्यरात्रीरुदवासतत्परा | परस्पराक्रन्दिनि चक्रवाकयोः पुरो वियुक्ते मिथुने कृपावती
निन्दन्तु नीतिनिपुणाः यदि वा स्तुवन्तु, लक्ष्मीः समाविशतु गच्छतु वा यथेष्ठम् । अद्यैव वा मरणमस्तु युगान्तरे वा, न्याय्यात् पथः प्रविचलन्ति पदं न धीराः ।। नीतिशतकम्८४ ।।
निपततापि न मन्दरभूभृता त्वमुदधौ शशलाञ्छन चूर्णितः । अपि मुनेर्जठरार्चिषि जीर्णतां बत गतोऽसि न पीतपयोनिधेः
निपतितेऽधिशिरोधरं आयते समं अरत्नियुगेऽयुगचक्षुषः । त्रिचतुरेषु पदेषु किरीटिना लुलितदृष्टि मदादिव चस्खले ।।
निपपात सम्भ्रमभृतः श्रवणादसितभ्रुवः प्रणदितासिकुलं । दयितावलोकविकसन्नयनप्रसरप्रणुन्नमिव वारिरुहं ॥
निपातितसुहृत्स्वामिपितृव्यभ्रातृमातुलं । पाणिनीयमिवावलोकि धीरैस्तत्समराजिरं ॥ शिशुपाल१९.७५ ।।
निपानमिव मण्डूकाः सरः पूर्णमिवाण्डजाः । सोद्योगं नरमायान्ति विवशाः सर्वसम्पदः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१६७ ॥
निपीडनादिव मिथो दानतोयनारतं । वपुषामदयापातादिभानामभितोऽगलथ् ॥ शिशुपाल१९.६८ ।।
निपीड्य तरसा तेन मुक्ताः काममनास्थया । उपाययुर्विलक्षत्वं विद्विषो न शिलीमुखाः ॥ शिशुपाल१९.१८ ।।
निपीतदूतालपितस्ततो नलं विदर्भभर्तागमयांबभूव सः । निशावसाने श्रुतताम्रचूडवाग्यथा रथाङ्गस्तपनं धृतादरः ॥
निपीय पीयूषरसौरसीरसौ गिरः स्वकंदर्पहुताशनाहुतीः । कृतान्तदूतं न तया यथोदितं कृतान्तमेव स्वममन्यतादयम् ॥
निपीय यस्य क्षितिरक्षिणः कथास्तथाद्रियन्ते न बुधाः सुधामपि । नलः सितच्छत्रितकीर्तिमण्डलः स राशिरासीन्महसां महोज्ज्वलः ॥ नैषधीयचरितम्१.१ ॥
निपीयमानस्तबका शिलीमुखैरशोकयष्टिश्चलबालपल्लवा । विडम्बयन्ती ददृशे वधूजनैरमन्ददष्टौष्ठकरावधूननं ।।
निबद्धनिःश्वासविकम्पिताधरा लता इव प्रस्फुरितैकपल्लवाः । व्यपोढपार्श्वैरपवर्तितत्रिका विकर्षणैः पाणिविहारहारिभिः
निमीलदाकेकरलोचचक्षुषां प्रियोपकण्ठं कृतगात्रवेपथुः । निमज्जतीनां श्वसितोद्धतस्तनः श्रमो नु तासां मदनो नु पप्रथे ।।
निमीलनभ्रंशजुषा दृशा भृशं निपीय तं यस्त्रिदशीभिरर्जितः । अमूस्तमभ्यासभरं विवृण्वते निमेषनिःस्वैरधुनापि लोचनैः ॥
निमीलनस्पष्टविलोकनाभ्यां कदर्थितस्ताः कलयन्कटाक्षैः । स रागदर्शीव भृशं ललज्जे स्वतः सतां ह्रीः परतोऽतिगुर्वी ॥
निमीलितादक्षियुगाच्च निद्रया हृदोऽपि बाह्येन्द्रियमौनमुद्रितात् । अदर्शि सङ्गोप्य कदाप्यवीक्षितो रहस्यमस्याः स महन्महीपतिः ॥ नैषधीयचरितम्१.४ ॥
निमेषमात्रेऽगणितान् विनाशयन्, निशाचराऽऽभान् यवनान् निरन्तरम् । निभालयन् नाकनिकेतनाऽतिथीन्, ननर्स नासीर-गतो नटेन्द्रवत्॥ प्रतापविजयः-१२३ ।।
निम्नानि दुःखादवतार्य सादिभिः सयत्नमाकृष्टकशाः शनैः शनैः । उत्तेरुरुत्तालखुरारवं द्रुताः श्लथीकृतप्रग्रहमर्वतां व्रजाः ॥
निम्नेष्वोधीभूतमस्त्रक्षतानामस्त्रं भूमौ यच्चकासाञ्चकार । रागार्थं तत्किं नु कौसुम्भमम्भः संव्यानानामन्तकान्तः पुरस्य ॥
नियतविषयवर्ती प्रायशो दण्डयोगाज् जगति परवशेऽस्मिन् दुर्लभः साधुवृत्तेः । कृशमपि विकलं वा व्याधितं वाधनं वा पतिमपि कुलनारी दण्डभीत्याभ्युपैति ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१९१ ॥
नियुज्य तं होमतुरङ्गरक्षणे धनुर्धरं राजसुतैरनुद्रुतम् । अपूर्णं एकेन शतक्रतूपमः शतं क्रतूना अपविघ्नं आप सः ॥ रघुवंशम्
नियुज्यमानेन पुरः कर्मण्यतिगरीयसि । रोप्यमाणोरुगुणं भर्त्रा कार्मुकमानमथ् ॥ शिशुपाल१९.९१ ।।

निरञ्जने साचिविलोकितं दृशावयावकं वेपथुरोष्ठपल्लवं । नतभ्रुवो मण्डयदि स्म विग्रहे बलिक्रिया चातिलकं तदास्पदं ।।
निरत्ययं साम न दानवर्जितं न भूरि दानं विरहय्य सत्क्रियां । प्रवर्तते तस्य विशेषशालिनी गुणानुरोधेन विना न सत्क्रिया
निरन्तरत्वेन निधाय तन्वि तारासहस्राणि यदि क्रियेत । सुधांशुरन्यः स कलङ्कमुक्तस्तदा त्वदास्यश्रियमाश्रयेत ॥
निरन्तरस्थगितदिगन्तरं ततः समुच्चलद्बलमवलोकयञ्जनः । विकौतुकः प्रकृतमहाप्लवेऽभवद्विशृङ्खलं प्रचलितसिन्धुवारिणि
निरन्तरालेऽपि विमुच्यमाने दूरं पथि प्राणभृतां गणेन । तेजोमहद्भिस्तमसेव दीपैर्द्विपैरसंबाधमयांबभूवे ॥ शिशुपाल
निरर्थकं तुहीत्यादि पूरणैकप्रयोजनम् । अर्थे विदधदित्यादौ दधदाद्यं अवाचकम् ॥ चन्द्रालोकः२.६ ।।
निरस्य दूतः स्म तथा विसर्जितः प्रियोक्तिरप्याह कदुष्णमक्षरम् । कुतूहलेनेव मुहुः कुहूरवः विडम्ब्य डिम्भेन पिकः प्रकोपितः ॥ नैषधीयचरितम्९.३८ ॥
निराकृते यदुभिरिति प्रकोपिभिः स्पशे शनैर्गतवति तत्र विद्विषां । मुरद्विषः स्वनितभयानकानकं बलं क्षणादथ
निरायतामनलशिखोज्ज्वलां ज्वलन्नखप्रभाकृतपरिवेषसंपदं । अविभ्रमद्भ्रमदनलोल्मुकाकृतिं प्रदेशिनीं जगदिव दग्धुमाहुकिः
निरास्पदं प्रश्नकुतूहलित्वं अस्मास्वधीनं किमु निःस्पृहाणाम् । तथापि कल्याणकरीं गिरं ते मां श्रोतुमिच्छा मुखरीकरोति ।।
निरीक्षितं चाङ्गमवीक्षितं च दृशा पिबन्ती रभसेन तस्य । समानमानन्दमियं दधाना विवेद भेदं न विदर्भसुभ्रुः ॥
निरीक्षितुं वियति समेत्यकौतुकात्पराक्रमं समरमुखे महीभृतां । रजस्ततावनिमिषलोचनोत्पलव्यथाकृति त्रिदशगणैः
निरीक्ष्य रम्याः परिवेषिका ध्रुवं न भुक्तमेवैभिरवाप्ततृप्तिभिः । अशङ्कि विद्भिर्बहुभुक्तवत्तया यदुज्झिता व्यञ्जनपुञ्जराशयः ॥
निरीक्ष्य संरम्भनिरस्तधैर्यं राधेयं आराधितजामदग्न्यं । असंस्तुतेषु प्रसभं भयेषु जायेत मृत्योरपि पक्षपातः ।।
निरीक्ष्यमाणा इव विस्मयाकुलैः पयोभिरुन्मीलितपद्मलोचनैः । हृतप्रियादृष्टिविलासविभ्रमा मनोऽस्य जह्रुः
निरीय भूपेन निरीक्षितानना शशंस मौहूर्तिकसंसदंशकम् । गुणैररीणैरुदयास्तनिस्तुषां तदा स दातुं तनयां प्रचक्रमे ॥
निरुक्तं स्यान्निर्वचनं नाम्नः सत्यं तथानृतम् । ईदृशैश्चरितै राजन् सत्यं दोषाकरो भवान् ॥ चन्द्रालोकः३.६ ।।
निरुद्धवीवश्वासारप्रसारां गाइव व्रजम् । उपरुन्धन्तु दाशार्हाः पुरीं माहिष्मतीं द्विषः ॥ शिशुपाल २.६४ ॥
निरुध्यमाना यदुभिः कथंचि= न्मुहुर्यदुच्चिक्षिपुरग्रपादौ । ध्रुवं गुरून् मार्गरुधः करीन्द्रानुल्लङ्घ्य गन्तुं तुरगास्तदीषुः ॥
निर्गुणेष्वपि सत्त्वेषु दयां कुर्वन्ति साधवः । न हि संहरते ज्योत्स्नां चन्द्रश्चाण्डालवेश्मनः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.६२ ॥
निर्गुणोऽपि विमुखो न भूपतेर्दानशौण्डमनसः पुरोऽभवथ् । वर्षुकस्य किमपः कृतोन्नतेरम्बुदस्य परिहार्यमूषरं ॥
निर्घातोग्रैः कुञ्जलीनाञ्जिघांसुर्ज्यानिर्घोषैः क्षोभयां आस सिंहान् । नूनं तेषां अभ्यसूयापरोऽभूद्वीर्योदग्रे राजशब्दे मृगेषु ॥
निर्जिताखिलमहार्णवौषधिस्यन्दसारममृतं ववल्गिरे । नाकिनः कथमपि प्रतीक्षितुं हूयमानमनले विषेहिरे ॥
निर्दिश्य बन्धूनित इत्युदीरितं दमेन गत्वार्धपथे कृतार्हणम् । विनीतमा द्वारत एव पद्गतां गतं तमैक्षिष्ट मुदा विदर्भराट् ॥
निर्दिष्टां कुलपतिना स पर्णशालां अध्यास्य प्रयतपरिग्रहद्वितीयः । तच्छिष्याध्ययननिवेदितावसानां संविष्टः कुशशयने निशां निनाय ॥ रघुवंशम् १.९५ ।।
निर्दोषं अभवत्सर्वं आविष्कृतगुणं जगथ् । अन्वगादिव हि स्वर्गो गां गतं पुरुषोत्तमं ॥ रघुवंशम् १०.७३ ।।
निर्दोषा लक्षणवती सरीतिर्गुणभूषणा । सालङ्काररसानेक-वृत्तिर्वाक्काव्यनामभाक् ॥ चन्द्रालोकः१.७ ।।
निर्धूतवीतमपि बालकमुल्ललन्तं यन्ता क्रमेण परिसान्त्वनतर्जनाभिः । शिक्षावशेन शनकैर्वशमानिनाय शास्त्रं हि निश्चितधियां क्व न सिद्धमेति ॥ शिशुपाल५.४७ ।।
निर्धौते सति हरिचन्दने जलौघैरापाण्डोर्गतपरभागयाङ्गनायाः । अहनाय स्तनकलशद्वयादुपेये विच्छेदः सहृदययेव
निर्बन्धपृष्टः स जगाद सर्वं स्तुवन्ति पौराश्चरितं त्वदीयं । अन्यत्र रक्षोभवनोषितायाः परिग्रहान्मानवदेव देव्याः ॥
निर्बन्धसंजातरुषार्थकार्श्यं अचिन्तयित्वा गुरुणाहं उक्तः । वित्तस्य विद्यापरिसंख्यया मे कोटीष्चतस्रो दश चाहरेति ॥
निर्भिन्नपातिताश्वीय- निरुद्धरथवर्त्मनि । हतद्विपनगष्ठ्यूत- रुधिराम्बुनदाकुले ।। किरातार्जुनीयम्१५.२४ ।।
निर्ययावथ पौलस्त्यः पुनर्युद्धाय मन्दिराथ् । अरावणं अरामं वा जगदद्येति निश्चितः ॥ रघुवंशम् १२.८३ ।।
निर्याय विद्या+थ दिनादिरम्याद्बिम्बादिवार्कस्य मुखान्महर्षेः । पार्थाननं वह्निकणावदाता दीप्तिः स्फुरत्पद्मं इवाभिपेदे ।।
निर्वर्त्यते यैर्नियमाभिषेको येभ्यो निवापाञ्जलयः पितॄणां । तान्युञ्छषष्ठाङ्कितसैकतानि शिवानि वस्तीर्थजलानि कच्चिथ्
निर्वर्त्यैवं दशमुखशिरश्छेदकार्यं सुराणां विष्वक्सेनः स्वतनुं अविशत्सर्वलोकप्रतिष्ठाम् । लङ्कानाथं पवनतनयं चोभयं स्थापयित्वा कीर्तिस्तम्भद्वयं इव गिरौ दक्षिणे चोत्तरे च ॥ रघुवंशम् १५.१०३ ।।

निर्वाणभूयिष्ठमथास्य वीर्यं संधुक्षयन्तीव वपुर्गुणेन । अनुप्रयाता वनदेवताभ्यामदृश्यत स्थावरराजकन्या॥
निर्वाप्य प्रियसंदेशैः सीतां अक्षवधोद्धतः । स ददाह पुरीं लङ्कां क्षणसोढारिनिग्रहः ॥ रघुवंशम् १२.६३ । ।
निर्विश्य निर्विरति काशिनिवासि भोगान्निर्माय नर्म च मिथो मिथुनं यथेच्छम् ।गौरीगिरीशघटनाधिकमेकभावं शर्मोर्मिकञ्चुकितमञ्चति पञ्चतायाम् ॥ नैषधीयचरितम्११.११८ ॥
निर्विष्टं उदधेः कूले तं प्रपेदे विभीषणः । स्नेहाद्राक्षसलक्ष्म्येव बुद्धिं आदिश्य चोदितः ॥ रघुवंशम् १२.६८ । ।
निर्विष्टविषयस्नेहः स दशान्तं उपेयिवान् । आसीदासन्ननिर्वाणः प्रदीपार्चिरिवोषसि ॥ रघुवंशम् १२.१ । ।
निर्वृत्तजाम्बूनदपट्टशोभे न्यस्तं ललाटे तिलकं दधानः । तेनैव शून्यान्यरिसुन्दरीणां मुखानि स स्मेरमुखश्चकार ॥ रघुवंशम्
निर्वृष्टलघुभिर्मेघैर्मुक्तवर्त्मा सुदुःसहः । स्वं धनुः शङ्कितेनेव युगपद्व्यानशे दिशः ॥ रघुवंशम् ४.१५ । ।
निर्वेदग्लानिशङ्काख्यास्तथासूयामदश्रमाः । आलस्यं चैव दैन्यं च चिन्ता मोहः स्मृतिर्धृतिः ॥ चन्द्रालोकः६.१५ ।।
निर्वेदस्थायिकः शान्तः सत्सङ्गादिविभावभूः । क्षमादिकानुभावोऽयं स्तम्भादिव्यभिचारिकः ॥ चन्द्रालोकः६.१३ ।।
निर्वेधैः शशिकरमूलमैत्रपित्र्य ब्राह्मान्त्योत्तरपवनैः शुभो विवाहः । रिक्ताऽमारहिततिथौ शुभेऽह्नि वैश्व-प्रान्त्यांघ्रिः श्रुतितिथिभागतोऽभिजित्स्यात् ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ५५॥
निलयः श्रियः सततमेतदिति प्रथितं यदेव जलजन्म तया । दिवसात्ययात्तदपि मुक्तमहो चपलाजनं प्रति न चोद्यमदः ॥
निलयेषुनक्तमसिताश्मनां चयैर्बिसिनीवधूपरिभवस्पुटागसः । मुहरत्रसद्भिरपि यत्र गौरवाच्छशलाञ्छनांशव उपांशु जघ्निरे
निलीयते ह्रीविधुरः स्वजैत्रं शृउत्वा विधुस्तस्य मुखं मुखान्नः । सूरे समुद्रस्य कदापि पूरे कदाचिदभ्रभ्रमदभ्रगर्भे ॥
निवर्तयास्मादसदीप्सितान्मनः क्क तद्विधस्त्वं क्क च पुण्यलक्षणा । अपेक्ष्यते साधुजनेन वैदिकी श्मशानशूलस्य न
निवर्त्य राजा दयितां दयालुस्तां सौरभेयीं सुरभिर्यशोभिः । पयोधरीभूतचतुःसमुद्रां जुगोप गोरूपधरामिवोर्वीम् ॥
निवर्त्य सो नुव्रजतः कृतानतीनतीन्द्रियज्ञाननिधिर्नभःसदः । समासदत् सादितदैत्यसम्पदः पदं महेन्द्रालयचारु चक्रिणः ॥
निववृते स महार्णवरोधसः सचिवकारितबालसुताञ्जलीन् । समनुकम्प्य सपत्नपरिग्रहाननलकानलकानवमां पुरीं ॥
निवातपद्मस्तिमितेन चक्षुषा नृपस्य कान्तं पिबतः सुताननम् । महोदधेः पूर इवेन्दुदर्शनाद्गुरुः प्रहर्षः प्रबभूव नात्मनि ॥
निवारिताष्तेन महीतलेऽखिले निरीतिभावं गमितेऽतिवृष्टयः । न तत्यजुर्नूनमनन्यविश्रमाः प्रतीपभूपालमृगीदृशां दृशः ॥
निवार्यतामालि! किमप्ययं बटुः पुनर्विवक्षुः स्फुरितोत्तराधरः । न केवलं यो महतोऽपभाषते शृणोति तस्मादपि यः स पापभाक् ॥ कुमारसंभवम् ५.८३ ॥
निविशते यदि शूकशिखा पदे सृजति सा कियतीमिव न व्यथाम् । मृदुतनोर्वितनोतु कथं न तामवनिभृत्तु निविश्य हृदि स्थितः ॥ नैषधीयचरितम्४.११ ॥
निवृत्तवृत्तोरुपयोधरक्लमः प्रवृत्तैनिर्ह्रादिविभूषणारवः । नितम्बिनीनां भृशं आदधे धृतिं नभःप्रयाणादवनौ परिक्रमः ।।
निवेक्ष्यसे यद्यनले नलोज्झिता सुरे तदस्मिन्महती दया कृता । चिरादनेनार्थनयापि दुर्लभं स्वयं त्वयैवाङ्ग यदङ्गमर्प्यते ॥
निवेदितं निश्वसितेन सोष्मणा मनस्तु मे संशयमेव गाहते । न दृश्यते प्रार्थयितव्य एव ते भविष्यति प्रार्थितदुर्लभः कथम् ॥
निवेद्यतां हन्त समापयन्तौ शिरीषकोषम्रदिमाभिमानम् । पादौ कियद्दूरमिमौ प्रयासे निधित्सते तुच्छदयं मनस्ते ॥
निवेशयामासिथ हेलयोद्धतं फणाभृतां छाद्मेकमोकसः । जगत्त्रयैकस्थपतिस्त्वमुच्चकैरहीश्वरस्तम्भशिरःसु भूतलम् ॥
निवेशितं यावकरागदीप्तये लगत्तदीयाधरसीम्नि सिक्थकम् । रराज तत्रैव निवस्तुमुत्सुकं मधूनि निर्धूय सुधासधर्मणि ॥
निवेश्य वामं भुजं आसनार्धे ततसंनिवेशादधिकोन्नतांसः । कश्चिद्विवृत्तत्रिकभिन्नहारः सुहृत्समाभाषणतत्परोऽभूथ् ॥
निशम्य चैनां तपसे कृतोद्यमां सुतां गिरीश1प्रतिसक्तमानमाम् । उवाच मेना परिरभ्य वक्षसा निवारयन्ती महतो
निशम्य चैवं हामरं निहारयन्, शिरस्तलेऽन्नस्य कणं प्रधारयन् । समुत्थितो भोज्यमलं निवारयन्, ननाद वाक्यं च लसन्महारयम् ।।प्रतापविजयः- ६९ ।।
निशम्य तदूर्जितं शिनेर्वचनं नसुरनासुरेनसां । पुनरुज्झितसाध्वसो द्विषामभिधत्ते स्म वचो वचोहरः ॥ शिशुपाल१६.३८ ।।
निशम्य ताः शेषगवीरभिधातुमधोक्षजः । शिष्याय बृहतां पत्युः प्रस्तावमदिशद् दृशा ॥ शिशुपाल २.६८ ॥
निशम्य देवानुचरस्य वाचं मनुष्यदेवः पुनरप्युवाच । धेन्वा तदध्यासितकातराक्ष्या निरीक्ष्यमाणः सुतरां दयालुः ॥
निशम्य राणा - कृतकुतटङ्कृति, स चेतकश्चारु चकार हुङ्कृतिम् । उदग्रवेगोच्छलदच्छ - केशरः, चचाल युद्धेऽप्यचलां प्रचालयन् ॥ प्रतापविजयः-१३० ॥

निशम्य सिद्धिं द्विषतामपाकृतीस्ततस्ततस्त्या विनियन्तुमक्षमा । नृपस्य मन्युव्यवसायदीपिनीरुदाजहार द्रुपदात्मजा गिरः
निशा शशाङ्कं शिवया गिरीशं शृइया हरिं योजयतः प्रतीतः । विधेरपि स्वारसिकः प्रयासः परस्परं योग्यसमागमाय ॥
निशाचरोपप्लुतभर्तृकाणां तपस्विनीनां भवतः प्रसादाथ् । भूत्वा शरण्या शरणार्थं अन्यां कथं प्रपत्स्ये त्वयि दीप्यमाने ॥
निशान्तनारीपरिधानधूननस्फुटागसाप्यूरुषु लोलचक्षुषः । प्रियेण तस्यानपराधबाधिताः प्रकम्पनेनानुचकम्पिरे सुराः ॥
निशासु भास्वत्कलनूपुराणां यः संचरोऽभूदभिसारिकाणां । नदन्मुखोल्काविचितामिषाभिः स वाह्यते राजपथः शिवाभिः
निशि दशमितामालिङ्गन्त्यां विबोधविधित्सुभिर्निषधवसुधामीनाङ्कस्य प्रियाङ्कमुपेदुषः । श्रुतिमधुपदस्रग्वैदग्धीविभावितभाविकस्फुटरसभृशाभ्यक्ता वैतालिकैर्जगिरे गिरः ॥ नैषधीयचरितम्१९.१ ॥
निशि दष्टाधरायापि सैषा मह्यं न रुष्यतु । क्व फलं दशते बिम्बीलता कीराय कुप्यति ॥ नैषधीयचरितम्२०.५७ ॥
निशि दास्यं गतोऽपि त्वां स्नात्वा यन्नाभ्यवीवदम् । तं प्रवृत्तासि मन्तुं चेन्मन्तुं तद्वद वन्द्यसे ॥ नैषधीयचरितम्२०.१५ ॥
निशि निरशनाः क्षीरस्यन्तः क्षुधा।श्वकिशोरका मधुरमधुरं हेषन्ते ते विलोलितवालधि । तुरगसमजः स्थानोत्थायं क्वणन्मणिमन्थभूधरभवशिलालेहायेहाचणो लवणस्यति ॥ नैषधीयचरितम्१९.१८ ॥
निशि शशिन्भज कैतवभानुतामसति भास्वति तापय पाप माम् । महमहन्यवलोकयितास्मि ते पुनरहर्पतिनिह्नुतदर्पताम्
निशितासिरतोऽभीको न्येजतेऽमरणा रुचा । सारतो न विरोधी नः स्वाभासो भरवानुत ।। किरातार्जुनीयम्१५.२२ ।।
निशितासिलतालूनैस्तथा हस्तैर्न हस्तिनः । युध्यमाना यथा दन्तैर्भग्नैरापुर्विहस्तताम् ॥ शिशुपाल१९.६७ ।।
निश्चित्य चानन्यनिवृत्ति वाच्यं त्यागेन पत्न्याः परिमार्ष्टुं ऐच्छथ् । अपि स्वदेहात्किं उतेन्द्रियार्थाद्यशोधनानां हि यशो
निश्चित्य शेषं तमसौ नरेशं प्रमोदमेदस्वितरान्तराभूत् । देव्या गिरां भावितभङ्गिराख्यच्चित्तेन चिन्तार्णवयादसेयम् ॥
निषादिसंनाहमणिप्रभौघे परीयमाणे करिशीकरेण । अर्कत्विषोन्मीलितं अभ्युदेति न खण्डं आखण्डलकार्मुकस्य ।।
निषिद्धमप्याचरणीयमापदि क्रिया सती नावति यत्र सर्वथा । घनाम्बुना राजपथे हि पिच्छिले क्वचिद्बुधैरप्यपथेन गम्यते
निषेधवेषो विधिरेष तेऽथवा तवैव युक्ता खलु वाचि वक्रता । विजृम्भितं यस्य किल ध्वनेरिदं विदग्धनारीवदनं तदाकरः ॥
निषेव्यमाणेन शिवैरुद्भिरध्यास्यमाना हरिणा चिराय । उद्रश्मिरत्नाङ्कुरधाम्नि सिन्धावाह्वास्त मेरावमरावतीं या ॥
निष्कम्पवृक्षं निभृतद्विरेफं मूकाण्डजं शान्तमृगप्रचारम् । तच्छासनात्काननमेव सर्वं चित्रार्पितारम्भमिवावतस्थे ॥
निष्पदस्य कलेस्तत्र स्थानदानाद्विभीतकम् । कलिद्रुमः परं नासीदासीत्कल्पद्रुमोऽपि सः ॥ नैषधीयचरितम्१७.२१३ ॥
निष्प्रहन्तुममरेशविद्विषामर्थितः स्वयमथ स्वयंभुवा । सम्प्रति श्रयति सूनुतामयं कश्यपस्य वसुदेवरूपिणः ॥
निसर्गचित्रोज्ज्वलसूक्ष्मपक्ष्मणा लसद्बिसच्छेदसिताङ्गसङ्गिना । चकासतं चारूचमूरुचर्मणा कुथेन नागेन्द्रमिवेन्द्रवाहनम्
निसर्गदुर्बोधमबोधविक्लवाः क्व भूपतीनां चरितं क्व जन्तवः । तवानुभावोऽयमबोधि यन्मया निगूढतत्त्वं नयवर्त्म विद्विषाम्
निसर्गभिन्नास्पदं एकसंस्थं अस्मिन्द्वयं श्रीश्च सरस्वती च । कान्त्या गिरा सूनृतया च योग्या त्वं एव कल्याणि तयोस्तृतीया
निसर्गरक्तैर्वलयावबद्धहताम्राश्मरश्मिच्छुरितैर्नखाग्रैः । व्यद्योतताद्यापि सुरारिवक्षोविक्षोभजासृक्स्नपितैरिवासौ ॥
निस्त्रिंशत्रुटितारिवारणघटाकुम्भास्तिकूटावटस्थानस्थायुकमौक्तिकोत्करकिरः कैरस्य नायं करः । उन्नीतश्चतुरङ्गसैन्यसमरत्वङ्गत्तुरंगक्षुराक्षुण्णासु क्षितिषु क्षिपन्निव यशः क्षोणीजबीजव्रजम् ॥ नैषधीयचरितम्१२.६६ ॥
निहते विडम्बितकिरात- नृपतिवपुषा रिपौ मया । मुक्तनिशितविशिखः प्रसभं मृगयाविवादं अयं आचरिष्यति ।।
निहतोन्मददुष्टकुञ्जराद्दधतो भूरि यशः क्रमार्जितं । न बिभेति रणे हरेरपि क्षितिपः का गणनास्य वृष्णिषु ॥
निहितसरसयावकैर्बभासे चरणतलैः कृतपद्धतिर्वधूनां । अविरलविततेव शक्रगोपैररुणितनीलतृणोलपा धरित्री ।।
नीचैराख्यं गिरिम अधिवसेस तत्र विश्रामहेतोस त्वत्सम्पर्कात पुलकितम इव प्रौढपुष्पैः कदम्बैः यः पुण्यस्त्रीरतिपरिमलोद्गारिभिर नागराणाम उद्दामानि प्रथयति शिलावेश्मभिर यौवनानि॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.२६॥
नीतानां यमदूतेन नामभ्रान्तेरुपागतौ । श्रद्धत्से संवदन्तीं न परलोककथां कथम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.९१ ॥
नीतिरापदि यद्गम्यः परस्तन्मानिनो ह्रिये । विधुर्विधुंतुदस्येव पूर्णस्तस्योत्सवाय सः ॥ शिशुपाल २.६१ ॥
नीते पलाशिन्युचिते शरीरवत्तजान्तकेनान्तमदान्तकर्मणा । संचेरुरात्मान इवापरं क्षणात्क्षमारुहं देहमिव प्लवंगमाः ॥
नीते भेदं धौतधाराभिघातादम्भोदाभे शात्रवेणापरस्य । सासृग्राजिस्तीक्ष्णमार्गस्य मार्गो विद्युद्दीप्तः कङ्कटे लक्ष्यते स्म ॥
नीतोच्छ्रायं मुहुरशिशिररश्मेरुस्रैरानीलाभैर्विरचितपरभागा रत्नैः । ज्योत्स्नाशङ्कां इव वितरति हंसश्येनी मध्येऽप्यह्नः स्फटिकरजतभित्तिच्छाया ।। किरातार्जुनीयम्५.३१ ।।

नीत्वोच्चैर्विक्षिपन्तः कृततुहिनकणासारसङ्गान् परागान्कौन्दान् आनन्दितालीन् अतितरसुरभीन् भूरिशो दिङ्मुखेषु । एते ते कुङ्कुमाक्तस्तनकलसभरास्फालनाद् उच्छलन्तः पीत्वा शीत्कारिवक्त्रं शिशुहरिदृशां हैमना वान्ति वाताः
नीपं दृष्ट्वा हरितकपिशं केसरैर अर्धरूढैर आविर्भूतप्रथममुकुलाः कन्दलीश चानुकच्छम जग्ध्वारण्येष्व अधिकसुरभिं गन्धम आघ्राय चोर्व्याः सारङ्गास ते जललवमुचः सूचयिष्यन्ति मार्गम्॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.२१॥
नीपान्वयः पार्थिव एष वज्वा गुणैर्यं आश्रित्य परस्परेण । सिद्धाश्रमं शान्तं इवैत्य सत्त्वैर्नैसर्गिकोऽप्युत्ससृजे विरोधः ॥
नीरन्ध्रं पथिषु रजो रथाङ्गनुन्नं पर्यस्यन्नवसलिलारुणं वहन्ती । आतेने वनगहनानि वाहिनी सा घर्मान्तक्षुभितजलेव जह्नुकन्या ।। किरातार्जुनीयम्७.२५ ।।
नीरन्ध्रं परिगमिते क्षयं पृषत्कैर्भूतानां अधिपतिना शिलावितानेे । च्छायस्थगितनभोदिगन्तरालं चिक्षेप क्षितिरुहजालं इन्द्रसूनुः ।। किरातार्जुनीयम्१७.६१ ।।
नीरन्ध्रद्रुशिशिरां भुवं व्रजन्तीः साशङ्कं मुहुरिव कौतुकात्करैस्ताः । पस्पर्श क्षणमनिलाकुलीकृतानां शाखानामतुहिनरश्मिरन्तरालैः ॥ शिशुपाल८.३ ।।
नीलकण्ठपरिभुक्तयौवनां तां विलोक्य जननी समाश्वसत् । भर्तृवल्लभतया हि मानसीं मातुरस्यति शुचं वधूजनः॥
नीलदाचिबुकं यत्र मदाक्तेन श्रमाम्बुना । स्मर हारमणौ दृष्टं स्वमास्यं तत्क्षणोचितम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.९४ ॥
नीलनीरजनिभे हिमगौरं शैलरुद्धवपुषः सितरश्मेः । खे रराज निपतत्करजालं वारिधेः पयसि गाङ्गं इवाम्भः ।।
नीलनीररुहमाल्यमयीं स न्यस्य तस्य गलनालविभूषाम् ।स्फाटिकीमपि तनुं निरमासीन्नीलकण्ठपदसान्वयतायै ॥
नीलेन पक्ष-निवहेन खमाहसन्तः, चञ्चवा फलानि विमलानि समञ्चयन्तः । 'श्रीराम' नाम मधुरं मधुरं क्वणन्तः, अद्यापि यत्र सुशुका विलसन्ति सन्तः ॥ प्रतापविजयः-१५२।
नीलेनानालनलिननिलीनोल्ललनालिना । ललनालालनेनालं लीलालोलेन लालिना ॥ शिशुपाल१९.८४ ।।
नीवारपाकादि कडम्गरीयैरामृश्यते जानपदैर्न कच्चित्थ् । कालोपपन्नातिथिकल्पभागं वन्यं शरीरस्थितिसाधनं वः ॥
नीवीबन्धोच्छ्वासितशिथिलं यत्र बिम्बाधराणां क्षौमं रागादनिभृतकरेष्व आक्षिपत्सु प्रियेषु अर्चिस्तुङ्गान अभिमुखम अपि प्राप्य रत्नप्रदीपान ह्रीमूढानां भवति विफलप्रेरणा चूर्णमुष्टिः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.७॥
नीहार - सार - शिशिरं श्वसितं त्वदीयं, तन्मन्द मन्द मधुरं हसितं त्वदीयम् । तद्दुग्ध-मुग्ध-वदनं सदनं सुखानां लब्धा स्तनन्धयशिशु कदा वदाऽम्ब ! ॥ प्रतापविजयः-९ ॥
नीहारजालमालिनः पुनरुक्तसान्द्राः कुर्वद्धूजनविलोचनपक्ष्ममालाः । क्षुण्णः क्षणं यदुबलैर्दिवमातितांसुः पांशुर्दिसां मुखमतुत्थयदुत्थितोऽद्रेः ॥ शिशुपाल५.११ ।।
नुनोद तस्य स्थलपद्मिनीगतं वितर्कं आविष्कृतफेनसंतति । अवाप्तकिञ्जल्कविभेदं उच्चकैर्विवृत्तपाठीनपराहतं पयः ।।
नूनं अत्रभवतः शराकृतिं सर्वथायं अनुयाति सायकः । सोऽयं इत्यनुपपन्नसंशयः कारितस्त्वं अपथे पदं यया ।।
नूनं तस्याः प्रबलरुदितोच्छूननेत्रं प्रियाया निःश्वासानाम अशिशिरतया भिन्नवर्णाधरोष्ठम हस्तन्यस्तं मुखम असकलव्यक्ति लम्बालकत्वाद इन्दोर दैन्यं त्वदनुसरणक्लिष्टकान्तेर बिभर्ति॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.२४॥
नूनं मत्तः परं वंश्याः पिण्डविच्छेददर्शिनः । न प्रकामभुजः श्राद्धे स्वधासंग्रहतत्पराः ॥ रघुवंशम् १.६६ ।।
नृत्यं मयूराः कुसुमानि वृक्षा दर्भानुपात्तान्विजहुर्हरिण्यः । तस्याः प्रपन्ने समदुःखभावं अत्यन्तं आसीद्रुदितं वनेऽपि ॥
नृपं तं आवर्तमनोज्ञनाभिः सा व्यत्यगादन्यवधूर्भवित्री । महीधरं मार्गवशादुपेतं स्रोतोवहा सागरगामिनीव ॥ रघुवंशम्
नृपः कराभ्यामुदतोलयन्निजे नृपानयं यान्पततः पदद्वये । तदीयचूडाकुरुविन्दरश्मिभिः स्फुटेयमेतत्करपादरञ्जना ॥
नृपः पुरस्थैः प्रतिबद्धवर्त्मा पश्चात्तनैः कश्चन नुद्यमानः । यन्त्रस्थसिद्धार्थपदाभिषेकं लब्ध्वाप्यसिद्धार्थममन्यत स्वम् ॥
नृपतावधिक्षिपति शौरिमथ सुरसरित्सुतो वचः । स्माह चलयति भुवं मरुति क्षुभितस्य नादमनुकुर्वदम्बुधेः ॥
नृपतिः प्रकृतीरवेक्षितुं व्यवहारासनं आददे युवा । परिचेतुं उपांशु धारणां कुशपूतं प्रवयास्तु विष्टरं ॥ रघुवंशम् ८.१८ ।।
नृपतिमुनिपरिग्रहेण सा भूः सुरसचिवाप्सरसां जहार चेतः । उपहितपरमप्रभावधाम्नां न हि जयिनां तपसां अलङ्घ्यं
नृपतेः प्रतिषिद्धं एव तत्कृतवान्पङ्क्तिरथो विलङ्घ्य यथ् । अपथे पदं अर्पयन्ति हि श्रुतवन्तोऽपि रजोनिमीलिताः ॥
नृपतेर्व्यजनादिभिस्तमो नुनुदे सा तु तथैव संस्थिता । प्रतिकारविधानं आयुषः सति शेषे हि फलाय कल्पते ॥ रघुवंशम्
नृपनीलमणीगृहत्विषामुपधेर्यत्र भयेन भास्वतः । शरणार्थमुवास वासरेऽप्यसदावृत्त्युदयत्तमं तमः ॥ नैषधीयचरितम्२.७५

नृपमानसमिष्टमानसः स निमज्जत्कुतुकामृतोर्मिषु । अवलम्बितकर्णशष्कुलीकलसीकं रचयन्नवोचत ॥ नैषधीयचरितम्२.८
नृपसुतं अभितः समन्मथायाः परिजनगात्रतिरोहिताङ्गयष्टेः । स्फुटं अभिलषितं बभूव वध्वा वदति हि संवृतिरेव कामितानि ।। किरातार्जुनीयम्१०.४४ ।।
नृपस्य तत्राधिकृताः पुनः पुनर्विचार्य तान्बन्धमवापिपन्कचाण् । कलापलीलोपनिधिर्गरुत्त्यजः स यैरपालापि कलापिसंपदः ॥ नैषधीयचरितम्१५.६४ ॥
नृपस्य तत्राधिकृताः पुनः पुनर्विचार्य तान्बन्धमवापिपन्कचान् ।कलापलीलोपनिधिर्गरुत्त्यजः स यैरपालापि कलापिसंपदः
नृपस्य वर्णाश्रमरक्षणं यत्स एव धर्मो मनुना प्रणीतः । निर्वासिताप्येवं अतस्त्वयाहं तपस्विसामान्यं अवेक्षणीया ॥
नृपाणां हितं क्षौरभे श्मश्रुकर्म दिने पञ्चमे पञ्चमेऽस्योदये वा । षडग्निस्त्रिमैत्रोऽष्टकः पञ्चपित्र्योऽब्दतोऽब्ध्यर्यमा क्षौरकृन्मृत्युमेति ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ३६॥
नृपानुपक्रम्य विभूषितासनान्सनातनी सा सुषुवे सरस्वती । विहारमारभ्य सरस्वतीः सुधासरःस्वतीवार्द्रतनूरनूत्थिताः ॥
नृपाय तस्मै हिमितं वनानिलैः सुधीकृतं पुष्परसैरहर्महः । विनिर्मितं केतकरेणुभिः सितं वियोगिनेऽदत्त न कौमुदीमुदः ॥
नृपेऽनुरूपे निजरूपसंपदां दिदेश तस्मिन्बहुशः श्रुतिं गते । विशिष्य सा भीमनरेन्द्रनन्दना मनोभवाज्ञैकवशंवदं मनः ॥
नृपेक्षणं सर्वकृतिश्च सङ्गरः शास्त्रं विवाहो गमदीक्षणे रवेः । वीर्येऽथ ताराबलतः शुभो विधुर्विधोर्बलेऽर्कोऽर्कबले कुजादयः ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् १९ ॥
नृपेण पाणिग्रहणस्पृहेति नलं मनः कामयते ममेति । आश्लेषि न श्लेषकवेर्भवत्याः श्लोकद्वयार्थः सुधिया मया किम् ॥
नेच्छन्ती सममुना सरोऽवगाढुं रोधस्तः प्रतिजलमीरिता सखीभिः । आश्लक्षद्भयचकितेक्षणं नवोढा वोढारं विपदि न दूषितातिभूमिः ॥ शिशुपाल८.२० ।।
नेता यस्य बृहस्पतिः, प्रहरणं वज्रं, सुराः सैनिकाः स्वर्गो दुर्गमनुग्रहः किल हरैरैरावतो वारणः । इत्यैश्वर्यबलान्वितोऽपि बलभिद्भग्नः परैः सङ्गरे, तद् व्यक्तं ननु दैवमेव शरणं धिग्धिग्वृथा पौरुषम् ।। नीतिशतकम्८८ ।।
नेत्रव्रजाः पौरजनस्य तस्मिन्विहाय सर्वान्नृपतीन्निपेतुः । मदोत्कटे रेचितपुष्पवृक्षा गन्धद्विपे वन्य इव द्विरेफाः ॥ रघुवंशम्
नेत्रा नीताः सततगतिना यद्विमानाग्रभूमीर आलेख्यानां सलिलकणिकादोषम उत्पाद्य सद्यः शङ्कास्पृष्टा इव जलमुचस त्वादृशा जालमार्गैर धूमोद्गारानुकृतिनिपुणा जर्जरा निष्पतन्ति॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.८॥
नेत्राणि वैदर्भसुतासखीनां विमुक्ततत्तद्विषयग्रहाणि । प्रापुस्तमेकं निरुपाख्यरूपं ब्रह्मेव चेतांसि यतव्रतानाम् ॥
नेत्रारविन्दत्वमगान्मृगाङ्कः पुरा पुराणस्य यदेष पुंसः । अस्याङ्क एवायमगात्तदानीं कनीनिकेन्दिन्दिरसुन्दरत्वम् ॥
नेत्रे निषधनाथस्य प्रियाया वदनाम्बुजम् । ततः स्तनतटौ ताभ्यां जघनं घनमीयतुः ॥ नैषधीयचरितम्२०.१५२ ॥
नेपथ्यदर्शिनश्छाया तस्यादर्शे हिरण्मये । विरराजोदिते सूर्ये मेरौ कल्पतरोरिव ॥ रघुवंशम् १७.२६ ।।
नेयार्थं लक्षणात्यन्त-प्रसरादमनोहरम् । हिमांशोर्हारधिक्कार-जागरे यामिकाः कराः ॥ चन्द्रालोकः२.११ ।।
नेष्टं ग्रहर्क्षं सकलार्धपादग्रासे क्रमात्तर्कगुणेन्दुमासान् । पूर्व परस्तादुभयोस्त्रिघस्रग्रस्तेऽस्तगे वाप्युदितेऽर्धखण्डे ॥
नैकवर्णमणिभूषणपूर्णे स क्षितीन्दुरनवद्यनिवेद्ये । अध्यतिष्ठदमलं मणिपीठं तत्र चित्रसिचयोच्चयचारौ ॥
नैक्षतार्थिनमवज्ञया मुहुर्याचितस्तु न च कालमाक्षिपथ् । नादिताल्पमथ न व्यकत्थयद्दत्तमिष्टमपि नान्वशेत सः ॥
नैतल्लघ्वपि भूयस्या वचो वाचातिशय्यते । इन्धनौधधगप्यग्निस्त्विषा नात्येति पूषणम् ॥ शिशुपाल २.२३ ॥
नैनं त्यज क्षीरधिमन्थनाद्यैरस्यानुजायोद्गमितामरैः श्रीः । अस्मै विमथ्येक्षुरसोदमन्यां श्राम्यन्तु नोत्थापयितुं श्रियं ते ॥
नैरन्तर्यच्छिन्नदेहान्तरालं दुर्भक्षस्य ज्वालिना वाशितेन । योद्‌धुर्बाणप्रोतमादीप्य मांसं पाकापूर्वस्वादमादे शिवाभिः ॥
नैरृतघ्नं अथ मन्त्रवन्मुनेः प्रापदस्त्रं अवदानतोषिताथ् । ज्योतिरिन्धनैपाति भास्करात्सूर्यकान्त इव ताडकान्तकः ॥ रघुवंशम्
नैरृतघ्नमथ मन्त्रवन्मुनेः प्रापदस्त्रमवदानतोषितात् । ज्योतिरिन्धनैपाति भास्करात्सूर्यकान्त इव ताडकान्तकः ॥ रघुवंशम्
नैव नः प्रियतमोभयथासौ यद्यमुं न वृणुते वृणुते वा । एकतो हि धिगमूमगुणज्ञामन्यतः कथमदःप्रतिलम्भः ॥
नैवाकृतिः फलति नैव कुलं न शीलं विद्यापि नैव न च यत्नकृतापि सेवा । भाग्यानि पूर्वतपसा खलु सञ्चितानि काले फलन्ति पुरुषस्य यथैव वृक्षाः ।। नीतिशतकम्९६ ।।
नैवाल्पमेधसि पटो रुचिमत्त्वमस्य मध्येसमिन्निवसतो रिपवस्तृणानि । उत्थानवानिह पराभवितुं तरस्वी शक्यः पुनर्भवति केन विरोधिनायम् ॥ नैषधीयचरितम्१३.१३ ॥

नैषधे बत वृते दमयन्त्या व्रीडितो नहि बहिर्भवितास्मि । स्वां गृहेऽपि वनितां कथमास्यं ह्रीनिमीलि खलु दर्शयिताहे ॥
नैषधेन विरोधं मे चण्डतामण्डितैजसः । जगन्ति हन्त गायन्तु रवेः कैरववैरवत् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१३९ ॥
नो कर्कनक्रझषकुम्भनवांशलग्ने नोऽब्जे तनौ रविशशीज्यकुजे त्रिकोणे । केन्द्रर्क्षषट्त्रिभवगे च परैस्त्रिलाभ षट्खस्थितैर्निधनशुद्धियुते विलग्ने ॥ मुहूर्त.ग्न्याधानप्रकरणम् २॥
नो ददासि यदि तत्त्वधियं मे यच्छ मोहमपि तं रघुवीर । येन रावणचमूर्युधि मूढा त्वन्मयं जगदपश्यदशेषम् ॥
नोच्चैर्यदा तरुतलेषु ममुस्तदानीं आधोरणैरभिहिताः पृथुमूलशाखाः । बन्धाय चिच्छिदुरिभास्तरसात्मनैव नैवात्मनीनमथ वा क्रियते मदान्धैः ॥ शिशुपाल५.४४ ।।
नोज्झितुं युवतिमानसनिरासे दक्षमिष्टमधुवासरसां । चूतमालिरलिनामतिरागादक्षमिष्ट मधुवासरसारं ॥ शिशुपाल६.६८
नॄणां करम्बितमुदामुदयन्मृगाङ्कशङ्कां सृजत्वनघजङ्घि परिभ्रमन्त्याः । तत्रोदयाद्रिशिखरे तव दृश्यमास्यं कश्मीरसंभवसमारचनाभिरामम् ॥ नैषधीयचरितम्११.४४ ॥
न्यग्रोधनादिव दिवः पतदातपादेर्न्यग्रोधमात्मभरधारमिवावरोहैः । तं तस्य पाकिफलनीलदलद्युतिभ्यां द्वीपस्य पश्य शिखिपत्त्रजमातपत्रम् ॥ नैषधीयचरितम्११.३ ॥
न्यधित तद्धृदि शल्यमिव द्वयं विरहितां च तथापि च जीवितम् । किमथ तत्र निहत्य निखातवान्रतिपतिः स्तनबिल्वयुगेनं तत् ॥ नैषधीयचरितम्४.४१ ॥
न्यवारीव यथाशक्ति स्पन्दं मन्दं वितन्वता । भैमीकुचनितम्बेन नलसंभोगलोभिना ॥ नैषधीयचरितम्२०.१५४ ॥
न्यवीविशत्तानथ राजसिंहान्सिंहासनौघेषु विदर्भराजः । शृङ्गेषु यत्र त्रिदशैरिवैभिरशोभि कार्तस्वरभूधरस्य ॥
न्यवेशि रत्नत्रितये जिनेन यः स धर्मचिन्तामणिरुज्झितो यया । कपालिकोपानलभस्मनः कृते तदेव भस्म स्वकुले स्तृतं तथा
न्यस्तं ततस्तेन मृणालदण्डखण्डं बभासे हृदि तापभाजि । तच्चित्तमग्नैर्मदनस्य बाणैः कृतं शतच्छिद्रमिव क्षणेन ॥
न्यस्तशस्त्रं दिलीपं च तं च शुश्रुवुषां पतिं । राज्ञां उद्धृतनाराचे हृदि शल्यं इवार्पितं ॥ रघुवंशम् ४.१* ।।
न्यस्ताक्षरा धातुरसेन यत्र भूर्जत्वचः कुञ्जरबिन्दुशोणाः । व्रजन्ति विद्याधरसुन्दरीणामनङ्गलेखक्रिययोपयोगम् ॥
न्यस्ताक्षरां अक्षरभूमिकायां कात्स्न्र्येन गृह्णाति लिपिं न यावथ् । सर्वाणि तावच्छ्रुतवृद्धयोगात्फलान्युपायुङ्क्त स दण्डनीतेः
न्यस्तेयं पश्य कन्दर्प-प्रताप-धवलद्युतिः । केतकी शेखरे शम्भोर्धत्ते चन्द्रकलातुलाम् ॥ चन्द्रालोकः२.३५ ।।
न्यस्य तस्याः कुचद्वन्द्वे मध्येनीवि निवेश्य च । स पाणेः सफलं चक्रे तत्करग्रहणश्रमम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.१४३ ॥
न्यायनिर्णीतसारत्वान्निरपेक्षं इवागमे । अप्रकम्प्यतयान्येषां आम्नायवचनोपमं ।। किरातार्जुनीयम्११.३९ ।।
न्यूनं त्वत्खड्गसंभूत-यशःपुष्पं नभस्तटम् । अधिकं भवतः शत्रून्दशत्यसिलताफणी ॥ चन्द्रालोकः२.१८ ।।
पक्कं महाकालफलं किलासीत्प्रत्यग्गिरेः सानुनि भानुबिम्बम् । भिन्नस्य तस्यैव दृषन्निपाताद्बीजानि जानामितमां तमांसि ॥
पक्षच्छिदा गोत्रभिदात्तगन्धाः शरण्यं एनं शतशो महीध्राः । नृपा इवोपप्लविनः परेभ्यो धर्मोत्तरं मध्यमं आश्रयन्ते ॥
पक्षादितस्त्वोजतिथौ घटेणौ मृगेन्द्रनक्रौ मिथुनाङ्गने च । चापेन्दुभे कर्कहरी हयान्त्यौ गोऽन्त्यौ च नेष्टे तिथिशून्यलग्ने ॥
पक्षादितोऽर्कदलतण्डुलवारिसर्पिः श्राणा हविष्यमपि हेमजलं त्वपूपम् । भुक्त्वा व्रजेद्रुचकमम्बु च धेनुमूत्रं यावान्नपायसगुडानसृगन्नमुद्गान् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ८८॥
पङ्कसंकरविगर्हितमर्हं न श्रियः कमलमाश्रयणाय । अर्थिपाणिकमलं विमलं तद्वासवेश्म विदधीत सुधीस्तत् ॥
पङ्ग्वन्धकाणलग्नानि मासशून्याश्च राशयः । गौडमालवयोस्त्याज्या अन्यदेशे न गर्हिता ॥ मुहूर्तचिन्त.१९ ॥
पचेलिमं दाडिममर्कबिम्बमुत्तार्य संध्या त्वगिवोज्झितास्य । तारामयं बीजभुजादसीयं कालेन निष्ठ्यूतमिवास्थियूथम् ॥
पञ्चद्व्यद्रिकृताष्टरामरसभूयामादिघट्यः शरा विष्टेरास्यमसद्गजेन्दुरसरामाद्रयाश्विबाणाब्धिषु । यामेष्वन्त्यघटीत्रयं शुभकरं पुच्छ तथा वासरे विष्टिस्तिथ्यपरार्धजा शुभकरी रात्रौ तु पूर्वार्धजा ॥ मुहूर्तचिन्त. ४४॥
पञ्चमं लोकपालानां तं ऊचुः साम्ययोगतः । भूतानां महतां षष्ठं अष्टमं कुलभूभृतां ॥ रघुवंशम् १७.७८ । ।
पञ्चमासाधिके मातुर्गर्भे चौलं शिशोर्न सत् । षञ्चवर्षाधिकस्येष्टं गर्भिण्यामपि मातरि ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ३१॥
पञ्चवट्यां ततो रामः शासनात्कुम्भजन्मनः । अनपोष्हस्थितिस्तस्थौ विन्ध्याद्रिः प्रकृताविव ॥ रघुवंशम् १२.३१ । ।
पञ्चानां अपि भूतानां उत्कर्षं पुपुषुर्गुणाः । नवे तस्मिन्महीपाले सर्वं नवं इवाभवथ् ॥ रघुवंशम् ४.११ । ।

पञ्चास्याजौ गोमृगौ तौलिकुम्भौ कन्यामीनौ कर्क्यली चापयुग्मे । तत्राऽन्योन्यं चन्द्रभान्वोर्निरुक्तं क्रान्तेः साम्यं नो शुभं मङ्गलेषु ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ६१॥
पञ्चेषुविजयाशक्तौ भवस्य क्रुध्यतो जयात् । येनान्यविगृहीतारिजयकालनयः श्रितः । १७.२३ ॥ नैषधीयचरितम्
पटलमम्बुमुचां पथिकाङ्गना सपदि जीवितसंशयमेष्यती । सनयनाम्बुसखीजन संभ्रमाद्विधुरबन्धुरबन्धुरमैक्षत ॥
पटालग्ने पत्यौ नमयति मुखं जातविनया हठाश्लेषं वाञ्छत्यपहरति गात्राणि निभृतम् । न शक्नोत्याख्यातुं स्मितमुखसखीदत्तनयना ह्रिया ताम्यत्यन्तः प्रथमपरिहासे नववधूः ॥अमरुशतकम्-३७॥
पटुत्वं सत्यवादित्वं कथायोगेन बुद्ध्यते । अस्तब्धत्वमचापल्यं प्रत्यक्षेनावगम्यते ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१०० ॥
पणबन्धमुखान्गुणानजः षडुपायुङ्क्त समीक्ष्य तत्फलं । रघुरप्यजयद्गुणत्रयं प्रकृतिस्थं समलोष्टकाञ्चनः ॥ रघुवंशम् ८.२१
पण्डितः पाण्डवानां स व्यासश्चाटुपटुः कविः । निनिन्द तेषु निन्दत्सु स्तुवत्सु स्तुतवान्न किम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.६५ ॥
पतगश्चिरकाललालनादतिविश्रम्भमवापितो नु सः । अतुलं विदधे कुतूहलं भुजमेतस्य भजन्महीभुजः ॥
पतगेन मया जगत्पतेरुपकृत्यै तव किं प्रभूयते । इति वेद्मि न तु त्यजन्ति मां तदपि प्रत्युपकर्तुमर्तयः ॥
पततां परितः परिस्फुरद्भिः परिपिङ्गीकृतदिङ्मुखैर्मयूखैः । सुतरामभवददुरीक्ष्यबिम्बस्तपनस्तत्किरणैरिवात्मदर्शः ॥
पतत्त्रिणां द्राधिमशालिना धनुर्गुणेन संयोगजुषां मनोभुवः । कचेन तस्यार्जितमार्जनश्रिया समेत्य सौभाग्यमलम्भि कुग्नलैः
पतत्त्रिणां द्राधिमशालिना धनुर्गुणेन संयोगजुषां मनोभुवः । कचेन तस्यार्जितमार्जनश्रिया समेत्य सौभाग्यमलम्भि कुङ्नलैः ॥ नैषधीयचरितम्१५.५९ ॥
पतत्प्रकर्षं हीनाऽनुप्रासादित्वे यथोत्तरम् । गम्भीरारम्भदम्भोलि-पाणिरेष समागतः ॥ चन्द्रालोकः२.२० ।।
पतत्येतत्तेजोहुतभुजि कदाचिद्यदि तदा पतङ्गः स्यादङ्गीकृततमपतङ्गापदुदयः । यशोऽमुष्येवोपार्जयितुमसमर्थेन विधिना कथंचित्क्षीराम्भोनिधिरपि कृतस्तत्प्रतिनिधिः ॥ नैषधीयचरितम्१२.४६ ॥
पतत्रिणा तद्रुचिरेण वञ्चितं श्रियः प्रयान्त्याः प्रविहाय पल्वलम् । चलत्पदाम्भोरुहनूपुरोपमा चुकूज कूले कलहंसमण्डली ॥
पतन् पतङ्गप्रतिमस्तपोनिधिः पुरो स्य यावन्न भुवि व्यलीयत । गिरेस्तडित्वानिव तावदुच्चकैर्जवेन पीठादुदतिष्ठदच्युतः ॥
पतन्ति नास्मिन्विशदाः पतत्त्रिणो धृतेन्द्रचापा न पयोदपङ्क्तयः । तथापि पुष्णाति नभः श्रियं परां न रम्यं आहार्यं अपेक्षते गुणं ।। किरातार्जुनीयम्४.२३ ।।
पतिं नगानां इव बद्धमूलं उन्मूलयिष्यंस्तरसा विपक्षं । लघुप्रयत्नं निगृहीतवीर्यस्त्रिमार्गगावेग इवेश्वरेण ।।
पतिंवरायाः कुलजं वरस्य वा यमः कमप्याचरितातिथिं यदि । कथं न गन्ता विफलीभविष्णुतां स्वयंवरः साध्वि समृद्धिमानपि ॥ नैषधीयचरितम्९.८१ ॥
पतिते पतङ्गमृगराजि निजप्रतिबिम्बरोषित इवाम्बुनिधौ । अथ नागयूथमलिनानि जगत्परितस्तमांसि परितस्तरिरे ॥
पतितैरपेतजलदान्नभसः पृषतैरपां शमयता च रजः । स दयालुनेव परिगाढकृशः परिचर्ययानुजगृहे तपसा ।।
पत्तिः पत्तिं वाहमेयाय वाजी नागं नागः स्यन्दनस्थो रथस्थं । इत्थं सेना वल्लभस्येव रागादङ्गेनाङ्गं प्रत्यनीकस्य भेजे ॥
पत्तिः पदातिं रथिनं रथेशस्तुरंगसादी तुरगाधिरूढं । यन्ता गजस्याभ्यपतद्गजस्थं तुल्यप्रतिद्वन्द्वि बभूव युद्धं ॥ रघुवंशम्
पत्युः शिरश्चन्द्रकलामनेन स्पृशेति सख्या परिहासपूर्वम् । सा रञ्जयित्वा चरणौ कृताशीर्माल्येन तां निर्वचनं जघान॥
पत्युर्गिरीणामयशः सुमेरुप्रदक्षिणाद्भास्वदनादृतस्य । दिशस्तमश्चैत्ररथान्यनामपत्रच्छटाया मृगनाभिशेभि ॥
पत्यौ तया वृतेऽन्यस्मिन्यदर्थं गतवानसि । भवतः कोपरोधस्तादक्षमस्य वृथारुषः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१५६ ॥
पत्यौ वृते भीमजया न वह्नावह्ना स्वमह्नाय निजुह्नुवे यः । जनादपत्रप्य स हा सहायस्तस्य प्रकाशोऽभवदप्रकाशः ॥
पत्रं नैव यदा करीरविटपे दोषो वसन्तस्य किं? नोलूकोऽप्यवलोकते यदि दिवा सूर्यस्य किं दूषणम्? धारा नैव पतन्ति चातकमुखे मेघस्य किं दूषणम्? यत्पूर्वं विधिना ललाटलिखितं तन्मार्जितुं कः क्षमः? । । नीतिशतकम् ९३ । ।
पत्रश्यामा दिनकरहयस्पर्धिनो यत्र वाहाः शैलोदग्रास त्वम इव करिणो वृष्टिमन्तः प्रभेदात योधाग्रण्यः प्रतिदशमुखं संयुगे तस्थिवांसः प्रत्यादिष्टाभरणरुचयश चन्द्रहासव्रणाङ्कैः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.१३॥
पत्रान्तलग्नैर्जलबिन्दुजालैराकृष्टमुक्ताफलजालशोभम् । तयोरुपर्यायतनालदण्डमाधत्त लक्ष्मीः कमलातपत्रम्॥
पत्रिवत्यभिमते मधुतुल्यस्वादमोष्ठकं विददङ्क्षौ । लभ्यते स्म परिरक्ततयात्मा यावकेन वियतापि युवत्याः ॥
पथश्च्युतायां समितौ रिपूणां धर्म्यां दधानेन धुरं चिराय । त्वया विपत्स्वप्यविपत्ति रम्यं आविष्कृतं प्रेम परं गुणेषु ।।

पथामनीयन्त तथाधिवासनान्मधुव्रतानामपि दत्तविभ्रमाः । वितानतामातपनिर्भयास्तदा पटच्छिदाकालिकपुष्पजाः स्रजः
पथ्यां तथ्यामगृह्णन्तमन्धं बन्धुप्रबोधनाम् । शून्यमाश्लिष्य नोज्झन्तं मोहमैक्षन्त हन्त ते ॥ नैषधीयचरितम्१७.२९ ॥
पदं तुषारस्रुतिधौतरक्तं यस्मिन्नदृष्ट्वापि हतद्विपानाम् । विदन्ति मार्गं नखरन्ध्रमुक्तैर्मुक्ताफलैः केसरिणां किराताः ॥
पदं शतेनाप मखैर्यदिन्द्रस्तस्मै स ते याचनचाटुकारः ।कुरु प्रसादं तदलंकुरुष्व स्वीकारकृद्भ्रूनटनश्रमेण ॥
पदद्वयेऽस्या नवयावरञ्जना जनैस्तदानीमुदनीयतार्पिता । चिराय पद्मौ परिरभ्य जाग्रती निशीव विश्लिष्य नवा रविद्युतिः
पदातिथेयांल्लिखितस्य ते स्वयं वितन्वती लोचननिर्झरानियम् । जगाद यां सैव मुखान्मम त्वया प्रसूनबाणोपनिषन्निशम्यताम् ॥ नैषधीयचरितम्९.१४३ ॥
पदाहतः कोपमयो महाफणी मुहुर्मुहुर्न्यञ्चित भोगमण्डलः । पुनर्हतः पादतलेन साम्प्रतं, न मानसिंहो भवता तिरस्कृतः
पदे तदंशे वाक्यांशे वाक्ये वाक्यकदम्बके । यथानुसारमभ्यूहेद्दोषान्शब्दार्थसम्भवान् ॥ चन्द्रालोकः२.३९ ।।
पदे पदे भाVइनि भाविनी तं यथा करप्राप्यमवैति नूनम् । तथा सखेलं चलता लतासु प्रतार्य तेनाचकृषे कृशाङ्गी ॥
पदे विधातुर्यदि मन्मथो वा ममाभिषिच्येत मनोरथो वा । तदा घटेतापि न वा तदेतत्प्रतिप्रतीकाद्भुतरूपशिल्पम् ॥
पदेपदे सन्ति भटा रणोद्भटा नतेषु हिंसारस एष पूर्यते । धिगीदृशं ते नृपते कुविक्रमं कृपाश्रये यः कृपणे पतत्रिणि ॥
पदैश्चतुर्भिः सुकृते स्थिरीकृते कृतेऽमुना के न तपः प्रपेदिरे । भुवं यदेकाङ्घ्रिकनिष्ठया स्पृशन्दधावधर्मोऽपि कृशस्तपस्विताम्
पदोपहोरेऽनुपनम्रतापि संभाव्यतेऽपां त्वरयापराधः । तत्कर्तुमर्हाञ्जलिसञ्जनेन स्वसंभृतिः प्राञ्जलतापि तावत् ॥
पद्मभूरिति सृजञ्जगद्रजः सत्वमच्युत इति स्थितिं नयन् । संहरन्हर इति श्रितस्तमस्त्रैधमेष भजति त्रिभिर्गुणैः ॥
पद्माकरो दिनकरो विकचीकरोति, चन्द्रो विकासयति कैरवचक्रवालम् । नाभ्यर्थितो जलधरोऽपि जलं ददाति, सन्तः स्वयं परहिते विहिताभियोगाः ।। नीतिशतकम्७४ ।।
पद्माकारैर्योधवक्त्रैरिभानां कर्णभ्रष्टैश्चामरैरेव हंसैः । सोपस्काराः प्रावहन्नस्रतोयाः स्रोतस्विन्यो वीचिषुच्चैस्तरद्भिः ॥
पद्माङ्कसद्मानमवेक्ष्य लक्ष्मीमेकस्य विष्णोः श्रयणात्सपत्नीम् । आस्येन्दुमस्या भजते जिताब्जं सरस्वती तद्विजिगीषया किम् ॥ नैषधीयचरितम्७.४९ ॥
पद्मान्हिमे प्रावृषि खञ्जरीटान्क्षिप्तुर्यमादाय विधिः क्वचित्तान् । सारेण तेन प्रतिवर्षमुच्चैः पुष्णाति दृष्टिद्वयमेतदीयम् ॥
पद्मैरनन्वीतवधूमुखद्युतो गताः न हंसैः श्रियमातपत्रजां । दूरेऽभवन्भोजवलयस्य गच्छतः शैलोपमातीतगजस्य निम्नगाः ॥
पद्म्यां नृपः संचरमाण एष चिरं परिभ्रम्य कथंकथंचित् । विदर्भराजप्रभवाभिरामं प्रासादमभ्रंकषमाससाद ॥
पन्थानमाशु विजहीहि पुरः स्तनौ ते पश्यन्प्रतिद्विरदकुम्भविशङ्गिचेताः । स्तम्बेरमः पारिणिनंसुरावुपैति षिङ्गैरगद्यत ससंभ्रममेव काचिथ् ॥ शिशुपाल५.३४ ।।
पपात पूर्वां जहतो विजिह्मतां वृषोपभुक्तान्तिकसस्यसम्पदः । रथाङ्गसीमन्तितसान्द्रकर्दमान्प्रसक्तसम्पातपृथक्कृतान्पथः
पपौ न कोऽपि क्षममास्यमेलितं जलस्य गण्डूषमुदीतसंमदः । चुचुम्ब तत्र प्रतिबिम्बितं मुखं पुरः स्फुरत्याः स्मरकार्मुकभ्रुवः ॥ नैषधीयचरितम्१६.६५ ॥
पपौ रणे यश्च किलोष्णशोणितं नृमूर्तिधारी यम- लोक शासनः । स भीमनामा रिपुरक्तरञ्जनः, न किं कुले नः प्रबभूव वीर-
पयः स्मिता मण्डकमण्डनाम्बरा वटाननेन्दुः पृथुलड्डुकस्तनी । पदं रुचेर्भोज्यभुजां भुजिक्रिया प्रिया बभूवोज्ज्वलकूरहारिणी ॥ नैषधीयचरितम्१६.१०७ ॥
पयसि सलिलराशेर्नक्तमन्तर्निमग्नः स्फुटमनिशमतापि ज्वालया बाडवाग्नेः । यदयमिदमिदानीमङ्गमुद्यन्दधाति ज्वलितखदिरकाष्ठाङ्गारगौरं विवस्वान् ॥ शिशुपाल११.४५ ।।
पयोघटैराश्रमबालवृक्षान्संवर्धयन्ती स्वबलानुरूपैः । असंशयं प्राक्तनयोपपत्तेः स्तनंधयप्रीतिं अवाप्स्यसि त्वं ॥ रघुवंशम्
पयोधरैः पुण्यजनाङ्गनानां निर्विष्टहेमाम्बुजरेणु यस्याः । ब्राह्मं सरः कारणं आप्तवाचो बुद्धेरिवाव्यक्तं उदाहरन्ति ॥
पयोधिलक्ष्मीमुषि केलिपल्वले रिरंसुहंसीकलनादसादरम् । स तत्र चित्रं विचरन्तमन्तिके हिरण्मयं हंसमबोधि नैषधः ॥
पयोनिलीनाभ्रमुकामुकावलीरदाननन्तोरगपुच्छसुच्छवीन् । जलार्धरुद्धस्य तटान्तभूभिदो मृणालजालस्य मिषाद्बभार यः ॥
पयोमुचां मेचकिमानमुच्चैरुच्चाटयामास ऋतुः शरद्या । अपारि वामोरु तयापि किंचिन्न प्रोञ्छितुं लाञ्छनकालिमाष्य ॥
पयॐउचामभिपततां दिवि द्रुतं विपर्ययः परित इवातपस्य सः । समक्रमः समविषमेष्वथ क्षणात्क्षमातलं
परकर्मापहः सोऽभूदुद्यतः स्वेषु कर्मसु । आवृणोदात्मनो रन्ध्रं रन्ध्रेषु प्रहरन्रिपून् ॥ रघुवंशम् १७.६१ ।।

परदारनिवृत्तिर्या सोऽयं स्वयमनादृतः । अहल्याकेलिलोलेन दम्भो दम्भोलिपाणिना ॥ नैषधीयचरितम्१७.४३ ॥
परपराक्षिसादृश्यं अदूरोज्झितवर्त्मसु । मृगद्वन्द्वेषु पश्यन्तौ स्यन्दनाबद्धदृष्टिषु ॥ रघुवंशम् १.४० । ।
परभृतयुवतीनां सम्यगायाति गातुं न तव तरुणि वाणी यं सुधासिन्धुवेणी । कति न रसिककण्ठे कर्तुमभ्यस्यतेऽसौ भवदुपविपिनाम्रे ताभिराम्रेडितेन ॥ नैषधीयचरितम्२१.१५७ ॥
परभृता मदनक्षतचेतसां प्रियसखी लघुवागिव योषितां । प्रियतमानकरोत्कलहान्तरे मृदुरवा दुरवापसमागमान् ॥
परमास्त्रपरिग्रहोरुतेजः स्फुरदुल्काकृति विक्षिपन्वनेषु । स जवेन पतन्परःशतानां पततां व्रात इवारवं वितेने ।।
परलोकनवप्रवासिनः प्रतिपत्स्ये पदवीमहं तव । विधिना जन एष वञ्चितस्त्वदधीनं खलु देहिनां सुखम् ॥ कुमारसंभवम्
परवानर्थसंसिद्धौ नीचवृत्तिरपत्रपः । अविधेयेन्द्रियः पुंसां गौरिवैतेइ विधेयतां ।। किरातार्जुनीयम्११.३३ ।।
परस्परं परिकुपितस्य पिंषतः क्षतोर्मिकाकनकपरागपङ्किलं । करद्वयं सपदि सुधन्वनो
परस्परर्द्धिपरार्ध्यरुपाः पौरस्त्रियो यत्र विधाय वेधाः । श्रीनिर्मितिप्राप्तघुणक्षतैकवर्णोपमावाच्यमलं भभार्ज ॥ शिशुपाल
परस्परस्पर्शरसोर्मिसेकात्तयोः क्षणं चेतसि विप्रलम्भः । स्नेहातिदानादिव दीपिकार्चिर्निमिष्य किंचिद्विगुणं दिदीपे ॥
परस्पराकूतजदूतकृत्ययोरनङ्गमाराद्धुमपि क्षणं प्रति । निमेषणेनैव कियच्चिरायुषा जनेषु यूनोरुदपादि निर्णयः ॥
परस्पराभ्युक्षणतत्पराणां तासां नृपो मज्जनरागदर्शी । नौसंश्रयः पार्श्वगतां किरातीं उपात्तवालव्यजनां बभाषे ॥ रघुवंशम्
परस्पराविरुद्धास्ते तद्रघोरनघं कुलं । अलं उद्द्योतयां आसुर्देवारण्यं इवर्तवः ॥ रघुवंशम् १०.८१ । ।
परस्परेण क्षतयोः प्रहर्त्रोरुत्क्रान्तवाय्वोः समकालं एव । अमर्त्यभावेऽपि कयोश्चिदासीदेकासरःप्रार्थितयोर्विवादः ॥
परस्परेण विज्ञातस्तेषूपायनपाणिषु । राज्ञा हिमवतः सारो राज्ञः सारो हिमाद्रिणा ॥ रघुवंशम् ४.७९ । ।
परस्परेण स्पृहणीयशोभं न चेदिदं द्वन्द्वं अयोजयिष्यथ् । अस्मिन्द्वये रूपविधानयत्नः पत्युः प्रजानां वितथोऽभविष्यथ् ॥
परस्परेण स्पृहणीयशोभं न चेदिदं द्वन्द्वमयोजयिष्यत् । अस्मिन्द्वये रुपविधानयत्नः पत्युः प्रजानां विफलोऽभविष्यत्॥
परस्य दारान्खलु मन्यमानैरस्पृश्यमानाममरैर्धरित्रीम् । भक्त्यैव भर्तुश्चरणौ दधानां नलस्य तत्कालमपश्यदेषा ॥
परस्य न स्प्रष्टुमिमामधिक्रिया प्रिया शिशुः प्रांशुरसाविति ब्रुवन् । रथे स भैमीं स्वयमध्यरूरुहन्न तत्किलाश्लिक्षदिमां जनेक्षितः ॥ नैषधीयचरितम्१६.११४ ॥
परस्य भूयान्विवरेऽभियोगः प्रसह्य संरक्षणं आत्मरन्ध्रे । भीष्मेऽप्यसम्भाव्यं इदं गुरौ वा न सम्भवत्येव वनेचरेषु ।।
परस्य मर्माविधमुज्झतां निजं द्विजिह्वतादोषमजिह्मगामिभिः । तमिद्धमाराधयितुं सकर्णकैः कुलैर्न भेजे फणिनां भुजङ्गता
परात्मनोः परिच्छिद्य शक्त्यादीनां बलाबलं । ययावेभिर्बलिष्ठश्चेत्परस्मादास्त सोऽन्यथा ॥ रघुवंशम् १७.५९ । ।
परानमी यदपवदन्त आत्मनः स्तुवन्ति च स्थितिरसतामसाविति । निनाय नो विकृतिमविस्मितः स्मितं मुखं शरच्छशधरमुग्धमुद्धवः ॥ शिशुपाल१७.१९ ।।
पराभिसंधानपरं यद्यप्यस्य विचेष्टितं । जिगीषोरश्वमेधाय धर्म्यं एव बभूव तथ् ॥ रघुवंशम् १७.७६ । ।
परार्ध्यवर्णास्तरणोपपन्नं आसेदिवान्रत्नवदासनं सः । भूयिष्ठं आसीदुपमेयकान्तिर्मयूरपृष्ठाश्रयिणा गुहेन ॥ रघुवंशम् ६.४ । ।
परार्ध्यवेषाभरणैः पुरःसरैः समं जिहाने निषधावनीभुजि । दधे सुनासीरपदाभिधेयतां स रूढिमात्राद्यदि वृत्रशात्रवः ॥
पराहतध्वस्तशिखे शिखावतो वपुष्यधिक्षिप्तसमिद्धतेजसि । कृतास्पदास्तप्त इवायसि ध्वनिं पयोनिपाताः प्रथमे वितेनिरे
परिकल्पितसांनिध्या काले काले च बन्दिषु । स्तुत्यं स्तुतिभिरर्थ्याभिरुपतस्थे सरस्वती ॥ रघुवंशम् ४.६ । ।
परिकीर्णं उद्यतभुजस्य भुवनविवरे दुरासदं । ज्योतिरुपरि शिरसो विततं जगृहे निजान्मुनिदिवौकसां पथः ।।
परिक्षते वक्षसि दन्तिदन्तैः प्रियाङ्कशीता नभसः पतन्ती । नेह प्रमोहं प्रियसाहसानां मन्दारमाला विरलीकरोति ।।
परिक्षीणः कश्चित्स्पृह्यति यवानां प्रसृतये स पश्चात् सम्पूर्णः गणयति धरित्रीं तृणसमाम् । अतश्चानैकान्त्याद् गुरुलघुतयार्थेषु धनिनाम् अवस्था वस्तूनि प्रथयति च सङ्कोचयति च ।। नीतिशतकम्४५ । ।
परिखावलयच्छलेन या न परेषां ग्रहणस्य गोचरः । फणिभाषितभाष्यफक्किकाविषमा कुण्डलनामवापिता ॥
परिचयं चलक्ष्यनिपातने भयरुषोश्च तदिङ्गितबोधनं । श्रमजयात्प्रगुणां च करोत्यसौ तनुं अतोऽनुमतः सचिवैर्ययौ ॥
परिच्छेदो हि पाण्डित्यं यदापन्ना विपत्तयः । अपरिच्छेदकर्तॄणां विपदः स्युः पदे पदे ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१४२ ॥
परिणतमदिराभं भास्करेणॐशुबाणैस्तिमिरकरिघटायाः सर्वदिक्षु क्षतायाः । रुधिरमिव वहन्त्यो भान्ति बालातपेनच्छुरितमुभयरोधोवारितं वारि नद्यः ॥ शिशुपाल११.४९ ।।

परिणामसुखे गरीयसि व्यथकेऽस्मिन्वचसि क्षतौजसां । अतिवीर्यवतीव भेषजे बहुरल्पीयसि दृश्यते गुणः ।।
परिणामोऽनयोर्यस्मिन्नभेदः पर्यवस्यति । कान्तेन पृष्टा रहसि मौनमेवोत्तरं ददौ ॥ चन्द्रालोकः५.२२ ।।
परिणाहिना तुहिनराशि- विशदं उपवीतसूत्रतां । नीतं उरगं अनुरञ्जयता शितिना गलेन विलसन्मरीचिना ।।
परितः प्रमिताक्षरापि सर्वं विषयं व्याप्तवती गता प्रतिष्ठां । न खलु प्रतिहन्यते कुतश्चित्परिभाषेव गरीयसी यदाज्ञा ॥
परितः प्रसभेन नीयमानः शरवर्षैरवसायमाश्रयाशः । प्रबलेषु कृती चकार विद्युद्व्यपदेशेन घनेष्वनुप्रवेशं ॥
परितप्यत एव नोत्तमः परितप्तोऽप्यपरः सुसंवृतिः । परवृद्धिभिराहितव्यथः स्फुटनिर्भिन्नदुराशयोऽधमः ॥
परितप्यते व्रज धृतिं त्यज भीतिमहेतुकामयमचण्डमरीचिरुदञ्चति । ज्वलयति स्फुटमातपमुर्मुरैरनुभवं वचसा सखि लुम्पसि ॥ नैषधीयचरितम्४.१०६ ॥
परितश्च धौतमुखरुक्मविलसदहिमांशुमण्डलाः । तेनुरतनुवपुषः पृथिवीं स्फुटलक्ष्यतेजस इवात्मजाः श्रियः ॥
परितोषयिता न कश्चन स्वगतो यस्य गुणोऽस्ति देहिनः । परदोषकथाभिरल्पकः स्वजनं तोषयितुं किलेच्छति ॥
परिधार्धं पञ्च शूले षट् च गण्डातिगण्डयोः । व्याघाते नव नाड्यश्च वर्ज्याः सर्वेषु कर्मषु ॥ मुहूर्तचिन्त.३५ ॥
परिपाटलाब्जदलचारुणासकृच्चलिताङ्गुलीकिसलयेन पाणिना ।सशिरःप्रकम्पमपरा रिपुं
परिपाति स केवलं शिशूनिति तन्नामनि मा स्म विश्वसीः । तरुणानपि रक्षति क्षमी स शरण्यः शरणागतान्द्विषः ॥
परिभ्रमंल्लोहितचन्दनोचितः पदातिरन्तर्गिरि रेणुरूषितः । महारथः सत्यधनस्य मानसं दुनोति ते कच्चिदयं वृकोदरः ।।
परिभ्रमन्मूर्धजषट्पदाकुलैः स्मितोदयादर्शितदन्तकेसरैः । मुखैश्चलत्कुण्डलरश्मिरञ्जितैर्नवातपामृष्टसरोजचारुभिः ।।
परिमृज्य भुजाग्रजन्मना पतगं कोकनदेन नैषधः । मृदु तस्य मुदेऽकिरद्गिरः प्रियवादामृतकूपकण्ठजाः ॥
परिमोहयमाणेन शिक्षालाघवलीलया । जैष्णवी विशिखश्रेणी परिजह्रे पिनाकिना ।। किरातार्जुनीयम्१५.३६ ।।
परिमोहिणा परिजनेन कथमपि चिरादुपाहृतं । वर्म करतलयुगेन महत्तनुचूर्णपेषमपिषद्द्रुषा परः ॥ शिशुपाल१५.७६ ।।
परिम्लाने माने मुखशशिनि तस्याः करधृते मयि क्षीणोपाये प्रणिपतनमात्रैकशरणे । तया पक्ष्मप्रान्तव्रजपुटनिरुद्धेन सहसा प्रसादो बाष्पेन स्तनतटविशीर्णेन कथितः ॥अमरुशतकम्-२१॥
परिवर्तिनि संसारे मृतः को वा न जायते । स जातो येन जातेन याति वंशः समुन्नतिम् ।। नीतिशतकम्३२ ।।
परिवीतं अंशुभिरुदस्त- दिनकरमयूखमण्डलैः । शम्भुं उपहतदृशः सहसा न च ते निचायितुं अभिप्रसेहिरे ।।
परिवृत्तिर्विनिमयो न्यूनाभ्यधिकयोर्मिथः । जग्राहैकं शरं मुक्त्वा कटाक्षान्शत्रुयोषिताम् ॥ चन्द्रालोकः५.९४ ।।
परिवेष्टितमूर्तयश्च मूलादुरगैराशिरसः सरत्नपुष्पैः । दधुरायतवल्लिवेष्टितानामुपमानं मनुजा महीरुहाणां ॥
परिशिथिलितकर्णग्रीवमामीलिताक्षः क्षणमयमनुभूय स्वप्नमूर्ध्वज्ञुरेव । रिरसयिषति भूयः शष्पमग्रे विकीर्णं पटुतरचपलौष्ठः प्रस्फुरत्प्रोथमश्वः ॥ शिशुपाल११.११ ।।
परिष्वजस्वानवकाशबाणता स्मरस्य लग्ने हृदयद्वयेऽस्तु नौ । दृढा मम त्वत्कुचयोः कठोरयोरुरस्तटीयं परिचारिकोचिता ॥
परिसंख्या निषिध्यैकमन्यस्मिन्वस्तुयन्त्रणम् । स्नेहक्षयः प्रदीपेषु स्वान्तेषु न नतभ्रुवाम् ॥ चन्द्रालोकः५.९५ ।।
परिसरविषयेषु लीढमुक्ता हरिततृणोद्गमशङ्कया मृगीभिः । इह नवशुकक्ॐअला मणीनां रविकरसंवलिताः फलन्ति भासः ।। किरातार्जुनीयम्५.३८ ।।
परिसुरपतिसूनुधाम सद्यः समुपदधन्मुकुलानि मालतीनां । विरलं अपजहार बद्धबिन्दुः सरजसतां अवनेरपां निपातः ।।
परिस्फुरन्मीनविघट्टितोरवः सुराङ्गनास्त्रासविलोलदृष्टयः । उपाययुः कम्पितपाणिपल्लवाः सखीजनस्यापि विलोकनीयतां ।। किरातार्जुनीयम्८.४५ ।।
परीतं उक्षावजये जयश्रिया नदन्तं उच्चैः क्षतसिन्धुरोधसं । ददर्श पुष्टिं दधतं स शारदीं सविग्रहं दर्प इवाधिपं गवां ।।
परीरम्भेऽनयारभ्य कुचकुङ्कुमसंक्रमम् । त्वयि मे हृदयस्यैवं राग इत्युदितैव वाक् ॥ नैषधीयचरितम्२०.४६ ॥
परेण भग्नेऽपि बले महौजा ययावजः प्रत्यरिसैन्यं एव । धूमो निवर्तेत समीरणेन यतो हि कक्षस्तत एव वह्निः ॥ रघुवंशम्
परेतभर्तुर्मनसेव दूतीं नभस्वतेवानिलसख्यभाजः । त्रिस्रोतसेवाम्बुपतेस्तदाशु स्थिरास्थमायातवतीं निरास्थम् ॥
परेतभर्तुर्महिषो मुना धनुर्विधातुमुत्खातविषाणमण्डलः । हृते पि भारे महतस्त्रपाभरा दुवाह दुःखेन भृशानतं शिरः ॥
परेषु स्वेषु च क्षिप्तैरविज्ञातपरस्परैः । सोऽपसर्पैर्जजागार यथाकालं स्वपन्नपि ॥ रघुवंशम् १७.५१ ।।
परोक्षे कार्यहन्तारं प्रत्यक्षे प्रियवादिनम् । वर्जयेत्तादृशं मित्रं विषकुम्भं पयोमुखम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.७८ ॥

पर्जन्य इव भूतानामाधारः पृथिवीपतिः । विकलेऽपि हि पर्जन्ये जीव्यते न तु भूपतौ ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१९० ॥
पर्णशालां अथ क्षिप्रं विधृतासिः प्रविश्य सः । वैरूप्यपौनरुक्त्येन भीषणां तां अयोजयथ् ॥ रघुवंशम् १२.४० । ।
पर्यङ्कतापन्नसरस्वदङ्कां लङ्कां पुरीमप्यभिलाषि चित्तम् । कुत्रापि चेद्वस्तुनि ते प्रयाति तदप्यवेहि स्वशये शयालु ॥
पर्यङ्कबन्धस्थिरपूर्वकायमृज्वायतं संनमितोभयांसम् । उत्तानपाणिद्वयसंनिवेशात्प्रफुल्लराजीवमिवाङ्कमध्ये ॥
पर्यच्छे सरसि हृतेंऽशुके पयोभिर्लोलाक्षे सुरतगुरावपत्रपिष्णोः । सुश्रेण्या दलवसनेन वीचिहस्तन्यस्तेन द्रुतमकृताब्जिनि
पर्यन्तसंचारितचामरस्य कपोललोलोभयकाकपक्षथ् । तस्याननादुच्चरितो विवादश्चक्स्शाल वेलास्वपि नार्णवानां ॥
पर्यभूद्दिनमणिर्द्विजराजं यत्करैरहह तेन तदा तम् । पर्यभूत्खलु करैर्द्विजराजः कर्म कः स्वकृतमत्र न भुङ्क्ते ॥
पर्यस्तापह्नुतिर्यत्र धर्ममात्रं निषिध्यते । नायं सुधांशुः किं तर्हि सुधांशुः प्रेयसीमुखम् ॥ चन्द्रालोकः५.२५ ।।
पर्याकुलत्वान्मरुतां वेगभङ्गोऽनुमीयते । अम्भसामोघसंरोधः प्रतीपगमनादिव ॥ कुमारसंभवम् २.२५ ॥
पर्याप्तपुष्पस्तबकस्तनाभ्यः स्फुरत्प्रवालौष्ठमनोहराभ्यः । लतावधूभ्यस्तरवोऽप्यवापुर्विनम्रशाखाभुजबन्धनानि ॥
पर्यायश्चेदनेकत्र स्यादेकस्य समन्वयः । पद्मं मुक्त्वा गता चन्द्रं कामिनीवदनोपमा ॥ चन्द्रालोकः५.९३ ।।
पर्यायसेवामुत्सृज्य पुष्पसंभारतत्पराः । उद्यानपालसामान्यमृतवस्तमुपासते ॥ कुमारसंभवम् २.३६ ॥
पर्यायेण द्वयोस्तच्चेदुपमेयोपमा मता । धर्मोऽर्थ इव पूर्णश्रीरर्थो धर्म इव त्वयि ॥ चन्द्रालोकः५.१३ ।।
पर्वतेन परिपीय गभीरं नारदीयमुदितं प्रतिनेदे । स्वस्य कश्चिदपि पर्वतपक्षच्छेदिनि स्वयमदर्शि न पक्षः ॥
पलाशदामेतिमिलच्छिलीमुखैर्वृता विभूषामणिरश्मिकार्मुकैः । अलक्षि लक्षैर्धनुषामसौ तदा रतीशसर्वस्वतयाऽभिरक्षिता ॥
पल्वोपमितसाम्यसपक्षं दष्टत्यधरबिम्बमभीष्टे । पर्यकूजि सरुजेव तरुण्यास्तारलोलवलयेन करेण ॥ शिशुपाल१०.५३ ।।
पवनस्कन्धमारुह्य नृत्यत्तरकरः शिखी । अनेन प्रापि भैमीति भ्रमं चक्रे नभःसदाम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.११ ॥
पवनस्यानुकूलत्वात्प्रार्थनासिद्धिशंसिनः । रजोभिस्तुरगोत्कीर्णैरस्पृष्टालवेष्टनौ ॥ रघुवंशम् १.४२ । ।
पवनात्मजेन्द्रसुतमध्यवर्तिना नितरामरोचि रुचिरेण चक्रिणा । दधतेव योगमुभयग्रहान्तरस्थितिकारितं
पवित्रमत्रातनुते जगद्युगे स्मृता रसक्षालनयेव यत्कथा । कथं न सा मद्गिरमाविलामपि स्वसेविनीमेव पवित्रयिष्यति ॥
पशुपतिरपि तान्यहानि कृच्छ्रादगमयदद्रिसुतासमागमोत्कः । कमपरमवशं न विप्रकुर्युर्विभुमपि तं यदमी स्पृशन्ति भावाः॥
पश्चात्कृतानामप्यस्य नराणामिव पत्रिणां । योयो गुणेन संयुक्तः स स कर्णान्तिमाययौ ॥ शिशुपाल१९.९३ ।।
पश्चात्क्रिया तूणयुगस्य भर्तुर्जज्ञे तदानीं उपकारिणीव । सम्भावनायां अधरीकृतायां पत्युः पुरः साहसं आसितव्यं ।।
पश्चाद उच्चैर्भुजतरुवनं मण्डलेनाभ्लीनः सांध्यं तेजः प्रतिनवजपापुष्परक्तं दधानः नृत्तारम्भे हर पशुपतेर आर्द्रनागाजिनेच्छां शान्तोद्वेगस्तिमितनयनं दृष्टभक्तिर भवान्या॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.३९॥
पश्य द्रुतास्तंगतसूर्यनिर्यत्करावलीहैङ्गुलवेत्रयात्र । निषिध्यमानाहनि संध्ययापि रात्रिप्रतीहारपदेऽधिकारम् ॥
पश्यन्कृतार्थैरपि वल्लवीजनो जनाधिनाथं न ययौ वितृष्णतां । एकान्तमौग्ध्यानवबुद्धविभ्रमैः प्रसिद्धविस्तारगुणैर्विलोचनैः
पश्यन्वृतोऽप्येष निमेषमद्रेरधित्यकाभूमितिरस्करिण्या । प्रवर्षति प्रेयसि चन्द्रिकामिश्चकोरचञ्चूचुलुकप्रमिन्दुः ॥
पश्यन्स तस्मिन्मरुतादि तन्व्याः स्तनौ परिस्प्रष्टुमिवास्तवस्त्रौ । अक्षान्तपक्षान्तमृगाङ्कमास्यं दधार तिर्यन्वलितं विलक्षः ॥
पश्याः पुरंध्रीः प्रति सान्द्रचन्द्ररजाःकृतक्रीडकुमारचक्रे । चित्राणि चक्रे ध्वनि चक्रवर्तिचिह्नं तदङ्घ्रिप्रतिमासु चक्रम् ॥
पश्यामो मयि किं प्रपद्यत इति स्थैर्यं मयालम्बितं किं मामालपतीत्ययं खल शठः कोपस्तयाप्याश्रितः । इत्यन्योन्यविलक्षदृष्टिचतुरे तस्मिन्नवस्थान्तरे सव्याजं हसितं मया धृतिहरो बाष्पस्तु मुक्तस्तया ॥अमरुशतकम्-२०॥
पश्यावरोधैः शतशो मदीयैर्विगाह्यमानो गलिताङ्गरागैः । संध्योदयः साभ्र इवैष वर्णं पुष्यत्यनेकं सरयूप्रवाहः ॥ रघुवंशम्
पश्योच्चसौधस्थितिसौख्यलक्ष्ये त्वत्केलिकुल्याम्बुनि बिम्बमिन्दोः । चिरं निमज्ज्येह सतः प्रियस्य भ्रमेण यच्चुम्बति राजहंसी ॥ नैषधीयचरितम्२२.१२२ ॥
पांसुला बहुपतिर्नियतं या वेधसारचि रुषा नवखण्डा । तां भुवं कृतवतो द्विजभुक्तां युक्तकारितरता तव जीयात् ॥
पाञ्चजन्यमधिगत्य करेणापाञ्चजन्यमसुराननिति वक्षि । चेतनाः स्थ किल पश्यत किं नाचेतनोऽपि मयि मुक्तविरोधः ॥
पाञ्चालिकी च लाटीया गौडीया च यथारसम् । वैदर्भी च यथासङ्ख्यं चतस्रो रीतयः स्मृताः ॥ चन्द्रालोकः६.२२ ।।
पाणये बलरिपोरथ भैमीशीतकोमलकरग्रहमर्हम् । भेषजं चिरचिताशनिवासव्यापदामुपदिदेश रतीशः ॥
पाणिपर्वणि यवः पुनराख्यद्देवतर्पणयवार्पणमस्य । न्युप्यमानजलयोगितिलौघैः स द्विरुक्तकरकालतिलोऽभूत् ॥

पाणिपल्लवविधूननं अन्तः सीत्कृतानि नयनार्धनिमेषाः । योषितां रहसि गद्गदवाचां अस्त्रतां उपययुर्मदनस्य ।।
पाणिपीडनमहं दमयन्त्याः कामयेमहि महीमिहिकांशो । दूत्यमत्र कुरु नः स्मरभीर्तिं निर्जितस्मर चिरस्य निरस्य ॥
पाणिपीडनविधेरनन्तरं शैलराजदुहितुर्हरं प्रति । भावसाध्वसपरिग्रहादभूत्कामदोहद मनोहरं वपुः॥ कुमारसंभवम्७.१॥
पाणिरोधमविरोधवाञ्छं भर्त्सनाश्च मधुरस्मितगर्भाः । कामिनः स्म कुरुते करभोरुर्हारि शुष्करुदितं च सुखऽपि ॥
पाणौ फणी भजति कङ्कणभूयमैशे सोऽयं मनोहरमणीरमणीयमुच्चैः । कोटीरबन्धनधनुर्गुणयोगपट्टव्यापारपारगममुं भज भूतभर्तुः ॥ नैषधीयचरितम्११.१८ ॥
पाण्डुच्छायोपवनवृतयः केतकैः सूचिभिन्नैर नीडारम्भैर गृहबलिभुजाम आकुलग्रामचैत्याः त्वय्य आसन्ने परिणतफलश्यामजम्बूवनान्ताः संपत्स्यन्ते कतिपयदिनस्थायिहंसा दशार्णाः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.२४॥
पाण्ड्योऽयं अंसार्पितलम्बहारः कॢप्ताङ्गरागो हरिचन्दनेन । आभाति बालातपरक्तसानुः सनिर्झरोद्गार इवाद्रिराजः ॥
पातितोत्तुङ्गमाहात्म्यैः संहृतायतकीर्तिभिः । गुर्वीं कां आपदं हन्तुं कृतं आवृत्तिसाहसं ।। किरातार्जुनीयम्१५.११ ।।
पातुं आहितरतीन्यभिलेषुस्तर्षयन्त्यपुनरुक्तरसानि । सस्मितानि वदनानि वधूनां सोत्पलानि च मधूनि युवानः ।।
पातुर्दृशालेख्यमयीं नृपस्य त्वामादरादस्तनिमीलयास्ते । ममेदमित्यश्रुणि नेत्रवृत्तेः प्रीतेर्निमेषच्छिदया विवादः ॥
पातोपग्रहलत्तासु नेष्टोऽङ्घ्रिः खेटपत्समः । वारस्त्रिघ्नोऽष्टभिस्तष्टः सैकः स्यादर्धयामकः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ६४॥
पात्रीकृतात्मा गुरुसेवनेन स्पृष्टाकृतिः पत्त्रथेन्द्रकेतोः । तं पुत्रिणां पुष्करपत्त्रनेत्रः पुत्रः समारोपयदग्रसंख्यां ॥ रघुवंशम्
पाथोधिमाथसमयोत्थितसिन्धुपुत्रीपत्पङ्कजार्पणपवित्रशिलासु तत्र । पत्या सहावह विहारमयैर्विलासैरानन्दमिन्दुमुखि मन्दरकन्दरासु ॥ नैषधीयचरितम्११.६ ॥
पादन्यासैः क्वणितरशनास तत्र लीलावधूतै रत्नच्छायाखचितवलिभिश चामरैः क्लान्तहस्ताः वेश्यास त्वत्तो नखपदसुखान प्राप्य वर्षाग्रबिन्दून आमोक्ष्यन्ते त्वयि मधुकरश्रेणिदीर्घान कटक्षान॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.३८॥
पादपाविद्धपरिघः शिलानिष्पिष्टमुद्गरः । अतिशस्त्रनखन्यासः शैलरुग्ण मतङ्गजः ॥ रघुवंशम् १२.७३ ।।
पादान इन्दोरमृतशिशिराञ्जलमार्गप्रविष्टान पूर्वप्रीत्या गतमभुमुखं संनिवृत्तं तथैव चक्षुः खेदात सलिलगुरुभिः पक्ष्मभिश्छादयन्तीं साभ्रेऽह्नीव स्थलकमलिनी न प्रभुद्धां न सुप्ताम॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.३०॥
पादासक्ते सुचिरमिह ते वामता कैव कान्ते सन्मार्गस्थे प्रणयिनि जने कोपने कोऽपराधः । इत्थं तस्याः पर्जनकथा कोपवेगोपशान्तौ बाष्पोद्भेदैस्तद् अनु सहसा न स्थितं न प्रयातम् ॥अमरुशतकम्-६५॥
पादाहतं यतुत्थाय मूर्धानमधिरोहति । स्वस्थादेवापमाने इ देहिनस्तद्वरं रजः ॥ शिशुपाल २.४६ ॥
पादैः पुरः कूबरिणां विदारिताः प्रकाममाक्रान्ततलास्ततो गजैः । भग्नोन्नतानन्तरपूरितान्तरा बभुर्भुवः कृष्टसमीकृता इव ॥
पादोनरेखापरपूर्वयोजनैः पलैर्युतोनास्तिथयो दिनार्द्धतः । ऊनाधिकास्तद्विवरोद्भवैः पलैरूर्ध्वं तथाऽधो दिनपप्रवेशनम् ॥
पानधौतनवयावकरागं सुभ्रुवो निभृतचुम्बनदक्षाः । प्रेयसामधररागरसेन स्वं किलाधरमुपालि ररञ्जुः ॥ शिशुपाल१०.२६
पानीयं वा निरायासं स्वाद्वन्नं वा भयोत्तरम् । विचार्यं खलु पश्यामि तत्सुखं यत्र निर्वृतिः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१४४ ॥
पापात्तापा मुदः पुण्यात्परासोः स्युरिति श्रुतिः । वैपरीत्यं द्रुतं साक्षात्तदाख्यात बलाबले ॥ नैषधीयचरितम्१७.४५ ॥
पापान्तः पापयुग्द्यूने पापाच्चन्द्रः शुभोऽप्यसत् । शुभांशे वाधिमित्रांशे गुरुदृष्टोऽशुभोऽपि सन् ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् ७ ॥
पापान्निवारयति योजयते हिताय, गुह्यं च गूहति गुणान् प्रकटीकरोति । आपद्गतं च न जहाति ददाति काले, सन्मित्रलक्षणमिदं प्रवदन्ति सन्तः ।। नीतिशतकम्७३ ।।
पापैस्तनौ रुङ्निधने मृतिः सुते पुत्रार्तिरर्थव्ययगैर्दरिद्रता । स्यात्खेऽलसो भ्रष्टपदो द्युनाम्बुगैः सर्वं शुभं केन्द्रगतैः शुभग्रहैः ॥ मुहूर्त.राजाभिषेकप्रकरणम् ३॥
पापौ कर्तरिकारकौ रिपुगृहे नीचास्तगौ कर्तरी- दोषो नैव सितेऽरिनीचगृहगे तत्षष्ठदोषोऽपि न । भौमेऽस्ते रिपुनीचगे नहि भवेद्भौमोऽष्टमो दोषकृन् नीचे नीचनवांशके शशिनि रिःफाष्टारिदोषोऽपि न ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ८८॥
पारसीकांस्ततो जेतुं प्रतस्थे स्थलवर्त्मना । इन्द्रियाख्यानिव रिपूंस्तत्त्वज्ञानेन संयमी ॥ रघुवंशम् ४.६० ।।
पारेजलं नीरनिधेरपश्यन्मुरारिनीलपलाशराशीः । वनावलीरुत्कलिकासहस्रप्रतिक्षणोत्कूलितशैवलाभाः ॥ शिशुपाल
पार्थबाणाः पशुपतेरावव्रुर्विशिखावलिं । पयुँउच इवारन्ध्राः सावित्रीं अंशुसंहतिं ।। किरातार्जुनीयम्१५.४० ।।
पार्थिवं हि निजमाजिषु वीरा दूरमूर्ध्वगमनस्य विरोधि । गौरवाद्वपुरपास्य भजन्ते मत्कृतामतिथिगौरवऋद्धिम् ॥

पार्थिवीं उदवहद्रघूद्वहो लक्ष्मणस्तदनुजां अथोर्मिलां । यौ तयोरवरजौ वरौजसौ तौ कुशध्वजसुते सुमध्यमे ॥ रघुवंशम्
पार्थिवीमुदवहद्रघूद्वहो लक्ष्मणस्तदनुजामथोर्मिलाम् । यौ तयोरवरजौ वरौजसौ तौ कुशध्वजसुते सुमध्यमे ॥ रघुवंशम्
पाश्चात्यभागमिह सानुषु सन्निषण्णाः पश्यन्ति शान्तमलसान्द्रतरांशुजालं । संपूर्णलब्धललनालापनोपमान-मुत्सङ्गसङ्गिगहरिणमस्य मृगाङ्गमूर्तेः ॥ शिशुपाल ४.२२॥
पिकरुतिश्रुतिकम्पिनि शैवलं हृदि तया निहितं विचलद्बभौ । सततदूतहृच्छयकेतुना हृतमिव स्वतनूधनघर्षिणा ॥
पिकस्य वाङ्मात्राकृताद्व्यलीकान्न स प्रभुर्नन्दति नन्दनेऽपि । बालस्य चूडाशशिनोऽपराधान्नाराधनं शिलति शूलिनोऽपि ॥
पिकाद्वने शृण्वति भृङ्गहुंकृतैर्दशामुदञ्चत्करुणे वियोगिनाम् । अनास्थया सूनकरप्रसारिणीं ददर्श दूनः स्थलपद्मिनीं नलः ॥
पिण्डीभूते दिनकृति हेमन्ततौं स्यादर्धास्ते तपसमये गोधूलिः । सम्पूर्णास्ते जलधरमालाकाले त्रेधा योज्या सकलशुभे कार्यादौ ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् १००॥
पिण्डे नवाङ्काङ्गगजाग्निनागनागाब्धिनागैर्गुणिते क्रमेण । विभाजिते नागनगाङ्कसूर्यनागर्क्षतिथ्यृक्षखभानुभिश्च ॥
पितर्नियोगेन निजेच्छया वा युवानमन्यं यदि वा वृणीषे । त्वदर्थमर्थित्वकृति प्रतीतिः कीदृङ्मयि स्यान्निषधेश्क्रस्य ॥
पिता च यस्य क्षिति-राजरञ्जनः, 'हुमायूँनामा रिपुरोष-भञ्जनः । प्रभञ्जस्तस्य सुतो भवेन्न किं, विपक्षि- सेन्यङ्गत- गर्व-
पिता पितःणां अनृणस्तं अन्ते वयस्यनन्तानि सुखानि लिप्सुः । राजानं आजानुविलम्बिबाहुं कृत्वा कृती वल्कलवान्बभूव ॥
पिता पितःणां अनृणस्तं अन्ते वयस्यनन्तानि सुखानि लिप्सुः । राजानं आजानुविलम्बिबाहुं कृत्वा कृती वल्कलवान्बभूव ॥
पिता समाराधनतत्परेण पुत्रेण पुत्री स यथैव तेन । पुत्रस्तथैवाधिकवत्सलेन स तेन पित्रा पितृमान्बभूव ॥ रघुवंशम्
पिता समाराधनतत्परेण पुत्रेण पुत्री स यथैव तेन । पुत्रस्तथैवाधिकवत्सलेन स तेन पित्रा पितृमान्बभूव ॥ रघुवंशम्
पितात्मनः पुण्यमनापदः क्षमा धनं मनस्तुष्टिरथाखिलं नलः । अतः परं पुत्रि न कोऽपि तेऽहमित्युदस्रुरेष व्यसृजन्निजौरसीम् ॥ नैषधीयचरितम्१६.११८ ॥
पितामहस्ते यवनाय कन्यकां, ददौ यतः किन्न कुलं कलङ्कितम् । तथापि सार्धं मयकैन भोजनं, न मान! एवं भज
पितामहो यस्य महापराक्रमी, गुणेन नाम्ना च बभूव 'बर्बरः' । विजित्य 'पानीपत' - युद्धमत्र यः प्रसिद्धतामाप धराप
पितुः प्रयत्नात्स समग्रसंपदः शुभैः शरीरावयवैर्दिने दिने । पुपोष वृद्धिं हरिदश्वदीधितेरनुप्रवेशादिव बालचन्द्रमाः ॥
पितुरनन्तरं उत्तर्कोसलान्समधिगम्य समाधिजितेन्द्रियः । दशरथः प्रशशास महारथो यमवतां अवतां च धुरि स्थितः ॥
पितुर्नियोगाद्वनवासं एवं निस्तीर्य रामः प्रतिपन्नराज्यः । धर्मार्थकामेषु समां प्रपेदे यथा तथैवावरजेषु वृत्तिं ॥ रघुवंशम्
पितॄणां तर्पणे वर्णैः कीर्णाद्वेश्मनि वेश्मनि । कालादिव तिलात्कालादद्दूरमत्रसदत्र सः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१६९ ॥
पित्रा दत्तां रुदन्रामः प्राङ्महीं प्रत्यपद्यत । पश्चाद्वनाय गच्छेति तदाज्ञां मुदितोऽग्रहीथ् ॥ रघुवंशम् १२.७ । ।
पित्रा निसृष्टां मदपेक्षया यः श्रियं युवाप्यङ्कगतां अभोक्ता । इयन्ति वर्षाणि तया सहोग्रं अभ्यस्यतीव व्रतं आसिधारं ॥
पित्रा संवर्धितो नित्यं कृतास्त्रः सांपरायिकः । तस्य दण्डवतो दण्डः स्वदेहान्न व्यशिष्यत ॥ रघुवंशम् १७.६२ । ।
पित्र्यं अंशं उपवीतलक्षणं मातृकं च धनुरूर्जितं दधथ् । यः सस्ॐअ इव घर्मदीधितिः सद्विजिह्व इव चन्दनद्रुमः ॥
पित्र्यमंशमुपवीतलक्षणं मातृकं च धनुरूर्जितं दधत् । यः ससोम इव घर्मदीधितिः सद्विजिह्व इव चन्दनद्रुमः ॥ रघुवंशम्
पित्र्ये गृहे चेत्कुचपुष्पसम्भवः स्त्रीणां न दोषः प्रतिशुक्रसम्भवः । भृग्वङ्गिरोवत्सवसिष्ठकश्यपात्रीणां भरद्वाजमुनेः कुले तथा ॥ मुहूर्त.द्विरागमनप्रकरणम् ४॥
पिदधानमन्वगुपगम्य दृशौ ब्रुवते जनाय वद कोऽयमिति । अभिधातुमध्यवससौ न गिरा पुलकैः प्रियं नववधून्यगदथ् ॥
पिपासुरस्मीति विबोधिता मुखं निरीक्ष्य बाला सुहितेन वारिणः । पुनः कर् कर्तुमना गलन्तिकां हसात्सखीनां सहसा न्यवर्तत ॥ नैषधीयचरितम्१६.८४ ॥
पिमन्धराभिरलघूरुभरादधिवेश्म पत्युरुपचारविधौ । स्खलिताभिरप्यनुपदं प्रमदाः प्रणयातिभूमिमगमन्गतिभिः ॥
पिशङ्गमौञ्जीयुजमर्जुनच्छविं वसानमेणाजिनमञ्जनद्युति । सुवर्णसूत्राकलिताधराम्बरां विडम्बयन्तं शितिवाससस्तनुम् ॥
पिहितं परवृत्तान्त-ज्ञातुरन्यस्य चेष्टितम् । प्रिये गृहागते प्रातः कान्ता तल्पमकल्पयत् ॥ चन्द्रालोकः५.१०९ ।।
पीडिते पुर उरः प्रतिषेधं भर्तरि स्तनयुगेन युवत्याः । स्पष्टमेव दलतः प्रतिनार्यस्तन्मयत्वमभवद्धृदयस्य ॥
पीतशीतमधुरैर्मिथुनानामाननैः परिहृतं चषकान्तः । व्रीडया रुददिवालिविरावैर्नीलनीरजमगच्छदधस्तात् ॥

पीतस्तुषारकिरणो मधुनैव सार्धम् अन्तः प्रविश्य चषके प्रतिबिम्बवर्ती । मानान्धकारमपि मानवतीजनस्य नूनं बिभेद यद् असौ प्रससाद सद्यः ॥अमरुशतकम्-४९॥
पीतावदातारुणनीलभासां देहोपदेहात्किरणैर्मणीनाम् । गोरोचनाचन्दनकुङ्कुमैणनाभीविलेपान्पुनरुक्तयन्तीम् ॥
पीतो यतः प्रभृति कामपिपासितेन तस्या मयाधररसः प्रचुरः प्रियायाः । तृष्णा ततः प्रभृति मे द्विगुणत्वमेति तावण्यमस्ति बहु तत्र किमपि चित्रम् ॥अमरुशतकम्-६८॥
पीतो वर्णगुणः स चातिमधुरः कायेऽपि तेऽयं यथा यं बिभ्रत्कनकं सुवर्णमिति कैरादृत्य नोत्कीर्त्यते । का वर्णान्तरवर्णना धवलिमा राजैव रूपेषु यस्तद्योगादपि यावदेति रजतं दुर्वर्णतादुर्यशः ॥ नैषधीयचरितम्२१.१५२ ॥
पीत्वा जलानां निधिनातिगर्धाद् वृद्धिं गतेऽप्यात्मनि नैव मान्तीः । क्षिप्ता इवेन्दोः सारुचोऽधिवेलं
पीत्वा तवाधरसुधां वसुधासुधांशुर्न श्रद्दधातु रसमिक्षुरसोदवाराम् । द्वीपस्य तस्य दधतां परिवेषवेषं सोऽयं चमत्कृतचकोरचलाचलाक्षि ॥ नैषधीयचरितम्११.७५ ॥
पीयूषधारानधराभिरन्तस्तासां रसोदन्वति मज्जयामः । रम्भादिसौभाग्यरहः कथाभिः काव्येन काव्यं सृजतादृताभिः ॥
पीयूषवर्षप्रभवं चन्द्रालोकमनोहरम् । सुधानिधानमासाद्य श्रयध्वं विबुधा मुदम् ॥ चन्द्रालोकः१०.५ ।।
पीयूषिणां विषवताञ्च मदाऽञ्चितानां, श्यामारुणोज्ज्वलतया समलङ्कृतानाम् । लीलावतामलसपक्ष्मललोचनानां, मातः ! भविष्यति कदा मयि पक्षपातः ॥प्रतापविजयः-८॥
पुंसः पदं मध्यमं उत्तमस्य द्विधेव कुर्वन्धनुषः प्रणादैः । नूनं तथा नैषा यथास्य वेषः प्रच्छन्नं अप्यूहयते हि चेष्टा ।।
पुंसामलब्धनिर्वाणज्ञानदीपमयात्मनाम् । अन्तर्म्लापयति व्यक्तं यः कज्जलवदुज्ज्वलम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.३१ ॥
पुंसि स्वभर्तृव्यतिरिक्तभूते भूत्वाप्यनीक्षानियमव्रतिन्यः । छायासु रूपं भुवि वीक्ष्य तस्य फलं दृशोरानशिरे महिष्यः ॥
पुटपाकमसौ प्राप क्रतुशुष्ममहोष्मभिः । तत्प्रत्यङ्गमिवाकर्ति पूर्तोर्मिव्यजनानिलैः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१६८ ॥
पुण्डरीकातपत्रस्तं विकसत्काशचामरः । ऋतुर्विडम्बयां आस आसीत्समरसा द्वयोः ॥ रघुवंशम् ४.१७ । ।
पुण्यतीर्थे कृतं येन तपः क्वाप्यतिदुष्करम् । तस्य पुत्रो भवेद्वश्यः समृद्धो धार्मिकः सुधीः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.13 ॥
पुण्ये मनः कस्य मुनेरपि स्यात्प्रमाणमास्ते यदघेऽपि धावत् । तच्चिन्ति चित्तं परमेश्वरस्तु भक्तस्य हृष्यत्करुणो रुणद्धि ॥
पुत्रजन्मप्रवेश्यानां तूर्याणां तस्य पुत्रिणः । आरम्भं प्रथमं चक्रुर्देवधुन्दुभयो दिवि ॥ रघुवंशम् १०.७७ । ।
पुत्री विधोस्ताण्डविकास्तु सिन्धोरश्या चकोरस्य दृशोर्वयस्या । तथापि सेयं कुमुदस्य कापि ब्रवीति नामैव हि कौमुदीति ॥
पुत्री सुहृद्येन सरोरुहाणां यत्प्रेयसी चन्दनवासिता दिक् । धैर्यं विभुः सोऽपि तयैव हेतोः स्मरप्रतापज्वलने जुहाव ॥
पुत्रेष्टिश्येनकारीरीमुखा दृष्टफला मखाः । न वः किं धर्मसंदेहमन्देहजयभानवः ॥ नैषधीयचरितम्१७.९४ ॥
पुत्रो रघुस्तस्य पदं प्रशास्ति महाक्रतोर्विश्वजितः प्रयोक्ता । चतुर्दिगावर्जितसंभृतां यो मृत्पात्रशेषां अकरोद्विभूतिं ॥
पुनः स्वगुणसम्प्राप्तिर्विज्ञेया पूर्वरूपता । हरकण्ठांशुलिप्तोऽपि शेषस्त्वद्यशसा सितः ॥ चन्द्रालोकः५.१०३ ।।
पुनःपुनः काचन कुर्वती कचच्छटाधिया धूपजधूमसंयमम् । सखी स्मितैस्तर्कितत्तन्निजभ्रमा बबन्ध तन्मूर्धजचामरं चिरात् ॥
पुनःपुनर्मिलन्तीषु पथि पाथोदपङ्क्तिषु । नाकनाथरथालम्बि बभूवाभरणं धनुः ॥ नैषधीयचरितम्१७.७ ॥
पुनरुक्तप्रतीकाशं पुनरुक्तार्थसन्निभम् । अंशुकान्तं शशी कुर्वन्नम्बरान्तमुपैत्यसौ ॥ चन्द्रालोकः५.७ ।।
पुनर्ग्रहीतुं नियमस्थया तया द्वयेऽपि निंक्षेप इवार्पितं द्वयम् | लतासु तन्वीषु विलासचेष्टितं विलोलदृष्टं हरिणाङ्गनासु च
पुनर्वक्ष्यसि मा मैवं कथमुद्वक्ष्यसे तु सः । सृष्टवान्परमेष्ठी यं नैष्ठिकब्रह्मचारिणम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.११६ ॥
पुमांसं मुमुदे तत्र विदन्मिथ्यावदावदम् । स्त्रियं प्रति तथा वीक्ष्य तमथ म्लानवानयम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१७१ ॥
पुमानिवास्पर्शि मया व्रजन्त्या छाया मया पुंसः इव व्यलोकि । ब्रुवन्निवातर्कि मयापि कश्चिदिति स्म स स्त्रैणगिरः शृणोति
पुर एव शार्ङ्गिणि सवैरमथ पुनरमुं तदर्चया । मन्युरभजदवगाढतरः समदोषकाल इव देहिनं ज्वरः ॥ शिशुपाल१५.२ ।।
पुरं निषादाधिपतेरिदं तद्यस्मिन्मया मौलिमणिं विहाय । जटासु बद्धास्वरुदत्सुमन्त्रः कैकेयि कामाः फलितास्तवेति ॥
पुरंदरश्रीः पुरं उत्पताकं प्रविश्य पौरैरभिनन्द्यमानः । भुजे भुजङ्गेन्द्रसमानसारे भूयः स भूमेर्धुरं आससञ्ज ॥ रघुवंशम्
पुरः पश्चाद् भृगोर्बाल्यं त्रिदशाहं च वार्द्धकम् । पक्षं पञ्चदिनं ते द्वे गुरोः पक्षमुदाहृते ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् २७॥
पुरः प्रयुक्तैर्युद्धं तच्चलितैर्लब्धशुद्धिभिः । आलापैरिव गान्धर्वमदीप्यत पदातिभिः ॥ शिशुपाल१९.४७ ।।

पुरः सुरीणां भण केव मानवी न यत्र तास्तत्र तु शोभिकापि सा । अकाञ्चनेऽकिंचननायिकाङ्गके किमारकूटाभरणेन न श्रियः ॥ नैषधीयचरितम्९.२८ ॥
पुरःसरा धामवतां यशोधनाः सुदुःसहं प्राप्य निकारं ईदृशं । भवादृशाश्चेदधिकुर्वते परान्निराश्रया हन्त हता मनस्विता ।।
पुरःस्थलाङ्गूलमदात्खला वृसीमुपाविशत्तत्र ऋजुर्वरद्विजः । पुनस्तदुत्थाप्य निजामतेर्वदाऽहसच्च पश्चात्कृतपुच्छतत्प्रदा ॥
पुरःस्थितस्य क्वचिदस्य भूपारत्नेषु नार्यः प्रतिबिम्बितानि । व्योमन्यदृश्येषु निजान्यपश्यन्विस्मित्य विस्मित्य सहस्रकृत्वः ॥
पुरभिदा गमितस्त्वमदृश्यतां त्रिनयनत्वपरिप्लुतिशङ्कया । स्मर निरैष्यत कस्यचनापि न त्वयि किमक्षिगते नयनैस्त्रिभिः
पुरस्कृता वर्त्मनि पार्थिवेन प्रत्युद्गता पार्थिवधर्मपत्न्या । तदन्तरे सा विरराज धेनुर्दिनक्षपामध्यगतेव सन्ध्या ॥ रघुवंशम्
पुरस्कृत्य फलं प्राप्तैः सत्पक्षाश्रययशालिभिः । कृतपुङ्खतया लेभे लक्षमप्याशु मार्गणैः ॥ शिशुपाल१९.६३ ।।
पुरस्तन्व्या गोत्रस्खलनचकितोऽहं नतमुखः प्रवृत्तो वैलक्ष्यात्किमपि लिखितुं दैवहतकः । स्फुटो रेखान्यासः कथमपि स तादृक् परिणतो गता येन व्यक्तं पुनरवयवैः सैव तरुणी ॥अमरुशतकम्-४६॥
पुरा परित्यज्य मयात्यसर्जि स्वमासनं तत्किमिति क्षणं न । अनर्हमप्येतदलंक्रियेत प्रयातुमीहा यदि चान्यतोऽपि ॥
पुरा प्रभिन्नाम्बुददुर्दिनीकृतां निनिन्द चन्द्रद्युतिसुन्दरीं दिवम् । शिरोरुहौघेण घनेन वर्षता क्वचिद्दुकूलेन सितांशुनोज्ज्वला ॥ नैषधीयचरितम्१५.२२ ॥
पुरा यासि वरीतुं यामग्र एव तया वृते । अन्यस्मिन्भवतो हास्यं वृत्तमेतत्त्रपाकरम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१५५ ॥
पुरा शक्रमुपस्थाय तवोर्वीं प्रति यास्यतः । आसीत्कल्पतरुच्छायामाश्रिता सुरभिः पथि ॥ रघुवंशम् १.७५ ।।
पुरा शरक्षतिजनितानि संयुगे नयन्ति नः प्रसभमसृञ्जि पङ्कतां । इति ध्रुवं व्यलगिषुरात्तभीतयः खमुच्चकैरनलसखस्य
पुरा स दर्भाङ्कुरमात्रवृत्तिश्चरन्मृगैः सार्धं ऋषिर्मघोना । समाधिभीतेन किलोपनीतः पञ्चाप्सरोयौवनकूटभन्धं ॥ रघुवंशम्
पुरा हठाक्षिप्ततुषारपाण्डुरच्छदा वृतेर्वीरुधि बद्धविभ्रमाः । मिलन्निमीलं ससृजुर्विलोकिता नभस्वतस्तं कुसुमेषु केलयः ॥
पुराऽगतो नैव वरं स नागतः, प्रतापसिंहः कथमत्र नागतः । अनागते हन्त ममाशनं कथं, तदत्र शीघ्रं वद किन्नु कारणम् ? ॥
पुराकृतिः स्त्रैणमिमां विधातुमभूद्विधातुः खलु हस्तलेखः । येयं भवद्भाविपुरंध्रिसृष्टिः सास्यै यशस्तज्जयजं प्रदातुम् ॥
पुराणस्य कवेस्तस्य चतुर्मुखसमीरिता । प्रवृत्तिरासीच्छब्दानां चरितार्था चतुष्टयी ॥ कुमारसंभवम् २.१७ ॥
पुराणस्य कवेस्तस्य वर्णस्थानसमीरिता । बभूव कृतसंस्कारा चरितार्थैव भारती ॥ रघुवंशम् १०.३७ ।।
पुराणि दुर्गाणि निशातमायुधं बलानि शूराणि घनाश्च कञ्चुकाः । स्वरूपशोभैकगुणानि नाकिनां गणैस्तमाशङ्क्य तदादि
पुराधिरूढः शयनं महाधनं विबोध्यसे यः स्तुतिगीतिमङ्गलैः । अदभ्रदर्भां अधिशय्य स स्थलीं जहासि निद्रां अशिवैः शिवारुतैः ।। किरातार्जुनीयम्१.३८ ।।
पुराभूदस्माकं नियतमविभिन्ना तनुरियं ततो नु त्वं प्रेयान्वयमपि हताशाः प्रियतमाः । इदानीं नाथस्त्वं वयमपि कलत्रं किमपरं मयाप्तं प्राणानां कुलिशकठिनानां फलमिदम् ॥अमरुशतकम्-६६॥
पुरीमवस्कन्द लुनीहि नन्दनं मुषाण रत्नानि हरामराङ्गनाः । विगृह्य चक्रे नमुचिद्विषा वशी य इत्थनस्वास्थ्यमहर्दिवं
पुरुषस्य पदेष्वजन्मनः समतीतं च भवच्च भावि च । स हि निष्प्रतिघेन चक्षुषा त्रितयं ज्ञानमयेन पश्यति ॥ रघुवंशम्
पुरुषायुषजीविन्यो निरातङ्का निरीतयः । यन्मदीयाः प्रजास्तस्य हेतुस्त्वद्ब्रह्मवर्चसं ॥ रघुवंशम् १.६३ ।।
पुरुहूतध्वजस्येव तस्योन्नयनपङ्क्तयः । नवाभ्युत्थानदर्शिन्यो ननन्दुः स प्रजाः प्रजाः ॥ रघुवंशम् ४.३ ।।
पुरुहूतप्रभृतयः सुरकार्योद्यतं सुराः । अंशैरनुययुर्विष्णुं पुष्पैर्वायुं इव द्रुमाः ॥ रघुवंशम् १०.५० ।।
पुरे तावन्तमेवास्य तनोति रविरातपम् । दीर्घिकाकमलोन्मेषो यावन्मात्रेण साध्यते ॥ कुमारसंभवम् २.३३ ॥
पुरे पथि द्वारगृहाणि तत्र चित्रीकृतान्युत्सववाञ्छयेव । नभोऽपि किर्मीरमकारि तेषां महीभुजामाभरणप्रभाभिः ॥
पुरैव तस्मिन्समदेशि तत्सुताभिकेन यः सौहृदनाटिनाग्निना । नलाय विश्राणयति स्म तं रथं नृपः सुलङ्घ्याद्रिसमुद्रकापथम् ॥ नैषधीयचरितम्१६.२३ ॥
पुरोगैः कलुषास्तस्य सहप्रस्थायिभिः कृशाः । पश्चात्प्रयायिभिः पङ्काश्चक्रिरे मार्गनिम्नगाः ॥ रघुवंशम् ४.३१* ।।
पुरोपकण्ठोपवनाश्रयाणां कलापिनां उद्धतनृत्यहेतौ । प्रध्मातशङ्खे परितो दिगन्तांस्तूर्यस्वने मूर्छति मङ्गलार्थे ॥
पुरोपनीतं नृप रामणीयकं द्विजातिशेषेण यदेतदन्धसा । तदद्य ते वन्यफलाशिनः परं परैति कार्श्यं यशसा समं वपुः ।।
पुरोहितपुरोगास्तं जिष्णुं जैत्रैरथर्वभिः । उपचक्रमिरे पूर्वं अभिषेक्तुं द्विजातयः ॥ रघुवंशम् १७.१३ ।।

पुष्पं फलं चार्तवं आहरन्त्यो बीजं च बालेयं अकृष्टरोहि । विनोदयिष्यन्ति नवाभिषङ्गां उदारवाचो मुनिकन्यकास्त्वां ॥
पुष्पं फलं तदनु गन्धवहः समीरः, खद्योत-पंक्तिरमला च पिकालि-गीतिः । अद्यापि यत्र सरल-प्रकृति-प्रणीतं, पञ्चोपचारमिव पूजनमस्ति मातुः ॥ प्रतापविजयः-१६१ ॥
पुष्पाणि बाणाः कुचमण्डनानि भ्रुवौ धनुर्भालमलंकरिष्णु । रोमावली मध्यविभूषणं ज्या तथापि जेता रतिजानिरेतैः ॥
पुष्पायुधस्यास्थिभिरर्धदग्धैः सितासितश्रीरघटि द्विजेन्द्रः । स्मरारिणा मूर्धनि यद्धृतोऽपि तनोति तत्तौष्टिकपौष्टिकानि ॥
पुष्पेषुणा ध्रुवममूनिषुवर्षजप्तिहुंकारमन्त्रबलभस्मितशान्तशक्तीन् । शृङ्गारसर्गरसिकद्व्यणुकोदरि त्वं द्वीपाधिपान्नयनयोर्नय गोचरत्वम् ॥ नैषधीयचरितम्११.२६ ॥
पुष्पेषुश्चिकुरेषु ते शरचयं त्वद्भालमूले धनू रौद्रे चक्षुषि तज्जितस्तनुमनुभ्राष्ट्रं च यश्चिक्षिपे । निर्विद्याश्रयदाश्रयं स वितनुस्त्वां तज्जयायाधुना पत्रालीस्त्वदुरोजशैलनिलया तत्पर्णशालायते ॥ नैषधीयचरितम्३.१२८ ॥
पुष्पैरभ्यर्च्य गन्धादिभिरपि सुभगैश्चारुहंसेन मां चेन्निर्यान्तीं मन्त्रमूर्तिं जपति मयि मतिं न्यस्य मय्येव भक्तः । तत्प्राप्ते वत्सरान्ते शिरसि करमसौ यस्य कस्यापि धत्ते सोऽपि श्लोकानकाण्डे रचयति रुचिरान्कौतुकं दृश्यमस्याः ॥
पुष्यध्रुवेन्दुहरिसर्पजलैः सजीवैस्तद्वासरेण च कृतं सुतराज्यदं स्यात् । द्वीशाश्वितक्षवसुपाशिशिवैः सशुक्रैर्वारि सितस्य च गृहं धनधान्यदं स्यात् ॥ मुहूर्त.वास्तुप्रकरणम् २६॥
पुस्तकेषु च नाधीतं नाधीतं गुरुसन्निधौ । न शोभते सम्भामध्ये जारगर्भ इव स्त्रियाः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.३९ ॥
पूजाविधौ मखभुजामुपयोगिनो ये विद्रुत्कराः कमलनिर्मलकान्तिभाजः । लक्ष्मीमनेन दधतेऽनुदिनं वितीर्णैस्ते हाटकैः स्फुटवराटकगौरगर्भाः ॥ नैषधीयचरितम्११.११ ॥
पूतपाणिचरणः शुचिनोच्चैरध्वनानितरपादहतेन । ब्रह्मचारिपरिचारि सुरार्चा वेश्म राजऋषिरेष विवेश ॥
पूरं विधुर्वर्धयितुं पयोधेः शङ्केऽयमेणाङ्कमणिं कियन्ति । पयांसि दोग्धि प्रियविप्रयोगसशोककोकीनयने कियन्ति ॥
पूर्णयैव द्विलोचन्या सैषालीरवलोकते । द्राग्दृगन्ताणुना मां तु मन्तुमन्तमिवेक्षते ॥ नैषधीयचरितम्२०.३१ ॥
पूर्णाऽसि वाणि! रजनी त्वमहं शशाङ्कः विद्युच्छटाऽसितदहं सजलो धनाङ्कः । कस्तूरिका त्वमसि चेत्तदहं मृगाङ्कः त्वं याऽसि साऽसि परमेष शिशुस्तवाङ्कः ।। प्रतापविजयः-१४ ।।
पूर्णे निशीथे यदि संक्रमः स्याद्दिनद्वयं पुण्यमथोदयास्तात् । पूर्व परस्ताद्यदि याम्यसौम्यायने दिने पूर्वपरे तु पुण्ये ।। ६ ॥
पूर्णेन्दुतः प्राग्वदनं नवम्यादिषूत्तरास्यं त्वथ पश्चिमास्यम् । दर्शादितः शुक्लदले नवम्यादौ दक्षिणास्यं न शुभं वदन्ति ॥
पूर्णेन्दुबिम्बाननुमासभिन्नानस्थापयत्क्वापि निधाय वेधाः । तैरेव शिल्पी निरमादमीषां मुखानि लावण्यमयानि मन्ये ॥
पूर्णेन्दुमास्यं विदधुः पुनस्ते पुनर्मुखीचक्रुरनिद्रमब्जम् । स्ववक्त्रमादर्शतलेऽथ दर्शं दर्शं बभञ्जुर्न तथातिमञ्जु ॥
पूर्णेन्दुसुन्दर-मुखि! प्रतिभाऽभिरामे! वामे विधेः, सुवचसां वचसां विरामे । गीर्वाणवाणि! भुवनाऽऽभरणं भवत्याः वन्दे दयार्द्रचरण शरण जगत्याः ॥ प्रतापविजयः-१ ॥
पूर्वं प्रहर्ता न जघान भूयः प्रतिप्रहाराक्षमं अश्वसादी । तुरंगमस्कन्धनिषण्णदेहं प्रत्याश्वसन्तं रिपुं आचकाङ्क्ष ॥ रघुवंशम्
पूर्वं मया विरहनिःसहयापि दृष्टः सोऽयं प्रियस्तत इतो निषधाधिराजः । भूयः किमागतवती मम सा दशेयं पश्यामि यद्विलसितेन नलानलीकान् ॥ नैषधीयचरितम्१३.४५ ॥
पूर्वजन्मधनुषा समागतः सोऽतिमात्रलघुदर्शनोऽभवत् । केवलोऽपि सुभगो नवाम्बुदः किं पुनस्त्रिदशचापलाञ्छितः ॥
पूर्वजन्मधनुषा समागतः सोऽतिमात्रलघुदर्शनोऽभवथ् । केवलोऽपि सुभगो नवाम्बुदः किं पुनस्त्रिदशचापलाञ्छितः ॥
पूर्वपर्वतमाश्लिष्टचन्द्रिकश्चन्द्रमा इव । अलंचक्रे स पर्यङ्कमङ्कसंक्रमिताप्रियः ॥ नैषधीयचरितम्२०.२३ ॥
पूर्वपुण्यविभवव्ययलब्धाः श्रीभरा विपद एव विमृष्टाः । पात्रपाणिकमलार्पणमासां तासु शान्तिकविधिर्विधिदृष्टः ॥
पूर्वमङ्ग जुहुधि त्वमेव वा स्नातवत्यवभृथे ततस्त्वयि । स॒ॐअपायिनि भविष्यते मया वाञ्छितोत्तमवितानयाजिना ॥
पूर्वमेष किल सृष्टवानपस्तासु वीर्यमनिवार्यमादधौ । तच्च कारणमभूद्धिरण्मयं ब्रह्मणोऽसृजदसाविदं जगथ् ॥
पूर्ववृत्तकथितैः पुराविदः सानुजः पितृसखस्य राघवः । उह्यमान इव वाहनोचितः पादचारं अपि न व्यभावयथ् ॥ रघुवंशम्
पूर्ववृत्तकथितैः पुराविदः सानुजः पितृसखस्य राघवः । उह्यमान इव वाहनोचितः पादचारमपि न व्यभावयत् ॥ रघुवंशम्
पूर्वस्तयोरात्मसमे चिरोढां आत्मोद्भवे वर्णचतुष्टयस्य । धुरं निधायैकनिधिर्गुणानां जगाम यज्वा यजमानलोकं ॥ रघुवंशम्
पूर्वस्तयोरात्मसमे चिरोढां आत्मोद्भवे वर्णचतुष्टयस्य । धुरं निधायैकनिधिर्गुणानां जगाम यज्वा यजमानलोकं ॥ रघुवंशम्

पूर्वाग्निपित्र्यान्तकतारकाणां भूपप्रकृत्युग्रतुरङ्गमाः स्युः । स्वातीविशाखेन्द्रभुजङ्गमानां नाड्यो निषिद्धा मनुसम्मिताश्च ॥
पूर्वात्रयं याम्यमधे उग्रं क्रूरं कुजस्तथा । तस्मिन् घाताग्निशाठ्यानि विषशस्त्रादि सिद्ध्यति ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ४ ॥
पूर्वानुभूतं स्मरता च यत्र कम्पोत्तरं भीरु तवोपगूढं । गुहाविसारीण्यतिवाहितानि मया कथंचिद्घनगर्जितानि ॥ रघुवंशम्
पूर्वार्धमाग्नेयमघानिलानां त्यजेद्धि चित्राहियमोत्तरार्धम् । नृपः समस्तां गमने जयार्थी स्वातीं मघां चोशनसो मतेन ॥
पूर्वाश्वीज्यमघेन्दुकर्णदहनद्वीशेन्द्रचित्रास्तथा शुक्रारौ कुलसंज्ञकाश्च तिथयोऽर्काष्टेन्द्रवेदैर्मिताः । यायी स्यादकुले जयी च समरे स्थायी च तद्वत्कुले सन्धिः स्यादुभयोः कुलाकुलगणे भूमीशयोर्युध्यतोः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् १७॥
पूर्वाह्णे ध्रुवमिश्रभैर्न नृपतेर्यात्रा न मध्याह्नके तीक्ष्णाख्यैरपराह्णके न लघुभैर्नो पूर्वरात्रे तथा । मित्राख्यैर्न च मध्यरात्रिसमये चोग्रैस्तथा नोचरै रात्र्यन्ते हरिहस्तपुष्यशशिभिः स्यात्सर्वकाले शुभा ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ११॥
पूर्वोदितैः पुंसवनं विधेयं मासे तृतीये त्वथ विष्णुपूजा । मासेऽष्टमे विष्णुविधातृजीवैर्लग्ने शुभे मृत्युगृहे च शुद्धे ॥
पृक्तस्तुषारैर्गिरिनिर्झराणामनोकहाकम्पितपुष्पगन्धी । तमातपक्लान्तमनातपत्रमाचारपूतं पवनस्सिषेवे ॥ रघुवंशम्
पृथक्कथितसादृश्यं दृश्यं सादृश्यरूपकम् । उल्लसत्पञ्चशाखस्ते राजते भुजभूरुहः ॥ चन्द्रालोकः५.२० ।।
पृथक्प्रकारेङ्गितशंसिताशयो युवा ययोदासि तयापि तापितः । ततो निराशः परिभावयन्परामये तयातोषि सरोषायैव सः ॥ नैषधीयचरितम्१६.१०६ ॥
पृथग्विधान्यस्त्रविरामबुद्धाः शस्त्राणि भूयः प्रतिपेदिरे ते । मुक्ता वितानेन बलाहकानां ज्योतींषि रम्या इव दिग्विभागाः ।।
पृथिवीं बिभर्थ यदि पूर्वमिदमपि गुणाय वर्तते । भूमिभृदिति परहारितभूस्त्वमुदाह्वियस्व कथमन्यथा जनैः ॥
पृथिवीं शासतस्तस्य पाकशासनतेजसः । किंचिदूनं अनूनर्द्धेः शरदां अयुतं ययौ ॥ रघुवंशम् १०.१ ।।
पृथुकदम्बकदम्बकराजितं ग्रहितमालतमालवनाकुलं । लघुतुषारतुषारजलश्च्युतं धृतसदानसदाननदन्तिनं ।।
पृथुदर्विभृतस्ततः फणीन्द्रा विषमाशीभिरनारतं वमन्तः । अभवन्युगपद्विलोलजिह्वायुगलीढोभयसृक्कभागमाविः ॥
पृथुदाम्नि तत्र परिबोधि च मा भवतीभिरन्यमुनिवद्विकृतिः । स्वयशांसि विक्रमवतां अवतां न वधूष्वघानि विमृष्यन्ति धियः ।। किरातार्जुनीयम्६.४५ ।।
पृथुवर्तुलतन्नितम्बकृन्मिहिरस्यन्दनशिल्पशिक्षया । विधिरेककचक्रचारिणं किमु निर्मित्सति मान्मथं रथम् ॥
पृथुवारिधिवीचिमण्डलान्तर्विलसत्फेनवितानपाण्डुराणि । दधति स्म भुजङ्गमाङ्गमध्ये नवनिर्मोकरुचिं ध्वजांशुकानि ॥
पृथोरध्यक्षिपधृद्रुक्मी यया चापमुदायुधः । तयैव वाचापगमं ययाचापमुदायुधः ॥ शिशुपाल१९.९ ।।
पृथ्वीवराहमभिपूज्य कुजे विशुद्धेऽरिक्ते तिथौ व्रजति पञ्चममासि बालम् । बद्ध्वा शुभेऽह्नि काटसूत्रमथ ध्रुवेन्दु ज्येष्ठर्क्षमैत्रलघुभैरुपवेशयेकौत्कौ ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् २१॥
पृथ्वीश एष नुदतु त्वदनङ्गतापमालिङ्ग्य कीर्तिचयचामरचारुचापः । सङ्ग्रामसंगतविरोधिशिरोधिदण्डखण्डिक्षुरप्रशरसंप्रसरत्प्रतापः ॥ नैषधीयचरितम्११.१२३ ॥
पृष्टः स्वैश्चापरोपैः सह स हि मकरेणात्मभूः केतुनाऽभूद्धत्तां नस्त्वत्प्रसादादथ मनसिजतां मानसो नन्दनः सन् । भ्रूभ्यां ते तन्वि धन्वी भवतु तव सितैर्जैत्रभल्लः स्मितैः स्तादस्तु त्वन्नेत्रचञ्चत्तरशफरयुगाधीनमीनध्वजाङ्कः ८.१०५ ॥
पृष्टनामान्वयो राज्ञा स किलाचष्ट धूमपः । आत्मानं शम्बुकं नाम शूद्रं सुरपदार्थिनं ॥ रघुवंशम् १५.५० ।।
पृष्ठेऽपि किं तिष्ठति नाथ रङ्कुर्विधोरङ्क इवेति शङ्का । तत्त्वाय तिष्ठस्व मुखे स्व एवं यद्वैरथे पृष्ठमपश्यदस्य ॥
पौत्रः कुशस्यापि कुशेशयाक्षः ससागरां सागरधीरचेताः । एकातपोअत्रां भुवं एकवीरः पुरार्गलादीर्घभुजो बुभोज ॥
पौत्रः कुशस्यापि कुशेशयाक्षः ससागरां सागरधीरचेताः । एकातपोअत्रां भुवं एकवीरः पुरार्गलादीर्घभुजो बुभोज ॥
पौनः पुन्यादस्रगन्धेन मत्तो मृद्नन्कोपाल्लोकमायोधनोर्व्यां । पादे लग्नमत्र मालामिभेन्द्रः पाशीकल्पामायतामाचकर्ष ॥
पौरस्त्यशैलं जनतोपनीतां गृह्णन्यथाह्नः पतिरर्घ्यपूजाम् । तथातिथेयीमथ संप्रतीच्छन्प्रियार्पितामासनमाससाद ॥
पौरस्त्यानेवं आक्रामंस्तांस्ताञ्जनपदाञ्जयी । प्राप तालीवन्श्यामं उपकण्ठं महोदधेः ॥ रघुवंशम् ४.३४ ।।
पौरस्त्यायां घुसृणमसृणश्रीजुषो वैजयन्त्याः स्तोमैश्चित्तं हरिति हरति क्षीरकण्ठैर्मयूखैः । भानुर्जाम्बूनदतनुरसौ शक्रसौधस्य कुम्भः स्थाने पानं तिमिरजलधेर्भाभिरेतद्धवाभिः ॥ नैषधीयचरितम्१९.६३ ॥
पौरेषु सोऽहं वहुलीभवन्तं अपां तरङ्गेष्विव तैलबिन्दुं । सोढुं न तत्पूर्वं अवर्णं ईशे आलानिकं स्थाणुं इव द्विएपेन्द्रः ॥

पौषे पक्षत्यादिका द्वादशैवं तिथ्यो माघादौ द्वितीयादिकास्ताः । कामात्तिस्रः स्युस्तृतीयादिवच्च याने प्राच्यादौ फलं तत्र वक्ष्ये ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् २०॥
पौष्णध्रुवाश्विकरपञ्चकवासवेज्यादित्येप्रवालरदशङ्खसुवर्णवस्त्रम् । धार्यं विरिक्तशनिचन्द्रकुजेऽह्नि न रक्तंभौमे ध्रुवादितियुगे सुभगा न दध्यात् ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् १०॥
पौष्णध्रुवेन्दुकरवातहयेषु सूती-स्नानं समित्रभरवीज्यकुजेषु शस्तम् । नार्द्रात्रयश्रुतिमघान्तकमिश्रमूलत्त्वाष्ट्रे ज्ञसौरिवसुषड्रविरिक्ततिथ्याम् ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् १२॥
पौष्णेशशाक्राद्रससूर्यनन्दा पूर्वार्द्धमध्यापरभागयुग्मम् । भर्ता प्रियः प्राग्युजि भे स्त्रियाः स्यान्मध्ये द्वयोः प्रेम परे प्रिया स्त्री ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ३५॥
पौष्पं धनुः किं मदनस्य दाहे श्यामीभवत्केसरशेषमासीत् । व्यधाद्विधेशस्तदपि क्रुधा किं भैमीभ्रुवौ येन विधिर्व्यधत्त ॥
प्रकटं मृदु नाम जल्पतः परुषं सूचयतोर्थमन्तरा । शकुनादिव मार्गवर्तिभिः परुषादुद्विजितव्यमीदृशाथ् ॥ शिशुपाल१६.१९
प्रकटतरमिमं मा द्राक्षुरन्या रमण्यः स्फुटमिति सविशङ्गं कान्तया तुल्यवर्णः । चरणतलसरोजाक्रान्तिसंक्रान्तयासौ वपुषि नखविलेखो लाक्षया रक्षितस्ते ॥ शिशुपाल११.३२ ।।
प्रकटमलिनलक्ष्मा मृष्टपत्रावलीकैरधिगतरतिशोभैः प्रत्युषः प्रोषितश्रीः । उपहसित इवासौ चान्द्रमाः कामिनीनां परिणतशरकाण्डापाण्डुभिर्गण्डभागैः ॥ शिशुपाल११.३० ।।
प्रकटान्यपि नैपुणं महत्परवाच्यानि चिराय गोपितुं । विवरीतुमथात्मनो गुणान्भृशमाकौशलमार्यचेतसां ॥
प्रकाममादित्यमवाप्य कण्टकैः करम्बितामोदभरं विवृण्वती । धृतस्फुटश्रीगृहविग्रहा दिवा सरोजिनी यत्प्रभवाप्सरायिता
प्रकुप्यतः श्वसनसमीरणाहतिस्फुटोष्मभिस्तनुवसनान्तमारुतैः । युधाजितः कृतपरितूर्णवीजनं पुनस्तरां
प्रकृतं अनुससार नाभिनेयं प्रविकसदङ्गुलि पाणिपल्लवं वा । प्रथमं उपहितं विलासि चक्षुः सिततुरगे न चचाल नर्तकीनां
प्रकृतजपविधीनामास्यमुद्रश्मिदन्तं मुहुरपिहितमोष्ठ्यैरक्षरैर्लक्ष्यमन्यैः । अनुकृतिमनुवेलं घट्टितोद्घट्टितस्य व्रजति नियमभाजां मुग्धमुक्तापुटस्य ॥ शिशुपाल११.४२ ।।
प्रकृतिं प्रतिपादुकैश्च पादैश्चक्ëषे भानुमतः पुनः प्रसर्तुं । तमसोऽभिभवादपास्य मूर्च्छामुपजीवत्सहसैव जीवलोकः ॥
प्रकृतिरेतु गुणः स न योषितां कथमिमां हृदयं मृदु नाम यत् । तदिषुभिः कुसुमैरपि दुन्वता सुविवृतं विबुधेन मनोभुवा ॥
प्रक्षीण एवायुषि कर्मकृष्टे नरान्न तिष्ठत्युपतिष्ठते यः । बुभुक्षते नाकमपथ्यकल्पं धीरस्तमापातसुखोन्मुखं कः ॥
प्रचलत्पतगेन्द्रपत्रवातप्रसभोन्मूलितशैलदत्तमार्गैः । भयविह्वलमाशु दन्दशूकैर्विवशैराविविशे स्वमेव धाम ॥
प्रचलिते चलितं स्थितं आस्थिते विनमिते नतं उन्नतं उन्नतौ । वृषकपिध्वजयोरसहिष्णुना मुहुरभावभयादिव भूभृता ।।
प्रचोदिताः परिचितयन्तृकर्मभिर्निषादिभिर्विदितयताङ्कुशक्रियैः । गजाः सकृत्करतललोलनालिकाहता मुहुः प्रणदितघण्डमाययुः ॥ शिशुपाल१७.३५ ।।
प्रजा इवङ्गादरविन्दनाभेः शंभोर्जटाजूटतटादिवापः । मुखादिवाथ श्रुतयो विधातुः पुरान्निरीयुर्मुरजिद्ध्वजिन्यः ॥
प्रजानां विनयाधानाद्रक्षणाद्भरणादपि । स पिता पितरस्तासां केवलं जन्महेतवः ॥ रघुवंशम् १.२४ । ।
प्रजानामेव भूत्यर्थं स ताभ्यो बलिमग्रहीत् । सहस्रगुणं उत्स्रष्टुं आदत्ते हि रसं रविः ॥ रघुवंशम् १.१८ । ।
प्रजापतिक्रतुनिधनार्थमुत्थितंव्यतर्कयज्ज्वरमिव रौद्रमुद्धतं । समुद्यतं सपदि वधाय विद्विषामतिक्रुधं निषधमनौषधं जनः ॥
प्रजावती दोहदशंसिनी ते तपोवनेषु स्पृहयालुरेव । स्ॐयेति चाभाष्य यथार्थभाषी प्रापय्य वाल्मीकिपदं त्यजैनां ॥
प्रजास्तद्गुरुणा नद्यो नभसेव विवर्धिताः । तस्मिंस्तु भूयसीं वृद्धिं नभस्ये ता इवाययुः ॥ रघुवंशम् १७.४१ । ।
प्रज्ञोत्साहावतः स्वामी यतेताधातुमात्मनि । तौ हि मूलमुदेष्यन्त्या जिगीषोरात्मसंपदः ॥ शिशुपाल २.७६ ॥
प्रणतः शिरसा करिष्यते सकलैरेत्य समं धराधिपैः । तव शासनमाशु भूपतिः परवानद्य यतस्त्वयैव सः ॥ शिशुपाल१६.४ ।।
प्रणतिं अथ विधाय प्रस्थिताः सद्मनस्ताः स्तनभरनमिताङ्गीरङ्गनाः प्रीतिभाजः । अचलनलिनलक्ष्मीहारि नालं बभूव स्तिमितं अमरभर्तुर्द्रष्टुं अक्ष्णां सहस्रं ।। किरातार्जुनीयम्६.४७ ।।
प्रणतिप्रवणान्विहाय नः सहजस्नेहनिबद्धचेतसः । प्रणमन्ति सदा सुयोधनं प्रथमे मानभृतां न वृष्णयः ।।
प्रणम्य शितिकण्ठाय विबुधास्तदनन्तरम् । चरणौ रञ्जयन्त्वस्याश्चूडामणिमरीचिभिः॥ कुमारसंभवम्६.८१॥
प्रणयकोपभृतोऽपि पराङ्मुखाः सपदि वारिधरारवभीरवः । प्रणयिनः परिरब्धुमथाङ्गना ववलिरे वलिरेचितमध्यमाः ॥

प्रणयप्रकाशनविदो मधुराः सुतरामभीष्टजनचित्तहृतः । प्रजिघाय कान्तमनु मुग्धतरस्तरुणीजनो दृश इवाथ सखीः ॥
प्रणिधाय चित्तं अथ भक्ततया विदितेऽप्यपूर्व इव तत्र हरिः । उपलब्धुं अस्य नियमस्थिरतां सुरसुन्दरीरिति वचोऽभिदधे ।।
प्रणिधाय तत्र विधिनाथ धियं दधतः पुरातनमुनेर्मुनितां । श्रमं आदधावसुकरं न तपः किं इवावसादकरं आत्मवतां ।।
प्रणिपत्य सुरास्तस्मै शमयित्रे सुरद्विषां । अथैनं तुष्टुवुः स्तुत्यं अवाङ्मनसगोचरं ॥ रघुवंशम् १०.१५ ।।
प्रतनूल्लसिताचिरद्युतः शरदं प्राप्य विखण्डितायुधाः । दधतेऽरिभिरस्य तुल्यतां यदि नासारभृतः पयोभृतः ॥
प्रतप्तचामीकरभासुरेण दिशः प्रकाशेन पिशङ्गयन्त्यः । निश्चक्रमुः प्राणहरेक्षणानां ज्वाला महोल्का इव लोचनेभ्यः ।।
प्रतममलघुमौक्तिकाभमासीच्छ्रमजलमुज्ज्वलगण्डमण्डलेषु । कठिनकुचतटाग्रपाति पश्चादथ शतसर्करतां जगाम तासां ॥
प्रतापजातोऽमरसिंहनामवान्, तदीयमातिथ्यमल तदाऽकरोत् । स्वयम्प्रतापस्तु कदाप्यहो! सकृत्, न चाह्वयत्तं न तदन्तिकङ्गतः ॥ प्रतापविजयः-६५ ॥
प्रताप-वाक्य क्रकचेन मानवान्, निकृत्तमर्मा गमनोद्यतो भवत् । सदैव, केनापि कटु-प्रलापिना, वचस्तदैवेत्थमभाणि
प्रतापसिंहस्य तथाऽपि वर्णनं, मया यथाशक्ति स-भक्ति चित्रिता । पवित्रिता भारतभूरियं यया पवित्रयिष्यत्यथ किन्न साऽद्य नाम् ॥ प्रतापविजयः-२२ ॥
प्रतापसिंहस्य महोत्तमं यशः,रिपूच्छलच्छोणित- शाणलेखनैः । शिलोच्चये भाति यदीयकेऽङ्कितं, प्रिया न कंसा किल 'हल्दिघाटिका' ॥ प्रतापविजयः-१०८ ॥
प्रतापोऽग्रे ततः शब्दः परागस्तदन्तरं । ययौ पश्चाद्रथादीति चतुःस्कन्धेव सा चमूः ॥ रघुवंशम् ४.३० ।।
प्रतिकामिनीति ददृशुश्चकिताः स्मरजन्मघर्मपयसोपचितां । सुदृशोभिभर्तृशशैरश्मिगलज्जलबिन्दुमिन्दुमणिदारुवधूं ॥
प्रतिकुञ्चितकूर्परेण तेन श्रवणोपान्तिकनीयमानगव्यं । ध्वनति स्म धनुर्घनान्तमत्तप्रचुरक्रौञ्चरवानुकारमुच्चैः ॥
प्रतिकूलमुपगते हि विधौ विफलत्वमेति बहुसाधनता । अवलम्बनाय दिनभर्तुरभून्न पतिष्यतः करसहस्रमपि ॥
प्रतिकृतिरचनाभ्यो दूतिसंदर्शिताभ्यः समधिकतररूपाः शुद्धसंतानकामैः । अधिविविदुरमात्यैराहृतास्तस्य यूनः प्रथमपरिगृहीते श्रीभुवौ राजकन्याः ॥ रघुवंशम् १८.५३ ।।
प्रतिक्रियायै विधुरः स तस्मात्कृच्छ्रेण विश्लेषं इयाय हस्तः । पराङ्मुखत्वेऽपि कृतोपकारात्तूणीमुखान्मित्रकुलादिवार्यः ।।
प्रतिक्षणं विधुवति शारणे शिरः शिखिद्युतः कनककिरीटरश्मयः । अशङ्कितं युधमधुना विशन्त्वमी क्षमापतीनिति निरराजयन्निव ॥ शिशुपाल१७.१६ ।।
प्रतिक्षणं सा कृतरोमविक्रियां व्रताय मौञ्जीं त्रिगुणां बभार याम् । अकारि तत्पूर्वनिबद्धया तया सरागमस्या
प्रतिग्रहीतुं प्रणयिप्रियत्वात्त्रिलोचनस्तामुपचक्रमे च । संमोहनं नाम च पुष्पधन्वा धनुष्यमोघं समधत्त बाणम् ॥
प्रतिघः कुतोऽपि समुपेत्य नरपतिगणं समाश्रयथ् । जामिहरणजनितानुशयः समुदाचचार निज एव रुक्मिणः ॥
प्रतिघ्नतीभिः कृतमीलितानि द्युलोकभाजां अपि लोचनानि । गरुत्मता संहतिभिर्विहायः क्षणप्रकाशाभिरिवाववतेने ।।
प्रतिजग्राह कालिङ्गस्तं अस्त्रैर्गजसाधनः । पक्षच्छेदोद्यतं शक्रं शिलावर्षीव पर्वतः ॥ रघुवंशम् ४.४० ।।
प्रतिज्ञेयं नले विज्ञाः कलेर्विज्ञायतां मम । तेन भैमीं च भूमिं च त्याजयामि जयामि तम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१३८ ॥
प्रतिदिशं अभिगच्छताभिमृष्टः ककुभविकाससुगन्धिनानिलेन । नव इव विबभौ सचित्तजन्मा गतधृतिराकुलितश्च जीवलोकः ।। किरातार्जुनीयम्१०.२१ ।।
प्रतिनादपूरितदिगन्तरः पतन्पुरगोपुरं प्रति स सैन्यसागरः । रुरुचे हिमाचलगुहामुखोन्मुखः पयसां प्रवाह इव सौरसैन्धवः
प्रतिपक्षजिदप्यसंशयं युधि चैद्येन विजेष्यते भवान् । ग्रसते हि तमोपहं मुहुर्ननु राहवाह्वमहर्पतिं तमः ॥ शिशुपाल१६.५७
प्रतिपत्तुमङ्ग घटते च न तव नृपयोग्यमर्हणं । कृष्ण कलय ननु कोऽहमिति स्फुटमापदां पदमनात्मवेदिता ॥
प्रतिपद्य मनोहरं वपुः पुनरप्यादिश तावदुत्थितः । रतिदूतिपदेषु कोकिलां मधुरालापनिसर्गपण्डिताम् ॥ कुमारसंभवम्
प्रतिप्रतीकं प्रथमं प्रियायामथान्तरानन्दसुधासमुद्रे । ततः प्रमोदाश्रुपरम्परायां ममज्जतुस्तस्य दृशौ नृपस्य ॥
प्रतिप्रयातेषु तपोधनेषु सुखादविज्ञातगतार्धमासान् । सीतास्वहस्तोपहृताग्र्यपूजान्रक्षःकपीन्द्रान्विससर्ज रामः ॥ रघुवंशम्
प्रतिफलति करौघे संमुखावस्थितायां रजतकटकभित्तौ सान्द्रचन्द्रांशुगौर्यां । बहिरभिहतमद्रेः संहतं कन्दरान्तर्-गतमपि तिमिरौघं घर्मभानुर्भिनत्ति ॥ शिशुपाल११.५८ ।।
प्रतिबिम्बेक्षितैः सख्या मुखाकूतैः कृतानुमा । तद्व्रीडाद्यनुकुर्वाणा शृण्वतीवान्वमायि सा ॥ नैषधीयचरितम्२०.१०७ ॥

प्रतिबोधजृम्भणविभीनमुखी पुलिने सरोरुहदृशा ददृशे । पतदच्छमौक्तिकमणिप्रकरा गलदश्रुबिन्दुरिव शुक्तिवधूः ।।
प्रतिभिद्य कान्तमपराधकृतं यदि तावदस्य पुनरेव मया । क्रियतेऽनुवृत्तिरुचितैव ततः कलयेदमानमनसं सखि मां ॥
प्रतिभैव श्रुताभ्यास-सहिता कवितां प्रति । हेतुर्मृदम्बुसम्बद्धा बीजमाला लतामिव ॥ चन्द्रालोकः१.६ ।।
प्रतिमासमसौ निशापतिः खग संगच्छति यद्दिनाधिपम् । किमु तीव्रतरैस्ततः करैर्मम दाहाय स धैर्यतस्करैः ॥
प्रतियोजयितव्यवल्लकीसमवस्थां अथ सत्त्वविप्लवाथ् । स निनाय नितान्तवत्सलः परिगृह्योचितं अङ्कं अङ्गनां ॥
प्रतिवाचमदत्त केशवः शपमानाय न चेदिभूभुजे । अनुहुङ्कुरुते घनध्वनिं न हि गुँऽआयुरुतानि केसरी ॥ शिशुपाल१६.२५
प्रतिशरणमशीर्णज्योतिरग्न्याहितानां विधिविहितविरिब्धैः सामिधेनीरधीत्य । कृतगुरुदुरितौघध्वंसमध्वर्युवर्यैर्हुतमयमुपलीढे साधु साम्नाय्यमग्निः ॥ शिशुपाल११.४१ ।।
प्रतिशुश्राव काकुत्स्थस्तेभ्यो विघ्नप्रतिक्रियां । धर्मसंरक्षणायैव प्रवृत्तिर्भुवि शार्ङ्गिणः ॥ रघुवंशम् १५.४ । ।
प्रतिषेधः प्रसिद्धानां कारणानामनादरः । न युद्धेन भ्रुवोः स्पन्देनैव वीरा निपातिताः ॥ चन्द्रालोकः३.५ ।।
प्रतिहट्टपथे घरट्टजात्पथिकाह्वानदसक्तुसौरभैः । कलहान्न घनान्यदुत्थितादधुनाप्युज्झति घर्घरस्वरः ॥
प्रतीक्ष्यं च प्रतीक्ष्यायै पितृष्वस्रे सुतस्य ते । सहिष्ये शतमागांसि प्रत्यश्रौषीः किलेति यत् ॥ शिशुपाल २.१०८ ॥
प्रतीपभूपैरिव किं ततो मिया विरुद्धधर्मैरपि भेत्तृतोज्झिता । अमित्रजिन्मित्रजिदोजसा स यद्विचारदृकारदृगप्यवर्तत ॥
प्रतीपमुपमानस्य हीनत्वमुपमेयतः । दृष्टं चेद्वदनं तस्याः किं पद्मेन किमिन्दुना ॥ चन्द्रालोकः५.१०० ।।
प्रत्यंसं विलुलितमूर्धजा चिराय स्नानार्द्रं वपुरुदवापयत्किलैका । नाजानादभिमतमन्तिकेऽभिवीक्ष्य स्वेदाम्बुद्रवमभवत्तरां
प्रत्यक्षलक्ष्यामवलम्ब्य मूर्तिं हुतानि यज्ञेषु तवोपभोक्ष्ये । संशेरतेऽस्माभिरवीक्ष्य भुक्तं मखं हि मन्त्राधिकदेवभावे ॥
प्रत्यक्षोऽप्यपरिच्छेद्यो मह्यादिर्महिमा तव । आप्तवागनुमानाभ्यां साध्यं त्वां प्रति का कथा ॥ रघुवंशम् १०.२९ । ।
प्रत्यङ्गभूषाच्छमणिच्छलेन यल्लग्नतन्निश्चललोकनेत्राम् । हाराग्रजाग्रद्गुरुडाश्मरश्मिपीनाभनाभीकुहरान्धकाराम् ॥
प्रत्यङ्गमस्यामभिकेन रक्षां कर्तुं मघोनेव निजास्त्रमस्ति ।वज्रं च भूषामणिमूर्तिधारि नियोजितं तद्द्युतिकार्मुकं च ॥
प्रत्यतिष्ठिपदिमां खलु देवीं कर्म सर्वसहनव्रतजन्म । यूयमप्यहह पूजनमस्या यन्निजैः सृजथ पादपयोजैः ॥
प्रत्यनीकं बलवतः शत्रोः पक्षे पराक्रमः । जैत्रनेत्रानुगौ कर्णावुत्पलाभ्यामधःकृतौ ॥ चन्द्रालोकः५.९९ ।।
प्रत्यन्यदन्ति निशिताङ्गुशदूरभिन्न-निर्याणनिर्यदसृजं चलितं निपादी । रोद्धुं महेभपरिव्रढिमानमागादाक्रन्तितो न वशमेति महान्परस्य ॥ शिशुपाल५.४१ ।।
प्रत्यन्यनागं चल्तस्तरावता निरस्य कुण्ठं दधतान्यमङ्कुशं । मूर्धानमूर्ध्वायतदन्तमण्डलं ध्रुवन्नरोधि द्विरदां निषादिना ॥
प्रत्यपद्यत चिराय यत्पुनश्चारु गौतमवधूः शिलामयी । स्वं वपुः स किल किलिबिषच्छिदां रामपादरजसां अनुग्रहः ॥
प्रत्यपद्यत चिराय यत्पुनश्चारु गौतमवधूः शिलामयी । स्वं वपुः स किल किलिबिषच्छिदां रामपादरजसामनुग्रहः ॥
प्रत्यपद्यत तथेति राघवः प्राङ्मुखश्च विससर्ज सायकं । भार्गवस्य सुकृतोऽपि सोऽभवत्स्वर्गमार्गपरिघो दुरत्ययः ॥ रघुवंशम्
प्रत्यपद्यत तथेति राघवः प्राङ्मुखश्च विससर्ज सायकम् । भार्गवस्य सुकृतोऽपि सोऽभवत्स्वर्गमार्गपरिघो दुरत्ययः ॥
प्रत्यब्रवीच्चैनं इषुप्रयोगे तत्पूर्वसङ्गे वितथप्रयत्नः । जडीकृतस्त्र्यम्बकविक्षणेन वज्रं मुमुक्षन्निव वज्रपाणिः ॥ रघुवंशम्
प्रत्यभिज्ञानरत्नं च रामायादर्शयत्कृती । हृदयं स्वयं आयातं वैदेह्या इव मूर्तिमथ् ॥ रघुवंशम् १२.६४ । ।
प्रत्यभिज्ञाय विज्ञाथ स्वरं हासविकस्वरम् । सख्यास्तासु स्वपक्षायाः कला जातबलाऽजनि ॥ नैषधीयचरितम्२०.१०३ ॥
प्रत्यर्थिपार्थिवपयोनिधिमाथमन्थपृथ्वीधरः पृथुरयं मथुराधिनाथः । अश्मश्रुजातमनुयाति न शर्वरीशः श्यामाङ्ककर्बुरवपुर्वदनाब्जमस्य ॥ नैषधीयचरितम्११.१०३ ॥
प्रत्यर्थियौवतवतंसतमालमालोन्मीलत्तमःप्रकरतस्करशौर्यसूर्ये । अस्मिन्नवन्तिनृपतौ गुणसंततीनां विश्रान्तिधामनि मनो दमयन्ति किं ते ॥ नैषधीयचरितम्११.८८ ॥
प्रत्याख्याने च दाने च सुखदुःखे प्रियाप्रिये । आत्मौपम्येन पुरुषः प्रमाणमधिगच्छति ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१३ ॥
प्रत्यार्द्रीकृततिलकास्तुषारपातैः प्रह्लादं शमितपरिश्रमा दिशन्तः । कान्तानां बहुमतिं आययुः पयोदा नाल्पीयान्बहु सुकृतं हिनस्ति दोषः ।। किरातार्जुनीयम्७.१५ ।।
प्रत्यालापीत्कलापीमं कलङ्कः शङ्कितः कुतः । प्रियापरिजनोक्तस्य त्वयैवाद्य मृषोद्यता ॥ नैषधीयचरितम्२०.११६ ॥
प्रत्यावृत्तं भङ्गभाजि स्वसैन्ये तुल्यं मुक्तैराकिरन्ति स्म कश्चिथ् । एकौघेन स्वर्णपुङ्खैर्द्विषन्तः सिद्धाः माल्यैः

प्रत्यासन्ने दन्तिनि प्रातिपक्षे यन्त्रा नागः प्रास्तवक्त्रच्छदोऽपि । क्रोधाक्रान्तः क्रूरनिर्दारिताक्षः प्रेक्षांचक्रे नैव किञ्चिन्मदान्धः
प्रत्यासन्ने नभसि दयिताजीवितालम्बनार्थी जीमूतेन स्वकुशलमयीं हारयिष्यन्प्रवृत्तिम स प्रत्यग्रैः कुटजकुसुमैः कल्पितार्घाय तस्मै प्रीतः प्रीतिप्रमुखवचनं स्वागतं व्याजहार॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.४॥
प्रत्याह वैनं शरमोक्षवन्ध्यो मा पत्रपर्वात्स्वरभेदं आप्तः । प्रहीणपूर्वध्वनिनाधिरूढस्तुलां असारेन शरद्धनेन ॥ रघुवंशम्
प्रत्याहतौजाः कृतसत्त्ववेगः पराक्रमं ज्यायसि यस्तनोति । तेजांसि भानोरिव निष्पतन्ति यशांसि वीर्यज्वलितानि तस्य ।।
प्रत्युद्व्रजन्त्या प्रियया विमुक्तं पर्यङ्कमङ्कस्थितसज्जशय्यम् । अध्यास्य तामप्यधिवास्य सोऽयं संध्यामुपश्लोकयति स्म सायम् ॥ नैषधीयचरितम्२२.२ ॥
प्रत्युवाच तं ऋषिर्न तत्त्वतस्त्वां न वेद्मि पुरुषं पुरातनं । गां गतस्य तव धाम वैष्णवं कोपितो ह्यसि मया दिदृक्षुणा ॥
प्रत्युवाच तं ऋषिर्निशम्यतां सारतोऽयं अथ वा कृतं गिरा । चाप एव भवतो भविष्यति व्यक्तशक्तिरशनिर्गिराविव ॥
प्रत्युवाच तमृषिर्न तत्त्वतस्त्वां न वेद्मि पुरुषं पुरातनम् । गां गतस्य तव धाम वैष्णवं कोपितो ह्यसि मया दिदृक्षुणा ॥
प्रत्युवाच तमृषिर्निशम्यतां सारतोऽयमथ वा कृतं गिरा । चाप एव भवतो भविष्यति व्यक्तशक्तिरशनिर्गिराविव ॥
प्रथमं अन्यभृताभिरुदीरिताः प्रविरला इव मुग्धवधूकथाः । सुरभिगन्धिषु शुश्रुविरे गिरः कुसुमितासु मिता वनराजिषु ॥
प्रथमं कलाभवदथार्धमथो हिमदीधितिर्महदभूदुदितः । दधति ध्रुवं क्रमश एव न तु द्युतिशालिनोऽपि सहसोपचयं ॥
प्रथमं पथि लोचनातिथिं पथिकाप्रार्थितसिद्धिशंसिनम् । कलसं जलसंभृतं पुरः कलहंसः कलयांबभूव सः ॥
प्रथमं शरीरजविकारकृतमुकुलबन्धमव्यथी । भाविकलहफलयोगमसौ वचनेन कोपकुसुमं व्यचीकसथ् ॥ शिशुपाल१५.१२
प्रथमककुभः पान्थत्वेन स्फुटेक्षितवृत्रहाण्यनुपदमिह द्रक्ष्यन्ति त्वां महांसि महस्पतेः । पटिमवहनादूहापोहक्षमाणि वितन्वतामहह युवयोस्तावल्लक्ष्मीविवेचनचातुरीम् ॥ नैषधीयचरितम्१९.२६ ॥
प्रथमपरिगतार्थस्तं रघुः संनिवृत्तं विजयिनं अभिनन्द्य श्लाघ्यजायासमेतं । तदुपहितकुटुम्बः शान्तिमार्गोतुस्कोऽभून्न हि सति कुलधुर्ये सूर्यवंश्या गृहाय ॥ रघुवंशम् ७.७१ । ।
प्रथममुपहृत्यार्घं तारैरखण्डिततण्डुलैस्तिमिरपरिषद्दूर्वापर्वावलीशबलीकृतैः । अथ रविरुचां ग्रासातिथ्यं नभः स्वविहारिभिः सृजति शिशिरक्षोदश्रेणीमयैरुदसक्तुभिः ॥ नैषधीयचरितम्१९.१४ ॥
प्रदक्षिणं दैवतहर्म्यमद्रिं सदैव कुर्वन्नपि शर्वरीशः । द्रष्टा महेन्द्रानुजदृष्टिमूर्त्या न प्राप तद्दर्शनविघ्नतापम् ॥
प्रदक्षिणगताः श्रेष्ठा यात्रायां मृगपक्षिणः । ओजा मृगा व्रजन्तोऽतिधन्या वामे खरस्वनः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् १०७॥
प्रदक्षिणप्रक्रमणात्कृशानोरुदर्चिषस्तन्मिथुनं चकासे । मेरोरुपान्तेष्विव वर्तमानमन्योन्संसक्तमहस्त्रियामम्॥
प्रदक्षिणप्रक्रमणात्कृषानोरुदर्चिषस्तन्(?) मिथुनं चकाशे । मेरोरुपान्तेष्विव वर्तमानं अन्योन्यसंसक्तं अहस्त्रियामं ॥
प्रदक्षिणप्रक्रमणालवालविलेपधूपाचरणाम्बुसेकैः । इष्टं च मृष्टं च फलं सुवाना देवा हि कल्पद्रुमकाननं नः ॥
प्रदक्षिणीकृत्य पयस्विनीं तां सुदक्षिणा साक्षतपात्रहस्ता । प्रणम्य चानर्च विशालमस्याः शृङ्गान्तरं द्वारमिवार्थसिद्धेः ॥
प्रदक्षिणीकृत्य हुतं हुताशं अनन्तरं भर्तुररुन्धतीं च । धेनुं सवत्सां च नृपः प्रतस्थे सन्मङ्गलोदग्रतरप्रभावः ॥ रघुवंशम्
प्रदानं प्रच्छन्नं गृहमुपगते सम्भ्रमविधिः प्रियं कृत्वा मौनं सदसि कथनं चाप्युपकृतेः । अनुत्सेको लक्ष्म्यामनभिभवगन्धाः परकथाः सतां केनोद्दिष्टं विषमसिधाराव्रतमिदम् ।। नीतिशतकम्६४ । ।
प्रदीपं वर्धयेत्तत्र तटस्थं मङ्गलोदयः । पटोऽयं दग्ध इत्यादौ स्फुटं नास्ति प्रयोजनम् ॥ चन्द्रालोकः९.७ ।।
प्रद्योतस्य प्रियदुहितरं वत्सराजो ऽत्र जह्रे हैमं तालद्रुमवनम अभूद अत्र तस्यैव राज्ञः अत्रोद्भ्रान्तः किल नलगिरिः स्तम्भम उत्पाट्य दर्पाद इत्य आगन्तून रमयति जनो यत्र बन्धून अभिज्ञः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.३४॥
प्रधिमण्डलोद्धतपरागघनवलयमध्यवर्तिनः । पेतुरशनाय इवाशनकैर्गुरुनिःस्वनव्यथितजन्तवो रथाः ॥ शिशुपाल१५.७९ ।।
प्रनृत्तशववित्रस्त- तुरगाक्षिप्तसारथौ । मारुतापूर्णतूणीर- विक्रुष्टहतसादिनि ।। किरातार्जुनीयम्१५.२६ ।।
प्रपित्सोः किं च ते मुक्तिं निःस्पृहस्य कलेवरे । महेषुधी धनुर्भीमं भूतानां अनभिद्रुहः ।। किरातार्जुनीयम्११.१६ ।।
प्रपे रूपी पुरारेपाः परिपूरी परः परैः । रोपैरपारैरुपरि पुपूरेऽपि पुरोऽपरैः ॥ शिशुपाल१९.९४ ।।
प्रप्य भीममसौ जन्यं सौजन्यं दधदानते । विध्यन्मुमोच न रिपूनरिपूगान्तकः शरैः ॥ शिशुपाल१९.१३ ।।
प्रप्यते स्म गतचित्रकचित्रैश्चत्रमार्द्रनखलक्ष्मकपोलैः ।दध्रिरेऽथ रभसच्युतपुष्पाः स्वबिन्दुकुसुमान्यलकान्ताः ॥
प्रफुल्लतापिच्छनिभैरभीशुभिः शुभैश्च सप्तच्छदपांसुपाण्डुभिः । परस्परेण च्छुरितामलच्छवी तदैकवर्णाविव तौ बभूवतुः ॥

प्रबन्धे चेति षोढासौ रसाद्याख्योऽस्फुटक्रमः । एषु सप्तदशस्वेकं परित्यज्यास्फुटक्रमम् ॥ चन्द्रालोकः७.१० ।।
प्रबभूव नालं अवलोकयितुं परितः सरोजरजसारुणितं । सरिदुत्तरीयं इव संहतिमत्स तरङ्गरङ्गि कलहंसकुलं ।।
प्रबुद्धपुण्डरीकाक्षं बालातपनिभांशुकं । दिवसं शारदं इव प्रारम्भसुखदर्शनं ॥ रघुवंशम् १०.९ । ।
प्रबोधकालेऽहनि बाधितानि ताराः खपुष्पाणि निदर्शयन्ती । निशा ह शून्याध्वनि योगिनीयं मृषा जगद्दृष्टमपि स्फुटाभम्
प्रभञ्जनस्याऽपि जवं विभञ्जयन्, प्रदर्शयन् भीममसीमसाहसम् । प्रताप-कुन्तः कुटिलान् प्रकर्तयन्, न कं समातङ्कितवानशङ्कितः॥ प्रतापविजयः-१२६ ॥
प्रभवः खलु कोशदण्डयोः कृतपञ्चाङ्गविनिर्णयो नयः । स विधेयपदेषु दक्षतां नियतिं लोक इवानुरुध्यते ।।
प्रभवति न तदा परो विजेतुं भवति जितेन्द्रियता यदात्मरक्षा । अवजितभुवनस्तथा हि लेभे सिततुरगे विजयं न पुष्पमासः
प्रभवेर्न मृषा विलेखने क्वचनाऽपि प्रबले! मम प्रिये । न च हिन्दुमताभिघातिनी, यवनानां न च पक्षपातिनी ।।
प्रभानुलिप्तश्रीवत्सं लक्ष्मीविभ्रमदर्पणं । कौत्सुभाख्यं अपां सारं बिभ्राणं बृहतोरसा ॥ रघुवंशम् १०.१० । ।
प्रभावस्तम्भितच्छायं आश्रितः स वनस्पतिं । कदाचिदङ्के सीतायाः शिश्ये किंचिदिव श्रमाथ् ॥ रघुवंशम् १२.२१ । ।
प्रभुत्वभूम्नानुगृहाण वा न वा प्रणाममात्राधिगमेऽपि कः श्रमः । क्व याचतां कल्पलतासि मां प्रति क्व दृष्टिदाने तव बद्धमुष्टिता ॥ नैषधीयचरितम्९.१०९ ॥
प्रभुर्बुभूषुर्भवनत्रयस्य यः शिरो तिरागाद्दशमं चिकर्तिषुः । अतर्कयद्विघ्नमिवेष्टसाहसः प्रसादमिच्छासदृशं पिनाकिनः ॥
प्रभ्रष्टै सरभसमम्भसोऽवगाहक्रीडाभिर्विदलितयूथिकापिशङ्गैः । आकल्पैः सरसि हिरण्मयैर्वधूनामौर्वाग्निद्युतिशकलैरिव
प्रमत्त आशीविषवत् समन्ध्यन् निबन्धयश्चापि महामतङ्गजान् प्रतापसिंहाश्रित- पृष्ठभीषणः, रणाङ्गणे रिङ्गणमाततम
प्रमदां अनु संस्थितः शुचा नृपतिः सन्निति वाच्यदर्शनाथ् । न चकार शरीरं अग्निसात्सह देव्या न तु जीविताशया ॥
प्रमन्यवः प्रागपि कोसलेन्द्रे प्रत्येकं आत्तस्वतया बभूवुः । अतो नृपाश्चक्षमिरे समेताः स्त्रीरत्नलाभं न तदात्मजस्य ॥ रघुवंशम्
प्रमार्ष्टुं अयशःपङ्कं इच्छेयं छद्मना कृतं । वैधव्यतापितारातिवनितालोचनाम्बुभिः ।। किरातार्जुनीयम्११.६७ ।।
प्रमुखेऽभिहताश्च पत्रवाहाः प्रसभं माधवमुक्तवत्सदन्तैः । परिपूर्णतरं भुवो गतायाः परतः कातरवत्प्रतीपमीयुः ॥
प्रमुदितवरपक्षं एकतस्तत्क्षितिपतिमण्डलं अन्यतो वितानं । उषसि सर इव प्रफुल्लपद्मं कुमुदवनप्रतिपन्ननिद्रं आसीथ् ॥
प्रयच्छतोच्चैः कुसुमानि मानिनी विपक्षगोत्रं दयितेन लम्भिता । न किंचिदूचे चरणेन केवलं लिलेख बाष्पाकुललोचना भुवं
प्रयतः प्रशमं हुताशनस्य क्वचिदालक्ष्यत मुक्तमूलमर्चिः । बलभित्प्रहितायुधाभिघातात्त्रुटितं पत्रिपतेरिवैकपत्रं ॥
प्रययावातिथेयेषु वसन्नृषिकुलेषु सः । दक्षिणां दिशं ऋक्षेषु वार्षिकेष्विव भास्करः ॥ रघुवंशम् १२.२५ । ।
प्रयस्यतां तद्भवितुं सुराणां दृष्टेन पृष्टेन परस्परेण । नैवानुमेने नलसाम्यसिद्धिः स्वाभाविकात्कृत्रिममन्यदेव ॥
प्रयातुमस्माकमियं कियत्पदं धरा तदम्भोधिरपि स्थलायताम् । इतीव वाहैर्निजवेगदर्पितैः पयोधिरोधक्षममुद्धतं रजः ॥
प्रयुक्तपाणिग्रहणं यदन्यद्वधूवरं पुष्यति कान्तिमग्र्याम् । सांनिध्ययोगादनयोस्तदानीं किं कथ्यते श्रीरुभयस्य तस्य ?॥
प्रयुक्तसत्कारविशेषमात्मना न मां परं संप्रतिपत्तुमर्हसि । यतः सतां संनतगात्रि! संगतं मनीषिभिः साप्तपदीनमुच्यते ॥
प्रलयमखिलतारालोकमह्नाय नीत्वा श्रियमनतिशयश्रीः सानुरागां दधानः । गगनसलिलराशिं रात्रिकल्पावसाने मधुरिपुरिव भास्वानेष एकोऽधिशेते ॥ शिशुपाल११.६६ ।।
प्रलापमपि वेदस्य भागं मन्यध्व एव चेत् । केनाभग्येन दुःखान्न विधीनपि तथेच्छथ ॥ नैषधीयचरितम्१७.६ ॥
प्रलीनभूपालमपि स्थिरायति प्रशासदावारिधि मण्डलं भुवः । स चिन्तयत्येव भियस्त्वदेष्यतीरहो दुरन्ता बलवद्विरोधिता
प्रलेहजस्नेहधृतानुबिम्बनां चुचुम्ब कोऽपि श्रितभोजनच्छलः । मुहुः परिस्पृश्य कराङ्गुलीमुखैस्ततो नु रक्तैः स्वमवापितैर्मुखम् ॥ नैषधीयचरितम्१६.८६ ॥
प्रलोभिताप्याकृतिलोभनीया पतिं पुरस्योरुगपूर्वनाम्नः । तस्मादपावर्तत दूरकृष्टा नीत्येव लक्ष्मीः प्रतिकूलदैवाथ् ॥
प्रवद्धमन्द्राम्बुदनादधीरं । कृष्णार्णवाभ्यर्णचरैकहंसः । मन्दानिलापूरकृतं दधानो इन्ध्वानमश्रूयत पाञ्चजन्यः ॥ शिशुपाल
प्रववृतेऽथ महाहवमल्लयोरचलसंचलनाहरणो रणः । करणशृङ्खलसंकलनागुरुर्गुरुभुजायुधगर्वितयोस्तयोः ।।
प्रवसतः सुतरामुदकम्पयद्विलकन्दलकम्पनलालितः । नमयति स्म वनानि मनस्विनीजननमनो घनमारुतः ॥
प्रवसते भरतार्जुनवैन्यवत्स्मृतिधृतोऽपि नल त्वमभीष्टदः । स्वगमनाफलतां यदि शङ्कसे तदफलं निखिलं खलु मङ्गलम् ॥
प्रवालभङ्गारुणपाणिपल्लवः परागपाण्डूकृतपीवरस्तनः । महीरुहः पुष्पसुगन्धिराददे वपुर्गुणोच्छ्रायं इवाङ्गनाजनः ।।

प्रवासनाशौ मरणं जयश्च हास्यारतिक्रीडितसुप्तभुक्ताः । ज्वराख्यकम्पस्थिरता ह्यवस्था मेषात्क्रमान्नामसदृक्फला स्युः ॥
प्रविकर्षनिनादभिन्नरन्ध्रः पदविष्टम्भनिपीडितस्तदानीं । अधिरोहति गाण्डिवं महेषौ सकलः संशयं आरुरोह शैलः ।।
प्रविकसति चिराय द्योतिताशेषलोके दशशतकरमूर्तावक्षिणीव द्वितीये । सितकरवपुषासौ लक्ष्यते संप्रति द्यौर्विगलितकिरणेन व्यङ्गितैकेक्षणेव ॥ शिशुपाल११.६३ ।।
प्रविदारितारुणतरोग्रनयनकुसुमोज्ज्वलः स्फुरन् । प्रातरहिमकरताम्रतनुर्विषजद्रुमोऽपर इवाभवद्द्रुमः ॥ शिशुपाल१५.४९
प्रविवत्सतः प्रियतमस्य निगडमिव चक्षुरक्षिपथ् । नीलनलिनदलदामरुचि प्रतिपादयुग्ममचिरोढसुन्दरी ॥
प्रविवेश गां इव कृशस्य नियमसवनाय गच्छतः । तस्य पदविनमितो हिमवान्गुरुतां नयन्ति हि गुणा न संहतिः ।।
प्रवृत एव स्वयमुज्झितश्रमः क्रमेण पेष्टुं भुवनद्विषामसि । तथापि वाचालतया युनक्ति मां मिथस्त्वदाभाषणलोलुभं मनः ॥
प्रवृत्तनक्तंदिवसंधिदीप्तैर्नभस्तलं गां च पिशङ्गयष्टिः । अन्तर्हितार्कैः परितः पतद्भिश्छायाः समाचिक्षिपिरे वनानां ।।
प्रवृत्तमात्रेण पयांसि पातुं आवर्तवेगाद्भ्रमता घनेन । आभाति भूयिष्ठं अयं समुद्रः प्रमथ्यमानो गिरिणेव भूयः ॥ रघुवंशम्
प्रवृत्तावुपलब्धायां तस्याः संपातिदर्शनाथ् । मारुतिः सागरं तीर्णः संसारं इव निर्ममः ॥ रघुवंशम् १२.६० ।।
प्रवृत्तेविकसद्ध्वानंसाधनेप्यविषादिभिः । ववृषेविकसद्दानंयुधमाप्यविषाणिभिः ॥ शिशुपाल१९.४६ ।।
प्रवृद्धतापो दिवसोऽतिमात्रं अत्यर्थं एव क्षणदा च तन्वी । उभौ विरोधक्रियया विभिन्नौ जायापती सानुशयाविवास्तां ॥
प्रवृद्धसिन्धूर्मिचयस्थवीयसां चयैर्विभिन्नाः पयसां प्रपेदिरे । उपात्तसंध्यारुचिभिः सरूपतां पयोदविच्छेदलवैः कृशानवः ।।
प्रवृद्धौ हीयते चन्द्रः समुद्रोऽपि तथाविधः । स तु तसमवृद्धिश्च न चाभूत्ताविव क्षयी ॥ रघुवंशम् १७.७१ ।।
प्रवेक्ष्यतः सुन्दरवृन्दमुच्चैरिदं मुदा चेदितरेतरं तत् । न शक्ष्यतो लक्षयितुं विमिश्रं दस्रौ सहस्रैरपि वत्सराणाम् ॥
प्रवेशान्निर्गमं तस्मात्प्रवेशं नवमे तिथौ । नक्षत्रे च तथा वारे नैव कुर्यात्कदाचन ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ८२॥
प्रवेश्य चैनं पुरं अग्रयायी नीचैस्तथोपाचरदर्पितश्रीः । मेने यथा तत्र जनः समेतो वैदर्भं आगन्तुं अजं गृहेशं ॥ रघुवंशम्
प्रशंसितुं संसदुपान्तरञ्जिनं श्रिया जयन्तं जगतीश्वरं जिनम् । गिरः प्रतस्तार पुरावदेव ता दिनान्तसंध्यासमयस्य देवता ॥
प्रशमस्थितपूर्वपार्थिवं कुलं अभ्युद्यत नूतनेश्वरं । नभसा निभृतेन्दुना तुलां उदितार्केण समारुरोह तथ् ॥ रघुवंशम् ८.१५ ।।
प्रशमादर्चिषामेतदद्गीर्णसुरायुधम् । वृत्रस्य हन्तुः कुलिशं कुण्ठिताश्रीव लक्ष्यते ॥ कुमारसंभवम्॥ कुमारसंभवम्२.२० ॥
प्रशस्ततेजा अनघो दृढव्रतः, स राघवः किं न मदीय- वंशजः । निहत्य युद्धे किल योऽत्र रावणं, महीतलं चारु चकार
प्रशान्तघर्माभिभवः शनैर्विवान्विलासिनीभ्यः परिमृष्टपङ्कजः । ददौ भुजालम्बं इवात्तशीकरस्तरङ्गमालान्तरगोचरोऽनिलः ।। किरातार्जुनीयम्८.२८ ।।
प्रश्च्योतन्मदसुरभीणि निम्नगायाः क्रीडन्तो गजपतयः पयांसि कृत्वा । किञ्जल्कव्यवहितताम्रदानलेखैरुत्तेरुः सरसिजगन्धिभिः कपोलैः ।। किरातार्जुनीयम्७.३५ ।।
प्रश्नतनोर्यदि पापनभोगः पञ्चमगो रिपुदृष्टशरीरः । नीचगतश्च तदा खलु कन्या सा कुलटा त्वथवा मृतवत्सा ॥
प्रश्नलग्नक्षणे यादृशापत्ययुक् स्वेच्छया कामिनी तत्र चेदाव्रजेत् । कन्यका वा सुतो वा तदा पण्डितैस्तादृशापत्यमस्या विनिर्दिश्यते ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ८॥
प्रश्ने गम्यदिगीशात्खेटः पञ्चमगो यः । बोभूयाद्बलयुक्तः स्वामाशां नयतेऽसौ ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ७॥
प्रश्नोत्तरं क्रमेणोक्तौ स्यूतमुत्तरमुत्तरम् । यत्रासौ वेतसी पान्थ तत्रासौ सुतरा सरित् ॥ चन्द्रालोकः५.१०८ ।।
प्रसकलकुचबन्धुरोद्धुरोरःप्रसभविभिभिन्नतनूत्तरीयबन्धा । अनमवदुदरोच्छ्वसद्दुकूलस्फुटतरलक्ष्यगभीरनाबिमूला ॥
प्रसक्तदावानलधूमधूम्रा निरुन्धती धाम सहस्ररश्मेः । महावनानीव महातमिस्रा छाया ततानेशबलानि काली ।।
प्रसन्नचेता बलिनां धुरन्धरः, लसल्लाटः परिणद्ध कन्धरः । नवाब्ज-नेत्रः शरदिन्दुसुन्दरः स वेषतोऽभूद् भुवने पुरन्दरः ।।
प्रसन्नमुखरागं तं स्मितपूर्वाभिभाषिणं । मूर्तिमन्तं अमन्यन्त विश्वासं अनुजीविनः ॥ रघुवंशम् १७.३१ ।।
प्रसवैः सप्तपर्णानां मदगन्धिभिराहताः । असूययेव तन्नागाः सप्तधैव प्रसुस्रुवुः ॥ रघुवंशम् ४.२३ ।।
प्रससादोदयादम्भः कुम्भयोनेर्महौजसः । रघोरभिभवाशङ्कि चुक्षुभे द्विषतां मनः ॥ रघुवंशम् ४.२१ ।।
प्रसह्य मणिमुद्धरेन्मकरवक्त्रदंष्ट्रान्तरात्स मुद्रमपि सन्तरेत् प्रचलदूर्मिमालाकुलम् । भुजङ्गमपि कोपितं शिरसि पुष्पवद्धारयेत्- न तु प्रतिनिविष्टमूर्खजनचित्तमाराधयेत् ।। नीतिशतकम्४ ।।
प्रसह्य योऽस्मासु परैः प्रयुक्तः स्मर्तुं न शक्यः किं उताधिकर्तुं । नवीकरिष्यत्युपशुष्यदार्द्रः स त्वद्विना मे हृदयं निकारः ।।

प्रसादमासाद्य सुरैः कृतं सा सस्मार सारस्वतसूक्तिसृष्टेः । देवा हि नान्यद्वितरन्ति किंतु प्रसद्य ते साधुधियं ददन्ते ॥
प्रसादरम्यं ओजस्वि गरीयो लाघवान्वितं । साकाङ्क्षं अनुपस्कारं विष्वग्गति निराकुलं ।। किरातार्जुनीयम्११.३८ ।।
प्रसादरीकातपत्रस्तं चन्द्रे च विशदप्रभे । तदा चक्षुष्मतां प्रीतिरासीत्समरसा द्वयोः ॥ रघुवंशम् ४.१८ । ।
प्रसादलक्ष्मीं दधतं समग्रां वपुःप्रकर्षेण जनातिगेन । प्रसह्य चेतःसु समासजन्तं असंस्तुतानां अपि भावं आर्द्रं ।।
प्रसादाभिमुखे तस्मिंश्चपलापि स्वभावतः । निकषे हेमरेखेव श्रीरासीदनपायिनी ॥ रघुवंशम् १७.४६ । ।
प्रसाधिकालम्बितं अग्रपादं आक्षिप्य काचिद्द्रवरागं एव । उत्सृषृअलीलागतिरा गवाक्षाद्ययौ शलाकां अपरा वहन्ती ॥
प्रसाधिकालम्बितमग्रपादमाक्षिप्य काचिद्द्रवरागमेव । उत्सृष्टलीलागतिरागवाक्षादलक्तकाङ्कां पदवीं ततान॥
प्रसाधितस्याथ मुरद्विषो भूद न्यैव लक्ष्मीरिति युक्तमेतत् । वपुष्यशेषे खिललोककान्ता सानन्यकाम्या ह्युसीतरा तु ॥
प्रसारिणि सपदि नभस्तले ततः समीरणभ्रमितपरागरूषिता । व्यभाव्यत प्रलयजकालिकाकृतिर्विदूरतः
प्रसारितापः शुचिभानुनास्तु मरुः समुद्रत्वमपि प्रपद्य । भवन्मनस्कारलवोद्गमेन क्रमेलकानां निलयः पुरेव ॥
प्रसीद तस्मै दमयन्ति संततं त्वदङ्गसग्गप्रभवैर्जगत्प्रभुः । पुलोमजालोचनतीक्ष्णकण्टकैस्तनुं घनामातनुतां स कण्टकैः ॥
प्रसीद यच्छ स्वशरान्मनोभुवे स हन्तु मां तैर्धुतकौसुमाशुगः । त्वदेकचित्ताहमसून्विमुञ्चती त्वमेव भूत्वा तृणवज्जयामि तम्
प्रसीद विश्राम्यतु वीर ! वज्रं शरैर्मदीयैः कतमः सुरारिः । बिभेतु मोघीकृतबाहुवीर्यः स्त्रीभ्योऽपि कोपस्फुरिताधराभ्यः ॥
प्रसूतवत्ता नलकूबरान्वयप्रकाशितास्यापि महारथस्य यत् । कुबेरदृष्टान्तबलेन पुष्पकप्रकृष्टतैतस्य ततोऽनुमीयते ॥
प्रसूनता तत्करपल्लवस्थितैरुडुच्छविर्व्योमविहारिभिः पथि । मुखेऽमराणामनले रदावलेरभाजि लाजैरनयोज्झितैर्द्युतिः ॥
प्रसूनबाणाद्वयवादिनी सा काचिद्द्विजेनोपनिषत्पिकेन । अस्याः किमास्यद्विजराजतो वा नाधीयते भैक्षभुजा तरुभ्यः ॥
प्रसूनमित्येव तदङ्गवर्णना न सा विशेषात्कतमत्तदित्यभूत् । तदा कदम्बं तदवर्णि लोमभिर्मुदस्रुणा प्रावृषि हर्षमागतैः ॥
प्रसूप्रसादाधिगता प्रसूनमाला नलस्योद्भ्रमवीक्षितस्य । क्षिप्तापि कण्ठाय तयोपकण्ठं स्थितं तमालम्बत सत्यमेव ॥
प्रसृतं रभसादयोभिनीला प्रतिपदं परितोऽभिवेष्टयन्ती । तनुरायतिशालिनी महाहेर्गजमन्दुरिव निश्चलं चकार ॥
प्रसेदिवांसं न तं आप कोपः कुतः परस्मिन्पुरुषे विकारः । आकारवैषम्यं इदं च भेजे दुर्लक्ष्यचिह्ना महतां हि वृत्तिः ।।
प्रस्तुताप्रस्तुतानां च तुल्यत्वे दीपकं मतम् । मेधां बुधः सुधामिन्दुर्बिभर्ति वसुधां भवान् ॥ चन्द्रालोकः५.५३ ।।
प्रस्थानं वलयैः कृतं प्रियसखैरजस्रं गतं धृत्या न क्षणमासितं व्यवसितं चित्तेन गन्तुं पुरः । गन्तुं निश्चितचेतसि प्रियतमे सर्वे समं प्रस्थिता गन्तव्ये सति जीवितप्रियसुहृत्सार्थः किमु त्यज्यते ॥अमरुशतकम्-३१॥
प्रस्थानमत्र धनुषां हि शतानि पञ्च केचिच्छतद्वयमुशन्ति दशैव चान्ये । सम्प्रस्थितो य इह मन्दिरतः प्रयातो गन्तव्यदिक्षु तदपि प्रयतेन कार्यम् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ९४॥
प्रस्थानश्रमजनितां विहाय निद्रां आमुक्ते गजपतिना सदानपङ्के । शय्यान्ते कुलमलिनां क्षणं विलीनं संरम्भच्युतं इव शृङ्खलं चकाशे ।। किरातार्जुनीयम्७.३१ ।।
प्रस्थाने भूमिपालो दशदिवसमभिव्याप्य नैकत्र तिष्ठेत् सामन्तः सप्तरात्रं तदितरमनुजः पञ्चरात्रं तथैव । ऊर्ध्वं गच्छेच्छुभाहेऽप्यथ गमनदिनात्सप्तरात्राणि पूर्वं चाशक्तौ तद्दिनेऽसौ रिपुविजयमना मैथुनं नैव कुर्यात् ॥
प्रस्थाय हस्तेऽनिलतक्षधिष्ण्ये स्थित्वा जयार्थी प्रवसेद् द्विदैवे । वस्वन्त्यपुष्ये निजसीम्नि चैकरात्रोषितः क्ष्मां लभतेऽवनीशः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ५३॥
प्रस्थिताभिरधिनाथनिवासं ध्वंसितप्रियसखीवचनाभिः । मानिनीभिरपहस्तितधैर्यः सादयन्निव मदोऽवललम्बे ।।
प्रस्थितायां प्रतिष्ठेथाः स्थितायां स्थितिमाचरेः । निषण्णायां निषीदास्यां पीताम्भसि पिबेरपः ॥ रघुवंशम् १.८९ । ।
प्रस्मृतं न त्वया तावद्यन्मोहनविमोहितः । अतृप्तोऽधरपानेषु रसनामपिबं तव ॥ नैषधीयचरितम्२०.७८ ॥
प्रस्वेदवारिसविशेषविषक्तमङ्गे कूर्पासकं क्षतनखक्षतमुत्क्षिपन्ती । आविर्भवद्घनपयोधरबाहुमूला शातोदरी युवदृशां क्षणमुत्सवोऽभूथ् ॥ शिशुपाल५.२३ ।।
प्रहरकमपनीय स्वं निदिद्रासतोच्चैः प्रतिपदमुपहूतः केनचिज्जागृहीति । मुहुरविशदवर्णां निद्रया शून्यशून्यां दददपि गिरमन्तर्बुद्ध्यते नो मनुष्यः ॥ शिशुपाल११.४ ।।
प्रहरविरतौ मध्ये वाह्नस्ततोऽपि परेऽथवा किमुत सकले जाते वाह्निप्रिय त्वमिहैष्यसि । इति दिनशतप्राप्यं देशं प्रियस्य यियासतो हरति गमनं बालालापैः सबाष्पगलज्जलैः ॥अमरुशतकम्-९॥

प्रहर्त्तुकामोऽरि-बलं सुविह्वल, स-विग्रहो एष साऽऽग्रहः । स्ववज्ञनिर्घोष-पुरस्सरोऽथवा, विराजते वज्र घरं विडम्बयन् ।।
प्रहारमूर्छापगमे रथस्थान्यन्तःनुपालभ्य निवर्तिताश्वाः । यैः सादिता लक्षितपूर्वकेतूंस्तानेव सामर्षतया निजघ्नुः ॥ रघुवंशम्
प्रहितः प्रधनाय माधवानहमाकारयितुं महीभृता । न परेषु महौजसश्छलादपकुर्वन्ति मलिम्लुचा इव ॥ शिशुपाल१६.५२
प्रहीयते कार्यवशागतेषु स्थानेषु विष्टब्धतया न देहः । स्थितप्रयातेषु ससौष्ठवश्च लक्ष्येषु पातः सदृशः शराणां ।।
प्रह्वानतीव क्वचिदुद्धतिश्रितः क्वचित्प्रकाशानथ गह्वरनापि । साम्यादपेतानिति वाहिनी हरेस्तदातिचक्राम गिरीन्गुरूनपि
प्राक् सिद्धस्वगुणोत्कर्षोऽनुगुणः परसन्निधेः । कर्णोत्पलानि दधते कटाक्षैरपि नीलताम् ॥ चन्द्रालोकः५.१०६ ।।
प्राक्तनानां विशुद्धानां परिपाकमुपेयुषाम् । तपसामुपभुञ्जानाः फलान्यपि तपस्विनः ॥ कुमारसंभवम्६.१०॥
प्राक्पादयोः पतति खादति पृष्ठमांसं कर्णे फलं किमपि रौति शनैर्विचित्रम् । छिद्रं निरूप्य सहसा प्रविशत्यशङ्कः सर्वं खलस्य चरितं मशकः करोति ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.८२ ॥
प्राक्पुष्पवर्षैर्वियतः पतद्भिर्दृष्टं न दत्तामथ न द्विरेफैः । तद्भीतिभुग्नेन ततो मुखेन विधेरहो वाञ्छितविघ्नयत्नः ॥
प्रागिव प्रसुवते नृपवंशाः किं नु संप्रति न वीरकरीरान् । ये परप्रहरणैः परिणामे विक्षताः क्षितितले निपतन्ति ॥
प्रागेतद्वपुरामुखेन्दु सृजतः स्रष्टुः समस्तस्त्विषां कोशः शोषमगादगाधजगतीशिल्पेऽप्यनल्पायितः । निश्शेषद्युतिमण्डलव्ययवशादीषलभैरेष वा शेषः केशमयः किमन्धतमसस्तोभैस्ततो निर्मितः ॥ नैषधीयचरितम्१२.९३ ॥
प्राग्ब्रह्मौदनपाकाद् व्रतबन्धानन्तरं यदि चेत् । उत्पातानध्ययनोत्पत्तावपि शान्तिपूर्वकं तत्स्यात् ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम्
प्राग्भवैरुदगुदग्भवगुम्फान्मुक्तियुक्तिविहताविह तावत् । नापरः स्फुरति कस्यचनापि त्वत्समाधिमवधूय समाधिः ॥
प्राग्भागतः पतदिहेदमुपत्यकासु शृङ्गारितायतमहेभकराभमम्भः । संलक्ष्यतेविविधरत्नकरानुविद्ध- मूर्ध्वप्रसारितसुराधिपचापचारु ॥ शिशुपाल ४.४९॥
प्राग्भूय कर्कोटक आचकर्ष सकम्बलं नागबलं यदुच्चैः । भुवस्तले कुण्डिनगामि राज्ञां तद्वासुकेश्चाश्वतरोऽन्वगच्छत् ॥
प्राची यदा हसति हे प्रिय ! मन्दमन्दं, वायुर्यदा वहति नन्दनजं मरन्दम् । या प्रत्यहं किल तदा मतिमाननीयां शोभां दधात्युषसि काञ्चन काञ्चनीयाम् ॥ प्रतापविजयः-१५४ ।।
प्राचीं प्रयाते विरहादयं ते तापाच्च रूपाच्च शशाङ्कशङ्की । परापराधैर्निदधाति भानौ रुषारुणं लोचनवृन्दमिन्द्रः ॥
प्राच्यां गच्छेद्गजेनैव दक्षिणस्यां रथेन हि । दिशि प्रतीच्यामश्वेन तथोदीच्यां नरैर्नृपः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ९०॥
प्राच्यादौ तरणिस्तनौ भृगुसुतो लाभव्यये भूसुतः कर्मस्थोऽथ तमो नवाष्टमगृहे सौरिस्तथा सप्तमे । चन्द्रः शत्रुगृहात्मजेऽपि च बुधः पातालगो गीष्पति- र्वित्तभ्रातृगृहे विलग्नसदनाल्लालाटिकाः तीर्तिताः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ५१॥
प्राजापत्योपनीतं तद्(?) अन्नं प्रत्यग्रहीन्नृपः । वृषेव पयसां सारं आविष्कृतं उदन्वता ॥ रघुवंशम् १०.५३ । ।
प्राञ्जलावपि जने नतमूर्ध्नि प्रेम तत्प्रवणचेतसि हित्वा । संध्ययानुविदधे विरमन्त्या चापलेन सुजनेतरमैत्री ।।
प्राणच्छिदा दैत्यपतेर्नखानामुपेयुषां भूषणतां क्षतेन । प्रकाशकार्कश्यगुणौ दधानाः स्तनौ तरुण्यः परिवव्रुरेनम् ॥ शिशुपाल
प्राणमायतवतो जलमध्ये मज्जिमानमभजन्मुखमस्य । आपगापरिवृढोदरपूरे पूर्वकालमुषितस्य सितांशोः ॥
प्राणवत्प्रणयिराध न राधा पुत्रशत्रुसखिता सदृशी ते । श्रीप्रियस्य सदृगेव तवश्रीवत्समात्महृदि धर्तुमजस्रम् ॥
प्राणा यथात्मनोऽभीष्टा भूतानामपि ते तथा । आत्मौपम्येन भूतानां दयां कुर्वन्ति साधवः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१२ ॥
प्राणाघातान्निवृत्तिः परधनहरणे संयमः सत्यवाक्यं काले शक्त्या प्रदानं युवतिजनकथामूकभावः परेषाम् । तृष्णास्रोतो विभङ्गो गुरुषु च विनयः सर्वभूतानुकम्पा सामान्यः सर्वशास्त्रेष्वनुपहतविधिः श्रेयसामेष पन्थाः ।। नीतिशतकम्२६ । ।
प्राणादपि प्रियतमा निज-पूर्वजाना, मान्या पुनर्भवतु जन्म-धरा स्वतन्त्रा । साऽऽभारतीरितगुणावलिरध भूयः, सा भारती भवतु भारत-भू विभूत्यै ॥प्रतापविजयः-६३॥
प्रातः प्रयाणाभिमुखाय तस्मै सविस्मयाः कोशगृहे नियुक्ताः । हिरण्मयीं कोशगृहस्य मध्ये वृष्टिं शशंसुः पतितां नभस्तः ॥
प्रातः प्रातरुपागतेन जनिता निर्निद्रिता चक्षुषोर्मन्दायां मयि गौरवव्यपगमाद् उत्पादितं लाघवम् । किं मुग्धे न मया कृतं रमणधीर्मुक्ता त्वया गम्यतां दुस्थं तिष्ठसि यच्च पथ्यमधुना कर्तास्मि तच्छ्रोष्यसि ॥अमरुशतकम्-२९॥
प्रातरेत्य परिभोगशोभिना दर्शनेन कृतखण्डनव्यथाः । प्राञ्जलिः प्रणयिनीः प्रसादयन्सोऽदुनोत्प्रणयमन्थरः पुनः ॥ रघुवंशम्
प्रातर्यथोक्तव्रतपारणान्ते प्रास्थानिकं स्वस्त्ययनं प्रयुज्य । तौ दंपती स्वां प्रति राजधानीं प्रस्थापयामास वशी वसिष्ठः ॥

प्रातर्वर्णनयानया निजवपुर्भूषाप्रसादानदाद्देवी वः परितोषितेति निहितामान्तःपुरीभिः पुरः । सूता मण्डनमण्डलीं परिदधुर्माणिक्यरोचिर्मयक्रोधावेगसरागलोचनरुचा दारिद्र्यविद्राविणीम् ॥ नैषधीयचरितम्१९.६६ ॥
प्रातानुगः सपदि शासनं अस्य राजा संपाद्य पातकविलुप्तधृतिर्निवृत्तः । अन्तर्निविष्टपदं आत्मविनाशहेतुं शापं दधज्ज्वलनं और्वं इवाम्बुराशिः ॥ रघुवंशम् ८.८२ ।।
प्रातिभत्रिसरकेण गतानां वक्रवाक्यरचनारमणीयः । गूढसूचितरहस्यसहासः सुभ्रुवां प्रववृते परिहासः ॥ शिशुपाल१०.१२
प्रापितेन चटुकाकुविडम्बं लम्भितेन बहुयाचनलज्जाम् । अर्थिना यदघमर्जति दाता तन्न लुम्पति विलम्ब्य ददानः ॥
प्राप्ता तवापि नृप जीवितदेवतेयं घर्माम्बुशीकरकरम्बनमम्बुजाक्षी । ते ते यथा रतिपतेः कुसुमानि बाणाः स्वेदस्तथैव किमु तस्य शरक्षतास्रम् ॥ नैषधीयचरितम्२१.१३९ ॥
प्राप्तैव तावत्तव रूपसृष्टिं निपीय दृष्टिर्जनुषः फलं मे । अपि श्रुती नामृतमाद्रियेतां तयोः प्रसादीकुरुषे गिरं चेत् ॥
प्राप्तोऽभिमानव्यसनादसह्यं दन्तीव दन्तव्यसनाद्विकारं । द्विषत्प्रतापान्तरितोरुतेजाः शरद्घनाकीर्ण इवादिरह्नः ।।
प्राप्य चाशु जन्स्थानं खरादिभ्यस्तथाविधं । रामोपक्रमं आचख्यौ रक्षःपरिभवं नवं ॥ रघुवंशम् १२.४२ ।।
प्राप्य नाभिनदमज्जनमाशु प्रस्थितं निवसनग्रहणाय । औपनीविकमरुन्ध किल स्त्री वल्लभस्य करमात्मकराभ्यां ॥
प्राप्य मन्मथरसादतिभूमिं दुर्वहस्तनभराः सुरतस्य । शश्रमुः श्रमजलार्द्रललाटश्लिष्टकेशमसितायतकेश्यः ॥
प्राप्यतां विद्युतः संपत् संपर्कादर्करोचिषाम् । शस्त्रैर्द्विषच्छिरश्छेदप्रोच्छ्ोणितोक्षितैः ॥ शिशुपाल २.६६ ॥
प्राप्यते गुणवतापि गुणानां व्यक्तं आश्रयवशेन विशेषः । तत्तथा हि दयिताननदत्तं व्यानशे मधु रसातिशयेन ।।
प्राप्यते यदिह दूरं अगत्वा यत्फलत्यपरलोकगताय । तीर्थं अस्ति न भवार्णवबाह्यं सार्वकामिकं ऋते भवतस्तथ् ।।
प्राप्यावन्तीन उदयनकथाकोविदग्रामवृद्धान पूर्वोद्दिष्टाम उपसर पुरीं श्रीविशालां विशालाम स्वल्पीभूते सुचरितफले स्वर्गिणां गां गतानां शेषैः पुण्यैर हृतम इव दिवः कान्तिमत खण्डं एकम्॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.३१॥
प्रायः प्रतापभग्नत्वादरीणां तस्य दुर्लभः । रणो गन्धविपस्येव गन्धभिन्नान्यदन्तिनः ॥ रघुवंशम् १७.७० ।।
प्रायेण नीचानपि मेदिनीभृतो जनः समेनैव पथाधिरोहति । सेना मुरारेः पथ एव सा पुनर्महामहीध्रान्परितोऽध्यरोहयथ् ॥
प्रायो विषाणपरिमोषलघूत्तमाङ्गान्खड्गांश्चकार नृपतिर्निशितैः क्षुरप्रैः । शृण्गं स दृप्तविनयाधिकृतः परेषां अभ्युच्छ्रितं न ममृषे न तु दीर्घं आयुः ॥ रघुवंशम् ८.६२ ।।
प्रारभ्यते न खलु विघ्नभयेन नीचैः प्रारभ्य विघ्नविहता विरमन्ति मध्याः । विघ्नैः पुनः पुनरपि प्रतिहन्यमानाः प्रारब्धमुत्तमजना न परित्यजन्ति ।। नीतिशतकम्२७ ।।
प्रालेयशीतलमचलेश्वरमीश्वरोऽपि सान्द्रभचर्मवसनावरणाधिशेते । सर्वर्तुनिवृत्तिकरे निवसन्नुपैति न द्वन्द्वदुःखमिह किञ्चिदकिञ्चनोऽपि ॥ शिशुपाल ४.६४॥
प्रालेयाद्रेर उपतटम अतिक्रम्य तांस तान विशेषान हंसद्वारं भृगुपतियशोवर्त्म यत क्रौञ्चरन्ध्रम तेनोदीचीं दिशम अनुसरेस तिर्यग आयामशोभी श्यामः पादो बलिनियमनाभ्युद्यतस्येव विष्णोः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.६०॥
प्रावृडारम्भणाम्भोदः स्निग्धां द्यामिव स प्रियाम् । परिरभ्य चिरायास विश्लेषायासमुक्तये ॥ नैषधीयचरितम्२०.२४ ॥
प्राशंसि संसद्गुरुणापि चार्वी चार्वाकतासर्वविदूषकेण । आष्थानपट्टं रसनां यदीयां जानामि वाचामधिदेवतायाः ॥
प्राशुराशु हवनीयमत्र यत्तेन दीर्घममरत्वमध्यगुः । उद्धतानधिक मेधितौजसो दानवांश्च विबुधाः विजिग्यिरे ॥
प्रासदशोभातिशयालुभिः पथि प्रभोनिवासाः पटवेश्मभिर्बभुः । नूनं सहानेन वियोगविक्लवा पुरः पुरश्रीरपि निर्ययौ तदा
प्रासादकालागुरुधूमराजिस्तस्याः पुरो वायुवशेन भिन्ना । वनान्निवृत्तेन रघूद्वहेन मुक्ता स्वयं वेणिरिवाभासे ॥ रघुवंशम्
प्रासादे सा दिशि दिशि च सा पृष्ठतः सा पुरः सा पर्यङ्के सा पथि पथि च सा तद्वियोगातुरस्य । हंहो चेतः प्रकृतिरपरा नास्ति मे कापि सा सा सा सा सा सा जगति सकले कोऽयमद्वैतवादः ॥अमरुशतकम्-१०५॥
प्राहिणोच्च महितं महाद्युतिः कोसलाधिपतये पुरोधसं । भृत्यभावि दुहितुः परिग्रहाद्दिश्यतां कुलं इदं निमेरिति ॥ रघुवंशम्
प्राहिणोच्च महितं महाद्युतिः कोसलाधिपतये पुरोधसम् । भृत्यभावि दुहितुः परिग्रहाद्दिश्यतां कुलमिदं निमेरिति ॥
प्रियं न मृत्युं न लभे त्वदीप्सितं तदेव न स्यान्मम यत्त्वमिच्छसि । वियोगमेवेच्छ मनः प्रियेण मे तव प्रसादान्न भवत्वसौ
प्रियं प्रिया च त्रिजगज्जयिश्रियौ लिखाधिलीलागृहमित्तिकावपि । इति स्म सा कारुवरेण लेखितं नलस्य च स्वस्य च सख्यमीक्षते ॥ नैषधीयचरितम्१.३८ ॥

प्रियंवदात्प्रापं असौ कुमारः प्रायुङ्क्त राजस्वधिराजसूनुः । गान्धर्वं अस्त्रं कुसुमास्त्रकान्तः प्रस्वापनं स्वपनिवृत्तलौल्यः ॥
प्रियः प्रियामथाचष्ट दृष्टं कपटपाटवम् । वयस्ययोरिदं तेऽस्मान्मा सखीष्वेव विश्वसीः ॥ नैषधीयचरितम्२०.१२२ ॥
प्रियः प्रियैकाचरणाच्चिरेण तां पितुः स्मरन्तीमचिकित्सदाधिषु । तथास्त तन्मातृवियोगवाडवः स तु प्रियप्रेममहाम्बुधावपि ॥ नैषधीयचरितम्१६.११९ ॥
प्रियकरग्रहमेवमवाप्स्यति स्तनयुगं तव ताम्यति किं न्विति । जगदतुर्निहिते हृदि नीरजे दवथुकुड्मलनेन पृथुस्तनीम् ॥
प्रियकरपरिमार्गदङ्गनानां यदाभूत्पुनरधिकतरैव स्वेदतोयोदयश्रीः । थ वपुरभिषेक्तुं तास्तदाम्भोभिरीषुर्वनविहरणखेदम्लानमम्लानशोभाः ॥ शिशुपाल७.७५ ।।
प्रियतमाभिरसौ तिसृभिर्बभौ तिसृभिरेव भुवं सह शक्तिभिः । उपगतो विनिनीषुरिव प्रजा हरिहयोऽरिहयोगविचक्षणः ॥
प्रियतमेन यया सरुषा स्थितं न सह सा सहसा परिरभ्य तं । श्लथयितुं क्षणमक्षमताङ्गना न सह सा सहसा कृतवेपथुः ॥
प्रियमभिकुसुमोद्यतस्य बाहोर्नवनखमण्डनचारु मूलमन्या । मुहुरितरकराहितेन पीनस्तनतटरोधि तिरोदधेऽंशुकेन ॥
प्रियमिति वनिता नितान्तमागःस्मरणसरोषषकषायिताक्षी । चरणगतसखीवचोऽनुरोधात्किल कथमप्यनुकूलयाञ्चकार ॥
प्रियसखीनिवहेन सहाथ सा व्यरचयद्गिरमर्धसमस्यया । हृदयमर्मणि मन्मथसायकैः क्षततमा बहु भाषितुमक्षमा ॥
प्रियसखीसदृशं प्रतिबोधिताः किमपि काम्यगिरा परपुष्टया । प्रियतमाय वपुर्गुरुमत्सरच्छिदुरयादुरनार्चि अङ्गनाः ॥
प्रियस्याप्रियमारभ्य तमन्तर्दूनयाऽनया । शेके शालीनयालीभ्यो न गन्तुं न निवर्तितुम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.१५७ ॥
प्रिया मनोभूशरदावदाहे देवीस्त्वदर्थेन निमज्जयद्भिः । सुरेषु सारैः क्रियतेऽधुना तैः पादार्पणानुग्रहभूरियं भूः ॥
प्रियां विकल्पोपहृतां स यावद्गिगीशसंदेशमजल्पदल्पम् । अदृश्यवाग्भीषितभूरिभीरुर्भवो रवस्तावदचेतयत्तम् ॥
प्रियांशुकग्रन्थिनिबद्धवाससं तदा पुरोधा विदधे विदर्भजाम् । जगाद विच्छिद्य पटं प्रयास्यतो नलादविश्वासमिवैष विश्ववित् ॥ नैषधीयचरितम्१६.३७ ॥
प्रियाङ्गपान्था कुचयोर्निवृत्त्य निवृत्त्य लोला नलदृग्भ्रमन्ती । बभौतमां तन्मृगनाभिलेपतमःसमासादितदिग्भ्रमेव ॥
प्रियानखीभूतवतो मुदेदं व्यधाद्विधिः साधुदशत्वमिन्दोः । एतत्पदच्छद्मसरागपद्मसौभाग्यभाग्यं कथमन्यथा स्यात् ॥
प्रियानुरागस्य मनःसमुन्नतेर्भुजार्जितानां च दिगन्तसंपदाम् । यथाक्रमं पुंसवनादिकाः क्रिया धृतेश्च धीरः सदृशीर्व्यधत्त सः
प्रियामुखीभूय सुखी सुधांशुर्जयत्ययं राहुभयव्ययेन । इमां दधाराधरबिम्बलीलां तस्यैव वालं करचक्रवालम् ॥
प्रियावियोगक्कथितादिवैलाच्चन्द्राच्च राहुग्रहपीडितात्ते । ध्माताद्धवेन स्मरतोऽपि सारैः स्वं कल्पयन्ति स्म नलानुकल्पम् ॥
प्रियासु बालासु रतक्षमासु च द्विपत्रितं पल्लवितं च बिभ्रतम् । स्मरार्जितं रागमहीरुहाङ्कुरं मिषेण चञ्च्वोश्चरणद्वयस्य च ॥ नैषधीयचरितम्१.११८ ॥
प्रियाह्रियालम्ब्य विलम्बमाविला विलासिनः कुण्डिनमण्डनायितम् । समाजमाजग्मुरथो रथोत्तमास्तमा समुद्रादपरेऽपरे नृपाः ॥ नैषधीयचरितम्१२.१ ॥
प्रिये वृणीष्वामरभावमस्मदिति त्रपाकृद्वचनं न किं नः । त्वत्पादपद्मे शरणं प्रविश्य स्वयं वयं येन जिजीविषामः ॥
प्रियेऽपरा यच्छति वाचं उन्मुखी निबद्धदृष्टिः शिथिलाकुलोच्चया । समादधे नांशुकं आहितं वृथा विवेद पुष्पेषु न पाणिपल्लवं ।। किरातार्जुनीयम्८.१५ ।।
प्रियेण संग्रथ्य विपक्षसंनिधावुपाहितां वक्षसि पीवरस्तने । स्रजं न काचिद्विजहौ जलाविलां वसन्ति हि प्रेम्णि गुणा न वस्तुनि ।। किरातार्जुनीयम्८.३७ ।।
प्रियेण साथ प्रियमेवमुक्त्वा विदर्भभूमीपतिवंशमुक्ता । स्मितांशुजालं विततार तारा दिवः स्फुरन्तीव कृतावतारा ॥
प्रियेण सिक्ता चरमं विपक्षतश्चुकोप काचिन्न तुतोष सान्त्वनैः । जनस्य रूढप्रणयस्य चेतसः किं अप्यमर्षोऽनुनये भृशायते ।।
प्रियेणाल्पमपि प्रत्तं बहु मेनेतरामसौ । एकलक्षतया दध्यौ यत्तमेकवराटकम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.५ ॥
प्रियेषु यैः पार्थ विनोपपत्तेर्विचिन्त्यमानैः क्लमं एति चेतः । तव प्रयातस्य जयाय तेषां क्रियादघानां मघवा विघातं ।।
प्रियैः सलीलं करवारिवारितः प्रवृद्धनिःश्वासविकम्पितस्तनः । सविभ्रमाधूतकराग्रपल्लवो यथार्थतां आप विलासिनीजनः
प्रियो यदि स्याद् भगवान् महामहाः, स एकलिङ्गोऽमर-वृन्द-वन्दितः । प्रिया यदि स्याल्ललनापवित्रता, प्रियो यदि स्यात् भवतामयञ्जनः ॥ प्रतापविजयः-९६ ॥

प्रीणाति यः सुचरितैः पितरं स पुत्रो यद्भर्तुरेव हितमिच्छति तत्कलत्रम् । तन्मित्रमापदि सुखे च समक्रियं य- देतत्त्रयं जगति पुण्यकृतो लभन्ते ।। नीतिशतकम्६८ । ।
प्रीतिमेष्यति कृतेन ममेदृक्कर्मणा पुररिपुर्मदनारिः । तत्पुरः पुरमतोयमधाक्षीद्धूपरूपमथ कामशरं च ॥
प्रीतिरस्य ददतोऽभवत्तथा येन तत्प्रियचिकीर्षवो नृपाः । स्पर्शितैरधिकमागमन्मुदं नाधिवेश्म निहितैरुपायनैः ॥
प्रीते पिनाकिनि मया सह लोकपालैर्लोकत्रयेऽपि विहिताप्रतिवार्यवीर्यः । लक्ष्मीं समुत्सुकयितासि भृशं परेषां उच्चार्य वाचं इति तेन तिरोबभूवे ।। किरातार्जुनीयम्११.८१ ।।
प्रीत्या नियुक्तांल्लिहती स्तनन्धयान्निगृह्य पारीमुभयेन जानुनोः । वर्धिष्णुधाराध्वनि रोहिणीः पयश्चिरं निदध्यौ दुहतः स
प्रीत्यै यूनां व्यवहिततपनाः प्रौढध्वान्तं दिनमिह जलदाः । दोषामन्यं विदधाति सुरत-क्रीडायासश्रमपटवः ॥ शिशुपाल
प्रेक्षणीयकमेव क्षणमासन्ह्रीविभङ्गुरविलोचनपाताः । संभ्रमद्रुतगृहीतदुकूलच्छाद्यमानवपुषः सुरतान्ताः ॥
प्रेक्ष्य दर्पणतल्स्थं आत्मनो राजवेषं अतिशक्रशोभिनं । पिप्रिये स न तथा यथा युवा व्यक्तलक्ष्म परिभोगमण्डनं ॥ रघुवंशम्
प्रेम तस्य न गुणेषु नाधिकं न स्म वेद न गुणान्तरं च सः । दित्सया तदपि पार्थिवोऽर्थिनं गुण्यगुण्य इति न व्यजीगणत् ॥
प्रेमगर्वितविपक्षमत्सरादायताच्च मदनान्महीक्षितं । निन्युरुत्सवविधिच्छलेन तं देव्य उज्जितरुषः कृतार्थतां ॥ रघुवंशम्
प्रेम्णोरः प्रणयिनि सिञ्चति प्रियायाः संतापं नवजलविप्रुषो गृहीत्वा । उद्धूताः कठिनकुचस्थलाभिघातादासन्नां भृशमपराङ्गनामधाक्षुः ॥ शिशुपाल८.४० ।।
प्रेयसावादि सा तन्वि त्वदालिङ्गनविघ्नकृत् । समाप्यतां विधिः शेषः क्लेशश्चेतसि चेन्न ते ॥ नैषधीयचरितम्२०.६ ॥
प्रेयसी जितसुधांशुमुखश्रीर्या न मुञ्चति दिगन्तगतापि । भङ्गिसङ्गमकुरङ्गदृगर्थे कः कदर्थयति तामपि कीर्तिम् ॥
प्रेयसीकुचवियोगहविर्भुग्जन्मधूमवितततीरिव बिभ्रत् । स्नायिनः करसरोरुहयुग्मं तस्य गर्भधृतदर्भमराजत् ॥
प्रेरितः शशधरेण करौघः संहतान्यपि नुनोद तमांसि । क्षीरसिन्धुरिव मन्दरभिन्नः काननान्यविरलोच्चतरूणि ।।
प्रेषिताः पृथगथो दमयन्त्यै चित्तचौर्यचतुरा निजदूत्यः । तद्गुरुं प्रति च तैरुपहाराः संख्यसौख्यकपटेन निगूढाः ॥
प्रैयरूपकविशेषनिवेशैः संवदद्भिरमराः श्रुतपूर्वैः । एष एव स नलः किमितीदं मन्दमन्दमितरेतरमूचुः ॥
प्रोक्ते दुष्टभकूटके परिणयस्त्वेकाधिपत्ये शुभो ऽथो राशीश्वरसौहृदेऽपि गदितो नाड्यृक्षशुद्धिर्यदि । अन्यर्क्षैऽशपयोर्बलित्वसखिते नाड्यृक्षशुद्धौ तथा ताराशुद्धिवशेन राशिवशताभावे निरुक्तो बुधैः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम्
प्रोथैः स्फुरद्भिः स्फुटशब्दमुन्मुखैस्तुरङ्गमैरायतकीर्णवालधि । उत्कर्णमुद्ग्राहितधीरकन्धरैरतीर्यताग्रे तटदत्तदृष्टिभिः ॥
प्रोल्लसत्कुण्डलप्रोतपद्मरागदलत्विषा । कृष्णोत्तरासङ्गरुचिं विदधच्चूतपल्लवीम् ॥ शिशुपाल २.१९ ॥
प्रौञ्छि वाञ्छितमस्माभिरपि तां प्रति संप्रति । तस्मिन्नले न लेशोऽपि कारुण्यस्यास्ति नः पुनः ॥
प्रौढोक्तिस्तदशक्तस्य तच्छक्तत्वावकल्पनम् । कलिन्दजातीररुहाः श्यामलाः सरलद्रुमाः ॥ चन्द्रालोकः५.४७ ।।
प्लक्षे महीयसि महीवलयातपत्रे तत्रेक्षिते खलु तवापि मतिर्भवित्री । खेलां विधातुमधिशाखविलम्बिदोलालोलाखिलाङ्गजनताजनितानुरागे ॥ नैषधीयचरितम्११.७४ ॥
प्लुतमालतीसितकपाल- कमुदं उपरुद्धमूर्धजं । शेषं इव सुरसरित्पयसां शिरसा विसारि शशिधाम बिभ्रतं ।।
प्लुतमिव शिशिरांशोरंशुभिर्यन्निशासु स्फटिकमयराजद्राजताद्रिस्थलाभं । अरुणितमकठोरैर्वेश्म काश्मीरजाम्भः- स्नपितमिव तदेतद्भानुभिर्भाति भानोः ॥ शिशुपाल११.५३ ।।
प्लुतेभकुम्भोरसिजैर्हृदयक्षतिजन्मभिः । प्रावर्तयन्नदीरस्रैर्द्विषां तद्योषितां च सः ॥ शिशुपाल१९.११५ ।।
फलं अस्योपहासस्य सद्यः प्राप्स्यसि पश्य मां । मृग्यः परिभवो व्याघ्र्यां इत्यवेहि त्वया कृतं ॥ रघुवंशम् १२.३७ । ।
फलद्भिरुष्णांशुकराभिमर्शात्कर्शानवं धाम पतङ्गकान्तैः । शशंस यः पात्रगुणाद्गुणानां संक्रान्तिमाक्रान्तगुणातिरेकाम् ॥
फलमलभ्यत यत्कुसुमैस्त्वया विषमनेत्रमनङ्ग विगृह्णता । अहह नीतिरवाप्तभया ततो न कुसुमैरपि विग्रहमिच्छति ॥
फलसीमां चतुर्वर्गं यच्छतांशोऽपि यच्छति । नलस्यास्मदुपघ्ना सा भक्तिर्भूतावकेशिनी ॥ नैषधीयचरितम्१७.१४२ ॥
फलानि पुष्पाणि च पल्लवे करे वयोतिपातोद्गतवातवेपिते । स्थितैः समादाय महर्षिवार्द्धकाद्वने तदातिथ्यमशिक्षि शाखिभिः ॥ नैषधीयचरितम्१.७७ ॥
फलेन मूलेन च वारिभूरुहां मुनेरिवेत्थं मम यस्य वृत्तयः । त्वयाद्य त्वस्मिन्नपि दण्डधारिणा कथं न पत्या धरणी हृणीयते
फेनानामुरसिरुहेषु हारलीला चेलश्रीर्जघनस्थलेषु शैवलानां । गण्डेषु स्फुटरचनाब्जपत्त्रवल्ली पर्याप्तं पयसि विभूषणं

बटुकन्याजन्मराशेस्त्रिकोणायद्विसप्तगः । श्रेष्ठो गुरुः खषट्त्र्याद्ये पूजयाऽन्यत्र निन्दितः ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ४६॥
बदरीतपोवननिवास- निरतं अवगात मान्यथा । धातुरुदयनिधने जगतां नरं अंशं आदिपुरुषस्य गां गतं ।।
बद्धकोपविकृतीरपि रामाश्चारुताभिमततां उपनिन्ये । वश्यतां मधुमदो दयितानां आत्मवर्गहितं इच्छति सर्वः ।।
बद्धदर्भमयकाञ्चिदामया वीक्षितानि यजमानजायया । शुष्मणि प्रणयनादिसंस्कृते तैर्हवींषि जुहवांबभूविरे ॥
बधिरा धन्वितुलालयोऽपराह्णे मिथुनं कर्कटकोऽङ्गना निशान्धाः । दिवसान्धा हरिगोक्रियास्तु कुब्जा मृगकुम्भान्तिमभानि सन्ध्ययोर्हि ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ८२॥
बधुजनकथा तथ्यैवेयं तनौ तनुजन्मनः पितृशितिहरिद्वर्णाद्याहारजः किल कालिमा । शमनयमुनाक्रोडैः कालैरितस्तमसां पिबादपि यदमलच्छायात्कायादभूयत भास्वतः ॥ नैषधीयचरितम्१९.४५ ॥
बध्वो युगपत्सहस्वशः, सुकोमला हा कलिकाकुरादपि । स्वधर्म-संरक्षण-हेतवे तनुं, विदग्धवत्यो ज्वलने तृणोपमाः
बन्धच्छेदं स बद्धानां वधार्हाणां अवध्यतां । धुर्याणां च धुरो मोक्षं अदोहं चादिषद्गवां ॥ रघुवंशम् १७.१९ । ।
बन्धाढ्यनानारतमल्लयुद्धप्रमोदितैः केलिवने मरुद्भिः । प्रसूनवृष्टिं पुनरुक्तमुक्तां प्रतीच्छतं भैमि युवां युवानौ ॥
बन्धाय दिव्ये न तिरश्चि कश्चित्पाशादिरासादितपौरुषः स्यात् । एकं विना मादृशि तन्नरस्य स्वर्भोगभाग्यं विरलोदयस्य ॥
बन्धूकपयोजपूजने कृतां विधोर्गन्धफलीबलिश्रियम् । निनिन्द लब्धाधरलोचनार्चनं मनःशिलाचित्रकमेत्य तन्मुखम् ॥
बन्धूकबन्धूभवदेतदस्या मुखेन्दुनानेन सहोज्जिहाना । रागश्रिया शैशवयौवनीयां स्वमाह संध्यामधरोष्ठलेखा ॥
बन्धौ विपन्नेऽनेकेन नरेणेह तदन्तिके । अशोचि सैन्ये घण्टाभिर्न रेणे हतदन्तिके ॥ शिशुपाल१९.८० ।।
बन्ध्या चर्म तुषास्थि सर्पलवणाङ्गारेन्धनक्लीबविट् तैलोन्मत्तवसौषधारिजटिलप्रव्राट्तृणव्याधिताः । नग्नाभ्यक्तविमुक्तकेशपतिता व्यङ्गश्रुधार्ता असृक् स्त्रीपुष्पं सरठः स्वगेहदहनं मार्जारयुद्धं क्षुतम् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम्
बबन्ध चास्राकुलदृष्टिरस्याः स्थानान्तरे कल्पितसंनिवेशाम् । धात्र्यङ्गुलीभिः प्रतिसार्यमाणमूर्णामयं कौतुकहस्तसूत्रम्॥
बबृंहिरे गजपतयो महानकाः प्रदध्वनुर्जयतुरगा जिहेषिरे । असंभवद्भिरिवरगह्वरैरभूत्तदा रवैर्दलित इव स्व आश्रयः ॥
बभाण वरुणः क्रोधादरुणः करुणोज्झितम् । किं न प्रचण्डात्पाखण्डपाश पाशाद्बिभेषि नः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१०२ ॥
बभार बीजं निजकीर्तये रदौ द्विषामकीर्त्यै खलु दानविप्लुषः ।श्रवःश्रमैः कुम्भकुचां शिरःश्रियं मुदे मदस्वेदवतीमुपास्त यः ॥ नैषधीयचरितम्१६.३३ ॥
बभार शून्याकृतिरर्जुनस्तौ महेषुधी वीतमहेषुजालौ । युगान्तसंशुष्कजलौ विजिह्मः पूर्वापरौ लोक इवाम्बुराशी ।।
बभूव न स्तम्भविजित्वरी तयोः श्रुतिक्रियारम्भपरम्परात्वरा । न कम्पसंपत्तिमलुम्पदग्रतः स्थितोऽपि वह्निः समिधा समेधितः ॥ नैषधीयचरितम्१६.४४ ॥
बभूव भस्मैव सिताङ्गरागः, कपालमेवामलशेखरश्रीः। उपान्तभागेषु च रोचनाङ्को गजाजिनस्यैव दुकूलभावः॥
बभूव भैम्याः खलु मानसौकसं जिघांसतो धैर्यभरं मनोभुवः । उपभ्रु तद्वर्तुलचित्ररूपिणी धनुःसमीपे गुलिकेव संभृता ॥
बभूव रामः सहसा सबाष्पस्तुषारवर्षीव सहस्यचन्द्रः । कौलीनभीतेन गृहान्निरस्ता न तेन वैदेहसुता मनस्तः ॥ रघुवंशम्
बभूव लोकोत्तर भव्य भाग्यवान्, महामहीपो मुगलान्वये महान् । न राजराजैर्विहितप्रणामको नामकः ॥ प्रतापविजयः-
बभौ च प्रेयसीवक्त्रं पत्युरुन्नमयन्करः । चिरेण लब्धसंधानमरविन्दमिवेन्दुना ॥ नैषधीयचरितम्२०.५१ ॥
बभौ च संपर्कमुपेत्य बाला नवेव दीक्षाविधिसायकेन । करेण भानोर्बहुलावसाने संधुक्ष्यमाणेव शशाङ्करेखा॥
बभौ तं अनुगच्छन्ती विदेहाधिपतेः सुता । प्रतिषिद्धापि कैकेय्या लक्ष्मीरिव गुणोन्मुखी ॥ रघुवंशम् १२.२६ । ।
बभौ भूयः कुमारत्वादाधिराज्यं अवाप्य सः । रेखा भावादुपारूढः सामग्र्यं इव चन्द्रमाः ॥ रघुवंशम् १७.३० । ।
बभौ स दशनज्योत्स्ना सा विभोर्वदनोद्गता । निर्यातशेषा चरणाद्गङ्गेवोर्ध्वप्रवर्तिनी ॥ रघुवंशम् १०.३८ । ।
बलं आर्तभयोपशान्तये विदुषां संनतये बहु श्रुतं । वसु तस्य न केवलं गुणवत्तापि परप्रयोजना ॥ रघुवंशम् ८.३१ । ।
बलवदपि बलं मिथोविरोधि प्रभवति नैव विपक्षनिर्जयाय । भुवनपरिभवी न यत्तदानीं तं ऋतुगणः क्षणं उन्मनीचकार ।।
बलवानपि कोपजन्मनस्तमसो नाभिभवं रुणद्धि यः । क्षयपक्ष इवैन्दवीः कलाः सकला हन्ति स शक्तिसम्पदः ।।
बलशालितया यथा तथा वा धियं उच्छेदपरामयं दधानः । नियमेन मया निबर्हणीयः परमं लाभं अरातिभङ्गं आहुः ।।
बलावलेपादधुनापि पूर्ववत् प्रबाध्यते तेन जगज्जिगीषुणा । सतीव योषित् प्रकृतिः सुनिश्चिता पुमांसमन्वेति भवान्तरेष्वपि
बलिक्रियावर्जितसैकतानि स्नानीयसंसर्गं अनापनुवन्ति । उपान्तवानीरगृहाणि दृष्ट्वा शून्यानि दूये सरयूजलानि ॥

बलिसद्मदिवं स तथ्यवागुपरि स्माह दिवोऽपि नारदः । अधराथ कृता ययेव सा विपरीताजनि भूविभूषया ॥
बलैरधुषितास्तस्य विजिगीषोर्गताध्वनः । मरिचोद्भ्रान्तहारीता मलयाद्रेरुपत्यकाः ॥ रघुवंशम् ४.४६ ।।
बलोर्मिभिस्तत्क्षणहीयमानरथ्याभुजाया वलयैरिवास्याः । प्रायेण निष्क्रामति चक्रपाणौ नेष्टं पुरो द्वारवतीत्वमासीत् ॥
बहिरपि विलसन्त्यः काममानिन्यिरे यद्दिवसकररुचोऽन्तं ध्वान्तमन्तर्गृहेषु । नियतविषयवृत्तेरप्यनल्पप्रताप- क्षतसकलविपक्षस्तेजसः स स्वभावः ॥ शिशुपाल११.५९ ।।
बहु बर्हिचन्द्रिकनिभं विदधे धृर्तिं अस्य दानपयसां पटलं । अवगाढं ईक्षितुं इवैभपर्तिं विकसद्विलोचनशतं सरितः ।।
बहुकम्बुमणिर्वराटिकागणनाटत्करकर्कटोत्करः । हिमवालुकयाच्छवालुकः पटु दध्वान यदापणार्णवः ॥
बहुजगदपुरस्तात्तस्य मत्ता किलाहं चकर च किल चाटु प्रौढयोषिद्वदस्य । विदितमिति सखीभ्यो रात्रिवृत्तं विचिन्त्य व्यपगतमदयाह्नि व्रीडितं मुग्धवध्वा ॥ शिशुपाल११.३९ ।।
बहुधा गतां जगति भूतसृजा कमनीयतां समभिहृत्य पुरा । उपपादिता विदधता भवतीः सुरसद्मयानसुमुखी जनता ।।
बहुधाप्यागमैर्भिन्नाः पन्थानः सिद्धिहेतवः । त्वय्येव निपतन्त्योघा जाह्नवीया इवार्णवे ॥ रघुवंशम् १०.२७ ।।
बहुनखरता येषामग्रे खलु प्रतिभासते कमलसुहृदस्तेऽमी भानोः प्रवालरुचः कराः । उचितमुचितं जालेष्वन्तःप्रवेशिभिरायतैः कियदवयवैरेषामालिङ्गिताङ्गुलिलङ्गिमा ॥ नैषधीयचरितम्१९.५३ ॥
बहुभिर्बहुधोल्लेखादेकस्योल्लेखिता मता । स्त्रीभिः कामः प्रियैश्चन्द्रः कालः शत्रुभिरैक्षि सः ॥ चन्द्रालोकः५.२३ ।।
बहुरूपकशालभञ्जिकामुखचन्द्रेषु कलङ्करङ्कवः । यदनेककसौधकंधराहरिभिः कुक्षिगतीकृता इव ॥
बहुलाञ्जनपङ्कपट्टनीलद्युतयो देहमितस्ततः श्रमन्तः । दधिरे फणिनस्तुरङ्गमेषु स्फुटपल्याणनिबद्धवर्ध्रलीलां ॥
बहुशः कृतसत्कृतेर्विधातुं प्रियं इच्छन्नथवा सुयोधनस्य । क्षुभितं वनगोचराभियोगाद्गणं आशिश्रियदाकुलं तिरश्चां ।।
बहूनि भीमस्य वसूनि दक्षिणां प्रयच्छतः सत्त्वमवेक्ष्य तत्क्षणम् । जनेषु रोमाञ्चमितेषु मिश्रतां ययुस्तयोः कण्टककुड्मलश्रियः ॥ नैषधीयचरितम्१६.४३ ॥
बहोर्दुरापस्य वराय वस्तुनश्चितस्य दातुं प्रतिबिम्बकैतवात् । बभौतरामन्तरवस्थितं दधद्यदर्थमभ्यर्थितदेयमर्थिने ॥
बह्वपि प्रियमयं तव ब्रुवन्न व्रजत्यनृतवादितां जनः । सम्भवन्ति यददोषदूषिते सार्व सर्वगुणसम्पदस्त्वयि ॥
बह्वपि स्वच्छया कामं प्रकीर्णमभिधीयते । अनुज्झिताभिसंबन्धः प्रबन्धो दुरुदाहरः ॥ शिशुपाल २.७३ ॥
बह्व्यमुख्याः समारम्भाः प्रत्यवेक्ष्या निरत्ययाः । गर्भशालिसधर्माणस्तस्य गूढं विपेचिरे ॥ रघुवंशम् १७.५३ ।।
बाढं एषु दिवसेषु कर्म साधयति पुत्रजन्मने । इत्यदर्शितरुजोऽस्य मन्त्रिणः शश्वदूचुरघशङ्किनीः प्रजाः ॥ रघुवंशम्
बाणच्छिदस्ते विशिखाः स्मरारेरवाङ्मुखीभूतफलाः पतन्तः । अखण्डितं पाण्डवसायकेभ्यः कृतस्य सद्यः प्रतिकारं आपुः ।।
बाणभिन्नहृदया निपेतुषी सा स्वकानभुवं न केवलां । विष्टपत्रयपराजयस्थिरां रावणश्रियं अपि व्यकम्पयथ् ॥ रघुवंशम्
बाणभिन्नहृदया निपेतुषी सा स्वकानभुवं न केवलाम् । विष्टपत्रयपराजयस्थिरां रावणश्रियमपि व्यकम्पयत् ॥ रघुवंशम्
बाणाक्षिप्तारोहशून्यासनानां प्रक्रान्तानामन्यसैन्यैर्ग्रहीतुं । संरब्धानां भ्राम्यतामाजिभूमौ वारी वारैः सस्मरे वारणानां ॥
बाणाहवव्याहतशम्भुशक्तेरासत्तिमासद्य जनार्दनस्य । शरीरिणा जैत्रशरेण यत्रे निःशङ्कमूषे मकरध्वजेन ॥ शिशुपाल
बाणाहितपूर्णतूणीरकोटरैर्ध्वन्विशाखिभिः । गोधाश्लिष्टभुजाशाखैरभूद्भीमा रणाटवी ॥ शिशुपाल१९.३९ ।।
बालकेलिषु तदा यदलावीः कर्परीभिरभिहत्य तरङ्गान् । भाविबाणभुजभेदनलीलासूत्रपात्र इव पातु तदस्मान् ॥
बालां विलोक्य विबुधैरपि मायिभिस्तैरच्छद्मितामियमलीकनलीकृतस्वैः । आह स्म तां भगवती निषधाधिनाथं निर्दिश्य राजपरिषत्परिवेषभाजम् ॥ नैषधीयचरितम्१३.२७ ॥
बालातपैः कृतकगैरिकतां कृतां द्विस्तत्रोदयाचलशिलाः परिशीलयन्तु । त्वद्विभ्रमभ्रमणजश्रमवारिधारिपादाङ्गुलीगलितया नखलाक्षयापि ॥ नैषधीयचरितम्११.४३ ॥
बालात्कुरुत पापानि सन्तु तान्यकृतानि वः । सर्वान्बलकृतान्दोषानकृतान्मनुरब्रवीत् ॥ नैषधीयचरितम्१७.४९ ॥
बालार्कप्रतिमेवाप्सु वीचिभिन्ना पतिष्यतः । रराज रक्षःकायस्य कण्ठच्छेदप्रंपरा ॥ रघुवंशम् १२.१०० ।।
बाले नाथ विमुञ्च मानिनि रुषं रोषान् मया किं कृतं खेदोऽस्मासु न मेऽपराध्यति भवान् सर्वेऽपराधा मयि । तत्किं रोदिषि गद्गदेन वचसा कस्याग्रतो रुद्यते नन्वेतन् मम का तवास्मि दयिता नास्मीत्यतो रुद्यते ॥अमरुशतकम्-५३॥

बालेऽधराधरितनैकविधप्रवाले पाणौ जगद्विजयकार्मणमस्य पश्य । ज्याघातजेन रिपुराजकधूमकेतुतारायमाणमुपरज्य मणिं किणेन ॥ नैषधीयचरितम्११.१०४ ॥
बालेन नक्तंसमयेन मुक्तं रौप्यं लसद्बिम्बमिवेन्दुबिम्बम् । भ्रमिक्रमादुज्झितपट्टसूत्रनेत्रावृर्तिं मुञ्चति शोणिमानम् ॥
बालेन्दुवक्राण्यविकासभावाद्बभुः पलाशान्यतिलोहितानि । सद्यो वसन्तेन समागतानां नखक्षतानीव वनस्थलीनाम् ॥
बालो वा यदि वा वृद्धो युवा वा गृहमागतः । तस्य पूजा विधातव्या सर्वत्राभ्यागतो गुरुः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.११२ ॥
बालो वा यदि वा वृद्धो युवा वा गृहमागतः । तस्य पूजा विधातव्या सर्वस्याभ्यागतो गुरुः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.६१ ॥
बाहुपीडनकचग३हणाभ्यामाहतेन नखदन्तनिपातैः । बोधितस्तनुशयतरुणीनामुन्मिमील विशदं विषमेषु ॥
बाहुप्रतिष्टम्भविवृद्धमन्युरभ्यर्णम् आगस्कृतम् अस्पृशद्भिः । राजा स्वतेजोभिरदह्यतान्तर्भोगीव मन्त्रौषधिरुद्धवीर्यः ॥
बाहुभिर्विटपाकारैर्दिव्याभरणभूषितैः । आविर्भूतं अपां मध्ये पारिजातं इवापरम् ॥ रघुवंशम् १०.११ ।।
बाहू प्रियाया जयतां मृणालं द्वन्द्वे जयो नाम न विस्मयोऽस्मिन् । उच्चैस्तु तच्चित्रममुष्य भग्नस्यालोक्यते निर्व्यथनं यदन्तः ॥
बिभरांबभूवुरपवृत्त- जठरशफरीकुलाकुलाः । पङ्कविषमिततटाः सरितः करिरुग्णचन्दनरसारुणं पयः ।।
बिभर्ति लोकजिद्भावं बुद्धस्य स्पर्धयेव यः । यस्येशतुलयेवात्र कर्तृत्वमशरीरिणः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१६ ॥
बिभर्ति वंशः कतमस्तमोपहं भवादृशं नायकरत्नमीदृशम् । तमन्यसामान्यधियावमानितं त्वया महान्तं बहु मन्तुमुत्सहे ॥
बिभीतकमधिष्ठाय तथाभूतेन तिष्ठता । तेन भीमभुवोऽभीकः स राजर्षिरधर्षि न ॥ नैषधीयचरितम्१७.२१६ ॥
बिभेति रुष्टासि किलेत्यकस्मात्स त्वां किलापेति हसत्यकाण्डे ।यान्तीमिव त्वामनु यात्यहेतोरुक्तस्त्वयेव प्रतिवक्ति मोधम्
बिभेमि चिन्तामपि कर्तुमीदृशीं चिराय चित्तार्पितनैषधेश्वरा । मृणालतन्तुच्छिदुरा सतीस्थितिर्लवादपि त्रुट्यति चापलात्किल ॥ नैषधीयचरितम्९.३१ ॥
बिभ्रतोऽस्त्रं अचलेऽप्यकुण्ठितं द्वौ मतौ मम रिपू समागसौ । हॐअ-धेनु-हरणाच्च हैहयस्त्वं च इर्तिं अपहर्तुं उद्यतः ॥
बिभ्रतोऽस्त्रमचलेऽप्यकुण्ठितं द्वौ मतौ मम रिपू समागसौ । होमधेनुहरणाच्च हैहयस्त्वं च इर्तिमपहर्तुमुद्यतः ॥ रघुवंशम्
बिभ्रतौ मधुरतामतिमात्रं रागिभिर्युगपदेव पपाते । आननैर्मधुरसो विकसद्भिर्नासिकाभिरसितोत्पलगन्धः ॥
बिभ्रत्या कौस्तुभं न्यासं स्तनान्तरविलम्बिनं । पर्युपास्यन्त लक्ष्म्या च पद्मव्यजनहस्तया ॥ रघुवंशम् १०.६३ ।।
बिभ्रत्युपरियानाय जना जनितमज्जनाः । विग्रहायाग्रतः पश्चाद्दूत्वरोरभ्रविभ्रमम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.७१ ॥
बिभ्राणमायतिमतीमवृथा शिरोधिं प्रत्यग्रतामतिरसामधिकं दधन्ति । लोलोष्ट्रमौष्ट्रकमुदग्रमुखं तरूणां अभ्रंलिहानि लिलिहे नवपल्लवानि ॥ शिशुपाल५.६४ ।।
बिम्बितं वृतपरिस्रुति जानन्भाजने जलजमित्यबलायाः । घ्रातुमक्षि पतति भ्रमरः स्म भ्रान्तिभाजि भवति क्व विवेकः ॥
बिम्बोष्ठं बहु मनुते तुरङ्गवक्त्र- श्चुम्बन्तं मुखमिह किंनरं प्रियायाः । श्लिष्यन्तंमुहुरितरोऽपि तं निजस्त्री-मुत्तुङ्गस्तनभरभङ्गभीरुमध्यां ॥ शिशुपाल ४.३८॥
बुद्धिशस्त्रः प्रकृत्यङ्गो धनसंवृतिकञ्चुकः । चारेक्षणो दूतमुखः पुरूषः को पि पार्थिवः ॥ शिशुपाल २.८४ ॥
बृहच्छिलानिष्ठुरकण्ठघट्टनाविकीर्णलोलाग्निकणं सुरद्विषः । जगत्प्रभोरप्रसहिष्णु वैष्णवं न चक्रमस्याक्रमताधिकन्धरम् ॥
बृहत्तुलैरप्यतुलैर्वितानमालावनद्धैरपि चाविताननैः । रेजे विचित्रैरपि या सचित्रैर्गृहैर्विशालैरपि भूरिशालैः ॥ शिशुपाल
बृहत्सहायः कार्यान्तं क्षोदीयानपि गच्छति । संभूयाम्भोधिमभ्येति महानद्या नगापगा ॥ शिशुपाल २.१०० ॥
बृहदुद्वहञ्जलदनादि धनुरुपहितैकमार्गणं । मेघनिचय इव संववृते रुचिरः किरातपृतनापतिः शिवः ।।
ब्यन्त्यादितिध्रुवमघानिलसार्पधिष्ण्ये, रिक्ते तिथौ चरतनौ विकवीन्दुवारे । स्नानं रुजा विरहितस्य जनस्य शस्तं, हीने विधौ खलखगैर्भवकेन्द्रकोणे ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ४०॥
ब्रवीति ते किं किमियं न जाने संदेहदोलामवलम्ब्य संवित् । कस्यापि धन्यस्य गृहातिथिस्त्वमलीकसंभावनयाथवालम् ॥
ब्रवीति दासीह किमप्यसंगतं ततोऽपि नीचेयमति प्रगल्भते । अहो सभा साधुरितीरिणः क्रुधा न्यषेधदेतत्क्षितिपानुगाञ्जनः
ब्रह्मचारिवनस्थायियतयो गृहिणं यथा । त्रयो यमुपजीवन्ति क्रोधलोभमनोभवाः ॥ नैषधीयचरितम्१७.३२ ॥
ब्रह्मणोऽस्तु तव शक्तिलतायां मूर्ध्नि विश्वमथ पत्युरहीनाम् । बालतां कलयतो जठरे वा सर्वथासि जगतामवलम्बः ॥
ब्रह्मा येन कुलालवन्नियमितो ब्रह्माण्डभाण्डोदरे, विष्णुर्येन दशावतारगहने क्षिप्तो महासङ्कटे । रुद्रो येन कपालपाणिपुटके भिक्षाटनं कारितः, सूर्यो भ्राम्यति नित्यमेव गगने तस्मै नमः कर्मणे ।। नीतिशतकम्९५ ।।

ब्रह्माण्डं त्वद्यशः पूर-गर्भितं भूमिभूषण । आकर्णय पयःपूर्णसुवर्णकलशायते ॥ चन्द्रालोकः२.२६ ।।
ब्रह्माद्वयस्यान्वभवत्प्रमोदं रोमाग्र एवाग्रनिरीक्षितेऽस्याः । यथौचितीत्थं तदशेषदृष्टावथ स्मराद्वैतमुदं तथासौ ॥
ब्रह्मार्थकर्मार्थकवेदभेदा द्विधा विधाय स्थितयात्मदेहम् । चक्रे पराच्छादनचारु यस्या मीमांसया मांसलमूरुयुग्मम् ॥
ब्रह्मावर्तं जनपदम अथ च्छायया गाहमानः क्षेत्रं क्षत्रप्रधनपिशुनं कौरवं तद भजेथाः राजन्यानां शितशरशतैर यत्र गाण्डीवधन्वा धारापातैस त्वम इव कमलान्य अभ्यवर्षन मुखानि॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.५१॥
ब्राह्मण्यादिप्रसिद्धाया गन्ता यन्नेक्षते जयम् । तद्विशुद्धिमशेषस्य वर्णवंशस्य शंसति ॥ नैषधीयचरितम्१७.८७ ॥
ब्राह्मे मुहूर्ते किल तस्य देवी कुमारकल्पं सुषुवे कुमारं । अतः पिता ब्रह्मण एव नाम्ना तं आत्मजन्मानं अजं चकार ॥
ब्रुवते स्म दूत्य उपसृत्य नरान्तरवत्प्रगल्भमतिगर्भगिरः । सुहृदर्थमीहितमजिह्मधियां प्रकृतेर्विराजति विरुद्धमपि ॥
ब्रूमः किमस्य नलमप्यलमाजुहूषोः कीर्तिं स चैष च समादिशतः स्म कर्तुम् । स्वद्वीपसीमसरिदीश्वरपूरपारवेलाचलाक्रमणविक्रममक्रमेण ॥ नैषधीयचरितम्११.७९ ॥
ब्रूमः किमस्य वरवर्णिनि वीरसेनोद्भूतिं द्विषद्बलविजित्वरपौरुषस्य । सेनाचरीभवदिभाननदानवारिवासेन यस्य जनितासुरभीरणश्रीः ॥ नैषधीयचरितम्१३.३ ॥
ब्रूमः शङ्खं तव नल यशः श्रेयसे सृष्टशब्दं यत्सोदर्यं स दिवि लिखितः स्पष्टमस्ति द्विजेन्द्रः । अद्धा श्रद्धाकरमिह करच्छेदमप्यस्य पश्य म्लानिस्थानं तदपि नितरां हारिणो यः कलङ्कः ॥ नैषधीयचरितम्१९.५६ ॥
भं नागतष्टं व्यय ईरितोऽसौ ध्रुवादिनामाक्षरयुक्तपिण्डः । तष्टो गुणैरिन्द्रकृतान्तभूया ह्यंशा भवेयुर्न शुभोऽन्तकोऽत्र ॥
भक्तिः प्रतीक्ष्येषु कुलोचिता ते पूर्वान्महाभाग तयाऽतिशेषे । व्यतीतकालस्त्वहं अभ्युपेतस्त्वां अर्थिभावादिति मे विषादः ॥
भक्तिभाजमनुगृह्य दृशा मां भाष्करेण कुरु वीततमस्कम् । अर्पितेन मम नाथ न तापं लोचनेन विधुना विधुनासि ॥
भक्तिमन्त इह भक्तवत्सले सन्ततस्मरणरीणकल्मषाः । यान्ति निर्वहणमस्य संसृतिक्लेशनाटकविडम्बनाविधेः ॥
भक्त्या गुरौ मय्यनुकम्पाय च प्रीतास्मि ते पुत्र वरं वृणीष्व । न केवलानां पयसां प्रसूतिं अवेहि मां कामदुघां प्रसन्नाम् ॥
भक्त्या तयैव प्रससाद तस्यास्तुष्टं स्वयं देवचतुष्टयं ततः । स्वेनानलस्य स्फुटतां यियासोः फूत्कृत्यपेक्षा कियती खलु स्यात्
भक्षितेनापि भवता नाहारो मम पुष्कलः । त्वयि जीवति जीवामि चित्रग्रीव इवानघ ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.८५ ॥
भक्ष्यभक्षयोः प्रीतिर्विपत्तेः कारणं मतम् । शृगालात्पाशबद्धोऽसौ मृगः काकेन रक्षितः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.५५ ॥
भगवन्परवानयं जनः प्रतिकूलाचरितं क्षमस्व मे । इति चोपनतां क्षितिपृशं विवशा शापनिवृत्तिकारणं ॥ रघुवंशम् ८.८१ ।
भग्नद्रुमाश्चक्रुरितस्ततो दिशः समुल्लसत्केतननाकुलाः । पिष्टाद्रिपृष्ठास्तरसा च दन्तिनश्चलन्निजाङ्गाचलदुर्गमा भुवः ॥
भग्नप्रक्रममारब्ध-शब्दनिर्वाह हीनता । अक्रमः कृष्ण पूज्यन्ते त्वामनाराध्य देवताः ॥ चन्द्रालोकः२.२७ ।।
भग्नाशस्य करण्डपिण्डिततनोर्म्लानेन्द्रियस्य क्षुधा, कृत्वाऽऽखुर्विवरं स्वयं निपतितो नक्तं मुखे भोगिनः । तृप्तस्तत्पिशितेन सत्वरमसौ तेनैव यातः पथा, लोकाः! पश्यत दैवमेव हि नृणां वृद्धौ क्षये कारणम् ।। नीतिशतकम्८५ । ।
भग्ने निवासोऽयमिहास्य पुष्पैः सदानतः येन विषाणि नागः । तीव्राणि तेनोज्झति कोपितोऽसौ ससानतोयेन विषाणि नागः
भग्नेऽपीभे स्वे परावर्त्य देहं योद्धा सार्धं व्रीडया मुञ्चतेषून् । साकं यन्तुः संमदेनानुबन्धी दूनोऽभीक्ष्णं वारणः प्रत्यरोधि ॥
भग्नैर्दण्डैरातपत्राणि भूमौ पर्यस्तानि प्रौढचन्द्रद्युतीनि । आहाराय प्रेतराजस्य रौप्यस्थालानीव स्थापितानि स्म भान्ति ॥
भङ्क्तुं प्रभुर्व्याकरणस्य दर्पं पदप्रयोगाध्वनि लोक एषः । शशो यदस्यास्ति शशी ततोऽयमेवं मृगोऽस्यास्ति मृगीति नोक्तः ॥
भङ्गश्लेषः पदस्तोमस्यैव चेत्पृथगर्थता । अजरामरता कस्य नायोध्येव पुरी प्रिया ॥ चन्द्रालोकः५.६४ ।।
भङ्गाकीर्तिमषीमलीमसतमप्रत्यर्थिसेनाभटश्रेणीतिन्दुककाननेषु विलसत्यस्य प्रतापानलः । तस्मादुत्पतिताः स्फुरन्ति जगदुत्सङ्गे स्फुलिङ्गाः स्फुटं भालोद्भूतभवाक्षिभानुहुतभुग्जम्भारिदम्भोलयः ॥ नैषधीयचरितम्१२.१९ ॥
भङ्गुरं न वितथं न कथं वा जीवलोकमवलोकयसीमम् । येन धर्मयशसी परिहातुं धीरहो चलति धीर तवापि ॥
भजते खलु षण्मुखं शिखी चिकुरैर्निर्मितबर्हगर्हणः । अपि जम्भरिपुं दमस्वसुर्जितकुम्भः कुचशोभयेभराट् ॥
भजते विदेशमधिकेन जितस्तदनुप्रवेशमथवा कुशलः । म खमिन्दुरुज्ज्वलकपोलमतः प्रतिमाच्छलेन सुदृशामविशथ् ॥
भज्यमानं अतिमात्रकर्षणात्तेन वज्रपरुषस्वनं धनुः । भार्गवाय दृढमन्यवे पुनः क्षत्रं उद्यतं इति न्यवेदयथ् ॥ रघुवंशम्
भज्यमानमतिमात्रकर्षणात्तेन वज्रपरुषस्वनं धनुः । भार्गवाय दृढमन्यवे पुनः क्षत्रमुद्यतमिति न्यवेदयत् ॥ रघुवंशम्
भणचलच्चित्रपटप्रिये जने, वृथा यथा शास्त्र-पुराण- जल्पना । तथाऽद्य यूनां निवहे प्रभा-हते, वृथाऽस्मदीया रण- कीर्ति-

भद्रातिथी रविजभूतनयार्कवारे द्वीशार्यमाजचरणादितिवह्निवैश्वे । त्रैषुष्करो भवति मृत्युविनाशवृद्धौत्रैगुण्यदो द्विगुणकृद्वसुतक्षचान्द्रे ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ५०॥
भद्रानिद्रासंक्रमे दर्शरिक्तासन्ध्याषष्ठीद्वादशीवैधृतेषु । रोगेऽष्टम्यां चन्द्रसूर्योपरागे पाते चाद्यं नो रजोदर्शनं सत् ॥
भद्राषष्ठीपर्वरिक्ताश्च सन्ध्याभौमार्कार्कीनाद्यरात्रीश्चतस्रः । गर्भाधानं त्र्युत्तरेन्द्वर्कमैत्रब्राह्मस्वातीविष्णुवस्वम्बुपे सत् ॥
भमीविवाहं सहते स्म कस्मादर्धं तनुर्या गिरिजात्मभर्तुः । तेनात्रजन्त्या विदधे विदर्भानीशानयानाय तयान्तरायः ॥
भयंकरः प्राणभृतां मृत्योर्भुज इवापरः । असिस्तव तपस्थस्य न समर्थयते शमं ।। किरातार्जुनीयम्११.१७ ।।
भयादिवाश्लिष्य झषाहतेऽम्भसि प्रियं मुदानन्दयति स्म मानिनी । अकृत्रिमप्रेमरसाहितैर्मनो हरन्ति रामाः कृतकैरपीहितैः
भयोत्सृष्टविभूषाणां तेन केरलयोषितां । अलकेषु चमूरेणुश्चूर्णप्रतिनिधीकृतः ॥ रघुवंशम् ४.५४ ।।
भरतस्तत्र गन्धर्वान्युधि निर्जित्य केवलं । आतोद्यं ग्राहयां आस समत्याजयदायुधं ॥ रघुवंशम् १५.८८ ।।
भर्तापि तावत्क्रथकैषिकानां अनुष्ठितानन्तरजाविवाहः । सत्त्वानुरूपाहरणी कृतश्रीः प्रास्थापयद्राघवं अन्वगाच्च ॥ रघुवंशम्
भर्तुः कण्ठच्छविर इति गणैः सादरं वीक्ष्यमाणः पुण्यं यायास त्रिभुवनगुरोर धाम चण्डीश्वरस्य धूतोद्यानं कुवलयरजोगन्धिभिर गन्धवत्यास तोयक्रीडानिरतयुवतिस्नानतिक्तैर मरुद्भिः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.३६॥
भर्तुर मित्रं प्रियम अविधवे विद्धि माम अम्बुवाहं तत्संदेशैर हृदयनिहितैर आगतं त्वत्समीपम यो वृन्दानि त्वरयति पथि श्रम्यतां प्रोषितानां मन्द्रस्निग्धैर ध्वनिभिर अबलावेणिमोक्षोत्सुकानि॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.३९॥
भर्तृभिः प्रणयसम्भ्रमदत्तां वारुणीं अतिरसां रसयित्वा । ह्रीविमोहविरहादुपलेभे पाटवं नु हृदयं नु वधूभिः ।।
भर्तृषूपसखि निक्षिपतीनां आत्मनो मधुमदोद्यमितानां । व्रीडया विफलया वनितानां न स्थितं न विगतं हृदयेषु ।।
भल्लापवर्जितैस्तेषां शिरोभिः श्मश्रुलैर्महीं । तस्तार सरघाव्याप्तैः स क्षौद्रपटलैरिव ॥ रघुवंशम् ४.६३ ।।
भव लघुयुताकान्तः संध्यामुपास्स्व तपोमल त्वरयति कथं संध्येयं त्वां न नाम निशानुजा । द्युतिपतिरथावश्यंकारी दिनोदयमासिता हरिपतिहरित्पूर्णभ्रूणायिता कियतः क्षनान् ॥ नैषधीयचरितम्१९.२२ ॥
भवतः स्मरतां सदासने जयिनि ब्रह्ममये निषेदुषां । दहते भवबीजसंततिं शिखिनेऽनेकशिखाय ते नमः ।।
भवति विरलभक्तिर्म्लानपुष्पोपहारः स्वकिरणपरिवेषोध्बेदशून्याः प्रदीपाः । अयं अपि च गिरं नस्त्वत्प्रबोधप्रयुक्तां अनुवदति शुकस्ते मञ्जुवाक्पञ्जरस्थः ॥ रघुवंशम् ५.७४ ।।
भवति स्फुटमागतो विपक्षान्न सपक्षोऽपि हि निर्वृतेर्विधाता । शिशुपालबलानि कृष्णमुक्तः सुतरां तेन ततापतुॐअरौघः ॥
भवतु विदितं छद्मालापैरलं प्रिय गम्यतां तनुरपि न ते दोषोऽस्माकं विधिस्तु पराङ्मुखः ।तव यथा तथाभूतं प्रेम प्रपन्नमिमां दशां प्रकृतिचपले का नः पीडा गते हतजीविते ॥अमरुशतकम्-२७॥ (३०)
भवत्पदाङ्गुष्ठमपि श्रिता श्रीर्ध्रुवं न लब्धा कुसुमायुधेन । रतीशजेतुः खलु चिह्नमस्मिन्नर्धेन्दुरास्ते नखवेषधारी ॥
भवत्यनिष्टादपि नाम दुःसहान्मनस्विनीनां प्रतिपत्तिरीदृशी । विचारमार्गप्रहितेन चेतसा न दृश्यते तच्च कुशोदरि! त्वयि ॥
भवत्संभावनोत्थाय परितोषाय मूर्च्छते। अपि व्याप्तदिगन्तानि नाङ्गानि प्रभवन्ति मे॥ कुमारसंभवम्६.५९॥
भवद्गिरामवसरप्रदानाय वचांसि नः । पूर्वरङ्गः प्रसङ्गाय नाटकीयस्य वस्तुनः ॥ शिशुपाल २.८ ॥
भवद्भिरधुनाराति- परिहापितपौरुषैः । ह्रदैरिवार्कनिष्पीतैः प्राप्तः पङ्को दुरुत्सहः ।। किरातार्जुनीयम्१५.१७ ।।
भवद्वियोगाच्छिदुरार्तिधारा यमस्वसुर्मज्जति निःशरण्यः ।मूर्च्छामयद्वीपमहान्ध्यपङ्के हा हा महीभृद्भटकुञ्जरोऽयम् ॥
भवद्वृत्तस्तोतुर्मदुपहितकण्ठस्य कवितुर्मुखात्पुण्यैः श्लोकैस्त्वयि घनमुदेयं जनमुदे । ततः पुण्यश्लोकः क्षितिभुवनलोकस्य भविता भवानाख्यातः सन्कलिकलुषहारी हरिरिव ॥ नैषधीयचरितम्१४.९२ ॥
भवनोदरेषु परिमन्दतया शयितोऽलसः स्फटिकयष्टिरुचः । अवलम्ब्य जालकमुखोपगतानुदतिष्ठदिन्दुकिरणान्मदनः ॥
भवन्तं एतर्हि मनस्विगर्हिते विवर्तमानं नरदेव वर्त्मनि । कथं न मन्युर्ज्वलयत्युदीरितः शमीतरुं शुष्कं इवाग्निरुच्छिखः ।।
भवन्ति नम्रास्तरवः फलोद्गमैर्नवाम्बुभिर्भूमिविलम्बिनो घनाः । अनुद्धताः सत्पुरुषाः समृद्धिभिः स्वभाव एवैष
भवन्नदृश्यः प्रतिबिम्बदेहव्यूहं वितन्वन्मणिकुट्टिमेषु । पुरं परस्य प्रविशन्वियोगी योगीव चित्रं स रराज राजा ॥
भवन्भवाय लोकानामाकम्पितमहीतलः । निर्घात इव निर्घोषभीमस्तस्यापतद्रथः ॥ शिशुपाल१९.४ ।।
भवन्सुद्युम्नः स्त्री नरपतिरभूद्यस्य जननी तमुर्वश्याः प्राणानपि विजयमानस्तनुरुचा । हरारब्धक्रोधेन्धनमदनसिंहासनमसावलंकर्मीणश्रीरुदभवदलंकर्तुमधुना ॥ नैषधीयचरितम्१५.८९ ॥

भवल्लब्धवरोदीर्णस्तारकाख्यो महासुरः । उपप्लवाय लोकानां धूमकेतुरिवोत्थितः ॥ कुमारसंभवम् २.३२ ॥
भववीतये हतबृहत्तमसां अवबोधवारि रजसः शमनं । परिपीयमाणं इव वोऽसकलैरवसादं एति नयनाञ्जलिभिः ।।
भवादृशेषु प्रमदाजनोदितं भवत्यधिक्षेप इवानुशासनम् । तथापि वक्तुं व्यवसाययन्ति मां निरस्तनारीसमया दुराधयः ।।
भवादृशैर्दिशामीशैर्मृग्यमाणां मृगेक्षणाम् । स्वीकुर्वाणः कथं सोढः कृतरीढस्तृणं नलः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१२८ ॥
भवानपि त्वद्दयितापि शेषे सायुज्यमासादयतं शिवाभ्याम् । प्रेत्यास्मि कीदृग्भवितेति चिन्ता संतापमन्तस्तनुते हि जन्तोः
भवानपीदं परवानवैति महान्हि यत्नस्तव देवदारौ । स्थातुं नियोक्तुर्न हि शक्यं अग्रे विनाश्य रक्ष्यं स्वयं अक्षतेन ॥
भविता न विचारचारु चेत्तदपि श्रव्यमिदं मदीरितम् । खगवागियमित्यतोऽपि किं न मुदं धास्यति कीरगीरिव ॥
भविनां भावयन्दुःखं स्वकर्मजमपीश्वरः । स्यादकारणवैरी नः कारणादपरे परे ॥ नैषधीयचरितम्१७.७८ ॥
भविष्यतः पत्युरुमा च शंभोः समाससाद प्रतिहारभूमिम् । योगात्स चान्तः परमात्मसंज्ञं दृष्ट्वा परं ज्योतिरुपारराम ॥
भवेच्छ्रुतिकटुर्वर्णः श्रवणोद्वेजने पटुः । संविन्दते व्याकरणविरुद्धं च्युतसंस्कृति ॥ चन्द्रालोकः२.२ ।।
भवेदर्थान्तरन्यासोऽनुषक्तार्थान्तराभिधा । हनूमानब्धिं अतरद्दुष्करं किं महात्मनाम् ॥ चन्द्रालोकः५.६८ ।।
भव्यानि हानीरगुरेतदङ्गाद्यथा यथानर्ति तथा तथा तैः । अस्याधिकस्योपमयोपमाता दाता प्रतिष्ठां खलु तेभ्य एव ॥
भव्यो न व्यवसायस्ते नले साधुमतौ कले । लोकपालविशालोऽयं निषाधानां सुधाकरः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१४३ ॥
भव्यो भवन्नपि मुनेरिह शासनेन क्षात्रे स्थितः पथि तपस्य हतप्रमादः । प्रायेण सत्यपि हितार्थकरे विधौ हि श्रेयांसि लब्धुं असुखानि विनान्तरायैः ।। किरातार्जुनीयम्५.४९ ।।
भस्मसात्कृतवतः पितृद्विषः पात्रसाच्च वसुधां ससागरां । आहितो जयविपर्ययोऽपि मे श्लाघ्य एव परमेष्ठिना त्वया ॥
भस्मसात्कृतवतः पितृद्विषः पात्रसाच्च वसुधां ससागराम् । आहितो जयविपर्ययोऽपि मे श्लाघ्य एव परमेष्ठिना त्वया ॥
भागीरथीनिर्झरसीकराणां वोढा मुहुः कम्पितदेवदारुः । यद्वायुरन्विष्टमृगैः किरातैरासेव्यते भिन्नशिखण्डिबर्हः ॥
भाग्यार्यमश्रुतिमघेन्द्रविधातृमूल- मैत्रान्त्यभेषु कथितं कणमर्दनं सत् । द्वीशाजपान्निर्ऋतिधातृशतार्यमर्क्षे सस्यस्य रोपणमिहार्किकुजौ विना सत् ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ३२॥
भातु नाम सुदृशां दशनाङ्कः पाटलो धवलगणडतलेषु । दन्तवाससि समानगुणश्रीः संमुखोऽपि परभागमवाप ॥
भाद्रे चन्द्रदृशौ नभस्यनलनेत्रे माधवे द्वादशी पौषे वेदशरा इषे दशशिवा मार्गेऽद्रिनागा मधौ । गोऽष्टौ चोभयपक्षगाश्च तिथयः शून्या बुधैः कीर्तिता ऊर्जाषाढतपस्यशुक्रतपसां कृष्णे शराङ्गाब्धयः ॥ मुहूर्तचिन्त.१० ॥
भानि स्थाप्यान्यब्धिदिक्षु सप्तसप्तानलर्क्षतः । वायव्याग्नेयदिक्संस्थं पारिघं नैव लङ्घयेत् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ३६॥
भानुसुनुमनुगृह्य जय त्वं राममूर्तिहतवृत्रहपुत्रः । इन्द्रनन्दनसपक्षमपि त्वां नौमि कृष्न निहतार्कतनूजम् ॥
भारतीमाहितभरामथानुद्धतमुद्धवः । तथ्यामुतथ्याउजवज्जगादाग्रे गदाग्रजम् ॥ शिशुपाल २.६९ ॥
भारतीयार्यमर्यादां देवभाषां च वेदितुम् । कुमार्यश्च कुमाराश्च पठेयुर्नीतिसंग्रहम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.2 ॥
भार्या त्रिवर्गकरणं शुभशीलयुक्ता शीलं शुभं भवति लग्नवशेन तस्याः । तस्माद्विवाहसमयः परिचिन्त्यते हि तन्निघ्नतामुपगताः सुतशीलधर्माः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् १॥
भावसूचितमदृष्टविप्रियं चाटुमत्क्षणवियोगकातरम् । कैश्चिदेव दिवसैस्तथा तयोः प्रेम गूढमितरेतराश्रयम्॥
भावस्य शान्तिरुदयः सन्धिः शबलता तथा । काव्यस्य काञ्चनस्येव कुङ्कुमं कान्तिसंपदे ॥ चन्द्रालोकः६.२० ।।
भावानामुदयः सन्धिः शबलत्वमिति त्रयः । अलङ्कारानिमान्सप्त केचिदाहुर्मनीषिणः ॥ चन्द्रालोकः५.११८ ।।
भाविकं भूतभाव्यर्थ-साक्षाद्दर्शनवर्णनम् । अलं विलोकयाद्यापि युद्ध्यन्तेऽत्र सुराऽसुराः ॥ चन्द्रालोकः५.११३ ।।
भावितेयं त्वया साधु नवरागा खलु त्वयि । चिरंतनानुरागार्हं वर्तते नः सखीः प्रति ॥ नैषधीयचरितम्२०.३८ ॥
भावी करः कररुहाङ्कुरकोरकोऽपि तद्वल्लिपल्लवचये तव सौख्यलक्ष्यः । अन्तस्त्वदास्यहृतसारतुषारभानुशोकानुकारिकरिदन्तजकङ्कणाङ्कः ॥ नैषधीयचरितम्११.१०८ ॥
भाषते नैषधच्छायामायामायि मया हरेः । आह चाहमहल्यायां तस्याकर्णितदुर्नया ॥ नैषधीयचरितम्२०.७ ॥
भाषा स्वभाव-सरसा त्वमह प्रसङ्गः, मन्दाकिनी मधुमयी त्वमहं तरङ्गः । मन्दारबालकलिका त्वमहं तवङ्गः,ज्योतिर्मयी विजयसे त्वमहं पतङ्गः ।। प्रतापविजयः-१३ ।।
भास्करश्च दिशं अध्युवास यां तां श्रिताः प्रतिभयं ववाशिरे । क्षत्रशोणितपितृक्रियोचितं चोदयन्त्य इव भार्गवं शिवाः ॥

भास्करश्च दिशमध्युवास यां तां श्रिताः प्रतिभयं ववाशिरे । क्षत्रशोणितपितृक्रियोचितं चोदयन्त्य इव भार्गवं शिवाः ॥
भास्वत्करव्यतिकरोल्लसिताम्बरान्तस्तापत्रपा इव महाजनदर्शनेन । संविव्युरम्बरविकासि चमूसमुत्थं पृथ्वीरजः करभकण्ठकडारमाशः ॥ शिशुपाल५.३ ।।
भास्वद्वंशकरीरतां दधदयं वीरः कथं कथ्यतामध्युष्टापि हि कोटिरस्य समरे रोमाणि सत्त्वाङ्कुराः । नीतः संयति बन्दिभिः श्रुतिपथं यन्नामवर्णावलीमन्त्रः स्तम्भयति प्रतिक्षितिभृतां दोस्तम्भकुम्भीनसान् ॥ नैषधीयचरितम्१२.१ ॥
भास्वन्मयीं मीलयतो दृशं द्राङ्घ्रिथोमिलद्व्यञ्चलमादिपुंसः । आचक्ष्महे तन्वि तमांसि पक्ष्म श्यामत्वलक्ष्मीविजितेन्दुलक्ष्म ॥
भिक्षाशी यज्ञकृद्दीर्घजीवी ज्ञानी च पित्तरुक् । कुष्ठी चान्नक्लेशवातव्याधिमान् भोगभागिति ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् २०॥
भिक्षिता शतमखी सुकृतं यत्तत्परिश्रमविदः स्वविभूतौ । तत्फले यदि परं तव हेला क्लेशलब्धमधिकादरदं तु ॥
भित्त्वा सद्यः किसलयपुटान देवदारुद्रुमाणां ये तत्क्षीरस्रुतिसुरभयो दक्षिणेन प्रवृत्ताः आलिङ्ग्यन्ते गुणवति मया ते तुषाराद्रिवाताः पूर्वं स्पृष्टं यदि किल भवेद अङ्गम एभिस तवेति॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.४७॥
भित्त्वेव भाभिः सवितुर्मयूखाञ्जज्वाल विष्वग्विसृतस्फुलिङ्गः । विदीर्यमाणाश्मनिनादधीरं ध्वनिं वितन्वन्नकृशः कृशानुः
भित्वा घोणामायसेनाधिवक्षः स्थूरीपृष्ठो गार्ध्रपक्षेण विद्धः । शिक्षाहेतोर्गाढरज्ज्वेव बद्धो हर्तुं वक्त्रं नाशकद्दुर्मुखोऽपि ॥
भिन्नानस्त्रैर्मोहभाजोऽभिजातान्हन्तुं लोलं वारयन्तः स्ववर्गं । जीवग्राहं ग्राहयामासुरन्ये योग्येनार्थाः कस्य न स्याज्जनेन ॥
भिन्नेषुरत्नकिरणैः किरणेष्विहेन्दो- रुच्चावचैरुपगतेषु सहस्रसंख्यां । दोषापि नूनमहिमांशुरसौ किलेति व्याकोशकोकनदतां दधते नलिन्यः ॥ शिशुपाल ४.४६॥
भिन्नोरस्कौशत्रुणाकृष्य दूरादासन्नत्वात्कौचिदेकेषेणैव । अन्योऽन्यावष्टम्भसामर्थ्ययोगाध्वविव स्वर्गतावप्यभूतां ॥
भीमं वनं भवति तस्य पुरं प्रधानं सर्वो जनः स्वजनतामुपयाति तस्य । कृत्स्ना च भूर्भवति सन्निधिरत्नपूर्णा यस्यास्ति पूर्वसुकृतं विपुलं नरस्य ।। नीतिशतकम्१०२ । ।
भीमकान्तैर्नृपगुणैः स भभूवोपजीविनां । अधृष्यश्चाभिगम्यश्च याधोरत्नैरिवार्णवः ॥ रघुवंशम् १.१६ । ।
भीमजा च हृदि मे परमास्ते जीवितादपि धनादपि गुर्वी । न स्वमेव मम साऋहति यस्याः षोडशीमपि कलां किल नोर्वी ॥
भीमजामनु चलत्प्रतिवेलं संयियंसुरिव राजऋषीन्द्रः । आववार हृदयं न समन्तादुत्तरीयपरिवेषमिषेण ॥
भीमतामपरोऽम्भोधिसमेऽधित महाहवे । दाक्षे कोपः शिवस्येव समेधितमहा हवे ॥ शिशुपाल१९.५४ ।।
भीमस्तयागद्यत मोदितुं ते वेला किलेयं तदलं विषद्य । मया निगाद्यं जगतीपतीनां गोत्रं चरित्रं च विचित्रमेषाम् ॥
भीमात्मजापि कृतदैवतभक्तिपूजा पत्यौ च भुक्तवति भुक्तवती ततोऽनु । तस्याङ्कमङ्कुरिततत्परिरिप्समध्यमध्यास्त भूषणभरातिभरालसाङ्गी ॥ नैषधीयचरितम्२१.१२२ ॥
भीमास्त्रराजिनस्तस्य बलस्य ध्वजराजिनः । कृतघोराजिनश्चक्रे भुवः सरुधिरा जिनः ॥ शिशुपाल१९.११२ ।।
भीष्मोक्तं तदिति वचो निशम्य सम्यक्साम्राज्यश्रियमधिगच्छता नृपेण । दत्तेऽ्धे महति महीभृतां पुरोऽपि त्रैलोक्ये मधुभिदभूदनर्घ एव ॥ शिशुपाल१४.८८ ।।
भुक्त्वा गच्छति यदि चेत्तैलनुडक्षारपक्वमांसानि । विनिवर्तते स रुग्णः स्त्रीद्विजमवमान्य गच्छतो मरणम् ॥
भुजंगमोन्नद्धजटाकलापं कर्णावसक्तद्विगुणाक्षसूत्रम् । कण्ठप्रभासङ्गविशेषनीलां कृष्णत्वचं ग्रन्थिमती दधानम्॥
भुजगराजसितेन नभःश्रिया कनकराजिविराजितसानुना । समुदितं निचयेन तडित्वतीं लघयता शरदम्बुदसंहतिं ।।
भुजगेशानसद्वेशान्वानरानितरान्नरान् । अमरान्पामरान्भैमी नलं वेद गुणोज्वलम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१२ ॥
भुजमूर्धोरुबाहुल्यादेकोऽपि धन्दानुजः । ददृशे सोऽयथापूर्वो मातृवंश इव स्थितः ॥ रघुवंशम् १२.८८ । ।
भुजेऽपसर्पत्यपि दक्षिणे गुणं सहेषुणादाय पुरःप्रसर्पिणे । धनुः परीरम्भमिवास्य संमदान्महाहवे वामबाहवे ॥
भुञ्जानस्य नवं निम्बं परिवेविषती मधौ । सपत्नीष्वपि मे रागं संभाव्य स्वरुषः स्मरेः ॥ नैषधीयचरितम्२०.९ ॥
भुवं कोष्णेन कुण्डोध्नी मेध्येनावभृथादपि । प्रस्नवेणाभिवर्षन्ती वत्सालोकप्रवर्तिना ॥ रघुवंशम् १.८४ । ।
भुवं भृकुट्या भृशमाविभीषयन् भुजङ्गभीमोऽमितभूति-भूषितः । विधातुकामः प्रलयं भयङ्करं, लयङ्करः किं भव एव भात्ययम् ॥ प्रतापविजयः-११६ ॥
भुवनत्रयसुभ्रुवामसौ दमयन्ती कमनीयतामदम् । उदियाय यतस्तनुश्रिया दमयन्तीति ततोऽभिधां दधौ ॥
भुवनमोहनजेन किमेनसा तव बभूव परेत पिशाचता । यदधुना विरहाधिमलीमसामभिभवन्भ्रमसि स्मर मद्विधाम् ॥

भुवनालोकनप्रीतिः स्वर्गिभिर्नानुभूयते । खिलीभूते विमानानां तदापातभयात्पथि ॥ कुमारसंभवम् २.४५ ॥
भुवाह्वयन्तीं निजतोरणस्रजा गजालिकर्णानिलखेलया ततः । ददर्श दूतीमिव भीमजन्मनह् स तत्प्रतीहारमहीं महीपतिः ॥
भुवि भ्रमित्वानवलम्बमम्बरे विहर्तुमभ्यासपरम्परापरा । अहो महावंशममुं समाश्रिता सकौतुकं नृत्यति कीर्त्तिनर्तकी ॥
भूतभूतिरहीनभोगभाग्विजितानेकपुरोऽपि विद्विषां । रुचिमिन्दुदले करोत्यजः परिपूर्णेन्दुरुचिर्महीपतिः ॥
भूतादिकालभेदेन निह्नवः स्यादनेकधा । अनेनापि प्रभेदेन व्यक्तिवल्ली विजृम्भते ॥ चन्द्रालोकः७.१६ ।।
भूतानुकम्पा तव चेदियं गौरेका भवेत्स्वस्तिमती त्वदन्ते । जीवन्पुनः शश्वदुपप्लवेभ्यः प्रजाः प्रजानाथ पितेव पासि ॥
भूपं व्यलोकत न दूरतरानुरक्तं सा कुण्डिनावनिपुरंदरनन्दिनी तम् । अन्यानुरागविरसेन विलोकनाद्वा जानामि सम्यगविलोकनमेव रम्यम् ॥ नैषधीयचरितम्११.९३ ॥
भूपञ्चाङ्कद्व्यङ्गदिग्वह्निसप्तवेदाष्टेशार्काश्च घाताख्यचन्द्रः । मेषादीनां राजसेवाविवादे वर्ज्यो युद्धाद्ये च नान्यत्र वर्ज्यः ॥
भूपेषु तेषु न मनागपि दत्तचित्ता विस्मेरया वचनदेवतया तयाथ । वाणीगुणोदयतृणीकृतपाणिवीणानिक्वाणया पुनरभाणि मृगेक्षणा सा ॥ नैषधीयचरितम्११.८२ ॥
भूभर्तुः समधिकं आदधे तदोर्व्याः श्रीमत्तां हरिसखवाहिनीनिवेशः । संसक्तौ किं असुलभं महोदयानां उच्छ्रायं नयति यदृच्छयापि योगः ।। किरातार्जुनीयम्७.२७ ।।
भूभर्तुरस्य रतिरेधि मृगाक्षि मूर्ता सोऽयं तवास्तु कुसुमायुध एव मूर्तः । भातं च ताविव पुरा गिरिशं विराद्धमाराद्धुमाशु पुरि तत्र कृतावतारौ ॥ नैषधीयचरितम्११.१२१ ॥
भूभृद्भवाङ्कभुवि राजशिखामणेः सा त्वं चास्य भोगसुभगस्य समः क्रमोऽयम् । यन्नाकपालकलनाकलितस्य भर्तुरत्रापि जन्मनि सती भवती स भेदः ॥ नैषधीयचरितम्२१.१३२ ॥
भूभृद्भिरप्यस्खलिताः खलून्नतैरप्यपहनवाना सरितः पृथूरपि । अन्वर्थसंज्ञयैव परं त्रिमार्गगा ययावसंख्यैः पथिभिश्चमूरसौ
भूभृद्भिर्लम्भिताऽसौ करुणरसनदीमूर्तिमद्देवतात्वं तातेनाभ्यर्थ्ययोग्याःसपदिनिजसखीर्दापयामासतेभ्यः । वैदर्भ्यास्तेऽप्यलाभात्कृतगमनमनःप्राणवाञ्छां विजघ्नुः सख्यः संशिक्ष्य विद्याः सततधृतवयस्यानुकाराभिराभिः ॥
भूमवत्कलयता युधि कालं म्लेच्छकल्पशिखिनां करवालम् । कल्किना दशतयं मम कल्कं त्वं व्युदस्य दशमावतरेण ॥
भूमिद्व्यब्ध्यद्रिदिक्सूर्याङ्गाष्टाङ्केशाग्निसायकाः । मेषादिघातलग्नानि यात्रायां वर्जयेत्सुधीः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ३३॥
भूमीभृतः समिति जिष्णुमपव्यपायं जानीहि न त्वमघवन्तममुं कथंचित् । गुप्तं घटप्रतिभटस्तनि बाहुनेत्रं नालोकसेऽतिशयमद्भुतमेतदीयम् ॥ नैषधीयचरितम्१३.६ ॥
भूयः समाधानविवृद्धतेजा नैवं पुरा युद्धं इति व्यथावान् । स निर्ववामास्त्रं अमर्षनुन्नं विषं महानाग इवेक्षणाभ्यां ।।
भूयश्चाह त्वम अपि शयने कण्ठलग्ना पुरा मे निद्रां गत्वा किम अपि रुदती सस्वरं विप्रबुद्धा सान्तर्हासं कथितम असकृत पृच्छतश च त्वया मे दृष्टः स्वप्ने कितव रमयन काम अपि त्वं मयेति॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.५१॥
भूयसामेकसम्बन्धभाजां गुम्फः समुच्चयः । नश्यन्ति पश्चात्पश्यन्ति भ्रश्यन्ति च तव द्विषः ॥ चन्द्रालोकः५.९७ ।।
भूयस्ततो निखिलवाङ्मयदेवता सा हेमोपमेयतनुभा समभाषतैनाम् । एतं स्वबाहुबहुवारनिवारितारिं चित्ते कुरुष्व कुरुविन्दसकान्तिदन्ति ॥ नैषधीयचरितम्११.४८ ॥
भूयस्ततो रघुपतिर्विलसत्पताकं अध्यास्त कामगति सावरजो विमानं । दोषातनं बुधबृहस्पतियोगदृश्यस्तारापतिस्तरलविद्युदिवऽआभ्रवृन्दं ॥ रघुवंशम् १३.७६ ।।
भूयस्तपोव्ययो मा भूद्वाल्मीकेरिति सोऽत्यगाथ् । मैथिलीतनयोद्गीतनिष्पन्दमृगं आश्रमं ॥ रघुवंशम् १५.३७ ।।
भूयांस क्वचिदपि काममस्खलन्तस्तुङ्गत्वं दधति च यद्यपि द्वयेऽपि । कल्लोलाः सलिलनिधेरवाप्य पारं शीर्यन्ते न गुणमहोर्मयस्तदीयाः ॥ शिशुपाल१६.८२ ।।
भूयो निनादय, निनादय वाणि! वीणां, चचञ्चराचरविमोहविधौ प्रवीणम् । यन्निस्सरत्स्वरसुधा रसपान - मत्तः, भूयात्तवायमजरः शिशुरीशदत्तः ।। प्रतापविजयः-१६ ।।
भूयोऽपि बाला नलसुन्दरं तं मत्वामरं रक्षिजनाक्षिबन्धात् । आतिथ्यचाटून्यपदिश्य तत्स्थां श्रियं प्रियास्यास्तुतव स्तुतः सा
भूयोऽपि भूपतिस्तस्याः सखीमाह स्म सस्मितम् । परिहासविलासाय स्पृहयालुः सहप्रियः ॥ नैषधीयचरितम्२०.५३ ॥

भूयोऽपि भूपमपरं प्रति भारती तां त्रस्यच्चमूरुचलचक्षुषमाचचक्षे । एतस्य काशिनृपतेस्त्वमवेक्ष्य लक्ष्मीमक्ष्णोः सुखं जनय खञ्जनमञ्जुनेत्रे ॥ नैषधीयचरितम्११.११३ ॥
भूयोऽर्थमेनं यदि मां त्वमात्थ तदा पदावालभसे मघोनः । सतीव्रतैस्तीव्रमिमं तु मन्तुमन्तर्वरं वज्रिणि मार्जितास्मि ॥
भूरिप्रभावेण रणाभियोगात्प्रीतो विजिह्मश्च तदीयवृद्ध्या । स्पष्टोऽप्यविस्पष्टवपुःप्रकाशः सर्पन्महाधूम इवाद्रिवह्निः ।।
भूरिभिर्भारिभिर्भीरैर्भूभारैरभिरेभिरे । भेरीरेभिभिरभ्राभैरभीरुभिरिभैरिभाः ॥ शिशुपाल१९.६६ ।।
भूरिसृष्टिधृतभूवलयानां पृष्ठसीमनि किणैरिव चक्रैः । चुम्बितावतु जगत्सितिरक्षाकर्मठस्य कमठस्तव मूर्तिः ॥
भूरेणुना रासभधूसरेण तिरोहिते वर्त्मनि लोचनानां । नास्त्यत्र तेजस्विभिरुत्सुकानां अह्नि प्रदोषः सुरसुन्दरीणां ।।
भूर्जेषु मर्मरीभूताः कीचकध्वनिहेतवः । गङ्गाशीकरिणो मार्गे मरुतस्तं सिषेविरे ॥ रघुवंशम् ४.७३ ।।
भूलोकभर्तुर्मुखपाणिपादपद्मैः परीरम्भमवाप्य तस्य । दमस्वसुर्दृष्टिसरोजराजिश्चिरं न तत्याज सबन्धुबन्धम् ॥
भूशक्रस्य यशांसि विक्रमभरेणोपार्जितानि क्रमादेतस्य स्तुमहे महेमरदनस्पर्धीनि कैरक्षरैः । लिम्पद्भिः कृतकं कृतोऽपि रजतं राज्ञां यशःपारदैरस्य स्वर्णगिरिः प्रतापदहनैः स्वर्णं पुनर्निर्मितः ॥ नैषधीयचरितम्१२.९१ ॥
भूषाभिरुच्चैरपि संस्कृते यं वीक्ष्याकृत प्राकृतबुद्धिमेव ।प्रसूनबाणे विबुधाधिनाथस्तेनाथ साऽशोभि सभा नलेन ॥
भूषास्थिदाम्नस्त्रुटितस्य नाट्यात्पश्योडुकोटीकपटं वहद्भिः । दिग्मण्डलं मण्डयतीह खण्डैः सायंनटस्तारकराट्किरीटः ॥
भृङ्गश्रेणीश्यामभासां समूहैर्नाराचानां विद्धनीरन्ध्रदेहः । निर्भीकत्वादाहवेनाहतेच्छो हृष्यन्हस्ती हृष्टर्ॐएव रेजे ॥
भृभृतं पृथुतपोघनमाप्तस्तं शुचिः स्नपयति स्म पुरोधाः । संदधज्जलधरस्खलदोघस्तीर्थवारिलहरीरुपरिष्टात् ॥
भृशं वियोगानलतप्यमान किं विलीयसे न त्वमयोमयं यदि । स्मरेषुभिर्भेद्य न वज्रमप्यसि ब्रवीषि न स्वान्त कथं न दीर्यसे
भृशकुसुमशरेषुपातमोहादनवसितार्थपदाकुलोऽभिलापः । अधिकविततलोचनं वधूनां अयुगपदुन्नमितभ्रु वीक्षितं च ।।
भृशतापभृता मया भवान्मरुदासादि तुषारसारवान् । धनिनामितरः सतां पुनर्गुणवत्संनिधिरेव सन्निधिः ॥
भृशमङ्गसादकरुणत्वमविशददृशः कपोलयोः । वाक्यमसकलमपास्य मदं विदधुस्तदीयगुणमात्मना शुचः ॥
भृशमदूयत याधरपल्लवक्षतिरनावरणा हिममारुतैः । दशनरश्मिपटेन च सीत्कृतैर्निवासितेव सितेन सुनिर्ववौ ॥
भृशमबिभरुस्तारा हाराच्च्युता इव मौक्तिकाः सुरसुरतजक्रीडालूनाद्द्युसद्वियदङ्गणम् । बहुकरकृतात्प्रातःसंमार्जनादधुना पुनर्निरुपधिनिजावस्थालक्ष्मीविलक्षणमीक्ष्यते ॥ नैषधीयचरितम्१९.१३ ॥
भृशस्विदः पुलकविकासिमूर्तयो रसाधिके मनसि निविष्टसाहसाः । मुखे युधः सपदि रतेरिवाभवन्ससम्भ्रमाः क्षितिपचमूवधूगणाः ॥ शिशुपाल१७.४८ ।।
भेदकातिशयोक्तिश्चेदेकस्यैवान्यतोच्यते ।अहो अन्यैव लावण्यलीला बालाकुचस्थले ॥ चन्द्रालोकः५.४५ ।।
भेरिभिराक्रुष्टमहागुहामुखो ध्वजांशुकैस्तर्जितकन्दलीवनः । उत्तङ्गमातङ्गजितालघूपलो बलैः स पश्चात्क्रियते स्म भूधरः
भैमीं च दूत्यं च न किंचिदापमिति स्वयं भावयतो नलस्य । आलोकमात्राद्यदि तन्मुखेन्दोरभून्न भिन्नं हृदयारविन्दम् ॥
भैमीं निरीक्ष्याभिमुखीं मघोनः स्वाराज्यलक्ष्मीरभृताभ्यसूयाम् । दृष्ट्वा ततस्तत्परिहारिणीं तां व्रीडं बिडौजःप्रवणाभ्यपादि ॥ नैषधीयचरितम्१४.३५ ॥
भैमीं पत्ये भुवस्तस्मै चिरं चित्ते धृतामपि । विद्यामिव विनीताय न विषेदुः प्रदाय ते ॥ नैषधीयचरितम्१७.२ ॥
भैमीङ्गितानि शिबिकामधरे वहन्तः साक्षान्न यद्यपि कथंचन जानते स्म । जज्ञुस्तथापि सविधस्थितसंमुखीनभूपालभूषणमणिप्रतिविम्बितेन ॥ नैषधीयचरितम्११.९४ ॥
भैमीनिरस्तं स्वमवेत्य दूतीमुखात्किलेन्द्रप्रमुखा दिगीशाः । स्यदे मुखेन्दौ च वितत्य मान्द्यं चित्तस्य ते राजसमाजमीयुः ॥
भैमीनिराशे हृदि मन्मथेन दत्तस्वहस्ताद्विरहाद्विहस्तः । स तामलीकामवलोक्य तत्र क्षणादपश्यन्व्यषदद्विबुद्धः ॥
भैमीपदस्पर्शकृतार्थरथ्या सेयं पुरीत्युत्कलिकाकुलस्ताम् । नृपो निपीय क्षणमीक्षणाभ्यां भृशं निशश्वास सुरैः क्षताशः ॥
भैमीमवापयत जन्यजनस्तदन्यं गङ्गामिव क्षितितलं रधुवंशदीपः । गाङ्गेयपीतकुचकुम्भयुगां च हारचूडासमागमवशेन विभूषितां च ॥ नैषधीयचरितम्११.९५ ॥
भैमीमुपावीणयदेत्य यत्र कलिप्रियस्य प्रियशिष्यवर्गः । गन्धर्ववध्वः स्वरमध्वरीणतत्कण्ठनालैकधुरीणवीणः ॥
भैमीविनोदाय मुदा सखीभिस्तदाकृतीनां भुवि कल्पितानाम् । नातर्कि मध्ये स्फुटमप्युदीतं तस्यानुबिम्बं मणिवेदिकायाम्
भैमीसमीपे स निरीक्ष्य यत्र ताम्बूलजाम्बूनदहंसलक्ष्मीम् । कृतप्रियादूत्यमहोपकारमरालमोहद्रढिमानमूहे ॥

भैम्या समं नाजगणद्वियोगं स दूतधर्मे स्थिरधीरधीशः । पयोधिपाने मुनिरन्तरायं दुर्वारमप्यौर्वमिवौर्वशेयः ॥
भैम्या स्रजःसञ्जनया पथि प्राक्स्वयंवरं संजनयांबभूव । संभोगमालिङ्गनयास्य वेधाः शेषं तु कं हन्तुमियद्यतध्वे ॥
भैषज्यं सल्लघुमृदुचरे मूलभे द्व्यङ्गलग्ने शुक्रेन्द्विज्ये विदि च दिवसे चापि तेषां रवेश्च । शुद्धे रिःफद्युनमृतिगृहे सत्तिथौ नौ जनेर्भे सूचीकर्माप्यदितिवसुभे तक्षमेत्राश्विधिष्ण्ये ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् १५ ॥
भोगिभिः क्षितितले दिवि वासं बन्धमेष्यसि चिरं ध्रियमाणः । पाणिरेष भुवनं वितरेति छद्मवाग्भिरव वामन विश्वम् ॥
भोगिभोगादनासीनं ददृशुस्तं दिवौकसः । तत्फणामण्डलोदर्चिर्मणिद्योतितविग्रहम् ॥ रघुवंशम् १०.७ । ।
भोगिवेष्टनमार्गेषु चन्दनानां समर्पितं । न्ऽआस्रसत्करिणां ग्रैवं त्रिपदीछेदिनां अपि ॥ रघुवंशम् ४.४८ । ।
भौमार्करिक्तामाद्यूने चरोनेऽङ्गे विपञ्चकः । व्यष्टान्त्यस्थैः शुभैर्गेहारम्भस्त्र्यायारिगैः खलैः ॥ मुहूर्त.वास्तुप्रकरणम् १८॥
भ्रदीयसीमपि धनामनल्पगुणकल्पिताम् । प्रसारयन्ति कुशलश्चित्रां वाचं पटीमिव ॥ शिशुपाल २.७४ ॥
भ्रमणरयविकीर्णस्वर्णभासा खगेन क्वचन पतनयोग्यं देशमन्विष्यताधः । मुखविधुमदसीयं सेवितुं लम्बमानः शशिपरिधिरिवोर्ध्वं मण्डलस्तेन तेने ॥ नैषधीयचरितम्२.१०८ ॥
भ्रमन्नमुष्यामुपकारिकायामायस्य भैमीविरहात्क्रशीयान् । असौ मुहुः सौधपरम्पराणां व्यधत्त विश्रान्तिमधित्यकासु ॥
भ्रमरैः कुसुमानुसारिभिः परिकीर्णा परिवादिनी मुनेः । ददृशे पवनावलेपजं सृजती बाष्पं इवाञ्जनाविलं ॥ रघुवंशम् ८.३५
भ्रमामि ते भैमि सरस्वतीरसप्रवाहचक्रेषु निपत्य कत्यदः । त्रपामपाकृत्य मनाक्कुरु स्फुटं कृतार्थनीयः कतमः सुरोत्तमः ॥
भ्रश्यिद्भिर्जलमभि भूषणैर्वधूनामङ्गेभ्यो गुरुभिरमज्जि लज्जयेव । निर्माल्यैरथ ननृतेऽवधीरितानामप्युच्चैर्भवति लघीयसां हि
भ्रातरि सौरिर्भूमिसुतो वैरिणि लग्ने देवगुरुः । आयगतेऽर्के शत्रुजयश्चेदनुकूलो दैत्यगुरुः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ५९॥
भ्रातुः सहोदर-वरस्य वधाय पूर्व, - तस्याऽस्ति ते करुणया किमु नाम कार्य, वोऽभ्युद्यतोऽभवदो समरेऽप्रधर्षः शीघ्रं कृता न जनता न नतानना चेत् ।। प्रतापविजयः-६१ ।।
भ्रान्तापह्नुतिरन्यस्य शङ्कया तथ्यनिर्णये । शरीरं तव सोत्कम्पं ज्वरः किं न सखि स्मरः ॥ चन्द्रालोकः५.२६ ।।
भ्रुवौ दलाभ्यां प्रणवस्य यस्यास्तद्बिन्दुना भालतमालपत्त्रम् । तदर्धचन्द्रेण विधिर्विपञ्ची निक्काणनाकोणधनुः प्रणिन्ये ॥
भ्रूभङ्गे रचितेऽपि दृष्टिरधिकं सोत्कण्ठमुद्वीक्षते कार्कश्यं गमितेऽपि चेतसि तनूरोमाञ्चमालम्बते । रुद्धायामपि वाचि सस्मितमिदं दग्धाननं जायते दृष्टे निर्वहणं भविष्यति कथं मानस्य तस्मिञ्जने ॥अमरुशतकम्-२४॥
भ्रूभेद मात्रेण पदान्मघोनः प्रभ्रंशयां यो नहुषं चकार । तस्याविलाम्भःपरिशुद्धिहेतोर्भ्ॐओ मुनेः स्थानपरिग्रहोऽयं ॥
भ्रूभेदिभिः सकम्पोष्टललिताङ्गुलितर्जनैः । यत्र कोपैः कृताः स्त्रीणामाप्रसादार्थिनः प्रियाः ॥ कुमारसंभवम्६.४५॥
भ्रूभेदो रचितः चिरं नयनयोरभ्यस्तमामीलनं रोद्धुं शिक्षितमादरेण हसितं मौनेऽभियोगः कृतः । धैर्यं कर्तुमपि स्थिरीकृतमिदं चेतः कथञ्चिन् मया बद्धो मानपरिग्रहे परिकरः सिद्धिस्तु दैवस्थिता ॥अमरुशतकम्-९२॥
भ्रूभ्यां प्रियाया भवता मनोभूचापेन चापे घनसारभावः । निजां यदप्लोषदशामपेक्ष्य संप्रत्यनेनाधिकवीर्यतार्जि ॥
भ्रूवल्लिवेल्लितमथाकृतिभङ्गिमेषा लिङ्गं चकार तदनादरणस्य विज्ञा । राज्ञोऽपि तस्य तदलाभजतापवह्निश्चिह्नीबभूव मलिनच्छविभूमधूमः ॥ नैषधीयचरितम्११.३३ ॥ राजान्तराभिमुखमिन्दुमुखीमथैनां जन्या जनीं हृदयवेदितयैव निन्युः । अन्यानपेक्षितविधौ न खलु प्रधानवाचां भवत्यवसरः सति भव्यभृत्ये ॥ ११.३४ ॥
भ्रूविलाससुभगाननुकर्तुं विभ्रमानिव वधूनयनानां । आददे मृदुविलोकपलाशैरुत्पलैश्चषकवीचिषु कम्पः ।।
भ्रूश्चित्रलेखा च तिलोत्तमास्या नासा च रम्भा च यदूरुसृष्टिः । दृष्टा ततः पूरयतीयमेकानेकाप्सरःप्रेक्षणकौतुकानि ॥
मखमाक्षितुं क्षितिपतेरुपेयुषां परितः प्रकल्पितनिकेतनं बहिः । उपरुध्यमानमिव भूभृतां बलैः पुटभेदनं दनुसुतारिरैक्षत ॥
मखविघ्नाय सकलमित्थमुत्थाप्य राजकम् । हन्त जातमजातारेः प्रथमेन त्वयारिणा ॥ शिशुपाल २.१०२ ॥
मखांशभाजां प्रथमो मनीषिभिस्त्वं एव देवेन्द्र सदा निगद्यसे । अजस्रदीक्षाप्रयतस्य मद्गुरोः क्रियाविघाताय कथं प्रवर्तसे
मग्ना सुधायां किमु तन्मुखेन्दोर्लग्ना स्थिता तत्कुचयोः किमन्तः । चिरेण तन्मध्यममुञ्चतास्य दृष्टिः कृशीय स्खलनाद्भिया नु
मग्नां द्विषच्छद्मनि पङ्कभूते सम्भवानां भूतिं इवोद्धरिष्यन् । आधिद्विषां आ तपसां प्रसिद्धेरस्मद्विना मा भृशं उन्मनीभूः ।।
मघाकरस्वातिमैत्रमूलश्रुत्यम्बुपान्त्यभम् । याम्यब्राह्मेशसार्पञ्च मेषादेर्घातभं न सत् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ३२॥
मघादिपञ्चपादेषु गुरुः सर्वत्र निन्दितः । गङ्गागोदान्तरं हित्वा शेषाङ्घ्रिषु न दोषकृत् ॥ मुहूर्तचिन्त.५० ॥

मज्जत्वम्भसि यातु मेरुशिखरं शत्रुं जयत्वाहवे, वाणिज्यं कृषिसेवने च सकला विद्याः कलाः शिक्षताम् । आकाशं विपुलं प्रयातु खगवत्कृत्वा प्रयत्नं परम् नाभाव्यं भवतीह कर्मवशतो भाव्यस्य नाशः कुतः ।। नीतिशतकम्१०१ ।।
मणिः शाणोल्लीढः समरविजयी हेतिनिहितो मदक्षीणो नागः शरदि सरितः श्यानपुलिनाः । कलाशेषश्चन्द्रः सुरतमृदिता बालवनिता- तनिम्ना शोभन्ते गलितविभवाश्चार्थिषु जनाः ।। नीतिशतकम्४४ ।।
मणिमयूखचयांशुकभासुराः सुरवधूपरिभुक्तलतागृहाः । दधतं उच्चशिलान्तरगोपुराः पुर इवोदितपुष्पवना भुवः ।।
मणीसनाभौ मुकुरस्य मण्डले बभौ निजास्यप्रतिबिम्बदर्शिनी । विधोरदूरं स्वमुखं विधाय सा निरूपयन्तीव विशेषमेतयोः
मणौ महानील इति प्रभावादल्पप्रमाणेऽपि यथा न मिथ्या । शब्दो महाराज इति प्रतीतस्तथैव तस्मिन्युयुजेऽर्भकेऽपि ॥
मण्डलं निषाधेन्द्रस्य चन्द्रस्येवामलं कलिः । प्राप म्लापयितुं पापः स्वर्भानुरिव संग्रहात् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१६१ ॥
मण्डलत्यागमेवैच्छद्वीक्ष्य स्थण्डिलशायिनः । पवित्रालोकनादेष पवित्रासमविन्दत ॥ नैषधीयचरितम्१७.१८८ ॥
मतः किमैरावतकुम्भकैतवप्रगल्भपीनस्तनदिग्धवस्तव । सहस्रनेत्रान्न पृथग्मते मम त्वदङ्गलक्ष्मीमवगाहितुं क्षमः ॥
मतङ्गशापादवलेपमूलादवाप्तवानस्मि मतङ्गजत्वं । अवेहि गन्धर्वपतेस्तनूजं प्रियंवदं मां प्रियदर्शनस्य ॥ रघुवंशम् ५.५३
मतिभेदतमस्तिरोहिते गहने कृत्यविधौ विवेकिनां । सुकृतः परिशुद्ध आगमः कुरुते दीप इवार्थदर्शनं ।।
मतिमान्विनयप्रमाथिनः समुपेक्षेत समुन्नतिं द्विषः । सुजयः खलु तादृगन्तरे विपदन्ता ह्यविनीतसम्पदः ।।
मत्कर्णभूषणानां तु राजन्निबिडपीडनात् । व्यथिष्यमाणपाणिस्ते निषेद्धुमुचिता प्रिया ॥ नैषधीयचरितम्२०.१०९ ॥
मत्कुणाविव पुरा परिप्लवौ सिन्धुनाथशयने निषेदुषः । गच्छतः स्म मधुकैटभौ विभोर्यस्य नैद्रसुखविघ्नतां क्षणं ॥
मत्तपः क्व न तनु क्व फलं वा यूयमीक्षणपथं व्रजथेति । ईदृशं परिणमन्ति पुनर्नः पूर्वपूरुषतपांसि जयन्ति ॥
मत्तेभरदनोत्कीर्णव्यक्तविक्रमलक्षणं । त्रिकूटं एव तत्रोच्चैर्जयस्तम्भं चकार सः ॥ रघुवंशम् ४.५९ ।।
मत्परं दुर्लभं मत्वा नूनं आवर्जितं मया । पयः पूर्वैः स्वनिःश्वासैः कवोष्णं उपभुज्यते ॥ रघुवंशम् १.६७ ।।
मत्प्रीतिमाधित्ससि कां त्वदीक्षा मुदं मदक्ष्णोरपि यातिशेताम् । निजामृतैर्लोचनसेचनाद्वा पृथक्किमिन्दुः सृजति प्रजानाम् ॥
मत्वा देवं धनपतिसखं यत्र साक्षाद वसन्तं प्रायश चापं न वहति भयान मन्मथः षट्पदज्यम सभ्रूभङ्गप्रहितनयनैः कामिलक्ष्येष्व अमोघैस तस्यारम्भश चतुरवनिताविभ्रमैर एव सिद्धः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.१४॥
मत्स्यध्वजा वायुवशाद्विदीर्णैर्मुखैः प्रवृद्धध्वजिनीरजांसि । बभुः पिबन्तः परमार्थमत्स्याः पर्याविलानीव नवोदकानि ॥
मथिताम्भसो रयविकीर्ण- मृदितकदलीगवेधुकाः । क्लान्तजलरुहलताः सरसीर्विदधे निदाघ इव सत्त्वसम्प्लवः ।।
मदनतापभरेण विदीर्य नो यदुदपाति हृदा दमनस्वसुः । निबिडपीनकुचद्वययन्त्रणा तमपराधमधात्प्रतिबध्नती ॥
मदनमदनविकासस्पष्टधाष्टर्येदयानां रतिकलहविकीर्णैर्भूषणैरर्चितेषु । विदधति न गृहेषूत्फुल्लपुष्पोपहारं विफलविनययत्नाः कामिनीनां वयस्याः ॥ शिशुपाल११.३६ ।।
मदनरसमहौघपूर्णनाभीह्रदपरिवाहितरꣳअराजयस्ताः । सरित इव सविभ्रमप्रयातप्रणदितहंसकभूषणा विरेजुः ॥
मदनेन विनाकृता रतिः क्षणमात्रं किल जीवितेति मे । वचनीयमिदं व्यवस्थितं रमण ! त्वामनुयामि यद्यपि ॥
मदन्यदानं प्रति कल्पना या वेदस्त्वदीये हृदि तावदेषा । निशोऽपि सोमेतरकान्तशङ्कामोंकारमग्रेसरमस्य कुर्याः ॥
मदमानसमुद्धतं नृपं न वियुङ्क्ते नियमेन मूढता । अतिमूढ उदस्यते नयान्नयहीनादपरज्यते जनः ।। किरातार्जुनीयम्२.४९
मदरुचिमरुणेनोद्गच्छता लम्भितस्य त्यजत इव चिराय स्थायिनीमाशु लज्जां । वसनमिव मुखस्य स्रंसते संप्रतीदं सितकरकरजालं वासवाशायुवत्याः ॥ शिशुपाल११.१६ ।।
मदर्थसंदेशमृणालमन्थरः प्रियः कियद्दूर इति त्वयोदिते । विलोकयन्त्या रुदतोऽथ पक्षिणः प्रिये स कीदृग्भविता तव क्षणः ॥ नैषधीयचरितम्१.१३७ ॥
मदसिक्तमुखैर्मृगाधिपः करिभिर्वर्तयति स्वयं हतैः । लघयन्खलु तेजसा जगन्न महानिच्छति भूतिं अन्यतः ।।
मदस्रुतिश्यामितगण्डलेखाः क्रामन्ति विक्रान्तनराधिरूढाः । सहिष्णवो नेह युधां अभिज्ञा नागा नगोच्छ्रायं इवाक्षिपन्तः ।।
मदान्मदग्रे भवताथवा भिया परं दिगन्तादपि यात जीवत । इति स्म यो दिक्करिणः स्वकर्णयोर्विनैव वर्णस्रजमागतैर्गतैः ॥
मदाम्भसा परिगलितेन सप्तधा गजाञ्जनः शमितरजश्चयानधः । उपर्यवस्थितघनपांशुमण्डलानलोकयत्ततपटमण्डपानिव ॥
मदिराक्षि मदाननार्पितं मधु पीत्वा रसवत्कथं नु मे । अनुपास्यसि बाष्पदूषितं परलोकोपनतं जलाञ्जलिं ॥ रघुवंशम्
मदीयदेशोऽस्म्यहमेव भूपति, प्रसिद्धमेतद्वसुधातलेऽस्त्यलम् । कथं न लज्जाऽहह मां न बाधते, यदद्य देशो यवनैर्वशीकृतः

मदुग्रतापव्ययशक्तशीकरः सुराः स वः केन पपे कृपार्णवः । उदेति कोटिर्न मुदे मदुत्तमा किमाशु संकल्पकणश्रमेण वः ॥
मदेकपुत्राजननी जरातुरा नवप्रसूतिर्वरटा तपस्विनी । गतिस्तयोरेष जनस्तमर्दयन्नहो विधे त्वां करुणा रुणद्धि न ॥
मदोत्कटो मानि- महत्त्व-मर्दनः, समुष्टिबन्धो जनमारण-व्रती । मुहूर्तमात्रस्य कृते महीङ्गतो, महाङ्गधारी किमर्यं
मदोत्कटो मानि- महत्त्व-मर्दनः, समुष्टिबन्धो जनमारण-व्रती मुहूर्तमात्रस्य कृते महीङ्गतो, महाङ्गधारी किमर्यं महार्जुनः
मदोदग्राः ककुद्मन्तः सरितां कूलमुद्रुजाः । लीलाखेलं अनुप्रापुर्महोक्षास्तस्य विक्रमं ॥ रघुवंशम् ४.२२ । ।
मद्यमन्दविगलत्त्रपमीषच्चक्षुरुन्मिषितपक्ष्म दधत्या । वीक्ष्यते स्म शनकैर्नववध्वा कामिन्ॐउखमध्ॐउखयैव ॥
मद्विप्रलभ्यं पुनराह यस्त्वां तर्कः स किं तत्फलवाचि मूकः । अशक्यशङ्काव्यभिचारहेतुर्वाणी न वेदा यदि सन्तु के तु ॥
मद्विरोधितयोर्वाचि न श्रद्धातव्यमेतयोः । अभ्यषिञ्चदिमे मायामिथ्यासिंहासने विधिः ॥ नैषधीयचरितम्२०.१३५ ॥
मधु द्विरेफः कुसुमैकपात्रे पपौ प्रियां स्वामनुवर्तमानः । शृङ्गेण च स्पर्शनिमीलिताक्षीं मृगीमकण्डूयत कृष्णसारः ॥
मधुकरविटपानमितास्तरुपङ्क्तीर्बिभ्रतःऽस्य विटपानमिताः । परिपाकपिशङ्गलतारजसा रोधश्चकास्ति कपिशं गलता ॥
मधुकरैरपवादकरैरिव स्मृतिभुवः पथिकाः हरिणा इव । कलतया वचसः परिवादिनीस्वरजिता वशमाययुः ॥
मधुमथनवधूरिवाह्वयन्ति भ्रमरकुलानि जगुर्यदुत्सुकानि । तदभिनयमिवावलिर्वनानामतनुत नूतनपल्लवाङ्गुलीभिः ॥
मधुरं बहिरन्तरप्रियं कृतिनावाचि वचस्तथा त्वया । सकलार्थतया विभाव्यते प्रियमन्तर्बहिरप्रियं यथा ॥
मधुरया मधुबोधितमाधवीमधुसमृद्धिसमेधितमेधया । मधुकराङ्गनया मुहुरुन्मदध्वनिभृता निभृताक्षरमुज्जगे ॥
मधुरान्नतभ्रू ललितं च दृशोः सकरप्रयोगचतुरं च वचः । प्रकृति स्थमेव निपुणागमितं स्फुचनृत्तलीलमभवत्सुतनोः ॥
मधुरायां समाक्रान्ता वर्गस्थाः पञ्चमैर्निजैः । लकारश्च लसंयुक्तो ह्रस्वव्यवहितौ रणौ ॥ चन्द्रालोकः६.२३ ।।
मधुरैरपि भूयसा स मेध्यैः प्रथमं प्रत्युत वारिभिर्दिदीपे । पवमानसखस्ततः क्रमेण प्रणयक्रोध इवाशमद्विवादैः ॥
मधुरैरवशानि लम्भयन्नपि तिर्यञ्चि शमं निरीक्षितैः । परितः पटु बिभ्रदेनसां दहनं धाम विलोकनक्षमं ।।
मधुश्च ते मन्मथ ! साहचर्यादसावनुक्तोऽपि सहाय एव । समीरणो नोदयिता भवेति व्यादिश्यते केन हुताशनस्य ॥
मध्यं तनूकृत्य यदीदमीयं वेधा न दध्यात्कमनीयमंशम् । केन स्तनौ संप्रति यौवनेऽस्याः सृजेदनन्यप्रतिमाङ्गयष्टेः ॥
मध्यमोपलनिभे लसदंशावेकतश्च्युतिं उपेयुषि भानौ । द्यौरुवाह परिवृत्तिविलोलां हारयष्टिं इव वासरलक्ष्मीं ।।
मध्ये बद्धाणिमा यत्सगरिममहिमश्रोणिवक्षोजयुग्मा जाग्रच्चेतोवशित्वा स्मितधृतलिघिमा मां प्रतीशित्वमेषि । सूक्तौ प्राकाम्यरम्या दिशि विदिशि यशोलब्धकामावसाया भूतीरष्टावपीशस्तददित मुदितः स्वस्य शिल्पाय तुभ्यम् ॥
मध्ये श्रुतीनां प्रतिवेशिनीनां सरस्वती वासवती मुखे नः । ह्रियेव ताभ्यश्चलतीयमद्धा पथान्न सत्सङ्गगुणेन नद्धा ॥
मध्येसभं सावततार बाला गन्धर्वविद्याधरकण्ठनाला । त्रयीमयीभूतवलीविभङ्गा साहित्यनिर्वर्तितदृक्तरङ्गा ॥
मध्येसमुद्रं ककुभः पिशङ्गीर्या कुर्वती कांचनभूमिभासा । तुरङ्गकान्ताननहव्यवाहज्वालेव भित्त्वा जलमुल्ललास ॥
मध्योपकण्ठावधरोष्ठभागौ भातः किमप्युच्छ्वसितौ यदस्याः । तत्स्वप्नसंभोगवितीर्णदन्तदंशेन किं वा न मयापराद्धम् ॥
मनःशिलाभङ्गनिभेन पश्चान्निरुध्यमानं निकरेण भासां । व्यूढैरुरोभिश्च विनुद्यमानं नभः ससर्पेव पुरः खगानां ।।
मनसा जपैः प्रणतिभिः प्रयतः समुपेयिवानधिपतिं स दिवः । सहजेतरे जयशमौ दधती बिभरांबभूव युगपन्महसी ।।
मनसापि न विप्रियं मया कृतपूर्वं तव किं जहासि मां । ननु शब्दपतिः क्षितेरहं त्वयि मे भावनिबन्धना रतिः ॥ रघुवंशम्
मनसायं भवन्नामकामसूक्तजपव्रती । अक्षसूत्रं सखीकण्ठश्चुम्बत्येकावलिच्छलात् ॥ नैषधीयचरितम्२०.४७ ॥
मनसि वचसि काये पुण्यपीयूषपूर्णास्त्रिभुवनमुपकारश्रेणिभिः प्रीणयन्तः । परगुणपरमाणून्पर्वतीकृत्य नित्यं निजहृदि विकसन्तः सन्ति सन्तः कियन्तः ।। नीतिशतकम्७९ । ।
मनसि सन्तमिव प्रियमीक्षितुं नयनयोः स्पृहयान्तरुपेतयोः । ग्रहणशक्तिरभूदिदमीययोरपि न संमुखवास्तुनि वस्तुनि ॥
मनस्तु यं नोज्झति जातु यातु मनोरथः कण्ठपथं कथं सः । का नाम बाला द्विजराजपाणिग्रहाभिलाषं कथयेदलज्जा ॥
मनस्यन्यद्वचस्यन्यत्कर्मण्यन्यद्दुरात्मनाम् । मनस्येकं वचस्येकं कर्मण्येकं महात्मनाम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१०२ ॥
मनस्वि- मानोन्नत- मौलि-खण्डकः, स्वदीप्ति-सम्भासित-सर्वदिङ्मुखः । प्रतापहस्ते प्रतपन् प्रतापवान्, न कस्य कुन्तः कृतवान् प्रकम्पनम्॥ प्रतापविजयः-१२० ।।
मनस्विनामुदितगुरुप्रतिश्रुतिः श्रुतस्तथा न निजमृदङ्गनिःस्वनः । यथा पुरःसमरसमुद्यतद्विषद्बलानकध्वनिरुदकर्षयन्मनः
मनस्वि-मानोन्नत- मौलि-खण्डकः, सर्वदिङ्मुखः । प्रतापहस्ते प्रतपन् प्रतापवान्, न कस्य कुन्तः कृतवान् प्रकम्पनम् ॥

मनस्वी मिर्यते कामं कार्पण्यं न तु गच्छति । अपि निर्वाणमायाति नानलो याति शीतताम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१२५
मनागनभ्यावृत्या वा कामं क्षाम्यतु यः क्षमी । क्रियासमभिहारेणा विराध्यन्तं क्षमेत कः ॥ शिशुपाल २.४३ ॥
मनुप्रभृतिभिर्मान्यैर्भुक्ता यद्यपि राजभिः । तथाप्यनन्यपूर्वेव तस्मिन्नासीद्वसुंधरा ॥ रघुवंशम् ४.७ । ।
मनुष्यवाह्यं चतुरश्रयानं अध्यास्य कन्या परिवारशोभि । विवेश मञ्चान्तरराजमार्गं पतिंवरा कॢप्तविवाहवेषा ॥ रघुवंशम्
मनो नवद्वारनिषिद्धवृत्ति हृदि व्यवस्थाप्य समाधिवश्यम् । यमक्षरं क्षेत्रविदो विदुस्तमात्मानमात्मन्यवलोकयन्तम् ॥
मनो-१४ र्द्विद्वैवानिलसौम्यशाक्रभे कुपक्षतः २१ शैवकरेऽष्टितो-१६ जभे । युगाश्वितो २४ बुध्न्यभतोययाम्यभे खचन्द्रतो १० मित्रभवासवश्रुतौ ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ५०॥
मनोऽभिरामाः शृण्वन्तौ रथनेमिस्वनोन्मुखैः । षड्जसंवादिनीः केका द्विधा भिन्नाः शिखण्डिभिः ॥ रघुवंशम् १.३९ । ।
मनोजमूर्च्छन्मदिरामदालसाः, मनोज्ञ- 'हाला'- रसपानलालसाः । पठन्तु वा नैव पठन्तु का क्षतिः वृथैव तैषां न विधीयते
मनोज्ञगन्धं सहकारभङ्गं पुराणसीधुं नवपाटलं च । संबध्नता काइजनेषु दोषाः सर्वे निदाघावधिना प्रमृष्टाः ॥ रघुवंशम्
मनोभुवस्ते भविनां मनः पिता निमज्जयन्नेनसि तन्न लज्जसे । अमुद्रि सत्पुत्रकथा त्वयेति सा स्थिता सती मन्मथनिन्दिनी धिया ॥ नैषधीयचरितम्९.१३८ ॥
मनोभूरस्ति चित्तेऽस्याः किंतु देव त्वमेव सः । त्वदवस्थितिभूर्यस्मान्मनः सख्या दिवानिशम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.४१ ॥
मनोरथेन स्वपतीकृतं नलं निशि क्व सा न स्वपती स्म पश्यति । अदृष्टमप्यर्थमदृष्टवैभवात्करोति सुप्तिर्जनदर्शनातिथिम् ॥
मनोरमं प्रापितं अन्तरं भ्रुवोरलंकृतं केसररेणुणाणुना । अलक्तताम्राधरपल्लवश्रिया समानयन्तीं इव बन्धुजीवकं ।।
मनोहरैः प्रकृतिमनोरमाकृतिर्भयप्रदैः समितिषु भीमदर्शनः । सदैवतैः सततमथानपायिभिर्निजाङ्गवन्मुरजिदसेव्यतायुधैः
मन्त्रः प्रतिदिनं तस्य बभूव सह मन्त्रिभिः । स जातु सेव्यमानोऽपि गुप्तद्वारो न सूच्यते ॥ रघुवंशम् १७.५० । ।
मन्त्रैः पुरं भीमपुरोहितस्य तद्बद्धरक्षं विशति क्व रक्षः । तत्रोद्यमं दिक्पतिराततान यातुं ततो जातु न यातुधानः ॥
मन्त्रो योध इवाधीरः सर्वाङ्गैः कल्पितैरपि । चिरं न सहते स्थातुं परेभ्यो भेदशङ्कया ॥ शिशुपाल २.२९ ॥
मन्था नगः स भुजगप्रभुवेष्टघृष्टिलेखावलद्धवलनिर्झरवारिधारः । त्वन्नेत्रयोः स्वभरयन्त्रितशीर्षशेषशेषाङ्गवेष्टिततनुभ्रममातनोतु ॥ नैषधीयचरितम्११.६२ ॥
मन्दं अस्यन्निषुलतां घृणया मुनिरेष वः । प्रणुदत्यागतावज्ञं जघनेषु पशूनिव ।। किरातार्जुनीयम्१५.१३ ।।
मन्दं मन्दं नुदति पवनश चानुकूलो यथा त्वां वामश चायं नदति मधुरं चातकस ते सगन्धः गर्भाधानक्षणपरिचयान नूनम आबद्धमालाः सेविष्यन्ते नयनसुभगं खे भवन्तं बलाकाः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.१०॥
मन्दं मुद्रितपांशवः परिपतज्झङ्कारझञ्झामरुद् वेगध्वस्तकुटीरकान्तरगतच्छिद्रेषु लब्धान्तराः । कर्मव्यग्रकुटुम्बिनीकुचतटस्वेदच्छिदः प्रावृषः प्रारम्भे निपतन्ति कन्दलदलोल्लासाः पयोबिन्दवः ॥अमरुशतकम्-४८॥
मन्दः कवियशः प्रार्थी गमिष्याम्युपहास्यताम् । प्रांशुलभ्ये फले लोभादुद्बाहुरिव वामनः ॥ रघुवंशम् १.३ । ।
मन्दाकिनीनन्दनयोर्विहारे देवे धवे देवरि माधवे वा । श्रेयः श्रियां यातरि यच्च सख्यां तच्चेतसा भाविनि भावयस्व ॥
मन्दाकिन्याः पयः शेषं दिग्वारणमदाविलम् । हेमाम्भोरुहशस्यानां तद्वाप्यो धाम सांप्रतम् ॥ कुमारसंभवम् २.४४ ॥
मन्दाकिन्याः सलिलशिशिरैः सेव्यमाना मरुद्भिर मन्दाराणाम अनुतटरुहां चायया वारितोष्णाः अन्वेष्टव्यैः कनकसिकतामुष्टिनिक्षेपगूढैः संक्रीडन्ते मणिभिरमरप्रार्थितया यत्र कन्याः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.६॥
मन्दाक्षनिस्पन्दतनोर्मनोभूदुष्प्रेरमप्यानयति स्म तस्याः । मधूकमालामधुरं करं सा कण्ठोपकण्ठं वसुधासुधांशोः ॥
मन्दाक्षमन्दाक्षरमुद्रमुक्त्वा तस्यां समाकुञ्चितवाचि हंसः । तच्छंसिते किंचन संशयालुर्गिरा मुखाम्भोजमयं युयोज ॥
मन्दोत्कण्ठः कृतास्तेन गुणाधिकतया गुरौ । फलेन सहकारस्य पुष्पोद्गम इव प्रजाः ॥ रघुवंशम् ४.९ । ।
मन्द्रैगजानां रथमण्डलस्वनैर्निजुह्नुवे तादृशमेव बृंहितं । तारैर्बभूवे परभागलाभतः परिस्फुटैस्तेषु तुरङ्गहेषितैः ॥
मन्मथाय यदथादित राज्ञां हूतिदूत्यविधये विधिराज्ञाम् । तेन तत्परवशाः पृथिवीशः संगरं गरमिवाकलयन्ति ॥
मन्यसे रिवधः श्रेयान् प्रीतये नाकिनामिति । पुरोडाशभुजामिष्टमिष्टं कर्तुमलन्तराम् ॥ शिशुपाल २.१०६ ॥
मन्ये न ते प्रभवितास्मि निबद्धवेणी श्रेणीभरे विकच- कोकनदः कदापि । किन्तेन मञ्जुतम मञ्जिमनूपुरेऽपि, प्राप्स्यामि किन्नहि पदं कलशिञ्चितानाम् ।।प्रतापविजयः-१२ ।।
मन्येऽमुना कर्णलतामयेन पाशद्वयेन च्छिदुरेतरेण । एकाकिपाशं वरुणं विजिग्येऽनङ्गीकृतायासतती रतीशः ॥

मन्वाद्यास्त्रितिथी मधौ तिथिरवी ऊर्जे शुचौ दिक्तिथी ज्येष्ठेऽन्त्ये च तिथिस्त्विषे नव तपस्यश्वाः सहस्ये शिवाः । भाद्रेऽग्निश्च सिते त्वमाष्ट नभसः कृष्णे युगाद्याः सिते गोऽग्नी बाहुलराधयोर्मदनदर्शौ भाद्रमाघासिते ॥ मुहूर्तचिन्त.५७॥
मम तावन्मतमदः श्रूयतामङ्ग वामपि" । ज्ञातसारे पि खल्वेकः संदिग्धे कार्यवस्तुनि ॥ शिशुपाल २.१२ ॥
मम त्वदच्छाङ्घ्रिनखामृतद्युतेः किरीटमाणिक्यमयूखमञ्जरी । उपासनामस्य करोतु रोहिणी त्यज त्यजाकारणरोषणे रुषम् ॥ नैषधीयचरितम्९.१०७ ॥
मम रूपकीर्तिमहरद्भुवि यस्तदनु प्रविष्टहृदयेयमिति । त्वयि मत्सरादिव निरस्तदयः सुतरां क्षिणोति खलु तां मदनः ॥
मम श्रमश्चेतनयानया फली बलीयसालोपि च सैव वेधसा । न वस्तु दैवस्वरसाद्विनश्वरं सुरेश्वरोऽपि प्रतिकर्तुमीश्वरः ॥
ममादरीदं विदरीतुमान्तरं तदर्थिकल्पद्रुम किंचिदर्थये । भिदां हृदि द्वारमवाप्य मा स मे हतासुभिः प्राणसमः समं गमः ॥
ममानुमैवं बहुकालनीलीनिपातनीलः खलु हेमशैलः । इन्दोर्जगच्छायमये प्रतीके पीतोऽपि भागः प्रतिबिम्बितः स्यात् ॥
ममापि किं नो दयसे दयाघन त्वदङ्घ्रिमग्नं यदि वेत्थ मे मनः । निमज्जयन्संतमसे पराशयं विधिस्तु वाच्यः क्व तवागसः
ममाशयः स्वप्नदशाज्ञयापि वा नलं विलङ्घ्येतरमस्पृशद्यदि । कुतः पुनस्तत्र समस्तसाक्षिणी निजैव बुद्धिर्विबुधैर्न पृच्छ्यते
ममासनार्धे भव मण्डनं न न प्रिये मदुत्सङ्गविभूषणं भव । अहं भ्रमादालपमङ्ग मृष्यतां विना ममोरः कतमत्त्वासनम् ॥
ममासावपि मा संभूत्कलिद्वापरवत्परः । इतीव नित्यसत्रेतां स त्रेतां पर्यतूतुषत् ॥ नैषधीयचरितम्२०.१ ॥
ममैव पाणौकरणेऽग्निसाक्षिकं प्रसङ्गसंपादितमङ्ग संगतम् । न हा सहाधीतिधृतः स्पृहा कथं तवार्यपुत्रीयमजर्यमर्जितुम् ॥
ममैव वाहर्दिनमश्रुदुर्दिनैः प्रसह्य वर्षासु ऋतौ प्रसञ्जिते । कथं नु शृण्वन्तु सुषुप्य देवता भवत्वरण्येरुदितं न मे गिरः ॥
ममैव शोकेन विदीर्णवक्षसा त्वया विचित्राङ्गि विपद्यते यदि । तदास्मि दैवेन हतोऽपि हा हतः स्फुटं यतस्ते शिशवः परासवः ॥ नैषधीयचरितम्१.१४ ॥
ममौ पुरः क्षणमिव पश्यतो महत्तनूदरस्थितभुवनत्रयस्य तथ् । विशालतां दधति नितान्तमायते बलं द्विषां मधुमथनस्य
मयाङ्ग पृष्टः कुलनामनी भवानमू विमुच्यैव किमन्यदुक्तवान् । न मह्यमत्रोत्तरधारयस्य किं ह्रियेऽपि सेयं भवतोऽधमर्णता
मयापि देयं प्रतिवाचिकं न ते स्वनाम मत्कर्णसुधामकुर्वते । परेण पुंसा हि ममापि संकथा कुलाबलाचारसहासनासहा ॥
मयि तस्य सुवृत्त वर्तते लघुसंदेशपदा सरस्वती । शृणु विश्रुतसत्त्वसार तां हृदि चैनां उपधातुं अर्हसि ॥ रघुवंशम् ८.७७ ।।
मयि स्थितिर्निम्रतयैव लभ्यते दिगेव तु स्तब्धतया विलङ्घ्यते । इतीव चापं दधदाशुगं क्षिपन्नयं नयं सम्यगुपादिशद्द्विषाम् ॥
मयेन भीमं भगवन्तमर्चता नृपेति पूजा प्रभुनाम्नि या कृता । अदत्त भीमोऽपि स नैषधाय तां हरिन्मणेर्भोजनभाजनम् महत्
मयैव संबोध्य नलं व्यलापि यत्स्वमाह मद्बुद्धमिदं विमृश्य तत् । असाविति भ्रान्तिमसाद्मस्वसुः स्वभाषितस्वोद्भमविभ्रमक्रमः ॥ नैषधीयचरितम्९.१४ ॥
मरकतमयमेदिनीषु भानो- स्तरुविटपान्तरपातिनो मयूखाः । अवनतशितिकण्ठकण्ठलक्ष्मी-मिह दधति
मरणं प्रकृतिः शरीरिणां विकृतिर्जीवितं उच्यते बुधैः । क्षणं अप्यवतिष्ठते श्वसन्यदि जन्तुर्ननु लाभवानसौ ॥ रघुवंशम्
मरुतः शिवा नवतृणा जगती विमलं नभो रजसि वृष्टिरपां । गुणसम्पदानुगुणतां गमितः कुरुतेऽस्य भक्तिं इव भूतगणः ।।
मरुतां पतिः स्विदहिमांशुरुत पृथुशिखः शिखी तपः । तप्तुं असुकरं उपक्रमते न जनोऽयं इत्यवयये स तापसैः ।।
मरुतां पश्यतां तस्य शिरांसि पतितान्यपि । मनो नातिविशश्वास पुनः संधानशङ्किनां ॥ रघुवंशम् १२.१०१ ।।
मरुत्प्रयुक्ताश्च मरुत्सखाभं तमर्च्यमारादभिवर्तमानं । अवाकिरन्बाललताः प्रसूनैराचारलाजैरिव पौरकन्याः ॥ रघुवंशम्
मरुपृष्ठान्युदम्भांसि नाव्याः सुप्रतरा नदीः । विपिनानि प्रकाशानि शक्तिमत्त्वाच्चकार सः ॥ रघुवंशम् ४.३१ ।।
मरुल्ललत्पल्लवकण्टकैः क्षतं समुच्छलच्चन्दनसारसौरभम् । स वारनारीकुचसंचितोपमं ददर्श मालूरफलं पचेलिमम् ॥
मरुस्थल्यां यथा वृष्टिः क्षुधार्ते भोजनं तथा । दरिद्रे दीयते दानं सफलं पाण्डुनन्दन ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.११ ॥
मर्गं तावच्च चृणु कथयतस त्वत्प्रयाणानुरूपं संदेशं मे तदनु जलद श्रोष्यसि श्रोत्रपेयम खिन्नः खिन्नः शिहरिषु पदं न्यस्य गन्तासि यत्र क्षीणः क्षीणः परिलघु पयः स्रोतसां चोपभुज्य॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.१३॥
मर्तव्यमिति यद्दुःखं पुरुषस्योपजायते । शक्यस्तेनानुमानेन परोऽपि परिरक्षितुम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.६८ ॥
मर्त्यदुष्प्रचरमस्त्रविचारं चारुशिष्यजनतामनुशिष्य । स्वेदबिन्दुकितगोधिरधीरं स श्वसन्नभवदाप्लवनेच्छुः ॥
मर्त्यमात्रमवदीधरद्भवान्मैनमानमितदैत्यदानवं । अंश एष जनतातिवर्तिनो वेधसः प्रतिजनं कृतस्थितेः ॥

मर्त्यलोकदुरवापमवाप्तरसोदयं नूतनत्वमतिरिक्ततयानुपदं दधथ् । श्रीपतिः पतिरसाववनेश्च परस्परं सङ्कथामृतमनेकमसिस्वदताममुभौ ॥ शिशुपाल१३.६९ ।।
मर्त्यलोकमदनः सदशत्वं बिभ्रदभ्रविशदद्युतितारम् । अम्बरं परिदधे विधुमौलेः स्पर्धयेव दशदिग्वसनस्य ॥
मर्मरैरगुरुधूपगन्धिभिर्व्यक्तहेमर्शनैस्तं एकतः । जह्रुराग्रथनमोक्षलोलुपं हैमनैर्निव्सनैः सुमध्यमाः ॥ रघुवंशम् १९.४१ ।।
मलयमरुतां व्राता याता विकासितमल्लिका परिमलभरो भग्नो ग्रीष्मस्त्वमुत्सहसे यदि । घन घटयितुं निस्नेहं त्वां य एव निवर्तने प्रभवति गवां किन्नश्छिन्नं स एव धनञ्जयः ॥अमरुशतकम्-८४॥
मलिनं रणरेणुभिर्मुहुर्द्विषतां क्षालितमङ्गनाश्रुभिः । नृपमौलिमरीचिवर्णकैरथ यस्याङ्घियुगं विलिप्यते ॥
मल्लिकाकुसुमदुण्डुभकेन स भ्रामीवलयितेन कृते तम् । आसने निहितमैक्षत साक्षात्कुण्डलीन्द्रतनुकुण्डलभाजम् ॥
महतः कुकुरान्धकद्रुमानतिमात्रं दववद्दहन्नपि । अतिचित्रमिदं महीपतिर्यदकृष्णामवनीं करिष्यति ॥ शिशुपाल१६.७९ ।।
महतः प्रणतेष्विव प्रसादः स मणेरंशुचयः ककुंमुखेषु । व्यकसद्विकसद्विलोचनेभ्यो ददालोकमनाविलं बलेभ्यः ॥
महतस्तरसा विलङ्घयन्निजदोषेण कुधीर्विनश्यति । कुरुते न खलु स्वयेच्छया शलभानिन्धनमिद्धदीधितिः ॥
महता मयूखनिचयेन शमितरुचि जिष्णुजन्मना । ह्रीतं इव नभसि वीतमले न विराजते स्म वपुरंशुमालिनः ।।
महताप्यर्थसारेण यो विश्वसिति शत्रुषु । भार्यासु च विरक्तासु तदन्तं तस्य जीवनम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.९२ ॥
महते फलाय तदवेक्ष्य शिवं विकसन्निमित्तकुसुमं स पुरः । न जगाम विस्मयवशं वशिनां न निहन्ति धैर्यं अनुभावगुणः ।।
महत्त्वयोगाय महामहिम्नां आराधनीं तां नृप देवतानां । दातुं प्रदानोचित भूरिधाम्नीं उपागतः सिद्धिं इवास्मि विद्यां ।।
महाजनाचारपरम्परेदृशी स्वनाम नामाददते न साधवः । अतोऽभिधातुं न तदुत्सहे पुनर्जनः किलाचारमुचं विगायति ॥
महात्मानो नुगृह्णन्ति भजमानान् रिपूनपि । सपत्नीः प्रापयन्त्यब्धिं सिन्धवो नगनिम्नगाः ॥ शिशुपाल २.१०४ ॥
महादेवः सत्रप्रमुखमखविद्यैकचतुरः सुमित्रा तद्भक्तिप्रणिहितमतिर्यस्य पितरौ । अनेनासावाद्यः सुकविजयदेवेन रचिते चिरं चन्द्रालोके सुखयतु मयूखः सुमनसः ॥ चन्द्रालोकः१.१६ ।।
महादेवः सत्रप्रमुखमखविद्यैकचतुरः सुमित्रा तद्भक्तिप्रणिहितमतिर्यस्य पितरौ । चतुर्थः सैकोयं सुकविजयदेवेन रचिते चिरं चन्द्रालोके सुखयतु मयूखः सुमनसः ॥ चन्द्रालोकः५.१२६ ।।
महादेवः सत्रप्रमुखमखविद्यैकचतुरः सुमित्रा तद्भक्तिप्रणिहितमतिर्यस्य पितरौ । चतुर्थस्तेनासौ सुकविजयदेवेन रचिते चिरं चन्द्रालोके सुखयतु मयूखः सुमनसः ॥ चन्द्रालोकः४.१३ ।।
महादेवः सत्रप्रमुखमखविद्यैकचतुरः सुमित्रा तद्भक्तिप्रणिहितमतिर्यस्य पितरौ । तृतीयस्तेनासौ सुकविजयदेवेन रचिते चिरं चन्द्रालोके सुखयतु मयूखः सुमनसः ॥ चन्द्रालोकः३.१२ ।।
महादेवः सत्रप्रमुखमखविद्यैक-चतुरः सुमित्रा तद्भक्तिप्रणिहितमतिर्यस्य पितरौ । द्वितीयस्तेनासौ सुकविजयदेवेन रचिते चिरं चन्द्रालोके सुखयतु मयूखः सुमनसः ॥ चन्द्रालोकः२.४५ ।।
महादेवः सत्रप्रमुखमखविद्यैकचतुरः सुमित्रा तद्भक्तिप्रणिहितमतिर्यस्य पितरौ । मयूखस्तेनासौ सुकविजयदेवेन रचिते चिरं चन्द्रालोके महति ऋतुसङ्ख्यः सुखयतु ॥ चन्द्रालोकः६.२९ ।।
महादेवः सत्रप्रमुखमखविद्यैकचतुरः सुमित्रा तद्भक्तिप्रणिहितमतिर्यस्य पितरौ । मयूखस्तेनासौ सुकविजयदेवेन रचिते चिरं चन्द्रालोके महति दशसङ्ख्यः सुखयतु ॥ चन्द्रालोकः१०.७ ।।
महादेवः सत्रप्रमुखमखविद्यैकचतुरः सुमित्रा तद्भक्तिप्रणिहितमतिर्यस्य पितरौ । मयूखस्तेनासौ सुकविजयदेवेन रचिते चिरं चन्द्रालोके महति नवसङ्ख्यः सुखयतु ॥ चन्द्रालोकः९.१७ ।।
महादेवः सत्रप्रमुखमखविद्यैकचतुरः सुमित्रा तद्भक्तिप्रणिहितमतिर्यस्य पितरौ । मयूखस्तेनासौ सुकविजयदेवेन रचिते चिरं चन्द्रालोके महति मुनिसङ्ख्यः सुखयतु ॥ चन्द्रालोकः७.१८ ।।
महादेवः सत्रप्रमुखमखविद्यैकचतुरः सुमित्रा तद्भक्तिप्रणिहितमतिर्यस्य पितरौ । मयूखस्तेनासौ सुकविजयदेवेन रचिते चिरं चन्द्रालोके महति वसुसङ्ख्यः सुखयतु ॥ चन्द्रालोकः८.११ ।।
महानटः किं नु सभानुरागे संध्याय संध्यां कुनटीमपीशाम् । तनोति तन्वावियतापि तारश्रेणिस्त्रजा सांप्रतमङ्ग हारम् ॥
महानले भिन्नसिताभ्रपातिभिः समेत्य सद्यः कथनेन फेनताम् । व्रजद्भिरार्द्रेन्धनवत्परिक्षयं जलैर्वितेने दिवि धूमसंततिः ।।
महापराकिणः श्रौतधर्मैकबलजीविनः । क्षणाभक्षणमूर्च्छाल स्मरन्विस्मयसे न किम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.९३ ॥

महामहानीलशिलारुचः पुरो निषेदिवान् कंसकृषः स विष्टरे । श्रितोदयाद्रेरभिसायकमुच्चकै रचूचुरच्चन्द्रमसो भिरामताम् ॥
महारथस्याध्वनि चक्रवर्तिनः परानपेक्षोद्वहनाद्यशः सितम् । रदावदातांशुमिषादनीदृशां हसन्तमन्तर्बलमर्वतां रवेः ॥
महारथानां प्रतिदन्त्यनीकं अधिस्यदस्यन्दनं उत्थितानां । आमूललूनैरतिमन्युनेव मातङ्गहस्तैर्व्रियते न पन्थाः ।।
महार्हशय्यापरिवर्तनच्युतैः स्वकेशपुष्पैरपि या स्म दूयते | अशेत सा बाहुलतोपधायिनी निषेदुपी स्थण्डिल एव केवले
महार्हसिंहासनसंस्थितोऽसौ सरत्नं अर्घ्यं मधुपर्कमिश्रं । भोजोपनीतं च दुकूलयुग्मं जग्राह सार्धं वनिताकटाक्षैः ॥ रघुवंशम्
महावंशाननादृत्य महान्तमभिलाषुका । स्वीचकार कथंकारमहो सा तरलं नलम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१२७ ॥
महास्त्रदुर्गे शिथिलप्रयत्नं दिग्वारणेनेव परेण रुग्णे । भुजङ्गपाशान्भुजवीर्यशाली प्रबन्धनाय प्रजिघाय जिष्णुः ।।
महिमानं यदुत्कीर्त्य तव संह्रियते वचः । श्रमेण तदशक्त्या वा न गुणानां इयत्तया ॥ रघुवंशम् १०.३३ ।।
महिषक्षतागुरुतमाल- नलदसुरभिः सदागतिः । व्यस्तशुकनिभशिलाकुसुमः प्रणुदन्ववौ वनसदां परिश्रमं ।।
मही कृतार्था यदि मानवोऽसि जितं दिवा यद्यमरेषु कोऽपि । कुलं त्वयालंकृतमौरगं चेन्नाधोऽपि कस्योपरि नागलोकः ॥
महीं महेच्छः परिकीर्य सूनौ मनीषिणे जैमिनयेऽर्पितात्मा । तस्मात्सयोगादधिगम्य योगं अजन्मनेऽकल्पत जन्मभीरुः ॥
महीपतेरेकदिने पुरात् पुरे यदा भवेतां गमनप्रवेशकौ । भवारशूलप्रतिशुक्रयोगिनीर्विचारयेन्नैव कदापि पण्डितः ॥
महीभुजां सच्चरितैश्चरैः क्रियाः स वेद निःशेषमशेषितक्रियः ।महोदयैस्तस्य हितानुबन्धिभिः प्रतीयते धातुरिवेहितं फलैः ।।
महीभृता पक्षवतेव भिन्ना विगाह्य मध्यं परवारणेन । नावर्तमाना निनदन्ति भीमं अपां निधेराप इव ध्वजिन्यः ।।
महीभृतस्तस्य च मन्मथश्रिया निजस्य चित्तस्य च तं प्रतीच्छया । द्विधा नृपे तत्र जगत्त्रयीभुवां नतभ्रुवां मन्मथविभ्रमोऽभवत् ॥ नैषधीयचरितम्१.२६ ॥
महीमघोनां मदनान्धतातमीतमःपटारम्भणतन्तुसंततिः । अबन्धि तन्मूर्धजपाशमञ्जरी कयापि धूपग्रहधूमकोमला ॥
महीमहेन्द्रः खलु नैषधेन्दुस्तद्बोधनीयः कथमित्थमेव । प्रयोजनं सांशयिकं प्रतीदृक्पृथग्जनेनेव स मद्विधेन ॥
महीमहेन्द्रस्तमवेक्ष्य स क्षणं शकुन्तमेकान्तमनोविनोदिनम् । प्रियावियोगाद्विधुरोऽपि निर्भरं कुतूहलाक्रान्तमना मनागभूत्
महीयसः पङ्कजमण्डलस्य यश्छलेन गौरस्य च मेचकस्य च । नलेन मेने सलिले निलीनयोस्त्विषं विमुञ्चन्विधुकालकूटयोः ॥ नैषधीयचरितम्१.११३ ॥
महीयसा महति दिगन्तदन्तिनामनीकजे रजसि मुखानुषङ्गिणि । विसारितामजिहत कोकिलावलीमलीमसा जलदमदाम्बुराजयः ॥ शिशुपाल१७.५७ ।।
महेन्द्रं आस्थाय महोक्षरूपं यः संयति प्राप्तपिनाकि लीलः । चकार बाणैरसुराङ्गनानां गण्डस्थलीः प्रोषितपत्त्रलेखाः ॥
महेन्द्रदूत्यादि समस्तमात्मनस्ततः स विस्मृत्य मनोरथस्थितैः । क्रियाः प्रियाया ललितैः करम्बिता वितर्कयन्नित्थमलीकमालपत् ॥ नैषधीयचरितम्९.१०२ ॥
महेन्द्रमुच्चैःश्रवसा प्रतार्य यन्निजेन पत्याऽकृत सिन्धुरन्वितम् । स तद्ददेऽस्मै हयरत्नमर्पितं पुराऽनुबन्धुं वरुणेन बन्धुताम् ॥
महेन्द्रहेतेरपि रक्षणं भयाद्यदर्थिसाधारणमस्त्रभृद्वृतम् । प्रसूनबाणादपि मामरक्षतः क्षतं तदुच्चैरवकीर्णिनस्तव ॥
महेषुजलधौ शत्रोर्वर्तमाना दुरुत्तरे । प्राप्य पारं इवेशानं आशश्वास पताकिनी ।। किरातार्जुनीयम्१५.३२ ।।
महोक्षतां वत्सतरः स्पृशन्निव द्विपेन्द्रभावं कलभः श्रयन्निव । रघुः क्रमाद्यौवनभिन्नशैशवः पुपोष गाम्भीर्यमनोहरं वपुः ॥
महोच्चलद्वारणवैरि-वारणाः!, कथं नु यूयं किल शान्त-मानसाः । पतङ्गवद् वह्निमुखं विविक्षवो, न यावदेते यवना
महौजसो मानधना धनार्चिता धनुर्भृतः संयति लब्धकीर्तयः । न संहतास्तस्य न भेदवृत्तयः प्रियाणि वाञ्छन्त्यसुभिः समीहितुम् ।। किरातार्जुनीयम्१.१८ ।।
मा कातराः ! स्पृशत मां प्रियपारतन्त्र्याः ! अद्यापि यत्र विहिता जननी स्वतन्त्रा । यत्रेदमेव गदतीव ततिस्तरूणां, शाखाकदम्ब - कृत - मर्मरमातनोति ॥ प्रतापविजयः-१५७ ।।
मा गमन्मदविमूढधियो नः प्रोज्झ्य रन्तुं इति शङ्कितनाथाः । योषितो न मदिरां भृशं ईषुः प्रेम पश्यति भयान्यपदेऽपि ।।
मा गाश्चिरायैकचरः प्रमादं वसन्नसम्बाधशिवेऽपि देशे । मात्सर्यरागोपहतात्मनां हि स्खलन्ति साधुष्वपि मानसानि ।।
मा जानीत विदर्भजामविदुषीं कीर्तिं मुदः श्रोयसीं सेयं भद्रमचीकरन्मघवता न स्वं द्वितीयां शचीम् । कः शच्या रचयांचकार चरिते काव्यं स नः कथ्यतामेतस्यास्तु करिष्यते रसधुनीपात्रे चरित्रे न कैः ॥ नैषधीयचरितम्१५.९२ ॥
मा जीवन् यः परावज्ञादुःखदग्धो पि जीवति । तस्याजननिरेवास्तु जननीक्लशकारिणः ॥ शिशुपाल २.४५ ॥

मा धनानि कृपणः खलु जीवंस्तृष्णयार्पयतु जातु परस्मै । तत्र चैष कुरुते मम चित्रंयत्तु नार्पयति तानि मृतोऽपि ॥
मा पुनस्तमभिसीसरमागस्कारिणं मदविमोहितचित्ता । योषिदित्यभिलाष न हालां दुस्त्यजः खलु सुखादपि मानः ॥
मा भूदाश्रमपीडेति परिमेयपुरःसरौ । अनुभावविशेषात्तु सेनापरिवृताविव ॥ रघुवंशम् १.३७ । ।
मा भूवन्नपथहृतस्तवेन्द्रियाश्वाः संतापे दिशतु शिवः शिवां प्रसक्तिं । रक्षन्तस्तपसि बलं च लोकपालाः कल्याणीं अधिकफलां क्रियां क्रियायुः ।। किरातार्जुनीयम्५.५० ।।
मा विहासिष्ट समरं समरन्तव्यसंयतः । क्षतं क्षुण्णासुरगणैरगणैरिव किं यशः ।। किरातार्जुनीयम्१५.८ ।।
मा वेदि यदसावेको जेतव्यश्चेदिराडिति । राजयक्ष्मेव रोगाणां समूहः स महीभृताम् ॥ शिशुपाल २.९६ ॥
मां त्रिविक्रम पुनीहि पदे ते किं लगन्नजनि राहुरुपानत् । किं प्रदक्षिणनकृद्धमिपाशं जाम्बवानदित ते बलिबन्धे ॥
मां वरिष्यति तदा यदि मत्तो वेद नेयमियदस्य महत्त्वम् । ईदृशी च कथमाकलयित्री मद्विशेषमपरान्नृपपुत्री ॥
मांसमूत्रपुरीषास्थिपूरितेऽत्र कलेवरे । विनश्वरे विहायास्थां यशः पालय मित्र मे ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.४७ ॥
मांसव्यधोचितमुखैः शून्यतां दधदक्रियं । शकुन्तिभिः शत्रुबलं व्यापि तस्येषुभिर्नभः ॥ शिशुपाल१९.११३ ।।
माणिक्यमुक्ताफलविद्रुमाणि गारुत्मकं पुष्पकवज्रनीलम् । गोमेदवौदूर्यकमर्कतः स्यू रत्नान्यथो ज्ञस्य मुदे सुवर्णम् ॥
मातङ्गनक्रैः सहसोत्पतद्भिर्भिन्नान्द्विधा पश्य समुद्रफेनान् । कपोलसंसर्पितया य एषां व्रजन्ति कर्ण क्षणचामरत्वं ॥
मातङ्गानां दन्तसंघट्टजन्मा हेमच्छेदच्छायाचञ्चच्छिखाग्रः । लग्नोऽप्यग्निश्चामरेषु प्रकामं माञ्जिष्ठेषु व्यज्यते न स्म सैन्यैः ॥
मातलिस्तस्य माहेन्द्रं आमुमोच तनुच्छदं । यत्रोत्पलददलक्लैब्यं अस्त्राण्यापुः सुरद्विषां ॥ रघुवंशम् १२.८६ । ।
माता मित्रं पिता चेति स्वभावात्त्रितयं हितम् । कार्यकारणतश्चान्ये भवन्ति हितबुद्धयः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.३८ ॥
माता शत्रुः पिता वैरी येन बालो न पाठितः । न शोभते सभामध्ये हंसमध्ये बको यथा ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.३७ ॥
मातृवत्परदारेषु परद्रव्येषु लोष्ट्रवत् । आत्मवत्सर्वभूतेषु यः पश्यति स पण्डितः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१४ ॥
मातृवर्गचरणस्पृषौ मुनेस्तौ प्रपद्य पदवीं महौजसः । रेजतुर्गतिवशात्प्रवर्तिनौ भास्करस्य मधुमाधवाविव ॥ रघुवंशम्
मातृवर्गचरणस्पृषौ मुनेस्तौ प्रपद्य पदवीं महौजसः । रेजतुर्गतिवशात्प्रवर्तिनौ भास्करस्य मधुमाधवाविव ॥ रघुवंशम्
माधुर्यं पुनरुक्तस्य वैचित्र्यं चारुतावहम् । वयस्य पश्य पश्यास्याश्चञ्चलं लोचनाञ्चलम् ॥ चन्द्रालोकः४.६ ।।
माध्यंदिनादनु विधेर्वसुधाषुधांशुरास्वादितामृतमयौदनमोदमानः । प्राञ्चं स चित्रमविदूरितवैजयन्तं वेश्माचलं निजरुचीभिरलंचकार ॥ नैषधीयचरितम्२१.१२१ ॥
मानभङ्गपचटुना सुरतेच्छां तन्वता प्रथयता दृशि रागं । लेभिरे सपदि भावयतान्तर्योषितः प्रणयिनेव मदेन ॥
मानवाशक्यनिर्माणा कूर्माद्यङ्कबिला शिला । न श्रद्धापयते मुग्धास्तीर्थिकाध्वनि वः कथम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१०३ ॥
मानिनीजनविलोचनपातानुष्णबाष्पकलुषान्प्रतिगृह्णन् । मन्दमन्दं उदितः प्रययौ खं भीतभीत इव शीतमयूखः ।।
मानुषीमनुसरत्यथ पत्यौ खर्वभावमवलम्ब्य मघोनी । खण्डितं निजमसूचयदुच्चैर्मानमाननसरोरुहनत्या ॥
मान्यः स मे स्थावरजङ्गमानां सर्गस्थितिप्रत्यवहारहेतुः । गुरोरपीदं धनं आहिताग्नेर्नश्यत्पुरस्तादनुपेक्षणीयम् ॥ रघुवंशम्
माम आकाशप्रणिहितभुजं निर्दयाश्लेषहेतोर लब्धायास ते कथम अपि मया स्वप्नसन्दर्शनेषु पश्यन्तीनां न खलु बहुशो न स्थलीदेवतानां मुक्तास्थूलास तरुकिसलयेष्व अश्रुलेशाः पतन्ति॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.४६॥
माममीभिरिह याचितवद्भिर्दातृजातमवमत्य जगत्याम् । यद्यशो मयि निवेशितमेतन्निष्क्रयोऽस्तु कतमस्तु तदीयः ॥
माया स्विदेषा मतिविभ्रमो वा ध्वस्तं नु मे वीर्यं उताहं अन्यः । गाण्डीवमुक्ता हि यथा पुरा मे पराक्रमन्ते न शराः किराते
मायानलत्वं त्यजतो निलीनैः पूर्वैरहंपूर्विकया मघोनः । भीमोद्भवासात्त्विकभावशोभा दिदृक्षयेवाविरभावि नेत्रैः ॥
मायानलोदाहरणान्मिथस्तैरूचे समाः सन्त्यमुना कियन्तः । आत्मापकर्षे सति मत्सराणां द्विषः परस्पर्धनया समाधिः ॥
मार्गणैरथ तव प्रयोजनं नाथसे किमु पतिं न भूभृतः । त्वद्विधं सुहृदं एत्य स अर्थिनं किं न यच्छति विजित्य मेदिनीं ।।
मार्गैषिणी सा कटकान्तरेषु वैन्ध्येषु सेना बहुधा विभिन्ना । चकार रेवेव महाविरावा बद्धप्रतिश्रुन्ति गुहामुखानि ॥
मार्जारो महिषो मेषः काकः कापुरुषस्तथा । विश्वासात्प्रभवन्त्येते विश्वासस्तत्र नो हितः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.८८ ॥
मार्तण्डे मृतपक्षगे हिमकरश्चेज्जीवपक्षे शुभा यात्रा स्याद्विपरीतगे क्षयकरी द्वौ जीवपक्षे शुभा । ग्रस्तर्क्षं मृतपक्षतः शुभकरं ग्रस्तात्तथा कर्तरी यायीन्दुः स्थितिमान् रविर्जयकरौ तौ द्वौ तयोर्जीवगौ ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् १५॥
माला परम्परा चैषां भूयसामनुकूलके । मनुष्ये भवतः क्वापि ह्यलङ्काराङ्गतां गते ॥ चन्द्रालोकः५.१२१ ।।

मावापदुन्निद्रसरोजपूजा श्रियं शशी पद्मनिमीलितेजाः । अक्षिद्वयेनैव निजाङ्करङ्कोरलंकृतस्तामयमेति मन्ये ॥
मासमेकं नरो याति द्वौ मासौ मृगशूकरौ । अहिरेकं दिनं याति अद्य भक्ष्यो धनुर्गुणः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१६० ॥
मासेश्वराः सितकुजेज्यरवीन्दुसौरि चन्द्रात्मजास्तनुपचन्द्रदिवाकराः स्युः । स्त्रीणां विधोर्बलमुशन्ति विवाहगर्भ संस्कारयोरितरकर्मसु भर्तुरेव ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ९॥
माहेन्द्रं नगं अभितः करेणुवर्याः पर्यन्तस्थितजलदा दिवः पतन्तः । सादृश्यं निलयननिष्प्रकम्पपक्षैराजग्मुर्जलनिधिशायिभिर्नगेन्द्रैः ।। किरातार्जुनीयम्७.२० ।।
मित्त्रप्रियोपजननं प्रति हेतुरस्य संज्ञा श्रुतासुहृदयं न जनस्य कस्य । छायेदृगस्य च न कुत्रचिदध्यगायि तप्तं यमेन नियमेन तपोऽमुनैव ॥ नैषधीयचरितम्१३.१७ ॥
मित्रं इष्टं उपकारि संशये मेदिनीपतिरयं तथा च ते । तं विरोध्य भवता निरासि मा सज्जनैकवसतिः कृतज्ञता ।।
मित्रं प्रीतिरसायनं नयनयोरानन्दनं चेतसः पात्रं यत्सुखदुःखयोः सममिदं पुण्यात्मना लभ्यते । ये चान्ये सुहृदः समृद्धिसमये द्रव्याभिलाषाकुलास् ते सर्वत्र मिलन्ति तत्त्वनिकषग्रावा तु तेषां विपत् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१९९ ॥
मित्रकृत्यं अपदिश्य पार्श्वतः प्रस्थितं तं अनवस्थितं प्रियाः । विद्म हे शठ पलायनच्छलान्यञ्जसेति रुरुधुः कचग्रहैः ॥
मित्रक्षिप्रचरध्रुवे रविशुभाहे लग्नवर्गे विदो जीवस्यापि तनौ गुरौ निगदिता धर्मक्रिया तद्बले ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ३०॥
मित्रलाभः सुहृद्भेदो विग्रहः सन्धिरेव च । अश्लीलानुपयुक्तांशपरित्यागेन दर्शितः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.6 ॥
मित्रार्कध्रुववासवाम्बुपमघातोयान्त्यपुष्येन्दुभिः पापैर्हीनबलैस्तनौ सुरगुरौ ज्ञे वा भृगौ खे विधौ । आप्ये सर्वजलाशयस्य खननं व्यम्भोमघैः सेन्द्रभै- स्तैर्नृत्यं हिबुके शुभैस्तनुगृहे ज्ञेऽब्जे ज्ञराशौ शुभम् ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् २५ ॥
मित्रे चऽस्य रिपुः शशी गुरुशनिक्ष्माजाः समा गीष्पते- र्मित्राण्यर्ककुजेन्दवो बुधसितौ शत्रू समः सूर्यजः । मित्रे सौम्यशनी कवेः शशिरवी शत्रू कुजेज्यौ समौ मित्रे शुक्रबुधौ शनेः शशिरविक्ष्माजा द्विषोऽन्यः समः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् २८॥
मिथः पृथग्वाक्यपदैः संकीर्णं यत्तदेव तत् । वक्त्रेण भ्राजते रात्रिः कान्ता चन्द्रेण राजते ॥ चन्द्रालोकः२.२५ ।।
मिथुनं परिकल्पितं त्वया सहकारः फलिनी च नन्विमौ । अविधाय विवाहसत्क्रियां अनयोर्गम्यत इव्यसांप्रतं ॥ रघुवंशम्
मिथुनकुम्भमृगाऽलिवृषाजगे मिथुनगेऽपि रवौ त्रिलवे शुचेः । अलिमृगाजगते करपीडनं भवति कार्तिकपौषमधुष्वपि ॥
मिश्रीभूते तत्र सैन्यद्वयेऽपि प्रायेणायं व्यक्तमासीद्विशेषः । आत्मीयास्ते ये पराञ्चः पुरस्तादभ्यावर्ती संमुखो यः परोऽसौ ॥
मिहिरकिरणाभोगं भोक्तुं प्रवृत्ततया पुरः कलितचुलुकापोशानस्य ग्रहार्थमियं किमु । इति विकसितेनैकेन प्राग्दलेन सरोजिनी जनयति मतिं साक्षात्कर्तुर्जनस्य दिनोदये ॥ नैषधीयचरितम्१९.२८ ॥
मीनोक्षकर्कालिमृगस्त्रियोऽष्टमं लग्नं यदा नाष्टमगेहदोषकृत् । अन्योन्यमित्रत्ववशेन सा वधूर्भवेत्सुतायुर्गृहसौख्यभागिनी ॥
मीयतां कथमभीप्सितमेषां दीयतां कथमयाचितमेव । तं धिगस्तु कलयन्नपि वाञ्छामर्थिवागवसरं सहते यः ॥
मीलन्न शेकेऽभिमुखागताभां धर्तुं निपीड्य स्तनसान्तराभ्याम् । स्वाङ्गान्यपेतो विजगौ स पश्चात्पुमङ्गसङ्गोत्पुलके
मीलितं बहुसादृश्याद्भेदवच्चेन्न लक्ष्यते । रसो नालक्षि लाक्षायाश्चरणे सहजारुणे ॥ चन्द्रालोकः५.३३ ।।
मुकुटांशुरञ्जितपरागमग्रतः स न यावदाप शिरसा महीतलं । क्षितिपेन तावदनपेक्षितक्रमं भुजपञ्जरेण रभसादगृह्यत ॥
मुकुलितं अतिशय्य बन्धुजीवं धृतजलबिन्दुषु शाद्वलस्थलीषु । अविरलवपुषः सुरेन्द्रगोपा विकचपलाशचयश्रियं समीयुः ।।
मुक्तं मुक्तागौरमिह क्षीरमिवाभ्रै- र्वापीष्वन्तर्लीनमहानीलदलासु । शस्त्रीश्यामैरंशुभिराशु द्रुतमम्भ- श्छायामच्छामृच्छति नीलीसलिलस्य ॥ शिशुपाल ४.४४॥
मुक्तमाप्य दमनस्य भगिन्या भूमिरात्मदयितं धृतरागा । अङ्गमङ्गमनुकं परिरेभे तं मृदो जलमृदूर्गृहयालुम् ॥
मुक्तमूललघुरुज्झितपूर्वः पश्चिमे नभसि सम्भृतसान्द्रः । सामि मज्जति रवौ न विरेजे खिन्नजिह्म इव रश्मिसमूहः ।।
मुक्तये यः शिलात्वाय शास्त्रमूचे सचेतसाम् । गोतमं तमवेक्ष्यैव यथा वित्थ तथैव सः ॥ नैषधीयचरितम्१७.७५ ॥
मुक्तशेषविरोधेन कुलिशव्रणलक्ष्मणा । उपस्थितं प्राञ्जलिना विनीतेन गरुत्मता ॥ रघुवंशम् १०.१३ ।।
मुक्तानेकशरं प्रणानहरद्भूयसां द्विषां । तदीयं धनुरन्यस्य न हि सेहे सजीवतां ॥ शिशुपाल१९.१०१ ।।
मुक्ताभिः सलिलरयास्तशुक्तिमुक्ताभिः कृतरुचि सैकतं नदीनां । स्त्रीलोकः परिकलयाञ्चकार तुल्यं पल्यङ्कैर्विगलितहारचारुभिः स्वैः ॥ शिशुपाल८.९ ।।
मुक्तायज्ञोपवीतानि बिभ्रतो हैम वल्कलाः । रत्नाक्षसूत्राः प्रव्रज्यां कल्पवृक्षा इवाश्रिताः ॥ कुमारसंभवम्६.६ ॥

मुक्तासृणानि परितः कचकं चरन्तस्त्रुट्याद्वितानतनिकाव्यतिषङ्गभाजः । सस्रुः सरोषपरिचारकवार्यमाणा दमाञ्चलस्खलितलोलपदं तुरङ्गाः ॥ शिशुपाल५.६१ ।।
मुखं चन्द्रश्रियं धत्ते श्वेतश्मश्रुकराङ्कुरैः । अत्र हास्यरसोद्देशे ग्राम्यत्वं गुणतां गतम् ॥ चन्द्रालोकः२.४२ ।।
मुखं प्रसन्नं विमला च दृष्टिः कथानुरागो मधुरा च वाणी । स्नेहोऽधिकः सम्भ्रमदर्शनं च सदानुरक्तस्य जनस्य लक्ष्म ॥
मुखं यदस्मायि विभुज्य सुभ्रुवा ह्रियं यदालम्ब्य नतास्यमासितम् । अवादि वा यन्मृदु गद्गदं युवा तदेव जग्राह तदाप्तिलग्नकम् ॥ नैषधीयचरितम्१६.६१ ॥
मुखकमलकमुन्नमय्य यूना यदभिनवोढवधूर्बलादचुम्बि । तदपि न किल बालपल्लवाग्रग्रहयापरया विविदे विदग्धसक्या ॥
मुखपाणिपदाक्ष्णी पङ्कजै रचिताङ्गेष्वपरेषु चम्पकैः । स्वयमादित यत्र भीमजा स्मरपूजाकुसुमस्रजः श्रियम् ॥
मुखमुल्लसितत्रिरेखमुच्चैर्भिदुरभ्रूयुगभीषणं दधानः । समिताविति विक्रमानमृष्यन्गतभीराह्वतचेदिराण्मुरारिं ॥
मुखरय स्वयशोनवडिण्डिमं जलनिधेः कुलमुज्ज्वलयाधुना । अपि गृहाण वधूवधपौरुषं हरिणलाञ्छन मुञ्च कदर्थनाम् ॥
मुखसरोजरुचं मदपाटलामनुचकार चकोरदृशां यतः । धृतनवातपमुत्सुकतामतो न कमलं कमलम्भयदम्भसि ॥
मुखादारभ्य नाभ्यन्तं चुम्बं चुम्बमतृप्तवान् । न प्रापं चुम्बितुं यत्ते धन्या तच्चुम्बतु स्मृतिः ॥ नैषधीयचरितम्२०.९२ ॥
मुखानि मुक्तामणितोरणोद्गतैर्मरीचिभिः पान्थविलासमाश्रितैः । पुरस्य तस्याखिलवेश्मनामपि प्रमोदहासच्छुरितानि रेजिरे ॥ नैषधीयचरितम्१५.१३ ॥
मुखाब्जमावर्तनलोलनालं कृत्वालिहूंहूंरवलक्ष्यलक्ष्यम् । भीमोद्भवा तां नुनुदेऽङ्कपालीं देव्या नवोढेव दृढां विवोढुः ॥
मुखार्पणेषु प्रकृतिप्रगल्भाः स्वयं तरङ्गाधरदानदक्षः । अनन्यसामान्यकलत्रवृत्तिः पिबत्यसौ पाययते च सिन्धूः ॥ रघुवंशम्
मुखावयवलूणां तां नैरृता यत्पुरोदधुः । रामाभियायिनां तेषां तदेवाभूदमङ्गलं ॥ रघुवंशम् १२.४३ ।।
मुखे निधाय क्रमुकं नलानुगैरथौज्झि पर्णालिरवेक्ष्य वृश्चिकम् । दमार्पितान्तर्मुखवासनिर्मितं भयाविलैः स्वभ्रमहासिताखिलैः ॥ नैषधीयचरितम्१६.११ ॥
मुखेन तेत्रोपविशत्वसाविति प्रयाच्य सृष्टानुमतिं खलाहसत् । वराङ्गभागः स्वमुखं मतोऽधुना स हि स्फुटं येन किलोपविश्यते ॥ नैषधीयचरितम्१६.५ ॥
मुखेन सा केतकपत्रपाण्डुना कृशाङ्गयष्टिः परिमेयभूषणा । स्थिताल्पतारां करुणेन्दुमण्डलां विभातकल्पां रजनीं
मुखेन सा पद्मसुगन्धिना निशि प्रवेपमानाधरपत्रशोभिना | तुपारवृष्टिक्षतपद्मसंपदां सरोजसंधानमिवाकरोदपाम्
मुखैरसौ विद्रुमभङ्गलोहितैः शिखाः पिशङ्गीः कलमस्य बिभ्रती । शुकावलिर्व्यक्तशिरीषक्ॐअला धनुःश्रियं गोत्रभिदोऽनुगच्छति ।। किरातार्जुनीयम्४.३६ ।।
मुख्यार्थस्याविवक्षायां पूर्वाऽर्वाची च रूढितः । प्रयोजनाच्च सम्बद्धं वदन्ती लक्षणा मता ॥ चन्द्रालोकः९.१ ।।
मुग्धः स मोहात्सुभगान्न देहाद्दध्भवद्भ्रूरचनाय चापम् । भ्रूभङ्गजेयस्तव यन्मनोभूरनेन रूपेण यदातदाभूत् ॥
मुग्धत्वादविदितकैतवप्रयोगा गच्छन्त्यः सपदि पराजयं तरुण्यः । ता कान्तैः सह करपुष्करेरिताम्बुव्यात्युक्षीमभिसरणग्लहामदीव्यन् ॥ शिशुपाल८.३२ ।।
मुग्धा दधामि कथमित्थमथापशङ्कां संक्रन्दनादिकपटः स्फुटमीदृशोऽयम् । देव्यानयैव रचिता हि तथा तथैषां गाथा यथा दिगधिपानपि ताः स्पृशन्ति ॥ नैषधीयचरितम्१३.४६ ॥
मुग्धायाः स्मरललितेषु चक्रवाक्या निशङ्कं दयिततमेन चुम्बितायाः । प्रणेशानभि विदधुर्वधूतहस्ताः सीत्कारं समुचितमुत्तरं तरुण्यः ॥ शिशुपाल८.१३ ।।
मुग्धे मुद्धतयैव नेतुमखिलः कालः किमारभ्यते मानं धत्स्व धृतिं वधान ऋजुतां दूरे कुरु प्रेयसि । सख्यैवं प्रतिबोधिता प्रतिवचस्तामाह भीतानना नीचेः शंस हृदि स्थितो ननु स मे प्राणेश्वरः श्रोष्यति ॥अमरुशतकम्-६७॥
मुचुकुन्दतल्पशरणस्य मगधपतिशाततितौजसः । सिद्धमबल सबलत्वमहो तव रोहिणीततनयसाहचर्यतः ॥
मुञ्चतीशे शराञ्जिष्णौ पिनाकस्वनपूरितः । दध्वान ध्वनयन्नाशाः स्फुटन्निव धराधरः ।। किरातार्जुनीयम्१५.३४ ।।
मुदमब्दभुवामपां मयूराः सहसायन्त नदी पपाट लाभे । अलिना रतमालिनी शिल्लीन्ध्रे सह सायन्तनदीपपाटलाभे ॥
मुदितमधुभुजो भुजेन शाखाश्चलितविशृङ्खलशङ्खकं धुवत्याः । तरुरतिशायितापराङ्गनायाः शिरसि मुदेव मुमोच
मुदितमधुलिहो वितानीकृताः स्रज उपरि वितत्य सातानिकीः । जलद इव निषेदिवांसं वृषे मरुदुपसुखयांबभूवेश्वरं ।।

मुदितयुवमनस्कास्तुल्यमेव प्रदोषे रुचमदधुरुभय्यः कल्पिता भूषिताश्च । परिमलरुचिराभिर्न्यक्कृतास्तु प्रभाते युवतिभिरुपभोगान्नीरुचः पुष्पमालाः ॥ शिशुपाल११.२७ ॥
मुदितैस्तदेति दितिजन्मनांरिपावविनीयसम्भ्रमविकासिभक्तिभिः । उपसेदिवद्भिरुपदेष्टरीव तैर्ववृते
मुदे मुरारेरमरैः सुमेरोरानीय यस्योपचितस्य शृङ्गैः । भवन्ति नोद्दामगिरां कवीनामुच्छ्रायसौन्दर्यगुणा मृषोद्याः ॥
मुद्राणां पातनं सद्ध्रुवमृदुचरक्षिप्रभैर्वीन्दुसौरे घस्रे पूर्णाजयाख्ये न च गुरुभृगुजास्ते विलग्ने शुभैःस्यात् । वस्त्राणां क्षालनं सद्वसुहयदिनकृत्पञ्चकादित्यपुष्ये नो रिक्तापर्वषष्ठीपितृदिनरविजज्ञेषु कार्यं कदापि ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् २०॥
मुद्रितान्यजनसंकथनः सन्नारदं बलरिपुः समवादीत् । आकरः स्वपरभूरिकथानां प्रायशो हि सुहृदोः सहवासः ॥
मुधार्पितं मूर्धसु रत्नमेभिर्यन्नाम तानि स्वयमेत एव । स्वतःप्रकाशे परमात्मबोधे बोधान्तरं न स्फुरणार्थमर्थ्यम् ॥
मुनयस्ततोऽभिमुखं एत्य नयनविनिमेषनोदिताः । पाण्डुतनयतपसा जनितं जगतां अशर्म भृशं आचचक्षिरे ।।
मुनिं अभिमुखतां निनीषवो याः समुपययुः कमनीयतागुणेन । मदनं उपदधे स एव तासां दुरधिगमा हि गतिः प्रयोजनानां
मुनिदनुतनयान्विलोभ्य सद्यः प्रतनुबलान्यधितिष्ठतस्तपांसि । अलघुनि बहु मेनिरे च ताः स्वं कुलिशभृता विहितं पदे नियोगं ।। किरातार्जुनीयम्१०.१६ ।।
मुनिद्रुमः कोरकितः शितिद्युतिर्वनेऽमुनामन्यत सिंहिकासुतः । तमिस्रपक्षत्रुटिकूटभक्षितं कलाकलापं किल वैधवं वमन् ॥
मुनिरस्मि निरागसः कुतो मे भयं इत्येष न भूतयेऽभिमानः । परवृद्धिषु बद्धमत्सराणां किं इव ह्यस्ति दुरात्मनां अलङ्घ्यं ।।
मुनिरूपोऽनुरूपेण सूनुना ददृशे पुरः । द्राघीयसा वयोतीतः परिक्लान्तः किलाध्वना ।। किरातार्जुनीयम्११.२ ।।
मुनिर्यथात्मानमथ प्रबोधवान् प्रकाशयन्तं स्वमसावबुध्यत । अपि प्रपन्नां प्रकृतिं विलोक्य तामवाप्तसंस्कारतयासृजद्गिरः ॥
मुनिव्रतेस्त्वामतिमात्रकर्शितां दिवाकराप्लुष्टविभूषणास्पदाम् । शशाङ्कलेखामिव पश्यतो दिवा सचेतसः कस्य मनो न
मुनीषुदहनातप्तांल्लज्जया निविवृत्सतः । शिवः प्रह्लादयामास तान्निषेधहिमाम्बुना ।। किरातार्जुनीयम्१५.३० ।।
मुनेर्विचित्रैरिषुभिः स भूयान्निन्ये वशं भूतपतेर्बलौघः । सहात्मलाभेन समुत्पतद्भिर्जातिस्वभावैरिव जीवलोकः ।।
मुमुदे मदिरादानं विदन्नेष द्विजन्मनः । दृष्ट्वा सौत्रामणीमिष्टिं तं कुर्वन्तमदूयत ॥ नैषधीयचरितम्१७.१८२ ॥
मुमोच कोपात्तरुणारुणाऽघरः कच- प्रबन्धान् यवनीजनस्य यः । सहिन्दुना केन स रक्त बिन्दुना, न लालनीयो
मुरलामारुतोद्धूतं अगमत्कैतकं रजः । तद्योधवारबाणानां अयत्नपटवासतां ॥ रघुवंशम् ४.५५ । ।
मुषितमनसश्चित्रं भैमि त्वयाद्य कलागृहैर्निषाधवसुधानाथस्यापि श्लथश्लथता विधौ । अजगणदयं संध्यां वन्ध्यां विधाय न दूषणं नमसितुमना यन्नाम स्यान्न संप्रति पूषणम् ॥ नैषधीयचरितम्१९.२३ ॥
मुहुः प्रतिस्खलितपरायुधा युधि स्थवीयसीरचलनितम्बनिर्भराः । अदंशयन्नरहितशौर्यदंशनास्तनूरयं नय इति वृष्णिभूभृतः
मुहुरनुपतता विधूयमानं विरचितसंहति दक्षिणानिलेन । अलिकुलं अलकाकृतिं प्रपेदे नलिनमुखान्तविसर्पि पङ्कजिन्याः ।।
मुहुरसुसममाध्नती नितान्तं प्रणदितकाञ्चि नितम्बमण्डलेन । विषमितपृथुहारयष्टि तिर्यक्कुचमितरं तदुरस्थले निपीड्य ॥
मुहुरिति वनविभ्रमाभिषङ्गादतमि तदा नितरां नितम्बिनीभिः । मृदुतरतनवोऽनलसाः प्रकृत्या चिरमपि ताः किमुत
मुहुरुपहसितामिवालिनादैर्वितरसि नः कालिकां किमर्थमेनां । वसतिमुपगतेन धाम्नि तस्याः शठ कलिरेष महांस्त्वयाद्य
मुहुश्चलत्पल्लवलोहिनीभिरुच्चैः शिखाभिः शिखिनोऽवलीढाः । तलेषु मुक्ताविशदा बभूवुः सान्द्राञ्जनश्यामरुचः पयोदाः ।। किरातार्जुनीयम्१६.५३ ।।
मुहूर्तमात्रं भवनिन्दया दयासखाः सखायः स्रवदश्रवो मम । निवृत्तिमेष्यन्ति परं दुरुत्तरस्त्वयैव मातः सुतशोकसागरः ॥
मूढं बुद्धमिवात्मानं हैमीभूतमिवायसम् । भूमेर्दिवमिवारुढं मन्ये भवदनुग्रहात्॥ कुमारसंभवम्६.५५॥
मूर्ते च गङ्गायमुने तदानीं सचामरे देवमसेविषाताम् । समुद्रगारूपविर्ययेऽपि सहंसपाते इव लक्ष्यमाणे॥
मूर्धाभिषिक्तः खलु यो ग्रहाणां तद्भासमास्कन्दत ऋक्षशोभम् । दिवान्धकारं स्फुटलब्धरूपमालोकतालोकमुलूकलोकः ॥
मूलं दोषस्य हिंसादेरर्थकामौ स्म मा पुषः । तौ हि तत्त्वावबोधस्य दुरुच्छेदावुपप्लवौ ।। किरातार्जुनीयम्११.२० ।।
मूलमध्यशिखरस्थितवेधःशौरिशंभुकरकाङ्घ्रिशिरःस्थैः । तस्य मूर्ध्नि चकरे शुचि दर्भैर्वारि वान्तमिव गाङ्गतरङ्गैः ॥
मूलाग्निदास्रे नव पित्र्यभे नखा बुध्यार्यमेज्यादितिधातृभे नगाः । मासोऽब्जवैश्वेऽथ यमाहिमूलभे मिश्रेशपित्र्ये फणिदंशने मृतिः ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ४६॥
मूलार्द्राभरणीपित्र्यमघे सौम्ये घटे तनौ । सुखे शुक्रेऽष्टमे शुद्धे सिद्धिर्वीराभिचारयोः ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ३९॥

मूलाहिमिश्रोग्रमधोमुखं भवेदूर्ध्वास्यमार्द्रेज्यहरित्रयंध्रुवम् । तिर्यङ्मुखं मैत्रकरानिलादिति-ज्येष्ठाश्विभानीदृशकृत्यमेषु सत्
मूलेऽङ्गबाणा ५६ द्विषनाडिकाः कृता-४ वर्ज्याः शुभेऽथो विषनाडिका ध्रुवाः । निघ्ना भभोगेन खतर्क ६० भाजिताः स्पष्टा भवेयुर्विषनाडिकास्तथा ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ५१॥
मूलेन्द्रार्द्राहिभं सौरिस्तीक्ष्णं दारुणसंज्ञकम् । तत्राभिचारघातोग्रभेदाः पशुदमादिकम् ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ८॥
मृगमांसं ततः सीतां रक्षन्तीं आतपे धृतं । पक्षतुण्डनखाघातैर्बबाधे वायसो बलाथ् ॥ रघुवंशम् १२.२२* ।।
मृगमीनसज्जनानां तृणजलसन्तोषविहितवृत्तीनाम् । लुब्धकधीवरपिशुना निष्कारणवैरिणो जगति ।। नीतिशतकम्६१ ।।
मृगया न विगीयते नृपैरपि धर्मागमममर्मपारगैः । स्मरसुन्दर मां यदत्यजस्तव धर्मः सदयोदयोज्ज्वलः ॥
मृगवनोपगमक्षमवेषभृद्विपुलकण्ठनिषक्तशरासनः । गगनं अश्वखुरोद्धुत रेणुभिर्नृसविता सवितानं इवाकरोथ् ॥ रघुवंशम्
मृगविद्विषामिव यदित्थमजनि मिषतां पृथासुतैः । अस्य वनशुन इवापचितिः परिभाव एव भवतां भुवोऽधिपाः ॥
मृगस्य नेत्रद्वितयं तवास्ये विधौ विधुत्वानुमितस्य दृश्यम् । तस्यैव चञ्चत्कचपाशवेषः पुच्छः स्फुरच्चामरगुच्छ एषः ॥
मृगस्य लोभात्खलु सिंहिकायाः सूनुर्मृगाङ्कं कवलीकरोति । स्वस्यापि दानादमुमङ्कसुसं नोज्झन्मुदा तेन च मुच्यतेऽयम् ॥
मृगाः प्रियालद्रुममञ्जरीणां रजःकणैर्विघ्नित दृष्टिपाताः । मदोद्धताः प्रत्यनिलं विचेरुर्वनस्थलीर्मर्मरपत्रमोक्षाः॥
मृगाक्षि यन्मण्डलमेतदिन्दोः स्मरस्य तत्पाण्डुरमातपत्रम् । यः पूर्णिमानन्तरमस्य भङ्गः स च्छत्त्रभङ्गः खलु मन्मथस्य ॥
मृगात्कराच्छ्रुतेस्त्रयेऽश्विमूलपूर्विकात्रये गुरुद्वयेऽर्कजीववित्सितेऽह्नि षट्छरत्रिके । शिवार्कदिग्द्विके तिथौ ध्रुवान्त्यमित्रभे परैः शुभैरधीतिरुत्तमा त्रिकोणकेन्द्रगैः स्मृता ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ३८॥
मृगान्त्यचित्रामित्रक्षं मृदु मैत्रं भृगुस्तथा । तत्र गीताम्बरक्रीडामित्र कार्यं विभूषणम् ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ७ ॥
मृगे गत्वा शिवे स्थित्वाऽदितौ गच्छञ्जयेद्रिपून् । मैत्रे प्रस्थाय शाक्रे हि स्थित्वा मूले व्रजंस्तथा ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ५२॥
मृग्यमाणमपि यद्दुरासदं भूरिसारमुपनीय तत्स्वयं । आसतावसरकाङ्क्षिणो बहिस्तस्य रत्नमुपदीकृतं नृपाः ॥
मृग्यश्च दर्भाङ्कुरनिर्व्यपेक्षास्तवागतिज्ञं समबोधयन्मां । व्यापारयन्त्यो दिशि दक्षिणस्यां उत्पक्ष्मराजीनि विलोचनानि ॥
मृणालसूत्रामलमन्तरेण स्थितश्चलच्चमरयोर्द्वयं सः । भेजे भितः पातुकसिद्धसिन्धोरभूतपूर्वां श्रियमम्बुराशेः ॥ शिशुपाल
मृणालिकापेलवमेवमादिभिव्रतैः स्वमङ्गं ग्लपयन्त्यहर्निशम् | तपः शरीरैः कठिनैरुपार्जितं तपस्विनां दूरमधश्चकार सा
मृणालिनीनां अनुरञ्जितं त्विषा विभिन्नं अम्भोजपलाशशोभया । पयः स्फुरच्छालिशिखापिशङ्गितं द्रुतं धनुष्खण्डं इवाहिविद्विषः ।। किरातार्जुनीयम्४.२७ ।।
मृतः स्मरति जन्मानि मृते कर्मफलोर्मयः । अन्यभुक्तैर्मृते तृप्तिरित्यलं धूर्तवार्तया ॥ नैषधीयचरितम्१७.५३ ॥
मृतपक्षरिक्तरवितर्कसंख्यकास्तिथयश्च सौरिरविभौमवासराः । अपि वामपृष्ठगविधुस्तथाडलोवसुपञ्चकाभिजिदथापि दक्षिणे ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् १११॥
मृतिभवनांशो यदि च विलग्ने तदधिपतिर्वा न शुभकरः स्यात् । व्ययभवनं वा भवति तदंशस्तदधिपतिर्वा कलहकरः स्यात् ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ४८॥
मृत्पिण्डशेखरितकोटिभिरर्धचन्द्रं शृङ्गै शिखाग्रगतलक्ष्ममलं हसद्भिः । उच्छृङ्गितान्यवृषभा सरितां नदन्तो रोधांसि धीरमपचस्किरिरे महोक्षाः ॥ शिशुपाल५.६३ ।।
मृत्युंजयस्यैष वसञ्जटायां न क्षीयते तद्भयदूरमृत्युः । न वर्धते च स्वसुधाप्तजीवस्रग्मुण्डराहूद्भवभीरतीव ॥
मृत्युः षडष्टके ज्ञेयोऽपत्यहानिर्नवात्मजे । द्विर्द्वादशे निर्धनत्वं द्वयोरन्यत्र सौख्यकृत् ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ३१॥
मृत्युक्रकचदग्धादीनिन्दौ शस्ते शुभाञ्जगुः । केचिद्यामोत्तरं चान्ये यात्रायामेव निन्दितान् ॥ मुहूर्तचिन्त. ४१॥
मृत्युभीतिकरपुण्यजनेन्द्रत्रासदानजमुपार्ज्य यशस्तत् । ह्लीणवानसि कथं न विहाय क्षुद्रदुर्जनभिया निजदारान् ॥
मृत्युहेतुषु न वज्रनिपाताद्भीतिमर्हति जनस्त्वयि भक्तः । यत्तदोच्चरति वैष्णवकण्ठान्निष्प्रयत्नमपि नाम तव द्राक् ॥
मृत्यौ स्वर्णतिलान्विपद्यपि गुडं शाकं त्रिजन्मस्वथो दद्यात्प्रत्यरितारकासु लवणं सर्वो विपत्प्रत्यरिः । मृत्युश्चादिमपर्यये न शुभदोऽथैषां द्वितीयऽशका नादिप्रान्त्यतृतीयका अथ शुभाः सर्वे तृतीये स्मृताः॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् १३ ॥
मृदितकिसलयः सुराङ्गनानां ससलिलवल्कलभारभुग्नशाखः । बहुमतिं अधिकां ययावशोकः परिजनतापि गुणाय सद्गुणानां ।। किरातार्जुनीयम्१०.९ ।।
मृदुचरणतलाग्रदुःस्थितत्वादसहतरा कुचकुम्भयोर्भरस्य । उपरिनिरवलम्बनं प्रियस्य न्यपतदथोच्चतरोच्चिचीषयान्या ॥

मृदुध्रुवक्षिप्रचरे ज्ञे गुरौ वा खलग्नेगे । विधौ ज्ञजीववर्गस्थे शिल्पविद्या प्रशस्यते ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ४१॥
मृदुध्रुवक्षिप्रचरेषु मूलभे वास्त्वर्चनं भूतबलिं च कारयेत् । त्रिकोणकेन्द्रायधनत्रिगैः शुभैर्लग्ने त्रिषष्ठायगतैश्च पापकैः ॥
मृदुव्यवहितं तेजो भोक्तुमर्थान् प्रकल्पते । प्रदीपः स्नेहमादत्ते दशया ह्यन्तरस्थया ॥ शिशुपाल २.८७ ॥
मृद्घटवत्सुखभेद्यो दुःसन्धानश्च दुर्जनो भवति । सुजनस्तु कनकघटवद्दुर्भेद्यश्चाशु सन्धेयः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.९३ ॥
मृषा निशानाथमहः सुधा वा हरेदसौ वा न जराविनाशौ । पीत्वा कथं नापरथा चकोरा विधोर्मरीचीनजरामराः स्युः ॥
मृषाविषादाभिनयादयं क्वचिज्जुगोप निःश्वासततिं वियोगजाम् । विलेपनस्याधिकचन्द्रभागताविभावनाच्चापललाप पाण्डुताम् ॥ नैषधीयचरितम्१.५१ ॥
मृष्टचन्दनविशेषकभक्तिर्भ्रष्टभूषणकदर्थितमाल्यः । सापराध इव मण्डनमासीदात्मनैव सुदृशामुपभोगः ॥
मेचकोत्पलमयी बलिबन्द्धुस्तद्वलिस्त्रगुरसि स्फुरति स्म । कौस्तुभाख्यमणिकुट्टिमवास्तुश्रीकटाक्षविकटायितकोटिः ॥
मेदस्विनः सरभसोपगतानभीकान्भङ्क्त्वा पराननडुहो मुहुराहवेन । ऊर्जस्वलेन सुरभीरनुनिनिःसपत्नं जग्मे जयोद्धुरविशालविषाणमुक्ष्णा ॥ शिशुपाल५.६५ ।।
मेनका मनसि तापमुदीतं यत्पिधित्सुरकरोदवहित्थाम् । तत्स्फुटं निजहृदः पुटपाके पङ्कलिप्तिमसृजद्बहिरुत्थाम् ॥
मेने मेनापि तत्सर्वं पत्युः कार्यमभीप्सितम् । भवन्त्यव्यभिचारिण्यो भर्तुरिष्टे पतिव्रताः॥ कुमारसंभवम्६.८६॥
मेवाड़ - मण्डल :- मणिः स महाप्रतापी, दृष्ट्वा दशां विमल-भारतवर्ष मध्ये। इत्थं चकार जगतां प्रथितां प्रतिज्ञां, प्रज्ञां नियोज्य निपुणश्च विचार्य विज्ञान् ॥ प्रतापविजयः-५० ॥
मेषादिगेऽर्केऽष्टशरा नगाक्षाः सप्तेषवः सप्तशरा गजाक्षाः । गोक्षाः खतर्काः कुरसाः कुतर्काः क्वङ्गानि षष्टिर्नवपञ्च भुक्तिः ॥
मेषादिराशिजवधूवरयोर्बटोश्च तैलादिलापनविधौ कथिताऽत्र सङ्ख्या । शैलादिशः शरदिगक्षनगाद्रिबाण-बाणाक्षबाणगिरयो विबुधैस्तु कैश्चित् ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ११०॥
मेषेऽर्के सन् व्रतोद्वाहौ गङ्गागोदान्तरेऽपि च । सर्वः सिंहगुरुर्वर्ज्यः कलिङ्गे गौडगुर्जरे ॥ मुहूर्तचिन्त.५१ ॥
मैत्रार्कपुष्याश्विनभैर्निरुक्ता यात्रा शुभा सर्वदिशासु तज्ज्ञैः । वक्री ग्रहः केन्द्रगतोऽस्य वर्गो लग्ने दिनं चास्य गमेनिषिद्धम् ॥
मैत्रे मुहूर्ते शशलाञ्छनेन योगं गतासूत्तरफल्गुनीषु । तस्याः शरीरे प्रतिकर्म चक्रुर्बन्धुस्त्रियो याः पतिपुत्रवत्यः॥
मैत्र्यां राशिस्वामिनोरंशनाथद्वन्द्वस्यापि स्याद्गुणानां न दोषः । खेटारित्वं नाशयेत्सद्भकूटं खेटप्रीतिश्चापि दुष्टं भकूटम् ॥
मैथिलः सपदि सत्यसंगरो राघवाय तनयां अयोनिजां । संनिधौ द्युतिमतस्तपोनिधेरग्निसाक्षिक इवातिसृष्टवान् ॥ रघुवंशम्
मैथिलः सपदि सत्यसंगरो राघवाय तनयामयोनिजां । संनिधौ द्युतिमतस्तपोनिधेरग्निसाक्षिक इवातिसृष्टवान् ॥ रघुवंशम्
मैथिलस्य धनुरन्यपार्थिवैस्त्वं किलानमितपूर्वं अक्षणोः । तन्निशम्य बहवता समर्थये वीर्यशृङ्गं इव भग्नं आत्मनः ॥
मैथिलस्य धनुरन्यपार्थिवैस्त्वं किलानमितपूर्वमक्षणोः । तन्निशम्य बहवता समर्थये वीर्यशृङ्गमिव भग्नमात्मनः ॥ रघुवंशम्
मैत्र्यादिचित्तपरिकर्मविदो विधाय क्लेशप्रहाणमिह लब्धसबीजयोगाः । ख्यातिं चसत्त्वपुरुषान्यतयाधिगम्य वाञ्छन्ति तामपि समाधिभृतः निरोद्धुम् ॥ शिशुपाल ४.५५॥
मैव वाङ्मनसयोर्विषयो भूस्त्वां पुनर्न कथमुद्दिशतां ते । उत्कचातकयुगस्य घनः स्यात्तृप्तये घनमनाप्नुवतोऽपि ॥
मोष्यध्वे स्वर्गबन्दीनां वेणीबन्धानदूषितान् । शापयन्त्रितपौलस्त्यबलात्कारकचग्रहैः ॥ रघुवंशम् १०.४८ ।।
मोहाय देवाप्सरसां विमुक्तास्ताराः शराः पुष्पशरेण शङ्के । पञ्चास्यवत्पञ्चशरस्य नाम्नि प्रपञ्चवाची खलु पञ्चशब्दः ॥
मौक्तिकं चेल्लतां सूते तत्पुष्पैस्ते समं यशः वाञ्छितादधिकप्राप्तिरयत्नेन प्रहर्षणम् ।। ४९ ॥ चन्द्रालोकः5.
मौञ्जीधृतो धृताषाढानाशशङ्के स वर्णिनः । रज्ज्वामी बन्द्धुमायान्ति हन्तुं दण्डेन मां ततः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१८ ॥
मौनान्मूकः प्रवचनपटुश्चाटुलो जल्पको वा धृष्टः पार्श्वे वसति च सदा दूरतश्चाप्रगल्भः । क्षान्त्या भीरुर्यदि न सहते प्रायशो नाभिजातः सेवाधर्मः परमगहनो योगिनामप्यगम्यः ।। नीतिशतकम्५८ ।।
मौनिन्यामेव सा तस्यां तदुक्तीरिव शृण्वती । वादं वादं मुहुश्चक्रे हुंहुमित्यन्तरान्तरा ॥ नैषधीयचरितम्२०.६५ ॥
मौनेन व्रतनिष्ठानां स्वाक्रोशं मन्यते स्म सः । वन्द्यवन्दारुभिर्जज्ञौ स्व शिरश्च पदाहतम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१७८ ॥
म्रदीयसा स्नानजलस्य वाससा प्रमार्जनेनाधिकमुज्ज्वलीकृताः । अदभ्रमभ्राजत साश्मशाणनात्प्रकाशरोचिःप्रतिमेव हेमजा ॥
म्लानं पाण्डु कृशं वियोगविधुरं लम्बालकं सालसं भूयस्तत्क्षणजातकान्ति रभसप्राप्ते मयि प्रोषिते । साटोपं रतिकेलिकालसरसं रम्यं किमप्यादराद् यत्पीतं सुतनोर्मया वदनकं वक्तुं न तत्पार्यते ॥अमरुशतकम्-९४॥

म्लानिस्पृशः स्पर्शनिषेधभूमेः सेयं त्रिशङ्कोरिव संपदस्य । न किंचिदन्यत्प्रति कौशिकीये दृशौ विहाय प्रियमातनोति ॥
य इहात्मविदो विपक्षमध्ये सहसंवृद्धियुजो पि भूभुजः स्युः । बलिपृष्टकुलादिवान्यपुष्टैः पृथगस्मादचिरेण भाविता तैः ॥
य एकलो भारत-भूपते प्रियः, प्रसिद्धसेनापतिरस्ति वीरराट् । रिपुत्वमङ्गीकरणं ततोऽभयं विभावयेत् को नु
य एव उद्गीर्ण-जनो रणेऽभवत् क्षणेऽभवद्धूलिमयो धरा- धृतः । विदार्य वक्षश्च तदीयमत्यहो ! ययौ स मृत्योः
य एष जागर्ति शशः शशाङ्के बुधो विधत्ते क इवात्र चित्रम् । अन्तः किलैतत्पितुरम्बुराशेरासीत्तुरङ्गोऽपि मतङ्गजोऽपि ॥
यं आत्मनः सद्मनि संनिकृष्टो मन्द्रध्वनित्याजितयामतूर्यः । प्रासादवातायनदृष्यवीचिः प्रबोधयत्यर्णव एव सुप्तं ॥ रघुवंशम्
यं प्रासूत सहस्रपादुदभवत्पादेन खजः कथं स च्छायातनयः सुतः किल पितुः सादृश्यमन्विच्छति । एतस्योत्तरमद्य नः समजनि त्वत्तेजसां लङ्घने साहस्रैरपि पङ्गुरङ्घ्रिभिरभिव्यक्तीभवन्भानुमान् ॥ नैषधीयचरितम्५.१३६ ॥
यं बभार दहनः खलु तापं रूपधेयभरमस्य विमृश्य । तत्र भूदनलता जनिकर्त्री मा तदप्यनलतैव तु हेतुः ॥
यं लघुन्यपि लघूकृताहितः शिष्यभूतमशिषत्स कर्मणि । सस्पृहं नृपतिभिर्नृपोऽपरैर्गौरवेण ददृशेतरामसौ ॥
यं समेत्य च ललाटलेखया बिभ्रतः सपदि शंभुविभ्रमं । चण्डमारुतमिव प्रदीपवच्चेदिपस्य निरवाद्विलोचनं ॥
यं सर्वशैलाः परिकल्प्य वत्सं मेरौ स्थिते दोग्धरि दोहदक्षे । भास्वन्ति रत्नानि महौषधीश्च पृथूपदिष्टां दुदुहुर्धरित्रीम् ॥
यः करोति वधोदर्का निःश्रेयसकरीः क्रियाः । ग्लानिदोषच्छिदः स्वच्छाः स मूढः पङ्कयत्यपः ।। किरातार्जुनीयम्११.१९
यः कश्चन रघूणां हि परं एकः परंतपः । अपवाद इवोत्सर्गं व्यावर्तयितुं ईश्वरः ॥ रघुवंशम् १५.७ । ।
यः कोलतां बल्लवतां च बिभ्रद्दंष्ट्रामुदस्याशु भुजां च गुर्वीं । मग्नस्य तोयापदि दुस्तरायां ग्ॐअण्डलस्योद्धरणं चकार ॥
यः पूरयन्कीचकरन्ध्रभागान् दरीमुखोत्थेन समीरणेन । उद्गास्यतामिच्छति किंनराणां तानप्रदायित्वमिवोपगन्तुम् ॥
यः पृष्ठं युधि दर्शयत्यरिभटश्रेणीषु यो वक्रतामस्मिन्नेव बिभर्ति यश्च किरति क्रूरध्वनिं निष्ठुरः । दोषं तस्य तथाविधस्य भजतश्चापस्य गृह्णन्गुणं विख्यातः स्फुटमेक एष नृपतिः सीमा गुणग्राहिणाम् ॥ नैषधीयचरितम्१२.९७ ॥
यः प्रेर्यमाणोऽपि हृदा मघोनस्त्वदर्थनायां ह्रियमापदागः । स्वयंवरस्थानजुषस्त्वमस्य बधान कण्ठं वरणस्रजाशु ॥
यः सर्वेन्द्रियसद्मापि जिह्वां बह्ववलम्बते । तस्यामाचार्यकं याञ्जाबटवे पाटवेऽर्जितुम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.२८ ॥
यः सर्वेषां आवरीता वरीयान्सर्वैर्भावैर्नावृतोऽनादिनिष्ठः । मार्गातीतायेन्द्रियाणां नमस्तेऽविज्ञेयाय व्य्ॐअरूपाय तस्मै ।।
यः सुबाहुरिति राक्षसोऽपरस्तत्र तत्र विससर्प मायया । तं क्षुरप्रशकलीकृतां कृती पत्त्रिणां व्यभजदाश्रमाद्बहिः ॥ रघुवंशम्
यः सुबाहुरिति राक्षसोऽपरस्तत्र तत्र विससर्प मायया । तं क्षुरप्रशकलीकृतां कृती पत्त्रिणां व्यभजदाश्रमाद्बहिः ॥ रघुवंशम्
यः स्पर्धया येन निजप्रतिष्ठां लिप्सुः स एवाह तदुन्नतत्वम् । कः स्पर्धितुः स्वाभिहितस्वहानेः स्थानेऽवहेलां बहुलां न कुर्यात्
यः स्यादमीषु परमाक्रथनलः स मालामङ्गीकरोतु वरणाय ममेति चैनाम् । तं प्रापयामि यदि तत्तु विसृज्य लज्जां कुर्वे कथं जगति शृङ्वति ही विडम्बः ॥ नैषधीयचरितम्१३.५३ ॥
यक्षकर्दममृदून्मृदिताङ्गं प्राक्कुरङ्गमदमीलितमौलिम् । गन्धवार्भिरनुबन्धितभृङ्गैरङ्गना सिषिचुरुच्चकुचास्तम् ॥
यच्चकार विवरं शिलाघने ताडकोरसि स रामसायकः । अप्रविष्टविषयस्य रक्षसां द्वारतां अगमदन्तकस्य तथ् ॥ रघुवंशम्
यच्चकार विवरं शिलाघने ताडकोरसि स रामसायकः । अप्रविष्टविषयस्य रक्षसां द्वारतामगमदन्तकस्य तत् ॥ रघुवंशम्
यच्चण्डिमारणविधिव्यसनं च तत्त्वं बुद्ध्वाशयाश्रितममुष्य च दक्षिणत्वम् । सैषा नले सहजरागभरादमुष्मिन्नात्मानमर्पयितुमर्हसि धर्मराजे ॥ नैषधीयचरितम्१३.३ ॥
यच्चुम्बति नितम्बोरु यदालिङ्गति च स्तनौ । भुङ्क्ते गुणमयं तत्ते वासः शुभदशोचितम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.१४८ ॥
यच्छति प्रतिमुखं दयितायै वाचं अन्तिकगतेऽपि शकुन्तौ ।नीयते स्म नतिं उज्झितहर्षं पङ्कजं मुखं इवाम्बुरुहिण्या ।।
यजतां पाण्डवः स्वर्गमवत्विन्द्रस्तपस्विनः । वयं हनाम द्विषतः सर्वः स्वार्थं प्रतीहते ॥ शिशुपाल २.६५ ॥
यज्ञभागभुजां मध्ये पदमातस्थुषा त्वया । उच्चैर्हिरण्मयं श्रृङ्गं सुमेरोर्वितथीकृतम्॥ कुमारसंभवम्६.७२॥
यज्ञयूपघनां जज्ञौ स पुरं शङ्कुसंकुलाम् । जनैर्धर्मधनैः कीर्णां व्यालक्रोडीकृतां च ताम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१७२ ॥
यज्ञाङ्गयोनित्वमवेक्ष्य यस्य सारं धरित्रीधरणक्षमं च । प्रजापतिः कल्पितयज्ञभागं शैलाधिपत्यं खयमन्वतिष्ठत् ॥
यज्ञान्ते तं अवभृथाबिषेकपूतं सत्कारैः शमितपराजयव्यलीकान् । आमन्त्र्योत्सुकवनितात्पतद्विसृष्टाः स्वानि स्वान्यवनिभुजः पुराणि जग्मुः ॥ रघुवंशम् ४.८७ । ।
यज्वभार्याश्वमेधाश्वलिङ्गालिङ्गिवराङ्गताम् । दृष्ट्वाचष्ट स कर्तारं शृउतेर्भण्डमपण्डितः ॥ नैषधीयचरितम्१७.२०४ ॥

यज्वभिः संभृतं हव्यं विततेष्वध्वरेषु सः । जातवेदोमुखान्मायी मिषतामाच्छिनत्ति नः ॥ कुमारसंभवम् २.४६॥
यतः परार्घ्यानि भृतान्यनूनैः प्रस्थैर्मुहुर्भूरिभिरुच्चिखानि । आढ्यादिवप्रापणिकादजस्रं जग्राह रत्नान्यमितानि लोकः ॥
यतः स धर्ता जगतां जगाम धर्त्रा धरित्र्याः फणिना ततो धः । महाभराभुग्नशिरःसहस्रसाहायकव्यग्रभुजं प्रसस्रे ॥ शिशुपाल
यतध्वं सहकर्तुं मां पाञ्चाली पाण्डवैरिव । सापि पञ्चभिरस्माभिः संविभज्यैव भुज्यताम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१३२ ॥
यतिपार्थिवलिङ्गधारिणौ ददृशते रघुराघवौ जनैः । अपवर्गमहोदयार्थयोर्भुवं अंशाविव धर्मयोर्गतौ ॥ रघुवंशम् ८.१६ । ।
यतिहस्तस्थितैस्तस्य राम्भैरारम्भि तर्जना । दुर्जनस्याजनि क्लिष्टिर्गृहिणां वेदयष्टिभिः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१८७ ॥
यतोऽजनि श्रीर्बलवान्बलं द्विषन्बभूव यस्याजिषु वारणेन सः । अपूपुरत्तान्कमलार्थिनो घनान्समुद्रभावं स बभार तद्भुजः ॥
यत्कस्यामपि भानुमान्न ककुभि स्थेमानमालम्बते जातं यद्धनकाननैकशरणप्राप्तेन दावाग्निना । एषैतद्भुजतेजसा विजितयोस्तावत्तयोरौचिती धिक्तं वाडवमम्भसि द्विषि भिया येन प्रविष्टं पुनः ॥ नैषधीयचरितम्१२.८१ ॥
यत्कुम्भयोनेरदिगम्य रामः कुशाय राज्येन समं दिदेश । तदस्य जैत्राभरणं विहर्तुरज्ञातपातं सलिले ममज्ज ॥ रघुवंशम्
यत्तत्क्षिपन्तमुत्कम्पमुत्थायुकमथारुणम् । बुबुधुर्विबुधाः क्रोधमाक्रोशाक्रोशघोषणम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१९ ॥
यत्तव स्तवविधौ विधिरास्ये चातुरीं चरति तच्चतुरास्यः । त्वय्यशेषविदि जाग्रति शर्वः सर्वविद्ब्रुवतया शितिकण्ठः ॥
यत्तान्निजे सा हृदि भावनाया बलेन साक्षादकृताखिलस्थान् । अभूदभीष्टप्रतिभूः स तस्या वरं हि दृष्टा ददते परं ते ॥
यत्नाद्रक्षन्सुस्थितत्वादनाशं निश्चत्यन्यश्चेतसा भावितेन । अन्त्यावस्थाकालयोग्योपयोगं दध्रेऽभीष्टं रागमापद्धनं वा ॥
यत्पथावधिरणुः परमः सा योगिधीरपि न पश्यति यस्मात् । बालया निजमनःपरमाणौ ह्रीदरीशयहरीकृतमेनम् ॥
यत्पद्ममादित्सु तवाननीयां कुरङ्गलक्ष्मा च मृगाक्षि लक्ष्मीम् । एकार्थलिप्साकृत एष शङ्के शशाङ्कपङ्केरुहयोर्विरोधः ॥ नैषधीयचरितम्२२.११७ ॥
यत्पाथोजविमुद्रणप्रकरणे निर्निद्रयत्यंशुमान्दृष्टीः पूर्णयति स्म यज्जलरुहामक्ष्णा सहस्रं हरिः । साजात्यं सरसीरुहामपि दृशामप्यस्ति तद्वास्तवं यन्मूलाद्रियतेतरां कविनृभिः पद्मोपमा चक्षुषः ॥ नैषधीयचरितम्१९.५९ ॥
यत्पूजां नयनद्वयोत्पलमयीं वेधा व्यधात्पद्मभूर्वाक्पारीणरुचिः स चेन्मुखमयं पद्मः प्रिये तावकम् । कः शीतांशुरसौ तदा मखमृगव्याधोत्तमाङ्गस्थलस्थास्नुस्वस्तटिनीतटावनिवनीवानीरवासी बकः ॥ नैषधीयचरितम्२२.१४ ॥
यत्प्रदेयमुपनीय वदान्यैर्दीयते सलिलमर्थिजनाय । सार्थनोक्तिविफलत्वविशङ्कात्रासमूर्च्छदपमृत्युचिकित्सा ॥
यत्प्रियव्यतिकराद्वनितानामङ्गजेन पुलकेन बभूवे । प्रापि तेन भृशमुच्छ्वसिभिर्नीविभिः सपदि बन्धनमोक्षः ॥
यत्प्रीतिमद्भिर्वदनैः स्वसाम्यादचुम्बि नाकाधिपनायिकानाम् । ततस्तदीयाधरयावयोगादुदेति बिम्बारुणबिम्ब एषः ॥
यत्र कल्पद्रुमैरेव विलोलविटपांशुकैः । गृहयन्त्रपताकाश्रीरपौरादरनिर्मिता ॥ कुमारसंभवम्६.४१॥
यत्र कान्तकरपीडितनीलग्रावरश्मिचिकुरासु विरेजुः । गातृमूर्धविधुतेरनुबिम्बात्कुट्टिमक्षितिषु कुट्टिमितानि ॥
यत्र मौक्तिकमणेर्विरहेण प्रीतिकामधृतवह्निपदेन । कङ्कुमेन परिपूरितमन्तः शुक्तयः शुशुभिरेऽनुभवन्त्यः ॥
यत्र विद्वज्जनो नास्ति श्लाघ्यस्तत्राल्पधीरपि । निरस्तपादपे देशे एरण्डोऽपि द्रुमायते ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.७० ॥
यत्र स्त्रीणां प्रियतमभुजोच्छ्वासितालिङ्गितानाम अङ्गग्लानिं सुरतजनितां तन्तुजालावलम्बाः त्वत्संरोधापगमविशदश चन्द्रपादैर निशीथे व्यालुम्पन्ति स्फुटजललवस्यन्दिनश चन्द्रकान्ताः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.९॥
यत्र स्फटिकहर्म्येषु नक्तमापानभूमिषु । ज्योतिषां प्रतिबिम्बानि प्राप्नुवन्त्युपहारताम् ॥ कुमारसंभवम्६.४२
यत्रांशुकाक्षेपविलज्जितानां यदृच्छया किंपुरुषाङ्गनानाम् । दरीगृहद्वारविलम्बिबिम्बास्तिरस्करिण्यो जलदा भवन्ति ॥
यत्राधिरूढेनमहीरुहोच्चैरुन्निद्रपुष्पाक्षिसहस्रभाजा । सुराधिपाधिष्ठितहस्तिमल्ललीलां दधौ राजतगण्डशैलः ॥ शिशुपाल
यत्राभिलाषस्तव तत्र देशे नन्वस्तु धन्वन्यपि तूर्णमर्णः । आपो वहन्तीह हि लोकयात्रां यथा न भूतानि तथाऽपराणि ॥
यत्रावदत्तामतिभीय भैमी त्यज त्यजेदं सखि साहसिक्यम् । त्वमेव कृत्वा मदनाय दत्से बाणान्प्रसूनानि गुणेन सज्जान् ॥
यत्रैकयालीकनलीकृतालीकण्ठे मृषाभीमभवीभवन्त्या । तद्दृक्पथे दौहृदिकोपनीता शालीनमाधायि मधूकमाला ॥
यत्रोज्झिताभिर्मुहुरम्बुवाहैः समुन्नमद्भिर्न समुन्नमद्भिः । वनं बबाधे विषपावकोत्था विपन्नगानामविपन्नगानां ॥ शिशुपाल
यत्रोन्मत्तभ्रमरमुखराः पादपा नित्यपुष्पा हंसश्रेणीरचितरशना नित्यपद्मा नलिन्यः केकोत्कण्ठा भुवनशिखिनो नित्यभास्वत्कलापा नित्यज्योत्स्नाः प्रहिततमोवृत्तिरम्याः प्रदोषाः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.३॥
यत्रोपमानचित्रेण सर्वथाप्युपरज्यते । उपमेयमयी भित्तिस्तत्र रूपकं इष्यते ॥ चन्द्रालोकः५.१८ ।।

यत्रौषधिप्रकाशेन नक्तं दर्शितसंचराः । अनभिज्ञास्तमिस्राणां दुर्दिनेष्वभिसारिकाः ॥ कुमारसंभवम्६.४३ ॥
यत्स भग्नसहकारं आसवं रक्तपाटलसमागमं पपौ । तेन तस्य मधुनिर्गमात्कृशश्चित्तयोनिरभवत्पुनर्नवः ॥ रघुवंशम् १९.४६
यत्सालमुत्तुङ्गतया विजेतुं दूरादुदस्थीयत सागरस्य । महोर्मिभिर्व्याहतवाञ्छितार्थैर्व्रीडादिवाभ्याशगतैर्विलिल्ये ॥
यथा कृतिः काचन ते यथावा दौवारिकान्धंकरणी च शक्तिः । रुच्यो रुचीभिर्जितकाञ्चनीभिस्तथासि पीयूषभुजां सनाभिः
यथा च वृत्तान्तं इमं सदोगतस्त्रिलोचनैकांशतया दुरासदः । तवैव संदेषहराद्विशंपतिः शृणोति लोकेश तथा विधीयताम् ॥
यथा निजे वर्त्मनि भाति भाभिश्छायामयश्चाप्सु सहस्ररश्मिः । तथा नभस्याशु रणस्थलीषु स्पष्टद्विमूर्तिर्ददृशे स भूतैः ।।
यथा प्रसिद्धैर्मधुरं शिरोरुहैर्जटाभिरप्येवमभूत्तदाननम् | न षट्पदश्रेणिभिरेव पङ्कजं सशैवलासङ्गमपि प्रकाशते ॥
यथा प्रह्लादनाच्चन्द्रः प्रतापात्तपनो यथा । तथैव सोऽभूदन्वर्थो राजा प्रकृतिरञ्जनाथ् ॥ रघुवंशम् ४.१२ । ।
यथा मृत्पिण्डतः कर्ता कुरुते यद्यदिच्छति । एवमात्मकृतं कर्म मानवः प्रतिपद्यते ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.३४ ॥
यथा यथा पटहरवः समीपतामुपागमत्स हरिवराग्रतः सरः । तथा तथा हृषितवपुर्मुदाकुला द्विषां चमूरजनि जनीव चेतसा
यथा यूनस्तद्वत्परमरमणीयापि रमणी कुमाराणामन्तःकरणहरणं नैव कुरुते । मदुक्तिश्चेदन्तर्मदयति सुधीभूय सुधियः किमस्या नाम स्यादरसपुरुषानादरभरैः ॥ नैषधीयचरितम्२२.१५२ ॥
यथा श्रुतं वेदविदांवर ! त्वया जनोऽयमुच्चैःपदलङ्घनोत्सुकः । तपः किलेदं तदवाप्तिसाधनं मनोरथानामगतिर्न विद्यते ॥
यथाआमिषमाकाशे पक्षिभिः श्वापदैर्भुवि । भक्ष्यते सलिले मत्स्यैस्तथा सर्वत्र वित्तवान् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१७५ ॥
यथातथा नाम गिरः किरन्तु ते श्रुती पुनर्मे बधिरे तदक्षरे । पृषत्किशोरी कुरुतामसंगतां कथं मनोवृत्तिमपि द्विपाधिपे ॥
यथाप्रतिज्ञं द्विषतां युधि प्रतिचिकीर्षया । ममैवाध्येति नृपतिस्तृष्यन्निव जलाञ्जलेः ।। किरातार्जुनीयम्११.७४ ।।
यथाप्रदेशं भुजगेश्वराणां करिष्यतामाभरणान्तरत्वम् । शरीरमात्रं विकृतिं प्रपेदे, तथैव तस्थुः फणरत्नशोभाः॥
यथामिषे जग्मुरनामिषभ्रमं निरामिषे चामिषमोहमूहिरे । तथा विदग्धैः परिकर्मनिर्मितं विचित्रमेते परिहस्य भोजिताः ॥
यथायथं ताः सहिता नभश्चरैः प्रभाभिरुद्भासितशैलवीरुधः । वनं विशन्त्यो वनजायतेक्षणाः क्षणद्युतीनां दधुरेकरूपतां ।।
यथायथेह त्वदुपेक्षयानया निमेषमप्येष जनो विलम्बते । रुषा शरव्यीकरणे दिवौकसां तथातथाद्य त्वरते रतेः पतिः ॥
यथावदस्मै पुरुषोत्तमाय तां स साधुलक्ष्मीं बहुवाहिनीश्वरः । शिवामथ स्वस्य शिवाय नन्दनां ददे पतिः सर्वविदे महीभृताम् ॥ नैषधीयचरितम्१६.१२ ॥
यथाविधिहुताग्नीनां यथाकामार्चितार्थिनाम् । यथापराधदण्डानां यथाकालप्रभोधिनाम् ॥ रघुवंशम् १.६ । ।
यथासंख्यं द्विधार्थाश्चेत्क्रमादेकैकमन्विताः । शत्रुं मित्रं द्विषत्पक्षं जय रञ्जय भञ्जय ॥ चन्द्रालोकः५.९२ ।।
यथासीत्कानने तत्र विनिद्रकलिका लता । तथा नलच्छलासक्तिविनिद्रकलिकालता ॥ नैषधीयचरितम्१७.२१८ ॥
यथैव श्लाध्यते गङ्गा पादेन परमेष्ठिनः। प्रभवेण द्वितीयेन तथैवोच्छिरसा त्वया॥ कुमारसंभवम्६.७०॥
यथोदयगिरेर्द्रव्यं सन्निकर्षेण दीप्यते । तथा सत्सन्निधानेन हीनवर्णोऽपि दीप्यते ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.४५ ॥
यथोह्यमानः खलु भोगभोजिना प्रसह्य वैरोचनिजस्य पत्तनम् । विदर्भजाया मदनस्तथा मनो नलावरुद्धं वयसैव वेशितः ॥
यदक्रमं विक्रमशक्तिसाम्यादुपाचरद्द्वावपि पञ्चबाणः । कथं न वैमत्यममुष्य चक्रे शरैरनर्धार्धविभागभाग्भिः ॥
यदगारघटाट्टकुट्टिमस्रवदिन्दूपलतुन्दिलापया । मुमुचे न पतिव्रतौचिती प्रतिचन्द्रोदयमभ्रगङ्गया ॥ नैषधीयचरितम्२.८९
यदङ्गनारुपसरुपतायाः किंचिद्गुणं भेदकनिच्छतीभिः । आराधितो द्धा मनुरप्सराभिश्चक्रे प्रजाः स्वाः सनिमेषचिह्नाः ॥
यदङ्गभूमी बभतुः स्वयोषितामुरोजपत्त्रावलिनेत्रकज्जले । रणस्थलस्थण्डिलशायितात्रतैर्गृहीतदीक्षैरिव दक्षिणीकृते ॥
यदचेतनोऽपि पादैः स्पृष्ट प्रज्वलति सवितुरिनकान्तः। तत्तेजस्वी पुरुषः परकृत निकृतिं कथं सहते।। नीतिशतकम् । । ३७
यदतनुज्वरभाक्तनुते स्म सा प्रियकथासरसीरसमज्जनम् । सपदि तस्य चिरान्तरतापिनी परिणतिर्विषमा समपद्यत ॥
यदतनुस्त्वमिदं जगते हितं क्व स मुनिस्तव यः सहते हतीः । विशिखमाश्रवणं परिपूर्य चेदविचलद्भुजमुज्झितुमीशिषे ॥
यदतिमहती भक्तिर्भानौ तदेनमुदित्वरं त्वरितमुपतिष्ठस्वाध्वन्य त्वमध्वरपद्धतेः । इह हि समये मन्देहेषु व्रजन्त्युदवज्रतामभि रविमुपस्थानोत्क्षिप्ता जलाञ्जलयः किल ॥ नैषधीयचरितम्१९.४१ ॥
यदतिविमलनीलवेश्मरश्मिभ्रमरितभाः शुचिसौधवस्त्रवल्लिः । अलभत शमन्स्वसुः शिशुत्वं दिवसकराङ्कतले चला लुठन्ति ॥ नैषधीयचरितम्२.१०३ ॥
यदधोऽधः क्षितौ वित्तं निचखान मितम्पचः । तदधो निलयं गन्तुं चक्रे पन्थानमग्रतः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१५० ॥

यदनर्गलगोपुराननस्त्वमितो वक्ष्यसि किञ्चिदप्रियं । विवरिष्यति तच्चिरस्य नः समयोद्वीक्षणरक्षितां क्रुधं ॥
यदपूपुजस्त्वमिह पार्थ मुरजितमपूजितं सतां । प्रेम विलसति महत्तदहो दयितं जनः खलु गुणीति मन्यते ॥
यदपूरि पुरा महीपतिर्न मुखेन स्वयमगसा शतं । अथ संप्रति पर्यपूपुरत्तदसौ दूतमुखेन शार्ङ्गिणः ॥ शिशुपाल१६.३६ ।।
यदमोघमपामन्तरुतं बीजमज ! त्वया । अतश्चराचरं विश्वं प्रभवस्तस्य गीयसे ॥ कुमारसंभवम् २.५ ॥
यदम्बुपूरप्रतिबिम्बितायतिर्मरुत्तरङ्गैस्तरलस्तटद्रुमः । निमज्ज्य मैनाकमहीभृतः सतस्ततान पक्षान्धुवतः सपक्षताम् ॥
यदराज्ञि राजवदिहार्घ्यमुपहितमिदं मुरद्विषि । ग्राम्यमृग इव हविस्तदयं भजते ज्वलत्सु न महीशवह्निषु ॥
यदवादिषमप्रियं तव प्रियमाधाय नुनुत्सुरस्मि तत् । कृतमातपसंज्वरं तरोरभिवृष्यामृतमंशुमानिव ॥
यदवोचत वीक्ष्य मानिनी परितः स्नेहमयेन चक्षुषा । अपि वागधिपस्य दुर्वचं वचनं तद्विदधीत विस्मयं ।।
यदशक्यं न तच्छक्त्यं यच्छक्त्यं शक्यमेव तत् । नोदके शकटं याति न च नौर्गच्छति स्थले ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.९१ ॥
यदष्यपीता वसुधालयैः सुधा तदप्यदः स्वादु ततोऽनुमीयते । अपि क्रतूषर्बुधदग्धगन्धिने स्पृहां यदस्मै दधते सुधान्धसः ॥
यदस्य भूलोकभुजो भुजोष्मभिस्तपर्तुरेव क्रियतेऽरिवेश्मनि । प्रपां न तत्रारिवधूस्तपस्विनी ददातु नेत्रोत्पलवासिभिर्जलैः ॥
यदस्य यात्रासु बलोद्धतं रजः स्फुरत्प्रतापानलधूममञ्जिम । तदेव गत्वा पतितं सुधाम्बुधौ दधाति पङ्कीभवदङ्कतां विधौ
यदा किञ्चिज्ज्ञोऽहं द्विप इव मदान्धः समभवं तदा सर्वज्ञोऽस्मीत्यभवदवलिप्तं मम मनः । यदा किञ्चित्किञ्चिद् बुधजनसकाशादवगतं तदा मूर्खोऽस्मीति ज्वर इव मदो मे व्यपगतः ।। नीतिशतकम्८ ।।
यदा च तस्याधिगमे जगत्पतेरपश्यदन्यं न विधिं विचिन्वती । तदा सहास्माभिरनुज्ञया गुरोरियं प्रपन्ना तपसे तपोवनम् ॥
यदा फलं पूर्वतपःसमाधिना न तावता लभ्यममंस्त काङ्क्षितम् | तदानपेक्ष्य स्वशरीरमार्दवं तपो महत्सा चरितुं प्रचक्रमे
यदा बुधैः सर्वगतस्त्वमुच्यसे न वेत्सि भावस्थमिमं कथं जनम् । इति स्वहस्तोल्लिखितश्च मुग्धया रहस्युपालभ्यत चन्द्रशेखरः ॥ कुमारसंभवम् ५.५८ ।।
यदा लग्नांशेशो लवमथ तनुं पश्यति युतो भवेद्वाऽयं वोढुः शुभफलमनल्पं रचयति । लवद्यूनस्वामी लवमदनभं लग्नमदनं प्रपश्येद्वा वध्वाः शुभमितरथा ज्ञेयमशुभम् ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ७६॥
यदात्थ राजन्यकुमार तत्तथा यशस्तु रक्ष्यं परतो यशोधनैः । जगत्प्रकाशं तदशेषं इज्यया भवद्गुरुर्लङ्घयितुं ममोद्यतः ॥
यदादिहेतुः सुरभिः समुद्भवे भवेद्यदाज्यं सुरभिर्ध्रुवं ततः । वधूभिरेभ्यः प्रवितीर्य पायसं तदोघकुल्यातटसैकतं कृतम् ॥
यदापवार्यापि न दातुमुत्तरं शशाक सख्याः श्रवसि प्रियस्य सा । विहस्य सख्येव तमब्रवीत्तदा ह्रियाऽधुना मौनधना भवत्प्रिया ॥ नैषधीयचरितम्९.१४२ ॥
यदासत्सङ्गरहितो भविष्यसि भविष्यसि । यदासज्जनगोष्ठीषु पतिष्यसि पतिष्यसि ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१९२ ॥
यदि त्रिलोकी गणनापरा स्यात्तस्याः समाप्तिर्यदि नायुषः स्यात् । पारेपरार्धं गणितं यदि स्याद्गणेयनिः शेषगुणोऽपि स
यदि नाङ्गनेति मतिरस्य मृदुरजनि पूतनां प्रति । स्तन्यमघृणमनसः पिबतः किल धर्मतो भवति सा जनन्यपि ॥
यदि नित्यमनित्येन निर्मलं मलवाहिना । यशः कायेन लभ्येत तन्न लब्धं भवेन्नु किम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.४८ ॥
यदि पृच्छितनौ वसुधा रुचिरा शुभवस्तु यदि श्रुतिदर्शनगम् । यदि पृच्छति चादरतश्च शुभग्रहदृष्टयुतं चरलग्नमपि ॥
यदि प्रसादीकुरुते सुधांशेरेषा सहस्रांशमपि स्मितस्य । तत्कौमुदीनां कुरुते तमेव निमिच्छय देवः सफलं स जन्म ॥
यदि भवति सितातिरिक्तपक्षे तनुगृहतः समराशिगः शशाङ्कः । अशुभखचरवीक्षितोऽरिरन्ध्रे भवति विवाहविनाशकारकोऽयम् ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ६॥
यदि मनसि शमः किं अङ्ग चापं शठ विषयास्तव वल्लभा न मुक्तिः । भवतु दिशति नान्यकामिनीभ्यस्तव हृदये हृदयेश्वरावकाशं ।। किरातार्जुनीयम्१०.५५ ।।
यदि मयि लघिमानमागतायां तव धृतिरस्ति गतास्मि सम्प्रतीयं । द्रुततरपदपातमापपात प्रियमिति कोपपदेन कापि
यदि मास्सु चतुर्षु पौषमासादिषु वृष्टिर्हि भवेदकालवृष्टिः । पशुमर्त्यपदाङ्किता न यावद्वसुधा स्यान्न हि तावदत्र दोषः ॥
यदि वार्चनीयतम एष किमपि भवतां पृथासुताः । शौरिरवनिपतिभिर्निखिलैरवमाननार्थमिह किं निमन्त्रितैः ॥
यदि स्वभावान्मम नोज्ज्वलं कुलं ततस्तदुद्भावनमौचिती कुतः । अथावदातं तदहो विडम्बना तथा कथा प्रेष्यतयोपसेदुषः
यदि स्वमुद्वन्धुमना विना नलं भवेर्भवन्तीं हरिरन्तरिक्षागाम् । दिविस्थितानां प्रथितः पतिस्ततो हरिष्यति न्याय्यमुपेक्षते हि कः ॥ नैषधीयचरितम्९.४६ ॥

यदुच्यते पार्वति ! पापवृत्तये न रूपमित्यव्यभिचारि तद्वचः | तथा हि ते शीलमुदारदर्शने ! तपस्विनामप्युपदेशतां गतम्
यदुत्पतत्पृथुतरहारमण्डलं व्यवर्तत द्रुतमभिद्रुतमुल्मुकः । बृहच्छिलातलकठिनांसघट्टितं ततोऽभवद्भ्रमितामिवाखिलं सदः ॥
यदुभर्तुरागमनलब्धजन्मनः प्रमदादमानिव पुरे महीयसि । सहसा ततः स
यदुवाच न तन्मिथ्या यद्ददौ न जहार तथ् । सोऽभूद्भग्नव्रतः शत्रूनुद्धृत्य प्रतिरोपयन् ॥ रघुवंशम् १७.४२ । ।
यदेतदस्यानुतटं विभाति वनं ततानेकतमालतालं । न पुष्पितात्र स्थगितार्करस्मावनान्तताने कतमा लतालं ॥ शिशुपाल
यद् व्यज्यमानं मनसः स्तैमित्याय स नो ध्वनिः । अन्यथा तु गुणीभूत-व्यङ्ग्यमापतितं त्रिधा ॥ चन्द्रालोकः८.१ ।।
यद्गोप्रतरकल्पोऽभुत्संमर्दस्तत्र मज्जतां । अतस्तदाख्यया तीर्थं पावनं भुवि पप्रथे ॥ रघुवंशम् १५.१०१ । ।
यद्ददाति यदश्नाति तदेव धनिनो धनम् । अन्ये मृतस्य क्रीडन्ति दारैरपि धनैरपि ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१६१ ॥
यद्ददासि विशिष्टेभ्यो यच्चाश्नासि दिने दिने । तत्ते वित्तमहं मन्ये शेषं कस्यापि रक्षसि ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१६२ ॥
यद्धात्रा निजभालपट्टलिखितं स्तोकं महद् वा धनं तत्प्राप्नोति मरुस्थलेऽपि नितरां मेरौ ततो नाधिकम् । तद् धीरो भव वित्तवत्सु कृपणां वृत्तिं वृथा मा कृथाः कूपे पश्य पयोनिधावपि घटो गृह्णाति तुल्यं जलम् ।। नीतिशतकम्४९ । ।
यद्धं द्व्यङ्कसुतेशदिङ्मितमसौ ग्रामः शुभो नामभात् स्वं वर्गं द्विगुणं विधाय परवर्गाढ्यं गजैः शेषितम् । काकिण्यस्त्वनयोश्च तद्विवरतो यस्याधिकाः सोऽर्थदो- ऽथ द्वारं द्विजवैश्यशूद्रनृपराशीनां हितं पूर्वतः ॥ मुहूर्त.वास्तुप्रकरणम् १॥
यद्भर्तुः कुरुतेऽभिषेणनमयं शक्रो भुवः सा ध्रुवं दैग्दाहैरिव भस्मभिर्मघवता वृष्टैर्धृतोद्धूलना । शंभोर्मा बत सांधिवेलनटनं भाजि व्रतं द्रागिति क्षोणी नृत्यति मूर्तिरष्टवपुषोऽसृग्वृष्टिसंध्याधिया ॥ नैषधीयचरितम्१२.९२ ॥
यद्यदेव रुरुचे रुचिरेभ्यः सुभ्रुवो रहसि त्तदकुर्वन् । आनुकूलिकतया हि नराणामाक्षिपन्ति हृदयानि तरुण्यः ॥
यद्यदेव हि वाञ्छेत ततो वाञ्छा प्रवर्तते । प्राप्त एवार्थतः सोऽर्थो यतो वाञ्छा निवर्तते ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१८० ॥
यद्यप्यहं कृत परश्शत पाप- पीनः, मातस्तथापि शिशुरस्मि नु तावकीनः । तन्मे कृपां कुरु कृपामयि! यद् लसद्धा मद्धारती भवतु भारत भूमि भूषा ॥प्रतापविजयः-६॥
यद्येकस्मिन् दिवसे महीपतेर्निर्गमप्रवेशौ स्तः । तर्हि विचार्यः सुधिया प्रवेशकालो न यात्रिकस्तत्र ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम्
यद्येन युज्यते लोके बुधस्तत्तेन योजयेत् । अहमन्नं भवान् भोक्ता कथं प्रीतिर्भविष्यति ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.५४ ॥
यद्वस्तुनोऽन्यथारूपं तथा स्यात्पूर्वरूपता । दीपे निर्वापिते ह्यासीत्काञ्चीरत्नैरहर्महः ॥ चन्द्रालोकः५.१०४ ।।
यद्वासुदेवेनादीनामनादीनवमीरितम् । वचस्तस्य सपदि क्रिया केवलमुत्तरम् ॥ शिशुपाल २.२२ ॥
यन्ता हरेः सपदि संहृतकार्मुकज्यं आपृच्छ्य राघवं अनुष्ठितदेवकार्यं । नामाङ्करावणशराङ्कितकेतुयष्टिं ऊर्ध्वं रथं हरिसहस्रयुजं निनाय ॥ रघुवंशम् १२.१०३ । ।
यन्तोऽस्पृशन्तश्चरणैरिवावनिं जवात्प्रकीर्णैरभितः प्रकीर्णकैः । अद्यापि सेनातुरगाः सविस्मयैरलूनपक्षा इव मेनिरे जनैः ॥
यन्त्रप्रवाहैः शिशिरैः परीतान्रसेन धौतान्मलयोद्भवस्य । शिलाविशेषानधिशय्य निन्युर्धारागृहेष्वातपं ऋद्धिमन्तः ॥
यन्नवे भाजने लग्नः संस्कारो नान्यथा भवेत् । कथाच्छलेन बालानां नीतिस्तदिह कथ्यते ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र- ०. 5 ॥
यन्मतौ विमलदर्पणिकायां संमुखस्थमखिलं खलु तत्त्वम् । तेऽपि किं वितरथेदृशमाज्ञां या न यस्य सदृशी वितरीतुम् ॥
यन्मुखग्रहणमक्षताधरं दानमव्रणपदं नखस्य यत् । यद्रतं च सदयं प्रियस्य तत्पार्वती विषहते स्म नेतरत्॥
यन्मौलिरत्नमुदितासि स एष जम्बूद्वीपस्त्वदर्थमिलितैर्युवभिर्विभाति । दोलायितेन बहुना भवभीतिकम्प्रः कंदर्पलोक इव खात्पतितस्त्रुटित्वा ॥ नैषधीयचरितम्११.८३ ॥
यमनियमकृशीकृतस्थिराङ्गः परिददृशे विधृतायुधः स ताभिः । अनुपमशमदीप्ततागरीयान्कृतपदपङ्क्तिरथर्वणेव वेदः ।।
यमुनामतीतमथ शुश्रुवानमुं तपसस्तनूज इति नाधुनोच्यते । स यदाचलन्निजपुरादहर्निशं नृपतेस्तदादि समचारि वार्तया
यमुपासन्त दन्तौष्ठक्षतासृक्शिष्यचक्षुषः । भ्रुकुटीफणिनीनादनिभनिश्वासफूत्कृतः ॥ नैषधीयचरितम्१७.२ ॥
यमेन जिह्वा प्रहितेव या निजा तमात्मजां याचितुमर्थिना भृशम् । स तां ददेऽस्मै परिवारशोभिनीं करग्रहार्हामसिपुत्रिकामपि ॥ नैषधीयचरितम्१६.२१ ॥
यमोऽपि विलिखन् भूमिं दण्डेनास्तमितत्विषा । कुरुतेऽस्मिन्नमोघेऽपि निर्वाणालातलाघवम् ।।कुमारसंभवम् २.२३ ॥
यया समासादितसाधनेन सुदुश्चरां आचरता तपस्यां । एते दुरापं समवाप्य वीर्यं उन्मीलितारः कपिकेतनेन ।।
ययौ विमृश्योर्ध्वदिशः पतिर्न स्वयंवरं वीक्षितधर्मशास्त्रः । व्यलोकि लोके श्रुतिषु स्मृतौ वा समं विवाहः क्व पितामहेन ॥

यवनीमुखपद्मानां सेहे मधुमदं न सः । बालातपं इवाब्जानां अकालजलदोदयः ॥ रघुवंशम् ४.६१ ।।
यशः पदाङ्गुष्ठनखौ मुखं च बिभर्ति पूर्णेन्दुचतुष्टयं या । कलाचतुःषष्टिरुपैतु वासं तस्यां कथं सुभ्रुवि नाम नास्याम् ॥
यशसेव तिरोदधन्मुहुर्महसा गोत्रभिदायुधक्षतीः । कवचं च सरत्नं उद्वहञ्ज्वलितज्योतिरिवान्तरं दिवः ।।
यशो यद्स्याजनि संयुगेषु कण्डूलभावं भजता भुजेन । हेतोर्गुणादेव दिगापगालीकूलंकषत्वव्यसनं तदीयम् ॥
यशोऽधिगन्तुं सुखलिप्सया वा मनुष्यसंख्यां अतिवर्तितुं वा । निरुत्सुकानां अभियोग्गभाजां समुत्सुकेवाङ्कं उपैति सिद्धिः
यशोभिराब्रह्मसभं प्रकाशः सम्यग्महीं शासति शासनाङ्कां । प्रजाश्चिरं सुप्रजसि प्रजेशे ननन्दुरानन्दजलाविलाक्ष्यः ॥
यश्चाप्सरोविभ्रममण्डनानां संपादयित्रीं शिखरैर्बिभर्ति । बलाहकच्छेदविभक्तरागामकालसंध्यामिव धातुमत्ताम् ॥
यष्टुं इच्छसि पित्éन्न साम्प्रतं संवृतोऽर्चिचयिषुर्दिवौकसः । दातुं एव पदवीं अपि क्षमः किं मृगेऽङ्ग विशिखं न्यवीविशः ।।
यस्तन्वि भर्ता घुसृणेन सायं दिशः समालम्भनकौतुकिन्याः । तदा स चेतः प्रजिघाय तुभ्यं यदा गतो नैति निवृत्य पान्थः ॥
यस्तवेह सवने न भूपतिः कर्म कर्मकरवत्करिष्यति । तस्य नेष्यति वपुः कबन्धतां बन्धुरेव जगतां सुदर्शनः ॥
यस्ते नवः पल्लवितः कराभ्यां स्मितेन यः कोरकितस्तवास्ते ॥ नैषधीयचरितम्अङ्गम्रदिम्ना तव पुष्पितो यः स्तनश्रिया
यस्त्रिवेदीविदां वन्द्यः स व्यासोऽपि जजल्प वः । रामाया जातकामायाः प्रशस्ता हस्तधारणा ॥ नैषधीयचरितम्१७.४७ ॥
यस्माच्च येन च यथा च यदा च यच्च यावच्च यत्र च शुभाशुभमात्मकर्म । तस्माच्च तेन च तथा च तदा च तच्च तावच्च तत्र च विधातृवशादुपैति ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.४० ॥
यस्मादन्तःस्थितः सर्वः स्वयमर्थोऽवभासते । सलिलस्येव सूक्तस्य स प्रसाद इति स्मृतः ॥ चन्द्रालोकः४.३ ।।
यस्मिन् देशे न सम्मानो न वृत्तिर्न च बान्धवः । न च विद्यागमः कश्चित्तं देशं परिवर्जयेत् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१०८ ॥
यस्मिन्ननैश्वर्यकृतव्यलीकः पराभवं प्राप्त इवान्तकोऽपि । धुन्वन्धनुः कस्य रणे न कुर्यान्मनो भयैकप्रवणं स भीष्मः ।।
यस्मिन्नलस्पृष्टकमेत्य हृष्टा भूयोऽपि तं देशमगान्मृगाक्षी । निपत्य तत्रास्य धरारजःस्थे पादे प्रसीदेति शनैरवादीत् ॥
यस्मिन्नस्मीति धीर्देहे तद्दाहे वः किमेनसा । क्वापि तत्किं फलं न स्यादात्मेति परसाक्षिके ॥ नैषधीयचरितम्१७.५२ ॥
यस्मिन्नुपहतो लुप्तो विसर्ग इह तत्तथा । कुसन्धिः पटवागच्छ विसन्धिर्नृपती इमौ ॥ चन्द्रालोकः२.१६ ।।
यस्मिन्महीं शासति वाणिनीनां निद्रां विहारार्धपथे गतानां । वातोऽपि नासरंसयदंशुकानि को लम्बयेदाहरणाय हस्तं ॥
यस्मिन्विशेषसामान्यविशेषाः स विकस्वरः । स न जिग्ये महान्तो हि दुर्धर्षाः क्ष्माधरा इव ॥ चन्द्रालोकः५.६९ ।।
यस्य कस्य प्रसूतोऽपि गुणवान् पूज्यते नरः । धनुर्वंशविशुद्धोऽपि निर्गुणः किं करिष्यति ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.15 ॥
यस्य किञ्चिदपकर्तुमक्षमः कायनिग्रहगृहीतविग्रहः । कान्तवक्त्रसदृशाकृतिं कृती राहुरिन्दुमधुनापि बाधते ॥
यस्य मित्रेण सम्भाषो यस्य मित्रेण संस्थितिः । यस्य मित्रेण संलापस्ततो नास्तीह पुण्यवान् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.३९
यस्या महानीलतटीरिव द्रुताः प्रयान्ति पीत्वा हिमपिण्डपाण्डुराः । कालीरपास्ताभिरिवानुरञ्जिताः क्षणेन भिन्नाञ्जनवर्ता
यस्या विभोरखिलवाङ्मयविस्तरोऽयमाख्यायते परिणतिर्मुनिभिः पुनः सा । उद्वृत्वरामृतकरार्धपरार्ध्यभालां बालामभाषत सभासततप्रगल्भा ॥ नैषधीयचरितम्११.१६ ॥
यस्यां यक्षाः सितमणिमयान्य एत्य हर्म्यस्थलानि ज्योतिश्छायाकुसुमरचितान्य उत्तमस्त्रीसहायाः आसेवन्ते मधु रतिफलं कल्पवृक्षप्रसूतं त्वद्गम्भीरध्वनिषु शनकैः पुष्करेष्व आहतेषु॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.५॥
यस्याः कृते न गणिता विकटाऽटवी सा सन्धाविताश्च शतशो बत शैल-खण्डाः । स्वाधीनतामयि सुकुन्त! गृहाण तां त्वं, सद्योऽद्य नृत्तरत! कृत्तसलीम- मौलिः ॥ प्रतापविजयः-१४५ ।।
यस्यामजिह्मा महतीमपङ्काः सीमानमत्यायतयोऽत्यजन्तः । जनैरजातस्खलनैर्न जातु द्वये प्यमुच्यन्त विनीतमार्गाः ॥
यस्यामतिश्लक्ष्णतया गृहेषु विधातुमालेख्यमशक्नुवन्तः । चक्रुर्युवानः प्रतिबिम्बिताङ्गाः सजीवचित्रा इव रत्नभित्तीः ॥
यस्यार्थास्तस्य मित्राणि यस्यार्थास्तस्य बान्धवाः । यस्यार्थाः स पुमान् लोके यस्यार्थाः स हि पण्डितः ॥ नीतिसंग्रहस्य
यस्यावरोधस्तनचन्दनानां प्रक्षालनाद्वारिविहारकाले । कलिन्दकन्या मथुरां गताऽपि गङ्गोर्मिसंसक्त जलेव भाति ॥
यस्याश्चलद्वारिधिवारिवीचिच्छटोच्छलच्छङ्खक्युलाकुलेन । वप्रेण पर्यन्तचरोडुचक्रः सुमेरुवप्रो न्वहमन्वकारि ॥
यस्यास्ति वित्तं स नरः कुलीनः स पण्डितः स श्रुतवान् गुणज्ञः । स एव वक्ता स च दर्शनीयः सर्वे गुणाः काञ्चनमाश्रयन्ति
यस्येश्वरेण यदलेखि ललाटपट्टे तत्स्यादयोग्यमपि योग्यमपास्य तस्य । का वासनास्तु बिभृयामिह यां हृदाहं नार्कातपैर्जलजमेति हिमैस्तु दाहम् ॥ नैषधीयचरितम्१३.५ ॥

यस्य्ऽ आत्मगेहे नयनाभिरामा कान्तिर्हिमांशोरिव संनिविष्ट । हर्म्याग्रसंरूढतृणाङ्कुरेषु तेजोऽविशह्यं रिपुमन्दिरेषु ॥
या कथञ्चन सखीवचनेन प्रागभिप्रियतमं प्रजगल्भे । व्रीडाजाड्यमभजन्मधुपा सा स्वां मदात्प्रकृतिमेति हि सर्वः ॥
या गम्याः सत्सहायानां यासु खेदो भयं यतः । तासां किं यन्न दुःखाय विपदां इव सम्पदां ।। किरातार्जुनीयम्११.२२ ।।
या घर्मभानोस्तनयापि शीतलैः स्वसा यमस्यापि जनस्य जीवनैः । कृष्णापि शुद्धेरधिकं विधातृभिर्विहन्तुमहांसि जलैः
या दाहपाकौपयिकी तनुर्मे भूयात्त्वदिच्छावशवर्तिनी सा । तया पराभूततनोरनङ्गात्तस्याः प्रभुः सन्नधिकस्त्वमेधि ॥
या न ययौ प्रियमन्यवधूभ्यः सारतरागमना यतमानं । तेन सहेत बिभर्ति रसः स्त्री सा रतरागमनायतानां ॥ शिशुपाल
या पाशिनैवाशनिपाणिनैव गाथा यमेनैव समाग्निनैव । तामेव मेने मिलितां नलस्य सैषा विशेषाय तदा नलस्य ॥
या बिभर्ति कलवल्लकीगुणस्वानमानमतिकालिमालया । नात्र कान्तमुपगीतया तया स्वानमानमति कालिमालया ॥
या मञ्जुनपुररवैः रमणी-मणीनां, पीयूषतोऽपि मधुरैर्मधुरा पुराऽऽसीत् । श्रेयं "चित्तौड़" नगरी नगरीष्वनन्या, कस्याऽद्य नैव हृदयं हठतो दुनोति ॥प्रतापविजयः-५४॥
या सर्वतोमुखतया व्यवतिष्ठमाना यादोरणैर्जयति नैकविदारका या । एतस्य भूरितरवारिनिधिश्चमूः सा यस्याः प्रतीतिविषयः परतो न रोधः ॥ नैषधीयचरितम्१३.२२ ॥
या साधूंश्च खलान् करोति विदुषो मूर्खान् हितान्द्वेषिणः प्रत्यक्षं कुरुते परीक्षममृतं हालाहलं तत्क्षणात् । तामाराधय सत्क्रियां भगवतीं भोक्तुं फलं वाञ्छितं हे साधो! व्यसनैर्गुणेषु विपुलेष्वास्थां वृथा मा कृथाः ।। नीतिशतकम्९८ । ।
या सोमसिद्धान्तमयाननेव शून्यात्मतावादमयोदरेव । विज्ञानसामस्त्यमयान्तरेव साकारतासिद्धिमयाखिलेव ॥
या सौराज्यप्रकाशाभिर्बभौ पौरविभूतिभिः । स्वर्गाभिष्यन्दवमनं कृत्वेवोपनिवेशिता ॥ रघुवंशम् १५.२९ । ।
यां चन्द्रकैर्मदजलस्य महानदीनां नेत्रश्रियं विकसतो विदधुर्गजेन्द्राः । तां प्रत्यवापुरविलम्बितमुत्तरन्तो धौताङ्गलग्ननवनीलपयोजवस्त्रैः ॥ शिशुपाल५.४० ।।
यां चिन्तयामि सततं मयि सा विरक्ता साऽप्यन्यमिच्छति जनं स जनोऽन्यसक्तः। अस्मत्कृते च परितुष्यति काचिदन्या धिक् तां च तञ्च मदनञ्च इमाञ्च माञ्च ।। नीतिशतकम्२ । ।
यां मनोरथमयीं हृदि कृत्वा यः श्वसिम्यथ कथं स तदग्रे । भावगुप्तिमविलम्बितुमीशे दुर्जया हि विषया विदुषापि ॥
यां यां प्रियः प्रैक्षत कातराक्षी सा सा ह्रिया नम्रमुखी बभूव । निःशङ्कमन्याः सममाहितेर्ष्यैस्तत्रान्तरे जघ्नुरमुं कटाक्षैः ॥
यां सैकतोत्सङ्गसुखोचितानां प्राज्यैः पयोभिः परिवर्धितानां । सामान्यधात्रीं इव मानसं मे संभावयत्युत्तरकोसलानां ॥
याऽऽसीत् पुरा हरितशस्यदलाऽभिरामा, स्निग्धाभ्रनील-वसना कृत-सर्वकामा । सा जन्म-भूः प्रतिपदं नररक्तरक्ताऽ-भक्ताऽद्य जीवति कथञ्चिदहोऽत्यशक्ता ।।प्रतापविजयः-५५।।
याचतः स्वगयाश्राद्धं प्रेतस्याविश्य कंचन । नानादेशजनोपज्ञाः प्रत्येषि न कथाः कथम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.९ ॥
याचमानजनमानसवृत्तेः पूरणाय बत जन्म न यस्य । तेन भूमिरतिभारवतीयं न द्रुमैर्न गिरिभिर्न समुद्रैः ॥
याचितश्चिरयति क्व नु धीरः प्राणने क्षणमपि प्रतिभूः कः । शंसति द्विनयनी दृढनिद्रां द्राङ्निमेषमिषघूर्णनपूर्णा ॥
याचे नलं किममरानथवा तदर्थं नित्यार्चनादपि ममाफलिनैरलं तैः । कंदर्पशोषणशिलीमुखपातपीतकारुण्यनीरनिधिगह्वरधोरचित्तैः ॥ नैषधीयचरितम्१३.४८ ॥
यातव्यपार्ष्णिग्राहादिमालायामधिकद्युतिः । एकार्थतन्तुप्रोतायां नायको नायकायते ॥ शिशुपाल २.९२ ॥
यातस्य ग्रथिततरङ्गसैकताभे विच्छेदं विपयसि वारिवाहजाले । आतेनुस्त्रिदशवधूजनाङ्गभाजां संधानं सुरधनुषः प्रभा मणीनां ।। किरातार्जुनीयम्७.१६ ।।
याताः किं न मिलन्ति सुन्दरि पुनश्चिन्ता त्वया मत्कृते नो कार्या नितरां कृशामि कथयत्येवं सबाष्पे मयि । लज्जामन्थरतारकेण निपतद्धाराश्रुणा चक्षुषा दृष्ट्वा मां हासितेन भाविमरणोत्साहस्तया सूचितः ॥अमरुशतकम्-१०॥
यातैश्चातुर्विध्यमस्त्रादिभेदादव्यासङ्गैः सौष्ठवाल्लाघवाच्च । शिक्षाशक्तिं प्राहरन्दर्शयन्तो मुक्तामुक्तैरायुधैरायुधीयाः ॥
यात्रानिवृत्तौ शुभदं प्रवेशनं मृदुध्रुवैः क्षिप्रचरैः पुनर्गमः । द्वीशेऽनले दारुणभे तथोग्रभे स्त्रीगेहपुत्रात्मविनाशनं क्रमात् ॥
यात्रायां प्रविदितजन्मनां नृपाणां दातव्यं दिवसमबुद्धजन्मनां च । प्रश्नाद्यैरुदयनिमित्तमूलभूतैर्विज्ञाते ह्यशुभशुभे बुधः प्रदद्यात् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् १॥

यानाज्जनः परिजनैरवतार्यमाणा राज्ञीर्नरापनयनाकुलसौविदल्लाः । स्रस्तावगुण्ठनपटाः क्षणलक्ष्यमाण-वक्रश्रियः सभयकौतुकमीक्षते स्म ॥ शिशुपाल५.१७ ।।
यानि कानि च मित्राणि कर्तव्यानि शतानि च । पश्य मूषिकमित्रेण कपोता मुक्तबन्धनाः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.५३ ॥
यानेन तन्व्या जितदन्तिनाथौ पादाब्जराजौ परिशुद्धपार्ष्णी । जाने न शुश्रूषयितुं स्वमिच्छू नतेन मूर्ध्ना कतरस्य राज्ञः ॥
यानेव देवान्नमसि त्रिकालं न तत्कृतघ्नीकृतिरौचिती ते । प्रसीद तानप्यनृणान्विधातुं पतिष्यतस्त्वत्पदयोस्त्रिसंध्यम् ॥
यान्तीनां सममसितभ्रुवां नतत्वादंसानां महति नितान्तमन्तरेऽपि. । संसक्तैर्विपुलतया मिथो नितम्बैः सम्बाधं बृहदपि
यान्वरं प्रति परेऽर्थयितारस्तेऽपि यं वयमहो स पुनस्त्वम् । नैव नः खलु मनोरथमात्रं शुर पूरय दिशोऽपि यशोभिः ॥
यापदृष्टिरपि या मुखमुद्रा याचमानमनु या च न तुष्टिः । त्वादृशस्य सकलः स कलङ्कः शीतभासि शशकः परमङ्कः ॥
याबभार कृतानेकमाया सेना ससारतां । धनुः स कर्षन्रहितमायासेनाससार तां ॥ शिशुपाल१९.१५ ।।
यामि यामिह वरीतुमहो तद्दूततां नु करवाणि कथं वः । ईदृशां न महतां बत जाता वञ्चने मम तृणस्य घृणापि ॥
यामिकाननुपमृद्य च मादृक् तां निरीक्षितुमपि क्षमते कः । रक्षिलक्षजयचण्डचरित्रे पुंसि विश्वसिति कुत्र कुमारी ॥
यामूढवानूढवराहमूर्तिर्मुहूर्तमादौ पुरुषः पुराणः । तेनोह्यते सांप्रतमक्षतैव क्षतारिणा सम्यगसौ पुनर्भूः ॥ शिशुपाल१६.८१
याम्यत्रयविशाखेन्द्रसार्पपित्र्येशभिन्नभे । भूग्विज्यार्कदिने नौकाघटं सत्तनौ शुभम् ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ३८॥
याम्यायने विष्णुपदे चाद्या मध्यास्तुलाजयोः । षडशीत्यानने सौम्ये परा नाड्योऽतिपुण्यदाः ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् ८॥
यावच्चक्रे नाञ्जनं बोधनाय व्युत्थानज्ञो हस्तिचारी मदस्य । सेनास्वानाद्दन्तिनामात्मनैव स्थूलास्तावत्प्रावहन्दानकुल्याः ॥
यावच्चन्द्रः पूषभात्कृत्तिकाद्ये पादे शुक्रोऽन्धो न दुष्टोऽग्रदक्षे । मध्येमार्गमार्गवास्तेऽपि राजा तावत्तिष्ठेत्सम्मुखत्वेऽपि तस्य ॥
यावत्पौलस्त्यवास्तूभवदुभयहरिल्लोमलेखोत्तरीये सेतुप्रालेयशैलौ चरति नरपतेस्तावदेतस्य कीर्तिः । यावत्प्राक्प्रत्यगाशापरिवृढनगरारम्भणस्तम्भमुद्रावद्री संध्यापताकारुचिरचितशिखाशोणशोभावुभौ च ॥
यावत्प्रतापनिधिराक्रमते न भानुरह्नाय तावदरुणेन तमो निरस्तं । आयोधनाग्रसरतां त्वयि वीर याते किं वा रिपूंस्तव गुरुः स्वयं उच्छिनत्ति ॥ रघुवंशम् ५.७१ ।।
यावत्प्रभाहतमदो मम भारतं मा, भूयः प्रभा-रतमलं भुवने भवेद्वै । तावत्कदापि कथमप्यति नैव नूनं, यास्यामि जन्मनगरं नगरं गरीयः ।। प्रतापविजयः-५१ ।।
यावत्स एव समयः सममेव तावदव्याकुलाः पटमयान्यभितो वितत्य । पर्यापतत्क्रयिकलोकमगण्यपण्य-पूर्णपणा विणुनो विपणीर्विभेजुः ॥ शिशुपाल५.२४ ।।
यावदर्थपदां वाचमेवमादाय माधवः । विरराम महीयांसः प्रकृत्या मितभाषिणः ॥ शिशुपाल २.१३ ॥
यावदागमयतेऽथ नरेन्द्रान्स स्वयंवरमहाय महीन्द्रः । तावदेव ऋषिरिन्द्रदिदृक्षुर्नारदस्त्रिदशधाम जगाम ॥
यावदादिशति पार्थिवस्तयोर्निर्गमाय पुरमार्गसत्क्रियां । तावदाशु विदधे मरुत्सखैः सा सपुष्पजलवर्षिभिर्घनैः ॥ रघुवंशम्
यावदादिशति पार्थिवस्तयोर्निर्गमाय पुरमार्गसत्क्रियाम् । तावदाशु विदधे मरुत्सखैः सा सपुष्पजलवर्षिभिर्घनैः ॥ रघुवंशम्
यावद्व्यगाहन्त न दन्तिनां घटास्तुरङ्गमैस्तावदुदीरितं खुरैः । क्षिप्तं समीरैः सरितां पुरः पतज्जलान्यनैषीद्रज एव पङ्कतां ॥
यावन्तमिन्दुं प्रतिपत्प्रसूते प्रासावि तावानयमब्धिनापि ।तत्कालमीशेन धृतस्य मूर्ध्नि विधोरणीयस्त्वमिहास्ति लिङ्गम् ॥
यावन्त्येतानि भूतानि स्थावराणि चराणि च । मातरं कल्पयन्त्वेनामीशो हि जगतः पिता॥ कुमारसंभवम्६.८०॥
यावन्न सत्कृतैर्भर्तुः स्नेहस्यानृण्यमिच्छुभिः । अमर्षादितरैस्तावत्तत्यजे युधि जीवितं ॥ शिशुपाल१९.५७ ।।
यावन्नाश्यायते वेदिरभिषेकजलाप्लुता । तावदेवास्य वेलान्तं प्रतापः प्राप दुःसहः ॥ रघुवंशम् १७.३७ ।।
यावश्चोतुमदो निशाञ्जनमथो कालागुरुश्चन्द्रको जातिर्दैवतभूतसर्पविहगाः पश्चेणविप्रास्ततः । क्षत्री वेश्यकशूद्रसङ्करभवाः पुष्पं च पुंनागकं जातीबांकुलकेतकानि च तथा विल्वार्कदूर्वाम्बुजम् ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् १६ ॥
यासि स्मरञ्जयन्कान्त्या योजनौघं महार्वता । समूढस्तं वृतेऽन्यस्मिन्किं न हीस्तेऽत्र पामर ॥ नैषधीयचरितम्१७.१५७ ॥
यास्यामिति समुद्यतस्य गदितं विस्रब्धमाकर्णितं गच्छन्दूरमुपेक्षितो मुहुरसौ व्यावृत्य तिष्ठन्नपि । तच्छून्ये पुनरास्थितास्मि भवने प्राणास्त एते दृढाः सख्यस्तिष्ठत जीवितव्यसनिनी दम्भादहं रोदिमि ॥अमरुशतकम्-७७॥
यियक्षमाणेनाहूतः पार्थेनाथ द्विषन्मुरम् । वैद्यं प्रति प्रतिष्ठासुरासीत् कार्यद्वयाकुलः ॥ शिशुपाल २.१ ॥
यियासतस्तस्य महीध्ररन्ध्रभिदा पटीयान् पटहप्रणादः । जलान्तराणीव महार्णवौघः शब्दान्तराण्यन्तरयांचकार ॥

यियासितामथ मधुभिद्विवस्वता जनो जरन्महिषविषाणधूसरां । पुरः पतत्परबलरेणुमालिनीमलक्षयद्दिशमभिधूमितामिव
युक्तः प्रमाद्यसि हितादपेतः परितप्यसे । यदि नेष्टात्मनः पीडा मा सञ्जि भवता जने ।। किरातार्जुनीयम्११.२९ ।।
युक्ताः स्वशक्त्या मुनयः प्रजानां हितोपदेशैरुपकारवन्तः । समुच्छिनत्सि त्वं अचिन्त्यधामा कर्माण्युपेतस्य दुरुत्तराणि ।।
युक्तार्थानां तां च विना खण्डवाक्यं स इष्यते । वाक्यं च खण्डवाक्यं च पदमेकमपि क्वचित् ॥ चन्द्रालोकः१.१४ ।।
युक्तिर्विशेषसिद्धिश्चेद्विचित्रार्थान्तरान्वयात् । नवस्त्वं नीरदः कोऽपि स्वर्णैर्वर्षसि यन्मुहुः ॥ चन्द्रालोकः३.९ ।।
युक्त्यास्वाद्यलसद्रसैकवसतिः साहित्यसारस्वत-क्षीराम्भोधिरगाधतामुपदधत्सेव्यः समाश्रीयताम् । श्रीरस्मादुपदेशकौशलमयं पीयूषमस्माज्जग-ज्जाग्रद्भासुरपद्मकेशरयशःशीतांशुरस्माद् बुधाः ॥ चन्द्रालोकः१.३ ।।
युगपदयुगसप्तिस्तुल्यसंख्यैर्मयूखैर्दशशतदलभेदं कौतुकेनाशुकृत्वा । श्रियमलिकुलगीतैर्लालितां पङ्कजान्तर्-भवनमधिशयानामादरात्पश्यतीव ॥ शिशुपाल११.६१ ।।
युगपद्विकासमुदयाद्गमिते शशिनः शिलीमुखगणोऽलभत । द्रुतमेत्य पुष्पधनुषो धनुषः कुमुदेऽङ्गनामनसि चावसरं ॥
युगशेष तव द्वेषस्तस्मिन्नेष न सांप्रतम् । भविता न हितायैतद्वैरं ते वैरसेनिना ॥ नैषधीयचरितम्१७.१४९ ॥
युगान्तकालप्रतिसंहृतात्मनो जगन्ति यस्यां सविकासमासत । तनौ ममुस्तत्र न कैटभद्विषस्तपोधनाभ्याजामसंभवा मुदः ॥
युद्धमित्थं विधूतान्यमानवानभियो गतः । चैद्यः परान्पराजिग्ये मानवानभियोगतः ॥ शिशुपाल१९.८२ ।।
युद्ध्वा चामिमुखं रणस्य चरणस्यैवादसीयस्य वा बुद्ध्वाऽन्तः स्वपरान्तरं निपततामुन्मुच्य बाणावलीः । छिन्नं वावनतीभवन्निजभियः खिन्नं भरेणाथ वा राज्ञानेन हठाद्विलोठितमभूद्भूमावरीणां शिरः ॥ नैषधीयचरितम्१२.४८ ॥
युधाजितस्तु संदेशात्स देश सिन्धुनामकं । ददौ दत्तप्रभावाय भरताय धृतप्रजः ॥ रघुवंशम् १५.८७ । ।
युधे परैः सह दृढबद्धकक्षया कलक्वणन्मधुपकुलोपगीतया । अदीयत द्विपघटया सवारिभिः करोदरैः स्वयमथ दानमक्षयं ॥
युयुत्सुनेव कवचं किं आमुक्तं इदं त्वया । तपस्विनो हि वसते केवलाजिनवल्कले ।। किरातार्जुनीयम्११.१५ ।।
युवद्वयीचित्तनिमज्जनोचितप्रसूनशून्येतरगर्भगह्वरम् । स्मरेषुधीकृत्य धिया भयान्धया स पाटलायाः स्तबकं प्रकम्पितः ॥
युवनोन्नतविलासिनीस्तनक्षोभलोलकमलाश्च दीर्घिकाः । गूढमोहनगृहास्तदम्बुभिः स व्यगाहत विगाढमन्मथः ॥ रघुवंशम्
युवा युगव्यायतबाहुरंसलः कपाटवक्षाः परिणद्धकंधरः । वपुःप्रकर्षादजयद्गुरुं रघुस्तथापि नीचैर्विनयाददृश्यत ॥ रघुवंशम्
युवा समादित्सुरमत्रगं घृतं विलोक्य तत्रैणदृशोऽनुबिम्बनम् । चकार तन्नीविनिवेशिनं करं बभूव तच्च स्फुटकण्टकोत्करम् ॥
युवानमालोक्य विदग्धशीलया स्वपाणिपाथोरुहनालनिर्मितः । श्लथोऽपि सख्यां परिधिः कलानिधौ दधावहो तं प्रति गाढबन्धताम् ॥ नैषधीयचरितम्१६.५९ ॥
युवान्तरं सा वचसामधीश्वरा स्वरामृतन्यक्कृतमत्तकोकिला । शशंस संसक्तकरैव तद्दिशा निशापतिज्ञातिमुखीमिमां प्रति ॥
युवामिमे मे स्त्रितमे इतीरिणौ गले तथोक्ता निजगुच्छमेकिका । न भास्यदस्तुच्छगलो वदन्निति न्यधत्त जन्यस्य ततः पराकृषत् ॥ नैषधीयचरितम्१६.५१ ॥
युष्मान्वृणीते न बहून्सतीयं शेषावमानाच्च भवत्सु नैकम् । तद्वः समेतान्नृपमेनमंशान्वरीतुमन्विष्यति लोकपालाः ॥
यूनि रागतरलैरपि तिर्यक्पातिभिः श्रुतिगुणेन युतस्य । दीर्घदर्शिभिरकारि वधूनां लङ्घनं न नयनैः श्रवणस्य ॥
यूपवत्यवसिते क्रियाविधौ कालवित्कुशिकवंशवर्धनः । रामं इष्वसनदर्शनोत्सुकं मैथिलाय कथयां ब्वभूव सः ॥ रघुवंशम्
यूपवत्यवसिते क्रियाविधौ कालवित्कुशिकवंशवर्धनः । राममिष्वसनदर्शनोत्सुकं मैथिलाय कथयां ब्वभूव सः ॥ रघुवंशम्
ये चान्ये कालयवनसाल्वरुक्मिद्रुमादयः । तमःस्वभावास्ते प्येनं प्रदोषमनुयायिनः ॥ शिशुपाल २.९८ ॥
ये पक्षिणः प्रथममम्बुनिधिं गतास्ते येऽपीन्द्रपाणितुलायुधलूनपक्षाः । तेजग्मुरद्रिपतयः सरसीर्विगाढुं आक्षिप्तकेतुकुथसैन्यगजच्छलेन ॥ शिशुपाल५.३१ ।।
ये षोडशाद्या द्विगुणास्ते स्युर्वाक्यपदाश्रयात् । प्रबन्धेऽपि द्वादश स्युरर्थशक्तिभुवो भिदः ॥ चन्द्रालोकः७.११ ।।
ये संरम्भोत्पतनरभसाः स्वाङ्गभङ्गाय तस्मिन मुक्ताध्वानं सपदि शरभा लङ्घयेयुर भवन्तम तान कुर्वीथास तुमुलकरकावृष्टिपातावकीर्णन के वा न स्युः परिभवपदं निष्फलारम्भयत्नाः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.५७॥
ये हिरण्यकशिपुं रिपुमुच्चै रावणं च कुरुवीरचयं च । हन्त हन्तुमभवंस्तव योगास्ते नरस्य च हरेश्च जयन्ति ॥
येन रोषपरुषात्मनः पितुः शासने स्थिभिदोऽपि तस्थुषा । वेपमानजननीशिरश्छिदा प्रागजीयत घृणा ततो मही ॥
येन रोषपरुषात्मनः पितुः शासने स्थिभिदोऽपि तस्थुषा । वेपमानजननीशिरश्छिदा प्रागजीयत घृणा ततो मही ॥

येन शुक्लीकृता हंसाः शुकाश्च हरितीकृताः । मयूराश्चित्रिता येन स ते वृत्तिं विधास्यति ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१७२ ॥
येनाङ्गमूहे व्रणवत्सरुचा परतोऽमरैः । समत्वं स ययौ खड्गत्सरुचापरतोऽमरैः ॥ शिशुपाल१९.७४ ।।
येनापविद्धसलिलः स्फुटनागसद्मा देवासुरैरमृतं अम्बुनिधिर्ममन्थे । व्यावर्तनैरहिपतेरयं आहिताङ्कः खं व्यालिखन्निव विभाति स मन्दराद्रिः ।। किरातार्जुनीयम्५.३० ।।
येनामुना बहुविगाढसुरेश्वराध्वराज्याभिषेकविकसन्महसा बभूवे । आवर्जनं तमनु ते ननु साधु नामग्राहं मया नलमुदीरितमेवमत्र ॥ नैषधीयचरितम्१३.२९ ॥
येषां न विद्या न तपो न दानं ज्ञानं न शीलं न गुणो न धर्मः । ते मर्त्यलोके भुवि भारभूताः मनुष्यरूपेण मृगाश्चरन्ति ।।
येषु येषु सरसा दमयन्ती भूषणेषु यदिवापि गुणेषु । तत्र तत्र कलयापि विशेषो यः स हि क्षितिभृतां पुरुषार्थः ॥
यैरन्वमायि ज्वलनस्तुषारे सरोजिनीदाहविकारहेतोः । तदीयधूमौघतया हिमांशौ शङ्के कलङ्कोऽपि समर्थितस्तैः ॥
यो ध्रुवाणि परित्यज्य अध्रुवाणि निषेवते । ध्रुवाणि तस्य नश्यन्ति अध्रुवं नष्टमेव हि ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.२०० ॥
यो बाह्यः स खलु जलैर्निरासि रागो यश्चित्ते स तु तदवस्थ एव तेषां । धीराणां व्रजति हि सर्व एव नान्तःपातित्वादभिभवनीयतां परस्य ॥ शिशुपाल८.५८ ।।
यो मघोनि दिवमुच्चरमाणे रम्भया मलिनिमालमलम्भि । वर्ण एव स खलूज्ज्वलमस्याः शान्तमान्तरमभाषत भङ्ग्या ॥
योऽत्ति यस्य यदा मांसमुभयोः पश्यतान्तरम् । एकस्य क्षणिका प्रीतिरन्यः प्राणैर्विमुच्यते ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.६७ ॥
योऽधिकाद्योजनशतान् पश्यतीहामिषं खगः । स एव प्राप्तकालस्तु पाशबन्धं न पश्यति ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.५० ॥
योगं च तं योग्यतमाय तस्मै तपःप्रभावाद्वितातार सद्यः । येनास्य तत्त्वेषु कृतेऽवभासे समुन्मिमीलेव चिराय चक्षुः ।।
योगनिद्रान्तविशदैः पावनैरवलोकनैः । भृग्वादीननुगृह्णन्तं सौख शायनिकानृषीन् ॥ रघुवंशम् १०.१४ । ।
योगात्सिद्धिर्धरणिपतीनामृक्षगुणैरपि भूदेवानाम् । चौराणां शुभशकुनैरुक्ता भवति मुहूर्तादपि मनुजानाम् ॥
योगिनो यं विचिन्वन्ति क्षेत्राभ्यन्तरवर्तिनम् । अनावृत्तभयं यस्य पदमाहुर्मनीषिणः॥ कुमारसंभवम्६.७७॥
योगे क्षेममथाधियोगगमने क्षेमं रिपूणां वधं चाथो क्षेमयशोवनीश्च लभते योगाधियोगे व्रजन् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ७६॥
योग्यस्य त्रिनयनलोचनार्चिर्निदग्धस्मरपूतनाधिराज्यलक्ष्म्याः । कान्तायाः करकलशोद्यतैः पयोभिरवक्त्रेन्दोरकृतमहाभिषेकमेकः ॥ शिशुपाल८.३३ ।।
योग्यैर्व्रजद्भिर्नृपजां वरीतुं वीरैरनर्हैः प्रसभेन हर्तुम् । द्रष्टुं परैस्तान्परिकर्तुमन्यैः स्वमात्रशेषाः ककुभो बभूवुः ॥
योषितः पतितकाञ्चनकाञ्चौ मोहनातिरभसेन नितम्बे । मेखलेव परितः स्म विचित्रा राजते वननखक्षतलक्ष्मीः ॥
योषितः पुलकरोधि दधत्या घर्मवारि नवसंगमजन्म । कान्तवक्षसि बभूव पतन्त्या मण्डनं लुलितमण्डनतैव ।।
योषितां उडुपतेरिवाचिषां स्पर्शनिर्वृतिं असावनाप्नुवन् । आरुरोह कुमुदाकरोपमां रात्रिजागरपरो दिवाशयः ॥ रघुवंशम्
योषितामतितरां नखलूनं गात्रमुज्ज्वलतया न खलूनं । क्षोभमाशु हृदयं नयदूनां रागवृद्धिमकरोन्न यदूनां ॥
योषिदुद्धतमनोभवरागा मानवत्यपि ययौ दयिताङ्कं । कारयत्यनिभृता गुणदोषे वारुणी खलु रहस्यविभेदं ।।
यौवनं धनसम्पत्तिः प्रभुत्वमविवेकिता । एकैकमप्यनर्थाय किमु यत्र चतुष्टयम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.8 ॥
यौवनान्तं वयो यस्मिन्नान्तकः कुसुमायुधात् । रतिखेदेसमुत्पन्ना निद्रा संज्ञाविपर्ययः ॥ कुमारसंभवम्६.४४ ॥
रंचितं रतिपण्डित ! त्वया स्वयमङ्गेषु ममेदमार्तवम् । ध्रियते कुसुमप्रसाधनं तव तच्चारु वपुर्न दृश्यते ॥ कुमारसंभवम्
रक्तश्रुतिं जपासूनसमरागामिषुव्यधाथ् । कश्चित्पुरः सपत्नेषु समरागमिषुव्यधाथ् ॥ शिशुपाल१९.६४ ।।
रक्ताशोकश चलकिसलयः केसरश चात्र कान्तः प्रत्यासन्नौ कुरुवकवृतेर माधवीमण्डपस्य एकः सख्यास तव सह मया वामपादाभिलाषी काङ्क्षत्य अन्यो वदनमदिरां दोहदच्छद्मनास्याः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.१८॥
रक्षःस्वरक्षणमवेक्ष्य निजं निवृत्तो विद्याधरेष्वधरतां वपुषैव भैम्याः । गन्धर्वसंसदि न गन्धमपि स्वरस्य तस्या विमृश्य विमुखोऽजनि यानवर्गः ॥ नैषधीयचरितम्११.१३ ॥
रक्षसा मृगरूपेण वञ्चयित्वा स राघवौ । जहरा सीतां पक्षीन्द्रप्रयासक्षणविघ्नितः ॥ रघुवंशम् १२.५३ । ।
रक्षितारमिति तत्र कर्मणि न्यस्य दुष्टदमनक्षमं हरिं । अक्षतानि निरवर्तयत्तदा दानहूॐअयजनानि भूपतिः ॥
रक्षिलक्षवृतत्वेन बाधनं न तपोधनैः । मेने मानी मनाक्तत्र स्वानुकूलं कलिः किल ॥ नैषधीयचरितम्१७.२०९ ॥

रक्षोनराऽमरगणाः क्रमतो मघाहिवस्विन्द्रमूलवरुणानलतक्षराधाः । मूर्वोत्तरात्रयविधातृयमेशभानि मैत्रादितीन्दुहरिपौष्णमरुल्लघूनि ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् २९॥
रक्षोभिः सुरमनुजैर्दितेः सुतैर्वा यल्लोकेष्वविकलं आप्तं आधिपत्यं । पाविन्याः शरणगतार्तिहारिणे तन्माहात्म्यं भव भवते नमस्क्रियायाः ।। किरातार्जुनीयम्१८.३६ ।।
रक्षोवधान्तो न च मे प्रयासो व्यर्थः स वैरप्रतिमोचनाय । अमर्षणः शोणितकाङ्क्षया किं पदा स्पृशन्तं दशति द्विजिह्वः ॥
रघुं एव निवृत्तयौवनं तं अमन्यन्त नवेश्वरं प्रजाः । स हि तस्य न केवलां श्रियं प्रतिपेदे सकलान्गुणानपि ॥ रघुवंशम् ८.५ ।
रघुनाथोऽप्यगस्त्येन मार्गसंदर्शितात्मना । महौजसा संयुयुजे शरत्काल इवेन्दुना ॥ रघुवंशम् १५.५४ ।।
रघुपतिरपि जातवेदोविशुद्धां प्रगृह्य प्रियां प्रियसुहृदि विभीषणे संगमय्य श्रियं वैरिणः । रविसुतसहितेन तेनानुयातः सस्ॐइत्रिणा भुजविजितविमानरत्नाधिरूढः प्रतस्थे पुरीम् ॥ रघुवंशम् १२.१०४ ।।
रघुरश्रुमुखस्य तस्य तत्कृतवानीप्सितं आत्मजप्रियः । न तु सर्प इव त्वचं पुनः प्रतिपेदे व्यपवर्जितां श्रियं ॥ रघुवंशम् ८.१३
रघुर्भृशं वक्षसि तेन ताडितः पपात भूमौ सह सैनिकाश्रुभिः । निमेषमात्रादवधूय तद्व्यथां सहोत्थितः सैनिकहर्षनिःस्वनैः ॥
रघुवंशप्रदीपेन तेनाप्रतिम तेजसा । रक्षागृहगता दीपाः प्रत्यादिष्ट इवाभवन् ॥ रघुवंशम् १०.६९ ।।
रघुवंशम्/प्रथमः सर्गः
रघूणाम् अन्वयं वक्ष्ये तनुवाग्विभवोऽपि सन् । तद्गुणैः कर्णमागत्य चापलाय प्रचोदितः ॥ रघुवंशम् १.९ ।।
रघोरवष्टम्भमयेन पत्रिणा हृदि क्षतो गोत्रभिदप्यमर्षणः । नवाम्बुदानीकमुहूर्तलाञ्छने धनुष्यमोघं समधत्त सायकम् ॥
रचय चारुमते स्तनयोर्वृतिं कलय केशिनि कैश्यमसंयतम् । अवगृहाण तरङ्गिणि नेत्रयोर्जलझराविति शुश्रुविरे गिरः ॥
रचयति रुचिः शोणीमेतां कुमारितरा रवेर्यदलिपटली नीलीकर्तुं व्यवस्यति पातुका । अजनि सरसी कल्माषी तद्ध्रुवं धवलस्फुटत्कवलकलिकाषण्डैः पाण्डूकृतोदरमण्डला ॥ नैषधीयचरितम्१९.३९ ॥
रजःकणैः खुरोद्धूतैः स्पृशद्भिर्गात्रमन्तिकात् । तीर्थाभिषेकजां शुद्धिं आदधाना महीक्षितः ॥ रघुवंशम् १.८५ ।।
रजःपदं षट्पदकीटजुष्टं हित्वात्मनः पुष्पमयं पुराणम् । अद्यात्मभूराद्रियतां स भैम्या भ्रूयुग्ममन्तर्धृतमुष्टि चापम् ॥
रजनिवमथुप्रालेयाम्भःकणक्रमसंभृतैः कुशकिसलयस्याच्छैरग्रेशयैरुदबिन्दुभिः । सुषिरकुशलेनायःसूचीशिखाङ्कुरसंकरं किमपि गमितान्यन्तर्मुक्ताफलान्यवमेनिरे ॥ नैषधीयचरितम्१९.६ ॥
रजनीतिमिरावगुण्ठिते पुरमार्गे घनशब्दविक्लवाः । वसतिं प्रिय ! कामिनां प्रियास्त्वदृते प्रापयितुं क ईश्वरः ॥
रजनीमवाप्य रुचमाप शशी सपदि व्यभूषयदसावपि तां । अविलम्बितक्रममहो महतामितरेतरकृतिमच्चरितं ॥
रजनीषु राजतनयस्य बहुलसमयेऽपि धामभिः । भिन्नतिमिरनिकरं न जहे शशिरश्मिसंगमयुजा नभः श्रिया ।।
रजोभिः स्यन्दनोद्धूतैर्गजैश्च घनसंनिभैः । भुवस्तलं इव व्य्ॐअ कुर्वन्व्य्ॐएव भूतलं ॥ रघुवंशम् ४.२९ ।।
रज्यन्नखस्याङ्गुलिपञ्चकस्य मिषादसौ हैङ्गुलपद्मतूणे । हैमैकपुङ्ख्यास्ति विशुद्धपर्वा प्रियाकरे पञ्चशरी स्मरस्य ॥
रज्यस्व राज्ये जगतामितीन्द्राद्याच्ञाप्रतिष्ठां लभसे त्वमेव । लघूकृतस्वं बलियाचनेन तत्प्राप्तये वामनमामनन्ति ॥
रञ्जिता नु विविधास्तरुशैला नामितं नु गगनं स्थगितं नु । पूरिता नु विषमेषु धरित्री संहृता नु ककुभस्तिमिरेण ।।
रणः प्रववृते तत्र भीमः प्लवगरक्षसां । दिग्विजृम्भितकाकुत्स्थपौलस्त्यजयघोषणः ॥ रघुवंशम् १२.७२ ।।
रणसंमदोदयविकासिबलकलकलाकुलीकृते । शारिमशकधिरोपयितुं द्विरदे मदच्युति जनः कथञ्चन ॥ शिशुपाल१५.७७ ।।
रणाङ्गणं सर इव प्लावितं मदवारिभिः ।गजः पृथुकराकृष्टशतपत्रमलोडयथ् ॥ शिशुपाल१९.६९ ।।
रणे रभसनिर्भिन्नद्विपपाटविकासिनि । न तत्र गतभीः कश्चिद्द्विपपाट विकासिनि ॥ शिशुपाल१९.५६ ।।
रणेऽमितत्रीणतया प्रकाशः शरासनज्यानिकषौ भुजाभ्यां । विशिष्टरेखौ रिपुविक्रमाग्नेर्निर्वाणमार्गाविव यो बिभर्ति ॥
रणेषु तस्य प्रहिताः प्रचेतसा सरोषहुङ्कारपराङ्मुखीकृताः । प्रहर्तुरेवोरगराजरज्जवो जवेन कण्ठं सभयं प्रपेदिर ॥
रणोन्मुखस्तिष्ठतु सज्जितो भवान् ध्रुवं मदीयाऽऽगमनं भविष्यति । अथाऽऽवयोरेकजनश्च सङ्गरे यशोऽवशेषो भविता नु
रण्द्भिराघट्टनया नभस्वतः पृथग्विभिनाश्रुतिमण्डलैः स्वरैः । स्फुटीभवद्ग्रामविशेषमूर्च्छना मवेक्षमाणं महतीं मूहुर्मूहुः ॥
रतान्तरे यत्र गृहान्तरेषु वितर्दिनिर्यूहविटङ्कनीडः । रुतानि शृण्वन् वयसां गणो न्तेवासित्वमाप स्फुटमङ्गनानाम् ॥
रतिपतिप्रहितानिलहेतितां प्रतियती सुदती मलयानिले । तदुरुतापभयात्तमृणालिकामयमियं भुजगास्त्रमिवादित ॥
रतिपतिप्रहितेव कृतक्रुधः प्रियतमेषु वधूरनुनायिका । बकुलपुष्परसासवपेशलध्वनिरगान्निरगात्मधुपावलिः ॥

रतिपतेर्विजयास्त्रमिषुर्यथा जयति भीमसुतापि तथैव सा । स्वविशिखानिव पञ्चतया ततो नियतमैहत योजयितुं स ताम् ॥
रतिरतिपतिद्वैतश्रीकौ धुरं बिभृमस्तरां प्रियवचसि यन्नग्राचार्या वदामतमां ततः । अपि विरचितो विघ्नः पुण्यद्रुहः खलु नर्मणः परुषमरुषे नैकस्यै वामुदेति मुदेऽपि तत् ॥ नैषधीयचरितम्१९.२१ ॥
रतिरभसविलासाभ्यासतान्तं न यावन्नयनयुगममीलत्तावदेवाहतोऽसौ । रजनिविरतिशंसी कामिनीनां भविष्यद्-विरहविहितनिद्राभङ्गमुच्चैर्मृदङ्गः ॥ शिशुपाल११.२ ।।
रतिर्देवादिविषया सन्ति च व्यभिचारिणः । वेद्यमाना निगद्यन्ते भावाः साहित्यवेदिभिः ॥ चन्द्रालोकः६.१४ ।।
रतिवियुक्तमनात्मपरज्ञ किं स्वमिव मामपि तापितवानसि । कथमतापभृतस्तव संगमादितरथा हृदयं मम दह्यते ॥
रतिस्मरौ नूनं इमावभूतां राज्ञां सहस्रेषु तथा हि बाला । गतेयं आत्मप्रतिरूपं एव मनो हि जन्मान्तरसंगतिज्ञं ॥ रघुवंशम्
रतेर्गृहीतानुनयेन कामं प्रत्यर्पितस्वाङ्गं इवेश्वरेण । काकुत्स्थं आलोकयतां नृपाणां मनो बभूवेन्दुमतीनिराशं ॥ रघुवंशम्
रतौ ह्रिया यत्र निशम्य दीपाञ्जालागताभ्यो धिगृहं गृहिण्यः । बिभ्युर्बिडालेक्षणभीषणाभ्यो वैदूर्यकुड्येषु शशिद्युतिभ्यः ॥
रत्नच्छायाव्यतिकर इव प्रेक्ष्यमेतत्पुरस्ताद वल्मीकाग्रात प्रभवति धनुःखण्डम आखण्डलस्य येन श्यामं वपुर अतितरां कान्तिम आपत्स्यते ते बर्हेणेव स्फुरितरुचिना गोपवेषस्य विष्णोः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.१५॥
रत्नस्तम्भेषु संक्रान्तप्रतिमास्ते चकाशिरे । एकाकिनो पि परितः पौरुषेयवृता इव ॥ शिशुपाल २.४ ॥
रत्नैर्महार्हैस्तुतुषुर्न देवाः न भेजिरे भीमविशेषेण भीतिम् । सुधां विना न प्रययुर्विरामं न निश्चितार्थाद्विरमन्ति धीराः ।।
रत्याख्यस्थायिभावात्मा वल्लभादिविभावितः । आलस्येर्ष्याजुगुप्साभ्यो विना संचारिभिर्युतः ॥ चन्द्रालोकः६.४ ।।
रथचरणधराङ्गनाकराब्जव्यतिकरसम्पदुपात्तस्ॐअनस्याः । जगति सुमनसस्तदादि नूनं दधति परिस्फुटमर्थतोऽभिधानं ॥
रथमास्थितस्य च पुराभिवर्तिनस्तिसृणां पुरामिव रिपोर्मुरद्विषः । अथ धर्ममूर्तिरनुरागभावितः स्वयमादित प्रवयणं
रथवाजिपत्तिकरिणीसमाकुलं तदनीकयोः समगत द्वयं मिथः । दधिरे पृथक्करिण एव दूरतो महतां हि सर्वमथवा जनातिगं
रथाङ्गनाम्नोरिव भावबन्धनं बभूव यत्प्रेम परस्पराश्रयम् । विभक्तं अप्येकसुतेन तत्तयोः परस्परस्योपरि पर्यचीयत ॥
रथाङ्गपाणेः पटलेन रोचिषामृषित्विषः संवलिता विरेजिरे । चलत्पलाशान्तरगोचरास्तरोस्तुषारमूर्तेरिव नक्तमंशवः ॥
रथाङ्गभर्त्रे भिनवं वराय यस्याः पितेव प्रतिपादितायाः । प्रेम्णोपकण्ठं मुहुरङ्कभाजो रत्नावलीरम्बुधिराबबन्ध ॥
रथाङ्गभाजा कमलानुषङ्गिणा शिलीमुखस्तोमसखेन शार्ङ्गिणा ।सरोजिनीस्तम्बकदम्बकैतवान्मृणालशेषाहिभुवान्वयायि यः ॥ नैषधीयचरितम्१.१११ ॥
रथाङ्गसंक्रीडितं अश्वहेषा बृहन्ति मत्तद्विपबृंहितानि । संघर्षयोगादिव मूर्छितानि ह्रादं निगृह्णन्ति न दुन्दुभीनां ।।
रथात्स यन्त्रा निगृहीतवाहात्तां भ्रातृजायां पुलिनेऽवतार्य । गङ्गां निषादाहृतनौविशेषस्ततार संधां इव सत्यसंधः ॥
रथादसौ सारथिना सनाथाद्राजावतीर्याथ पुरं विवेश । निर्गत्य बिम्बादिव भानवीयात्सौधाकरं मण्डलमंशुसङ्घः ॥
रथी निषङ्गी कवची धनुष्मान्दृप्तः स राजन्यकं एकवीरः । निवारयां आस महावराहः कल्पक्षयोद्धूतं इवार्णवाम्भः ॥
रथैरथायुः कुलजाः कुमाराः शस्त्रेषु शास्त्रेषु च दृष्टपाराः ।स्वयंवरं शंबरवैरिकायव्यूहश्रियः श्रीजितयक्षराजाः ॥
रथो रथाङ्गध्वनिना विजज्ञे विलोलघण्टाक्वणितेन नागः । स्वभर्तृनामग्रहणाद्बभूव सान्द्रे रजस्यात्मपरावबोधः ॥ रघुवंशम्
रथ्याघोषैर्बृहणैर्वारणानामैक्यं गच्छन्वाजिनां ह्रेषया च । व्यॐअव्यापी सन्ततं दुन्दुभीनामव्यक्तोऽभूदीशितेव प्रणादः ॥
रन्तुं क्षतोत्तुङ्गनितम्बभूमयो मुहुर्व्रजन्तः प्रमदं मदोद्धताः । पङ्गं करापाकृतशैवलांशुकाः समुद्रगाणामुदपादयन्निभाः ॥
रभसप्रवृत्तकुरुचक्रदुन्दुभिध्वनिभिर्जनस्य बधिरीकृतश्रुतेः । समवादि वक्तृभिरभीष्टसङ्कथाप्रकृतार्थशेषमथ हस्तसंज्ञया ॥
रभसेन हारपददन्तकाञ्चयः प्रतिमूर्धजं निहितकर्णपूरकाः । परिवर्तिताम्बरयुगाः समापतन्वलयीकृतश्रवणपूरकाः स्त्रियः ॥
रमसादुदस्थुरथ युद्धमनुचितभियोऽभिलाषुकाः । सान्द्रमुकुटकिरणोच्छलितस्फटिकांशवः सदसि मेदिनीभृतः ॥
रम्भादिलोभात्कृतकर्मभिर्मा शून्यैव भूर्भूत्सुरभूमिपान्थैः । इत्येतयालोपि दिवोऽपि पुंसां वैमत्यमत्यप्सरसा रसायाम् ॥
रम्भापि किं चह्नयति प्रकाण्डं न चात्मनः स्वेन न चैतदूरू । स्वस्यैव येनोपरि सा ददाना पत्त्राणि जागर्त्यनयोर्भ्रमेण ॥
रम्या इति प्राप्तवतीः पताका रागं विविक्ता इति वर्द्धयन्तीः । यस्यामसेवन्त नमद्वलीकाः समं वधूभिर्वलभीर्युवानः ॥
रम्या नवद्युतिरपैति न शाद्वलेभ्यः श्यामीभवन्त्यनुदिनं नलिनीवनानि । अस्मिन्विचित्रकुसुमस्तबकाचितानां शाखाभृतां परिणमन्ति न पल्लवानि ।। किरातार्जुनीयम्५.३७ ।।
रम्येषु हर्म्येषु निवेशनेन सपर्यया कुण्डिननाकनाथः । प्रियोक्तिदानादरनम्रताद्यैरुपाचरच्चारु स राजचक्रम् ॥

रयेण रणकाम्यन्तौ दूरादुपगतविभौ । गतासुरन्तरा दन्ती वरण्डक इवाभवथ् ॥ शिशुपाल१९.६५ ।।
रयेण सा संनिदधे पतन्ती भवोद्धवेनात्मनि चापयष्टिः । समुद्धता सिन्धुरनेकमार्गा परे स्थितेनौजसि जह्नुनेव ।।
रराज दोर्मण्डनमण्डलीजुषोः स वज्रमाणिक्यसितारुणत्विषोः । मिषेण वर्षन्दशदिङ्मुखोन्मुखौ यशःप्रतापाववनीजयार्जितौ ॥ नैषधीयचरितम्१५.७५ ॥
रराज संपादकमिष्टसिद्धेः सर्वासु दिक्ष्वप्रतिषिद्धमार्गम् । महारथः पुण्यरथं स शाङ्र्गी क्षिप्रं क्षपानाथ इवाधिरुढः ॥
रवावर्यमा ब्रह्मरक्षश्च सोमे कुजे वह्निपित्र्ये बुधे चाभिजित्स्यात् । गुरौ तोयरक्षो भृगौ ब्रह्मपित्र्ये शनावीशसार्पौ मुहूर्ता निषिद्धाः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ५४॥
रविकान्तमयेन सेतुना सकलाहं ज्वलनाहितोष्मणा । शिशिरे निशिगच्छतां पुरा चरणौ यत्र दुनोति नो हिमं ॥
रवितुरङ्गतनूरुहतुल्यतां दधति यत्र शिरीषरजोरुचः । उपययौ विदधन्नवमल्लिकाः शुचिरसौ चिरसौरभसंपदः ॥
रविनिशाकरयोर्ग्रहपीडनं गजभुजङ्गमयोरपिबन्धनम् । मतिमतां च विलोक्य दरिद्रतां विधिरहो! बलवानिति मे मतिः ।।
रविरथहयानश्वस्यन्ति ध्रुवं वडवा बलप्रतिबलबलावस्थायिन्यः समीक्ष्य समीपगान् । निजपरिवृढं गाढप्रेमा रथाङ्गविहंगमी स्मरशरपराधीनस्वान्ता वृषस्यति संप्रति ॥ नैषधीयचरितम्१९.१७ ॥
रविरुचिर्ऋचामोकारेषु स्फुटामलबिन्दुतां गमयितुममूरुच्चीयन्ते विहायसि तारकाः । स्वरविरचनायासामुच्चैरुदात्ततया हृताः शिशिरमहसो बिम्बादस्मादसंशयमंशवः ॥ नैषधीयचरितम्१९.७ ॥
रवेर्भतोऽब्जभोन्मितिर्नगावशेषिता द्यगा । महाडलो न शस्यते त्रिषण्मिता भ्रमो भवेत् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् २५॥
रवैर्गुणास्फालभवैः स्मरस्य स्वर्णाथकर्णौ बधिरावभूताम् । गुरोः शृणोतु स्मरमोहनिद्राप्रबोधदक्षाणि किमक्षराणि ॥
रसगुणशशिनागाब्ध्याढ्यसंक्रान्तियातां शकमितिरथ तष्टाऽङ्कैर्यदा षञ्च शेषाः । रुगनलनृपचौरा मृत्युसञ्ज्ञश्च बाणो नवहृतशरशेषे शेषकैक्ये सशल्यः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ७३॥
रसभावतदाभास-भावशान्तिनिबन्धनाः । रसवत्प्रेयऊर्जस्वि-समाहितमयाभिधाः ॥ चन्द्रालोकः५.११७ ।।
रसस्य शृङ्गार इति श्रुतस्य क्व नाम जागर्ति महानुदन्वान् । कस्मादुदस्थादियमन्यथा श्रीर्लावण्यवैदग्ध्यनिधिः पयोधेः ॥
रसातलादादिभवेन पुंसा भुवः प्रयुक्तोद्वहनक्रियायाः । अस्याच्छं अम्भः प्रलयप्रवृद्धं मुहूर्तवक्त्रावरणं बभूव ॥ रघुवंशम्
रसाद्यनुचिते वर्णे प्रतिकूलाक्षरं विदुः । न मामङ्गद जानासि रावणं रणदारुणम् ॥ चन्द्रालोकः२.१५ ।।
रसान्तराण्येकरसं यथा दिव्यं पयोऽश्नुते । देशे देशे गुणेष्वेवं अवस्थास्त्वं अविक्रियः ॥ रघुवंशम् १०.१७ ।।
रसालसालः समदृश्यतामुना स्फुरद्द्विरेफारवरोषहुंकृतिः । समीरलोलैर्मुकुलैर्वियोगिने जनाय दित्सन्निव तर्जनाभियम् ॥
रसालां पायसं काञ्जीं शृतं दुग्धं तथादधि । पयोऽशृतं तिलान्नं च भक्षयेद्वारदोहदम् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ८७॥
रसैः कथा यस्य सुधावधीरणी नलः स भूजानिरभूद्गुणाद्भुतः । सुवर्णदण्डैकसितातपत्रितज्वलत्प्रतापावलिकीर्तिमण्डलः
रह सहचरीमेतां राजन्नपि स्त्रितमां क्षाणं तरणिकिरणैः स्तोकान्मुक्तैः समालभते नभः । उदधिनिरयद्धास्वत्स्वर्णोदकुम्भदिदृक्षुतां दधति नलिनं प्रस्थायिन्यः श्रियः कुमुदान्मुदा ॥ नैषधीयचरितम्१९.२५ ॥
रहस्यभेदो याच्ञा च नैष्ठुर्यं चलचित्तया । क्रोधो निःसत्यता द्यूतमेतन्मित्रस्य दूषणम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.९९ ॥
रहितरत्नचयान्न शिलोच्चयानफलताभवना न दरीभुवः । विपुलिनाम्बुरुहा न सरिद्वधूरकुसुमान्दधतं न महीरुहः ।।
रागं दर्शयते सैषा वयस्याः सूनृतामृतैः । मम त्वमिति वक्तुं मां मौनिनी मानिनी पुनः ॥ नैषधीयचरितम्२०.३३ ॥
रागं प्रतीत्य युवयोस्तमिमं प्रतीची भानुश्च किं द्वयमजायत रक्तमेतत् । तद्वीक्ष्य वां किमिह केलिसरित्सरोजैःकामेषुतोचितमुखत्वमधीयमानम् ॥ नैषधीयचरितम्२१.१४ ॥
रागजान्तनयनेषु नितान्तं विद्रुमारुणकपोलतलेषु । सर्वगापि ददृशे वनितानां दर्पणेष्विव मुखेषु मदश्रीः ।।
रागशोकपरीतापबन्धनव्यसनानि च । आत्मापराधवृक्षाणां फलान्येतानि देहिनाम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.४१ ॥
रागान्धीकृतनयनेन नामधेयव्यत्यासादभिमुखमीरितः प्रियेण । मानिन्या वपुषि पतन्निसर्गमन्दो भिन्दानो हृदयमसाहि
राघवान्वितं उपस्थितं मुनिं तं निशम्य जनको जनेश्वरः । अर्थकामसहितं सपर्यया देहबद्धं इव धर्मं अभ्यगाथ् ॥ रघुवंशम्
राघवान्वितमुपस्थितं मुनिं तं निशम्य जनको जनेश्वरः । अर्थकामसहितं सपर्यया देहबद्धमिव धर्ममभ्यगात् ॥ रघुवंशम्
राघवास्त्रविदीर्णानां रावणं प्रति रक्षसां । तेषां शूर्पणखैवैका दुष्प्रत्वृत्तिहराभवथ् ॥ रघुवंशम् १२.५१ ।।
राघवो रथं अप्राप्तां तां आशां च सुरद्विषां । अर्धचन्द्रमुखैर्बाणैश्चिच्छेद कदलीसुखं ॥ रघुवंशम् १२.९६ ।।

राघवोऽपि चरणौ तपोनिधेः क्षम्यतां इति वदन्समस्पृषथ् । निर्जितेषु तरसा तरस्विनां शत्रुषु प्रणतिरेव कीर्तये ॥ रघुवंशम्
राघवोऽपि चरणौ तपोनिधेः क्षम्यतामिति वदन् समस्पृषत् । निर्जितेषु तरसा तरस्विनां शत्रुषु प्रणतिरेव कीर्तये ॥
राङ्गणे कः खलु वीक्ष्य तं भयाज्जहावसूत्रैव भटोटोऽपि सन् । न तेजसा तत्प्रभवेण केऽभवन् स्थिताः सुदूरेऽपि
राजतः सलिलादग्नेश्चोरतः स्वजनादपि । भयमर्थवतां नित्यं मृत्योः प्राणभृतामिव ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१७६ ॥
राजद्भिः पथि मरुतां अभिन्नरूपैरुल्कार्चिः स्फुटगतिभिर्ध्वजाङ्कुशानां । तेजोभिः कनकनिकाषराजिगौरैरायामः क्रियत इव स्म सातिरेकः ।। किरातार्जुनीयम्७.६ ।।
राजन्दुधुक्षसि यदि क्षितिधेनुमेतां तेनाद्य वत्समिव लोकममुं पुषाण । तस्मिंश्च सम्यगनिशं परिपोष्यमाणे नानाफलैः फलति कल्पलतेव भूमिः ।। नीतिशतकम्४६ ।।
राजन्प्रजासु ते कश्चिदपचारः प्रवर्तते । तं अन्विष्य प्रशमयेर्भवितासि ततः कृती ॥ रघुवंशम् १५.४७ ।।
राजराजी रुरोजाजेरजिरेऽजोऽजरोऽरजाः । रेजारिजूरजोर्जार्जी रराजर्जुरजर्जरः ॥ शिशुपाल१९.१०२ ।।
राजर्षिवंशस्य रविप्रसूतेरुपस्थितः पश्यत कीदृशोऽयं । मत्तः सदाचारशुचेः कलङ्कः पयोदवातादिव दर्पणस्य ॥ रघुवंशम्
राजसत्वं अवधूय मातृकं पित्र्यं अस्मि गमितः शमं यदा । नन्वनिन्दितफलो मम त्वया निग्रहोऽप्ययं अनुग्रहीकृतः ॥
राजसत्वमवधूय मातृकं पित्र्यमस्मि गमितः शमं यदा । नन्वनिन्दितफलो मम त्वया निग्रहोऽप्ययमनुग्रहीकृतः ॥ रघुवंशम्
राजसेवी वैश्यवृत्तिः शस्त्रवृत्तिश्च पाठकः । प्राज्ञोऽर्थवान् म्लेच्छसेवी केन्द्रे सूर्यादिखेचरैः ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ५१॥
राजा द्विजानामनुमासभिन्नः पूर्णां तनूकृत्य तनूं तपोभिः । कुहूषु दृश्येतरतां किम्त्य सायुज्यमाप्नोति भवन्मुखस्य ॥
राजा स यज्वा विबुधव्रजत्रा कृत्वाध्वराज्योपमयैव राज्यम् । भुङ्क्ते श्रितशृओत्रियसात्कृतश्रीः पूर्वं त्वहो शेषमशेषमन्त्यम्
राजानं प्रथमं विन्देत्ततो भार्यां ततो धनम् । राजन्यसति लोकेऽस्मिन् कुतो भार्या कुतो धनम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-
राजापि तद्वियोगार्तः स्मृत्वा शापं स्वकर्मजं । शरीरत्यागमात्रेण शुद्धिलाभं अमन्यत ॥ रघुवंशम् १२.१० ।।
राजाभिषेकः शुभ उत्तरायणे गुर्विन्दुशुक्रैरुदितैर्बलान्वितैः । भौमार्कलग्नेशदशेशजन्मपैर्नो चैत्ररिक्तारनिशामलिम्लुचे ॥
राजीवराजीवशलोलभृङ्गं मुष्णान्तमुष्णं ततिभिस्तरूणां । कान्तालकान्ता ललनाः सुराणां रक्षोभिरक्षेभितमुद्वहन्तं ॥
राजौ द्विजानामिह राजदन्ताः संबिभ्रति श्रोत्रियविभ्रमं यत् । उद्वेगरागादिमृजावदाताश्चत्वार एते तदवैमि मुक्ताः ॥
राज्ञां पथि स्त्यानतयानुपूर्व्या विलङ्घनाशक्तिविलम्बभाजाम् । आह्वानसंज्ञानमिवाग्रकम्पैर्ददुर्विदर्भेन्द्रपुरीपताकाः ॥
राज्ञामस्य शतेन किं कलयतो हेतिं शतघ्नीं कृतं लक्षैर्लक्षभिदो दशैव जयतः पद्मानि पद्मैरलम् । कर्तुं सर्वपरिच्छिदः किमपि नो शक्यं परार्धेन वा तत्संख्यापगमं विनास्ति न गतिः काचिद्धतैतद्विषाम् ॥ नैषधीयचरितम्१२.५८ ॥
राज्ञि कृष्णलघुधूपनधूमाः पूजयत्यहिरिपुध्वजमस्मिन् । निर्ययुर्भवधृता भुजगा भीदुर्यशोमलिनिता इव जालैः ॥
राज्ञि भानुमदुपस्थितयेऽस्मिन्नात्तमम्बु किरति स्वकरेण । भ्रान्तयः स्फुरति तेजसि चक्रुस्त्वष्टृतर्कुचलदर्कवितर्कम् ॥
राणाऽऽकृतिश्च तमवेक्ष्य सलीम-सेना, रोषोत्कटा कृतवती कठिनं प्रहारम् 1 यस्माच्चतुर्दशसहस्र रघुप्रवीरा जग्मुः - 'स्वदेश' - ममतोचित-दिव्यलोकान् ॥ प्रतापविजयः-१५१ ।।
रात्रावनाविष्कृतदीपभासः कान्तामुखश्रीवियुता दिवापि । तिरस्क्रियन्ते कृमितन्तुजालैर्विच्छिन्नधूमप्रसरा गवाक्षाः ॥
रात्रिंदिवविभागेषु यदादिष्टं महीक्षितां । तत्सिषेवे नियोगेन स विकल्पपराङ्मुखः ॥ रघुवंशम् १७.४९ ।।
रात्रिरागमलिनानि विकासं पङ्कजानि रहयन्ति विहाय । स्पष्टतारकं इयाय नभः श्रीर्वस्तुं इच्छति निरापदि सर्वः ।।
रात्रिर्गता मतिमतां वर मुञ्च शय्यां धात्रा द्विधैव ननु धूर्जगतो विभक्ता । तां एकतस्तव बिभर्ति गुरुर्विनिद्रस्तस्या भवानपरधुर्यपदावलम्बी ॥ रघुवंशम् ५.६६ ।।
रात्रिवृत्तमनुयोक्तुमुद्यतं सा प्रभातसमये सखीजनम् । नाकरोदपकुतूहलं ह्रिया शंसितुं तु हृदयेन तत्वरे॥
रात्रौ चौररुजौ दिवा नरपतिर्वह्निः सदा सन्ध्योः मृत्युश्चाथ शनौ नृपो विदि मृतिर्भौमेऽग्निचौरौ रवौ । रोगोऽथ व्रतगेहगोपनृपसेवायानपाणिग्रहे वर्ज्याश्च क्रमतो बुधे रुगनलक्ष्मापालचौरा मृतिः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ७४॥
राधामूलमृदुघ्रु वर्क्षवरुणक्षिप्रैर्लतापादपा- रोपोऽथो नृपदर्शनं ध्रुवमृदुक्षिप्रश्रवोवासवैः । तीक्ष्णोग्राम्बुपभेषु मद्यमुदितं क्षिप्रांत्यवह्नीन्दुभा- दित्येन्द्राम्बुपवासवेषु हि गवां शस्तः क्रयो विक्रयः ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् १३॥
राम इत्यभिरामेण तेनाप्रतिम तेजसा । नामधेयं गुरुश्चक्रे जगत्प्रथममङ्गलं ॥ रघुवंशम् १०.६८ ।।
रामं पदातिं आलोक्य लङ्केषं च वरूथिनं । हरियुग्यं रथं तस्मै पर्जिघाय पुरंदरः ॥ रघुवंशम् १२.८४ ।।

रामणीयकगुणाद्वयवादं मूर्तमुत्थितममुं परिभाव्य । विस्मयाय हृदयानि वितेरुस्तेन तेषु न सुराः प्रबभूवः ॥
रामनाम इति तुल्यं आत्मजे वर्तमानं अहिते च दारुणे । हृद्यं अस्य भयदायि चाभवद्रत्नजातं इव हारसर्पयोः ॥ रघुवंशम्
रामनाम इति तुल्यमात्मजे वर्तमानमहिते च दारुणे । हृद्यमस्य भयदायि चाभवद्रत्नजातमिव हारसर्पयोः ॥ रघुवंशम्
राममन्मथशरेण ताडिता दुःसहेन दृदये निशाचरी । गन्धवद्रुधिरचन्दनोक्षिता जीवितेशवसतिं जगाम सा ॥ रघुवंशम्
राममन्मथशरेण ताडिता दुःसहेन दृदये निशाचरी । गन्धवद्रुधिरचन्दनोक्षिता जीवितेशवसतिं जगाम सा ॥ रघुवंशम्
रामस्त्वासन्नदेशत्वाद्भरतागमनं पुनः । आशङ्क्योत्सुकसारङ्गां चित्रकूटस्थलीं जहौ ॥ रघुवंशम् १२.२४ । ।
रामस्य मधुरं वृत्तं गायन्तौ मातुरग्रतः । तद्वियोगव्यथां किंचिच्छिथिलीचक्रतुः सुतौ ॥ रघुवंशम् १५.३४ । ।
रामाज्ञया हरिचमूपतयस्तदानीं कृत्वा मनुष्यवपुरारुरुहुर्गजेन्द्रान् । तेषु क्षरत्सु बहुधा मदवारिधाराः शैलाधिरोहणसुखान्युपलेभिरे ते ॥ रघुवंशम् १३.७४ । ।
रामाणां अवजितमाल्यसौकुमार्ये सम्प्राप्ते वपुषि सहत्वं आतपस्य । गन्धर्वैरधिगतविस्मयैः प्रतीये कल्याणी विधिषु विचित्रता विधातुः ।। किरातार्जुनीयम्७.७ ।।
रामाणां रमणीयवक्त्रशशिनः स्वेदोदबिन्दुप्लुतो व्यालोलालकवल्लरीं प्रचलयन् धुन्वन् नितम्बाम्बरम् । प्रातर्वाति मधौ प्रकामविकसद्राजीवराजीरजो जालामोदमनोहरो रतिरसग्लानिं हरन्मारुतः ॥अमरुशतकम्-५८॥
रामादेशादनुपदं सेनाङ्गं तस्य सिद्धये । पश्चादध्ययनार्थस्य धातोरधिरिवाभवथ् ॥ रघुवंशम् १५.९ । ।
रामालिरोमावलिदिग्विगाहि ध्वान्तायते वाहनमन्तकस्य । यद्वीक्ष्य दूरादिव बिभ्यतः स्वानश्वान्गृहीत्वापसृतो विवस्वान्
रामे रिपुः शरानाजिमहेष्वास विचक्षणे । कोपादथैनं शितमा महेष्वा स विचक्षणे ॥ शिशुपाल१९.५ ।।
रामेण त्रिःसप्तकृत्वो ह्रदानां चित्रं चक्रे पञ्चकं क्षत्रियास्त्रैः । रक्ताम्भोभिःस्तत्क्षणादेव तस्मिन्संख्येऽसंख्याः प्रवहन्द्वीपवत्यः
रामेन्द्वग्नियुगान्यसच्छुभकराण्युत्तौ हलेऽर्कोज्झिता- द्भाद्रामाष्टनवाष्टभानि मुनिभिः प्रोक्तान्यसत्सन्ति च ॥
रामेषुमर्मव्रणनार्तिवेगाद्रत्नाकरः प्रागयमुत्पपात । ग्राहौघकिर्मीरितमीनकम्बु नभो न भोः कामशरासनभ्रु ॥
रामोऽपि सह वैदेह्या वने वन्येन वर्तयन् । चचार सानुजः शान्तो वृद्धेक्ष्वाकुव्रतं युवा ॥ रघुवंशम् १२.२० । ।
रावणस्यापि रामास्तो भित्त्वा हृदयं आशुगः । विवेश भुवं आख्यातुं उरगेभ्य इव प्रियं ॥ रघुवंशम् १२.९१ । ।
रावणावग्रहक्लान्तं इति वागमृतेन सः । अभिवृष्य मरुत्सस्यं कृष्णमेघस्तिरोदधे ॥ रघुवंशम् १०.४९ । ।
रावणावरजा तत्र राघवं मदनातुरा । अभिपेदे निदाघार्ता व्यालीव मलयद्रुमं ॥ रघुवंशम् १२.३२ । ।
राशिः स्वजन्मसमये शुभसंयुतो यो यः स्वारिभान्निधनगोऽपि च वेशिसञ्ज्ञः । लग्नोपगः स गमने जयदोऽथ भूपयोगैर्गमो विजयदो मुनिभिः प्रदिष्टः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ४८॥
राश्यादिगौ रविकूजौ फलदौ सितेज्यौ मध्ये सदा शशिसुतश्चरमेऽब्जमन्दौ अध्वान्नवह्निभयसन्मतिवस्त्रसौख्य- दुःखानि मासिजनिभे रविवासरादौ ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् १९ ॥
राश्यैक्ये चेद्भिन्नमृक्षं द्वयोः स्यान्नक्षत्रैक्ये राशियुग्मं तथैव । नाडीदोषो नो गणानां च दोषो नक्षत्रैक्ये पादभेदे शुभं स्यात् ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ३७॥
राहुस्त्रीस्तनयोरकारि सहसा येनाश्लथालिङ्गन-व्यापारैकविनोददुर्ललितयोः कार्कश्यलक्ष्मीर्वृथा । तेनाक्रोशत एव तस्य मुरजित्तत्काललोलानल-ज्वालापल्लवितेन मूर्धविकलं चक्रेण चक्रे वपुः ॥ शिशुपाल२०.७८ ।।
रिक्तां पर्व निशां निरासनरणग्रामप्रयाणोद्यत- स्नाताभ्यक्तकृताशनैर्नहि पुनः कार्या हितप्रेप्सुभिः ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम्
रिक्तानन्दाष्टदर्शं हरिदिवसमथो सौरिभौमार्कवारा- ल्लग्नं जन्मर्क्षलग्नाष्टमगृहलवगं मीनमेषालिकं च । हित्वा षष्ठात्समे मास्यथ हि मृगदृशां पञ्चमादोजमासे नक्षत्रैः स्यात् स्थिराख्यैः समृदुलघुचरैर्बालकाऽन्नाशनं सत् ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम्
रिक्ताभौमघटान्विना च विपणिर्मैत्रध्रुवक्षिप्रभै- र्लग्ने चन्द्रसिते व्ययाष्टरहितैः पापैः शुभैर्द्व्यायखे ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम्
रिक्तारवर्जे दिवसेऽतिशस्ता शशाङ्कपापैस्त्रिभवाङ्गसंस्थैः । व्यष्टान्त्यगैः सत्खचरैर्मृगेन्द्रे सूर्यो घटे को युवतौ च विष्णुः ॥
रिक्ते सविस्रम्भं अथ्+अर्जुनस्य निषङ्गवक्त्रे निपतात पाणिः । अन्यद्विपापीतजले सतर्षे मतङ्गजस्येव नगाश्मरन्ध्रे ।।
रिपुजन्मलग्नभमथाधिपौ तयोस्तत एव वोपचयसद्म चेद्भवेत् । हिबुके द्युनेऽथ शुभवर्गकस्तनौ यदि मस्तकोदयगृहं तदा जयः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ३॥
रिपुतनुनिधने शुक्रजीवेन्दवो ह्यथ बुधभृगुजौ तुर्यगेहस्थितौ । मदनभवनगश्चन्द्रमा वाऽम्बुगःशशिसुतभृगुजान्तर्गतश्चन्द्रमाः

रिपुतरा भवनादविनिर्यतीं विधुरुचिर्गृहजालबिलैर्नुताम् । इतरथात्मनिवारणशङ्कया ज्वरयितुं बिशवेशधराविशत् ॥
रिपुलग्नकर्महिबुके शशिजे परिवीक्षिते शुभनभोगमनैः । व्ययलग्नमन्मथगृहेषु जयः परिवर्जितेष्वशुभनामधरैः ॥
रुग्णोरुरोधः परिपूरिताम्भसः समस्थलीकृत्य पुरातनीर्नदीः । कूलंकषौघाः सरितस्थापराः प्रवर्तयामासुरिभा मदाम्बुभिः ॥
रुचयोस्तमितस्य भास्वतः स्खलिता यत्र निरालयाः किल । अनुसायमभुर्विलेपना पणकश्मीरजपण्यवीथयः ॥
रुचिकरं अपि नार्थवद्बभूव स्तिमितसमाधिशुचौ पृथातनूजे । ज्वलयति महतां मनांस्यमर्षे न हि लभतेऽवसरं सुखाभिलाषः ।। किरातार्जुनीयम्१०.६२ ।।
रुचिधाम्नि भर्तरि भृशं विमलाः परलोकमभ्युपगते विवशुः । ज्वलनं त्विषः कथमितरथा सुलभोऽन्यजन्मनि स एव पतिः ॥
रुचिरचरणः सूतोरुश्रीसनाथरथः शर्नि शमनमपि स त्रातुं लोकानसूत सुताविति । रथपदकृपासिन्धुर्बन्धुर्दृशामपि दुर्जनैर्यदुपहसितो भास्वान्नास्मान्हसिष्यति कः खलः ॥ नैषधीयचरितम्१९.४७ ॥
रुचिरचित्रतनूरुहशालिभिर्विचलितैः परितः प्रियकव्रजैः । विवधरत्नमयैरभिबात्यसाववयवैरिव जङ्गमतां गतैः ॥
रुचिरपल्लवपुष्पलतागृहैरुपलसज्जलजैर्जलराशिभिः । नयति संततं उत्सुकतां अयं धृतिमतीरुपकान्तं अपि स्त्रियः ।।
रुचिराकृतिः कनकसानुं अथो परमः पुमानिव पतिं पततां । धृतसत्पथस्त्रिपथगां अभितः स तं आरुरोह पुरुहूतसुतः ।।
रुजन्परेषून्बहुधाशुपातिनो मुहुः शरौघैरपवारयन्दिशः । चलाचलोऽनेक इव क्रियावशान्महर्षिसंघैर्बुबुधे धनंजयः ।।
रुदता कुत एव सा पुनर्भवता नानुमृतापि लभ्यते । परलोकजुषां स्वकर्मभिर्गतयो भिन्नपथा हि देहिनां ॥ रघुवंशम् ८.८५
रुदितेन न सा निवर्तते नृप तत्तावदनर्थकं तव । न भवाननुसंस्थितोऽपि तां लभते कर्मवशा हि देहिनः ॥ रघुवंशम् ८.८५* ।
रुद्धापाङ्गप्रसरम अलकैर अञ्जनस्नेहशून्यं प्रत्यादेशाद अपि च मधुनो विस्मृतभ्रूविलासम त्वय्य आसन्ने नयनम उपरिस्पन्दि शङ्के मृगाक्ष्या मीनक्षोभाच चलकुवलयश्रीतुलाम एष्यतीति॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.३५॥
रुद्रेषुविद्रावितमार्तमारात्तारामृगं व्योमनि वीक्ष्य बिभ्यत् । मन्येऽयमन्यः शरणं विवेश मत्वेशचूडामणिमिन्दुमेणः ॥
रुन्धती नयनवाक्यविकासं सादितो भयकरा परिरम्भे । व्रीडितस्य ललितं युवतीनां क्षीबता बहुगुणैरनुजह्ले ।।
रुरुधिषा वदनाम्बुरुहश्रियः सुतनु सत्मलङ्करणाय ते । तदपि सम्प्रति सन्निहिते मधावधिगमं धिगमङ्गलमश्रुणः ॥
रुषद्व्यग्न्यग्निभूरामद्व्यब्ध्यग्न्यब्धियुगाग्नयः । घातचन्द्रे धिष्ण्यपादा मेषाद्वर्ज्या मनीषिभिः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् २९॥
रुषा निषिद्धालिजनां यदैनां छायाद्वितीयां कलयांचकार । तदा श्रमाम्भः कणभूषिताङ्गीं स कीरवन्मानुषवागवादीत् ॥
रुषारुणा सर्वगुणैर्जयन्त्या भैम्याः पदं श्रीः स्म विधेर्वृणीते । ध्रुवं स तामच्छलयद्यतः सा भृशारुणैतत्पदभाग्विभाति ॥
रूपं तदोजस्वि तदेव वीर्यं तदैव नैसर्गिकं उन्नतत्वं । न कारणात्स्वाद्बिभिदे कुमारः प्रवर्तितो दीप इव प्रदीपाथ् ॥ रघुवंशम्
रूपं प्रतिच्छायिकयोपनीतमालोकि ताभिर्यदि नाम कामम् । तथापि नालोकि तदस्य रूपं हारिद्रभङ्गाय वितीर्णभङ्गम् ॥
रूपं यदाकर्ण्य जनाननेभ्यस्तत्तद्दिगन्ताद्वयमागमाम । सौन्दर्यसारादनुभूयमानादस्यास्तदस्माद्बहु नाकनीयः ॥
रूपकातिशयोक्तिश्चेद्रूप्यं रूपकमध्यगम् । पश्य नीलोत्पलद्वन्द्वान्निःसरन्ति शिताः शराः ॥ चन्द्रालोकः५.४६ ।।
रूपमप्रतिविधानमनोज्ञं प्रेम कार्यमनपेक्ष्य विकासि । चाटु चाकृतकसंभ्रममासां कार्मणत्वमगमन्रमणेषु ॥ शिशुपाल१०.३७
रूपमस्य विनिरूप्य तथातिम्लानिमाप रविवंशवतंसः । कीर्त्यते यदधुनापि स देवः काल एव सकलेन जनेन ॥
रूपयौवनसम्पन्ना विशालकुलसम्भवाः । विद्याहीना न शोभन्ते निर्गन्धा इव किंशुकाः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.३८ ॥
रूपे गीते च माधुर्यं तयोस्तज्ज्ञैर्निवेदितं । ददर्श सानुजो रामः शुश्राव च कुतूहली ॥ रघुवंशम् १५.६५ । ।
रे रे चातक! सावधानमनसा मित्र! क्षणं श्रूयता- मम्भोदा बहवो हि सन्ति गगने सर्वेऽपि नैतादृशाः । केचिद्वृष्टिभिरार्द्रयन्ति वसुधां गर्जन्ति केचिद् वृथा यं यं पश्यसि तस्य तस्य पुरतो मा ब्रूहि दीनं वचः ।। नीतिशतकम्५१
रे रे मदीयकरमुग्ध ! कठोरकुन्त! प्रक्रान्तधार! कुटिलाऽऽक्रमणेन किन्ते । यच्छासति त्वयि सदा रिपुशोणितार्द्रे, जीवन्ति दुष्टहतका यवना जगत्याम्॥प्रतापविजयः-६०॥
रेखाभिरास्ये गणनादिवास्य द्वात्रिंशता दन्तमयीभिरन्तः । चतुर्दशाष्टादश चात्र विद्या द्वेधापि सन्तीति शशंस वेधाः ॥
रेखामात्रं अपि क्षुण्णादा मनोर्वर्त्मनः परं । न व्यतीयुः प्रजास्तस्य नियन्तुर्नेमिवृत्तयः ॥ रघुवंशम् १.१७ । ।
रेखाविभक्तः सुविभक्तगात्र्याः किचिन्मधूच्छिष्ट विमृष्टरागः। कामप्यभिख्यां स्फुरितैरपुष्यदासन्नलावण्यफलोऽधरोष्ठः॥
रेचितं परिजनेन महीयः केवलाभिरतदम्पति धाम । साम्यमाप कमलासखविष्वक्सेनसेवितयुगान्तपयोधेः ॥
रेजतुश्च सुतरां महौजसः कौशिकस्य पदवीं अनुद्रुतौ । उत्तरां प्रति दिशं विवस्वतः प्रस्थितस्य मधुमाधवाविव ॥ रघुवंशम्

रेजतुश्च सुतरां महौजसः कौशिकस्य पदवीमनुद्रुतौ । उत्तरां प्रति दिशं विवस्वतः प्रस्थितस्य मधुमाधवाविव ॥ रघुवंशम्
रेजुर्भ्रष्टा वक्षसः कुङ्कुमाङ्का मुक्ताहाराः पार्थिवानां व्यसूनां । हासाल्लक्ष्याः पूर्णकामस्य मन्ये मृत्योर्दन्ताः
रेजे जनैः स्नपनसान्द्रतरार्द्रमूर्तिर्देवैरिवानिमिषद्दृष्टिभिरीक्ष्यमाणः । श्रीसंनिधानरमणीयतरोऽश्व उच्चैरुच्चैश्रवा जलनिधेरिव जातमात्रः ॥ शिशुपाल५.५७ ॥
रेणुकातनयतामुपागतः शातितप्रचुरपत्रसंहति । लूनभूरिभुजशाखमुज्झितच्छायमर्जुनवनं व्यधादयं ॥ शिशुपाल१४.८० ॥
रेफाक्रान्ता वर्ग्यणाष्टवर्गात्पञ्चमादृते । कपाक्रान्तस्तवर्गः स्यात्प्रौढायां च कमूर्धता ॥ चन्द्रालोकः६.२४ ॥
रेवतीशसुषमा किल नीलस्याम्बरस्य रुचिरा तनुभासा । कामपाल भवतः कुमुदाविर्भावभावितरुचेरुचितैव ॥
रेवापूर्वे गण्डकीपश्चिमे च शोणस्योदग्दक्षिणे नीच ईज्यः । वर्ज्यो नायं कौङ्कणे मागधे च गौडे सिन्धौ वर्जनीयः शुभेषु ॥
रोगी चिरप्रवासी परान्नभोजी परावसथशायी । यज्जीवति तन्मरणं यन्मरणं सोऽस्य विश्रामः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-
रोचिष्णुकाञ्चनचयांशुपिशङ्गिताशा वंशध्वजैर्जलदसंहतिमुल्लिखन्त्यः । भूभर्तुरायत निरन्तरसंनिवृष्टाः पादा इवाभिवभुरावलयो रथानां ॥ शिशुपाल५.२० ॥
रोदोरन्ध्रं व्यश्नुवानानि लोलैरङ्गस्यान्तर्मादितैः स्थावराणि । केचित्गुर्वीमेत्य संयन्निषद्यां क्रीणन्ति स्म प्राणमूल्यैर्यशांसि
रोमाङ्कुरैर्दन्तुरिताखिलाङ्गी रम्याधरा सा सुतरां विरेजे । शरव्यदण्डैः श्रितमण्डनश्रीः स्मारी शरोपासनवेदिकेव ॥
रोमाञ्चिताङ्गीमनु तत्कटाक्षैर्भ्रान्तेन कान्तेन रतेर्निदिष्टः । मोघः शरौघः कुसुमानि नाभूत्तद्धैर्यपूजां प्रति पर्यवस्यन् ॥
रोमाणि सर्वाण्यपि बालभावाद्वरश्रियं वीक्षितुमुत्सुकानि । तस्यास्तदा कण्टकिताङ्गयष्टेरुद्ग्रीविकादानमिवान्वभूवन् ॥
रोमावलिभ्रूकुसुमैः स्वमौर्वीचापेषुभिर्मध्यललाटमूर्ध्नि । व्यस्तैरपि स्थास्नुभिरेतदीयैर्जैत्रः स चित्रं रतिजानिवीरः ॥
रोमावलीदण्डनितम्बचकेर् गुणं च लावण्यजलं च बाला । तारु\ण्यमूर्तेः कुचकुम्भकर्तुर्बिभर्ति शङ्के सहकारिचक्रम् ॥
रोमावलीरज्जुमुरोजकुम्भौ गम्भीरमासाद्य च नाभिकूपम् । मद्दृष्टितृष्णा विरमेद्यदि स्यान्नैषां बतैषासिचयेन गुप्तिः ॥
रोमोद्गमः प्रादुरभूदुमायाः स्विन्नाङ्गुलिः पुंगवकेतुरासीत् । वृत्तिस्तयोः पाणिसमागमेन समं विभक्तेव मनोभवस्य॥
रोषावेशादाभिमुख्येन कौचित्पाणिग्राहं रंहसैवोपयातौ । हित्वा हेतीर्मल्लवन्मुष्टिघातं घ्नन्तौ बाहूबाहवि व्यासृजेतां ॥
रोषावेशाद्गच्छतां प्रत्यमित्रं दूरोत्क्षिप्तस्थूलबाहुध्वजानां । दीर्घास्तिर्यग्वैजयन्तीसदृश्यः पादातानां भ्रेजिरे खड्गलेखाः ॥
रोहणः किमपि यः कठिनानां कामधेनुरपि या पशुरेव । नैनयोरपि वृथाभवदर्थी हा विधित्सुरसि वत्स किमेतत् ॥
रौद्राहिशाक्राम्बुपयाम्यपूर्वाद्विदेववस्वग्निषु पापवारे। रिक्ताहरिस्कन्ददिने च रोगे शीघ्रं भवेद्रोगिजनस्य मृत्युः ॥
लकारोऽन्यैरसंयुक्तौ लघवो घभधा रसौ । ललितायां तथा शेषा भद्रायामिति वृत्तयः ॥ चन्द्रालोकः६.२६ ॥
लक्षकस्थं स्फुटं यत्र सा विचक्षणलक्षणा । अस्फुटत्वं तटस्थत्वं लक्ष्यस्थत्वममुष्य च ॥ चन्द्रालोकः९.५ ॥
लक्षणीयस्वशब्दस्य मीलनामीलनाद् द्विधा । लक्षणा सा त्रिधा सिद्धसाध्यसाध्याङ्गभेदतः ॥ चन्द्रालोकः९.२ ॥
लक्ष्मणः प्रथमं श्रुत्वा कोकिलामञ्जुभाषिणीं । शिवाघोरस्वनां पश्चाद्बुबुधे विकृतेति तां ॥ रघुवंशम् १२.३९ ।।
लक्ष्मणानुचरं एव राघवं नेतुं ऐच्छदृषिरित्यसौ नृपः । आशिषं प्रयुयुजे न वाहिनीं सा हि रक्षणविधौ तयोः क्षमा ॥
लक्ष्मणानुचरमेव राघवं नेतुमैच्छदृषिरित्यसौ नृपः । आशिषं प्रयुयुजे न वाहिनीं सा हि रक्षणविधौ तयोः क्षमा ॥ रघुवंशम्
लक्ष्मीभृतोऽम्भोधितटाधिवासान् द्रुमानसौ नीरदनीलभासः । लतावधूसंप्रयुजोऽधिवेलं बहुकृतान् स्वानिव पश्यति स्म ॥
लक्ष्मीलतासमवलम्बभुजद्रुमेऽपि वाग्देवतायतनमञ्जुमुखाम्बुजेऽपि । सामुत्र दूषणमजीगणदेकमेव नात्र्थी बभूव मघवा यदमुष्य देवः ॥ नैषधीयचरितम्११.४६ ॥
लक्ष्मीविलासवसतेः सुमनःसु मुख्यादस्माद्विकृष्य भुवि लब्धगुणप्रसिद्धिम् । स्थानान्तरं तदनु निन्युरिमां विमानवाहाः पुनः सुरभितामिव गन्धवाहाः ॥ नैषधीयचरितम्११.४७ ॥
लक्ष्यते स्म तदनन्तरं रविर्बद्धभीमपैर्वेषमण्डलः । वैनतेयशमितस्य भोगिनो भोगवेष्टित इव च्युतो मणिः ॥ रघुवंशम्
लक्ष्यते स्म तदनन्तरं रविर्बद्धभीमपैर्वेषमण्डलः । वैनतेयशमितस्य भोगिनो भोगवेष्टित इव च्युतो मणिः ॥ रघुवंशम्
लक्ष्यलक्षकवैशिष्ट्याद् द्विविधा लक्षणा पुनः । सरसं काव्यममृतं विद्या स्थिरतरं धनम् ॥ चन्द्रालोकः९.१४ ॥
लक्ष्यीकृतस्य हरिणस्य हरिप्रभावः प्रेक्ष्य स्थितां सहचरीं व्यवधाय देहं । आकर्णकृष्टं अपि कामितया स धन्वी बाणं कृपामृधुमनाः प्रतिसंजहार ॥ रघुवंशम् ८.५७ ।।
लक्ष्ये धृतं कुण्डलिके सुदत्या ताटङ्कयुग्मं स्मरधन्विने किम् । सव्यापसव्यं विशिखा विसृष्टास्तेनानयोर्यान्ति किमन्तरेव ॥

लगद्विरेफाञ्जनभक्तिचित्रं मुखे मधुश्रीस्तिलकं प्रकाश्य । रागेण बालारुणकोमलेन चूतप्रवालोष्ठमलंचकार ॥ कुमारसंभवम्
लग्नगतः स्याद् देवपुरोधाः । लाभधनस्थैः शेषनभोगैः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ६१॥
लग्नद्विरेफं परिभूय पद्मं समेघलेखं शशिनश्च विम्बम् । तदाननश्रीरलकैः प्रसिद्धैश्चिच्छेद सादृश्यकथाप्रसङ्गम्॥
लग्ना नांशुकपल्लवे भुजलता न द्वारदेशेऽपिता नो वा पादतले तया निपतितं तिष्ठेति नोक्तं वचः । काले केवलमम्बुदातिमलिने गन्तुं प्रवृत्तः शठः तन्व्या बाष्पजलौघकल्पितनदीपूरेण बद्धः प्रियः ॥अमरुशतकम्-६२॥
लग्नाच्चन्द्रान्मदनभवनगे खेटे न स्यादिह परिणयनम् । किं वा बाणाशुगमितलवगे जामित्रं स्यादशुभकरामिदम् ॥
लग्नात्पापाघृज्वनृजू व्ययार्थस्थौ यदा तदा । कर्तरी नाम सा ज्ञेया मृत्युदारिद्र्यशोकदा ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ४४॥
लग्नाद्भावाः क्रमाद्देहकोशधानुष्कवाहनम् । मन्त्रोऽरिर्मार्गि आयुश्च हृद्व्यापाराऽऽगमव्ययाः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ५५॥
लग्नाम्बरायेषु भृगुज्ञभानुभिः केन्द्रे गुरौ वर्षशतायुरालयः । बन्धौ गुरुर्व्योम्नि शशी कुजार्कजौ लाभे तदाशीतिसमायुरालयः ॥ मुहूर्त.वास्तुप्रकरणम् २३॥
लग्ने चन्द्रे वाऽपि वर्गोत्तमस्थे यात्रा प्रोक्ता वाञ्छितार्थैकदात्री । अम्भोराशौ वा तदंशे प्रशस्तं नौकायानं सर्वसिद्धिप्रदायि ॥
लग्ने जन्मर्क्षतन्वोर्मृतिगृहमहितर्क्षाच्च षष्ठं तदीशा वा लग्ने कुम्भमीनर्क्षनवलवतनू चापि पृष्ठोदयं च । पृष्ठाशासंस्थमृक्षं दशमशनिरथो सप्तमे चापि काव्यः केन्द्रे वक्राश्च वक्रिग्रहदिवसविवाहोक्तदोषाश्च नेष्टाः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ११२॥
लग्ने देवगुरौ हलप्रवहणं शस्तं न सिंहे घटे कर्काजेणधटे तनौ क्षयकरं रिक्तासु वष्ट्यां तथा ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् २८॥
लग्ने यदि जीवः पापा यदि लाभे कर्मण्यपि वा चेद्राज्याधिगमः स्यात् । द्यूने बुधशुक्रौ चन्द्रो हिबुके वा तद्वत्फलमुक्तं सर्वैर्मुनिवर्यैः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ७२॥
लग्ने शुभे चाष्टमशुद्धिसंयुते रक्षा पशूनां निजयोनिभे चरे । रिक्ताष्टमीदर्शकुजश्रवोध्रुवत्वाष्ट्रेषु यानं स्थितिवेशनं न सत्
लग्नेनाढ्या याततिथ्योऽङ्कतष्टाः शेषे नागद्व्यब्धितर्केन्दुसंख्ये । रोगो वह्नी राजचौरौ च मृत्युर्बाणश्चायं दाक्षिणात्यप्रसिद्धः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ७२॥
लघयति स्म न पत्यपराधजं न सहकारतरुस्तरुणीधृतं । कुसुमितो नमितोऽलिभिरुन्मदैः स्मरसमाधिसमाधिकरोषितं ॥
लघुवृत्तितया भिदां गतं बहिरन्तश्च नृपस्य मण्डलं । अभिभूय हरत्यनन्तरः शिथिलं कूलं इवापगारयः ।।
लघूकरिष्यन्नतिभारभङ्गुरामामूं किल त्वं त्रिदिवादवातरः । उदूढलोकत्रितयेन सांप्रतं गुरूर्धरित्री क्रियतेतरां त्वया ॥
लघौ लघावेव पुरः परे बुधैर्विधेयमुत्तेजनमात्मतेजसः । तृणे तृणेढि ज्वलनः खलु ज्वलन्त्रमात्करीषद्रुमकाण्डमण्डलम् ॥
लङ्केश्वरप्रणतिभङ्गदृढव्रतं तद्(?) वन्द्यं युगं चरणयोर्जनकात्मजायाः । ज्येष्ठानुवृत्तिजटिलं च शिरोऽस्य साधोरन्योन्यपावनं अभूदुभयं समेत्य ॥ रघुवंशम् १३.७८।।
लङ्घयन्नहरहर्भवदाज्ञामस्मि हा विधिनिषेधमयीं यः । दुर्लभं स तपसापि गिरैव त्वत्प्रसादमहमिच्छुरलज्जः ॥
लज्जते न गदितः प्रियं परो वक्तुरेव भवति त्रपाधिका । व्रीडमेतिन तव प्रियं वदन्ह्रीमतात्रभवतैव भूयते ॥ शिशुपाल१४.२
लज्जागुणौघजननीं जननीमिव स्वा- मत्यन्तशुद्धहृदयामनुवर्तमानम् । तेजस्विनः सुखमसूनपि सन्त्यजन्ति, सत्यव्रतव्यसनिनो न पुनः प्रतिज्ञाम् ।। नीतिशतकम्१०९।।
लज्जितानि जितान्येव मयि क्रीडितयाऽनया । प्रत्यावृत्तानि तत्तानि पृच्छ संप्रति कं प्रति ॥ नैषधीयचरितम्२०.५६ ॥
लतागृहद्वारगतोऽथ नन्दी वामप्रकोष्ठापितहेमवेत्रः । मुखार्पिकाङ्गुलिसंज्ञयैव मा चापलायेति गणान्व्यनैपीत् ॥
लताप्रतानोद्ग्रथितैः स केशैरधिज्यधन्वा विचचार दावं । रक्षापदेशान्मुनिहोमधेनोर्वन्यान्विनेष्यन्निव दुष्टसत्त्वान् ॥
लताबलालास्यकलागुरुस्तरुप्रसूनगन्धोत्करपश्यतोहरः । असेवतामुं मधुगन्धवारिणि प्रणीतलीलाप्लवनो वनानिलः ॥
लधुललितपदं तदंसपीठद्वयनिहितोभयपाणिपल्लवान्या । सकठिनकुचचूचुकप्रणोदं प्रियमबला सविलासमन्विनाय ॥
लब्धं न लेखप्रभुणापि पातुं पीत्वा मुखेन्दोरधरामृतं ते । निपीय देवैर्विघसीकृतायां घृणां विधोरस्य दधे सुधायाम् ॥
लब्धपालनविधौ न तत्सुतः खेदं आप गुरुणा हि मेदिनी । भोक्तुं एव भुजनिर्जितद्विषा न प्रसाधयितुं अस्य कल्पिता ॥
लब्धप्रतिष्ठाः प्रथमं यूयं किं बलवत्तरेः । अपवादैरिवोत्सर्गाः कृतव्यावृत्तयः परैः ॥ कुमारसंभवम् २.२७ ॥
लब्धप्रशमनस्वस्थं अथैनं समुपस्थिता । पार्थिवश्रीर्द्वितीयेव शरत्पङ्कजलक्षणा ॥ रघुवंशम् ४.१४।।
लब्धसौरभगुणो मदिराणामङ्गनास्यचषकस्य च गन्धः । मोदितालिरितरेतरयोगादन्यतामभजतातिशयं नु ॥
लब्धस्पर्शं भूव्यधादव्यथेन स्थित्वा किंचिद्दन्तयोरन्तराले । ऊर्ध्वार्धासिच्छिन्नदन्तप्रवेष्टं जित्वोत्तस्थे नागमन्येन सद्यः ॥

लभेत सिकतासु तैलमपि यत्नतः पीडयन् पिबेच्च मृगतृष्णिकासु सलिलं पिपासार्दितः । कदाचिदपि पर्यटञ्छशविषाणमासादयेत्-न तु प्रतिनिविष्टमूर्खजनचित्तमाराधयेत् ।। नीतिशतकम्५ । ।
लब्दान्तरा सावरणेऽपि गेहे योगप्रभावो न च लक्ष्यते ते । बिभर्षि चाकारं अनिर्वृतानां मृणालिनी हैमं इवोपरागं ॥
लभ्यं एकसुकृतेन दुर्लभा रक्षितारं असुरक्ष्यभूतयः । स्वन्तं अन्तविरसा जिगीषतां मित्रलाभं अनु लाभसम्पदः ।।
लभ्या धरित्री तव विक्रमेण ज्यायांश्च वीर्यास्त्रबलैर्विपक्षः । अतः प्रकर्षाय विधिर्विधेयः प्रकर्षतन्त्रा हि रणे जयश्रीः ।।
लयनेषु लोहितकनिर्मिता भुवः शितिरत्नरश्मिहरितीकृतान्तराः । जमदग्निसूनुपितृतर्पणीरपोवहति स्म या विरलशैवला
ललाटिकासीमनि चूर्णकुन्तला बभुः स्फुटं भीमनरेन्द्रजन्मनः । मनःशिलाचित्रकदीपसंभवा भ्रामीभृतः कज्जलधूमवल्लयः ॥
ललाटोदयमाभुग्नं पल्लवस्निग्धपाटला । बिभ्रती श्वेतरोमाङ्कं संध्येव शशिनं नवं ॥ रघुवंशम् १.८३ । ।
ललितविभ्रमबन्धविचक्षणं सुरभिगन्धपराजितकेसरं । पतिषु निर्विविशुर्मधुं अङ्गनाः स्मरसखं रसखण्डनवर्जितं ॥
लवङ्गमालाकलितावतंसास्ते नारिकेलान्तरपः पिबन्तः । आस्वादितार्द्रक्रमुकाः समुद्रादभ्यागतस्य प्रतिपत्तिमापुः ॥
लवणेन विलुप्तेज्यास्तामिस्रेण तं अभ्ययुः । मुनयो यमुनाभाजः शरण्यं शरणार्थिनः ॥ रघुवंशम् १५.२ । ।
लवपतिशुभमित्रं वीक्षतेंऽशं तनुं वा परिणयनकरस्य स्याच्छुभं शास्त्रदृष्टम् । मदनलवपमित्रं सौम्यमंशद्युनं वातनुमदनगृहं चेद्वीक्षते शर्म वध्वाः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ७८॥
लवेशो लवं लग्नपो लग्नगेहं प्रपश्येन्मिथो वा शुभं स्याद्वरस्य । लवद्यूनपऔंऽशद्युनं लग्नपोऽस्तं मिथो वेक्षते स्याच्छुभं कन्यकायाः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ७७॥
लसन्नखादर्शमुखाम्बुजस्मितप्रसूनवाणीमधुपाणिपल्लवम् । यियासतस्तस्य नृपस्य जज्ञिरे प्रशस्तवस्तूनि तदेवयौवतम् ॥
लाक्षालक्ष्मललाटपट्टमभितः केयूरमुद्रा गले वक्त्रे कज्जलकालिमा नयनयोर्स्ताम्बूलरागो घनः । दृष्टा कोपविधायि मण्डनमिदं प्रातश्चिरं प्रेयसो लीलातामरसोदरे मृगदृशः श्वासाः समाप्तिं गताः ॥अमरुशतकम्-८८॥ (६०)
लाङ्गूलचालनमधश्चरणावपातं भूमौ निपत्य वदनोदरदर्शनं च । श्वा पिण्डदस्य कुरुते गजपुङ्गवस्तु धीरं विलोकयति चाटुशतैश्च भुङ्क्ते ।। नीतिशतकम्३१ । ।
लाङ्गूलविक्षेपविसर्पिशोभैरितस्ततश्चन्द्रमरीचिगौरैः। यस्यार्थयुक्तं गिरिराजशब्दं कुर्वन्ति वालव्यजनैश्चमर्यः॥
लाजाकुष्ठबलाप्रियङ्गुधनसिद्धार्थैर्निशादारुभिः पुङ्खालोध्रयुतैर्जलैर्निगदितं स्नानं ग्रहोत्थाघहृत् । धेनुः कम्ब्वरुणो वृषश्च कनकं पीताम्बरं घोटकः श्वेतो गौरसिता महासिरज इत्येता रवेर्दक्षिणाः॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् १६॥
लाटानुप्रासभूर्भिन्नाभिप्राया पुनरुक्तता । यत्र स्यान्न पुनः शत्रोर्गर्जितं तर्ज्जितं जितम् ॥ चन्द्रालोकः५.४ ।।
लाभाष्टमे चाद्यशरे रसान्त्ये नागद्वये ज्ञो द्विशरेऽब्धिरामे । रसाङ्कयोर्नागविधौ खनागे लाभव्यये देवगुरुः शराब्धौ ॥
लाभो द्रव्याप्तिर्धनं सौख्यमुक्तं भीतिर्लाभो मृत्युरर्थागमश्च । लाभः कष्टद्रव्यलाभौ सुखं च कष्टं सौख्यं क्लेशलाभौ सुखं च ॥
लाभो रामैः पुच्छगैः स्वामिनाशो वेदैर्नैःस्वं वामकुक्षौ मुखस्थैः । रामैः पीडा सन्ततं चार्कधिष्ण्यादश्वै रुद्रैर्दिग्भिरुक्तं ह्यसत्सत् ॥ मुहूर्त.वास्तुप्रकरणम् १४॥
लावण्य-लालसित-लोचनलोक-लक्ष्मीं । द्रक्ष्यामि भारति ! कदा तव मञ्जुमूर्तिम् ॥प्रतापविजयः-१० ॥
लावण्येन तवाखिलेन वदनं तत्पात्रमात्रस्पृशा चन्द्रः प्रोञ्छनलब्धतार्धमलिनेनारम्भि शेषेण यः । तल्लेखापि शिखामणिः सुषमयाहंकृत्य शभोरभूदब्जं तस्य पदं यदस्पृशदतः पद्मं च सन्न श्रियाः ॥ नैषधीयचरितम्२२.१४५ ॥
लावण्येन तवास्यमेव बहुना तत्पात्रमात्रस्पृशा चन्द्रः प्रोञ्छनलब्धतार्धमलिनेनारम्भि शेषेण तु । निर्माय द्वयमेतदप्सु विधिना पाणी खलु क्षालितौ तल्लेशैरधुनापि नीरनिलयैरम्भोजमारभ्यते ॥ नैषधीयचरितम्२२.१४४ ॥
लिखन्नास्ते भूमिं बहिरवनतः प्राणदयितो निराहाराः स्कह्यः सततरुदितोच्छूणनयनाः । परित्यक्तं सर्वं हसितपठितं पञ्जरशुकैस्तवावस्था चेयं विसृज कठिने मानमधुना ॥अमरुशतकम्-६॥
लिङ्गैर्मुदः संवृतविक्रियास्ते ह्रदाः प्रसन्ना इव गूढनक्राः । वैदर्भं आमन्त्र्य ययुस्तदीयां प्रत्यर्प्य पूजां औप्दाछ्लेन ॥ रघुवंशम्
लिपिं दृशा भित्तिविभूषणं त्वां नृपः पिबन्नादरनिर्निमेषः । चक्षुर्ज्झरैरर्पितमात्मचक्षू रागं स धत्ते रचितं त्वया नु ॥
लिपिर्न दैवी सुपठा भुवीति तुभ्यं मयि प्रेरितवाचिकस्य । इन्द्रस्य दूत्यां रचय प्रसादं विज्ञापयन्त्यामवधानदानैः ॥
लिलङ्घयिषतो लोकानलङ्घ्यानलघीयसः । यादवाम्भोनिधीन् रुन्धे वेलेव भवतः क्षमा ॥ शिशुपाल २.५८ ॥
लिलिक्षतीव क्षयकालरौद्रे लोकं विलोलार्चिषि रोहिताश्वे । पिनाकिना हूतमहाम्बुवाहं अस्त्रं पुनः पाशभृतः प्रणिन्ये ।।

लिलिहे स्वरुचा पताकया निशि जिह्वानिभया सुधाकरम् । श्रितमर्ककरैः पितासु यन्नृपसद्मामलपद्मरागजम् ॥

लीनचीनांशुकं स्वेदि दरालोक्यं विलोकयन् । तन्नितम्बं स निश्वस्य निनिन्द दिनदीर्घताम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.१४९ ॥

लीलयापि तव नाम जना ये गृह्णते नरकनाशकरस्य । तेभ्य एव नरकैरुचिता भीस्ते तु बिभ्यतु कथं नरकेभ्यः ॥

लीलयैव सुतनोस्तुलयित्वा गौरवाढ्यमपि लावणिकेन । मानवञ्जनविदा वदनेन क्रीतमेव हृदयं दयितस्य ॥

लीलाचलत्स्त्रीचरणारुणोत्पलस्खलत्तुलाकोटिनिनादकुञ्ॐअलः । शौरेरुपानूपमापाहरन्मनः स्वनान्तरादुन्मदसारसारवः ॥

लीलात्तामरसाहतोऽन्यवनितानिःशङ्कदष्टाधरः कश्चित्केसरदूषितेक्षण इव व्यामील्य नेत्रे स्थितः । मुग्धा कुड्मलिताननेन दधतो वायुं स्थिता तस्य सा भ्रान्त्या धूर्ततया च वेपथुमती तेनानिशं चुम्बिता ॥अमरुशतकम्-७०॥

लुलितनयनताराः क्षामवक्त्रेन्दुबिम्बा रजनय इव निन्द्राक्लान्तनीलोत्पलाक्ष्यः । तिमिरमिव दधानाः स्रंसिनः केशपाशानवनिपतिगृहेभ्यो यान्त्यमूर्वारवध्वः ॥ शिशुपाल११.२० ।।

लूनग्रीवात्सायकेनापरस्य द्यामत्युच्चैराननादुत्पतिष्णोः । त्रेसे मुग्धैः सैंहिकेयानुकाराद्रौद्राकारादप्सरोवक्त्रचन्द्रैः ॥

लेखया विमलविद्रुमभासा संततं तिमिरं इन्दुरुदासे । दंष्ट्रया कनकटङ्कपिशङ्ग्या मण्डलं भुव इवादिवराहः ।।

लेखा नितम्बिनि बलादिसमृद्धराज्यप्राज्योपभोगपिशुना दधते सरागम् । एतस्य पाणिचरणं तदनेन पत्या सार्धं शचीव हरिणा मुदमुद्वहस्व ॥ नैषधीयचरितम्१३.७ ॥

लोक एष परलोकमुपेता हा विहाय निधने धनमेकः । इत्यमुं खलु तदस्य निनीषत्यर्थिबन्धुरुदयद्दयचित्तः ॥

लोकं विधात्रा विहितस्य गोप्तुं क्षत्त्रस्य मुष्णन्वसु जैत्रं ओजः । तेजस्वितायां विजयैकवृत्तेर्निघ्नन्प्रियं प्राणं इवाभिमानं ।।

लोकत्रयीं त्रयीनेत्रां वज्रवीर्यस्फुरत्करे । क इत्थं भाषते पाकशासने मयि शासति ॥ नैषधीयचरितम्१७.८५ ॥

लोकत्रयेऽतिविदिता बलिवेदिकेय यत्र प्रतापनृपतेरनुयायिवर्गः । सङ्क्रीतवान् किल परश्शतमौलिदानात् स्वातन्त्र्यमार्यवर- वीर - वसुन्धरायाः ।।१६७ ।।

लोकयात्रा भयं लज्जा दाक्षिण्यं त्यागशीलता । पञ्च यत्र न विद्यन्ते न कुर्यात्तत्र संस्थितिम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.११०

लोकस्रजि द्यौर्दिवि चादितेया अप्यादितेयेषु महान्महेन्द्रः । किंकर्तुमर्थी यदि सोऽपि रागाज्जागर्ति कक्षा किमतः परापि ॥

लोकान्तरसुखं पुण्यं तपोदानसमुद्भवं । संततिः शुद्धवंश्या हि परत्रेह च शर्मणे ॥ रघुवंशम् १.६९ ।।

लोकालोकव्याहतं घर्मरश्मेः शालीनं वा धाम नालं प्रसर्तुं । लोकस्याग्रे पश्यतो धृष्टमाशु क्रामत्युच्चैर्भूभृतो यस्य तेजः ॥

लोकालोकी कलोऽकल्ककलिलोऽलिकुलालकः । कालोऽकलोऽकलिः काले कोलकेलिकिलः किल ॥ शिशुपाल१९.९८ ।।

लोकाश्रयो मण्डपमादिसृष्टिब्रह्माण्डमाभात्यनुकाष्ठमस्य । स्वकान्तिरेणूत्करवान्तिमन्ति घुणव्रणद्वारनिभानि भानि ॥

लोकेन भावी पितुरेव तुल्यः संभावितो मौलिपरिग्रहात्सः । दृष्टो हि वृण्वन्कलभप्रमाणोऽप्याशाः पुरोवातं अवाप्य मेघः ॥

लोकेशकेशवशिवानपि यश्चकार शृङ्गारसान्तरभृशान्तरशान्तभावान् । पञ्चेन्द्रियाणि जगतामिषुपञ्चकेन संक्षोभयन्वितनुतां वितनुर्मदं वः ॥ नैषधीयचरितम्११.२५ ॥

लोकैरशेषैरविनिश्चियं तामुद्दिश्य दिश्यैर्विहिते प्रयाणे । स्ववर्तितत्तज्जनयन्त्रणार्तिविश्रान्तिमायुः ककुभां विभागाः ॥

लोचनाधरकृताहृतरागा वासिताननविशेषितगन्धा । वारुणी परगुणात्मगुणानां व्यत्ययं विनिमयं नु वितेने ।।

लोभश्चेदगुणेन किं पिशुनता यद्यस्ति किं पातकैः सत्यं चेत्तपसा च किं शुचि मनो यद्यस्ति तीर्थेन किम् । सौजन्यं यदि किं निजैः सुमहिमा यद्यस्ति किं मण्डनैः सद्विद्या यदि किं धनैरपयशो यद्यस्ति किं मृत्युना ।। नीतिशतकम्५५ । ।

लोभात्क्रोधः प्रभवति लोभात्कामः प्रजायते । लोभान्मोहश्च नाशश्च लोभः पापस्य कारणम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.२७

लोभाद्वाथ भयाद्वापि यस्त्यजेच्छरणागतम् । ब्रह्महत्यासमं तस्य पापमाहुर्मनीषिणः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१८४ ॥

लोभेन बुद्धिश्चलति लोभो जनयते तृषाम् । तृषार्तो दुःखमाप्नोति परत्रेह च मानवः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१३४ ॥

लोलदृष्टि वदनं दयितायाश्चुम्बति प्रियतमे रभसेन । व्रीडया सह विनीवि नितम्बादंशुकं शिथिलतां उपपदे ।।

लोलद्भ्रूलतया विपक्षदिगुपन्यासेऽवधूतं शिरस्तद्वृत्तान्तनिरीक्षणे कृतनमस्कारो विलक्षः स्थितः । कोपात्ताम्रकपोलभित्तिनि मुखे दृष्ट्या गतः पादयोर् उत्सृष्टो गुरुसन्निधावपि विधिर्द्वाभ्यां न कालोचितः ॥अमरुशतकम्-

लोलहेतिरसनाशतप्रभामण्डलेन लसता हसन्निव । प्राज्यमाज्यमसकृद्वषट्कृतं निर्मलीमसमलीढ पावकः ॥

लोलासिकालियकुला यमस्यैव स्वसा स्वयं । चिकीर्षुरुल्लसल्लोहवर्मश्यामा सहायतां ॥ शिशुपाल१९.२८ ।।

लोलैररित्रैश्चरणैरिवाभितो जवात्व्रजन्तीभिरसौ सरिज्जनैः । नौभिः प्रतेरे परितः प्लवोदितभ्रमीनिमीलल्ललनावलम्बितैः

लोलैर्लोचनवारिभिः सशपथैः पादप्रणामैः प्रियैर् अन्यास्ता विनिवारयन्ति कृपणाः प्राणेश्वरं प्रस्थितम् । पुण्याहं व्रज मङ्गलं सुदिवसं प्रातः प्रयातस्य ते यत्स्नेहोचितमीहितं प्रियतम त्वं निर्गतः श्रोष्यसि ॥अमरुशतकम्-६१॥
लौल्यं एत्य गृहिणीपरिग्रहान्नर्तकीष्वसुलभासु तद्वपुः । वर्तते स्म स कथंचिदालिखन्नङ्गुलीक्षरणसन्नवर्तिकः ॥ रघुवंशम्
वंशलक्ष्मीं अनुद्धृत्य समुच्छेदेन विद्विषां । निर्वाणं अपि मन्येऽहं अन्तरायं जयश्रियः ।। किरातार्जुनीयम्११.६९ ।।
वंशस्थितिं वंशकरेण तेन संभाव्य भावी स सखा मघोनः । उपस्पृषन्स्पर्शनिवृत्तलौल्यस्त्रिपुष्करेषु त्रिदशत्वं आप ॥
वंशोचितत्वादभिमानवत्या सम्प्राप्तया सम्प्रियतां असुभ्यः । समक्षं आदित्सितया परेण वध्वेव कीर्त्या परितप्यमानः ।।
वक्तुः कविनिबद्धस्य कवेर्वा प्रौढिनिर्मितः । स्वसिद्धो वा व्यञ्जकोऽर्थश्चत्वारस्त्रिगुणास्ततः ॥ चन्द्रालोकः७.८ ।।
वक्तृस्यूतं बोधयितुं व्यङ्ग्यं वक्तुरभीप्सितम् । स्वाङ्कुरितमतद्रूपं स्वयमुल्लसितं गिरः ॥ चन्द्रालोकः७.१३ ।।
वक्त्रे भूरविभात्प्रवेशसमये कुम्भेऽग्निदाहः कृताः, प्राच्यामुद्वसनं कृता यमगता लाभः कृताः पश्चिमे । श्रीर्वेदाः कलिरुत्तरे युगमिता गर्भे विनाशो गुदे, रामाः स्थैर्यमतः स्थिरत्वमनलाः कण्ठे भवेत्सर्वदा ॥ मुहूर्त.गृहप्रवेशप्रकरणम् ६॥
वक्त्रेन्दुसंनिधिनिमीलदलारविन्दद्वन्द्वभ्रमक्षममथाञ्जलिनात्ममौलौ । कृत्वापराधभयचञ्चलमीक्षमाणा सान्यत्र गन्तुममरैः कृपयान्वमानि ॥ नैषधीयचरितम्११.११ ॥
वक्रः पन्था यदपि भवतः प्रस्थितस्योत्तराशां सौधोत्सङ्गप्रणयविमुखो मा स्म भूर उज्जयिन्याः विद्युद्दामस्फुरितचक्रितैस तत्र पौराङ्गनानां लोलापाङ्गैर यदि न रमसे लोचनैर वञ्चितो ऽसि॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.२८॥
वक्रास्तनीचोपगते भृगोः सुते राजा व्रजन् याति वशं हि विद्विषाम् । बुधोऽनुकूलो यदि तत्र सञ्चलन् रिपूञ्जयेन्नैव जयः प्रतीन्दुजे ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ४१॥
वक्रोक्तिः श्लेषकाकुभ्यां वाच्यार्थान्तरकल्पनम् । मुञ्च मानन्दिनं प्राप्तं मन्द नन्दी हरान्तिके ॥ चन्द्रालोकः५.१११ ।।
वक्षस्त्वदुग्रविरहादपि नास्य दीर्णं वज्रायते पतनकुण्ठतशत्रुशस्त्रम् । तत्कन्दकन्दलतया भुजयोर्न तेजो वह्निर्नमत्यरिवधूनयनाम्बुनापि ॥ नैषधीयचरितम्११.१२४ ॥
वक्षेभ्यो घनमनुलेपनं यदूनामुत्तंसानाहरत वारि मूर्धजेभ्यः । नेत्राणां मदरुचिरक्षतैव तस्थौ चक्षुष्यः खलु महतां
वङ्गानुत्खाय तरसा नेता नौसाधनोद्धतान् । निचखान जयस्तम्भान्गङ्गास्रोतोऽन्तरेषु सः ॥ रघुवंशम् ४.३६ ।।
वचनैरसतां महीयसो न खलु व्येति गुरुत्वमुद्धतैः । किमपैति रजोभिरौर्वरैरवकीर्णस्य मणेर्महार्घता ॥ शिशुपाल१६.२७ ।।
वचसैव तयोर्वाक्यं अस्त्रं अस्त्रेण निघ्नतोः । अन्योन्यजयसंरम्भो ववृधे वादिनोरिव ॥ रघुवंशम् १२.९२ ।।
वचस्यवसिते तस्मिन्ससर्ज गिरमात्मभूः । गर्जितानन्तरां वृष्टिं सौभाग्येन जिगाय सा ॥ कुमारसंभवम् २.५३ ॥
वज्रं शुक्रेऽब्जे सुमुक्ता प्रवालं भौमेऽगौ गोमेदमार्कौ सुनीलम् । केतौ वैदूर्यं गुरौ पुष्पकं ज्ञे पाचिः प्राङ्माणिक्यमर्के तु मध्ये ॥
वणिक्पथे पूगकृतानि यत्र भ्रमागतैरम्बुधिरम्बुराशिः । लोलैरलोलद्युतिभाञ्जि मुष्णन् रत्नानि रत्नाकरतामवाप ॥ शिशुपाल
वत ददासि न मृत्युमपि स्मर स्खलति ते कृपया न धनुः करात् । अथ मृतोऽसि मृतेन च मुच्यते न खलु मुष्टिरुरीकृतबन्धनः
वतंसनीलाम्बुरुहेण किं दृशा विलोकमाने विमनीबभूवतुः । अपि श्रुती दर्शनसक्तचेतसां न तेन ते शुश्रुवतुर्मृगीदृशाम् ॥
वत्सस्य होमार्थविधेश्च शेषं ऋषेरनुज्ञां अधिगम्य मातः । ऊधस्यं इच्छामि तवोपभोक्तुं षष्ठाम्शं उर्व्या इव रक्षितायाः ॥
वत्सोत्सुकापि स्तिमिता सपर्यां प्रत्यग्रहीत्सेति ननन्दतुस्तौ । भक्त्योपपन्नेषु हि तद्विधानां प्रसादचिह्नानि पुरःफलानि ॥
वद प्रतापं तममानकारिणं यदेव मानो भवता तिरस्कृतः । इहाश्वथाऽऽयास्यति सौषधिर्यतः शिरोव्यथा ते न पुनर्भवेद् भवे
वद विधुंतुदमालि मदीरितैस्त्यजसि किं द्विजराजधिया रिपुम् । किमु दिवं पुनरेति यदीदृशः पतित एष निषेव्य हि
वदत्यचिह्नि चिह्नेन त्वया केनैष नैषधः । शङ्के शक्रः स्वयं कृत्वा मायामायातवानियम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.६८ ॥
वदनगर्भगतं न निजेच्छया शशिनमुज्झति राहुरसंशयम् । अशित एव गलत्ययमत्ययं सखि विना गलनालबिलाध्वना ॥
वदनसौरभलोभपरिभ्रमद्भ्रमरसंभ्रमसंभृतशोभया । चलितया विदधे कलमेखलाकलकलोऽलकलोलदृशान्यया ॥
वदनेन पुष्पितलतान्त- नियमितविलम्बितमौलिना । बिभ्रदरुणनयनेन रुचं शिखिपिच्छलाञ्छितकपोलभित्तिना ।।
वधनिर्धूतशापस्य कबन्धस्योपदेशतः । मुमूर्छ सख्यं रामस्य समानव्यसने हरौ ॥ रघुवंशम् १२.५७ ।।
वधूं द्विजः प्राह तवैष वत्से वह्निर्विवाहं प्रति कर्मसाक्षी । शिवेन भर्त्रा सह धर्मचर्या कार्या त्वया मुक्तविचारयेति॥
वधूर्भक्तिमती चैनामर्चितां आ तपोवनात् । प्रयता प्रातरन्वेतु पितेव धुरि पुत्रिणां ॥ रघुवंशम् १.९१ ।।
वधूर्विधात्रा प्रतिनन्द्यते स्म कल्याणि वीर प्रसवा भवेति । वाचस्पतिः सन्नपि सोऽष्टमूर्तौ त्वाशास्य चिन्तास्तिमिता

वध्वा वरस्याऽपि कुले त्रिपूरुषे नाशं व्रजेत्कश्चन निश्चयोत्तरम् । मासोत्तरं तत्र विवाह इष्यते शान्त्याऽथवा सूतकनिर्गमे परैः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् १७॥
वनकेलौ स्मराश्वत्थदलं भूपतितं प्रति । देहि मह्यमुदस्येति मद्गिरा व्रीडितासि यत् ॥ नैषधीयचरितम्२०.९६ ॥
वनस्पतिस्कन्धनिषण्णबालप्रवालहस्ताः प्रमदा इवात्र । पुष्पेक्षणैलम्भितलोचकैर्वा मधुव्रतव्रातवृतैर्व्रतत्यः ॥ शिशुपाल
वनान्तपर्यन्तमुपेत्य सस्पृहं क्रमेण तस्मिन्नवतीर्णदृक्पथे । व्यवर्ति दृष्टिप्रकरैः पुरौकसामनुव्रजद्वन्धुसमाजबन्धुभिः ॥
वनान्तरादुपावृत्तैः समित्कुशफलाहरैः । पूर्यमाणं अदृश्याग्निप्रत्युद्यातैस्तपस्विभिः ॥ रघुवंशम् १.४९ । ।
वनान्तशय्याकठिनीकृताकृती कचाचितौ विष्वगिवागजौ गजौ । कथं त्वं एतौ धृतिसंयमौ यमौ विलोकयन्नुत्सहसे न
वने रणे शत्रुजलाग्निमध्ये महार्णवे पर्वतमस्तके वा । सुप्तं प्रमत्तं विषमस्थितं वा रक्षन्ति पुण्यानि पुरा कृतानि ।।
वनेऽवने वनसदां मार्गं मार्गं उपेयुषां । वाणैर्बाणैः समासक्तं शङ्केऽशं केन शाम्यति ।। किरातार्जुनीयम्१५.१० ।।
वनेचराणां वनितासखानां दरीगृहोत्सङ्गनिषक्तभासः। भवन्ति यत्रौषधयो रजन्यामतैलपूराः सुरतप्रदीपाः ॥
वनेषु सायनतनमल्लिकानां विजृम्भणोद्गन्धिषु कुड्मलेषु । प्रत्येकनिक्षिप्तपदः सशब्दं संख्यां इवैषां भ्रमरश्चकार ॥ रघुवंशम्
वन्यवृत्तिरिमां शश्वद्(?) आत्मानुगमनेन गां । विद्यामभ्यसनेनेव प्रसादयितुमर्हसि ॥ रघुवंशम् १.८८ । ।
वन्येभदानानिलगन्धदुर्धुराः क्षणं तरुच्छेदविनोदितक्रुधः । व्यालद्विपा यन्तृभिरुन्मतिष्णवः कथंचिदीरादपनयेन निन्यिरे
वपुरन्वलिप्त परिरम्भसुखव्यवधानभीरुकतया न वधूः । क्षमस्य वाढमिदमेव हि यत्प्रियसंगमेष्वनवलेपमदः ॥
वपुरम्बुविहारमिहं शुचिना रुचिरं कमनीयतरा गतिमा । रमणेन रमण्यचिरांशुलतारुचिरङ्कमनीयत रागमिता ॥
वपुरिन्द्रियोपतपनेषु सततं असुखेषु पाण्डवः । व्याप नगपतिरिव स्थिरतां महतां हि धैर्यं अविभाव्यवैभवं ।।
वपुर्विरूपाक्षमलक्ष्यजन्मता दिगम्बरत्वेन निवेदितं वसु । वरेषु यद्बालमृगाक्षि मृग्यते तदस्ति किं व्यस्तमपि त्रिलोचने॥
वपुषा करणोज्झितेन सा निपतन्ती पतिं अप्यपातयथ् । ननु तैलनिषेकबिन्दुना सह दीपार्चिरुपैति मेदिनीं ॥ रघुवंशम्
वपुषा पुराणपुरुषः पुरः क्षितौ परिपुञ्ज्यमानपृथुहारयष्टिना । भुवनैर्नतोऽपि विहितात्त्मगौरवः प्रणनाम नाम तनयं
वपुषां परमेण भूधराणां अथ सम्भाव्यपराक्रमं विभेदे । मृगं आशु विलोकयांचकार स्थिरदंष्ट्रोग्रमुखं महेन्द्रसूनुः ।।
वयं कलादा इव दुर्विदग्धं त्वद्गौरिमस्पर्धि दहेम हेम । प्रसूननाराचशरासनेन सहैकवंशप्रभवभ्रु बभु ॥
वयं क्व वर्णाश्रमधर्ममर्मगा, सदा सदाचार-विचार-धारकाः । स्वजाति-हीनाः कुलधर्मतश्च्युता क्व हन्त । यूयं
वयसां पङ्क्तयः पेतुर्हतस्योपरि रक्षसः । तत्प्रतिद्वन्दिनो मूर्ध्नि दिव्याः कुसुमवृष्टयः ॥ रघुवंशम् १५.२५ । ।
वयसी शिशुतातदुत्तरे सुदृशि स्वाभिविधिं विधित्सुनी । विधिनापि न रोमरेखया कृतसीम्नी प्रविभज्य रज्यतः ॥
वयस्ययाकूतविदा दमस्वसुः स्मितं वितत्याभिदधेऽथ भारती । इतः परेषामपि पश्य याचतां भवन्मुखेन स्वनिवेदनत्वराम्
वयस्याभ्यर्थनेनास्याः प्राक्कूटश्रूतिनाटने । विस्मितौ कुरुतः स्मैतौ दम्पती कम्पितं शिरः ॥ नैषधीयचरितम्२०.११४ ॥
वयोरूपविभूतीनां एकैकं मदकारणं । तानि तस्मिन्समस्तानि न तस्योत्सिषिचे मनः ॥ रघुवंशम् १७.४३ । ।
वयोवशस्तोकविकस्वरस्तनीं तिरस्तिरश्चुम्बति सुन्दरे दृशा । स्वयं किल स्रस्तमुरःस्थमम्बरं गुरुस्तनी ह्रीणतरा परादधे ॥
वयोवेषविसंवादि रामस्य च तयोश्च सा । जनता प्रेक्ष्य सादृश्यं नाक्शिकम्पं व्यतिष्ठत ॥ रघुवंशम् १५.६७ । ।
वरं कृतध्वस्तगुणादत्यन्तं अगुणः पुमान् । प्रकृत्या ह्यमणिः श्रेयान्नालंकारश्च्युतोपलः ।। किरातार्जुनीयम्१५.१५ ।।
वरं पक्षच्छेदः समदमघवन्मुक्तकुलिश- प्रहारैरुद्गच्छद्बहुलदहनोद्गारगुरुभिः । तुषाराद्रेः सूनोरहह पितरि क्लेशविवशे न चासौ सम्पातः पयसि पयसां पत्युरुचितः ।। नीतिशतकम्३६ । ।
वरं पर्वतदुर्गेषु भ्रान्तं वनचरैः सह । न मूर्खजनसम्पर्कः सुरेन्द्रभवनेष्वपि ।। नीतिशतकम्१४ । ।
वरं मौनं कार्यं न च वचनमुक्तं यदनृतं वरं क्लैब्यं पुंसां न च परकलत्राभिगमनम् । वरं प्राणत्यागो न च पिशुनवाक्येष्वभिरुचिर् वरं भिक्षाशित्वं न च परधनास्वादनसुखम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१३० ॥
वरं वनं व्याघ्रगजेन्द्रसेवितं द्रुमालयः पत्रफलाम्बुभक्षितम् । तृणानि शय्या वसनं च वल्कलं न बन्धुमध्ये धनहीनजीवनम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१४५ ॥
वरं विभवहीनेन प्राणैः सन्तर्पितोऽनलः । नोपचारपरिभ्रष्टः कृपणः प्रार्थ्यते जनः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१२८ ॥
वरं शून्या शाला न च खलु वरो दुष्टवृषभो वरं वेश्या पत्नी न पुनरविनीता कुलवधूः । वरं वासोऽरण्ये न पुनरविवेकाधिपपुरे वरं प्राणत्यागो न पुनरधमानामुपगमः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१३१ ॥

वरणः कनकस्य मानिनीं दिवमङ्कादमराद्रिरागताम् । घनरत्नकपाटपक्षतिः परिरभ्यानुनयन्नुवास याम् ॥
वरमसौ दिवसो न पुनर्निशा ननु निशैव वरं न पुनर्दिवा । उभयमेतद् उपैत्वथवा क्षयं प्रियजनेन न यत्र समागमः
वररोऽविवरो वैरिविवारी वारिरारवः । विववार वरो वैरं वीरो रविरिवौर्वरः ॥ शिशुपाल१९.१०० ।।
वरस्य पाणिः परधातकौतुकी वधूकरः पङ्कजकान्तितस्करः । सुराज्ञि तौ तत्र विदर्भमण्डले ततो निबद्धौ किमु कर्कशैः कुशैः ॥ नैषधीयचरितम्१६.१४ ॥
वराटिकोपक्रिययापि लभ्यान्नेभ्याः कृतज्ञानथवाद्रियन्ते । प्राणैः पणैः स्वं निपुणं भणन्तः क्रीणन्ति तानेव तु हन्त सन्तः ॥
वरुणगृहिणीमाशामासादयन्तममुं रुचीनिचयसिचयांशांशभ्रंशक्रमेण निरंशुकम् । तुहिनमहसं पश्यन्तीव प्रसादमिषादसौ निजमुखमितः स्मेरं धत्ते हरेर्महिषीहरित् ॥ नैषधीयचरितम्१९.३ ॥
वरेण वरुणस्यायं सुलभैरम्भसां भरैः । एतयोः स्तिमितीचक्रे हृदयं विस्मयैरपि ॥ नैषधीयचरितम्२०.१२७ ॥
वरोरुभिर्वारणहस्तपीवरैश्चिराय खिन्नान्नवपल्लवश्रियः । समेऽपि यातुं चरणाननीश्वरान्मदादिव प्रस्खलतः पदे पदे ।।
वर्गावुभौ देवमहीधराणां द्वारेपुरस्योद्घटितापिधाने । समीयतुर्दूरविसर्पिघोषौ भिन्नैकसेतू पयसामिवौघौ॥
वर्जयन्त्या जनैः संगमेकान्तत- स्तर्कयन्त्या सुखं सङ्गमे कान्ततः । योषयैष स्मरासन्नतापाङ्गया सेव्यतेऽनेकया
वर्जयेत्सर्वकार्येषु हस्ताकं पञ्चमीतिथौ । भौमाश्विनीं च सप्तश्यां षष्ठ्यां चन्द्रन्दैवं तथा ॥ मुहूर्तचिन्त.२० ॥
वर्णप्रकर्षे सति कर्णिकारं दुनोति निर्गन्धतया स्म चेतः । प्रायेण सामग्र्यविधौ गुणानां पराङ्मुखी विश्वसृजः प्रवृत्तिः ॥
वर्णाश्रमाचारपथात्प्रजाभिः स्वाभिः सहैवास्खलते नलाय । प्रसेदुषो वेदृशवृत्तभङ्ग्या दित्सैव कीर्तेर्भुवमानयद्वः ॥
वर्णासंकीर्णतायां वा जात्यलोपोऽन्यथापि वा । ब्रह्महादेः परीक्षासु भङ्गमङ्ग प्रमाणय ॥ नैषधीयचरितम्१७.८६ ॥
वर्णैः कतिपयैरेव ग्रथितस्य स्वरैरिव । अनन्ता वाङ्मयस्याहो गेयस्येव विचित्रता ॥ शिशुपाल २.७२ ॥
वर्णो वश्यं तथा तारा योनिश्च ग्रहमैत्रकम् । गणमैत्रं भकूटं च नाडी चैते गुणाधिकाः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् २१॥
वर्णोदकैः काञ्चनशृङ्गमुक्तैस्तं आयताक्ष्यः प्रणयादसिञ्चन् । तथागतः सोऽतिररां बभासे सधातुनिस्यन्द इवाद्रिराजः ॥
वर्ध्राबद्धा धौरितेन प्रयातामश्वीयानामुच्चकैरुच्चलन्तः । रौक्मा रेजुः स्थासका मूर्तिभाजो दर्पस्येव व्याप्तदेहस्यशेषाः ॥
वर्षातपानावरणं चिराय काष्ठौघमालम्ब्य समुत्थितेषु । बालेषु ताराकवकेष्विहैकं विकस्वरीभूतमवैमि चन्द्रम् ॥
वर्षेषु यद्भारतमार्युधुर्याः स्तुवन्ति गार्हस्थ्यमिवाश्रमेषु । तत्रास्मि पत्युर्वरिवस्ययेह शर्मोर्मिकिर्मीरितधर्मलिप्सुः ॥
वर्ष्म द्विपानां विरुवन्त उच्चकैर्वनेचरेभ्यश्चिरमाचचक्षिरे । गण्डस्थलाघर्षगलन्मदोदकद्रवद्रमस्कन्धनिलायिनोऽलयः ॥
वलयार्पितासितमहोपलप्रभाबहुलीकृतप्रतनुरॐअराजिना । हरिवीक्षणाक्षणिकचक्षुषान्यया करपल्लवेन गलदम्बरं दधे ॥
वलस्य कृष्टेव हलेन भाति या कलिन्दकन्या घनभङ्गभङ्गुरा । तदार्पितैस्तां करुणस्य कुड्नलैर्जहास तस्याः कुटिला कचच्छटा ॥ नैषधीयचरितम्१५.३१ ॥
ववेन्दुना तन्नभसोपमेयं शावैकसिंहेन च काननेन । रघोः कुलं कुड्मलपङ्कजेन तोयेन चाप्रौष्ठनरेन्द्रं आसीथ् ॥ रघुवंशम्
वशिनं क्षितेरयनयाविवेश्वरं नियमो यमश्च नियतं यतिं यथा । विजयश्रिया वृतमिवार्कमारुतावनुसस्रतुस्तमथ दस्रयोः सुतौ
वशी विवेश चायोध्यां रथ्यासंस्कारशोभिनीं । लवणस्य वधात्पौरैरतिगौरवं ईक्षितः ॥ रघुवंशम् १५.३८ । ।
वशी सुतस्तस्य वशंवदत्वात्स्वेषां इवासीद्द्विषतां अपीष्टः । सकृद्(?) विविग्नानपि हि प्रयुक्तं माधुर्यं ईष्टे हरिणान्ग्रहीतुं ॥
वशी सुतस्तस्य वशंवदत्वात्स्वेषां इवासीद्द्विषतां अपीष्टः । सकृद्(?) विविग्नानपि हि प्रयुक्तं माधुर्यं ईष्टे हरिणान्ग्रहीतुं ॥
वसन्स तस्यां वसतौ रघूणां पुराणशोभां अधिरोपितायां । न मैथिलेयः स्पृहयां बभूव भर्त्रे दिवो नाप्यलकेश्वराय ॥
वसिष्ठधेनोरनुयायिनं तमावर्तमानं वनिता वनान्तात् । पपौ निमेषालसपक्ष्मपङ्क्तिरुपोषिताभ्यामिव लोचनाभ्याम् ॥
वसिष्ठमन्त्रोक्षणजात्प्रभावादुदन्वदाकाशमहीधरेषु । मरुत्सखस्येव बलाहकस्य गतिर्विजघ्ने न हि तद्रथस्य ॥ रघुवंशम्
वसिष्ठस्य गुरोर्मन्त्राः सायकास्तस्य धन्विनः । किं तत्साध्यं यदुभये साधयेयुर्न संगताः ॥ रघुवंशम् १७.३८ । ।
वसुधान्तनिःसृतमिवाहिपतेः पटलं फणामणिसहस्ररुचां । स्फुरदंशुजालमथ शीतरुचः ककुभं समस्कुरुत माधवनीं ॥
वसूनि वाञ्छन्न वशी न मन्युना स्वधर्म इत्येव निवृत्तकारणः । गुरूपदिष्टेन रिपौ सुतेऽपि वा निहन्ति दण्डेन स धर्मविप्लवं
वसौकसारां अभिभूय साहं सौराज्यबद्धोत्सवया विभूत्या । समग्रशक्तौ त्वयि सूर्यवंष्ये सति प्रपन्ना करुणां अवस्थां ॥
वस्तु वास्तु घटते न भिदानां यौक्तनैकविधबाधविरोधैः । तत्त्वदीहितविजृम्भिततत्तद्भेदमेतदिति तत्वनिरुक्तिः ॥
वस्तु विश्वमुदरे तव दृष्ट्वा बाह्यवत्किल मृकण्डुतनूजः । स्वं विमिश्रमुभयं न विविञ्चन्निर्ययौ स कतमस्त्वमवैषि ॥

वस्त्राणां नवभागकेषु च चतुष्कोणेऽमरा राक्षसा- मध्यत्र्यंशगता नरास्तु सदशे पाशे च मध्यांशयोः । दग्धे वास्फुटितेऽम्बरे नवतरे पङ्कादिलिप्ते न स- द्रक्षोंऽशे नृसुरांशयोः शुभमसत्सर्वांशके प्रान्ततः ।॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ११॥
वस्त्वलङ्कारयोर्व्यक्तेर्भेदौ द्वौ शब्दशक्तिजौ । अर्थशक्तिसमुत्थस्य भेदा द्वादश तद्यथा ॥ चन्द्रालोकः७.६ ।।
वहति भुवनश्रेणिं शेषः फणाफलकस्थितां कमठपतिना मध्येपृष्ठं सदा स च धार्यते । तमपि कुरुते क्रोडाधीनं पयोधिरनादराद् अहह महतां निःसीमानश्चरित्रविभूतयः ।। नीतिशतकम्३५ । ।
वहति यः परितः कनकस्थलीः सहरिता लसमाननवांशुकः । अचल एष भवानिव राजते स हरितालसमाननवांशुकः ॥
वहतो बहुशैवलक्ष्मता धृतरुद्राक्षमधुव्रतं खगः । स नलस्य ययौ करं पुनः सरसः कोकनदभ्रमादिव ॥ नैषधीयचरितम्२.६ ॥
वह्निस्तस्य जलायते जलनिधिः कुल्यायते तत्क्षणान् मेरुः स्वल्पशिलायते मृगपतिः सद्यः कुरङ्गायते । व्यालो माल्यगुणायते विषरसः पीयूष वर्षायते, यस्याङ्गेऽखिललोकवल्लभतमं शीलं समुन्मीलति ।। नीतिशतकम्१०८ । ।
वाक्ययोरर्थसामान्ये प्रतिवस्तूपमा मता । तापेन भ्राजते सूरः शूरश्चापेन राजते ॥ चन्द्रालोकः५.५५ ।।
वाक्यार्थयोः सदृशयोरैक्यारोपो निदर्शना । या दातुः सौम्यता सेयं सुधांशोरकलङ्कता ॥ चन्द्रालोकः५.५८ ।।
वागर्थाविव संपृक्तौ वागर्थप्रतिपत्तये । जगतः पितरौ वन्दे पार्वतीपरमेश्वरौ ॥ रघुवंशम् १.१ । ।
वाग्मिनीं जडजिह्वस्तां प्रतिवक्तुमशक्तिमान् । लीलावहेलितां कृत्वा देवानेवावदत्कलिः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१३५ ॥
वाग्जन्मवैफल्यमसह्यशल्यं गुणाद्भुते वस्तुनि मौनिता चेत् । खलत्वमल्पीयसि जल्पिते तु तदस्तु बन्दिभ्रमभूमितैव ॥
वाग्देवतापि स्मितपूर्वमुर्वीसुपर्वराजं रभसाद्बभाषे । त्वत्प्रेयसीसंमदमाचरन्त्या मत्किं न किंचिद्ग्रहणोचितं ते ॥
वाङ्मनःकर्मभिः पत्यौ व्यभिचारो यथा न मे । तथा विश्वंभरे देवि मां अन्तर्धातुं अर्हसि ॥ रघुवंशम् १५.८१ । ।
वाचं तदीयां परिपीय मृद्वीं मृद्वीकया तुल्यरसां स हंसः । तत्याज तोषं परपुष्टघुष्टे घृणां च वीणाक्वणिते वितेने ॥
वाचंयमत्वात्प्रणतिं ममैष कम्पेन किंचित्प्रतिगृह्य मूर्ध्नः । दृष्टिं विमानव्यवधानमुक्तां पुनः सहस्राचिषि संनिधत्ते ॥ रघुवंशम्
वाच्यस्त्वया मद्वचनात्स राजा वह्नौ विशुद्धां अपि यत्समक्षं । मां लोकवादश्रवणादहासीः श्रुतस्य किं तत्सदृशं कुलस्य ॥
वाजिनः शत्रुसैन्यस्य समारब्धनवाजिनः । वाजिनश्च शरा मध्यमविशन्द्रुतवाजिनः ॥ शिशुपाल१९.६२ ।।
वाजिभूमिरिभराजकाननं सन्ति रत्ननिचयाश्च भूरिशः । काञ्चनेन किं इवास्य पत्त्रिणा केवलं न सहते विलङ्घनं ।।
वाञ्छा सज्जनसङ्गमे परगुणे प्रीतिर्गुरौ नम्रता, विद्यायां व्यसनं स्वयोषिति रतिर्लोकापवादाद्भयम् । भक्तिः शूलिनि शक्तिरात्मदमने संसर्गमुक्तिः खले, येष्वेते निवसन्ति निर्मलगुणास्तेभ्यो नरेभ्यो नमः ।। नीतिशतकम्६२ । ।
वाणी मन्मथतीर्थमुज्ज्वलरसस्रोतस्वती कापि ते खण्डः खण्ड इतीदमीयपुलिनस्यालप्यते वालुका । एतत्तीरमृदैव किं विरचिताः पूताः सिताश्चक्रिकाः किं पीयूषमिदंपयांसि किमिदं तीरे तवैवाधरौ ॥ नैषधीयचरितम्२१.१५६ ॥
वाणीभिराभिः परिपत्त्रिमाभिर्नरेन्द्रमानन्दजडं चकार । मुहूर्तमाश्चर्यरसेन भैमी हैमीव वृष्टिः स्तिमितं च तं सा ॥
वाताभ्राग्निमहीपचोरमरणं रुम्बज्रवादाः क्षति- र्योगाङ्के दलिते समे मनुयुतेऽयौगे तु सैकेऽर्धिते । भं दास्रादथ सम्मितास्तु मनुभी रेखाः क्रमात्संलिखेद् वेधोऽस्मिन् ग्रहचन्द्रयोर्न शुभदः स्यादेकरेखास्थयोः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ७१॥
वातोर्मिदोलनचलद्दलमण्डलाग्रभिन्नाभ्रमण्डलगलज्जलजातसेकः । स्तम्बः कुशस्य भविताम्बरचुम्बिचूडश्चित्राय तत्र तव नेत्रनिपीयमानः ॥ नैषधीयचरितम्११.५९ ॥
वापी चास्मिन मरकतशिलाबद्धसोपानमार्गा हैमैश्छन्ना विकचकमलैः स्निग्धवैदूर्यनालैः यस्यास तोये कृतवसतयो मानसं संनिकृष्टं नाध्यास्यन्ति व्यपगतशुचस त्वाम अपि प्रेक्ष्य हंसाः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.१६॥
वापीष्विव स्रवन्तीषु वनेषूपवनेष्विव । सार्थाः स्वैरं स्वकीयेषु चेरुर्वेश्मस्विवाद्रिषु ॥ रघुवंशम् १७.६४ । ।
वाप्पाकुलेऽमलतमे' न गृहीतजन्मा, नाहम्प्रताप इति विश्रुतभीमकर्मा । वीराङ्गगना न जननी मम नास्मि शूरः चेन्नम्लेच्छ-मण्डलमलं निखिलं न हन्मि ॥प्रतापविजयः-५९॥
वामनादणुतमादनुजीयास्त्वं त्रिविक्रमतनूभृतदिक्कः । वीतहिंसनकथादथ बुद्धात्कल्किना हतसमस्त नमस्ते ॥
वामनाश्रमपदं ततः परं पावनं श्रुअं ऋषेरुपेयिवान् । उन्मनाः प्रथमजन्मचेष्टितान्यस्मरन्नपि बभूव राघवः ॥ रघुवंशम्
वामनाश्रमपदं ततः परं पावनं श्रुअमृषेरुपेयिवान् । उन्मनाः प्रथमजन्मचेष्टितान्यस्मरन्नपि बभूव राघवः ॥ रघुवंशम्
वामश चास्याः कररुहपदैर मुच्यमानो मदीयैर मुक्ताजालं चिरपरिचितं त्याजितो दैवगत्या संभोगान्ते मम समुचितो हस्तसंवाहमानां यास्यत्य ऊरुः सरसकदलीस्तम्भगौरश चलत्वम॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.३६॥

वामाङ्गे कोकिला पल्ली पोतकी सूकरी रला । पिङ्गला छुच्छुका श्रेष्ठाः शिवाः पुरुषसंज्ञिताः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम्
वामेतरस्तस्य करः प्रहर्तुर्नखप्रभाभूषितकङ्कपत्रे । सक्ताङ्गुलिः सायकपुङ्ख एव चित्रार्पितारम्भ इवावतस्थे ॥ रघुवंशम्
वामो रविर्मृत्युसुतार्थलाभतोऽर्के पञ्चभे प्राग्वदनादिमन्दिरे । पूर्णातिथौ प्राग्वदने गृहे शुभो नन्दादिके याम्यजलोत्तराननं ॥
वायव्यास्त्रविनिर्धूतात्पक्षाविद्धान्महोदधेः । गजानीकात्स कालिङ्गं तार्क्ष्यः सर्पं इवाददे ॥ रघुवंशम् ४.४१* ।।
वायसो ब्रूतेमित्र ! अस्ति सुनिरूपितं स्थानम् । परोपदेशे पाण्डित्यं सर्वेषां सुकरं नृणाम् । धर्मे स्वीयमनुष्ठानं कस्यचित्तु महात्मनः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१०७ ॥
वारणागगभीरा सा साराभीगगणारवा । कारितारिवधा सेना नासेधा वारितारिका ॥ शिशुपाल१९.४४ ॥
वारणार्थपदगद्गदवाचामीर्ष्यया मुहुरपत्रपया च । कुर्वते स्म सुदृशामनुकूलं प्रतिकूलिकतयैव युवानः ॥ शिशुपाल१०.७० ॥
वाराणसी निविशते न वसुंधरायां तत्र स्थितिर्मखभुजां भुवने निवासः । तत्तीर्थमुक्तवपुषामत एव मुक्तिः स्वर्गात्परं पदमुदेतु मुदे तु कीदृक् ॥ नैषधीयचरितम्११.११६ ॥
वारादेर्घटिका द्विघ्नाः स्वाक्षहृच्छेषवर्जिताः । सैकास्तष्टा नगैः कालहोरेशा दिनपात्क्रमात् ॥ मुहूर्तचिन्त.५५॥
वारिधेरिव कराग्रवीचिभिर्दिङ्गतङ्गजमुखान्यभिघ्नतः । यस्य चारुनखशुक्तयः स्फुरन्मौक्तिकप्रकरगर्भतां दधुः ॥
वारिपूर्वमखिलासु सत्क्रियालब्धशुद्धिषु धनानि बीजवथ् । भावि बिभ्रति फलं महद्द्विजक्षेत्रभूमिषु नराधिपोऽवपथ् ॥
वारे प्रोक्तं कालहोरासु तस्य धिष्ण्ये प्रोक्तं स्वामितिथ्यंशकेऽस्य । कुर्याद्दिक्छूलादिचिन्त्यं क्षणेषु नैवोल्लङ्घ्यः पारिघश्चापि
वारे भौमार्किहीने ध्रुवमृदुलघुभैर्विष्णुमूलादितीन्द्र- स्वातीवस्वभ्युपेतैर्मिथुनमृगसुताकुम्भगोमीनलग्ने । सौम्यैः केन्द्रत्रिकोणैरशुभगगनगैः शत्रुलाभत्रिसंस्थै- स्ताम्बूलं सार्धमासद्वयमितसमये प्रोक्तमन्नाशने वा ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम्
वार्तापि नासत्यपि सान्यमेति योगादरन्ध्रे हृदि यं निरुन्धे । विरञ्चिनानाननवादधौतसमाधिशास्त्रश्रुतिपूर्णकर्णः ॥
वार्षिकं संजहारेन्द्रो धनुर्जैत्रं रघुर्दधौ । प्रजार्थसाधने तौ हि पर्यायोद्यतकार्मुकौ ॥ रघुवंशम् ४.१६ ।।
वाल्मीकिरश्लाघत तामनेकशाखत्रयीभूरुहराजिभाजा । क्लेशं विना कण्ठपथेन यस्य दैवी दिवः प्राग्भुवमागमद्वाक् ॥
वासः परं नेत्रमहं न नेत्रं किमु त्वमालिङ्गय तन्मयापि । उरोनितम्बोरु कुरु प्रसादमितीव सा तत्पदयोः पपात ॥
वासराणि कतिचित्कथंचन स्थाणुना रतमकारि चानया । ज्ञातमन्मथरसा शनैःशनैः सा मुमोच रतिदुःखशीलताम्॥
वासश चित्रं मधु नयनयोर विभ्रमादेशदक्षं पुष्पोद्भेदं सह किसलयैर भूषणानां विकल्पम लाक्षारागं चरणकमलन्यासयोग्यं च यस्याम एकः सूते सकलम अबलामण्डनं कल्पवृक्षः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.१२॥
वाससां शिथिलतां उपनाभि ह्रीनिरासं अपदे कुपितानि । योषितां विदधती गुणपक्षे निर्ममार्ज मदिरा वचनीयं ।।
वाससो वाम्बरत्वेन दृश्यतेयमुपागमत् । चारुहारमणिश्रेणितारवीक्षणलक्षणा ॥ नैषधीयचरितम्२०.१३१ ॥
वासांसि न्यवसत यानि योषितस्ताः शुभ्राभ्रद्युतिभिरहासि तैर्मुदेव । अत्याक्षुः स्नपनगलज्जलानि यानि स्थूलाश्रुस्रुतिभिररोदिः तैः शुचेव ॥ शिशुपाल८.६६ ॥
वाहनाजनि मानासे साराजावनमा ततः. मत्तसारगराजेभे भारीहावज्जनध्वनि ।। १९.३३ । शिशुपाल ।
विकचकमलगन्धैरन्धयन्भृङ्गमालाः सुरभितमकरन्दं मन्दमावाति वातः । प्रमदनमदनमाद्यद्यौवनोद्दामरामारमणरभसखेदस्वेदविच्छेददक्षः ॥ शिशुपाल११.१९ ॥
विकचवारिरुहं दधतं सरः सकलहंसगणं शुचि मानसं । शिवं अगात्मजया च कृतेर्ष्यया सकलहं सगणं शुचिमानसं ।।
विकचोत्पलचारुलोचनस्तव चैद्येन घटामुपेयुषः । यदुपुङ्गव बन्धुसौहृदात्त्वयि पाता ससुरो नवासवः ॥ शिशुपाल१६.१२
विकल्पस्तुल्यबलयोर्विरोधश्चातुरीयुतः । कान्ताचित्तेऽधरे वाऽपि कुरु त्वं वीतरागताम् ॥ चन्द्रालोकः५.९६ ॥
विकसत्कलायकुसुमासितद्युतेरलघूडुपाण्डु जगतामधीशितुः । यमुनाह्रदोपरिगहंसमण्डलद्युतिजिष्णु जिष्णुरभृतोष्णवारणं
विकसितकुसुमाधरं हसन्तीं कुरबकराजिवधूं विलोकयन्तं । ददृशुरिव सुराङ्गना निषण्णं सशरं अनङ्गं अशोकपल्लवेषु ।।
विकार्मुकः कर्मसु शोचनीयः परिच्युतौदार्य इवोपचारः । विचिक्षिपे शूलभृता सलीलं स पत्रिभिर्दूरं अदूरपातैः ।।
विकाशं ईयुर्जगतीशमार्गणा विकाशं ईयुर्जगतीशमार्गणाः । विकाशं ईयुर्जगतीशमार्गणा विकाशं ईयुर्जगतीशमार्गणाः ।।
विकासिनीलायतपुष्पनेत्रा मृगीयमिन्दीवरिणी वनस्था । विलोकते कान्तमिहोपरिष्टान्मृगं तवैषाननचन्द्रभाजम् ॥
विकीर्णसप्तर्षिबलि प्रहासिभिस्तथा न गाङ्गैः सलिलैर्दिवश्च्युतैः । यथा त्वदीयैश्चरितैरनाविलैर्महीधरः पावित एष
विकोशनिर्धौततनोर्महासेः फणावतश्च त्वचि विच्युतायां । प्रतिद्विपाबद्धरुषः समक्षं नागस्य चाक्षिप्तमुखच्छदस्य ।।

विक्रमव्यतिहारेण अस्त्रं अस्त्रेण निघ्नतोः । जयश्रीरन्तरा वेदिर्मत्तवारणयोरिव ॥ रघुवंशम् १२.९३ । ।
विक्रीय दिश्यानि धनान्युरुणि द्वैप्यानसावुत्तमलाभभाजः । तरीषु तत्र्यमफल्गु भाण्डं सांयात्रिकानावपतोऽभ्यनन्दत् ॥
विख्यातस्योपमानस्य यत्र स्यादुपमेयता । इन्दुर्मुखमिवेत्यादौ स्यात्प्रतीपोपमा तदा ॥ चन्द्रालोकः५.१४ ।।
विगणय्य कारणं अनेकगुणं निजयाथवा कथितं अल्पतया । असदप्यदः सहितुं अर्हति नः क्व वनेचराः क्व निपुणा मतयः ।।
विगततिमिरपङ्गं पश्यति व्य्ॐअ यावद्धुवति विरहखिन्नः पक्षती यावदेव । रथचरणसमाह्वस्तावदौत्सुक्यनुन्ना सरिदपरतटान्तादागता चक्रवाकी ॥ शिशुपाल११.२६ ।।
विगतरागगुणोऽपि जनो न कश्चलति वाति पयोदनभस्वति । अभिहितेऽलिभिरेवमिवोच्चकैरननृते ननृते नवपल्लवैः ॥
विगतवारिधरावरणाः क्वचिददृशुरुल्लसितासितासिताः । क्वचिदिवेन्द्रगजाजिनकञ्चुकाः शरदि नीरदिनीर्यदेवो दिशः ॥
विगतसस्यजिघत्समघट्टयत्कलमगोपवधूर्न मृगव्रजं । श्रुततदीरितक्ॐअलगीतकध्वनिमिषेऽनिमेषेक्षणमग्रतः ॥
विगाढमात्रे रमणीभिरम्भसि प्रयत्नसंवाहितपीवरोरुभिः । विभिद्यमाना विससार सारसानुदस्य तीरेषु तरङ्गसंहतिः ।।
विग्रहाच्च शयने पराङ्मुखीर्नानुनेतुं अबलाः स तत्वरे । आचकाङ्क्ष घनशब्दविक्लवास्ता विवृत्य विशतीर्भुजान्तरं ॥
विचकर्ष च संहितेषुरुच्चैश्चरणास्कन्दननामिताचलेन्द्रः । धनुरायतभोगवासुकिज्या- वदनग्रन्थिविमुक्तवह्नि शम्भुः ।।
विचित्रं चेत्प्रयत्नः स्याद्विपरीतफलप्रदः । नमन्ति सन्तस्त्रैलोक्यादपि लब्धुं समुन्नतिम् ॥ चन्द्रालोकः५.८२ ।।
विचित्रया चित्रयतेव भिन्नां रुचं रवेः केतनरत्नभासा । महारथौघेन न संनिरुद्धाः पयोदमन्द्रध्वनिना धरित्री ।।
विचित्रलक्षणो न्यासो निर्वाहः प्रौढिरौचिती । शास्त्रान्तर-रहस्योक्तिः संग्रहो दिक्प्रदर्शिता ॥ चन्द्रालोकः४.१२ ।।
विचित्रवादित्रनिनादमूर्च्छितः सुदूरचारी जनतामुखारवः । ममौ न कर्णेषु दिगन्तदन्तिनां पयोधिपूरप्रतिनादमेदुरः ॥
विचिन्तयन्नुपनतमाहवं रसादुरः स्फुरत्तनुरुहमग्रपाणिना । परामृशत्कठिनकठोरकामिनीकुचस्थलप्रमुषितचन्दनं पृथुः ॥
विचिन्त्य नानाभुवनागतांस्तानमर्त्यसंकीर्त्यचरित्रगोत्रान् । कथ्याः कथंकारममी सुतायामिति व्यषादि क्षितिपेन तेन ॥
विचिन्त्य बालाजनशीलशैलं लज्जानदीमज्जदनङ्गनागम् । आचष्ट विस्पष्टमभाषमाणामेनां स चक्राङ्गपतङ्गशक्रः ॥
विचिन्वतीः पान्थपतङ्गहिंसनैरपुण्यकर्माण्यलिकज्जलच्छलात् । व्यलोकयच्चम्पककोरकावलीः स शम्बरारेर्बलिदीपिका इव ॥ नैषधीयचरितम्१.८६ ॥
विचैत्रव्रतमासादौ विभौमास्ते विभूमिजे । छूरिकाबन्धनं शस्तं नृपाणां प्राग्विवाहतः ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ५९॥
विच्छित्तिर्नवचन्दनेन वपुषो भिन्नोऽधरोऽलक्तकै-रच्छाच्छे पतिताञ्जने च नयने श्रोण्योऽलसन्मेखलाः । प्राप्तो मौक्तिकहारमुन्नतकुचाभोगस्तदीयद्विषा-मित्थं नित्यविभूषणा युवतयः संपत्सु चापत्स्वपि ॥ शिशुपाल१६.८४ ।।
विच्छिन्नाभ्रविलायं वा विलीये नगमूर्धनि । आराध्य वा सहस्राक्षं अयशःशल्यं उद्धरे ।। किरातार्जुनीयम्११.७९ ।।
विजनमिति बलादमुं गृहीत्वा क्षणमथ वीक्ष्य विपक्षमन्तिकोऽन्या । अभिपतितुमना लघुत्वभीतेरभवदमुञ्चति
विजयस्त्वयि सेनायाः साक्षिमात्रे पदिश्यताम् । फलभाजि समीक्षोक्ते बुद्धेर्भोग इवात्मनि ॥ शिशुपाल २.५९ ॥
विजहीहि रणोत्साहं मा तपः साधि नीनशः । उच्छेदं जन्मनः कर्तुं एधि शान्तस्तपोधन ।। किरातार्जुनीयम्११.३१ ।।
विजिगीषते यदि जगन्ति युगपदथ संजिहीर्षति । प्रासुं अभवं अभिवाञ्छति वा वयं अस्य नो विषहितुं क्षमा रुचः ।।
विजितक्रुधमीक्षतामसौ महतां त्वामहितं महीभृतां । असकृज्जितसंयतं पुरो मुदितः सप्रमदं महीपतिः ॥ शिशुपाल१६.१५
विजित्य दास्यादिव वारिहारितामवापितास्तत्कुचयोर्द्वयेन ताः । शिखामवाक्षुः सहकारशाखिनस्त्रपाभरम्लानिमिवानतैर्मुखैः ॥ नैषधीयचरितम्१५.२ ॥
विजित्य यः प्राज्यं अयच्छदुत्तरान्कुरूनकुप्यं वसु वासवोपमः । स वल्कवासांसि तवाधुनाहरन्करोति मन्युं न कथं धनंजयः
विजित्य शोलापुर-गं महारणं स मानसिंहो जयमालिकाऽञ्चितः । बभूव मानोन्नतऽभाल-भाक् पथि प्रतापसिंहस्य निकेतनेऽतिथिः ।। प्रतापविजयः-६४ ।।
विज्ञप्तिमन्तःसभयः स भैम्या मध्येसभं वासवसम्भलीयाम् । संभालयामास भृशं कृशाशस्तदालिवृन्दैरभिनन्द्यमानाम् ॥
विज्ञेन विज्ञाप्यमिदं नरेन्द्रे तस्मात्त्वयास्मिन्समयं समीक्ष्य । आत्यन्तिकासिद्धिविलम्बिसिद्ध्योः कार्यस्य कार्यस्य शुभा विभाति ॥ नैषधीयचरितम्३.९६ ॥
विततं वणिजापणेऽखिलं पणितुं यत्र जनेन वीक्ष्यते । मुनिनेव मृकण्डुसूनुना जगतीवस्तु पुरोदरे हरेः ॥

विततपृथुवरत्रातुल्यरूपैर्मयूखैः कलश इव गरीयान्दिग्भिराकृष्यमाणः । कृतचपलविहङ्गालापकोलाहलाभिर्जलनिधिजलमध्यादेष उत्तार्यतेऽर्कः ॥ शिशुपाल११.४४ ।।
विततवलिविभाव्यपाण्डुलेखाकृतपरभाघविलीनरॐअराजिः । कृशमपि कृशतां पुनर्नयन्ती विपुलतरोन्मुखलोचनावलग्नं ॥
विततशीकरराशिभिरुच्छ्रितैरुपलरोधविवर्तिभिरम्बुभिः । दधतं उन्नतसानुसमुद्धतां धृतसितव्यजनां इव जाह्नवीं ।।
वितन्वतस्तस्य शरान्धकारं त्रस्तानि सैन्यानि रवं निशेमुः । प्रवर्षतः संततवेपथूनि क्षपाघनस्येव गवां कुलानि ।।
वितानसहितं तत्र भेजे पैतृकं आसनं । चूडामणिभिरुद्घृष्टपादपीठं महीक्षितां ॥ रघुवंशम् १७.२८ । ।
वित्तगतः शशिपुत्रो भ्रातरि वासरनाथः । लग्नगते भृगुपुत्रे स्युः शलभा इव सर्वे ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ६३॥
वित्थ चित्तमखिलस्य न कुर्यां धुर्यकार्यपरिपन्थि तु मौनम् । ह्रीर्गिरास्तु वरमस्तु पुनर्मा स्वीकृतैव परवागपरास्ता ॥
विदग्धबालेङ्गितगुप्तिचातुरी प्रवह्लिकोत्पाटनपाटवे हृदः । निजस्य टीकां प्रबबन्ध कामुकः स्पृशद्भिराकूतशतैस्तदौचितीम् ॥ नैषधीयचरितम्१६.१०२ ॥
विदग्धलीलोचितदन्तपत्रिकाचिकीर्षय नूनमेन मानिना । न जातु वैनायकमेकमुद्धृतं विषाणमद्यापि पुनः प्ररोहति ॥
विदतुर्यमुत्तमशेषपरिषदि नदीजधर्मजौ । यातु निकषमधियुद्धमसौ वचनेन किं भवतु साध्वसाधु वा ॥ शिशुपाल१५.६५ ।।
विदर्भजायाः करवारिजेन यन्नलस्य पाणेरुपरि स्थितं किल । विशङ्क्य सूत्रं पुरुषायितस्य तद्भविष्यतोऽस्मायि तदा तदालिभिः ॥ नैषधीयचरितम्१६.१५ ॥
विदर्भनाम्नस्त्रिदिवस्य वीक्षितुं रसोदयादप्सरसस्तमुज्वलम् । गृहाद्गृहादेत्य धृतप्रसाधना व्यराजयन्राजपथानथाधिकम् ॥
विदर्भपुत्रीश्रवणावतंसिकामणीमहःकिंशुककार्मुकोदरे । उदीतनेत्रोत्पलबाणसंभृतिर्नलं परं लक्ष्यमवैक्षत स्मरः ॥
विदर्भराजः क्षितिपाननुक्षणं शुभक्षणासन्नतरत्वसत्वरः । दिदेश दूतान्पथि यान्यथोत्तरं चमूममुष्योपचिकाय तच्चयः ॥
विदर्भराजप्रभवा ततः परं त्रपासखी वक्तुमलं न सा नलम् । पुरस्तमूचेऽभिमुखं यदत्रपा ममज्ज तेनैव महाह्रदे ह्रियः ॥
विदर्भराजोऽपि समं तनूजया प्रविश्य हृष्यन्नवरोधमात्मनः । शशंस देवीमनुजातसंशयां प्रतीच्छ जामातरमुत्सुके नलम् ॥
विदर्भसुभ्रूस्तनतुङ्गताप्तये घटानिवापश्यदलं तपस्यतः । फलानि धूमस्य धयानधोमुखान्स दाडिमे दोहदधूपिनि द्रुमे ॥
विदलत्पुष्कराकीर्णाः पतच्छङ्खकुलाकुलाः । तरत्पत्त्रथा नद्यः प्रासर्पन्रक्तवारिजाः ॥ शिशुपाल१९.७७ ।।
विदलितमहाकूलामुक्ष्णां विषाणविघट्टनै- रलघुचरणाकृष्टग्राहां विपणिभिरुन्मदैः । सपदि सरितं सा श्रीभर्तुर्बृहद्रथमण्डल- स्खलिलमुल्लङ्घ्यैनां जगाम वरूथिनी ॥ शिशुपाल१२.७७ ।।
विदारितास्यः परितः स्फुरत्सटः, भयानकाऽऽकारधरोऽधिकाननम् । प्रसुप्त-सिंहोऽच हठात्प्रबोधितः न मानसिंहो भवता तिरस्कृतः ॥प्रतापविजयः-७७॥
विदितं तप्यमानं च तेन मे भुवन्त्रयं । अकामोपनतेनेव साधोर्हृदयं एनसा ॥ रघुवंशम् १०.४० । ।
विदितं दिवि केऽनीके तं यातं निजिताजिनि । विगदं गवि रोद्धारो योद्धा यो नतिमेति नः ॥ शिशुपाल१९.९० ।।
विदितं वो यथा स्वाथा न मे काश्चित्प्रवृत्तयः । ननु मूर्तिभिरष्टाभिरित्थंभूतोऽस्मि सूचितः ॥ कुमारसंभवम्६.२६ ॥
विदिताः प्रविश्य विहितानतयः शिथिलीकृतेऽधिकृतकृत्यविधौ । अनपेतकालं अभिरामकथाः कथयांबभूवुरिति गोत्रभिदे
विदुरेष्यदपायमात्मना परतः श्रद्दधतेऽथवा बुधाः । न परोपहितं न च स्वतः प्रमिमीतेऽनुभवादृतेऽल्पधीः ॥
विदुषीव दर्शनममुष्य युवतिरतिदुर्लभं पुनः । यान्तमनिमिषमतृप्तमनाः पतिमीक्षते स्म भृशया दृशः पथः ॥
विदूरपातेन भिदां उपेयुषश्च्युताः प्रवाहादभितः प्रसारिणः । प्रियाङ्कशीताः शुचिमौक्तिकत्विषो वनप्रहासा इव वारिबिन्दवः ।। किरातार्जुनीयम्८.१० ।।
विद्धि चात्तबलं ओजसा हरेरैश्वरं धनुरभाजि यत्त्वया । खातमूलं अनिलो नदीरयैः पातयत्यपि मृदुस्तटद्रुमं ॥ रघुवंशम्
विद्धि चात्तबलमोजसा हरेरैश्वरं धनुरभाजि यत्त्वया । खातमूलमनिलो नदीरयैः पातयत्यपि मृदुस्तटद्रुमम् ॥ रघुवंशम्
विद्या ददाति विनयं विनयाद्याति पात्रताम् । पात्रत्वात्धनमाप्नोति धनाद्धर्मं ततः सुखम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र- ०. 4 ॥
विद्या नाम नरस्य रूपमधिकं प्रच्छन्नगुप्तं धनं विद्या भोगकरी यशःसुखकरी विद्या गुरूणां गुरुः । विद्या बन्धुजनो विदेशगमने विद्या परा देवता विद्या राजसु पूज्यते न तु धनं विद्याविहीनः पशुः ।। नीतिशतकम्२० । ।
विद्या विदर्भेन्द्रसुताधरोष्ठे नृत्यन्ति कत्यन्तरभेदभाजः । इतीव रेखाभिरपश्रमस्ताः संख्यातवान्कौतुकवान्विधाता ॥
विद्यानिरतः शुभराशिलवे पापांशगते हि दरिद्रतरः । चन्द्रे स्वलवे बहुदुःखयुतः कर्णादितिभे धनवान्स्वलवे ॥

विद्राणे रणचत्वरादरिगणे त्रस्ते समस्ते पुनः कोपात्कोऽपि निवर्तते यदि भटः कीर्त्या जगत्युद्भटः । आगच्छन्नपि संमुखं विमुखतामेवाधिगच्छत्यसौ द्रागेतच्छुरिकारयेण ठणिति च्छिन्नापसर्पच्छिराः ॥ नैषधीयचरितम्१२.३ ॥
विद्वद्भिरागमपरैर्विवृतं कथञ्चि- च्छ्रुत्वापि दुर्ग्रहमनिश्चितधीभिरन्यैः । श्रेयान्द्विजातिरिव हन्तुमघानि दक्षं गूढार्थमेष निधिमन्त्रगणं बिभर्ति ॥ शिशुपाल ४.३७॥
विद्वानपि तयोर्द्वाःस्तहः समयं लक्ष्मणोऽभिनथ् । भीतो दुर्वाससः शापाद्रामसंदर्शनार्थिनः ॥ रघुवंशम् १५.९४ ।।
विद्विषोऽद्विषुरुद्वीक्ष्य तथाप्यासन्निरेनसः । अरुच्यमपि रोगघ्नं निसर्गादेव भेषजं ॥ शिशुपाल१९.८९ ।।
विधातुमवतीर्णोऽपि लघिमानमसौ भुवः । अनेकमरिसंघातमकरोद्भूमिवर्धनं ॥ शिशुपाल१९.१०५ ।।
विधाय तस्यापचितिं प्रसेदुषः प्रकाममप्रीयत यज्वनां प्रियः । ग्रहीतुमार्यान् परिचर्यया मूहुर्महानुभावा हि नितान्तमर्थिनः
विधाय ताम्बूलपुटीं कराङ्कगां बभाण ताम्बूलकरङ्कवाहिनी । दमस्वसुर्भावमवेत्य भारतीं नयानया वक्त्रपरिश्रमं शमम्
विधाय मूर्तिं कपटेन वामनीं स्वयं बलिध्वंसिविडाम्बिनीमयम् । उपेतपार्श्वश्चरणेन मौनिना नृपः पतङ्गं समधत्त पाणिना
विधाय मूर्धानमधश्चरं चेन्मुञ्चेत्तपोभिः स्वमसारभावम् । जाड्यं च नाञ्चेत्कदली बलीयस्तदा यदि स्यादिदमूरुचारुः ॥
विधाय रक्षान्परितः परेतरानशङ्किताकारमुपैति शङ्कितः । क्रियापवर्गेष्वनुजीविसात्कृताः कृतज्ञतामस्य वदन्ति सम्पदः
विधाय विध्वंसनं आत्मनीनं शमैकवृत्तेर्भवतश्छलेन । प्रकाशितत्वन्मतिशीलसाराः कृतोपकारा इव विद्विषस्ते ।।
विधाय वैरं सामर्षे नरो रौ य उदासते । प्रक्षिप्योदर्चिर्षं कक्षे शेरते ते भिमारुतम् ।। २.४२ ॥ शिशुपाल
विधाय शीघ्रं समरेऽथ सर्वथा स-मान! ते दुर्मद-मानमर्दनम् । तथा समुन्मूल्य कुलैककण्टकं ततः कृतार्थो भविताऽस्मि
विधिं वधूसृष्टिमपृच्छमेव तद्यानयुग्यो नलकेलियोग्याम् । त्वन्नामवर्णा इव कर्णपीता मयास्य संक्रीडति चक्रिचक्रे ॥
विधिना कृतमर्धवैशसं ननु ! मां कामवधे विमुञ्चता । अनपायिनि संश्रयद्रुमे गजभग्ने पतनाय वल्लरी ॥ कुमारसंभवम्
विधिप्रयुक्तसत्कारैः स्वयं मार्गस्य दर्शकः। स तैराक्रमयामास शुद्धान्तं शुद्धकर्मभिः॥ कुमारसंभवम्६.५२॥
विधिप्रयुक्तां परिगृह्य सत्क्रियां परिश्रमं नाम विनीय च क्षणम् | उमां स पश्यन्नृजुनैव चक्षुषा प्रचक्रमे वक्तुमनुज्झितक्रमः
विधिसमयनियोगाद्दीप्तिसंहारजिह्मं शिथिलबलं अगाधे मग्नं आपत्पयोधौ । रिपुतिमिरं उदस्योदीयमानं दिनादौ दिनकृतं इव लक्ष्मीस्त्वां समभ्येतु भूयः ।। किरातार्जुनीयम्१.४६ ।।
विधिस्तुषारर्तुदिनानि कर्तकर्तं विनिर्माति तदन्तभित्तैः । ज्योत्स्नीर्नचेत्तत्प्रतिमा इमा वा कथं कथं तानि च वामनानि ॥
विधुकरपरिरम्भादात्मनिष्यन्दपूर्णैः शशिदृषदुपक्!ऌप्तैरालवालैस्तरूणाम् । विफलितजलसेकप्रक्रियागौरवेण व्यरचि स हृतचित्तस्तत्र भैमीवनेन ॥ नैषधीयचरितम्२.१०६ ॥
विधुकुजयुतलग्ने सौरिदृष्टेऽथ चन्द्रे मृतिभमदनसंस्थे लग्नगे भास्करेऽपि । हिबुकनिधनहोराद्यूनगे चापि पापे सपदि भवति भङ्गः प्रश्नकर्तुस्तदानीम् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ५॥
विधुदीधितिजेन यत्पथं पयसा नैषधशीलशीतलम् । शशिकान्तमयं तपागमे कलितीव्रस्तपति स्म नातपः ॥
विधुन्वन्तं ललितवनिताः सेन्द्रचापं सचित्राः संगीताय प्रहतमुरजाः स्निग्धगम्भीरघोषम अन्तस्तोयं मणिमयभुवस तुङ्गम अभ्रंलिहाग्राः प्रासादास त्वां तुलयितुम अलं यत्र तैस तैर विशेषैः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.१॥
विधुरं किं अतः परं परैरवगीतां गमिते दशां इमां । अवसीदति यत्सुरैरपि त्वयि सम्भावितवृत्ति पौरुषं ।।
विधुरमानि तया यदि भानुमान्कथमहो स तु तद्धृदयं तथा । अपि वियोगभरास्फुटनस्फुटीकृतदृषत्त्वमजिज्वलदंशुभिः ॥
विधुविरोधितिथेरभिधायिनीं ननु न किं पुनरिच्छसि कोकिलाम् । सखि किमर्थगवेषणया गिरं किरति सेयमनर्थमयीं मयि
विधूतकेशाः परिलोलितस्रजः सुराङ्गनानां प्रविलुप्तचन्दनाः । अतिप्रसङ्गाद्विहितागसो मुहुः प्रकम्पं ईयुः सभया इवोर्मयः
विधृते दिवा सवयसा च पुरः परिपूर्णमण्डलविकाशभृति । हिमधाम्नि दर्पणतले च मुहुः स्वमुखश्रियं मृगदृशो ददृशुः ॥
विधेः कदाचिद्भ्रमणीविलासे श्रमातुरेभ्यः स्वमहत्तरेभ्यः । स्कन्धस्य विश्रान्तिमदां तदादि श्रम्यामि नाविश्रमविश्वगोऽपि ॥
विधेः सायन्तनस्यान्ते स ददर्श तपोनिधिं । अन्वासितं अरुन्धत्या स्वाहयेव हविर्भुजं ॥ रघुवंशम् १.५६ ।।
विधेरधिकसंभारस्ततः प्रववृते मखः । आसन्यत्र क्रियाविघ्ना राक्षसा एव रक्षिणः ॥ रघुवंशम् १५.६२ ।।
विधोर्बलमवेक्ष्य वा दलनकण्डनं वारकं गृहाङ्गणविभूषणान्यथ च वेदिकामण्डपान् । विवाहविहितोडुभिर्विरचयेत्तथोद्वाहतो न पूर्वमिदमाचरेत् त्रिनवषण्मिते वासरे ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ९६॥
विधोर्विधिर्बिम्बशतानि लोपंलोपं कुहूरात्रिषु मासिमासि । अभङ्गुरश्रीकममुं किमस्या मुखेन्दुमस्थापयदेकशेषम् ॥

विधौ सितांशगे सिते त्रिकोणगे तनौ गुरौ । समस्तवेदविद् व्रती यमांशगेऽतिनिर्घृणः ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ५३॥

विनमद्भिरधः स्थितैः खगैर्झटिति श्येननिपातशङ्किभिः । स निरैक्षि दृशैकयोपरि स्यदझांकारितपत्रपद्धतिः ॥

विनम्रशालिप्रसवौघशालिनीरपेतपङ्काः ससरोरुहाम्भसः । ननन्द पश्यन्नुपसीम स स्थलीरुपायनीभूतशरद्गुणश्रियः ।।

विनयं गुणा इव विवेकं अपनयभिदं नया इव । न्यायं अवधय इवाशरणाः शरणं ययुः शिवं अथो महर्षयः ।।

विनयति सुदृशो दृशः परागं प्रणयिनि कौसुममानननानिलेन । तदहितयुवतेरभीक्ष्णमक्ष्णोर्द्वयमपि रोषरजोभिरापुपूरे ॥

विनयन्ते स्म तद्योधा मधुभिर्विजयश्रमं । आस्तीर्णाजिनरत्नासु द्राक्षावलयभूमिषु ॥ रघुवंशम् ४.६५ ।।

विनष्टार्थस्य लाभोऽन्धे शीघ्रं मन्दे प्रयत्नतः । स्याददूरे श्रवणं मध्ये श्रुत्याप्ती न सुलोचने ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् २३ ॥

विना पतत्रं विनतातनूजैः समीरणैरीक्षणलक्षणीयैः । मनोभिरासीदनणुप्रमाणैर्न लङ्घिता दिक्कतमा तदश्वैः ॥

विना वर्तनमेवैते न त्यजन्ति ममान्तिकम् । तन्मे प्राणव्ययेनापि जीवयैतान्ममाश्रितान् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.४६ ॥

विनापि भूषामवधिः श्रियामियं व्यभूषि विज्ञाभिरदर्शि चाधिका । न भूषयैषाधिचकास्ति किं तु सानयेति कस्यास्तु विचारचातुरी विधाय ॥ नैषधीयचरितम्१५.२७ ॥

विनाप्यर्थैर्धीरः स्पृशति बहुमानोन्नतिपदं समायुक्तोऽप्यर्थैः परिभवपदं याति कृपणः । स्वभावादुद्भूतां गुणसमुदयावाप्तिविषयां द्युतिं सैंहीं श्वा किं धृतकनकमालोऽपि लभते ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१६९ ॥

विनाशात्तस्य वृक्षस्य रक्षस्तस्मै महोपलं । प्रजिघाय कृतान्तस्य मुष्टिं पृथगिव स्थितं ॥ रघुवंशम् १५.२१ ।।

विनिद्रपत्त्रालिगतालिकैतवान्मृगाङ्कचूडामणिवर्जनार्जितम् । दधानमाशासु चरिष्णु दुर्यशः स कौतुकी तत्र ददर्श केतकम्

विनिर्यतीनां गुरुस्वेदमन्थरं सुराङ्गनानां अनुसानुवर्त्मनः । सविस्मयं रूपयतो नभश्चरान्विवेश तत्पूर्वं इवेक्षणादरः ।।

विनिवारितभानुतापमेकं सकलस्यापि मुरद्विषो बलस्य । शरजालमयं समं समन्तादुरु सद्मेव नराधिपेन तेने ॥

विनिहत्य भवन्तमूर्जितश्रीयुधि सद्यः शिशुपालतां यथार्थां । रुदतां भवदङ्गनागणानाङ्करुणान्तःकरणः करिष्यतेऽसौ ॥

विनिहितं परितापिनि चन्दनं हृदि तया धृतबुद्बुदमाबभौ । उपनमन्सुहृदं हृदयेशयं विधुरिवाङ्कगतोडुपरिग्रहः ॥

विनीताध्वश्रमास्तस्य सिन्धुतीरवेचेष्टनैः । दुधुवुर्वाजिनः स्कन्धांल्लग्नकुङ्कुमकेसरान् ॥ रघुवंशम् ४.६७ ।।

विनेतृभर्तृद्वयभीतिदान्तयोः परस्परस्मादनवाप्तवैशसः । अजायत द्वारि नरेन्द्रसेनयोः समागमः स्फारमुखारवोद्गमः ॥

विनोक्तिश्चेद्विना किंचित्प्रस्तुतं हीनमुच्यते । विद्या हृद्याऽपि सावद्या बिना विनयसम्पदम् ॥ चन्द्रालोकः५.६१ ।।

विनोदनिच्छन्नथ दर्पजन्मनो रणेन कण्ड्वास्त्रिदशैः समं पुनः । स रावणो नाम निकामभीषणं बभूव रक्षः क्षतरक्षणं दिवः ॥

विन्ध्यस्य संस्तम्भयिता महाद्रेर्निःशेषपीतोज्झितसिन्धुराजः । प्रीत्याश्वमेधावभृथार्द्रमूर्तेः सौस्नातिको यस्य भवत्यगस्त्यः ॥

विन्यस्तवैदूर्यशिलातलेऽस्मिन्नाबद्धमुक्ताफलभक्तिचित्रे । आवर्जिताष्टापदकुम्भतोयैः सतूर्यमेनां स्नपयांबभूवुः॥

विन्यस्तशुक्लागुरु चक्रुरङ्गं गोरोचनापत्रविभक्तमस्याः। सा चक्रवाकाङ्कितसैकतायास्त्रिस्रोतसः कान्तिमतीत्य तस्थौ॥

विपक्षचित्तोन्मथना नखव्रणास्तिरोहिता विभ्रममण्डनेन ये । हृतस्य शेषानिव कुङ्कुमस्य तान्विकत्थनीयान्दधुरन्यथा स्त्रियः ।। किरातार्जुनीयम्८.३४ ।।

विपक्षमखिलीकृत्य प्रतिष्ठा खलु दुर्लभा । अनीत्वा पङ्कतां धूलिमुदकं नावतिष्ठते ॥ शिशुपाल २.३४ ॥

विपञ्चिराच्छादि न वेणुभिर्न ते प्रणीतगीतैर्न च तेऽपि झर्झरैः । न ते हुहुक्केन न सोऽपि ढक्कया न मर्दलैः सापि न तेऽपि ढक्कया ॥ नैषधीयचरितम्१५.१७ ॥

विपत्रलेखा निरलक्तकाधरा निरञ्जनाक्षीरपि बिभ्रतीः श्रियं । निरीक्ष्य रामा बुबुधे नभश्चरैरलंकृतं तद्वपुषैव मण्डनं ।।

विपत्प्रतीकारपरेण मङ्गलं निषेव्यते भूतिसमुत्सुकेन वा । जगच्छरण्यस्य निराशिषः सतः किमेभिराशोपहतात्मवृत्तिभिः

विपदि धैर्यमथाभ्युदये क्षमा सदसि वाक्यपटुता युधि विक्रमः । यशसि चाभिरुचिर्व्यसनं श्रुतौ प्रकृतिसिद्धमिदं हि महात्मनाम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.३२ ॥

विपदि धैर्यमथाभ्युदये क्षमा, सदसि वाक्यपटुता युधिविक्रमः । यशसि चाभिरुचिर्व्यसनं श्रुतौ, प्रकृतिसिद्धमिदं हि

विपदेति तावदवसादकरी न च कामसम्पदभिकामयते । न नमन्ति चैकपुरुषं पुरुषास्तव यावदीश न नतिः क्रियते ।।

विपदोऽभिभवन्त्यविक्रमं रहयत्यापदुपेतं आयतिः । नियता लघुता निरायतेरगरीयान्न पदं नृपश्रियः ।।

विपाण्डु संव्यानं इवानिलोद्धतं निरुन्धतीः सप्तपलाशजं रजः । अनाविलोन्मीलितबाणचक्षुषः सपुष्पहासा वनराजियोषितः ।। किरातार्जुनीयम्४.२८ ।।

विपाण्डुभिर्ग्लानतया पयोधरैश्च्युताचिराभागुणहेमदामभिः । इयं कदम्बानिलभर्तुरत्यये न दिग्वधूनां कृशता न राजते ।।
विपाशैरावतीतीरे शुतुद्रयाश्च त्रिपुष्करे । विवाहादिशुभे नेष्टं होलिकाप्राग्दिनाष्टकम् ॥ मुहूर्तचिन्त. ४०॥
विपुलकमपि यौवनोद्धतानां घनपुलकोदयकुॐअलं चकाशे । परिमलितमपि प्रियैः प्रकामं कुचयुगमुज्ज्वलमेष कामिनीनां ॥
विपुलतरनितम्बाभोगरुद्धे रमण्याः शयितुमनधिगच्छञ्जीवितेशोऽवकाशं । रतिपरिचयनश्यन्नैन्द्रतन्द्रः कथञ्चिद्गमयति शयनीये शर्वरी किं करोतु ॥ शिशुपाल११.५ ।।
विपुलाचलस्थलघनेन जिगमिषुभिरङ्गनाः प्रियैः । पीनकुचतटनिपीडदलद्वरवारबाणमुरसालिलिङ्गिरे ॥
विपुलालवालभृतवारिदर्पणप्रतिमागतैरभिविरेजुरात्मभिः । यदुपान्तिकेषु दधतो महीरुहः सपलाशराशिमिव मूलसंहतिं ॥
विपुलेन निपीड्य निर्दयं मुदमायातु नितान्तमुन्मनाः । प्रचुराधिगताङ्गनिर्वृतिं परितस्त्वां खलु विग्रहेण सः ॥
विपुलेन सागरशयस्यकुक्षिणा भुवनानि यस्य पपिरे युगक्षये । मदविभ्रमासकलया पपे पुनः स पुरस्त्रियैकतमयैकया दृशा ॥
विप्रपाणिषु भृशं वसुवर्षी पात्रसात्कृतपितृक्रतुकव्यः । श्रेयसा हरिहरं परिपूज्य प्रह्व एष शरणं प्रविवेश ॥
विप्रांश्च मिश्रभभृगौ तु पशूंश्च मिश्रतीक्ष्णार्कजेऽन्त्यजसुखा खलु राक्षसी च । त्र्यंशे दिनस्य नृपतीन् प्रथमे निहन्ति मध्ये द्विजानपि विशोऽपरके च शूद्रान् ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् २॥
विप्राज्ञया तथोद्वाहे राज्ञा प्रीत्यार्पितं च यत् । निन्द्येऽपि घिष्ण्ये-वारादौ वस्त्रं धार्यं जगुर्बुधाः ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् १२॥
विप्राणां व्रतबन्धनं निगदितं गर्भाज्जनेर्वाऽष्टमे वर्षे वाप्यथ पञ्चमे क्षितिभुजां षष्ठे तथैकादशे । वैश्यानां पुनरष्टमेऽप्यथ पुनः स्याद् द्वादशे वत्सरे कालेऽथ द्विगुणे गते निगदिते गौणं तदाहुर्बुधाः ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ३९॥
विप्राधीशौ भार्गवेज्यौ कुजार्कौ राजन्यानामोषधीशो विशां च । शूद्राणां ज्ञश्चान्त्यजानां शनिः स्याच्छाखेशाः स्युर्जीवशुक्रारसौम्याः ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ४३॥
विप्राश्वेभफलान्नदुग्धदधिगोसिद्धार्थपद्माम्बरं वेश्यावाद्यमयूरचाषनकुला बद्धैकपश्वामिषम् । सद्वाक्यं कुसुमेक्षुपूर्णकलशच्छत्राणि मृत्कन्यका रत्नोष्णीषसितोक्षमद्यसमुतस्त्रीदीप्तवैश्वानराः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् १००॥
विप्रे धयत्युदधिमेकतमं त्रसत्सु यस्तेषु पञ्चसु बिभाय न सीधुसिन्धुः । तस्मिन्ननेन च निजालिजनेन च त्वं सार्धं विधेहि मधुरा मधुपानकेलीः ॥ नैषधीयचरितम्११.६८ ॥
विप्रोषितकुमारं तद्(?) राज्यं अस्तमितेश्वरं । रन्ध्रान्वेषणदक्षाणां द्विषां आमिषतां ययौ ॥ रघुवंशम् १२.११ । ।
विफलीकृतयत्नस्य क्षतबाणस्य शम्भुना । गाण्डीवधन्वनः खेभ्यो निश्चचार हुताशनः ।। किरातार्जुनीयम्१५.४६ ।।
विबुधैरसि यस्य दारुणैरसमाप्ते परिकर्मणि स्मृतः । तमिमं कुरु दक्षिणेतरं चरणं निर्मितरागमेहि मे ॥ कुमारसंभवम् ४.१९
विबोधितस्य ध्वनिना घनानां हरेरपेतस्य च शैलरन्ध्राथ् । निरस्तधूमस्य च रात्रिवह्नेर्विना तनुत्रेण रुचिं स भेजे ।।
विभक्तात्मा विभुस्तासां एकः कुषिष्वनेकधा । उवास प्रतिमाचन्द्रः प्रसन्नानां अपां इव ॥ रघुवंशम् १०.६६ । ।
विभक्त्युत्पत्तये योग्यः शास्त्रीयः शब्द इष्यते । रूढयौगिकतन्मिश्रैः प्रभेदैः स पुनस्त्रिधा ॥ चन्द्रालोकः१.९ ।।
विभज्य मेरुर्न यदर्थिसात्कृतो न सिन्धुरुत्सर्गजलव्ययैर्मरुः । अमानि तत्तेन निजायशोयुगं द्विफालबद्धाश्चिकुराः शिरः स्थितम् ॥ नैषधीयचरितम्१.१६ ॥
विभवेऽपि सति त्वया विना सुखं एतावदजस्य गण्यतां । अहृतस्य विलोभनान्तरैर्मम सर्वे विषयास्तदाश्रयाः ॥ रघुवंशम्
विभावना विनाऽपि स्यात्कारणं कार्यजन्म चेत् । पश्य, लाक्षारसासिक्तं रक्तं त्वच्चरणद्वयम् ॥ चन्द्रालोकः५.७७ ।।
विभावसुः सारथिनेव वायुना घनव्यपायेन गभस्तिमानिव । बभूव तेनातितरां सुदुःसहः कटप्रभेदेन करीव पार्थिवः ॥
विभावी विभवी भाभो विभाभावी विवो विभीः । भवाभिभावी भावावो भवाभावो भुवो विभुः ॥ शिशुपाल१९.८६ ।।
विभिन्दता दुष्कृतिनीं मम श्रुतिं दिगिन्द्रदुर्वाचिकसूचिसंचयैः । प्रयातजीवामिव मां प्रति स्फुटं कृतं त्वयाप्यन्तकदूततोचितम् ॥ नैषधीयचरितम्९.६२ ॥
विभिन्नपर्यन्तगमीनपङ्क्तयः पुरो विगाढाः सखिभिर्मरुत्वतः । कथंचिदापः सुरसुन्दरीजनैः सभीतिभिस्तत्प्रथमं प्रपेदिरे ।।
विभिन्नवर्णागरुडाग्रजेन सूर्यस्य रथ्याः परितः स्फुरन्त्या । रत्नैः पुनर्यत्र रुचा रुचं स्वामानिन्यिरे वंशकरीरनीलैः ॥
विभिन्नशङ्खः कलुषीभवन्मुहुर्मदेन दन्तीव मनुष्यधर्मणः । निरस्तगाम्भीर्यमपास्तपुष्पकः प्रकम्पयामास न मानसं न सः ॥
विभूषणप्रत्युपहारहस्तं उपस्थितं वीक्ष्य विशांपतिस्तं । सौपर्णं अस्त्रं प्रतिसंजहार प्रहेष्वनिर्बन्धरुषो हि सन्तः ॥ रघुवंशम्
विभूषणस्रंसनशंसनार्पितैः करप्रहारैरपि धूननैरपि । अमान्तमन्तः प्रसभं पुराऽपरा सखीषु संमापयतीव संमदम् ॥

विभूषणांशुप्रतिबिम्बितैः स्फुटं भृशावदातैः स्वनिवासिभिर्गुणैः । मृगेक्षणानां समुपासि चामरैर्विधूयमानैः स विधुप्रभैः प्रभुः
विभूषणैः कञ्चुकिता बभुः प्रजा विचित्रचित्रैः स्नपितत्विषो गृहाः । बभूव तस्मिन्मणिकुट्टिमैः पुरे वपुः स्वमुर्व्याः परिवर्तितोपमम् ॥ नैषधीयचरितम्१५.१५ ॥
विभूषणोद्भासि पिनद्धभोगि वा गजाजिनालम्बि दुकूलधारि वा । कपालि वा स्यादथवेन्दुशेखरं न विश्वमूर्तेरवधार्यते वपुः
विभूषाणेभ्योऽवरमंशुकेषु ततोऽवरं सान्द्रमणिप्रभासु । सम्यक्पुनः क्वापि न राजकस्य पातुं दृशा धातृधृतावकाशाम् ॥
विभेदं अन्तः पदवीनिरोधं विध्वंसनं चाविदितप्रयोगः । नेतारिलोकेषु करोति यद्यत्तत्तच्चकारास्य शरेषु शम्भुः ।।
विभ्रम्य तच्चारुनितम्बचक्रे दूतस्य दृक्तस्य खलु स्खलन्ती । स्थिरा चिरादास्त तदूरुरम्भास्तम्भावुपाश्लिष्य करेण गाढम् ॥
विभ्राणया बहलयावकङ्कपिङ्कपिच्छावचूडामनुमाधवमास जग्मुः । चञ्चवग्रदष्टचटुलाहितपताकयान्ये स्वावासभागमुरगाशनकेतुयष्ट्या ॥ शिशुपाल५.१३ ।।
विमुखान्द्रष्टुमप्येनं जनंगम इव द्विजान् । एष मत्तः सहेलं तानुपेत्य समभाषत ॥ नैषधीयचरितम्१७.११२ ॥
विमुच्य सा हारमहार्यनिश्चया विलोलयष्टिप्रविलुप्तचन्दनम् । बबन्ध बालारुणबभ्रु वल्कलं पयोधरोत्सेधविशीर्णसंहति ॥
विमुच्यमानैरपि तस्य मन्थरं गवां हिमानीविशदैः कदम्बकैः । शरन्नदीनां पुलिनैः कुतूहलं गलद्दुकूलैर्जघनैरिवादधे ।।
वियति वेगपरिप्लुतं अन्तरा समभिसृत्य रयेण कपिध्वजः । चरणयोश्चरणानमितक्षितिर्निजगृहे तिसृणां जयिनं पुरां ।।
वियोगबाष्पाञ्चितनेत्रपद्मच्छद्मार्पितोत्सर्गपयःप्रसूनौ । कर्णौ किमस्या रतितत्पतिभ्यां निवेद्यपूपौ विधिशिल्पमीदृक् ॥
वियोगभाजां हृदि कण्टकैः कटुर्निधीयसे कर्णिशरः स्मरेण यत् । ततो दुराकर्षतया तदन्तकृद्विगीयसे मन्मथदेहदाहिना ॥
वियोगिदाहाय कटूभवत्त्विषस्तुषारभानोरिव खण्डमाहृतम् । सितं मृदु प्रागथ दाहदायि तत्खलः सुहृत्पूर्वमिवाहितस्ततः ॥
वियोगिनीमैक्षत दाडिमीमसौ प्रियस्मृतेः स्पष्टमुदीतकण्टकाम् । फलस्तनस्थानविदीर्णरागिहृद्विशच्छुकास्यस्मरकिंशुकाशुगाम् ॥ नैषधीयचरितम्१.८३ ॥
विरक्तसंध्याकपिशं पुरस्ताद्यतो रजः पार्थिवं उज्जिहीते । शङ्के हनूमत्कथितप्रवृत्तिः प्रत्युद्गतो मां भरतः ससैन्यः ॥
विरचय्य काननविभागं अनुगिरं अथेश्वराज्ञया । भीमनिनदपिहितोरुभुवः परितोऽपदिश्य मृगयां प्रतस्थिरे ।।
विरचिता मधुनोपवनश्रियां अभिनवा इव पत्त्रविशेषकाः । मधुलिहां मधुदानविशारदाः कुरबका रवकारणतां ययुः ॥
विरम्यतां भूतवती सपर्या निविश्यतामासनमुज्झितं किम् । या दूतता नः फलिना विधेया सैवातिथेयी पृथुरुद्भवित्री ॥
विरलात पच्छविरनुष्णवपुः परितो विपाण्डु दधदभ्रशिरः । अभवद्गतः परिणतिं शिथिलः परमन्दसूर्यनयनो दिवसः ॥
विरहतप्ततदङ्गनिवेशिता कमलिनी निमिषद्दलमुष्टिभिः । किमपनेतुमचेष्टत किं पराभवितुमैहत तद्दवथुं पृथुम् ॥
विरहतापिनि चन्दनपांशुभिर्वपुषि सार्पितपाण्डिममण्डना । विषधराभबिसाभरणा दधे रतिपतिं प्रति शंभुविभीषिकाम्
विरहपाण्डिमरागतमोमषीशितिमतन्निजपीतिमवर्णकैः । दश दिशः खलु तद्दृगकल्पयल्लिपिकरी नलरूपकचित्रिताः ॥
विरहपाण्डुकपोलतले विधुर्व्यधित भीमभुवः प्रतिबिम्बितः । अनुपलक्ष्यसितांशुतया मुखं निजसखं सुखमङ्कमृगार्पणात् ॥
विरहविषमः कामो वामस्तनुं कुरुते तनुं दिवसगणनाद् अक्षश्चासौ व्यपेतघृणो यमः । त्वमपि वशगो मानव्याधेर्विचिन्तय नाथ हे किशलयमृदुर्जीवेद् एवं कथं प्रमदाजनः ॥अमरुशतकम्-६४॥
विरहिणो विमुखस्य विधूदये शमनदिक्पवनः स न दक्षिणः । सुमनसो नमयन्नटनौ धनुस्तव तु बाहुरसौ यदि दक्षिणः ॥
विरहिभिर्बहु मानमवापि यः स बहुलः खलु पक्ष इहाजनि । तदमितिः सकलैरपि यत्र तैर्व्यरचि सा च तिथिः किममीकृता
विरहिवर्गवधव्यसनाकुलं कलय पापमशेषकलं विधुम् । सुरनिपीतसुधाकमपापकं ग्रहविदो विपरीतकथाः कथम् ॥
विराध्य दुर्वाससमस्खलद्दिवः स्रजं त्यजन्नस्य किमिन्द्रसिन्धुरः । अदत्त तस्मै स मदच्छलात्सदा यमभ्रमातङ्गतयैव वर्षुकम् ॥ नैषधीयचरितम्१६.३१ ॥
विरेजिरे तच्चिकुरोत्कराः किराः क्षाणं गलन्निर्मलवारिविप्रुषाम् । तमःसुहृच्चामरनिर्जयार्जिताः सिता वमन्तः खलु कीर्तिमुक्तिकाः ॥ नैषधीयचरितम्१५.२३ ॥
विरोधवचसो मूकान् वागीशानपि कुर्वते । जडानप्यनुलोमार्थप्रवाचः कृतिनां गिरः ॥ शिशुपाल २.२४ ॥
विरोधिनां विग्रहभेददक्षा मूर्तेव शक्तिः क्वचिदस्खलन्ती । नित्यं हरेः सन्निहिता निकामं कौमोदकी मोदयति स्म चेतः ॥
विरोधिवर्णाभरणाश्मभासां मल्लाजिकौतूहलमीक्षमाणाम् । स्मरस्वचापभ्रमचालिते नु भ्रुवौ विलासाद्वलिते वहन्तीम् ॥
विरोधिसत्त्वोज्झितपूर्वमत्सरं द्रुमैरभीष्टप्रसवार्चितातिथि | नवोटजाभ्यन्तरसंभृतानलं तपोवनं तच्च बभूव पावनम्

विरोधोऽनुपपत्तिश्चेद् गुणद्रव्यक्रियादिषु । अमन्दचन्दनस्यन्दः स्वच्छन्दं दन्दहीति माम् ॥ चन्द्रालोकः५.७४ ।।
विलङ्घितस्थितिमभिवीक्ष्य रुक्षया रिपोर्गिरागुरुमपि गान्दिनीसुतं । जनैस्तदा युगपरिवर्तवायुभिर्विवर्तिता गिरिपतयः प्रतीयिरे ॥ शिशुपाल१७.१२ ।।
विलङ्घ्य पत्रिणां पङ्क्तिं भिन्नः शिवशिलीमुखैः । ज्यायो वीर्यं समाश्रित्य न चकम्पे कपिध्वजः ।।
विलपन्निति कोसलाधिपः करुणार्थग्रथितं प्रियां प्रति । अकरोत्पृथिवीरुहानपि स्रुतशाखारसभाष्पदुर्दिनान् ॥ रघुवंशम्
विलम्बमानाकुलकेशपाशया कयाचिदाविष्कृतबाहुमूलया । तरुप्रसूनान्यपदिश्य सादरं मनोधिनाथस्य मनः समाददे ।।
विलम्बसे जीवित किं द्रव द्रुतं ज्वलत्यदस्ते हृदयं निकेतनम् । जहासि नाद्यापि मृषा सुखासिकामपूर्वमालस्यमिदं तवेदृशम्
विलम्बिनीलोत्पलकर्णपूरा कपोलभित्तीरिव लोध्रगौरीः । नवोलपालङ्कृतसैकताभाः शुचीरपःशैवलनीर्दधानं ॥ शिशुपाल
विललाप स बाष्पगद्गदं सहजां अप्यपहाय धीरतां । अभितप्तं अयोऽपि मार्दवं भजते कैव कथा शरीरिषु ॥ रघुवंशम् ८.४३
विललास जलाशयोदरे क्वचन द्यौरनुविम्बितेव या । परिखाकपटस्फुटस्फुरत्प्रतिबिम्बानवलम्बिताम्बुनि ॥
विलसितमनुकुर्वती पुरस्ताद्धरणिरुहाधिरुहो वधूर्लतायाः । रमणमृजुतया पुरः सखीनामकलितचापलदोषमालिलिङ्ग ॥
विलासवापीतटवीचिवादनात्पिकालिगीतेः शिखिलास्यलाघवात् । वनेऽपि तौर्यत्रिकमारराध तं क्व भोगमाप्नोति न भाग्यभाग्जनः ॥ नैषधीयचरितम्१.१०२ ॥
विलासवैदग्ध्यविभूषणश्रीस्तेषां यथासीत्परिचारकेऽपि । अज्ञासिषुः स्त्रीशिशुबालिशास्तं यथागतं नायकमेव कंचित् ॥
विलासिनीविभ्रमदन्तपत्रं आपाण्डु रं केतकबर्हं अन्यः । प्रियाइतम्बोचितसंनिवेशैर्विपाटयां आस युवा नखाग्रैः ॥ रघुवंशम्
विलुप्तं अन्तःपुरसुन्दरीणां यदञ्जनं नौलुलिताभिरद्भिः । तद्बध्नतीभिर्मदरागशोभां विलोचनेषु प्रतिमुक्तं आसां ॥ रघुवंशम्
विलुलितकमलौघः कीर्णवल्लीवितानः प्रतिवनमवधूताशेषशाखिप्रसूनः । क्वचिदयमनवस्थः स्थास्नुतामेति वायुर्वधुकुसुमविमर्दैद्गन्धिवेश्मान्तरेषु ॥ शिशुपाल११.२८ ।।
विलुलितामनिलैः शरदङ्गना नवसरोरुहकेशरसम्भवां । विकरितुं परिहासविधित्सया हरिवधूरिव धूलिमुधक्षिपथ् ॥
विलुलितालकसंहृतिरामृशन्मृगदृशां श्रमवारि ललाटजं । तनुतरङ्गततिं सरसां दलत्कुवलयं वलयन्मरुदाववौ ॥
विलेखितुं भीमभुवो लिपीषु सख्याऽतिविख्यातिभृतापि यत्र । अशाकि लीलाकमलं न पाणिरपारि कर्णोत्पलमक्षि नैव ॥
विलेपनामोदमुदागतेन तत्कर्णपूरोत्पलसर्पिणा च । रतीशदूतेन मधुव्रतेन कर्णे रहः किंचिदिवोच्यमानाम् ॥
विलोकके नायकमेलकेऽस्मिन्नृपान्यताकौतुकदर्शिभिस्तैः । बाधा बतेन्द्रादिभिरिन्द्रजालविद्याविदां वृत्तिवधाद्व्यधायि ॥
विलोकनात्प्रभृत्यस्या लग्न एवासि चक्षुषोः । स्वेनालोकय शङ्का चेत्प्रत्ययः परवाचि कः ॥ नैषधीयचरितम्२०.४५ ॥
विलोकनेनानुगृहाण तावद्दिशं जलानामधिपस्य दारान् । अक्षालि लाक्षापयसेव येयमपूरि पङ्कैरिव कुङ्कुमस्य ॥
विलोकनेनैव तवामुना मुने कृतः कृताथो स्मि निबृंहितांहसा । तथापि शुश्रूषुरहं गरीयसीर्गिरो थवा श्रेयसि केन तृप्यते ॥
विलोकयन्तीभिरजस्रभावना बलादमुं नेत्रनिमीलनेष्वपि । अलम्भि मर्त्याभिरमुष्य दर्शने न विघ्नलेशोऽपि निमेषनिर्मितः
विलोकितास्या मुखमुन्नमय्य किं वेधसेयं सुषमासमाप्तौ । धृत्युद्भवा यच्चिबुके चकास्ति निम्ने मनागङ्गुलियन्त्रणेव ॥
विलोकिते रागितरेण सस्मितं ह्रियाथ वैमुख्यमिते सखीजने । तदालिरानीय कुतोऽपि शार्करीं करे ददौ तस्य विहस्य पुत्रिकाम् ॥ नैषधीयचरितम्१६.१०४ ॥
विलोक्य तच्छायमतर्कि ताभिः पतिं प्रति स्वं वसुधापि धत्ते । यथा वयं किं मदनं तथैनं त्रिनेत्रनेत्रानलकीलनीलम् ॥
विलोक्य तावाप्तदुरापकामौ परस्परप्रेमरसाभिरामौ । अथ प्रभुः प्रीतमना बभाषे जाम्बूनदोर्वीधरसार्वभौमः ॥
विलोक्य यूना व्यजनं विधुन्वतीमवाप्तसत्त्वेन भृशं प्रसिष्वदे । उदस्तकण्ठेन मृषोष्मनाटिना विजित्य लज्जां ददृशे तदाननम् ॥ नैषधीयचरितम्१६.६२ ॥
विलोचनं दक्षिणं अञ्जनेन संभाव्य तद्वञ्चितवामनेत्रा । तथैव वातायनसंनिकर्षं ययौ शलाकां अपरा वहन्ती ॥ रघुवंशम्
विलोचनं दक्षिणमञ्जनेन संभाव्य तद्वञ्चितवामनेत्रा । तथैव वातायनसंनिकर्षं ययौ शलाकामपरा वहन्ती॥
विलोचनाभ्यामतिमात्रपीडिते वतंसनीलाम्बुरुहद्वयीं खलु । तयोः प्रतिद्वन्द्विधियाधिरोपयांबभूवतुर्भीमसुताश्रुती ततः ॥
विलोचनेन्दीवरवासवासितैः सितैरपाङ्गाध्वगचन्द्रिकाञ्चलैः । त्रपामपाकृत्य निभान्निभालय क्षितिक्षितिं मालयमालयं रुचः ॥ नैषधीयचरितम्१२.५३ ॥
विलोमिताङ्कोत्किरणाद्दुरूहदृगादिना दृश्यविलोचनादि । विधिर्विधत्ते विधुना वधूनां किमाननं काञ्चनसञ्चकेन ॥

विवक्षता दोषमपि च्युतात्मना त्वयैकमीशं प्रति साधु भाषितम् । यमामनन्त्यात्मभुवोऽपि कारणं कथं स लक्ष्यप्रभवो भविष्यति ॥ कुमारसंभवम् ५.८१ ॥
विवक्षितामर्थविदस्तत्क्षणं प्रतिसंहृताम् । प्रापयन् पवनव्याधेर्गिरमुत्तरपक्षताम् ॥ शिशुपाल २.१५ ॥
विवरेऽपि नैनं अनिगूढं अभिभवितुं एष पारयन् । पापनिरतिरविशङ्कितया विजयं व्यवस्यति वराहमायया ।।
विवर्तयन्मदकलुषीकृते दृशौ कराहतक्षितिकृतभैरवावरवः । क्रुधा दधत्तनुमतिलोहिनीमभूत्प्रसेनजिद्गज इव गैरिकारुणः ॥
विवस्वतानायिषतेव मिश्राः स्वगोसहस्रेण समं जनानाम् । गावोऽपि नेत्रापरनामधेयास्तेनेदमान्ध्यं खलु नान्धकारैः ॥
विवस्वदंशुसंश्लेष- द्विगुणीकृततेजसः । अमी वो मोघं उद्गूर्णा हसन्तीव महासयः ।। किरातार्जुनीयम्१५.९ ।।
विविक्तेऽस्मिन्नगे भूयः प्लाविते जह्नुकन्यया । प्रत्यासीददति मुक्तिस्त्वां पुरा मा भूरुदायुधः ।। किरातार्जुनीयम्११.३६ ।।
विविनक्ति न बुद्धिदुर्विधः स्वयमेव स्वहितं पृथग्जनः । यदुदीरितमप्यदः परैर्न विजानाति तदद्भुतं महथ् ॥
विवृण्वती शैलसुतापि भावमङ्गैः स्फुरद्बालकदम्बकल्पैः । साचीकृता चारुतरेण तस्थौ मुखेन पर्यस्तविलोचनेन ॥
विवृतोरुबाहुपरिघेण सरभसपदं निधित्सता । हन्तुमखिलनृपतीन्वसुना वसने विलम्बिनि निजे विचस्खले ॥
विवेश गत्वा स विलासकाननं ततः क्षणात्क्षोणिपतिर्धृतीच्छया । प्रवालरागच्छुरितं सुषुप्सया हरिर्घनच्छायमिवार्णसां निधिम् ॥ नैषधीयचरितम्१.७४ ॥
विशङ्कमानो भवतः पराभवं नृपासनस्थोऽपि वनाधिवासिनः । दुरोदरच्छद्मजितां समीहते नयेन जेतुं जगतीं सुयोधनः ।।
विशति युवतित्यागे रात्रीमुचं मिहिकारुचं दिनमणिमणिं तापे चित्तान्निजाच्च यियासति । विरहतरलज्जिह्वा बह्वाह्वयन्त्यतिविह्वलामिह सहचरीं नामग्राहं रथाङ्गविहंगमाः ॥ नैषधीयचरितम्१९.३५ ॥
विशदचन्द्रकरं सुखमारुतं कुसुमितद्रुमं उन्मदकोकिलं । तदुपभोगरसं हिमवर्षिणः परं ऋतोर्विरलं कृतवान्हिमं ॥ रघुवंशम्
विशदप्रभापरिगतं विबभावुदयाचलव्यवहितेन्दुवपुः । मुखमप्रकाशदशनं शनकैः सविलासहासमिव शक्रदिशः ॥
विशदभ्रूयुगच्छन्न- वलितापाङ्गलोचनः । प्रालेयावततिम्लान- पलाशाब्ज इव ह्रदः ।। किरातार्जुनीयम्११.४ ।।
विशदाश्मकूटघटिताः क्षपाकृतः क्षणदासु यत्र च रुचेकतां गताः । गृहपङ्क्तयश्चिरमतीयिरे जनैस्तमसीव
विशश्रमुर्नमेरूणां छायास्वध्यास्य सैनिकाः । दृषदो वासितोत्सङ्गा निषण्णमृगनाभिभिः ॥ रघुवंशम् ४.७४ ।।
विशाखाग्नेयभे सौम्यो मिश्रं साधारणं स्मृतम् । तत्राग्निकार्यं मिश्रं च वृषोत्सर्गावि सिद्धये ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ५ ॥
विशालवक्षा अधिपाणि भासयन्, महाकरालं करवाल-कालकम् । इवेन्द्रवज्रः स महीभ्रमण्डलान् जघान लोकेषु शठान् हठान्वितान् ॥ प्रतापविजयः-३८ ॥
विशिखान्तराण्यतिपपात सपदि जवनैः स वाजिभिः । द्रष्टुमलघुरभसापातिता वनिताश्चकार न सकामचेतसः ॥
विशीर्णतल्पाट्टशतो निवेशः पर्यस्तशालः प्रभुणा विना मे । विडम्बयत्यस्तनिमग्नसूर्यं दिनान्तं उग्रानिलभिन्नमेघं ॥
विशेषः ख्यातमाधारं विनाप्याधेयवर्णनम् । गतेऽपि सूर्ये दीपस्थास्तमश्छिन्दन्ति तत्कराः ॥ चन्द्रालोकः५.८५ ।।
विशेषतीर्थैरिव जह्नुनन्दिनी गुणैरिवाजानिकरागभूमिता । जगाम भाग्यैरिव नीतिरुज्ज्वलैर्विभूषणैस्तत्सुषमा महार्धताम्
विशेषविदुषः शस्त्रं यत् तदोद्ग्राह्यते पुरः । हेतुः परिचयस्थैर्ये वक्तुर्गुणनिकैव सा ॥ शिशुपाल २.७५ ॥
विशेषोक्तिरनुत्पत्तिः कार्यस्य सति कारणे । नमन्तमपि धीमन्तं न लङ्घयति कश्चन ॥ चन्द्रालोकः५.७८ ।।
विश्रमार्थमुपगूढमजस्रं यत्प्रियैः प्रथमरत्यवसाने । योषितामुदितमन्मथमादौ तद्द्वितीयसुरतस्य बभूव ॥ शिशुपाल१०.८८ ।।
विश्रवःपितृकयासुमनर्हं सश्रवस्त्वमनयेत्युचितज्ञः । किं चकर्तिथ न शूर्पणखाया लक्ष्मणेन वपुषा श्रवसी वा ॥
विश्रान्तः सन व्रज वननदीतीरजानां निषिञ्चन्न उद्यानानां नवजलकणैर यूथिकाजाल्कानि गण्डस्वेदापनयनरुजाक्लान्तकर्णोत्पलानां चायादानात क्षणपरिचितः पुष्पलावीमुखानाम्॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.२७॥
विश्वदृश्वनयना वयमेव त्वद्गुणाम्बुधिमगाधमवेमः । त्वामिहैवमनिवेश्य रहस्ये निर्वृतिं नहि लभेमहि सर्वे ॥
विश्वरूप कृतविश्व कियत्ते वैभवाद्भुतमणौ हृदि कुर्वे । हेम नह्यति कियन्निजचीरे काञ्चनाद्रिमधिगत्य दरिद्रः ॥
विश्वरूपकलनादुपपन्नं तस्य जैमिनिमुनित्वमुदीये । विग्रहं मखभुजामसहिष्णुर्व्यर्थतां मदशनिं स निनाय ॥
विश्वस्वातीवैष्णवपूर्वात्रयमैत्रैर्वभ्वाग्नेयैर्वा करपीडोचितऋक्षैः । वस्त्रालङ्कारादिसमेतैः फलपुष्पैः सन्तोष्यादौ स्यादनु कन्यावरणं हि ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् १०॥
विश्वावसुप्राग्रहरैः प्रवीणैः संगीयमानत्रिपुरावदानः।अध्वानमध्वान्तविकारलङ्घ्यस्ततार ताराधिपखण्डधारी॥

विषङ्गिणि प्रतिपदमापिबत्यपो हताचिरद्युतिनि समीरलक्ष्मणि । शनैःशनैरुपचितपङ्कभारिकाः पय्ॐउचः
विषङ्गिभिर्भृशमितरेतरं क्वचित्तुरङ्गमैरुपरि निरुद्धनिर्गमाः । चलाचलैरनुपदमाहताः खुरैर्विबभ्रमुश्चिरमध एव धूलयः ॥
विषतां निषेवितमपक्रियया समुपैति सर्वमिति सत्यमदः । अमृतुतस्तुऽपि विरहाद्धवतो यदमू दहन्ति हिमरश्मिरुचः ॥
विषमं यद्यनौचित्यादनेकान्वयकल्पनम् । क्वातितीव्रविषाः सर्पाः क्वासौ चन्दनभूरुहः ॥ चन्द्रालोकः५.८० ।।
विषमं सर्वतोभद्रचक्रग्ॐऊत्रिकादिभिः । श्लोकैरिवमहाकाव्यं व्यूहैस्तदभवद्बलं ॥ शिशुपाल१९.४१ ।।
विषमभांशगतौ शशिभार्गवौ तनुगृहं बलिनौ यदि पश्यतः । रचयतो वरलाभमिमौ यदा युगलभांशगतौ युवतिप्रदौ ॥
विषमो मलयाहिमण्डलीविषफूत्कारमयो मयोहितः । खग कालकलत्रदिग्भवः पवनस्तद्विरहानलैधसा ॥
विषमोऽपि विगाह्यते नयः कृततीर्थः पयसां इवाशयः । स तु तत्र विशेषदुर्लभः सदुपन्यस्यति कृत्यवर्त्म यः ।।
विषादलुप्तप्रतिपत्ति विस्मितं ममैव येनेह तुरंगं ईक्षसे । धेन्वा निशम्येति वचः समीर्तं श्रुतप्रभावा ददृशेऽथ नन्दिनी ॥
विषुवायनेषु परपूर्वमध्यमान्दिवसांस्त्यजेदितरसङ्क्रमेषु हि । घटिकास्तु षोडश शुभक्रियाविधौ परतोऽपि पूर्वमपि सन्त्यजेद्बुधः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ७९॥
विष्टरं तटकुशालिभिरद्भिः पाद्यमर्घ्यमथ कच्छरुहाभिः । पद्मवृन्दमधुभिर्मधुपर्कं स्वर्गसिन्धुरदितातिथयेऽस्मै ॥
विष्वग्वृतः परिजनैरयमन्तरीपैस्तेषामधीश इव राजति राजपुत्रि । हेमाद्रिणा कनकदण्डमहातपत्रः कैलासरश्मिचयचामरचक्रचिह्नः ॥ नैषधीयचरितम्११.८४ ॥
विष्वद्रीचीर्विक्षिपन्सैन्यवीचीराजावन्तः क्वापि दूरं प्रयातं । बभ्रामैकोबन्धुमिष्टं दिदृक्षुः सिन्धौ वाद्यो मण्डलं गोर्वराहः ॥
विसारिकाञ्चीमणिरश्मिलब्धया मनोहरोच्छ्रायनितम्बशोभया । स्थितानि जित्वा नवसैकतद्युतिं श्रमातिरिक्तैर्जघनानि गौरवैः ।। किरातार्जुनीयम्८.२३ ।।
विसृजन्त्यविकत्थिनः परे विषमाशीविषवन्नराः क्रुधं । दधतोऽन्तरसाररूपतां ध्वनिसाराः पटहा इवेतरे ॥
विसृष्टपार्श्वानुचरस्य तस्य पार्श्वद्रुमाः पाशभृता समस्य । उदीरयामासुरिवोन्मदानां आलोकशब्दं वयसां विरावैः ॥
विसृष्टरागादधरान्निवर्तितः स्तनाङ्गरागारुणिताच्च कन्दुकात् । कुशाङ्कुरादानपरिक्षताङ्गुलिः कृतोऽक्षसूत्रप्रणयी तया
विस्तीर्णमायामवती लोललोकनिरन्तरा । नरेन्द्रमार्गं रथ्येव पपात द्विषतां बलं ॥ शिशुपाल१९.४३ ।।
विस्फार्यमाणस्य ततो भुजाभ्यां भूतानि भर्त्रा धनुरन्तकस्य । भिन्नाकृतिं ज्यां ददृशुः स्फुरन्तीं क्रुद्धस्य जिह्वां इव तक्षकस्य ।। किरातार्जुनीयम्१७.२४ ।।
विस्मयः क इव वा जयश्रिया नैव मुक्तिरपि ते दवीयसी । ईप्सितस्य न भवेदुपाश्रयः कस्य निर्जितरजस्तमोगुणः ।।
विस्मितः सपदि तेन कर्मणा कर्मणां क्षयकरः परः पुमान् । क्षेप्तुकामं अवनौ तं अक्लमं निष्पिपेष परिरभ्य वक्षसा ।।
विस्मेयमतिरस्मासु साधु वैलक्ष्यमीक्षसे । यद्दत्तेऽल्पमनल्पाय तद्दत्ते ह्रियमात्मनः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१४१ ॥
विस्रस्तं अंसादपरो विलासी रत्नानुविद्धाङ्गदकोटिलग्नं । प्रालम्बं उत्कृष्य यथावकशं निनाय साचीकृतचारुवक्त्रः ॥
विहगाः कदम्बसुरभाविह गाः कलयन्तनुक्षणमनेकलयं । भ्रमयन्नुपैति मुहुरभ्रमयं पवनश्च धूतनवनीपवनः ॥ शिशुपाल
विहङ्गराजाङ्गरुहैरिवाततै र्हिरण्मयोर्वीरुहवल्लितन्तुभिः । कृतोपवीतं हिमशुभ्रमुच्चकै र्घनं धनान्ते तडितां गुणैरिव ॥
विहन्तुं विद्विषस्तीक्ष्णः सममेव सुसंहतेः । परिवारात्पृथक्चक्रे खड्गश्चात्मा च केनचित् ॥ शिशुपाल१९.४९ ।।
विहस्य पाणौ विधृते धृताम्भसि प्रियेण वध्वा मदनार्द्रचेतसः । सखीव काञ्ची पयसा घनीकृता बभार वीतोच्चयबन्धं अंशुकं
विहस्य हस्तेऽथ विकृष्य देवी नेतुं प्रयाताऽभि महेन्द्रमेताम् । भ्रमादियं दत्तमिवाहिदेहे ततश्चमत्कृत्य करं चकर्ष ॥
विहाय वाञ्छां उदिते मदात्ययादरक्तकण्ठस्य रुते शिखण्डिनः । श्रुतिः श्रयत्युन्मदहंसनिःस्वनं गुणाः प्रियत्वेऽधिकृता न संस्तवः ।। किरातार्जुनीयम्४.२५ ।।
विहाय शान्तिं नृप धाम तत्पुनः प्रसीद संधेहि वधाय विद्विषां । व्रजन्ति शत्रूनवधूय निःस्पृहाः शमेन सिद्धिं मुनयो न भूभृतः ।। किरातार्जुनीयम्१.४२ ।।
विहाय हा सर्वसुपर्वनायकं त्वया धृतः किंनरसाधिमभ्रमः । मुखं विमुच्य श्वसितस्य धारया वृथैव नासापथधावनश्रमः ॥
विहारभूमेरभिघोषं उत्सुकाः शरीरजेभ्यश्च्युतयूथपङ्क्तयः । असक्तं ऊधांसि पयः क्षरन्त्यमूरुपायनानीव नयन्ति धेनवः ।।
विहितं मयाद्य सदसीदमपमृषितमच्युतार्चनं । यस्य नमयतु स चापमयं चरणः कृतः शिरसि सर्वभूभृतां ॥
विहितां प्रियया मनःप्रियां अथ निश्चित्य गिरं गरीयसीं । उपपत्तिमदूर्जिताश्रयं नृपं ऊचे वचनं वृकोदरः ।।

विहितागसो मुहुरसङ्घ्यनिजवचनदामसंयतः । तस्य कतिथ इति तत्प्रथमं मनसा समाख्यदपराधमच्युतः ॥
विहिताञ्जलिर्जनतया दधती विकसत्कुसुम्भकुसुमारुणतां । चिरमुज्झितापि तनुरौज्झदसौ न पितृप्रसूः प्रकृतिमात्मभुवः ॥
विहितादभुतलोकसृष्टिमाये जममिच्छन्किल मायया मुरारौ । भुवनक्षयकालयोगनिद्रे नृपतिः स्वापनमस्त्रमाजहार ॥
विहितापचितिर्महीभृतां द्विषतामाहितसाध्वसो बलैः । भव सानुचरस्त्वमुच्चकैर्महतामप्युपरि क्षमाभृतां ॥ शिशुपाल१६.९
वीक्षितस्त्वमसि मामथ गन्तुं तन्मनुष्यजगतेऽनुमनुष्व । किं भुवः परिवृढा न विवोढुं तत्र तामुपगता विवदन्ते ॥
वीक्ष्य तस्य वरुणस्तरुणत्वं यद्बभार निबिडं जडभूयम् । नौचिती जलपतेः किमु सास्य प्राज्यविस्मयरसस्तिमितस्य ॥
वीक्ष्य तस्य विनये परिपाकं पाकशासनपदं स्पृशतोऽपि । नारदः प्रमदगद्गदयोक्त्या विस्मितः स्मितपुरःसरमूचे ॥
वीक्ष्य प्रभा - हसित - चारु पुरन्दराणां, सङ्गं स नृत्यममलं शिखिसुन्दराणाम् । सम्भासते वनभुवः सुषमात्युदारः, हर्षाङ्कितो हरितऽहीरक - कण्ठहारः ॥ प्रतापविजयः-१६३ ।।
वीक्ष्य रत्नचषकेष्वतिरिक्तां कान्तदन्तपदमण्डनलक्ष्मीं । जज्ञिरे बहुमताः प्रमदानां ओष्ठयावकनुदो मधुवाराः ।।
वीक्ष्य रन्तुमनसः सुरनारीरात्तचित्रपरिधानविभूषाः । तत्प्रियार्थं इव यातुं अथास्तं भानुमानुपपयोधि ललम्बे ।।
वीक्ष्य वेदिं अथ रक्तबिन्दुभिर्बन्धुजीवपृथुभिः प्रदूषितां । संभ्रमोऽभवदपोढकर्मणां ऋत्विजां च्युतविकङ्कतस्रुचां ॥
वीक्ष्य वेदिमथ रक्तबिन्दुभिर्बन्धुजीवपृथुभिः प्रदूषिताम् । संभ्रमोऽभवदपोढकर्मणामृत्विजां च्युतविकङ्कतस्रुचाम् ॥
वीचिक्षोभस्तनितविहगश्रेणिकाञ्चीगुणायाः संसर्पन्त्याः स्खलितसुभगं दर्शितावर्तनाभः निर्विन्ध्यायाः पथि भव रसाभ्यन्तरः संनिपत्य स्त्रीणाम आद्यं प्रणयवचनं विभ्रमो हि प्रियेषु॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.२९॥
वीचिलोलभुजयोस्तयोर्गतं शैशवाच्चपलं अप्यशोभत । तोयदागम इवोद्ध्यभिद्ययोर्नामधेयसदृशं विचेष्टितं ॥ रघुवंशम्
वीचिलोलभुजयोस्तयोर्गतं शैशवाच्चपलमप्यशोभत । तोयदागम इवोद्ध्यभिद्ययोर्नामधेयसदृशं विचेष्टितम् ॥ रघुवंशम्
वीज्यते स हि संसुप्तः श्वाससाधारणानिलैः । चामरैः सुरबन्दीनां बाष्पशीकरवर्षिभिः ।। २.४२ ॥ कुमारसंभवम्
वीतजन्मजरसं परं शुचि ब्रह्मणः पदं उपैतुं इच्छतां । आगमादिव तमोपहादितः सम्भवन्ति मतयो भवच्छिदः ।।
वीतप्रभावतनुरप्यतनुप्रभावः प्रत्याचकाङ्क्ष जयिनीं भुजवीर्यलक्ष्मीं । अस्त्रेषु भूतपतिनापहृतेषु जिष्णुर्वर्षिष्यता दिनकृतेव जलेषु लोकः ।। किरातार्जुनीयम्१६.६४ ।।
वीतविघ्नमनघेन भाविता सन्निधेस्तव मखेन मेऽधुना । को विहन्तुमलमास्थितोदये वासरश्रियमशीतदीधितौ ॥
वीतौजसः सन्निधिमात्रशेषा भवत्कृतां भूतिं अपेक्षमाणाः । समानदुःखा इव नस्त्वदीयाः सरूपतां पार्थ गुणा भजन्ते ।।
वीप्सोत्सर्पन्मुखाग्रार्द्रं बर्ही जह्ने कृशस्तृषम् । ललना रभसं धत्ते घनाटोपे महीयसि ॥ चन्द्रालोकः६.२८ ।।
वीराग्रणीरभत-युद्ध कलाकलापी, क्वाऽस्तेऽद्य हा! स तनयः समयः प्रतापी । अत्रत्य - निर्जनवनेऽथ यदा कदाचिद् मातेव रोदिति सखे! कुररी नु काचित् ॥ प्रतापविजयः-१५८ ॥
वीराश्चतुर्दशसहस्रमिता इहैव, मृत्युं यथा शयन्- तूलमथाऽऽलिलिङ्ग । किन्तु प्रशक्यतमधस्य महीयसीं स्वां सन्मातरं न हि मनाग् विजहुर्धरित्रीम् ॥ प्रतापविजयः-१६८ ।।
वीरासनैर्ध्यानजुषां ऋषीनां अमी समाध्यासितवेदिमध्याः । निवातनिष्कम्पतया विभान्ति योगाधिरूढा इव शाखिनोऽपि
वीर्यावदानेषु कृतावमर्षस्तन्वन्नभूतां इव सम्प्रतीतिं । कुर्वन्प्रयामक्षयं आयतीनां अर्कत्विषां अह्न इवावशेषः ।।
वीर्योत्साहश्लाघि कृत्वावदानं सङ्ग्रामाग्रे मानिनां लज्जितानां । अज्ञातानां शत्रुभिर्युक्तमुच्चैः श्रीमन्नाम श्रावयन्ति स्म नग्नाः
वुधानुराधामष्टम्यां दशम्यां भृगुरेवतीम् । नवम्यां गुरुपुष्यं चैकादश्यां शनिरोहिणीम् ॥ मुहूर्तचिन्त.२१ ॥
वृणीष्व वर्णेन सुवर्णकेतकीप्रसूनवर्णादृतुपर्णमादृतम् । निजामयोध्यामपि पावनीमयं भवन्मयो ध्यायति नावनीपतिः ॥
वृणे दिगीशानिति का कथा तथा त्वयीति नेक्षे नलभामपीह या । सतीव्रतेऽग्नौ तृणयामि जीवितं स्मरस्तु किं वस्तु तदस्तु भस्म यः ॥ नैषधीयचरितम्९.७ ॥
वृतं तेनेदमेव प्राञ्जया चास्मै प्रतिश्रुतम् । वरेण शमितं लोकानलं दग्धुं हि तत्तपः ॥ कुमारसंभवम् २.५६ ॥
वृतः प्रतस्थे स रथैरथो रथी गृहान्विदर्भाधिपतेर्धराधिपः । पुरोधसं गौतममात्मवित्तमं द्विधा पुरस्कृत्य गृहीतमङ्गलः ॥
वृत्तं युद्धे शूरमाश्लिष्य काचिद्रन्तुं तूर्णं मेरुकुञ्जं जगाम । त्यक्त्वा नाग्नौ देहमेति स्म यावत्पत्नी सद्यस्तद्वियोगासमर्था ॥
वृत्तं रामस्य वाल्मीकेः कृतिस्तौ किंनरस्वनौ । किं तद्येन मनो हर्तुं अलं स्यातां न शृण्वतां ॥ रघुवंशम् १५.६४ ।।
वृत्तिभेदैस्त्रिभिर्युक्ता स्रोतोभिरिव जाह्नवी । भारती भाति गम्भीरा कुटिला सरला क्वचित् ॥ चन्द्रालोकः७.१ ।।

वृत्ते कर्मणि कुर्मः किं तदा नाभूम तत्र यत् । कालोचितमिदानीं यः शृणुतालोचितं पुनः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१३७ ॥
वृत्त्यर्थं नातिचेष्टते सा हि धात्रैव निर्मिता । गर्भादुत्पतिते जन्तौ मातुः प्रस्रवतः स्तनौ ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१७१ ॥
वृथा कथेयं मयि वर्णपद्धतिः कयानुपूर्व्या समकेति केति च । क्षमे समक्षव्यवहारमावयोः पदे विधातुं खलु युष्मदस्मदी ॥
वृथा परीहास इति प्रगल्भता न नेति च त्वादृशि वाग्विगर्हणा । भवत्यवज्ञा च भवत्यनुत्तरादतः प्रदित्सुः प्रतिवाचमस्मि ते
वृथार्पयन्तीमपथे पदं त्वां मरुल्ललत्पल्लवपाणिकम्पैः । आलीव पश्य प्रतिषेधतीयं कपोतहुंकारगिरा वनाली ॥
वृद्धस्य वचनं ग्राह्यमापत्काले ह्युपस्थिते । सर्वत्रैवं विचारे च भोजनेऽपि प्रवर्तताम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.२३ ॥
वृद्धो वार्धिरसौ तरङ्गवलिभं बिभ्रद्वपुः पाण्डुरं हंसालीपलितेन यष्टिकलितस्तावद्वयोर्बंहिमा । बिभ्रच्चन्द्रिकया च कं विकचया योग्यस्फुरत्संगतं स्थाने स्नानविधायिधार्मिकशिरोनत्यापि नित्यादृतः ॥ नैषधीयचरितम्१२.१०२ ॥
वृन्ताच्छ्लथं हरति पुष्पं अनोकहानां संसृज्यते सरसिजैररुणाम्शुभिन्नैः । स्वाभाविकं परगुणेन विभातवायुः सौरभ्यं ईप्सुरिव ते मुखमारुतस्य ॥ रघुवंशम् ५.६९ ।।
वेणीभूतप्रतनुसलिला ताम अतीतस्य सिन्धुः पाण्डुच्छाया तटरुहतरुभ्रंशिभिर्जीर्णपर्णैः सौभाग्यं ते सुभग विरहावस्थया व्यञ्जयन्ती कार्श्यं येन त्यजति विधिना स त्वयैवोपपाद्यः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.३०॥
वेणुना दशनपीडिताधरा वीणया नखपदाङ्कितोरवः । शिलपकार्य उभयेन वेजितास्तं विजिह्मनयना व्यलोभयन् ॥
वेत्थ मय्यागते प्रोष्य यत्त्वां पश्यति हार्दिनि । अचुम्बीरालिमालिङ्ग्य तस्यां केलिमुदा किल ॥ नैषधीयचरितम्२०.८१ ॥
वेत्थ मानेपि मत्त्यागदूनां स्वं मां च यन्मिथः । मद्दृष्टालिख्य पश्यन्ती व्यबाधा रेखयाऽन्तरा ॥ नैषधीयचरितम्२०.७७ ॥
वेत्रशाककुजे शैलेऽलेशैजेऽकुकशात्रवे । यात किं विदिशो जेतुं तुञ्जेशो दिवि किंतया ।। किरातार्जुनीयम्१५.१८ ।।
वेद यद्यपि न कोऽपि भवन्तं हन्त हन्त्रकरुणं विरुणद्धि । पृच्छ्यसे तदपि येन विवेकप्रोञ्छनाय विषये रससेकः ॥
वेदक्रमाच्छशिशिवाहिकरत्रिमूलपूर्वासु पौष्णकरमैत्रमृगादितीज्ये । ध्रौवेषु चाश्विवसुपुष्यकरोत्तरेशकर्णे मृगान्त्यलघुमैत्रधनादितौ सत् ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ५७॥
वेदाङ्गाष्टनवार्केन्द्रपक्षरन्ध्रतिथौ त्यजेत् । वस्वङ्कमनुतत्त्वाशाशरा नाडीः पराः शुभाः॥ मुहूर्तचिन्त.३६ ॥
वेदानुद्धरतां तत्र मुखादाकर्णयन्पदम् । न प्रसारयितुं कालः कलिः पदमपारयत् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१६३ ॥
वेदैर्वचोभिरखिलैः कृतकीर्तिरत्ने हेतुं विनैव धृतनित्यपरार्थयत्ने । मीमांसयेव भगवत्यमृतांशुमौलौ तस्मिन्महीभुजि तयानुमतिर्न भेजे ॥ नैषधीयचरितम्११.६४ ॥
वेदैस्तद्वेषिभिस्तद्वत्स्थिरं मतशतैः कृतम् । परं कस्ते परं वाचा लोकं लोकायत त्यजेत् ॥ नैषधीयचरितम्१७.९७ ॥
वेधोऽन्योन्यमसौ विरिञ्च्यभिजितोर्याम्यानुराधर्क्षयो- र्विश्वेन्द्वोर्हरिपित्र्ययोर्ग्रहकृतो हस्तोत्तराभाद्रयोः । स्वातीवारुणयोर्भवेन्निरृतिभादित्योस्तथोफान्त्ययोः खेटे तत्र गते तुरीयचरणाद्योर्वा तृतीयद्वयोः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम्
वेलातिगस्त्रैणगुणाब्धिवेणिर्न योगयोग्यासि नलेतरेण । संदर्भ्यते दर्भगुणेन मल्लीमाला न मृद्वी भृशकर्कशेन ॥
वेलानिलः केतकरेणुभिस्ते संभावयत्याननं आयताक्षि । मां अक्षमं मण्डनकालहानेर्वेत्तीव बिम्बाधरबद्धतृष्णं ॥ रघुवंशम्
वेलानिलाय प्रसृता भुजंगा महोर्मिविस्फूर्जथुनिर्विशेषाः । सूर्यांशुसंपर्कसमृद्धरागैर्व्यज्यन्त एते मणिभिः फणस्थैः ॥
वेलामतिक्रम्य पृथुं मुखेन्दोरालोकपीयूषरसेन तस्याः । नलस्य रागाम्बुनिधौ विवृद्धे तुङ्गौ कुचावाश्रयतः स्म दृष्टी ॥
वेश्मानि रामः परिबर्हवन्ति विश्राण्य सौहार्धनिधिः सुहृद्ब्यः । बाष्पायमाणो बलिमन्निकेतं आलेख्यशेषस्य पितुर्विवेश ॥
वेश्माप सा धैर्यवियोगयोगाद्बोधं च मोहं च मुहुर्दधाना । पुनःपुनस्तत्र पुरः स पश्यन्बभ्राम तां सुभ्रुवमुद्भ्रमेण ॥
वैदर्भदूतानुनयोपहूतैः शृङ्गारभङ्गीरनुभावयद्भिः । स्वयंवरस्थानजनाश्रयस्तैर्दिने परत्रालमकारि वीरैः ॥
वैदर्भनिर्दिष्टं असौ कुमारः कॢप्तेन सोपानपथेन मञ्चं । शिलाविभङ्गैर्मृगराजशावस्तुङ्गं नगोत्सङ्गं इवारुरोह ॥ रघुवंशम्
वैदर्भि दत्तस्तव तावदेष वरो दुरापः पृथिवीश एव । दूत्यं तु यत्त्वं कृतवानमायं नल प्रसादस्त्वयि तन्ममायम् ॥
वैदर्भि दर्भदलपूजनयापि यस्य गर्भे जनः पुनरुदेति न जातु मातुः । तस्यार्चनां रचय तत्र मृगाङ्कमौलेस्तन्मात्रदैवतजनाभिजनः स देशः ॥ नैषधीयचरितम्११.५१ ॥
वैदर्भीकेलिशैले मरकतशिखरादुत्थितैरंशुदर्भैर्ब्रह्माण्डाघातभग्नस्यदजमदतया ह्रीधृतावाङ्मुखत्वैः । कस्या नोत्तानगाया दिवि सुरसुरभेरास्यदेशं गताग्रैर्यद्गोग्रासप्रदानव्रतसुकृतमविश्रान्तमुज्जृम्भते स्म ॥ नैषधीयचरितम्२.१०५ ॥

वैदर्भीबहुजन्मनिर्मिततपःशिल्पेन देहश्रिया नेत्राभ्यां स्वदते युवायमवनीवासः प्रसूनायुधः ।
गीर्वाणालयसार्वभौमसुकृतप्राग्भारदुष्प्रापया गोयं भीमजयानुभूय भजतामद्वैतमद्य त्विषाम् ॥ नैषधीयचरितम्१५.९३ ॥

वैदर्भीविपुलानुरागकलनात्सौभाग्यमत्राखिलक्षोणीचक्रशतक्रतौ निजगदे तद्वृत्तवृत्तक्रमैः ।
किंचास्माकनरेन्द्रभूसुभगतासंभूतये लग्नकं देवेन्द्रावरणप्रसादितशचीविश्राणिताशीर्वचः ॥ नैषधीयचरितम्१५.९६ ॥

वैदेहि पश्यऽ आमलयाद्विभक्तं मत्सेतुना फेनिलं अम्बुराशिं । छायापथेनेव शरत्प्रसन्नं आकाशं आविष्कृतचारुतारं ॥

वैमानिकाः पुण्यकृतस्त्यजन्तु मरुतां पथि । पुष्पकालोकसंक्षोभं मेघावरणतत्पराः ॥ रघुवंशम् १०.४७ । ।

वैराग्यं यः करोत्युच्चै रञ्जनं जनयन्नपि । सूते सर्वेन्द्रियाच्छादि प्रज्वलन्नपि यस्तमः ॥ नैषधीयचरितम्१७.२२ ॥

वैरिणी शुचिता तस्मै न प्रवेशं ददौ भुवि । न वेदध्वनिरालम्बमम्बरे विततार वा ॥ नैषधीयचरितम्१७.१९५ ॥

वैरिश्रियं प्रतिनियुद्धमनाप्नुवन्यः किंचिन्न तृप्यति धरावलयैकवीरः । स त्वामवाप्य निपतन्मदनेषुवृन्दस्यन्दीति तृप्यतु मधूनि पिबन्निवायम् ॥ नैषधीयचरितम्११.१११ ॥

वैवसतो मनुर्नाम माननीयो मनीषिणाम् । आसीन्महीक्षितामाद्यः प्रणवश्छन्दसामिव ॥ रघुवंशम् १.११ । ।

वैवस्वतोऽपि स्वत एव देवस्तुष्टस्तमाचष्ट धराधिराजम् । वरप्रदानाय तवावदानैश्चिरं मदीया रसनोद्धुरेयम् ॥

वैवाहिकीं तिथिं पृष्टास्तत्क्षणं हरबन्धुना। ते त्र्यहादूर्ध्वमाख्याय चेरुश्चीरपरिग्रहाः॥ कुमारसंभवम्६.९३॥

वैवाहिकैः कौतुकसंविधानैर्गृहेगृहे व्यग्रपुरन्ध्रिवर्गम् । आसीत्पुरं सानुमतोऽनुरागादन्तःपुरं चैककुलोपमेयम्॥

वैशद्यहृद्यैर्म्रदिमाभिरामैरामोदिभिस्तानथ जातिजातैः । आनर्च गीत्यन्वितषट्पदैः सा स्तवप्रसूनस्तबकैर्नवीनैः ॥

व्क्तासीदरितारिणां यत्तदीयास्तदा मुहुः । मनोहृतोऽपि हृदये लेगुरेषां न पत्रिणः ॥ शिशुपाल१९.१०९ ।।

व्यक्त एव क्वचिद् व्यङ्ग्यः क्वचिदर्थस्वभावतः । क्वचिच्चारुतरस्याग्रे स विमुञ्चति चारुताम् ॥ चन्द्रालोकः८.२ ।।

व्यक्तं बलीयान्यदि हेतुरागमादपूरयत्सा जलधिं न जाह्नवी । गङ्गौघनिर्भस्मितशम्भुकन्धरासवर्णमर्णः कथमन्यथास्य

व्यक्तोदितस्मितमयूखविभासितोष्ठस्तिष्ठन्मुनेरभिमुखं स विकीर्णधाम्नः । तन्वन्तं इद्धं अभितो गुरुं अंशुजालं लक्ष्मीं उवाह सकलस्य शशाङ्कमूर्तेः ।। किरातार्जुनीयम्२.५९ ।।

व्यगमन्सहसा दिशां मुखेभ्यः शमयित्वा शिखिनाङ्घनाघनौघाः । उपकृत्यनिसर्गतः परेषामुपरोधं न हि कुर्वते महान्तः ॥

व्यचलन्विशङ्कटकटीरकस्थलीशिखरस्खलन्मुखरमेखलाकुलाः ।भवनानि तुङ्गतपनीयसंक्रमक्रमणक्वणत्कनकनूपुराः स्त्रियः

व्यतनोदपास्य चरणं प्रसाधिकाकरपल्लवाद्रसवशेन काचन । द्रुतयावकैकपदचित्रितावनिं पदवीं गतेव गिरिजा हरार्धतां ॥

व्यतरदथ पिताशिषं सुतायै नतशिरसे सहसोन्नमय्य मौलिम् । दयितमभिमतं स्वयंवरे त्वं गुणमयमाप्नुहि वासरैः कियद्भिः

व्यतिरेको विशेषश्चेदुपमानोपमेययोः । शैला इवोन्नताः सन्तः किं तु प्रकृतिकोमलाः ॥ चन्द्रालोकः५.५९ ।।

व्यथितं अपि भृशं मनो हरन्ती परिणतजम्बुफलोपभोगहृष्टा । परभृतयुवतिः स्वनं वितेने नवनवयोजितकण्ठरागरम्यं ।।

व्यथितसिन्धुं अनीरशनैः शनैरमरलोकवधूजघनैर्घनैः । फणभृतां अभितो विततं ततं दयितरम्यलताबकुलैः कुलैः ।।

व्यधत्त धाता वदनाब्जमस्याः सम्राजमम्भोजकुलेऽखिलेऽपि । सरोजराजौ सृजतोऽदसीयां नेत्राभिधेयावत एव सेवाम् ॥

व्यधत्त यस्मिन्पुरं उच्चगोपुरं पुरां विजेतुर्धृतये धनाधिपः । स एष कैलास उपान्तसर्पिणः करोत्यकालास्तमयं विवस्वतः ।।

व्यधत्ते सौधे रतिकामयोस्तद्भक्तं वयोऽस्या हृदि वासभाजोः । तदग्रजाग्रत्पृथुशातकुम्भकुम्भौ न संभावयति स्तनौ कः ॥

व्यधुस्तमां ते मृगमांससाधितं रसादशित्वा मृदु तेमनं मनः । निशाधवोत्सङ्गकुरङ्गजैरदः पलैः सपीयूषजलैः किमश्नपि ॥

व्यनक्ति लोके महिमाऽऽलयः सदा, यदीयलोकोत्तरतां हिमालयः । स राजते भारत-भूतलाञ्चले, विराजते

व्यनक्त्यनुचितार्थं यत्पदं आहुस्तदेव तत् । इयं अद्भुतशाख्यग्र-केलिकौतुकवानरी ॥ चन्द्रालोकः२.५ ।।

व्यपोहितुं लोचनतो मुखानिलैरपारयन्तं किल पुष्पजं रजः । पयोधरेणोरसि काचिदुन्मनाः प्रियं जघानोन्नतपीवरस्तनी ।।

व्ययाष्टशुद्धोपचये लग्नगे शुभदृग्युते। चन्द्रे त्रिषड्दशायस्थे सर्वारम्भः प्रसिद्धयति ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ४४॥

व्यये शनिः खेऽवनिजस्तृतीये भृगुस्तनौ चन्द्रखला न शस्ताः । लग्नेट् कविग्लौश्च रिपौ मृतौ ग्लौर्लग्नेट्शुभाराश्च मदे च सर्वे ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ८६॥

व्यर्थीभवद्भावपिधानयत्ना स्वरेण साथ श्लथगद्गदेन । सखीचये साध्वसबद्धवाचि स्वयं तमूचे नमदाननेन्दुः ॥

व्यर्थ(कृतं पत्ररथेन तेन तथाऽवसाय व्यवसायमस्याः । परस्परामर्पितहस्ततालं तत्कालमालीभिरहस्यतालम् ॥

व्यलोकि लोकेन न केवलं चलन्मुदा तदीयाभरणार्पणाद्युतिः । अदर्शि विस्फारितरत्नलोचनैः परस्परेणेव विभूषणैरपि ॥

व्यलोकि सीमातिग एष पैरलं, पुनर्न तैरेतददर्शि भूतलम् । स्वयम्प्रतापोऽपि चमच्चकार तां, विलोक्य कुन्तार्जित-सिद्ध-वीरताम् ॥ प्रतापविजयः-१२९ ॥
व्यवहार इवानृताभियोगं तिमिरं निर्जितवत्यथप्रकाशे । रिपुरुल्बणभीमभोगभाजां भुजगानां जननीं जजाप विद्यां ॥
व्यवहितमविजानाती किलान्तवर्णभुवि वल्लभमाभिमुख्यभाजं । अधिविटपि सलीलमग्रपुष्पग्रहणपदेन चिरं विलम्ब्य
व्यसरन्नु भूधरगुहान्तरतः पचलं बहिर्भिहलपङ्करुचि । दिवसावसानपटुनस्तमसो बहिरेत्य चाधिकमभक्त गुहाः ॥
व्याघातगण्डव्यतिपातपूर्व शूलान्त्यवज्रे परिघातिगण्डे । एकार्गलाख्यो ह्यभिजित्समेतो दोषः शशी चेद्विषमर्क्षगोऽर्कात् ॥
व्याघ्रादिभिर्विभावैस्तु वेपिताद्यनुभावभृत् । भावैर्मोहादिभिर्युक्तो भयस्थायी भयानकः ॥ चन्द्रालोकः६.१० ।।
व्याघ्रानभीरभिमुखोपतितान्गुहाभ्यः फुल्लासनाग्रविटपानिव वायुरुग्णान् । शिक्षाविशेषलघुहस्ततया निमेषात्तूणीचकार शरपूरितवक्त्ररन्ध्रान् ॥ रघुवंशम् ८.६३ ।।
व्याजोक्तिः शङ्कमानस्य छद्मना वस्तुगोपनम् । सखि पश्य गृहाराम-परागैरस्मि धूसरा ॥ चन्द्रालोकः५.११० ।।
व्यादिदेश गणः सपार्श्वगान् कर्मुकाभरणाय मैथिलः । तैजसय धनुषः प्रवृत्तये तोयदानिव सहस्रलोचनः ॥ रघुवंशम्
व्यादिदेश गणः सपार्श्वगान्कर्मुकाभरणाय मैथिलः । तैजसय धनुषः प्रवृत्तये तोयदानिव सहस्रलोचनः ॥ रघुवंशम् ११.४३
व्यानशे शशधरेण विमुक्तः केतकीकुसुमकेसरपाण्डुः । चूर्णमुष्टिरिव लम्भितकान्तिर्वासवस्य दिशं अंशुसमूहः ।।
व्यापृतस्य शतरुद्रियजप्तौ पाणिमस्य नवपल्लवलीलम् । भृङ्गभङ्गिगरिव रुद्रपराक्षश्रेणिरश्रयत रुद्रपरस्य ॥
व्याप्तं लोकैर्दुःखलभ्यापसारं संरंभित्वादेत्य धीरो महीयः । सेनामध्यं गाहते वारणः स्म ब्रह्मैव प्रागादिदेवोदरान्तः ॥
व्यालं बालमृणालतन्तुभिरसौ रोद्धुं समुज्जृम्भते छेत्तुं वज्रमणीञ्छिरीषकुसुमप्रान्तेन संनह्यते । माधुर्यं मधुबिन्दुना रचयितुं क्षाराम्बुधेरीहते नेतुं वाञ्छन्ति यः खलान् पथि सतां सूक्तैः सुधास्यन्दिभिः ।। नीतिशतकम्६ ।।
व्यावृत्तगतिरुद्याने कुसुमस्तेयसाध्वसात् । न वाति वायुस्तत्पार्श्वे तालवृन्तानिलाधिकम् ॥ कुमारसंभवम् २.३५ ॥
व्यावृत्तवक्त्रैरखिलैश्चमूचरैर्व्रजिद्भिरेव क्षणमीक्षिताननाः । वल्गद्गरीयःस्तनकम्प्रकञ्चुकं ययुस्तुरङ्गाधिरुहोऽवरोधिकाः ॥
व्यासस्यैव गिरा तस्मिञ्श्रद्धेत्यद्धा स्थ तान्त्रिकाः । मत्स्यस्याप्युपदेश्यान्वः को मत्स्यानपि भाषताम् ॥
व्याहृता प्रतिवचो न संदधे गन्तुमैच्छदवलम्बितांशुका । सेवते स्म शयनं पराङ्मुखी सा तथापि रतये पिनाकिनः॥
व्याहृत्य मरुतां पत्याविति वाचं अवस्थिते । वचः प्रश्रयगम्भीरं अथोवाच कपिध्वजः ।। किरातार्जुनीयम्११.३७ ।।
व्यूढोरस्को वृषस्कन्धः शालप्रांशुर्महाभुजः । आत्मकर्मक्षमं देहं क्षात्रो धर्म इवाश्रितः ॥ रघुवंशम् १.१३ ।।
व्यूहावुभौ तावितरेतरस्माद्भङ्गं जयं चापतुरव्यवस्थं । पश्चात्पुरॐआरुतयोः प्रवृद्धौ पर्यायवृत्त्येव महार्णवोर्मी ॥ रघुवंशम्
व्यूह्य स्थितः किंचिदिवोत्तरार्धं उन्नद्धचूडोऽञ्चितस्व्यजानुः । आकर्णं आकृष्टसबानधन्वा व्यरोचत्ऽ आस्ते स विनीयमानः ॥
व्येद्धुमस्मानवधानतः पुरा चलत्यसवित्युपकर्णयन्नसौ । गीतानि गोप्याः कलमं मृगव्रजो न नूनमत्तीति हरिर्व्यलोकयथ् ॥
व्योमस्पृशः प्रथयता कलधौतभित्ती- रुन्निद्रपुष्पचणचम्पकपिङ्गभासः । सौमेरवीमधिगतेन नितम्बशोभा-मेतेन भारतमिलावृतवद्विभाति ॥ शिशुपाल ४.३१॥
व्योमैकान्तविहारिणोऽपि विहगाः सम्प्राप्नुवन्त्यापदं बध्यन्ते निपुणैरगाधसलिलान्मत्स्याः समुद्रादपि । दुर्नीतं किमिहास्ति किं सुचरितं कः स्थानलाभे गुणः कालो हि व्यसनप्रसारितकरो गृह्णाति दूरादपि ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.५२ ॥
व्ॐअ पश्चिमकलास्थितेन्दु वा पङ्कशेषं इव घर्मपल्वलं । राज्ञि तत्कुलं अभूत्क्षयातुरे वामनार्चिरिव दीपभाजनं ॥
व्रज जय रिपुलोकं पादपद्मानतः सन्गदित इति शिवेन श्लाघितो देवसंघैः । निजगृहं अथ गत्वा सादरं पाण्डुपुत्रो धृतगुरुजयलक्ष्मीर्धर्मसूनुं ननाम ।। किरातार्जुनीयम्१८.४८ ।।
व्रज स्वगेहं निजसैन्यसज्जितः पुनः समागच्छ मदर्थमातुरः । तदा तव स्वागतमत्र मानिनः स्वयं करिष्यामि कृपाणपणिना
व्रजतः क्व तात वजसीति परिचयगतार्थमस्फुटं । धैर्यमभिनदुदितं शिशुना जननीनिर्भत्सनविवृद्धमन्युना ॥
व्रजति कुमुदे दृष्ट्वा मोहं दृशोरपिधायके भवति च नले दूरं तारापतौ च हतौजसि । लघु रघुपतेर्जायां मायामयीमिव रावणिस्तिमिरचिकुरग्राहं रात्रिं हिनस्ति गभस्तिराट् ॥ नैषधीयचरितम्१९.८ ॥
व्रजति शुचि पदं त्वति प्रीतिमान्प्रतिहतं अतिरेति घोरां गतिं । इयं अनघ निमित्तशक्तिः परा तव वरद न चित्तभेदः क्वचिथ् ।। किरातार्जुनीयम्१८.२६ ।।

व्रजतिविषयमक्ष्णामंशुमाली न यावत्तिमिरमखिलमस्तं तावदेवारुणेन । परपरिभवि तेजस्तन्वतामाशु कर्तुं प्रभवति हि विपक्षोच्छेदमग्रेसरोऽपि ॥ शिशुपाल११.२५ ।।
व्रजते दिवि यद्गृहावलीचलचेलाञ्चलदण्डताडनाः । व्यतरन्नरुणाय विश्रमं सृजते हेलिहयालिकालनाम् ॥
व्रजतोऽस्य बृहत्पतत्त्रजन्मा कृतताक्ष्योपनिपातवेगशङ्कः । प्रतिनादमहान्महोरगाणां हृदयश्रोत्रभिदुत्पपात नादः ।।
व्रजतोरपि प्रणयपूर्वमेकतामसुरारिपाण्डुसुतसैन्ययोस्तदा । ररुषे विषाणिभिरनुक्षणंमिथो मदमूढबुद्धिषु विवेकिता कुतः?
व्रजन्ति ते मूढधियः पराभवं भवन्ति मायाविषु ये न मायिनः । प्रविश्य हि घ्नन्ति शठास्तथाविधानसंवृताङ्गान्निशिता इवेषवः ।। किरातार्जुनीयम्१.३० ।।
व्रजन्तु ते तेऽपि वरं स्वयंवरं प्रसाद्य तानेव मया वरिष्यसे । न सर्वथा तानपि न स्पृशेद्दया न तेऽपि तावन्मदनस्त्वमेव वा ॥
व्रजाजिरेष्वम्बुदनादशङ्किनीः शिखण्डिनां उन्मदयत्सु योषितः । मुहुः प्रणुन्नेषु मथां विवर्तनैर्नदत्सु कुम्भेषु मृदङ्गमन्थरं
व्रणगुरुप्रमदाधरदुःसहं जघननिर्विषयीकृतमेखलं । न खलु तावदशेषं अपोहितुं रविरलं विरलं कृतवान्हिमं ॥ रघुवंशम्
व्रणभृता सुतनोः कलसीकृतस्फुरितदन्तमरीचिमयं दधे । स्फुटमिवावरणं हिमारुतैर्मृदुतया दुतयाधरलेखया ॥
व्रणमुखच्युतशोणितशीकर- स्थगितशैलतटाभभुजान्तरः । अभिनवौषसरागभृता बभौ जलधरेण समानं उमापतिः ।।
व्रततिविततिभिस्तिरोहितायां प्रतियुवतौ वदनं प्रियः प्रियायाः । यदधयदधरावलोपनृत्यत्करवलयस्वनितेन तद्विवव्रे ॥
व्रतबन्धनदेवताप्रतिष्ठाकरपीडोत्सवसूतकासमाप्तौ । न कदापि चलेदकालविद्युद्धनवर्षातुहिनेऽपि सप्तरात्रम् ॥
व्रतबन्धेऽष्टषड्रिष्फवर्जिताः शोभनाः शुभाः । त्रिषडाये खलाः पूर्णो गोकर्कस्थो विधुस्तनौ ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ४२॥
व्रताय तेनानुचरेण धेनोर्न्यषेधि शेषोऽप्यनुयायिवर्गः । न चान्यतस्तस्य शरीररक्षा स्ववीर्यगुप्ता हि मनोः प्रसूतिः ॥
व्रीडा चपलता हर्ष आवेगो जडता तथा । गर्वो विषाद औत्सुक्यं निद्रापस्मार एव च ॥ चन्द्रालोकः६.१६ ।।
व्रीडानतैराप्तजनोपनीतः संशय्य कृच्छ्रेण नृपैः प्रपन्नः । वितानभूतं विततं पृथिव्यां यशः समूहन्निव दिग्विकीर्णं ।।
शकटव्युदासतरुभङ्गधरणिधरधारणादिकं । कर्म यदयमकरोत्तरलः स्थिरचेतसां क इव तेन विस्मयः ॥ शिशुपाल१५.३७
शकेष्वेवाभवद्यात्रा तस्य शक्तिमतः सतः । समीरणसहायोऽपि नाम्भःप्रार्थी दवानलः ॥ रघुवंशम् १७.५६ ।।
शक्तिरर्थपतिषु स्वयंग्रहं प्रेम कारयति वा निरत्ययं । कारणद्वयं इदं निरस्यतः प्रार्थनाधिकबले विपत्फला ।।
शक्तिवैकल्यनम्रस्य निःसारत्वाल्लघीयसः । जन्मिनो मानहिनस्य तृणस्य च समा गतिः ।। किरातार्जुनीयम्११.५९ ।।
शक्यो वारयितुं जलेन हुतभुक्छत्रेण सूर्यातपो, नागेन्द्रो निशिताङ्कुशेन समदो दण्डेन गोगर्दभौ । व्याधिर्भेषजसङ्ग्रहैश्च विविधैर्मन्त्रप्रयोगैर्विषं सर्वस्यौषधमस्ति शास्त्रविहितं मूर्खस्य नास्त्यौषधम् ।। नीतिशतकम्११ ।।
शक्रः किमेष निषाधाधिपतिः स वेति दोलायमानमनसं परिभाव्य भैमीम् । निर्दिश्य तत्र पवनस्य सखायमस्यां भूयोऽसृजद्भगवती वचसः स्रजं सा ॥ नैषधीयचरितम्१३.९ ॥
शक्राः पञ्च सिते शक्राद्याग्निविश्वरसाः क्रमात् । तथा निन्द्यं शुभे सार्प द्वादश्यां वैश्वमादिमे ॥ मुहूर्तचिन्त.११ ॥
शक्रार्कदिग्वसुरसाब्ध्यश्विनः कुलिका रवेः । रात्रौ निरेकास्तिथ्यंशाः शनौ चान्त्योऽपि निन्दितः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम्
शङ्काभिः सर्वमाक्रान्तमन्नं पानं च भूतले । प्रवृत्तिः कुत्र कर्तव्या जीवितव्यं कथं न वा ? ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.२४ ॥
शङ्कालताततिमनेकनलावलम्बां वाणी नवर्धयतु तावदभेदिकेयम् । भीमोद्भवां प्रति नले च जलेश्वरे च तुल्यं तथापि यदवर्धयदत्र चित्रम् ॥ नैषधीयचरितम्१३.२६ ॥
शङ्किताय कृतबाष्पनिपातां ईर्ष्यया विमुखितां दयिताय । मानिनिं अभिमुखाहितचित्तां शंसति स्म घनर्ॐअविभेदः ।।
शङ्खभेरीविपञ्चीरवैर्मङ्गलं जायते वैपरीत्यं तदा लक्षयेत् । वायसो वा खरः श्वा शृतालोऽपि वा प्रश्नलग्नक्षणे रौति नादं यदि ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ९॥
शङ्खस्वनाभिज्ञतया निवृत्तास्तं सन्नशत्रुं ददृशुः स्वयोधाः । निमीलितानां इव पङ्कजानां मध्ये स्फुरन्तं प्रतिमाशशाङ्कं ॥
शङ्खान्तरद्योति विलोचनं यदन्तर्निविष्टा मलपिङ्गतारम् । सांनिध्यपक्षे हरितालमय्यास्तदेव जातं तिलकक्रियायाः॥
शचीसपत्न्यां दिशि पश्य भैमी शक्रेभदानद्रवनिर्झरस्य । पोप्लूयते वासरसेतुनाशादुच्छ्रृङ्खलः पूर इवान्धकारः ॥
शठ नाकलोकललनाभिरविरतरतं रिरंससे । तेन वहसि मुदमित्यवदद्व्रणरागिणं रमणमीर्ष्ययापरा ॥ शिशुपाल१५.८८ ।।
शतक्रतूरुजाद्याख्याविख्यातिर्नास्तिकाः कथम् । श्रुतिवृत्तान्तसंवादैर्न वश्चमदचीकरत् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१०४ ॥
शतशः परुषाः पुरो विशङ्कं शिशुपालेन शिलीमुखाः प्रयुक्ताः । परमर्मभिदोऽपि दानवारेरपराधा इव न व्यथां वितेनुः ॥

शतशः शृउतिमागतैव सा त्रिजगन्मोहमहौषधिर्मम । अमुना तव शंसितेन तु स्वदृशैवाधिगतामवैमि ताम् ॥
शतशो विशिखानवद्यते भृशं अस्मै रणवेगशालिने । प्रथयन्ननिवार्यवीर्यतां प्रजिगायेषुं अघातुकं शिवः ।।
शतैस्तमक्ष्णामनिमेषवृत्तिभिर्हरिं विदित्वा हरिभिश्च वाजिभिः । अवोचदेनं गगनस्पृशा रघुः स्वरेण धीरेण निवर्तयन्निव ॥
शत्रुघातिनि शत्रुघ्नः सुबाहौ च बहुश्रुते । मथुराविदिशे सून्वोर्निदधे पूर्वजोत्सुकः ॥ रघुवंशम् १५.३६ । ।
शत्रुणा न हि सन्दध्यात्संश्लिष्टेनापि सन्धिना । सुतप्तमपि पानीयं शमयत्येव पावकम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.८९ ॥
शनकैरथास्य तनुजालकान्तरस्फुरितक्षपाकरकरोत्कराकृति । पृथुफेनकूटमिव निम्नगापतेर्मरुतश्च सूनुरघुवत्प्रकीर्णकं ॥
शनैरनीयन्त रयात् पतन्तो रथाः क्षितिं हस्तिनखादखेदैः । सयत्नसूतायतरश्मिभुग्नग्रीवान्तसंसक्तयुगैस्तुरङ्गैः ॥ शिशुपाल
शब्दाख्येयं यदपि किल ते यः सखीनां पुरस्तात कर्णे लोलः कथयितुम अभूद आननस्पर्शलोभात सो ऽतिक्रान्तः श्रवणविषयं लोचनाभ्याम अदृष्टस त्वाम उत्कण्ठाविरचितपदं मन्मुखेनेदम आह॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.४३॥
शब्दादि निर्विश्य सुखं चिराय तस्मिन्प्रतिष्ठापितराजशब्दः । क्ॐउद्वतेयः कुमुदावदातैर्द्यां अर्जितां कर्मभिरारुरोह ॥
शब्दादि निर्विश्य सुखं चिराय तस्मिन्प्रतिष्ठापितराजशब्दः । क्ॐउद्वतेयः कुमुदावदातैर्द्यां अर्जितां कर्मभिरारुरोह ॥
शब्दादीन्विषयान्भोक्तुं चरितुं दुश्चरं तपः । पर्याप्तोऽसि प्रजाः पातुं औदासीन्येन वर्तितुं ॥ रघुवंशम् १०.२६ । ।
शब्दायन्ते मधुरम अनिलैः कीचकाः पूर्यमाणाः संरक्ताभिस त्रिपुरविजयो गीयते किंनराभिः निर्ह्रादस ते मुरज इव चेत कन्दरेषु ध्वनिः स्यात संगीतार्थो ननु पशुपतेस तत्र भावी समग्रः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.५९॥
शब्दार्थयोः प्रसिद्ध्या वा कवेः प्रौढिवशेन वा । हारादिवदलङ्कारः सन्निवेशो मनोहरः ॥ चन्द्रालोकः५.१ ।।
शब्दार्थोभयभूरेकः स च वाक्यैकसंश्रयः । पदैकदेशे रचना-वर्णवाक्यपदेष्वपि ॥ चन्द्रालोकः७.९ ।।
शब्दितामनपशब्दमुच्चकैर्वाक्यलक्षणविदोऽनुवाक्यया । याज्यया यजनकर्मिणोऽत्यजन्द्रव्यजातमपदिश्य देवतां ॥
शब्दे पदार्थे वाक्यार्थे वाक्यार्थस्तबके तथा । एते भवन्ति विन्यासाः स्वभावातिशयात्मकाः ॥ चन्द्रालोकः५.१२२ ।।
शब्दे पदार्थे वाक्यार्थे संख्यायां कारके तथा । लिङ्गे चेयमलङ्काराङ्कुरबीजतया स्थिता ॥ चन्द्रालोकः९.१६ ।।
शमयन्धृतेन्द्रियशमैकसुखः शुचिभिर्गुणैरघमयं स तमः । प्रतिवासरं सुकृतिभिर्ववृधे विमलः कलाभिरिव शीतरुचिः ।।
शमितताषमपोढमहीरजः प्रथमबिन्दुभिरम्बुमुचोऽम्भसां । प्रविरलैरचलाङ्गनमङ्गनाजनसुगं न सुगन्धि न चक्रिरे ॥
शमितपक्षबलः शितकोटिना शिखरिणां कुलिशेन पुरंदरः । स सारवृष्टिमुचा धनुषा द्विषां स्वनवता नवतामरसाननः ॥
शम्भो धनुर्मण्डलतः प्रवृत्तं तं मण्डलादंशुं इवांशुभर्तुः । निवारयिष्यन्विदधे सिताश्वः शिलीमुखच्छायवृतां धरित्रीं ।।
शय्यां जहत्युभयपक्षविनीतनिद्राः स्तम्बेरमा मुखरशृङ्खलकर्षिणस्ते । येषां विभान्ति तरुणारुणरागयोगाद्भिन्नाद्रिगैरिकतटा इव दन्तकोषाः ॥ रघुवंशम् ५.७२ । ।
शय्यागतेन रामेण माता शातोदरी बभौ । सैकताम्भोजबलिना जाह्नवीव शरत्कृशा ॥ रघुवंशम् १०.७० । ।
शरः रिपूनवाप्यापि गतोऽवकीर्णितामयं न यावज्जनरञ्जनव्रती । भृशं विरक्तानपि रक्तवत्तरान्निकृत्य यत्तानसृजासृजद्युधि
शरक्षते गजे भृङ्गैः सविषादिविषादिनि । रुतव्याजेन रुदितं तत्रासीदतिसीदति ॥ शिशुपाल१९.७० ।।
शरणं भवन्तं अतिकारुणिकं भव भक्तिगम्यं अधिगम्य जनाः । जितमृत्यवोऽजित भवन्ति भये ससुरासुरस्य जगतः शरणं ।।
शरदम्बुधरच्छाया गत्वर्यो यौवनश्रियः । आपातरम्या विषयाः पर्यन्तपरितापिनः ।। किरातार्जुनीयम्११.१२ ।।
शरदीव शरश्रिया विभिन्ने विभुना शत्रुशिलीमुखाभ्रजाले । विकसन्मुखवारिजाः प्रकामं बभुराशा इव यादवध्वजिन्यः ॥
शरवर्षी महानादः स्फुरत्कार्मुककेतनः । नीलच्छविरसौ रेजे केशवच्छलनीरदः ॥ शिशुपाल१९.९६ ।।
शरवृष्टिं विधूयोर्वी उदस्तां सव्यसाचिना । रुरोध मार्गणैर्मार्गं तपनस्य त्रिलोचनः ।। किरातार्जुनीयम्१५.४१ ।।
शरानवद्यन्ननवद्यकर्मा चचार चित्रं प्रविचारमार्गैः । हस्तेन निस्त्रिंशभृता स दीप्तः सार्कांशुना वारिधिरूर्मिणेव ।।
शराष्टदिक्शक्रनगातिधृत्यस्तिथिधृतिश्च प्रकृतेश्च पञ्च । उपग्रहाः सूर्यभतोऽब्जताराः शुभा न देशे कुरुबाह्लिकानाम् ॥
शरीरमात्रेण नरेन्द्र तिष्ठन्नाभासि तीर्थप्रतिपादितर्द्धिः । आरण्यकोपात्तफलप्रसूतिः स्तम्बेन नीवार इवावशिष्टः ॥ रघुवंशम्
शरीरसादादसमग्रभूषणा मुखेन सालक्ष्यत लोध्रपाण्डुना । तनुप्रकाशेन विचेयतारका प्रभातकल्पा शशिनेव शर्वरी ॥
शरीरस्य गुणानां च दूरमत्यन्तमन्तरम् । शरीरं क्षणविध्वंसि कल्पान्तस्थायिनो गुणाः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.४९ ॥
शरैः प्रसूनैस्तुदतः स्मरस्य स्मर्तुं स किं नाशनिना करोति । अभेद्यमस्याहह वर्म न स्यादनङ्गता चेद्गिरिशप्रसादः ॥
शरैरजस्रं कुसुमायुधस्य कदर्थ्यमानस्तरुणि त्वदर्थे । अभ्यर्चयद्भिर्विनिवेद्यमानादप्येष मन्ये कुसुमाद्बिभेति ॥

शरैरुत्सवसंकेतान्स कृत्वा विरतोत्सवान् । जयोदाहरणं बाह्वोर्गापयां आस किंनरान् ॥ रघुवंशम् ४.७८ । ।
शशंस तुल्यसत्त्वानां सैन्यघोषेऽप्यसंभ्रमं । गुहाशयानां सिंहानां परिवृत्यावलोकितं ॥ रघुवंशम् ४.७२ । ।
शशंस दासीङ्गितविद्विदर्भजामितो ननु स्वामिनि पश्य कौतुकम् ।यदेष सौधाग्रनटे पटाञ्चले चलेऽपि काकस्य पदार्पणग्रहः ॥ नैषधीयचरितम्१२.२१ ॥
शशकलङ्क भयंकर मादृशां ज्वलसि यन्निशि भूतपतिं श्रितः । तदमृतस्य तवेदृशभूततताद्भुतकरी परमूर्धविधूननी ॥
शशधर इव लोचनाभिरामैर्गगनविसारिभिरंशुभिः परीतः । शिखरनिचयं एकसानुसद्मा सकलं इवापि दधन्महीधरस्य ।।
शशाक निह्नोतुमयेन तत्प्रियामयं बभाषे यदलीकवीक्षिताम् । समाज एवालपितासु वैणिकैर्मुमूर्च्छ यत्पञ्चममूर्च्छनासु च
शशाङ्कभं सूर्यभतोऽत्र गण्यं पक्षादितिथ्या दिनवासरेण । युतं नवाप्तं नगशेषकं चेत्स्याद्धिंवरं तद्गमनेऽतिशस्तम् ॥
शशाङ्कसूर्यर्क्षयुतेर्भशेषे खं भूयुगाङ्गानि दशेशतिथ्यः । नागेन्दवोऽङ्केन्दुमिता नखाश्चेद्भवन्ति चैते दशयोगसञ्ज्ञाः ॥
शशाम वृष्ट्यापि विना दवाग्निरासीद्विशेषा फलपुष्पवृद्धिः। ऊनं न सत्त्वेष्वधिको बबाधे तस्मिन्वनं गोप्तरि गाहमाने ॥
शशिदिवाकरयोर्ग्रहपीडनं गजभुजङ्गमयोरपि बन्धनम् । मतिमतां च विलोक्य दरिद्रतां विधिरहो बलवानिति मे मतिः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.५१ ॥
शशिनं उपगतेयं कौमुदी मेघमुक्तं जलनिधिं अनुरूपं । इति समगुणयोगप्रीतयस्तत्र पौराः श्रवणकटु नृपाणां एकवाक्यं
शशिनं पुनरेति शार्वरी दयिता द्वन्द्वचरं पतत्रिणं । इति तौ विर्हान्तरक्षमौ कथं अत्यन्तगता न मां दहेः ॥ रघुवंशम् ८.५६ ।
शशिमयं दहनास्त्रमुदित्वरं मनसिजस्य विमृश्य वियोगिनी । झटिति वारुणमश्रुमिषादसौ तदुचितं प्रतिशस्त्रमुपाददे ॥
शशी दिवसधूसरो गलितयौवना कामिनी सरो विगतवारिजं मुखमनक्षरं स्वाकृतेः । प्रभुर्धनपरायणः सततदुर्गतः सज्जनो नृपाङ्गणगतः खलो मनसि सप्त शल्यानि मे ।। नीतिशतकम्५६ । ।
शस्ता न हंसाभिमुखी पुनस्ते यात्रेति ताभिश्छलहस्यमाना । साह स्म नैवाशकुनीभवेन्मे भाविप्रियावेदक एष हंसः ॥
शस्त्रव्रणमयश्रीमदलङ्करणभूषितः । ददृशेऽन्यो रावणवदलङ्करणभूषितः ॥ शिशुपाल१९.५२ ।।
शहङ्गयान्ययुवतौ वनिताभिः प्रत्यभेदि दयितः स्फुटमेव । न क्षमं भवति तत्वविचारे मत्सरेण हतसंवृति चेतः ॥
शाक्रश्रवः क्षिप्रमृदुध्रुवोडुभिः शीर्षोदये वोयचये शुभे तनौ । पापैस्त्रिषष्ठायगतैः शुभग्रहैः केन्द्रत्रिकोणायधनत्रिसंस्थितैः ॥ मुहूर्त.राजाभिषेकप्रकरणम् २॥
शाक्रेज्ये शतभानिले जलशिवे पौष्णार्यमर्क्षे वसु- द्वीशे वैश्वसुधांशुभे हयभगे सार्पानुराधे तथा । हस्तोपान्तिमभे विधातृविधिभे मूलादिती त्वाष्ट्रभा, जाङ्घ्री याम्यमघे कृशानुहरिभे विद्धेऽद्रिरेखे मिथः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ५७॥
शाखेशवारतनुवीर्यमतीव शस्तं शाखेशसूर्यशशिजीवबले व्रतं सत् । जीवे भृगौ रिपुगृहे विजिते च नीचे स्याद्वेदशास्त्रविधिना रहितो व्रतेन ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ४४॥
शान्तता विनययोगि मानसं भूरिधाम विमलं तपः श्रुतं । प्राह ते नु सदृशी दिवौकसां अन्ववायं अवदातं आकृतिः ।।
शापान्तो मे भुजगशयनाद उत्थिते शाङ्र्गपाणौ शेषान मासान गमय चतुरो लोचने मीलयित्वा पश्चाद आवां विरहगुणितं तं तम आत्माभिलाषं निर्वेक्ष्यावः परिणतशरच्चन्द्रिकासु क्षपासु॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.५०॥
शापोऽप्यदृष्टतनयाननपद्मशोभे सानुग्रहो भगवता मयि पातितोऽयं । कृष्यां दहन्नपि खलु क्षितिं इन्धनेद्धो बीजप्ररोहजननीं ज्वलनः करोति ॥ रघुवंशम् ८.८० । ।
शारतां गमितया शशिपादैश्छायया विटपिनां प्रतिपेदे । न्यस्तशुक्लबलिचित्रतलाभिस्तुल्यता वसतिवेश्ममहीभिः ।।
शारीं चरन्तीम् सखि मारयैतामित्यक्षदाये कथिते कयापि । यत्र स्वघातभ्रमभीरुशारीकाकूत्थसाकूतहसः स जज्ञे ॥
शासनेऽपि गुरुणि व्यवस्थितं कृत्यवस्तुषु नियुङ्क्ष्व कामतः । त्वत्प्रयोजनघनं धनञ्जयादन्य एव इति मां च मावगाः ॥
शास्त्राण्यधीत्यापि भवन्ति मूर्खा यस्तु क्रियावान् पुरुषः स विद्वान् । सुचिन्तितं चौषधमातुराणां न नाममात्रेण करोत्यरोगम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१६४ ॥
शास्त्रोपस्कृतशब्दसुन्दरगिरः शिष्यप्रदेयाऽऽगमा विख्याताः कवयो वसन्ति विषये यस्य प्रभोर्निर्धनाः । तज्जाड्यं वसुधाधिपस्य कवयस्त्वर्थं विनापीश्वराः कुत्स्याः स्युः कुपरीक्षका हि मणयो यैरर्घतः पातिताः ।। नीतिशतकम्१५ । ।
शिक्षैव साक्षाच्चरितं यदीयं कल्पश्रियाकल्पविधिर्यदीयः । यस्याः समस्तार्थनिरुक्तिरूपैर्निरुक्तिविद्या खलु पर्यणंसीत् ॥
शिखरासक्तमेघानां व्यज्यन्ते यत्र वेश्मनाम् । अ२नुगर्जितसंदिग्धाः करणैर्मुरजस्वनाः॥ कुमारसंभवम्६.४० ॥

शिखरोन्नतनिष्ठुरांसपीठः स्थगयन्नेकदिगन्तमायतान्तः । निरवर्णि सकृत्प्रसारितोऽस्य क्षितिभर्तेव चमूभिरेकबाहुः ॥
शिखिपिच्छकृतध्वजावचूडक्षणसाशङ्कविवर्तमानभोगाः । यमपाशवदाशुबन्धनाय न्यपतन्वृष्णिगणेषु लेलिहानाः ॥
शिखी विधाय त्वदवाप्तिकामनां स्वयंहुतस्वांशहविः स्वमूर्तिषु । क्रतुं विधत्ते यदि सार्वकामिकं कथं स मिथ्यास्तु विधिस्तु वैदिकः ॥ नैषधीयचरितम्९.७५ ॥
शिञ्जन्त्याः कथमपि बाहुमुन्नमय्य प्रेयांसं मनसिजदुःखदुर्लयाः । सौवर्णं वलयमवागलत्कराग्राल्लवण्यश्रिय इव
शितचक्रनिपातसंप्रतीक्ष्यं वहतः स्कन्धगतं च तस्य मृत्युं ।अभिशौरि रथोऽथनोदिताश्वः प्रययौ सारथिरूपया नियत्या ॥
शितशल्यमुखावदीर्णमेघक्षरदम्भः स्फुटतीव्रवेदनानां । स्रवदस्रुततीव चक्रवालं ककुभामौर्णविषुः सुवर्णपुङ्खाः ॥
शितितारकानुमितताम्रनयनमरुणीकृतं क्रुधा । बाणवदनमुददीपि भिये जगतः सकीलमिव सूर्यमण्डलं ॥ शिशुपाल१५.४८
शिथिलं शयने लिल्ये मच्चितं ते शशिश्रियि । मस्तपिष्टकटीलोष्ट-गल्लादि ग्राम्यं उच्यते ॥ चन्द्रालोकः२.१० ।।
शिरः शार्वं स्वर्गात्पशुपति शिरसस्ततः क्षितिधरं महीध्रादुत्तुङ्गादवनिमवनेश्चापि जलधिम् । अधोऽधो गङ्गेयं पदमुपगता स्तोकमथवा विवेकभ्रष्टानां भवति विनिपातः शतमुखः ।। नीतिशतकम्१० ।।
शिरःकम्पानुमत्याथ सुदत्या प्रीणितः प्रियः । चुलुकं तुच्छमुत्सर्प्य सख्योः सलिलमक्षिपत् ॥ नैषधीयचरितम्२०.१२५ ॥
शिरसा प्रणिपत्य याचितान्युपगूढानि सवेपथूनि च । सुरतानि च तानि ते रहः स्मर! संस्मृत्य न शान्तिरस्ति मे ॥
शिरसा हरिन्मणिनिभः स वहन्कृतजन्मनोऽभिषवणेन जटाः । उपमां ययावरुणदीधितिभिः परिमृष्टमूर्धनि तमालतरौ ।।
शिरसि स्म जिघ्रति सुरारिबन्धने छलवामनं विनयवामनं तदा । यशसेव वीर्यविजितामरद्रुमप्रसवेन वासितशिरोरुहे नृपः
शिरीषकोषादपि कोमलाया वेधा विधायाङ्गमशेषमस्याः । प्राप्तप्रकर्षः सुकुमारसर्गे समापयद्वाचि मृदुत्वमुद्राम् ॥
शिरीषपुष्पाधिकसौकुमार्यः खेदं स यायादपि श्रुतवृद्धयोगाथ् । नितान्तगुर्वी अपि चानुभावाद्धुरं धरित्र्या बिभरां बभूव ॥
शिरीषमृद्वी वरुणं किमीहसे पयःप्रकृत्या मृदुवर्गवासवम् । विहाय सर्वान्वृणुते स्म किं न सा निशापि शीतांशुमनेन हेतुना ॥
शिरोरुहैरलिकुलकॐअलैरमी मुधा मृधे मृषत युवान एव मा । बलोद्धतं धवलितमूर्धजानिति ध्रुवं जनाञ्जरत इवाकरोद्रजः
शिलाघनैर्नाकसदां उरःस्थलैर्बृहन्निवेशैश्च वधूपयोधरैः । तटाभिनीतेन विभिन्नवीचिना रुषेव भेजे कलुषत्वं अम्भसा ।।
शिलाशयां तामनिकेतवासिनीं निरन्तरास्वन्तरवातवृष्टिषु | व्यलोकयन्नुन्मिपितैस्तडिन्मयैर्महातपः साक्ष्य इव स्थिताः
शिलीमुखोत्कृत्तशिरःफलाढ्या च्युतैः शिरत्रैश्चषकोत्तरेव । रणक्षितिः शोणितमद्यकुल्या रराज मृत्योरिव पानभूमिः ॥
शिवं औपयिकं गरीयसीं फलनिष्पत्तिं अदूषितायतिं । विगणय्य नयन्ति पौरुषं विजितक्रोधरया जिगीषवः ।।
शिवप्रणुन्नेन शिलीमुखेन त्सरुप्रदेशादपवर्जिताङ्गः ।ज्वलन्नसिस्तस्य पपात पाणेर्घनस्य वप्रादिव वैद्युतोऽग्निः ।।
शिवभुजाहतिभिन्नपृथुक्षतीः सुखं इवानुबभूव कपिध्वजः । क इव नाम बृहन्मनसां भवेदनुकृतेरपि सत्त्ववतां क्षमः ।।
शिवो नृयुग्मे द्वितनौ च देव्यः क्षुद्राश्वरे सर्व इमे स्थिरर्क्षे । पुष्ये ग्रहा विघ्नपयक्षसर्प-भूतादयोऽन्त्ये श्रवणे जिनश्च ॥
शिवोऽजपादादष्टौ स्युर्भेशा अदितिजीवकौ । विष्णवर्कत्वाष्ट्रमरुतो मुहूर्ता निशि कीर्त्तिताः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ५३॥
शिशिरकिरणकान्तं वासरान्तेऽभिसार्य श्वसनसुरभिगन्धिः साम्प्रतं सत्वरेव । व्रजति रजनिरेषा तन्मयूखाङ्गरागैः परिमलितमनिन्द्यैरम्बरान्तं वहन्ती ॥ शिशुपाल११.२१ ।।
शिशिरजरुजां घर्मं शर्मोदयाय तनूभृतामथ खरकरश्यानास्यानां प्रयच्छति यः पयः । जलभयजुषां तापं तापस्पृशां हिममित्ययं परहितमिलत्कृत्यावृत्तिः स भानुरुदञ्चति ॥ नैषधीयचरितम्१९.४८ ॥
शिशिरमासमपास्य गुणोस्य नः क इव शीतहरस्य कुचोष्मणः । इति धियास्तरुषः परिरेभिरे घनमतो नमतोऽनुमतान्प्रियाः
शिष्यतां निधुवनोपदेशिनः शंकरस्य रहसि प्रपन्नया। शिक्षितं युवतिनैपुणं तया यत्तदेव गुरुदक्षिणीकृतम्॥
शिष्याः कलाविधिषु भीमभुवो वयस्या वीणामृदुक्वणनकर्मणि याः प्रवीणाः । आसीनमेनमुपवीणयितुं ययुस्ता गन्धर्वराजतनुजा मनुजाधिराजम् ॥ नैषधीयचरितम्२१.१२५ ॥
शीघ्रलङ्घितपथैरथ वाहैर्लम्भिता भुवममी सुरसाराः । वक्रितोन्नमितकंधरबन्धाः शुश्रुवुर्ध्वनितमध्वनि दूरम् ॥
शीतार्तिं बलवदुपेयुषतेव नीरैरासेकाच्छिशिरसमीरकम्पितेन । रामाणामभिनवयौवनोष्मभाजोराश्लेषि
शीधुपानविधुरासु निगृह्णन्मानं आशु शिथिलीकृतलज्जः । संगतासु दयितैरुपलेभे कामिनीषु मदनो नु मदो नु ।।
शीधुपानविधुरेषु वधूनां विघ्नतां उपगतेषु वपुःषु । ईहितं रतिरसाहितभावं वीतलक्ष्यं अपि कामिषु रेजे ।।

शुकच्छदसमच्छविपत्रमालभारी हरिष्यति तरुस्तव तत्र चित्तम् । यत्पल्लवौघपरिरम्भविजृम्भितेन ख्याता जगत्सु हरितो हरितः स्फुरन्ति ॥ नैषधीयचरितम्११.३८ ॥
शुकाङ्गनीलोपलनिर्मितानां लिप्तेषु भासा गृहदेहलीनाम् । यस्यामलिन्देषु न चक्रुरेव मुग्धङ्गना गोमयगोमुखानि ॥
शुक्रज्ञ जीवशनिभूतनयस्य बाण शैलाष्टपञ्चविशिखाः समराशिमध्ये । त्रिंशांशको विषमभे विपरीतमस्माद् द्रेष्काणकाः प्रथमपञ्चनवाधिपानाम् ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ४१॥
शुक्रारार्किषु दर्शभूतमदने नन्दासु तीक्ष्णोग्रमे पौष्णे वारुणभे त्रिपुष्करदिने न्यूनाधिमासेऽयने । याम्येऽब्दात्परतश्च पातपरिघे देवेज्यशुक्रास्तके भद्रावैधृतयोः शवप्रतिकृतेर्दाहो न पक्षे सिते ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ५१॥
शुक्रे जीवे तथा चन्द्रे सूर्यभौमार्किसंयुते । निर्गुणः क्रूरचेष्टः स्यान्निर्घृणः सद्युते पटुः ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ५२॥
शुक्लांशुकोपरचितानि निरन्तराभिर्वेश्मनि रस्मिविततानि नराधिपानां । चन्द्राकृतानि गजमणडलिकाभिरुच्चैर्नीलाभ्रपङ्क्तिपरिवेषमिवाधिजग्मुः ॥ शिशुपाल५.५२ ।।
शुक्ले पूर्वार्धेऽष्टमीपञ्चदश्योर्भद्रैकादश्यां चतुर्थ्या परार्धे । कृष्णेऽन्त्यार्धे स्यात्तृतीयादशम्योः पूर्वे भागे सप्तमीशम्भुतिथ्योः ॥
शुक्लैः सतारैर्मुकुलीकृतैः स्थूलैः कुमुद्वतीनां कुमुदाकरैरिव । व्युष्टं प्रयाणं च वियोगवेदनाविदूननारीकमभूत्समं तदा ॥
शुक्लैर्मयूखनिचयैः परिवीतमूर्तिर्वप्राभिघातपरिमण्डलितोरुदेहः । शृङ्गाण्यमुष्य भजते गणभर्तुरुक्षा कुर्वन्वधूजनमनःसु शशाङ्कशङ्कां ।। किरातार्जुनीयम्५.४२ ।।
शुचि भूषयति श्रुतं वपुः प्रशमस्तस्य भवत्यलंक्रिया । प्रशमाभरणं पराक्रमः स नयापादितसिद्धिभूषणः ।।
शुचित्वं त्यागिता शौर्यं सामान्यं सुखदुःखयोः । दाक्षिण्यं चानुरक्तिश्च सत्यता च सुहृद्गुणाः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.९७
शुचिरप्सु विद्रुमलताविटपस्तनुसान्द्रफेनलवसंवलितः । स्मरदायिनः स्मरयति स्म भृशं दयिताधरस्य दशनांशुभृतः ।।
शुचिरुचिमुडुगणमगणनममुमतिकलयसि कृशतनु न गगनतटमनु । प्रतिनिशशशितलविगलदमृतभृतरविरथहयचयखुरबिलकुलमिव ॥ नैषधीयचरितम्२२.१४८ ॥
शुचिवल्कवीततनुरन्यतमस्तिमिरच्छिदां इव गिरौ भवतः । महते जयाय मघवन्ननघः पुरुषस्तपस्यति तपज्जगतीं ।।
शुचिशुक्रपौषतपसां दिगश्विरुद्रार्कसङ्ख्यसिततिथयः । भूतादित्रितयाष्टमि सङ्क्रमणं च व्रतेष्वनध्यायाः ॥
शुचौ चतुर्णां ज्वलतां हविर्भुजां शुचिस्मिता मध्यगता सुमध्यमा | विजित्य नेत्रप्रतिधातिनीं प्रभामनन्यदृष्टिः
शुतदेहविसर्जनः पितुश्चिरं अश्रूणि विमुच्य राघवः । विदधे विधिं अस्य नैष्ठिकं यतिभिः सार्धं अनग्निं अग्निचित् ॥ रघुवंशम्
शुतस्य यायादयं अन्तं अर्भकस्तथा परेषां युधि चेति पार्थिवः । अवेक्ष्य धातोर्गमनार्थं अर्थविच्चकार नाम्ना रघुं आत्मसंभवम्
शुद्धं सारोपमुद्दिष्टमायुर्घृतमितीदृशम् । शुद्धं साध्यवसानं स्यादायुरेवेदमीदृशम् ॥ चन्द्रालोकः९.१२ ।।
शुद्धतन्मूलसंभिन्न-प्रभेदैर्यौगिकस्त्रिधा । ते च भ्रान्तिस्फुरत्कान्ति-कौन्तेयादिस्वरूपिणः ॥ चन्द्रालोकः१.११ ।।
शुद्धमश्रुतिविरोधि बिभ्रतं शास्त्रमुज्ज्वलवर्णसङ्करैः । पुस्तकैः सममसौ गणं मुहुर्वाच्यमानमशृणोद्द्विजन्मनां ॥
शुद्धवंशजनितोऽपि गुणस्य स्थानतामनुभवन्नपि शक्रः । क्षिप्रेरनमृजुमाशु सपक्षं सायकं धनुरिवाजनि वक्रः ॥
शुद्धाः सङ्गं न कौचित्प्राप्तवन्तो दूरान्मुक्ता शीघ्रतां दर्शयन्तः । अन्तःसेनं विद्विषामाविशन्तो युक्तं चक्रुः सायका
शुद्धान्तसंभोगनितान्ततुष्टे न नैषधे कार्श्यमिदं निगाद्यम् । अपां हि तृप्ताय न वारिधारा स्वादुः सुगन्धिः स्वदते तुषारा ॥
शुद्धाम्बुरन्ध्रे विजनुर्भमृत्यौ व्यर्कारिक्ताचरदर्शचैत्रे । ह्यग्रेऽम्बुपूर्णं कलशं द्विजांश्च कृत्वा विशेद्वेश्म भकूटशुद्धम् ॥
शुद्धिं गतैरपि परामृजुभिर्विदित्वा बाणैरजय्यमविघट्टितमर्मभिस्तं । मर्मातिगैरनृजुभिर्नितरामशुद्धैर्वाक्सायकैरथ तुतोद तदा विपक्षः ॥ शिशुपाल२०.७७ ।।
शुद्धिरेकप्रधानत्वं तथा संसृष्टिसंकरौ । एतेषामेव विन्यासान्नालङ्कारान्तराण्यमी ॥ चन्द्रालोकः५.११९ ।।
शुद्धिर्वंशद्वयीशुद्धौ पित्रोः पित्रोर्यदेकशः । तदानन्तकुलादोषाददोषा जातिरस्ति का ॥ नैषधीयचरितम्१७.४ ॥
शुभाननाः साम्बुरुहेषु भीरवो विलोलहाराश्चलफेनपङ्क्तिषु । नितान्तगौर्यो हृतकुङ्कुमेष्वलं न लेभिरे ताः परभागं ऊर्मिषु
शुभाष्टवर्गस्त्वदनङ्गजन्मनस्तवाधरेऽलिख्यत यत्र लेखया । मदीयदन्तक्षतराजिरञ्जनैः स भूर्जतामर्जतु बिम्बपाटलः ॥
शुभ्रांशुहारगणहारिपयोधराङ्कचुम्बीन्द्रचापखचितद्युमणिप्रभाभिः । अन्वास्यते समिति चामरवाहिनीभिर्यात्रासु चैष बहुलाभरणार्चिताभिः ॥ नैषधीयचरितम्१३.४ ॥
शुशुभिरे स्मितचारुतराननाः स्त्रिय इव श्लथशिञ्जितमेखलाः । विकचतामरसा गृहदीर्घिका मदकलोदकलोलविहंगमाः ॥

शुशुभे तेन चाक्रान्तं मङ्गलायतनं महथ् । श्रीवत्सलक्षणं वक्षः कौस्तुभेनेव कैशवं ॥ रघुवंशम् १७.२९ । ।
शुश्रूषिताहे तदहं तमेव पर्तिं मुदेऽपि व्रतसंपदेऽपि । विशेषलेशोयऽमदेवदेहमंशागतं तु क्षितिभृत्तयेह ॥
शून्यं आकीर्णतां एति तुल्यं व्यसनं उत्सवैः । विप्रलम्भोऽपि लाभाय सति प्रियसमागमे ।। किरातार्जुनीयम्११.२७ ।।
शून्यं वासगृहं विलोक्य शयनादुत्थाय किंचिच्छनैर्निद्राव्याजमुपागतस्य सुचिरं निर्वर्ण्य पत्युर्मुखम् ॥ विस्रब्धं परिचुम्ब्य जातपुलकामालोक्य गण्डस्तलीं लज्जानम्रमुखी प्रियेण हसता बाला चिरं चुम्बिता ॥अमरुशतकम्-७८॥
शूरः शौरिरशिशिरैराशाशैराशु राशिशः । शरारुः श्रीशरीरेशः शुशूरेऽरिशिरः शरैः ॥ शिशुपाल१९.१०८ ।।
शूरेऽपि सूरिपरिषत्प्रथमाङ्कचितेऽपि शृङ्गारभङ्गिमधुरेऽपि कलाकरेऽपि । तस्मिन्नवद्यमियमाप तदेव नाम यत्कोमलं न किल तस्य नलेति नाम ॥ नैषधीयचरितम्११.३२ ॥
शूलिनः करतलद्वयेन सा संनिरुध्य नयने हृतांशुका । तस्य पश्यति ललाटलोचने मोघयत्नविधुरा रहस्यभूत्॥
शृईहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम् । यातः पञ्चदशः कृशेतररसस्वादाविहायं महाकाव्ये तस्य कृतौ नलीयचरिते सर्गो निसर्गोज्ज्वलः ॥ नैषधीयचरितम्१५.९९ ॥
शृङ्गाणि द्रुतकनकोज्वलानि गन्धाः कौसुम्भं पृथुकुचकुम्भसङ्गिवासः । मार्द्वीकं प्रयतमसन्निधानंमासन्नारीणामिति जलकेलिसाधनानि ॥ शिशुपाल८.३० ।।
शृङ्गारभृङ्गारसुधाकरेण वर्णस्रजानूपय कर्णकूपौ । त्वच्चारुवाणीरसवेणितीरं तृणानुकारः खलु कोषकारः ॥
शृणु उपार्जितानां वित्तानां त्याग एव हि रक्षणम् । तडागोदरसंस्थानां परीवाहैवाम्भसाम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१४९
शृण्वन्सदारस्तदुदारभावं हृष्यन्मुहुर्लोम पुलोमजायाः । पुण्येन नालोकत लोकपालः प्रमोदबाष्पावृतनेत्रमालः ॥
शेषं नलं प्रत्यमरेण गाथा या या समर्था खलु येन येन । तां तां तदन्येन सहालगन्तीं तदा विशेषं प्रतिसंदधे सा ॥
शेषान मासान विरहदिवासस्थापितस्यावधेर वा विन्यस्यन्ती भुवि गणनया देहलीदत्तपुष्पैःसम्भोगं वा हृदयनिहितारम्भम आस्वादयन्ती प्रायेणैते रमणविरहेष्व अङ्गनानां विनोदाः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.२७॥
शेषाश्चास्य समाः कुजस्य सुहृदश्चन्द्रेज्यसूर्याः बुधः शत्रुः शुक्रशनी समौ च शशभृत्सूनोः सिताहस्करौ ॥
शैलः संपूर्णकामोऽपि मेनामुखमुदैक्षत । प्रायेण गृहिणीनेत्राः कन्यार्थेषु कुटुम्बिनः॥ कुमारसंभवम्६.८५॥
शैलात्मजापि पितुरुच्छिरसोऽभिलाषं व्यर्थं समर्थ्य ललितं वपुरात्मनश्च । सख्योः समक्षमिति चाधिकजातलज्जा शून्या जगाम भवनाभिमुखी कथंचित् ॥ कुमारसंभवम् ३.७५ ॥
शैलाधिरोहाब्यसनाधिकोद्धुरैः पयोधरैरामलकीवनाश्रिताः । तं पर्वतीयप्रमदाश्चचायिरे विकासविस्फारितविभ्रमेक्षणाः ॥
शैलोपमः शैवलमञ्जरीणां जालानि कर्षन्नुरसा स पश्चाथ् । पूर्वं तदुत्पीडितवारिराशिः सरित्प्रवाहस्तटं उत्ससर्प ॥ रघुवंशम्
शैलोपशल्यनिपतद्रथनेमिधारा-निष्पिष्टनिष्ठुरशिलातलचूर्णगर्भाः । भूरेणवोनभसि नद्धपयोदचक्राश्चक्रवदङ्गरुहधूम्ररुचो
शैशवव्ययदिनावधि तस्या यौवनोदयिनि राजसमाजे । आदरादहरहः कुसुमेषोरुल्ललास मृगयाभिनिवेशः ॥
शैशवेऽभ्यस्तविद्यानां यौवने विषयैषिणाम् । वार्धके मुनिवृत्तीनां योगेनान्ते तनुत्यजाम् ॥ रघुवंशम् १.८ । ।
शोकं विषेहि भारतभृङ्ग! नूनं, यत्पारतन्त्र्य - रजनौगतपद्म - बद्धः । भूयो भविष्यति चिराय सखेऽधुनैव, स्वातन्त्र्यसूर्य- किरणारुण-सुप्रभापतम् ।। प्रतापविजयः-६२ ।।
शोकश्चेत्कोकयोस्त्वां सुदति तुदति तद्व्याहराज्ञाकरस्ते गत्वा कुल्यामनस्तं व्रजितुमनुनये भानुमेतज्जलस्थम् । बद्धे मय्यञ्जलावप्यनुनयविमुखः स्यान्ममैकग्रहोऽयं दत्त्वैवाभ्यां तदम्भोञ्जलिमिह भवतीं पश्य मामेष्यमाणम् ॥
शोकस्थानसहस्राणि भयस्थानशतानि च । दिवसे दिवसे मूढमाविशन्ति न पण्डितम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.३ ॥
शोकारातिभयत्राणं प्रीतिविश्रम्भभाजनम् । केन रत्नमिदं सृष्टं मित्रमित्यक्षरद्वयम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१९८ ॥
शोचनीयासि वसुधे या त्वं दशरथाच्च्युता । रामहस्तं अनुप्राप्य कष्टात्कष्टतरं गता ॥ रघुवंशम् १५.४३ । ।
शोचित्वाग्रे भृत्ययोर्मृत्युभाजोरर्यः प्रेम्णा नो तथा वल्लभस्य । पूर्वं कृत्वा नेतरस्य प्रसादं पश्चात्तापादाप दाहं यथान्तः ॥
शोणं पदप्रणयिनं गुणमस्य पश्य किंचास्य सेवनपरैव सरखती सा । एनं भजस्व सुभगे भुवनाधिनाथं किं वा भजन्ति तमिमं कमलाशया न ॥ नैषधीयचरितम्१३.२५ ॥
शोभयन्ति परितः प्रतापिनो मन्त्रशक्तिविनिवारितापदः । त्वन्मखमुखभुवः स्वयम्भुवो भूभुजश्च परलोकजिष्णवः ॥
शोभा ख्यातोऽपि यद्दोषो गुणकीर्त्या निषिध्यते । मुधा निन्दन्ति संसारं कंसारिर्यत्र पूज्यते ॥ चन्द्रालोकः३.२ ।।

शोभायशोभिर्जितशैवशैलं करोषि लज्जागुरुमौलिमैलम् । दस्रौ हठश्रीहरणादुदस्रौ कंदर्पमप्युज्झितरूपदर्पम् ॥
शौरेः प्रतापोपनतैरितस्ततः समागतैः प्रश्रयनम्रमूर्तिभिः । एकातपत्रा पृथिवीभृतां गणैरभूदबहुच्छात्रतया पताकिनी ॥
श्च्योतद्भिः समधिकमात्तमङ्गसङ्गाल्लावण्यन्तनुमदिवाम्बु वाससोऽन्तैः । उत्तेरे तरलतरङ्गलीलानिष्णातैरथ सरसः
श्च्योतमन्मदाम्भकणकेन केनचिज्जनस्य जीमूतकदम्बकद्युता । नगेन गरीयसोच्चकैररोधि पन्थाः पृथुदन्तशालिना ॥
श्मश्रुप्रवृद्धिजनिताननविक्रियांश्च प्लक्षान्प्ररोहजटिलानिव मन्त्रिवृद्धान् । अन्वग्रहीत्प्रणमतः शुभदृष्टिपातैर्वार्त्तानुयोगमधुराक्षरया च वाचा ॥ रघुवंशम् १३.७१ ।।
श्मश्रूयमाणे मघुजालके तरोर्गजेन गण्डं कषता विधूनिते । क्षुद्राभिरक्षुद्रतराभिराकुलं विदश्यमानेन जनेन दुद्रुवे ॥
श्यामारुणैर्वारणदानतोयैरालोडिताः काञ्चनभूपरागाः । आनेमिमग्नैः शितिकण्ठपक्षक्षोदद्युतश्चुक्षुबिरे रथौघैः ॥ शिशुपाल
श्यामास्व अङ्गं चकितहरिणीप्रेक्षणे दृष्टिपातं वक्त्रच्छायां शशिनि शिखिनां बर्हभारेषु केशान उत्पश्यामि प्रतनुषु नदीवीचिषु भ्रूविलासान हन्तैकस्मिन क्वचिद अपि न ते चण्डि सादृश्यम अस्ति॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.४४॥
श्यामीकृता मृगमदैरिव माथुरीणां धौतैः कलिन्दतनयामधिमध्यदेशम् । तत्राप्तकालियमहाह्लदनाभिशोभा रोमावलीमिव विलोकयितासि भूमेः ॥ नैषधीयचरितम्११.१०६ ॥
श्येनपक्षपरिधूसरालकाः सांध्यमेघरुधिरार्द्रवाससः । अङ्गना इव रजस्वला दिशो नो बभूवुरवलोकनक्षमाः ॥ रघुवंशम्
श्येनपक्षपरिधूसरालकाः सांध्यमेघरुधिरार्द्रवाससः । अङ्गना इव रजस्वला दिशो नो बभूवुरवलोकनक्षमाः ॥ रघुवंशम्
श्रद्धामयीभूय सुपर्वणस्तान्ननाम नामग्रहणाग्रकं सा । सुरेषु हि श्रद्दधतां नमस्य सर्वार्थसिद्ध्यङ्गमिथः समस्या ॥
श्रद्धालुसंकल्पितकल्पनायां कल्पद्रुमस्याथ रथाङ्गपाणेः । तदाकुलोऽसौ कुलदैवतस्य स्मृतिं ततान क्षणमेकतानः ॥
श्रद्धेया विप्रलब्धारः प्रिया विप्रियकारिणः । सुदुस्त्यजास्त्यजन्तोऽपि कामाः कष्टा हि शत्रवः ।। किरातार्जुनीयम्११.३५ ।।
श्रवः प्रविष्टा इव तद्गिरस्ता विधूय वैमत्यधुतेन मूर्ध्ना । ऊचे ह्रियोऽपि श्लथितानुरोधा पुनर्धरित्रीपुरुहूतपुत्री ॥
श्रवणपुटयुगेन स्वेन साधूपनीतं दिगधिपकृपयाप्तादीदृशः संविधान् । अलभत मधु बाला रागवागुत्थमित्थं निषधजनपदेन्द्रः पातुमानन्दसान्द्रम् ॥ नैषधीयचरितम्६.११२ ॥
श्रवणपूरतमालदलाङ्कुरं शशिकुरङ्गमुखे सखि निक्षिप । किमपि तुन्दिलितः स्थगयत्यमुं सपदि तेन तदुच्छ्वसिमि क्षणम्
श्रितपुण्यसरः सरित्कथं न समाधिक्षपिताखिलक्षपम् । जलजं गतिमेतु मञ्जुलां दमयन्तीपदनाम्नि जन्मनि ॥
श्रितास्य कण्ठं गुरुविप्रवन्दनाद्विनम्रमोलेश्चिबुकाग्रचुम्बिनी । अवाप मुक्तावलिरास्यचन्द्रमःस्रवत्सुधातुन्दिलबिन्दुवृन्दताम्
श्रियं भजन्तां कियदस्य देवाश्छाया नलस्यास्ति तथापि नैषाम् ।इतीरयन्तीव तया निरैक्षि सा नैषधे न त्रिदशेषु तेषु ॥
श्रियं विकर्षत्यपहन्त्यघानि श्रेयः परिस्नौति तनोति कीर्तिम् । संदर्शनं लोकगुरोरमोघं तवात्मयोनेरिव किं न धत्ते ।।
श्रियः कुरूणामधिपस्य पालनीं प्रजासु वृत्तिं यमयुङ्क्त वेदितुम् । स वर्णिलिङ्गी विदितः समाययौ युधिष्ठिरं द्वैतवने
श्रियः पतिः श्रीमति शासितुं जगज्जगन्निवासो वसुदेवसद्मनि । वसन् ददर्शावतरन्तमम्बराद् हिरण्यगर्भाङ्गभुवं मुनिं हरिः
श्रियः पद्मनिषण्णायाः क्ष्ॐआन्तरितमेखले । अङ्के निक्षिप्तचरणं आस्तीर्णकरपल्लवे ॥ रघुवंशम् १०.८ । ।
श्रियमेव परं धराधिपाद्गुणसिन्धोरुदितामवेहि ताम् । व्यवधावपि वा विधोः कलां मृडचूडानिलयां न वेद कः ॥
श्रियस्तदालिङ्गनभूर्न भूता व्रतक्षतिः कापि पतिव्रतायाः । समस्तभूतात्मतया न भूतं तद्भर्तुरीर्ष्याकलुषाणुनापि ॥
श्रिया जुष्टं दिव्यैः सपटहरवैरन्वितं पुष्पवर्षैर्-वपुष्टश्चैद्यस्य क्षणमृषिगणैः स्तूयमानं निरीय । प्रकाशेनाकाशे दिनकरकरान्विक्षिपद्विस्मिताक्षै-र्नरेन्द्रैरौपेन्द्रं वपुरथ विशद्धाम वीक्षांबभूवे ॥ शिशुपाल२०.७९ ।।
श्रिया हसद्भिः कलमानि सस्मितैरलंकृताम्बुः प्रतिमागतैर्मुखैः । कृतानुकूल्या सुरराजयोषितां प्रसादसाफल्यं अवाप जाह्वनी ।। किरातार्जुनीयम्८.४४ ।।
श्रियास्य योग्याहमिति स्वमीक्षितुं करे तमालोक्य सुरूपया धृतः । विहाय भैमीमप्दर्पया कया न दर्पणः श्वासमलीमसः कृतः ॥ नैषधीयचरितम्१.३१ ॥
श्रियौ नरेन्द्रस्य निरीक्ष्य तस्य स्मरामरेन्द्रावपि न स्मरामः । वासेन तस्मिन्क्षमयोश्च सम्यग्बुद्धौ न दध्मः खलु शेषबुद्धौ ॥
श्रीभरानतिथिसात्करवाणि स्वोपभोगपरता न हितेति । पश्यतो बहिरिवान्तरपीयं दृष्टिसृष्टिरधिका तव कापि ॥
श्रीमद्भिः सरथगजैः सुराङ्गनानां गुप्तानां अथ सचिवैस्त्रिलोकभर्तुः । संमूर्छन्नलघुविमानरन्ध्रभिन्नः प्रस्थानं समभिदधे मृदङ्गनादः ।। किरातार्जुनीयम्७.१ ।।

श्रीमद्भिर्जितपुलिनानि माधवीनामारोहैर्निबिडबृहन्नितम्बबिम्बैः । पाषाणस्खलनविलोलमाशु नूनं
श्रीमद्भिर्नियमितकन्धरापरान्तैः संसक्तैरगुरुवनेषु साङ्गहारं । सम्प्रापे निसृतमदाम्बुभिर्गजेन्द्रैः प्रस्यन्दिप्रचलितगण्डशैलशोभा ।। किरातार्जुनीयम्७.३७ ।।
श्रीमल्लताभवनं ओषधयः प्रदीपाः शय्या नवानि हरिचन्दनपल्लवानि । अस्मिन्रतिश्रमनुदश्च सरोजवाताः स्मर्तुं दिशन्ति न दिवः सुरसुन्दरीभ्यः ।। किरातार्जुनीयम्५.२८ ।।
श्रीहर्शं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम् । स्वादूत्पादभृति त्रयोदशतयादेश्यस्तदीये महाकाव्येऽयं व्यरमन्नलस्य चरिते सर्गो रसाम्भोनिधिः ॥ नैषधीयचरितम्१३.५६ ॥
श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं शृईहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं ममल्लदेवी च यम् । षष्ठः खण्डनखण्डतोऽपि सहजात्क्षोदक्षमे तन्महाकाव्येऽयं व्यगलन्नलस्य चरिते सर्गो निसर्गोज्ज्वलः ॥ नैषधीयचरितम्६.११३ ॥
श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुबे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम् । तुर्यः स्थैर्यविचारणप्रकरणभ्रातर्ययं तन्महाकाव्येऽत्र व्यगलन्नलस्य चरिते सर्गो निसर्गोज्ज्वलः ॥ नैषधीयचरितम्४.१२४ ॥
श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम् । अन्याक्षुण्णरसप्रमेयभणितौ विंशस्तदीये महाकाव्येऽयं व्यगलन्नलस्य चरिते सर्गो निसर्गोज्ज्वलः ॥ नैषधीयचरितम्२०.१६२ ॥
श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम् । एकामत्यजतो नवार्थघटनामेकान्नविंशो महाकाव्ये तस्य कृतौ नलीयचरिते सर्गोऽयमस्मिन्नगात् ॥ नैषधीयचरितम्१९.६८ ॥
श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम् । गौडर्वीशकुलप्रशस्तिभणितिभ्रातर्ययं तन्महाकाव्ये चारुणि वैरसेनिचरिते सर्गोऽगमत्सप्तमः ॥ नैषधीयचरितम्७.११ ॥
श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम् । तच्चिन्तामणिमन्त्रचिन्तनफले शृङ्गारभङ्ग्या महाकाव्ये चारुणि नैषधीयचरिते सर्गोऽयमादिर्गतः ॥
श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम् । तर्केष्वप्यसमश्रमस्य दशमस्तस्य व्यरंसीन्महाकाव्ये चारुणि नैषधीयचरिते सर्गो निसर्गोज्ज्वलः ॥ नैषधीयचरितम्१०.१३८ ॥
श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम् । तस्य द्वादश एष मातृचरणाम्भोजालिमौलेर्महाकाव्येऽयं व्यगलन्नलस्य चरिते सर्गो निसर्गोज्ज्वलः ॥ नैषधीयचरितम्१२.११३ ॥
श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम् । तस्य श्रीविजयप्रशस्तिरचनातातस्य नव्ये महाकाव्ये चारुणि नैषधीयचरिते सर्गोऽगमत्पञ्चमः ॥ नैषधीयचरितम्५.१३८ ॥
श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम् । तस्यागादयमष्टमः कविकुलादृष्टाध्वपान्थे महाकाव्ये चारुणि नैषधीयचरिते सर्गो निसर्गोज्ज्वलः ॥ नैषधीयचरितम्८.१०९ ॥
श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम् । तस्यागादयमेकविंशगणनाकाव्येऽतिनव्ये कृतौ भैमीभर्तृचरित्रवर्णनमये सर्गो निसर्गोज्ज्वलः ॥ नैषधीयचरितम्२१.१६४ ॥
श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम् । द्वाविंशो नवसाहसाङ्कचरिते चम्पूकृतोऽयं महाकाव्ये तस्य कृतौ नलीयचरिते सर्गो निसर्गोज्ज्वलः ॥ नैषधीयचरितम्२२.१५१ ॥
श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम् । द्वैतीयीकतया मितोऽयमगमत्तस्य प्रबन्धे महाकाव्ये चारुणि नैषधीयचरिते सर्गो निसर्गोज्ज्वलः ॥ नैषधीयचरितम्२.११ ॥
श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम् । यातः सप्तदशः स्वसुः सुसदृशि छिन्दप्रशस्तेर्महाकाव्ये तद्भुवि नैषधीयचरिते सर्गो निसर्गोज्ज्वलः ॥ नैषधीयचरितम्१७.२२२ ॥
श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम् । यातस्तस्य चतुर्दशः शरदिजज्योत्स्नाच्छसूक्तेर्महाकाव्ये चारुणि नैषधीयचरिते सर्गो निसर्गोज्ज्वलः ॥ नैषधीयचरितम्१४.१०१ ॥
श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम् । शृङ्गारामृतशीतगावयमगादेकादशस्तन्महाकाव्ये चारुणि नैषधीयचरिते सर्गो निसर्गोज्ज्वलः ॥ नैषधीयचरितम्११.१३ ॥

श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम् । संदृब्धार्णववर्णनस्य नवमस्तस्य व्यरंसीन्महाकाव्ये चारुणि नैषधीयचरिते सर्गो निसर्गोज्ज्वलः ॥ नैषधीयचरितम्९.१६ ॥

श्रुतं अप्यधिगम्य ये रिपून्विनयन्ते स्म न शरीरजन्मनः । जनयन्त्यचिराय सम्पदां अयशस्ते खलु चापलाश्रयं ।।

श्रुतः स दृष्टश्च हरित्सु मोहाद्ध्यातः स नीरन्ध्रितबुद्धिधारम् । ममाद्य तत्प्राप्तिरसुव्ययो वा हस्ते तवास्ते द्वयमेकशेषः ॥

श्रुताप्सरोगीतिरपि क्षणेऽस्मिन्हरः प्रसंख्यानपरो बभूव । आत्मेश्वराणां न हि जातु विनाः समाधिभेदप्रभवो भवन्ति ॥

श्रुतिं श्रद्धत्थ विक्षिप्ताः प्रक्षिप्तां ब्रूथ च स्वयम् । मीमांसामांसलप्रज्ञास्तां यूपद्विपदापिनीम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.६१ ॥

श्रुतिः सुराणां गुणगायनी यदि त्वदङ्घ्रिमग्नस्य जनस्य किं ततः । स्तवे रवेरप्सु कृताप्लवैः कृते न मुद्वती जातु भवेत्कुमुद्वती ॥ नैषधीयचरितम्९.१४८ ॥

श्रुतित्रयमृदुक्षिप्रध्रुवस्वातौ सिताम्बरे । मध्यं च मूलादितिभे पितृमिश्रे परेष्वसत् ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् २॥

श्रुतिपथमधुराणि सारसानामनुनदि सुश्रुविरे रुतानि ताभिः । विदधति जनतामनःशरव्यव्यधपटुमन्मथचापनादशङ्कां ॥

श्रुतिपाठकवक्त्रेभ्यस्तत्राकर्णयतः क्रमम् । क्रमः संकुचितस्तस्य पुरे दूरमवर्तत ॥ नैषधीयचरितम्१७.१६४ ॥

श्रुतिमयतनोर्भानोर्जानेऽवनेरधराद्ध्वना विहरणकृतः शाखा साक्षाच्छतानि दश त्विषाम् । निशि निशि सहस्राभ्यां दृग्भिः शृणोति सहस्वराः पृथगहिपतिः पश्यत्यस्याक्रमेण च भास्वराः ॥ नैषधीयचरितम्१९.५२ ॥

श्रुतिसंरोधजध्वानसंततिच्छेदतालताम् । जगाम झटिति त्यागस्वनस्तत्कर्णयोस्ततः ॥ नैषधीयचरितम्२०.१११ ॥

श्रुतिसमधिकमुच्चैः पञ्चमं पीडयन्तः सततमृषभहीनं भिन्नकीकृत्य षड्जं । प्रणिजगदुरकाकुश्रावकस्निग्धकण्ठाः परिणतिमिति रात्रेर्मागधा माधवाय ॥ शिशुपाल११.१ ।।

श्रुतिसुखं उपवीणितं सहायैरविरललाञ्छनहारिणश्च कालाः । अविहितहरिसूनुविक्रियाणि त्रिदशवधूषु मनोभवं वितेनुः ।।

श्रुतिसुखभ्रमरस्वनगीतयः कुसुमकुॐअलदन्तरुचो बभुः । उपवनान्तलताः पवनाहतैः किसलयैः सलयैरिव पाणिभिः ॥

श्रुतिस्मृत्यर्थबोधेषु क्वैकमत्यं महाधियाम् । व्याख्या बुद्धिबलापेक्षा सा नोपेक्ष्य सुखोन्मुखी ॥ नैषधीयचरितम्१७.५१ ॥

श्रुत्वा जनं रजोजुष्टं तुष्टिं प्राप्नोज्झटित्यसौ । तं पश्यन्पावनस्नानावस्थं दुःस्थस्ततोऽभवत् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१९९ ॥

श्रुत्वा तथाविधं मृत्युं कैकेयीतनयः पितुः । मातुर्न केवलं स्वस्याः श्रियोऽप्यासीत्पराङ्मुखः ॥ रघुवंशम् १२.१३ । ।

श्रुत्वा तन्व्या निशीथे नवघनरसितं विश्लथाङ्कं पतित्वा शय्यायां भूमिपृष्ठे करतलधृतया दुःखितालीजनेन । सोत्कण्ठं मुक्तकण्ठं कठिनकुचतटाघातशीर्णाश्रुबिन्दु स्मृत्वा स्मृत्वा प्रियस्य स्खलितमृदुवचो रुद्यते पान्थबध्वा ॥अमरुशतकम्-५५॥

श्रुत्वा तस्य शुचो हेतुं गोप्ता जिह्लाय राघवः । न ह्यकालभवो मृत्युरिक्ष्वाकुपदं अस्पृशथ् ॥ रघुवंशम् १५.४४ । ।

श्रुत्वा नामापि यस्य स्फुटघनपुलकं जायतेऽङ्गं समन्तात्दृष्ट्वा यस्याननेन्दुं भवति वपुरिदं चन्द्रकान्तानुकारि । तस्मिन्नागत्य कण्ठग्रहणसरभसस्थायिनि प्राणनाथे भग्ना मानस्य चिन्ता भवति मम प्रर्वज्रमय्याः कदा नु ॥अमरुशतकम्-

श्रुत्वा रामः प्रियोदन्तं मेने तत्संगमोत्सुकः । महार्णवपरिक्षेपं लङ्कायाः परिखालघुं ॥ रघुवंशम् १२.६६ । ।

श्रृङ्गारे च प्रसादे च कान्त्यर्थव्यक्तिसंग्रहः । अमी दश गुणाः काव्ये पुंसि शौर्यादयो यथा ॥ चन्द्रालोकः४.१० ।।

श्रेणीबन्धाद्वितन्वद्भिरस्तम्भां तोरणस्रजं । सारसैः कलनिर्ह्रादैः क्वचिदुन्नमिताननौ ॥ रघुवंशम् १.४१ । ।

श्रेयसीं तव सम्प्राप्ता गुणसम्पदं आकृतिः । सुलभा रम्यता लोके दुर्लभं हि गुणार्जनं ।। किरातार्जुनीयम्११.११ ।।

श्रेयसोऽप्यस्य ते तात वचसो नास्मि भाजनं । नभसः स्फुटतारस्य रात्रेरिव विपर्ययः ।। किरातार्जुनीयम्११.४४ ।।

श्रोताभिरामध्वनिना रथेन स धर्मपत्नीसहितः सहिष्णुः । ययावनुद्घातसुखेन मार्गं स्वेनेव पूर्णेन मनोरथेन ॥ रघुवंशम्

श्रोत्रं श्रुतेनैव न कुण्डलेन, दानेन पाणिर्न तु कङ्कणेन । विभाति कायः करुणापराणां, परोपकारैर्न तु चन्दनेन ।।

श्रौतमार्गसुखगानकोविदब्रह्मषट्चरणगर्भमुज्वलं । श्रीमुखेन्दुसविधेऽपि शोभते यस्य नाभिसरसीसरोरुहं ॥

श्लक्ष्णं यत्परिहितमेतयोः किलान्तर्धानार्थं तदुकसेकसक्तमूर्वोः । नारीणां विमलतरौ समुल्लसन्त्या

श्लथतां व्रजतस्तथा परेषामगद्धारणाशक्तिमुज्झतः स्वां । सुगृहीतमपि प्रमदभाजां मनसः शास्त्रमिवामस्त्रमग्रपाणेः ॥

श्लथशिरसिजपातभारादिव नितरां नतिमद्भिरंसभागैः । मुकुलितनयनैर्मुखारविन्दैर्घनमहतामिव पक्ष्मणां भरेण ॥

श्लथैर्दलैः स्तम्भयुगस्य रम्भयोश्चकास्ति चण्डातकमण्डिता स्म सा । प्रियासखीवास्य मनःस्थितिस्फुरत्सुखागतप्रश्नितत्तूर्यनिःस्वना ॥ नैषधीयचरितम्१६.८ ॥

श्लाघ्यः स एको भुवि मानवानां स उत्तमः सत्पुरुषः स धन्यः । यस्यार्थिनो वा शरणागता वा नाशाविभङ्गा विमुखाः प्रयान्ति ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१८३ ॥
श्लाघ्यस्त्यागोऽपि वैदेह्याः पत्युः प्राग्वंशवासिनः । अनन्यहानेः तस्यासीत्सैव जाया हिरण्मयी ॥ रघुवंशम् १५.६१ ।।
श्लिष्टः कण्ठे किमिति न मया मूढया प्राणनाथश्चुम्बत्यस्मिन् वदनविधुतिः किं कृता किं न दृष्टः । नोक्तः कस्माद् इति नववधूचेष्टितं चिन्तयन्ती पश्चात्तापं वहति तरुणी प्रेम्णि जाते रसज्ञा ॥अमरुशतकम्-५६॥
श्लिष्यतः प्रियवधूरुपकण्ठं तारकास्ततकरस्य हिमांशोः । उद्वमन्नभिरराज समन्तादङ्गराग इव लोहितरागः ।।
श्लिष्यद्भिरन्योन्यमुखाग्रसङ्गस्खलत्खलीनं हरिभिर्विलोलैः । परस्परोत्पीडितजानुभागा यत्नेन निश्चक्रमुरश्ववाराः ॥
श्लिष्यन्ति वाचो यदमूरमुष्याः कवित्वशक्तेः खलु ते विलासाः । भूपाललीलाः किल लोकपालाः समाविशन्ति व्यतिभेदिनोऽपि ॥ नैषधीयचरितम्१४.१६ ॥
श्लेषादिभूर्विरोधश्चेद्विरोधाभासता मता । अप्यन्धकारिणाऽनेन जगदेतत्प्रकाश्यते ॥ चन्द्रालोकः५.७५ ।।
श्लेषो विघटमानार्थ-घटमानत्ववर्णनम् । स तु शाब्दः सजातीयैः शब्दैर्बन्धः सुखावहः ॥ चन्द्रालोकः४.१ ।।
श्लोकस्यार्धे तदर्धे वा वर्णावृत्तिर्यदि ध्रुवा । तदा मता मतिमतां स्फुटानुप्रासता सताम् ॥ चन्द्रालोकः५.५ ।।
श्लोकादिह प्रथमतो हरिणा द्वितीयाद्धूमध्वजेन शमनेन समं तृतीयात् । तुर्याच्च तस्य वरुणेन समानभावं सा जानती पुनरवादि तया विमुग्धा ॥ नैषधीयचरितम्१३.३२ ॥
श्वःश्वः प्राणप्रयाणेऽपि न स्मरन्ति स्मरद्विषः । मग्नाः कुटुम्बजम्बाले बालिशा यदुपासिनः ॥ नैषधीयचरितम्१७.३ ॥
श्वगणवागुरिकैः प्रथमास्थितं व्यपगतानलदस्यु विवेश सः । स्थिरतुरंगमभूमि निपानवन्मृगवयोगवयोपचितं वनं ॥
श्वश्रूः सितोऽर्कः श्वशुरस्तनुस्तनुर्जामित्रपः स्याद्दयितो मनः शशी । एतद्बलं सम्प्रतिभाव्य तान्त्रिकस्तेषां सुखं सम्प्रवदेद्विवाहतः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ९३॥
श्वश्रूजनं सर्वं अनुक्रमेण विज्ञापय प्रापितमत्प्रणामः । प्रजानिशेकं मयि वर्तमानं सूनोरनुध्यायत चेतसेति ॥ रघुवंशम्
श्वश्रूजनानुष्ठितचारुवेषां कर्णीरथस्थां रघुवीरपत्नीं । प्रासादवातायनदृश्यबन्धैः साकेतनार्योऽञ्जलिभिः प्रणेमुः ॥ रघुवंशम्
श्वश्रूविनाशमहिजौ सुतरां विधत्तः कन्याऽसुतौ निऋतिजौ श्वशुरं हतश्च । ज्येष्ठाभजाततनया स्वधवाग्रजं च शक्राग्निजा भवति देवरनाशकर्त्री ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् १९॥
श्वसनचलितपल्लवाधरोष्ठे नवनिहितेर्ष्यं इवावधूनयन्ती । मधुसुरभिणि षट्पदेन पुष्पे मुख इव शाललतावधूश्चुचुम्बे ।।
श्वस्तस्याः प्रियमाप्तुसुद्धुरधियो धाराः सृजन्त्या रयान्नम्रोन्नम्रकपोलपालिपुलकैर्वेतस्वतीरस्रुणः । चत्वारः प्रहराः स्मरार्तिभिरभूत्सापि क्षपा दुःक्षया तत्तस्यां कृपयाखिलैव विधिना रात्रिस्त्रियामा कृता ॥ नैषधीयचरितम्९.१५८ ॥
श्वस्त्वया सुखसंवित्तिः स्मरणीयाधुनातनी । इति स्वप्नोपमान्मत्वा कामान्मा गास्तदङ्गतां ।। किरातार्जुनीयम्११.३४ ।।
श्वैत्यशैत्यजलदैवतमन्त्रस्वादुताप्रमुदितां चतुरक्षीम् । वीक्ष्य मोघधृतसौरभलोभं घ्राणमस्य सलिलभ्रमिवासीत् ॥
षडशीत्याननं चापनृयुक्कन्याझषे भवेत् । तुलाजौ विषुवं विष्णुपदं सिंहालिगोघटे ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् ४ ॥
षड्गुणाः शक्तयस्तिस्रः सिद्धयश्चोदयास्त्रयः । ग्रन्थानधीत्य व्याकर्तुमिति दुर्मेधसो प्यलम् ॥ शिशुपाल २.२७ ॥
षड्टतवः कृपया स्वकमेककं कुसुममक्रमनन्दितनन्दनाः । ददति यद्भवते कुरुते भवान्धनुरिवैकमिषूनिव पञ्च तैः ॥
षड्दोषाः पुरुषेणेह हातव्या भूतिमिच्छता । निद्रा तन्द्रा भयं क्रोध आलस्यं दीर्घसूत्रता ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.३४ ॥
षष्टिघ्नं गतभं भुक्तघघटीयुक्तं युगाहतम् । शराब्धिहृल्लब्धतोऽर्कशेषेऽवस्थाः क्रियाद्विधोः ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् १४ ॥
षष्ठादौ लभते हि भोगमतुलं तातात्सुखं पुष्टतां लक्ष्मीं सौख्यमथो जनौ सदशनो वोर्ध्वं स्वपित्रादिहा ॥
षष्ठाष्टस्थः प्रश्नलग्नाद्यदीन्दुर्लग्ने क्रूरः सप्तमे वा कुजः स्यात् । मूर्ताविन्दुः सप्तमे तस्य भौमो रण्डा सा स्यादष्टसंवत्सरेण ॥
षष्ठ्यष्टमीभूतविधुक्षयेषु नो सेवेत ना तैलपले क्षरं रतम् । नाभ्यञ्जनं विश्वदशद्विके तिथौ धात्रीफलैः स्नानममाद्रिगोष्वसत्
षष्ठ्यादितिथयो मन्दाद्विलोमं प्रतिपदबुधे । सप्तम्यर्केऽधमाः षष्ट्याद्यामाश्च रदधावने ॥ मुहूर्तचिन्त.६ ॥
षाड्गुण्यमुपयुञ्जीत शक्त्यपेक्षं रसायनम् । वन्त्यस्यैवमङ्गानि स्थास्नूनि बलवन्ति च ॥ शिशुपाल २.९३ ॥
स इन्द्रनीलस्थलनीलमूर्ती रराज कर्पूरपिशङ्गवासाः । विसृत्वरैरम्बुरुहां रजोभिर्यमस्वसुश्चित्र इवोदभारः ॥ शिशुपाल
स 'एकलिङ्गो भगवाञ्जयत्वलम् जयत्वलं भारत-मा महीयसी । प्रतापसिंहो विजयी जयत्वलं, जयत्वलं तदबलवत्तरं बलम्
स एवम् उक्त्वा मघवन्तं उन्मुखः करिष्यमाणः सशरं शरासनम् । अतिष्ठदालीढविशेषशोभिना वपुःप्रकर्षेण विडम्बितेश्वरः

स कंचिदूचे रचयन्तु तेमनोपहारमत्राङ्गरुचेर्यथोचितम् । पिपासतः काश्चन सर्वतोमुखं तवार्पयन्तामपि काममोदनम् ॥
स कदाचिदवेषितप्रजः सह देव्या विजहार सुप्रजाः । नगरोपवने शचीसखो मरुतां पालयितेव नन्दने ॥ रघुवंशम् ८.३२ । ।
स काञ्चने यत्र मुनेरनुज्ञया नवाम्बुदश्यामवपुर्न्यविक्षत । जिघाय जम्बूजनितश्रियः श्रियं सुमेरुशृङ्गस्य तदा तदासनम् ॥
स कामरूपाधिप एष हा त्वया न कामरूपाधिक ईक्ष्यतेऽपि यः । त्वमस्य सा योग्यतमासि वल्लभा सुदुर्लभा यत्प्रतिमल्लभा परा ॥ नैषधीयचरितम्१२.७ ॥
स किंवदन्तीं वदतां पुरोगः स्वक्त्तं उद्दिश्य विशुद्धवृत्तः । सर्पाधिराजोरुभुजोऽपसर्प पप्रच्छ भद्रं विजितारिभद्रः ॥
स किंसखा साधु न शास्ति योऽधिपं हितान्न यः संशृणुते स किंप्रभुः । सदानुकूलेषु हि कुर्वते रतिं नृपेष्वमात्येषु च
स किल संयुगमूर्ध्नि सहायतां मघवतः प्रतिपद्य महारथः । स्वभुजवीर्यं अगापयदुच्छ्रितं सुरवधूरवधूतभयाः शरैः ॥
स कीचकैर्मारुतपूर्णरन्ध्रैः कूजद्भिरापादितवंशकृत्यम् । शुश्राव कुञ्जेषु यशस्स्वमुच्चैरुद्गीयमानं वनदेवताभिः ॥ रघुवंशम्
स कीलश्रमं अन्त्यं आश्रितो निवसन्नावसथे पुराद्बहिः । समुपास्यत पुत्रभोग्यया स्नुषयेवाविकृतेन्द्रियः श्रिया ॥ रघुवंशम्
स कुलोचितं इन्द्रस्य साहायकं उपेयिवान् । जघान समरे दैत्यं दुर्जयं तेन सोऽवधि ॥ रघुवंशम् १७.५ । ।
स क्षत्रियस्त्राणसहः सतां यस्तत्कार्मुकं कर्मसु यस्य शक्तिः । वहन्द्वयीं यद्यफलेऽर्थजाते करोत्यसंस्कारहतां इवोक्तिं ।।
स क्षेमधन्वानं अमोघधन्वा पुत्रं प्रजाक्षेमविधानदक्षं । क्ष्मां लम्भयित्वा क्षमयोपपन्नं वने तपः क्षान्ततरश्चचार ॥ रघुवंशम्
स क्षेमधन्वानं अमोघधन्वा पुत्रं प्रजाक्षेमविधानदक्षं । क्ष्मां लम्भयित्वा क्षमयोपपन्नं वने तपः क्षान्ततरश्चचार ॥ रघुवंशम्
स खण्डनं प्राप्य परादमर्षवान्भुजद्वितीयोऽपि विजेतुं इच्छया । ससर्ज वृष्टिं परिरुग्णपादपां द्रवेतरेषां पयसां इवाश्मनां ।।
स गतः क्षितिं उष्णशोणितार्द्रः खुरदंष्ट्राग्रनिपातदारिताश्मा । असुभिः क्षणं ईक्षितेन्द्रसूनिर्विहितामर्षगुरुध्वनिर्निरासे ।।
स गत्वा सरयूतीरं देहत्यागेन योगवित् । चकार वितथां भ्रातुः प्रतिज्ञां पूर्वजन्मनः ॥ रघुवंशम् १५.९५ । ।
स गरुद्वनदुर्गदुर्ग्रहान्कटु कीटान्दशतः सतः क्वचित् । नुनुदे तनुकण्डु पण्डितः पटुचञ्चूपुटकोटिकुट्टनैः ॥ नैषधीयचरितम्२.४
स गुणानां बलानां च षण्णां षण्मुखविक्रमः । बभूव विनियोगज्ञः साधनीयेषु वस्तुषु ॥ रघुवंशम् १७.६७ । ।
स गुप्तमूलप्रत्यन्तः शुद्धपार्ष्णिरयान्वितः । षड्विधं बलं आदाय प्रतस्थे दिग्जिगीषया ॥ रघुवंशम् ४.२६ । ।
स गृहे गृहिभिः पूर्णे वने वैखानसैर्घने । यत्याधारेऽमरागारे क्वापि न स्थानमानशे ॥ नैषधीयचरितम्१७.१७५ ॥
स गोपतिं नन्दिभुजावलम्बी शार्दूलचर्मान्तरितोरुपृष्ठम् । तद्भक्तिसंक्षिप्तबृहत्प्रमाणमारुह्य कैलासमिव प्रतस्थे॥
स ग्राम्यः स विदग्धसंसदि सदा गच्छत्यपाङ्क्तेयतां तं च स्प्रस्ष्टुमपि स्मरस्य विशिखा मुग्धे विगानोन्मुखाः । यः किं मध्विति नाधरं तव कथं हेमेति न त्वद्वपुः कीदृङ्नाम सुधेति पृच्छति न ते दत्ते गिरं चोत्तरम् ॥ नैषधीयचरितम्२१.१५९
स च प्राप मधूपघ्नं कुम्भीनस्याश्च कुक्षिजः । वनात्करं इवादाय सत्त्वराशिं उपस्थितः ॥ रघुवंशम् १५.१५ । ।
स चतुर्धा बभौ व्यस्तः प्रसवः पृथिवीपतेः । धर्मार्थकाममोक्षाणां अवतार इवाङ्गभाक् ॥ रघुवंशम् १०.८५ । ।
स चानुनीतः प्रणतेन पश्चान्मया महर्षिर्मृदुतां अगच्छथ् । उष्णत्वं अग्न्यातपसंप्रयोगाच्छैत्यं हि यत्सा प्रकृतिर्जलस्य ॥
स चापं उत्सृज्य विवृद्धमत्सरः प्रणाशनाय प्रबलस्य विद्विषः । महीध्रपक्षव्यपरोपणोचितं स्फुरत्प्रभामण्डलं अस्त्रं आददे ॥
स चापकोटीनिहितैकबाहुः शिरस्तनिष्कर्षणभिन्नमुलिः । ललाटबद्धश्रमवारिबिन्दुर्भीतां प्रियां एत्य वचो बभाषे ॥
स च्छिन्नबन्धद्रुतयुग्यशून्यं भग्नाक्षपर्यस्तरथं क्षणेन । रामापरिताणविहस्तयोधं सेनानिवेशं तुमुलं चकार ॥ रघुवंशम्
स च्छिन्नमूलः क्षतजेन रेणुस्तस्योपरिष्टात्पवनावधूतः । अङ्गारशेषस्य हुताशनस्य पूर्वोत्थितो धूम इवाबभासे ॥ रघुवंशम्
स जगाम विस्मयं उद्वीक्ष्य पुरः सहसा समुत्पिपतिषोः फणिनः । प्रहितं दिवि प्रजविभिः श्वसितैः शरदभ्रविभ्रमं अपां पटलं
स जयत्यरिसार्थसार्थकीकृतनामा किल भीमभूपतिः । यमवाप्य विदर्भभूः प्रभुं हसति द्यामपि शक्रभर्तृकाम् ॥
स जहरा तयोर्मध्ये मैथिलीं लोकशोषणः । नभोनभस्ययोर्वृष्टिं अवग्रह इवान्तरे ॥ रघुवंशम् १२.२९ । ।
स जातकर्मण्यखिले तपस्विना तपोवनादेत्य पुरोधसा कृते । दिलीपसूनुर्मणिराकरोद्भवः प्रयुक्तसंस्कार इवाधिकं बभौ ॥
स तं आससाद घननीलं अभिमुखं उपस्थितं मुनेः । पित्रनिकषणविभिन्नभुवं दनुजं दधानं अथ सौकरं वपुः ।।
स तं नैषधसौधस्य निकटं निष्कुटध्वजम् । बहु मेने निजं तस्मिन्कलिरालम्बनं वने ॥ नैषधीयचरितम्१७.२१२ ॥
स तक्षपुष्कलौ पुत्रौ राजधान्योस्तदाख्ययोः । अभिषिच्याभिषेकार्हौ रामान्तिकं अगात्पुनः ॥ रघुवंशम् १५.८९ । ।
स ततार सैकतवतीरभितः शफरीपरिस्फुरितचारुदृशः । ललिताः सखीरिव बृहज्जघनाः सुरनिम्नगां उपयतीः सरितः ।।
स तत्कुचस्पृष्टकचेष्टिदोर्लताचलद्दलाभव्यजनानिलाकुलः । अवाप नानानलजालशृङ्खलानिबद्धनीडोद्भवविभ्रमं युवा ॥

स तत्र मञ्चेषु मनोज्ञवेषान्सिंहासनस्थानुपचारवस्तु । वैमानिकानां मरुतां अपश्यदाकृष्टलीलान्नरलोकपालान् ॥ रघुवंशम्
स तथेति प्रतिज्ञाय विसृज्य कथमप्युमाम् । ऋषीञ्ज्योतिर्मयान्सप्त सम्मार स्मरशासनः ॥ कुमारसंभवम्६.३॥
स तथेति विनेतुरुदारमतेः प्रतिगृह्य वचो विससर्ज मुनिम् । तदलब्धपदं हृदि शोकघने प्रतियातं इवान्तिकं अस्य गुरोः ॥
स तदोजसा विजितसारं अमरदितिजोपसंहितं । विश्वं इदं अपिदधाति पुरा किं इवास्ति यन्न तपसां अदुष्करं ।।
स तद्वक्त्रं हिमक्लिष्टकिञ्जल्कं इव पङ्कजं । ज्योतिष्कणाहतश्मश्रु कण्ठनालादपाहरथ् ॥ रघुवंशम् १५.५२ । ।
स तपःप्रतिबन्धमन्युना प्रमुखाविष्कृतचारुविभ्रमां । अशपद्भव मानुषीति तां शमवेलाप्रलयोर्मिणा मुनिः ॥ रघुवंशम्
स तप्तकार्तस्वरभास्वराम्बरः कठोरताराधिपलाञ्छनच्छविः । वोदोद्युते वाडवजातवेदसः शिखाभिराश्लिष्ट इवाम्भसां
स तमालनिभे रिपौ सुराणां घननीहार इवाविषक्तवेगः । भयविप्लुतं ईक्षितो नभःस्थैर्जगतीं ग्राह इवापगां जगाहे ।।
स तावदभिषेकान्ते स्नातकेभ्यो ददौ वसु । यावत्तेषां समाप्येरन्यज्ञाः पर्याप्तदक्षिणाः ॥ रघुवंशम् १७.१७ । ।
स तावाख्याय रामाय मैथिलेयौ तदात्मजौ । कविः कारुणिको वव्रे सीतायाः संपरिग्रहं ॥ रघुवंशम् १५.७१ । ।
स तीरभूमौ विहितोपकार्यां आनायिभिस्तां अपकृष्टनक्रां । विगाहितुं श्रीमहिमानुरूपं प्रचक्रमे चक्रधरप्रभावः ॥ रघुवंशम्
स तीर्त्वा कपिषां सैन्यैर्बद्धद्विरदसेतुभिः । उत्कलादर्शितपथः कलिङ्गाभिमुखो ययौ ॥ रघुवंशम् ४.३८ । ।
स तुतोषाश्नतो विप्रान्दृष्ट्वा स्पृष्टपरस्परान् । होमशेषीभवत्सोमभुजस्तान्वीक्ष्य दूनवान् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१९८ ॥
स ते दुहितरं साक्षात्साक्षी विश्वस्य कर्मणाम् । वृणुते वरदः शंभुरस्मत्संक्रामितैः पदैः॥ कुमारसंभवम्६.७८॥
स तेजो वैश्नवं पत्न्योर्विभेजे चरुसंज्ञितं । द्यावापृथिव्योः प्रत्यग्रं अहर्पतिरिवातपं ॥ रघुवंशम् १०.५५ । ।
स तौ कुशलवोन्मृष्टगर्भक्लेदौ तदाख्यया । कविः कुशलवावेव चकार किल नामतः ॥ रघुवंशम् १५.३२ । ।
स त्वं निवर्तस्व विहाय लज्जां गुरोर्भवान्दर्शितशिष्यभक्तिः । शस्त्रेण रक्ष्यं यदशक्यरक्षं न तद्यशः शस्त्रभृतां क्षिणोति ॥
स त्वं प्रशस्ते महिते मदीये वसंश्चतुर्थोऽग्निरिवाग्न्यगारे । द्वित्राण्यहान्यर्हसि सोढुं अर्हन्यावद्यते साधयितुं त्वदर्थं ॥
स त्वं मदीयेन शरीरवृत्तिं देहेन निर्वर्तयितुं प्रसीद । दिनावसानोत्सुकबालवत्सा विसृज्यतां धेनुरियं महर्षेः ॥ रघुवंशम्
स त्वनेकवनितासखोऽपि सन्पावनीं अनवलोक्य संततिं । वैद्ययत्नपरिभाविनं गदं न प्रदीप इव वायुं अत्यगाथ् ॥ रघुवंशम्
स दक्षिणं तूण-मुखेन वामं व्यापारयन्हस्तं अलक्ष्यताजौ । आकर्णकृष्टा सकृदस्य योद्धुमौर्वीव बाणान्सुषुवे रिगुफ्नान् ॥
स दक्षिणापाङ्गनिविष्टमुष्टिं नतांसमाकुञ्चितसव्यपादम् । ददर्श चक्रीकृतचारुचापं प्रहर्तुमभ्युद्यतमात्मयोनिम् ॥
स ददर्श सभामध्ये सभासद्भिरुपस्थितं । रामं सीतापरित्यागादसामण्यपतिं भुवः ॥ रघुवंशम् १५.३९ । ।
स दिवं समचिच्छदच्छरौघैः कृततिग्मद्युतिमण्डलापलापैः । ददृशेऽथ च तस्य चापयष्ट्यामिषुरेकैव जनै सकृद्विसृष्टा ॥
स दुष्प्रापयशाः प्रापदाश्रमं श्रान्तवाहनः । सायं संयमिनस्तस्य महर्षेर्महिषीसखः ॥ रघुवंशम् १.४८ । ।
स दूरमादरं तस्या वदने मदनैकदृक् । दृष्टमन्दाकिनीहेमारविन्दश्रीरविन्दत ॥ नैषधीयचरितम्२०.३ ॥
स द्विनेत्रं हरेश्चक्षुः सहस्रनयनाधिकम् । वाचस्पतिरुवाचेदं प्राञ्जलिजलजासनम् ॥ कुमारसंभवम् २.३० ॥
स धनुर्महेषुधि निभर्ति कवचं असितं उत्तमं जटाः । वल्कं अजिनं इति चित्रं इदं मुनिताविरोधि न च नास्य राजते ।।
स धर्मराजः खलु धर्मशीलया त्वयास्ति चित्तातिथितामवापितः । ममापि साधुः प्रतिभात्ययं क्रमश्चकास्ति योग्येन हि योग्यसंगमः ॥ नैषधीयचरितम्९.५६ ॥
स धर्मस्थसखः शश्वदर्थिप्रत्यर्थिनां स्वयं । ददर्श संशयच्छेद्यान्व्यवहारानतन्द्रितः ॥ रघुवंशम् १७.३९ । ।
स धातुभेदारुणयाननेमिः प्रभुः प्रयाणध्वनिमिश्रतूर्यः । व्यलङ्घयद्विन्ध्यं उपायनानि पश्यन्पुलिन्दैरुपपादितानि ॥
स नन्दिनीस्तन्यं अनिन्दितात्मा सद्वत्सलो वत्सहुतावशेषं । पपौ वसिष्ठेन कृताभ्यनुज्ञः शुभ्रं यशो मूर्तं इवातितृष्णः ॥
स नर्मदारोधसि शीकरार्द्रैर्मरुद्भिरानर्तितनक्तमाले । निवेशयां आस विलङ्घिताध्वा क्लान्तं रजोधूसरकेतु सैन्यं ॥
स नादं मेघनादस्य धनुश्चेन्द्रायुधप्रभं । मेघस्येव शरत्कालो न किंचित्पर्यशेषयथ् ॥ रघुवंशम् १२.७९ । ।
स निकामघर्मितमभीक्ष्णमधुवदवधूतराजकः । क्षिप्तबहुलजलबिन्दु वपुः प्रलयार्णवोत्थित इवादिशूकरः ॥ शिशुपाल१५.५
स निनाय नितान्तवत्सलः करणापायविभिन्नवर्णया । समलक्ष्यत बिभ्रदाविलां मृगलेखां उषसीव चन्द्रमाः ॥ रघुवंशम्
स निनाय नितान्तवत्सलः परिवृत्तप्रथमच्छविं क्षणाथ् । सलिलोद्धृतपद्मिनीनिभां दयितां अङ्कं उदशुलोचनः ॥ रघुवंशम्
स निरायतकेतनांशुकान्तः कलनिक्वाणकरालकिङ्किणीकः । विरराज रिपुक्षयप्रतिज्ञामुखरो मुक्तशिखः स्वयं नु मृत्युः ॥
स निर्विश्य यथाकामं तटेष्वालीनचन्दनौ । स्तनाविव दिशस्तस्याः शैलौ मलयदर्दुरौ ॥ रघुवंशम् ४.५१ । ।

स निवेश्य कुशावत्यां रिपुनागाङ्कुषं कुशं । शरावत्यां सतां सूक्तैर्जनिताश्रुलवं लवं ॥ रघुवंशम् १५.९७ ।।
स नैषधस्यार्थपतेः सुतायां उत्पादयां आस निषिद्धशत्रुः । अनूनसारं निषधान्नगेन्द्रात्पुत्रं यं आहुर्निषधाख्यं एव ॥ रघुवंशम्
स नैषधस्यार्थपतेः सुतायां उत्पादयां आस निषिद्धशत्रुः । अनूनसारं निषधान्नगेन्द्रात्पुत्रं यं आहुर्निषधाख्यं एव ॥ रघुवंशम्
स नौविमानादवतीर्य रेमे विलोलहारः सह ताभिरप्सु । स्कन्धावलग्नोद्धृतपद्मिनीकः करेणुभिर्वन्य इव द्विपेन्द्रः ॥
स न्यस्तचिह्नामपि राजलक्ष्मीं तेजोविशेषानुमितां दधानः । आसीदनाविष्कृतदानराजिरन्तर्मदावस्थ इव द्विपेन्द्रः ॥
स परार्ध्यगतेरशोच्यतां पितुरुद्दिश्य सदर्थवेदिभिः । शमिताधिरधिज्यकार्मुकः कृतवानप्रतिशासनं जगथ् ॥ रघुवंशम्
स पल्वलोत्तीर्णवराहयूथान्यावासवृक्षोन्मुखबर्हिणानि । ययौ मृगाध्यासितशाद्वलानि श्यामायमानानि वनानि पश्यन् ॥
स पाखण्डजनान्वेषी प्राप्नुवन्वेदपण्डितान् । जलार्थीवानलं प्राप्य पापस्तापादपासरत् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१८५ ॥
स पाटलायां गवि तस्थिवांसं धनुर्धरः केसरिणं ददर्श । अधित्यकायां इव धातुमय्यां लोध्रद्रुमं सानुमतः प्रफुल्लम् ॥
स पार्श्वमशकद्गन्तुं न वराकः पराकिणाम् । मासोपवासिनां छायालङ्घने घनमस्खलत् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१७३ ॥
स पिङ्गाक्षः श्रीमान्भुवनमहनीयेन महसा तनुं भीमां बिभ्रत्त्रिगुणपरिवारप्रहरणः । परीत्येशानं त्रिः स्तुतिभिरुपगीतः सुरगणैः सुतं पाण्डोर्वीरं जलदं इव भास्वानभिययौ ।। किरातार्जुनीयम्१८.४५ ।।
स पितुः पितृमान्वंशं पुत्रं आपकुमुद्वती । अपुनात्सवितेवोभौ मार्गावुत्तरदक्षिणौ ॥ रघुवंशम् १७.२ ।।
स पिशङ्गजटावलिः किरन्नुरुतेजः परमेण मन्युना । ज्वलितौषधिजातवेदसा हिमशैलेन समं विदिद्युते ।।
स पुमानर्थवज्जन्मा यस्य नाम्नि पुरःस्थिते । नान्यां अङ्गुलिं अभ्येति संख्यायां उद्यताङ्गुलिः ।। किरातार्जुनीयम्११.६२ ।।
स पुरं पुरुहूतश्रीः कल्पद्रुमनिभध्वजां । क्रममाणश्चकार द्यां नागेनैरावतौजसा ॥ रघुवंशम् १७.३२ ।।
स पूर्वजन्मान्तरदृष्टपाराः स्मरन्निवाक्लेशकरो गुरूणां । तिस्रस्त्रिवर्गाधिगमस्य मूलं जग्राह विद्याः प्रकृतीश्च पित्र्याः ॥
स पूर्वजानां कपिलेन रोषाद्भस्मावशेषीकृतविग्रहाणां । सुरालयप्राप्तिनिमित्तं अम्भस्त्रैस्रोतसं नौलुलितं ववन्दे ॥ रघुवंशम्
स पूर्वतः पर्वतपक्षशातनं ददर्श देवं नरदेवसंभवः । पुनः पुनः सूतनिषिद्धचापलं हरन्तं अश्वं रथरश्मिसंयतम् ॥ रघुवंशम्
स पूर्वतः पर्वतपक्षशातनं हरिं विदित्वा हरिभिश्च वाजिभिः । अवोचदेनं गगनस्पृशा रघुः स्वरेण धीरेण निवर्तयन्निव ॥
स पृष्टः सर्वतो वार्त्तां आख्याद्राज्ञे न संततिं । प्रत्यर्पयिष्यतः काले कवेराद्यस्य शासनाथ् ॥ रघुवंशम् १५.४१ ।।
स पौरकार्याणि समीक्ष्य काले रेमे विदेहाधिपतेर्दुहित्रा । उपस्थितश्चारु वपुस्तदीयं कृत्वोपभोगोत्सुकयेव लक्ष्म्या ॥
स प्रतस्थेऽरिनाशाय हरिसैन्यैरनुद्रुतः । न केवलं धरा-पृष्ठे व्यॐनि संबाधवर्तिभिः ॥ रघुवंशम् १२.६७ ।।
स प्रतापं महेन्द्रस्य मूर्ध्नि तीक्ष्णं न्यवेशयथ् । अङ्कुशं द्विरदस्येव यन्ता गम्भीरवेदिनः ॥ रघुवंशम् ४.३९ ।।
स प्रध्वनय्याम्बुदनादि चापं हस्तेन दिङ्नाग इवाद्रिशृङ्गं । बलानि शम्भोरिषुभिस्ततताप चेतांसि चिन्ताभिरिवाशरीरः ।।
स प्रयुज्य तनये महीपतेरात्मजातिसदृशीं किलानतिं । सान्त्वपूर्वं अभिनीतिहेतुकं वक्तुं इत्थं उपचक्रमे वचः ।।
स प्राप हृदयन्यस्तमणिस्पर्शनिमीलितः । अपयोधरसंसर्गं प्रियालिङ्गननिर्वृतिं ॥ रघुवंशम् १२.६५ ।।
स प्रापदप्राप्तपराभियोगं नगेन्द्रगुप्तं नगरं मुहूर्तात्। पुरो विलग्नैर्हरदृष्टिपातैः सुवर्णसूत्रैरिव कृष्यमाणः॥
स प्रीतियोगाद्विकसन्मुखश्रीर्जामातुरग्रेसरतामुपेत्य । प्रावेशयन्मन्दिरमृद्धमेन मागुल्फकीर्णापणमार्गपुष्पम्॥
स बन्धुर्यो विपन्नानामापदुद्धरणक्षमः । न तु भीतपरित्राणवस्तूपालम्भपण्डितः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.३१ ॥
स बभार रणापेतां चमूं पश्चादवस्थितां । पुरः सूर्यादुपावृत्तां छायां इव महातरुः ।। किरातार्जुनीयम्१५.३३ ।।
स बभूव दुरासदः परैर्गुरुणाथर्ववविदा कृतक्रियः । पवनाग्निसमागमो ह्ययं सहितं ब्रह्म यदस्त्रतेजसा ॥ रघुवंशम् ८.४ ।।
स बालः आसीद्वपुष चतुर्भुजो मुखेन पूर्णेन्दुरुचिस्त्रिलोचनः । युवा कराक्रान्तमहीभृदुच्चकैरसंशयं संप्रति तेजसा रविः ॥
स बिभर्ति भीषणभुजंगभुजः पृथि विद्विषां भयविधायि धनुः । अमलेन तस्य धृतसच्चरिताश्चरितेन चातिशयिता मुनयः ।।
स भवस्य भवक्षयैकहेतोः सितसप्तेश्च विधास्यतोः सहार्थं । रिपुराप पराभवाय मध्यं प्रकृतिप्रत्यययोरिवानुबन्धः ।।
स भिन्नमर्मापि तदर्तिकाकुभिः स्वदूतधर्मान्न विरन्तुमैहत । शनैरशंसन्निभृतं विनिश्वसन्विचित्रवाक्चित्रशिखाण्डनन्दनः ॥
स भूभृदष्टावपि लोकपालास्तैर्मे तदेकाग्रधियः प्रसेदे । न हीतरस्माद्घटते यदेत्य स्वयं तदाप्तिप्रतिभूर्ममाभूः ॥
स भोगसंघः शमं उग्रधाम्नां सैन्येन निन्ये विनतासुतानां । महाध्वरे विध्यपचारदोषः कर्मान्तरेणेव महोदयेन ।।
स भोगिभोगाधिकपीवरेण हस्तेन तीराभिमुखः सशब्दं । संवर्धितार्धप्रहितेन दीर्घान्चिक्षेप वारीपरिघानिवोर्मीन् ॥
स मन्थरावल्गितपीवरस्तनीः परिश्रमक्लान्तविलोचनोत्पलाः । निरीक्षितुं नोपरराम बल्लवीरभिप्रनृत्ता इव वारयोषितः

स माधवेनाभिमतेन सख्या रत्या च साशङ्कमनुप्रयातः । अङ्गव्ययप्रार्थितकार्यसिद्धिः स्थाण्वाश्रमं हैमवतं जगाम ॥
स मारुतिसमानीतमहौषधिहतव्यथः । लङ्कास्त्रीणां पुनश्चक्रे विलापाचार्यकं शरैः ॥ रघुवंशम् १२.७८ । ।
स मुहूर्तं सहस्वेति द्विजं आश्वास्य दुःखितं । यानं सस्मार कौबेरं वैवस्वतजिगीषया ॥ रघुवंशम् १५.४५ । ।
स मृन्मये वीतहिरण्मयत्वात्पात्रे निधायार्गह्यं अनर्घशीलः । श्रुतप्रकाशं यशसा प्रकाशः प्रत्युज्जगामातिथिं आतिथेयः ॥
स मौलरक्षोहरिमिश्रसैन्यस्तूर्यस्वनानन्दितपौरवर्गः विवेष सौधोद्गतलाजवर्षां उत्तोरणां अन्वयराजधानीं ॥ रघुवंशम्
स ययौ धुतपक्षतिः क्षणं क्षणमूर्ध्वायनदुर्विभावनः । विततीकृतनिश्चलच्छदः क्षणमालोककदत्तकौतुकः ॥
स ययौ प्रथमं प्राचीं तुल्यः प्राचीनबर्हिषा । अहितानिलोद्धूतैस्तर्जयन्निव केतुभिः ॥ रघुवंशम् ४.२८ । ।
स यौवराज्ये नवयौवनोद्धतं निधाय दुःशासनमिद्धशासनः । मखेष्वखिन्नोऽनुमतः पुरोधसा धिनोति हव्येन हिरण्यरेतसम्
स- रक्तमांसाश्चितसद्वसुन्धरा- निरीक्षणे हाऽक्षमतामुपागतः । कुयुद्धतः पूर्वमहो महोनिधिः निमीलिताक्षः सहसाऽभवद्रविः
स राजककुदव्यग्रपाणिभिः पार्श्ववरिभिः । ययावुदीरितालोकः सुधर्मानवमां सभां ॥ रघुवंशम् १७.२७ । ।
स राजलोकः कृतपूर्वसंविदारम्भसिद्धौ समयोपलभ्यम् । आदास्यमानः प्रम्दामिषं तदावृत्य पन्थानं अजस्य तस्थौ ॥
स राज्यं गुरुणा दत्तं प्रतिपद्याधिकं बभौ । दिनान्ते निहितं तेजः सवित्रेव हुताशनः ॥ रघुवंशम् ४.१ । ।
स रावणहृतां ताभ्यां वचसाचष्ट मैथिलीं । आत्मनः सुमहत्कर्म व्रणैरावेद्य संस्थितः ॥ रघुवंशम् १२.५५ । ।
स रोषदष्टाधिकलोहितोष्ठैर्व्यक्तोर्ध्वरेका भृकुटीर्वहद्भिः । तस्तार गां भल्लनिकृत्तकण्ठैर्हुंकारगर्भैर्द्विषतां शिरोभिः ॥
स लक्ष्मणं लक्ष्मणपूर्वजन्मा विलोक्य लोकत्रयगीतकीर्तिः । सउँयेति चाभाष्य यथार्थभाषी स्थितं निदेशे पृथगादिदेश ॥
स ललितकुसुमप्रवालशय्यां ज्वलितमहौषधिदीपिकासनाथां । नरपतिरतिवाहयां बभूव क्वचिदसमेतपरिच्छदस्त्रियामां ॥
स वंशस्यावदातस्य शशाङ्कस्येव लाञ्छनं । कृच्छ्रेषु व्यर्थया यत्र भूयते भर्तुराज्ञया ।। किरातार्जुनीयम्११.७५ ।।
स वमन्रुषाश्रु घनघर्मविगलदुरुगण्डमण्डलः । स्वेदजलकणकरालकरो व्यरुचत्प्रभिन्न इव कुञ्जरस्त्रिधा ॥ शिशुपाल१५.४ ।।
स वासवेनासनसंनिकृष्टमितो निषीदेति विसृष्टभूमिः । भर्तुः प्रसादं प्रतिनन्द्य मूर्धा वक्तुं मिथः प्राक्रमतैवमेनम् ॥
स विकचोत्पलचक्षुषमैक्षत क्षितिभृतोऽङ्गगतां दयितामिव । शरदमच्छगलद्वसनोपमाक्षमधनामघनाशनकीर्तनः ॥
स विद्धमात्रः किल नागरूपं उत्सृज्य तद्विस्मितसैन्यदृष्टः । स्फुरत्प्रभामण्डलमध्यवर्ति कान्तं वपुर्व्यॐअचरं प्रपेदे ॥
स विभुर्विबुधांशेषु प्रतिपन्नात्ममूर्तिषु । त्रिदशीभूतपौराणां स्वर्गान्तरं अकल्पयथ् ॥ रघुवंशम् १५.१०२ । ।
स विवेश पुरीं तया विना क्षणदापायशशाङ्कदर्शनः । परिवाहं इवावलोकयन्स्वशुचः पौरवधूमुखाश्रुषु ॥ रघुवंशम् ८.७४
स विश्वजितं आजह्रे यज्ञं सर्वस्वदक्षिणं । आदानं हि विसर्गाय सतं वारिमुचां इव ॥ रघुवंशम् ४.८६ । ।
स विसृष्टस्तथेत्युक्त्वा भ्रात्रा नैवाविशत्पुरीं । नन्दिग्रामगतस्तस्य राज्यं न्यासं इवाभुनक् ॥ रघुवंशम् १२.१८ । ।
स वृत्तचूलश्चलकाकपक्षकैरमात्यपुत्रैः सवयोभिरन्वितः । लिपेर्यथावद्ग्रहणेन वाङ्मयं नदीमुखेनेव समुद्रं आविशत् ॥
स वृषध्वजसायकावभिन्नं जयहेतुः प्रतिकायं एषणीयं । लघु साधयितुं शरः प्रसेहे विधिनेवार्थं उदीरितं प्रयत्नः ।।
स वेलावप्रवलयां परिखीकृतसागरां । अनन्याशासनामूर्वीं शशासैकपुरीमिव ॥ रघुवंशम् १.३० । ।
स व्यतीत्य वियदन्तरगाधं नाकनायकनिकेतनमाप । संप्रतीर्य भवसिन्धुमनादिं ब्रह्म शर्मभरचारु यतीव ॥
स व्याप्तवत्या परितोऽपथान्यपि स्वसेनया सर्वपथीनया तया । अम्भोभिरुल्लङ्घित तुङ्गरोधसः प्रतीपनाम्नीः कुरुते स्म निम्नगाः ॥ शिशुपाल१२.५७ ।।
स व्रीहिणां यावदपासितुं गताः शुकान्मृगैस्तावदुपद्रुतश्रियां । कैदारिकाणामभितः समाकुलाः सहासमालोकयति स्म
स शापो न त्वया राजन्न च सारथिना श्रुतः । नदत्याकाशगङ्गायाः स्रोतस्युद्दामदिग्गजे ॥ रघुवंशम् १.७८ । ।
स शुश्रुवान्मातरि भार्गवेण पितुर्नियोगात्प्रहृतं द्विषद्वथ् । प्रत्यग्रहीदग्रजशासनं तदाज्ञा गुरूणां ह्यविचारणीया ॥ रघुवंशम्
स संनिपात्यावरजान्हतौजास्तद्विक्रियादर्शनलुप्तहर्षान् । कौलीनं आत्माश्रयं आचचक्षे तेभ्यः पुनश्चेदं उवाच वाक्यं ॥
स समुद्धरता विचिन्त्य तेन स्वरुचं कीर्तिं इवोत्तमां दधानः । अनुयुक्त इव स्ववार्तं उच्चैः परिरेभे नु भृशं विलोचनाभ्यां ।।
स सम्चरिष्णुर्भुवनान्तराणि यां यदृच्छयाशिश्रियदाश्रयः श्रियः । अकारि तस्यै मुकुटोपलस्खलत्करैस्त्रिसं।ध्यं त्रिदशैर्दिशे
स सम्प्रधार्यैवं अहार्यसारः सारं विनेष्यन्सगणस्य शत्रोः । प्रस्वापनास्त्रं द्रुतं आजहार ध्वान्तं घनानद्ध इवार्धरात्रः ।।
स सायकान्साध्वसविप्लुतानां क्षिपन्परेषां अतिसौष्ठवेन । शशीव दोषावृतलोचनानां विभिद्यमानः पृथगाबभासे ।।
स सासिः सासुसूः सासो येयायेयाययायः । ललौ लीलां ललोऽलोलः शशीशशिशुशीः शशन् ।। किरातार्जुनीयम्१५.५ ।।

स सिन्धुजं शीतमहःसहोदरं हरन्तमुच्चैःश्रवसः श्रियं हयम् । जिताखिलक्ष्माभृदनल्पलोचनस्तमारुरोह क्षितिपाकशासनः ॥
स सीतालक्ष्मणसखः सत्याद्गुरुं अलोपयन् । विवेश दण्डकारण्यं प्रत्येकं च सतां मनः ॥ रघुवंशम् १२.९ ।।
स सेतुं बन्धयां आस प्लवगैर्लवणाम्भसि । रसातलादिवोन्मग्नं शेषं स्वप्नाय शार्ङ्गिणः ॥ रघुवंशम् १२.७० ।।
स सेनां महतीं कर्षन्पूर्वसागरगामिनीं । बभौ हरजटाभ्रष्टां गङ्गां इव भगीरथः ॥ रघुवंशम् ४.३२ ।।
स सैन्यपरिभोगेण गजदानसुगन्धिना । कावेरीं सरितां पत्युः शङ्कनीयां इवाकरोत् ॥ रघुवंशम् ४.४५ ।।
स स्वयं चरणरागं आदधे योषितं न च तथा समाहितः । लोभ्यमाननयनः श्लथांशुकैर्मेखलागुणपदैर्नितम्बिभिः ॥ रघुवंशम्
स स्वयं प्रहतपुष्करः कृती लोलमाल्यवलयो हरन्मनः । नर्तकीरभिनयातिलङ्घिनीः पार्श्ववर्तिषु गुरुष्वलज्जवत् ॥ रघुवंशम्
स स्वहस्तकृतचिह्नशासनः पाकशासनसमानशासनः । आशशाङ्कतपनार्णवस्थितोर्विप्रसादकृत भूयसीर्भुवः ॥
स हत्वा लवणं वीरस्तदा मेने महौजसः । भ्रातुः सोदर्यं आत्मानं इन्द्रजिद्वधशोभिनः ॥ रघुवंशम् १५.२६ ।।
स हत्वा वालिनं वीरस्तत्पदे चिरकाङ्क्षिते । धातोः स्थान इवादेशं सुग्रीवं संन्यवेशयत् ॥ रघुवंशम् १२.५८ ।।
स हन्ति हन्त कान्तारे कान्तः कुटिलकुन्तलः । निहतार्थं लोहितादौ शोणितादिप्रयोगतः ॥ चन्द्रालोकः२.४ ।।
स हि गगनविहारी कल्मषध्वंसकारी दशशतकरधारी ज्योतिषां मध्यचारी । विधुरपि विधियोगाद्ग्रस्यते राहुणासौ लिखितमपि ललाटे प्रोज्झितं कः समर्थः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.२१ ॥
स हि देवः परं ज्योतिस्तमःपारे व्यवस्थितम् । परिच्छिन्नप्रभावर्द्धिर्न मया न च विष्णुना ॥ कुमारसंभवम् २.५८ ॥
स हि प्रथमजे तस्मिन्नकृतश्रीपरिग्रहे । परिवेत्तारं आत्मानं मेने स्वीकरणाद्भुवः ॥ रघुवंशम् १२.१६ ।।
स हि सर्वस्य लोकस्य युक्तदण्डतया मनः । आददे नातिशीतोष्णो नभस्वानिव दक्षिणः ॥ रघुवंशम् ४.८ ।।
स हिन्दुहा हिन्दुभिरेव सन्ततं, विधाय सङ्ग बलतश्च लोभतः । तदीयकन्याजन-सङ्गमाकुलः, चकार तांस्तानखिलान्
संकथेच्छुरभिधातुमनीशा संमुखी न च बभूव दिदृक्षुः । स्पर्शनेन दयितस्य नतभ्रूरङ्गचपलापि चकम्पे ॥ शिशुपाल१०.४१
संकल्पं द्विरदगणं वरूथिनस्तुरङ्गिणो जयनयुजश्च वाजिनः । त्वरायुजः स्वयमपि कुर्वतो नृपाः पुनः
संकीर्णकीचकवनस्खलितैकवाल- विच्छेदकातरधियश्चलितुं चमर्यः । अस्मिन्मृदुश्वसनगर्भतदीयरन्ध्र- र्यत्स्वनश्रुतिसुखादिव नोत्सहन्ते ॥ शिशुपाल ४.४३॥
संक्रान्तं प्रियतमवक्षसोऽङ्गरागंसाध्वस्याः सरसि हरिष्यतेऽधुनाम्भः । तुष्ट्वैवं सपदि हृतेऽपि तत्र तेपे कस्यश्चित्स्फुटनखलक्ष्मणः सपत्न्या ॥ शिशुपाल८.४१ ।।
संक्रान्तचन्दनरसाहितवर्णभेदं विच्छिन्नभूषणमणिप्रकरांशुचित्रं । बद्धोर्मि नाकवनितापरिभुक्तमुक्तं सिन्धोर्बभार सलिलं शयनीयलक्ष्मीं ।। किरातार्जुनीयम्८.५७ ।।
संक्रान्तिकालादुभयत्र नाडिकाः पुण्या मताः षोडशषोडशोष्णगोः । निशीथतोऽर्वागपरत्र सङ्क्रमे पूर्वापराहान्तिमपूर्वभागयोः ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् ५ ॥
संक्रान्तियातघस्राद्यैर्मतिर्निघ्नी खषट्-६० हृता । लब्धेनांशादिना योज्यं यातर्क्षे स्पष्टभास्करः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम्
संक्रीडन्ती तेजिताश्वस्य रागादुद्यम्यारामग्रकायोत्थितस्य । रंहोभाजामक्षधूः स्यन्दनानां हाहाकारं प्राजितुः प्रत्यनन्दथ् ॥
संक्षिप्तस्याओयतो स्यैव वाक्यस्यार्थगरीयसः । सुविस्तरतरा वाचो भाष्यभूता भवन्तु मे ॥ शिशुपाल २.२५ ॥
संक्षिप्यन्ते क्षन इव कथं दीर्घयामा त्रियामा सर्वावस्थास्व अहर अपि कथं मन्दमन्दातपं स्यात इत्थं चेतश चटुलनयने दुर्लभप्रार्थनं मे गाढोष्माभिः कृतम अशरणं त्वद्वियोगव्यथाभिः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.४८॥
संक्षोभं पयसि मुहुर्महेभकुम्भश्रीभाजा कुचयुगलेन नीयमाने । विश्लेषं युगमगमद्रथाङ्गनाम्नोरुद्वृत्तः क इव सुखावहः
संख्यविक्षततनुस्रवदसृक्षालिताखिलनिजाघलघूनाम् । यत्त्विहानुपगमः शृणु राज्ञां तज्जगद्युवमुदं तमुदन्तम् ॥
संगताभिरुचितैश्चलितापि प्रागमुच्यत चिरेण सखीव । भूय एव समगंस्त रतान्ते ह्रीवधूभिरसहा विरहस्य ॥
संगमाय निशि गूढचारिणं चारदूतिकथितं पुरो गताः । वञ्चयिष्यसि कुतस्तमोवृतः कामुकेति चकृषुस्तं अङ्गनाः ॥
संग्रामनिर्विष्टसहस्रबाहुरष्टदासद्वीपनिखातयूपः । अनन्यसाधारणराजशब्दो बभूव योगी किल कार्तवीर्यः ॥ रघुवंशम्
संग्रामभूमीषु भवत्यरीणामस्त्रैर्नदीमातृकतां गतासु । तद्बाणधारापवनाशनानां राजव्रजीयैरसुभिः सुभिक्षम् ॥
संग्रामस्तुमुलस्तस्य पाश्चात्यैरश्वसाधनैः । शाङ्र्गकूजितविज्ञेयप्रतियोधे रजस्यभूथ् ॥ रघुवंशम् ४.६२ ।।
संघट्टयन्त्यास्तरसात्मभूषाहीराङ्कुरप्रोतदुकूलहारी । दिशा नितम्बं परिधाप्य तन्व्यास्तत्पापसंतापमवाप भूपः ॥

संचारिणी दीपशिखेव रात्रौ यं यं व्यतीयाय पतिंवरा सा । नरेन्द्रमार्गाट्ट इव प्रपेदे विवर्णभावं स स भूमिपालः ॥ रघुवंशम्
संचीयतामाश्रुतपालनोत्थं मत्प्राणविश्राणनजं च पुण्यम् । निवार्क्र्यतामार्य वृथा विशङ्का भद्रेऽपि मुद्रेयमये भृशं का ॥
संजहार सहसा परिरब्धप्रेयसीषु विरहय्य विरोधं । संहितं रतिपतिः स्मितभिन्नक्रोधमाशु तरुणेषु महेषुं ॥
संज्ञाप्य नः स्वध्वजभृत्यवर्गान्दैत्यारिरत्यब्जुनलास्यनुत्यै । तत्संकुचन्नाभिसरोजपीताद्धातुर्विलज्जं रमते रमायाम् ॥
संततं निशमयन्त उत्सुका यैः प्रयान्ति मुदं अस्य सूरयः । कीर्तितानि हसितेऽपि तानि यं व्रीडयन्ति चरितानि मानिनं ।।
संतप्तानां त्वमसि शरणं तत्पयोद प्रियायाः संदेशं मे हर धनपतिक्रोधविश्लेषितस्य गन्तव्या ते वसतिरलका नाम यक्षेश्वराणां बाह्योद्यानस्थितहरशिरश्चन्द्रिकाधौतहर्म्या॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.७॥
संतानकतरुच्छायासुप्तविद्याधराध्वगम् । यस्य चोपवनं बाह्यं गन्धवद्गन्धमादनम् ॥ कुमारसंभवम्६.४६॥
संतानकमयी वृष्टिर्भवने चास्य पेतुषी । समङ्गलोपचाराणां सैवादिरचनाभवथ् ॥ रघुवंशम् १०.७८ । ।
संतानकाकीर्णमहापथं तच्चीनांशुकैः कल्पितकेतुमालम् । भासोज्ज्वलत्काञ्चनतोरणानां स्थानान्तरं स्वर्ग इवाबभासे॥
संतानकामाय तथेति कामं राज्ञे प्रतिश्रुत्य पयस्विनी सा । दुग्ध्वा पयः पत्त्रपुटे मदीयं पुत्र्ऽ ओपभुङ्क्ष्व्ऽ एति तं आदिदेश
संतानश्रवणाद्भ्रातुः स्ँइत्रिः स्ँअनस्यवान् । प्राञ्जलिर्मुनिं आमन्त्र्य प्रातर्युक्तरथो ययौ ॥ रघुवंशम् १५.१४ । ।
संतानार्थाय विधये स्वभुजादवतारिता । तेन धूर्जगतो गुर्वी सचिवेषु निचिक्षिपे ॥ रघुवंशम् १.३४ । ।
संददर्शोन्नमद्ग्रीवः श्रीबहुत्वकृताद्भुतान् । तत्तत्पापपरीतस्तान्नाकीयान्नारकीव सः ॥ नैषधीयचरितम्१७.११ ॥
संदष्टवस्त्रेष्वबलानितम्बेष्विन्दुप्रकाशान्तरितोडुकल्पाः । अमी जलापूरितसूत्रमार्गा मौनं भजन्ते रशनाकलापाः ॥ रघुवंशम्
संदानान्तादस्त्रिभिः शिक्षितास्त्रैरविश्याधः शातशस्त्रावलूनाः । कूर्मौपम्यं व्क्तमन्तर्नदीनामैभाः प्रापन्नङ्घ्रयोऽसृङ्ज्ञ्यीनां ॥
संदेहेऽप्यन्यदेहाप्तेर्विवर्ज्यं वृजिनं यदि । त्यजत श्रोत्रियाः सत्त्रं हिंसादूषणसंशयात् ॥ नैषधीयचरितम्१७.४६ ॥
संध्याभ्रकपिषस्तत्र विराधो नाम राक्षसः । अतिष्ठन्मार्गं आवृत्य रामस्येन्दोरिव ग्रहः ॥ रघुवंशम् १२.२८ । ।
संध्यावशेषे धृतताण्डवस्य चण्डीपतेः पत्पतनाभिघातात् । कैलासशैलस्फटिकाश्मखण्डैरमण्डि पश्योत्पतयालुभिर्द्यौः ॥
संध्यासरागः ककुभो विभागः शिवाविवाहे विभुनायमेव । दिग्वाससा पूर्वमवैमि पुष्पसिन्दूरिकापर्वणि पर्यधायि ॥
संनिबद्धं अपहर्तुं अहार्यं भूरि दुर्गतिभयं भुवनानां । अद्भुताकृतिं इमां अतिमायस्त्वं बिभर्षि करुणामय मायां ।।
संपत्स्यते वः कामोऽयं कालः कश्चित्प्रतीक्ष्यताम् । न त्वस्य सिद्धौ यास्यामि सर्गव्यापारमात्मना ॥ कुमारसंभवम् २.५४ ।।
संपदस्तवगिरामपि दूरा यन्न नाम विनयं विनयन्ते । श्रद्दधाति क इवेह न साक्षादाह चेदनुभवः परमाप्तः ॥
संपदा सुस्थितमन्यो भवति स्वल्पयापि यः । कृततुल्यो विधिर्मन्ये न वर्धयति तस्य ताम् ॥ शिशुपाल २.३२ ॥
संपदि मुकुलिताक्षीं रुद्रसंरम्भभीत्या दुहितरमनुकम्प्यामद्रिरादाय दोर्भ्याम् । सुरगज इव बिभ्रत्पद्मिनीं दन्तलग्नां प्रतिपथगतिरासीद्वेगदीर्घी/कृताङ्गः ॥ कुमारसंभवम्३.७६॥
संपादितफलस्तेन सपक्षः परभेदतः । कार्मुकेणेव गुणिना बाणः संधानमेष्यति ॥ शिशुपाल २.९७ ॥
संप्रति प्रतिमुहूर्तमपूर्वा कापि यौवनजवेन भवन्ती । आशिखं सुकृतसारभृते सा क्वापि यूनि भजते किल भावम् ॥
संप्रत्यसांप्रतं वक्तुमुक्ते मुसलपाणिना । निर्द्धारिते र्थे लेखेन खलूक्त्वा खलु वाचिकम् ॥ शिशुपाल २.७० ॥
संप्रवेष्टुमिव योषित ईषुः श्लिष्यतां हृदयमिष्टतमानां । आत्मनः सततमेव तदन्तर्वर्तिनो न खलु नूनमजानन् ॥
संबन्धं आभाषणपूर्वं आहुर्वृत्तः स नौ संगतयोर्वनान्ते । तद्भूतनाथानुग नार्हसि त्वं संबन्धिनो मे प्रणयं विहन्तुम् ॥
संभावयति वैदर्भी दर्भाग्राभमतिस्तव । जम्भारित्वं कराम्भोजाद्दम्भोलिपरिरम्भिणः ॥ नैषधीयचरितम्२०.७१ ॥
संभाव्य भर्तारं अमुं युवानं मृदुप्रवालोत्तरपुष्पशय्ये । वृन्दावने चैत्ररथादनूने निर्विश्यतां सुन्दरि युवनश्रीः ॥ रघुवंशम्
संभाषणं भगवती सदृशं विधाय वाग्देवता विनयवन्धुरकंधरायाः । ऊचे चतुर्दशजगज्जनतानमस्या तन्नाश्रिता सदसि दक्षिणपक्षमस्याः ॥ नैषधीयचरितम्११.७ ॥
संभाष्य त्वामतिभ्रक्षमस्कन्धं सुबान्धवः । सहायमध्वरधुरं धर्मराजो विवक्षते ॥ शिशुपाल २.१०३ ॥
संभुज्यमानाद्य मया निशान्ते स्वप्नेऽनुभूता मधुराधरेयम् । असीमलावण्यरदच्छदेत्थं कथं मयैव प्रतिपद्यते वा ॥
संमूर्छतां रजतभित्तिमयूखजालैरालोकपादपलतान्तरनिर्गतानां । घर्मद्युतेरिह मुहुः पटलानि धाम्नां आदर्शमण्डलनिभानि समुल्लसन्ति ।। किरातार्जुनीयम्५.४१ ।।
संमोचितः सत्त्ववता त्वयाहं शापाच्चिरप्रार्थितदर्शनेन । प्रतिप्रियं चेद्भवतो न कुर्यां वृथा हि मे स्यात्स्वपदोपलब्धिः ॥

संमोहनं नाम सखे ममास्त्रं प्रयोगसंहारविभक्तमन्त्रं । गान्धर्वं आधत्स्व यतः प्रयोक्तुर्न चारिहिंसा विजयश्च हस्ते ॥ रघुवंशम्
संयुगे सांयुगीनं तमुद्यतं प्रसहेत कः । अंशाहते निषिक्तस्य नीललोहितरेतसः ॥ कुमारसंभवम् २.५७ ॥
संरम्भं मैथिलीहासः क्षणं सॐयां निनाय तां । निवातस्तिमितां वेलां चन्द्रोदय इवोदधेः ॥ रघुवंशम् १२.३६ ।।
संरम्भवेगोज्झितवेदनेषु गात्रेषु बाहिर्यं उपागतेषु । मुनेर्बभूवागणितेषुराशेर्लौहस्तिरस्कार इवात्ममन्युः ।।
संरम्भैर्जम्भजैत्रादेस्तभ्यमानाद्वलाद्वलन् । मूर्धबद्धाञ्जलिर्देवानथैवं कश्चिदूचिवान् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१०७ ॥
संरुद्धचेष्टस्य मृगेन्द्र कामं हास्यं वचस्तद्यदहं विवक्षुः । अन्तर्गतं प्राणभृतां हि वेद सर्वं भवान्भावं अतोऽभिधास्ये ॥
संलापितानां मधुरैर्वचोभिर् मिथ्योपचारैश्च वशीकृतानाम् । आशावतां श्रद्दधतां च लोके किमर्थिनां वञ्चयितव्यमस्ति ॥
संवाता मुहुरनिलेन नीयमाने दिव्यस्त्रीजघनवरांशुके विवृत्तिं । पर्यस्यत्पृथुमणिमेखलांशुजालं संजज्ञे युतकं इवान्तरीयं ऊर्वोः ।। किरातार्जुनीयम्७.१४ ।।
संविधातु अभिषेकं उदासे मन्मथस्य लसदंशुजलौघः । यामिनीवनितया ततचिह्नः सोत्पलो रजतकुम्भ इवेन्दुः ।।
संशयाय दधतोः सरूपता दूरभिन्नफलयोः क्रियां प्रति । शब्दशासनविदः समासयोर्विग्रहं व्यवससुः स्वरेण ते ॥
संशुद्धे मृतिभवने त्रिकोणकेन्द्रव्व्यायस्थैः शुभखचरैः कवीज्यलग्ने । पापाख्यैररिसहजायगेहसंस्थैर्लग्नस्थे त्रिदशगुरौ शुभावहः स्यात् ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् २५॥
संसर्पिभिः पयसि गैरिकरेणुरागैरम्भोजगर्भरससाङ्गनिषङ्गिणा च । क्रीडोपभोगमनुभूय सरिन्महेभावन्योन्यवस्त्रपरिवर्तमिव व्यधत्तां ॥ शिशुपाल५.३९ ।।
संसारविषयवृक्षस्य द्वे एव रसवत्फले । काव्यामृतरसास्वादः सङ्गमः सज्जनैः सह ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१४६ ॥
संसारसिन्धावनुबिम्बमत्र जागर्ति जाने तव वैरसेनिः । बिम्बानुबिम्बौ हि विहाय धातुर्न जातु दृष्टातिसरूपसृष्टिः ॥
संसिद्धाविति करणीयसंनिबद्धैरालापैः पिपतिषतां विलङ्घ्य वीथीं । आसेदे दशशतलोचनध्वजिन्या जीमूतैरपिहितसानुरिन्द्रकीलः ।। किरातार्जुनीयम्७.१७ ।।
संसेवन्ते दानशीला विमुक्त्य सम्पश्यन्तो जन्मदुःखं पुमांसः । यन्निःसङ्गस्त्वं फलस्यानतेभ्यस्तत्कारुण्यं केवलं न स्वकार्यं
संस्कारवत्त्वाद्रमयत्सु चेतः प्रयोगशिक्षागुणभूषणेषु । जयं यथार्थेषु शरेषु पार्थः शब्देषु भावार्थं इवाशशंसे ।।
संस्पर्शसुखोपचीयमाने सर्वाङ्गे करतललग्नवल्लभायाः । कौशेयं व्रजदपि गाढतामजस्रं सस्रंसे विगलितनीवि नीरजाक्ष्याः
संहतास्तु हरन्त्येते मम जालं विहङ्गमाः । यदा तु निपतिष्यन्ति वशमेष्यन्ति मे तदा ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.३७ ॥
संहतिः श्रेयसी पुंसां स्वकुलैरल्पकैरपि । तुषेणापि परित्यक्ता न प्ररोहन्ति तण्डुलाः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.३६ ॥
संहत्या सात्वतां चैद्यं प्रति भास्वरसेनया । ववले योद्धुमुत्पन्नप्रतिमा स्वरसेन या ॥ शिशुपाल१९.४२ ।।
संहारविक्षेपलघुक्रियेण हस्तेन तीराभिमुखः सशब्दं । बभौ स भिन्दन्बृहतस्तरङ्गान्वार्यर्गलाभङ्ग इव प्रवृत्तः ॥ रघुवंशम्
सकलमपि निकामं कामलोलान्यनारीरतिरभसविमर्दैर्भिन्नवत्यङ्गरागे । इदमतिमहदेवाश्चर्यमाश्चर्यधाम्नस्तव खलु मुखरागो यन्न भेदं प्रयातः ॥ शिशुपाल११.३१ ।।
सकलया कलया किल दंष्ट्रया समवधाय यमाय विनिर्मितः । विरहिणीगणचर्वणसाधनं विधुरतो द्विजराज इति श्रुतिः ॥
सकलापिहितस्वपौरुषो नियतव्यापदवर्धितोदयः । रिपुरुन्नतधीरचेतसः सततव्याधिरनीतिरस्तु ते ॥ शिशुपाल१६.११ ।।
सकले च तत्र गृहमागते हरौ नगरेऽप्यकालमहमादिदेश सः । सततोत्सवं तदिति नूनन्मुन्मुदो रभसेन विस्मृतमभून्महीभृतः
सकलैर्वपुः सकलदोषसमुदितमिदं गुणैस्तव । त्यक्तमपगुण गुणत्रितयत्यजनप्रयासमुपयासि किं मुधा ॥ शिशुपाल१५.३२ ।।
सकारनानारकास कायसाददसायका । रसाहवावाहसार नादवाददवादना ॥ शिशुपाल१९.२७ ।।
सकुङ्कुमैरविरलमम्बुबिन्दुभिर्गवेषणः परिणतदाडिमारुणैः । स मत्सरस्फुटितवपुर्विनिःसृतैर्बभौ चिरं निचित इवासृजां
सकौतुकागारमगात्पुरंध्रिभिः सहस्त्ररन्ध्रीकृतमीक्षितुं ततः । अधात्सहस्राक्षतनुत्रमित्रतामधिष्ठितं यत्खलु जिष्णुनामुना ॥
सक्तिं लवादपनयत्यनिले लतानां वैरोचनैर्द्विगुणिताः सहसा मयूखैः । रोधोभुवां मुहुरमुत्र हिरण्मयीनां भासस्तडिद्विलसितानि विडम्बयन्ति ।। किरातार्जुनीयम्५.४६ ।।
सखा गरीयान् शत्रुश्च कृत्रिमस्तौ हि कार्य्यतः । स्यातामममित्रौ मित्रे च सहजप्राकृतावै ॥ शिशुपाल २.३६ ॥
सखा दशरथस्याथ जनकस्य च मन्त्रकृथ् । संचस्कारोभयप्रीत्या मैथिलेयौ यथाविधि ॥ रघुवंशम् १५.३१ ।।

सखा यदस्मै किल भीमसंज्ञया स यक्षसख्याधिगतं ददौ भवः । ददौ तदेष श्वशुरः सुरोचितं नलाय चिन्तामणिदाम कामदम् ॥ नैषधीयचरितम्१६.१६ ॥
सखि जरां परिपृच्छ तमः शिरः सममसौ दधतापि कबन्धताम् । मगधराजवपुर्दलयुग्मवत्किमिति न व्यतिसीव्यति केतुना
सखि दयितं इहानयेति सा मां प्रहितवती कुसुमेषुणाभितप्ता । हृदयं अहृदया न नाम पूर्वं भवदुपकण्ठं उपागतं विवेद ।।
सखी तदीया तमुवाच वर्णिनं निबोध साधो! तव चेत्कुतूहलम् । यदर्थमम्भोजमिवोष्णवारणं कृतं तपःसाधनमेतया वपुः ॥
सखीं नलं दर्शयमानयाङ्कतो जवादुदस्तस्य करस्य कङ्कणे । विषज्य हारैस्त्रुटितैरतर्कितैः कृतं कयापि क्षणलाजमोक्षणम् ॥ नैषधीयचरितम्१५.८१ ॥
सखीं प्रति स्माह युवेङ्गितेक्षिणी क्रमेण तेऽयं क्षमते न दित्सुताम् । विलोम तद्व्यञ्जनमर्प्यते त्वया वरं किमस्मै न नितान्तमर्थिने ॥ नैषधीयचरितम्१६.९७ ॥
सखीजनं प्रेम गुरूकृतादरं निरीक्षमाणा इव नम्रमूर्तयः । स्थिरद्विरेफाञ्जनशरितोदरैर्विसारिभिः पुष्पविलोचनैर्लताः ।।
सखीनिव प्रीतियुजोऽनुजीविनः समानमानान्सुहृदश्च बन्धुभिः । स सन्ततं दर्शयते गतस्मयः कृताधिपत्यामिव साधु बन्धुताम् ।। किरातार्जुनीयम्१.१० ।।
सखीशतानां सरसैर्विलासैः स्मरावरोधभ्रममावहन्तीम् । विलोकयामास सभां स भैम्यास्तस्य प्रतोलीमणिवेदिकायाम् ॥
सङ्कुचन्ति सरोजानि स्वैरिणीवदनानि च । प्राचीनाचलचूडाग्रचुम्बिबिम्बे सुधाकरे ॥ चन्द्रालोकः५.५२ ।।
सङ्क्रान्तिधिष्ण्याधरधिष्ण्यतस्त्रिभे स्वभे निरुक्तं गमनं ततोऽङ्गभे । सुखं त्रिभे पीडनमङ्गर्भेऽशुकं त्रिभेऽर्थहानी रसभे घनागमः ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् १८ ॥
सङ्गतान्यगुणानङ्गीकारमाहुरतद्गुणम् । विशन्नपि रवेर्मध्यं शीत एव सदा शशी ॥ चन्द्रालोकः५.१०५ ।।
सचकितं इव विस्मयाकुलाभिः शुचिसिकतास्वतिमानुषाणि ताभिः । क्षितिषु ददृशिरे पदानि जिष्णोरुपहितकेतुरथाङ्गलाञ्छनानि ।। किरातार्जुनीयम्१०.७ ।।
सजलजलधरं नभो विरेजे विवृर्तिं इयाय रुचिस्तडिल्लतानां । व्यवहितरतिविग्रहैर्वितेने जलगुरुभिः स्तनितैर्दिगन्तरेषु ।।
सजलाम्बुधरारवानुकारी ध्वनिरापूरितदिङ्मुखो रथस्य । प्रगुणीकृतकेकमूर्ध्वकण्ठैः शितिकण्ठैरुपकर्णयाम्बभूवे ॥
सज्जनोऽसि विजहीहि चापलं सर्वदा क इव वा सहिष्यते । वारिधीनिव युगान्तवायवः क्षोभयन्त्यनिभृता गुरूनपि ।।
सज्यं धनुर्वहति योऽहिपतिस्थवीयः स्थेयाञ्जयन्हरितुरङ्गमकेतुलक्ष्मीं । अस्यानुकूलय मतिं मतिमन्ननेन सख्या सुखं समभियास्यसि चिन्तितानि ।। किरातार्जुनीयम्१३.७१ ।।
सञ्चार-चारु- चिकुराऽचितमाननन्ते, विस्मारितेऽपि न हि विस्मृतिमेति मातः ! । संवीक्ष्य यदुचिरतां गगनेऽपि चन्द्रो, मन्दोऽभवत्सकलया कलयाऽन्वितोऽपि ।। प्रतापविजयः-११ ।।
सञ्चारपूतानि दिगन्तराणि कृत्वा दिनान्ते निलयाय गन्तुं । प्रचक्रमे पल्लवरागताम्रा प्रभा पतङ्गस्य मुनेश्च धेनुः ॥
सञ्जग्माते तावपायनपेक्षौ सेनाम्भोधी धीरनादौ रयेण । पक्षच्छेदात्पूर्वमेकत्र देशे वाञ्छन्तौ वा विन्ध्यसह्यौ निलेतुं ॥
सञ्जितानि सुरभीण्यथ यूनामुल्लसन्नयनवारिरुहाणि । आयुषः शुघटितानि सुरायाः पात्रतां प्रियतमावदनानि ॥
सटच्छटाभिन्नधनेन बिभ्रता नृसिंह सैंहीमतनुं तनुं त्वया । स मुग्धकान्तास्तनसङ्गभङ्गुरैरुरोविदारं प्रतिचस्करे नखैः ॥
सततमनभिभाषणं मया ते परिणमितं भवतीमनानयन्तया । त्वयि तदिति विरोधनिश्चितायां भवति भवत्वसुहृज्जनः
सतस्तेऽथ सखीचित्ते प्रतिच्छाया स मन्मथह् । त्वयास्य समरूपत्वमतनोरन्यथा कथम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.४२ ॥
सतीमुमामुद्वहता च पुष्पसिन्दूरिकाऋथं वसने सुनेत्रे । दिशौ द्विसंधीमभि रागशोभे दिग्वाससोभे किमलम्भिषाताम् ॥
सत्रान्ते सचिवसखः पुरस्क्रियाभिर्गुर्वीभिः शमितपराजयव्यलीकान् । काकुत्स्थश्चिरविरहोत्सुकावरोधान्राजन्यान्स्वपुरनिवृत्तयेऽनुमेने ॥ रघुवंशम् ४.८७ ।।
सत्त्वस्रुतस्वेदमधूत्थसान्द्रे तत्पाणिपद्मे मदनोत्सवेषु । लग्नोत्थितास्त्वत्कुचपत्रलेखास्तन्निर्गतास्तं प्रविशन्तु भूयः ॥
सत्यं खलु तदाश्रौषां परं गुमुगुमारवम् । शृणोमीत्येव चावोचं नतु त्वद्वाचमित्यपि ॥ नैषधीयचरितम्२०.११७ ॥
सत्यवृत्तमपि मायिनं जगद्वृद्धमप्युचितनिद्रमर्भकं । जन्म बिभ्रतमजं नवं बुधा यं पुराणपुरुषं प्रचक्षते ॥ शिशुपाल१४.७०
सत्यां अपि तपःसिद्धौ नियमापेक्षया मुनिः । कल्पवित्कल्पयामास वन्यां एवास्य संविधां ॥ रघुवंशम् १.९४ ।।

सत्याऽनृता च परुषा प्रियवादिनी च हिंस्रा दयालुरपि चार्थपरा वदान्या । नित्यव्यया प्रचुरनित्यधनागमा च वाराङ्गनेव नृपनीतिरनेकरूपा ।। नीतिशतकम्४७ । ।
सत्येव पतियोगादौ गर्भादेरध्रुवोदयात् । आक्षिप्तं नास्तिकाः कर्म न किं मर्म भिनत्ति वः ॥ नैषधीयचरितम्१७.८९ ॥
सत्येव साम्ये सदृशादशेषाद्गुणान्तरेणोच्चकृषे यदङ्गैः ॥ नैषधीयचरितम् अस्यास्ततः स्यात्तुलनापि नाम वस्तु
सत्वं मानविशिष्टमाजिरभसादालम्ब्य भव्यः पुरो लब्धाघक्षयशुद्धिरुद्धरतरश्रीवत्सभूमिर्मुदा । मुक्त्वा काममपास्तभीः परमृगव्याधः स नादं हरे-रेकौचैः समकालमभ्रमुदयी रोपैस्तदा तस्तरे ॥ शिशुपाल१९.१२० ।।
सत्सङ्गः केशवे भक्तिर्गङ्गाम्भसि निमज्जनम् । असारे खलु संसारे त्रीणि साराणि भावयेत् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१४७
सदण्डमालक्तकनेत्रचण्डं तमःकिरं कायमधत्त कालः । तत्कालमन्तःकरणं नृपाणामध्यासितुं कोप इवोपनम्रः ॥
सदयं बुभुजे महाभुजः सहसोद्वेगं इयं व्रजेदिति । अचिरोपनतां स मेदिनीं नवपाणिग्रहणां वधूं इव ॥ रघुवंशम् ८.७ । ।
सदा तदाशामधितिष्ठतः करं वरं प्रदातुं चलितादृलादपि । मुनेरगस्त्याद्वृणुते स धर्मराड्यदि त्वदार्तिं भण तत्र का गतिः ॥
सदामदबलप्रायः समुद्धृरसो बभौ । प्रतीतविक्रमः श्रीमन्हारिर्हरिरिवापरः ॥ शिशुपाल१९.११६ ।।
सदृशं अतनुं आकृतेः प्रयत्नं तदनुगुणां अपरैः क्रियां अलङ्घ्यां । दधदलघु तपः क्रियानुरूपं विजयवतीं च तपःसमां समृद्धिं
सदृशी तव शूर सा परं जलदुर्गस्थमृणालजिद्भुजा । अपि मित्त्रजुषां सरोरुहां गृहयालुः करलीलया श्रियः ॥
सदेवदारुद्रुमवेदिकायां शार्दूलचर्मव्यवधानवत्याम् । आसीनमासन्नशरीरपातस्त्रियम्बकं संयमिनं ददर्श ॥
सदैव गङ्गा-यमुना सरस्वती नदी-तरङ्गाऽलुलितो महामहाः । जगत्त्रयेश प्रिय-वेषवान् हि यः स एष देशः किल कस्य न प्रियः ॥ प्रतापविजयः-२७ ॥
सदैव संपन्नवपू रणेषु स दैवसंपन्नवपूरणेषु । महो दधेऽस्तारि महानितान्तं महोदधेस्तारिमहा नितान्तं ॥
सद्मनां विरचनाहितशोभैरागतप्रियकथैरपि दूत्यं । संनिकृष्टरतिभिः सुरदारैर्भूषितैरपि विभूषणं ईषे ।।
सद्यः प्रवालोद्गमचारुपत्रे नीते समाप्तिं नवचूतबाणे । निवेशयामास मधुर्द्विरेफान्नामाक्षराणीव मनोभवस्य ॥
सद्वंशत्वादङ्गसंसङ्गिनीत्वं नीत्वा कामं गौरवेणाबबद्धा । नीता हस्तं वञ्चयित्वा परेण द्रोहं चक्रे कस्यचित्स्वा कृपाणी ॥
सद्वादितेवाभिनिविष्टबुद्धौ गुणाभ्यसूयेव विपक्षपाते । अगोचरे वागिव चोपरेमे शक्तिः शराणां शितिकण्ठकाये ।।
सध्वानं निपतितनिर्झरासु मन्द्रैः संमूर्छन्प्रतिनिनदैरधित्यकासु । उद्ग्रीवैर्घनरवशङ्कया मयूरैः सोत्कण्ठं ध्वनिरुपशुश्रुवे रथानां ।। किरातार्जुनीयम्७.२२ ।।
सनाकवनितं नितम्बरुचिरं चिरं सुनिनदैर्नदैर्वृतं अमुं । मता फलवतोऽवतो रसपरा परास्तवसुधा सुधाधिवसति ।।
सनालमात्माननिर्जितप्रभं ह्रिया नतं काञ्चनमम्बुजन्म किम् । अबुद्ध तं विद्रुमदण्डमण्डितं स पीतमम्भःप्रभुचामरं नु किम्
सन्त एव सतां नित्यमापदुद्धरणक्षमाः । गजानां पङ्कमग्नानां गजा एव धुरन्धराः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१८२ ॥
सन्तप्ताऽयसि संस्थितस्य पयसो नामापि न ज्ञायते मुक्ताकारतया तदेव नलिनीपत्रस्थितं राजते । स्वात्यां सागरशुक्तिमध्यपतितं तन्मौक्तिकं जायते प्रायेणाधममध्यमोत्तमगुणाः संसर्गतो जायते ।। नीतिशतकम्६७ । ।
सन्तमद्वयमयेऽध्वनि दत्तात्रेयमर्जुनयशोर्जनबीजम् । नौमि योगजयितानघसंज्ञं त्वामलर्कभवमोहतमोर्कम् ॥
सन्तमेव चिरप्रकृतत्वादप्रकाशितमद्युतङ्गे । विभ्रमं मधुमदः प्रमदानां धातुलीनमुपसर्ग इवार्थं ॥ शिशुपाल१०.१५ ।।
सन्तस्तस्याभिगमनादत्यर्थं महतः कृषाः । उदधेरिव जीमूताः प्रापुर्दातृत्वं अर्थिनः ॥ रघुवंशम् १७.७२ । ।
सन्तोषामृततृप्तानां यत्सुखं शान्तचेतसाम् । कुतस्तद्धनलुब्धानामितश्चेतश्च धावताम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१३७ ॥
सन्त्यन्येऽपि बृहस्पतिप्रभृतयः सम्भाविताः पञ्चषा- स्तान् प्रत्येष विशेषविक्रमरुची राहुर्न वैरायते । द्वावेव ग्रसते दिवाकरनिशाप्राणेश्वरौ भास्करौ भ्रातः पर्वणि पश्य दानवपतिः शीर्षावशेषाकृतिः ।। नीतिशतकम्३४ । ।
सन्त्येवात्र गृहे गृहे युवतयस्ताः पृच्छ गत्वाधुना प्रेयांसः प्रणमन्ति किं तव पुनर्दासो यथा वर्तते । आत्मद्रोहिणि दुर्जनैः प्रलपितं कर्णेऽनिशं मा कृथाश्छिन्नस्नेहरसा भवन्ति पुरुषा दुःखानुवर्त्याः पुनः ॥अमरुशतकम्-९७॥
सन्दष्टाधरपल्लवा सचकितं हस्ताग्रमाधुन्वती मामामुञ्च शठेति कोपवचनैरानर्तितभ्रूलता । शीत्काराञ्चितलोचना सरभसं यैश्चुम्बिता मानिनी प्राप्तं तैरमृतं मुधैव मथितो मूढैः सुरैः सागरः ॥अमरुशतकम्-३२॥
सन्दिग्धं यदि संदेहो दैर्घ्याद्युत्पलयोरिव । संप्राप्ते नयने तस्याः श्रवणोत्तंसभूमिकाम् ॥ चन्द्रालोकः८.७ ।।

सन्धार्याः कुन्तवर्मेष्वसनशरक्कपाणासिपुत्र्यो विरक्ते शुक्रेज्यार्केऽह्नि मैत्रध्रुवलघुसहितादित्यशाक्रद्विदैवे । स्युर्लग्ने हि स्थिराख्ये शशिनि च शुभदृष्टे शुभैः केन्द्रगैः स्या- द्भोगः शय्यासनादेर्ध्रुवमृदुलघुहर्यन्तकादित्य इष्टः ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम्
सन्ध्या त्रिनाडीप्रमितार्कबिम्बा दर्द्धोदितास्तादध ऊर्ध्वमत्र । चेद्याम्यसौम्ये अयने क्रमात्स्तः पुण्यौ तदानीं परपूर्वधस्रौ ॥
सपदि कुमुदिनीभिर्मीलितं हा क्षपापि क्षयमगमदपेतास्तारकास्ताः समस्ताः । इति दयितकलत्रश्चिन्तयन्नङ्गमिन्दुर्वहति कृशमशेषं भ्रष्टशोभं शुचेव ॥ शिशुपाल११.२४ ।।
सपदि प्रियरूपपर्वरेखः सितलोहाग्रनखः खं आससाद । कुपितान्तकतर्जनाङ्गुलिश्रीर्व्यथयन्प्राणभृतः कपिध्वजेषु ।।
सपदि हरिसखैर्वधूनिदेशाद्ध्वनितमनोरमवल्लकीमृदङ्गैः । युगपदृतुगणस्य संनिधानं वियति वने च यथायथं वितेने ।।
सपल्लवं व्यासपराशराभ्यां प्रणीतभावादुभयीभविष्णु । तन्मत्स्यपद्माद्युपलक्ष्यमाणं यत्पाणियुग्मं ववृते पुराणम् ॥
सपीतेः संप्रीतेरजनि रजनीशः परिषदा परीतस्ताराणां दिनमणिमणिग्रावमणिकः । प्रिये पश्योत्प्रेक्षाकविभिरभिधानाय सुशकः सुधामभ्युद्धर्तुं धृतशशकनीलाश्मचषकः ॥ नैषधीयचरितम्२२.१४६ ॥
सप्तच्छदक्षीरकटुप्रवाहं असह्यं आघ्राय मदं तदीयं । विलङ्घिताधोरणतीव्रयत्नाः सेनागजेन्द्रा विमुखा बभूवुः ॥ रघुवंशम्
सप्ततन्तुमधिगन्तुमिच्छतः कुर्वनुग्रहमनुज्ञया मम । मूलतामुपगते प्रभो त्वयि प्रापि धर्ममयवृक्षता मया ॥ शिशुपाल१४.६ ।।
सप्तमभेदकरकल्पितस्वरं साम सामविदसङ्गमुज्जगौ । तत्र सूनृतगिरश्च सूरयः पुण्यमृग्यजुषमध्यगीषत ॥
सप्तर्षिहस्तावचितावशेषाण्यधो विवस्वान्परिवर्तमानः । पद्मानि यस्याग्रसरोरुहाणि प्रबोधयत्यूर्ध्वमुखैमयूखैः ॥
सप्तसामोपगीतं त्वां सप्तार्णवजलेशयं । सप्तार्चिर्मुखं आचख्युः सप्तलोकैकसंश्रयम् ॥ रघुवंशम् १०.२२ ।।
सभा नलश्रीयमकैर्यमाद्यैर्नलं विनाभूद्धृतदिव्यरत्नैः । भामाङ्गणप्राघुणिके चतुर्भिर्देवद्रुमैर्द्यौरिव पारिजाते ॥
सभाजनं तत्र ससर्ज तेषां सभाजने पश्यति विस्मिते सा । आमुद्यते यत्सुमनोभिरेवं फलस्य सिद्धौ सुमनोभिरेव ॥
सभाजनायोपगतान्स दिव्यान्मुनीन्पुरस्कृत्य हतस्य शत्रोः । शुश्राव तेभ्यः प्रभवादि वृत्तं स्वविक्रमे गौरवं आदधानं ॥
सभिति पतिनिपाताकर्णनद्रागदीर्णप्रतिनृपतिमृगाक्षीलक्षवक्षःशिलासु । रचितलिपिरिवोरस्ताडनव्यस्तहस्तप्रखरनखरटङ्कैरस्य कीर्तिप्रशस्तिः ॥ नैषधीयचरितम्१२.७५ ॥
समं आपन्नसत्त्वास्ता रेजुरापाण्डुरत्विषः । अन्तर्गतफलारम्भाः सस्यानां इव संपदः ॥ रघुवंशम् १०.६० ।।
समं एव नराधिपेन सा गुरुसंमोहविलुप्तचेतना । गुरुसंमोहविलुप्तचेतना नवदीपार्चिरिव क्षितेस्तलं ॥ रघुवंशम् ८.३८* ।।
समं एव समाक्रान्तं तस्योन्नयनपङ्क्तयः । तेन सिंहासनं पित्र्यं अखिलं चारिमण्डलं ॥ रघुवंशम् ४.४ ।।
समं मृदुक्षिप्रवसुश्रवोऽग्निमघात्रिपूर्वास्रपभं बृहत्स्यात् । ध्रुवद्विदैवादितिभं जघन्यं सार्पाम्बुपार्द्रानिलशाक्रयाम्यम् ॥
समं ययोरिङ्गितवान्वयस्ययोस्तयोर्विहायोपहृतप्रतीङ्गिताम् । अकारि नाकूतमवारि सा यया विदग्धयाऽरञ्जि तयैव भाववित् ॥ नैषधीयचरितम्१६.९६ ॥
समं सपत्नीभवदुःखतीक्ष्णैः स्वदारनासापथिकैर्मरुद्भिः । अनङ्गशौर्यानलतापदुःस्थैरथ प्रतस्थे हरितां मरुद्भिः ॥
समं समन्ततो राज्ञामापतन्तीरनीकिनीः । कार्ष्णिः प्रत्यग्रहीदेकः सारस्वानिव निम्नगाः ॥ शिशुपाल१९.१० ।।
समं समेते शशिनः करेण प्रसूनपाणाविह कैरविण्याः । विवाहलीलामनयोरिवाह मधुच्छलत्यागजलाभिषेकः ॥
समकालमिवाभिलक्षणीयग्रहसंधानविकर्षणापवर्गैः । अथ साभिसारं शरैस्तरस्वी स तिरस्कर्तुमुपेन्द्रमध्यवर्षथ् ॥
समगृहमध्ये शशिरविहोरा । विषमभमध्ये रविशशिनोः सा ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ४०॥
समज्ञानाल्पभूयिष्ठपान्थवैमत्यमेत्य यम् । लोके प्रयासि पन्थानं परलोके न तं कुतः ॥ नैषधीयचरितम्१७.९८ ॥
समतया वसुवृटिविसर्जनैर्नियमनादसतां च नराधिपः । अनुययौ यमपुण्यजनेश्वरौ सवरुणावरुणाग्रसरं रुचा ॥ रघुवंशम्
समताल्पसमासत्वं वर्णाद्यैस्तुल्यताऽथ वा । श्यामला कोमला बाला रमणं शरणं गता ॥ चन्द्रालोकः४.४ ।।
समत्सरेणासुर इत्युपेयुषा चिराय नाम्नः प्रथमाभिधेयताम् । भवस्य पूर्वावतारस्तरस्विना मनःसु येन द्युसदां व्यधीयत ॥
समदनमवतंसितेऽद्कर्णं प्रणयवता कुसुमे सुमध्यमायाः । व्रजदपि लघुतां बभूव भारः सपदि हिरण्मयमण्डनं सपत्न्याः ॥
समदशिखिरुतानि हंसनादैः कुमुदवनानि कदम्बपुष्पवृष्ट्या । श्रियं अतिशयिनीं समेत्य जग्मुर्गुणमहतां महते गुणाय योगः ।। किरातार्जुनीयम्१०.२५ ।।
समदुःखसुखः सखीजनः प्रतिपच्चन्द्रनिभोऽयं आत्मजः । अहं एकरसस्तथापि ते व्यवसायः प्रतिपत्तिनिष्ठुरः ॥ रघुवंशम्
समनद्ध किमङ्ग भूपतिर्यदि संधित्सुरसौ सहामुना । हरिराक्रमणेन संनति किल विभ्रति भियेत्यसंभवः ॥

समन्ततः सन्ततः वाक्शरार्वितो, मुहुर्मुहुर्भोगिनिभो विनिःश्वसन् । करेण सम्पीड्य करं व्यथाऽऽकुलः, ससर्प दिल्लीनगरं स 'मानवान् ॥ प्रतापविजयः-८७ ॥
समपेत्य तुल्यमहसः शिलाघनान्घनपक्षदीर्घतरबाहुशालिनः । परिशिश्लिषुः क्षितिपतीन्क्षितीश्वराः कुलिशात्परेण गिरयो गिरीनिव ॥ शिशुपाल१३.१५ ।।
समभिसृत्य रसादवलम्बितः प्रमदया कुसुमावचिचीर्षया । अविनमन्न रराजवृथोच्चकैरनृतया नृतया वनपादपः ॥
सममेकमेव दधतुः सुतनोरु हारभूषणमुरोजतटौ । घटते हि संहततया जनितामिदमेव निर्विरतां दधतोः ॥ शिशुपाल९.४४
सममेणमदैर्यदापणे तुलयन्सौरभलोभनिश्चलम् । पणिता न जनारवैरवैदपि गुञ्जन्तमलिं मलीमसम् ॥
सममौचित्यतोऽनेकवस्तुसम्बन्धवर्णनम् । अनुरूपं कृतं सद्म हारेण कुचमण्डलम् ॥ चन्द्रालोकः५.८१ ।।
समय एव करोति बलाबलं प्रणिगतवन्त इतीव शरीरिणां । शरदि हंसरवाः परुषीकृतस्वरमयूरमयू रमणीयतां ॥
समयुजय्त भूपतिर्युवा सचिवैः प्रत्यहं अर्थसिद्धये । अपुनर्जननोपत्तये प्रययाः संयमिभिर्मनीषिभिः ॥ रघुवंशम् ८.१७* ।।
समराय निकामकर्कशं क्षणमाकृष्टमुपैति यस्य च । धनुषा सममाशु विद्विषां कुलमाशङ्कितभङ्गमानतिं ॥
समरेषु रिपून्विनिघ्नता शिशुपालेन समेत्य संप्रति । सुचिरं सह सर्वसात्वतैर्भव विश्वस्तविलासिनीजनः ॥
समरोन्मुखे नृपगणेऽपि तदनुमरणोद्यतैकधीः । दीनपरिजनकृताश्रुजलो न भटीजनः स्थिरमनाः विचक्लमे ॥
समवृत्तिरुपैति मार्दवं समये यश्च तनोति तिग्मतां । अधितिष्ठति लोकं ओजसा स विवस्वानिव मेदिनीपतिः ।।
समस्थलीकृतविवरेण पूरिता महीभृतां बलरजसा महागुहाः । रहस्त्रपाविधुरवधूरतार्थिनां नभःसदामुपकरणीयतां ययुः ॥
समाकुले सदसि तथापि विक्रियां मनोऽगमन्न मुरभिदः परोदितैः । घनाम्बुभिर्बहुलितनिम्नगाजलैर्जलं न हि व्रजति विकारमम्बुधेः ॥ शिशुपाल१७.१८ ।।
समाद्रिपञ्चाङ्कदिने विवाहाद्वधूप्रवेशोऽष्टिदिनान्तराले । शुभः परस्ताद्विषमाद्बमासदिनेऽक्षवर्षात्परतो यथेष्टम् ॥
समाधिः कार्यसौकर्यं कारणान्तरसन्निधेः । उत्कण्ठितां च कलयन्जगामास्तं च भानुमान् ॥ चन्द्रालोकः५.९८ ।।
समाधिरर्थमहिमा लसद्घनरसात्मना । स्यादन्तर्विशता येन गात्रमङ्कुरितं सताम् ॥ चन्द्रालोकः४.५ ।।
समानकान्तीनि तुषारभूषणैः सरोरुहैरस्फुटपत्त्रपङ्क्तिभिः । चितानि घर्माम्बुकणैः समन्ततो मुखान्यनुत्फुल्लविलोचनानि च ।। किरातार्जुनीयम्८.२५ ।।
समानधर्मयुक्साध्या-रोपात्सोपाधिरूपकम् । उत्सिक्तक्षितिभृल्लक्ष्य-पक्षच्छेदपुरन्दरः ॥ चन्द्रालोकः५.१९ ।।
समानेऽपि हि सौभ्रात्रे यथोभौ रामलक्ष्मणौ । तथा भरतशत्रुघ्नौ प्रीत्या द्वन्द्वं बभूवतुः ॥ रघुवंशम् १०.८२ ।।
समापय प्रावृषमस्रुविप्रुषां स्मितेन विश्राणय कौमुदीमुदः । दृशावितः खेलतु खञ्जनद्वयी विकासि पङ्केरुहमस्तु ते मुखम् ॥
समाप्तपुनरात्तं स्यादेष पीयूषभाजनम् । नेत्रानन्दी तुषारांशुरुदेत्यम्बुधिबान्धवः ॥ चन्द्रालोकः२.२१ ।।
समाप्तविद्येन मया महर्षिर्विज्ञापितोऽभूद्गुरुदक्षिणायै । स मे चिरायास्खलितोपचारां तां भक्तिं एवागणयत्पुरस्ताथ् ॥
समाप्तिलिप्स्येव भुजिक्रियाविधेर्दलोदरं वर्तुलयालयीकृतम् । अलंकृतं क्षीरवटैस्तदश्नतां रराज पाकार्पितगैरिकश्रिया ॥
समासोक्तिः परिस्फूर्तिः प्रस्तुतेऽप्रस्तुतस्य चेत् । अयमैन्द्रीमुखं पश्य रक्तश्चुम्बति चन्द्रमाः ॥ चन्द्रालोकः५.६२ ।।
समीक्ष्य पुत्रस्य चिरान्मुखं पिता निधानकुम्भस्य युवेव दुर्गतः । मुदा शरीरे प्रबभूव नात्मनः पयोधिरिन्दूदयमूर्छितो यथा
समीरशिशिरः शिरःसुवसता सता जवनिका निकानसुखिनां । बिभर्तिजनयन्नयं मुदमपा मपायधवला वलाहकततीः ॥
समुच्छ्वसत्पङ्कजकोशक्ॐअलैरुपाहितश्रीण्युपनीवि नाभिभिः । दधन्ति मध्येषु वलीविभङ्गिषु स्तनातिभारादुदराणि नम्रतां ।। किरातार्जुनीयम्८.२४ ।।
समुज्ज्वलोऽप्यप्रिय-रक्त-रञ्जनो, विलम्बिदेहोऽप्यविलम्ब घातकः । अर्थकलः सन्नपि पञ्चतामयत्रयं जयं कस्य न
समुत्क्षिपन् यः पृथिवीभृतां वरं वरप्रदानस्य चकार शूलिनः । त्रसत्तुषाराद्रिसुतासंभ्रमस्वयंग्रहाश्लेषमुखेन निष्क्रयाम् ॥
समुदयगे विबुधगुरौ मदनगते हिमकिरणे । हिबुकगतौ बुधभृगुजौ सहजगताः खलखचराः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ६६॥
समुद्रपत्न्योर्जलसंनिपाते पूतात्मनां अत्र किलाभिषेकाथ् । तत्त्वावबोधेन विनापि भूयस्तनुत्यजां नास्ति शरीरबन्धः ॥
समुन्नतैः काशदुकूलशालिभिः परिक्वणत्सारसपङ्क्तिमेखलैः । प्रतीरदेशैः स्वकलत्रचारुभिर्विभूषिताः कुञ्जसमुद्रयोषितः ।।
समुन्मुखीकृत्य बभार भारती रतीशकल्पेऽन्यनृपे निजं भुजम् । ततस्त्रसद्बालपृषद्विलोचनां शशंस संसज्जनरञ्जनीं जनीम् ॥
समुल्लसत्प्रासमहोर्मिमालं परिस्फुरच्चामरफेनपङ्क्ति । विभिन्नमर्यादं इहातनोति नाश्वीयं आशा जलधेरिवाम्भः ।।

समुल्लसद्दिनकरवक्त्रकान्तयो रजस्वलाः परिमलिताम्बरश्रियः । दिगङ्गनाः क्षणमविलोकनक्षमाः शरीरिणां परिहरणीयतां ययुः ॥ शिशुपाल१७.६१ ।।
समूर्च्छदुच्छृङ्खलशङ्खनिस्वनः स्वनः प्रयाते पटहस्य शार्ङ्गिणि । स्वानिनिन्ये नितरां महान्त्यपि व्यथां द्वयेषामपि मेदिनीघृतां ॥ शिशुपाल१२.१३ ।।
समूलघातमघ्नन्तः परान् नोद्यन्ति मानिनः । प्रध्वंसितान्धतमसस्तत्रोदाहरणं रविः ॥ शिशुपाल २.३३ ॥
समेहि वीरोऽसि यदि त्वमन्यथा, विधेहि नूनं सहसा पलायनम् । सदा वदन्तीव जनान्समागतान्, अहर्दिवं या
सम्पत्सु महतां चित्तं भवत्युत्पलकोमलम् । आपत्सु च महाशैलशिलासङ्घातकर्कशम् ।। नीतिशतकम्६६ । ।
सम्पदि यस्य न हर्षो विपदि विषादो रणे च भीरुत्वम् । तं भुवनत्रयतिलकं जनयति जननी सुतं विरलम् ॥ नीतिसंग्रहस्य
सम्पश्यतां इति शिवेन वितायमानं लक्ष्मीवतः क्षितिपतेस्तनयस्य वीर्यं । अङ्गान्यभिन्नं अपि तत्त्वविदां मुनीनां र्ॐआञ्चं अञ्चिततरं बिभराम्बभूवुः ।। किरातार्जुनीयम्१५.५३ ।।
सम्प्रति लब्धजन्म शनकैः कथं अपि लघुनि क्षीणपयस्युपेयुषि भिदां जलधरपटले । खण्डितविग्रहं बलभिदो धनुरिह विविधाः पूरयितुं भवन्ति विभवः शिखरमणिरुचः ।। किरातार्जुनीयम्५.४३ ।।
सम्प्रत्युपेयाः कुशली पुनर्युधः सस्नेहमाशीरिति भर्तुरीरिता । सद्यः प्रसह्य द्वितयेन नेत्रयोः प्रत्याचचक्षे गलता भटस्त्रियाः ॥
सम्प्रदायविगमादुपेयुषीरेव नाशमविनाशिविग्रहः । स्मर्तुमप्रतिहतस्मृतिः श्रुतीर्दत्त इत्यभवदत्रिगोत्रजः ॥
सम्प्रीयमाणोऽनुबभूव तीव्रं पराक्रमं तस्य पतिर्गणानां । विषाणभेदं हिमवानसह्यं वप्रानतस्येव सुरद्विपस्य ।।
सम्बन्धातिशयोक्तिः स्यात्तदभावेऽपि तद्वचः । पश्य सौधाग्रसंसक्तं विभाति विधुमण्डलम् ॥ चन्द्रालोकः५.४४ ।।
सम्भावना यदीत्थं स्यादित्यूहोऽन्यप्रसिद्धये । सिक्तं स्फटिककुम्भान्तः स्थितिश्वेतीकृतैर्जलैः ॥ चन्द्रालोकः५.४८ ।।
सम्भिन्नां अविरलपातिभिर्मयूखैर्नीलानां भृशं उपमेखलं मणीनां । विच्छिन्नां इव वनिता नभोन्तराले वप्राम्भःस्रुतिं अवलोकयांबभूवुः ।। किरातार्जुनीयम्७.२३ ।।
सम्भिन्नैरिभतुरगावगाहनेन प्राप्योर्वीरनुपदवीं विमानपङ्क्तीः । तत्पूर्वं प्रतिविदधे सुरापगाया वप्रान्तस्खलितविवर्तनं पयोभिः ।। किरातार्जुनीयम्७.११ ।।
सम्भृतोपकरणेन निर्मलां कर्तुमिष्टिमभिवाञ्छता मया । त्वं समीरण इव प्रतीक्षितः कर्षकेण वलजान्पुपूषता ॥
सम्भोगक्षमगहनां अथोपगङ्गं बिभ्राणां ज्वलितमणीनि सैकतानि । अध्यूषुश्च्युतकुसुमाचितां सहाया वृत्रारेरविरलशाद्वलां धरित्रीं ।। किरातार्जुनीयम्७.२६ ।।
सम्यक्तस्मै घुतो वह्निर्वाजिनीराजनाविधौ । प्रदक्षिणार्चिर्व्याजेन हस्तेनेव जयं ददौ ॥ रघुवंशम् ४.२५ । ।
सम्यगर्चति नलेऽर्कमतूर्णं भक्तिगन्धिरमुनाकलि कर्णः । श्रद्दधानहृदयप्रति चातः साम्बमम्बरमणिर्निरचैषीत् ॥
सम्यगस्य जपतः श्रुतिमन्त्राः संनिधानमभजन्त कराब्जे । शुद्धबीजविशदस्फुटवर्णाः स्फाटिकाक्षवलयच्छलभाजः ॥
सम्यग्विनीतं अथ वर्महरं कुमारं आदिश्य रक्षणविधौ विधिवत्प्रजानां । रोगोपसृष्टतनुदुर्वसतिं मुमुक्षुः
सरजसं अपहाय केतकीनां प्रसवं उपान्तिकनीपरेणुकीर्णं । प्रियमधुरसनानि षट्पदाली मलिनयति स्म विनीलबन्धनानि ।।
सरजसमकरन्दनिर्भरासु प्रसवविभूतिषु भूरुहां विरक्तः । ध्रुवममृतपनामवाञ्छयासावधरममुं मधुपस्तवाजिहीते ॥
सरभसं अवलम्ब्य नीलं अन्या विगलितनीवि विलोलं अन्तरीयं । अभिपतितुमनाः ससाध्वसेव च्युतरशनागुणसंदितावतस्थे ।। किरातार्जुनीयम्१०.५४ ।।
सरभसपरिरम्भारम्भसंरम्भभाजा यदधिनिशमपास्तं वल्लभेनाङ्गनायाः । वसनमपि निशान्ते नेष्यते तत्प्रदातु रथचरणविशालश्रेणिलोलेक्षणेन ॥ शिशुपाल११.२३ ।।
सरलासक्तमातङ्गग्रैवेयस्फुरितत्विषः । आसन्नोषधयो नेतुर्नक्तं अस्नेहदीपिकाः ॥ रघुवंशम् ४.७५ । ।
सरसनखपदान्तर्दष्टकेशप्रमोकं प्रणयिनि विदधाने योषितामुल्लसन्त्यः । विदधति दशनानां सीत्कृताविष्कृतानां अभिनवरविभासः पद्मरागानुकारं ॥ शिशुपाल११.५४ ।।
सरसिजवनकान्तं बिभ्रदभ्रान्तवृत्तिः करनयनसहस्रं हेतुमालोकशक्तेः । अखिलमतिमहिम्ना लोकमाक्रान्तवन्तं हरिरिव हरिदश्वः साधु वृत्रं हिनस्ति ॥ शिशुपाल११.५६ ।।

सरसिजवनान्युद्यत्पक्षार्यमाणि हसन्तु न क्षतरुचिसुहृच्चन्द्रं तन्द्रामुपैतु न कैरवम् । हिमगिरिदृषद्दायादश्रि प्रतीतमदः स्मितं कुमुदविपिनस्याथो पाथोरुहैर्निजनिद्रया ॥ नैषधीयचरितम्१९.३२ ॥
सरसीः परिशीलितुं मया गमिकर्मीकृतनैकनीवृता । अतिथित्वमनायि सा दृशोः सदसत्संशयगोचरोदरी ॥
सरसीष्वरविन्दानां वीचिविक्षोभशीतलं । आमोदं उपजिघ्रन्तौ स्वनिःश्वासानुकारिणं ॥ रघुवंशम् १.४३ । ।
सरागया स्रुतघनघर्मतोयया कराहतिध्वनितपृथूरुपीठया । मुहुर्मुहुर्दशनविखण्डितोष्ठया रुषा नृपाः प्रियतमयेव भेजिरे ॥
सरितः कुर्वती गाधाः पथश्चाश्यानकर्दमान् । यात्रायै चोदयां आस तं शक्तेः प्रथमं शरथ् ॥ रघुवंशम् ४.२४ । ।
सरित्समुद्रान्सरसीश्च गत्वा रक्षःकपीन्द्रैरुपपादितानि । तस्यापतन्मूर्ध्नि जलानि जिष्णोर्विन्ध्यस्य मेघप्रभवा इवापः ॥
सरोजकोशाभिनयेन पाणिना स्थितेऽपि कूरे मुहुरेव याचते । सखि त्वमस्मै वितर त्वमित्युभे मिथो न वादाद्ददतुः किलौदनम् ॥ नैषधीयचरितम्१६.९१ ॥
सरोजनेत्र पुत्रस्य मुखेन्दुमवलोकय । पालयिष्यति ते गोत्रमसौ नरपुरन्दरः ॥ चन्द्रालोकः२.३८ ।।
सरोजपत्रे नु विलीनषट्पदे विलोलदृष्टेः स्विदमू विलोचने । शिरोरुहाः स्विन्नतपक्ष्मसन्ततेर्द्विरेफवृन्दं नु निशब्दनिश्चलं ।।
सरोजिनीमानसरागवृत्तेरनर्कसंपर्कमतर्कयित्वा । मदन्यपाणिग्रहशङ्कितेयमहो महीयस्तव साहसिक्यम् ॥
सरोरुहं तस्य दृशैव निर्जितं जिताः स्मितेनैव विधोरपि श्रियः । कुतः परं भव्यमहो महीयसी तदाननस्योपमितौ दरिद्रता ॥
सरोषापि सरोजाक्षि त्वमुदेषि मुदे मम । तप्तापि शतपत्रस्य सौरभायैव सौरभा ॥ नैषधीयचरितम्२०.१९ ॥
सर्गशेषप्रणयनाद्विश्वयोनेरनन्तरम् । पुरातनाः पुराविद्भिर्धातार इति कीर्तिताः ॥ कुमारसंभवम्६.९ ॥
सर्पस्येव शिरोरत्नं नास्य शक्तित्रयं परः । स चकर्ष परस्मात्तदयस्कान्त इवायसं ॥ रघुवंशम् १७.६३ । ।
सर्वं सखे ! त्वय्युपपन्नमेतदुभे ममास्त्रे कुलिशं भवांश्च । वज्रं तपोवीर्यमहत्सु कुण्ठं त्वं सर्वतोगामि च साधकं च ॥
सर्वकार्यशरीरेषु मुक्त्वाङ्गस्कन्धपञ्चकम् । सौगतानामिवात्मान्यो नास्ति मन्त्रो महीभृताम् ॥ शिशुपाल २.२६ ॥
सर्वज्ञस्त्वं अविज्ञातः सर्वयोनिस्त्वं आत्मभूः । सर्वप्रभुरनीशस्त्वं एकस्त्वं सर्वरूपभाक् ॥ रघुवंशम् १०.२१ । ।
सर्वतः कुशलवानसि कच्चित्त्वं स नैषध इति प्रतिभा नः । स्वासनार्धसुहृदस्त्वयि रेखां वीरसेननृपतेरिव विद्मः ॥
सर्वत्र नो वार्त्तं अवेहि राजन्नाथे कुतस्त्वव्यशुभं प्रजानां । सूर्ये तपत्यावरणाय दृष्टेः कल्पेत लोकस्य कथं तमिस्रा ॥ रघुवंशम्
सर्वत्र संवाद्यमबाधमानौ रूपश्रियातिथ्यकरं परं तौ । न शेकतुः केलिरसाद्विरन्तुमलीकमालोक्य परस्परं तु ॥
सर्वथापि शुचिनि क्रियमाणे मन्दिरोदर इवावकरा ये । उद्भवन्ति भविनां हृदि तेषां शोधनी भवदनुस्मृतिधारा ॥
सर्ववेदिनमनादिमास्थितं देहिनामनुजिघृक्षया वपुः । क्लेशकर्मफलभोगवर्जितं पुंविशेषममुमीश्वरंविदुः ॥
सर्वसाधारणप्रेम-प्रश्रयादिस्वरूपया । अनौचित्या रसाभासा भावाभासाश्च कीर्तिताः ॥ चन्द्रालोकः६.१९ ।।
सर्वस्मिन्विधुपापयुक्तनुलवावर्धे निशाह्नोर्घटी- त्र्यंशं वै कुनवांशकं ग्रहणतः पूर्वं दिनानां त्रयम् । उत्पातग्रहतोऽद्र्यहांश्च शुभदोत्पातैश्च दुष्टं दिनं णण्मासं ग्रहभिन्नभं त्यज शुभे यौद्धं तथोत्पातभम् ।॥ मुहूर्तचिन्त.३२ ॥
सर्वस्य हि परीक्ष्यन्ते स्वभावा नेतरे गुणाः । अतीत्य हि गुणान् सर्वान् स्वभावो मूर्ध्नि वर्तते ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.२० ॥
सर्वस्वं चेतसस्तां नृपतिरपि दृशे प्रीतिदायं प्रदाय प्रापत्तद्दृष्टिमिष्टातिथिममरदुरापामपाङ्गोत्तरङ्गम् । आनन्दान्ध्येन वन्ध्यानकृत तदपराकूतपातान्स रत्याः पत्या पीयूषधारावलनविरचितेनाशुगेनाशु लीढः ॥ नैषधीयचरितम्१२.११२ ॥
सर्वहिंसानिवृत्ता ये नराः सर्वसहाश्च ये । सर्वस्याश्रयभूताश्च ते नराः स्वर्गगामिनः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.६५ ॥
सर्वाः सम्पत्तस्यस्तस्य सन्तुष्टं यस्य मानसम् । उपानद्गूढपादस्य ननु चर्मावृतेव भूः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१३६ ॥
सर्वाङ्गीणरसामृतस्तिमितया वाचा स वाचस्पतिः स स्वर्गीयमृगीदृशामपि वशीकाराय मारायते । यस्मै यः स्पृहयत्यनेन स तदेवाप्नोति इं भूयसा येनायं हृदये स्थितः सुकृतिना अम्न्मन्त्रचिन्तामणिः ॥ नैषधीयचरितम्१४.८९ ॥
सर्वाणि शस्त्राणि तवाङ्गचक्रैराविर्भवन्तु त्वयि शत्रुजैत्रे । अवाप्यमस्मादधिकं न किंचिज्जागर्ति वीरव्रतदीक्षितानाम् ॥
सर्वातिरिक्तसारेण सर्वतेजोऽभिभाविना । स्थितः सर्वोन्नतेनोर्वीं क्रान्त्वा मेरुरिवात्मना ॥ रघुवंशम् १.१४ । ।
सर्वाभिः सर्वदा चन्द्रस्तं कलाभिनिषेवते । नादत्ते केवलां लेखां हरचूडामणीकृताम् ॥ कुमारसंभवम् २.३४ ॥
सर्वासु मातृष्वपि वत्सलत्वात्स निर्विशेषप्रतिपत्तिरासीथ् । षडाननापीतपयोधरासु नेता चमूनां इव कृत्तिकासु ॥ रघुवंशम्
सर्वेषां च प्रतिद्वन्द्व-प्रतिच्छन्दभिदाभृताम् । उपाधिः क्वचिदुद्भिन्नः स्यादन्यत्रापि सम्भवात् ॥ चन्द्रालोकः५.१२० ।।
सर्वैरूर्ध्वैः सकारस्य सर्वै रेफस्य सर्वथा । रहोर्द्वेधा तु संयोगः परुषायां शषौ स्वतः ॥ चन्द्रालोकः६.२५ ।।

सर्वैर्बलाङ्गैर्द्विरदप्रधानैः सर्वायुधैः कङ्कटभेदिभिश्च । सर्वप्रयत्नेने च भूमिपालास्तस्मिन्प्रजह्रुर्युधि सर्व एव ॥ रघुवंशम्
सललिकमवलम्ब्य पाणिनांसे सहचरमुच्छ्रतगुच्छवाञ्छयान्या । सकलकलभकुम्भविभ्रमाभ्यामुरसि रसादवतस्तरे
सललितचलितत्रिकाभिरामाः शिरसिजसंयमनाकुलैकपाणिः । सुरपतितनयेऽपरा निरासे मनसिजजैत्रशरं विलोचनार्धं ।।
सलिलार्द्रवराहदेहनीलो विदधद्भास्करमर्थशून्यसंज्ञं । प्रचलायतलोचनारविन्दं विदधे तद्बलमन्धकारः ॥ शिशुपाल२०.३३
सलीलं आसक्तलतान्तभूषणं समासजन्त्या कुसुमावतंसकं । स्तनोपपीडं नुनुदे नितम्बिना घनेन कश्चिज्जघनेन कान्तया ।।
सलीलमालिङ्गनयोपपीडमनामयं पृच्छति वासवस्त्वाम् । शेषस्त्वदाश्लेषकथापनिद्रैस्तद्रोमभिः संदिदिशे भवत्यै ॥
सलीलयातानि न भर्तुरभ्रमोर्न चित्रमुच्चैःश्रवसः पदक्रमम् । अनुद्रुतः संयति येन केवलं बलस्य शत्रुः प्रशशंस शीघ्रताम् ॥
सवधूकाः सुखिनोऽस्मिन्ननवरतममन्दरामतामरसदृशः । नासेवन्ते रसवन्नवरतममन्दरागतामरसदृशः ॥ शिशुपाल ४.५१॥
सविक्रमक्रमणचलैरितस्ततः प्रकीर्णकैः क्षिपत इव क्षिते रजः । व्यरंसिषुर्न खलु जनस्य
सवितुः परिभावुकैर्मरीचीनचिराभ्यक्तमतङ्गजाङ्गभाभिः । जलदैरभितः स्फुरद्भिरुच्चैर्विदधे केतनतेव धूमकेतोः ॥
सविनयं अपराभिसृत्य साचि स्मितसुभगैकलसत्कपोललक्ष्मीः । श्रवणनियमितेन तं निदध्य सकलं इवासकलेन लोचनेन ।।
सविशेषं सुते पाण्डोर्भक्तिं भवति तन्वति । वैरायितास्तरलाः स्वयं मत्सरिणः परे ॥ शिशुपाल २.११५ ॥
सविषश्वसनोद्धतोरुधूमव्यवधिम्लानमरीचि पन्नगानां । उपरागवतेव तिग्मभासा वपुरौदुम्बरमण्डलाभमूहे ॥
सव्यलीकं अवधीरितखिन्नं प्रस्थितं सपदि कोपपदेन । योषितः सुहृदिव स्म रुणद्धि प्राणनाथं अभिबाष्पनिपातः ।।
सव्यापसव्यत्यजनाद्भिरुक्तैः पञ्चेषुबाणैः पृथगर्जितासु ।दशासु शेषा खलु तद्दशा या तया नभः पुष्प्यतु कोरकेण ॥
सव्यापारम अहनि न तथा पीडयेद विप्रयोगः शङ्के रात्रौ गुरुतरशुचं निर्विनोदां सखीं ते मत्सन्देशः सुखयितुम अलं पश्य साध्वीं निशीथे ताम उन्निद्राम अवनिशयनां सौधवातायनस्थः॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.२८॥
सव्रीडमन्दैरिव निष्क्रियत्वान्नात्यर्थं अस्त्रैरवभासमानः । यशःक्षयक्षीणजलार्णवाभस्त्वं अन्यं आकारं इवाभिपन्नः ।।
सशोणितैस्तेन शिलीमुखाग्रैर्निक्षेपिताः केतुषु पार्थिवानां । यशो हृतं संप्रति राघवेण न जीवितं वः कृपयेति वर्णाः ॥
ससंभ्रमं चरणतलाभिताडनस्फुटन्महीविवरवितीर्णवर्त्मभिः । रवेः करैरनुचिततापितोरगं प्रकाशतां शिनिरनयद्रसातलं ॥
ससंभ्रमोत्पातिपतत्कुलाकुलं सरः प्रपद्योत्कतयानुकम्प्रताम् । तमूर्मिलोलैः पतगग्रहान्नृपं न्यवारयद्वारिरुहैः करैरिव ॥
ससञ्जुरश्वक्षुण्णानां एलानां उत्पतिष्णवः । तुल्यगन्धिषु मत्तेभकटेषु फलरेणवः ॥ रघुवंशम् ४.४७ । ।
ससत्त्वं आदाय नदीमुखाम्भः संमीलयन्तो विवृताननत्वाथ् । अमी शिरोभिस्तिमयः सरन्ध्रैरूर्ध्वं वितन्वन्ति जलप्रवाहान् ॥
ससत्त्वरतिदे नित्यं सदरामर्षनाशिनि । त्वराधिककसन्नादे रमकत्वं अकर्षति ।। किरातार्जुनीयम्१५.२७ ।।
ससुरचापं अनेकमणिप्रभैरपपयोविशदं हिमपाण्डुभिः । अविचलं शिखरैरुपबिभ्रतं ध्वनितसूचितं अम्बुमुचां चयं ।।
ससैन्यश्चान्वगाद्रामं दर्शितानाश्रमालयैः । तस्य पश्यन्ससॕइत्रेरुदश्रुर्वसतिद्रुमान् ॥ रघुवंशम् १२.१४ । ।
सस्नुः पयः पपुरनेनिजुरम्बराणि जक्षुर्बिसं धृतविकासिभिसप्रसूना । सैन्याः श्रियामनुपभोगनिरर्थकत्व-दोषप्रवादममृजन्नगनिमन्गानां ॥ शिशुपाल५.२८ ।।
सस्यन्दनैः प्रवहणैः प्रतिकूलपातं का वाहिनी न तनुते पुनरस्य नाम । तस्या विलासवति कर्कशताश्रिता या भूमः कथम् बहुतयासिकता वयं ताः ॥ नैषधीयचरितम्१३.२४ ॥
सस्वजे प्रियमुरो निपीडनं प्रार्थितं मुखमनेन नाहरत् । मेखलाप्रणयलोलतां गतं हस्तमस्य शिथिलं रुरोध सा॥
सह कज्जलेन विरराज नयनकमलाम्बुसन्ततिः । गण्डफलकमभितः सुतनोः पदवीव शोकमयकृष्णवर्त्मनः ॥
सह तया स्मर भस्म झटित्यभूः पशुपतिं प्रति यामिषुमग्रहीः । ध्रुवमभूदधुना वितनोः शरस्तव पिकस्वर एव स पञ्चमः ॥
सह त्वया हन्त! कृतेऽनुरञ्जने न. किं विरुद्ध जगतीतले भवेत् । क्व दन्तिनः स्याच्छशकेन मित्रता, क्व जम्बुकः सिंह-सखः
सहचरोऽसि रते रिति विश्रुतिस्त्वयि वसत्यपि मे न रतिः कुतः । अथ न संप्रति संगतिरस्ति वामनुमृता न भवन्तमियं किल
सहजचापलदोषसमुद्धत-श्चलितदुर्बलपक्षपरिग्रहः । तव दुरासदवीर्यविभावसौ शलभतां लभतामसुहृद्गणः ॥ शिशुपाल
सहजान्धदृशः स्वदुर्नये परदोषेक्षणदिव्यचक्षुषः । स्वगुणोच्चगिरो मुनिव्रताः परवर्णग्रहणेष्वसाधवः ॥ शिशुपाल१६.२९ ।।
सहजे कुजो निधनगश्च भार्गवो मदने बुधो रविररौ तनौ गुरुः । अथ चेत्स्युरिज्यसितभानवो जलत्रिगता हि सौरिरुधिरौ रिपुस्थितौ ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ७५॥

सहजे रविर्दशमभे शशी तथा शनिमङ्गलौ रिपुगृहे सितः सुते । हिबुके बुधो गुरुरपीह लग्नगः स जयत्यरीन्प्रचलितोऽचिरान्नृपः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ५८॥
सहद्वितीयः स्त्रियमभ्युपेयादेवं स दुर्बुध्य नयोपदेशम् । अन्यां सभार्यः कथमृच्छतीति जलाधिपोऽभूदसहाय एव ॥
सहशरधि निजं तथा कार्मुकं वपुरतनु तथैव संवर्मितं । निहितं अपि तथैव पश्यन्नसिं वृषभगतिरुपाययौ विस्मयं ।।
सहसा दधदुद्धताट्टहासश्रियमुत्रासितजन्तुना स्वनेन । वियतायतहेतिबाहुरुच्चैरथ वेताल इवोत्पपात वह्निः ॥
सहसा विदधीत न क्रियां अविवेकः परं आपदां पदं । वृणते हि विमृश्यकारिणं गुणलुब्धाः स्वयं एव सम्पदः ।।
सहसा ससभ्रमविलोलसकलजनतासमाकुलं । स्थानमगमदथ तत्परितश्चलितोडुमण्डलनभःस्थलोपमां ॥ शिशुपाल१५.७४
सहसोपगतः सविस्मयं तपसां सूतिरसूतिरेनसां । ददृशे जगतीभुजा मुनिः स वपुष्मानिव पुण्यसंचयः ।।
सहस्रपत्रासनपत्रहंस वंशस्य पत्राणि पतत्रिणः स्मः । अस्मादृशां चाटुरसामृतानि स्वर्लोकलोकेतरदुर्लभानि ॥
सहस्रपत्रमित्रं ते वक्त्रं केनोपमीयते । कुतस्तत्रोपमा यत्र पुनरुक्तः सुधाकरः ॥ चन्द्रालोकः२.३१ ।।
सहस्रपूरणः कश्चिल्लूनमूर्धासिना द्विषः । तथोर्ध्व एव काबन्धीमभजन्नर्तनक्रियां ॥ शिशुपाल१९.५१ ।।
सहस्रसंख्यैर्गगनं शिरोभिः पादैर्भुवं व्याप्य वितिष्ठमानं । विलोचनस्थानगतोष्णरश्मिनिशाकरं साधु हिरण्यगर्भम् ॥
सहाखिलस्त्रीषु वहेऽवहेलया महेन्द्ररागाद्गुरुमादरं त्वयि । त्वमीदृशि श्रेयसि संमुखेऽपि तं पराङ्मुखी चन्द्रमुखि न्यवीवृतः
सहोक्तिः सहभावश्चेद्भासते जनरञ्जनः । दिगन्तमगमद् यस्य कीर्तिः प्रत्यर्थिभिः सह ॥ चन्द्रालोकः५.६० ।।
सा किलाश्वासिता चण्डी भर्त्रा तत्संश्रुतौ वरौ । उद्ववामेन्द्रसिक्ता भूर्बिलमग्नाविवोरगौ ॥ रघुवंशम् १२.५ । ।
सा केतुमालोपवना बृहद्भिर्विहारशैलानुगतेव नागैः । सेना रथोदारगृहा प्रयाणे तस्याभवज्जङ्गमराजधानी ॥ रघुवंशम्
सा गौरसिद्धार्थनिवेशवद्भिर्दूर्वाप्रवालैः प्रतिभिन्नशोभम् । निर्नाभिकौशेयमुपात्तबाणमभ्यङ्गनेपथ्यमलंचकार॥
सा चूर्णगौरं रघुनन्दनस्य धात्रीकराभ्यां करभोपमोरूः । आसञ्जयां आस यथाप्रदेशं कण्ठे गुणं मूर्तं इवानुरागं ॥ रघुवंशम्
सा तीरसोपानपथावतारादन्योन्यकेयूरविघट्टिनीभिः । सनूपुरक्षोभपदाभिरासीदुद्विग्नहंसा सरिदङ्गनाभिः ॥ रघुवंशम्
सा तृष्णा चेत्परित्यक्ता को दरिद्रः क ईश्वरः । तस्याश्चेत्प्रसरो दत्तो दास्यं च शिरसि स्थितम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-
सा दष्टनीवारबलीनिर्हिंस्रैः संबद्ध वैखानसकन्यकानि । इयेष भूयः कुशवन्ति गन्तुं भागीरथीतीरतपोवनानि ॥ रघुवंशम्
सा दुर्निमित्तोपगताद्विषादात्सद्यः परिम्लानमुखारविन्दा । राज्ञः शिवं सावरजस्य भूयादित्याशशंसे करणैरबाह्यैः ॥
सा दुष्प्रधर्षा मनसापि हिंस्रैरित्यद्रिशोभाप्रहितेक्षणेन । अलक्षिताभ्युत्पतनो नृपेण प्रसह्य सिंहः किल तां चकर्ष ॥ रघुवंशम्
सा निर्मले तस्य मधूकमाला हृदि स्थिता च प्रतिबिम्बिता च । कियत्यमग्ना कियती च मग्ना पुष्पेषुबाणालिरिव व्यलोकि ॥
सा नीयमाना रुचिरान्प्रदेशान्प्रियंकरो मे प्रिय इत्यनन्दथ् । नाबुद्ध कल्पद्रुमतां विहाय जातं तं आत्मन्यसिपत्रवृक्षं ॥
सा पत्युः प्रथमापराधसमये सख्योपदेशं विना नो जानाति सविभ्रमाङ्गवलनावक्रोक्तिसंसूचनम् । स्वच्छैरच्छकपोलमूलगलितैः पर्यस्तनेत्रोत्पला बाला केवलमेव रोदिति लुठल्लोलालकैरश्रुभिः ॥अमरुशतकम्-२६॥
सा पौरान्पौरकान्तस्य रामस्याभ्युदयश्रुतिः । प्रत्येकं ह्लादयां चक्रे कुल्येवोद्यानपादपान् ॥ रघुवंशम् १२.३ । ।
सा बाणवर्षिणं रामं योधयित्वा सुरद्विषां । अप्रबोधाय सुष्वाप गृध्रच्छाये वरूथिनी ॥ रघुवंशम् १२.५० । ।
सा बाला वयमप्रगल्भमनसः सा स्त्री वयं कातराः सा पीनोन्नतिमत्पयोधरयुगं धत्ते सखेदा वयम् । साक्रान्ता जघनस्थलेन गुरुणा गन्तुं न शक्ता वयं दोषैरन्यजनाश्रितैरपटवो जाताः स्म इत्यद्भुतम् ॥अमरुशतकम्-३०॥
सा भङ्गिरस्याः खलु वाचि कापि यद्भारती मूर्तिमतीयमेव । श्लिष्टं निगद्यादृत वासवादीन्विशिष्य मे नैषधमप्यवादीत् ॥
सा भुवः किमपि रत्नमनर्घं भूषणं जयति तत्र कुमारी । भीमभूपतनया दमयन्ती नाम या मदनशस्त्रममोघम् ॥
सा मङ्गलस्नानविशुद्धगात्री गुहीतपत्युद्गमनीयवस्त्रा । निर्वृत्तपर्जन्यजलाभिषेका प्रफुल्लकाशा वसुधेव रेजे॥
सा मन्दुरासंश्रयिभिस्तुरंगैः शालाविधिस्तम्भगतैश्च नागैः । पूराबभासे विपणिस्थपण्या सर्वाङ्गनद्धाभरणेव नारी ॥
सा यद्धृताखिलकलागुणभूमभूमीभैमीतुलाधिगतये स्वरसंगतासीत् । तं प्रागसावविनयं परिवादमेत्य लोकेऽधुनापि विदिता परिवादिनीति ॥ नैषधीयचरितम्२१.१२७ ॥
सा यावन्ति पदान्यलीकवचनैरालीजनैः शिक्षिता तावन्त्येव कृतागसो द्रुततरं व्याहृत्य पत्युः पुरः । प्रारब्धा पुरतो यथा मनसिजस्याज्ञा तथा वर्तितुं प्रेम्णो मौग्ध्यविभूषणस्य सहजः कोऽप्येष कान्तः क्रमः ॥अमरुशतकम्-४३॥
सा यूनि तस्मिन्नभिलाषबन्धं शशाक शालीनतया न वक्तुं । र्ॐआञ्जलक्ष्येण स गात्रयष्टिं भित्त्वा निराक्रामदरालकेश्याः ॥

सा लाजधूमाञ्जलिमिष्टगन्धं गुरुपदेशाद्वदनं निनाय । कपोलसंसर्पिशिखः स तस्या मुहूर्तकर्णोत्पलतां प्रपेदे॥
सा लुप्तसंज्ञा न विवेद दुःखं प्रत्यागतासुः समतप्यतान्तः । तस्याः सुमित्रात्मजयत्नलब्धो मोहादभूत्कष्टतरः प्रबोधः ॥
सा वक्रनखधारिण्या वेणुकर्कशपर्वया । अङ्कुशाकारयाङ्गुल्या तावतर्जयदम्बरे ॥ रघुवंशम् १२.४१ ।।
सा वत्रे यं तमुत्सृज्य मह्यमीर्ष्याजुषाः स्थ किम् । ब्रूतागः सद्मनस्तस्माच्छद्मनाद्याच्छिनद्मि तान् ॥
सा वागवाज्ञायितमां नलेन तेषामनाशङ्कितवाक्छलेन । स्त्रीरत्नलाभोचितयत्नमग्रमेनं हि न स्म प्रतिभाति किंचित् ॥
सा विनीतअतमा भैमी व्यर्थानर्थग्रहैरहो । कथं भवद्विधैर्बाध्या प्रमितिर्विभ्रमैरिव ॥ नैषधीयचरितम्१७.१४५ ॥
सा विभूतिरनुभाव सम्पदां भूयसी तव यदायतायति । एतदूढगुरुभार भारतं वर्षमद्य मम वर्तते वशे ॥ शिशुपाल१४.५ ।।
सा विभ्रमं स्वप्नगतापि तस्यां निशि स्वलाभस्य ददे यदेभ्यः । तदर्थिनां भूमिभुजां वदान्या सती सती पूरयति स्म कामम् ॥
सा शरस्य कुसुमस्य शरव्यं सूचिता विरहवाचिभिरङ्गैः । तातचित्तमपि धातुरधत्त स्वस्वयंवरमहाय सहायम् ॥
सा शूरसेन्दाधिपतिं सुषेणं उद्दिश्य लोकान्तरगीतकीर्तिं । आचारशुद्धोभयवंशदीपं शुद्धान्तरक्ष्या जगदे कुमारी ॥ रघुवंशम्
सा संन्यस्ताभरणम अबला पेशलं धारयन्ती शय्योत्सङ्गे निहितम असकृद दुःखदुःखेन गात्रम त्वाम अप्य अस्रं नवजलमयं मोचयिष्यत्य अवश्यं प्रायः सर्वो भवति करुणावृत्तिर आर्द्रान्तरात्मा॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.३३॥
सा संभवद्भिः कुसुमैर्लतेव, ज्योतिर्भिरुद्यद्भिरिव त्रियामा । सरिद्विहङ्गैरिव लीयमानैरामुच्यमानाभरणा चकासे॥
सा साधुसाधारणपार्थिवर्द्धेः स्थित्वा पुरस्तात्पुरुहूतभासः । जेतुः परेषां जयशब्दपूर्वं तस्याञ्जलिं बन्धुमतो बबन्ध ॥
सा सीतां अङ्कं आरोप्य भर्तरि प्रहितेक्षणां । मा मेति व्याहरत्येव तस्मिन्पातालं अभ्यगाथ् ॥ रघुवंशम् १५.८४ ।।
सा सीतासंनिधावेव तं वव्रे कथितान्वया । अत्यारूढो हि नारीणां अकालज्ञो मओभवः ॥ रघुवंशम् १२.३३ ।।
सांनिध्ययोगात्किल तत्र शच्याः स्वयंवरक्षोभकृतां अभावः । काकुत्स्थं उद्दिश्य समत्सरोऽपि शशाम तेन क्षितिपाललोकः ॥
सांमुख्यं विदधानायाः स्फुटमर्थान्तरे गिरः । कटाक्ष इव लोलाक्ष्या व्यापारो व्यञ्जनात्मकः ॥ चन्द्रालोकः७.२ ।।
साक्षात्कृताखिलजगज्जनताचरित्रा तत्राधिनाथमधिकृत्य दिवस्तथा सा । ऊचे यथा स च शचीपतिरभ्यधायि प्राकाशि तस्य न च नैषधकायमाया ॥ नैषधीयचरितम्१३.२ ॥
साक्षात्सुधांशुर्मुखमेव भैम्या दिवः स्फुटं लाक्षणिकः शशाङ्कः । एतद्भुवौ मुख्यमनङ्गचापं पुष्पं पुनस्तद्गुणमात्रवृत्त्या ॥
सागरान्मुनिविलोचनोदराद्यद्द्वयादजनि तेन किं द्विजः । एवमेव च भवन्नयं द्विजः पर्यवस्यति विधुः किमत्रिजः ॥
साङ्कुरेव रुचिपीततमा यैर्यैः पुरास्ति रजनी रजनीव । ते धृआ वितरितुं त्रिदशेभ्यो यत्र हेमतिलका इव दीपाः ॥
साङ्गं च वेदं अध्याप्य किंचिदुत्क्रान्तशैशवौ । स्वकृतिं गापयां आस कविप्रथमपद्धतिं ॥ रघुवंशम् १५.३३ ।।
साचि लोचनयुगं नमयन्ती रुन्धती दयितवक्षसि पातं । सुभ्रुवो जनयति स्म विभूषां संगतावुपरराम च लज्जा ।।
साटोपमुर्वीमनिशं मदन्तो यैः प्लावयिष्यन्ति समन्ततोऽमी । तान्येकदेशान्निभृतं पयोधौ सोऽम्भांसि मेधान् पिबतो ददर्श ॥
सातिरेकमदकारणं रहस्तेन दत्तं अभिलेषुरङ्गनाः । ताभिरप्युपहृतं मुखासवं सोऽपिबद्बकुलतुल्यदोहदः ॥ रघुवंशम्
सादरं युद्धमानापि तेनान्यनरसादरं । सा दरं पृतना निन्ये हीयमाना रसादरं ॥ शिशुपाल१९.२३ ।।
सादिताखिलनृपं महन्महः सम्प्रति स्वनयसंपदैव ते । किं परस्य स गुणः समश्नुते पथ्यवृत्तिरपि यद्यरोगितां ॥
सादृश्यं गतं अपनिद्रचूतगन्धैरामोदं मदजलसेकजं दधानः । एतस्मिन्मदयति कोकिलानकाले लीनालिः सुरकरिणां कपोलकाषः ।। किरातार्जुनीयम्५.२६ ।।
सादृश्यं दधति गभीरमेघघोषैरुन्निद्रक्षुभितमृगाधिपश्रुतानि । आतेनुश्चकितचकोरनीलकण्ठान्कच्छान्तानमरमहेभबृंहितानि
सादृश्यात् समवायात् सा वैपरीत्यात् क्रियान्वयात् । सारोपाध्यवसानाख्ये गौणशुद्धे पृथक् पृथक् ॥ चन्द्रालोकः९.१० ।।
साधारणीं गिरमुषर्बुधनैषधाभ्यामेतां निपीय न विशेषमवाप्तवत्या । ऊचे नलोऽयमिति तं प्रति चित्तमेकं ब्रूते स्म चान्यदनलोऽयमितीदमीयम् ॥ नैषधीयचरितम्१३.१४ ॥
साधु त्वया तिर्कतमेतदेव स्वेनानलं यत्किल संश्रयिष्ये । विनामुना स्वात्मनि तु प्रहर्तुं मृषागिरं त्वां नृपतौ न कर्तुम् ॥
साधु नः पतनमेवमितः स्यादित्यभण्यत तिलोत्तमयापि । चामरस्य पतनेन कराग्जात्तद्विलोलनचलद्भुजनालात् ॥
साधु याम्यहं अविघ्नं अस्तु ते देवकार्यं उपपादयिष्यतः । ऊचिवानिति वचः सलक्ष्मणं लक्ष्मणाग्रजं ऋषिस्तिरोदधे ॥
साधु याम्यहमविघ्नमस्तु ते देवकार्यमुपपादयिष्यतः । ऊचिवानिति वचः सलक्ष्मणं लक्ष्मणाग्रजमृषिस्तिरोदधे ॥ रघुवंशम्
साधुकामुकतामुक्ता शान्तस्वान्तैर्मखोन्मुखैः । सारङ्गलोचनासारां दिवं प्रेत्यापि लिप्सुभिः ॥ नैषधीयचरितम्१७.६८ ॥

साधोः प्रकोपितस्यापि मनो नायाति विक्रियाम् । न हि तापयितुं शक्यं सागराम्भस्तृणोल्कया ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-
साधोरपि स्वः खलु गामिताधो गमी स तु स्वर्गमितः प्रयाणे । इत्यायती चिन्तयतो हृदि द्वे द्वयोरुदर्कः किमु शर्करे न ॥
सानन्तानाप्यतेजःसखनिखिलमरुत्पार्थिवान्दिष्टभाजश्चित्तेनाशाजुषस्तान्सममसमगुणान्मुञ्चती गूढभावा । पारेवाग्वर्तिरूपं पुरुषमनु चिदम्भोधिमेकं शुभाङ्गी निःसीमानन्दमासीदुपनिषदुपमा तत्परीभूय भूयः ॥ नैषधीयचरितम्११.१२९ ॥
सानन्दंतनुजाविवाहनमहे भीमः स भूमीपतिर्वैदर्भीनिषधेश्वरौ नृपजनानिष्टोक्तिनिर्मृष्टये । स्वानि स्वानि धराधिपाश्च शिबिराण्युद्दिश्य यान्तः क्रमादेको द्वौ बहबश्चकार सृजतः स्मातेनिरे मङ्गलम् ॥ नैषधीयचरितम्१४.१ ॥
सानुप्लवः प्रभुरपि क्षणदाचराणां भेजे रथान्दशरथप्रभवानुशिष्टः । मायाविकल्परचितैरपि ये तदीयैर्न स्यन्दनैस्तुलितकृत्रिमभक्तिशोभाः ॥ रघुवंशम् १३.७५ ।।
सान्द्रत्वक्कास्तल्पलाश्लिष्टकक्षा आङ्गीं शोभामाप्नुवन्तश्चतुर्थीं । कल्पस्यान्ते मारुतेनोपनुन्नाश्चेलुश्चण्डं गण्डशैला इवेभाः ॥
सान्द्राणभोदश्यामले सामजानां वृन्दे नीताः शोणितैः शोणिमानं । दन्ताः शोभामापुरम्भोनिधीनां कन्दोद्भेदा वैद्रुमा
सापसृत्य कियद्दूरं मुमुदे सिष्मिये ततः । इदं च तां सखीमेत्य ययाचे काकुभिः कला ॥ नैषधीयचरितम्२०.११२ ॥
सापि प्रणयवत्यासीत्सपत्न्योरुभयोरपि । भ्रमरी वारणस्येव मदनिस्यन्दलेखयोः ॥ रघुवंशम् १०.५८।।
सापीश्वरे शृण्वति तद्गुणौघान्प्रसह्य चेतो हरतोऽर्धशंभुः । अभूदपर्णाङ्गुलिरुद्धकर्णा कदा न कण्डूयनकैतवेन ॥
सासुं प्रयच्छति न पक्षचतुष्टये तां तल्लाभशंससिनि न पञ्चमकोटिमात्रे । श्रद्धां दधे निषधराड्विमतौ मतानामद्वैततत्त्व इव सत्यतरेऽपि लोकः ॥ नैषधीयचरितम्१३.३६ ॥
साफल्यं अस्त्रे रिपुपौरुषस्य कृत्वा गते भाग्य इअवापवर्गे । अनिन्धनस्य प्रसभं समन्युः समाददेऽस्त्रं ज्वलनस्य जिष्णुः ।।
साभिप्राये विशेष्ये तु भवेत्परिकराङ्कुरः । चतुर्णां पुरुषार्थानां दाता देवश्चतुर्भुजः ॥ चन्द्रालोकः५.४० ।।
साभिशापमिव नातिथयस्ते मां यदद्य भगवन्नुपयन्ति । तेन न श्रियमिमां बहु मन्ये स्वोदरैकभृतिकात्र्ययकदर्याम् ॥
सामवादाः सकोपस्य तस्य प्रत्युत दीपकाः । प्रतप्तस्येव सहसा सर्पिषस्तोयबिन्दवः ॥ शिशुपाल २.५५ ॥
सामान्यं यदि सादृश्याद्भेद एव न लक्ष्यते । पद्माकरप्रविष्टानां मुखं नालक्षि सुभ्रुवाम् ॥ चन्द्रालोकः५.३४ ।।
सामान्यनिषेधमुक्त्वा विशेषनिषेधमाह- मनीपिताः सन्ति गृहेषु देवतास्तपः क्व वत्से ! क्व च तावकं वपुः । पदं सहेत भ्रमरस्य पेलवं शिरीषपुष्पं न पुनः पतत्रिणः ॥ कुमारसंभवम् ५.४ ॥
सामान्य-परिवृत्तिः स्यात्कुण्डलच्छविविग्रहा । विशेषपरिवृत्तिः स्याद्वनिता मम चेतसि ॥ चन्द्रालोकः२.३६ ।।
सामोदपुष्पाशुगवासिताङ्गीं किशोरशाखाग्रशयालिमालाम् । वसन्तलक्ष्मीमिव राजभिस्तैः कल्पद्रुमैरप्यभिलष्यमाणाम् ॥
सामोदाः कुसुमतरुश्रियो विविक्ताः सम्पत्तिः किसलयशालिनीलतानां । साफल्यं ययुरमराङ्गनोपभुक्ताः सा लक्ष्मीरुपकुरुते यया परेषां ।। किरातार्जुनीयम्७.२८ ।।
साम्यं गतेनाशनिना मघोनः शशाङ्कखण्डाकृतिपाण्डुरेण । 1शम्भुं बिभित्सुर्धनुषा जघान स्तम्बं विषाणेन महानिवेभः ।।
सायं शशाङ्गकिरणाहतचन्द्रकान्त-निस्यन्दिनीरनिकरेण कृताभिषेकाः । अर्कोपलोल्लसितवह्निभिरह्नि तप्ता-स्तीव्रं महाव्रतमिवात्र चरनति वप्राः ॥ शिशुपाल ४.५८॥
सायुज्यमृच्छति भवस्य भवाब्धियादस्तां पत्युरेत्य नगरीं नगराजपुत्र्याः । भूताभिधानपटुमद्यतनीमवाप्य भीमोद्भवे भवतिभावमिवास्तिधातुः ॥ नैषधीयचरितम्११.११७ ॥
सारैः करेज्यान्त्यमघाम्बुमूलैः कौजेऽह्नि वेश्माग्निसुतार्तिदं स्यात् । सज्ञैः कदास्रार्यमतक्षहस्तैर्ज्ञस्यैव वारे सुखपुत्रदं स्यात् ॥
सारो नाम पदोत्कर्षः सारताया यथोत्तरम् । सारं सारस्वतं तत्र काव्यं तत्र शिवस्तवः ॥ चन्द्रालोकः५.९० ।।
सारोत्थधारेव सुधारसस्य स्वयंवरः श्वो भविता तवेति । संतर्पयन्ती हृदयानि तेषां श्रुतिः श्रुती नाकजुषामयासीत् ॥
सार्धं कथञ्चिदुचितैः पिचुमर्दपत्त्रैरास्यान्तरालगतमाम्रदलं म्रदीयः । दासेरकःसपदि संवलितं निषादैर्विप्रं पुरा पतगराडिव निर्जगार ॥ शिशुपाल५.६६ ।।
सार्धमुद्धवसीरिभ्यामथासावासदत्सदः । गुरूकाव्यानुगां बिभ्रच्चान्द्रीमभिनभः श्रियम् ॥ शिशुपाल २.२ ॥
सालक्तकं शतदलाधिककान्तिरम्यं रत्नौघधामनिकरारुणनूपुरं च । क्षिप्तं भृशं कुपितया तरलोत्पलाक्ष्या सौभाग्यचिह्नमिव मूर्ध्नि पदं विरेजे ॥अमरुशतकम्-८६॥

सालक्तकेन नवपल्लवकोमलेन पादेन नूपुरवता मदनालसेन । यस्ताड्यते दयितया प्रणयाराधात् सोऽङ्गीकृतो भगवता मकरध्वजेन ॥अमरुशतकम्-५२॥
सालीकदृष्टे मदनोन्मदिष्णुर्यथाप शालीनतमा न मौनम् । तथैव तथ्येऽपि नले न लेभे मुग्धेषु कः सत्यमृषाविवेकः ॥
सावज्ञमुन्मील्य विलोचने सकृत्क्षणं मृजेन्द्रेण सुषुप्सुना पुनः । सैन्यान्न यातः समयापि विव्यथे कथं सुराजंभवमन्मथाथवा
सावज्ञेवाथ सा राज्ञः सखीं पद्ममुखीमगात् । लक्ष्मीः कुमुदकेदारादारादम्भोजिनीमिव ॥ नैषधीयचरितम्२०.९ ॥
सावर्ण्यभाजः प्रतिभागताया लक्ष्यैः स्मरापाण्डुतया तरुण्याः । यस्यां कपोलैः कलधौतधामस्तम्भेषु भेजे मणिदर्पणश्रीः ॥
सावर्तभावभवदद्भुतनाभिकूपे स्वर्भौममेतदुपवर्तनमात्मनैव । स्वाराज्यमर्जयसि न श्रियमेतदीयामेतद्गृहे परिगृहाण शचीविलासम् ॥ नैषधीयचरितम्११.२८ ॥
सावलेपं उपलिप्सते परैरभ्युपैति विकृतिं रजस्यपि । अर्थितस्तु न महान्समीहते जीवितं किमु धनं धनायितुं ।।
सावशेषपदमुक्तमुपेक्षा स्रस्तमाल्यवसनाभरणेषु । गन्तुमुत्थिमकारणतः स्म द्योतयन्ति मदविभ्रममासां ॥
सावादि सुतनुस्तेन कोपस्ते नायमौचिती । त्वां प्रापं यत्प्रसादेन प्रिये तन्नाद्रिये तपः ॥ नैषधीयचरितम्२०.१४ ॥
साशृणोत्तस्य वाग्भागमनत्यासत्तिमत्यपि । कल्पग्रामाल्पनिर्घोषं बदरीव कृशोदरी ॥ नैषधीयचरितम्२०.१०५ ॥
सासेनागमनारम्भे रसेनासीदनारता । तारनादजनामत्त धीरनागमनामया ॥ शिशुपाल१९.२९ ।।
सास्रावसक्तकमनियपरिच्छदानां अध्वश्रमातुरवधूजनसेवितानां । जज्ञे निवेशनविभागपरिष्कृतानां लक्ष्मीः पुरोपवनजा वनपादपानां ।। किरातार्जुनीयम्७.४० ।।
साहं तपः सूर्यनिविष्टदृष्टिरूर्ध्वं प्रसूतेस्चरितुं यतिष्ये । तथा यथा मे जननान्तरेऽपि त्वं एव भर्ता न च विप्रयोगः ॥
साहित्यसङ्गीतकलाविहीनः साक्षात्पशुः पुच्छविषाणहीनः । तृणं न खादन्नपि जीवमानस्तद्भागधेयं परमं पशूनां ।।
साहूयोच्चैरथोचे तामेहि स्वर्गेण वञ्चिते । पिब वाणी सुधावेणीर्नृपचन्द्रस्य सुन्दरि ॥ नैषधीयचरितम्२०.१०४ ॥
सिंहः शिशुरपि निपतति मदमलिनकपोलभित्तिषु गजेषु । प्रकृतिरियं सत्त्ववतां न खलु वयस्तेजसो हेतुः ।।
सिंहासने स हि 'महेन्द्र' पदेऽभिषिक्तो लोके बभावतितरां जगदेकवीरः । नैसर्गिको भवति हेम-घट प्रभावान् मार्तण्डरश्मि रुचिरस्य पुनः कथा का ।।प्रतापविजयः-४९ ॥
सिंहे गुरौ सिंहलवे विवाहो नेष्टोऽथ गोदोत्तरतश्च यावत् । भागीरथीयाम्यतटे हि दोषो नान्यत्र देशे तपनेऽपि मेषे ॥
सिंह्यव्याघ्रवराहरासभगजा वाहद्विषद्घोटकाः श्वाऽजो गौश्चरणायुधश्च बवतो वाहा रवेः संक्रमे । वस्त्रं श्वेतसुपीतहारितकपाण्ड्वारक्तकालासितं चित्रं कम्बलदिग्घनाभमथ शस्त्रं स्याद्भुशुण्डी गदा ।॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम्
सिक्ता इवामृतरसेन मुहुर्जनानां क्लान्तिच्छिदो वनवनस्पतयस्तदानीं । शाखावसक्तवसनाभरणाभिरामाः कल्पद्रुमैः सह विचित्रफलैर्विरेजुः ॥ शिशुपाल५.१६ ।।
सिक्तायाः क्षणमभिषिच्य पूर्वमन्यामन्यस्याः प्रणयवता बताबलायः । कालिम्ना समधित मन्.रेव वक्त्रं प्रापाक्ष्णोर्गलदपशब्दमञ्जनाम्भः ॥ शिशुपाल८.४३ ।।
सितं सितिम्ना सुतरां मुनेर्वपुर्विसारिभिः सौधमिवाथ लम्भयन् । द्विजावलिव्याजनिशाकरांशुभिः शुचिस्मितां वाचमवोचदच्युतः ॥ शिशुपाल १.२५ ॥
सितच्छदानां अपदिश्य धावतां रुतैरमीषां ग्रथिताः पतत्रिणां । प्रकुर्वते वारिदरोधनिर्गताः परस्परालापं इवामला दिशः ।।
सितजीवभौमबुधभानुतनूजास्तनुमन्मथारिहिबुकत्रिगृहे चेत् । क्रमतोऽरिसोदरखशात्रवहोराहिबुकायगैर्गुरुदिनेऽखिलखेटैः
सितत्विषश्चञ्चलतामुपेयुषो मिषेण पुच्छस्य च केसरस्य च । स्फुटं चलच्चामरयुग्मचिह्ननैरनिह्नुवानं निजवाजिराजताम्
सितदीप्रमणिप्रकल्पिते यद्गारे हसदङ्करोदसि । निखिलान्निशि पूर्णिमा तिथीनुपतस्थेऽतिथिरेकिका तिथिः ॥
सितरुचिशयनीये नक्तमेकान्तमुक्तं दिनकरकरसङ्गव्यक्तकौसुम्भकान्ति । निजमिति रतिबन्धोर्जानतीमुत्तरीयं परिहसति सखी स्त्रीमाददानां दिनादौ ॥ शिशुपाल११.५२ ।।
सितवाजिने निजगदू रुचयश्चलवीचिरागरचनापटवः । मणिजालं अम्भसि निमग्नं अपि स्फुरितं मनोगतं इवाकृतयः ।।
सितांशुवर्णैर्वयति स्म तद्गुणैर्महासिवेम्नः सहकृत्वरी बहुम् । दिगङ्गनाङ्गावरणं रणाङ्गणे यशःपटं तद्भटचातुरीतुरी ॥
सिताम्बुजानां निवहस्य यश्छलाद्बभावलिश्यामलितोदरश्रियाम् । तमःसमच्छायकलङ्कसंकुलं कुलं सुधांशोर्बहलं वहन्बहु
सितासितादौ सद्दुष्टे चन्द्रे पक्षौ शुभावुभौ । व्यत्यासे चाशुभौ प्रोक्तौ सङ्कटेऽब्जबलं त्विदम् ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम्

सितो यदात्रैष तदान्यदेशे चकास्ति रज्यच्छविरुज्जिहानः। तदित्थमेतस्य निधेः कलानां को वेद वा रागविरागतत्त्वम् ॥

सिद्धिः ख्यातेषु चेन्नाम कीर्त्यते तुल्यतोक्तये। युवामेवेह विख्यातौ त्वं बलैर्जलधिर्जलैः ॥ चन्द्रालोकः३.८ ।।

सिद्धिः साध्ये सतामस्तु प्रसादात्तस्य धूर्जटेः। जाह्नवीफेनलेखेव यन्मूर्ध्नि शशिनः कला ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.१ ॥

सिन्दूरद्युतिमुग्धमूर्धनि धृतस्कन्धावधिश्यामिके व्योमान्तस्पृशि सिन्धुरेऽस्य समरारम्भोद्धुरे धावति। जानीमो नु यदि प्रदोषतिमिरव्यामिश्रसंध्याधियेवास्तं यान्ति समस्तबाहुजभुजातेजःसहस्रांशवः ॥ नैषधीयचरितम्१२.३६ ॥

सिन्दूरबिन्दुरिव भारत-भूमि-भालात्, 'मेवाड़' एव पवनैर्यवनैर्विलुप्तः। भूयोऽपि तं किल तथा परिरञ्जयेद्यः, आयातु तत्कृत इदं प्रणतं शिरो मे।।प्रतापविजयः- १०२।।

सिन्दूरैः कृतरुचयः सहेमकक्ष्याः स्रोतोभिस्त्रिदशगजा मदं क्षरन्तः। सादृश्यं ययुररुणांशुरागभिन्नैर्वर्षद्भिः स्फुरितशतह्रदैः पयोदैः।। किरातार्जुनीयम्७.८ ।।

सिन्धोर्जैत्रमयं पवित्रमसृजत्तत्कीर्तिपूर्ताद्भुतं यत्र स्नान्ति जगन्ति सन्ति कवयः केवा न वाचंयमाः। यद्बिन्दुश्रियमिन्दुरञ्चति जलं चाविश्य दृश्येतरो यस्यासौ जलदेवतास्फटिकभूर्जागर्ति यागेश्वरः ॥ नैषधीयचरितम्१२.३८

सिषिचुरवनिं अम्बुवाहाः शनैः सुरकुसुमं इयाय चित्रं दिवः। विमलरुचि भृशं नभो दुन्दुभेर्ध्वनिरखिलं अनाहतस्यानशे ।।

सिसौदिया' वंशवतां नृणामियं महा-महाभारत- रङ्ग भूरभूत्। विबोधयन्ती च विपक्षिणं क्षयं, खमुच्छिता - वैजय

सीता समुत्थाप्य जगाद वाक्यं प्रीतास्मि ते सुॐयचिराय जीव। विडौजसा विष्णुरिवाग्रजेन भ्रात्रा यदित्थं परवानसि त्वं

सीतां हित्वा दशमुखरिपुर्नोपयेम यदन्यां तस्या एव प्रतिकृतिसखो यत्क्रतूनाजहार। वृत्तान्तेन श्रवणविषयप्रापिणा तेन भर्तुः सा दुर्वारं कथं अपि परित्यागदुःखं विषेहे ॥ रघुवंशम् १४.८७।।

सीत्कृतानि मणितं करुणोक्तिः स्निग्धमुक्तमलमर्थवचांसि। हासभूषणरवाश्च रमण्याः कामसूत्रपदतामुपजग्मुः ॥

सीमन्तं निजमनुबध्नती कराभ्यामालक्ष्यस्तनतटबाहुमूलभागा। भर्त्रान्या मुहुरभिलष्यता निदध्ये नैवाहो विरमति कौतुकं प्रियेभ्यः ॥ शिशुपाल८.६९ ।।

सीमन्त्यमाना यदुभूभृतां बलैर्बभौ तरिद्भिर्गवलासितद्युतिः। सिन्दूरितानेकपकङ्गणाङ्किता तरङ्गिणी वेणिरिवायता

सुकुमारं एकं अणु मर्मभिदां अतिदूरगं युतं अमोघतया। अविपक्षं अस्त्रं अपरं कतमद्विजयाय यूयं इव चित्तभुवः।।

सुकुमारमहो लघीयसां हृदयं तद्गतमप्रियं यतः। सहसैव समुद्गिरन्त्यमी जरयन्त्येव हि तन्मनीषिणः ॥ शिशुपाल१६.२१ ।।

सुकृते वः कथं श्रद्धा सुरते च कथं न सा। तत्कर्म पुरुषः कुर्याद्येनान्ते सुखमेधते ॥ नैषधीयचरितम्१७.४८ ॥

सुक्तामयं सारासन्नावलम्बि भाति स्म दामाप्रपदीनमस्य। अङ्गुष्ठनिष्ठ्यूतमिवोर्ध्वमुच्चैस्त्रिस्रोतसः सन्ततधारमम्भः ॥

सुखमापतितं सेव्यं दुःखमापतितं तथा। चक्रवत्परिवर्तन्ते दुःखानि च सुखानि च ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१६६ ॥

सुखवेदनाहृषितरॐअकूपया शिथिलीकृतेऽपि वसुदेवजन्मनि। कुरुभर्तुरङ्गलतया न तत्यजे विकसत्कदम्बनिकुरम्बचारुता

सुखश्रवा मङ्गलतूर्यनिस्वनाः प्रमोदनृत्यैः सह वारयोषिताम्। न केवलं सद्मनि मागधीपतेः पथि व्यजृम्भन्त दिवौकसां

सुखिनः पुरोऽभिमुखतामुपागतैः प्रतिमासु यत्र गृहरत्नभित्तिषु। नवसङ्गमैरबिभरुः प्रियाजनैः प्रमदं त्रपाभरपराङ्मुखैरपि

सुखेन लभ्या दधतः कृषीवलैरकृष्टपच्या इव सस्यसम्पदः। वितन्वति क्षेममदेवमातृकाश्चिराय तस्मिन्कुरवश्चकासति।।

सुगत एव विजित्य जितेन्द्रियस्त्वदुरुकीर्तितनुं यदनाशयत्। तव तनूमवशिष्टवतीं ततः समिति भूतमयीमहरद्धरः ॥

सुगन्धयद्दिशः शुभ्रमम्लानि कुसुमं दिवः। भूरि तत्रापतत्तस्मादुत्पपात दिवं यशः ॥ शिशुपाल१९.२० ।।

सुगन्धितामप्रतियत्नपूर्वं बिभ्रन्ति यत्र प्रमदाय पुंसाम्। मधूनि वक्त्राणि च कामिनीनामामोदकर्मव्यतिहारमीयुः ॥

सुगन्धिनिश्वासविवृद्धवृष्णं बिम्बाधरासन्नचरं द्विरेफम्। प्रतिक्षणं संभ्रमलोलदृष्टिर्लीलारविन्देन निवारयन्ती ॥

सुजीर्णमन्नं सुविचक्षणः सुतः सुशासिता स्त्री नृपतिः सुसेवितः। सुचिन्त्य चोक्तं सुविचार्य यत्कृतं सुदीर्घकालेऽपि न याति विक्रियाम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.२२ ॥

सुतनु जहिहि कोपं पश्य पादानतं मां न खलु तव कदाचित्कोप एवं विधोऽभूत्। इति निगदति नाथे तिर्यगामीलिताक्ष्या नयनजलमनल्पं मुक्तमुक्तं न किञ्चित् ॥अमरुशतकम्-३५॥

सुतपरिणयात्षण्मासान्तः सुताकरपीडनं न च निजकुले तद्वद्वा मण्डनादपि मुण्डनम्। न च सहजयोर्देये भ्रात्रोः सहोदरकन्यके न सहजसुतोद्वाहोऽब्दार्धे शुभे न पितृक्रिया ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् १६॥

सुतरां सुखेन सकलक्लमच्छिदा सनिदाधमङ्गमिव मातरिश्वना। यदुनन्दनेन तदुदन्वतः पयः शसिनेव राजकुलमाप

सुता न यूयं किं उ तस्य राज्ञः सुयोधनं वा न गुणैरतीताः । यस्त्यक्तवान्वः स वृथा बलाद्वा मोहं विधत्ते विषयाभिलाषः ।।
सुतां तदीयां सुरभेः कृत्वा प्रतिनिधिं शुचिः । आराधय सपत्नीकः प्रीता कामदुघा हि सा ॥ रघुवंशम् १.८१ ।।
सुताः कमाहूय चिराय चुंकृतैर्विधाय कम्प्राणि मुखानि कं प्रति । कथासु शिष्यध्वमिति प्रमील्य स स्रुतस्य सेकाद्बुबुधे नृपाश्रुणः ॥ नैषधीयचरितम्१.१४२ ॥
सुते शिशावेव सुदर्शनाख्ये दर्शात्ययेन्दुप्रियदर्शने सः । मृगायताक्षो मृगयाविहारी सिंहादवापद्विपदं नृसिंहः ॥ रघुवंशम्
सुतौ लक्ष्मणशत्रुघ्नौ सुमित्रा सुषुवे यमौ । सम्यगागमिता विद्या प्रबोधविनयाविव ॥ रघुवंशम् १०.७२ ।।
सुदतीजनमज्जनार्पितैर्घुसृणैर्यत्र कषायिताशया । न निशाखिलयापि वापिका प्रससाद ग्रहिलेव मानिनी ॥
सुदृशः समीकगमनाय युवभिरथ संबभाषिरे । शोकपिहितगलरुद्धगिरस्तरसागताश्रुजलकेवलोत्तराः ॥ शिशुपाल१५.८३ ।।
सुदृशः सरसव्यलीक तप्तस्तरसास्लिष्टवतः सयौवनोष्मा । कथमप्यभवत्स्मरानलोष्मणः स्तनभारो न नखंपचः प्रियस्य ॥
सुधांशुरेषु प्रथमो भुवीति स्मरो द्वितीयः किमसावितीमम् । दस्रस्तृतीयोऽयमिति क्षितीशाः स्तुतिच्छलान्मत्सरिणो निनिन्दुः ॥ नैषधीयचरितम्१०.४१ ॥
सुधांशुवंशाभरणं भवानिति श्रुतेऽपि नापैति विशेषसंशयः । कियत्सु मौनं वितता कियत्सु वाग्महत्यहो वञ्चनचातुरी तव ॥
सुधाभुजो यत्परिपीय तुच्छमेतं वितन्वन्ति तदर्हमेव । पुरा निपीयास्य पितापि सिन्धुरकारि तुच्छः कलशोद्भवेन ॥
सुधामधाम्नां रणधीर घर्षणो, धुतारि-पक्षो द्विजधर्मपक्षपाः । ध्रुवं धरा- धेनुक- धीमतां कृते कृतेश एष श्रित वेश- पेशल:॥
सुधारसोद्वेलनकेलिमक्षरस्रजा सृजान्तर्मम कर्णकूपयोः । दृशौ मदीये मदिराक्षि कारय स्मितश्रिया पायसपारणाविधिम् ॥
सुधासरःसु त्वदनङ्गतापः शान्तो न नः किं पुनरप्सरःसु । निर्वाति तु त्वन्ममताक्षरेण सूनाशुगेषोर्मधुसीकरेण ॥
सुप्तं प्रबोधोऽमर्षश्चाप्यवहित्थमथोग्रता । मतिर्व्याधिस्तथोन्मादस्तथा मरणमेव च ॥ चन्द्रालोकः६.१७ ।।
सुप्तोऽयं सखि सुप्यतामिति गताः सख्यस्ततोऽनन्तरं प्रेमावासितया मया सरलया न्यस्तं मुखं तन्मुखे । ज्ञातेऽलीकनिमीलने नयनयोर्धूर्तस्य रोमाञ्चितो लज्जासीन् मम तेन साप्यपहृता तत्कालयोग्यैः क्रमैः ॥अमरुशतकम्-३३॥
सुभ्रुवामधिपयोधरपीठं पीडनैस्त्रुटितवत्यपि पत्युः । णुक्तमौक्तिकलघुगुणशेषा हारयष्चिरभवत्गुरुरेव ॥ शिशुपाल१०.८७
सुमहान्त्यपि शास्त्राणि धारयन्तो बहुश्रुताः । छेत्ताः संयानां च क्लिश्यन्ते लोभमोहिताः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.२६ ॥
सुमेखलाः सिततरदन्तचारवः समुल्लसत्तनुपरिधानसंपदः । रणैषिणां पुलकभृतोऽधिकन्धरं ललम्बिरे सदसिलताः प्रिया
सुरकृत्यं एतदवगम्य निपुणं इति मूकदानवः । हन्तुं अभिपतति पाण्डुसुतं त्वरया तदत्र सह गम्यतां मया ।।
सुरक्त- सत्केशर- रङ्गरञ्जितः, सुधामरश्चञ्चल चन्द्रहासमः । सुधीर - हस्त व्यजितः सहस्वधा, जहार हहो! हृदयं न कस्य
सुरगज इव दन्तैर्भग्नदैत्यासिधारैर्नय इव पणबन्धव्यक्तयोगैरुपायैः । हरिरिव युगदीर्घैर्दोर्भिरंषैस्तदीयैः पतिरवनिपतीनां तैश्चकाशे चतुर्भिः ॥ रघुवंशम् रघुवंशम् १०.८७ ।।
सुरतश्रमवारिबिन्दवो न हि तावद्विरमन्ति ते मुखे । कथं अस्तमिताऽस्यहो बत धिगिमां देहवतां असारतां ॥ रघुवंशम्
सुरतश्रमसंभृतो मुखे ध्रियते स्वेदलवोद्गमोऽपि ते । अथ चास्तमिताऽस्यहो बत धिगिमां देहभृतां असारतां ॥ रघुवंशम्
सुरपरिवृढः कर्णात्प्रत्यग्रहीत्किल कुण्डलद्वयमथ खलु प्राच्यै प्रादान्मुदा स हि तत्पतिः । विधुरुदयभागेकं तत्र व्यलोकि विलोक्यते नवतरकरस्वर्णस्रावि द्वितीयमहर्मणिः ॥ नैषधीयचरितम्१९.४३ ॥
सुरभिणिश्वसिते दधतस्तृषं नवसुधामधुरे च तवाधरे । अलमलेरिव गन्धरसावमू मम न स्ॐअनसौ मनसो मुदे ॥
सुरभिसंगमजं वनमालया नवपलाशं अधार्यत भङ्गुरं । रमणदत्तं इवार्द्रनखक्षतं प्रमदया मदयापितलज्जया ॥ रघुवंशम्
सुरसरिति परं तपोऽधिगच्छन्विधृतपिशङ्गबृहज्जटाकलापः । हविरिव विततः शिखासमूहैः समभिलषन्नुपवेदि जातवेदाः ।। किरातार्जुनीयम्१०.१२ ।।
सुराः समभ्यर्थयितार एते कार्यं त्रयाणामपि विष्टपानाम् । चापेन ते कर्म न चातिहिंस्रमहो बतासि स्पृहणीयवीर्यः ॥
सुरापराधस्तव वा कियानयं स्वयंवरायामनुकम्प्रता मयि । गिरापि वक्ष्यन्ति मखेषु तर्पणादिदं न देवा मुखलज्जयैव ते ॥
सुरासुराणामथवाऽत्र सङ्गरे, स्ववर्गसम्पाद्यविधेः सहायकः । समागतः किं सहसा स-सम्भ्रमः, सशस्त्र एषः सुर सैन्य-
सुरेज्यमित्रभाग्येषु चाष्टम्यां तैतिले हरौ । शुक्रदृष्टे तनौ सौम्यवारे सन्धानमिष्यते ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ४२॥
सुरेन्द्रमात्राश्रितगर्भगौरवात्प्रयत्नमुक्तासनया गृहागतः । तयोपचाराञ्जलिखिन्नहस्तया ननन्द पारिप्लवनेत्रया नृपः ॥
सुरेषु नापश्यदवैक्षताक्ष्णोर्निमेषमुर्वीभृति संमुखी सा । इह त्वमागत्य नले मिलेति संज्ञानदानादिव भाषमाणम् ॥

सुरेषु पश्यन्निजसापराधतामियत्प्रयस्यापि तदर्थसिद्धये । न कूटसाक्षीभवनोचितो भवान्सतां हि चेतःशुचितात्मसाक्षिका ॥
सुरेषु मालाममलामपश्यन्नले तु बाला मलिनीभवन्तीम् । इमां किमासाद्य नलोऽद्य मृद्वीं श्रद्धास्यते मामिति चिन्तयेव ॥
सुरेषु संदेशयसीदृशीं बहुं रसस्रवेण स्तिमितां न भारतीम् । मदर्पिता दर्पकतापितेषु या प्रयाति दावार्दितदाववृष्टिताम् ॥
सुलभैः सदा नयवतायवता निधिगुह्यकाधिपरमैः परमैः । अमुना धनैः क्षितिभृतातिभृता समतीत्य भाति जगती जगती ।।
सुवदनावदनासवसंभृतस्तदनुवादिगुणः कुसुमोद्गमः । ति दयात इवाभवदायता न रजनी रजनीशवती मधौ ॥ रघुवंशम्
सुवदनावदनासवसंभृतस्तदनुवादिगुणः कुसुमोद्गमः । मधुकरैरकरोन्मधुलोलुपैर्बकुलं आकुलं आयतपङ्क्तिभिः ॥ रघुवंशम्
सुवर्णशैलादवतीर्य तूर्णं स्वर्वाहिनीवारिकणावकीर्णैः । तं वीजयामः स्मरकेलिकाले पक्षैर्नृपं चामरबद्धसख्यः ॥
सुषमाविषये परीक्षणे निखिलं पद्ममभाजि तन्मुखात् । अधुनापि न भङ्गलक्षणं सलिलोन्मज्जनमुज्झति स्फुटम् ॥
सुसंहतैर्दधदपि धाम नीयते तिरस्कृतिं बहुभिरसंशयं परैः । यतः क्षितेरवयवसंपदोऽणवस्त्विषां निधेरपि वपुरावरीषत ॥
सुहृदः सहजास्तथेतरे मतं एषां न विलङ्घयन्ति ये । विनयादिव यापयन्ति ते धृतराष्ट्रात्मजं आत्मसिद्धये ।।
सुहृदमग्निमुदञ्चयितुं स्मरं मनसि गन्धवहेन मृगीदृशः । अकलि निःश्वसितेन विनिर्गमानुमितनिह्नुतवेशनमायिता ॥
सुहृदां हितकामानां यः शृणोति न भाषितम् । विपत्सन्निहिता तस्य स नरः शत्रुनन्दनः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.७५ ॥
सूक्ष्मे घने नैषधकेशपाशे निपत्य निस्पन्दतरीभवद्भ्याम् । तस्यानुबन्धं न विमोच्य गन्तुमपारि तल्लोचनखञ्जनाभ्याम् ॥
सूतविशृअमदकौतुकिभावं भावबोधचतुरं तुरगाणाम् । तत्र नेत्रजनुषः फलमेते नैषधं बुबुधिरे विबुधेन्द्राः ॥
सूनुः सच्चरितः सती प्रियतमा स्वामी प्रसादोन्मुखः, स्निग्धं मित्रमवञ्चकः परिजनो निःक्लेशलेशं मनः । आकारो रुचिरः स्थिरश्च विभवो विद्यावदातं मुखं, तुष्टे विष्टपकष्टहारिणि हरौ सम्प्राप्यते देहिना ।। नीतिशतकम्२५ ।।
सूरं न सौर इव नेन्दुमवीक्ष्य तस्मिन्नाश्नाति यस्तदितरत्रिदशानभिज्ञः । तस्यैन्दवस्य भवदास्यनिरीक्षयैव दर्शे श्नतोऽपि न भवत्यवकीर्णिभावः ॥ नैषधीयचरितम्११.७६ ॥
सूर्यः सितो भूमिसुतोऽथ राहुः शनिः शशी ज्ञश्च बृहस्पतिश्च । प्राच्यादितो दिक्षु विदिक्षु चापि दिशामधीशाः क्रमतः प्रदिष्टाः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ४९॥
सूर्यभात्त्रित्रिभे चान्द्रे सूर्यविच्छुक्रपङ्गवः । चन्द्रारेज्यागुशिखिनो नेष्टा होमाहुतिः खले ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ३५॥
सूर्यभाद्वेदगोतर्कदिग्विश्वनखसम्मिते । चन्द्रर्क्षे रवियोगाः स्युर्दोषसङ्घविनाशकाः ॥ मुहूर्तचिन्त.२७॥
सूर्यर्क्षाद्युगभैः शिरस्यथ फलं लक्ष्मीस्ततः कोणभै- र्नागैरुद्वसनं ततो गजमितैः शाखासु सौख्यं भवेत् । देहल्यां गुणभैर्भृतिर्गृहपतेर्मध्यस्थितैर्वेदभैः सौख्यं चक्रमिदं विलोक्य सुधिया द्वारं विधेयं शुभम् ॥ मुहूर्त.वास्तुप्रकरणम् २९॥
सूर्यर्क्षाद्रसभैरधः स्थलगतैः पाको रसैः संयुतः शीर्षे युग्ममितैः शवस्य दहनं मध्ये युगैः सर्पभीः। प्रागाशादिषु वेदभैः स्वसुहृदां स्यात्सङ्गमो रोगभीः क्राथादेः करणं सुखं च गदितं काष्ठाविसंथापने ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ४९॥
सूर्यादिवारे तिथयो भवन्ति मघाविशाखाशिवमूलवह्निः । ब्राह्मं करोऽर्काद्यमघण्टकाश्च शुभे विवर्ज्या गमने त्ववश्यम् ॥
सूर्यारसौम्यास्फुजितोऽक्षनागसप्ताद्रिघस्रान्विधुरग्निनाडीः । तमोयमेज्यास्त्रिरसाश्विमासान् गन्तव्यराशेः फलदाः पुरस्तात् ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् १७॥
सूर्ये षट्स्वरनागदिङ्मनुमिताश्चन्द्रेऽब्धिषट्कुञ्जरा- ङ्कार्कविश्वपुरन्दराः क्षितिसुते व्यब्ध्यग्नितर्को दिशः । सौम्ये व्यब्धिगजाङ्कदिङ्मनुमिता जीवे द्विषड्भास्कराः शक्राख्यास्तिथयः कलाश्च भृगुजे वेदेषुतकग्रहाः ॥ मुहूर्तचिन्त. ३८॥
सूर्येऽङ्गनासिंहघटेषु शैवे स्तम्भोऽलिकोदण्डभृगेषु वायौ । मीनाजकुम्भे निरृतौ विवाहे स्थाप्योऽग्निकोणे वृषयुग्मकर्के ॥
सूर्येऽर्कमूलोत्तरयुष्यदास्रं चन्द्रे श्रुतिब्राह्मशशीज्यमैत्रम् । भौमेऽश्व्यहिर्बुश्न्यकृशानुसार्पं ज्ञे ब्राह्ममैत्रार्ककृशानुचान्द्रम् ॥
सूर्येशपञ्चाग्निरसाष्टनन्दा वेदाङ्गसप्ताश्विगजांङ्कशैलाः । सूर्याङ्गसप्तोरगगोदिगीशा दग्धा विषाख्याश्च हुताशनाश्च ॥
सूर्यो रसान्त्ये खयुगेऽग्निनन्दे शिवाक्षयोर्भौमशनी तमश्च । रसाङकयोर्लाभशरे गुणान्त्ये चन्द्रोऽम्बराब्धौ गुणनन्दयोश्च ॥
सृजति तावदशेषगुणाकरं पुरुषरत्नमलङ्करणं भुवः । तदपि तत्क्षणभङ्गि करोति चेदहह! कष्टमपण्डितता कष्टम् ।।
सृजन्तं आजाविषुसंहतीर्वः सहेत कोपज्वलितं गुरुं कः । परिस्फुरल्लोलशिखाग्रजिह्वं जगज्जिघत्सन्तं इवान्तवह्निं ।।
सृजन्तु पाणिग्रहमङ्गलोचिता मृगीदृशः स्त्रीसमयस्पृशः क्रियाः । शृउतिस्मृतीनां तु वयं विदध्महे विधीनिति स्माह च निर्ययौ च सः ॥ नैषधीयचरितम्१५.७ ॥
सृजामि किं विघ्नमिदंनृपस्तुतावितीङ्गितैः पृच्छति तां सखीजने । स्मिताय वक्त्रं यदवक्रयद्वधूस्तदेव वैमुख्यमलक्षि तन्नृपे

सृणीपदसुचिह्ना श्रीश्चोरिता कुम्भिकुम्भयोः । पश्यैतस्याः कुचाभ्यां तन्नृपस्तौ पीडयानि न ॥ नैषधीयचरितम्२०.५८ ॥
सृष्टातिविश्वा विधिनैव तावत्तस्यापि नीतोपरि यौवनेन । वैदग्ध्यमध्याप्य मनोभुवेयमवापिता वाक्पत्रपारमेव ॥
सेकान्ते मुनिकन्याभिस्तत्क्षणोज्झितवृक्षकं । विश्वासाय विहंगानां आलवालाम्बुपायिनां ॥ रघुवंशम् १.५१ ।।
सेतुत्वं दधति पयुॐउचां विताने संरम्भादभिपततो रथाङ्गवेन । आनिन्युर्नियमितरश्मिभुग्नघोणाः कृच्छ्रेण क्षितिं अवनामितस्तुरङ्गाः ।। किरातार्जुनीयम्७.१९ ।।
सेना परिच्छदस्तस्य द्वयमेवार्थसाधनं । शास्त्रेष्वकुण्ठिता बुद्धिर्मौर्वी धनुषि चातता ॥ रघुवंशम् १.१९ ।।
सेनानिवेशान्पृथिवीक्षितोऽपि जग्मुर्विभातग्रहमन्दभासः । भोज्यां प्रति व्यर्थमनोरथत्वाद्रूपेषु वेषेषु च साभ्यसूयाः ॥
सेन्दुक्रूरखगोदयांशमुदयास्ताशुद्धिचण्डायुधान् खार्जूरं दशयोगयोगसहितं जामित्रलत्ताव्यधम् । बाणोपग्रहपापकर्तरि तथा तिथ्यृक्षवारोत्थितं दुष्टं योगमथार्धयामकुलिकाद्यान्वारदोषानपि ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् १०८॥
सेयं न धत्तेऽनुपपत्तिमुच्चैर्मच्चित्तवृत्तिस्त्वयि चिन्त्यमाने । ममौ स भद्रं चुलुके समुद्रस्त्वयात्तगाम्भीर्यमहत्त्वमुद्रः ॥
सेयं मदीया जननीव तेन मान्येन राज्ञा सरयूर्वियुक्ता । दूरे वसन्तं शिशिरानिलैर्मां तरङ्गहस्तैरुपगूहतीव ॥ रघुवंशम्
सेयं ममैतद्विरहार्तिमूर्च्छातमीविभातस्य विभाति संध्या । महेन्द्रकाष्ठागतरागकर्त्री द्विजैरमीभिः समुपास्यमाना ॥
सेयं मृदुः कौसुमचापयष्टिः स्मरस्य मुष्टिग्रहणार्हमध्या । तनोति नः श्रीमदपाङ्गमुक्तां मोहाय या दृष्टिशरौघवृष्टिम् ॥
सेयं स्वदेहार्पणनिष्क्रयेण न्याय्या मया मोचयितुं भवत्तः । न पारणा स्याद्विहता तवैवं भवेदलुप्तश्च मुनेः क्रियार्थः ॥
सेयमालिजने स्वस्य त्वयि विश्वस्य भाषताम् । ममताऽनुमताऽस्मासु पुनः प्रस्मर्यते कुतः ॥ नैषधीयचरितम्२०.६१ ॥
सेयमुच्चतरता दुरितानामन्यजन्मनि मयैव कृतानाम् । युष्मदीयमपि या महिमानं जेतुमिच्छति कथापथपारम् ॥
सेवेव मानमखिलं ज्योत्स्नेव तमो जरेव लावण्यम् । हरिहरकथेव दुरितं गुणशतमप्यर्थिता हरति ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-
सेव्यमानौ सुखस्पर्शैः शालनिर्यासगन्धिभिः । पुष्परेणूत्किरैर्वातैराधूतवनराजिभिः ॥ रघुवंशम् १.३८ ।।
सेव्याधमर्णयुवतीनगरादिभं चेत्पूर्वं हि भृत्यधनिभर्तृपुरादिसद्धात् । सेवाविनाशधननाशनभर्तृनाशग्रामादिसौख्यहृदिदं क्रमशः प्रदिष्टम् ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ३८॥
सेव्योऽपि सानुनयमाकलनाय यन्त्रा नीतेन वन्यकरिदानकृताधिवासः । नाभाजि केवलमभाजि गजेन शाखी नान्यस्य गन्धमपि मानभ-तः सहन्ते ॥ शिशुपाल५.४२ ।।
सैकतं च सरयूं विवृण्वतीं श्रोणिबिम्बं इव हंसमेखलं । स्वप्रियाविलसितानुकारिणीं सौधजाल्विवरैर्व्यलोकयथ् ॥ रघुवंशम्
सैका तिथिर्वारयुता कृताप्ता शेषे गुणेऽभ्रे भुवि वह्निवासः । सौख्याय होमे शशियुग्मशेषे प्राणार्थनाशौ दिवि भूतले च ॥
सैवाहं प्रमदा नृणामधिगतावेतौ च तौ नूपुराव् एषास्माकमवृत्तिरेव सहजव्रीडाधनः स्त्रीजनः । इत्थं लज्जितया स्मृतेरुपगमे मत्वा तनुं सम्भ्रमात्पुम्भावः प्रथमं रतिव्यतिकरे मुक्तस्ततो वल्लभः ॥अमरुशतकम्-९५॥
सैषा स्थली चकित-चेतक चङ्क्रमाणां, सैषा स्थली कुटिल - कुन्त- पराक्रमाणां । सैषा स्थली प्रियतमाप्यसुतोऽमराणां सैषा स्थली भयकरी नर- वामराणाम् ॥ प्रतापविजयः-१७० ।।
सैषा स्थली यत्र विचिन्वता त्वां भ्रष्टं मया नूपुरं एकं उर्व्यां । अदृश्यत त्वच्चरणारविन्दविश्लेषदुःखादिव बद्धमौनं ॥
सोऽधिकारं अभिकः कुलोचितं काश्चन स्वयं अवर्तयत्समाः । तं निवेश्य सचिवेष्वतः परं स्त्रीविधेयनवयौवनोऽभवथ् ॥
सोऽनुमान्य हिमवन्तमात्मभूरात्मजाविरहदुःखखेदितम् । तत्र तत्र विजहार संपतन्नप्रमेयगतिना ककुद्मता॥
सोऽपश्यत्प्रणिधानेन संततेः स्तम्भकारणं । भावितात्मा भुवो भर्तुरथैनं प्रत्यबोधयत् ॥ रघुवंशम् १.७४ ।।
सोऽस्त्रं उग्रजवं अस्त्रकोविदः संदधे धनुषि वायुदैवतं । तेन शैलगुरुं अप्यपातयत्पाण्डुपत्त्रं इव ताडकासुतं ॥ रघुवंशम्
सोऽस्त्रमुग्रजवमस्त्रकोविदः संदधे धनुषि वायुदैवतम् । तेन शैलगुरुमप्यपातयत्पाण्डुपत्त्रमिव ताडकासुतम् ॥ रघुवंशम्
सोऽस्त्रव्रजैश्छन्नरथः परेषां ध्वजाग्रमात्रेण बभूव लक्ष्यः । नीहारमग्नो दिनपूर्वभागः किंचित्प्रकाशेन विवस्वतेव ॥ रघुवंशम्
सोऽहं इज्याविशुद्धात्मा प्रजालोपनिमीलितः । प्रकाशश्चाप्रकाशश्च लोकालोक इवाचलः ॥ रघुवंशम् १.६८ ।।
सोऽहं दाशरथिर्भूत्वा रणभूमेर्बलिक्षमं । करिष्यामि शरैस्तीक्ष्णैस्तच्छिरःकमलोच्चयं ॥ रघुवंशम् १०.४५ ।।
सोऽहं सपर्याविधिभाजनेन मत्वा बहवन्तं प्रभुशब्दशेषं । अभ्युत्सहे संप्रति नोपरोद्धुं अल्पेतरत्वाच्छ्रुतनिष्क्रयस्य ॥
सोऽहम् आजन्मशुद्धानाम् आफलोदयकर्मणाम् । आसमुद्रक्षितीशानाम् आनाकरथवर्त्मनाम् ॥ रघुवंशम् १.५ ।।
सोढवान्नो दशां अन्त्यां ज्यायानेव गुणप्रियः । सुलभो हि द्विषां भङ्गो दुर्लभा सत्स्ववाच्यता ।। किरातार्जुनीयम्११.५३ ।।

सोढावगीतप्रथमायुधस्य क्रोधोज्झितैर्वेगितया पतद्भिः । छिन्नैरपि त्रासितवाहिनीकैः पेते कृतार्थैरिव तस्य बाणैः ।।
सोढुं तस्य द्विषो नालमवयोधरवा रणं । ऊर्णुनाव यशश्च द्यामपयोधरवारणं ॥ शिशुपाल१९.२१ ।।
सोत्कण्ठैरमरगणैरनुप्रकीर्णान्निर्याय ज्वलितरुचः पुरान्मघोनः । रामाणां उपरि विवस्वतः स्थितानां नासेदे चरितगुणत्वं आतपत्रैः ।। किरातार्जुनीयम्७.२ ।।
सोपचारमुपशान्तविचारं सानुतर्षमनुतर्षपदेन । ते मुहूर्तमथ मूर्तमपीप्यन्प्रेम मानमवधूय वधूः स्वाः ॥ शिशुपाल१०.२ ।।
सोपधानां धियं धीराः स्थेयसीं खट्वयन्ति ये । तत्रानिशं निषण्णास्ते जानते जातु न श्रमम् ॥ शिशुपाल २.७७ ॥
सोमाय कुप्यन्निव विप्रयुक्तः स सोममाचामति दूयमानम् । नामापि जागर्ति हि यत्र शत्रोस्तेजस्विनस्तं कतमे सहन्ते ॥
सोष्मणः स्तनशिलाशिखराग्रादात्तघर्मसलिलैस्तरुणानां । उच्छ्वसत्कमलचारुषु हस्तैनिम्ननाभिसरसीषु निपेते ॥
सोहं तृष्णातुरैर्वृष्टिं विद्युत्वानिव चातकैः । अरिविप्रकृतैर्देवैः प्रसूतिं प्रति याचितः ॥ कुमारसंभवम्६.२७ ॥
सौकुमार्यमपारुष्यं पर्यायपरिवर्तनात् । स कथाशेषतां यातः समालिङ्ग्य मरुत्सखम् ॥ चन्द्रालोकः४.८ ।।
सौख्यं क्लेशो भीतिरर्थागमश्च शून्यं नैः स्वं निःस्वता मिश्रता च । द्रव्यक्लेशो दुःखमिष्टाप्तिरर्थो लाभः सौख्यं मङ्गलं वित्तलाभः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् २१॥
सौख्यं लाभः कार्यसिद्धिश्च कष्टं क्लेशः कष्टात्सिद्धिरर्थो धनं च । मृत्युर्लाभो द्रव्यलाभश्च शून्यं शून्यं सौख्यं मृत्युरत्यन्तकष्टम् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् २३॥
सौगन्धं दधदपि काममङ्गनानां दूरत्वाद्गतमाननोपमानं । नेदीयो जितमिति लज्जयेव तासामालोले पयसि मनोत्पलं
सौधाद्रिकुट्टिमानेकधातुकाधित्यकातटम् । स प्राप रथपाथोभृद्वातजातजवो दिवः ॥ नैषधीयचरितम्२०.१ ॥
सौमित्रिणा सावरजेन मन्दं आधूतवालव्यजनो रथस्थः । धृतातपत्रो भरतेन साक्षादुपायसंघात इव प्रवृद्धः ॥ रघुवंशम्
सौम्यायने ज्येष्ठतपोऽन्त्यमाधवे यत्रानिवृतौ नृपतेर्नवे गृहे । स्याद्वेशनं द्वाःस्थमृदुध्रुवोऽडुभिर्जन्मर्क्षलग्नोपचयोदये स्थिरे ॥
सौम्यायने सूर्यविधू तदोत्तरां प्राचीं व्रजेत्तौ यदि दक्षिणायने । प्रत्यग्यमाशां च तयोर्दिवानिशं भिन्नायनत्वेऽथ वधोऽन्यथा भवेत् ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् ३९॥
सौवर्गवर्गैरमृतं निपीय कृतोऽह्नि तुच्छः शशलाञ्छनोऽयम् । पूर्णोऽमृतानां निशि तेऽत्र नद्यां मग्नः पुनः स्यात्प्रतिमाच्छलेन ॥ नैषधीयचरितम्२२.१२३ ॥
स्ॐइत्रिणा तदनु संससृजे स चैनं उत्थाप्य नम्रशिरसं भृशं आलिनिङ्ग । रूढेन्द्रजित्प्रहरणव्रणकर्कशेन क्लिश्यन्निवास्य भुजमध्यं उरःस्थलेन ॥ रघुवंशम् १३.७३ । ।
स्ॐइत्रेर्निशितैर्बाणैरन्तरा शकलीकृतः । गात्रं पुष्परजः प्राप न शाखी नैरृतेरितः ॥ रघुवंशम् १५.२० । ।
स्कन्धधूननविसारिकेसरक्षिप्तसागरमहाप्लवामयं । उद्धृतामिव मुहूर्तमैक्षत स्थूलनासिकवपुर्वसुन्धरां ॥ शिशुपाल१४.७१
स्कन्धाधिरूढोज्ज्वलनीलकण्ठानुर्वीरुहः श्लिष्टतनूनहीन्द्रैः । प्रनर्तितानेकलताभुजाग्रान्रुद्राननेकानिव धारयन्तं ॥ शिशुपाल
स्खर्वमाख्यदमरौघनिवासं पर्वतं क्वचन चम्पकसंपत् । मल्लिकाकुसुमराशिरकात्र्षीद्यत्र च स्फटिकसानुमनुच्चम् ॥
स्खलन्ती नक्वचित्तैक्ष्णादभ्यग्रफलशालिनी । अमोचि शक्तिः शक्तिकैर्लोहजा न शरीरजा ॥ शिशुपाल१९.५९ ।।
स्तनंधयन्तं तनयं विहाय विलोकनाय त्वरया व्रजन्ती । संप्रस्नुताभ्यां पदवीं स्तनाभ्यां सिषेच काचित्पयस्ऽऽ आ गवाक्षाथ्
स्तनद्वये तन्वि परं तवैव पृथौ यदि प्राप्स्यति नैषधस्य । अनल्पवैदग्ध्यविवर्धिनीनां पत्त्रावलीनां वलना समाप्तिम् ॥
स्तनयोः समयेन याङ्गनानामभिनद्धारसमा न सा रसेन । परिरम्भरुचिं ततिर्जलानामभिनद्धा रसमानसारसेन ॥
स्तनावटे चन्दनपङ्किलेऽस्या जातस्य यावद्युवमानसानाम् । हारावलीरत्नमयूखधाराकाराः स्फुरन्ति स्खलनस्य रेखाः ॥
स्तब्धं बभूव गगनं चकिता धरित्री, यच्चेतकेन कटितः स सलीम- हस्ती। दिष्ट्या करीन्द्र-कृतपूर्ण पलायनेन प्राणानहो! यवनराई न जही स्व- भाग्यात् ॥ प्रतापविजयः-९४८ ।।
स्तम्भं महान्तमुचितं सहसा मुमोच दानं ददावतितरां सरसाग्रहस्तः । बद्धपराणि परितो निगडानेयलावीत्स्वातन्त्र्यमुज्वलमवाप करेणुराजः ॥ शिशुपाल५.४८ ।।
स्तम्भस्तथालम्भितमां नलेन भैमीकरस्पर्शमुदः प्रसादः । कंदर्पलक्ष्यीकरणार्पितस्य स्तम्भस्य दम्भं स चिरं यथापत् ॥
स्तम्भेषु योषित्प्रतियातनानां उत्क्रान्तवर्णक्रमधूसराणां । स्तनोत्तरीयाणि भवन्ति सङ्गान्निर्मोकपट्टाः फणिभिर्विमुक्ताः ॥
स्तुतौ मघोनस्त्यज साहसिक्यं वक्तुं कियत्तं यदि वेद वेदः । मृषोत्तरं साक्षिणि हृत्सु नॄपामज्ञातृविज्ञापि ममापि तस्मिन् ॥

स्तूयमानः क्षणे तस्मिन्नलक्ष्यत स बन्दिभिः । प्रवृद्ध इव प्रजन्यः चातकैरभिनन्दितः ॥ रघुवंशम् १७.१५ ।।
स्तूयमानः स जिह्राय स्तुत्यं एव समाचरन् । तथापि ववृधे तस्य तत्कारिद्वेषिनो यशः ॥ रघुवंशम् १७.७३ ।।
स्त्रिया मया वाग्मिषु तेषु शक्यते न जातु सम्यग्वितरीतुमुत्तरम् । तदत्र मद्भाषितसूत्रपद्धतौ प्रबन्द्धृतास्तु प्रतिबन्द्धृता न ते ॥ नैषधीयचरितम्९.३७ ॥
स्त्रीपुंसव्यतिषञ्जनं जनयतः पत्युः प्रजानामभूदभ्यासः परिपाकिमः किमनयोर्दाम्पत्यसंपत्तये । आसंसारपुरन्ध्रिपूरुषमिथःप्रेमार्पणक्रीडयाप्येतज्जम्पतिगाढरागरचना प्राकर्षि चेतोभुवः ॥ नैषधीयचरितम्१५.९४ ॥
स्त्रीपुंसावात्मभागौ ते भिन्नमूर्तेः सिसृक्षया । प्रसूतिभाजः सर्गस्य तावेव पितरौ स्मृतौ ॥ कुमारसंभवम् २.७ ॥
स्त्रीपुंसौ प्रविभज्य जेतुमखिलावालोचितौचित्ययोर्नम्रां वेद्मि रतिप्रसूनशरयोश्चापद्वयीं त्वद्भ्रुवौ । त्वन्नासाच्छलनिह्नुतां द्विनलिकीं नालीकमुक्त्येषिणोस्त्वन्निश्वासलते मधुश्वसनजं वायव्यमस्त्रं तयोः ॥ नैषधीयचरितम्२१.१५१ ॥
स्थगयन्त्यमूः शामितचातकार्तस्वरा जलदास्तडित्तुलितकान्तकार्तस्वराः । जगतीरिहस्फुरितचारुचामीकराः सवितुः कचित्कपिशयन्ति चामी कराः ॥ शिशुपाल ४.२४॥
स्थगिताम्बरक्षितितले परितस्तिमिरे जनस्य दृशमन्धयति । दधिरे रसाञ्जनमपूर्वतः प्रियवेश्मवर्त्म सुदृशो ददृशुः ॥
स्थाणुदग्धवपुषस्तपोवनं प्राप्य दाशरथिरात्तकार्मुकः । विग्रहेण मदनस्य चारुणा सोऽभवत्प्रतिनिधिर्न कर्मणा ॥ रघुवंशम्
स्थाणुदग्धवपुषस्तपोवनं प्राप्य दाशरथिरात्तकार्मुकः । विग्रहेण मदनस्य चारुणा सोऽभवत्प्रतिनिधिर्न कर्मणा ॥ रघुवंशम्
स्थानभ्रष्टा न शोभन्ते दन्ताः केशा नखा नराः । इति विज्ञाय मतिमान् स्वस्थानं न परित्यजेत् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-
स्थानमुत्सृज्य गच्छन्ति सिंहाः सत्पुरुषा गजाः । तत्रैव निधनं यान्ति काकाः कापुरुषा मृगाः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-
स्थाने तपो दुश्चरमेतदर्थमपर्णया पेलवयापि तप्तम् । या दास्यमप्यस्य लभेत नारी सा स्यात्कृतार्था किमुताङ्कशय्याम्॥
स्थाने त्वां स्थावरात्मानं विष्णुमाहुस्तथाहि ते । चराचराणां भूतानां कुक्षिराधारतां गतः॥ कुमारसंभवम्६.६७॥
स्थाने भवानेकनराधिपः सन्नकिंचनत्वं मखजं व्यनक्ति । पर्यायपीतस्य सुरैर्हिमांशोः कलाक्षयः श्लाघ्यतरो हि वृद्धेः ॥
स्थाने विधोर्वा मदनस्य सख्यं स शंभुनेत्रे ज्वलति प्रलीनः । अयं लयं गच्छति दर्शभाजि भास्वन्मये चक्षुषि चादिपुंसः ॥
स्थाने वृता भूपतिभिः परोक्षैः स्वयंवरं साधुं अमंस्त भोज्या । पद्मेव नारायणं अन्यथासौ लभेत कान्तं कथं आत्मतुल्यं ॥
स्थाने शमवतां शक्त्या व्यायामे वृद्धिरङ्गिनाम् । अयथाबलमारम्भो निदानं क्षयसंपदः ॥ शिशुपाल २.९४ ॥
स्थापत्यैर्न स्म वित्तस्ते वर्षीयस्त्वचलत्करैः । कृतामपि तथावाचि करकम्पेन वारणाम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.१३८ ॥
स्थापितामुपरि स्वस्य तां हृदा स मुदा वहन् । तदुद्वहनकर्तृत्वमाचष्ट स्पष्टमात्मनः ॥ नैषधीयचरितम्२०.१४४ ॥
स्थायिनो र्थे प्रवर्तन्ते भावाः संचारिणो यथा । रसस्यैकस्य भूयांसस्तथा नेतुर्महीभृतः ॥ शिशुपाल २.८९ ॥
स्थायी जुगुप्सा बीभत्सो विभावाद्यैर्यथाक्रमम् । अनिष्टेक्षणनिष्ठीवमोहाद्याः संमताः क्रमाद् ॥ चन्द्रालोकः६.११ ।।
स्थाल्यां वैदूर्यमय्यां पचति तिलकणांश्चन्दनैरिन्धनौघैः, सौवर्णैर्लाङ्गूलाग्रैर्विलिखतिवसुधामर्कमूलस्य हेतोः । कृत्वा कर्पूरखण्डान् वृतिमिह कुरुते कोद्रवाणां समन्तात्, प्राप्येमां कर्मभूमिं न चरति मनुजो यस्तपो मन्दभाग्यः ।।
स्थितं उन्नते तुहिनशैल- शिरसि भुवनातिवर्तिना । साद्रिजलधिजलवाहपथं सदिगश्नुवानं इव विश्वं ओजसा ।।
स्थितं भवद्भिः पश्यद्भिः कथं भोस्तदसांप्रतम् । निर्दग्धा दुर्विदग्धा किं सा दृशा न ज्वलत्क्रुधा ॥ नैषधीयचरितम्१७.१२६
स्थितं विशुद्धे नभसीव सत्त्वे धाम्ना तपोवीर्यमयेन युक्तं । शस्त्राभिघातैस्तं अजस्रं ईशस्त्वष्टा विवस्वन्तं इवोल्लिलेख ।।
स्थितः स्थितामुच्चलितः प्रयातां निषेदुषीमासनबन्धधीरः । जलाभिलाषी जलमादधानां छायेव तां भूपतिरन्वगच्छत् ॥
स्थितस्य रात्रावधिशय्य शय्यां मोहे मनस्तस्य निमज्जयन्ती । आलिङ्ग्य या चुम्बति लोचने सा निद्राधुना न त्वदृतेऽङ्गना वा ॥ नैषधीयचरितम्३.१०८ ॥
स्थिताः क्षणं पक्ष्मसु ताडिताधराः पयोधरोत्सेधनिपातचूर्णिताः | वलीषु तस्याः स्खलिताः प्रपेदिरे चिरेण नाभिं प्रथमोदबिन्दवः ॥ कुमारसंभवम् ५.२४ ॥
स्थितिशालिसमस्तवर्णतां न कथं चित्रमयी बिभर्तु या । स्वरभेदमुपैतु या कथं कलितानल्पमुखारवा न वा ॥
स्थितैरियद्भिर्युवभिर्विदग्धैर्दग्धेऽपि कामे जगतः क्षतिः का । एकाम्बुबिन्दुव्ययमम्बुराशेः पूर्णस्य कः शंसति शोषदोषम् ॥
स्थितैव कण्ठे परिणम्य हारलता बभूवोदिततारवृत्ता । ज्योतिर्मयी यद्भजनाय विद्या मध्येङ्गमङ्केन भृता विशङ्के ॥
स्थित्यतिक्रान्तिभीरूणि स्वच्छान्याकुलितान्यपि । तोयानि तोयराशीनां मनांसि च मनस्विनां ।। किरातार्जुनीयम्११.५४

स्थित्यै दण्डयतो दण्ड्यान्परिणेतुः प्रसूतये । अप्यर्थकामौ तस्यास्तां धर्म एव मनीषिणः ॥ रघुवंशम् १.२५ ।।
स्थित्वा तस्मिन वनचरवधूभुक्तकुञ्जे मुहूर्तं तोयोत्सर्गद्रुततरगतिस तत्परं वर्त्म तीर्णः रेवां द्रक्ष्यस्य उपलविषमे विन्ध्यपादे विशीर्णां भक्तिच्छेदैर इव विरचितां भूतिम अङ्गे गजस्य॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.१९॥
स्थिरा त्वमश्मेव भवेति मन्त्रवागनेशदाशास्य किमाशु तां ह्रिया । शिला चलेत्प्रेरणया नृणामपि स्थितेस्तु नाचालि बिडौजसापि सा ॥ नैषधीयचरितम्१६.३६ ॥
स्रग्धाञ्जनश्यामतनूभिरुन्नतैर्निरन्तराला करिणां कदम्बकैः । सेना सुधाक्षालितसौधसंपदां पुरां बहूनां परभागमाप सा ॥
स्नपितनवलतातरुप्रवालैरमृतलवस्नुतिशालिभिर्मयूखैः । सततं असितयामिनीषु शम्भो अमलयतीह वनान्तं इन्दुलेखा ।।
स्नहनिर्भरमदत्त वधूनामार्द्रतां वपुरसंशयमन्तः । यूनि गाढपरिरम्भिणि वस्त्रक्नोपमम्बु ववृषे यदनेन ॥ शिशुपाल१०.४९ ।।
स्नातकं गुरुमभीष्टमृत्विजं संयुजा च सह मेदिनीपतिं । अर्घभाज इति कीर्तयन्ति षट्ते च ते युगपदागताः सदः ॥
स्नातकं घातकं जज्ञे जज्ञौ दान्तं कृतान्तवत् । वाचंयमस्य दृष्ट्वेव यमस्येव बिभाय सः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१८४ ॥
स्नात्ṝणां तिलकैर्मेने स्वमन्तर्दीर्णमेव सः । कृपाणीभूय हृदयं प्रविष्टैरिव तत्र तैः ॥ नैषधीयचरितम्१७.१७ ॥
स्नात्वा यथाकामं असौ सदारस्तीरोपकार्यां गतमात्र एव । दिव्येन शून्यं वलयेन बाहुं उपोढनेपथ्यविधिर्ददर्श ॥ रघुवंशम्
स्नानवारिघटराजदुरोजा गौरमृत्तिलकबिन्दुमुखेन्दुः । केशशेषजलमौक्तिकदन्ता तं बभाज सुभगाप्लवनश्रीः ॥
स्नानाग्निपाकशयनास्त्रभुजश्च धान्य-भाण्डारदैवतगृहाणि च पूर्वतः स्युः । तन्मध्यतस्तु मथनाज्यपुरीषविद्याभ्यासाख्यरोदनरतौषधसर्वधाम ॥ मुहूर्त.वास्तुप्रकरणम् २१॥
स्नानार्द्रमुक्तेष्वनुधूपवासं विन्यस्तसायन्तनमल्लिकेषु । कामो वसन्तात्ययमन्दवीर्यः केशेषु लेभे बलं अङ्गनानां ॥ रघुवंशम्
स्नान्तीनां बृहदमलोदबिन्दुचित्रै रेजाते रुचिरदृशामुरोजकुम्भौ । हाराणां मणिभिरुपाश्रितौ
स्निग्धगम्भीरनिर्घोषं एकं स्यन्दनं आस्थितौ । प्रावृषेण्यं पयोवाहं विद्युदैरावताविव ॥ रघुवंशम् १.३६ ।।
स्निग्धत्वमायाजललेपलोपसयत्नरत्नांशुमृजांशुकाभाम् । नेपथ्यहीरद्युतिवारिवर्तिस्वच्छायसच्छायनिजालिजालाम् ॥
स्निग्धाञ्जनश्यामरुचिः सुवृत्तो वध्वा इवाध्वंसितवर्णकान्तेः । विशेषको वा विशिशेष यस्याः श्रियं त्रिलिकीतिलकः स एव
स्निह्यन्ती दृशमपरा निधाय पूर्णं मूर्तेन प्रणयरसेन वारिणेव । कन्दर्पप्रवणमानाः सखीसिसिक्षालक्ष्येण प्रतियुवमञ्जलिं
स्नेहच्छेदेऽपि साधूनां गुणा नायान्ति विक्रियाम् । भङ्गेऽपि हि मृणालानामनुबध्नन्ति तन्तवः ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.९६
स्पर्शं तमस्याधिगतापि भैमी मेने पुनर्भ्रान्तिमदर्शनेन । नृपः स पश्यन्नपि तामुदीतः स्तम्भो न धर्तुं सहसा शशाक ॥
स्पर्शभाजि विशदच्छविचारौ कल्पिते मृगदृशां सुरताय । सन्नतिं दधति पेतुरजस्रं दृष्टयः प्रियतमे शयने च ॥
स्पर्शमुष्णमुचितं दधच्छिखी यद्ददाह हविरद्भुतं न तथ् । गन्धतोऽपि हुतहव्यसम्भवाद्देहिनामदहदोघमंहसां ॥
स्पर्शाटिहर्षादृतसत्यमत्या प्रवृत्य मिथ्याप्रतिलब्धबाधौ । पुनर्मिथस्तथ्यमपि स्पृशन्तौ न श्रद्दधाते पथि तौ विमुग्धौ ॥
स्पर्शेन तत्र किल तत्तरुपत्रजन्मा यन्मारुतः कमपि संमदमादधाति । कौतूहलं तदनुभूय विधेहि भूयः श्रद्धां पराशरपुराणकथान्तरेऽपि ॥ नैषधीयचरितम्११.३९ ॥
स्पष्टं बहिः स्थितवतेरपि निवेदयन्तश्चेष्टाविशेषमनुजीविजनाय राज्ञां । वैतालिकाः स्फुटपदप्रकटार्थमुच्चैर्भोगावलीः कलगिरोऽवसरेषु पेठुः ॥ शिशुपाल५.६७ ।।
स्पष्टार्कसङ्क्रान्तिविहीनचांद्रो मासोऽधिमासः क्षयमासकस्तु । द्विसङ्क्रमस्तत्र विभागयोस्तस्तिथेर्हि मासौ प्रथमान्त्यसञ्ज्ञौ ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् २० ॥
स्पृशन् सशङ्कः समये शुचावइ स्थितः कराग्रैरसमग्रपातिभिः । अधर्मधर्मोदकबिन्दुमौक्तिकैरलंचकारास्य वधूरहस्करः ॥
स्पृशन्ति शरवत् तीक्ष्णाः स्तोकमन्तर्विशन्ति च । बहुस्पृशापि स्थूलेन स्थीयते वहिरश्मवत् ॥ शिशुपाल २.७८ ॥
स्पृहणीयगुणैर्महात्मभिश्चरिते वर्त्मनि यच्छतां मनः । विधिहेतुरहेतुरागसां विनिपातोऽपि समः समुन्नतेः ।।
स्फारे तादृशि वैरसेनिनगरे पुण्यैः प्रजानां घनं विघ्नं लब्धवअश्चिरादुपनतिस्तस्मिन्किलाभूत्कलेः । एतस्मिन्पुनरन्तरेऽन्तरमितानन्दः स भैमीनलावाराद्धुं व्यधित स्मरः श्रुतिशिखावन्दारुचूडं धनुः ॥
स्फुचमिदमभिचारमन्त्र एव प्रतियुवतेरभिधानमङ्गनानां । वरतनुरमुनोपहूय पत्या मृदुकुसुमेन यदाहताप्यमूर्च्छथ् ॥
स्फुटं सावर्णिवंश्यानां कुलच्छत्रं महीभुजाम् । चक्रे दण्डभृतश्चुम्बन्दण्डश्चण्डरुचिं क्वचित् ॥ नैषधीयचरितम्१७.९ ॥

स्फुटतरमुपरिष्टादल्पमूर्तेर्ध्रुवस्य स्फुरति सुरमुनीनां मण्डलं व्यस्तमेथ् । शकटमिव महीयः शैशवे शाङ्गर्पाणेश्चपलचरणकाब्जप्रेरणोत्तुङ्गिताग्रं ॥ शिशुपाल११.२ ।।
स्फुटता न पदैरपाकृता न च न स्वीकृतं अर्थगौरवं । रचिता पृथगर्थता गिरां न च सामर्थ्यं अपोहितं क्वचिथ् ।।
स्फुटति हारमणौ मदनोष्मणा हृदयमप्यनलंकृतमद्य ते । सखि हतास्मि तदा यदि हृद्यपि प्रियतमः स मम व्यवधापितः ॥
स्फुटतु हृदयं कामं कामं करतु तनुं तनुं न सखि चटुलप्रेम्णा कार्यं पुनर्दयितेन मे । इति सरभसं मानाटोपाद् उदीर्य वचस्तया रमणपदवी सारङ्गाक्ष्या सशङ्कितमीक्षिता ॥अमरुशतकम्-७१॥
स्फुटत्यदः किं हृदयं त्रपाभराद्यदस्य शुद्धिर्विबुधैर्विबुध्यते । विदन्तु ते तत्त्वमिदं तु दन्तुरं जनानने कः करमर्पयिष्यति ॥
स्फुटपौरुषं आपपात पार्थस्तं अथ प्राज्यशरः शरं जिघृक्षुः । न तथा कृतवेदिनां करिष्यन्प्रियतां एति यथा कृतावदानः ।।
स्फुटबद्धसटोन्नतिः स दूरादभिधावन्नवधीरितान्यकृत्यः । जयं इच्छति तस्य जातशङ्के मनसीमं मुहुराददे वितर्कं ।।
स्फुटमिवोज्वलकाञ्चकान्तिभिर्युतमशोकमशोभत चम्पकैः । विरहिणां हृदयस्य भिदाभृतः कपिशितं पिशितं मदनाग्निना ॥
स्फुटास्फुटप्रभेदेन प्रयोजनमपि द्विधा । विदुः स्फुटं तटस्थत्वादर्थगत्वाद् द्विधा बुधाः ॥ चन्द्रालोकः९.३ ।।
स्फुटोत्पलाभ्यामलिदंपतीव तद्विलोचनाभ्यां कुचकुड्नलाशया । निपत्य बिन्दू हृदि कज्जलाविलौ मणीव नीलौ तरलौ विरेजतुः ॥ नैषधीयचरितम्९.८५ ॥
स्फुरच्छटोग्रप्रतडित्प्रगर्जन, महामद्- प्रान्त - विलोचनाञ्चलः । प्रचण्ड- कण्डूतिमलं रणङ्गत्तां विनाशयामास सहाय-वीरकृतैः ॥ प्रतापविजयः-१३६ ।।
स्फुरति तिमिरस्तोमः पङ्कप्रपञ्च इवोच्चकैः पुरुसितगरुच्चञ्चच्चञ्चच्चञ्च्चूपुटस्फुटचुम्बितः । अपि मधुकरी कालिंमन्या विराजति धूमलच्छविरिव रवेर्लाक्षालक्ष्मीं करैरतिपातुकैः ॥ नैषधीयचरितम्१९.५ ॥
स्फुरत्तुषारंशुमरीचिजालविनिह्नुताः स्फाटिकसौधपङ्क्तीः । आरुह्य नार्यः क्षणदासु यस्यां नभोगता देव्य इव
स्फुरत्पिशङ्गमौर्वीकं धुनानः स बृहद्धनुः । धृतोल्कानलयोगेन तुल्यं अंशुमता बभौ ।। किरातार्जुनीयम्१५.३९ ।।
स्फुरत्प्रभामण्डलं आनुसूयं सा बिभ्रती शाश्वतं अङ्गरागं । रराज शुद्धेति पुनः स्वपुर्यै संदर्शित वह्निगतेव भर्त्रा ॥ रघुवंशम्
स्फुरदधीरतडिन्नयना मुहुः प्रियमिवागलितोरुपयोधरा । जलधरावलिरप्रतिपालितस्वसमया समयाञ्जगतीधरं ॥
स्फुरदुज्वलाधरदलैर्विसद्दशनांशुकेशकरैः परितः । धृतमुग्धगण्डफलकैर्विबभुविकसद्भिरास्यकमलैः प्रमदाः ॥
स्फुरद्धनुर्निस्वनतद्घनाशौगप्रगल्भवृष्टिव्ययितस्य संगरे । निजस्य तेजःशिखिनः परश्शता वितेनुरिङ्गालमिवायशः परे ॥
स्फुरमाणनेत्रकुसुमोष्टदलमभृतभूभृदङ्घ्रिपैः । धूतपृथुभुजलतं चलितैर्द्रुतवातपातवनविभ्रमं सदः ॥ शिशुपाल१५.६० ।।
स्फुरितकोटिसहस्रमरीचिना समचिनोत्कुलिशेन हरिर्यशः । स धनुषा युधि सायकवर्षिणा स्वनवता नवतामरसाननः ॥
स्मर जित्वाजिमेतस्त्वां करे मत्पदधाविनि । अङ्गुलीयुगयोगेन यदाश्लिक्षं जने घने ॥ नैषधीयचरितम्२०.७६ ॥
स्मर तन्नखमत्रोरौ कस्तेधा(दा)दिति ते मृषा । ह्रीदैवतमलुम्पं यद्व्रतं रतपरोक्षणम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.९५ ॥
स्मर नृशंसतमस्त्वमतो विधिः सुमनसः कृतवान्भवदायुधम् । यदि धनुर्दृढमाशुगमायसं तव सृजेत्त्रिजगत्प्रलयं व्रजेत् ॥
स्मर शार्करमास्वाद्य त्वया राद्धमिति स्तुवन् । स्वनिन्दारोषरक्तात्तु यदभैषं तवाधरात् ॥ नैषधीयचरितम्२०.९१ ॥
स्मर स मद्दुरितैरफलीकृतो भगवतोऽपि भवद्दहनश्रमः । सुरहिताय हुतात्मतनुः पुनर्ननु जनुर्दिवि तत्क्षणमापिथ ॥
स्मरं प्रसूनेन शरासनेन जेतारमश्रद्दधतीं नलस्य । तस्मै स्वभूषादृषदंशुशिल्पं बलद्विषः कार्मुकमर्पयन्तीम् ॥
स्मरकृतां हृदयस्य मुहुर्दशां बहु वयन्निव निःश्वसितानिलः । व्यधित वाससि कम्पमदः श्रिते त्रसति कः सति नाश्रयबाधने
स्मरतेव सशब्दनूपुरं चरणानुग्रहं अन्यदुर्लभं । अमुना कुसुमाश्रुवर्षिणा त्वं अशोकेन सुगात्रि शोच्यसे ॥ रघुवंशम् ८.६३ । ।
स्मरमुखं हरनेत्रहुताशनाज्ज्वलदिदं चकृषे विधिना विधुः । बहुविधेन वियोगिवधैनसा शशमिषादथ कालिकयाङ्कितः ॥
स्मररागमयी वपुस्तमिस्रा परिसस्तार रवेरसत्यवशं । प्रियमाप दिवापि कोकिले स्त्री परितस्तारररवे रसत्वश्यं ॥
स्मररिपोरिव रोपशिखी पुरां दहतु ते जगतामपि मा त्रयम् । इति विधिस्त्वदिषून्कुसुमानि किं मधुभिरन्तरसिञ्चदनिर्वृतः
स्मरशराहतिनिर्मितसंज्वरं करयुगं हसति स्म दमस्वसुः । अनपिधानपतत्तपनातपं तपनिपीतसरः सरसीरुहम् ॥
स्मरशास्त्रमधीयाना शिक्षितासि मयैव यम् । अगोऽपि सोऽपि कृत्वा किं दाम्पत्यव्यत्ययस्त्वया ॥ नैषधीयचरितम्२०.६४ ॥
स्मरशास्त्रविदा सेयं नवोढा नस्त्वया सखी । कथं संभुज्यते बाला कथम्स्मासु भाषताम् ॥ नैषधीयचरितम्२०.३९ ॥

स्मरसखौ रुचिभिः स्मरवैरिणा मखमृगस्य यथा दलितं शिरः । सपदि संदधतुर्भिषजौ दिवः सखि तथा तमसोऽपि करोतु कः ॥ नैषधीयचरितम्४.६७ ॥
स्मरसरसमुरःस्थलेन पत्युर्विनिमयसंक्रमिताङ्गरागरागैः । भृशमतिशयखेदसम्पदेव स्तनयुगलैरितरेतरं निषण्णैः ॥
स्मरसि छद्मनिद्रालुर्मया नाभौ शयार्पणात् । यदानन्दोल्लसल्लोमा पद्मनाभीभविष्यसि ॥ नैषधीयचरितम्२०.७४ ॥
स्मरसि प्रेय्सि प्रायो यद्द्वितीयरतासहा । शुचिरात्रीत्युपालब्धा त्वं मयापिकनादिनी ॥ नैषधीयचरितम्२०.८९ ॥
स्मरसि स्मर ! मेखलागुणैरुत गोत्रस्खलितेषु बन्धनम् । च्युतकेशरदूषितेक्षणान्यवतंसोत्पलताडनानि वा ॥ कुमारसंभवम्
स्मरस्तथाभूतमयुग्मनेत्रं पश्यन्नदूरान्मनसाप्यधृष्यम् । नालक्षयत्साध्वससनहस्तः त्रस्तं शरं चापमपि स्वहस्तात् ॥
स्मरस्य कम्बुः किमयं चकास्ति दिवि त्रिलोकीजयवादनीयः । कस्यापरस्योडुमयैः प्रसूनैर्वादित्रशक्तिर्घटते भटस्य ॥
स्मरस्य कीर्त्येव सितीकृतानि तद्दोःप्रतापैरिव तापितानि । अङ्गानि धत्ते स भवद्वियोगात्पाण्डूनि चण्डज्वरजर्जराणि ॥
स्मरस्यदो दाशरथिर्भवन् भवानमुं वनान्ताद्वनितापहारिणम् । पयोधिमाविद्धचलज्जलाविलं विलङ्घ्य लङ्कां निकषा हनिष्यति ॥ शिशुपाल १.६८ ॥
स्मरहुताशनदीपितया तया बहु मुहुः सरसं सरसीरुहम् । श्रयितुमर्धपथे कृतमन्तरा श्वसितनिर्मितमर्मरमुज्झितम् ॥
स्मरात्परासोरनिमेषलोचनाद्बिभेमि तद्भिन्नमुदाहरेति सा । जनेन यूनः स्तुवता तदास्पदे निदर्शनं नैषाधमभ्यषेचयत् ॥
स्मरार्धचन्द्रेषुनिभे क्रशीयसां स्फुटं पलाशेऽध्वजुषां पलाशनात् । स वृन्तमालोकत खण्डमन्वितं वियोगिहृत्खण्डिनि कालखण्डजम् ॥ नैषधीयचरितम्१.८४ ॥
स्मराशुगीभूय विदर्भसुभ्रूवक्षो यदक्षोभि खलु प्रसूनैः । स्रजं सृजन्त्या तदशोधि तेषु यत्रैकया सूचिशिखां निखाय ॥
स्मराहुताशनमुर्मुरचूर्णतां दधुरिवाम्रवनस्य रजःकणाः । निपातिताः परितः पथिकव्रजानुपरि ते परितेपुरतो भृशं ॥
स्मरेण निस्तक्ष्य वृथैव बाणैर्लावण्यशेषां कृशतामनायि । अनङ्गतामप्ययमाप्यमानः स्पर्धां न सार्धं विजहाति तेन ॥
स्मरेन्धने वक्षसि तेन दत्ता संवर्तिका शैवलवल्लिचित्रा । रराज चेतोभवपावकस्य धूमाविला कीलपरम्परेव ॥
स्मरेषुमाथं सहसे मृदुः कथं हृदि द्रढीयः कुचसंवृते तव । निपत्य वैसारिणकेतनस्य वा व्रजन्ति बाणा विमुखोत्पतिष्णुताम्
स्मरोपतप्तोऽपि भृशं न स प्रभुर्विदर्भराजं तनयामयाचत । त्यजन्त्यमूञ्शर्म च मानिनो वरं त्यजन्ति न त्वेकमयाचितव्रतम्
स्मर्यते तनुभृतां सनातनं न्याय्यं आचरितं उत्तमैर्नृभिः । ध्वंसते यदि भवादृशस्ततः कः प्रयातु वद तेन वर्त्मना ।।
स्मारं ज्वरं घोरमपत्रपिष्णोः सिद्धागदङ्कारचये चिकित्सौ । निदानमौनादविशद्विशाला साङ्क्रामिकी तस्य रुजेव लज्जा
स्मारं धनुर्यद्विधुनोज्झितास्या यास्येन भूतेन च लक्ष्मलेखा । एतद्भ्रुवौ जन्म तदाप युग्मं लीलाचलत्वोचितबालभावम् ॥
स्मितश्रिया सृक्कणि लीयमानयावितीर्णया तद्गुणशर्मणेव सा । उपाहसत्कीर्त्यमहत्त्वमेव तं गिरां हि पारे निषधेन्द्रवैभवम्
स्मितसरोरुहनेत्रसरोजलामतिसितङ्गविहङ्गहसद्दिवं । अकलयन्मुदितामिव सर्वतः स शरदन्तुरदिङ्मुखां ॥
स्मितस्य संभावय सृक्कणा कणान्विधेहि लीलाचलचञ्चलं भ्रुवः । अपाङ्गरथ्यापथिकीं च हेलया प्रसद्य संधेहि दृशं ममोपरि ॥ नैषधीयचरितम्९.१११ ॥
स्मिताञ्चितां वाचमवोचदेनं प्रसन्नचेता नृपतिं प्रचेताः । प्रदाय भैमीमधुना वरौ तु ददामि तद्यौतककौतुकेन ॥
स्मितेच्छदन्तच्छदकम्पकिंचिद्दिगम्बरीभूतरदांशुवृन्दैः । आनन्दितोर्वीन्द्रमुखारविन्दैर्मन्दं नुदन्तीं हृदि कौमुदीनाम् ॥
स्मितेन गौरी हरिणी दृशेयं वीणावती सुस्वरकण्ठभासा । हेमेव कायप्रभयाङ्गशेषैस्तन्वी मतिं क्रामति मे न कापि ॥
स्मृतिवर्त्म तस्य न समस्तमपकृतमियाय विद्विषः । स्मर्तुमधिगतगुणस्मरणाः पटवो न दोषमखिलं खलूत्तमाः ॥
स्मृत्वा स्थलाम्बुरुह कोरक - कोमलान्त्वां, तेजोमयीं कनकचम्पकगुच्छगौरीम् । यातोऽस्मि कामपि दशां विषमां ययाऽहं, संमोहितोऽस्मि जडितोऽस्म्यपरीकृतोऽस्मि ॥प्रतापविजयः-७॥
स्यन्दना नो चतुरगाः सुरेभा वाविपत्तयः । स्यन्दना नो च तुरगाः सुरेभावा विपत्तयः ।। किरातार्जुनीयम्१५.१६ ।।
स्याच्चेतो विशता येन सक्षता रमणीयता । शब्देऽर्थे च कृतोन्मेषं दोषं उद्घोषयन्ति तम् ॥ चन्द्रालोकः२.१ ।।
स्यात्काव्यलिङ्गं वागर्थो नूतनार्थसमर्पकः । जितोऽसि मन्दकन्दर्प मच्चित्तेऽस्ति त्रिलोचनः ॥ चन्द्रालोकः५.३८ ।।
स्यात्तैतिले नागचतुष्पदे रविः सुप्तो निविष्टस् तुगरादिपञ्चके । किंस्तुघ्न ऊर्ध्वः शकुनौ सकौलवे नेष्टः समः श्रेष्ठ इहावर्षर्घणे ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् १३॥
स्यात्संपूर्णोपमा यत्र द्वयोरपि विधेयता । पद्मानीव विनिद्राणि नेत्राण्यासन्नहर्मुखे ॥ चन्द्रालोकः५.१७ ।।

स्यात्स्मृतिभ्रान्तिसंदेहैस्तदेवालङ्कृतित्रयम् । पङ्कजं पश्यतस्तस्याः मुखं मे गाहते मनः ॥ चन्द्रालोकः५.३१ ।।
स्यादग्निहोत्रविधिरुत्तरगे दिनेशे मिश्रध्रुवान्त्यशशिशक्रसुरेज्यधिष्ण्ये ।रिक्तासु नो शशिकुजेज्मभृगौ न नीचे नास्तं गते न विजिते न च शत्रुगेहे ॥ मुहूर्त.ग्न्याधानप्रकरणम् १॥
स्यादङ्गयष्टिरित्येवंविधमाभासरूपकम् । अङ्गयष्टिधनुर्वल्लीत्यादि रूपितरूपकम् ॥ चन्द्रालोकः५.२१ ।।
स्याद् द्वादशांश इह राशित एव गेहं होराऽथ दृक्कनवमांशकसूर्यभागाः । त्रिंशांशकश्च षडिमे कथितास्तु वर्गाः सौम्यैः शुभं भवति चाऽशुभमेव पापैः ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ४२॥
स्याद्व्यर्थमिइह सन्दिग्धं नद्यां यान्ति पतत्त्रिणः । स्यादप्रतीतं शास्त्रैक-गम्यं वीता नुमादिवत् ॥ चन्द्रालोकः२.९ ।।
स्याद्भूषाघटनं त्रिषुष्करचरक्षिप्रध्रुवे रत्नयुक् तत्तीक्ष्णोग्रविहीनभे रविकुजे मेवालिसिंहे तनौ । तन्मुक्तासहितं चरध्रुवमृदुक्षिप्रे शुभे सत्तनौ तीक्ष्णोग्राश्विमृगे द्विदैवदहने शस्त्रं शुभं घट्टितम् ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् १९ ॥
स्याद्व्याघातो यथाकारि वस्त्वन्यक्रियमुच्यते । यैर्जगत्प्रीयते हन्ति तैरेव कुसुमायुधः ॥ चन्द्रालोकः५.८६ ।।
स्यानमल्लिका पाटलिका जपा च सङ्क्रान्तिवस्त्राशनवाहनादेः । नाशश्च तद्वृत्त्युपजीविनां च स्थितोपविष्टस्वपतां च नाशः ॥ मुहूर्त.संक्रान्तिप्रकरणम् १७॥
स्यान्मिथ्याध्यवसायश्चेदसती साध्यसाधने । चन्द्रांशुसूत्रग्रथितां नभःपुष्पस्रजं वह ॥ चन्द्रालोकः३.७ ।।
स्युर्धर्मे दस्रपुष्योरगवसुजलपद्वीशमैत्राण्यर्थे याम्याजाङ्घ्रीन्द्रकर्णादितिपितृपवनोडून्यथो भानि कामे । वह्न्यार्द्राबुÞयचित्रानिरृतिविधिभगाख्यानि मोक्षेऽथ रोहि- ण्याप्येन्द्वन्त्यर्क्षविश्वार्यमभदिनकरर्क्षाणि पथ्यादिराहौ ॥
स्रंसमानमुपयन्तरि वध्वाः श्लिष्टवत्युपसपक्षि रसेन । आत्मनैव रुरुधे कृतिनेव स्वसङ्गि वसनं जघनेन ॥ शिशुपाल१०.४५
स्रगियं यदि जीवितापहा हृदये किं निहिता न हन्ति मां । विषं अप्यमृतं क्वचिद्भवेदमृतं वा विषं ईश्वरेच्छया ॥ रघुवंशम्
स्रग्वासनादृष्टजनप्रसादः सत्येयमित्यद्भुतमाप भूपः । क्षिप्तामदृश्यत्वमितां च मालामालोक्य तां विस्मयते स्म बाला ॥
स्रजा समालिङ्गयितुं प्रियं सा रसादधत्तैव बहुप्रयत्नम् । स्तम्भत्रपाभ्यामभवत्तदीये स्पन्दस्तु मन्दोऽपि न पाणिपद्मे ॥
स्रष्टुर्वरातिसर्गात्तु मया तस्य दुरात्मनः । अत्यारूढं रिपोः सोढं चन्दनेव भोगिनः ॥ रघुवंशम् १०.४३ । ।
स्रस्तां नितम्बादवलम्बमाना पुनः पुनः केसरदामकाञ्चीम् । न्यासीकृतां स्थानविदा स्मरेण मौर्वीं द्वितीयामिव कार्मुकस्य ॥
स्रस्ताङ्गसन्धौ विगताशापाटवे रुजा निकामं विकलीकृते रथे । आप्तेन तत्क्षणा भिषजेव तत्क्षणं प्रचक्रमे लङ्घनपूर्वकः
स्व- वैरि-सैन्ये, सहसा प्रवेशतः, स्ववेशतो भीमतमं तमो नयन् प्रतापसिंहो निजसिंहनादतः, प्रकम्पयामास न कस्य
स्वं च ब्रह्म च संसारे मुक्तौ तु ब्रह्म केवलम् । इति स्वोच्छित्तिमुक्त्युक्तिवैदग्धी वेदवादिनाम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.७४ ॥
स्वं दृष्ट्वा करजक्षतं मधुमदक्षीवा विचार्येर्ष्यया गच्छन्ती क्व नु गच्छसीति विधृता बाला पटान्ते मया । प्रत्यावृत्तमुखी सबाष्पनयना मां मुञ्च मुञ्चेति सा कोपात्प्रस्फुरिताधरा यदवदत्तत्केन विस्मर्यते ॥अमरुशतकम्-८५॥
स्वं निवेश्य किल धाम राघवे वैष्णवं विदितविष्णुतेजसि । स्वस्तिदानं अधिकृत्य चाक्षयं भार्गवोऽथ निजं आश्रमं ययौ ॥
स्वं निवेश्य किल धाम राघवे वैष्णवं विदितविष्णुतेजसि । स्वस्तिदानमधिकृत्य चाक्षयं भार्गवोऽथ निजमाश्रमं ययौ ॥
स्वं नैषधादेशमहो विधाय कार्यस्य हेतोरपि नानलः सन् । किं स्थानिवद्भावमधत्त दुष्टं तादृक्कृतव्याकरणः पुनः सः ॥
स्वं रागादुपरि वितन्वतोत्तरीयं कान्तेन प्रतिवारिताताततपायाः । सच्छत्रादपरविलासिनीसमूहच्छायासीदधिकतरा
स्वकन्यामन्यसात्कर्तुं विश्वानुमतिदृश्वनः । लोके परत्र लोकस्य कस्य न स्यादृढं मनः ॥ नैषधीयचरितम्१७.९९ ॥
स्वकर्मसन्तानविचेष्टितानि कालान्तरावर्तिशुभाशुभानि । इहैव दृष्टानि मयैव तानि जन्मान्तराणीव दशान्तराणि ॥
स्वकान्तिकीर्तिव्रजमौक्तिकस्रजः श्रयन्तमन्तर्घटनागुणश्रियम् । कदाचिदस्या युवधैर्यलोपिनं नलोऽपि लोकादशृणोद्गुणोत्करम् ॥ नैषधीयचरितम्१.४२ ॥
स्वकामसंमोहमहान्धकारनिर्वापमिच्छन्निव दीपिकाभिः । उद्भूत्वरीभिश्छुरितं वितेने निजं वपुर्वायुसखः शिखाभिः ॥
स्वकालपरिमाणेन व्यस्तरात्रिंदिवस्य ते । यो तु स्वप्नावबोधौ तौ भूतानां प्रलयोदयौ ॥ कुमारसंभवम् २.८ ॥
स्वकेतुभिः पाण्डुरनीलपाटलैः समागताः शक्रधनुःप्रभाभिदः । असंस्थितां आदधिरे विभावसोर्विचित्रचीनांशुकचारुतां त्विषः ।। किरातार्जुनीयम्१६.५८ ।।
स्वकेलिलेशस्मितनिन्दितेन्दुनो निजांशदृक्तर्जितपद्मसंपदः । अतद्वयीजित्वरसुन्दरान्तरे न तन्मुखस्य प्रतिमा चराचरे ॥
स्वक्षं सुपत्रं कनकोज्वलद्युतिं जवेन नागाञ्जितवन्तमुच्चकैः । आरुह्य तार्क्ष्यं नभसीव भूतले ययावनुद्घातमुखेन सोऽध्वना ॥

स्वगुणैराफलप्राप्तेराकृष्य गणिका इव । कामुकानिव नालीकांस्त्रिणन्ताः सहसामुचन् ॥ शिशुपाल१९.६१ ।।
स्वगोचरे सत्यपि वित्तहारिणा विलोभ्यमानाः प्रसवेन शाखिनां । नभश्चराणां उपकर्तुं इच्छतां प्रियाणि चक्रुः प्रणयेन योषितः ।। किरातार्जुनीयम्८.१३ ।।
स्वच्छन्द-मन्द-गमना यवनाः गजाऽभाः, नन्दन्तु तावदिह नन्दन- कानने मे । वक्षो- विदारणकरं निनदं विधाय यावन्न सर्पति महामृगराज एषः ।।प्रतापविजयः- १०४ ।।
स्वच्छन्दवनजातेन शाकेनापि प्रपूर्यते । अस्य दग्धोदरस्यार्थे कः कुर्यात्पातकं महत् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.६९ ॥
स्वच्छाम्भःस्नपनविधौतमङ्गमोष्ठस्ताम्बूलद्युतिविशदो व्लासिनीनां । वासश्च प्रतनु विविक्तमस्त्वितीयानाकल्पो यदि कुसुमेषुणा न शून्यः ॥ शिशुपाल८.७० ।।
स्वजन्मराशेरिह वेधमाहुरन्ये ग्रहाधिष्ठितराशितः सः । हिमाद्रिविन्ध्यान्तर एव वेधो न सर्वदेशेष्विति काश्यपोक्तिः ॥
स्वजीवमप्याकृतमुदे ददद्भ्यस्तव त्रपा नेदृशबद्धमुष्टेः । मह्यं मदीयान्यदसूनदित्सोर्धर्मः कराद्भ्रश्यति कीर्तिधौतः ॥
स्वदिग्विनिमयेनैव निशि पार्श्वविवर्तिनोः । स्वप्नेष्वप्यस्तवैमुख्ये सख्ये सौख्यं स्मरावयोः ॥ नैषधीयचरितम्२०.८४ ॥
स्वदृशोर्जनयन्ति सान्त्वनां खुरकण्डूयनकैतवान्मृगाः । जितयोरुदयत्प्रमीलयोस्तदखर्वेक्षणशोभया भया ॥
स्वधर्मं अनुरुन्धन्ते नातिक्रमं अरातिभिः । पलायन्ते कृतध्वंसा नाहवान्मानशालिनः ।। किरातार्जुनीयम्११.७८ ।।
स्वधाकृतं यत्तनयैः पितृभ्यः श्रद्धापवित्रं तिलचित्रमम्भः । चन्द्रं पितृस्थानतयोपतस्थे तदङ्करोचिःखचिता सुधैव ॥
स्वनाम यन्नाम मुधाभ्यधामहो महेन्द्रकार्यं महदेतदुज्झितम् । हनूमदाद्यैर्यशसा मया पुनर्द्विषां हसैर्दूत्यपथः सितीकृतः ॥
स्वप्नकीर्तितविपक्षं अङ्गनाः दर्शनेन कृतखण्डनव्यथाः । प्रच्छदान्तगलिताश्रुबिन्दुभिः क्रोधभिन्नवलयैर्विवर्तनैः ॥ रघुवंशम्
स्वप्नेन प्रापितायाः प्रतिरजनि तव श्रीषु मग्नः कटाक्षः श्रोत्रे गीतामृताब्धौ त्वगपि ननु तनूमञ्जरीसौकुमार्ये । नासा श्वासाधिवासेऽधरमधुनि रसज्ञा चरित्रेषु चित्तं तन्नस्तन्वङ्गि कैश्चिन्न करणहरिणैर्वागुरा लङ्घितासि ॥
स्वप्रकाश जड एष जनस्ते वर्णनं यदभिलष्यति कर्तुम् । नन्वहर्पतिमहः प्रति स स्यान्न प्रकाशनरसस्तमसः किम् ॥
स्वप्राणेश्वरनर्महर्म्यकटकातिथ्यग्रहायोत्सुकं पाथोदं निजकेलिसौधशिखरादारुह्य यत्कामिनी । साक्षादप्सरसो विमानकलितव्योमान एवाभवद्यन्न प्राप निमेषमभ्रतरसा यान्ती रसादध्वनि ॥ नैषधीयचरितम्२.१०४ ॥
स्वभावजं तु यन्मित्रं भाग्येनैवाभिजायते । तदकृत्रिमसौहार्दमापत्स्वपि न मुञ्चति ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-१.१९४ ॥
स्वभुजद्वयकेवलायुधश्चतुरङ्गामपहाय वाहिनीं । बहुशः सह शक्रदन्तिना स चतुर्दन्तमगच्छदाहवं ॥ शिशुपाल१६.६९ ।।
स्वमुकुलमयैर्नेत्रैरन्धंभविष्णुतया जनः किमु कुमुदिनीं दुर्व्याचष्टे रवेरनवेक्षिकाम् । लिखितपठिता राज्ञो दाराः कविप्रतिभासु ये शृणुत शृणुतासूर्यंपश्या न सा किल भाविनी ॥ नैषधीयचरितम्१९.३६ ॥
स्वयं कथाभिर्वरपक्षसुभ्रुवः स्थिरीकृतायाः पदयुग्ममन्तरा । परेण पश्चान्निभृतं न्यधापयद्ददर्श चादर्शतलं हसन्खलु ॥
स्वयं तदङ्गेषु गतेषु चारुतां परस्परेणैव विभूषितेषु च । किमूचिरेऽलंकरणानि तानि तद्दृथैव तेषां करणं बभूव यत् ॥
स्वयं प्रणमते ल्पे पि परवायावुपेयुषि । निदर्शनमसाराणां लघुर्बहुतृणं नरः ॥ शिशुपाल २.५० ॥
स्वयं विधाता सुरदैत्यरक्षसामनुग्रहापग्रहयोर्यदृच्छया । दशाननादीनभिराद्धदेवतावितीर्णवीर्यातिशयान् हसत्यसौ ॥
स्वयं संराध्यैवं शतमखं अखण्डेन तपसा परोच्छित्त्या लभ्यां अभिलषति लक्ष्मीं हरिसुते । मनोभिः सोद्वेगैः प्रणयविहतैध्वस्तरुचयः सगन्धर्मा धाम त्रिदशवनिताः स्वं प्रतिययुः ।। किरातार्जुनीयम्१०.६३ ।
स्वयंकृतेप्रसादस्य तस्याह्नो भानुमानिव । समयावधिमप्राप्य नान्तायालं भवानपि ॥ शिशुपाल २.११० ॥
स्वयंवरं भीमनरेन्द्रजाया दिशः पतिन प्रविवेश शेषः । प्रयातु भारं स निवेश्य कस्मिन्नहिर्महीगौरवसासहिर्यः ॥
स्वयंवरमहे भैमीवरणाय त्वरामहे । तदस्माननुमन्यध्वमध्वने तत्र धाविने ॥ नैषधीयचरितम्१७.११४ ॥
स्वयंवरस्याजिरमाजिहानां विभाव्य भैमीमथ भूमिनाथैः । इदं मुदा विह्वलचित्तभावादवापि खण्डाक्षारजिह्मजिह्वम् ॥
स्वयंवरोद्वाहमहे वृणीष्व हे महेन्द्रशैलस्य महेन्द्रमागतम् । कलिङ्गजानां स्वकुचद्वयश्रिया कलिं गजानां शृणु तत्र कुम्भयोः ॥ नैषधीयचरितम्१२.२४ ॥
स्वयंविशीर्णद्रुभपर्णवृत्तिता परा हि काष्टा तपसस्तया पुनः | तदप्यपाकीर्णमतः प्रियंवदां वदन्त्यपर्णेति च तां पुराविदः
स्वयमेव शन्तनुतनूज यमपि गणमर्घ्यमभ्यधाः । तत्र मुररिपुरयं कतमो यमनिन्द्यबन्दिवदभिष्टुषे वृथा ॥ शिशुपाल१५.२०
स्वर-व्यञ्जन-संदोह-व्यूहा-मन्दोहदोहदा । गौर्जगज्जाग्रदुत्सेका छेकानुप्रासभासुरा ॥ चन्द्रालोकः५.२ ।।

स्वरसंस्कारवत्येव पुत्राभ्यां सह सीतया । ऋचेवोदर्चिषं सूर्यं रामं मुनिरुपस्थितः ॥ रघुवंशम् १५.७६ । ।
स्वरिपुतीक्ष्णसुदर्शनविभ्रमात्किमु विधुं ग्रसते स विधुंतुदः । निपतितं वदने कथमन्यथा बलिकरम्भनिभं निजमुज्झति ॥
स्वरुचारुणया पताकया दिनमर्केण समीयुषोत्तृषः । लिलिहुर्बहुधा सुधाकरं निशि माणिक्यमया यदालयाः ॥
स्वरेण वीणेत्यविशेषणं पुरा स्फुरत्तदीया खलु कण्ठकन्दली । अवाप्य तन्त्रीरथ सअप्त मुक्तिकासरानराजत्परिवादिनी स्फुटम् ॥ नैषधीयचरितम्१५.४४ ॥
स्वर्ग शुचिप्रौष्ठ पदेषमाघे भूमौ नभः कार्त्तिकचैत्रपौषे । मूलं ह्यधस्तात्तु तपस्यमार्गवैशाखशुक्रेष्वशुभं च तत्र ।॥
स्वर्गापगाहेममृणालिनीनां नालामृणालाग्रभुजो भजामः । अन्नानुरूपां तनुरूपऋद्धिं कार्यं निदानाद्धि गुणानधीते ॥
स्वर्गामिनस्तस्य तं ऐकमत्यादमात्यवर्गः कुलतन्तुं एकं । अनाथदीनाः प्रकृतीरवेक्ष्य साकेतनाथं विधिवच्चकार ॥ रघुवंशम्
स्वर्गे सतां शर्म परं न धर्मा भवन्ति भूमाविह तच्च ते च । शक्या मखेनापि मुदोऽमराणां कथं विहाय त्रयमेकमीहे ॥
स्वर्गेवासं कारयन्त्या चिराय प्रत्यग्रत्वं प्रत्यहं धारयन्त्या । कश्चिद्भेजे दिव्यनार्या परस्मिंल्लोके लोकं प्रीणयन्त्येह कीर्त्या ॥
स्वर्णकेतकशतानि स हेम्नः पुण्डरीकघटनां रजतस्य । मालयारुणमणेः करवीरं तस्य मूर्ध्नि पुनरुक्तमकार्षीत् ॥
स्वर्णदीस्वर्णपद्मिन्याः पद्मदानं निदानताम् । नयतीयं त्वदिन्द्रत्वे दिवश्चागमनं च ते ॥ नैषधीयचरितम्२०.६९ ॥
स्वर्णैर्वितीर्णैः करवाम वामनेत्रे भवत्या किमुपासनासु । अङ्ग त्वदङ्गानि निपीतपीतदर्पाणि पाणिः खलु याचते नः ॥
स्वर्भानुना प्रसभपानविभीषिकाभिर्दुःखाकृतैनमवधूय सुधासुधांशुम् । स्वं निह्नुते शितिमचिह्नममुष्य रागैस्ताम्बूलताम्रमवलम्ब्य तवाधरोष्ठम् ॥ नैषधीयचरितम्२२.१३८ ॥
स्वर्भानुप्रतिवारपारणमिलद्दन्तौघयन्त्रोद्भवश्वभ्रालीपतयालुदीधितिसुधासारस्तुषारद्युतिः । पुष्पेष्वासनतत्प्रियापरिणयानन्दाभिषेकोत्सवे देवः प्राप्तसहस्रधारकलशश्रीरस्तु नस्तुष्टये ॥ नैषधीयचरितम्२२.१५ ॥
स्वर्लोकमस्माभिरितः प्रयातैः केलीषु तद्गानगुणान्निपीय । हा हेति गायन्यदशोचि तेन नाम्नैव हाहा हरिगायनोऽभूत् ॥
स्वल्पं स्नायुवसावशेषमलिनं निर्मांसमपि अस्थि कं श्वा लब्ध्वा परितोषमेति न तु तत्तस्य क्षुधाशान्तये । सिंहो जम्बुकमङ्कमागतमपि त्यक्त्वा निहन्ति द्विपं सर्वः कृच्छ्रगतोऽपि वाञ्छन्ति जनः सत्त्वानुरूपं फलम् ।। नीतिशतकम्३० । ।
स्ववर्णना न स्वयमर्हतीति नियुज्य मां त्वन्मुखमिन्दुरूपम् । स्थानेऽत्युदास्ते शशिनः प्रशस्तौ धरातुरासाहमिति स्म साह ॥
स्ववालभारस्य तदुत्तमाङ्गजैः समं चमर्येव तुलाभिलाषिणः । अनागसे शंसति बालचापलं पुनः पुनः
स्वशक्त्युपचये केचित् परस्य व्यसने परे । यात्रामाहुरुदासीनं त्वामुत्थापयति द्वयम् ॥ शिशुपाल २.५७ ॥
स्वशरीरशरीरिणावपि श्रुतसंयोगविपर्ययौ यदा । विरहः किं इवानुतापयेद्वद बाह्यैर्विषयैर्विपश्चितम् ॥ रघुवंशम् ८.८९ । ।
स्वसुर्विदर्भाधिपतेस्तदीयो लेभेऽन्तरं चेतसि नोपदेशः । दिवाकरादर्शनबद्धकोशे नक्शत्रनाथांशुरिवारविन्दे ॥ रघुवंशम्
स्वस्ति वास्तोष्पते तुभ्यं शिखिन्नस्ति न खिन्नता । सखे काल सुखेनासि पाशहस्त मुदस्तव ॥ नैषधीयचरितम्१७.११३ ॥
स्वस्यामरैर्नृपतिमंशममुं त्यजद्भिरंशच्छिदाकदनमेव तदाध्यगामि । उत्का स्म पश्यति निवृत्य निवृत्य यान्ती वाग्देवतपि निजविभ्रमधाम भैमीम् ॥ नैषधीयचरितम्१४.९९ ॥
स्वागतं स्वानधीकारान प्रभावैरवलम्ब्य वः । युगपद्युगबाहुभ्यः प्राप्तेभ्यः प्राज्यविक्रमाः ! ॥ कुमारसंभवम् २.१८ ॥
स्वागमार्थेऽपि मा स्थास्मिंस्तीर्थिका विचिकित्सवः । तं तमाचरतानन्दं स्वच्छन्दं यं यमिच्छथ ॥ नैषधीयचरितम्१७.५ ॥
स्वाच्छन्द्यमानन्दपरम्पराणां भैमी तमालोक्य किमप्यवाप । महारयं निर्झरिणीव वारामासाद्य धाराधरकेलिकालम् ॥
स्वातीचित्रे त्रयोदश्यां सप्तम्यां हस्तराक्षसे । नवभ्यां कृतिकाष्टाम्यां पूभा षष्ठ्यां च रोहिणी ।॥ मुहूर्तचिन्त.१३ ॥
स्वातीन्त्रपूर्वाशिवसार्पभे मृतिर्ज्वरेऽन्त्यमैत्रे स्थिरता भवेद्रुजः । याम्यश्रवोवारुणतक्षभे शिवा घस्रा हि पक्षौ द्रव्यधिपार्कवासवे ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ४५॥
स्वात्मनः प्रियमपि प्रति गुप्तिं कुर्वती कुलवधूमवजज्ञौ । हृद्यदैवतनिवेद्यनिवेशाद्यत्र भूमिरवकाशदरिद्रा ॥
स्वात्मापि शीलेन तृणं विधेयं देया विहायासनभूर्निजापि । आनन्दबाष्पैरपि कल्प्यमम्भः पृच्छा विधेया मधुभिर्वचोभिः ॥
स्वात्यन्तकाहिवसुपौष्णकरानुराधा- दित्यध्रुवाणि विषमास्तिथयोऽकुलाः स्युः । सूर्येन्दुमन्दगुरवश्च कुलाकुला ज्ञो मूलाम्बुपेशविधिभं दशषड्द्वितिथ्यः ॥ मुहूर्त.यात्राप्रकरणम् १६॥
स्वात्यादित्ये श्रुतेस्त्रीणि चन्द्रश्चापि चरं चलम् । तस्मिन् गजादिकारोहो वाटिकागमनादिकम् ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ३ ॥
स्वादयन्रसमनेकसंस्कृतप्राकृतैरकृतपात्रसङ्करैः । भावशुद्धिसहितैर्मुदं जनो नाटकैरिव बभार भोजनैः ॥ शिशुपाल१४.५०

स्वादितः स्वयं अथैधितमानं लम्भितः प्रियतमैः सह पीतः । आसवः प्रतिपदं प्रमदानां नैकरूपरसतां इव भेजे ।।
स्वादूदके जलनिधौ सवनेन सार्धं भव्या भवन्तु तव वारिविहारलीलाः । द्वीपस्य तं पतिममुं भज पुष्करस्य निस्तन्द्रपुष्करतिरस्करणक्षमाक्षि ॥ नैषधीयचरितम्११.२७ ॥
स्वाधीनताऽर्य्य भुवि मूर्तिमती स-माना, राणाप्रताप बलवीर्यविभासमाना। आटीकते समुपमा नहि यां सुशोचिः, शाटीव सा जयति काचन हल्दिघाटी ॥ प्रतापविजयः-१५३ ॥
स्वानुरागमनघः कमलायां सूचयन्नपि हृदि न्यसनेन । गौरवं व्यधित वागधिदेव्याः श्रीगृहोर्ध्वनिजकण्ठनिवेशात् ॥
स्वापतेयमधिगम्य धर्मतः पर्यपालयमवीवृधं च यथ् । तीर्थगामी करवै विधानतस्तज्जुषस्व जुहवानि चानले ॥
स्वाभाविकं विनीतत्वं तेषं विनयकर्मणा । मुमूर्छ सहजं तेजो हविषेव हविर्भुजां ॥ रघुवंशम् १०.८० ।।
स्वाभावोक्तिः स्वभावस्य जात्यादिषु च वर्णनम् । कुरङ्गैरुत्तरङ्गाक्षि स्तब्धकर्णैरुदीक्ष्यते ॥ चन्द्रालोकः५.११२ ।।
स्वायत्तमेकान्तगुणं विधात्रा विनिर्मितं छादनमज्ञतायाः । विशेषतः सर्वविदां समाजे विभूषणं मौनमपण्डितानाम् ।।
स्वारसातलभवाहवशङ्की निर्वृणोमि न वसन्वसुमत्याम् । द्यां गतस्य हृदि मे दुरुदर्कः क्ष्मातलद्वयभटाजिवितर्कः ॥
स्वासिधारापरिहृतः कामं चक्रस्य तेन मे । स्थापितो दशमो मूर्धा लव्यांश इव रक्षसा ॥ रघुवंशम् १०.४२ ।।
स्विद्यत्कराङ्गुलीलुप्तकस्तूरीलेपमुद्रया । पूत्कार्यपीडनौ चक्रे स सखीषु प्रियास्तनौ ॥ नैषधीयचरितम्२०.१४५ ॥
स्विद्यत्प्रमोदाश्रुलवेन वामं रोमाञ्चभृत्पक्ष्मभिरस्य चक्षुः । अन्यत्पुनः कम्प्रमपि स्फुरत्त्वात्तस्याः पुरः प्राप नवोपभोगम् ॥
स्वेदः स्वदेहस्य वियोगतापं निर्वापयिष्यन्निव संसिसृक्षोः । हीराङ्कुरश्चारुणि हेमनीव नले तयालोकि न दैवतेषु ॥
स्वेदनेन सुतनोरविचारादोष्ठतः समचरिष्ट रसोऽत्र । अन्यमन्यदिव यन्मधु यूनः स्वादमिष्टमतनिष्ट तदेव ॥ शिशुपाल१०.७
स्वेदस्य धाराभिरिवापगाभिर्व्याप्ता जगद्धारपरिश्रमार्ता । छायापदेशाद्वसुधा निमज्य सुधाम्बुधावुज्झति खेदमत्र ॥
स्वेदानुविद्धार्द्रनखक्षताङ्के संदष्टभूयिष्ठशिखं कपोले । च्युतं न कर्णादपि कामिनीनां शिरीषपुष्पं सहसा पपात ॥ रघुवंशम्
स्वेदाप्लवप्रणयिनी नवरोमराजी रत्यै यदाचरति जागरितव्रतानि । आभासितेन नरनाथ मधूत्थसान्द्रमग्नासमेषुशरकेशरदन्तुराङ्गः ॥ नैषधीयचरितम्२१.१३८ ॥
स्वेदाम्बुना मार्जय पुत्र लोचने ममैव येनेह तुरंगं ईक्षसे । धेन्वा निशम्येति वचः समीरितं मुदं परां आप दिलीपनन्दनः ॥
स्वेन पूर्यत इयं सकलाशा भो बले न मम किं भवतेति । त्वं बटुः कपटवाचि पटीयान्देहि वामन मनःप्रमदं नः ॥
स्वेष्टायनक्षत्रभवोऽथ दैर्घ्यहृत्स्याद्विस्तृतिर्विस्तृतिहृच्च दीर्घता । आया ध्वजोधूमहरिश्वगोखरेभध्वाङ्क्षकाः पिण्ड इहाष्टशेषिते ॥ मुहूर्त.वास्तुप्रकरणम् ४॥
स्वैरं कृतास्फालनललितान्पुरः स्फुरत्खुरन्दर्शितलाघवक्रियाः । वङ्गावलग्नैकसवल्गपाणयस्तुरङ्गमानारुरुहुस्तुरङ्गिणः ॥
स्वोच्चे शुक्रे लग्नगे वा गुरौ वेश्मगतेऽथवा । शनौ स्वोच्चे लाभगे वा लक्ष्म्या युक्तं चिरं गृहम् ॥ मुहूर्त.वास्तुप्रकरणम् २४॥
स्वोच्चे स्वभे स्वमैत्रे वा स्वांशे वर्गोत्तमे गुरुः । रिष्फाष्टतुर्यगोऽपीष्टो नीचारिस्थः शुभोऽप्यसत् ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम्
स्व्यापसव्यध्वनितोग्रचापं पार्थः किराताधिपं आशशङ्के । पर्यायसम्पादितकर्णतालं यन्ता गजं व्यालं इवापराद्धः ।।
हं हो चिन्मयचित्तचन्द्रमणयः संवर्धयध्वं रसान् रे रे स्वैरिणि निर्विचारकविते मास्मत्प्रकाशीभव । उल्लासाय विचारवीचिनिचयालङ्कारवारांनिधे-श्चन्द्रालोकमयं स्वयं वितनुते पीयूषवर्षः कृती ॥ चन्द्रालोकः१.२ ।।
हंसं तनौ सन्निहितं चरन्तं मुनेर्मनोवृत्तिरिव स्विकायाम् । ग्रहीतुकामादरिणा शयेन यत्नादसौ निश्चलतां जगाहे ॥
हंसश्रेणीषु तारासु कुमुद्वत्सु च वारिषु । विभूतयस्तदीयानां पर्यस्ता यशसां इव ॥ रघुवंशम् ४.१९ ।।
हंसा बृहन्तः सुरसद्मवाहाः संह्रादिकण्ठाभरणाः पतन्तः । चक्रुः प्रयत्नेन विकीर्यमाणैर्व्योम्नः परिष्वङ्गं इवाग्रपक्षैः ।।
हंसोऽप्यसौ हंसगतेः सुदत्याः पुरः पुरश्चारु चलन्बभासे । वैलक्ष्यहेतोर्गतिमेतदीयामग्रेऽनुकृत्योपहसन्निवोच्चैः ॥
हतः कयाचित्पथि कन्दुकेन संघट्ट्य भिन्नः करजैः कयापि ।कयाचनाक्तः कुचकुङ्कुमेन संभुक्तकल्पः स बभूव ताभिः ॥
हतवृत्तमनुक्तोऽपि छन्दोदोषश्चकास्ति चेत् । विशाललोचने पश्याम्बरं तारातरङ्गितम् ॥ चन्द्रालोकः२.१७ ।।
हतसारमिवेन्दुमण्डलं दमयन्तीवदनाय वेधसा । कृतमध्यबिलं विलोक्यते धृतगम्भीरखनीखनीलिम ॥
हताश्चेद्दिवि दीव्यन्ति दैत्या दैत्यारिणा रणे । तत्रापि तेन युध्यन्तां हता अपि तथैव ते ॥ नैषधीयचरितम्१७.७३ ॥
हताहतेत्युद्धतभीष्मघोषैः समुज्झिता योद्धृभिरभ्यमित्रं । हेतयः प्राप्ततडित्त्विषः खे विवस्वदंशुज्वलिताः पतन्ति ।।
हते हिडीम्बरिपुणा राज्ञि द्वैमातुरे युधि । चिरस्य मित्रव्यसनी सुदमो दमघोषजः ॥ शिशुपाल २.६० ॥

हरत्ययं सम्प्रति हेतुरेष्यतः शुभस्य पूर्वाचरितः कृतं शुभैः । शरीरभाजां भवदीयदर्शनं व्यनक्ति कालत्रितयेऽपि योग्यताम्
हरपृथासुतयोर्ध्वनिरुत्पतन्नमृदुसंवलिताङ्गुलिपाणिजः । स्फुटदनल्पशिलारवदारुणः प्रतिननाद दरीषु दरीभृतः ।।
हरसैनिकाः प्रतिभयेऽपि गजमदसुगन्धिकेसरैः । स्वस्थं अभिददृशिरे सहसा प्रतिबोधजृम्भमुखैर्मृगाधिपैः ।।
हरस्तु किंचित्परिलुप्तधैर्यश्चन्द्रोदयारम्भ इवाम्बुराशिः। उमामुखे बिम्बफलाधरोष्ठे व्यापारयामास विलोचनानि ॥
हरिं परित्यज्य नलाभिलाषुका न लज्जसे वा विदुषिब्रुवा कथम् ।उपेक्षितेक्षोः करभाच्छमीरतादुरुं वदे त्वां करभोरु
हरितपत्रमयीव मरुद्गणैः स्रगवनद्धमनोरमपल्लवा । मधुरिपोरभिताम्रमुखी मुदं दिवि तता वितान शुकावलिः ॥
हरितारुणचारुबन्धनः कलपुंस्कोकिलशब्दसूचितः । वद संप्रति कस्य बाणतां नवचूतप्रसवो गमिष्यति ॥ कुमारसंभवम्
हरित्पतीनां सदसः प्रतीहि त्वदीयमेवातिथिमागतं माम् । वहन्तमन्तर्गुरुणादरेण प्राणानिव स्वःप्रभुवाचिकानि ॥
हरिद्विपद्वीपिभिरांशुकैर्नभोनभस्वदाध्मापनपीनितैरभूत् । तरस्वदश्वध्वजिनीध्वजैर्वनं विचित्रचीनाम्बरवल्लिवेल्लिवेल्लितम् ॥ नैषधीयचरितम्१६.६ ॥
हरिन्मणेर्भोजनभाजनेऽर्पिते गताः प्रकोपं किल वारयात्रिकाः । भृतं न शाकैः प्रवितीर्णमस्ति वस्त्विषेदमेवं हरितेति बोधिताः ॥ नैषधीयचरितम्१६.६६ ॥
हरिमप्यमंसत तृणाय कुरुपतिमजीगणन्न वा । मानतुलितभुवनत्रितयाः सरितः सुतादबिभयुर्नभूभृतः ॥ शिशुपाल१५.६१
हरिमर्चितवान्महीपतिर्यदि राज्ञस्तव कोऽत्र मत्सरः । न्यसनाय ससौरभस्य कस्तरुसूनस्य शिरस्यसूयति ॥
हरिराकुमारमखिलाभिधानवित्स्वजनस्य वार्तमयमयमन्वयुङ्क्त च । महतीमपि श्रियमवाप्य विस्मयः सुजनो न विस्मरति जातु किञ्चन ॥ शिशुपाल१३.६८ ।।
हरिर्यथैकः पुरुषोत्तमः स्मृतो महेश्वरस्त्र्यम्बक एव नापरः । तथा विदुर्मां मुनयः शतक्रतुं द्वितीयगामी न हि शब्द एष नः ॥
हरेः कुमारोऽपि कुमारविक्रमः सुरद्विपास्फालनकर्कशाङ्गुलौ । भुजे शचीपत्रविशेषकाङ्किते स्वनामचिह्नं निचखान
हरेरपि प्रति परकीयवाहिनीरधिस्यदं प्रववृतिरे चमूचराः । विलम्बितुं न खलु सहा मनस्विनो विधित्सतः कलहमवेक्ष्य
हरेर्यदक्रामि पदैककेन खं पदैश्चतुर्भिः क्रमणेऽपि तस्य नः । त्रपा हरीणामिति नम्रिताननैर्न्यवर्ति तैरर्धनभःकृतक्रमैः ॥
हर्तुर्याति न गोचरं किमपि शं पुष्णाति यत्सर्वदा- ऽप्यर्थिभ्यः प्रतिपाद्यमानमनिशं प्राप्नोति वृद्धिं पराम् । कल्पान्तेष्वपि न प्रयाति निधनं विद्याख्यमन्तर्धनं येषां तान् प्रति मानमुज्झत नृपाः कस्तैः सह स्पर्धते ।। नीतिशतकम्१६ । ।
हर्यक्षीभवतः कुरङ्गमुदरे प्रक्षिप्य यद्वा शशं जातस्फीततनोरमुष्य हरिता सूतस्य पत्न्या हरेः । भङ्गस्त्वद्वदनाम्बुजादजनि यत्पद्मात्तदेकाकिनः स्यादेकः पुनरस्य स प्रतिभटो यः सिंहिकायाः सुतः ॥ नैषधीयचरितम्२२.१३९ ॥
हर्षणवैधृतिसाध्यव्यतिपातकगण्डशूलयोगानाम् । अन्ते यन्नक्षत्रं पातेन निपातितं तत्स्यात् ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् ६०॥
हविःशमीपल्लवलाजगन्धिः पुण्यः कृशानोरुदियाय धूमः । कपोलसंसर्पिशिखः स तस्या मुहूर्तकर्णोत्पलतां प्रपेदे ॥ रघुवंशम्
हविरावर्जितं होतस्त्वया विधिवदग्निषु । वृष्टिर्भवति सस्यानां अवग्रहविशोषिणां ॥ रघुवंशम् १.६२ । ।
हविर्भुजां एधवतां चतुर्णां मध्ये ललाटंतपसप्तसप्तिः । असौ तपस्यत्यपरस्तपस्वी नाम्ना सुतीक्ष्णश्चरितेन दान्तः ॥ रघुवंशम्
हविषे दीर्घसत्रस्य सा चेदानीं प्रचेतसः । भुजंगपिहितद्वारं पातालमधितिष्ठति ॥ रघुवंशम् १.८० । ।
हसत्सु भैमीं दिविषत्सु पाणौ पाणिम् प्रणीयाप्सरसां रसात्सा । आलिङ्ग्य नीत्वाकृत पान्थदुर्गां भूपालदिक्पालकुलाध्वमध्यम् ॥ नैषधीयचरितम्१४.३७ ॥
हसितुं परेण परितः परिस्फुरत्करवालकॐअलरुचावुपेक्षितैः । उदकर्षि यत्र जलशङ्कया जनैर्मुहुरिन्द्रनीलभुवि दूरमम्बरं ॥
हस्तलेखमसृजत्खलु जन्मस्थानरेणुकमसौ भवदर्थम् । राम राममधरीकृततत्तल्लेखकः प्रथममेव विधाता ॥
हस्तस्थिताखण्डितचक्रशालिनं द्वजेन्द्रकान्तं श्रितवक्षसं श्रिया । सत्यानुरक्तं नरकस्य जिष्णवो गुणैर्नृपाः
हस्तानिलाश्विमृगमैत्रवसुध्रुवाख्यैः शक्रान्वितैः शुभतिथौ शुभवासरे च । स्नायादथार्तववती मृगपौष्णवायुः हस्ताश्विधातृभिररं लभते च गर्भम् ॥ मुहूर्त.संस्कारप्रकरणम् ४॥
हस्ताश्विपुष्याभिजितः क्षिप्रं लघु गुरुस्तथा । तस्मिन् पण्यरतिज्ञानं भूषाशिल्पकलादिकम् ॥ मुहूर्त.नक्षत्रप्रकरणम् ६ ॥
हस्ते लीलाकमलम अलके बालकुन्दानुविद्धं नीता लोध्रप्रसवरजसा पाण्डुताम आनने श्रीः चूडापाशे नवकुरवकं चारु कर्णे शिरीषं सीमन्ते च त्वदुपगमजं यत्र नीपं वधूनाम॥ मेघदूतम्-उत्तरमेघा २.२॥
हस्तेन हस्तं परिगृह्य वध्वाः स राजसूनुः सुतरां चकाशे । अनन्तराशोकलताप्रवालं प्राप्येव चूतः प्रतिपल्लवेन ॥ रघुवंशम्

हस्तेनाग्रे वीतभीतिं गृहीत्वा कश्चिद्बालः क्षिप्तवानूर्ध्वमुच्चैः । आसीनानां व्यङ्गनि तस्यैव हेतोः स्वर्गस्त्रीणामर्पयामास नूनं
हस्तोच्छ्राया वेदहस्तैः समन्तात्तुल्या वेदी सद्मनो वामभागे । युग्मे घस्रे षष्ठहीने च पञ्चसप्ताहे स्यान्मण्डपोद्वासनं सत् ॥
हस्तौ विस्तारयन्निभ्ये बिभ्यदर्धपथस्थवाक् । सूचयन्काकुमाकूतैर्लोभस्तत्र व्यलोकि तैः ॥ नैषधीयचरितम्१७.२४ ॥
हा तातेति क्रन्दितं आकर्ण्य विषण्णस्तस्यान्विष्यन्वेतसगूढं प्रभवं सः । शल्यप्रोतं प्रेक्ष्य सकुम्भं मुनिपुत्रं तापादन्तःशल्य इवासीत्क्शितिपोऽपि ॥ रघुवंशम् ८.७५ ।।
हारांस तारांस तरलगुटिकान कोटिशः शङ्कशुक्तीः शष्पश्यामान मरकतमणीन उन्मयूखप्ररोहान दृष्ट्वा यस्यां विपणिरचितान विद्रुमाणां च भङ्गान संलक्ष्यन्ते सलिलनिधयस तोयमात्रावशेषाः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.३३॥
हावकारि हसितं वचनानां खौशलं दृशि विकारविशेषाः । चकिरे भृशमृजोरपि वध्वाः कामिनेव तरुणेन मदेन ॥
हासत्विषैवाखिलकैरवाणां विश्वं विशङ्केऽजनि दुग्धमुग्धम् । यतो दिवा बद्धमुखेषु तेषु स्थितेऽपि चन्द्रे न तथा चकास्ति ॥
हासस्थायी रसो हास्यो विभावद्यैर्यथाक्रमम् । वैरूप्यफुल्लगण्डत्वावहित्थाद्यैः समन्वितः ॥ चन्द्रालोकः६.६ ।।
हाहा' कृतां पुनरलं हननैर्मृतानां, यूनां महाबलवतां नु परश्शतानाम् । संस्मृत्य शैर्य-भरितं चरितं पुराणं, मूकाऽस्त्यसौ किमिति विज्ञ-जन-प्रमाणम् ॥ प्रतापविजयः-१५५ ॥
हिंसागवीं मखे वीक्ष्य रिरंसुर्धावति स्म सः । सा तु सौम्यवृषासक्ता खरं दूरान्निरास तम् ॥ नैषधीयचरितम्१७.१७७ ॥
हितगिरं न शृणोषि किमाश्रवे प्रसभमप्यव जीवितमात्मनः । सखि हिता यदि मे भवसीदृशी मदरिमिच्छसि या मम जीवितम् ॥ नैषधीयचरितम्४.१०४ ॥
हितमप्रियमिच्छसि श्रुतं यदि संधत्स्व पुरा न नश्यसि । अनृतैरथ तुष्यसि प्रियैर्जयताज्जीव भवावनीश्वरः ॥
हित्वा तस्मिन् भुजगवलयं शम्भुना दत्तहस्ता क्रीडाशैले यदि च विचरेत्पादचारेण गौरी भङ्गीभक्त्या विरचितवपुः स्तम्भितान्तर्जलौघः सोपानत्वं कुरु मणितटारोहणायाग्रयायी॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.६३॥
हित्वा दैत्यरिपोरुरः स्वभवनं शून्यत्वदोषस्फुटासीदन्मर्कटकीटकृत्रिमसितच्छत्त्रीभवत्कौस्तुभम् । उज्झित्वा निजसद्म पद्ममपि तद्व्यक्तावनद्धीकृतं लूतातन्तुभिरन्तरद्य भुजयोः श्रीरस्य विश्राम्यति ॥ नैषधीयचरितम्१२.३७ ॥
हित्वा मृगेन्द्रं नरराशिवश्याः सर्वे तथैषां जलजास्तु भक्ष्याः । सर्वेऽपि सिंहस्य वशे विनाऽलिं ज्ञेयं नराणां व्यवहारतोऽन्यत् ॥ मुहूर्त.विवाहप्रकरणम् २३॥
हित्वा हालाम अभिमतरसां रेवतीलोचनाङ्कां बन्धुप्रीत्या समरविमुखो लाङ्गली याः सिषेवे कृत्वा तासाम अधिगमम अपां सौम्य सारस्वतीनाम अन्तः शुद्धस त्वम अपि भविता वर्णमात्रेण कृष्णः॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.५२॥
हित्वैकमस्यापघनं विशन्ती तद्दृष्टिरङ्गान्तरभुक्तिसीमाम् । चिरं चकारोभयलाभलोभात्स्वभावलोला गतमागतं ॥
हित्वैतांश्चैत्रपौषावमहरिशयनं जन्ममासं च रिक्तां युग्माब्दं जन्मतारामृतुमुनिवसुभिः सम्मिते मास्यथो वा । जन्माहात्सूर्यभूपैः परिमितदिवसे ज्ञेज्यशुक्रेन्दुवारे ऽथौजाब्दे विष्णुयुग्मादितिमृदुलघुभैः कर्णवेधः प्रशस्तः ॥
हित्वैव वर्त्मैकमिह भ्रमन्त्याः स्पर्शः स्त्रियाः सुत्यज इत्यवेत्य । चतुष्पथस्याभरणं बभूव लोकावलोकाय सतां स दीपः ॥
हिमऋतावपि ताः स्म भृशस्विदो युवतयः सुतरामुपकारिणौ. प्रकटयत्यनुरागमकृत्रिमं स्मरमयं रमयन्ति विलासिनः ।।
हिमकिरणसुतो बली चेत्तनौ त्रिदशपतिगुरुर्हि केन्द्रस्थितः । व्ययगृहसहजारिधर्मस्थितो यदि च भवति निर्बलश्चन्द्रमाः ॥
हिममुक्तचन्द्ररुचिरः सपद्मको मदयन्द्विजाञ्जनितमीनकेतनः । अभवत्प्रसादितसुरो महोत्सवः प्रमदाजनस्य स चिराय
हिमलतसदृशः श्रमोदबिन्दूनुपनयता किल नूतनोढवध्वाः । कुचकलशकिशोरकौ कथञ्चित्तरलतया तरुणेन पस्पृशाते ॥
हिमविवर्णितचन्दनपल्लवं विरहयन्मलयाद्रिं उदङ्मुखः । विहगयोः कृपयेव शनैर्ययौ रविरहर्विरहध्रुवभेदयोः ॥ रघुवंशम्
हिमव्यपायाद्विशदाधराणामापाण्डरीभूतमुखच्छवीनाम् । स्वेदोद्गमः किंपुरुषाङ्गनानां चक्रे पदं पत्रविशेषकेषु ॥
हीनान्यनुपकर्तःणि प्रवृद्धानि विकुर्वते । तेन मध्यमशक्तीनि मित्राणि श्तापितान्यतः ॥ रघुवंशम् १७.५८ ।।
हीयते हि मतिस्तात हीनैः सह समागमात् । समैश्च समतामेति विशिष्टैश्च विशिष्टताम् ॥ नीतिसंग्रहस्य मित्र-०.४१ ॥
हुतहुताशनदीप्ति वन्श्रियः प्रतिनिधिः कनकाभरणस्य यथ् । युवतयः कुसुमं दधुराहितं तद(?) अलके दलकेसरपेशलं ॥
हुताशकीनाशजलेशदूतीर्निराकरिष्णोः कृतकाकुयाञ्चाः । भैम्या वचोभिः स निजां तदाशां न्यवर्तयद्दूरमपि प्रयाताम् ॥
हृतस्य यन्मन्त्रयते रहस्त्वां तद्व्यक्तमामन्त्रयते मुखं यत् । तद्वैरिपुष्पायुधमित्रचन्द्र सत्यौचिती सा खलु तन्मुखस्य ॥

ह्रतायाः प्रतिसखिकामिनान्यनाम्ना ह्रीमत्याः सरसि गलन्मुखेन्दुकान्तेः । अन्तर्धिं द्रुतमिव कर्तुमश्रुवर्षैर्भूमानं गमयितुमीषिरे पयांसि ॥ शिशुपाल८.४२ ।।
ह्रतोत्तरीयां प्रसभं सभायां आगतह्रियः । मर्मच्छिदा नो वचसा निरतक्षन्नरातयः ।। किरातार्जुनीयम्११.४९ ।।
हृत्पद्मसद्मन्यधिवास्य बुद्ध्या दध्यावथैतानियमेकताना । सुपर्वणां हि स्फुटभावना या सा पूर्वरूपं फलभावनायाः ॥
हृदय एव तवास्ति स वल्लभस्तदपि किं दमयन्ति विषीदसि । हृदि परं न बहिः खलु वर्तते सखि यतस्तत एव विषद्यते ॥
हृदयदत्तसरोरुहया तया क्व सदृगस्तु वियोगनिमग्नया । प्रियधनुः परिरभ्य हृदा रतिः किमनुमर्तुमशेत चितार्चिषि ॥
हृदयमरिवधोदयादुपोढद्रढिम दधातु पुनः पुरन्दरस्य । धनपुलकपुलोमजाकुचाग्रद्रुतपरिरम्भनिपीडनक्षमत्वम् ॥ शिशुपाल
हृदयमाश्रयसे यदि मामकं ज्वलयसीत्थमनङ्ग तदैव किम् । स्वयमपि क्षणदग्धनिजेन्धनः क्व भवितासि हताश हुताशवत् ॥
हृदयस्थं अनासन्नं अकामं त्वां तपस्विनं । दयालुं अनघस्पृष्टं पुराणं अजरं विदुः ॥ रघुवंशम् १०.२० ।।
हृदये वससीति मत्प्रियं यदवोचस्तदवैमि कैतवम् । उपचारपदं न चेदिदं त्वमनङ्गः कथमक्षता रतिः ॥ कुमारसंभवम् ४.९
हृदाभिनन्द्य प्रतिवन्द्यनुत्तरः प्रियागिरः सस्मितमाह स स्म ताम् । वदामि वामाक्षि परेषु मा क्षिप स्वमीदृशं माक्षिकमाक्षिपद्वचः ॥ नैषधीयचरितम्९.१७ ॥
हृदि दमस्वसुरश्रुझरप्लुते प्रतिफलद्भिरहात्तमुखानतेः । हृदयभाजमराजत चुम्बितुं नलमुपेत्य किलागमि तन्मुखम् ॥
हृदि लुठन्ति कला नितराममूर्विरहिणीवधपङ्ककलङ्किता । कुमुदसख्यकृतस्तु बहिष्कृताः सखि विलोकय दुर्विनयं विधोः
हृदि विदर्भभुवः प्रहरञ्शरै रतिपतिर्निषधाधिपतेः कृते । कृततदन्तरगस्वदृढव्यधः फलदनीरितमूर्च्छदलं खलु ॥
हृदि विदर्भभुवोऽश्रुभृति स्फुटं विनमदास्यतया प्रतिबिम्बितम् । मुखदृगोष्ठमरोपि मनोभुवा तदुपमाकुसुमान्यखिलाः शराः
हृद्यगन्धवहभोगवतीशः शेषरूपमपि बिभ्रदशेषः । भोगभूतिमदिरारुचिरश्रीरुल्लसत्कुमुदबन्धुरुचिस्त्वम् ॥
हृष्टवान्स द्विजं दृष्ट्वा नित्यनैमित्तिकत्यजम् । यजमानं निरूप्यैनं दूरं दीनमुखोऽद्रवत् ॥ नैषधीयचरितम्१७.२०१ ॥
हृष्टापि सा ह्रीविजिता न साक्षाद्वाग्भिः सखीनां प्रियं अभ्यनन्दथ् । स्थली नवाम्भःपृषताभिवृष्टा मयूरकेकाभिरिवाभ्रवृन्दं
हेतुस्त्यक्त्वा बहून्पक्षान्युक्त्यैकस्यावधारणम् । नेन्दुर्नार्कोऽयमौर्वाग्निः सागरादुत्थितो दहन् ॥ चन्द्रालोकः३.४ ।।
हेतोः कुतोऽपि वैशिष्ट्यात्स्फूर्तिरुन्मीलितं मतम् । लक्षितान्युदिते चन्द्रे पद्मानि च मुखानि च ॥ चन्द्रालोकः५.३५ ।।
हेमनामकतरुप्रसवेन त्र्यम्बकस्तदुपकल्पितपूजः । आत्तया युधि विजित्य रतीशं राजितः कुसुमकाहलयेव ॥
हेमपक्षप्रभाजालं गगने च वितन्वता । उह्यन्ते स्म सुपर्णेन वेगाकृष्टपयॐउचा ॥ रघुवंशम् १०.६२ ।।
हेमपात्रगतं दोर्भ्यां आदधानः पयश्चरुं । अनुप्रवेशादाद्यस्य पुंसस्तेनापि दुर्वहं ॥ रघुवंशम् १०.५२ ।।
हेमाम्भोजप्रसवि सलिलं मानसस्याददानः कुर्वन कामं क्षणमुखपटप्रीतिम ऐरावतस्य धुन्वन कल्पद्रुमकिसलयान यंशुकानीव वातैर नानाचेष्टैर जलदललितैर निर्विशेस तं नगेन्द्रम॥ मेघदूतम्-पूर्वमेघा १.६५॥
हेम्नः स्थलीषु परितः परिवृत्य वाजी धुन्वन्वपुः प्रविततायतकेशपङ्क्तिः । ज्वलाकणारुणरुचा निकरेणरेणोः शेषेणतेजसः इवोल्लसता रराज ॥ शिशुपाल५.५५ ।।
हेलां दधौ रक्षिजनेऽक्त्रिसज्जे लीनश्चरामीति हृदा ललज्जे । द्रक्ष्यामि भैमीमिति संतुतोष दूतं विचिन्त्य स्वमसौ शुशोच ॥
हैयंगवीनं आदाय घोषवृद्धानुपस्थितान् । नामधेयानि पृच्छन्तौ वन्यानां मार्गशाखिनां ॥ रघुवंशम् १.४५ ।।
ह्यस्फुटं स्तनयोरत्र कोकसादृश्यवन्मतम् । कुङ्कुमाक्तं स्तनद्वन्द्वं मानसं मम गाहते ॥ चन्द्रालोकः८.६ ।।
ह्रदाम्भसि व्यस्तवधूकराहते रवं मृदङ्गध्वनिधीरं उज्झति । मुहुस्तनैस्तालस्समं समाददे मनोरमं नृत्यं इव प्रवेपितं ।।
ह्रीणा च स्मयमाना च नमयन्ती पुनर्मुखम् । दमयन्ती मुदे पत्युरुच्चैरप्यभवत्तदा ॥ नैषधीयचरितम्२०.५२ ॥
ह्रीतय अगलितनीवि निरस्यन्नन्तरीयं अवलम्बितकाञ्चि । मण्डलीकृतपृथुस्तनभारं सस्वजे दयितया हृदयेशः ।।
ह्रीभरादवनतं परिरम्भे रागवानवटुजेष्ववकृष्य । अर्पितोष्ठदलमाननपद्मं योषितो मुकुलिताक्षमधासीथ् ॥
ह्रीमानभूद् भूमिधरो हरेण त्रैलोक्यवन्द्येन कृतप्रणामः। पूर्वं महिम्ना स हि तस्य दूरमावर्जितं नात्मशिरो विवेद॥
ह्रीविमोहमहरद्दयितानामन्तिकं रतिसुखाय निनाय । सप्रसादमिव सेवितमासीत्सद्य एव फलदं मधु तासां ॥
ह्रीसंकुचत्फणगणादुरगप्रधानात्तां राजसङ्घमनयन्त विमानवाहाः । संध्यानमद्दलकुलात्कमलाद्विनीय कह्लारमिन्दुकिरणा इव हासभासम् ॥ नैषधीयचरितम्११.२३ ॥
ह्लेपयन्नहिमतेजसं त्विषा स त्वं इत्थं उपपन्नपौरुषः । हर्तुं अर्हसि वराहभेदिनं नैनं अस्मदधिपस्य सायकं ।।

ह्लेपिता हि बहवो नरेश्वरास्तेन तात धनुषा धनुर्भृतः । ज्यानिघातकठिनत्वचो भुजान् स्वान् विधूय धिगिति प्रतस्थिरे ॥
ह्लेपिता हि बहवो नरेश्वरास्तेन तात धनुषा धनुर्भृतः । ज्यानिघातकठिनत्वचो भुजान्स्वान्विधूय धिगिति प्रतस्थिरे ॥